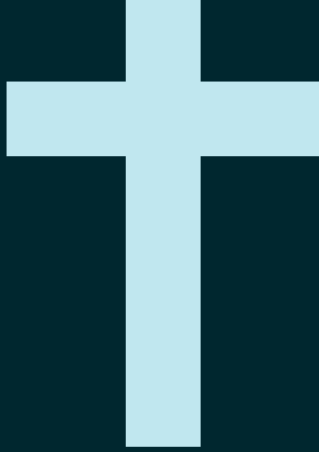

Bayiburu Ikwo

Ikwo: Bayiburu Ikwo Bible

Bayiburu Ikwo
Ikwo: Bayiburu Ikwo Bible

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Ikwo)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
3867ef4e-3384-5ab4-a937-63476bb8a7bb

Contents

Mátiyu	1
Maku	63
Luku	100
Jonu	162
Ozi, Ndu Ishi-Ozi Jeru	209
Rómu	267
1 Kórintu	298
2 Kórintu	327
Galéshiya	345
Éfesosu	355
Fílipayi	365
Kolósi	373
1 Tesalonáyika	381
2 Tesalonáyika	387
1 Tímoti	391
2 Tímoti	401
Táyitosu	407
Fayilímõnu	411
Híburu	413
Jémusu	438
1 Pyita	445
2 Pyita	455
1 Jonu	461
2 Jonu	468
3 Jonu	469
Judu	471
Àphù	474
Egvu-Qma	510

Ozi-Oma, Mátiyu deru

Eri Jisosu

(Luk 3:23-38)

¹ Owaa bu eri Jisosu Kuráiyisutu: Jisosu Kuráiyisutu shi l'eri Dévidi; Dévidi eshi l'eri Ébirihamu.

² Ébirihamu bu nna Áyizaku; Áyizaku bu nna Jékọpu; Jékọpu aburu nna Júda me unwunna iya. ³ Júda bu nna Pẹrezu; me Zera. Nne, muru e phe ebo ono bu Táma. Pẹrezu bu nna Hézurọnu; Hézurọnu aburu nna Áramu; ⁴ Áramu bu nna Amínadabu; Amínadabu bu nna Náshọnu; Náshọnu aburu nna Sálumọnu. ⁵ Sálumọnu bu nna Bówazu. Nne Bówazu bu Réhabu. Bówazu bu nna Óbẹdu. Onye bu nne iya bu Rutu. Óbẹdu aburu nna Jesi. ⁶ Jesi aburu nna onye eze ndiche ono; mbu Dévidi.

Tọ du iya bu; Dévidi abukwanuru nna Sólomọnu. Onye bu nne Sólomọnu bu nwanyi obu, o shi lujee mbu Uráya. ⁷ Sólomọnu bu nna Réhobuwamu. Réhobuwamu bu nna Abíja. Abayíja aburu nna Ása. ⁸ Ása bu nna Jehoshafatu; Jehóshafatu bu nna Jóramu; Joram aburu nna Uzáya; ⁹ Uzáya bu nna Jótamu; Jótamu bu nna Éhazu. Éhazu aburu nna Hezekáya; ¹⁰ Hezekáya bu nna Manáse; Manáse bu nna Émọsu; Émọsu aburu nna Josáya. ¹¹ Josáya aburu nna Jẹkonáya me unwunne iya unwoke l'ogege ono, a kpuru ndu Ízurelu le ndzu; e phe eje aburu ohu le Bábyilonu ono.

¹² Tọ du iya bu; ndu Ízurelu eshitsu lephu Bábyilonu lata; Jẹkonáya abya aburu nna Shiyálutiyelu; Shiyálutiyelu aburu nna Zerúbabelu. ¹³ Zerúbabelu bu nna Abiyudu; Abyiyudu bu iya bu nna Eláyekimu. Eláyekimu aburu nna Azọ. ¹⁴ Azọ bu nna Zédọku; Zédọku bu nna Ákímu; Ákímu aburu nna Elíyudu. ¹⁵ Elíyudu bu nna Eliyéza; Eliyéza bu nna Mátanu; Mátanu aburu nna Jékọpu. ¹⁶ Jékọpu bu nna Jófẹfu; Jófẹfu bu iya bu nji Méri. Méri bu iya bu onye muru Jisosu, eeku Kuráiyisutu.

¹⁷ Oo ya bu l'ọ du ogbo iri l'eno tsube l'ogbo ke Ébirihamu phe; rua l'ogbo ke Dévidi phe. Yọ dukwaphu ogbo iri l'eno tsube l'ogbo ke Dévidi phe; rua teke ono, a kpuru ndu Ízurelu le ndzu laa Bábyilonu ono; bya adukwaphu ogbo iri l'eno ọdo tsube teke ono, a kpuru ndu Ízurelu le ndzu laa Bábyilonu ono; rua teke a muru Kuráiyisutu.

Aamu Jisosu

(Luk 2:1-7)

¹⁸ Owaa ege e shi mua Jisosu Kuráiyisutu ndo-ọ: Le Jófẹfu jeru okfu Méri, bu nne Jisosu; jebua. Tọ laakwanu nk'iya; k'ọphu yele iya zejewaru. A bya amaru; Méri egbe duwanu ime. Yọ buru Umedu-Nso; be ime ono shi l'eka. ¹⁹ Jófẹfu, bu nji iya ono; be bukwanu onye doberu eka ndoo. Yoo mekwanu te ya be me Méri iphe-iphere

l'edzudzu oha. Yò chòde ẹge ya e-me jìka Méri; t'ẹ ba mma. ²⁰ Yò rinyaa ya; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajiufu abyakfutashia ya lẹ nrọ; bya asu iya: "Jósefu; nggube o-shi-l'eri Dévidi; ba atsushi egvu ọlu Méri. Nwata ono, ọ dú ime iya ono bukwa Ume-dụ-Nsọ b'o shi l'ẹka. ²¹ Oo-mụ nwata nwoke. Iphe ì-gụ iya bụ Jisọsu; okfu l'ọo-dzọta ndu nk'ia l'ẹka iphe dọ ẹjì, ẹphe meshiru."

²² Iphe-a l'ọ ha mekotaru; k'ọphu iphe ono, Nnajiufu shi l'ọnu onye nkfuchiru iya kfuwa ono e-re; mbụ iphe ono, o kfuwu; sụ: ²³ "Lekwa! Lẹ nwamgboko, yẹle nwoke ta zẹbua a-tsuta ime; mụa nwata nwoke, ẹpha iya a-bụ Imánuwẹlu." Iphe Imánuwẹlu bụ bụ: "Nchileke nọ swiru ayi."

²⁴ Tọ dọ iya bụ; Jósefu etehulephu; mee ya ẹge ono, ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajiufu kfuwu iya ono; duta Méri teke ono t'ọ bụru nyee ya. ²⁵ Obenu lẹ Jósefu yẹle Méri ta zẹbukwanua jeye Méri ezeda; mụa nwata nwoke ono. Jósefu agwa nwata ono Jisọsu.

2

*Abyabya ndu mmamiphe,
shi ọzo ẹnyanwu-ahata*

¹ Ọ bụ teke Hérodu shi bụru eze b'a mụru Jisọsu lẹ Bétulehemu Judiya. A mụtsule iya phụ; ndu mmamiphe, shi ọzo ẹnyanwu-ahata abyatashia Jerúsalemu; bya akpafashilaha ishi; l'asuje: ² "Nanụ nwata ọbu, a mụru, a-bụ eze ndu Ju ọbu? L'ẹphe phuru mkpọ-kpodo* iya l'ọzo ẹnyanwu-ahata; byatashia t'ẹphe bya abaaru iya ẹja."

³ Eze, bụ Hérodu anulephu iphe ono, ẹphe kfuwu ono; yọ tsulaha ya l'ẹhu; tsulaha ndu Jerúsalemu mgburumgburu l'ẹhu. ⁴ Yo chikuwaphu ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ezije ekemu; ẹphe edzua. Yọ jilaha ẹphe ẹke ọbu, aa-mụkpo Kuráyisutu ọbu.

⁵ Ẹphe asu iya: "L'ọ bụ lẹ Bétulehemu Judiya; bẹ aa-mụ iya; kẹ l'onye nkfuchiru Nchileke deru iya l'ẹkwo; sụ:

⁶ " 'Nggube Bétulehemu l'alì Judiya;

Mgbẹ ẹ tọ kwa nggu

katsua nwanshi

l'iphe bụ mkpukpu,

nweru ẹnya l'alì Judiya.

L'ime ngu

bẹ onye ishi e-shi lufuta;

bụ iya bụ onye ishi,

e-leta ndu nke mu,

bụ Ízurelu ẹnya.' "†

⁷ Ya ndono; Hérodu abya ekua ndu mmamiphe ono, shi l'ọzo ẹnyanwu-ahata ono l'edomi; bya kpafuta ẹphe ishi egbe teke mkpọ-kpodo ono lufutakpooru gedegede. ⁸ Yọ bya ezi ẹphe t'ẹphe je Bétulehemu; sụ ẹphe: "Unu je atokpoo ẹhu; chọo nwata ọbu. Teke unu phuru iya; unu abya ezia ya ẹya; k'ọphu ya e-jekwaphu je abaaru iya ẹja."

⁹ Ẹphe anutsulephu ozi ono, eze ziru ẹphe ono; yọ bụru ẹphe atgbu. Ẹphe alufutalephu; nggube mkpọ-kpodo ono, ẹphe

* 2:2 2:2 Mkpọ-kpodo ọwaa ta bukwa l'ọo ya bụ Jisọsu. Ọ kwa mkpọ-kpodo, ekoshi l'a mụru iya. † 2:6 2:6 May 5:2.

phuhawaru l'uzo ɛnyanwu-ahata phu alufutakwa ɔdo; bya evutakwaruphu ɛphe ɔzo; jeye; yɔ bya erua ɛke, nwata ono nɔ; vudo; keleruphu jingu l'imeli. ¹⁰ ɛphe aphulephu mkpɔ-kpodo ono l'ɛke ono; ɛhu atsoo ɛphe ɛna nshinu. ɛphe awata ote ɛswa. ¹¹ ɛphe abahu l'ime ɔlo ono; phua nwata ono yele Méri, bu nne iya. ɛphe abya ebyishi ikpere l'alí; baaru nwata ono ɛja; bya ekpuhaa ɛda, ɛphe yeru ɛku ɛphe; meeru nwata ono iphe-oma. Iphe ɛphe nuru nwata ono bu mkpɔla-ododo; furakinsensu; me meeru.

¹² E meebe; Nchileke abya ezia ɛphe le nro; t'ɛphe ba lahe azu le ke Herođu. ɛphe atugbua; shia ɔzo ɔdo; lashia alí ɛphe.

Jisosu phe agba ala Íjiputu

¹³ Ya ndono; ndu mmamiphe ono atugbulephu; ojozi-imigwe, shi l'ɛka Nnajiufu abyakfutashia Jósefu le nro; bya asu iya: "Gbeshi; duta nwata ono yele nne iya lashia Íjiputu. Unu nɔdu l'ɛke ono jeye teke ya e-zi unu t'unu lata. Le Herođu abyakwa ocho ishi nwata ono."

¹⁴ To du iya bu; Jósefu egbeshi l'enyashi; duta nwata ono yele nne iya; yo buru ɛphe ɔla Íjiputu. ¹⁵ ɛphe anoo l'ɛke ono jeye Herođu anwuhu.

Yo buru iya bu l'iphe ono, Nnajiufu shihawa l'onu onye nkfuchiru Nchileke kfua ono eree. O suru: "L'o bu le Íjiputu; be Nwatibe iya nɔ; ya eje ekufuta iya."‡

Egbushi unwegirima nshii

le Bétulehemu

¹⁶ Yo be teke Herođu maru le ndu mmamiphe ono; be bu ugho; be ɛphe ghoru iya; yo voru oku ghua ɛhu. Yo wowaruphu ekemu tua t'e je egbushikota iphe bu ɛgirima unwoke, a muru le Bétulehemu phuu; me ndu ophu a muru le mkpukpu ɔdo, nɔ-pheru ɛphe mgburumburu; shitakpo le ndu a muru k'ophungu je akpaa le ndu ophu nɔwaru afa labu. Iphe o gude mee ya ɛge ono bu ajiji phu, o jiru ndu mmamiphe phu; ɛphe akooru iya teke mkpɔ-kpodo ono bebekpooru lufuta.

¹⁷ O bu ɛge ono b'o shi ree mbu iphe Jeremáya, bu onye nkfuchiru Nchileke kfuhawaru; su:

¹⁸ "A nuru uzu-ekwa le Ráma;
mbu ɛkwa anwuhu;
me oke nggumaphu.
O bu Réchelu ara
ekwa unwu iya;
to kwe t'e gbota iya egbota;
okfu l'unwu iya gvuru."§

Jósefu phe shi le Íjiputu alata

¹⁹ To du iya bu; Herođu anwuhulephu; ojozi-imigwe, shi l'ɛka Nnajiufu abyakfutashia Jósefu le nro; l'ɛphe nɔ le Íjiputu ono; su iya: ²⁰ "Gbeshi; duru nwata ono yele nne iya lashia azu le Ízurelu; le ndu, shi achɔ ishi nwata ono; be nwushihuakwaru nu." ²¹ Yo gbeshi; duta nwata ono yele nne iya; yo buru ɛphe ɔla alí Ízurelu.

²² Jósefu anùlephu lẹ Ákiléyosu, bụ nwatibe Hérọdu bụwa iya bụ eze, achị Judiya l'ọzori nna iya ono; tsuhu egvu oje oburu ẹke ono. A bya anmaaru iya okwa lẹ nrọ, bụ iya meru iphe ọ tughuru lasha Gálili. ²³ Yo rua; je akwata ufu buru lẹ Názaretu. Ọ bụ ẹge ono b'e shi; iphe ndu nkfuchiru Nchileke kfuhawaru eree, sụru: "L'ee-ku iya onye Názaretu."

3

Ozi, Jọnu Baputizimu ezi

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Jọn 1:19-28)

¹ Ọ bụ teke ono; bẹ Jọnu Baputizimu byaru bya anọdu l'echi-ẹgu Judiya; l'ekfu okfu Nchileke; l'asuje: ² "Unu taa onwunu ụta iphe du ẹji, unu meshiru; ghaa umere lakfuta Nchileke; lẹ Nchileke abyaakwa okoshi lẹ ya bụ eze." ³ Ọ kwa Jọnu ọwaa bụ onye ono, Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke kfuru okfu iya teke ono, ọ sụru:

"O nweru onye echi mkpu

l'echi-ẹgu; sụ:

"T'e meeru Nnajiufu

uzo iya;

T'a chikwaaru iya oje ono

t'o vudo ntumu!"*

⁴ Ya ndono; uwe, Jọnu shi eyeje bụ uwe, e gude ẹji inya-ivu mee. Yo gudeje akpo-anu kebudo onwiya l'ukfu. Iphe shi buru nri iya teke ono aburu igube; mę manu-engu. ⁵ Tọ du iya bụ; ndu Jerúsalemu; ndu Judiya; mę ndu, bu l'uswe iya ke Jọdanu mgburumgburu azafutakota byakfutashia ya; t'ephę nua iphe ookfu. ⁶ Ẹphe abya akoshitsua iphe du ẹji, ẹphe meshiru; yo mee ẹphe baputizimu lẹ Ẹnyimu Jọdanu.

⁷ Jọnu aphulephu ikpoto ndu Fárisii; mę ndu Sádusii; ẹke ẹphe abya t'o mee ẹphe baputizimu; sụ ẹphe: "Unubę unwu, ẹjo agwo mshiruwawa! ?Bụ onye sụru unu t'unu gbalaaru oke ẹhu-eghughu ono, Nchileke a-zube unu mboku ono, ọo-nma mgboko ikpe ono?" ⁸ Unu mja amimi l'ọ bụ oshi-omi. Nebyi, unu a-mi bụ umere, ekoshi l'unu tawaru onwunu uta iphe du ẹji, unu meshiru; lakfuta-wa Nchileke. ⁹ Unu ba arikwa lẹ keshinu Ẹbirihamu bụ nna unu oche b'ẹ to nwedu iphe e-me unu. Unu ta makwa l'o be t'ẹ b'ọ du; bẹ Nchileke e-meshikwa mkpuma-wa, wushiru ẹge-a; yọ buru unwu Ẹbirihamu. ¹⁰ Mbụ lẹ nta-a b'e byibeekwaru ogbu-nku l'iphe bụ ukfu oshi, nonu. Ọphu ẹ-ta midu nebyi, du mma; e gbutsua ya; chee l'ọku. ¹¹ Yẹbedua, bụ Jọnu gude mini eme unu baputizimu, ekoshi l'unu tawaru onwunu uta iphe du ẹji, unu meshiru; ghawa umere lakfuta Nchileke. Obenu l'onye ọphu abya nu; bẹ ka iya nshinu; lẹ ya te dzukpoduanu ke tẹ ya vuru akpokpa iya; tso iya. Onye ono bụ Ume-du-Nso; mę ọku; bẹ oo-gude mee unu baputizimu. ¹² O gude ajakpa, oogudeje aphushi ẹswa lẹ witu; vuta ọphu bụ nebyi iya vuba l'ulo; kpota ọphu bụ mbeku iya; je enwuru ye l'ọku, ẹ-taa nyihudu anyihu!"

Jọnu eme Jisosu baputizimu

(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

* 3:3 3:3 Azá 40:3.

¹³ Ya ndono; Jisòsu eshi Gálili byatashia Jódanu; byakfuta Jónu tẹ Jónu mee ya baputizimu. ¹⁴ Jónu esee t'ò jìka; sù iya: "L'ò bú yẹbedua, bú Jónu; bẹ gbaru tẹ ya bya t'i mee ya baputizimu; nggu egbe sù tẹ ya mee ngu."

¹⁵ Obenu lẹ Jisòsu sùru iya: "T'ò haa t'e mee ya ru ẹge ono nta-a; l'ò bú ẹge ono; bẹ ẹphe e-shi medzua iphemiphe ọbule, Nchileke sùru t'ẹphe mee."

Tọ dọ iya bú; Jónu ekweta.

¹⁶ Onanu, e metsuleruphu Jisòsu baputizimu ono; Jisòsu eshi lẹ mini ono l'erufuta; igwe ekpuhaa; gheru ọnu. Yọ phuwaphu Ume Nchileke; yọ dulephu l'ò bú ndo; shi l'igweli phezita; bya anọdu iya l'ẹhu. ¹⁷ A nųwaphu olu, shi l'imigwe; sù: "Ọwaa bú Nwata iya kẹ nwoke, ya yeru obu; oomeje; ẹhu atso iya ẹna!"

4

Sétanu adata Jisòsu

(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

¹ Tọ dọ iya bú; Ume Nchileke ono eduta Jisòsu duba l'echi-ẹgu tẹ Obutuswe data iya. ² Jisòsu erua ẹke ono; je anọ ọkporo abali ugbo ẹbo: eswe l'enyashi l'ẹke ono; swíkota aswíswi. E metsua; ẹgu agulaha ya. ³ Obutuswe, bú nwandata abyakfutashia ya bya asù iya: "Ọ -bùru l'ì bú Nwatibe Nchileke; menua mkpuma-wa t'ò ghoshia nri."

⁴ Jisòsu asù iya: "Ẹkwo okfu Nchileke sùru l'ẹ tọ búdu nri nwenkinyi iya; bẹ madzọ egudeje nọdu ndzọ. Iphe madzọ egudeje nọdu ndzọ bú iphe bú okfu, shi Nchileke l'ọnu."

⁵ Tọ dọ iya bú; nggube Obutuswe ono eduru Jisòsu bahu lẹ Jerúsalemu, bú obodo ono, dú nsọ ono; je eworu iya dobe l'ọnungonu ẹke, katsua l'eli l'eze-ulo Nchileke; ⁶ sù iya: "Ọ -bùru l'ì bú Nwatibe Nchileke; kfúdaedu l'alì; kẹ l'e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sù:

Lẹ Nchileke e-zi

unwu ojozi-imigwe iya

t'ẹphe leta ngu ẹnya.

Ẹphe e-gbobe ẹka;

wọta ngu t'úkfu ba dú ngu!' ”*

⁷ Jisòsu asúkwa iya phụ: "Obenu l'e dekwaru iya phụ l'ẹkwo okfu Nchileke; sù: 'Ba adatakwa Nnajiufu, bú Nchileke ngu adata.' "

⁸ Ya ndono; Obutuswe ono edutakwaphu Jisòsu ọdo; nyihushia eze ugvu ọbu, ha l'eli l'ò bú ngunu; je ekoshikota iya alì-eze ndiphe mgburumgburu; mẹ iphemiphe ọbule, dú mma, nọ iya nù. ⁹ Yọ sù Jisòsu: "Iphe ono l'ò ha; bẹ ya a-núkota ngu; m'ò -bùru l'ì-da l'alì; baaru iya ẹja." ¹⁰ Jisòsu asù iya: "Gbeshi l'ẹke ono Sétanu. Ẹkwo okfu Nchileke sùru: 'L'ọo Nnajiufu, bú Nchileke ngu bú onye ì-baru ẹja; bùru iya nkìnyì iya bú onye ì-nọdu l'ẹka.' "

¹¹ Ya ndono; Obutuswe ono aparu Jisòsu haa; unwu ojozi-imigwe abya eyeru Jisòsu ẹka.

Jisòsu awata ozi iya lẹ Gálili

(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)

* 4:6 4:6 Egvu 91:11-12.

¹² Yo rulephu teke Jisòsu nùru l'a tɔwaru Jònu mkpòro; yo gbeshi jeshia Gálili. ¹³ Yo gbeshi lẹ Názaretu; lashia je eburu lẹ Kapániyomu l'iku eze ẹnọmu Gálili lẹ mgbaku Zébulonu mẹ Náfutali; ¹⁴ k'òphu iphe ono, o kforu mbụ Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke ono e-re; mbụ iphe ono, o kforu; sù:

¹⁵ “Nggube alị Zébulonu;
mẹ alị Náfutali,
l'ibiyia k'eze ẹnọmu ono,
nọ l'azụ Jódanu azụ iya
òphu ono.
Nggube Gálili kẹ ndu
òhodo!

¹⁶ Ndu ono, nọ l'òchi ono
e-mekochaa phụ iphoro, ha nshinu.
Ndu òphu buwa ebu bu l'alị
ono, gbaru òchi ono;
mbụ alị ono, bụ anwùhu
bụ iphe nọ iya nù ono;
bẹ iphoro nwuakwaru phoo.”†

¹⁷ Jisòsu eshiwaphu teke ono wata òra ozi-òma, shi l'èka Nchileke arara; asuje: “Unu taa onwunu ụta iphe dọ ẹji, unu meshiru; ghaa umere lakfuta Nchileke; lẹ Nchileke abyaakwa okoshi lẹ ya bụ eze!”

*Ndu mbụ, tsolahaaru Jisòsu
(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)*

¹⁸ Yò bụru lẹ Jisòsu etso iku Eze Ẹnyimu Gálili ogologo; b'ò phuru unwunne labụ, egbuje ẹma. Onye lanụ bụ Sáyimonu, eeku je Pyita. Onye òphu bụ Ánduru. Yò phụa ẹphe l'èke ẹphe atụ ntofu, ẹphe gude egbu ẹma; ¹⁹ sù ẹphe: “Unu bya etsoru iya tẹ ya zia unu ẹge e shi eruko madzụ l'ò bụ ẹma.” ²⁰ Yo gudekwadua ẹge ono ekfu; ẹphe apawaruphu ntofu ẹphe ono haa; bya etsoru iya.

²¹ Jisòsu akpìribe; bya aphụa unwunne labụ òdo, bụ: Jémusu Zébedi; mẹ Jònu Zébedi l'èke ẹphe lẹ nna ẹphe; mbụ Zébedi nọ l'ugbo ẹphe; l'edokwazi ntofu ẹphe. Jisòsu ekua ẹphe. ²² Ekuku, ooku ẹphe; ẹphe apawaruphu ugbo ono haa; haa nna ẹphe ono; tsoru iya.

*Jisòsu ezi iphe; l'eme ndu
ẹhu dọ ẹji; t'ẹphe ka mma
(Luk 6:17-19)*

²³ Jisòsu etsoru Gálili phuu ejephe; l'ezi iphe l'iphe, bụ ụlo-ndzuko ndu Ju; l'ekfukwaphu okfu Nchileke: lẹ Nchileke abyawa okoshi l'òo ya bụ eze. Yoo mekwaphu tẹ iphe bụ ndu iphe-ememe eme; mẹ ndu ẹhu tsuru ume; m'ò -ruhuru; ò bụru egbe iphe-ememe; m'ò bụ ẹhu, dọ idagha; t'ẹhu dukota ẹphe mma. ²⁴ Ẹpha Jisòsu edekota Siríya mgburumgburu. Ẹphe apatatsuaru iya iphe bụ ndu ẹhu dọ ẹji; ndu iphe-ememe, dọ iche iche emetsua; ndu, iphe eme ẹphe; eme ẹhuka nshinu; ndu ògvu bu l'ẹhu; ndu ndakfuku; mẹ ndu ibe-ẹhu ẹphe nwùhutsuaru anwùhu; Jisòsu emekota ẹphe l'ẹphe ha; ẹhu adụ ẹphe mma. ²⁵ Ikpoto ndu shitsua Gálili awutsoru iya; mẹ ndu shi ẹke, aza

† 4:16 4:16 Azá 9:1-2.

Mkpukpu-iri;‡ ndu shi Jerúsalemu; ndu shi Judíya; mę ndu shi azu Jódanu azu iya ophu. Ephe atuko awu gidigidi etso iya.

5

*Jisosu no l'eli ugvu;
ekfu okfu Nchileke*

¹ Jisosu aphua mkporo-oha ono; nyihushia eli ugvu; je adugaru anodu. Ndu etsoje uzo iya abyakfutashia ya. ² Yo zilahaa ephe iphe; su ephe:

*Onu-oma
(Luk 6:20-23)*

- ³ “Onu-oma bu ke ndu
wozitaru onwephe ali;
ke l'eke Nchileke bu eze bu nk'ephe!
⁴ Onu-oma bu ke ndu aphu byaru;
kele Nchileke a-du ephe ike!
⁵ Onu-oma bu ke ndu du agu;
ke l'ephe e-mekochaa nweru mgboko!
⁶ Onu-oma bu ke ndu
egu odobe-eka-ndoo agu
l'o bu egu nri; me egu mini;
kele Nchileke e-me t'epho ji ephe!
⁷ Onu-oma bu ke ndu
obu-imiko; kele Nchileke
a-phukwaruphu ephe imiko!
⁸ Onu-oma bu ke ndu obu guru iphoro;
ke l'ephe e-mekochaa phu Nchileke!
⁹ Onu-oma bu ke ndu eme te
nchi du ndo; ke l'o bu ephe;
be ee-ku unwu Nchileke!
¹⁰ Onu-oma bu ke ndu aakpa ehu;
okfu l'ephe eme uche-obu Nchileke;
ke l'eke Nchileke bu eze bu nk'ephe!
¹¹ “Onu-oma bu nk'unu teke ndiphe ako unu onu; l'akpa unu ehu;
ebokota unu ibo; okfu l'unu kweru ke yebe Jisosu. ¹² T'ehu tsoo unu
ena; unu etee eswa; ke l'obunggo unu ha nshinu l'imigwe. O kwaphu
ege ono b'a kpaerberu ndu nkfuchiru Nchileke ono, vu unu uzo ono
ehu.”

*Unu; me iphoro
(Mak 9:50; Luk 14:34-35)*

¹³ “O bu unubedua bu unu ke mgboko. Olobu; unu -nonyaa; tso-
buhu unu unu; ?unu e-me imagha mee ya t'o buru unu; tsolahaa unu
unu odo? E to nwehekwa iphe odo, o dukwadu mma k'ememe; gbahaa
t'e woru iya wushia; te madzu dzopyashia ya l'okpa.

¹⁴ “O bu unubedua bu iphoro ke mgboko. Mkpukpu, degeru l'eli
ugvu b'e te domighejekwa edomi. ¹⁵ Temanu; be madzu te eyejekwa
oku l'uroku; kpuchia ya iphe. Eke ewojeru iya tukobe bu l'eli agomu;
k'ophu iphoro iya a-ngashikotaru iphe bu ndu, no l'ulo ono. ¹⁶ Oo ya

‡ 4:25 4:25 Iphe odo, eeku eka-a bu Dikapolisu, bu iya bu mkpukpu iri.

bù; tẹ iphoro unu ngashikota ẹge ono l'ẹke ndiphe nọ; k'ophu ẹphe a-phukota iphe, dù mma, unu emeebe; gude iya jaa Nna unu, bu l'imigwe ajaja."

Jisosu ezi k'ekemu

¹⁷ "Unu ba arikwa l'iphe ya byaru bù tẹ ya chikpoo ekemu Mosisu; mẹ iphe ndu nkfuchiru Nchileke kfuru. Iphe ya gbe byaa bukwa tẹ ya bya emee ya t'o vuru ire. ¹⁸ Igwe a-gvụ; alì agvụ; obenu l'akpuru okfu lanu; m'ọ bù iphe lanu, e tsuru kpõngu l'ekemu ono ta abyakwa bya erebuhu ire erebuhu jeye teke iphemiphe obule ono a-vukota. ¹⁹ Ọo ya bù l'iphe bù onye mebyiru ekemu ono; m'o -ruhuru; ọ buru ophu katsukpo nwanishi; l'ezi ndu ọdo t'ẹphe mekwaaphu ẹge ono; ọ bù onye ono; bẹ ẹnya iya a-katsua alala l'ẹke Nchileke bù eze. Obenu l'iphe bù onye doberu ekemu ono; l'ezi ndu ọdo t'ẹphe dobekwa iya phu; onye ono a-bù onye ha nshinu l'ẹke Nchileke bù eze. ²⁰ Iphe ya ekfu bù l'ọ -bùdu l'unu ka ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii ono ome uche-obu Nchileke; bẹ unu ta abahukwa l'ẹke Nchileke bù eze."

Jisosu ezi k'ẹhu-eghughu Nchileke

²¹ "Unu nūhawaru lẹ teke ndiche b'a sūru: 'Be gbukwa ọchi. L'onye gburu ọchi b'a kpujekwa bya l'ifu onye ikpe.' ²² Obenu lẹ yẹbedua ekfukwanuru unu l'iphe bù onye nwunne iya egħu egħughu l'ẹnya b'a kpujekwa je l'ifu onye ikpe. Iphe bù onye meru nwunne iya iphe-iphere b'a kpujekwa je l'ifu ndu ishi ikpe. Iphe bù onye gude ọnu iya sū nwunne iya: 'Nggube onye eswe;' bẹ lajekwa l'ọku alì-maa. ²³ Ọo ya bù; teke bù l'ì nọ l'ifu ẹnya-ngweja Nchileke; l'abya ọnu Nchileke iphe; bya anyata l'o nweru onye okfu nọru nggu l'iya; ²⁴ paru iphe ono, ì byaru anunu ono haa l'ifu ẹke ono; vuru ọzo tugbua; jeodu tẹ nggu l'iya doshia. E -metsua; nggu abya anūwaru Nchileke iphe ñinu iya.

²⁵ "Teke onye gbaru ngu ẹkwo kpū ngu eje kọti; kebe ẹhu tẹ nggu l'iya doshia ya ẹgwegwa teke nggu l'iya nọkwadua l'esu-uzo; ma lẹ teke unu e-ru; yọ kpuru ngu nū onye ikpe; onye ikpe ekwekputa ngu nū ọgbogu; ọgbogu akukata ngu chee lẹ mkpọro. ²⁶ Kamenu; ẹke ono; bẹ ìi-nọdu: mgbẹ ẹ tì byadụ bya alufuta alufuta jeye teke ìi-kfuebe okpoga, e gburu ngu. Ì -kfu-phodo m'ọ bù afu b'ẹ ta ahakwa ngu."

K'ori ogori

²⁷ "Unu nūhawaru l'a sūru: 'Be rikwa ogori.' ²⁸ Obenu lẹ yẹbedua ekfuru unu; sū: l'o -nwekpowaru onye leri nwanyi ẹnya; k'ophu nwanyi ono guru iya agugu ejekfu; onye ono; bẹ riakwaru ogori l'ime obu iya. ²⁹ Ọo ya bù; ọ -buru l'ọ bù ẹnya ẹka-utara ngu akpatajẹ t'i mee iphe dù ẹji; swofuta l'iya phu tufaa! Ọ ka ngu mma l'i tufaru ibe-ẹhu ngu lanu; karia l'a pataru ngu lẹ mkpurophu je echee l'ọku alì-maa. ³⁰ Teke bù l'ọ bù ẹka-utara ngu akpatajẹ t'i mee iphe dù ẹji; gbubufu l'iya phu tufaa! Ọ kakwaru ngu mma l'i tufaru ibe-ẹhu ngu lanu; karia l'a pataru ngu lẹ mkpurophu je echee l'ọku alì-maa."

K'ochifu nwanyi

(Mát 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18)

³¹ "E dekwaruphu; sū: 'Tẹ nwoke, byajeru ochifu nyee ya vujeoduru ọzo dee ẹkwo nū nwanyi obu lẹ ya ta luhedu; tẹmanu yọ chifude iya.'

³² Obenu lẹ yẹbedua ekfuru unu; sù: O -nwekpowaru onye chifuru nyee ya; gufu lẹ yẹbe nwanyi eme k'enyishi eji; onye ono; bẹ emeekwa tẹ nwanyi ono riye ogori. Iphe bụ nwoke, luru nwanyi, a chifuru achifu erikwaphu ogori."

K'ori angu

³³ "Odo bụ l'unu nùhaakwaru lẹ ndu teke ono; bẹ asuje: 'Teke i ribuwaru angu l'ii-meru Nchileke iphe; mekwaaru Nchileke iphe, i riburu angu k'ememe; ba hakwa iya.' ³⁴ Obenu lẹ yẹbedua ekfuru unu; sù: Unu be rijekwa angu lẹ phuu. Unu be egudekwa igwe ria angu; l'ọ kwa igwe bụ aba-eze Nchileke. ³⁵ Unu te egude alị ria angu; l'ọ kwa alị bụ ẹke Nchileke adzọbeje ọkpa. Unu tee gude Jerúsalemu ria angu; kẹ l'ọ bụ Jerúsalemu bụ obodo k'eze ono, ha nshinu ono. ³⁶ Unu be egudekpokwaanu ishi unu ria angu; kẹ l'unu ta adudu ike ome mbukpoonu m'ọ akpuru ẹgbushi lanu, nọ unu l'ishi: t'ọ chaa ụcha m'ọ bụ t'ọ jia uji. ³⁷ Iphe ii-kfuje nkinyi iya buphu: 'Iye' ọdo bụ: 'Wawa.' O -nweru iphe ọdo, i kfuru yeru okfu labu ono buakwa Obutuswe b'o shi l'eka.

K'ogwata ugwo iphe
(Luk 6:29-30)

³⁸ "Unu nùhawaru l'ekemu Mosisu sùru: 'Onye -meru; ọnya apyahụ ibe iya; t'e mekwaaphu t'ọnya pyahulata iya. Onye chikwofuru ibe iya eze; t'onye ọbu chikwofulatakwapu ugwo iya.' ³⁹ Obenu lẹ yẹbedua ekfuru unu; sù: Be melatajekwa onye meru ngu ejo iphe ugwo ejo iphe, o meru ngu. O -nweru onye chiru ngu ẹka l'ishi-nchị ẹka-utara; dobefuaru iya k'uzo ẹka-ibyita t'ọ chifua ngu iya. ⁴⁰ Teke bụ l'o nweru onye je agbaaru ngu ẹkwo lẹ kọti l'okfu uwe ime ẹhu ngu; haa ya t'ọ yetafua uwe ugwehu ngu. ⁴¹ O -nweru onye yebutaru ngu tẹ nggu l'iya yiru jee manyiru lanu; tsoru iya ru t'unu jee manyiru labu. ⁴² Madzụ -ji ngu aji iphe; woru iphe ọbu nu iya. O -nweru onye byaru ngu ọnguta iphe; ba ajikakwa iya ọya angenge."

K'oyeru ndu ohogu obu
(Luk 6:27-28, 32-36)

⁴³ "Unu nùhawaru l'a sùru: 'Unu yeru ndu ọnya unu obu; unu akpoo ndu ohogu unu ashị.' ⁴⁴ Obenu lẹ yẹbedua ekfuru unu; sù: Unu yeru ndu ohogu unu obu. Unu ekfujeru nu Nchileke l'okfu ẹka ndu, akpa unu ẹhu; ⁴⁵ k'ophu unu a-buru unwu kẹ Nna unu ophu bu l'imigwe. L'ọ bụ iya emeje t'enyanywu hata; chiaru ndu eme eji; mẹ ndu eme ohuma; bukwaru iya phụ emeje tẹ mini chiaru ndu eme iphe nhamunha; mẹ ndu ẹ-te emedu iphe nhamunha. ⁴⁶ Teke bụ l'ọ bulephu ndu yeru unu obu; bẹ unu eyejeru obu nwenkinyi iya; ?unu riru lẹ Nchileke e-bu unu nggo. Bebekpoonu; ?tọ buhedu ẹge ndu akiriko emeje ndono. ⁴⁷ O -buleruphu ndu ọnya unu; bẹ unu ekeleje ekele kpurumu; ?bu ngunu; bẹ bụ iphe ọbu, unu ka ndu ọdo ememe ọbu. ?Tọ buhedu ẹge ndu ẹ-ta madu Nchileke emeje ndono. ⁴⁸ Oo ya bụ t'unubedua buru ndu dueberu mma ẹge Nna unu ophu bu l'imigwe bụ onye dueberu mma."

6

K'ome iphe-oma

¹ “Unu kwabekwa enya t'unu be emeje iphe-oma unu jakpatangu; k'ophu onyemonye a-phukota iphe unu eme. Odumeka; be Nna unu ophu bu l'imigwe ta abyakwa bya ebu unu nggo iya.

² “Oo ya bu; teke i meru iphe-oma; be ejekwa iya ora arara l'edukfu. Be emekwa ege o-kfuru-iche-eme-iche phe emeje l'ime ulo-ndzuko ndu Ju me l'echi esu-uzo. Ephe emeje l'iya phu; k'ophu aa-ja ephe ajaja. Kamenu; te ya kakwaru unu; e buakwaru ephe nggo iya. ³ Obenu le teke nggubedua eme iphe-oma; be ekwekwa te eka-ibiyita ngu maru iphe eka-utara ngu eme; ⁴ k'ophu iphe-oma, iime a-bukwanuru iphe, e meru l'edomi. Oo ya bu; Nna ngu ono, aphuje iphe, eeme l'edomi ono ebukwanua ngu nggo iya.”

K'okfu anu Nchileke

(Luk 11:2-4)

⁵ “Teke unu ekfu anu Nchileke; unu be emejekwa l'ọ bu o-kfuru-iche-eme-iche phe. Ephebedua; be iphe, aduje ephe mma bu t'ephe je anmagaru l'echi ulo-ndzuko ndu Ju; me l'iku esu-uzo; ekfu anu Nchileke; k'ophu madzu a-phukota ephe. Kamenu; te ya kakwaru unu; e buakwaru ephe nggo iya. ⁶ Obenu le teke iikfu anu Nchileke; tugbua bahu l'ime ime ulo ngu; nggu aguchia ibo ngu aguchi; kfuru nu Nchileke, bu Nna ngu, e ta aphudu enya. Oo ya bu; Nna ngu ono, aphuje iphe, eeme l'edomi ono ebukwanua ngu nggo.

⁷ “Teke unu ekfu anu Nchileke; t'e b'ọ bukwa iphe unu kfuru; unu efulaga iya azu odo ogodo-orikoro l'ọ bu ndu e-ta madu Nchileke; eke ephe anodeje ari le Nchileke a-nu okfu ephe; me ephe -kfushia ya l'igweligwe. ⁸ Oo ya bu t'unu be yekwaru ephe; le Nna unu be mahaakwaruru iphe unu abya iya osu t'ọ nu unu; temanu; be unu kfuderu iya eya.

⁹ “Qwaa ege unu e-kfuje nu Nchileke ndo-ọ:

‘Nggube Nna ayi ophu bu l'imigwe;

T'e dobe epha ngu nsọ;

¹⁰ Koshinu l'ọ bu nggu bu Eze.

T'e mee iphe bu uche-obu ngu le mgboko;

ege eemeje iya l'imigwe.

¹¹ Nujenu ayi nri, e-dzu ayi l'uboku.

¹² Garu ayi nvu l'iphe du eji ayi;

ege ayi agujeru ndu odo

l'ophu ephe meru ayi.

¹³ Be ekwekwa t'e nwuru

ayi ye l'iphe a-data ayi;

gbahaa t'i dzojee ayi t'ayi ba aba l'eka

Onye Ejo-Uboku ono.

¹⁴ “ ‘Ke l'ọ -buru l'unu agujeru ndu odo nvu l'iphe du eji, ephe meshiru unu; Nna unu ophu bu l'imigwe a-gujekwaruphu unu nvu l'iphe du eji, unu meru. ¹⁵ Olobu; teke bu l'unu ta agujeduru ndu odo nvu l'iphe du eji, ephe meru unu; to du iya bu le Nna unu ta abyadu bya aguru unu nvu l'iphe du eji, unu meru iya.

K'oswi aswiswi

¹⁶ “ ‘Teke unu aswi aswiswi; l'ekfu anu Nchileke; unu ba agbanwujekwa ifu l'ọ bu o-kfuru-iche-eme-iche phe. Ke l'ephe egbeshije;

ifu aswɪnwushihu ẹp̄he; k'ọp̄hu onyenonu a-ma l'ẹp̄he aswɪ aswɪswi; ekfu anu Nchileke. Kamenu; te ya kakwaru unu; e buakwaru ẹp̄he nggo iya. ¹⁷ Obenu; teke iiswi aswɪswi; nggu aswaa ifu ngu aswaswa; jja manu; ¹⁸ k'ọp̄hu ẹ ta amadu l'iiswi aswɪswi; kpachikwaphu Nna ngu ono, ẹ ta phudu l'anya ono. Oo ya bu; Nna ngu ono, aphuje iphe, eeme l'edomi ono ebukwanua ngu nggo iya.' "

Ẹku ke imigwe

(Luk 12:33-34)

¹⁹ "Unu ba akpakwa ẹku kuberu onwunu le mgboko-a; ẹke oo-gba ẹgba; mkpu ataa ya; ndu iphura eje egwoo ya. ²⁰ Unu gbe kpachia ẹku kuberu onwunu l'imigwe; ẹke, ẹ to gbadu ẹgba; mkpu ta ata iya; ndu iphura te eje iya egwota. ²¹ Iphe o bu bu l'oo ẹke ẹku ngu, katsua ngu mkpa no; be obu ngu nokwaphu."

Uroku, no madzu l'ehu

(Luk 11:34-36)

²² "O kwa anya bu uroku k'ehu madzu. Oo ya bu le teke anya doru ngu edodo; ugwehu ngu abukotaru ngu iphoro iphoro. ²³ Obekwanu le teke bu l'anya te dodu ngu edodo; ugwehu ngu abukotaru ngu ẹkpuru-ochi ẹkpuru-ochi. Teke bu l'iphoro, no ngu l'ehu gbe buru ẹkpuru-ochi; ha! Iphe ophu oo-gbakwanu l'oo tsabalangu!"

Nchileke; me iphe enweru

(Luk 16:13; 12:22-31)

²⁴ "E to dudu onye a-chita Nnajiufu labu ejeru ozi l'ugbo lanu; t'e b'o kpọ nanu ash; yeru onye ophu obu; odo bu l'o yeru ehun l'ozu k'onye lanu; l'apa ozi k'onye ophu ẹka lanu. Unu te etsokwa uzu ke Nchileke; l'achikwaphu nta okpoga.

K'oku welengu

(Luk 12:22-31)

²⁵ "Oo ya bu iphe ya suru unu: t'unu ba akushi welengu ke ndzu unu: iphe unu e-ri; me iphe unu a-ngu nodu ndzu. ?Ndzu ta akadunua oburu ogbodo iphe; karia nri? Unu ta aku welengu k'uwe, unu e-ye l'ehu. ?Ugwehu ta akadunua oburu ogbodo iphe; karia uwe? ²⁶ Unu lewaru unwenu, ephe l'eli. Mgbẹ ephe te emebedu iphe l'ali; ephe ta akpata akpata edobe l'oba. Obenu le Nna unu ophu bu l'imigwe anodujekwaru azu ephe le nri. ?T'unu ta madu l'unu ka nwenu oburu okpobe iphe too? ²⁷ ?O nweru l'unu ha onye a-kunyaa welengu; yekwaru onwiya ujiku ophu le ndzu iya?

²⁸ "?Buhunu ngunu kparu iphe unu akuhunu welengu k'uwe oye l'ehu? Unu lewaru okfukfulike: Oonoduje evu evuvu l'egbudu. Obenu; mgbẹ ẹ to sekwa akanya; to tu owuu k'okwa uwe. ²⁹ Obenu; mgbẹ unu phuru-a ẹge Solomonu yeberu uwe, ama mma; uwe iya ẹ-ta mabedu mma l'o bu okfukfulike lanu. ³⁰ Teke bu le Nchileke letaberu ewu, no l'egbudu anya ẹge ono: ke t'o mee ya t'o ma mma; mbu iphe bu: o -nodu ndzu l'egbudu ntanu; echile; e woru iya shia ite; ?too kaduru unu oleta anya. Oo-wa! Unube ndu-wa, ekwekwe unu ẹ-ta badu ishi-wa!

³¹ "Unu ba anodujeshi akuphe welengu ke wo: '?Ngunu; be unu e-ri;' m'o bu '?Ngunu; be unu a-ngu;' m'o bu '?Ngunu; be unu e-ye l'ehu?' ³² O kwa egbe iphe, ndu ẹ-ta madu Nchileke anoduje achọ

ndono. Nna unu kẹ imigwe makwaru-a l'iphe ono l'ọ ha; bẹ ẹkọta unu mkpa. ³³ Ophu buchia ya nū bụ t'unu vuru ọzo ọjọje ẹge unu e-me tẹ Nchileke bụru eze lẹ ndzụ unu; mee iphe bụ uche-ọbu iya. Ọo ya bụ; iphe ono l'ọ ha aburu iphe, Nchileke e-yekwaru iya unu eyekwaru. ³⁴ Ọo ya bụ; unu ba anọdujeshi akuphe wẹlengu k'echile; ọ bụ echile a-kụ wẹlengu k'ẹhu onwiya. Iphe-ẹhuka k'ujiku lanu; bẹ dzuwaru mbọku onanu."

7

K'ọnma ndu ọdo ikpe

(Luk 6:37-38, 41-42)

¹ "Unu ba anmakwa ndu ọdo ikpe; k'ọphu Nchileke ẹ-ta anmadu unu ikpe. ² Ishi iya aburu l'ọ bụ ẹge i gude kpee onye ọdo ikpe; bẹ Nchileke e-gudekwaphu kpee nggubedua. Yọ bụru iphe unu gude tūru iphe yeru madzū; bẹ Nchileke e-gudekwaphu tūru yeru unu. ³ ?Bụ ngunu kparu iphe i phuru nwiphe, laru nwanna ngu l'ẹnya; ọbu l'ẹ tị phukwanu ophu ha l'ọ bụ osweru, gbaru ngu l'ẹnya nke ngu? ⁴ Ọdo aburu: ?nanu ẹge ii-gbe sū nwanna ngu: 'T'o gebe t'i wofu iya nwiphe, tūru iya kpongu l'ẹnya;' l'ẹke ophu ha l'ọ bụ osweru gbakwaru ngu l'ẹnya nke ngu? ⁵ Nggube o-kfuru-iche-eme-iche ono; vuru ọzo tūfuodu iphe ophu ha l'ọ bụ osweru, gbaru ngu l'ẹnya nke ngu; tẹmanu nggu adu ike phufu ọzo; tūfu nwiphe ophu tūru nwanna ngu kpongu l'ẹnya.

⁶ "Unu be ewojekwaru iphe duru Nchileke nsọ tūaru nkuta; k'ọphu ẹphe ta aghakọbedu bya alabushia anu unu alabushi. Unu te ewojeru mggbu unu, bụ iphe aswa iya ha nshinu; wushiru ezi; yo gude ọkpa dzọo ya yọgiriogiri."

Ọji aji iphe; ole-ẹnya-iphe;

mẹ ọku ẹka l'uzo

(Luk 11:9-13)

⁷ "Unu kfujee t'a nū unu iphe; aa-nū iya unu! Unu ọjọje iphe; unu a-phu iya-a! Unu kujee ẹka l'uzo; aa-guharu iya unu! ⁸ Kẹ l'iphe bụ onye sūru t'a nū iya; bẹ aanuje; onye ọjọru nū achoru-uje; onye kuru ẹka; bẹ aaguhajeru ọzo. ⁹ ?Nanu l'unu ha, nweru onye bụ; nwatibe iya -sū t'ọ nū iya nri; yo gbe nū iya mkpuma? ¹⁰ ?Ọ dudu buri teke ọ sūru t'ọ nū iya ẹma; yo gbe nū iya agwo? ¹¹ Keshinu unube ndu ejo iphe amajeru-a; nū unu unu iphe dū mma; ?buchia Nna unu kẹ imigwe ta akaduru oma t'ọ nū unu iphe dū mma; mbu unube ndu sūru t'ọ nū iya unu.

¹² "Ọo ya bụ; unu mejeeru ndu ọdo iphe bụ iphe, dū unu tẹ ndu ọdo meeru unu. Ọ bụ iphe ekemu; mē ndu nkfuchiru Nchileke ezi ndono."

Uzo, dū kpagungu

(Luk 13:24)

¹³ "Unu shia ọnu-uzo ono, dū kpagungu ono bahu; okfu l'uzo ophu madzū eshije ala l'iyi; bẹ ọnu iya ha ọsa; ọzo iya adu ntse eshishi; ẹge ono b'a dū l'igwe awu iya. ¹⁴ Obenu l'uzo onanu, madzū eshije bahu lẹ ndzū ono; bẹ ọnu iya dū kpagungu; ọzo iya adu ẹhuka eshishi; ndu phuru iya nū ahabe ahabe."

K'oshi-omi; mę akpuru iya

(Luk 6:43-44)

¹⁵ "Unu zejekwaaru ndu ono, anọduje adzushi ejo-ire; sụ l'ẹphe ekfuchiru Nchileke ono. Mbụ ndu aduje àgù l'ẹphe -bụ aturu; 'a ma l'ẹphe bụ àgù, adzugbu aturu. ¹⁶ Unu e-gudewaru umere ẹphe; maru egbe ndu ẹphe bụ. ?Aawọtaje akpuru-ẹra l'oshi àgà? ?Tẹ aawọtaje uchokoro l'oshi uke? ¹⁷ Ọ bụ oshi, ẹhu dụ mma amije akpuru, dụ mma; bụru ejo oshi amije ejo akpuru. ¹⁸ Oshi, ẹhu dụ mma ta amijekwa ejo akpuru; ọphu ejo oshi 'amijekwa akpuru oma. ¹⁹ Iphe bụ oshi, ẹ-ta midu akpuru, dụ mma; bẹ ee-gbutsu egbutsu; chee l'ọku. ²⁰ Ọo ya bụ l'unu e-gudekwaphu akpuru, ndu ono, adzụ ejo-ire; sụ l'ẹphe ekfuchiru Nchileke ono mịru; maru egbe ndu ẹphe bụ."

Ya ta mabua ndu unu bu

(Luk 13:25-27)

²¹ "E tọ bụkwa ẹge aaha eku iya: 'Nnajiufu! Nnajiufu!' bụ ẹge aaha bahụ l'ẹke Nchileke bụ eze. Ọ bụphu onye meru iphe, bụ uche-obu Nna iya ọphu bu l'imigwe a-bahụ iya. ²² Mbọku ikpe ono; bẹ aa-dụ l'igw; sụ yẹbe Jisọsu: 'Nnajiufu! Nnajiufu! ?Ọ kwa l'ẹphe shi egudeje ẹpha ngu ekfuchiru Nchileke; gude iya shi achishi ọgvu; shi gudekwa iya phụ l'emeebe igweligwe iphe-ophulenyà ọdo?' ²³ Teke ono; bẹ ya a-karu ẹphe: 'Lẹ ya ta mabua ndu unu bụ; unu gbeshi iya l'ifu unube ndu megburu onwunu l'ejo iphe!' "

K'umadzu ẹbo, akpu ọlo

(Luk 6:47-49)

²⁴ "Ọo ya bụ l'iphe bụ onye anụ okfu iya-a; l'emekota iya ememe a-dụ l'ọ bụ nwoke, kwaru ẹnya; kpua ọlo iya l'eli mkpuma. ²⁵ Igwe abya achia mini; utso agbaa; oke pherephere epee: bụkotakwaphu l'eli ọlo ono; ọlo ono ta da; okfu l'a turu ọkpa iya l'eli mkpuma.

²⁶ "Obenu l'iphe bụ onye anụ okfu iya-a; too me iya ememe; a-dụ l'ọ bụ onye eswe, kpuru ọlo iya l'eli eveve. ²⁷ Igwe abya achia mini; utso agbaa; oke pherephere epee: bụkotakwaphu l'eli ọlo ono; nggube ọlo aphufu daa gwoo; dakwanua iphe dụ biribiri!"

Ike, shi l'eka Jisọsu

²⁸ Tọ dụ iya bụ; Jisọsu ekfuebelephu iphe ono; iphe oozu adukota ndu nuru iya nụ biribiri; ²⁹ ẹke ẹ too zidu l'ọ bụ ndu ezije ekemu; yoo zi l'iya phụ l'ọ bụ onye ike nọ l'eka.

8

Jisọsu eme onye ẹhu-labụ;

t'ọ korohu

(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

¹ Jisọsu eshilephu l'eli ugvu ono nyifuta; igweligwe madzụ awuru tso iya. ² A bya ele ẹnya; onye lanu obu, ẹhu-labụ eme abyakfuta Jisọsu; bya ebyishi iya ikpere l'ifu; sụ iya: "Nnajiufu; ọ -buru l'ọ dụ ngu mma l'ọkpoma; bẹ ii-menu iya-a tẹ ya ka mma."

³ Jisọsu amachiwaphu ẹka; byia nwoke ono; sụ iya: "Ọ dụ iya-a mma l'ọkpoma; korohu!" Teke onophu; ẹhu-labụ ono agvuwaphu nwoke ono l'ẹhu; yọ korohuwaphu. ⁴ Tọ dụ iya bụ; Jisọsu asụ iya: "Ba dukwa onye ii-kfuru iya! Tugbulekwaphu; je eworu onwongu koshi

onye achijeru Nchileke eja t'o lee ngu ɛnya. Nggw egworu ngweja, onye a gwotaru l'iphe eme iya nù anuje; nù iya t'ò chjaru ngu ege Mosisu ziru l'ekemu iya; k'ophu oha a-ma l'èhu d̄w̄a ngu mma."

Ekweta onye ishi soja

(Luk 7:1-10)

⁵ Ya ndono; Jisosu abahulephu Kapániyomu; onye ishi soja ndu Rómu abyakfuta iya; bya ar̄o ya; ⁶ sù iya: "Nnajiufu; nwozi iya zekwa l'ulo; l'èke iphe eme iya nù emeshi iya ike; ophu o ghadu aghagha. O hakwa iya nshinu l'èhu."

⁷ Jisosu asù iya: "Lè ya a-byaa bya emee ya t'ò d̄u mma."

⁸ Onye ishi soja ono asù iya: "Nnajiufu; m̄e ya ta gbakwa k̄e t'ì bataru iya l'ufu. O b̄a t'ì kfua okfu l'ònu; nwozi iya a-d̄ua mma. ⁹ Lè yèbedua b̄u onye nò madzù l'èka; nwekwaruphu ndu soja, nò iya l'èka. Ya -sù onye owaa t'ò jee owaa; yo jee. Ya -sù onye ophu t'ò bya; yò bya. Ya -sù nwozi iya t'ò mee owaa; yo mee ya."

¹⁰ Jisosu anule iya ph̄u; yò d̄u iya biribiri. Yò sù ndu tso iya nù: "Iphe ya ekfuru unu b̄u lè ya taa ph̄ukwaa onye kwetaberu ege-a l'alì Ízurèlu kp̄oonu. ¹¹ Iphe ya ekfuru unu b̄u l'aa-d̄u l'igwe; shi ụzo ɛnyanwu-ahata; m̄e l'ụzo ɛnyanwu-ar̄iba bya; ephe lè Ébirihamu; Áyizaku; m̄e Jékopu anodu l'èke Nchileke b̄u eze ria nri. ¹² A ch̄ita ndu ophu o gbaru ono l'èke ono, Nchileke b̄u eze ono; ghaa l'èkpuru-ochi èke aa-n̄oduje raa èkwa; taa ikireze." ¹³ Jisosu ekfutsua ege ono; bya asù onye ishi soja ono: "Jeshiwaru iphe iije; l'ò b̄u ege i kwetaru t'ò d̄uru ngu b'òo-d̄uru ngu."

Nwozi nwoke ono ak̄orohuwaphu teke onophu.

Jisosu agwò ndu iphe eme

(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

¹⁴ Jisosu abya abata l'ulo Pyita; ph̄u nne nyee Pyita; l'èke o zè azèe; èhu enwu iya oku. ¹⁵ Yo woru èka byia nwanyi ono; èhu-oku ono apawaru iya ph̄u haa. Yo gbeshi; kwalahaaru Jisosu èbyee.

¹⁶ L'ur̄enyashi mb̄oku ono b'e dutatsuaru Jisosu igweligwe ndu odo, ogvu butua l'èhu; yo gude okfu-ònu iya ch̄ifukota ogvu ono l'ò ha; bya emee ndu ophunanu, iphe emetsua ph̄u; èhu adukota ephe mma. ¹⁷ Iphe-a meru t'iphe o kfuru; mb̄u Azáya, b̄u onye nkfuchiru Nchileke rekota; mb̄u iphe ono, o kfuru l'èke ono, o s̄uru: "O vutaru èhu-òtsu-ume ayi; bya evutakwaphu iphe-ememe ayi."

Ndu, e-mekochaa etso Jisosu

(Luk 9:57-62)

¹⁸ Jisosu aph̄u ikpoto ndu n̄o-pheru iya mgburumgburu; sù ndu etsoje ụzo iya: "Unu t'ephe daf̄u az̄u eze ɛnyimu az̄u iya ophu." ¹⁹ Onye lan̄u lè ndu ezije ekemu abyakfutashia ya; bya asù iya: "O-zi-iphe! Ya a-n̄odu etso ngu eje iphe b̄u èke iije."

²⁰ Jisosu asù iya: "Uphegu ebu l'ènu; nw̄enu, ephe l'eli enweru èkfuna; obenu lè Ab̄ubu-Ndiphe te nweđu m'òo èke oo-chebe ishi."

²¹ Onye odo lè ndu ono, etsoje ụzo iya ono asù iya: "Nnajiufu; gebekwa t̄e ya je eliudu nna iya."

²² Jisosu asù iya: "Bya etsoru yèbe Jisosu; haa ndu nw̄uhuru anw̄uhu t'èphe lia ndu nk'èphe, nw̄uhuru anw̄uhu."

Oke phẹrephere anuru iya okfu

(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³ Jisosu abahulephu l'ugbo; ndu etsoje ọzo iya etsoru iya. ²⁴ Ya ndono; oke eyii-mini emelaha l'echi eze ẹnyimu ono; l'emekpo nshinu nshinu; k'ophu akpara-mini esewa otuji mini l'ugbo ono. Obenu lẹ Jisosu zẹlee; l'eku mgbenya. ²⁵ Ẹphe eje etee ya; sụ iya: "Nnajiufu; dzoo ẹphe; l'ugbo abyaakwa ẹphe ekpukpu."

²⁶ Jisosu asụ ẹphe: "Oo-wa! Unube ndu-a, ekwekwe unu ta badu nwishi-a. ?Bụ ngunu meru iphe unu atsụ egvu?" Yo gbeshi teke ono; baaru oke phẹrephere ono; mẹ eze ẹnyimu ono mba. Ẹke ono l'ọ ha adakota shikongu.

²⁷ Yo dụ ndu ono biribiri; ẹphe efulaha; sụ: "?Bụ egbe nwoke ngunu dụ ẹge ọwaa, oke phẹrephere; mẹ eze ẹnyimu anuru okfu-a?"

Umadzu labu, ogvu bu l'ehu

(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Tọ dụ iya bụ; Jisosu abya adafu azu eze ẹnyimu ono azu iya ke alị ndu Gádara. Yo rua; yeke unwoke labu obu, shilephu l'ikirikpo ahadzu. Unwoke labu ono; be ogvu bu l'ehu. Ẹnari, ẹphe eme; be ẹ-tọ dudu onye egvu ekweje t'ọ dụ ike je oswe l'uswe iya onanu. ²⁹ Ẹphe arashiwaphu; sụ: "Nggube Nwatibe Nchileke; ?bụ ngunu; be nggu l'ẹphe ji. ?I byawaru t'i bya eshi nta-a onu ẹphe aphu ophu; l'oge iya ẹbe ruwa?"

³⁰ Lẹ nwo-tenya l'ẹke ono b'o nweru igweligwe ezi, no iya nu; l'akpa nri. ³¹ Ogvu ono atuko roo Jisosu; sụ iya: "Ọ -buru l'ọo-chifu ẹphe; t'ọ hanu ẹphe t'ẹphe wuba ezi ono l'ehu."

³² Jisosu asụ ẹphe t'ẹphe loberu. Ogvu ono awufuta unwoke ono l'ehu; je awuba ezi ono l'ehu. Ya ndono; ezi ono l'ọ ha eshi lẹ mgbazita ugvu eze ẹnyimu ono wu-lihu; fota ọso gidigidi; je aphulahukota l'ime eze ẹnyimu ono; mini eworu ẹphe rigbushia.

³³ Ndu eche ezi ono agbakashihu gbaba lẹ mkpukpu ono; je eworu iphe meru nu l'ọ ha doo; dokwaaruphu ẹphe iphe meru l'ehu ndu ono, ogvu shi buru l'ehu ono. ³⁴ Ndu mkpukpu ono l'ẹphe ha awufuta; byakfutashia Jisosu; bya arolaha ya t'ọ gbeshiru ẹphe l'ibiyi nk'ẹphe.

9

Nwoke, iphe lonwuru

ibe-ehu lanu

(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)

¹ Ya ndono; Jisosu abya abahu l'ugbo; kpọ-swee eze ẹnyimu ono; yo buru iya olata obodo, a nodu hefuta iya gedegede. ² Yo nweru ndu pataru iya nwoke, iphe lonwuru ibe-ehu lanu. Nwoke ono ze l'oshi-azee; ẹphe aparu iya bya. Jisosu aphua ẹge ẹphe kweshibetaru ike lẹ ya a-du ike mee te nwoke ono jee ije; yo sụ nwoke ono: "Nwa iya; nweru iya obu; l'a guwaru ngu nvu l'iphe du eji, i meshiru."

³ Ndu ezije ekemu, no l'ẹke ono aharu ekfu l'ime obu ẹphe; sụ: "Lẹ nwoke-wa ekfurushikwa Nchileke."

⁴ Jisosu amaleru-a iphe ẹphe ari; bya aji ẹphe: "?Bụ ngunu meru iphe unu ari ejo oriri l'obu unu? ⁵ ?Bụ ole ka ntse l'a suru: 'A guwaru ngu nvu l'iphe du eji, i meshiru;' t'ọ bu t'a sụ-chia: 'Gbeshi; jelaha

ije.’ ⁶ Ya e-koshi unu lẹ Abubu-Ndiphe b'e ziru t'ọ gujeeru madzụ nvu l'iphe dụ eji, o meshiru lẹ mgboko.” Yọ sụ nwoke ono, iphe lonwuru ibe-ẹhu lanu ono: “Gbeshi; pata oshi-azẹe ngu lashia!”

⁷ Nwoke ono ekwolihu; yọ bụru iya alala. ⁸ Igweligwe ndu ono aphua iphe meru nu; tsulaha egvu; jalaha Nchileke ajaja ẹge o meru tẹ madzụ dụ ike mee egbe iphe ono.

Jisọsu eku Mátiyu

(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Ya ndono; Jisọsu aparu ẹke ono haa; tugbua. Yo jenyaa; bya aphua nwoke lanu, aza Mátiyu; l'ẹke ọ dugaru l'ulo okpoga akirikio. Jisọsu asu iya: “Mátiyu; tsoru iya.”

Mátiyu egbeshi tsoru iya.

¹⁰ A nonyaa teke ọdo; Jisọsu eje ori nri l'ulo Mátiyu. Ẹke ono; bẹ igweligwe ndu akirikio; mę ndu ọdo, bụ ndu emeje iphe dụ eji byakwaruphu; ẹphe lẹ Jisọsu; mę ndu etsoje ọzo iya l'eri nri. ¹¹ Ndu Fárisii aphule iya phu; jì ndu etsoje iya nu: “?Bụ ngunu meru iphe onye ezije unu iphe etsoje ndu akirikio; mę ndu ọdo, bụ ndu emeje iphe dụ eji l'eri nri?”

¹² Jisọsu anua ya; sụ ẹphe: “Ndu ẹhu dụ mma; bẹ mkpa onye eme ogvu ta dukwaru. Ọ kwa ndu ẹhu dụ eji; bẹ mkpa onye eme ogvu duru. ¹³ Unu je amua iphe ọ bụ; mbụ okfu ọwaa, ya abya ekfukfu-wa; lẹ Nchileke suru: ‘L'iphe agụ iya nu ta bukwa t'unu gwajẹ iya agwagwa; ọ kwa t'unu phujeru madzụ imiko.’ Lẹ yẹbe Jisọsu ta byakwa oku ndu doberu ẹka ndoo. Ọ kwa ndu eme iphe dụ eji; bẹ ya byaru ekuku.”

Ajì lẹ k'oswi aswisi

(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

¹⁴ Tọ dụ iya bụ; ndu etsoje ọzo Jonu Baputizimu abyakfutashia Jisọsu; bya ajì iya: “?Bụ ngunu meru iphe ẹphe lẹ ndu Fárisii anọduje aswì aswìswi; l'ekfu anu Nchileke; ndu etsoje ọzo ngu ta aswì?”

¹⁵ Jisọsu asu ẹphe: “?O nweru ndu e kujeru ome ẹswa-nwanyi ọphungu; ẹphe egbe agụ aphu; l'ẹke nwoke, kuru ẹphe nọkwaa? Obenu l'oge abyakwa-a teke aa-nafu ẹphe onye ono, alu nwanyi, kuru ẹphe l'ẹswa-nwanyi ono. Ọ bụ teke ono; bẹ ẹphe a-wata ọswi aswisi.

¹⁶ “Ẹ to nwedu onye gudeje ẹkwa ọphungu; je agbaa akahụ uwe. Onye turu iya ama; ẹkwa ọphungu ono emee akahụ uwe ono t'ọ gbe karu alakahu. ¹⁷ To nwe onye wotajeru akuru-akụ ọphungu, atụ vavava; je ọgha l'akahụ okurutu otumu. Ọ -tukwaa ya phu ama; mee ono agbajashia otumu obu; mee obu awushihu; otumu obu alakwaaphu l'iyi. Ọ bụ akuru-akụ ọphungu; bẹ eeyeje l'otumu ọphungu, karu akaka. Ẹphe ẹbo ono atukokwanu nọdu.”

Nwatibe onye ishi;

mę nwanyi, nsọ eme

(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸ Tọ dụ iya bụ; Jisọsu egudekwadua ẹge ono l'ekfu; onye ishi ulondzuko ndu Ju abyawaphu bya ebyishi iya ikpere l'ifu; sụ iya: “Lẹ nwatibe iya kẹ nwanyi bulephu nta-a b'ọ nwuhuru. Wo iya t'ọ bya; bya ebyia ya ẹka. L'ọ -byiwa iya ẹka; bẹ ọo-nọdua ndzụ ọdo.”

¹⁹ Jisọsu yele ndu etsoje ọzo iya egbeshi; tsoru iya.

²⁰ Ya ndono; yo nweru nwanyi, nsọ mewaru afa iri l'ẹbo mgburumgburu. Nwanyi ono eshia Jisọsu ọzo azu; pyota epyota; byia ya ẹka l'onu uwe iya. ²¹ L'ẹke nggube nwanyi shi sùhawa onwiya: "Lẹ ya -byikpoonu m'ọo ẹka l'uwe iya; bẹ ẹhu a-dụ iya-a mma."

²² Jisọsu aghachiwaphu; phua ya; sụ iya: "Nwa iya nwanyi; nweru iya obu. Ekwekwe ngu mewaru t'ẹhu dụ ngu mma." Tsube teke onophu; nwanyi ono aduwaphu mma.

²³ Ya ndono; Jisọsu atugbua je abahụ l'ulo onye ishi ono; l'anuwaa ọzu-ẹkwa, ada nụ; phuwaa ndu aphụ opu. ²⁴ Yọ sụ ẹphe: "T'ẹphe lufukota l'ẹphe ha; lẹ nwamgboko ono ta nwuhukwa anwuhu; l'ọ kwa mgbenya; bẹ ooku!"

Ẹphe eze iya ochi. ²⁵ A chifutsulephu igweligwe ndu ono etezi; Jisọsu abya abahụ l'ime ọlo ono; je alọta nwamgboko ono l'eka. Yo teta; gbeshi. ²⁶ Akọ iya angakotawaru uswe iya onanu mgburumgburu.

Unwoke labu, atsu ishi akorohu

²⁷ Jisọsu eshi l'ẹke ono tugbua. Yo jenyaalephu; unwoke labu, atsu ishi etsoru iya; wata ochi mkpu; l'ara: "O-shi-l'eri Dévidi; phuaru ẹphe imiko!"

²⁸ Jisọsu abahulephu l'ulo; ndu ishi ono abyakfutashia ya. Jisọsu aji ẹphe: "Unu kwetaru lẹ ya a-dụ-a ike mee t'unu korohu?"

Ẹphe asu iya: "Iyee; Nnajiufu!"

²⁹ Jisọsu abya ebyia ẹphe ẹka l'anya; sụ: "T'ọ dukwaru unu ẹge unu kwetaberu." ³⁰ Ẹnya amushashihu ẹphe; ẹphe aphulaha ọzo. Jisọsu anmashiaru ẹphe okwa ike; t'ẹphe be emekwa t'ọ nweru onye a-maru nụ.

³¹ Ẹphe atugbulee je ekfukashia kẹ Jisọsu l'uswe iya ono mgburumgburu.

Onye ẹ-te ekfudu okfu okfu okfu

³² Ya ndono; ẹphe atugbulephu; e dutashiaru iya onye obu, ogvu bu l'ẹhu, ẹ-te ekfudu okfu. ³³ Yọ chifulephu ogvu ono; nwoke ono ekfulaha okfu. Yọ dụ igweligwe ndu ono biribiri. Ẹphe asu: "Lẹ ta phubukwaa egbe iya owaa l'alị Ízurelu."

³⁴ Ndu Fárisii asu: "A sọru l'ẹ tọ bọdu ike k'ishi iphe, bụ ogvu; bẹ oogudeje achishi ogvu ono."

Ndu oru ha nwanshi

³⁵ Jisọsu atuko iphe bụ obodo; mẹ mkpukpu ejephe; ekfu okfu Nchileke l'ulo-ndzuko ndu Ju; l'ezi ozi-oma kẹ abubu, Nchileke bụ eze; l'emetsua iphe bụ ndu iphe-ememe eme; mẹ ndu ẹhu tsuru ume; m'ọ -ruhuru; ọ bụru egbe ẹhu, dụ idagha t'ẹhu dukota ẹphe mma. ³⁶ Yọo bụje teke ọ phuru igweligwe ndu ono; imiko ẹphe egude iya; l'ẹke ike gvuru ẹphe; ẹphe ta ma ẹge ẹphe e-me iya. Ẹphe adulephu l'ọ bụ igweligwe aturu, ẹ-te nwedu onye nche, a-gbaru ẹphe mkpu. ³⁷ Yọ sụ ndu etsoje ọzo iya: "L'iphe e meberu l'alị kaakwaru. Obenu lẹ ndu a-kpata iya nụ ha nwanshi. ³⁸ Unu kfuru nụ Nnajiufu, nwe iphe e meberu l'alị t'ọ ye ndu ozi, e-je akpataru iya ẹya."

10

*Ndu ishi-oziri ẹbo ono
(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)*

¹ Ya ndono; Jisòsu abya ekua ndu ono, etsoje ọ̀zo iya ono ẹ̀phe iri l'ẹ̀bo. Yọ̀ ẹ̀phe ezi ẹ̀phe t'ẹ̀phe gude ike chìshije ọ̀gvu; ẹ̀phe emee iphe, bu ndu iphe eme; me ndu ẹ̀hu tsuru ume; me'ndu -ruhuru; ọ̀ buru egbe ẹ̀hu, du idagha t'ẹ̀phe kọ̀rohukota. ² Ẹ̀pha ndu ishi-ozì ono ẹ̀phe iri l'ẹ̀bo bu: onye kẹ̀ mbu bu Sáyìmonu, bu iya; be eeku je Pyita; me nwunne iya, bu Ánduru; me Jémusu Zébedi; me nwunne iya, bu Jónu Zébedi; ³ me Fílìpu; Batólomiyu; Tómosu; me Mátiyu, onye ana akirikò; me Jémusu, bu nwatibe Álufiyòsu; me Tádìyòsu; ⁴ me Sáyìmonu, bu onye yi l'ọ̀gbo ndu adzọ̀ t'alì ndu Ju nọ̀duru ndu Ju; me Júdasu Isukáryọ̀tu, bu iya mekocharu deru Jisòsu ye.

*Jisòsu ezìfu ndu ishi-ozì
umadzu iri ẹ̀bo*

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Tọ̀ du iya bu; Jisòsu ezi ẹ̀phe iri l'ẹ̀bo ono t'ẹ̀phe je ekfua okfu Nchileke. Teke oozì ẹ̀phe ozì ono b'ọ̀ kfuru iya ẹ̀phe kfushiaru iya ẹ̀phe ike; su ẹ̀phe: "T'ẹ̀phe ba tũkwa ọ̀kpa lẹ̀ kẹ̀ ndu ẹ̀-ta bu du ndu Ju; to nwe mkpũkpu ndu Samériya, ẹ̀phe a-bahũ. ⁶ Iphe ẹ̀phe e-me kwa t'ẹ̀phe gbe tũgbulekwaphu jeshia kẹ̀ ndu Ízurelu, bu ndu, du l'ọ̀ bu unwu aturu, phushihuru ephushihu. ⁷ Ẹ̀phe eje ezia ẹ̀phe lẹ̀ Nchileke abyaakwa okoshi l'ọ̀o ya bu eze! ⁸ Ẹ̀phe emee ndu ẹ̀hu du ẹ̀ji t'ẹ̀phe du mma; ẹ̀phe emekwaaphu ndu nwũhuru anwũhu t'ẹ̀phe teta nọ̀du ndzũ; ẹ̀phe emee ndu ẹ̀hu-labũ eme t'ẹ̀phe du mma; ẹ̀phe achìshia ọ̀gvu l'ẹ̀hu ndu, ọ̀gvu bu l'ẹ̀hu. Wo ẹ̀phe: A nũru iya unu kẹ̀ mmakanũ. Ọ̀ kwaphu ẹ̀ge ono; be unu a-nũkwa iya phũ ndu ọ̀do kẹ̀ mmakanũ. ⁹ Unu be yekwa okpoga l'ẹ̀kpa uwe unu; ¹⁰ unu te egude ẹ̀da ije; ọ̀phu unu 'eyekwa uwe ọ̀do; gũfu ọ̀phu unu yeru l'ẹ̀hu; unu ta chũru akpọ̀kpa ọ̀do; unu tee wota oshi-ogude-l'ẹ̀ka. Iphe meru iphe ya suru t'ẹ̀ b'ọ̀ dũshi iphe unu e-gude bu l'ọ̀o onye seru esese erije eriri.

¹¹ "Iphe bu obodo m'ọ̀ bu mkpũkpu, unu bahũru; unu vujeru ọ̀zo lee ẹ̀nya onye e-kwe tẹ̀ unu bata. Onye -kweru t'unu bata; unu bulekwaruphu lẹ̀ kẹ̀ onye ọ̀bu. Unu be jekwa obuphe ebuphe jeye teke unu e-gbeshi l'ibiyi onanu. ¹² Ufu, unu bahũru; unu vuru ọ̀zo tua ẹ̀phe: 'Ndo! T'ẹ̀hu dũkwa unu agu.' ¹³ Teke ẹ̀phe -kweru t'unu nọ̀du; ọ̀o ya bu l'ẹ̀kele ẹ̀hu-agu, unu keleru ẹ̀phe adũru ẹ̀phe ẹ̀ge unu kfuru. Teke bu l'ẹ̀phe te ekwedu t'unu nọ̀du; ọ̀o ya bu tẹ̀ ekele ẹ̀hu-agu unu laphutaru unu azũ. ¹⁴ Ẹ̀ke, unu jeru; a jũka unu; jũka ochebe nchì l'okfu Nchileke, unu ekfu; unu lufu l'ufu m'ọ̀ bu lẹ̀ mkpũkpu ọ̀bu; jũshia udzu-eja, nọ̀ unu l'ọ̀kpa gude koshi l'ẹ̀ka unu ta dũhedu iya. ¹⁵ Kamenu; tẹ̀ ya karu unu: ọ̀o-kakwaru ndu Sódomu me Gómóra mma mbọ̀ku ikpe ma l'ẹ̀ge ọ̀o-du ndu mkpũkpu ono!

Mkpamehu, abya nu

(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)

¹⁶ "Unu lekwa! Ya chĩakwaru unu ye t'unu l'ẹ̀phe gbaa ẹ̀ghirigha l'ọ̀ bu onye chũru aturu ye yele agu agbaa ẹ̀ghirigha. Ọ̀o ya bu t'unu kwakwaa ẹ̀nya l'ọ̀ bu agwo; unu adũ agu l'ọ̀ bu ndo! ¹⁷ Unu zejekwaaru ndiphe; kẹ̀ l'ẹ̀phe a-kpũtatsukwaa unu kpũ-jeru ndu ọ̀gbo ikpe; e chia unu ẹ̀chachi l'ulo-ndzuko; ¹⁸ kpũru unu teke ono jee l'ifu ndu govano; me l'ifu ndu eze; l'okfu ẹ̀ka iya; ẹ̀ge ee-shi t'ẹ̀phe nũa ozì-ọ̀ma ono; tẹ̀ ndu ẹ̀-ta bu du ndu Ju nũkwaa ya phũ. ¹⁹ Teke ono, ẹ̀phe a-kpũta

unu t'e kpee unu ikpe ono; unu ba ayókwa ọshi iphe unu e-kfu; m'ọ bú ẹge unu e-kfu iya; lẹ teke o ruru; bẹ Nchileke e-koshikwaa unu iphe unu e-kfu. ²⁰ L'ẹ tọ kwa unubẹdua ekfu iya l'onwunu; ọ kwa Ume kẹ Nchileke, bú Nna, bu l'ime unu ekfu iya.

²¹ "Nwunne a-kpuru nwunne iya nù t'e gbua; nna akpuru nwa iya nù t'e gbua. Ụnwegirima e-kwefuru ndu muru ẹphe ikẹ; kpuru ẹphe nù t'e je egbua. ²² Onyemonye ọbule e-gude kẹ l'unu bú ndu kẹ yẹbe Jisọsu kpọo unu ashị. Obenu l'onye ọphu taru nshi jeye l'ikperazu; bẹ Nchileke a-dzọfutakwaa. ²³ Unu -bahù lẹ mkpukpu lanù; a -kpa a unu ẹhu; unu ahaa ya; jeshia mkpukpu ọdo. Kamenu; tẹ ya karu unu: unu te ejegbakwaru mkpukpu, nọkota lẹ Ízurelu tẹ Abubu-Ndiphe ba abyawa-a.

²⁴ "Onye amù iphe l'ẹka onye ezije iphe ta akajekwa onye ono, ọomu iphe l'ẹka iya ono onweru ẹnya; ọphu nwozi ta akajekwa nnajiufu iya. ²⁵ T'onye amù iphe l'ẹka onye ezi iphe maru l'ọo-dakfukwa iya phù ẹge ọ dakfuru onye ezi iya iphe; yọ dakfukwaphu nwozi ẹge ọ dakfuru nnajiufu iya. Ẹphe -kua nnajiufu, nwe ọlo Biyélezebọlu; ?buchia nù ndu ọlo iya; bẹ ẹphe ta akaduru ekfubyishi.

Onye aa-tsujẹ egvu

(Luk 12:2-7)

²⁶ "Ọo ya bú t'unu ba tsukwa madzù egvu; l'ẹ tọ dukwa iphe e kpuchiru ekpuchi, ẹ te emekochadua kpuhaa; ọphu 'ọ dukwa iphe e domiru edomi, ẹ te emekochadua mee t'a magbaru. ²⁷ Iphe ya ekfuru unu l'ọchi; bẹ unu e-kfu l'echi oke-eswe. Iphe unu nuru l'ẹke, aadzù iya ndzumuka; bẹ unu e-je araa arara l'edzudzu ọha. ²⁸ Unu ba atsukwa ndu egbuje ugwehu mmakanù egvu; ẹphe -gbuebe ugwehu; ẹphe ta aduhe ike gbua maa onye ọbu. Onye unu a-tsujẹ egvu bú onye ono, bú: o -gbuebe egbugbu; yo nwekwaruphu ike, oo-gude nwuru ugwehu onye ọbu yẹle maa ya je echee l'ọku alì-maa. ²⁹ ?Tọ bú dunua ọkpaleboku ẹbo; bẹ eereje penu labù? Obenu l'ẹ to nwekwa ọphu adajẹ l'alì; l'ẹ b'ọ bú uche-ọbu Nna unu. ³⁰ A bya l'unubẹdua: iphe bú ẹgbushi, nọ unu l'ishi b'a gukotaakwaru ọgu nanù nanù. ³¹ Ọo ya bú t'unu ba atsujeshi egvu; l'unu bebekwa ka igweligwe ọkpaleboku ọga mkpa."

Okfu l'edzudzu ọha

l'a bú kẹ Kuráiyisutu

(Luk 12:8-9)

³² "L'iphe bú onye kfuru l'edzudzu ọha lẹ ya bú kẹ yẹbe Jisọsu; bẹ ya e-kfukwaphu kẹ onye ono l'ifu Nna iya, bu l'imigwe. ³³ Obenu l'iphe bú onye kfuru l'edzudzu ọha lẹ ya ta madu yẹbe Jisọsu; bẹ ya e-kfukwaphu kẹ onye ono l'ifu Nna iya, bu l'imigwe lẹ ya ta madu onye ọbu."

Ẹ tọ bukwa nchì-ọdu-ndo;

ọ kwa ọgu

(Luk 12:51-53; 14:26-27)

³⁴ "Unu ba arikwa lẹ ya byaru tẹ ya mee tẹ nchì dù ndiphe ndo. Iphe ya byaru ta bukwa tẹ ya mee tẹ nchì dù ndiphe ndo. O gbe bukwaru ọgu, e gude ogu-mbeke l'alù; bẹ ya gude bya. ³⁵ Iphe ọ bú bú lẹ ya byawaru tẹ ya lọta nwoke yẹle nna iya ifu dughabe; lọta nwa-nwanyi

yẹle nne iya ifu dughbabe; lota nwa-nwanyi, alu nji ye l'ifu nne nji iya dughbabe. ³⁶ Ndu onu ulo madzu gededede e-gbe buru ogu iya.

³⁷ "Iphe bu onye yeru nna iya; m'o bu nne iya obu karia ege o yeru yebe Jisosu ta agbakwa k'obu onye nk'ia. Iphe bu onye yeru nwatibe iya ke nwoke; m'o bu nwatibe iya ke nwanyi obu karia ege o yeru yebe Jisosu ta agbakwa k'obu nk'ia. ³⁸ Iphe bu onye e-te vutadu oshi-osweru k'onwu iya bya etsoru yebe Jisosu ta agbakwa k'obu onye nk'ia. ³⁹ Iphe bu onye achọ te ndzu iya buru iya uru erita le mgboko-a e-tufakwa ogbodo ndzu iya; onye gudekwanu okfu ehu yebe Abubu-Ndiphe tufaa ndzu iya le mgboko-a; e-nweru ndzu gbururu jeye."

Obunggo

(Mak 9:41)

⁴⁰ "Iphe bu onye gude obu iya kwe t'unu l'ia buru; be bukwa yebe Jisosu; be onye obu gude obu iya kwe te yele iya buru. Onye kwekwanuru te yele yebe Jisosu buru; bukwa onye ono, ziru iya te ya bya ono; be onye obu kweru te yele iya buru. ⁴¹ Iphe bu onye gude obu iya nu onye nkfuchiru Nchileke oshi; okfu l'onye ono bu onye nkfuchiru Nchileke; be Nchileke e-bukwa nggo, eebuje ndu nkfuchiru Nchileke. Onye gudekwanu obu iya nu onye doberu eka ndoo oshi; okfu l'onye ono bu onye doberu eka ndoo; be Nchileke e-bukwaphu nggo, eebuje onye doberu eka ndoo. ⁴² Iphe bu onye cheberu onye lanu l'unwegirima-a mini; mbukpoonu m'o bu okoro mini oyi lanu; okfu l'o bu onye nk'ia; kamenu onye ono; be Nchileke bufutajekwa nggo iphe ono, o meru ono."

11

Ndu ozi Jonu Baputizimu

(Luk 7:18-35)

¹ Jisosu ezitsulephu ndu ono, etsoje uzo iya ono iphe ephe iri l'ebo; shi eke ono tugba; je awata ozi ozi-oma; l'ara iya arara le mkpukpu le mkpukpu.

² Ya ndono; Jonu anodu l'ulo-mkporo nua iphe Kurayisutu obu, Nchileke kweru ukwa iya obu emeebe; zi ndu etsoje uzo iya t'ephe je aji Jisosu: ³ "Bu iya bu onye obu, a-byanu obu; to o t'ephe lee enya onye odo?"

⁴ Jisosu asu ndu ono, Jonu ziru ono: "Unu je akporu Jonu iphe unu gude nchi unu anu; me ophu unu gude enya unu aphu. ⁵ Unu su iya le ndu ishi b'e mewaru; ephe aphu uzo; ndu ngvuru ejewa ije. Ndu ehu-labu b'e mewaru; ephe aka mma. Ndu ada nkichi anuwa iphe le nchi. Ndu nwuhuru anwuhu b'e mewaru; ephe eteta nodu ndzu. Ndu ukpa b'a rawaru ozi-oma ono arara; ephe anu iya. ⁶ Onu-oma bu k'onye ya ta budu ukfu noduru!"

⁷ Ndu ono, Jonu ziru ono atugbulephu; Jisosu awata okfuru ikpoto ndu ono ke Jonu; su ephe: "Bu ngunu; be unu jeru aphuphu l'echi-egu? Bu aswara, pherephere apanga apanga? ⁸ Bu ngunu; be unu jehunuru aphuphu? Unu jeru ophu nwoke, yeru uwe, ama mma? Ndu eyeje egbe uwe, du ege ono kwa ndu ufu-eze. ⁹ Buhunu ngunu kparu iphe unu lufuru? Bu t'unu phu onye nkfuchiru Nchileke to? Iyee; o bu iya ndono. Onye unu phuru bukwa onye gbe ka onye

nkfuchiru Nchileke ọkpobe akaka. ¹⁰ Ọ bụ iya bụ onye ono, Nchileke kfuru okfu ẹhu iya l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: 'Ọwaa bụ nwozi iya; ya ezi t'ọ vuru ọzo je abo-oduru ngu ọzo.' ¹¹ Kameņu; tẹ ya karu unu: ẹ tọ dukwa onye ka Ọnu Baputizimu nshinu l'iphe bụ madzụ, nwanyị mụru amụmu. Obenu l'onye bụ iya katsukpo ọla alị l'ẹke Nchileke bụ eze gbe kakwa Ọnu nshinu. ¹² Keshinu ọphu Ọnu Baputizimu byaru byeye nta-a; bẹ Nchileke shi koshita lẹ ya bụ eze; ndu ọhogu iya eshi keshinu ono meta t'ẹphe gude k'ẹhuka kposhia ya; ndu ọkpehu ese t'ẹphe bahụ iya k'ẹhuka; mbụ ẹke ono, ọ bụ eze ono. ¹³ L'iphe bụ okfu, ndu nkfuchiru Nchileke kfuru l'ọ ha; mẹ ekemu, shi l'ẹka Mósisu; bya erua lẹ Ọnu; bẹ kfuhaakwaru k'ẹke Nchileke bụ eze ono. ¹⁴ Ọo ya bụ; teke bụ l'ọ dū unu k'ekweta; unu ekweta. L'ọ kwa Ọnu; bẹ bụ Eláyija ono, e kfuru l'ọo-bya ono. ¹⁵ T'onye nweru ẹnu-nchị; nụkwaa ya!

¹⁶ "Ọlobu; ?bụ ngunu; bẹ ya a-sụ l'ogbo kẹ nta-a dū l'ọ bụ iya. Ẹphe dū l'ọ bụ ẹgirima, nọ l'edukfu; l'eku ibe ẹphe oku; l'abaru onwẹphe mba; sụ: ¹⁷ 'L'ẹphe phuru unu opu; unu te kwe ote egvu; ẹphe agua egvu anwuhu; to ru unu l'ẹhu!' ¹⁸ Ishi iya aburu lẹ Ọnu byaru; l'aswi aswi; tọo ngu iphe aangụ angungu; ẹphe asụ l'ogvu bu iya l'ẹhu. ¹⁹ Yebe Abubu-Ndiphe abyaakwanua bya anodu; l'eri; l'angu; ẹphe egbe sụ t'e lenu: lẹ ya bụ o-ri-nri; buru ọ-ngu-mee; buru ọnya ndu akirikiko; mẹ ndu eme iphe dū eji. Obenu l'iphe mmamiphe Nchileke eme b'e gude ama lẹ mmamiphe Nchileke bụ iphe dū nhamunha."

Iphe e-me ọha, jikaru Jisosu
(Luk 10:13-15)

²⁰ Jisosu abalahaaru mkpukpu ono l'ọ ha mba; mbụ mkpukpu ono, ọ katsua omeshi igweligwe iphe-ophulenyanya ono; okfu l'ẹphe te kwedu taa onwẹphe uta iphe dū eji, ẹphe meshiru; ghaa umere lakfuta Nchileke. Yọ sụ ẹphe: ²¹ "Nshọo unubẹ ọha Kórazinu! Nshọo unubẹ ọha Betusáyida; kele ndege e -wotaru iphe-ophulenyanya, e meshiru unu mee lẹ Táya; mẹ Sayidónu; ẹphe gage eyehaakwa uwe-aphu; gwọo onwẹphe lẹ ntụ teke teru ẹnya gude koshi l'ẹphe tawaru onwẹphe uta iphe dū eji, ẹphe meshiru; ghaa umere; lakfuta Nchileke! ²² Obenu lẹ ya ekfuru unu l'ọo-kakwaru ndu Táya; mẹ ndu Sayidónu mma mbọku ikpe; ma l'ẹge ọo-dū unubedua! ²³ Unubẹ ndu Kapániyomu; ?ọ dū unu t'e wolihu unu imeli t'unu tsukfuru l'igwe tọ. Wawakwa. ?Unu ta madu l'aa-gbenu nwutsua unu; nwuru unu ye l'ọku alị-maa. Okfu lẹ; ndege ọ -buru l'e wotaru iphe-ophulenyanya, e meshiru unu je emee lẹ Sódomu; mẹ Sódomu anodukwaa nta-a. ²⁴ Obenu lẹ ya ekfuru unu sụ l'ọo-karu ndu Sódomu mma mbọku ikpe; ma l'ẹge ọo-duru unubẹ ndu Kapániyomu!"

Byakfuta Jisosu bya atuta ume
(Luk 10:21-22)

²⁵ Teke ono kwaphu; Jisosu asụ: "Lẹ ya ekele nggube Nna, bụ Nnajiufu kẹ igwe; mẹ alị ekele; l'i domiru iphe-a tẹ ndu kwaru ẹnya; mẹ ndu mmamiphe ba ma iya; nggu eworu iya koshichia ndu obu ẹphe guru iphoro l'ọ bụ k'unwegirima. ²⁶ Iyee Nna; ọ bụ ẹge ọ bụ uche-obu ngu; mẹ ẹge ọ tsoru ngu ẹna t'i mee ya ndono.

²⁷ "Iphemiphe ọbule; bẹ Nna iya yeekwaru iya l'ẹka. Ẹ tọ dukwa onye maru Nwata ono; gbahaa Nna. Ọphu 'ọ dukwa onye ọdo, maru

Nna ono; gbahaa Nwatibe iya; ọdo bụ onye Nwatibe iya ono ọtáru; koshi iya ẹya.

²⁸ “Unu byakfuta yẹbe Jisọsu l'unu ha bụru ndu esegbu onwunu l'akanya; mę ndu vu ivu ẹra; ya e-zí iya unu t'unu tuta ume. ²⁹ Ya dụ agu; bya ejizita onwiya obu l'alí. Unu l'íya yíru; t'unu mta iya iphe l'ẹka; ya e-me tẹ meji nmakfuru unu anmakfuru. ³⁰ L'iphe ya boru unu t'unu vuru ta bukwa iphe anyi ẹra; ivu nk'íya dukwa pherekpongú.”

12

Ají lẹ kẹ mbọku ọtu-ume

(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

¹ Yo be ujiku lanu, bụ mbọku ọtu-ume; Jisọsu phẹ l'eswe l'egu ẹke, a koru akpe. Ndu etsoje ọzo iya awata okwo akpe ono l'ata; l'ẹke egu agukwanu ẹphe. ² Ndu Fárisii aphulephu ẹphe; sụ Jisọsu: “Lenu! Mę ndu etsoje ọzo ngu emekwa iphe ẹ te emejedu mbọku ọtu-ume.”

³ Jisọsu ají ẹphe: “?Unu ta guvubua l'ekwo okfu Nchileke; iphe Dévidi meru ẹke egu agu yele ndu ẹphe l'íya yí? ⁴ L'ọ bahuru l'ulo Nchileke; je ewota buredi, e gude achiru Nchileke ẹja taa; mbụ buredi, onye ọdo ẹ-ta hadu kẹ t'ọ taa; m'ọ bụ tẹ ndu yele iya yí taa ya. Ọ buphu ndu achijeru Nchileke ẹja nwenkinyi ẹphe bụ ndu atajẹ iya nụ. ⁵ ?Tọ bụ l'unu ta gubua l'ekwo ekemu Mosisu lẹ ndu achijeru Nchileke ẹja jeru ozi mbọku ọtu-ume l'eze-ulo Nchileke? Ẹphe eshi ẹge ono dakaa ekemu ono; ophu ikpe 'anmakwa nụ ẹphe. ⁶ Ya ekfuru unu l'iphe, ka eze-ulo Nchileke ono ike; bẹ nọokwa l'ẹke-a. ⁷ Ndege unu maru iphe ọ bụ mbụ iphe ọwaa, ekwo okfu Nchileke kfuru, suru: ‘L'iphe agu yẹbe Nchileke ta bukwa t'unu gwajẹ iya agwagwa; ọ kwa t'unu phujeru madzu imiko;’ mę unu ta ga nmakwa ndu iswi dụ mma ikpe. ⁸ L'ọ kwa yẹbe Abubu-Ndiphe bụ Nnajiufu kẹ mbọku ọtu-ume.”

Nwoke, iphe lonwuru ẹka lanu

(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)

⁹ Tọ dụ iya bụ; Jisọsu aparu ẹke ono haa; tugbua bya abahu l'ulo-ndzuko ndu Ju. ¹⁰ Yo nweru nwoke, iphe lonwuru ẹka lanu, nọ iya nụ. Ndu Fárisii, nọ l'ẹke ono achọ iphe ẹphe a-sụ lẹ Jisọsu meru; bya ají iya: “?Ọ bụ omebyi ekemu t'e mee onye iphe eme t'ọ ka mma mbọku ọtu-ume tọ?”

¹¹ Jisọsu asụ ẹphe: “Ọ -bụru l'o nweru unu; onye, nweru aturu lanu; aturu unu adalahụ lẹ nsụ mbọku ọtu-ume; onye ono; ?to jedu je akpufuta iya tọ. ¹² Madzu; ?tọ kadu aturu obu ọkpobe iphe tọ. Ọo ya bụ l'ome iphe-oma mbọku ọtu-ume ta bukwa omebyi ekemu.” ¹³ Yọ sụ nwoke ono, iphe lonwuru ẹka lanu ono: “Ngwaa; machia ẹka ngu amachi!”

Yọ machia ya. Ẹka ono abya eteta tushihu iya; dụ iya mma l'ọ bụ ẹka ophu. ¹⁴ Ndu Fárisii ono eshi l'ulo-ndzuko ono lufuta; bya achia idzu ẹge ẹphe e-shi gbua Jisọsu.

Onye ozi, Nchileke ọtáru

¹⁵ Ya ndono; Jisọsu amalẹruphu idzu ẹphe; shi l'ẹke ono tugbua. A dụ l'igwe wu-tsoru iya; yo mee ndu ophu iphe-ememe emetsua; ẹphe adukota mma l'ẹphe ha. ¹⁶ Yo kfushiaru iya ẹphe ike t'ẹphe

be ekfujeshi onye ya bụ l'edzudzu ọha. ¹⁷ Iphe ono mekotaru; k'ọphu oo-re; mbụ iphe Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke kfuhawaru; sụ:

¹⁸ “Lẹ Nchileke sụru: ọwaa bụ nwozi iya,

yẹbedua l'onwiya ọtaru.

Onye ono bụ onye ya yeru

obu; bụru onye emeje;

ẹhu atsọ iya ẹna.

Ya e-ye onye ono Ume iya l'ẹhu;

t'ọ kọoru iphe bụ mbakeshi

lẹ ya e-kpe ẹphe ikpe, dụ maa.

¹⁹ Ẹ too jekwa ọtu ntụtego;

too je ochi mkpu;

ọphu ọ dukwa onye a-nụ olu iya l'esu-uzo.

²⁰ Ẹ too mekwa tẹ k'onye nọwa lẹ

iphe-ẹhuka gvụ.

Ọphu ọo-hakwa onye ẹ-te

vudoshidu ike t'ọ tufahu.

Oo-gudekpelephu ẹka iya ẹge

o gude iya jeye teke iphe dụ nhamunha

a-kapyabẹ ẹjo iphe.

²¹ Yọ bụru iya bụ onye iphe bụ mbakeshi

a-nọdu ele ẹnya iya.”

Jisosu; mę Biyélezebọlu

(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23)

²² Tọ dụ iya bụ; e dutashiaru Jisosu nwoke lanụ, ọgvu bu l'ẹhu. Ọgvu ono meru nwoke ono; yọo tsụ ishi; too kfu okfu. Jisosu abya emee ya; yọ phulahaazọ; kfulahaazọ okfu. ²³ Yọ dụ ndu ono l'ẹphe ha biribiri; ẹphe asụ: “?Tọ bụkwanu onye-wa bụ o-shi-l'eri Dévidi ọbu?”

²⁴ Ndu Fárisii anụle iya phụ; sụ: “L'ọ kwa ike kẹ Biyélezebọlu, bụ ishi k'ọgvu; bẹ nwoke-a egudeje achishi ọgvu-a.”

²⁵ Jisosu amawaruphu iphe ẹphe ari; sụ ẹphe: “Alị-eze, kekahuru onwiya ẹbo; selahaazọ okfu; bẹ chihuakwaru achihu. Ẹge ono b'ọ dukwaphu iphe bụ mkpukpu; m'ọ bụ ndu ọlo, kekahuru ẹbo. ²⁶ Ọ -bụru lẹ Sétanu achifu Sétanu; iphe ọ bụ bụ l'okfu nọ l'alị-eze Sétanu. ?Nanụ ẹge ee-me t'alị-eze iya ba chihu? ²⁷ Ọ -bụru l'ọo Biyélezebọlu; bẹ ya gude achifu ọgvu; ?bụ ngunu; bẹ ndu nk'unu egudeje achifu ọgvu nk'ẹphe. Ọ kwa iya bụ l'ọo ndu nk'unu e-koshiwaru unu l'ikpe nmaru unu. ²⁸ Teke bụkwanu l'ọo Ume Nchileke; bẹ ya gude achishi ọgvu; iphe ookoshi bụ lẹ Nchileke bụwa eze l'ẹke unu nọ.

²⁹ “Ọdo aburu; ?nanụ ẹge madzụ e-shi gude ike bahụ l'ọlo nwoke mkparawa, akwara nọ l'ẹhu; je egwoo iphe iya; l'ẹ b'ọ vuoduru ọzo gude nwoke ono; kee ya ẹgbu; tẹmanu yo shide ishi lanụ gwowaru iphe l'ọlo ono.

³⁰ “Onye yele yebe Jisosu ta bụdu ẹhu; bẹ bụkwa onye ọgu iya. Onye ẹ-te tsodu iya achikobe achikobe; l'achikashikwa achikashi. ³¹ Ọo ya bụ lẹ ya ekfuru unu l'unwu eliphe; bẹ Nchileke a-gukwaru nvụ l'iphe bụ iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru l'ọ ha; mę ekfurushi, ẹphe kfurushikotaru Nchileke. Obenu l'onye kfuru okfu kfurushia Ume-dụ-Nsọ; bẹ Nchileke ta agukwaru nvụ. ³² Iphe bụ onye kfuru Abụbu-Ndiphe ẹjo okfu; bẹ Nchileke a-guru nvụ; obenu l'onye kfuru Ume-dụ-Nsọ ẹjo okfu; bẹ

Nchileke ta byakwa bya aguru nvu. E ta agukwaru iya nvu le mgboko owaa; ta aguru iya nvu le mgboko ophu abya nu.”

Oshi-omi; me akpuru iya

(Luk 6:43-45)

³³ “O -buru liime t'i wota akpuru, du mma l'oshi, i yeru; nggu evuru uzọ meodu oshi obu t'ọ du mma. Teke i haru oshi obu; yo mebyihu; nggu amaru l'akpuru iya a-dukwapu eji. Ke l'eegudeje akpuru, oshi miru; maru egbe oshi, o bu. ³⁴ Unube unwu, ogiji mushiru-wa; ?unu e-shi ishagha kfua okfu, du mma; l'eke unu du eji l'onwunu. L'ọ kwa iphe madzọ ekfu l'onu bu iphe, jiru iya obu l'enwushihu enwushihu. ³⁵ Okpobe madzọ eshije l'okpuberu iphe, no iya l'obu; wofuta okpobe iphe. Ejo madzọ eshikwa nu l'ejo iphe, no iya l'obu; wofuta ejo iphe.

³⁶ “Te ya karu unu: mboku ikpe Nchileke; be onyemonye obule a-bya edoo ishi iphe bu mkpokoro okfu, shijewaru iya onu. ³⁷ L'ọ kwa okfu, shi madzọ l'onu; be ee-gude gua onye obu l'onye doberu eka ndoo; buru okfu, shi madzọ onu; be ee-gudekwaphu nmaa ya ikpe.”

Eekfu te Jisosu koshi l'oo

Nchileke ziru iya

(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)

³⁸ Ya ndono; yo nweru ndu ezije ekemu; me ndu Farisii, haru bya asu iya: “O-zi-iphe! Meeru ephe iphe-ophulenyā, e-koshi ephe l'oo Nchileke ziru ngu l'oswiya.”

³⁹ Jisosu asu ephe: “Ogbo nta-a pakpokwaaru eji; ephe te kwe nopyabe Nchileke l'eka. Ephe achọ iphe-ophulenyā, e-koshi l'oo Nchileke ziru yebe Jisosu te ya bya; obu l'e to dukwanu iphe-ophulenyā, e-koshi ephe iphe ono; gbahaa iphe meru l'ehu Jona, bu onye nkfuchiru Nchileke. ⁴⁰ Okfu l'ọ kwaphu ege ono, Jona noru abali eto: eswe l'enyashi l'epho eze ema ono; bu ege Abubu-Ndiphe a-no abali eto: eswe l'enyashi l'ime ali. ⁴¹ Ndu Ninive e-gbeshi mboku ikpe ono; nmaa ndu ogbo nta-a ikpe; kele ndu Ninive taru onwephe uta iphe du eji, ephe meshiru; ghaa umere; lakfuta Nchileke; l'okfu, Jona kfuru ephe. Olobu; unu lekwa: nta-a; be onye nyiberu Jona nokwa l'eke-a. ⁴² Nwanyi, bu eze ndu Sheba e-gbeshi mboku ikpe ono; nma ogbo nta-a ikpe; ke l'o shi l'eke ali jeberu bya te ya nua ke mmamiphe Solomonu. Olobu; lekwa: nta-a; be onye nyiberu Solomonu nokwa l'eke-a!”

Iphe akpaje ogvu ola azu

(Luk 11:24-26)

⁴³ “Oobuje teke a chifuru madzọ ogvu l'ehu; ogvu ono eje etsoru echi-egu eke mini e-ta nodu aghaphe; l'achọ eke oo-nme anmee. Teke o jenyaaaru; to du eke o phuru; ⁴⁴ yo su te ya laphuedukwa azu l'akahu ulo iya phu, ya shi phu. Teke o byatashiaru; to nwe iphe bu iya nu; a zawa iya azaza; dokwazibebewa iya ohuma; ⁴⁵ yo je achita ogvu esaa odo, ka yebedua eji; ephe awuba; je eburu iya. Ndzọ nwoke ono abya aka eji; karia ege o shi du teke odungu. O bu ege ono; be oo-du ogbo ke nta-a, megburu onwephe l'ejo iphe-a.”

Nne Jisosu; me unwunne iya

(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Ya ndono; Jisòsu egudekwadua okfu ekfuru ndu ono; nne iya; mę unwunne iya abya abata; vudo l'ogbodufu zia ozi t'e kuaru ęphe Jisòsu; t'ęphe kfuru yeru iya. ⁴⁷ Yo nweru onye sùru iya t'o gebekwa; lę nne iya; mę unwunne iya phę nõkwa l'ogbodufu achọ t'ęphe kfuru yeru iya.

⁴⁸ Jisòsu aji onye ono, kfuru iphe ono: “?Bụ ndu ole bụ nne iya; mę unwunne iya obu?” ⁴⁹ Jisòsu amawaphu ndu etsoje ọzo iya ęka; sù: “Ọ bụ nne iya; mę unwunne iya phę ndọ-ọ nõ l'ęke-a! ⁵⁰ Ọ bụ onye meru iphe, nõ Nna iya, bu l'imigwe l'uche; bę bụ nwunne iya kę nwoke; bụru nwunne iya kę nwanyi; mę nne iya.”

13

*Ętu, eegude onye agha
nebyi iphe anma*

(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

¹ L'akpuru ujiku lanu ono kwaphu; Jisòsu eshi l'ufu ono tugbua jeshia l'iku eze ęnyimu. ² Madzu azaa ntumatu; Jisòsu ekwekwaduphu je abahu l'ugbo; je adugaru anodu tę ya kfuru nu ndu ono, nõ l'eli ali l'iku eze ęnyimu ono. ³ Yo gude ętu ętu zilahaa ęphe igweligwe iphe; sù:

“L'o nweru nwoke lanu, jeru ogha nebyi iphe. ⁴ L'ogha nebyi iphe ono b'o nweru ndu ophu daru lę mkpoworo ọzo; unwenu abya atutua ya. ⁵ Ndu ahara daa l'ali mkpuma ęke anu-ali ta kfubedu oswa nodu. E ji ekfua; yo fushiwaphu l'anu-ali ono, ę -ta hadu nshinu ono. ⁶ Anwu awatawaphu akpokpo; woru unwu iru nebyi iphe ono kponwushia; kele ę t'o ghabedua akwara ohuma. ⁷ Ndu odo daru l'ali ogvu. Yele ogvu ono efushia; yo vuta mbu ogvu ono; woru nebyi iphe ono kpagbushia. ⁸ Obenu l'o nweru ndu ophu daru l'ali-otsu. Yo bya efushia; vaa; mishia. Ndu ahara mita ukporo akpuru ugbo ise ise; ndu amita ukporo eto eto; ndu ophu amitatsua ukporo l'iri; ukporo l'iri.”

⁹ Jisòsu asu ęphe: “Onye nweru ęnu-chi; yo nua ya!”

*Iphe, kparu iphe Jisòsu
egudeje ętu ezi iphe*

(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰ To du iya bu; ndu etsoje ọzo iya abyakfuta iya bya asu iya: “? Ngunu meru iphe i gude ętu ętu ekfuru ndu ono okfu?”

¹¹ Jisòsu asu ęphe: “Ọ bụ unubedua b'e meru t'unu maru iphe ono, e shi domigbaa edomi ono, bu iya bu k'ęke Nchileke bu eze. Obenu lę ndu onanu b'ę te mekwa t'ęphe maru iya. ¹² Onye nweru nu; bę aa-nufua odo t'o nweru nwegharu iya ęka. Onye ę-te nwedu nu; bę nwiya ophu o nweru enwenwe ophu; bę ee-gbe natafua ya nu. ¹³ Ọo ya meru iphe ya gude ętu ętu ekfuru ęphe okfu: l'ęphe e-le ęnya nta; lee imo; to du iphe ęphe aphu. ęphe anua nta nua imo; to du iphe aga ęphe ęnu-nchi; to du iphe edo ęphe ęnya. ¹⁴ Ọ bụ l'ęhu ęphe b'o reru; mbu iphe ono, Azaya, bu onye nkfuchiru Nchileke kfuru ono; wo:

L'ęphe a-nga nchi nta;
ngaa imo;

to nwe iphe edo ęphe ęnya.
ęphe elee ęnya nta; lee imo;

to nwe iphe ephe aphụ.

15 Okfu l'ephe kpo-chishiwaru obu; swo-chishiwa nchi; kpuchishia enya. Odumeka me ephe egudekwaa enya ephe phua; gude nchi ephe nua; obu ephe emee t'o doo ephe enya; me ephe aghakobe lakfuta yebe Nchileke te ya dzoo ephe.'

16 "Onu-oma bu nk'unu; okfu l'unu gude enya unu aphu uzo; gude nchi unu anu iphe. 17 Kamenu; te ya karu unu: le ndu nkfuchiru Nchileke; me igweligwe ndu, doberu aka ndoo b'o guru egu ophu iphe-a, unu aphu-wa; obu l'ephe ta phudu iya. Yo gukwaaphu ephe egu onu iphe-a, unu anu-wa; obu l'ephe ta ndu iya.

*Iphe etu onye agha
nebyi iphe ono bu*

(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

18 "Unu ngabekwa nchi nua iphe etu onye ono, agha nebyi iphe ono bu: 19 O nweru ndu anuje ke eke Nchileke bu eze; too do ephe enya. Ejo onye ono; mbu Obutuswe abya anafu ephe nebyi iphe ono, e kfuru, ye ephe l'obu ono. O bu ephebedua du l'o bu ndu ophu daru le mkporo uzo. 20 Ndu ophu daru l'ali mkpuma bu ndu ophu abuje teke ephe anukwadia okfu ono; ephe anatawa iya phu l'ehu-otso-ena. 21 Obenu l'e to bajedu ephe umi l'ehu; k'ophu oo-kpo ukfu. Iphe-ehuka -byalephu; m'o bukwana mkpamehu; okfu l'ephe kwetaru okfu ono; yo buru iphe ephe a-kpakota daa; paru okfu ono haa. 22 Ndu ophu, daru l'ali ogvu bu ndu ophu nuru okfu Nchileke; oriri ke ndzu; me ege ee-shi nweru eku akpalahaa okfu ono ehu. To mihe amimi. 23 Nebyi iphe ono ndu ophu daru l'ali-otsu bu ndu, anuje okfu ono; yo doo ephe enya; ephe amishia nebyi; mitatsua ukporo ise ise; ndu amita ukporo eto eto; ndu amita ukporo l'iri ukporo l'iri."

Etu, eegude ohu witu anma

24 Jisosu abya anmaaru ephe etu odo; su: "Ege Nchileke e-shi koshi le ya bu eze a-dulephu l'o bu nwoke, wotaru okpobe akporu witu je aghaa l'ali. 25 Yo be l'enyashi ujiku lanu; l'e kuwaru mgbenya; onye ohogu nwoke ono eje achita ohu witu je aghakobe l'eke ono, o gharu witu ono. Yo ghagetsua ya; tugbua. 26 Witu ono abya efushia; mishia. Ohu iya ono efushikwaaphu; mishia. O bu teke ono b'e gbe bya amaru l'o bu ohu witu. 27 Ya ndono; ndu ejeru nwoke, nwe ufu ono ozi abya asu nwoke ono: 'Nnajiufu; ?to budunua okpobe akporu witu bi gharu l'ali ngu ono? ?Nanu ege o du; be ohu iya gbe noduwa iya nu?' 28 Nwoke ono asu ephe: 'L'o kwa onye ohogu iya; be meru iphe ono.' Ndu ono, ejeru iya ozi ono asu iya: '?Ephe e-je efeshia ya to?' 29 Nwoke ono asu ephe: 'Wawa! T'ephe haa ya ru; l'ephe -je iya efeshi; be aka a-tsokwa ephe ntso; ephe efeshia witu. 30 Oo ya bu; t'a haa ya t'o tuko vua jeye teke ee-bu witu. Teke ono; ya ekfuru ndu e-bu iya nu t'ephe vuru uzo chiko ndu onanu bu ohu iya ono; kee l'ukfu l'ukfu t'a kpo ya oku. Teke e metsuaru; ephe evuta ophu bu witu kuberu iya le mgbabu iya.' "

Ètu, eegude akpuru
oshi mosutadu anma
 (Mak 4:30-32; Luk 13:18-19)

³¹ Jisòsu abya anmaaru ephe etu odo; sù: "L'ège Nchileke e-shi koshi lẹ ya bụ eze a-dùlephu l'ò bụ akpuru mosutadu, nwoke lanu wotaru ghaa l'egu iya. ³² Akpuru iphe ono bụ iya katsukpo obu nwirikirikwekwe l'iphe bụ akpuru iphe aaku akuku. Obenu l'obuje teke o bya evua; yò kakota iphe bụ oshi, aadza adzadza lẹ mgbabu; mbụ yò bya aburu eze oshi; k'ophu unwenu, ephe l'eli abyajẹ bya akpalahaa ekfuna l'ekali iya."

Ètu, eegude iphe
ekoje-buredi anma
 (Luk 13:20-21)

³³ Jisòsu abya anmaaru ephe etu odo; sù: "L'ège Nchileke e-shi koshi lẹ ya bụ eze a-dùlephu l'ò bụ iphe ekoje-buredi, eeku yisutu, nwanyi hataru nwanshi; gwakobe lẹ ntu iphe eegudeje eme buredi. Iphe ono jiru ekpa mbacha; yo woru iya je edobe; jeye; yò bya ekoo ekoko."

Jisòsu gude etu ezi iphe
 (Mak 4:33-34)

³⁴ Jisòsu gude etu etu ege ono; zia ndu ono ozi-oma iya. E too kfuduru ephe okfu; l'ẹ b'o gude etu. ³⁵ Iphe ono bụ k'ophu oo-re; mbụ iphe onye nkfuchiru Nchileke kfu: sù:

"Lẹ ya e-gude etu etu ekfuru ephe okfu.
 Ya e-kfuru ephe iphe ono,
 e shi keshinu mgboko
 duberu domita."

Iphe etu ono, eegude ohu iphe
anmashi ono bụ

³⁶ Ya ndono; Jisòsu aparu igwe oha ono haa; bahushia l'ulo. Ndu etsoje uzo iya abyakfutashia ya; bya asu iya: "T'ò konuaru ephe iphe o bụ mbụ etu kẹ ohu witu ono t'o doo ephe enya."

³⁷ Yò sù ephe: "Onye ono, agha nebyi iphe, dū mma ono bụ Abubu-Ndiphe. ³⁸ Alì ono aburu mgboko l'ophu; nebyi iphe ono, dū mma ono aburu ndu Nchileke bụ eze ephe. Onanu, bụ ohu witu ono aburu unwu k'ohogu Nchileke, bụ iya bụ Ejo Onye ono. ³⁹ Ohogu ono, gharu akpuru ohu witu ono aburu Obutuswe. Teke ono, eebuta iya ebuta ono aburu ege o-dū teke mgboko gvuderu. Ndu, ebu iya nū aburu unwu ojozi-imigwe. ⁴⁰ O bụ ege ono, e fekoberu ohu witu; chikoo ya; je akpoo oku ono bụ ege o-dū teke mgboko a-gvu. ⁴¹ Abubu-Ndiphe ezi unwu ojozi-imigwe iya t'ephe chishikota iphe bụ ndu ono, kpataru tẹ ibe ephe mee iphe dū eji ono; mẹ ndu meru ejo iphe l'ephe ha; ⁴² paru ephe chee l'ò-tata-kfukfu oku. Eke ono; bẹ madzụ a-nodu raa ejo ekwa; taa ikireze. ⁴³ Obenu lẹ ndu ophu doberu eka ndoo a-nodu egbu nwīnwii l'ò bụ enyanwu l'ẹke Nna ephe bụ eze. T'onye nweru enu-nchi; nukwaa ya!"

Ètu, eegude iphe labu,
vu oke aswa anma

⁴⁴ Yò sù: “Èke Nchileke bụ eze dū l'ọ bụ iphe vu oke aswa, e domiru edomi l'ègu. Onye lanụ eje aphụ ya; woru iphe kpuchia ya; teru ẹsua lashia; je ereshikota iphemiphe ọbule, o nweru; je azụa alị ono.”

⁴⁵ Jisọsu asụ: “Onye maru iphe ẹke Nchileke bụ eze bụ; emeje l'ọ bụ onye agba ike-ike ngho, l'achọ ọkpobe mgbubu, ama mma t'ọ zua. ⁴⁶ Yò phụlephu ọphu ere ire nshinu; lashia; je ereshikota iphemiphe ọbule, o nweru; je azụa ya.”

Etu, eegude ntofu anma

⁴⁷ Jisọsu asụkwaphu: “L'ẹke Nchileke bụ eze dūkwa l'ọ bụ ntofu b'a tūru l'eze ẹnimu; yo je anmakotsua igweligwe ẹma, dū iche iche. ⁴⁸ Ẹma ono ejilephu ntofu ono; b'a bya akpua ya; kpufuta eli nggodo. A bya anodu l'eli nggodo ono; fọo ya; foshia ndu ọphu dū mma ye lẹ nkata; kporu ndu ọphu dū ẹji je enwushia. ⁴⁹ Ẹge ono; bẹ ọo-dū teke mgboko a-gvụ. Ụnwu ojozi-imigwe a-lufuta; bya afọo ndu ẹjo iphe l'ẹke ndu doberu ẹka ndoo nọ; ⁵⁰ je achiru ẹphe ye l'ọ-tata-kfukfu ọku. Ẹke ono; bẹ madzụ a-nodu raa ẹjo ẹkwa; taa ikireze.”

Iphe ọphungu; mę akahụ iphe

⁵¹ Jisọsu ajị ẹphe: “?Ọ kwa l'iphe ono, ya ekfu ono doru-a unu ẹnya?” Ẹphe asụ iya: “Iye!”

⁵² Yò sù ẹphe: “Ọo ya bụ l'iphe bụ onye majiru ẹkwo okfu Nchileke ẹnya; bya aburu onye kwetawaru lẹ Nchileke bụ eze iya; bẹ dulephu l'ọ bụ nwoke, nwe oke-ufu, achikoje iphe ọphungu; mę akahụ iphe gwoshia l'ulo iya ẹke o doru ẹku iya, dū mkpa.”

Aajika Jisọsu lẹ Názaretu (Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Jisọsu anmashibebetsua ẹtu ono; shi l'ẹke ono lufushia. ⁵⁴ Yò buru iya ọla mkpukpu iya. Yò rua; tugbuwa jeshia l'ulo-ndzuko ndu Ju; wata ẹphe ozi iphe. Yo zia iphe ono k'ọphu ọ dū ndu nọ l'ẹke ono biribiri; ẹphe ajilahaa: “?Bụ awe; bẹ oke mmamiphe; mę iphe-ọphulanya ọwaa, oomeebe ọwaa shi iya? ⁵⁵ ?Tọ budunua ya bụ nwatibe kapyinta? ?Tọ budunua Méri bụ ẹpha nne iya? ?Tọ budunua Jémusu; mę Jófufu; mę Sáyimonu; mę Júdasu bụ unwunne iya? ⁵⁶ ? Ayi l'unwunne iya kę unwanyi l'ẹphe ha te budunua l'ẹke-a? ?Awe b'o shi mutatsua egbe iphe ọwaa?” ⁵⁷ Ẹhu agbanwuhu ẹphe ọku; ẹphe ajikawaphu okweta iphe ookfu.

Jisọsu asụ ẹphe: “Onye nkfuchiru Nchileke; bẹ aakwabejekwaru ugvu l'ekemeke ọbule; gufukwaphu lẹ mkpukpu iya; mę l'ufu iya.” ⁵⁸ Tọ dūhe igweligwe iphe-ọphulanya, Jisọsu mekwaduru l'ẹke ono; kę l'ẹphe ta chiduru ụkfu kwęe ya.

14

Eebuta Jónu Baputizimu ishi (Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

¹ Tọ dū iya bụ; yo be teke ono; Hérodu, bụ ọ-chi-ọha Gálili anua ụdu Jisọsu; ² bya asụ ndu ejeru iya ozi: “M'ọ kwa Jónu Baputizimu shi l'ónwu teta ndu ndzụ ọdo. L'ọo ya meru iphe ọduje ike emeshibebe igweligwe iphe-ọphulanya ono.”

³ Iphe meru nù bụ l'o nweru teke Héròdu shi zia t'e gude Jónu kee ya egbu; ye iya l'ulo-mkpòro l'okfu ẹka Heródiyasu. Heródiyasu ono bụ nyee Filipu. Filipu abúkwanuru nwunne Héròdu. ⁴ Ishi iya aburu lẹ Jónu shi asuje Héròdu l'iphe o meru ta dukwa mma; l'ò nataru nwunne iya nyee ya; lulahaa. ⁵ Yo shi dọ Héròdu kẹ t'o gbua Jónu; obenu l'o shi atsu ọha egvu; l'ẹke onyemonye kfukotaru lẹ Jónu bụ onye nkfuchiru Nchileke.

⁶ Ya ndono; yo rua mbọku, Héròdu emeje eswe-iphe, e gude anyata mbọku, a mụru yẹbe Héròdu; nwatibe Heródiyasu kẹ nwanyi abya etee egvu l'ifu ndu ono, byaru eswe-iphe ono. Yò tsoo Héròdu ẹna; tsoatabe iya ⁷ k'ọphu o kweru nwamgbọko ono ụkwa; riru angụ ye iya: "L'iphe ọ sụkpooru tẹ ya nù iya; bẹ ya a-nù iya."

⁸ Ya ndono; nne nwamgbọko ono ezi iya; yo je asụ Héròdu: "L'iphe dọ iya mma bụ t'e gburu ishi Jónu Baputizimu ye lẹ nwefere pee ya nta-a nta-a."

⁹ Ẹhu adanwuhulephu eze, bụ Héròdu. Obenu lẹ k'ọphu o kwewaru ụkwa; riwa angụ ye iya l'ifu edzudzu ọha ono, byaru iya eswe-iphe ono; yò sụ t'o menua lẹ kẹ nwamgbọko ono. ¹⁰ Yo ziwaphu; e je ebuta Jónu ishi l'ulo-mkpòro; ¹¹ woru ye l'efere; paru iya pee nwamgbọko ono. Nggube nwamgbọko eworu iya nù nne ya. ¹² Ndu etsoje ụzo Jónu abya apata ogwo-ẹhu iya je elia. Ẹphe emeebe; je akọoru Jisọsu iphe, meru nù.

*Jisọsu anụ ụnu madzu iri ẹbo
l'ụkporo madzu iri nri*

(Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jón 6:1-14)

¹³ Jisọsu anulephu iphe ono, meru nù ono; shi ẹke ono gude ụgbo tughua jeshia ẹke ọ nọ nwenkinyi iya. Ndu ono anulephu lẹ Jisọsu tughwaru; wufu; shi lẹ mkpukpu lẹ mkpukpu gude ọkpa tsoru iya. ¹⁴ Jisọsu eshi l'ugbo ono lufuta bya aphua igweligwe ndu, dọru l'ẹke ono; imiko ẹphe egude iya. Yo mee; ẹhu adu ndu ọphu iphe emetsua mma.

¹⁵ A nonyaa l'uzo urenyashi; ndu etsoje ụzo iya abyakfuta iya; bya asụ iya: "?! marua l'ẹ to nwedu ndu bu l'ẹke-a; nchi ejihuwa. Ọphu t'ị sụ ndu-wa, zaru ẹge-a t'ẹphe bahugbaa l'edukfu l'edukfu-a; je akpata nri, ẹphe e-ri."

¹⁶ Jisọsu asụ t'ẹphe be jeshiru abahu; sụkwaphu ẹphe: "Unubedua; unu nunu ẹphe nri; t'ẹphe ria."

¹⁷ Ẹphe asụ iya: "L'iphe ẹphe gude l'ẹke-a bukwa ishi buredi ise; mẹ ẹma labu nkinyi iya."

¹⁸ Yò sụ ẹphe t'ẹphe chitaru iya ẹya l'ẹke-a. ¹⁹ Yò bya asụ igweligwe ndu ono t'ẹphe ndugbaa anọdu l'alị l'ẹke ono, ẹwu dọ nwa kirikiri ono. Jisọsu achita ishi buredi ise ono; mẹ ẹma labu ono; palia ẹnya imeli; kele Nchileke ekele kẹ nri ono; washia ya; woru iya nù ndu etsoje ụzo iya. Ẹphe eje ekeshiaru igweligwe ndu ono. ²⁰ Onyenonu ataa ya; nyaa onwiya kingu. Ndu etsoje ụzo iya abya atutua ibiribe buredi; mẹ ẹma ono, bụ ndu ọphu e riphodoru eriphodo. Yo ji nkata-ivu iri l'ẹbo. ²¹ Unwoke, tso lẹ ndu taru buredi ono; bẹ ruru unu unwoke iri l'ẹbo l'ụkporo unwoke iri;* kpachikwa unwanyi; mẹ unwegirima.

* 14:21 14:21 Iphe ọ bụ bụ 5,000.

Jisòsu eje ije l'eli mini
(Mak 6:45-52; Jòn 6:15-21)

²² Jisòsu asuwaphu ndu etsoje ọ̀zo iya t'ẹ̀phe bahù l'ugbo; vuru iya ọ̀zo tughua oje azù eze ẹ̀nyimu azù iya ọ̀phu; tẹ̀ yẹ̀bedua jeodu je ekfuru ndu ono t'ẹ̀phe lashiwaru. ²³ Yò sùtsua t'ẹ̀phe lawaru; bya atughua jeshia l'ugvu nkinyi iya okfuru nù Nchileke. Yo be l'urenyashi; yò nòdukwadua l'ugvu ono nkinyi iya; ²⁴ ugbo ono anòduwanu l'echi eze ẹ̀nyimu ono. Phẹ̀phere eshi ẹ̀phe ishifu; gude eyii-mini byakfutashia ẹ̀phe. Yo mee; ọ̀kpo ugbo ono atsulahaa ẹ̀phe l'ẹ̀hu. ²⁵ Iphe ọ̀ha-ẹ̀nu anòdulephu l'ifu; Jisòsu ejeru ije l'eli mini eze ẹ̀nyimu ono jekfushia ẹ̀phe. ²⁶ Ẹ̀phe aphùle iya phù l'ẹ̀ke ooje ije l'eli mini ono; ẹ̀hu anmalahaa ẹ̀phe anmanma; kẹ̀ l'ẹ̀phe tubesu l'ọ̀ bụ maa. Ẹ̀phe atsùhu egvu; wata ochi mkpu.

²⁷ E ji ekfu-a; Jisòsu asù ẹ̀phe: "T'obu shihu unu ike; l'ọ̀ kwa yẹ̀bedua. Unu ba tsùshi egvu!"

Pyita eje ije l'eli mini

²⁸ Pyita asù iya: "Nnajiufu; ọ̀ -buruphu nggu l'oswiya; kfunuru iya tẹ̀ ya nyibata l'eli mini-wa; byakfuta ngu."

²⁹ Jisòsu asù iya: "Byanù." Ya ndono; Pyita enyifuta l'ugbo ono; jeru ije l'eli mini ono jekfushia Jisòsu. ³⁰ Ono ọ̀ phuru eze eyii-mini ono, atù nù ono; yò tsulahaa egvu; watawaphu ọ̀da omi lẹ̀ mini ono. Yò rashia: "Nnajiufu; dzọ̀ ya!"

³¹ Jisòsu amachiwaphu ẹ̀ka; selita iya; sù iya: "Oo-wa! Ekwekwe nke ngu apaa nwanshì. ?Bù ngunu kparu iphe i gbe bọlahaa obu ẹ̀bo?"

³² Yẹ̀le Pyita abya abahù l'ugbo ono; oke phẹ̀phere ono ebuhuwapu. ³³ Ndu ono, etsoje ọ̀zo iya, nọ̀ l'ugbo ono abya abaarù iya ẹ̀ja; sù iya: "Ọ̀ buphu nggu bụ̀ Nwatibe Nchileke l'oswiya."

Jisòsu agwọ̀ ndu iphe eme lẹ̀ Genésaretu
(Mak 6:53-56)

³⁴ Ẹ̀phe adaghatsulephu mini ono; bya alufuta lẹ̀ Genésaretu. ³⁵ Ndu ẹ̀ke ono ahùbewaphu Jisòsu ama; mewaphu; nzi ejegbaru l'obutobu l'ẹ̀ke ono; e dutashiaru iya iphe bụ̀ ndu iphe eme l'ẹ̀phe ha. ³⁶ Ẹ̀phe arọ̀ ya t'ọ̀ kwe t'ẹ̀phe byikpoonu ẹ̀ka m'ọ̀ -ruhuru; ọ̀ buri l'ọ̀nu uwe iya. Iphe bụ̀ ndu byiru ẹ̀ka l'ọ̀nu uwe iya ono adùkota mma.

15

Ome-l'ali ndiche ndu Ju
(Mak 7:1-13)

¹ Ya ndono; yo nweru ndu Fárisii mẹ̀ ndu ezije ekemu, shi Jerúsalemu byakfuta Jisòsu; bya aji iya: ² "Bù ngunu kparu iphe ndu etsoje ọ̀zo ngu emebyi ome-l'ali ọ̀phu shiru ndiche ayi phẹ̀ l'ẹ̀ka? ? Ngunu meru iphe ẹ̀phe ta akwojedu ẹ̀ka akwọ̀kwo; tẹ̀manu ẹ̀phe eride nri?"

³ Jisòsu asù ẹ̀phe: "Bù ngunu meru iphe unu paru ome ekemu, Nchileke sùru t'e meje haa; melahaa ome-l'ali ọ̀phu unu ezi l'onwunu? ⁴ Nchileke turu ekemu; sù: 'Kwabẹ̀ nne lẹ̀ nna ngu ugvu;' sùkwaphu: 'Onye phuru nne iya; m'ọ̀ bụ̀ nna iya iphu t'e gbua ya egbugbu.' ⁵ Ọ̀ -buru l'unu sùru: 'L'iphe bụ̀ onye sùru nne lẹ̀ nna iya l'iphe ya ge e-gude yeru ẹ̀phe ẹ̀ka; bẹ̀ buakwa iphe ya nuru Nchileke;' ⁶ bünü iya bụ̀ l'onye

ono ta gbahèdu t'ò kwabẹ nne lẹ nna iya ugvu. Unu egude ome ome-l'alì unu; mee okfu Nchileke; yọ bọru iphe mmanu. ⁷ Unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche-wa! Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke kfuleruphu ẹge unu dọ teke ono, o kfu chiru Nchileke; sụ:

⁸ “ Ndu-a bụlekwa ajaja eli ọnu;
bẹ ẹphe ajajẹ yẹbe Nchileke;
obu ẹphe nọkwaru ote-ẹnya.

⁹ Ẹja, ẹphe abaru iya bụ iphe iphòró.
Ẹphe wotaru ekemu ọphu madzụ meberu
l'ezi t'e tuje iya ekemu Nchileke.' ”

Iphe emerushije madzụ
(Mak 7:14-23)

¹⁰ Jisọsu abya ekukoo madzụ l'igwe; sụ ẹphe: “Unu ngabẹru iya nchì; k'ọphu iphe e-do unu ẹnya. ¹¹ Ẹ tọ bụkwa iphe madzụ eri l'ọnu emerushije onye ono. Ọ kwa iphe shi madzụ l'obu lufuta iya l'ọnu bụ iphe emerushije iya nù.”

¹² Ya ndono; ndu etsoje ọzo iya abya asụ iya: “?Ị marua lẹ ndu Fárisii; bẹ ẹhu shi eghu eghughu l'iphe ono, i kfuru ono?”

¹³ Yọ sụ ẹphe: “Iphe bụ oshi, ẹ-ta bụdu Nna iya k'imigwe gude ẹka iya dzabẹ iya; bẹ ee-fefukwa efefu. ¹⁴ Unu paruru ẹphe haa; l'ẹphe bụ ndu ishì, akpụ ndu ishì. Onye ishì -kpuru onye ishì ibe iya bụnu iya bụ l'ẹphe a-tụkokwa nwulahu lẹ nsù.”

¹⁵ Pyita asụ iya: “Kọnuaru ẹphe iphe okfu ono, i kfuru ono bụ.”

¹⁶ Jisọsu asụ ẹphe: “?Unu te nwekwaphu uche tọ? ¹⁷ ?Unu ta madu l'iphe eeri eriri bụ l'ọnu; bẹ ooshije bahụ madzụ l'ẹpho. Yo shi ẹke ono; a nyifu iya. ¹⁸ Ọbe iphe shi l'ọnu madzụ lufuta bụ obu b'o shi iya; bọru iya emeruje madzụ. ¹⁹ Ọ bụ l'obu madzụ; bẹ ẹjo ọriri eshije, akpatajẹ ogbu madzụ; ori ogori; ome kẹ nwanyi mẹ kẹ nwoke; ozi iphura; ọdzu ẹjo-ire; mẹ okfurushi madzụ. ²⁰ Ọ bụ iphe ono emeruje madzụ. Ogude ẹka, ẹ ta kwọdu akwọkwo eri nri te emerujekwa madzụ.”

Ekweta Nwanyi, ẹ-ta bụdu onye Ju
(Mak 7:24-30)

²¹ Jisọsu egbeshi l'ẹke ono; jeshia alì, nọ-pheru Táya mẹ Sayidónu mgburumgburu. ²² A bya amaru; nwanyi Kénanu, bu l'ẹke ono abyakfutashia ya; bya echia mkpu; sụ iya: “Nnajiufu! Nggube o-shi-l'eri Dévidi; tẹ imiko iya dọ ngu rụ. Lẹ nwatibe iya kẹ nwanyi; bẹ ọgvu bu l'ẹhu; gude iya l'agwa iya ọchi.”

²³ Obenu lẹ Jisọsu te yeduru iya ọnu. Ndu etsoje ọzo iya abya arọ Jisọsu; sụ iya: “T'ọ chifunu nwanyi-a, etsophe ẹphe; l'arachi ẹphe nchi-wa.”

²⁴ Jisọsu asụ ẹphe: “L'ẹ to nwekwa ẹke ọdo, Nchileke ziru iya tẹ ya jee; gbahaa tẹ ya jee kẹ ndu Ízurelu, bụ ndu ọphu dọ l'ọ bụ unwu aturu, tufashihuru etufashihu.”

²⁵ Nwanyi ono abya adaa pẹ l'ifu Jisọsu; sụ iya: “Nnajiufu; byiko; yeru iya rụ ẹka.”

²⁶ Jisọsu asụ iya: “Ẹ tọ dukwa mma t'e wota nri, a ga nù unwegirima; nù unwu nkuta.”

²⁷ Nwanyi ono asụ iya: “Nnajiufu; ọ bụa ẹge ono b'ọ dụ; ọbu; mę nkuta erijekwaa ẹviriva nri ọphu dashiru nụ teke onye nwe iya nụ eri nri.”

²⁸ Jisọsu asụ iya: “Oo-wa! Nngụbe nwanyi ọwaa; ekwekwe nke ngu apaa! Ọ kwaphu ẹge ọogu ngu; bę Nchileke e-meru ngu.” Teke onophu; ada nwanyi ono aduwaphu mma.

Jisọsu agwo ndu iphe eme

²⁹ Jisọsu eshi ẹke ono tugbua ọdo tsoru iku Eze Ẽnyimu Gálili ogologo. Yo jenyaa; bya enyihu eli ugvu; je anọdu anọdu. ³⁰ Tọ dụ iya bụ; igweligwe madzụ awuru byakfutashia ya; dutsuaru ndu ngvuru; ndu ẹhu te dzudu oke; ndu ishi; ndu ẹ-te ekfudu okfu; męwaru igweligwe ndu ọdo. Ẽphe abya achiru ẹphe doo Jisọsu lę mgboro ọkpa; yo mee ẹphe; ẹphe akorohukota. ³¹ Ya ndono; iphe ono adukota igwe ndu ono biribiri; l'ẹphe phuru ndu ẹ-te shidu ekfu okfu; ẹphe ekfulahaa okfu; ndu ẹhu te shidu dzua oke; ẹhu edzukota ẹphe oke; ndu ngvuru ejelahaa ije; ndu ishi aphulahaa ụzo. Ẽphe ajalahaa Nchileke ndu Ízurelu ajaja.

Jisọsu anụ unu madzụ iri nri

(Mak 8:1-10)

³² Ya ndono; Jisọsu ekua ndu etsoje ụzo iya; sụ ẹphe: “Imiko igweligwe ndu-a dukwa iya; l'ẹke yeke ẹphe nọwaru abali ẹto nta-a; tọ dụ iphe ẹphe gude, ẹphe e-ri. Ya ta asụ-ghekwanu ẹphe t'ẹphe swiru ẹgu lashia; ọdumeka; bę ẹphe a-dashikwa mbà l'esu-uzo.”

³³ Ndu etsoje ụzo iya asụ iya: “?Bụ awe l'echi-egu l'ẹke-a; bę ẹphe a-phụ buredi ọphu e-dzu mkporo-ọha-wa eriri?”

³⁴ Jisọsu aji ẹphe: “?Bụ ishi buredi ole; bę unu gude?”

Ẽphe asụ iya l'ọ kwa ishi buredi ẹsaa; ọwaa nwa ẹma, haru yiru iya nụ.

³⁵ Yọ sụ ọha ono t'ẹphe noshia l'ali. ³⁶ Yọ bya achita ishi buredi ẹsaa ono; ọwaa ẹma ono; bya ekele Nchileke ekele; bya eworu iya washia; chee ndu etsoje ụzo iya. Ndu ono, etsoje ụzo iya ono eworu iya keeru igweligwe ndu ono. ³⁷ Ẽphe l'ẹphe ha atuko rijishikota ẹpho. Ndu etsoje ụzo iya abya atutua ibiribe buredi ono ọphu wudurunu; yo ji nkata-ivu ẹsaa. ³⁸ Ndu riru nri ono dụ unu unwoke ugbo iri;* a gufukwa unwanyi; mę unwegirima.

³⁹ E metsua; yọ sụ ndu ono t'ẹphe lawaru; kfutsua ẹge ono; bya abahụ l'ugbo; yọ buru iya oje Magádanu.

16

Ndu Fárisii ekfu tẹ Jisọsu meeru ẹphe iphe-ophulenyia

(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)

¹ Ndu Fárisii; mę ndu Sádusii abyakfuta Jisọsu t'ẹphe gude okfu hata iya l'onya. Ẽphe asụ iya t'o menuaru ẹphe iphe, e-koshi l'ọo Nchileke ziru iya l'oswiya. ² Yọ sụ ẹphe: “Ọobuje teke ọ bụ l'urenyashi; bę akpamigwe चाहुरु róbongu; unu asụ: 'L'uboku a-dukwa mma echile.' ³ Teke ọ bụ l'utsu; unu asụ: 'L'igwe e-phakwa pherephere; chja oke mini ntanụ; okfu l'igwe ruru eruru ji ali.' Keshinu unu amajeru kọo ẹge uboku a-dụ teke unu leri ẹnya l'akpamigwe; ?nanu

* 15:38 15:38 Iphe ọ bụ bụ 4,000.

ẹge e meru; unu ta ɗu ike ọko iphe ọ bu mbu iphe, emegbaa l'ogbo nta-a. ⁴ Ọgbo nta-a pakpọkwaaru ẹji; ẹphe te kwe nọpyabe Nchileke l'ẹka. Ẹphe achoro iphe-ophulenyaa, e-koshi l'oo Nchileke ziru yebe Jisosu te ya bya; ọbu l'ẹ to ɗukwa iphe-ophulenyaa, e-koshi ẹphe iphe ono; gbahaa iphe, meru l'ẹhu Jona."

Yo kfuebe ẹge ono; paru ẹphe haa; tugbua.

Onma okwa le k'ejo nzizi
(Mak 8:14-21)

⁵ Ndu etsoje ọzo Jisosu erua azu eze enyimu azu iya ophu; bya anyata l'ẹphe zaharu ogude buredi. ⁶ Jisosu asu ẹphe: "Unu kwabekwa enya; zejekwaaru t'iphe ekoje-buredi ndu Farisii; me ke ndu Sadosii; be emebiyi unu."

⁷ Ẹphe awata okfuru ibe ẹphe; su: "?M'o kwa l'ẹphe t'egudedu buredi; be ookfu ẹge ono."

⁸ Jisosu amawaruphu iphe ẹphe ekfu; su ẹphe: "Oo-wa! Ekwekwe nk'unu apaa nwanshi! ?Ngunu meru iphe unu ekfugbaaru ibe unu l'unu t'egudedu buredi? ⁹ ?To dokwaphu unu enya? ?Unu ta nyatadu ẹge ya shi wota ishi buredi ise kedzuru unu madzu iri l'ẹbo l'ukporo iri to? ?Bu nkata-ivu ole; be unu tutu-jiru ophu e riphodoru eriphodo? ¹⁰ ?Unu ta nyatakwapu ke ishi buredi esaa ono, ya kedzukwaruphu unu madzu iri ono? ?Bu nkata-ivu ole; be unu tutujikwaruphu ophu e riphodoru eriphodo? ¹¹ ?Nanu ẹge e meru; be unu ta madu l'ẹ to budu okfu buredi; be ya ekfuru unu teke ono, ya suru unu: 'T'unu zejekwaaru iphe ekoje-buredi ndu Farisii; me ke ndu Sadosii; t'e b'o mebi unu.' "

¹² To du iya bu; ẹphe abya amawaruphu l'ẹ to budu iphe, ekoje buredi b'o kfube oswa ekfu t'ẹphe kwabekwaru enya iya; l'iphe ọ suru t'ẹphe zejekwaaru bu iphe ndu Farisii; me iphe ndu Sadosii ezi.

Pyita ekfu onye Jisosu bu
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

¹³ Ya ndono; Jisosu phe abya erua ibyiya ke Sizaríya Filipayi. Yo jilaha ndu etsoje ọzo iya: "?Bu onye; be aasuje le yebe Abubu-Ndiphe bu?"

¹⁴ Ẹphe asu iya: "L'o nweru ndu asuje l'i bu Jonu Baptistizimu; ndu asu l'i bu Eláyija; ndu asu l'i bu Jeremáya; ndu asu l'i bu onye lanu le ndu nkfuchiru Nchileke."

¹⁵ Yo ji ẹphe: "Unubedua; ?unu sukwanuru le ya bu onye?"

¹⁶ Sáyimonu Pyita asu iya: "O bu nggu bu Kurájisutu obu, bu iya bu Onye Ndzota ono, bu Nwatibe Nchileke ono; mbu Nchileke ono, no ndzu ono."

¹⁷ Jisosu asu iya: "Onu-oma bu ke nggube Sáyimonu Jona! L'ẹ to bukwa madzu meru t'i maru oswi-okfu ono. O kwa Nna iya ophu bu l'imigwe meru t'i maru iya. ¹⁸ Te ya karu ngu: O bu nggu bu Pyita, bu iya bu mkpuma; o bu l'eli mkpuma-wa; be ya a-kpu chochi iya. E to nwe du m'o -ruhuru; o buru anwuhu, a-du ike mebyia ya. ¹⁹ Ya a-nu ngu ire-igodo ke ẹke Nchileke bu eze."

²⁰ Jisosu ekfuebe ẹge ono; bya asu ẹphe t'e b'o dukwa onye ẹphe ekfuru l'oo ya bu Kurájisutu obu, bu iya bu Onye Ndzota ono, Nchileke kweru ukwa iya ono.

*Jisọsu ekfu lẹ ya e-je
iphe-ẹhuka; nwụhu*

(Mak 8:31—9:1; Luk 9:22-27)

²¹ Jisọsu adube teke ono kfulahaaru ndu etsoje ọzo iya; sụ: “Lẹ ya jefutajekwa Jerúsalemu; jekwaaphu iphe-ẹhuka, ha igwe l'ẹka ndu bu ọgurennya; me l'ẹka ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; me l'ẹka ndu ezije ekemu; ẹphe eworu iya gbua. Ya -nolephu abali ẹbo; k'eto; Nchileke emee ya; ya eshi l'onwu teta; bya anodu ndzu odo.”

²² Pyita ekuchi iya ekuchi; balahaaru iya mba; sụ iya: “Tuswekwa; Nnajiufu! Ọwaa te emekwa ngu.”

²³ Jisọsu aghachiwaphu; sụ Pyita: “Gbeshi iya l'ifu; nggube Sétanu-a. Ọ kwa ukfu bi bu; l'anochi iya ọzo. Uche ngu bukwa uche ke madzu; ẹ to bukwa ke Nchileke.”

Otso Jisọsu

²⁴ To du iya bu; Jisọsu asu ndu etsoje ọzo iya: “O -nweru onye o du t'o buru onye etsoje iya nu; t'onye ono wofu ẹnya l'ehu ke onwiya. T'onye ono vuta oshi-osweru k'onwu iya vuru tsoru iya. ²⁵ L'iphe bu onye eme te ya dzoo onwiya ndzu l'onwiya; e-tufukwa ndzu iya. Onye gudekwanu okfu ẹhu yẹbe Abubu-Ndiphe tufaa ndzu iya le mgbokoa e-nweru ndzu gbururu jeye. ²⁶ Mbụ; ?bu ngunu bu uru, madzu ritaru m'o -nwekotaru iphemiphe ọbule, no le mgbokoa; tufaa ndzu iya. M'o bu; ?o nwekpooru iphe madzu e-gudekpoo gbata ndzu iya; m'o -tufawa iya? ²⁷ Lẹ Abubu-Ndiphe a-bya bya ekpee ndiphe ikpe. Teke ọo-bya; be oo-gude ụgvu; l'egbu nwijnwii ege Nna iya egbu. Teke ono yeke unwu ojozi-imigwe iya ayiru; yo bya akfua onyemonye ọbule ụgwo ege gbaru iphe o meru. ²⁸ Kameņu; te ya karu unu: o nwetsukwaaru ndu, haru vudo l'ẹke-a, ẹ-ta anwuhudu nu; gbahaa l'ẹphe phuru teke Abubu-Ndiphe a-buru eze; gude ụgvu; me ike, du biribiri; egbu nwijnwii abya.”

17

Jisọsu egbu nwijnwii

(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Abali ishingu eswelephu; Jisọsu eduta Pyita; me Jemusụ; me Jonu, bu nwunne Jemusụ duru ẹphe jeshia l'eli ụgvu obu, ha l'eli; je anodu iya nwenkinyi ẹphe. ² Nchileke emee; Jisọsu achanwehu l'ẹnya ẹphe. Ifu egbulahaa ya nwijnwii l'o bu ẹnyanwu. Uwe iya achakota biribiri; l'egbu nwijnwii l'o bu anwu echi-oke-eswe. ³ A bya ele ẹnya; ẹphe aphuwaphu Mosisu; me Elayija l'ẹke ono; ẹphe le Jisọsu l'ekfu okfu. ⁴ Pyita akfulihu; sụ Jisọsu: “Nnajiufu; o dukwa mma l'ẹphe no l'ẹke-a. Teke bu l'o du ngu mma; te ya tunua mkpu eto l'ẹke-a: nanu nke ngu; nanu ke Mosisu; nanu ke Elayija.”

⁵ Yo kpukwaduraa okfu ono l'onu ekfu; urukpu, chageru ucha abya asakputa ẹphe. Olu-okfu eshi l'urukpu ono; sụ: “Ọwaa bu Nwata iya ke nwoke, ya yeru obu; oomeje; ẹhu atsọ iya ẹna. Unu nujekwaa iphe ookfu!”

⁶ Ndu ono, etsoje ọzo iya ono anua okfu ono; daa; kpubetsua ifu l'ali; ẹke ẹphe atsụ egvu. ⁷ Jisọsu abya ebyia ẹphe ẹka; sụ ẹphe: “Unu gbeshi. Unu ba atsushi egvu.” ⁸ ẹphe egbeshi; bya achikaa ẹnya; to nwehe onye odo, ẹphe phuru; gbahaa Jisọsu nwenkinyi iya.

⁹ Ẹphe enyizitade l'ugvu ono; Jisọsu ekfushiaru ẹphe ike t'ẹ b'ọ dúkwa onye ẹphe e-kfuru iphe ẹphe phuru jeye teke Abubu-Ndiphe e-shi l'onwu teta nọdu ndzụ.

¹⁰ Ẹphe aji Jisọsu: “?Bụ ngunu meru iphe ndu ezije ekemu asuje ẹ Eláyija; bẹ e-vuoduru ọzo bya?”

¹¹ Yọ sụ ẹphe: “L'ọ bụ oswi-okfu ẹ Eláyija vufutajeodu ọzo bya bya edokwazi iphemiphe ọbule. ¹² Ọlobu; tẹ ya kakwaru unu: ẹ Eláyija byahaakwaru; ẹphe ta ma l'ọ bụ iya; gbe woru iya mee ẹge dọ ẹphe mma. Ọ kwaphu ẹge ono; bẹ Abubu-Ndiphe e-shi ẹphe l'ẹka jee iphe-ẹhuka.”

¹³ Yọ bọru teke ono; bẹ ndu etsoje ọzo iya maru l'onye ookfuru ẹphe okfu iya sụ l'ọ byawaru; bẹ bụ Jọnu Baputizimu.

Jisọsu agwo nwata nwoke, ọgvu bu l'ẹhu
(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)

¹⁴ Ẹphe alatashia azụ l'ẹke ikpoto ndu ono nọ; nwoke lanu abyakfuta Jisọsu; bya ebyishi iya ikpere l'ifu; sụ iya: ¹⁵ “Nnajiufu; phururu nwa iya nwoke imiko; ẹ ndakfuku atụ iya; kfubekpo atushi iya ike. Ọ tųwaru iya chee l'ọku; mẹ ẹ mini ugbo olemole. ¹⁶ Ya edutawaru iya ndu etsoje ọzo ngu; ẹphe ta dọ ike mee ya t'ọ dọ mma.”

¹⁷ Jisọsu asụ ẹphe: “Oo-wa! Unubẹ ọgbo nta-a; ndu ẹjo ọkpoma, ẹ-te nwedu iphe unu ekwetaje-wa! ?Bụ teke ole; bẹ yẹle unu a-nọta-be jeye? ?Teke ole; bẹ ya a-tatabekpooru unu nshi jeye? Unu dutaru iya ẹya l'ẹke-a.” ¹⁸ Ya ndono; Jisọsu abya abaaru ọgvu ono mba; ọgvu ono aparu nwata ono haa. Shita teke ono; nwata ono aduwaphu mma.

¹⁹ E meebetsua; ndu etsoje ọzo Jisọsu abyakfutashia Jisọsu teke ọ nọ nwenkinyi iya; bya aji iya iphe meru iphe ẹphe ta dọdu ike chifu ọgvu ono?

²⁰ Yọ sụ ẹphe: “L'ọ bụ l'ekwekwe unu ha nwanshi kparu iya. Kamenu; tẹ ya karu unu: Ekwekwe unu -habekpoonu nshinu l'ọ bụ nwa irikirikwekwe akpuru mọsutadu; bẹ unu a-sukwa ugvu-wa: ‘Ugvu; fota onwongu l'ẹke-a je edobe l'ẹkaphu!’ yọ folinuaphu onwiya. Ẹ to nwedu iphe a-kpo unu ẹka ememe! ²¹ Ọ kwaphu ọswi aswiswi; ekfu anu Nchileke; bẹ ee-gude chifu egbe ọgvu ono. Ẹ to nwekwa iphe ọdo, e-meghe iya nu.”

Jisọsu ekfu k'anwuhu iya ọdo
(Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45)

²² Yo be ujiku lanu; ndu etsoje ọzo Jisọsu edzukobe l'ẹkalanu ẹ Gálili; Jisọsu asụ ẹphe: “Abubu-Ndiphe; bẹ ee-mekochaa kpuru ye ndiphe l'ẹka; ²³ ẹphe eworu iya gbua. Ọ -nọ abali ẹbo; k'eto; Nchileke emee ya; yo shi l'onwu teta bya anodu ndzụ ọdo.” Aphu iphe ono, o kfuru ono akfubekpoo ọswa rua ẹphe l'ẹhu.

Ọtu akiriko eze-ulo Nchileke

²⁴ Teke Jisọsu; mẹ ndu etsoje ọzo iya ruru Kapaniyomu; bẹ ndu akiriko eze-ulo Nchileke byakfutaru Pyita; bya aji iya: “?Ootuje akiriko eze-ulo Nchileke mbu onye ezije unu iphe?”

²⁵ Pyita asụ ẹphe: “?Ọ bọru-abu?”

Pyita abatalephu l'ulo; onye ọdungu, kfuru okfu aburu Jisọsu. Yọ sụ Pyita: “?Nanu ẹge ọ dọ ngu; Sáyimonu; ?ọ dọ ngu l'ọ bụ ndu ole;

bẹ atuje akiriko; m'ọ bụ utu mmanu ọdo; nū ndu eze kẹ mgboko-wa? Bụ ndibe ndu eze; tọ ndu ọdo?"

²⁶ Pyita asụ iya l'ọo ndu ọdo.

Jisọsu asụ iya: "Ọo ya bụ ẹ ndibe ndu eze ta yidu iya. ²⁷ Ọlobu t'ẹ b'ọ dū l'ayi enge ẹphe ẹka l'ishi; tugbua; jeshia ikokoro l'eze ẹnyimu. Iphe, bụ ẹma ọdungu, vu ọzo ọo ikokoro ngu; nmata iya. Teke i wofutaru iya; nggu anyahaa ya ọnu. Ii-phu-a okpoga, e-dzu akiriko nggu l'iya l'ọnu iya ono. Wota iya; je atua ya."

18

Onye katsukpo nu

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

¹ Teke ono kwaphu; ndu etsoje ọzo iya abyatashia; bya asụ iya: "Bụ onye a-katsukpo nshinu l'ẹke Nchileke bụ eze?"

² Jisọsu abya ekua nwata nshii; duta iya dobe ẹphe l'ifu; ³ bya asụ ẹphe: "Kamenu; tẹ ya karu unu: Ọ -budu l'unu gbanweru bya adu l'ọ bụ unwegirima; bẹ unu ta abakwa bya abahu l'ẹke Nchileke bụ eze. ⁴ Iphe bụ onye wozitaru onwiya ali bya adu l'ọ bụ nwata nshii-wa; bẹ bụ iya katsukpo nshinu l'ẹke Nchileke bụ eze. ⁵ Onye gude ẹpha yẹbe Jisọsu nabata nwata nshii, ha ẹge-a; bẹ buakwa yẹbedua; bẹ onye obu nabataru."

Okwa k'ome iphe du eji

(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶ "Onye kpatakwanuru tẹ onye lanu l'unwegirima-a, wowaru onwẹphe ye iya l'ẹka-a shiswee ọzo ono b'ọ ga akakwaru mma l'a pataru o-ji-l'ẹka mkpuma, ha nshinu; nmaa ya l'olu; je enwuru chee l'ebo eze ẹnyimu. ⁷ Nshoo unube ndiphe! Kẹ l'iphe, jiru mgboko bụ iphe alọje madzu eye l'ome iphe du eji. E tọ dukwa ẹge e meru; iphe a-nodu e-se t'ọ loru madzu ye l'ome iphe du eji ta anọ. Obenu; nshoo onye ophu egbe iphe ono e-shi l'ẹka!

⁸ "Ọ -buru l'ọ bụ ẹka ngu m'ọ bụ okpa ngu akpatajẹ ngu ome iphe du eji; bufu l'iya phu; tufaa! O gbe ka mma l'i bụ mkpurukpu ẹka; m'ọ bụ buru ngvuru; bahukpoonu l'okpuberu ndzu; karia l'ẹka ngu labu; m'ọ bụ okpa ngu labu dzuru ngu oke; e nwuru ngu chee l'oku, ẹ-ta nyihudu anyihu gbururu jeye. ⁹ Ọ -buru l'ọ bụ ẹnya ngu akpatajẹ t'i mee iphe du eji; swofuta l'iya phu; tufaa! O kakwa mma l'i gude ẹnya lanu bahukpoonu l'okpuberu ndzu; karia l'ẹnya labu dzuru ngu oke; e chee ngu l'oku ali-maa."

Etu, eegude aturu, jephuhuru ejepuhu anma

(Luk 15:3-7)

¹⁰ "Unu kwabekwa ẹnya t'ẹ b'ọ du teke unu a-su l'unu ta agubedu ẹgirima-wa iphe. Tẹ ya karu unu: l'unwu ojozi-imigwe ẹphe anojekwa l'ifu Nna iya, bu l'imigwe mkpurumkpuru. ¹¹ Abubu-Ndiphe byaru ọdzota ndu, puhuru ephuhu.

¹² "Nanukwanu ẹge ọ du unu? Ọ -buru l'ọ nweru onye nweru ukporo aturu ise; nanu ejepuhu; ?toto hadu ukporo eno l'iri 'ẹ tete ophu l'ugvu l'ẹke ono; jeshia ocho onanu, jephuhuru ejepuhu ono. ¹³ Kamenu; tẹ ya karu unu: Ọ -phu ya; bẹ ọo-kfubekpoo ọswa tee ẹswa iya karia ukporo eno l'iri 'ẹ tete ophu, ẹ-te puhudu ephuhu

phụ. ¹⁴ Ọo ya bụ l'ẹ tọ bụdu uche-obu Nna unu ọpụ bu l'imigwe t'ọ nweru ẹgirima ono; m'ọ bụ onye lanụ, a-la l'iyi."

Kẹ nwanna, mesweru nụ

¹⁵ "Teke nwanna ngu mesweru ngu; je je ekfuru iya iphe ọbu, o meru ngu ọbu. Je ekfuaru iya ẹya l'ẹke nggu l'iya nọ unu ẹbo. Teke ọ nataru iphe i kfuru iya; ọo ya bụ; nggu amaru ẹ nwanna ngu ono b'i dulatawaru azụ. ¹⁶ Teke bụkwanu l'ẹ tọ natadu iphe i kfuru iya; dutafua onye lanụ; m'ọ bụ ụmadzu ẹbo yeru onwongu; k'ọpụ ọo-dụkwanu ẹge okfu Nchileke kfuru iya sụ: 'L'iphe bụ okfu, daru adada; t'ọ bụjeru ekebe, ụmadzu ẹbo m'ọ bụ ẹto l'agba; bẹ ee-gude kfushia ya.' ¹⁷ Teke bụ l'ẹ tọ natakwapu iphe ẹphe kfuru; wota iya je ekfuaru chọchi. Teke ẹ tọ natakwapu iphe chọchi kfuru; ọo ya bụ; unu eworu iya dobe l'ọ -bụ onye ọhodo; m'ọ bụkwanu l'ọ bụ onye ana akiriko.

¹⁸ "Kamenu; tẹ ya karu unu l'unu ha: 'Iphe bụ iphe unu keru ẹgbu ẹ mgboko-a b'e keekwaru ẹgbu l'imigwe. Iphe bụ iphe unu tọfuru l'ẹgbu ẹ mgboko-a b'a tọokwaruphu l'ẹgbu l'imigwe.

¹⁹ "Iphe ọdo, ya ekfuru unu bụ l'iphe, bụ iphe, unu dū ẹbo nọdu ẹ mgboko-a; gude obu lanụ kweta; kfuru nū Nchileke; iphe ọbu; bẹ Nna iya ono, bu l'imigwe ono e-meru unu. ²⁰ Kẹ l'iphe bụ ẹke, a dū ẹbo; m'ọ bụ ẹto dzukobe; okfu l'ẹphe bụ ndu nk'iya; bẹ ẹphe l'iya nọokwa l'ẹke ono."

K'onye ẹjo ọkpoma, ji ụgwo

²¹ Pyita abyakfutashia ya bya asụ iya: "Nnajiufu; ?bụ ugbo ole; bẹ nwanna iya e-meswe iya; ya agụkotaru iya nvụ? ?Bụ ugbo ẹsaa tọ?"

²² Jisọsụ asụ iya: "Wawakwa; ẹ tọ bụkwa ugbo ẹsaa damu. Ọ bụ ugbo ẹsaa ẹsaa ugbo ụkporo ẹto l'iri. ²³ Ọo ya bụ l'ọo ẹge-a; bẹ ọo-dū teke Nchileke e-koshi ẹ ya bụ eze: Ọo-dū l'ọ bụ onye eze, meru tẹ ya gbazia okpoga iya yẹle ndu ejeru iya ozi. ²⁴ Yọ wata l'iya phụ agbazi; e dutashiaru iya onye ọpụ ji iya ụgwo ụkporo-jọmu-jọmu; ²⁵ ọpụ nwoke ono 'adụdu ike kfua ya. Nnajiufu iya ono asụ t'e ree ya; ree nyee ya; mẹ ẹgirima iya; mẹ iphemiphe ọbule, o nweru; t'a kfu ụgwo ono. ²⁶ Nwoke ono aburu pẹ l'alị; byishi ikpere; rọlahaa nnajiufu iya ono; sụ iya: 'Nna; taaru nshi; ẹ ya a-kfukotakwa ngu-a okpoga ono l'ọ ha.' ²⁷ Imiko nwoke ono egude nnajiufu iya ono. Yọ paru iya haa; sụ iya t'ẹ b'ọ kfuhe iya ụgwo ono ẹ phuu; t'ọ riwa iya ru.

²⁸ "Obenu ẹ nwozi ono gbeshileruphu alufu; je aphua nwozi ibe iya, ji iya ụgwo okpoga, ẹ-ta badu ishi. Yọ fuaru onye ono, ji iya ụgwo ono; wọ iya l'ẹkpiri; sụ iya: 'T'ọ kfu ya ụgwo, o ji iya!' ²⁹ Nwozi ibe iya ono adaa pẹ l'alị; l'arọ iya; sụ iya t'ọ taaru nshi; ẹ ya a-kfukwa iya ẹya-a. ³⁰ Yọ jịka-ghekpo tengu; kpuru iya je atuchia l'ulo-mkpọro; t'ọ nọdu l'ẹke ono jeye teke ọo-kfu iya ụgwo ono. ³¹ Ndu ozi ibe ẹphe ọphunanu aphua iphe meru nū; ẹhu adashia ẹphe kọo. Ẹphe eje eworu iya dooru nnajiufu ẹphe ono; dokotaru iya ege ọ muru ẹphe l'ọ ha. ³² Ya ndono; nnajiufu ẹphe ono eku iya; sụ iya: 'Nggube nwozi-a, ẹjo ọkpoma egbu egbugbu-wa! ?I phuru-a egbe ụgwo, i ji iya; ya ahakotaru ngu iya l'ọ ha; sụ t'ẹ b'i kfuhe iya ẹya; okfu l'i rọru iya arọro. ³³ ?Tọ gbadu kẹ t'i phuru madzụ ibe ngu imiko ẹge ono, ya phuru ngu imiko ono?' ³⁴ Nnajiufu iya ono egude ẹhu-eghughu kwekputa iya je

eye ndu ọgbogu l'ẹka t'ẹphe nua ya aphu jeye teke ọo-kfuebe ugwo, o ji l'ọ ha.

³⁵ “Ọ kwaphu ẹge ono; be Nna iya ọphu bu l'imigwe e-me onyemonye ọbule l'ime unu, ẹ-te gudedu obu iya l'ọ ha guaru nwanna iya, mesweru iya nu nvu.”

19

K'ochifu nwanyi

(Mak 10:1-12)

¹ Tọ du iya bu; Jisosu ekfuebelephu okfu ono; shi Gálili jeshia ibyiya ke Judíya, no l'azu Jodanu azu iya ọphu. ² Madzu azaa mkpekwọ ọ-da; ọ dakoru; wuru tsoru iya. Yo mee; ẹhu adukota ẹphe mma l'ẹka ono.

³ Ndu Fárisii abyaa t'ẹphe gude okfu hata iya l'onya. ẹphe aji iya: “Ọ du mma te nwoke chifu nyee ya; m'o -ruhuru; ngunu mee?”

⁴ Yọ su ẹphe: “?Unu ta madu l'e deru l'ekwo okfu Nchileke su l'onye meru madzu l'odungu bu nwoke le nwanyi b'o meru ẹphe; ⁵ metsua bya asu ẹphe: ‘Oo ya meru iphe nwoke a-ha nne iya; haa nna iya yele nyee ya atugbabe; ẹphe ẹbo ono abya aburu onye lanu.’ ⁶ ẹphe ta abuhedu umadzu ẹbo. ẹphe buwa onye lanu. Ọo ya bu; iphe Nchileke gudewa ẹka iya tugbabe nanu; t'e b'o nwekwa madzu nwigbaleke-oma, e-kekafu iya nu.”

⁷ ẹphe asu iya: “?Ngunu meru iphe Mosisu turu ekemu; su: ‘Te nwoke, byajeru ochifu nyee ya vujuduru ọzo dee ekwo nu nwanyi ọbu le ya ta aluhedu; temanu yo chifude iya?’ ”

⁸ Jisosu asu ẹphe: “Ọ bu okfu l'unu bu ndu ẹjo okpoma meru iphe Mosisu kweru t'unu chifuje nyee unu. Obenu le shitakpo l'odungu b'e to duhaakwa ẹge ono. ⁹ Nta-a bu iphe ya ekfuru unu bu l'iphe bu onye chifuru nyee ya; je alua ọdo; bukwa ogori; be oori; a gufukwa le nwanyi ọbu eme k'enyishi ẹji.”

¹⁰ Ndu ono, etsoje ọzo iya ono asu iya: “Ọ -buru ẹge ono b'ọ du mbu ke nwoke yele nyee ya b'ọ kalẹkwaphu mma t'a haa k'olu nwanyi le phuu.”

¹¹ Yọ su ẹphe: “E to buẹbekwa madzu l'ọ ha; be a-du ike maru iphe okfu iya ono bu. Ndu a-du ike maru iphe ọ bu kwaphu ndu Nchileke koshiru iya. ¹² L'iphe kparu iphe madzu ta alujedu nwanyi dukwa iche iche. O nweru ndu ẹ-te yeghejedu ime. Yọ buru ẹge ono; be ẹphe du; a muẹ ẹphe. O nweru ndu bu madzu haru ẹphe aháhá. Nweru ndu ọphu riburu l'ẹphe te emedu ke nwanyi; k'ọphu ẹphe a-ka ojeru Nchileke ozi ohuma. T'onye maru le ya a-du ike nata okfu ono natakwa iya.”

Jisosu agoru unwegirima onu

(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ A haru dutatsuaru Jisosu unwegirima nshiji t'o byibegbaa ẹphe ẹka; kfuru nu Nchileke l'okfu ẹhu ẹphe. Ndu etsoje ọzo iya abaaru ndu ono, edutaru iya unwegirima ono mba. ¹⁴ Jisosu asu ẹphe: “Unu haa ẹgirima t'ẹphe byakfuta iya. Unu ba nashishi ẹphe anashi; l'ọ kwa ndu, du ẹge ono; be ẹke Nchileke bu eze bu nk'ẹphe.”

¹⁵ Yọ bya ebyibegbaa unwegirima ono ẹka; meebe tugbua.

Nwata okoro, nweru iphe
(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Ya ndono; yo nweru nwoke, byakfutaru Jisọsu; bya asụ iya: “O-zi- iphe! ?Bụ ngunu bụ iphe dụ mma, ya e-me; k’ọphu ya e-nweru ndzụ gbururu jeye?”

¹⁷ Jisọsu asụ iya: “?Bụ ngunu meru iphe iikpa iya ishi iphe iphe dụ mma bụ? Ọ bụphu onye lanụ bụ onye dugeru mma nwenkinyi iya. Ọ -bụru l’ọ dụ ngu t’i bahụ l’okpube ndzụ; nggu emeje iphe ekemu kfu.”

¹⁸ Nwata-okoro ono aji iya: “?Bụ ekemu ole ndono?”

Jisọsu asụ iya: “Be egbukwa madzụ; be erikwa ogori; be ezikwa iphura; ba adzujekwa ẹjo-ire; ¹⁹ kwabẹru nne lẹ nna ngu ugwu; nggu eyeru madzụ ibe ngu obu ẹge i yeru onwongu.”

²⁰ Nwata-okoro ono asụ iya: “L’iphemiphe ọbule ono; bẹ ya shiwa kwabẹtaru ẹnya. ?Nanuhunu iphe ọdo, phọdufuaru iya l’ememe?”

²¹ Jisọsu asụ iya: “Teke bụ lẹ ọogu ngu t’i dubebe mma; je je ereshikota iphe i nweru l’ọ ha; chiru okpoga iya nụ ndu ukpa. Teke ono; nggu enweru okpobe iphe l’imigwe. I -meebe ẹge ono; nggu abya etsoru iya.”

²² Nwata-okoro ono anulephu onanu; ẹhu ejihu iya oyi. Yọ bụru iya atugbu; l’ẹke o nweshikwanuru iphe ike.

²³ Jisọsu asụ ndu etsoje ụzo iya: “Kamenu; tẹ ya karu unu: Ọ dukwanu ẹhuka ẹge ee-me tẹ ndu nweru iphe bahụ l’ẹke Nchileke bụ eze! ²⁴ Ya ekfukwaru iya unu: Ọ kakwa ntse t’e wota inya; pyoo l’ẹnya ngga, aadzụ ẹkwa; karia t’onye nweru iphe bahụ l’ẹke Nchileke bụ eze.”

²⁵ Ndu etsoje ụzo iya anụ l’iya phụ; yọ kpọo ẹphe okfu. Ẹphe aji iya: “?Bụ onye; bẹ Nchileke a-dzofutakwadu m’ọ -dụ ẹge ono?”

²⁶ Jisọsu ele ẹphe ẹnya; bya asụ ẹphe: “L’ẹke, madzụ nọ b’ọ bukwa ama-ẹge-ee-me-ia. Obenu l’ẹ tọ dudu Nchileke ẹge ono; kẹle Nchileke te nwedu iphe kpọru iya ẹka l’ememe.”

²⁷ Pyita asụ iya: “Lewaru! Ẹphebedua, hakọtaru iphemiphe ọbule; bya etsoru ngu-a; ?bụ ngunu; bẹ ẹphe e-rita iya?”

²⁸ Jisọsu asụ ẹphe: “Kamenu; tẹ ya karu unu: Teke yẹbe Abubu- Ndiphe a-bya adugaru l’aba-eze iya, egbu nwiiinwii; chilahaa mgboko ọphungu ọphu a-bya nụ; bẹ unubẹ ndu ono, etsoje iya nụ ono a- dūgagbakwaaruphu l’aba-eze iri l’ẹbo; kpee ikfu iri l’ẹbo ndu Ízurẹlu ikpe. ²⁹ Iphe bụ onye hakọtaru ụlo iya; m’ọ bụ unwunne iya: ndu k’unwoke; mẹ ndu k’unwanyị; m’ọ bụ nna iya; m’ọ bụ nne iya; m’ọ bụ unwegirima iya; m’ọ bụ alị iya l’okfu ẹka yẹbe Jisọsu; bẹ Nchileke a-kfụ ugwo iya nkfungo ugbo ukporo ise. E -megekwaru; yo nweru ndzụ gbururu jeye. ³⁰ Obenu l’igweligwe ndu ọphu vu ụzo nta-a e- mekochara bụru ndu ikperazụ; ndu ọphu bụ ndu ikperazụ aburu ndu ivuzọ.”

20

Ndu, eje ozi lẹ mgbo vayinu

¹ “Teke Nchileke e-koshi lẹ ya bụ eze; bẹ ọo-dulephu l’ọ bụ nnajiufo, nmaru ẹwa l’oswi ngguge; lufu je obuta ndu ozi t’ẹphe byaru iya ozi lẹ mgbo vayinu iya. ² Yẹle ndu ozi ono ekfubutsulephu aswa iya; bụ

iya bụ aswa ozi nchi-ejihu; yọ chīru ẹphe ye lẹ mgbo vayīnu ono. ³ Yo rudelephu l'ẹnyanwu agbakota; yọ lufu je aphua ndu ozi ọdo, vudotsua kẹ mmakanu l'odu-ozi. ⁴ Yọ sụ ẹphe: 'Unu tugbukwaaphu je ejee ozi lẹ mgbo vayīnu iya; lẹ ya a-kfua unu ugwo ẹge gbaru nu!' Ẹphe ekwe iya jeshia.

⁵ "Yo be l'echi oke-eswe; yọ lufukwa ọdo je achita madzu je eyekwaphu lẹ mgbo vayīnu ono. Yo be l'ẹnyanwu-ogbubu-l'ishi; yo jekwaphu je achita ndu ozi ọdo je eyekwaphu lẹ mgbo vayīnu ono. ⁶ Ẹnyanwu ekpodelephu zazaza; yọ lufukwa ọdo; je aphua ndu ọdo, nọ kẹ mmakanu; ji ẹphe iphe kparu iphe ẹphe vudo kẹ mmakanu l'ẹke-a keshinu utsu? ⁷ Ẹphe asu iya l'ẹ to nwe du onye chitaru ẹphe t'ẹphe jeru iya ozi. Yọ sụ ẹphe t'ẹphe tugbua je etsoru ndu ophu ejekwaru iya phu ozi lẹ mgbo vayīnu iya.

⁸ "Ya ndono; yo be l'urenyashi; nwoke ono, nwe mgbo vayīnu ono asu onye ishi-oru iya t'o kua ndu ozi ono kfu ẹphe ugwo ẹphe. T'o shi iya akfukfu lẹ ndu ophu byakperu azu; kfu ya jeye lẹ ndu ophu vu uzu bya phu. ⁹ Ndu onanu, byaru l'ẹnyanwu ekpowa zazaza ono alufuta; yọ kfu ẹphe aswa ozi nchi-ejihu l'ehu l'ehu. ¹⁰ Ndu k'odungu ono abyalẹpu; l'arikwanu lẹ aa-kfu ẹphe iphe, kariru ẹge a kfuru ndu ophu. Obenu l'ọ kwaphu iphe, a kfuru ndu ophu b'a kfuhukwaruphu ẹphebdua. ¹¹ Ẹphe anatatsua ya; wata oguru nnajiufu ono aphu; ¹² su: 'Ndu owaa, byakperu azu-wa, ẹ-te jedu ozi ulori-wa b'i kfukwaruphu ayi l'ẹphe iphe lanu; l'ẹke ayi jegbukwaru onwayi l'ozi ejebu ntanu phuu; yeru anwu, chiru ayi.'

¹³ "Yọ sụ onye lanu: 'Onya iya-e! M'ẹ to dukwa ẹke, ya meru ngu eji. ?To budunua aswa ozi nchi-ejihu; be nggu l'iya kfuburu? ¹⁴ Wota okpoga, gbaru ngu nu lashia; l'ọ bu iya turu obu iya ama kfu ndu, ono byakperu azu ono iphe, ya kfuru ngu. ¹⁵ ?Te to bu iphe, du iya mma; be ya e-me l'iphe, bu nk'iya? ?Te itabaruru ẹphe ẹnya; okfu lẹ ya meru ndu ophu iphe-oma?'

¹⁶ "Oo ya bu lẹ ndu bu ndu ivuzo e-mekochaa buru ndu ikperazu. Ndu bu ndu ikperazu aburu ndu ivuzo."

*K'ugbo ẹto, Jisosu ekfu kẹ anwuhu iya
(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)*

¹⁷ Ya ndono; Jisosu atugbua; yọ buru iya oje Jerusalemu yele ndu etsoje uzu iya. Ẹphe ejenyaa; yọ bya ekuchi ndu ono, etsoje uzu iya ono; ẹphe iri l'ẹbo; sụ ẹphe: ¹⁸ "Lẹ nta-a; be ẹphe ejeekwa Jerusalemu. L'ẹke ono; be ee-deru Abubu-Ndiphe nu ndu ishi ndu achijeru Nchileke aja; me ndu ezije ekemu; ẹphe ekpee ya nkfugbu; ¹⁹ duru iya nu ndu ẹ-ta madu Nchileke t'ẹphe jaa ya ewena; chia ya iphe; woru iya kpopyabe l'oshi-osweru. O -noo abali ẹbo; kẹ ẹto; Nchileke emee ya; yo shi l'onwu teta; bya anodu ndzu ọdo."

*Iphe nne unwu Zébedi aro
(Mak 10:35-45)*

²⁰ Ya ndono; nne unwu Zébedi ẹphe ẹbo; mbu nne Jémusu; me Jonu abyakfutashia Jisosu. Nwanyi ono abya ebyishi ikpere l'al' ifu Jisosu te ya rota iya iphe.

²¹ Jisosu asu iya: "?Nanu ẹge o du?"

Yò sù iya: “L'iphe ya ekfu bụ kẹ ụnwu iya-wa ẹphe ẹbo: t'i kwee ya ụkwa l'onye lanu a-nọdu ngu l'ẹka-utara; onye ọphu anọdu ngu l'ẹka-ibyita l'ẹke, ị buru eze.”

²² Jisọsu asụ ẹphe: “Unu ta makwa iphe unu arọ. ?Unu a-dụa ike ngua l'okoro iphe-ẹhuka ono, ya abya angungu ono?”

Ẹphe asụ: “Iyee; l'ẹphe a-dụa ike.”

²³ Jisọsu asụ ẹphe: “Okoro, ya gude ngua iphe; bẹ unu e-gudekwaa ngua. Obenu lẹ kẹ t'a nọdu iya l'ẹka-utara; m'ọ bụ l'ẹka-ibyita ta bụkwa iya; bẹ ono nọ l'ẹka. Ono; bụ ndu, Nna iya kwakọberu iya b'ọ nọru.”

²⁴ Ụmadzu iri ndu ọphu anulephu iphe unwunne labụ ono jeru; yo ghulaha ẹphe eghughu. ²⁵ Jisọsu ekukobewaphu ẹphe l'ẹkalanu; sụ ẹphe: “Unu marua lẹ ndu ọhodo, a sụru l'ọo ẹphe bụ ishi anọduje akpa ndu ẹphe achị ẹhu; bya eyeru l'ọo onye nọ l'oke ọkwa anọduje eme tẹ ndu ọdo maru l'ọo ya ka nshinu. ²⁶ Nk'unu ta bụkwa ẹge ono; bẹ ọo-dụ. Onye ọ dụ t'ọ ha nshinu l'unu; tẹ onye ọbu yejeru ndu ọphunanu ẹka. ²⁷ Onye ọ dụ t'ọ buru onye ivuzọ l'unu; t'onye ono wozita onwiya ali; dụ l'ọ bụ ohu, ejeru ndu ọphu ozi. ²⁸ Lẹ Abubu-Ndiphe ta byakwa t'e yeru iya ẹka. Iphe ya gbe byachia kwa tẹ ya yeru ndu ọdo ẹka; ọdo bụ tẹ ya gude onwiya chọaru Nchileke ẹja t'ọ buru iphe ya e-gude gbata ndzụ igwe ọha.”

Jisọsu agwọ unwoke labụ, atsụ ishi

(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ Ẹphe eshilephu Jériko alufuta; a dụ l'igwe wụ-lihu tsoru iya. ³⁰ Ya ndono; ụmadzu labụ, atsụ ishi adugaru l'iku esu-uzo. Ẹphe anua l'ọ bụ Jisọsu eswe; rangarahu: “Nnajiufu; nggube o-shi-l'eri Dévidi; phọaru ẹphe imiko-o!”

³¹ Ndu ono abaarụ ẹphe mba; sụ ẹphe t'ẹphe daa nwashị. Ẹphe akalẹ iya-a ọrashi ike; sụ: “Nnajiufu; nggube o-shi-l'eri Dévidi; phọaru ẹphe imiko-o!”

³² Jisọsu abya evudo; kua ẹphe; ị ẹphe: “?Bụ ngunu b'ọ dụ unu tẹ ya meeru unu?”

³³ Ẹphe asụ iya: “Nnajiufu; menua t'ẹphe wata ọphu ụzo.”

³⁴ Imiko ẹphe egude Jisọsu. Yò bya ebyia ẹphe ẹka l'anya. Teke onophu; ẹphe awatawaphu ọphu ụzo; tsophelaha ya.

21

Jisọsu abahụ Jerúsalemu

(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Jọn 12:12-19)

¹ Ẹphe erudelephu Ugvu Olivu; mẹ mgboro Betuféji, nọwa Jerúsalemu ntse; Jisọsu ezifu ndu etsoje ụzo iya ụmadzu ẹbo; sụ ẹphe: ² “Unu jee lẹ mkpukpu ono, nọ unu l'uzo ifu ono. Unu -rua lẹ mgbadamgba; bẹ unu a-phụ nne nkakfụ-igara; mẹ nwa iya, e liberu elibe. Unu tọshia ya kpụta bya. ³ A makwaru ama; o -nweru onye kfuru unu okfu; unu sụ iya lẹ mkpa iya duru Nnajiufu. Aa-halẹkwaru iya phụ unu teke onophu.”

⁴ Iphe ono meru; k'ọphu oo-re mbụ iphe onye nkfuchiru Nchileke kfuru; sụ:

⁵ “Unu kfuru ndu Záyonu;
t'ẹphe lekwa;

l'eze ẹphe abyakfutaakwa;
 O wozitaru onwiya alì;
 nọdu l'eli nkakfù-ìgara agba abya;
 mbù l'eli nwa nkakfù-ìgara ọbu.”*

⁶ Tọ dù iya bụ; ọmadzu ẹbo lẹ ndu ono, etsoje ọzo iya ono atugbua; je emee ya ẹge ono, Jisọsu kfuru ẹphe ono. ⁷ Ẹphe akputashiaru Jisọsu nne nkakfù-ìgara ono; mę nwa iya ono; chiru uwe ẹphe wukobe l'eli iya. Jisọsu abya adugaru l'eli iya. ⁸ Igweligwe ndu ono agbaru je achita uwe ẹphe tusa l'echi esu-uzo ono; ndu ọphu eje ejikoo iru oshi; je atọoru iya l'uzo. ⁹ Ikpoto ndu ọphu nọ iya l'uzo ifu; mę ndu ọphu awu etso iya l'azu atuko l'atu okookoko; asuje: “Wahoho-o! Ndewo-o! Ndewo-o! O-shi-l'eri Dévidi. Onye Nchileke goru ọnu-oma nu b'ọ bu; mbu onye ono, Nnajiufu ziru t'ọ bya ono. Ndewo-o! Ndewo-o! Ọkaribe-Kakota-Nu, nọ l'imigwe!”

¹⁰ Yọ bahulephu lẹ Jerúsalemu; iphe bu obodo ono l'ọ ha etehu kfukakfuka; aajitsua; su: “?Bu onye du ẹge-a? ?Bu onye du ẹge-a?”

¹¹ Ikpoto ndu ono, tso iya nu ono asu: “Ọ kwa iya bu onye nkfuchiru Nchileke ono; mbu Jisọsu, shi lẹ Názaretu Gálili bya.”

*Jisọsu achishi ndu nghọ
 l'eze-ulo Nchileke*

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jón 2:13-22)

¹² Ya ndono; Jisọsu abya abahu l'eze-ulo Nchileke; bya achishikota iphe bu ndu azu iphe; mę ndu ere iphe l'ime eze-ulo ono. Yọ bya enwutsushikota okpokoro ndu agbanwe okpoga; mę ekwechi ndu ọphu eretsua ndo; ¹³ su ẹphe: “E deru l'ekwo okfu Nchileke; su: ‘L'ulo iya; bę ee-kuje ulo, aa-nọduje ekfu anu iya.’ Ọbule nta-a; bę unu mewaru iya; yọ buru ulo ẹke ndu iphura edomije onwephe.”

¹⁴ E meebe; ndu ishi; mę ndu ngvuru abyakfuta iya l'eze-ulo Nchileke ono; yo mee ẹphe; ẹhu adukota ẹphe mma. ¹⁵ Obenu lẹ ndu ishi ndu achijeru Nchileke aja; mę ndu ezije ekemu phuru iphe biribiri ono, oomeshi ono; nukwaaphu ẹke unwegirima ara l'ime eze-ulo ono; su: “Ndewo-o! Ndewo-o! O-shi-l'eri Dévidi;” ẹhu eghulaha ẹphe eghughu.

¹⁶ Ẹphe asu iya: “?I nuwaru iphe ndu ono ara?”

Jisọsu asu ẹphe: “Iye; ?unu ta guvubua ẹke ono, e deru l'ekwo okfu Nchileke; su: ‘L'i mewaru unwegirima nshì; mę ndu ọphu angu ẹra t'ẹphe jaa ya okpobe ajaja?’ ”

¹⁷ Jisọsu ahaa ẹphe l'ẹke ono; lufu l'obodo ono; jeshia Bétani; je aradu lufuta l'utsu iya.

Jisọsu atu oshi figu onu

(Mak 11:12-14, 20-24)

¹⁸ Yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya; ẹgu agulaha Jisọsu l'oolaphuta azu l'obodo ono. ¹⁹ Yọ phua oshi figu l'iku esu-uzo; tugbua jeshia ẹke ọ nọ; shi rua; to nwe nebyi, ọ phuru iya; kpachikwaphu mkpekwo iya nwenkinyi. Yọ su oshi figu ono: “L'ẹ to nwehekwa l'i mja nebyi ọdo gbururu jeye.” E ji ekfu-a; oshi ono anwukotawaphu kpa.

²⁰ Ndu etsoje ọzo iya aphua ya; yọ du ẹphe biribiri. Ẹphe asu: “? Nanu ẹge ọ muru; bę oshi figu-wa gbe nwuwanu kpa l'ohiyaa?”

* 21:5 21:5 Zek 9:9; Jón 12:15.

21 Jisòsu asù ẹ̀p̄he: “Kamẹ̀nu; tẹ̀ ya karu unu: unu -kwetakpo; obu ta agba unu ẹ̀bo; ẹ̀ tọ̀ b̄ulekwaa iphe ya meru oshi figu-wa; bẹ̀ unu e-me nk̄inyi iya. Unu a-s̄ukwa; m'ò -ruhuru; ọ̀ -b̄uru ugwu-wa: ‘Ngwaa; f̄ota onwongu chee l'eze ẹ̀nyimu!’ Yo menuaphu ẹ̀ge ono. 22 Ọ̀o ya b̄u; iphemiphe ọ̀bule, unu gude jekfu Nchileke je ekfuru n̄u iya; t'ọ̀ n̄u unu; unu -kwetawa l'ọ̀o-n̄u iya unubẹ̀ ọ̀o-n̄u iya unu.”

*Aaji Jisòsu kẹ̀ ike,
o gude eme iphe oome
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)*

23 Jisòsu ejeshia l'eze-ọ̀lo Nchileke je ezilaha iphe. Ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹ̀ja; mẹ̀ ndu b̄u ọ̀guren̄ya abyakfutashia ya; bya asù iya: “?B̄u ẹ̀ge ike ngunu b'ì gude emeebe iphe ọ̀wananu, iime-wa? ? B̄u onye ziru ngu t'ì bya iya ememe?”

24 Jisòsu asù ẹ̀p̄he: “Ya a-jì unu nwajì lan̄u; unu -saa ya ẹ̀ya; ya akuru unu ẹ̀ge ike, ya gude emeebe iya. 25 ?B̄u onye ziru J̄onu t'ọ̀ bya emee baputizimu: b̄u Nchileke; t'ọ̀ b̄u madz̄u?”

Ẹ̀p̄he alaa ya edzukashi l'onwẹ̀p̄he; wo: “Ẹ̀p̄he -s̄u l'ọ̀o Nchileke ziru iya; bẹ̀ ọ̀o-sukwa ẹ̀p̄he: “?Ngunu mekwanuru iphe ẹ̀p̄he te kwetadu iphe o kfuru?” 26 Ẹ̀p̄he -sukwanu l'ọ̀o madz̄u ziru iya; ?ẹ̀p̄he maru iphe ọ̀ha e-me; l'ẹ̀ke iphe b̄u mkp̄ukpu mgburumgburu kfukotawaru lẹ̀ J̄onu b̄u ọ̀kpobe onye nk̄fuchiru Nchileke.” 27 Ẹ̀p̄he asù Jisòsu: “L'ẹ̀p̄he ta madu.”

Jisòsu asù ẹ̀p̄he: “Ọ̀ kwaphu ẹ̀ge ono; bẹ̀ ya te ekfuduru unu onye ziru iya tẹ̀ ya meje iphemiphe ọ̀bule ono.”

Etu k'unwunne labu

28 Jisòsu asù ẹ̀p̄he: “?Nanu ẹ̀ge ọ̀ d̄u unu mb̄u iphe ọ̀waa, ya abya ekfukfu-wa? L'ò nweru nwoke lan̄u, m̄uru ẹ̀girim̄a unwoke labu. Yo be ujiku lan̄u; yọ̀ s̄u onye k'ọ̀guren̄ya t'ò jeru iya ozi lẹ̀ mgbo vaȳinu ntanu. 29 Nwatibe iya ono asù iya: ‘Wawa lẹ̀ ya te ejedu.’ Obenu l'e metsuaru; yọ̀ riphu ọ̀riri azu; kwe jeshia ozi ono. 30 Nwoke ono ejekfushia nwatibe iya kẹ̀ nsh̄ii; je ekfukwaaru iya ph̄u ẹ̀ge ono. Nwata ono asù iya lẹ̀ ya e-jee. Obenu l'e metsuaru; to jehe. 31 Nta-a b̄u; ?b̄u onye ole l'ẹ̀p̄he ẹ̀bo ono; bẹ̀ meru uche-obu nna iya?”

Ẹ̀p̄he asù iya l'ọ̀ b̄u onye k'ọ̀dungu.

Jisòsu asù ẹ̀p̄he: “Kamẹ̀nu; tẹ̀ ya karu unu: lẹ̀ ndu ak̄iriko; mẹ̀ unwanyi ọ̀kpara e-vukotaru unu ọ̀zo bah̄u l'ẹ̀ke Nchileke b̄u eze. 32 Kẹ̀le J̄onu Baputizimu byaru bya ekoshi unu ọ̀kpobe ọ̀zo, unu e-tso; unu te kweta nk'iya. Obenu l'ọ̀ b̄u ndu ak̄iriko; mẹ̀ unwanyi ọ̀kpara; bẹ̀ kweru nk'iya. Unu abya egude ẹ̀nya unu ph̄ua l'ẹ̀p̄he kwetawaru; unu ta ta onwunu ọ̀ta iphe d̄u ẹ̀ji, unu meshiru; ghaa umere l'e metsuaru; kweta kẹ̀ J̄onu.”

*Etu kẹ̀ ndu e buru ozi
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)*

33 “Unu ngabẹ̀kwa nch̄i; n̄ua ẹ̀tu ọ̀do: O nweru nnajiufo lan̄u, k̄oru mgbo vaȳinu; bya agbaa ya agbagba; woru ns̄u bua l'ẹ̀ke ọ̀phu aa-n̄oduje adz̄oshi m̄ee l'akp̄uru vaȳinu ono. Yọ̀ bya akp̄ua nw̄ulo-eli, ee-nyihuje n̄odu eleta iphe, a k̄uru lẹ̀ mgbo vaȳinu ono. Yọ̀ bya ebuta ndu ozi ye iya; yọ̀ b̄uru iya oje iphe ọ̀do. 34 Yo be teke, eegbuje akp̄uru vaȳinu; yo zi ndu ozi iya t'ẹ̀p̄he jekfu ndu ozi ono t'ẹ̀p̄he w̄o ẹ̀p̄he ọ̀kẹ̀

vayĩnu nk'ia. ³⁵ Ndu ozi ono etsua onye lanu le ndu ono, e ziru ozi ono iphe; gbua onye ophu egbugbu; bya egude mkpuma tugbua onye k'eto. ³⁶ To du iya bu; yo bya ezi ndu odo, karu l'igwe karia ndu k'odungu. Ndu ozi ono emekwaaphu ephe ege ephe mehawaru ndu ophu. ³⁷ E meebe; yo bya ezi nwatibe iya gededede; tubesu l'ephe a-kabe kwabe onye ophu bu nwatibe iya ugvu. ³⁸ Ndu ozi ono aphulephu nwatibe iya ono; za mgbede; su: 'Iyaa; owaa bu onye ali-a e-mekochaa buru nk'ia teke nna iya nwuhuru. Unu bya t'ephe gbua ya; te mgbo vayĩnu ono buru nk'ephe.' ³⁹ Ephe egude nwatibe iya ono; kpufuta iya l'azu mgbo vayĩnu ono; woru iya gbua."

⁴⁰ Jisusu aji ephe: "'O du unu l'o bu ngunu; be nwoke ono, nwe mgbo vayĩnu ono e-me ndu ozi ono teke o byaru l'onwiya?"

⁴¹ Ephe asu iya: "L'oo-bya egbushikota ndu ozi ono, ejo okpoma egbu egbugbu ono; mbu gbua ephe ejo egbugbu l'ephe ha; woru mgbo vayĩnu iya nu ndu odo, e-vulatajeru iya okè iya nk'ia."

⁴² Jisusu aji ephe: "'Unu ta gubua eke ono, e deru l'ekwo okfu Nchileke; su:

Le mkpuma ono,
ndu akpu ulo jikaru ono;
bu iya mekocharu bya
aburu itso, gude ulo ono.
Ono bu iphe Nnajiufu ayi meru;
yo buru iphe du ayi biribiri l'enya!'

⁴³ "Oo ya; be ya suru unu l'eke Nchileke bu eze, bu iya du l'o bu mgbo vayĩnu ono; be Nchileke a-nafu unu; woru iya nu ndu a-nu je iya okè ophu gbaru iya nu. ⁴⁴ Onye vukotaru mkpuma ono daa e-tsukwa yogiriyogiri. Onye o tupyabekwanuru; be oo-gwekwa egwegwe."

⁴⁵ To du iya bu; ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja me ndu Farisii anugetsulephu iphe ono; maru l'o bu ephe b'o gude nmaa etu ono. ⁴⁶ Ephe esee ya egude; obenu l'ephe tsuhuru oha ono, no l'eke ono egvu; kele ndu oha wotaru iya l'o bu onye nkfuchiru Nchileke.

22

Etu eswa-nwanyi
(Luk 14:15-24)

¹ Jisusu abyakwaphu bya egude etu zilaha ephe iphe; su: ² "Le teke Nchileke e-koshi le ya bu eze; be oo-dulephu l'o bu onye eze lanu, nwatibe iya luru nwanyi; yo shiaru nwatibe iya ono nri eswa-nwanyi. ³ Yo shiebe iya; bya ezi ndu, ejeru iya ozi t'ephe je ekua ndu e ziru nzi nri eswa-nwanyi ono. Ndu obu te kwe abyabya. ⁴ Yo bya ezikwaaphu ndu ozi iya odo; su ephe: 'Unu je asu ndu ono, e ziru nzi nri-wa le ya megeekwaru: l'oke-eswi iya; me okiri iya; be ya gbushiakwaru; l'iphemiphe obule; be ya kwakobekwaru. Unu su ephe t'ephe bya le nri eswa-nwanyi obu!' ⁵ Ndu ono, e kuru le nri eswa-nwanyi ono apale iya-a eka lanu; jeshitsua mkpa ephe: onye lanu jeru l'egu; onye ophu ejeshia ore aswa iya. ⁶ Ndu ophunanu egude ndu ono, onye eze ziru ono; mee ephe iphe-iphere; woru ephe gbushia. ⁷ Ehu eghua onye eze ono ntumatu; yo zi ndu soja iya; ephe eje egbushikota ndu mgbugbu-madzu ono; tukota oku l'obodo ephe. ⁸ To du iya bu; onye eze ono abya ekua ndu ejeru iya ozi; su ephe: 'Nri eswa-nwanyi obu

b'e megheekwaru ege ọo-dụ. Obenu lẹ ndu e ziru nzi iya ta gbakwa k'eriri iya. ⁹ Ngwaa; unu wụfu lẹ gbororo; je atụko iphe bụ ndu unu phuru; kua t'ẹphe bya l'aji ẹswa-nwanyi ọbu.' ¹⁰ Ndu ozi ono abya awuba lẹ gbororo; je erukoo iphe bụ ndu ẹphe phuru: ndu oma; mę ndu ejo iya; ẹphe abya eji ụlo ono, eeme k'ẹswa-nwanyi ono.

¹¹ "Yo be teke eze ono byaru t'ọ phụ ndu, byaru l'aji ẹswa-nwanyi ono; bya aphua nwoke lanu, ẹ-te yedu uwe ẹswa-nwanyi ono; ¹² sụ iya: 'Ọnyà-e; ?nanu ege e meru; nggu abata ẹke-a; l'ẹ b'i ye uwe ẹswa-nwanyi ọwaa?' Nwoke ono ta ma iphe oo-kfu. ¹³ Nggube eze asu ndu ozi iya: 'Unu kekoo ya ẹka; mę ọkpa; pata iya tua l'ẹkpuru-ochi ogbodufu, bụ ẹke madzụ a-nodu raa ejo ẹkwa; taa ikireze.' "

¹⁴ Jisosu anmaebe ẹtu ono; bya asu: "Lẹ ndu, Nchileke kuru hakwa l'igweligwe. Obenu lẹ ndu, ọ ọfataru habe ahabe."

Aji k'otu akiriko

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Ndu Fárisii agashia ochi idzu ege ẹphe e-shi gude okfu, Jisosu ekfu hata iya l'onya. ¹⁶ Ẹphe aharu ye ndu nk'ẹphe; mę ndu ọkpà kẹ Hérodu t'ẹphe jekfu iya je ajia ya aji. Ẹphe erua; bya ajia ya ege e ziru ẹphe; sụ iya: "O-zi-iphe! Ẹphe maru l'i bụ onye ire-lanu; yọ buleruphu ụzo kẹ Nchileke; bẹ iizi ogbodo ezizi; tọ dọ onye iile ẹnya l'ifu; tji kpa ishi ege madzụ beru. ¹⁷ ?Nanukpoo ege ọ dọ ngu: ?Ọ bụ omebyi ekemu Nchileke; mę ẹphe -tuje akiriko nụ Síza, bụ eze ndu Rómu?"

¹⁸ Jisosu amawaru l'ẹphe arị ejo ọriri; bya asu ẹphe: "Bụ ngunu meru iphe unu gude okfu ese iya ọhata l'onya; unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ ono. ¹⁹ Unu koshiedu iya okpoga, unu egudeje atụ akiriko ọbu."

Ẹphe ewotashiaru iya ẹya. ²⁰ Yọ sụ ẹphe: "Bụ ishi onye; mę ẹpha onye b'e deru iya ege-a?"

²¹ Ẹphe asu iya l'ọ bụ kẹ Síza.

Yọ sụ ẹphe: "Ọo ya bụ t'unu woru iphe bụ kẹ Síza; nụ Síza. Unu eworu kẹ Nchileke nụ Nchileke."

²² Ẹphe anulephu iphe ono, o kfuru ono; yọ dọ ẹphe biribiri. Ẹphe aparu iya haa; yọ buru ẹphe atugbu.

Aji k'oshi l'onwu teta

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ Lẹ mbọku ono kwaphu; yo nweru ndu Sádusii, byakfutaru Jisosu; mbu ndu ọphu asuje l'ẹ te eshijedu l'onwu teta nọdu ndzụ. Ẹphe abyakfutashia Jisosu bya asu iya: ²⁴ "O-zi-iphe! Iphe Mosisu deru l'ẹkwo ekemu bụ: 'Ọ -buru lẹ nwoke lunyaaru nwanyi; nwuhu; tọ mụta nwa; tẹ nwunne iya lụpyabe nwanyi ono; k'ọphu ọo-mụtaru onye onanu, nwuhuru anwuhu ono nwa.' ²⁵ L'ọ nweru unwunne ẹsaa, ẹphe l'ẹphe shi nọdu. Onye k'odungu alua nwanyi; nonyaa; bya anwuhu; l'ẹ b'ọ dobe m'ọo akọ lẹ mgboko. Yọ paru nyee ya ọbu haaru nwunne iya. ²⁶ Onye k'ẹbo, bụ otsota alupyabe nwanyi ono; nonyakwaaphu; nwuhu; l'ẹ b'ọ dobekwaphu akọ. Onye k'ẹto ege ono jeye l'onye k'ẹsaa. ²⁷ E meebe; nggube nwanyi nggu anwuhufua. ²⁸ Nta-a bụ: o -rua teke ee-shi l'onwu teta nọdu ndzụ; ?bụ onye ole; bẹ

nwanyi ono a-buru nyee ya; ege ono ephe shi lukotahawa iya; ephe esaa ono?"

²⁹ Jisosu asu ephe: "Unu eshisweje iya eshiswe; ke l'ekwo okfu Nchileke te dodu unu enya; to do unu enya mbu ege ike Nchileke beru. ³⁰ Teke ndu nwuhuru anwuhu shiwa l'onwu teta ndu; be ephe ta aluhekwa nwanyi; nwanyi ta aluhe nji. Teke ono; be ephe a-du l'o bu unwu ojozi-imigwe. ³¹ A bya le ke oshi l'onwu teta ndu ndu; ?unu ta gubua iphe Nchileke kfuru unu l'onwiya. O suru: ³² 'L'oo yebe Nchileke bu Nchileke ke Ebirhamu; buru Nchileke ke Ayizaku; bya aburu Nchileke ke Jekopu.' To du iya bu le ndu ono; be no ndu ntanu; kele Nchileke ta budu Nchileke ndu nwuhuru anwuhu; o bu Nchileke ndu no ndu."

³³ Ikpoto ndu ono anule iya phu; iphe, oozu adu ephe biribiri.

*Ekemu ophu kakota nu
(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)*

³⁴ Ndu Farisii anulephu l'iphe Jisosu kfuru kporu ndu Sadiusii okfu; ephe achikobewaphu onwephe. ³⁵ Onye lanu l'ephe, bu onye ezije ekemu egude aji eme t'o hata Jisosu l'onya; bya asu iya: ³⁶ "O-zi-iphe! ?Nanukpoo ekemu ophu kakota nu l'iphe, bu ekemu?"

³⁷ Jisosu asu iya: " 'Yeru Nnajiufu, bu Nchileke ngu obu ngu l'o ha. Gude ndu ngu l'o ha; me uche ngu l'o ha; yeru iya obu.' ³⁸ O bu ono bu ekemu ophu kakota nu; buru iya katsukpo mkpa. ³⁹ K'ebo ya, dukwaphu mkpa ege odo bu: 'Yeru madzu ibe ngu obu ege i yeru onwongu.' ⁴⁰ O bu l'ekemu labu-wa; be iphe bu ekemu l'o ha ye le iphe ndu nkfuchiru Nchileke deru l'ekwo tukoru kpakou."

*?Kurayisutu bu nwatibe onye?
(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)*

⁴¹ Yo be teke ndu Farisii dzukoru l'ekalanu; Jisosu ajja ephe: ⁴² " ? Bukpo ngunu; be unu ari le ke Onye Ndzota ono, Nchileke kweru ukwa iya ono? ?Bu nwatibe onye b'o bu?"

Ephe asu iya: "L'oo Nwatibe Devidi b'o bu."

⁴³ Yo su ephe: " ?Bukwanu ngunu kparu iphe Ume Nchileke meru Devidi; yoo kuje iya 'Nnajiufu;' bya asukwaphu:

⁴⁴ " 'Le Nchileke suru
Nnajiufu yebe Devidi:
Nodu iya l'eka-utara
jeye teke ya e-me ndu ohogu ngu
t'ephe buru iphe
ii-dzopyabe l'okpa.'

⁴⁵ O -buru le Devidi eku onye ono, Nchileke kweru ukwa iya ono 'Nnajiufu iya;' ?nanu ege e shi b'o gbe bya abuwaru nu Nwatibe Devidi."

⁴⁶ To du onye duru ike yeeru iya onu; to ka mma l'oo akpuru okfu lanu. Keshinu mboku ono be to dubuhe onye tukwaduru ama oji Jisosu aji odo.

23

*Okwa ẹhu ndu ezije ekemu;
mẹ ndu Fárisii*

(Mak 12:38-39; Luk 11:43, 46; 20:45-46)

¹ Tò dú iya bú; Jisọsu asù igweligwe ndu ono; mẹ ndu etsoje ọ̀zo iya: ² “L’ò ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii bú ẹ̀phe ezije iphe ekemu Mósìsù bú. ³ Ọ kwa iya bú; tẹ unu mejekwaa iphe bú iphe, ẹ̀phe sùru t’unu mee. Ọ̀lòbù; unu be mekwa ẹ̀ge ẹ̀phebedua eme. L’ẹ̀phebedua búkwa ekfufu; bẹ ẹ̀phe ekfufe iya l’ònu: ẹ̀phe te emehe iya ememe l’ẹ̀ka. ⁴ Ẹ̀phe eswetaje ivu, anyi ẹ̀ra; dú ẹ̀huka evuvu woru dẹe ndu ọ̀do l’ukuvu t’ẹ̀phe vuru; ọ̀bù l’ẹ̀phebedua te eyekpokwaanu m’ò bú mkpushi-ẹ̀ka lanù gude vuta ivu ono l’onwẹ̀phe. ⁵ Iphe bú iphe ẹ̀phe eme ememe; bẹ ẹ̀phe emejelephu l’ọ̀ tẹ madzù phù ẹ̀phe. ?Unu ta phudu ẹ̀ge ẹ̀phe edeje okfu Nchileke phosaphosa l’eli akpọ, ẹ̀phe ekfubeje l’atatifu; mẹ ẹ̀ge ọ̀nu uwe-nlọkpuru ẹ̀phe ahaje jikfujikfu. ⁶ Ọduje ẹ̀phe t’ò búru ẹ̀phe a-nọ l’ẹ̀ke aa-katsùkpo ẹ̀phe ọ̀kwaberu ugvu l’ẹ̀ke, e jeru eswe-iphe; mẹ tẹ oshi ọ̀phu katsùkpo mma l’ùlòndzuko ndu Ju búru nk’ẹ̀phe; ⁷ mẹ t’e keleje ẹ̀phe l’ò -bù oke amadu phẹ l’ẹ̀ke, a ha l’igwe; kuje ẹ̀phe: ‘O-zi-iphe! O-zi-iphe!’ ⁸ Unu be kwekwa t’e kuje unu ‘O-zi-iphe’; kẹ l’ò bú onye lanù; bẹ unu nweru, ezije unu iphe; unubẹdua l’unu ha abùru ọ̀nwunna. ⁹ T’ẹ b’o nwekwa onye nọ lẹ mgboko-a, unu e-kuje ‘Nna’; l’ò kwa Nna lanù; bẹ unu nweru; bú iya bú Nna ọ̀phu bu l’imigwe. ¹⁰ Ọ̀phu unu ‘ekwekwa t’e kuje unu ‘Nnajiufu’; l’ò kwa Nnajiufu lanù; bẹ unu nweru; bú iya bú Kuráyisutu ono, Nchileke kweru ọ̀kwa iya ono. ¹¹ O gbe búru t’onye katsùkpo nshinu l’unu ha búru onye a-nọduje eyeru ndu ọ̀phunanu ẹ̀ka; ¹² kẹ l’iphe bú onye ewoli onwiya eli; bẹ ee-wozita alì; onye wozitakwanuru onwiya alì; bẹ ee-woli eli.”

O -kfulu-iche-eme-iche phe

(Mak 12:40; Luk 11:39-42, 44, 52; 20:47)

¹³ “Nshọ unubẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii; unubẹ o-kfulu-iche-eme-iche phẹ ono; kẹ l’unu ewojeru ẹ̀ke Nchileke bú eze guchia l’ifu ndiphe tẹ ndiphe ba abahù iya. Bahù abahù; mgbẹ unu ta abahùdu l’onwunu; ọ̀phu unu ‘ekwekwanu tẹ ndu abya abahù; bahù!

¹⁴ “Nshọ unubẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii; unubẹ o-kfulu-iche-eme-iche phẹ ono; kẹ l’unu bú ndu eripyaje ọ̀lò ọ̀nwanyi, nji ẹ̀phe ta nọhedu. Unu egudeje ẹ̀regede ekfukpelephu ogologo okfu anù Nchileke. Ọ̀ unubẹ Nchileke a-katsùkpo ọ̀nmashi ikpe ike!

¹⁵ “Nshọ unubẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii; unubẹ o-kfulu-iche-eme-iche phẹ ono; kẹ l’unu akpọjeru ọ̀gbo daa eze ẹ̀nyimu; swee ẹ̀kemeke ọ̀bule; ẹ̀ge ee-me t’unu kfubuta m’ò -ruhuru ọ̀ búru onye lanù yeru Nchileke. Teke unu kfutaleru iya phù yeru Nchileke; unu emee ya; yọ ka unu ọ̀du ẹ̀jọ ọ̀dudu; mbùkwa; yọ ka unu ọ̀gba k’ọ̀la l’ọ̀ku alì-maa ugbo ẹ̀bo!

¹⁶ “Nshọ unubẹ ndu atsu ishì; l’eme t’unu koshi onye ọ̀do ọ̀zo; kẹ l’unu asuje: ‘Lẹ to nwedù iphe ọ̀ bú teke madzù gude eze-ọ̀lò Nchileke ria angù; l’ò búphu teke e gude mkpọla-ododo, nọ l’ime eze-ọ̀lò Nchileke ria ya; bẹ unu asuje l’ono bú ọ̀gwo tukuru onye ọ̀bù l’ishi.’ ¹⁷ Unubẹ ndu-wa, eme eswe; l’atsù ishì-wa! ?Bùhunù ole

ka? ?Bù mkpòla-ododo eze-ùlo ono; tọo eze-ùlo ono l'onwiya, gbe buri iya meru tẹ mkpòla-ododo ono buri iphe kẹ Nchileke? ¹⁸ Unu ezijekwaphu ndu ọdo sù l'onye gude ẹnya-ngweja Nchileke ria angu b'ẹ to nweđu iphe ọ bụ; obenu l'ọ bụ teke e gude iphe anunu, e doberu iya ria angu; bẹ unu sùru l'ọ bụwa ugwo tukoru onye ọbu l'ishi. ¹⁹ Unubẹ ndu ishi! ?Bù ole ka? ?Bù iphe anunu ono; tọo ẹnyan-gweja Nchileke, gbe buri iya meru t'iphe ọbu, a nuru anunu ọbu buri iphe kẹ Nchileke? ²⁰ Oo ya bụ; l'iphe bụ onye gude ẹnyan-gweja Nchileke l'eri angu; bẹ gudekwaphu iphemiphe ọbule, tukoru l'eli iya eri angu. ²¹ Onye gude eze-ùlo Nchileke eri angu; bẹ gudekwaphu ọlo ono yẹle Nchileke, bu iya nù eri angu. ²² Onye gude igwe eri angu; bẹ gudekwaphu aba-eze Nchileke; mẹ Nchileke, adugajeru iya nù eri angu!

²³ "Nshọo unubẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii; unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ ono; kẹ l'unu agbakebeje je anụ Nchileke ọzo lanụ l'ọzo iri unu l'iphemiphe ọbule; je akpaa l'unwu iphe eerikpo eriri, dū l'ọ bụ; agbo m'ose-mkpọ jeye l'ahuji unu. Unu egbe paru ome ekemu l'ẹke ọ karu akaka paru haa; bụ iya bụ okpe ikpe nhamunha; ọphuru madzụ imiko; mẹ ovudoshi ike l'iphe e kfuru. Oo iphe ono; bẹ unu gega atuko eme jeye lẹ ndu ọphunanu. ²⁴ Unubẹ ndu atsu ishi; l'eme t'unu koshi ndu ọdo ọzo. Unu azafuje nwiphe, ha l'ọ bụ ndada lẹ mini angungu; gbe ele iphe ha l'ọ bụ eswi o-le-wọo!

²⁵ "Nshọo unubẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii; unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ ono; kẹ l'unu anọduje asa azụ okoro mẹ azụ ochi; ọbu l'iphe jiru ime iya bụ ọna ndu ọdo iphe l'ọzo, e-ta dudu nhamunha; mẹ ẹgu ome ẹjo iphe. ²⁶ Nggube ọphu Fárisii, atsu ishi! Vujenuru ọzo saodu ime okoro; mẹ ochi asasa. Oo ya bụ; azụ iya egbufukwaphu; chalahaa ọcha!

²⁷ "Nshọo unubẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii; unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ ono; kẹ l'unu dū l'ọ bụ ili, e memaru emema, anọduje ama mma l'eli ẹhu iya; 'a ma l'ime iya bụ ọkpu madzụ; mẹ iphe, rehuru erehu jiru iya ejiji. ²⁸ O bụ ẹge ono; bẹ unu anọduje eme l'unu -bụ ndu doberu ẹka ndoo; 'a ma l'iphe, jiru unu ẹhu bụ okfu-iche; mẹ ome-iche yẹle ẹjo iphe!"

Ugwo, ndu ogbo nta-a ji
(Luk 11:47-51)

²⁹ "Nshọo unubẹ ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii; unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ ono; kẹ l'unu akpūshije ọlo l'ẹnya ẹke nna unu oche phe liru ndu ẹphe gbushiru, bụ iya bụ ndu nkfuchiru Nchileke; bya ememakwaaphu ẹke e liru ndu doberu ẹka ndoo emema; ³⁰ l'asuje: 'Ndege ọ bụ l'unu nọ teke nna unu oche phe nọ; mẹ unu ta ge yekwa ẹka l'egbugbu, e gbushiru ndu nkfuchiru Nchileke.' ³¹ Unu eshi ẹge ono agba onwunu ama l'unu buphu unwu ndu, gbushiru ndu nkfuchiru Nchileke. ³² O dū mma; unu yenu ẹka; mēfufua iphe ndiche unu phẹ meru mepodoru unu! ³³ Unubẹ ẹjo agwo ono; unwu, ogiji mūshiru ono. ?Unu e-mekwadu imagha nahu t'ẹ ba nma unu ikpe; kpuru unu ye l'ọku alị-maa? ³⁴ Oo ya bụ; unu hūbekwa iya ama lẹ ya e-zikwa ndu nkfuchiru Nchileke; mẹ ndu mmamiphe; mẹ ndu ezije ekemu t'ẹphe byakfuta unu. Lime ẹphe; b'ọ nweru ndu ọphu unu e-gbu egbugbu; nweru ndu ọphu unu a-kpopyabe l'oshi-osweru;

nweru ndu ophu unu e-chi ẹchachi l'ulo-ndzuko; kpakota ẹphe ẹhu l'obodo l'obodo. ³⁵ Oo ya bu k'ophu iphe bu ọchì ndu doberu ẹka ndoo, e gbushiru lẹ mgboko-a a-tukoru unu l'ishi; tsube l'ọchì Ẹbẹlu, bu onye doberu ẹka ndoo jeye l'ọchì Zekaráya Barakáya; mbu Zekaráya ono, e gburu lẹ mgbaku eze-ulo Nchileke yele ẹnya-ngweja iya ono. ³⁶ Kamenu; tẹ ya karu unu: ọ kwa ọgbo-wa, nọ nta-a; bẹ aa-gwatakota ugwo iphe ono l'ọ ha!"

Jisosu yeru Jerúsalemu obu

(Luk 13:34-35)

³⁷ "Oo-wa Jerúsalemu! Nggube Jerúsalemu! I tukoru ndu nkfuchiru Nchileke egbushi; bya egude mkpuma atugbushi ndu e ziru t'ẹphe bya nke ngu. Ugbo olemole; bẹ ya mewaru tẹ ya chikobe unwu ngu l'ekalanu l'ọ bu ẹge nnukfu-oku egudeje ẹbà iya chikobe unwu iya; ophu 'i kwedu! ³⁸ Lekwa: l'ufu ngu; bẹ aa-gbakashihu; ẹgbara akfua ya! ³⁹ Kamenu tẹ ya karu unu: Unu ta aphuhakwa iya ọdo jeye teke unu a-su: 'Tẹ Nchileke; goru onu-oma nu onye ono, gude ẹpha Nnajiufu abya ono!' "

24

Aa-kukposhi eze-ulo Nchileke

(Mak 13:1-2; Luk 21:5-6)

¹ Jisosu eshi l'ime eze-ulo Nchileke lufuta eme tẹ ya tugbua; ndu etsoje ọzo iya abyakfutashia ya t'ẹphe koshikota iya eze-ulo ono l'ọ ha. ² Jisosu asu ẹphe: "Unu ta phutsudua iphe-a l'ọ ha? Kamenu; tẹ ya karu unu: l'ee-mekochaa kukposhikota iphemiphe obule ono; k'ophu bu l'ẹ tọ dukwa m'ọ bu mkpuma lanu, aa-ha t'ọ kpọ-kfuru l'eli ibe iya."

Okwa iphe-ehuka, a-bya nu

(Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

³ Yo bya enyihu Ugwu Olivu; rua; je adugaru anodu. Ndu etsoje ọzo iya abyakfuta iya k'iche; bya asu iya: "Kanuru ẹphe teke iphemiphe obule ono, i kfuru ono e-me; me iphe ee-gude maru teke yi-bya ọdo; makwaruphu teke mgboko abyawa agwugvu."

⁴ Jisosu asu ẹphe: "Ọ buphu t'unu kwabẹ ẹnya; t'ẹ b'o nwe onye e-duswe unu ọzo; ⁵ l'o nwekwaru igweligwe ndu a-zaru ẹpha yẹbe Kuráyisutu bya. Onye ophu nonu; yo su l'oo ya bu Kuráyisutu obu; gude ẹge ono duswee igweligwe madzu. ⁶ Unu a-nu ako ọgu, aalu l'ẹke teru ẹnya; me ephuphu ọgu, aalu l'ẹke du ntse. Tẹ meji ba agbabuhukwa unu; l'iphe ono l'ọ ha mefutajekwa. Obenu l'ẹ tọ bukwa ya bu ishi ke mgboko. ⁷ Mba e-gbeshi tso mba ibe iya ọgu. Alì-eze egbeshikwaphu je etso alì-eze ibe iya ọgu. Ejo ẹgu a-bya. Alì anmaa jijiji l'ẹke dutsua iche iche. ⁸ Obenu l'iphe ono l'ọ ha gbe bukwaru adube; bẹ ọodube mbu iphe-ehuka l'ọ bu ẹge ime adubeje ome nwanyi k'odungu.

⁹ "Ọ bu teke ono; bẹ aa-kpuko unu kpọ-jeru ndu ọgbo ikpe t'a kpaa unu ẹhu; woru unu gbushia. Iphe bu mbakeshi e-gude ke l'unu bu ndu ke yẹbe Jisosu kpoo unu ashì. ¹⁰ Teke ono; bẹ igweligwe madzu a-ha ekwekwe, ẹphe kweru ke Nchileke; gbakutaru iya azu. Ẹphe e-deru ibe ẹphe ye; kpoo ibe ẹphe ashì. ¹¹ Igweligwe ndu, a-nodu adzushi ejo-ire su l'ọ Nchileke; bẹ ẹphe ekfuchiru a-byakwa lẹ

mgboko bya edusweshia igweligwe madzụ ụzo. ¹² Keshinu iphe dị eji a-kwatakpọ paa apaa teke ono; bẹ n-yemobu, igweligwe madzụ nweru l'ẹke ndu ọdo nọ e-jihu ọde. ¹³ Obenu l'onye taru nshi jeye l'ikperazu; bẹ Nchileke a-dzọfutakwa. ¹⁴ Ozi-oma; bẹ aa-raodu arara lẹ mgboko gbaa mgburumgburu tẹ iphe bụ mbakeshi nwa ọkpobe okfu ono, bụ iya bụ lẹ Nchileke eku ẹphe t'ẹphe kwe tẹ ya bụru eze ẹphe. Ọo ya bụ; e -meebe teke ono; mgboko agvụ.

Ẹjo akpamara

(Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

¹⁵ “Unu a-phụ ẹjo akpamara ọ-la-l'iyi ono, o kfuru okfu iya mbụ Dánẹlu, bụ onye nkfuchiru Nchileke ono; l'ẹke o vudo l'ẹke ọru Nchileke nsọ. Tẹ nggube onye agụ ẹke ọwaa rikwaa ọriri iphe ọ bụ t'o doo ngu ẹnaya! ¹⁶ Teke unu phuleru iya phụ; tẹ ndu, nọ lẹ Judiya rebelekwapu lashia l'ugvu. ¹⁷ Tẹ onye ọphu nọ l'okpoku; l'atuta ume be jekpokwaa ọbahu l'ulo lẹ ya eje ogwota iphe, nọ l'ulo iya. ¹⁸ T'onye ọphu nọ l'egu ba alahakwa azụ k'oje ọchita uwe iya. ¹⁹ Nshọ ndu ọphu dị ime; mę ndu ọphu nwa angukwadu ẹra teke ono. ²⁰ Unu kfuru nụ Nchileke; t'o kwe t'ẹ b'ọ bụbua l'oge winta; tọo bụ mbọku ọtu-ume; bẹ unu a-gba ọso ono. ²¹ Ishi iya bụ lẹ k'ọphu Nchileke keru mgboko; byeye nta-a b'ẹ to nwedu eze iphe-ẹhuka ọphu a-dụ l'ọ bụ kẹ mbọku ono; to nwekwanu ọphu a-dụ ẹge ono ọdo. ²² Ndege Nnajiufu te gburu teke eze iphe-ẹhuka ono e-me mkpirikpi m'ẹ to nwekwa onye oo-mekochaa dzọta. Obenu l'o gude okfu ẹhu ndu ọphu ọ fọtawaru afọta gbua teke ono mkpirikpi.

²³ “O -rua teke ono; o -nweru onye sụru unu: ‘Lekwa; l'ọ kwa Kuráiyisutu ọbu ndọ-ọ;’ m'ọ kwanu: ‘Lenu; l'ọ kwa iya ndọphu nọ lẹ ẹkaphu;’ unu be yekwaru iya ọnu. ²⁴ Iphe ọbu bụ lẹ ndu a-nọdu adzụ-phe ẹjo-ire; sụ l'ẹphe bụ Kuráiyisutu; mę l'ẹphe bụ ndu nkfuchiru Nchileke a-lufuta teke ono; bya emeshi eze iphe-ọphulenyia, dughbaa biribiri; ẹge ẹphe e-shi duswee ndiphe je akpaa lẹ ndu ono, Nchileke fọtaru ono; m'ọ -bụru l'ee-meghe iya. ²⁵ Obenu lẹ ya kfukotaakwaru iya unu l'ọ ha; tẹmanu yo mede; ²⁶ k'ọphu bụ; o -nweru ndu sụru unu: ‘Unu lekwa; l'ọ nọkwa l'echi-egu;’ unu ba alufukwa alufu. Ẹphe -sụ unu: ‘Unu lekwa; l'ọ nọkwa l'ime ime ụlo;’ unu be eyekwaru ẹphe ọnu. ²⁷ L'ọ kwa ẹge ono ebemu-igwe echije taa; shi l'uzo ẹnyanwu-ahata lojaa akpamigwe jeye l'uzo ẹnyanwu-arịba ono bụ ẹge Abubu-Ndiphe e-me mbọku, ọo-bya.

²⁸ “Ọ kwa ẹke odzu daburu; bẹ udele edzukobeje.”

Abyabya Abubu-Ndiphe

(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)

²⁹ “Teke eze iphe-ẹhuka ono gvuleruphu; bẹ ẹnyanwu e-jikputakebe; ọnwaa echibuhu echichi; mkpọ-kpodo eshi l'igwe adashi. Iphemiphe ọbule, nọkota l'igwe; bẹ a-nmahu jijiji; lo-sweshihu. ³⁰ Teke ono; bẹ aa-phụ iphe-ọhubama Abubu-Ndiphe l'akpamigwe. Teke ono; bẹ iphe bụ mba, nọ lẹ mgboko mgburumgburu a-ra ẹjo ẹkwa; l'ẹke meji tọfuru ẹphe. Teke ono; bẹ ẹphe a-phụ Abubu-Ndiphe; ẹke ọo-nọ l'urukpu; shi l'igwe gude ike; mę biribiri; egbu oke nwiinwii abya. ³¹ Teke oke ọpyoku dalahaaru; bẹ ya e-zifu unwu ojozi-imigwe iya t'ẹphe jee l'ifu; jee l'azụ; jee l'uzo ẹka-utara; jee l'uzo ẹka-ibiyita lẹ mgboko gbaa

mgburumgburu jeye l'ẹke alí jeberu; igwe ejebe; je edutakota ndu nk'íya, ọ fọtaru."

Iphe oshi figu ezi

(Mak 13:28-31; Luk 21:29-33)

³² "Unu gude oshi figu m̀ta iphe. Ọobuje; ọ -lagee ẹkwo; teke ọ tushihuwaru; wata oru iru; unu amaru l'udzu-mini t̀waru l'ufku. ³³ Ẹge ono; bẹ ọwaa d̀: teke unu ph̀ru, iphemiphe ọbule-a emeshi; unu amaru lẹ Ab̀bu-Ndiphe ǹokwa ntse; mb̀ l'ọ gbe ǹduakwa l'onu-uzo. ³⁴ Kamenu; tẹ ya karu unu: l'ogbo ọwaa, nọ nta-a ta agv̀ebekwa jeye teke iphe ono l'ọ ha e-mekota. ³⁵ Igwe a-gv̀; alí agv̀; ọbu l'okfu, ya kfuru l'ọ ha te nwedu l'ọ rebuhu ire."

?B̀ mb̀ku ole b'ọ b̀?

(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

³⁶ "Mb̀ku ọbu; m'ọ b̀ teke ọbu g̀degede; te nwekwa onye maru iya ǹ. Ẹ t̀ dukpoduanu m'ọo unwu ojozi-imigwe, maru iya ǹ; ọphu Nwatibe Nchileke ỳbedua ta amakwa iya ph̀. Ọ b̀lephu Nchileke, b̀ Nna; bẹ maru ǹ nwenkinyi iya. ³⁷ Ọ b̀ ẹge ọ d̀ l'ogbo Ńwa teke ndiche ph̀ b̀ ẹge ọo-d̀ teke Ab̀bu-Ndiphe a-bya. ³⁸ Teke ndiche ono; tẹmanu; bẹ eze utso ono bya agbaa; bẹ ẹphe shi ǹdu l'eri; l'angu; aluphe nwanyi ekephe nwanyi; jeye mb̀ku, Ńwa ph̀ bah̀ru l'eze ̀gbo, ọ k̀ru. ³⁹ Ndiphe ta makp̀kwaanu iphe abya ẹphe adakfu jeye teke eze utso ono byaru bya erigbushikota ẹphe; t̀ko ẹphe kpota. Ọ b̀ ẹge ono; bẹ ọo-d̀ teke Ab̀bu-Ndiphe a-bya. ⁴⁰ Unwoke lab̀ a-nọ l'egu; a bya adz̀chata onye laǹ; haa onye ọphu. ⁴¹ Unwanyi lab̀ a-nọdu atsh̀ nri; a bya adz̀chata onye laǹ; haa onye ọphu.

⁴² "Ọo ya b̀; unu chee nche; ẹge unu ta madu mb̀ku, Nnajiufu unu a-bya. ⁴³ Ọlọba: unu makwaruphu ọwaa: Nđege oke, bu l'ufu maru teke, iphura abya nk'íya l'enyashi; ọ gega am̀kwarua ẹnya. M'ẹ t̀ ge kwekwanu tẹ iphura tsufua ̀lo iya; bata. ⁴⁴ Ọo ya b̀; tẹ unub̀dua l'onwunu kwabekwaphu ẹnya; lẹ Ab̀bu-Ndiphe a-byakwa teke unu ẹ-te eledu ẹnya iya."

Nwozi, eegude ire iya ẹka

(Luk 12:41-48)

⁴⁵ "?B̀ onye b̀ nwozi, eletaru amad̀ ẹnya l'ufu iya, b̀ iya b̀ onye koshiwaru lẹ ya gbaru kẹ t'e gude ire iya ẹka; b̀ru onye kwaru ẹnya? Ọo ya b̀ onye ono, nnajiufu iya doberu l'ufu iya t'ọnuje ndibe iya nri l'oruberu iya. ⁴⁶ Onu-oma b̀ kẹ nwozi ono, b̀ teke nnajiufu iya lateru; ỳ ph̀ l'ọo iphe, ọ ziru iya; bẹ oome. ⁴⁷ Kamenu; tẹ ya karu unu: nnajiufu iya ono e-wotakota ẹku iya l'ọ ha ye nwozi ono l'ẹka. ⁴⁸ Obenu lẹ teke ọ b̀ nwozi ejo ọkpoma; ỳ ría; s̀: 'Haa! Nnajiufu iya aǹokwa aǹono alata;' ⁴⁹ wata otsukashi ndu ozi ibe iya ndu ọphu iphe; rilahaa ẹge d̀ iya mma; tsolahaaru ndu ngunukaru m̄e l'angu m̄e; ⁵⁰ nnajiufu nwozi ono a-bya mb̀ku, ẹ too ledu ẹnya iya; m̄e teke ẹ t̀ madu; ⁵¹ bya agwaa ya ọchi; guru iya ye lẹ ndu ọphu b̀ o-kfuru-iche-eme-iche phe. L'ẹke ono; bẹ madz̀ a-nọdu raa ejo ẹkwa; taa iki reze."

¹ “Oo ya bu lẹ teke Nchileke e-koshi lẹ ya bu eze; bẹ ọo-dùlephu l'ọ bu iphe meru l'ako agbaragiji unwu-mgboko iri, chitaru urọku ephe jeshia onye jeru ọlu nwanyi ophungu ndzuta. ² Umadzu ise l'unwu-mgboko ono bu ndu eswe; umadzu ise ophu aburu ndu kwaru enya. ³ Ndu onanu, bu ndu eswe ono gbeshiru chita urọku ephe nkinyi iya; ephe te gudehe manụ ọdo. ⁴ Obenu lẹ ndu onanu, kwaru enya ono gbeshiru; woru manụ ye l'ekpemu gude k'iche; bya egudekwaphu urọku ephe. ⁵ Onye ono, alụ nwanyi ophungu ono anọlahaa anọno abyabya. A nonyaa; mgbenya awata oro unwu-mgboko ono jeye teke ephe kukotaru mgbenya.

⁶ “Echi-abali ekelephu ebo; a rashia: ‘U-wii! Onye ono, jeru ọlu nwanyi ophungu ono alade-o! Unu lufuta bya eje iya ndzuta-o!’ ⁷ To du iya bu; unwu-mgboko ono awu-lihu; dokwazitsua urọku ephe. ⁸ Ndu onanu, bu ndu eswe ono asu ndu ophu, kwaru enya phu: ‘Unu menuru nwa manụ nk'unu yeru ephe; l'oku anyihuakwa l'urọku nk'ephe.’ ⁹ Obenu lẹ ndu onanu, kwaru enya ono suru ephe: ‘?Teke e to dzuhekwanuru unu l'ephe eghe-e? Unu jekfubekwa ndu ere manụ urọku; je akpata nk'unu.’ ¹⁰ Ephe akwaa l'oje okpata manụ; onye ono, alụ nwanyi ophungu ono abya yele ndu ophu kwakoberu nu ayiru jeshia ome eswa-nwanyi ono l'enyashi ono. Ephe awubalephu l'ulo; e woru ibo guchia.

¹¹ “E meebe; unwu-mgboko ophu abya bya ekfulahaa: ‘Onye ishi-i! Onye ishi-i; guhaaru ephe uzo!’ ¹² Nwoke ono asu ephe: ‘Kamenu; te ya karu unu: lẹ ya ta makwa ndu, unu bu.’ ”

¹³ Jisosu asu: “Oo ya bu t'unu chekwaaphu nche; keshinu unu ta madu mboku obu; unu ta ma teke obu.”

Etu, ndu e yeru iphe l'eka
(Luk 19:11-27)

¹⁴ “Lẹ teke Nchileke e-koshi lẹ ya bu eze; bẹ ọo-dùlephu l'ọ bu iphe meru l'ako nwoke, gbeshiru oje iphe ọdo; kua ndu ejeru iya ozi; bya eworu iphe iya l'ọ ha ye ephe l'eka: ¹⁵ onyenonu l'ege nwa ike nk'iya beru. Onye lanu b'ọ nuru ukporo ekpa-ego ise; onye ophu b'ọ nuru ukporo ekpa-ego labu; bya anu onye k'eto ukporo ekpa-ego lanu. Yo buru iya atugbu. ¹⁶ Onye onanu, a nuru ukporo ekpa-ego ise ono ewotawaphu okpoga nk'iya je agbalahaa ngho; rita uru ukporo ekpa-ego ise ọdo tukobe iya. ¹⁷ Ege ono kwaphu; bẹ onye onanu, a nuru ukporo ekpa-ego labu ono ritakwaruphu ukporo ekpa-ego labu ọdo tukobe l'okpoga nk'iya. ¹⁸ Obenu l'onye onanu, a nuru ukporo ekpa-ego lanu ono jeru je egvua ali; woru okpoga nnajiufu iya ono libe.

¹⁹ “To du iya bu; a nookwaru jeye; yo be ujiku lanu; nnajiufu ndu ono alata t'ephe l'iya gbazia okpoga ono. ²⁰ Onye onanu, a nuru ukporo ekpa-ego ise ono alufuta; chiru ukporo ekpa-ego ise ọdo tukobe iya; su nnajiufu iya ono: ‘Nnajiufu; okpoga, i nuru iya du ukporo ekpa-ego ise; obu lẹ nta-a b'ọ gbawaru mgburumburu.’

²¹ “Nnajiufu iya ono asu iya: ‘I meru ohuma. I bu okpobe nwozi, koshiru l'i gbaru t'e gude ire ngu eka! Keshinu i koshiru l'i gbaru t'e gude ire ngu eka l'iphe, e-ta hadu nshinu; bẹ ya e-me ngu onye ishi l'iphe ha nshinu. Bya t'ehu tuko tso nggu lẹ nnajiufu ngu ena!’

22 “Onye onanu, a n̄uru ụkporo ẹkpa-ego labụ ono abya alufuta; sụ iya: ‘Nnajiufu; okpoga, ị n̄uru iya d̄u ụkporo ẹkpa-ego labụ; ọbu lẹ nta-a b’ọ gbawaru mgburumgburu.’

23 “Nnajiufu iya ono asụ iya: ‘I meru iya ọhuma. Ị bụ ọkpobe nwozi, koshiru l’i gbaru t’e gude ire ngu ẹka! Keshinu i koshiru l’i gbaru t’e gude ire ngu ẹka l’iphe ẹ-ta hadu nshinu; bẹ ya e-me ngu onye ishi l’iphe, ha nshinu. Bya t’ẹhu t̄uko t̄soo nggu lẹ nnajiufu ngu ẹn!’

24 “Onye onanu, a n̄uru ụkporo ẹkpa-ego lanụ ono abya alufuta; bya asụ iya: ‘Nnajiufu; ya maru l’i k̄fube buru ejo madz̄u: iikpataje iphe l’ẹke ẹ ti mebedu iphe; l’ejekwaphu okpoko nebyi iphe l’ẹke ẹ-ta b̄udu nggu gharu iya iphe. 25 Ọo ya kparu iphe ya ts̄uhuru egvu je eworu okpoga ngu gvua al̄i libe iya. Ọ kwa t’i nata iphe ngu.’

26 “Nnajiufu iya ono asụ iya: ‘I ph̄ua nggube ‘ọ-ga-lẹ-mkpa-wa, ejo ọkpoma egbu egbugbu-wa. Ọ -buru l’i maru lẹ ya akpataje iphe l’ẹke ya te mebedu iphe; l’ejekwaphu okpoko nebyi iphe ẹ-ta b̄udu iya; bẹ gharu iya n̄u; 27 ?nan̄u ẹge e meru ti wotakpoonu okpoga iya je eyeru iya l’ulo-okpoga; k’ophu b̄u: ẹge-a, ya laru ọwaa; ya eje ewotakpoonu okpoga iya yele ọ-m̄uru-nwa, tso iya n̄u?’

28 “ ‘Ngwaa; unu nata onye mmanu ono okpoga ono; woru n̄u onye ọphu nweru ụkporo ẹkpa-ego iri ph̄u. 29 L’onye nweru n̄u; bẹ a-anufua ọdo t’o nweru nwegharu iya ẹka. Onye ọphu ẹ-te nwed̄u n̄u; bẹ nwiya ọphu o nweru enwenwe; bẹ ee-gbe nataf̄ua ya n̄u. 30 Ọ -buru nwoke ọwaa, b̄u ‘ọ-ga-lẹ-mkpa-wa; unu pata iya t̄ua l’ẹkpuru-ọchi ogbodufu, b̄u ẹke madz̄u a-n̄odu raa ejo ẹkwa; taa ikireze.’

Ikpe Ikperazu

31 “Teke Ab̄ubu-Ndiphe a-bya l’odu-biribiri nk’iya yele iphe b̄u un̄wu ojozi-imigwe l’eph̄e ha; bẹ ọo-d̄ugaru l’aba-eze iya, egbu n̄w̄inw̄ii. 32 Teke ono; bẹ iphe b̄u mbakeshi e-dzu iya l’ifu. Ȳo bya afōo ẹphe afōo ẹge ono, onye eche at̄uru af̄oshije at̄uru lẹ nebyi-eghu; dobe ẹphe iche iche ono. 33 Ọphu b̄u at̄uru; bẹ oo-dobe l’uzo ẹka-utara iya; dobe nebyi-eghu l’uzo ẹka-ibyita.

34 “Teke ono; bẹ eze a-s̄u ndu ọphu n̄o iya l’uzo ẹka-utara: ‘Unu bya; unub̄e ndu Nna iya ḡoru ọnu-oma n̄u. Unu bya bya enweru mgboko ọphungu ọphu Nchileke kwak̄obehawaruru unu b’o kederu mgboko; 35 k̄e l’egu ḡuru iya; unu an̄u iya nri; mini aḡua ya; unu echebe iya mini; ya ab̄uru mbyam̄um̄bya; unu edubata iya nk’unu; 36 ya eshi agba ọtu; unu ewebe iya iphe; iphe eshi eme iya; unu abya iya ajiji; ya eshi n̄odu l’ulo-mkporo; unu abya iya agbaphe.’

37 “Teke ono; bẹ ndu ono, b̄u ndu doberu ẹka ndoo ono a-s̄u iya: ‘Nnajiufu; ?b̄unua teke ole; bẹ ẹphe ph̄uru ngu l’ẹke ẹgu aḡu ngu; n̄u ngu nri ọbu; ọdudu buru teke mini aḡu ngu; ẹphe echebe ngu mini? 38 Mb̄u; ?b̄unua teke ole; bẹ ẹphe ph̄uru ngu; nggu ab̄uru mbyam̄um̄bya; ẹphe edubata ngu lẹ nk’eph̄e; ọdudu buru ẹke ị gba ọtu; ẹphe ewebe ngu iphe l’ukfu ọbu? 39 ?B̄unua teke ole; bẹ ẹphe ph̄uru ngu; iphe eme ngu; m’ọ b̄u nggu an̄odu l’ulo-mkporo; ẹphe abya ngu ajiji?’

40 “Teke ono; bẹ onye ono, d̄ugaru l’aba-eze ono a-s̄u ẹphe: ‘Kam̄enu; t̄e ya karu unu: iphe b̄u teke unu mejekpowaru iya onye lan̄u, ẹn̄ya

iya katsua alala l'unwunna iya-a; be buakwa yebedua; be unu meru iya!

⁴¹ “Teke ono; be oo-su ndu onanu, no iya l'uzo eka-ibyita ono: ‘Unu gbeshi iya l'ifu; unube ndu Nchileke turu onu. Unu je awuba l'oku ono, enwu gbururu jeye ono, bu iya bu eke Nchileke kwakoberu Obutuswe yele unwu-ojozi iya; ⁴² ke l'egu guru iya; unu ta nu iya nri; mini agua ya; unu te chebe iya mini; ⁴³ ya aburu mbyamumbya; unu te edubata iya nk'unu; ya eshi agba otu; unu te webe iya iphe; iphe eshi eme iya; ya anodu l'ulo-mkporo; unu ta bya iya ajiji.’

⁴⁴ “Teke ono; be ephe a-su: ‘Nnajiufu; ?bu teke ole; be ephe phujekpooru ngu eke egu agu ngu; odudu buru eke mini agu ngu; m'o bu eke i bu mbyamumbya; m'o bu eke i gba otu? ?Teke ole; be ephe phujekpooru ngu l'eke iphe eme ngu; m'o bu eke i no l'ulo-mkporo; ephe ta bya eyeru ngu eka?’

⁴⁵ “Teke ono; be oo-su ephe: ‘Iphe ya eme te ya karu unu bu: le keshinu unu e-te mebukpooru iya nu m'o bu onye lanu, enya iya katsua alala le ndu-wa; be unu e-te mekwaru iya eya.’

⁴⁶ “Oo ya bu l'ephe e-je l'eke ephe a-nodu l'iphe-ehuka mkpurumkpuru gbururu jeye. Obenu le ndu ophu bu ndu, doberu eka ndoo e-je l'eke ephe e-nweru ndzu mkpurumkpuru gbururu jeye.”

26

Idzu ishi Jisosu

(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Ya ndono; Jisosu ekfugetsulephu okfu ono; bya asu ndu etsoje uzo iya: ² “?Q kwa l'unu marua l'o phoduwaru-a abali ebo; k'eto; yo rua mbu mboku, Aji Esweta adubeje? O bu teke ono; be aa-kpuru Abubu-Ndiphe nu t'a kpopyabe l'oshi-osweru.”

³ To du iya bu; ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; me ndu bu ogurennya mkpukpu abya edzukobe l'ogbodufu eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja, eeku Kayafasu. ⁴ Ephe abya achia idzu ege ephe e-shi gude Jisosu l'edomi; gbua. ⁵ Ephe asu: “L'e to buakwa l'ime aji-wa; ephe -mee ya ege ono; be utsu a-dakwa.”

Aakwabe Jisosu ugvu

le Betani

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

⁶ Jisosu nolephu le Betani l'ulo Sayimonu, ehu-labu mejeru. ⁷ Eke ono b'o no gudekwadua nri l'eke; nwanyi lanu abyakfuta iya; paru nwa akpamu, ama ntumatu, manu senti jiru ejiji. Manu ono bu manu, vu oke aswa. Yo bya eworu manu senti ono wua Jisosu l'ishi. ⁸ Ndu etsoje uzo iya aphule iya phu; ehu eghulaha ephe eghughu. Ephe asu: “? Bu ngunu kparu iphe eemebyishi egiri manu owaa emebyishi? ⁹ M'a gage erekwa iya reta iya oke okpoga; wokpoorunu nu ndu ukpa.”

¹⁰ Obenu le Jisosu maleru-a iphe ephe ekfu. Yo bya asu ephe: “? O meru imagha; be unu ekfuchi nwanyi-a nchi; le nwanyi, unu elee enya l'o meru iya iphe du mma. ¹¹ Ndu ukpa; be unu l'ephe ano mkpurumkpuru; obu le yebedua; be yele unu ta anodu tekenteke. ¹² Iphe meru iphe o wuru iya manu-a kwa t'o shi nta-a kwakobeta iya;

malẹ mbọku, ee-li iya. ¹³ Kamenu; tẹ ya karu unu: l'iphe bukpo ẹke, a raru ozi-oma-wa lẹ mgboko gbaa mgburumburu; bẹ aa-kojekwa ako iphe-a, nwanyi-a meru-wa gudeje nyata nwanyi-a."

*Júdasu achita lẹ ya
e-deru Jisosu ye*

(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Onye lanu l'ime umadzu iri l'ẹbo ono, etsoje ọzo iya ono, eeku Júdasu Isukáriyotu ejekfushia ndu ishi ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono; ¹⁵ je aji ẹphe: "Bụ ngunu; bẹ unu a-nu iya tẹ ya deru iya ye unu l'ẹka?" Ẹphe akfua ya ukporo pongu lẹ pongu iri. ¹⁶ Yo shi teke ono chọlahaa ọzo ẹge oo-shi deru Jisosu ye ẹphe l'ẹka.

Nri-enyashi Nnajiufu

(Mak 14:12-26; Luk 22:7-23; Jọn 13:21-30)

¹⁷ Yo rua mbọku k'odungu l'oge Aji Buredi, ẹ te kodu ekoko; ndu etsoje ọzo iya abyakfuta iya; bya aji iya: "Bụ awe b'ọ dụ ngu t'ẹphe je akwakọberu ngu; t'i nọdu ria nri Aji Esweta ọbu?"

¹⁸ Yo sụ ẹphe: "Unu tųgbua bahu lẹ Jerúsalemu. O nweru nwoke lanu, unu e-jekfu. Unu sụ iya: 'Lẹ O-zi-iphe suru l'oge iya ruakwaru eruru; l'ọ kwa lẹ nke ngu gẹdegede; bẹ ya eme tẹ yẹle ndu etsoje ọzo iya nọdu gbaa Aji Esweta ọbu.' "

¹⁹ Tọ dụ iya bụ; ndu etsoje ọzo iya emee ya ẹge ono, Jisosu kfuru ẹphe ono. Ẹphe anọdu l'ẹke ono; kwakọbelahaa kẹ Aji Esweta ono.

²⁰ Yo be l'urennyashi; Jisosu yele umadzu iri l'ẹbo ono, etsoje ọzo iya ono eje adọru l'eri nri ono. ²¹ Ẹphe erinyalephu nri ono; Jisosu asụ: "Kamenu; tẹ ya karu unu: l'ọ kwa onye lanu l'ime unu e-deru iya ye."

²² Yo rua ẹphe l'ẹhu; ẹphe ajilahaa ya l'ẹhu l'ẹhu; sụ: "Nnajiufu; ? bụ yẹbedua? tọ yẹbedua?"

²³ Jisosu asụ ẹphe: "Ọ bu-a onye yẹle iya tsutaru buredi l'ochi lanu-a bụ onye ọbu, e-deru iya ye ọbu. ²⁴ Abubu-Ndiphe bulekwaa ẹge e deru iya l'ekwo okfu Nchileke; bẹ ọla. Ọlobu; nshọbukwaa onye ono, ee-shi l'ẹka iya deru Abubu-Ndiphe ye l'ẹka ndu achọ ishi iya ono! Ọ ga akakwaru onye ono mma l'ẹ ta mụdua ya amumu lẹ phuu."

²⁵ Ya ndono; ophu bụ Júdasu, bụ onye deru iya ye ọbu asụ: "Rábayi; ?bụ yẹbedua?"

Jisosu asụ iya: "Ọ kwa nggu b'o shi l'ọnu."

²⁶ Ẹphe egudekwadua nri ono l'eri; Jisosu ewota buredi; kele Nchileke ekele; washia ya; woru iya nu ndu ono, etsoje ọzo iya ono; sụ ẹphe: "Unu nata; taa; ọwaa bụ ugwehu iya."

²⁷ Yo wotakwaphu okoro, mée nọ; kelebebe Nchileke ekele; woru iya nu ẹphe; sụ: ²⁸ "Unu ngua ya l'unu ha; ọwaa bụ mee yẹbe Jisosu; mbụ mee, e gude okfu ẹhu igweligwe madzụ lọkaa; k'ophu Nchileke a-guru ẹphe nvu l'iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru. Nchileke gude mee ya ono eme t'ogba-ndzụ, shi iya l'ẹka vuru ire. ²⁹ Tẹ ya karu unu: Ya ta anguhekwa mée, shi l'akpuru vayinu ọdo jeye mbọku ono, unu l'iya a-ngu kẹ ophungu l'ẹke ono, Nna iya bụ eze ono."

³⁰ Ẹphe agutsulephu egvu, ẹphe gude aja Nchileke ajaja; tųgbua jeshia Ugvu Olivu.

Jisosu ekfu lẹ Pyita a-gbado iya

(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jọn 13:36-38)

³¹ Jisòsu asù ẹ̀phe: “Unu l'unu ha a-paru iya haa gbakashìhu l'enyashi-wa l'okfu ẹ̀hu iya; bụ iya bụ ẹ̀ge e deru iya l'ẹ̀kwo okfu Nchileke; sù: ‘Lẹ̀ Nchileke sùru lẹ̀ ya e-chigbu onye eche aturu; ikpo aturu ono agbakashìhu.’” ³² Obenu lẹ̀ teke e metsuaru tẹ̀ ya shi l'ọ̀nwu teta nọdu ndzụ; bẹ̀ ya e-vuru unu ụzo jeshia Gálili.”

³³ Pyita asù iya: “Ọ -bụkpooru lẹ̀ ndu ọ̀phu e-gude okfu ẹ̀hu ngu paru ngu haa gbakashìhu; yẹ̀bedua ta ahakwa ngu.”

³⁴ Jisòsu asù iya: “Kamenu; tẹ̀ ya karu ngu: l'enyashi-wa; tẹ̀manu oke-ọ̀ku araa b'ì kfuakwaru ugbo ẹ̀to l'ẹ̀ tị madu iya.”

³⁵ Pyita asù iya: “M'ọ -ruhuru a sù lẹ̀ nggu l'iya nwuhufutaje anwuhu; ẹ̀ to nwekwa lẹ̀ ya ekfua lẹ̀ ya ta madu ngu.” Ndu ọ̀phunanu, bụ ndu etsoje ụzo iya phụ l'ẹ̀phe ha etsotakwaphu ẹ̀ge ono, Pyita kfuru ono kfua.

*Jisòsu ekfu anụ Nchileke
lẹ̀ Getusémeni*

(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)

³⁶ E meebe; Jisòsu yẹ̀le ndu etsoje ụzo iya ejeshia ẹ̀ke eekuje Getusémeni. Ẹ̀phe erutsulephu ẹ̀ke ono; yọ sù ndu ono, etsoje ụzo iya ono: “Unu dugaru l'ẹ̀ke-a tẹ̀ ya kpìribe nwanshì je ekfuru nù Nchileke.” ³⁷ Yọ duta Pyita; duta unwu Zébedi ẹ̀phe ẹ̀bo tughua. Aphụ eji iya obu; yọ tsulaha egvu. ³⁸ Yọ bya asù ẹ̀phe: “Ha! Egbe iya ọ̀waa: meji akfulekwa iya phụ nkfụ; l'ese iya agbabuhu. Unu nọdu l'ẹ̀ke-a t'unu l'iya chee nche.”

³⁹ Yọ kpìribelephu nwanshì; tụa onwiya; daa; kpube ifu l'alì; wata okfu anụ Nchileke wo: “Nna mu; ọ -bùru l'ii-meghenu iya-a; manuru ẹ̀ge ii-me pafu okoro iphe-ẹ̀huka-wa tẹ̀ ya ba angụ iya. Ọ̀lobu; t'ẹ̀ b'ọ̀ bụkwa iphe, nọ iya l'uche l'e-me; ọ̀ kwa ọ̀phu bụ uche nke ngu e-me.”

⁴⁰ Yọ latashia azụ byakfutashia ndu ono, etsoje ụzo iya ono; rua; ẹ̀phe ekuwa mgbenya. Yọ sù Pyita: “?Unu ta adukpoduanu ike t'unu l'iya muru ẹ̀nya; chefua nche ugbo lanụ; mbụkponu m'ọ̀ bụ awa lanụ?”

⁴¹ Unu chee nche; kfuru nù Nchileke; tẹ̀ Sétanu ba adata unu. Obu madzụ; bẹ̀ ọ̀nodujekpokwaa evushi evuvu ike. Obenu lẹ̀ madzụ l'onwiya ta adujedu ike.”

⁴² Yọ lufu jeshia okfuru nù Nchileke kẹ̀ ugbo ẹ̀bo ya; sù: “Nna mu; ọ -bùru l'ẹ̀ to nwehedu ẹ̀ge ii-shi nafu iya okoro iphe-ẹ̀huka-wa; gbahalephu lẹ̀ ya ngufutaje iya b'ọ̀ dukwaa mma; ọ̀ kwa ọ̀phu bụ uche-obu ngu e-me.” ⁴³ Yọ bya bya aphukwaaphu ẹ̀phe ọ̀do; ẹ̀phe ekukwaphu mgbenya; kẹ̀le mgbenya erotsua ẹ̀phe.

⁴⁴ Jisòsu apakwaruphu ẹ̀phe haa; tughua ọ̀do; bya eje ekfuru nù Nchileke k'ugbo ẹ̀to; kfukwaaphu iphe o kfuhawaru. ⁴⁵ Yọ lata azụ byakfutashia ndu ono, etsoje ụzo iya ono bya asù ẹ̀phe: “?Unu ekukwadu-a mgbenya; l'atụta ume? O ruakwaru! Abụbu-Ndiphe; bẹ̀ aabyakwa oderu ye ndu eme iphe dụ eji l'ẹ̀ka. ⁴⁶ Unu gbeshi t'ẹ̀phe je. Unu lekwa; l'onye e-deru iya ye; bẹ̀ tųakwaru l'ụkfu.”

Aakputa Jisòsu

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jọn 18:3-12)

⁴⁷ Ya ndono; Jisòsu egudekwadua ẹ̀ge ono l'ekfu; Júdasu, bụ onye lanụ l'umadzu iri l'ẹ̀bo ono abyawaphu yẹ̀le igweligwe madzụ ayiru. Ẹ̀phe apagbaaru mma; mẹ̀ mgboro. Ndu ziru ẹ̀phe bụ ndu ishi ndu

achijeru Nchileke ẹja; mę ndu bu ọgurennya ndu Ju. ⁴⁸ Onye ono, deru iya ye ono, bu iya bu Júdasu ekfuhawaru ẹphe iphe, ya e-me t'ẹphe gude maru onye ọphu ọbu; su ẹphe: "L'ọo onye onanu, ya e-je amịchata ishi-uga gude kele iya ekele ono; be bu iya nu; t'ẹphe kputa iya."

⁴⁹ Júdasu ejetalephu phaaa byakfutashia Jisosu; bya asu iya: "O-zi- iphe; ẹdupho!" Yo bya amịchata iya ishi-uga.

⁵⁰ Jisosu asu iya: "Onya mu; jeru je emee iphe, i byaru ememe!"

ẹphe azugudewaphu Jisosu; kputa iya. ⁵¹ Onye lanu le ndu ẹphe le Jisosu yi amia mma iya swangu; gbu ya nwozi eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; kwata iya nchi. ⁵² Jisosu asu iya: "Miru mma ngu yepu azu l'ọbo; l'iphe bu onye bu o-gbu-mma e-shi le mma laa. ⁵³ ?I riru le ya ta asu-ghedu Nna iya t'o dzoo ya; mbu yo ye unukurunu unwu ojozi-imigwe ẹgwegwa nta-a? ⁵⁴ Olobu; ya -mekwanua ẹge ono; ?nanukwanu ẹge ee-shi t'o ree mbu iphe, e deru l'ekwo okfu Nchileke: l'iphe-wa eme nu-a mefutaje?"

⁵⁵ Ya ndono; Jisosu abya asu ikpoto ndu ono, byaru iya akputa ono: "?Unu chigbaa mma; me mgboro abya iya egude; ?ya bu onye ana nfu. Mboku-mboku; be ye l'unu anoduje l'eze-ulo Nchileke; ya ezi unu iphe; unu te gudebu ya. ⁵⁶ Obenu l'iphe owaa l'o ha mewaru; k'ọphu iphe ndu nkfuchiru Nchileke deru l'ekwo okfu Nchileke e-mefutakota ẹge ẹphe kfuru iya."

Ndu etsoje uto iya l'ẹphe ha aparu iya haa; gbakashihu.

Jisosu no l'ifu ndu ogbo ikpe

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55, 63-71; Jon 18:13-14, 19-24)

⁵⁷ Ndu ono, byaru otuta Jisosu ono eduru iya jeshia ulo Kayafasu, bu eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja. Eke ono; be ndu ezije ekemu; me ndu bu ọgurennya gbe dzukohawanu. ⁵⁸ Pyita eshi etso iya ote-anya ote-anya jeye l'ogbodufu eze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono. Pyita abya abahu; je adugaru l'ẹke ndu nche dugaru; woru ẹnya ye te ya phuedukwa ishi iya. ⁵⁹ Ndu ishi ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono; me ndu ogbo ikpe ono l'ẹphe ha acholahaa iphe, ẹphe a-su le Jisosu meru; ẹge ee-shi t'e kpee ya nkfugbu. ⁶⁰ To nwe iphe ẹphe phuru, bu iphe o meru; e gudekwaru l'ẹphe du l'igwe gbaa ya ejo ekebe. A nonyaa; umadzu labu alufuta; ⁶¹ bya asu: "?To du iphe-a suru le ya a-du ike mebyia eze-ulo Nchileke; gude abali ẹto kpukwazi iya."

⁶² Eze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono egbeshi bya asu iya: "?To nwedu onu, iyeru ndu-wa l'ekebe-wa, ẹphe agbagbaa ngu ẹge-a." ⁶³ Yo nodu nggujungguji; to nwe iphe, o kfuru iya. Eze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono asu iya: "Kfukwaa male Nchileke ọphu no ndu: ?Bu nggu bu Kurayisutu ọbu; mbu Onye Ndzoa ono, Nchileke kweru ukwa iya ono? ?Bu nggu bu Nwatibe Nchileke ọbu to?"

⁶⁴ Jisosu asu iya: "O kwa nggu b'o shi onu. Obenu le shita ntanu; be unu a-phu yebe Abubu-Ndiphe l'ẹke ya dugaru l'eka-utara onye bu iya bu Okaribe-Kakota-Ike, bu Nchileke; pha ẹge oo-no l'urukpu shi l'igwe abya."

⁶⁵ Eze onye ishi ono eworu uwe ke yebe eze onye ishi ziaa; su ẹphe: "O kfurushia ẹpha Nchileke-o! ?Bukpohunua egbe ekebe ngunu; be

ẹphe achokwadu ọdo? Nta-a; bẹ unu nɔwaru-a ẹke ookfurushi ẹpha Nchileke. ⁶⁶ ?Ngunu; bẹ unu chitaru?"

Ẹphe atuko wua olu nanu; l'iphe gbaru iya nu bu t'ọ nwuhu.

⁶⁷ Ndu awatawa iya phu ọvu onu-mini l'ifu; l'echi iya iphe. Ndu ọdo l'echi iya ẹka l'ishi-nchi;* ⁶⁸ sọ iya: "Nggube ophu suru l'i bu Kuráiyisutu; kónua onye chiru ngu iphe."

Pyita ago le ya ta madu Jisosu

(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18, 25-27)

⁶⁹ Pyita anodukwadia l'ogbodufu l'ẹke ono; nwamgboko, yele madzu bu ebubu abya ejekfuta iya; bya asu iya: "M'i tsokwa le ndu ẹphe le nwoke Gálili ono; mbu Jisosu shi ayije."

⁷⁰ Pyita atua ego l'ifu edzudzu oha ono; su iya: "Le ya ta makwa iphe iikfu." ⁷¹ Pyita atugbua jeshia uzo onu nggangbo. Nwamgboko ọdo, yele madzu bukwaphu ebubu aphua ya l'ẹke ono; kfulahaaru ndu, vudo l'ẹke ono: "L'onye owaa shikwa etso Jisosu ophu Nazaretu."

⁷² Pyita atukwaa phu ego ọdo; ria angu: "Ya -makpookwaru nwoke owaa!"

⁷³ A nonyaa nwanshi; ndu, vudotsua l'ẹke ono abya asu Pyita: "Ba tushi ego; l'i yichachaa ya phu; l'olu-okfu ngu gbawaru ngu ama."

⁷⁴ Pyita awata oburu onwiya onu; ria angu; su: "Ya -makpokwaaru nwoke-wa, unu ekfu okfu iya-a te Nchileke nukwaa ya aphu."

E ji ekfu-a; oke-oku ewowaruphu ora raa. ⁷⁵ Pyita anyatawaphu iphe, Jisosu kfuhawaru iya; le: "Temanu oke-oku araa ora; bẹ oo-kfu ugbo eto l'ẹ te madu iya." Pyita egbeshi; lufushia etezi je anodu rashia ekwa ike.

27

Jisosu no l'ifu Páyileti

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

¹ Yo belephu lonma-ewa utsu echile iya; ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja l'ẹphe ha; me ndu bu ogurennya ogbo ikpe achia idzu t'ẹphe gbua Jisosu. ² Ẹphe ekee Jisosu; duta iya jekfushia Páyileti, bu govano ẹphe.

Anwuhu Judasu

(Ndu 1:18-19)

³ Judasu, bu iya bu onye ono, deru iya ye ono aphulephu l'e kperu Jisosu nkfugbu; talahaa onwiya uta. Yo chita ukporo pongu le pongu iri ono chiphushiaru ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; me ndu bu ogurennya ono azu; ⁴ sọ ẹphe: "Le ya mewaru ejo iphe; okfu le ya deru onye e-te nwedu ejo iphe, o meru ye t'e gbua."

Ẹphe asu iya: "Bu onye akpa ngu ishi iya ono? To budu t'i jewaru je amaru ege ii-me iya."

⁵ Judasu achita okpoga ono ghaa l'ime eze-ulo Nchileke; mee swiji; tugbua je eworu onwiya swi-gbua.

⁶ Obenu le ndu ishi ndu ono, achijeru Nchileke eja ono chitaru okpoga ono; su: "Okpoga-wa bukwa aswa mee ishi madzu. E te eyekwa iya l'ẹke eeyeje okpoga eze-ulo Nchileke." ⁷ To du iya bu; ẹphe achia idzu; wota okpoga ono je azua onye o-kpu-ite ali; woru ali ono

* 26:67 26:67 Azá 50:6; Mak 14:65.

mee ẹke ẹphe e-lije ndu mbyamumbya. ⁸ Ọo ya kparu iphe a guberu alí ono “Egu-mee” tsube mbọku ono byeyekwaa nta-a.

⁹ Ọo ya bú l’o ree mbụ iphe Jeremáya, bú onye nkfuchiru Nchileke kfurú wo: “L’ẹphe chítaru ụkporo pọngu lẹ pọngu iri ono, bú iya bú aswa, ndu Ízurelu haru kweta l’ẹphe a-kfụ l’ishi iya ono; ¹⁰ gude zua onye ọ-kpụ-ite alí, bú iya bú ẹge Nnajiufu kfurú iya ẹya.”

Páyileti aji Jisọsu aji

(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jọn 18:33-38)

¹¹ Jisọsu evudo l’ifu gọvano; gọvano aji iya: “?Bụ nggu bú eze ndu Ju?”

Jisọsu asụ iya: “Ọ kwa nggu b’o shi ọnu.” ¹² Ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mę ndu bú ọgurennya asụ l’o meru igweligwe iphe dọ ẹji. Jisọsu te kfu okfu yeru ẹphe.

¹³ Ya ndono; Páyileti asụ iya: “?Tí nọdu igweligwe iphe dọ ẹji, ẹphe ekfu l’i meshiru?”

¹⁴ Jisọsu anọ-kirishia nggujinguji; to yeru iya m’ọo ọnu lanụ. Yọ kwata ji gọvano ẹnya.

Eekpe Jisọsu nkfugbu

(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jọn 18:39—19:16)

¹⁵ Iphe bú Aji Esweta, sweru esweswe; bę gọvano atufujeru ndu ono onye mkpọro ọphu ẹphe sọru t’ọ tufuru ẹphe; t’ọ laa. ¹⁶ Teke ono b’o nweru nwoke lanụ, a maru amaru, eeku Barábasu, a tųru mkpọro. ¹⁷ Tọ dọ iya bú; ndu ono edzukobelevhu l’ekalanu; Páyileti aji ẹphe: “?Bụ onye ole b’ọ dọ unu tẹ ya haaru unu t’ọ laa? ?Bụ Barábasu; tọ bú Jisọsu ọphu eeku Kuráýisutu?” ¹⁸ Ẹke ọ maru l’ọ bú ẹnya-kfurukfurú; bę kparu iphe ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja dufutaru iya Jisọsu.

¹⁹ Páyileti adugakwaduru-a l’ulo-ikpe ono; nyee ya eziwaphu nzi t’a bya asụ iya: “T’ọ pakwaru nwoke ono, bú onye doberu ẹka ndoo ono paru haa; lẹ ya rọkwaru nrọ l’enyashi jee iphe-ọku l’okfu ẹka iya.”

²⁰ Ndu ishi ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono; mę ndu bú ọgurennya ono akpatsua ikpoto ndu ono; sụ t’ẹphe kebekpelevhu l’ọ bú t’e gbua Jisọsu; hachiaru ẹphe Barábasu. ²¹ Gọvano aji ẹphe ọdo; sụ: “?Bụ onye ole l’umadzu ẹbo-wa; bę ya a-haru unu t’ọ la?”

Ẹphe arashia; sụ: “Barábasu!”

²² Páyileti asụ ẹphe: “?Bụkwanu ngunu; bę ya e-me Jisọsu ọphu eeku Kuráýisutu?”

Ẹphe atọko wukoo ọnu nanụ l’ẹphe ha; sụ: “T’a kpọpyabe iya l’oshi-osweru!”

²³ Páyileti aji ẹphe: “?Kẹ ngunu? ?Bụ egbe ẹjo iphe ngunu b’o meru?”

Ẹphe akakpọo ya rụ ọrashi ike; sụ: “T’a kpọpyabe iya l’oshi-osweru!”

²⁴ Tọ dọ iya bú; Páyileti anonyaa; bya amaru l’ẹ to nweđu iphe ya ekfuta iya; gbahaa nụ l’utsu gbe ese adada; yo kuta mini; kwọo onwiya ẹka l’ifu mkporo-ọha ono; sụ: “L’ẹka iya ta dọkwa l’ochi nwoke-wa. Unu maakwaruru ẹge unu e-me iya l’onwunu.”

²⁵ Ndu ono atọko zua l’ẹphe ha; sụ: “T’ochi iya tukoruru ẹphe l’ishi; mę l’ishi unwu ẹphe!”

²⁶ Páyileti abya ahaaru ephe Barábasu t'ò laa; bya asu t'e chia Jisosu echachi. E chiehe iya echachi; yo duta iya nu t'e je akpopyabewa iya ru l'oshi-osweru.

Ndu soja aja Jisosu ewena
(Mak 15:16-20; Jon 19:2-3)

²⁷ Ndu soja govano ono eduru Jisosu jeshia l'eze-ogbodufu govano. Yo bya ekukobe ndu ogbo soja ono l'ephe ha. ²⁸ Ephe eyefu Jisosu uwe iya; bya achita kpowula-kpowula uwe uswe yee ya; ²⁹ woru okpu-eze, ephe kparu l'ogvu kpube iya. Ephe abya eworu mgboro dee ya l'eka-utara; bya ebyishi iya ikpere l'ifu; aja iya ewena; asuje: "Ndzu ngu ndzu ogologo; Eze ndu Ju." ³⁰ Ephe avua ya onu-mini; wota mgboro ono chia ya l'ishi nchipyabe. ³¹ Ephe ajaebetsua ya ewena; lafu iya kpowula-kpowula uwe ono teke ono; woru uwe nk'iya yee ya; be ephe dufuderu iya t'ephe kpopyabe iya l'oshi-osweru.

Aakpopyabe Jisosu
l'oshi-osweru

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

³² Ephe awufutadelephu; phua nwoke lanu, bu onye Sayirini, epha iya bu Sayimonu. Ephe eyebuta iya t'o vuta oshi-osweru Jisosu. ³³ Ephe abyarutalephu eke, eekuje Golugota, bu iya bu "Okpokoro Ishi"; ³⁴ bya eworu mee, a gwakoberu ogvu, atsò ile nu Jisosu t'ò ngua. Jisosu abya ede iya onu; jika iya angungu.

³⁵ Ephe akpopyabe iya l'oshi-osweru; bya eworu enwa tua gude kee uwe iya.* ³⁶ Ephe adugaru anodu l'eke ono eche iya nche. ³⁷ Iphe ono, ephe suru l'o meru ono b'e deru kfube l'oshi-osweru ono. Iphe e deru bu: "Owaa bu Jisosu; Eze ndu Ju." ³⁸ Ephe kpopyabekwaruphu ndu iphura labu l'eke ono: onye lanu no Jisosu l'eka-utara; onye ophu anodu iya l'eka-ibyita.

³⁹ Ndu, eswe l'eke ono ekfubyishi iya; l'azuru iya ukwe; latu l'ishi l'ishi; ⁴⁰ ekfushi; su: "Nggube ophu suru l'ii-mebyishi eze-ulo Nchileke; gude abali eto kpukwazi iya; dzonua onwongu. O -buruphu nggu bu Nwatibe Nchileke; shinu l'oshi-osweru ono nyifuta."

⁴¹ Ege ono b'ò dukwaphu ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; ndu ezije ekemu; me ndu bu ogurenaya: ephe atuko aja iya ewena; asuje: ⁴² "Nta-a b'ò dzoru ndu odo; to du ike dzoo onwiya. O -buru l'ò bu eze ndu Izurelu; t'o nyifutanu l'oshi-osweru ono. Oo ya bu; ephe ekweta l'oo ya bu Kurayisutu obu. ⁴³ Mgbè o suru l'ò bu Nchileke; be ya ma. Ngwanu; te Nchileke obu dzonua ya nta-a; m'ò -buru l'ò du Nchileke mma ege o suru l'oo ya bu Nwatibe Nchileke."

⁴⁴ Ndu iphura labu ono, a kpopyaberu ephe l'iya l'oshi-osweru ono ekfubyishikwa iya phu ege ono.

Anwuhu Jisosu

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

⁴⁵ Enyanwu egvuleruphu l'echi-ishi; nchi aburu pyiritikingu; jihu. Ekemeke obule agbakota tsabalangu jeye l'oke-eswe urenyashi. ⁴⁶ Yo be l'oke-eswe urenyashi ono; Jisosu echishia mkpu ike; su: "Elayi!

* 27:35 27:35 Egvu 22:18.

Elayi! ?Lema sabakitani?" bu iya bu: "Nchileke iya! Nchileke iya! Ngunu meru iphe i paru iya haa nkinyi iya?"

⁴⁷ Ndu haru vudotsua l'èke ono anya ya; su: "M'o gbe eku Eláyija." ⁴⁸ Onye lanu agbafuta; wota egwo-ncha tsee le mee, shihuru uka; woru iya tsebe le nwoshi, du ogologo; nu iya t'o ngua.[†]

⁴⁹ Ndu ophunanu asu: "Unu ngabe t'ephe maru: ?bu Eláyija, bu onye nkfuchiru Nchileke a-bya adzo ya?"

⁵⁰ Jisosu echishia mkpu ike odo; tubua ume.

⁵¹ Ya ndono; ekwa, eegechitaje onu-uzo ime ulo obu, bu iya bu enya eze-ulo Nchileke; eshilephu l'uzo eli iya lalaphu tarara; lajahulephu ebo jeye l'uzo ali iya. Ali anmahu jijiji; oke mkpuma awashihutsua; ⁵² iphe bu ili eghekotaru onu; igweligwe ndu ke Nchileke, bu ndu, shi nwuhuhawa anwuhu eshi l'onwu tetatsua nodu ndzu. ⁵³ Ephe eshi l'ime ili ono lufuta; le Jisosu shitsua l'onwu teta nodu ndzu ono; tugbua jeshia Jerusalemu. A du l'igwe phu ephe.

⁵⁴ Onye ishi soja; me ndu soja iya ono, ephe l'iya no l'eche Jisosu nche ono aphua eke ali anma jijiji; mewaru iphe meru nu; meji agbabuhu ephe; epha asu: "Nwoke-wa bukwapu Nwatibe Nchileke l'oswiya!"

⁵⁵ O nweru igweligwe unwanyi, vudotsua ote-enya; l'ele t'ephe maru iphe eme nu. Unwanyi ono bu ndu, shi le Galili tsoru Jisosu; l'eyeru iya eka. ⁵⁶ Meri ke Magudala yikwa l'unwanyi ono. Meri ophu muru Jemusu; mua Josefu ayikwaru iya phu. Onye odo bu nne unwu Zebedi: ephe ebo.

Eli Jisosu

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁵⁷ Yo be l'urennyashi; onye oke amadu, shi Arimatya abyatashia. Epha iya bu Josefu. O bu onye lanu le ndu etsoje uzo Jisosu. ⁵⁸ Yo jekfushia Payeri; je aruo ya t'o kwe te ya pata odzu Jisosu je elia. To du iya bu; Payeri asu t'a pee ya eya. ⁵⁹ Josefu apatsuta odzu ono; gude ekwa ocha, inyi e-ta nodu kwaa ya ege aakwaje odzu; ⁶⁰ bya eje enyobe iya l'ili ke yebe Josefu, o turu k'ophungu l'ogba mkpuma. Yo swita eze mkpuma bechia onu iya; tugbua lashia. ⁶¹ Meri ke Magudala; me Meri ophunanu nokwapu leke ono; ephe adugaru anodu cheeru ili ono ifu.

Eche ili ono nche

⁶² Yo be echile iya, bu iya bu mboku otu-ume; ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Farisii abya edzua l'ifu Payeri; ⁶³ su iya: "Nnajiufu; me ephe nyatakwaru l'o nweru teke nwoke ono, dzugburu onwiya l'ejo-ire ono sjeru teke o no; le: 'A -noo abali ebo gaa le ke eto; be ya e-shi l'onwu teta nodu ndzu odo.'" ⁶⁴ Zinua t'e cheje ili ono ogbodo echeche jeye l'abali k'eto ono; e menyaa; ndu etsoje uzo iya egbeshi je ezihaa odzu iya; kfulahakwaa l'o shi-wa l'onwu teta nodu ndzu. T'ejo-ire ke ikperazu ba kanu k'ivuzo."

⁶⁵ Payeri asu ephe: "?O kwa l'unu nweru ndu soja, echeje nche? Unu tugbunua je atuchikpoo ya ege ike beru unu."

⁶⁶ Ya ndono; ephe atugbua je eworu iphe kpu-chishikpoo onu ili ono ohuma; mee ya iphe-ohubama; woru ndu nche ye iya. A wata iya oche nche.

[†] 27:48 27:48 Egvu 69:21; Mak 15:36; Luk 23:36; Jon 19:28-29.

28

Jisòsu shi l'ònwu eteta

(Mak 16:1-10; Luk 24:1-12; Jòn 20:1-10)

¹ Mbòku òtu-ume esweebelephu; l'oswi ngguge-ngguge ùtsu mbòku Sonde; Méri kẹ Mágudala; mẹ Méri òphunanu atùgbua jeshia l'ìli ono. ² E ji ekfu-a; alì awatawaphù ònma oke jijiji; kẹ l'o nweru ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajiufu, shi l'imigwe phezita; bya eswifu eze mkpuma ono; metsua nọ-kirishia l'eli iya. ³ Ùgbugba iya achalephu l'ò bụ ebemu-igwe; uwe iya achalephu l'ò bụ eberugo. ⁴ Ndu nche ono atshùhu egvu; nmahu kpakpakpa; dabutsuwarua l'ò bụ ndu nwùhuru anwùhu.

⁵ Ojozi-imigwe ono asù ùnwanyi ono: “Unubèdua; unu ba tsùshi egvu. Ya makwaru-a l'òo Jisòsu òphu a kpòpyaberu l'oshi-osweru; bẹ unu achọ. ⁶ Ẹ tọ nọhekwa l'ẹke-a. O tetaakwaru ẹge ono, o kfuhawaru unu ono. Unu bya aphù ẹke o shi daburu. ⁷ Unu tughulekwaphu nta-a je ekfuru ndu etsoje ùzo iya l'o shiakwa l'ònwu teta nọdu ndzù. O vuakwa unu ùzo eje Gálili. Ọ bụ l'ẹke ono; bẹ unu a-phù iya. Ọ kwa iphe ya byaru unu ezizi ndono.”

⁸ Ẹphe egude òtsu-egvu; mẹ ẹhu-òtso-ẹna vùta ọso; jeshiaru iya òkoru ndu etsoje ùzo Jisòsu.

⁹ A bya ele ẹnya; Jisòsu abyakfutashia ùnwanyi ono; bya ekele ẹphe: “Unu etehu-o!” Ẹphe agbakfube iya; bya adaa l'alì; gudegbaa ya ẹka l'òkpa ẹphe ẹbo; baaru iya ẹja. ¹⁰ Jisòsu asù ẹphe: “Unu ba atshukwa egvu. Unu tughulekwaphu je ekfuru ùnwunna iya t'ẹphe jeekwaru Gálili; l'ò kwa ẹke ono; bẹ ẹphe a-phù iya.”

Iphe ndu nche ekfu

¹¹ Ùnwanyi ono atùgbua; nọdukwadua l'esu-ùzo; ndu soja ono, eche nche ono aharu jeshikebe l'ime obodo; je akọoru ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja iphemiphe òbule ono, meru nù ono. ¹² Ndu ishi ono; mẹ ndu bụ ọgurennya edzukobelephu; chĩa idzu; woru okpoga, ha nshinu nù ndu soja ono nggalazu; ¹³ sù ẹphe: “Unu sùje lẹ ndu etsoje ùzo iya pyabataru teke unu eku mgbenya l'ẹnyashi; bya ezita odzu iya. ¹⁴ A -makwarama; o -rua gòvano lẹ nchì; unu be yekwa ọnu; ẹphe e-kfurua nù iya; haaru unu enge t'ẹ b'o nwe iphe e-me unu.” ¹⁵ Ya ndono; ẹphe achità okpoga ono; mee ẹge e kfuru ẹphe. Yọ bụru iya bụ l'ẹphe ekfua ẹge ono; akọ ono edzuru ndu Ju; mbù byeyekwaa ntanù-a.

Jisòsu ekoshi onwiya

ndu etsoje iya nù

(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jòn 20:19-23; Ndu 1:6-8)

¹⁶ Tọ dù iya bụ; ndu ono, etsoje ùzo iya ono: ẹphe ùmadzu iri 'ẹ nanù; atùgbua jeshia Gálili; l'ugvu ono, Jisòsu tùhawaru ẹphe ọnu iya ono. ¹⁷ Ẹphe aphùlephu Jisòsu; bya abaarù iya ẹja; e gudekwaru l'o nweru ndu obu haru agba ẹbo wo: ?a maru búa ya? ¹⁸ Jisòsu abyakfuta ẹphe; bya asù ẹphe: “Lẹ Nchileke mewaru tẹ iphe bụ ike, nọ l'igwe; mẹ lẹ mgboko; nọdu iya l'ẹka. ¹⁹ Ọo ya bụ; unu jee l'iphe bụ mbakeshi; je emee ẹphe t'ẹphe bụru ndu etso ùzo iya. Unu gude ẹpha kẹ Nna; mẹ kẹ Nwa; mẹ kẹ Ume-dù-Nsọ mee ẹphe baputizimu. ²⁰ Unu ezia ẹphe t'ẹphe meje iphemiphe òbule ono, ya kfuru unu ono. Unu makwaru amaru lẹ yẹbedua nọkwa-a swiru unu mbòku-mbòku; jeye teke mgboko a-gvù.”

Ozi-Ọma, Maku deru

Ozi, Ọonu Baputizimu ezi

(Mát 3:1-12; Luk 3:1-18; Ọon 1:19-28)

¹ Ọwaa bụ ishi ozi-ọma kẹ Jisọsu Kuráiyisutu, bụ Nwatibe Nchileke.

² Ege o shi wata b'o deru l'ekwo mbụ Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke; lẹ Nchileke sụru:

“Ọwaa bụ onye ejeru iya ozi.

Ya e-zi iya t'o vuru ngu ọzo jee;
k'ophu ọo-bọru ngu ọzo.

³ O nweru onye l'echi mkpu l'echi-ẹgu;

sụ: “T'e meeru Nnajiufu ọzo iya.

E doziaru iya oje iya t'o vudo ntumu!”

⁴ Ya ndono; Ọonu abya anọdu l'echi-ẹgu; l'eme ndu madzụ baputizimu; ezikwaphu ozi-ọma. Yoo kfuru ẹphe; sụ: “Unu taa onwunu ọta sefu ẹka l'iphe dụ ẹji, unu meshiru; ghaa umere lakfuta Nchileke; t'e mee unu baputizimu. Ọo ya bụ; ege Nchileke a-guru unu nvụ l'iphe dụ ẹji ọbu, unu meshiru ọbu.” ⁵ Ndu, nọkota l'alì Judíya; mę ndu Jerúsalemu mgburumgburu azafutakota byakfutashia ya t'ẹphe nua iphe ookfu. ẹphe akoshitsua iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru; yo mee ẹphe baputizimu lẹ Ẽnyimu Jódanu.

⁶ Ya ndono; Ọonu bụ uwe, e gude ẹji inya-ivu mee bẹ ooyeje. Akpọ-anụ aburu iya akpọ-buleti, oogudeje kebudo uwe iya l'ukfu. Nri iya aburu igube; mę manụ-engu. ⁷ O kfuru ndu ono l'o nweru nwoke, abyanụ, katabe iya nshinu; k'ophu bụ lẹ ya te gbe dzukpoduanu kẹ tẹ ya furita efurita tọshia ya eri akpọkpa iya. ⁸ Lẹ yẹbedua, bụ Ọonu bụ mini bẹ ya gude mee unu baputizimu. Obenu lẹ nwoke ono bụ Ume-dụ-Nsọ bẹ oo-gude mee unu baputizimu.

Ọonu eme Jisọsu baputizimu

(Mát 3:13-17; Luk 3:21-22)

⁹ E ta nọhedu ọphu baru ishi; Jisọsu eshiwaphu Názaretu, nọ l'alì Gálili byakfutashia Ọonu; yo mee ya baputizimu lẹ Ẽnyimu Jódanu.

¹⁰ Jisọsu eshilephu lẹ mini ono l'erufuta; phuwaphu igweli l'ẹke ookpuha; mę Ume-dụ-Nsọ ẹke ọ dulephu l'ọ bụ ndo; shi l'igweli ono phezita bya anọdu iya l'ẹhu. ¹¹ A nua olu, shi l'imigwe ono; sụ: “Ọo nggụbedua bụ Nwatibe iya, ya yeru obu; iimeje: ẹhu atsọ iya ẹna.”

Sétanu adata Jisọsu

(Mát 4:1-11; Luk 4:1-13)

¹² Ya ndono; Ume Nchileke emewaphu Jisọsu; yọ bahushia l'echi-ẹgu. ¹³ Yọ nọ l'ẹke ono ụkporo abalì ẹbo; Sétanu adatakọta iya. Ụnwu anụ ẹgu jikwaruphu ẹke ono; ụnwu ojozi-imigwe abya eyeru iya ẹka.

Jisọsu awata ozi iya lẹ Gálili

(Mát 4:12-22; Luk 4:14-15; 5:1-11)

¹⁴ L'a tũtsuaru Jõnu mkpõro bẹ Jisõsu bahuru l'alì Gálili; zilahaazi ozi-õma, shi l'ẹka Nchileke; ¹⁵ l'asuje: "Lẹ teke ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono ruakwaru. Nchileke abyaakwa okoshi l'õo ya bụ eze. Unu taa onwunu ụta; sefu ẹka l'iphe dũ ẹji, unu meshiru; bya ekweta ozi-õma ono."

Ndu mbụ, tsolahaaru Jisõsu

(Mát 4:18-22; Luk 5:1)

¹⁶ Yõ buru teke o tsoru iku Eze Ẽnyimu Gálili ogologo; b'õ phuru unwoke labụ, egbuje ẹma. Ndu ono bụ Sáyimonu; mẹ nwunne iya, bụ Ánduru. Yõ phua ẹphe ẹke ẹphe nọ; atụ ntofu. ¹⁷ Jisõsu asụ ẹphe: "Unu bya etsoru iya tẹ ya mee unu t'unu rukoje madzụ l'õ bụ onye eruko ẹma." ¹⁸ Yo gudekwadua ẹge ono ekfu; ẹphe apawaruphu ntofu ẹphe ono haa; tsoru iya.

¹⁹ Jisõsu akpĩriblephu nwanshì bya aphua unwunne labụ ọdo l'ẹke ẹphe nọ l'ugbo ẹphe l'edokwazi ntofu ẹphe. Ndu onanu bụ Jémusu Zébedi; mẹ Jõnu Zébedi. ²⁰ Aphuphu, ọophu ẹphe mbụ Jisõsu; kua ẹphe; ẹphe aparu nna ẹphe ono; mbụ Zébedi mẹ ndu, o buru ozi haa l'ugbo ono; tsoru iya.

Nwoke, ọgvu bu l'ẹhu

(Luk 4:31-37)

²¹ Ẽphe abya abahụ lẹ Kapániyõmu. Yo be mbọku ọtu-ume; Jisõsu abya abahụ l'ulo-ndzuko ndu Ju; je awata ozi iphe. ²² Ndu ono akpõoberu; kẹ l'ẹge o gude ezi ẹphe iphe dũ biribiri; kẹ l'ẹ too zidu iya l'õ bụ ndu ọphunanu, ezije ekemu; oozì l'iya phụ l'õ bụ onye ike nọ l'ẹka.

²³ L'ime ụlo-ndzuko ono b'o nweru nwoke, ọgvu bu l'ẹhu, nọ iya nù. ²⁴ Nwoke ono arashia: "Bụ ngunu b'ì chọ ẹphe l'ẹka; nggũbe Jisõsu kẹ Názaretu. ?Ì byawaru ẹphe emebyishi? Ya makwaru-a onye ì bụ. Ì bụ onye dũ nsọ, Nchileke ziru t'õ bya."

²⁵ Jisõsu abaaru ọgvu ono mbà t'õ nọdu nwandoo; shi nwoke ono l'ẹhu lufuta.

²⁶ Ọgvu ono arashia ọra ike; lówaphu nwoke ono l'õ bụ ụta; shi iya l'ẹhu lufutashia. ²⁷ Yõ dũa ẹphe biribiri; k'ọphu ẹphe wataru ọji onwẹphe: "Bụ ngunu dũ ẹge-a? ?O bụ iphe ọphungu tọ? Ike b'o gude baaru ọgvu mba; ẹphe emee iphe o kfulu!"

²⁸ Ẽpha Jisõsu edekotawaphu alì Gálili mgburumgburu.

Jisõsu agwọ ndu iphe eme

(Mát 8:14-17; Luk 4:38-41)

²⁹ Alufuta, Jisõsu phẹ alufuta l'ulo-ndzuko ono; ẹphe lẹ Jémusu; mẹ Jõnu ayìru tũgbua; jeshia l'ulo Sáyimonu mẹ Ánduru phẹ. ³⁰ Nne nyee Sáyimonu bẹ ẹhu enwu ọku; yõ zẹru azẹe. Ẽphe eje ekfuwaru iya phụ Jisõsu l'ẹphe ruru ẹke ono. ³¹ Jisõsu ejekfubeshia ya je egude iya l'ẹka kpulia ya eli; ẹhu-ọku ono aparu iya haa. Nwanyi ono awatawaphu ẹphe ọkwaru ẹbyee.

³² L'enyanywu rìbagetsuaru l'urenyashi; e dutatsuaru Jisõsu ndu, iphe emetsua; mẹ ndu ọphu ọgvu bu l'ẹhu. ³³ Ndu obodo ono abya adojia ifu ụlo ono. ³⁴ Jisõsu emekota ndu ono, ome-l'ẹhu, dũtsua iche iche eme ono; yõ dũ ẹphe mma. Yõ bya achifukwaphu ọgvu l'ẹhu ndu ọphu ọgvu bu l'ẹhu. Too kweje t'õ nweru ọgwu ono ọphu e-kfu okfu; kẹ l'ẹphe makõtahawaru onye ọ bụ.

*Jisosu ekfu okfu Nchileke
le Gálili*

(Luk 4:42-44)

³⁵ Yo be l'iphe-oha-enu echile iya; temanu be nchi bohuderu; Jisosu egbeshi l'ulo ono; jeshi eke, o-nodu nwenkinyi iya; kfuru nu Nchileke. ³⁶ Sáyimonu me ndu ophunanu alaa ya achokashi. ³⁷ Ephe aphu l'ia phu; su iya l'onnyemone tukokwa achu iya.

³⁸ Jisosu asu ephe: "Unu t'ephe je le mkpukpu ndu ophu haru nodugbaa ephe ntse; te ya kfuaru ephe okfu Nchileke l'eke ono; l'oo iphe ya byaru ndono."

³⁹ Yo jekota ekemeke obule le Gálili; ekfu okfu Nchileke l'iphe bu ulo-ndzuko ndu Ju; l'achishikwaphu ogvu, butsua madzu l'ehu.

Jisosu agwo onye ehulabu

(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Yo be ujiku lanu; onye ehulabu abyakfuta Jisosu bya ebyishi iya ikpere l'ifu; roo ya; su iya: "O -buru uche-obu ngu; be ii-menu iya-a te ya du mma."

⁴¹ Imiko nwoke ono egude iya; yo machiwaphu eka; byia ya; su iya: "O bu uche-obu iya. Ngwaa; ka mma." ⁴² Teke onophu; ehulabu ono agvuwaphu nwoke ono l'ehu; yo bya adu mma. ⁴³ Jisosu anmashiaru iya okwa ike t'o tugbulekwaphu lasha l'ufu teke onophu; ⁴⁴ wo iya: "Ba dukwa onye ii-kfuru iya. Tugbulekwaphu je eworu onwongu koshi onye achijeru Nchileke eja t'o lee ngu enya. Ngguegworu ngweja, onye e metaru l'iphe eme iya nu anuje; nu t'o chjaru ngu ege Mosisu ziru l'ekemu iya; k'ophu oha a-makota l'ehu duwa ngu mma."

⁴⁵ Nwoke ono egbe tugbulee je kfukashia iphe ono, Jisosu meru iya ono. Yo mee; to nwehe mkpukpu, Jisosu abahukwadu; t'e ba ma. Yo buru iya meru; Jisosu te ekwejehe alufuta l'edzudzu oha le mkpukpu ono. Ndiphe eshijewaru ekemeke obule awakfuta iya.

2

*Nwoke, iphe lonwuru
ibe-ehu lanu*

(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ To du iya bu; a nlephu nwa abali olemole; Jisosu alatashia azu le Kapaniyomu odo. Yo ngakota ekemeke obule l'o nowa l'ufu. ² A dukpo l'igwe bya eji; k'ophu bu l'e to nwehedu eke uzo nokwadu; mbukponu m'o bu l'onu-ibo. Jisosu l'ezi ephe ozi-oma ono. ³ Umadzu eno aparu nwoke, iphe lonwuru ibe-ehu lanu pataru iya. ⁴ Ndu ono, doru ege ono te kwe t'ephe phu uzo pakfube iya Jisosu. Ya ndono; ephe eje eworu uzo bufua l'eli ulo ono le gedegede ibyia ophu Jisosu no. Ephe eworu iphe ono nwoke ono ze ono pyoo l'eke ono, ephe bufuru ono; shi iya pazita iya l'ime ulo ono. ⁵ Jisosu aphua ege ephe kwetaberu le ya a-du ike mee te nwoke ono jee ije; yo su nwoke ono: "Nwa iya; a guwaru ngu nvu l'iphe du eji, i mekotaru l'o ha."

⁶ Ndu ezije ekemu, haru nodu l'eke ono arilaha: ⁷ "Bu ngunu be nwoke-wa ekfu ege-a? Ookfurushikwa Nchileke ekfurushi! Mbui; ?bu onye a-du ike garu madzu nvu l'iphe du eji, o meru; gbahaa Nchileke nwenkinyi iya?"

⁸ Jisòsu egude obu iya mawaruphu iphe, ephe arì; bya aji ephe: “?Ngunu meru iphe unu arì egbe oriri ono? ⁹ ?Bù ole ka ntse: ?bù t'a sù nwoke-wa, iphe lonwuru ibe-èhu lanu-wa: ‘A guwaru ngu nvù l'iphe dù eji, i meshiru,’ t'ò t'a sù-chia ya: ‘Gbeshi; pata iphe azèe ngu jelahaa ije?’ ¹⁰ Ya e-koshi unu lè yèbe Abubu-Ndiphe b'e ziru tẹ ya gujeru madzù nvù l'iphe dù eji, o meshiru lè mgboko-a.” Yò bya sù nwoke ono, iphe lonwuru ibe-èhu lanu ono: ¹¹ “Ya sùru ngu t'i gbeshi; pata iphe azèe ngu lashia l'ufu!”

¹² Nwoke ono ezilihu; pata iphe azèe ya ono; yò buru iya atugbu. Ephe atuko ele iya. Yo ji ephe enya; ephe ajalahaa Nchileke ajaja asuje: “L'ephe ta phubukwaa onye meru egbe iphe ophu dù ège owaa!”

Jisòsu eku Lívayi

(Mát 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ Jisòsu alashia azù l'ònu eze enyimu Gálili; igweligwe madzù awukfuta iya; yò wata ephe ozi iphe. ¹⁴ Yo jenyalephu l'esu-ùzo; phua Lívayi Álufiyòsu èke o dugaru l'ùlo okpoga akiriko. Jisòsu asù iya: “Lívayi; tsoru iya.” Lívayi egbeshi; tsoru iya.

¹⁵ A nonyaa teke odo; Jisòsu ejee ori nri l'ùlo Lívayi. L'èke ono b'a dù l'igwe; mbù ndu akiriko; mē ndu odo, bù ndu èjo madzù; ephe etsoru Jisòsu; mē ndu etsoje ùzo iya lè nri ono. ¹⁶ Ndu ezije ekemu, bù nwa ndu ophu bù ndu okpa Fàrisii aphulephu lè Jisòsu yele ndu ono, bù ndu emeje iphe dù eji; mē ndu akiriko ono l'eriko nri; ephe ajia ndu etsoje ùzo Jisòsu; sù: “?Bù ngunu meru iphe Nnajiufu unu yee ndu akiriko; mē ndu odo, bù ndu emeje iphe dù eji erigba nri?”

¹⁷ Jisòsu anua ya; sù ephe: “Ndu èhu dù mma bē mkpa onye eme ogvu ta dukwaru. O kwa ndu èhu dù eji bē mkpa onye eme ogvu dùru. Ya ta byakwa oku ndu doberu èka ndoo; o kwa ndu emeje iphe dù eji bē ya byaru ekuku.”

Aji lè k'òswi aswìswi

(Mát 9:14-17; Luk 5:33-39)

¹⁸ Yo rua teke lanu; ndu etsoje ùzo Jònu; mē ndu Fàrisii anòdu l'aswì aswìswi; ekfu anu Nchileke. Yo nweru ndu byakfutaru Jisòsu bya aji ya: “?Ngunu meru iphe ndu ophu etsoje ùzo Jònu; mē ndu kè Fàrisii aswìje aswìswi; ekfu anu Nchileke; ndu etsoje ùzo ngu ta aswì?”

¹⁹ Jisòsu asù ephe: “?O nweru ndu e kujeru l'èswa-nwanyi ophungu; ephe egbe wata oswi aswìswi; l'èke nwoke, kuru ephe nòkwaa? Ephe ta aswìdu aswìswi l'èke ephe lè nwoke ono, kuru ephe ono nò. ²⁰ Obenu lè mbòku obu, aa-nafu ephe onye ono, alu nwanyi, kuru ephe l'èswa-nwanyi ono nophu abya. Mbòku ono bē ephe a-kabè swia aswìswi.

²¹ “È t'ò nwedù onye gudeje èkwa ophungu je agbaa akahù uwe. O -tù ya ama; k'ophungu ono alakata akahù uwe ono; mee t'enù iya karu nshinu. ²² To nwe onye wotajeru akuru-akù ophungu, atù vavava je ogha l'akahù okurutu otumu. O -tù ya ama; mee ono agbajashia otumu obu; mee obu yè l'otumu obu alaa l'iyi. O bù akuru-akù ophungu bē eeyeje l'otumu ophungu, karu akaka.”

Aji lè kè mbòku otu-ume

(Mát 12:1-8; Luk 6:1-5)

23 Yo be ujiku lanu, bu mboku otu-ume; Jisosu phe l'eswe l'egu eke a koru akpe. Ndu etsoje uzo iya awata okwo akpe ono. 24 Ndu Farisii asuwaphu Jisosu: "Lenu! ?Bu ngunu meru iphe ndu-wa kabẹ eme egbe iya owaa, ẹ tee mejedu mboku otu-ume-wa?"

25 Jisosu aji epehe: "?Unu ta guvubua l'ekwo okfu Nchileke iphe Dévidi yehe ndu epehe l'iya yi mejeru; eke iphe atsụ epehe l'ehu; egu l'agu epehe? 26 Iphe ono meru teke nwoke, eeku Abáyata shi buru eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja. Dévidi abahushia l'ulo Nchileke je ewota buredi, duru Nchileke le nsọ; taa; mbu buredi, onye odo e-ta hadu ke t'o wota taa; gbahaa ndu achijeru Nchileke eja. Dévidi taru iya; hakwaruphu nu ndu epehe l'iya yiko."

27 Jisosu asu epehe: "Mboku otu-ume kwa t'o kwoo madzu be Nchileke medoru iya; ẹ to bukwa madzu b'o meru t'o kwoo mboku otu-ume. 28 Oo ya bu le Abubu-Ndiphe bu Nnajiufu k'iphemiphe obule; mbu je akpaa le mboku otu-ume."

3

Nwoke, iphe lonwuru eka lanu
(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)

1 Ya ndono; Jisosu alatashia azu l'ulo-ndzuko ndu Ju l'eke, o no; mbu nwoke, iphe lonwuru eka lanu. 2 Epehe anodu l'ege Jisosu t'ephe maru: ?oo-mekwaphu t'ehu du madzu mma mboku otu-ume; t'ephe su l'o meru ejo iphe. 3 Jisosu asu nwoke ono, eka lanu nwuhuru anwuhu ono: "Lufuta l'ifu eke-a." 4 Jisosu asu epehe: "Te ya jia unu aji: ?Q bu omebyi ekemu mboku otu-ume t'e mee iphe-oma; to t'e mee ejo iphe? ?Bu odzo madzu ndzu; t'o bu t'e gbua madzu egbugbu mboku ono?"

Epehe te kfu okfu yeru iya.

5 Jisosu avoo epehe enya ngburumgburu. Yo rua ya l'ehu; okfu l'ephe bu 'anuma-anuma. Yo su nwoke ono, eka lanu nwuhuru anwuhu ono: "Ngwaa; machia eka ngu amachi." Yo machia ya. Eka ono abya eteta; duwa iya phu mma. 6 Ndu Farisii ono eshi l'ulo-ndzuko ono lufuta; jekfubeshia ndu okpa ke Herodu; epehe agbakobewaphu chia idzu ege epehe e-shi gbua Jisosu.

A du l'igwe wu-tsoru Jisosu

7 Jisosu me ndu etsoje uzo iya atugbua jeshia l'eze enyimu Galili; a du igwe shi le Galili tsoru iya; mewaru ndu ophu shi Judiya; 8 me ndu Jerusalemu; ndu Idumiya; ndu ophu shi azu Enyimu Jodanu azu iya ophu; me ndu obutobu ndu Taya me Sayidonu. Ndu ono wu-lihuru tsoru iya; okfu l'ephe nuru iphe Jisosu eme. 9 Ndu ono ha nshinu k'ophu Jisosu suru ndu etsoje uzo iya t'ephe je achoo ugbo kwaberu iya; k'ophu ikpoto ndu ono ta akpagbudu iya le mkpa. 10 Iphe, meru epehe awu awukfuta iya aburu l'o mewaru igweligwe ndu iphe eme; epehe akorohu; k'ophu bu le ndu odo, iphe emetsua kpalahaaru mkpa ege ee-me t'ephe byikpoo ya nu eka. 11 Yoo buje teke ogvu phuleruphu Jisosu; yo dashia l'ali l'ifu iya; l'echi mkpu; ekfu "L'oo nggu bu Nwatibe Nchileke!"

12 Jisosu abaaruu ogvu ono mbà t'e b'o kfujeshi onye ya bu l'edzudzu oha.

Ndu ishi-ozì iri èbo ono
(Mát 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ E meebe; Jisòsu egbeshia jeshia l'eli ugvu; je anòdu kua ndu òphu dù iya mma; èphe abyakfutashia ya. ¹⁴ Yò bya afòta èphe ùmadzu iri l'èbo; gùa ndu ishi-ozì; sù èphe: "Ya fòtawaru unu t'unu l'iya nòdu. Ya e-zì unu t'unu je ezia ozi-òma; ¹⁵ zikwaphu unu t'unu gude ike chífufe ògvu."

¹⁶ Ùmadzu iri l'èbo ono, ò fòtaru ono bù: Sáyìmonu òphu Jisòsu gùru Pyita; ¹⁷ mè Jémusu Zébedi; mè nwunne iya, bù Jònu Zébedi òphu Jisòsu gùru Ùnwu Egbe-Igwe. ¹⁸ Ndu òdo bù Ánduru; Fìlipu; Batólomiyu; Mátìyu; Tòmòsu; mè Jémusu, bù nwatibe Álufiyòsu; mè Tádiyòsu; mè Sáyìmonu, bù onye yì l'ògbo, adzò tẹ alì ndu Ju nòduru ndu Ju; ¹⁹ mè Júdasu Isukáryòtu òphu deru Jisòsu ye.

Jisòsu; mè Biyélezebòlu
(Mát 12:22-32; Luk 11:14-23; 12:10)

²⁰ Ya ndono; Jisòsu alashia l'ufu; igweligwe madzù abya edzua òdo l'èke ono; k'òphu Jisòsu mè ndu etsoje ùzo iya bè ùzo ta òphu òdu nù kẹ t'èphe ria nri. ²¹ Ndibe Jisòsu phẹ anù ya; jeshia t'èphe kpùlata iya; okfu l'èphe haru ekfu l'ògvu yìwa iya èya.

²² Ndu ezije ekemu, shi Jerúsalemu abya bya ekfutsua l'ò bù Biyélezebòlu, bù iya bù ishi k'iphe bù ògvu b'o gude achífufe ògvu.

²³ Jisòsu ekua ndu ono; èphe abyakfuta iya. Yo gude ètu ètu zilaha èphe iphe; sù èphe: "Nanù ège Sétanu e-shi chífufe Sétanu? ²⁴ Ò -bùru lẹ ndu, bù l'alì-eze lanù woru onwèphe kekahu èbo; selaha okfu bè alì-eze òbu a-dakpòshihukwa. ²⁵ Ò -bùkwaruphu lẹ ndu ènya ùlo lanù kekashiru onwèphe; tso onwèphe ògu; ènya ùlo òbu e-chihukwa. ²⁶ Òo ya bù l'ò -bùru lẹ Sétanu gude nseku kee onwiya iche iche; è to nwekwa ège òo-nò-be; nk'iya agvù. ²⁷ Òdo bù l'è to nwedu onye a-dù-ghe ike baa l'ùlo nwoke, agburu-èhu nò; je egwota iya iphe; l'è b'o gudehaodu nwoke ono; kee ya ègbu; tẹmanu yo shide ishi lanù gwowaru iphe l'ùlo ono ège dù iya mma. ²⁸ Kamènu; tẹ ya karu unu: aa-gùkotaru madzù nvù l'iphe bù iphe dù èji, onye òbu meshiru l'ò ha; mè ekfurushi, o kfurushikotaru Nchileke. ²⁹ Obenu l'onye òphu kfuru kfurushia Ume-dù-Nsò b'ẹ ta abyakwa bya agùru nvù; okfu l'ò mewaru iphe dù èji kẹ gbururu jeye."

³⁰ Jisòsu kfuru èphe okfu-a; okfu l'èphe shi sù l'ògvu bù iya l'èhu.

Nne Jisòsu; mè unwunne iya
(Mát 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Nne Jisòsu; mè unwunne iya abya abata vudo l'ògbodufu; zia t'e kuaru iya èphe. ³² Teke ono b'a zaru igwe nò-phae Jisòsu mgburumburu; èphe asù iya: "Nenu: nne ngu; mè unwunne ngu phẹ nòkwa l'ògbodufu; achò ngu."

³³ Jisòsu àjì èphe: "Bù ndu ole bù nne iya; mè unwunne iya òbu?" ³⁴ Yo lewaphu ndu ono, dùgatsuaru l'èke ono ènya mgburumburu; sù èphe: "Ò bù nne iya; mè unwunne iya phẹ ndò-ò n'èka-a! ³⁵ Ò bù iphe bù onye eme iphe, nò Nchileke l'òbu bè bù nwunne iya kẹ nwoke; bùru nwunne iya kẹ nwanyi; bùru nne iya."

4

*Ètu, eegude onye agha
nebyi iphe anma*

(Mát 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Yo be teke ọdo; Jisọsu awatakwa ozi iphe l'iku eze ẹnyimu. Madzụ azaa ntụmatu gbaphee ya mgburumgburu; k'ọphu ọ bahuru l'ugbo je aduḡaru; ndu ono adọo l'iku eze ẹnyimu ono l'eli alị. ² Yo gude ẹtu ẹtu zilahaa ẹphe igweligwe iphe. Teke oozị ẹphe iphe ono b'ọ sụru ẹphe:

³ "Unu gebekwa nchị. L'o nweru nwoke lanu, jeru ọgha nebyi iphe. ⁴ L'ọogha nebyi iphe ono b'o nweru ndu ọphu daru lẹ mkpoworo ọzo; unwenu atutua ya. ⁵ Ndu aharu daa l'alị mkpuma; fushikebewaphu; kẹ l'anu-alị ta nọdu iya. ⁶ Anwu awatawaphu akpọkpo; woru unwu iru nebyi iphe ono kponwushia; kẹ l'akwara iya te jerudu ime alị. ⁷ Ndu aharu daa l'alị ogvu; bya efushia. Yo vuta mbu ogvu ono; woru nebyi iphe ono kpagbushia; tọ mife amimi. ⁸ Obenu lẹ ndu ọphu daru l'alị-ọtsu; byaru bya efushia; vua; misha. Ndu mītaru ụkporo akpuru l'akpuru iri iri; ndu amita ụkporo ẹto ẹto; ndu amita ụkporo ise ụkporo ise."

⁹ Jisọsu asu ẹphe: "T'onye nweru ẹnu-nchị; nụkwaa ya."

*Iphe kparu iphe Jisọsu
egudeje ẹtu ezi iphe*

(Mát 13:10-17; Luk 8:9-10)

¹⁰ Yo rua teke Jisọsu nọ nkinyi iya; ndu etso iya nu; mę umadzu iri l'ẹbo phu abyakfutashia ya t'ọ kọoru ẹphe iphe ẹtu ẹtu ono butua. ¹¹ Jisọsu asu ẹphe: "Ọ bu unubedua bę eekoshi iphe ono, e shi domia edomi ono, bu iya bu k'ẹke Nchileke bu eze. Obenu lẹ ndu ọdo bę aanmaru iphemiphe ọbule ono l'ẹtu ẹtu. ¹² Ọo ya bu k'ọphu ọo-buru iphe e dehawaru; sụ:

L'ẹphe e-le ẹnya nta;
lee imo;
tọ du iphe ẹphe aphu.
Ẹphe angaa nchị nta;
ngaa imo;
tọ du iphe ẹphe anu.
Ndege ẹ tọ dudu ẹge ono;
mę ẹphe abyakfutakwaa Nchileke;
m'ọ gvaru ẹphe nvu l'iphe du eji,
ẹphe meshiru.' "

*Iphe ẹtu onye agha
nebyi iphe ono bu*

(Mát 13:18-23; Luk 8:11-15)

¹³ Jisọsu abya aji ẹphe: "Ẹtu ono, ya nmaru unu ono te dodu unu ẹnya tọ? ?Nanukpoo ẹge ee-me tẹ ẹtu dojee unu ẹnya? ¹⁴ Onye ono, agha nebyi iphe ono bu okfu Nchileke bę ọogha. ¹⁵ Ndu ono, nọ l'eshwara ọzo l'ẹke agha okfu Nchileke ono bu ndu ọphu anuje iya nu. Anunu, ẹphe anukwadu iya-a; Sétanu abya anafu ẹphe okfu Nchileke ono, a gharu l'ime obu ẹphe ono. ¹⁶ Ndu ọphunanu dukwaphu l'ọ bu nebyi iphe ọphu a gharu l'alị mkpuma. Ẹphe anu-gee okfu ono; nata iya l'ẹhu-ọtso-ẹna. ¹⁷ Obenu l'ẹ to nwedu akwara, ẹphe gbaberu l'ime

onwẹphe. Ẹphe -kpọlephu ọkfu nwanshì; iphe-ẹhuka; m'ọ kwanu ome madzọ kpakpawowo l'okfu iphe onye ono kweru -byalephu; yọ bọru iphe ẹphe a-kpakota daa; paru ozi ono haa. ¹⁸ Ndu ọphu adu l'ọ bọ nebyi iphe ọphu a gharu l'alì ogvu. Ẹphebedua abuje: ẹphe -nùtsua okfu Nchileke ono; ¹⁹ ọriri kẹ ndzọ; ẹge ee-shi nweru ẹku; mẹ iphe agugu ọdo abya akpalube; kpalahaa okfu ono ẹhu; tọo mihe amimi. ²⁰ Obenu lẹ ndu onanu, bọ nebyi iphe, a gharu l'alì-ọtsu ono; bọ ndu ọphu anùtsujee okfu ono; ẹphe ewotawa iya phụ ye l'okpoma; yọ mià nebyi: ndu amita ọkporo l'iri; ndu amita ọkporo ẹto; ndu amita ọkporo ise."

Ẹ te eyejedu ọku l'uroku;
kpuchia ya iphe
(Luk 8:16-18)

²¹ Jisọsu asụ ẹphe: "Ọ nweru onye ewojeru ọku ye l'uroku gbe woru ite kpuchia ya; m'ọ bọ woru iya ye lẹ mkpuli oshi-azẹẹ? Ẹtọ bọdunua l'eli agọmu bẹ aatukobeje iya? ²² L'iphe bọ iphe, e shi domia edomi bẹ ee-mekochakwaa mee t'a phụ l'ẹnya; ẹge ono kwaphu bẹ iphe bọ iphe eeme l'edomi bẹ ee-mekochakwaa mee t'a maru. ²³ T'onye nweru ẹnu-nchì; nùkwaa ya!"

²⁴ Jisọsu asụkwaphu ẹphe: "Unu ngabekwa nchì l'iphe unu anù! Ọ kwa iphe unu gude tọru nù onye ọdo bẹ Nchileke e-gudekwaphu tọru nù unu; mbù; oo-gbekwanu nù unu ọphu ka nù. ²⁵ Onye nweru nù bẹ Nchileke e-yekwafuaru ọdo. Onye ẹ-te nwedu nù bẹ nwiya ọphu o nwekpooru nù enwenwe bẹ oo-gbe natafua ya nù."

Ẹtu, eegude nebyi iphe
evu evuvu anma

²⁶ Yọ sụkwaphu ẹphe: "L'ẹke Nchileke bọ eze dulephu l'ọ bọ nwoke, je aghaa nebyi iphe l'alì. ²⁷ Ẹnyashi mbọku-mbọku; yo kuru mgbenya tehu echile iya; nebyi iphe ono efushia; l'evu; tọ ma ẹge ọomuje. ²⁸ Alì l'onwiya emeje tẹ nebyi iphe ono vua; mişhia akpuru. Nongini-nongini iya evujeru ọzo lufuta bya akaa; yọ bya afọo ishi; yee nebyi. ²⁹ Teke nebyi iphe ono charu; nwoke ono ewota mma iya wata iya egbushi; okfu l'ọ ruwaru teke a kpatajẹ iphe e meberu emebe."

Ẹtu, eegude akpuru
oshi mosutadu anma

(Mát 13:31-32, 34; Luk 13:18-19)

³⁰ Yo kfutsua ẹge ono; bya asụ: "Ọngunu bẹ ayi a-sù l'ẹke Nchileke bọ eze dù l'ọ bọ iya? Ẹgbe ẹtu ngunu bẹ ayi e-gudenua ya nmaa? ³¹ Ọ dulephu l'ọ bọ akpuru mosutadu, bọ iya kakọta nwanshì l'iphe bọ akpuru oshi, aakọ akọku l'alì. ³² Obenu l'ọobuje teke e wotaru iya kua l'ogbodali; taa nọdu ọphu baru ishi; yo vua; bọru eze oshi, katsukpo nshinu l'iphe bọ oshi, aadzajẹ adzadza lẹ mgbabu; ẹkali iya ajakashia; unwenu, ẹphe l'eli abya akpalahaa ya ẹkfuna."

³³ Yọ bọru ẹtu, dughaa ẹge ono bẹ Jisọsu gude zia okfu Nchileke ẹge ọo-ka ẹphe ọdo ẹnya. ³⁴ Ẹ too kfuduru ẹphe okfu; l'ẹ b'ọ gude ẹtu. Teke yele ndu etsoje ọzo iya nọlephu; yọ kofutatsuaru ẹphe iphe okfu iya ono bukota t'ọ doo ẹphe ẹnya.

Oke pherephere anuru iya okfu
(Mát 8:23-27; Luk 8:22-25)

³⁵ Tọ dọ iya bụ; yo be l'urenyashi ujiku lanu ono; Jisosu asu ndu etsoje uto iya t'ephe l'ia dafu azu eze enyimu ono azu iya ophu. ³⁶ Ephe aparu oha ono haa; bakfube Jisosu l'ugbo eke o nōhawa; ephe atugbua. Ugbo ndu odo l'etso ephe. ³⁷ Oke pherephere awatawaphu ephephe; eyii-mini atulahaa mini eye l'ugbo ono; jeye; yo phoduwaa nwanshi te mini ji iya. ³⁸ Jisosu bu owaa, laruru l'azu ugbo ono; chebe ishi le pyilo; kulahaa mgbenya. Ndu etsoje uto iya eje etewa iya phu; su iya: "O-zi-iphe! Tii kpakpoduaru ishi; me ugbo abyaakwa ephe ekpukpu."

³⁹ Jisosu etehu bya abaaru pherephere ono mba; su eze enyimu ono: "Chaa! Daa ash!" Pherephere ono adawaphu ash; eke ono lo ha adakota nyongu. ⁴⁰ Jisosu aji ephe: "?Ngunu meru iphe unu atsu egvu? ?Unu te kwetadua ke Nchileke to?"

⁴¹ Ephe anmakota kpakpakpa; l'eke ephe atsu egvu; jilaha onwephe: "?Bu egbe nwoke ngunu du ege owaa, pherephere; me eze enyimu anuru okfu?"

5

Nwoke, ogvu bu l'ehu
(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)

¹ Jisosu yele ndu etsoje uto iya abya erua l'azu eze enyimu l'azu iya ke ndu Gerasa. ² Jisosu alufutalephu l'ugbo ono; yele nwoke obu, shilephu l'ikiri-kpo ahadzu. Nwoke ono be ogvu bu l'ehu. ³ Nwoke ono bu ebubu l'ikiri-kpo. Ogvu ono be shihuru iya ike l'ehu; k'ophu e too kwejededu t'e ketsua ya eketsu; mbukponu m'o -ruhuru; o buru mkporo b'a turu iya. ⁴ Tekenteke b'a tujehawa iya mkpakobe l'eka; me l'okpa; yo zubushia k'eka; chipyashia k'okpa. Agburu-ehu, no iya nu b'e to nwedu onye aduje ike lo-gude iya. ⁵ Eswe me enyashi mbokumoku be onoduje aghaphe l'ikiri-kpo ono; me l'ugvu ugvu; l'echi mkpu; gude mkpuma agbuswashi onwiya eh.

⁶ Yo nodu ote-nya pha Jisosu; vuta oso gbakfushia ya bya adaa ya l'ifu; ⁷ chia mkpu; su: "Jisosu, Nwatibe Nchileke ophu bu Okaribe-Kakota-Nu; ?bu ngunu be nggu l'ia ji. Ya arokwa ngu aroro: Nchileke anukwa iya-a: ba nukwa iya aphu." ⁸ Iphe meru iphe nwoke ono kforu iphe ono bu le Jisosu be sūhawaru ogvu ono t'o shi iya l'ehu lufu.

⁹ Jisosu aji iya epha iya.

Yo su iya: "L'epha iya bu 'Unubuku'; okfu l'ephe ha l'igweligwe." ¹⁰ Yo rolaha Jisosu; su: "Byiko; eka-l'ali; waa ikpere; t'e b'o chifushi ephe l'ali ono."

¹¹ Ya ndono; yo nweru igweligwe ezi, no le mgbazita ugvu ono; l'ata nri. ¹² Ogvu ono arolaha Jisosu; t'o haa ya te ya wuba ezi ono l'ehu. ¹³ Jisosu ekweta. Ogvu ono eshikota nwoke ono l'ehu wufuta bya awuba ezi ono l'ehu. Igweligwe ezi ono eshi le mgbazita ugvu eze enyimu ono wu-lihu; fota oso gidigidi; je aphulahu l'eze enyimu ono; mini eworu iya rigbushia; mbu iphe ruru unu ezi ise.

¹⁴ Ndu eche ezi ono agbakashihu je eworu iya kfukashia le mkpukpu; me le ndu onu-egu. Ya ndono; ndu ono, e kforu iya ono awufuta t'ephe bya aphu iphe meru nu. ¹⁵ Ephe abyakfutashia Jisosu; bya apua nwoke ono, unubuku ogvu shi buru l'ehu ono; eke o yeru uwe; dugaru adugaru; nwewaru nu egomungo. Ephe atsulaha ewvu.

16 Ndu ophu no teke iphe ono meru ewowaruphu iphe meru nwoke ono, ogvu shi buru l'ehu ono; me ezi ono kwaphu koru ndu onanu, byaru k'ophungu ono.

17 Ephe arolahaa Jisosu t'o gbeshiru epe l'ibiyia nk'ephe.

18 Jisosu abyatashia obahu l'ugbo; nwoke ono, ogvu shi buru l'ehu ono aruo ya te yele iya yiru.

19 Jisosu ajika; su iya: "Lashia; lakfube ndibe unu; je ekfuaru epe eze iphe Nnajiufu meru ngu; me ege o phu-beru ngu imiko."

20 Nwoke ono ekwe tugbua; laa okfukashi eze iphe Jisosu meru iya le mkpukpu Mkpukpu-iri. Iphe ono, Jisosu meru ono adukota epe l'ephe ha biribiri.

*Nwatibe Jáyirosu;
me nwanyi, nsò eme*

(Mát 9:18-26; Luk 8:40-56)

21 Jisosu atugbua daa eze mini ono lashia azu l'azu iya ophu. Igweligwe madzu abya ano-pee ya mgburumburu. Yo nodu l'iku mini ono. 22 Nwoke lanu, eeku Jáyirosu, bu onye lanu le ndu ishi ulo-ndzuko epe abyakfuta Jisosu; bya aburu iya pee l'iku okpa; 23 roshikpoo ya ike; su iya: "Le nwatibe iya ke nwanyi anwuhukwa." Wo iya: "Byiko; t'o bya ebyia ya aka; k'ophu o-korohu; noduru iya ru ndzu."

24 Yele Jisosu ayiko tugbua. A du l'igwe zehu tsoru Jisosu aka ebo-ebo; l'akpa iya mkpa.

25 Yo nweru nwanyi unwurukpo lanu, nsò-unwanyi mewaru afa iri l'ebo mgburumburu. 26 Yo jewa iphe-ehuka l'aka igweligwe ndu eme ogvu. Iphemiphe obule, o nweru b'o tuko mepushibebewa; ophu 'o kadu mma; njo egbe akalee njo akaka atugbu. 27 Yo nuhawa iphe Jisosu emeje; tugbua shia Jisosu uzo azu; pyobata l'eke ono, a zaru l'igwe ege ono; bya ebyia uwe Jisosu aka; 28 ke l'o sukwanuru onwiya: "Le ya -denyiwa aka l'uwe Jisosu be ya a-korohu-a."

29 Ebyibi, oobyi aka l'uwe Jisosu ono; yo mebuhuwa iya phu mbu nsò-unwanyi ono. Yo ruwa iya phu l'ehu le Jisosu mewaru te ya korohu l'iphe ono, eme iya nu ono. 30 Teke onowaphu; Jisosu amawaruphu l'o nweru ike, shi iya l'ehu lufu. Yo ghachiwaphu; ji igweligwe ndu ono: "?Bu onye byiru aka l'uwe iya?"

31 Ndu etsoje iya nu asu iya: "?I phuru-a ndu akpa ngu mkpa; nggu ajikwaduru onye byiru ngu aka l'uwe?"

32 Jisosu abya achikaa enya te ya maru: ?ya a-phu onye meru iphe ono. 33 Nwanyi ono atulaha a egvu; eh u anmalaha ya anmanma; ke l'o mawaru iphe o meru iya. Yo lufuta; bya adaa Jisosu l'ifu; woru ire-lanu dooru iya. 34 Jisosu asu iya: "Nwa iya nwanyi; ekwekwe ngu mewaru t'ehu du ngu mma. Laa l'ehu-agu; l'iphe eme ngu nu b'e mewaru t'o du ngu mma."

35 Jisosu egudekwadua ege ono ekfu; ndu shi ke Jáyirosu abyawaphu bya ezia Jáyirosu le nwatibe iya nwanyi obu nwuhukwaru; ? o nwekwaduru k'ophu oo-jekwadu okfuchi O-zi-iphe nchi.

36 Jisosu ta ngakpoduuru nchi l'iphe epe ekfu. Yo su onye ishi ulo-ndzuko ono: "Ba tsushi egvu; o bua t'i kweta." 37 Jisosu atugbua; to nwe onye odo, o kweru t'o tsoru iya; gufuphu Pyita; Jemusuu me

nwunne iya, bu Jõnu. ³⁸ Epe erua ke onye ishi ulo-ndzuko ono; Jisõsu aphuwaphu ege eke ono swõkoberu l'ekwa me mkpu. ³⁹ Yo bya abata; ji epe: “?Ngõnu kparu iphe unu swõkoberu ege owaa l'ekwa? Me nwata ono ta nwuhukwa anwuhu; o kwa mgbenya be ooku!”

⁴⁰ Epe eze iya ochi. Yo chishikota epe etezi l'ephe ha; bya eduta nna nwata ono; me nne iya; me ndu ono, epe l'iya yi ono. Epe abahushia l'eke nwata ono ze. ⁴¹ Yo bya esekputa nwata ono l'eka; su iya: “Talita kumi” bu iya bu: “Nwamgboko nshii; ya suru t'i gbeshi egbeshi!”

⁴² Yo gbeshiwaphu; jephelaha. Nwamgboko nshii ono nowaru afa iri l'ebo k'ophu a muru iya. Iphe ono eji ndu, no l'eke ono enya; eke o du epe biribiri! ⁴³ Jisõsu asu epe t'e b'o dukwa onye epe e-me t'o maru; su epe t'a nu nwata ono iphe t'o ria.

6

Aajika Jisõsu le Nazaretu
(Mát 13:53-58; Luk 4:16-30)

¹ Jisõsu egbeshi l'eke ono; yo buru iya ola ndu-ephe. Ndu etsoje uzo iya etsoru iya. ² Yo rua mboku õtu-ume; yo wata ozi iphe l'ulo-ndzuko ndu ju. Ulo ono, oozu iphe ono be madzu ha igwe nõdu. Yo du epe biribiri mbu iphe Jisõsu ezi epe. Epe ajilaha: “?Bu awe be nwoke-wa mutatsuaru egbe iphe owaa? ?Bu onye ziru iya egbe mmamiphe owananu? ?Nanu ege o meru emeebe iphe-ophulenywa owaa, e ta phuba oyeru iya-a? ³ ?To budunua ya bu kapinta-wa, bu nwatibe Méri-wa; mbu nwunne Jemus; Jõsesu; Júdasu; me Sáyimonu? ? Unwunne iya onwanyu ndu ophu ta budunua l'eke-a be ayi l'ephe tukõ buru?” Iphe ono akpõshia epe okweta iphe ookfu.

⁴ Jisõsu asu epe: “Onye nkfuchiru Nchileke be aakwabekwaru ugvu l'ekemeke obule; gufukwaphu le mkpukpu, o nõdu vufuta; me ndu ikfu iya; me ndu ulo iya.”

⁵ O bu iphe ono meru iphe e to dudu iphe du biribiri, ha nshinu, Jisõsu meru l'eke ono; gufu nwa ndu ophu ehu ta dudu mma, o byiberu eka; mee; ehu adu epe mma. ⁶ Yo dua ya biribiri l'ephe ta chiduru ukfu kwe ya.

Jisõsu ezifu ndu ishi-ozu;
umadzu iri ebo
(Mát 10:5-15; Luk 9:1-6)

Ya ndono; yoo jephetsua le mkpukpu le mkpukpu l'eke ono; ezi okfu Nchileke. ⁷ Jisõsu ekukobe umadzu iri l'ebo ono; bya eworu epe dzee ebo-ebo; zia epe t'ephe je egude ike chifuje ogvu. ⁸ Yo kfuaru iya epe kfushiaru iya epe ike: “T'e b'o nwekwa iphe epe e-gude eje; gufu oshi-ogude-l'eka. T'ephe be egudekwa nri; epe te egude eda; epe te eye okpoga l'ekpa uwe epe. ⁹ T'ephe yekwaa akpokpa; õle t'ephe be eyekwa uwe õdo; a gufu ophu epe yeru l'ehu.” ¹⁰ Yo sukwaphu: “Ufu, unu bahujewaru; a -nata unu; unu nõdulekwaphu l'eke õbu. Unu be ejekwa oburu l'eke õdo jeye teke unu e-gbeshi l'ibiyi onanu. ¹¹ Eke unu jeru; epe -jika unu; m'o bu le ndu õbu te kwedu ngaberu unu nchi; teke unu e-gbeshi; unu ajishia udzu-eja, no unu l'okpa l'eke ono; gude koshi l'eka unu ta duhedu iya.”

¹² Ya ndono; ephe atugbua je ekfukashiru iya ndiphe t'ephe taa onwephe uta; sefu eka l'iphe du eji, ephe meshiru; lakfuta Nchileke. ¹³ Ephe achishitsua igweligwe ogvu l'ehu ndu ophu ogvu bu l'ehu; tetsua igweligwe ndu ophu iphe-ememe eme manu; ephe akorohukota.

Eebuta Jonu Baputizimu ishi

(Mat 14:1-12; Luk 9:7-9)

¹⁴ Eze, bu Herodu anu iphe Jisusu eme l'eke o dengashikotaru ekemeke obule. Ndu aharu ekfu l'o kwa Jonu Baputizimu be tetaru nodu ndzu odo. L'oo ya meru iphe oduje ike emeshibebe iphemiphe obule ono.

¹⁵ Ndu ophu asu l'o bu Elayija; ndu asuwaru l'o bu onye nkfuchiru Nchileke, yeru onye lanu le ndu ke ndiche.

¹⁶ Herodu anu l'ia phu; su: "M'o kwa Jonu-wa, ya zijeru; e je ebutaru iya ishi iya-a be shiwa l'onwu teta bya anodu ndzu odo."

¹⁷ Iphe meru nu bu l'o nweru teke Herodu zijeru; e gude Jonu; kee ya egbu; ye iya l'ulo-mkporo l'okfu eka Herodiyasu. Herodiyasu ono bu nyee Filipu. Filipu abukwanuru nwunne Herodu. Herodu egbeshi je akfuta nyee nwunne iya ono lulahaa. ¹⁸ Jonu eshi asuje Herodu: "Le to dukwa mma t'o nata nyee nwunne iya lulahaa."

¹⁹ Ehu eghulahaa Herodiyasu eghughu; yo cholahaa ege oo-shi gbua Jonu. To ma ege oo-me iya; ²⁰ kele Herodu anoduje atsu Jonu egvu; okfu l'o maru le Jonu bu nwoke, doberu eka ndoo; dukwaruphu Nchileke iche. O bu iya meru iphe Herodu woru iya dobe l'eke e-to dudu iphe e-me iya nu. Herodu be okfu, Jonu anoduje ekfuru iya agbachije enya; l'awa iya obu. Obenu l'o gudejelee ehu-otso-ena ngaberu Jonu nchi.

²¹ Yo rua ujiku lanu; yo dabaru Herodiyasu. Yo buru mboku, Herodu meru eswe-iphe, oogudeje anyata teke a muru iya. Yo je ekukoo ndu ishi, achi obodo ephe; me ndu ishi soja; me ndu oke amadu Galili t'ephe byaru iya l'eswe-iphe ono. ²² Nwatibe Herodiyasu ke nwanyi abya etee egvu l'ifu ephe. Ehu atsuo Herodu; me ndu ono, byaru iya l'eswe-iphe ono ena. Eze, bu Herodu asu nwamgboko ono: "T'o kfulephu iphe du iya mma, ya a-nu iya; ya a-nu iya iphe obu." ²³ Herodu eworu angu riaru nwamgboko ono; su iya: "Iphe i sukpooru te ya nu ngu be ya a-nu ngu; m'o -ruhuru; o buru nkere-ebo ali-eze iya."

²⁴ Nwamgboko ono atugbua jekfushia nne iya je aji iya: "?Bu ngunu be ya a-sukpoo t'o nu iya?"

Nne iya ono asu iya: "L'o bu ishi Jonu Baputizimu."

²⁵ Nggube nwamgboko avuta oso; gbakfushia eze; je asu iya: "L'iphe du iya mma bu t'o gburu ishi Jonu Baputizimu ye l'efere; nu iya nta-anta-a."

²⁶ Ehu adaa eze koo; l'eke o ruru iya l'ehu nshinu. Obekwanu le keshinu o riwaru angu iya l'ifu edzudzu oha ono, byaru iya eswe-iphe ono be to gbanwehedu iphe o kfuru. ²⁷ Herodu eyefuwaphu onye soja lanu le ndu soja, eche iya nche t'o je ebuta Jonu ishi; paru bya. Onye soja ono atugbua je ebuta Jonu ishi l'ulo-mkporo ono; ²⁸ woru iya ye l'efere je ape nwamgboko ono. Nggube nwamgboko eworu iya

je anụ nne iya. ²⁹ Ndu etsoje ụzo Jōnu anụa ya; je apata ogwo iya je elia.

Jisosu anụ unu madzụ iri ẹbo

l'ụkporo madzụ iri nri

(Mát 14:13-21; Luk 9:10-17; Jōn 6:1-14)

³⁰ Ndu ishi-ozì onò ejeebe bya awụlatakota; bya edooru Jisosu iphe ẹphe mekotaru l'ọ ha; mę iphe ẹphe ziru. ³¹ Madzụ eji ẹke onò: ndu l'abya; ndu l'eje; k'ọphu bụ l'uzo ta adụkpoduaru nụ Jisosu; mę ndu etsoje ụzo iya; mbụkpo m'ọo kę ria nri. Jisosu asụ ndu onò, etsoje ụzo iya onò t'ẹphe lufu je l'ẹke madzụ ta nọdu; tuta ume nwanshi. ³² Ẹphe ekwe wota ụgbo tųgbua jeshia l'ẹke ẹphe a-nọdu l'onwẹphe.

³³ A dụ l'igwe phua teke ẹphe atųgbu; hụbewaphu ẹphe ama. Ndu onò eshitsuwaphu lę mkpụkpu lę mkpụkpu gudegbaa ọkpa gbaru jeshia; vuru Jisosu phę ụzo rua. ³⁴ Jisosu eshi l'ụgbo onò lufuta bya aphua igweligwe ndu onò l'ẹke onò. Imiko ẹphe egude iya; l'ẹke ẹphe dutsulephu l'ọ bụ igwe aturu, e-te nwedu onye nche, a-gbaru ẹphe mkpu. Yọ wata ẹphe ozi igweligwe iphe. ³⁵ A nonyaa l'uzo urenyashi; ndu etsoje ụzo iya abyakfuta iya bya asụ iya: “?I marua l'ẹke-a te nwedu ndu, bu iya nụ; nchi ejihuwaa. ³⁶ Ọphu t'i sụ ẹphe t'ẹphe bahụgbaa l'ufu l'ufa mę lę mkpụkpu lę mkpụkpu ndu-a, bupheru mgburumgburu-wa je akpata nri, ẹphe e-ri.”

³⁷ Jisosu asụ ẹphe: “Unubedua; unu nunu ẹphe iphe t'ẹphe ria.”

Ẹphe asụ Jisosu: “?Bụ t'ẹphe je azuta buredi ụkporo pọngu bya anụ ẹphe t'ẹphe taa tọ?”

³⁸ Jisosu asụ ẹphe: “?Bụ ishi buredi ole bę unu nweru? Unu je amaru ege ọ ha.”

Ẹphe amaęberu ege ọ ha; bya asụ Jisosu: “L'ọ bụ ishi buredi ise; mę ẹma ẹbo.”

³⁹ Jisosu asụ ẹphe t'ẹphe kekashia ndu onò l'itsutsu l'itsutsu; mee t'ẹphe nọdugbaa anọdu l'alì l'unwu iru ẹwu onò. ⁴⁰ Ndu onò abya anọ l'itsutsu l'itsutsu l'ụkporo ise ise; mę ụkporo ẹbo l'iri iri. ⁴¹ Jisosu ewota ishi buredi ise onò; mę ẹma labu onò; palia ẹnya imeli; kele Nchileke ekele kę nri onò; washia ya; woru nụ ndu onò, etsoje ụzo iya onò t'ẹphe doberu iya ndu onò l'ifu. Yo wotakwaphu ẹma onò ẹphe ẹbo kekashiaru ẹphe l'ẹphe ha. ⁴² Ẹphe atuko l'ẹphe ha tajishia ẹpho. ⁴³ A bya atutukota ibiribe buredi; mę ẹma onò, bụ ndu ọphu a taphodoru ataphodo; yo jilephu nkata-ivu iri l'ẹbo. ⁴⁴ Unwoke, tso lę ndu taru buredi onò dụ unu unwoke iri l'ẹbo l'ụkporo unwoke iri.*

Jisosu eje ije l'eli mini

(Mát 14:22-33; Jōn 6:15-21)

⁴⁵ Jisosu asuwaphu ndu etsoje ụzo iya t'ẹphe bahụ l'ụgbo vuru iya ụzo jeshia Betusáyida l'azụ eze ẹnyimu onò azụ iya ọphunanu; tę yębedua jeodu je ekfuru ndu onò t'ẹphe lashiwaru l'ufu. ⁴⁶ Yọ sutsua ẹphe t'ẹphe lawaru; tųgbua jeshia l'ugvu; okfuru nụ Nchileke. ⁴⁷ Yo be l'ime ẹnyashi; ụgbo onò anọduwanu l'echi eze ẹnyimu onò; Jisosu anọdu nwenkinyi iya l'eli nggodo. ⁴⁸ Yọ nọdu l'ẹke onò phua lę ndu etsoje ụzo iya bę ọkpo ụgbo onò atsu l'ẹhu; kele pherephere shikwanu ẹphe ishifu. Iphe-ọha-ẹnu anọdulephu l'ifu; Jisosu ejeru ije l'eli eze

* 6:44 6:44 Iphe ọ bụ bụ 5,000.

enyimu ono tũgbua; l'eme t'o sweta ephe. ⁴⁹ Ephe aphũ l'iya phũ eke ooje ije l'eli mini ono; tubesu l'oo maa. Ephe echia mkpu; ⁵⁰ ke l'ephe phũkotaru iya l'ephe ha; ehu anmalahaa ephe anmanma; eke ephe atsũ egvu.

E ji ekfu-a; Jisosu asũ ephe: "T'obu shihu unu ike; l'ò bũ yebedua. Unu ba atsũshi egvu." ⁵¹ Yò bya abakfube ephe l'ugbo ono; pherephere ono ebuhuwaphu; ephe eghechawaa onu nwandoo; ⁵² okfu l'iphe Jisosu meru l'ò washĩru ephe buredi ono te dodu ephe enya; ke l'egomunggo ephe te rudu l'iphe ono.

Jisosu agwò ndu iphe eme lẹ Genésaretu
(Mát 14:34-36)

⁵³ Tò dũ iya bũ; Jisosu phẹ esweebe mini ono; bya erua l'onu-mini Genésaretu; woru ugbo ono ñgũbe l'ẹke ono. ⁵⁴ Ephe eshi l'ugbo ono lufuta; ndu eke ono ahũbewaphu Jisosu ama; ⁵⁵ gbabatsua l'uswe iya ono mgburumburu; patsuaru ndu iphe eme l'ugboshi byatashia iphe bũ eke ephe nukpooru lẹ Jisosu nọ. ⁵⁶ Eke o shikpooru mbũ Jisosu: m'ò bũ l'ime mkpũkpu-o; m'ò bũ l'obodo-o bẹ ephe dutatsuaru ndu nk'ephe iphe emetsua je ezia l'oma-aswa; l'arọ Jisosu t'ò kwe t'ephe byikpoonu ẹka m'ò -ruhuru; ọ bũru l'onunu uwe iya; t'ehu dũ ephe mma. E meebe; ege ephe ha; mbũ ndu byiru iya ẹka l'ehu bẹ korohekotaru nũ l'iphe, eme ephe.

7

Ome-l'ali ndiche ndu Ju
(Mát 15:1-9)

¹ Ndu Fárisii; mẹ ndu ezije ekemu, haru shi Jerúsalemu abya adokobe l'ẹke ono dọ-pee Jisosu mgburumburu. ² Ephe aphua l'ò nweru ndu emebyi nsọ alì lẹ ndu etsoje ọzo Jisosu. Ishi iya abũru l'ephe gude ẹka, e merushiru emerushi l'eri nri; mbũ okfu l'ephe ta kwọdu ẹka akwọkwo l'ẹge ome-l'ali ndu Ju sũru t'a kwọjee ya.

³ Iphe kparu iya nũ abũru lẹ ndu Fárisii; mẹ iphe bũ ndu Ju l'ephe ha te erijedu nri; l'ephe ẹ ba kwọ ẹka akwọkwo ege ome-l'ali ndu Ju sũru t'aakwoje iya, bũ iya bũ nsọ, shi ephe lẹ ndiche. ⁴ Ephe te eri iphe mẹ ephe -shi aswa lata; ẹ ba bũ l'ephe gudeodu mini mefu nsọ. Ege ono bẹ ephe edobekwaphu nsọ alì ọdo, shi ephe lẹ ndiche; mbũ nsọ ege e shi asa okoro; mẹ ite; mẹ iphe ọdo, e gude ope kpua; mẹ l'oshi-anọdu.

⁵ Ndu Fárisii ono; mẹ ndu ezije ekemu aji Jisosu: "Bũ ngũnu meru iphe ndu etsoje ọzo ngu te etsodu nsọ alì ọphu shiru ndiche l'ẹka; ephe egbe gudetsua ẹka, e merushiru emerushi eri nri?"

⁶ Jisosu asũ ephe: "Azáya kfugbuleruphu okfu teke o kfuchiru Nchileke tukobe iya unu l'ishi unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ ono; mbũ l'ẹke ono, e deru l'ekwo okfu Nchileke; sũ:

'Lẹ ndu-wa kwa ajaja eli onu;
bẹ ephe aja iya;
obu ephe anoduru ote-enya.

⁷ Ephe abaru iya ẹja nggogo;
wota ekemu ke madzu l'ezi;
t'e tuje iya ekemu Nchileke.' "

⁸ Jisọsu asụ ẹphe: “Unu ewotaje ekemu kẹ Nchileke dochi; gbe wata odo nsọ alị kẹ madzụ.”

⁹ Jisọsu asụkwaphu ẹphe: “Mgbẹ ọ bu l'unu manụkaru iphe meru iphe unu ajikaje ekemu Nchileke; k'ọphu unu a-nọdu edo nsọ alị ọphu unu ezi l'onwunu. ¹⁰ Mosisu sụkwaru: ‘Kwabẹru nne lẹ nna ngu ugvu;’ sụkwaphu: ‘Onye ọphu kfuru nna iya; m'ọ bu nne iya ẹjo okfu b'e gbuje egbugbu.’ ¹¹ Obenu l'unu ezi: ‘L'ọ -bụru l'ọ nweru onye sụru nne lẹ nna iya l'iphe ya ge gude yeru ẹphe ẹka buakwa “kọbanu”,’ bu iya bu iphe a nuru Nchileke; ¹² bẹ unu gụfuwaru onye ọbu t'ẹ b'ọ yeru nne lẹ nna iya ẹka. ¹³ Unu eshi ẹge ono gude ome nsọ alị, unu ezi ndu ọdo; męwaru igweligwe iphe ọdo, dutsua ẹge ono, unu anọduje eme; mee okfu Nchileke; yọ bụru iphe mmakanu.”

Iphe emerushije madzụ
(Mát 15:10-20)

¹⁴ Jisọsu ekukoo igweligwe ndu ono ọdo; bya asụ ẹphe: “Unu ngabẹru iya nchị l'unu ha; k'ọphu iphe e-do unu ẹnya. ¹⁵ Ẹ tọ bukwaa iphe madzụ riru l'ọnu bẹ emeruje onye ọbu. Ọ chikwaa iphe shi madzụ l'ime lufuta emeruje onye ọbu. ¹⁶ T'onye nweru ẹnu-nchị; nụkwaa ya.”

¹⁷ Yọ halephu ọha ono bahushia l'ulo; ndu etsoje ọzo iya aji iya iphe okfu ono, o kfuru ẹphe ono bu. ¹⁸ Yọ sụ ẹphe: “?Unu te nwekwaphu egomunggo tọ? Unu ta madu l'iphe bu iphe madzụ riru l'ọnu te emerughedu onye ọbu; ¹⁹ keshinu ọphu ẹ-tọ bụdu l'obu b'ọ bahuru iya; gbahaa l'ẹpho; yo shi ẹke ono; a nyifu iya lẹ nshị.” Yo shiwaphu ẹge ono kfua l'iphe bukpọ nri b'ẹ te nwedu ọphu e meruru emeru l'ifu Nchileke.

²⁰ Yọ sụ: “L'ọ bu iphe shi madzụ l'obu bẹ emeruje onye ọbu; ²¹ kẹ l'ọ bu l'ime obu madzụ bẹ ẹjo ọriri eshije lufuta, akpajẹ onye ọbu ome kẹ nwanyi mę ome kẹ nwoke; ozi iphura; ogbu ọchi; ²² ori ogori; ogvu ẹnya-kfurukfuru; ẹjo ọkpoma; ugho; ọru-alị; ijimęnya; okfubyishi madzụ; oku onwonye ekuku; mę ome eswe. ²³ Iphe ono l'ọ ha shikota madzụ l'obu; bụru iya emerushije madzụ.”

Ekweta Nwanyi, ẹ-ta bụdu onye Ju
(Mát 15:21-28)

²⁴ Jisọsu egbeshi jeshia ibyiya kẹ alị Táya. Yo rua ẹke ono; je abahu l'ulo lanu; l'eme t'ẹ b'ọ du onye a-ma lẹ ya nọ l'ẹke ono; to nwehunu ẹge oo-shi domia onwiya. ²⁵ Ya ndono; yo nweru nwanyi lanu, ogvu bu nwatibe iya kẹ nwanyi l'ẹhu. Nwanyi ono anụa ọdu Jisọsu; byatashia bya aburu pẹ l'iku ọkpa iya. ²⁶ Nwanyi l'onwiya ta bukwaa onye Ju. Ọ bu onye Girisu; ọbu l'a muru iya lẹ Finishiya, nọ lẹ Sáyira. Yọ rọo Jisọsu t'ọ chifu nwatibe iya ogvu ono l'ẹhu. ²⁷ Jisọsu asụ iya: “T'ọ ngabe t'a nufu-odu unwegirima nri. L'ẹ tọ dudu mma t'ẹ wota nri, a gęga nụ unwegirima; nụ unwu nkuta.”

²⁸ Nwanyi ono asụ iya: “Nnajiufu; ya makwaru-a; ọbu; mę unwu nkuta atutujekwaa ẹviriva iya ọphu dashiru lẹ nri ẹgirima.”

²⁹ Jisọsu asụ iya: “Keshinu i yeru ọnu ẹge ono; lawaru; l'ogvu ono hawaru nwatibe ngu.”

³⁰ Nggube nwanyi atugbua alala; rua ufu; ogvu ono apawaru nwatibe iya ono haa. Yọ zęwaru nụ l'oshi-azę ya.

Jisọsu agwọ nwoke, ada nkichi

³¹ Ya ndono; Jisòsu abya ahaa ibyiya kẹ Táya je je eshia Sayidónu; mẹ ibyiya kẹ Mkpúkpu-iri ono; yò buru iya oje Eze Ẽnyimu Gálili. ³² Ẽphe edutaru iya nwoke oḅu, ada nkìchi; to kfu okfu oḅuma; rọo ya t'ò byia ya ẹka. ³³ Jisòsu edufuta iya iche nwẹnkinyi iya l'ẹke ono, ndu oḅu nọ ono; bya achiru mkpúshi-ẹka ye iya lẹ nchì ẹphe ẹbo; gbùta oṅu-mini bya edee ya l'ire. ³⁴ Jisòsu apalia ẹnya lee l'imigwe; tsua ude bya asu nwoke ono: “Ẽfata” bụ iya bụ “Guphohu!”

³⁵ Nchì nwoke ono ẹphe ẹbo agu-phohuwa iya phụ; ire iya atushihu. Yò wata okfu okfu gbororo. ³⁶ Jisòsu ekfushiaru iya ẹphe ike sù t'ẹ b'ọ dọ onye ẹphe e-kfuru iya. Obenu l'ọobuje teke o kfuru ẹge ono; ẹphe egbe ka iya rụ ekfukashi. ³⁷ Yò dọa ndu nuru iya nù biribiri ẹtu. Ẽphe asu: “Ha! Ẽge oomemataje iphe oḅuma. Ndu ada nkìchi bẹ oomejekwaphu t'ẹphe nọ iphe lẹ nchì; l'emeje ndu ẹ-te ekfudu okfu t'ẹphe kfua okfu.”

8

Jisòsu anụ unu madzụ iri nri

(Mát 15:32-39)

¹ Yo be ujiku lanụ, igweligwe madzụ dzukoru ọdo; to nwe iphe ẹphe e-ri; Jisòsu ekua ndu etsoje ọzo iya; sù ẹphe: ² “L'imiko ndu-a dukwa iya; l'ẹke ya l'ẹphe nọwaru abalì ẹto nta-a; tọ dọ iphe ẹphe gude, ẹphe e-ri. ³ Ya -sù t'ẹphe swìru ẹgu la; bẹ ẹphe a-dashikwa mbà l'esu-ọzo; l'ẹke ẹphe hatsukwaaru shi ẹke teru ẹnya.”

⁴ Ndu etsoje ọzo iya asu iya: “?Bụ awe l'echi-ẹgu ọwaa bẹ aa-phụ nri oḅu e-dzu ndu ọwaa eriri?”

⁵ Jisòsu ajì ẹphe: “?Bụ ishi buredi ole bẹ unu nweru?”

Ẽphe asu iya l'ọ bụ ishi buredi ẹsaa.

⁶ Yò sù ọha ono t'ẹphe nọshia l'alì. Yò bya achita ishi buredi ẹsaa ono bya ekele Nchileke ekele; woru iya washia; nù iya ndu etsoje ọzo iya t'ẹphe kekashiaru igwe ọha ono. Ẽphe eworu iya kee. ⁷ O nwekwaruphu unwu ibiribe ẹma, ẹphe chì, ẹ ta hadu l'igwe. Jisòsu ewotafukwaa ya phụ; kele Nchileke ekele iya; bya eworu iya nù ndu etsoje ọzo iya; t'ẹphe kekwaaru iya phụ ndu ono. ⁸ Ndu ono ataa ya tajishia ẹpho; taphodo oḅu a tụtujiru nkata-ivu ẹsaa. ⁹ Ndu riru nri ono rukwaru unu madzụ ugbo iri.* Jisòsu asu ẹphe t'ẹphe lawaru. ¹⁰ Yò bya abahuwaphu l'ugbo yẹle ndu etsoje ọzo iya; yò buru ẹphe oje Dalumanúta.

Eekfu tẹ Jisòsu koshi

l'ọo Nchileke ziru iya

(Mát 16:1-4)

¹¹ Ndu Fárisii abyakfutashia Jisòsu; ẹphe l'iya awata ntụtego. Ẽphe eme t'ẹphe dataedu iya; bya asu iya t'ò meeru ẹphe iphe e-koshi l'ọo Nchileke ziru iya t'ọ bya l'oswiya. ¹² Jisòsu abya azua ume; su: “?Ngunu meru iphe ndu ogbo kẹ nta-a bukpelephu ẹnya iphe-ophulenya, e-koshi l'ọo Nchileke ziru iya tẹ ya bya bẹ ẹphe anọduje ele? Kamenu; tẹ ya karu unu: Ẽ to nwekwa iphe-ophulenya, ee-koshi ẹphe.”

* 8:9 8:9 Iphe ọ bụ 4,000.

13 Jisòsu phẹ aparu ẹphe haa; bahùshia l'ugbo; yò buru ẹphe oje azù eze ẹnìmu ono azù iya ọphu.

Onma ọkwa lẹ k'ẹjo nzizi

(Mát 16:5-12)

14 Ndu etsoje ọzo iya azahaa ogude nri; yò buruphu ishi buredi lanù bẹ ẹphe gude nọdu l'ugbo ono. 15 Jisòsu anmaaru ẹphe ọkwa: "T'ẹphe kwabẹkwa ẹnà; zejeeru iphe ekoje-buredi kẹ ndu Fàrisii; mẹ kẹ Hérođu."

16 Ẹphe awata okfuru ibe ẹphe: "M'ọ kwa l'ẹphe te gudedu buredi bẹ ookfu ẹge ono."

17 Jisòsu amawaruphu iphe ẹphe ekfu; sù ẹphe: "Bù ngunu meru iphe unu atúkashi l'unu te gudedu buredi? Ọriri unu te rudua l'iphe mu ekfu bù kẹ iphe ekoje buredi tọ? Nànù ẹge ọ dù bẹ iphe te edojedu unu ẹnà? 18 Ọunu nweru ẹnà; unu ta phù ọzo tọ. T'unu nweru nchì; unu ta nù iphe? To nwedu iphe unu anyatajẹkpoo? 19 Lẹ ya washìru ishi buredi ise, a nùru unu madzù iri l'ẹbo l'úkporo iri phù; b'unua nkata-ivu ole b'a tụtujiru ọphu ẹphe taphodoru?"

Ẹphe asù iya l'ọ bù nkata-ivu iri l'ẹbo.

20 Yò jìkwaphu ẹphe: "Ishi buredi ẹsaa ono, a nùkwaruphu unu madzù iri phù; b'unua nkata-ivu ole bẹ unu tụtujiru ibiribe iya?"

Ẹphe asùkwa iya phù l'ọ bù nkata-ivu ẹsaa.

21 Yò jì ẹphe: "To dodua unu ẹnà nta-a?"

Nwoke, atsọ ishì; aphi ọzo

22 Ẹphe abya erua Bétusáyida; yo nweru ndu dutaru Jisòsu nwoke, atsù ishì; rọo Jisòsu t'ọ byia ya ẹka. 23 Jisòsu esekputa onye ishì ono l'ẹka; dufu iya lẹ mkpukpu ono; vùtsua ya ọnu-mini l'ẹnà; bya ebyibe iya ẹka; jì iya: "O nweru iphe ì phùru?"

24 Nwoke ono elee ẹnà l'imeli; sù iya lẹ ya phùru madzù. Obenu l'ẹphe dutsua ya l'ọ bù oshi, eje ije.

25 Jisòsu abya ewota ẹka byibe nwoke ono l'ẹnà ọdo; ẹnà amùsaa ya. Yò phùlahaa iphemiphe ọbule dachangu. 26 Jisòsu asù iya t'ọ lalẹkwaphu; sù iya t'ẹ b'ọ bahùhekwa l'ime Bétusáyida.

Pyita ekfu onye Jisòsu bù

(Mát 16:13-20; Luk 9:18-21)

27 Jisòsu mẹ ndu etsoje ọzo iya atugbua jeshia mkpukpu, nọgbaa lẹ Sizaríya Fílìpayi. Ẹphe erua esu-ọzo; yò jì ẹphe: "Bù onye bẹ ndiphe asùje lẹ ya bù?"

28 Ẹphe asù iya: "L'ọ nweru ndu sùru l'ì bù Jónu Baputizimu; nweru ndu asùje l'ì bù Eláyija; nweru ndu asùje l'ì bù onye lanù l'ime ndu nkfuchiru Nchileke."

29 Yò jì ẹphe: "Unubẹdua; unu sùkwanuru lẹ ya bù onye?"

Pyita asù iya: "L'ọ bù nggu bù Kuráyisutu ọbu, bù iya bù Onye Ndzọta ono, Nchileke kweru ọkwa iya ono."

30 Jisòsu anmaaru ẹphe ọkwa t'ẹ b'ọ dukwa onye, ẹphe e-kfuru iya.

Jisòsu ekfu lẹ ya e-je iphe-ẹhuka; nwùhu

(Mát 16:21-28; Luk 9:22-27)

31 Ya ndono; Jisòsu awata ozi ndu etsoje ọzo iya iphe; sù ẹphe "Lẹ Abùbu-Ndiphe jefutajekwa iphe-ẹhuka, dù igweligwe. Ndu bù

ogurennya; me ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; me ndu ezije ekemu a-jika iya; woru iya gbua. A -noo abali ebo k'eto; ya eshi l'onwu teta; bya anodu ndzu odo." ³² Yo kfua ya kfujaaru iya epe ekfuja. Pyita ekuchi iya ekuchi; baaru iya mba; su iya: "Tuswekwa; t'e b'o rikwaru onwiya ejo oriri." ³³ Jisosu aghachiwaphu; lee ndu etsoje uzo iya enya; gbọ-chia Pyita nchi; su iya: "Gbeshi iya l'ehu nggube Sétanu ono! Uche-obu ngu bu uche-obu madzu; e to budu ke Nchileke."

³⁴ Jisosu abya ekukoo igweligwe madzu; me ndu ono, etsoje uzo iya ono t'ephe byakfuta iya. Yo su epe: "O -nweru onye o du t'o buru onye etsoje iya nu; t'onye ono wofu enya l'ehu ke onwiya. T'onye ono vuta oshi-osweru k'onwu iya vuru tsoru iya. ³⁵ L'iphe bu onye eme te ya dzoo onwiya ndzu l'onwiya e-tufakwa ndzu iya; onye gudekwanu okfu ehū yebe Abubu-Ndiphe yele k'ozi-oma Nchileke tufaa ndzu iya le mgboko-a a-dzota ndzu iya. ³⁶ Mbu; ?bu ngunu bu uru, madzu ritaru m'o -nwekotaru iphemiphe obule, no le mgboko-a; tufakwanua ndzu iya? ³⁷ ?O nwekpooru iphe madzu e-gudekpoo gbata ndzu iya m'o -tufuwa iya? ³⁸ Ke l'onye ya du iphere; iphere iphe ya ezi l'ogbo owaa, rigburu onwephe l'ogori; megbua onwephe l'ejo iphe-a -du iya; be iphere onye ono a-dukwaphu yebe Abubu-Ndiphe teke ya e-gude ugvu ke Nna iya, egbu nwijnwii yele unwu ojozi-imigwe, du nso ayiru l'abya."

9

¹ Yo su epe: "Kamenu; te ya karu unu: l'o nweru ndu haru vudo l'eke-a, e-ta byadu bya anwuhu anwuhu; gbahaa l'ephe phu-oduru ege Nchileke e-gude ike koshi l'oo ya bu eze."

Jisosu egbu nwijnwii

(Mat 17:1-13; Luk 9:28-36)

² Abali ishingu eswelephu; Jisosu eduta Pyita; Jemus; me Jonu; duru epe je enyihu eli ugvu obu, ha l'eli je anodu nwenkinyi epe. A nonyaa; Jisosu egbuhu l'ifu epe; gbulahaa oswi ke nwijnwii; ³ uwe iya achakota pemu-pemu; l'egbu nwijnwii; k'ophu bu l'e to nweudu iphe nokpoo le mgboko-a, ee-gude saa uwe t'o chaa ege ono. ⁴ Ya ndono; Elayija yele Mosisu ehee epe l'ifu; ekfu eyeru Jisosu. ⁵ Pyita akfubirihu; su Jisosu: "Nnajiufu; o dukwanu mma l'ephe no l'eke-a; t'ephe tunua mkpu eto l'eke-a: nanu nke ngu; nanu ke Mosisu; nanu ke Elayija." ⁶ Iphe o gude kfua iphe ono bu l'e to makpoda iphe okfu; ke l'ephe atsukwanu egvu atsushi iya ike epe eto ono.

⁷ Urukpu abya asakputa epe; olu eshi l'urukpu ono; su: "Owaa bu Nwata iya ke nwoke, ya yeru obu. Unu nujekwa iphe ookfu!" ⁸ Teke ono; teke onophu; epe achikaa enya; chikaa enya; to nwehe onye epe phuru l'eke ono; gufuphu Jisosu nwenkinyi iya.

⁹ Epe enyizitade l'ugvu ono; Jisosu ekfushiaru iya epe ike t'e b'o dukwa onye epe e-kfuru iphe epe phuru jeye teke yebe Abubu-Ndiphe e-shi l'onwu teta nodu ndzu.

¹⁰ Iphe ono, o kfuru ono anodukpelephu epe l'obu; epe ajigbaa ibe epe iphe o bu mbu k'oshi l'onwu teta nodu ndzu. ¹¹ Epe ajj Jisosu: "?Ngunu meru iphe ndu ezije ekemu asuje le Elayija be evuoduru uzo bya?"

12 Yò sù ẹ̀phe: “Ọ̀ bụ̀ oswi-okfu ẹ̀ Ẹ̀láyija e-vuoduru ọ̀zọ̀ bya bya edozia iphemiphe ọ̀bule t'ọ̀ dọ̀ mma. Obenu; ?bụ̀kwanu ngunu bẹ̀ meru iphe ẹ̀kwo okfu Nchileke sùru ẹ̀ Abụ̀bu-Ndiphe e-je igweligwe iphe-ẹ̀huka; e mee ya iphe-iphere?” 13 Tẹ̀ ya karu unu: Ẹ̀láyija byahaakwaru; ẹ̀phe emewa iya ẹ̀ge dọ̀ ẹ̀phe mma; mbụ̀ ẹ̀ge e dekwaruphu l'ẹ̀kwo okfu Nchileke l'ẹ̀phe e-me iya.”

*Jisọ̀su agwọ̀ nwata nwoke, ọ̀gvu bu l'ẹ̀hu
(Mát 17:14-21; Luk 9:37-43a)*

14 Jisọ̀su phẹ̀ abyakfuta ndu etsoje ọ̀zọ̀ iya ndu ọ̀phunanu, ẹ̀-te tsodu ẹ̀phe je l'ugvu phụ̀; bya aphua igweligwe ndu, dọ̀ru mgburumgburu l'ẹ̀ke ono. Ẹ̀phe ẹ̀ ndu ezije ekemu anọ̀duwa l'atụ̀ ntùtego. 15 Aphụ̀phu igwe ọ̀ha ono aphụ̀ Jisọ̀su; yọ̀ dọ̀ ẹ̀phe biribiri. Ẹ̀phe egude ọ̀so gbakfu iya je ekele iya. 16 Jisọ̀su aji ndu etsoje ọ̀zọ̀ iya iphe ẹ̀phe ẹ̀ ndu ezije ekemu aturu ntùtego iya?

17 Nwoke lanu ẹ̀ ndu ono asụ̀ iya: “O-zi-iphe! Ya dutaru ngu nwatibe iya kẹ̀ nwoke; okfu l'ọ̀gvu, guderu iya nù meru iya; too kfu okfu. 18 Yọ̀ buje; ọ̀ kparutawa iya ẹ̀ge ono; yo gude iya tụa l'alì; yọ̀ talahaa ikireze; ọ̀phu akpùshi iya l'ọ̀nu; yọ̀ kpọ̀ keru. Iphe ono bẹ̀ ya sùru ndu etsoje ọ̀zọ̀ ngu t'ẹ̀phe chifu ọ̀gvu ono; ẹ̀phe ta dudu ike chifu iya.”

19 Jisọ̀su asụ̀ ẹ̀phe: “Oo-wa! Unubẹ̀ ọ̀gbo nta-a, ẹ̀-te nweđu iphe unu ekwetaje-wa! ?Bụ̀ teke ole bẹ̀ yẹ̀le unu a-nọ̀ta-be jeye? ?Teke ole bẹ̀ ya a-tataberu unu nshi jeye? Unu dutaru iya nwata ọ̀bu.” 20 Ẹ̀phe edutashiaru iya nwata ono.

Ọ̀gvu ono aphulephu Jisọ̀su; zuta nwata ono tụa l'alì; woru iya lọ̀chia. Ọ̀phu l'akpùshi iya l'ọ̀nu. 21 Jisọ̀su aji nna nwata ono teke iphe ono shi iya.

Yọ̀ sù iya: “L'ọ̀ shikwa iya rụ̀ ẹ̀ nwata. 22 L'ọ̀ tụa kwaru iya chee l'ọ̀ku; mẹ̀ ẹ̀ mini ugbo olemole; k'ọ̀phu ọ̀ ga lawa l'iyi. Obenu; ọ̀ -bùru l'ọ̀ nweru iphe ị̀-dù ike mee; byiko; phuaru iya rụ̀ imiko; yeru iya ẹ̀ka.”

23 Jisọ̀su asụ̀ iya: “?Ị̀ sùru l'ọ̀ ọ̀ -bùru ẹ̀ ya a-dù ike? Onye kweru kẹ̀ Nchileke te nwekwa iphe a-kpọ̀ iya ẹ̀ka ememe.”

24 Nwoke ono arashiwaphu: “Ya kwewaru; yeru iya rụ̀ ẹ̀ka; tẹ̀ ya ba abụ̀he e-kwe-ẹ̀-te-kwe.”

25 Jisọ̀su aphua l'igweligwe ọ̀ha ono bẹ̀ wuritaru nshinu; yọ̀ baaru ọ̀gvu ono mba; sù iya: “Nggube ọ̀gvu ọ̀phu l'ada nkìchi; tii kfu okfu; ya sùru t'i shi nwata ono l'ẹ̀hu lufuta. Ba laphuhekwa iya azu ọ̀do.”

26 Ọ̀gvu ono echia mkpu; tųwaphu nwata ono ọ̀nwuu-ọ̀nwuu l'alì; woru iya lọ̀chia; bya eshi iya lufuta. Nwata ono adabuwarua l'ọ̀ bụ̀ odzu; k'ọ̀phu bụ̀ ẹ̀ ndu ọ̀phu sùru l'ọ̀ nwuhuwaru ka l'igwe. 27 Jisọ̀su abya egude ẹ̀ka selita iya; yọ̀ gbalihu.

28 Jisọ̀su abahulephu l'ulo; ndu etsoje ọ̀zọ̀ iya ajilaha ya l'edomi iphe meru iphe ẹ̀phe ta dudu ike chifu ọ̀gvu ono?

29 Jisọ̀su asụ̀ ẹ̀phe: “L'ọ̀ kwa okfu anu Nchileke nwekininyi bẹ̀ madzu e-gude chifu-ghee egbe ọ̀gvu ọ̀waa.”

*Jisọ̀su ekfu k'anwuhu iya ọ̀do
(Mát 17:22-23; Luk 9:43b-45)*

³⁰ Ẹp̄he egbeshi l'ẹ̀ke ono; shia Gálili. Jis̄osu l'eme t'ẹ̀ b'o nwe onye a-ma n̄; ³¹ okfu l'oozi ndu etsoje ọ̀zo iya iphe. Yọ̀ s̄u ẹ̀p̄he: “Lẹ̀ Abubu-Ndiphe bẹ̀ aa-kp̄ta kp̄uru iya ye ndiphe l'ẹ̀ka; ẹ̀p̄he eworu iya gbua. Ẹ̀p̄he -gbutsua ya; bẹ̀ ya a-n̄ abal̄i ẹ̀bo k'ẹ̀to; ya eshi l'ọ̀nwu teta bya an̄odu ndz̄u ọ̀do.”

³² Ẹ̀p̄he an̄utsua ya; iphe o kfuru te edo ẹ̀p̄he ẹ̀nya. Ẹ̀p̄he ats̄ukwanu egvu ẹ̀ge ẹ̀p̄he e-me j̄ia ya ẹ̀ya.

Onye kats̄ukpo n̄

(Mát 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Ẹ̀p̄he abya erua Kapániyomu bya abah̄u l'ùlo; Jis̄osu aji ẹ̀p̄he: “? B̄u nḡunu bẹ̀ unu shi ekfu l'esu-uzo?”

³⁴ Ẹ̀p̄he adak̄ota ash̄i; kẹ̀le teke ẹ̀p̄he n̄ l'uzo bẹ̀ ẹ̀p̄he shi at̄ukashi k'onye kats̄ukpo n̄ l'ẹ̀ge ẹ̀p̄he ha. ³⁵ Yọ̀ bya an̄odu an̄odu; kua ẹ̀p̄he iri l'ẹ̀bo ono; s̄u ẹ̀p̄he: “O -nweru onye ọ̀ d̄u t'ọ̀ buru onye ivuzo; t'onye ono buru onye ikperaz̄u m̄e onye a-n̄odu ejeru onyemonye ọ̀bule ozi.” ³⁶ Yo duta nwata nsh̄ii bya edobe ẹ̀p̄he l'ifu. Yọ̀ bya eheta nwata ono eheta; s̄u ẹ̀p̄he: ³⁷ “L'iphe b̄u onye gude k'ẹ̀pha iya nabata nwata nsh̄ii, ha ẹ̀ge-a; bẹ̀ kwa yẹ̀bedua bẹ̀ onye ọ̀bu nabataru. Onye nabatakwanuru yẹ̀bedua ta b̄ulekwaa yẹ̀bedua b'ọ̀ nabataru. Ọ̀ nabatakwaruphu onye ono, ziru iya tẹ̀ ya bya ono.”

Onye ẹ̀-ta n̄oduru ayi l'ẹ̀jo oshi; b̄u-a onye nk'ayi

(Luk 9:49-50)

³⁸ J̄onu as̄u iya: “O-zi-iphe! Ẹ̀p̄he ph̄ukwaru nwoke lan̄u, gude ẹ̀pha ngu ach̄ishi ọ̀gvu. Ẹ̀p̄he as̄u iya t'ẹ̀ b'o meshi; okfu l'ẹ̀ too tsodu ẹ̀p̄he.”

³⁹ Jis̄osu as̄u: “Unu ba nash̄ishi iya; kẹ̀ l'ẹ̀ to nwed̄u onye gude ẹ̀pha iya eme iphe d̄u biribiri, e-kfughekwarduru iya ẹ̀jo okfu ẹ̀gwegwa ẹ̀ge ono. ⁴⁰ Onye ta n̄oduru ayi l'ẹ̀jo oshi bẹ̀ b̄u onye nk'ayi. ⁴¹ Kam̄enu; tẹ̀ ya karu unu: l'iphe b̄u onye gude kẹ̀ l'unu b̄u ndu kẹ̀ Kuráyisutu kee unu mini t'unu nḡua b'e bufutajekwa nggo iya.”

Okwa k'ome iphe d̄u ẹ̀ji

(Mát 18:6-9; Luk 17:1-2)

⁴² “Iphe, b̄u onye kp̄ataru tẹ̀ onye lan̄u l'unwegirima-a, wowaru onwẹ̀p̄he ye iya l'ẹ̀ka-a shiswee ọ̀zo ono; b'ọ̀ ga akakwaru mma l'a pataru eze o-ji-l'ẹ̀ka m̄kpuma; nmaa ya l'olu; je enwuru chee l'eze ẹ̀nyimu. ⁴³⁻⁴⁴ Ọ̀ -buru ẹ̀ka ngu akpatajẹ̀ ngu ome iphe d̄u ẹ̀ji; bufu iya. L'ọ̀ kakwaru ngu mma l'ì b̄u onye mburu-ẹ̀ka; bah̄u l'ọ̀kpuberu ndz̄u; karia l'ẹ̀ka dzuru ngu oke; nggu alaa l'ọ̀ku alì-maa, b̄u ẹ̀ke ọ̀ku iya ta anyìh̄udu anyìhu. ⁴⁵⁻⁴⁶ Ọ̀ -buru ọ̀kpa ngu akpatajẹ̀ ngu ome iphe d̄u ẹ̀ji; bufu iya. L'ọ̀ kakwaru ngu mma l'ì b̄u onye ngv̄uru; bah̄u l'ọ̀kpuberu ndz̄u; karia l'ọ̀kpa dzuru ngu oke; e chee ngu l'ọ̀ku alì-maa. ⁴⁷ Ọ̀ -buru l'ọ̀ b̄u ẹ̀nya ngu akpatajẹ̀ ngu ome iphe d̄u ẹ̀ji; nggu aswofu iya; tufaa; l'ọ̀ kakwaru mma l'ì gude ẹ̀nya lan̄u bah̄u l'ẹ̀ke Nchileke b̄u eze; karia l'ẹ̀nya lab̄u dzuru ngu oke; e chee ngu l'ọ̀ku alì-maa. ⁴⁸ Ọ̀ku alì-maa ono bẹ̀ un̄wu ikpiri-ẹ̀ka iya ta anw̄uh̄ujedu anw̄uhu; ọ̀phu ọ̀ku, eke l'ẹ̀ke ono 'anyìh̄ujedu anyìhu.

⁴⁹ “Ọ̀ku, ee-gude dàà ngu a-d̄u l'ọ̀ b̄u únú b'e yeru lẹ̀ ndz̄u ngu gude iya kwak̄obe ngu. ⁵⁰ Únú b̄u iphe d̄u mma; ọ̀bu l'únú -n̄onyaa; ts̄o-buhu únú únú; ?unu e-shi ishi agha mee ya t'ọ̀ buru únú; ts̄olahaa únú únú ọ̀do?

“Unu mee ndzụ unu t'ò buru únú, a pyashìru; yò tsua l'èke, unu nọ; unu l'ibe unu eburu l'èhu-agu.”

10

K'òchifu nwanyi

(Mát 19:1-12; Luk 16:18)

¹ Jisòsu aparu èke ono haa; jeshia alì Judiya; mę mkpukpu, nọ l'azu Ònyimu Jódanu. A dukwaphu igwe wụ-kfuta iya ọdo. Yò wata ephe ozi iphe ege oozijehawa iya.

² Ndu Fárisii abya iya adata; jì iya: “?Ò dụ mma tẹ nwoke chifu nyee ya?”

³ Yò sụ ephe: “?Bụ ngunu bẹ Mósìsu sùru t'unu meje?”

⁴ Ephe asụ iya: “Lẹ Mósìsu sùru tẹ nwoke, byajeru òchifu nyee ya vujeoduru ọzo dee èkwò nù nwanyi ọbu lẹ ya ta alùhedu; tẹmanu yò chífude iya.”

⁵ Jisòsu asụ ephe: “L'iphe meru iphe Mósìsu deru unu ekemu ono ege ono bukwa okfu l'òkpoma nmanụkaru unu egbudegbu. ⁶ Obenu lẹ mbulembu teke Nchileke meru mgboko b'o meru nwoke; bya emee nwanyi. ⁷ Ọo ya meru iphe nwoke a-ha nne iya; haa nna iya; yẹle nyee ya tughbabe. ⁸ Ephe ebo ono abya aburu nnanu. Ephe ta aduhedu ebo. Ephe buwa onye lanu. ⁹ Ọo ya bu; iphe Nchileke gudewaa eka iya tughbabe nanu; t'ẹ b'o nwekwa madzụ nwigbaleke-oma, e-kekafu iya nu.”

¹⁰ Ephe abahulephu l'ulo; ndu etsoje ọzo iya ajia ya iphe okfu ono bu. ¹¹ Yò sụ ephe: “Iphe bu onye chifuru nyee ya; je alua nwanyi ọdo; bukwa ogori bẹ oori. ¹² Teke bu l'ò bu nwanyi nonyaaru sù lẹ ya ta aluhedu nji iya; gbeshi je alua nji ọdo; kwaphu ogori bẹ oori.”

Jisòsu agoru unwegirima onu

(Mát 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ A haru dutalahaaru Jisòsu unwegirima t'o byibegbaa ephe eka. Ndu etsoje ọzo iya abalahaaru ndu ono, edutaru iya unwegirima ono mba. ¹⁴ Jisòsu aphua ya; yo ghua ya eghughu; yò sụ ephe: “Unu haa unwegirima t'ephe byakfuta iya! Unu ba anashishi ephe anashi. L'ò kwa ndu dụ ege ono bẹ èke Nchileke bu eze bu nk'ephe. ¹⁵ Kamenu; tẹ ya karu unu: l'iphe bu onye e-te gudedu obu, dụ l'ò bu k'unwegirima kweta l'ọo Nchileke bu eze iya; ta abahukwa l'èke Nchileke bu eze.” ¹⁶ Jisòsu ekutatsua unwegirima ono; byigbakota ephe eka; gọoru ephe onu.

Nwata okoro, nweru iphe

(Mát 19:16-30; Luk 18:18-30)

¹⁷ Jisòsu abyadelephu atughu; nwoke lanu agbakfutashia ya bya ebyishiru iya ikpere l'alì; sù iya: “O-zi-iphe; nwoke, dọberu mma! ?Bụ ngunu bẹ ya e-me; k'ophu ya e-nweru ndzụ gbururu jeye?”

¹⁸ Jisòsu asụ iya: “?O meru agha bẹ iiku iya onye dọberu mma? E to nwekwa onye dugeru mma; gbahaa Nchileke nwenkinyi iya. ¹⁹ ?I manaru-a iphe ekemu Nchileke kfuru: 'Be egbukwa madzụ; be erikwa ogori; be ezikwa iphura; ba adzukwa ejo-ire; be emegbutakwa madzụ ibe ngu; kwaberu nne lẹ nna ngu uguv.' ”

²⁰ Nwoke ono asụ iya: “O-zi-iphe; keshinu ya bụ nwata ta dukwa iphe ono ophu ya dakajeru.”

²¹ Jisosu elee ya ɛnya; bya eyewaru iya ɩhụ obu; sụ iya: “Iphe lanu bẹ ɩhoduɩuaru ngu l'ememe; bụ iya bụ: je je erekota iphe i nweru l'ọ ha; nggu achiru okpoga iya nụ ndu ukpa. Teke ono; nggu enweru okpobe iphe l'imigwe. I -meebe ege ono; nggu abya etsoru iya.” ²² Nwoke ono anulephu iphe ono, Jisosu kfuru ono; ɛhu adaa ya koo; aphụ eji iya obu; yọ tugbua; ke l'o nweshikwanuru iphe ike.

²³ Jisosu abya elee ndu etsoje ụzo iya ɛnya mgburumgburu; sụ ɛphe: “Iphe ọ dukwanu l'oo ɛhuka tẹ ndu, nweru iphe bahu l'eke Nchileke bụ eze!”

²⁴ Iphe ono, o kfuru ono adu ndu etsoje ụzo iya biribiri. Jisosu asukwaphu ɛphe odo: “Unwegirima iya; iphe ọ du l'oo ɛhuka mbu ege madzu e-me bahu l'eke Nchileke bụ eze. ²⁵ L'ọ kakwa ntse t'inya pyoghata ɛnya ngga; karia t'onye nweru iphe bahu l'eke Nchileke bụ eze.”

²⁶ Owaa akabakporu ndu etsoje ụzo iya ọdu-biribiri; ɛphe asụ iya: “?Bụ onye bẹ aa-dzotakwadu; m'ọ -du ege ono?”

²⁷ Jisosu elee ɛphe ɛnya bya asụ ɛphe: “L'eke madzu nọ b'ọ bukwa 'ama-ɛge-ee-me-ia. Obenu l'ẹ tọ dudu ege ono l'eke Nchileke nọ; kele Nchileke te nwedu iphe kporu iya ẹka ememe.”

²⁸ Pyita asụ iya: “Lewaru; ɛphebedua hakotaru iphemiphe obule bya etsoru ngu-a.”

²⁹ Jisosu asụ iya: “Kamenu; tẹ ya karu unu: Ẹ tọ dukwa onye gude okfu ɛhu yẹbe Jisosu; mę k'ozi-oma ono haa ụlo iya; m'ọ bụ unwunne iya ndu k'unwoke; m'ọ bụ unwunne iya ndu k'unwanyi; m'ọ bụ nne iya; m'ọ bụ nna iya; m'ọ bụ ɛgirima iya; m'ọ bụ alị iya, ³⁰ ẹ ta akfuru ugwo iya nkfungo ugbo ukporo ise l'ụwa owaa: l'ulo; mę l'unwunne iya ndu k'unwoke-o; mę l'unwunne iya ndu k'unwanyi; mę lę nne; mę lę nna; mę l'ɛgirima; mę l'alị. Ọ kwaphu ege ono bẹ mkpamehu; mę iphe-ɛhuka e-tso iya. Obenu lę mgboko ophu abyanu bẹ oo-nweru ndzu gbururu jeye. ³¹ Igweligwe ndu ophu vu ụzo nta-a e-mekochaa buru ndu ikperazu; ndu ophu bụ ndu ikperazu aburu ndu ivuzo.”

*K'ugbo ɛto, Jisosu ekfu ke anwuhu iya
(Mát 20:17-19; Luk 18:31-34)*

³² Ẹphe anodu l'esu-uzo, ɛphe shi eje Jerúsalemu; Jisosu akparu ndu etsoje ụzo iya ye l'azu; vutaru ɛphe ụzo. Yọ du ndu ono, etsoje ụzo iya ono biribiri. Ndu ophu etso ɛphe atsulahaa egvu. Yo kuchi umadzu iri l'ẹbo ono ekuchi odo; wataru ɛphe okfuru iphe abya iya ememe. ³³ Yọ sụ ɛphe: “Unu lekwa l'ɛphe ejeekwa Jerúsalemu. Abubu-Ndiphe bẹ ee-dekwaru nụ ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mę ndu ezije ekemu. Ẹphe e-kpee iya nkfugbu; duru iya nụ ndu ẹ-ta madu Nchileke. ³⁴ Aa-ja iya ewena; gbushi iya onu-mini; chia ya iphe; woru iya gbua. Ya a-noo abalị ẹbo; k'eto; ya eshi l'onwu teta; bya anodu ndzu odo.”

*Iphe Jémusu; mę Jonu aro
(Mát 20:20-28)*

³⁵ Jémusu; mę Jonu, bụ unwu Zébedi abyakfuta Jisosu bya asụ iya: “O-zi-iphe! O nweru iphe ọ du ɛphe t'i meeru ɛphe.”

³⁶ Jisosu ajị ɛphe: “?Bụ ngunu b'ọ du unu tẹ ya meeru unu obu?”

³⁷ Ẹphe asù iya: “T’o kwe nù t’ẹphe nọnyabe iya: onye lanù l’ẹka-utara; onye ophu l’ẹka-ibyita teke ọo-bùru eze l’ekoshi ọdu-biribiri iya.”

³⁸ Jisọsu asù ẹphe: “Unu ta makwa iphe unu aji aji iya. ?Unu a-đua ike ngua l’okoro* ono, ya angu ono; m’ọ kwanu t’e mee unu egbe baputizimu ophu ee-me iya?”

³⁹ Ẹphe asù iya: “Iyee; l’ẹphe a-đua ike.”

Yọ sù ẹphe: “Unu a-đukwa-a ike ngua iphe l’okoro, ya a-ngu; e mee unu egbe baputizimu e-me iya; ⁴⁰ ọbule; ọ -bùru l’unu a-nọdu iya l’ẹka-utara; m’ọ bụ l’ẹka-ibyita ta bukwa iya b’ọ nọ l’ẹka. Ono kwa ndu, Nchileke kwakọberu iya b’ọ nọru.”

⁴¹ Ụmadzu iri ndu ọphunanu anulephu iphe Jémusu mę Jọnu jeru; yo ghulaha ẹphe eghughu. ⁴² Jisọsu ekukobewaphu ẹphe; sù ẹphe: “Unu mawaru lẹ ndu a suru l’ọo ẹphe bụ ishi anọduje akpapyashi ndu ẹphe achi akpapyashi; bya aburu onye nọ l’oke okwa anọduje eme tẹ ndu ọdo maru l’ọo ya ka nshinu. ⁴³ Obenu lẹ nk’unu ta bukwa ege ono b’ọ dọ. Onye ọ dọ t’ọ ha nshinu l’unu; t’onye ono yejeru ndu ọphunanu ẹka. ⁴⁴ Onye ọ dọ t’ọ buri onye ivuzọ l’unu; t’onye ono wozita onwiya alì buri nwozi l’ẹke ndu ọphu nọ. ⁴⁵ Lẹ Abubu-Ndiphe ta byakwa t’e yeru iya ẹka. Iphe ọ byaru gbe bukwaru t’ọ yeru ndu ọdo ẹka; gude onwiya chọaru Nchileke eja t’ọ buri iphe ya e-gude gbata ndzọ igwe ọha.”

Batimíyọsu aphụ ọzo

(Mát 20:29-34; Luk 18:35-43)

⁴⁶ Ẹphe abya erua Jériko; Jisọsu mę ndu etsoje ọzo iya; mę igweligwe ndu etso ẹphe atugbude; onye ishi, aza Batimíyọsu anọduwa l’iku esu-ọzo l’arọ arọ. Batimíyọsu ono bụ nwatibe Timíyọsu. ⁴⁷ Yọ nulephu l’ọ bụ Jisọsu kẹ Názaretu abya; chia mkpu; sù: “Jisọsu! Nwatibe Dévidi; phọaru iya rụ imiko!”

⁴⁸ Ẹphe abaaru iya mba; sù iya t’ọ daa ashi. Yọ ka l’iya-a ọrashi ike: “O-shi-l’eri Dévidi; phọaru iya rụ imiko!”

⁴⁹ Jisọsu abya evudo; sù t’e kua ya.

Ẹphe eje ekua ya; sù iya: “T’o nweru iya obu!” Wo iya t’ọ gbeshi; l’ookukwa iya oku.

⁵⁰ Yọ chọru uwe iya ghaa; kfulihu byakfutashia Jisọsu.

⁵¹ Jisọsu aji iya: “?Bụ ngunu b’ọ dọ ngu tẹ ya meeru ngu?”

Nwoke ono, atsu ishi ono asù iya: “Nnajiufu; menua ya tẹ ya phọ ọzo.”

⁵² Jisọsu asù iya t’ọ la; l’ekwekwe iya mewaru t’ẹhu dọ iya mma.

Teke onowaphu; nwoke ono awatawaphu ophu ọzo; tsoru Jisọsu tųgbua.

11

Jisọsu abahụ Jerúsalemu

(Mát 21:1-11; Luk 19:28-40; Jọn 12:12-19)

¹ Ẹphe erudelephu Ugwu Olivu; mę mgboro Betuféji mę Bétani, nọwa Jerúsalemu ntse; yo zifu ndu etsoje ọzo iya ụmadzu ẹbo; ² sù ẹphe: “Unu jee lẹ mkpukpu ono, nọ unu l’ọzo ifu ono. Unu -rulephu bę unu

* **10:38** 10:38 Iphe “okoro”; mę “baputizimu” bụ l’ẹka-a bụ iphe-ẹhuka. (Luk 12:50).

a-phua nwa nkakfu-igara, e liberu elibe, madzu te tsubua enyishi. Unu toshia ya; kputa bya. ³ Amakwaru ama; o -nweru onye jiru unu: '?Nanu ege o du?' unu su iya: 'Le mkpa iya duru Nnajiufu; l'oo-kpatakwa iya-a nta-a nta-a.' "

⁴ Ephe atugbua je aphua nwa nkakfu-igara obu l'eke e liberu iya l'ifu nggamgbo l'iku uto; laa ya atota. ⁵ Ndu vudo l'eke ono aji ephe: "'Ngunu meru iphe unu atota nkakfu-igara ono?"

⁶ Ephe eworu ege ono, Jisosu ziru ephe ono kfu. Ndu ono aparu ephe haa; ephe akputa iya tugbua. ⁷ Ephe akputaru iya Jisosu; chiru uwe ephe wukobe nkakfu-igara ono l'okpurukpazu; Jisosu abya adugaru l'eli iya. ⁸ Ndu achita uwe ephe toshaa l'echi esu-uto; ndu ophu atushaa iru mkpekwo, ephe jitatsuaru l'egu l'eke ono. ⁹ Ndu ophu no iya l'uto ifu; me ndu ophu tso iya l'azu l'atu okokoko; asuje: "Ndewo-o! Ndewo-o! Onye Nchileke goru onu-oma nu b'o bu; mbu onye ono, Nnajiufu ziru t'o bya ono! ¹⁰ Te Nchileke goru onu-oma nu okwa-eze nna ephe oche, bu Devidi; mbu okwa-eze ono, abya nu ono! Ndewo-o! Ndewo-o! Okaribe-Kakota-Nu, no l'imigwe!"

¹¹ Jisosu abya erua Jerusalemu; bya abahu l'eze-ulo Nchileke. Yo bya elee enya; gbua igo mgburumgburu l'iphe nokota l'eke ono. Yele ndu etsoje uto iya ephe iri l'ebo atugbua oje Betani; kele nchi ejihuwa.

Jisosu atu oshi figu onu

(Mat 21:18-19)

¹² Yo be echile iya; ephe eshi Betani l'ala azu; egu agulaha Jisosu. ¹³ Yo nodu ote-nya phua oshi figu l'eke o ruru iru; yo tugbua t'o je amaru: ?o -nweru akpuru, oo-phu iya. Yo rua; to nwe iphe o phuru iya; kpachikwaphu mkpekwo iya nwenkinyi iya; ke l'e to gbadua teke figu amije. ¹⁴ Yo su oshi figu ono: "E to nwedu le madzu awota akpuru ngu ria odo."

Ndu etsoje uto iya anua iphe ono, o kfuru ono.

Jisosu achishi ndu ngho

l'eze-ulo Nchileke

(Mat 21:12-17; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹⁵ Ephe erua Jerusalemu; Jisosu abya abahu l'eze-ulo Nchileke; wata ochishi ndu azu aswa; me ndu ere aswa l'eze-ulo ono. Yo bya enwutsushikota okpokoro ndu agbanwe okpoga; me ekwechi ndu ophu eretsua ndo. ¹⁶ To kwe t'o nweru onye e-gude iphe shi l'eze-ulo ono sweta. ¹⁷ Yo zilaha ephe iphe; su: "'Unu ta madu l'e deru l'ekwo le Nchileke suru: 'L'ulo iya be ee-kuje ulo, iphe bu mbakeshi a-noduje ekfu anu iya.' Obule nta-a be unu mewaru iya; yo buru ulo, ndu iphura edomije onwephe."

¹⁸ Ndu ishi ndu achijeru Nchileke aja; me ndu ezije ekemu anua iphe o kfuru; cholaha ege ephe e-me gbua ya. Ole ephe atsukwanu iya egvu; okfu le ndu ono l'ephe ha be iphe oozi du biribiri.

¹⁹ Yo be l'urennyashi; Jisosu phe eshi l'obodo ono lufu.

Iphe, eegude oshi figu ono amuta

(Mat 21:20-22)

²⁰ Yo be l'utsu echile iya; ephe eswede bya aphua oshi figu ono, o turu onu unyaphua ya ono. Yo nwukotawanu kpa jeye l'ogvu iya. ²¹ Pyita anyatawaphu iphe ono, meru unyaphua ono; su Jisosu:

“Nnajiufu! ?Lenu: mę oshi figu-wa, i turu onu-wa nwukotawarunu kpa.”

²² Jisosu asu epehe: “Unu gude Nchileke vudoshia ike l'ekwekwe, unu kweru. ²³ Kamenu; te ya karu unu: o -nwekpooru onye suru ugvu-a: 'Ngwaa! Fota onwongu je echee l'eze enyimu;' obu ta agba iya ebo; yo kwetalephu l'iphe o kfuru e-me be oo-melephu ege ono, o kfuru iya ono. ²⁴ Oo ya bu l'iphemiphe obule, unu suru te Nchileke nu unu teke unu ekfu anu iya; bya ekweta l'o nuwaru iya unu; iphe ono be oo-nu unu. ²⁵ Teke unu nodu ekfu anu Nchileke; o -nweru okfu, noru unu l'onye odo; unu guaru onye ono nvu; k'ophu Nna unu ophu bu l'imigwe a-guru unu nvu l'iphe du eji, unu meshiru. ²⁶ O -buru l'unu ta guduru ndu odo nvu; nna unu ophu bu l'imigwe ta agukwaru unu nvu l'iphe du eji, unu meshiru.”

*Aaji Jisosu ke ike,
o gude eme iphe oome*

(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)

²⁷ Epehe alatashia azu le Jerusalemu; Jisosu ejephelaha l'eze-ulo Nchileke. Ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; me ndu ezije ekemu; me ndu bu ogurennya abyakfutashia ya. ²⁸ Epehe aji iya: “?Bu egbe ike ngunu bi gude emeebe iphe owananu, iime-wa? ?Bu onye ziru ngu ti bya iya ememe?”

²⁹ Jisosu asu epehe: “Le ya a-ji unu nwaji lanu; unu -saa ya eya; ya akaru unu egbe ike, ya gude emeebe iya: ³⁰ ?Bu onye ziru Jonu t'o bya ome baputizimu: bu Nchileke t'o bu madzu? Unu saa ya eya.”

³¹ Epehe alaa ya edzukashi l'ime onwephe; woo: “Epehe -su l'o shi Nchileke l'eka be oo-sukwa epehe: ‘?Ngunu mekwanuru iphe epehe te kwetadu iphe o kfuru?’ ³² Epehe -sukwanu l'o shi madzu l'eka; haa!” Yo buru egvu be epehe atsu ndu oha; ke le ndu oha kfukotawaru le Jonu bu ogbodo onye nkfuchiru Nchileke. ³³ Ya ndono; epehe asu Jisosu: “L'ephe ta madu.”

Jisosu asu epehe: “O kwaphu ege ono be ya te ekfuduru unu onye ziru iya te ya meje iphemiphe obule ono.”

12

Etu ke ndu e buru ozi

(Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Jisosu awataru epehe onmaru etu; su epehe: “L'o nweru nwoke lanu, koru mgbo vayinu; bya agbaa ya agbagba; bya eworu nsu bua l'eke ophu aa-noduje adzoshi mee l'akpuru vayinu ono. Yo bya akpukwaaphu nwulo-eli, ee-nyihuje nodu eleta iphe a kuru le mgbo vayinu ono enya. Yo bya ebuta ndu ozi ye iya; yo buru iya oje iphe odo. ² Yo be teke eegbuje akpuru vayinu; yo zi nwozi iya t'o jekfu ndu ozi ono t'ephe woo ya oku vayinu nk'iya. ³ Epehe egude onye ono; tsua ya iphe; gbabe iya eka otu; nwufu iya; yo lashia. ⁴ Yo zi onye odo t'o jekfu epehe; epehe egudekwa iya phu; kujaa ya ishi; mee ya iphe-iphere. ⁵ Yo byakwa bya ezi onye odo; epehe eworu onye onanu gbua; mewaru igweligwe ndu odo: ndu be epehe tsuru iphe; ndu be epehe gburu egbugbu. ⁶ L'ikperazu iya; yo phodu-waa onye lanu, bu iya bu nwatibe iya ke nwoke, o yeru obu. Yo su nwatibe iya ono t'o jee; tubesu

l'èphe a-kabèe kwabèe onye òphu bù nwatibe iya ugwu. ⁷ Ndu ono, o buru ozi ono azụa mgbede; sụ: 'Iyaa! Owaa bù onye alì-a e-mekochaa bùru nk'ìya teke nna iya nwùhuru. Unu bya t'èphe gbua ya; k'òphu mgbo vayìnu ono a-bùru nk'èphe.' ⁸ Èphe egude onye ono; woru iya gbua; woru odzu iya tufaa l'azụ mgbo vayìnu ono."

⁹ Ya ndono; Jisọsu ajì èphe: "Bùkpo ngunu bè nwoke, nwe mgbo vayìnu ono e-me? Oo-bya bya egbushikota ndu ozi ono; woru mgbo vayìnu ono ye ndu òdo l'èka. ¹⁰ ?Unu ta guvubua èke ono, e deru l'èkwo okfu Nchileke; sụ:

'Lè mkpuma ono,
ndu akpụ ụlo jìkaru ono
bù iya mekocharu bya abùru
itso, gude ụlo ono.

¹¹ Ono bù iphe Nnajiufu ayi meru;
yò bùru iphe dù ayi biribiri l'ènya.' "

¹² Ndu ishi ndu Ju esee ya egude; l'èke èphe mawaru l'ò bù èphe b'ò gude nmaa ètu ono. Obenu l'èphe tsùhuru òha ono, nò l'èke ono egwu; paru iya haa gbakashìhu.

Ajì k'òtu akiriko
(Mát 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Tò dù iya bù; a haru zi ndu Fàrisii; mē ndu òkpà kẹ Hèròdu t'èphe gude okfu, Jisọsu ekfu hata iya l'ònya. ¹⁴ Ndu ono, e ziru ono abya asụ iya: "O-zi-iphe! Èphe maru l'ì bù onye ire-lanù; tò dù onye iile ènya l'ifu; tìi kpa ishi ège madzù beru. Yò buleruphu ògbodo ụzo kẹ Nchileke bè iizi. ?Tò bụdunu omebyi ekemu Nchileke mē èphe -tùje akiriko nù eze ndu Rómu? ?Bù t'èphe tùje iya; tò t'èphe ba atùjeshi?"

¹⁵ Jisọsu amawarù l'èphe bù okfuru-iche-eme-iche p̄hè; sụ èphe: " ?Bù ngunu bè unu ese iya adata? Unu nù iya nù okpoga òbu tẹ ya leedu ènya."

¹⁶ Èphe ewotarù iya èya. Yò sụ èphe: " ?Bù ishi onye; mē èpha onye b'e deru iya ège-a?"

Èphe asụ iya l'ò bù kẹ Síza!

¹⁷ Jisọsu asụ èphe: "Oo ya bù; unu woru iphe òphu bù kẹ Síza; nù Síza; unu eworù kẹ Nchileke nù Nchileke."

Ọnu, Jisọsu yeru èphe adù èphe biribiri.

Ajì k'oshi l'ònwu teta
(Mát 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ Yò nweru ndu Sádusii, byakfutaru Jisọsu; mbù ndu òphu sùru l'è te eshijedu l'ònwu teta nòdu ndzù. Èphe abyakfutashia Jisọsu bya asụ iya: ¹⁹ "O-zi-iphe! Mòsisu deru èphe l'èkwo; sụ: Teke bù lè madzù nwùhuru; haa nyee ya; l'è b'ò m̀taru iya nwa; tẹ nwunne nwoke òbu lùpyabe nwanyì ono; k'òphu òo-m̀taru onye onanu, nwùhuru anwùhu ono ègirima. ²⁰ L'ò nweru unwunne èsaa, nònu. Onye k'òdungu abya alù nwanyì; nònyaa; nwùhu; l'è b'ò m̀ta nwa. ²¹ Onye k'èbo alùpyabe nwanyì ono; nònyakwaaphu; nwùhu; l'è b'ò nwekwa nwa. Onye k'èto ège ono kwaphu; ²² jeye èphe èsaa ono alùkota nwanyì ono; nwùshihukota; to nwe nwa, èphe m̀taru. E meebe; nggùbe nwanyì; nggu anwùhufua. ²³ O -rua teke ee-shi l'ònwu

teta nọdu ndzụ; ?bụ nyee onye ole bę nwanyi ono a-bụ; ege ono ephę shi lųkotahawa iya ephę ešaa ono?"

²⁴ Jisọsu asụ ephę: "O bụ iphe, meru iphe unu eshisweje iya obru ndono; ke l'ekwo okfu Nchileke te dodu unu enya; to do unu enya mbu ege ike Nchileke beru. ²⁵ Teke ndu nwuhuru anwuhu shiwa l'onwu teta nọdu ndzụ bę ephę ta alukwa nwanyi; ophu nwanyi 'alukwa nji. Teke ono bę ephę a-duwaa l'ọ bụ unwu ojozi-imigwe. ²⁶ A bya le ke oshi l'onwu teta nọdu ndzụ ono; ?unu ta gubua l'ekwo Mosisu eke ono, o deru k'iru, oku enwu raphuraphu ono? Eke ono bę Nchileke kfulu Mosisu l'ọo yebe Nchileke bu Nchileke ke Ebirihamu; buru Nchileke ke Ayizaku; bya aburu Nchileke ke Jekopu. ²⁷ ?Tọ du iya bu le Nchileke ta budu Nchileke ndu nwuhuru anwuhu; o bu Nchileke ndu nọ ndzụ. Oo ya bu l'unu kfulbekpoo oswa shiswee uto."

Ekemu ophu kakota nu

(Mát 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Onye lanu le ndu ezije ekemu, nọ l'eke ono l'anu iphe ephę atu abya aphu ege Jisọsu gude asa okfu ono ohuma. Yo ji Jisọsu: "? Nanukpoo ekemu ophu bu iya katsukpo mkpa l'ekemu ono l'ọ ha?"

²⁹ Jisọsu asụ iya: "Ekemu k'odungu bu: 'Unu nua ya; unube ndu Izurelu! Le Nnajiufu ayi, bu Nchileke buleke iya phu kpu bu Nnajiufu. ³⁰ Oo ya bu ti yeru Nnajiufu, bu Nchileke ngu obu ngu l'ọ ha; nggu egude ndzu ngu l'ọ ha; me uche ngu l'ọ ha; me ike ngu l'ọ ha yeru iya obu.' ³¹ K'ebo, tso iya bu: 'Ti yeru madzu ibe ngu obu ege i yeru onwongu.' E to nwehekwa ekemu odo, kariru ekemu labu-wa nshinu."

³² Onye ono, ezije ekemu ono asụ iya: "O-zi-iphe! I kftakwaru iya. O kwa oswi-okfu b'i kfulu le Nchileke bu Nchileke lanu; l'e to nwehedu Nchileke odo, nonu gbahaa yebedua; ³³ me te madzu yeru iya obu iya l'ọ ha. T'o gude egomunggo iya l'ọ ha; gude ike iya l'ọ ha yeru Nchileke obu. Yo yeru madzu ibe iya obu ege o yeru onwiya. L'ome ekemu labu ono bę dangokwaru ngweja-ukfulu; dangoo iphe, bu eja odo, aachijeru Nchileke l'ọ ha."

³⁴ Jisọsu aphua l'o yeru iya onu l'ọ bụ onye nweru egomunggo; su nwoke ono: "E ti nhekwa ote-enya l'eke Nchileke bu eze."

Jisọsu ekfugetsua ege ono; to nwehe onye jebaaru otu ama k'oji iya aji odo.

?Kurayisutu bu nwatibe onye?

(Mát 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Yo be teke Jisọsu ezi iphe l'eze-ulo Nchileke; yo kfunyaa bya aji: "? Nanu ege e meru bę ndu ezije ekemu suru le Kurayisutu bu Nwatibe Dévidi; l'eke ³⁶ Dévidi l'onwiya bę Ume-du-Nso meru; yo su:

'Le Nchileke suru Nnajiufu yebe Dévidi:

Nodu iya l'eka-utara

jeye teke ya e-me ndu ohogu ngu

t'ephe buru iphe

ii-dzopyabe l'okpa.'

³⁷ Dévidi l'onwiya eku iya Nnajiufu. ?Nanu ege e shi b'o gbe bya abuwarunu Nwatibe Dévidi?"

*Okwa ẹhu ndu ezi ekemu;
mẹ ndu Fárisii*

(Mát 23:1-36; Luk 20:45-47)

Ehu atsoo igweligwe ndu, nuru iya nu ẹna. ³⁸ Teke oozi ẹphe iphe b'ọ sọru ẹphe: "Unu kwabẹkwaru onwunu ẹnya l'ẹke ndu ezije ekemu nọ; mbu ndu ọduje mma t'ẹphe kechishia onwẹphe l'uwe-nlọkpuru aghaphe; t'e keleje ẹphe l'ọ bu ndu oke amadu l'ẹke a du l'igwe; ³⁹ me te oshi ọphu katsukpo mma l'ulo-ndzuko ndu Ju buru ẹphe a-nọduje iya; me t'ọ buru ẹphe a-nọ l'ẹke, aa-katsukpo ẹphe okwaberu ugvu l'ẹke e jeru eswe-iphe. ⁴⁰ Ẹphe eripyaje nwanyi, maa tufuru; gude ẹregede ekfu anu Nchileke ogodo-orikoro. O bu ẹphe; be aa-ka onmashi ikpe ike!"

*Iphe nwanyi, maa tufuru
turu obu iya anu Nchileke*

(Luk 21:1-4)

⁴¹ Jisosu abya adugaru l'iku okpoko, eecheru Nchileke okpoga; lelaha ndu eche okpoga l'okpoko ono. Ndu, nweru iphe abya eyetsua okpoga, ha nshinu. ⁴² Nwanyi lanu, nji iya e-ta nohedu, l'akpa ukpa abyatashia bya eworu afu labu chee. ⁴³ Jisosu abya ekua ndu etsoje ọzo iya t'ẹphe bya. Yo su ẹphe: "Kamenu; te ya karu unu: l'ọ kwa nwanyi ukpa-wa, nji iya e-ta nohedu-wa be yeru iphe ka nu l'ẹphe ha. ⁴⁴ Ishi iya aburu le ndu ọphu l'ẹphe ha shitsua l'eku ẹphe, tsuboru etsubo l'anu. Obenu le nwanyi-a be akpakpo ukpa; yo buru iphe o nweru l'ọ ha; mbu je akpaa l'iphe, o doberu, oo-gude kpata nri b'o wotaru bya echee-wa."

13

*Aa-kukposhi eze-ulo Nchileke
(Mát 24:1-2; Luk 21:5-6)*

¹ Jisosu eshilephu l'ime eze-ulo Nchileke l'alufuta; onye lanu le ndu etsoje ọzo iya asu iya: "O-zi-iphe! Lenu mkpuma, dugbaa biribiri; me ọlo, du biribiri, no l'ẹke-a!"

² Jisosu asu iya: "I phuru eze-ulo ono, a kpuru; yo magbaa ege ono? Ee-mekochaa kukposhikota iphemiphe obule ono; k'ọphu e to nwedu m'ọ bu mkpuma lanu, aa-ha t'ọ kpọ-kfuru l'eli ibe iya."

*Okwa iphe-ehuka, a-bya nu
(Mát 24:3-14; Luk 21:7-19)*

³ Jisosu abya enyihu Ugvu Olivu; je adugaru; cheeru eze-ulo Nchileke ifu. Pyita; Jemus; Jonu; me Anduru aji iya l'edomi; su: ⁴ "Bukpo teke ole be iphe ono e-me? Bu ngunu be ee-gude maru teke iphemiphe obule ono abyawa ememe?"

⁵ Jisosu ekfulahaaru ẹphe: "L'ọ buphu t'unu kwabe ẹnya; t'e b'o nwe onye e-duswe unu ọzo. ⁶ L'o nwekwaru igweligwe ndu a-zaru ẹpha iya bya. Onye ọphu nonu; yo su: 'L'ọ ya bu iya'; gude ege ono duswe igweligwe madzu. ⁷ Teke unu nuderu ako ọgu, aalu l'ẹke teru ẹnya; me ẹphuphu ọgu, aalu l'ẹke du ntse; unu ba wakwa obu; l'iphe ono l'ọ ha mefutajekwa. Obenu le teke mgboko a-gvu te rukwaa. ⁸ Le mba e-gbeshikwa tso mba ibe iya ọgu; ali-eze etso ali-eze ibe iya ọgu. Ali a-nma jijiji l'ẹke, dutsua iche iche. Ejo ẹgu a-bya. Iphe ono l'ọ ha

gbe bukwaru adube be iphe-ehuka adube ege ono, ime adubeje ome nwanayi k'odungu ono.

⁹ “Unu kwachakwaaru onwunu enya. L'aa-kputsukwaa unu kpuleru ndu ogbo ikpe; e chia unu iphe l'ulo-ndzuko. Unu e-vudo l'ifu ndu govano; me l'ifu ndu eze l'okfu eka yebe Jisosu; ege ee-shi t'ephe nukwaaphu ozi-oma ono. ¹⁰ Obenu l'e vufutajeodu uzo zidzuru ozi-oma ono l'iphe bu mbakeshi. ¹¹ Teke ono, ephe a-kpufuta unu t'e kpee unu ikpe ono; unu be vukwaru uzo wata oyo oshi iphe unu ekfu. Unu kfulekwaphu iphe bataru unu l'onu teke ono; l'e to bukwa unubedua a-nodu ekfu iya l'onwunu; o kwa Ume-du-Nso a-nodu ekfu iya. ¹² Nwunne a-kpuru nwunne iya nu; t'e gbua. Nna akpuru nwatibe iya; nu t'e gbua. Unwegirima e-kwefuru ndu muru ephe ikè; kpuru ephe nu; t'e je egbua. ¹³ Onyemonye obule e-gude ke l'unu bu ndu ke yebe Jisosu kpoo unu ashi. Obenu l'onye ophu taru nshi jeye l'ikperazu be Nchileke a-dzofuta.”

Ejo akpamara

(Mát 24:15-28; Luk 21:20-24)

¹⁴ “Unu a-phukwa ejo akpamara o-la-l'iyi l'eke, e-ta gbadu t'o vudo.” Te nggube onye agu eke owaa rikwaa oriri iphe o bu t'o doo ngu enya. “Teke unu phuleru iya phu; te ndu no le Judiya rebelekwaphu lashia l'ugvu. ¹⁵ T'onye ophu no l'okpoku l'atuta ume be ejehekwa okfu k'obahu l'ulo jee ogwota iphe, no l'ulo iya. ¹⁶ T'onye ophu no l'egu ba alahakwa azu k'oje ochita uwe iya. ¹⁷ Nshoo ndu ophu du ime; me ndu ophu he egirima, angu era teke ono! ¹⁸ Unu kfuru nu Nchileke; t'e b'o bubua l'oge winta teke oyi atsuje. ¹⁹ Ishi iya aburu le teke ono be eze iphe-ehuka ophu ta byabua keshinu Nchileke keru mgboko a-bya; ophu to nwekwanu odo, bya a-du ege ono odo. ²⁰ Ndege Nnajiufu te gburu teke iphe-ehuka ono e-me mkpirikpi; me to nwekwa onye oga emekochaa dzofuta. Ole o gudewa okfu ehuru ndu ophu o fotawaru t'ephe buru ndu nk'ia gbua teke ono mkpirikpi.

²¹ “O -nweru onye suru unu teke ono: ‘Lekwa: L'o kwa Kurayisutu obu ndo-o;’ m'o kwanu: ‘Lenu: ya ndophu no lekaphu!’ unu be eyekwaru iya onu. ²² Iphe obu bu le ndu a-nodu adzu-phe ejo-ire su l'oo ephe bu Kurayisutu; me l'ephe bu ndu nkfuchiru Nchileke a-lufuta bya emeshilaha iphe-ophulenyaa, dugbaa biribiri ege ee-shi t'ephe duswee ndiphe; mbu je akpaa le ndu ono, Nchileke fotawaru ono; ndege o -buru l'ephe e-meghe iya. ²³ Oo ya bu t'unu kwabekwaphu enya; eshinu ya vuwaru uzo kfukotaruru unu iphemiphe obule-a l'o ha; temanu yo mede.”

Abyabya Abubu-Ndiphe

(Mát 24:29-31; Luk 21:25-28)

²⁴ “Teke eze iphe-ehuka ono gvuleruphu be enyanwu e-jikputa; onwa echibuhu; ²⁵ mkpo-kpodo eshi l'igwe adashi. Iphemiphe obule, no l'igwe a-nmahu jijiji; lo-sweshihu. ²⁶ Teke ono be aa-phu Abubu-Ndiphe eke o no l'urukpu; gude ike, du biribiri; egbu nwainwii abya. ²⁷ Oo-zifu unwu ojozi-imigwe iya t'ephe jee l'ifu; jee l'azu; jee l'uzo eka-utara; jee l'uzo eka-ibyita le mgboko mgburumburu; jeye l'eke ali jeberu; igwe ejebe; je edutakota iphe, bu ndu o fotaru.”

*Iphe oshi figu ezi**(Mát 24:32-35; Luk 21:29-33)*

²⁸ “Unu gude oshi figu m̀ta iphe. Ọobuje; ọ -lagee ẹkwo; teke ọ t̀shihuwaru; wata oru iru; unu amaru l'udzu-mini t̀waru l'ụkfu. ²⁹ Ẹge ono bẹ ọwaa d̀: teke unu phuru iphemiphe ọbule-a emetsuwaa; unu amaru lẹ Abubu-Ndiphe nọokwa ntse; mb̀ l'ọ nọwa l'ọnu-uzo. ³⁰ Kamenu; tẹ ya karu unu: l'ogbo ọwaa, nọ nta-a ta agvuebekwa jeye teke iphe ono l'ọ ha e-mekota. ³¹ Igwe a-gv̀; alı agv̀; ọbu l'okfu, ya kfuru l'ọ ha te nwedu l'ọ rebuhu ire.”

*?Bu mbọku ole b'ọ b̀?**(Mát 24:36-44; Luk 17:26-30, 34-36)*

³² “Mbọku ọbu; m'ọ b̀ teke ọbu g̀degede te nwekwa onye maru iya ǹ. Ẹ t̀ d̀kpoduanu m'ọo unwu ojozi-imigwe, maru iya ǹ; ọphu Nwatibe Nchileke 'amakwa iya. Ọ b̀lephu Nchileke, b̀ Nna b̀ onye maru iya ǹ. ³³ Unu kwabekwa ẹnya; chee nche; kẹ l'unu ta madu teke ọo-buru. ³⁴ Ọo-d̀lephu l'ọ b̀ nwoke, gbeshiru oje iphe ọdo; paru ufu iya haa; chiru ndu oozije ozi ye t'ẹphe lepyaberu iya ẹya ẹnya. Ọ bya ekeshiaru ẹphe ozi, ẹphe a-nọdu eje l'ẹhu l'ẹhu. Yo rua l'onye ọphu eche ọnu nggamgbo; yọ nmaaru iya ọkwa; s̀ iya t'ọ m̀kwaru ẹnya. ³⁵ Ọo ya b̀ t'unu chekwaaphu nche; keshinu unu ta madu teke nnajiufu, nwe ufu a-lata azu. Ẹ ta madu: ?b̀ l'urenyashi; ?t'ọ teke echi-abalı keru ẹbo; ?t'ọ teke oke-ọku raru ọra; ?t'ọ l'ọo l'utsu bẹ ọo-lata. ³⁶ Ọo ya b̀; k'ọphu ẹ t̀o t̀du unu l'ụkfu teke unu eku mgbenya. ³⁷ Ọ b̀ iphe ya ekfuru unu; bẹ ya ekfukwaruphu onyemonye ọbule: 'Unu chee nche!' ”

14*Idzu ishi Jisosu**(Mát 26:1-5; Luk 22:1-2; Jọn 11:45-53)*

¹ Teke ono b'ọ phoduleruphu abalı ẹbo; tẹmanu a gbaa Aji Esweta; mẹ Aji Buredi, ẹ te kodu ekoko. Ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ ndu ezije ekemu acholahaa ẹge ẹphe e-shi gude Jisosu l'edomi; gbua. ² Ẹphe asu: “L'ẹ t̀o b̀kwa l'ime aji-wa. Lẹ ẹphe -mee ya nta-a bẹ utsu a-dakwa.”

*Aakwabẹ Jisosu ugvu**lẹ Bétani**(Mát 26:6-13; Jọn 12:1-8)*

³ Jisosu nọlephu lẹ Bétani l'ulo nwoke, eeku Sáyimonu, ẹhu-labu mejeru Ẹke ono b'ọ nọ; gudekwadua nri l'eri; nwanyi lanu abata; paru nwa akpamu, manu nadu. Manu ono b̀ senti, vu oke aswa. Ọ bya eworu akpamu ono k̀kpoo; woru manu senti ono wua Jisosu l'ishi. ⁴ Ẹhu eghulahaa ndu haru nọdu l'ẹke ono eghughu. Ẹphe ekfulahaaru onwẹphe: “?B̀ ngunu kparu iphe eemebyishi ẹgiri manu ọwaa emebyishi? ⁵ M'a ge erekwa iya reta iya iphe kariru ụkporo pongu lẹ pongu iri; woru okpoga iya ǹ ndu ụkpa.” Ẹphe eshiwaphu ẹge ono baaru nwanyi ono mba.

⁶ Jisosu asu ẹphe: “Unu haa nwanyi-a! ?O meru imagha bẹ unu ekfuchi iya nchi; ⁷ lẹ nwanyi, unu elee ẹnya l'ọ meru iya iphe du mma. Ndu ụkpa bẹ unu l'ẹphe anọ mkp̀urumkpuru. Teke d̀kpolephu unu mma; unu emeeru ẹphe iphe-oma. Obenu lẹ yebedua bẹ yele unu ta

anodu tekenteke. ⁸ Oo ege ike beru iya b'o meru-a; l'o teru iya manu l'ehu; gude kwakobe teke ee-li yebe Jisosu. ⁹ Kamenu; te ya karu unu: l'iphe bu eke, a raru ozi-oma le mgboko gbaa mgburumburu be aakojekwaphu ako iphe-a, nwanyi-a meru-wa gude nyata yebe nwanyi."

Judasu achita le ya

e-deru Jisosu ye

(Mat 26:14-16; Luk 22:3-6)

¹⁰ Judasu Isukariyotu, bu onye lanu l'umadzu iri l'ebo ono, etsoje uzo Jisosu ono ejekfushia ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; k'ophu oo-deru Jisosu ye epehe l'eka. ¹¹ Yo kfutsuaru iya epehe; ehu atsoo epehe ena; epehe ekweta iya ukwa l'ephe a-nu iya okpoga. Judasu acholaha aaga epehe oo-shi deru iya ye epehe l'eka.

Nri-enyashi Nnajiufu

(Mat 26:17-30; Luk 22:7-23; Jon 13:21-30; 1 Kor 11:23-25)

¹² Yo be mboku k'odungu l'oge Aji Buredi, e te kodu ekoko; bu iya bu mboku, eegbuje nwaturu Aji Esweta; ndu etsoje uzo Jisosu aji iya: "? Bu awe b'o du ngu t'ephe je akwakoberu ngu t'i nodu gbaa Aji Esweta obu?"

¹³ Jisosu ezifu umadzu ebo le ndu etsoje uzo iya; su epehe: "Unu tugbua bahu le Jerusalemu. Nwoke, vu ite, mini no e-jekfuta unu. Unu tsoru iya. ¹⁴ Iphe bu eke o bahuru; unu tsoru iya je asu onye nwe ufu ono: 'Le O-zi-iphe suru: ?Nanu ulo ndu ebyee ophu bu nk'ia, bu eke ye le ndu etsoje uzo iya a-nodu gbaa Aji Esweta obu?' ¹⁵ Oo-koshi unu ime ulo k'eli eli; mbu eze agalaga ime ulo, e dohawaru oshi ege oo-du t'a nodu iya ria nri. O bu l'eke ono be unu a-kwakoberu ayi nri obu."

¹⁶ Ndu ono, etsoje uzo iya ono atugbua je abahu l'obodo ono. Yo dukotalephu ege ono, Jisosu kfuru iya epehe ono. Epehe abya anodu l'eke ono; kwakobe ke Aji Esweta ono.

¹⁷ Yo be l'urennyashi; Jisosu ye le umadzu iri l'ebo ono abyatashia.

¹⁸ Epehe eridelephu nri ono; Jisosu asu epehe: "Kamenu; te ya karu unu: l'o kwa onye lanu l'ime unu e-deru iya ye; mbukwa onye ye le iya eri nri l'eke-a."

¹⁹ Yo rua epehe l'ehu; epehe awata iya oji nanu nanu; su: "? Bu yebedua? ?to yebedua?"

²⁰ Jisosu asu epehe: "O bu onye lanu l'unu iri l'ebo-wa; mbu onye ye le iya tsutaru nri l'ochi lanu-a. ²¹ Le Abubu-Ndiphe bulekwa ege e deru iya l'ekwo okfu Nchileke be oola. Obenu; nshoo onye ono, ee-shi l'eka iya deru Abubu-Ndiphe ye l'eka ndu achu ishi iya ono. O ga karu onye ono mma l'e ta mudua ya le phuu!"

²² Epehe egudekwadua nri ono eri; Jisosu ewota buredi; kele Nchileke ekele; washia ya; woru iya nu epehe; su epehe: "Unu nata; owaa bu ugwehu iya."

²³ Yo wotakwaphu okoro; kelebebe Nchileke ekele; woru iya nu epehe; epehe eworu iya ngwa l'ephe ha. ²⁴ Yo su epehe: "Owaa bu mee ya, e gude okfu ehu igwe oha lokaa. Nchileke gude mee ya ono eme te ogba-ndzu, shi iya l'eka vuru ire. ²⁵ Kamenu; te ya karu unu: ya ta anghekwa mee, shi l'akpu ru vayinu odo jeye mboku ono, ya a-ngu k'ophungu le mgboko ophungu ke Nchileke ono."

²⁶ Ɛphe agutsulephu egvu, Ɛphe gude jaa Nchileke ajaja; tugbua jeshia Ugvu Olivu.

Jisosu ekfu lẹ Pyita a-gbado iya

(Mát 26:31-35; Luk 22:31-34; Jọn 13:36-38)

²⁷ Jisosu asu Ɛphe: “Unu l'unu ha a-paru iya haa; gbakashihu, bu iya bu Ɛge e deru iya l'ekwo okfu Nchileke; su:

“ Lẹ Nchileke suru lẹ ya e-chigbu onye eche aturu; aturu ono agbakashihu.’

²⁸ Obenu lẹ teke o metsuaru tẹ ya shi l'onwu teta ndu; be ya e-vuru unu uto jeshia Gálili.”

²⁹ Pyita asu iya: “O -bukpooru lẹ ndu ophunanu a-paru ngu haa; gbakashihu; be yebedua ta a-hakwa ngu.”

³⁰ Jisosu asu iya: “Kamenu; tẹ ya karu unu: l'enyashi-a gedegede; temanu oke-oku nchi-abohu araa ora ugbo ẹbo b'i kfuakwaru ugbo ẹto l'ẹ ti madu iya.”

³¹ Pyita akaba ya ru okfushi ike; su: “M'o -ruhuru a su lẹ nggu l'iya nwuhufutaje anwuhu; be ya te ekfukwa lẹ ya ta madu ngu.”

Ndu ophu l'ephe ha ekfukota Ɛge ono.

Jisosu ekfu anu Nchileke

lẹ Getusémeni

(Mát 26:36-46; Luk 22:39-46)

³² Ɛphe ejeshia ẹke eekuje Getusémeni; rutsulephu ẹke ono; yo su ndu ono, etsoje uto iya ono: “Unu ndu l'ẹke-a tẹ ya kpiribe nwanshi je ekfuru nu Nchileke.”

³³ Yo duta Pyita; me Jémusu; me Jonu. Meji awata iya okfu nkfu; yo wata otsu egvu. ³⁴ Yo su Ɛphe: “Ha! Meji akfulekwa iya phu nkfu; l'ese iya agbabuhu. Unu ndu l'ẹke-a chee nche.”

³⁵ Yo kpibilephu nwanshi; tu onwiya l'ali; wata okfu anu Nchileke; t'o mee t'iphe-ehuka ke nwa teke ono be ru iya l'ehu; m'o -buru l'oo iphe e-kwe ememe. ³⁶ Yo su: “Nna! Nna! O bu nggu bu onye a-du ike mekota iphemiphe obule. Pafunu iya okoro iphe-ehuka-wa l'ehu. Olobu; t'ẹ b'o bukwa iphe no iya l'obu e-me. O kwa ophu bu uche-obu ngu e-me.”

³⁷ Yo latashia azu bya aphua Ɛphe; Ɛphe eku mgbenya. Yo su Pyita: “Sáyimonu; ?iiku mgbenya? ?Ti dudu ike muru enya; chefua nche awa lanu? ³⁸ Unu chee nche; kfuru nu Nchileke; t'ẹ b'e nwuru unu ye l'iphe a-data unu. Obu madu be onodujekpokwaa evushi evuvu ike; obenu lẹ madu l'onwiya ta dujedu ike.”

³⁹ Yo lufu jeshia okfuru nu Nchileke odo; kfukwaaphu iphe ono, o kfuwaru ono. ⁴⁰ Yo lata azu bya aphukwaaphu Ɛphe odo; Ɛphe ekukwaphu mgbenya; l'ẹke mgbenya erotsukwanua Ɛphe; Ɛphe ta ma iphe Ɛphe e-kfuru iya.

⁴¹ Yo la azu k'ugbo ẹto ya bya asu Ɛphe: “?Unu ekukwadia mgbenya; l'atuta ume? O dzuwaru. Teke obu ruakwaru. Abubu-Ndiphe be aabyakwa oderu ye ndu eme iphe du eji l'eka. ⁴² Unu gbeshi t'ephe je. Unu lekwa l'onye obu, e-deru iya ye obu byaakwaru.”

Aakputa Jisosu

(Mát 26:47-56; Luk 22:47-53; Jọn 18:3-12)

⁴³ Ya ndono; Jisòsu egudekwadua ẹge ono l'ekfu; Júdasu, bú onye lanù l'umadzu iri l'ẹbo ono abyawaphu. Ndu, tso iya nù adù l'igwe. Ẹphe apagbaaru mma; mę mgboro. Ndu ziru ẹphe bú ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mę ndu ezije ekemu; mę ndu bú ọgurennya ndu Ju. ⁴⁴ Júdasu ono, e-deru iya ye ono ekfuhawaru ẹphe iphe ya e-me t'ẹphe gude maru onye ọphu ọbu. Yọ sù ẹphe: "L'ọo onye onanu, ye e-tsuta ọnu l'ishi-uga gude kele iya ekele ono bú onye ọphu unu a-kputa. Unu kwabekwaru iya ẹnya."

⁴⁵ Júdasu erua; tugbulekwaphu waa; jekfushia Jisòsu je asù iya: "Rábayi!" Tsuwa iya phù ọnu l'ishi-uga. ⁴⁶ Ẹphe azugudewaphu Jisòsu; kputa. ⁴⁷ Onye lanù lẹ ndu ono, vudo l'ẹke ono amia mma iya swangu; gbuwa ya nwozi eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; kwata iya nchi. ⁴⁸ Jisòsu asù ndu ono, byaru iya egude ono: "?Unu chigbaa mma; mę mgboro abya iya egude; ?ya bú onye ana nfu?" ⁴⁹ Mbokumboku bę yele unu anoje l'eze-ulo Nchileke; ya ezi unu iphe; ọphu unu 'egudebua ya. Obenu l'iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke mefutaje."

⁵⁰ Ndu etsoje ụzo iya l'ẹphe ha aparu iya haa; gbakashihu.

⁵¹ Yo nweru nwata okoroɓya lanù, tsoru Jisòsu. To nwe iphe o yeru; gufu ẹkwa ọcha, ọ tuphuberu onwiya. Ẹphe akpachia ya; ⁵² yọ mia onwiya; paru ẹkwa ọcha iya ono haa; gbaru ọtu kfuru kwaseru.

Jisòsu nọ l'ifu ndu ọgbo ikpe

(Mát 26:57-68; Luk 22:54-55, 63-71; Jón 18:13-14, 19-24)

⁵³ Ya ndono; ẹphe eduru Jisòsu jeshia k'eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; ndu ishi ọphu achijeru Nchileke ẹja l'ẹphe ha; mę ndu bú ọgurennya; mę ndu ezije ekemu abya edzua. ⁵⁴ Pyita eshi etso iya ote-ẹnnya ote-ẹnnya; tsoru iya jeye l'ogbodufu eze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono. Yo je adugaru l'ẹke ndu nche nọ; nyalahaa ọku. ⁵⁵ Ndu ishi ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono; mę ndu ọgbo ikpe ono l'ẹphe ha acholahaa iphe ẹphe a-sù lẹ Jisòsu meru; ẹge ee-shi t'e kpee ya nkfugbu. To nwe iphe ẹphe phuru, bú iphe o meru. ⁵⁶ Ẹphe dù l'igwe gbaa ya ejo ekebe; ọbu l'ekebe ẹphe ta dakotadu.

⁵⁷ Ndu egbeshi dzua ejo-ire: ⁵⁸ "L'ẹphebedua gudekpokwaa nchi ẹphe nua teke ọ suru: 'Lẹ ya e-mebyishi eze-ulo Nchileke-wa, bú ẹka b'e gude kpua ya-a; l'ime abali ẹto; ya akpua odo, ẹ te egudedu ẹka kpua.' " ⁵⁹ E guderu l'ẹphe kfuru ẹge ono; ekebe ẹphe ta dakotakpokuwanu.

⁶⁰ Eze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono egbeshi l'edzudzu ọha ono; sù Jisòsu: "?To nwedu ọnu, iyeru ndu-wa l'ekebe-wa, ẹphe agbagbaa ngu ẹga-wa?"

⁶¹ Jisòsu adaa nwanshi; to yeru iya ọnu. Eze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono aji Jisòsu ọdo: "?Bù nggu bú Kuráiyisutu ọbu, bú Nwatibe Nchileke ọbu?"

⁶² Jisòsu asù iya: "Iyee; l'ọo yebedua bú iya. Unu a-phù yebe Abubu-Ndiphe l'ẹke ya dugaru l'eka-utara Okaribe-Kakota-Nu; phua ẹge ya e-gude urukpu kẹ imigwe l'abya!"

⁶³ Eze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono eworu uwe nk'iya zija; sù ẹphe: "?Bù egbe ekebe ngunu ọdo bę ẹphe achokwadu. ⁶⁴ ? Unu nwaru iphe ookfu l'ekfubyishi Nchileke? ?Bù ngunu bę unu chitaru?"

Ẹphe atuko sù l'iphe gbaru iya nù bú t'ọ nwuhu.

⁶⁵ Ndu awata iya ọvu ọnu-mini; woru iya ifu kechia; chilahaa ya iphe; sù iya: t'ọ kọnua onye chiru iya iphe. Ndu nche akpụta iya; chilahaa ya ẹka.*

Pyita ago lẹ ya ta madu Jisọsu

(Mát 26:69-75; Luk 22:56-62; Jọn 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Pyita anọdukwadua l'ogbodufu l'ẹke ono; onye lanu l'unwumgboko, ejeru eze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono ozi abata; ⁶⁷ phua Pyita l'ẹke ọnya oku. Yọ bya elee Pyita ẹnya; sù iya: "M'i tsokwa lẹ ndu ẹphe l'ophu Názaretu ono; mbụ Jisọsu shi ayi."

⁶⁸ Pyita atua ego; sù iya: "Lẹ ya ta makwa; iphe iikfu te do iya ẹnya." Pyita atugbuwa jeshia ọzo ọnu-oguzo; oke-oku arawaphu ọra.

⁶⁹ Nwamgboko ono aphua ya ọdo l'ẹke ono; kfulahaaru ndu vudo l'ẹke ono: "Lẹ nwoke-wa tsokwa ẹphe." ⁷⁰ Pyita atukwaa ya phụ ẹgo ọdo.

A nonyaa nwanshi; ndu vudotsua l'ẹke ono asụ Pyita: "Ba tushi ẹgo; l'i yichachaa ya-a. ?Tị bụdu onye Gálili?"

⁷¹ Pyita awata oburu onwiya ọnu; l'eria angụ ekpu iya: "Ya - makpokwaaruu nwoke-wa, unu ekfu okfu iya-a!"

⁷² Teke onophu; oke-oku arawaphu ọra k'ugbo ẹbo ya. Pyita anyata iphe Jisọsu kfuhawaru iya: "Lẹ tẹmanu oke-oku araa ọra ugbo ẹbo bẹ oo-kfu ugbo ẹto lẹ ya ta madu iya." Yọ wata ọra ẹkwa.

15

Jisọsu nọ l'ifu Páyileti

(Mát 27:1-2, 11-14; Luk 23:1-5; Jọn 18:28-38)

¹ Yo be l'onmewa utsu iya; ndu ogbo ikpe ono l'ẹphe ha, bụ iya bụ ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mę ndu bụ ogurennya mkpukpu; mę ndu ezije ekemu abya achia idzu. ẹphe ekee Jisọsu eri; kpụta iya jekfushia Páyileti. ² Páyileti aji Jisọsu: "Ọ bụ nggu bụ Eze ndu Ju?"

Jisọsu asụ iya: "Ọ kwa nggu b'o shi l'ọnu."

³ Ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja abya ekfushilahaa igweligwe iphe, ẹphe suru l'o meru. ⁴ Páyileti asụ iya ọdo: "To nwekpodua ọnu, iye? Ọ kwa l'i nuru-a igweligwe iphe, ẹphe ekfugbaa l'i meru."

⁵ Jisọsu te kfuhekwa okfu ọdo. Yo ji Páyileti ẹnya.

Eekpe Jisọsu nkfugbu

(Mát 27:15-26; Luk 23:13-25; Jọn 18:39—19:16)

⁶ L'iphe bụ Aji Esweta, sweru esweswe bẹ Páyileti atufujeru ẹphe onye mkpọro lanu, ẹphe suru t'ọ tufuru ẹphe. ⁷ Yo nweru nwoke lanu, eeku Barábasu, a turu mkpọro. Barábasu tso lẹ ndu seru okwa-tsu gọvumentu l'ike; bya egbukwaaphu ọchi l'ogege ono. A tuko taa ẹphe mkpọro. ⁸ Igwe ọha ono abya asụ Páyileti t'o meeru ẹphe ẹge oomejehawa. ⁹ Páyileti aji ẹphe: "Ọ bụ tẹ ya haaru unu Eze ndu Ju tọ?" ¹⁰ Kẹ l'ọ mawaru l'ọ bụ ẹnya-kfurukfuru bẹ kparu iphe ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja dufutaru iya Jisọsu.

¹¹ Ndu ishi ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono akpalia ikpoto ndu ono; sù ẹphe t'ẹphe kebe t'ọ hachiaru ẹphe Barábasu. ¹² Páyileti asụ

* 14:65 14:65 Azá 50:6; Mát 26:67.

ẹphe: “?Bùkwanu ngunu bẹ ya e-me nwoke ọphu unu ékú Eze ndu Ju?”

¹³ Ẹphe atọ́a ọ́zú; sù: “Kpọ́pyabe iya l'oshi-osweru!”

¹⁴ Páyileti asù ẹphe: “?Kẹ́ ngunu? ?Bù egbe ẹ́jọ́ iphe ngunu b'ọ́ meru?”

Ẹphe akakpọ́ọ́ ya ru ọ́rashi ike: “Kpọ́pyabe iya l'oshi-osweru!”

¹⁵ Páyileti achọ́lahaa ẹ́ge ya e-me mee t'ẹ́hu tsọ́o ikpoto ndu ono ẹ́na. Yọ́ haaru ẹ́phe Barábasu t'ọ́ laa; sù t'e chia Jisọ́su ẹ́chachi. E chiebe iya ẹ́chachi; yo duta iya nù t'e je akpọ́pyabewa iya ru l'oshi-osweru.

Ndu soja aja Jisọ́su ewena
(Mát 27:27-31; Jọn 19:2-3)

¹⁶ Ndu soja ono eduru iya jeshia l'ogbodufu nnajioha, bù Páyileti; ẹ́phe ekukoo ndu soja ono l'ẹ́phe ha. ¹⁷ Ẹphe achita kpowula kpowula uwe uswe yee Jisọ́su; woru okpu-eze, ẹ́phe kparu l'ogvu kpube iya. ¹⁸ Ẹphe abya ekele iya ekele ndu soja; sù iya: “Ndzọ́ ngu ndzọ́ ogologo; Eze ndu Ju!” ¹⁹ Ẹphe eworu oshi chia ya l'ishi; vọ́ ya ọ́nu-mini. Ẹphe abya ebyishiru iya ikpere l'alí t'ọ́duje l'ẹ́phe akwabẹ́ iya ugvu. ²⁰ Ẹphe ajaẹ́betsua ya ewena; bya eyefu iya kpowula kpowula uwe uswe ono; bya eworu uwe nk'ia yee ya; kpọ́ta iya t'ẹ́phe je akpọ́pyabe iya l'oshi-osweru.

Aakpọ́pyabe Jisọ́su
l'oshi-osweru

(Mát 27:32-44; Luk 23:26-43; Jọn 19:17-27)

²¹ Ẹphe eyebuta nwoke lanù, eswekwaru esweswe, eeku Sáyimonu, onye Sayirini t'ọ́ vuta oshi-osweru ono. Sáyimonu ono shikwaru l'ẹ́gu alata. Ọ́ bù iya bù nna Alẹ́guzánda; mẹ́ Rúfọ́su. ²² Ẹphe eduru Jisọ́su rua ẹ́ke eekuje Gólugóta, bù iya bù “Okpokoro Ishi” ²³ bya eworu mee, a gwakọ́beru mę́eru; nù iya t'ọ́ ngua. Yọ́ jika iya angungu. ²⁴ Ẹphe akpọ́pyabe iya l'oshi-osweru; bya eworu uwe iya kekashiaru onwẹ́phe. Ẹphe atọ́a ẹnwa t'ẹ́phe maru iphe onyenọ́nu e-wota.* ²⁵ Ọ́ búlephu l'ẹ́nyanwu-agbakota l'ọ́tsu bẹ́ ẹ́phe kpọ́pyaberu iya l'oshi-osweru ono. ²⁶ Iphe ono, dù ẹ́jọ́, ẹ́phe sùru l'ọ́ meru ono b'e deru kfube l'oshi-osweru ono; sù: “Eze ndu Ju.” ²⁷ Ẹphe akpọ́pyabekwaphu ọ́madzọ́ labù ọ́do, bù ndu iphura l'oshi-osweru labù ọ́do: onye lanù anọ́du Jisọ́su l'ẹ́ka-ọ́tara; onye ọ́phu anọ́du iya l'ẹ́ka-ibiyita. ²⁸ Yọ́ búru ẹ́ge ono b'e shi; yo ree mbù iphe e dehawaru l'ẹ́kwo okfu Nchileke; sù: “A gùkọ́beru iya lẹ́ ndu emebyi ekemu.”

²⁹ Ndu eswe l'ẹ́ke ono ekfubyishi iya; l'atọ́ l'ishi l'ishi; l'azọ́ru iya ukwe: “Họ́! Nggùbe ọ́phu sùru l'ii-mebyishi eze-ọ́lọ́ Nchileke; gude abalí ẹ́to kpọ́-kwazi iya; ³⁰ dzọ́nua onwongu. Shinu l'oshi-osweru ono nyifuta!”

³¹ Ọ́ kwaphu ẹ́ge ono bẹ́ ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹ́ja; mẹ́ ndu ezije ekemu tọ́ko aja iya ewena. Ẹphe ekfutsuaru onwẹ́phe: “Nta-a b'ọ́ dzọ́ru ndu ọ́do; tọ́ dù ike dzọ́o onwiya. ³² Tẹ́ Onye Ndzọ́ta ọ́bu, bù Eze ndu Ízurelẹ́ ọ́bu nyifutanu l'oshi-osweru ono; k'ọ́phu ẹ́phe a-phù iya; kweta l'ọ́o ya bù Onye Ndzọ́ta ọ́bu l'oswiya.”

Ọ́madzọ́ labù ono, a kpọ́pyabekotaru ẹ́phe l'ia l'oshi-osweru ono ekfubyishikwa iya phu.

* 15:24 15:24 Egvu 22:18.

Anwuhu Jisosu

(Mát 27:45-56; Luk 23:44-49; Jón 19:28-30)

³³ Ẹnyanwu egvuleruphu l'ishi; nchi ejihu l'alì ono mgburumgburu; ẹkemeke ọbule agbakọta tsùbalangu jeye l'oke-eswe urenyashi. ³⁴ Yo be l'oke-eswe urenyashi iya; Jisosu echia mkpu; su: "Eloyi! Eloyi! ? Lema sabakitani?" ọbù iya ọbù: "Nchileke iya! Nchileke iya! ? Ọbù ngunu meru iphe ì parù iya haa nkìnyi iya?"

³⁵ Ndu haru vudotsua l'ẹke ono anua ya; su: "Unu nua iya ru; m'ọ kwa Eláyija ọbù ooku." ³⁶ Onye lanu agbafuta; wota ẹgwo-ncha; tsee ẹ mẹ, shihuru ọka; woru iya tsebe ẹ nwoshi, du ogologo; nu iya t'ọ ngua;† bya asu: "Unu ngabe t'ẹphe maru: ? ọbù Eláyija, ọbù onye nkfuchiru Nchileke a-bya ekufuta iya."

³⁷ Jisosu echishia mkpu ike; tubua ume.

³⁸ Ya ndono; ẹkwa, eegechitaje onu-uzo ime ọlo ọbu, ọbù iya ọbù ẹnya eze-ọlo Nchileke; eshilephu l'eli iya gbaa tarara; lajahu ẹbo jeye alì iya. ³⁹ Onye ishi ndu soja, vudo cheeru Jisosu ifu anua teke ono, Jisosu chishiru mkpu ike; tubua ume ono; su: "Nwoke-wa bukwapu Nwatibe Nchileke l'oswiya!"

⁴⁰ O nweru unwanyi, vudo ote-ẹnya; l'ele ẹnya t'ẹphe maru iphe eme nu. Ndu ono ọbù Méri kẹ Mágudala; mẹ Méri, ọbù nne Jémusu nshì; mẹ Jósẹsu. Onye ọdo ọbù Salómi. ⁴¹ Unwanyi ono ọbù ndu shi etso Jisosu l'ejeru iya ozi teke o shi ọdu ẹ Gálili. Unwanyi ndu ọdo ọkwapu l'ẹke ono, ọbù ndu tsoru iya nu rua Jerúsalemu.

Eeli Jisosu

(Mát 27:57-61; Luk 23:50-56; Jón 19:38-42)

⁴² Teke ono ọbùwa urenyashi mbọku, ndu Ju akwakọbeje kwabẹru echile iya, ọbù mbọku ọtu-ume. ⁴³ Ya ndono; Jósẹfu, ọbù onye Arimatíya ejekfushia Páyileti. Jósẹfu ono ọbù onye nweru ẹnya l'ogbo ikpe ndu Ju. O shihakpowa teke teru etete leta ẹnya teke Nchileke e-koshi l'ọo ya ọbù eze. Ya ndono; yo gude obu-nwoke jekfushia Páyileti je arọo ya tẹ ya pata odzu Jisosu je elia. ⁴⁴ Yọ du Páyileti biribiri l'o gbe nwuhukewebwanu mbù Jisosu. Yọ bya ekua onye ishi soja ono; jì iya: "M'ọ ọbù oswi-okfu l'ọ nwuhuwaru?" ⁴⁵ Páyileti anutatsulephu l'onu onye ishi soja ono l'ọ nwuhuwaru; kweta tẹ Jósẹfu je apatawaru odzu iya. ⁴⁶ Jósẹfu eje anmata ẹkwa ọcha; bya apatsuta odzu Jisosu; woru ẹkwa ọcha ono nmaa ya; je eworu iya nyobe l'ili, a turu l'ogba mkpuma. Yo metsua bya eswita mkpuma, du egvu swichia onu ili ono. ⁴⁷ Méri kẹ Mágudala; mẹ Méri, nne Jósẹsu aphua ẹke ono, e nyoberu odzu Jisosu ono.

16

Jisosu shi l'onwu eteta

(Mát 28:1-8; Luk 24:1-12; Jón 20:1-10)

¹ Mbọku ọtu-ume ono eswelephu; Méri kẹ Mágudala; mẹ Salómi; mẹ Méri, nne Jémusu akpata manù senti, du iche iche t'ẹphe je etee odzu Jisosu. ² Yo be mbọku Sonde, ọbù mbọku mbù l'idzu; ẹphe anmaa ẹwa jeshia l'ili ono l'ẹnyanwu-ahata. ³ Ẹphe ajitsua onwẹphe onye e-swifuru ẹphe eze mkpuma ono, e gude bechia onu ili ono? ⁴ T'ẹphe

† 15:36 15:36 Egvu 69:21; Mát 27:48; Luk 23:36; Jón 19:28-29.

palia ɛnya; b'e gbe swifuwa nū eze mkpuma ono. ⁵ Abahū, ɛphe abahū l'ili ono; ɛphe aphūwaphu nwata okorɔbya, nɔ ɛphe l'ɛka ɔtara yeru kpowula kpowula uwe ɔcha. Yɔ dū ɛphe biribiri; ɛphe atsulahaa egvu.

⁶ Onye ono asū ɛphe: "T'ɛ b'ɔ dūshi unu biribiri. ?O kwa ɔ bū Jisɔsu kɛ Názaretu ɔphu a kpɔpyaberu l'oshi-osweru bɛ unu achɔ? O tetaakwaru nɔdu ndzū ɔdo! E tɔ nɔhekwa l'ɛke-a! Unu lekwa ɛke, e shi nyobe odzu iya! ⁷ Ọlobu; unu tūgbua je ekfuru ndu etsoje ɔzo iya mɛ Pyita l'o vuakwa unu ɔzo jeshia Gálili. O kwa l'ɛke ono bɛ unu a-phū iya, bū iya bū ɛge o kfuhawaru unu."

⁸ ɛphe eshi l'ɛke ono lufuta; vūta ɔso; l'ɛke ɛhu-anmanma mɛ biribiri iya guderu ɛphe. Ọtsu-egvu iya te kwe t'o nweru onye ɛphe a-dū ike kfuru okfu nū.

⁹ Teke Jisɔsu shi l'ɔnwu teta nɔdu ndzū lɛ mbɔku mbū l'idzu b'o meru tɛ Méri kɛ Mágudala vuru ɔzo phua ya, bū iya bū nwanyi ono, ɔ chífujeru ɔgvu ɛsaa, bu iya l'ɛhu ono. ¹⁰ Méri ono eje ekfuru iya ndu ono, ɛphe lɛ Jisɔsu shi ayi ono l'ɛke ɛphe dɔkoberu; l'ara ɛkwa. ¹¹ Yo kfutsuaru ɛphe l'ɔ nɔ ndzū; mɛ lɛ ya gude ɛnya iya phua ya; ɛphe te kweta.

¹² E meebe; Jisɔsu agbaa ɔgbugba ɔdo bya eworu onwiya koshi ɔmadzu ɛbo lɛ ndu ono, etsoje ɔzo iya ono l'ɛke ɛphe eje iphe. ¹³ Ndu onanu alatashia azū je ekfuru iya ndu ɔphunanu; ɛphe te kwekwaphu.

*Jisɔsu ekoshi onwiya
ndu etsoje iya nū*

(Mát 28:16-20; Luk 24:36-49; Jɔn 20:19-23; Ndu 1:6-8)

¹⁴ E meebe; Jisɔsu ewokwaruphu onwiya koshi ɔmadzu iri lɛ nanū ono l'onwɛphe l'ɛke ɛphe nɔ eri nri. Yɔ baaru ɛphe mbà l'ɛphe te ekwetajedu ekweta; mɛ l'ɔkpoma nmaru ɛphe egbudegbu; okfu l'ɛphe te kwetadu l'iphe ndu ono, phuru iya nū lɛ ya tetatsuaru nɔdu ndzū ono kfuru bū oswi-okfu.

*Unu jee mgboko kpoo-gbaa
je ekfukashia ozi-ɔma-a*

¹⁵ Yɔ sū ɛphe: "Unu jee ɛkemeke ɔbule lɛ mgboko gbaa mgburumburu je ekfukashia ozi-ɔma-wa tɛ onyemonye ɔbule nua ya. ¹⁶ Onye ɔphu kwetaru nū, e meru baputizimu bɛ Nchileke a-dzɔfuta. Onye ɔphu ɛ-te kwetadu nū bɛ Nchileke a-nma ikpe. ¹⁷ Ndu ɔphu woru onwɛphe ye iya l'ɛka bɛ ee-gude iphe-ɔphulenyaa ɔwaa hūbe ama: ɛphe e-gude ɛpha yɛbe Jisɔsu chishia ɔgvu; gudekwa iya phū ghaa okfu-alí ɛphe; kfulahaa l'okfu, Ume-dū-Nsɔ ekoshi ɛphe. ¹⁸ ɛphe -chíta agwɔ l'ɛka b'ɛ to nwedū iphe oome ɛphe. ɛphe -ngua iphe egbu madzū b'ɛ to nwedū iphe oome ɛphe. ɛphe -byibe ndu iphe-ememe eme ɛka; ɛphe akorohu."

*Jisɔsu ala l'imigwe
(Luk 24:50-53; Ndu 1:9-11)*

¹⁹ Ya ndono; Nnajiufu, bū Jisɔsu ekfugetsuaru ɛphe okfu ono; Nchileke ewolia ya woba l'imigwe. Yo je adūgaru l'ɛka-ɔtara Nchileke. ²⁰ Ndu ono, etsoje ɔzo iya ono alaa je ezilahaa ozi-ɔma ono l'ɛkemeke ɔbule. Nnajiufu l'eyeru ɛphe ɛka l'ozi ono; shi l'iphe-ɔphulenyaa, ɛphe emetsua ekoshi l'ozi-ɔma ono, ɛphe ezi ono bū l'ɛka iya b'o shi. Ono kwa ɛge ɔ dū.

Ozi-Ọma, Luku deru

¹ Onye-ukfu-l'ọha, bụ Tiyófilosu;

A dụwa l'igwe wata ode akọ iphe ono, meeberu l'echilabu ayi ono l'ekwo. ² Ndu ono, deru iphe ono deleru iya phụ l'ẹge a kọru ayi mbụ ndu ophu gude ẹnya ẹphe phụa ya; megee bya aburu ndu, ezi ozi-ọma ono ezizi. ³ Ọ dukwa mu phụ mma; Onye-ukfu-l'ọha; tẹ mu kọoru ngu iphe meru nụ l'ọkpa iya l'ọkpa iya; keshinu mu toru nwehu ọọ iphemiphe ọbule ono, daru nụ ono shitakpo lẹ mbụ. ⁴ Iphe mu ede iya bụ t'i maru ọkpobe okfu ono, bụ ọnu b'e gudehawa zia ngu iya ono.

Ozi kẹ l'aa-mụ Jọnu Baputizimu

⁵ Teke Hérodu shi buru eze, achi Judíya b'o nweru onye achijeru Nchileke ẹja, aza Zekaráya. Zekaráya shi l'ogbo ndu achijeru Nchileke ẹja, bụ Abíja phẹ. Ọ luru nwanyi l'ikfu Éronu, bukwapu ikfu ndu achijeru Nchileke ẹja. Ẹpha nwanyi ono bụ Elízabetu. ⁶ Ẹphe ẹbo tuko buru ndu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke. Ẹphe tuko ekemu Nchileke l'ọ ha l'eme; l'etsokwapu nsọ Nchileke l'ọ ha. Ẹ tọ dudu ẹke aata ẹphe ụta. ⁷ Ọ bulephu l'ẹphe luru gbururu jeye ẹphe akashihu; to nwe nwa, ẹphe mụtaru; okfu lẹ Elízabetu ta atsudu ime.

⁸ Tọ dụ iya bụ; Zekaráya ejelaha ozi k'ochiru Nchileke ẹja l'ifu Nchileke; kẹ l'ọ bukwanu ndu ogbo nk'ia b'o ruberu mbụ ozi k'ochiru Nchileke ẹja. ⁹ A turu ẹnwa, bụ nsọ, ẹphe emeje; yọ daaru iya mbụ ọbahu l'ime ọlo ẹke ẹnya eze-ọlo Nchileke nọ; oje ọkpo ínsensu ọku. ¹⁰ Mkpọro-ọha ono akuru l'etezi; l'ekfu anụ Nchileke l'ọ gbaru teke eeyeje ọku l'ínsensu ono.

¹¹ Ojosi-imigwe, shi l'ẹka Nnajiufu esee Zekaráya l'uzo ẹka-utara ẹnya-ngweja ẹke ono, aakpoje ínsensu ọku ono. ¹² Meji agbabuhu Zekaráya l'ọ phuru iya. Yọ tsulaha egvu. Ojosi-imigwe ono asụ iya: ¹³ “Ba atsushi egvu Zekaráya; l'okfu, i k'furu nụ Nchileke b'ọ nwakwaru. Nta-a; bẹ Elízabetu, bụ nyee ngu a-mụtaru ngu nwata nwoke. Iphe ị-gụ nwata ono bụ Jọnu. ¹⁴ Nwata ono e-me t'ẹhu tsọ ngu ẹna; a dụ l'igwe tee ẹswa kẹ l'a mụru iya! ¹⁵ Iphe ọbu bụ lẹ ọo-buru onye nweru ẹnya l'ifu Nchileke. Ẹ tọo ngukwa mee; too tsu ọnu l'iphe ọdo, bụ iphe aangụ angungu, eme l'ẹnya. Ume Nchileke bẹ e-shiru teke ọ nọ l'ẹpho nne iya buru iya eburu l'ẹhu. ¹⁶ Igweligwe unwu Ízurelu bẹ oo-me t'ẹphe lata azụ lakfuta Nnajiufu, bụ Nchileke ẹphe. ¹⁷ Ọo ya bụ onye e-gude Ume Nchileke; gude ike, dụ l'ọ bụ kẹ Eláyija, bụ onye nk'fuchiru Nchileke; vuru iya ụzo jee. Ọo-gọ-zitaru unwegirima obu nna ẹphe. Ọo-gọta ndu bụ 'anumanuma phẹ; t'ẹphe kwaa ẹnya; tsoru ụzo ophu ndu doberu ẹka ndoo etso; k'ophu oo-shi iya mee tẹ ndu kẹ Nchileke l'ẹphe ha kwakoberu Nnajiufu.”

¹⁸ Zekaráya aji ojosi-imigwe ono: “?Nanụ ẹge ya e-shi maru l'iphe-a, i k'fushiru-wa bụ ire-lanụ; l'ẹke ya kahwaru akahụ; nyee ya akahukwapu ẹge ono?”

¹⁹ Ojozi-imigwe ono asụ iya: “?Ị marua l'ọo yẹbedua bụ Géburelụ, anọje l'ifu Nchileke. Ọ kwa Nchileke bẹ ziru iya tẹ ya bya ekfuru yeru ngu; zia ngu ozi-oma-wa; ²⁰ ọphu 'i kwetadu l'okfu, ya kfuru ngu. Lekwa; shita nta-a bẹ ọnu a-buru ngu kpurumu: ẹ to nwehedu l'i kfua okfu ọdo jeye mbọku iphe-a l'ọ ha e-rekota. Okfu iya-a e-rekota l'oruberu iya.”

²¹ Mkpọro ọha ono adọru eche Zekaraya; ẹphe ta ma iphe meru iphe ọnono anọno l'ime eze-ulo Nchileke ono. ²² Yọ lufuta; tọ dufe ike kfuru okfu yeru ẹphe. Ẹphe amalẹruphu l'ọ phuru àphù l'ime eze-ulo Nchileke ono; too kfuhe okfu lẹ phuu. Yọ bụwaru-a ẹka bẹ oopheje gude l'ekfuru ẹphe okfu.

²³ Oge ozi iya l'ulo Nchileke agvulephu; yọ tughua lashia nk'iya. ²⁴ A nọnyaa; nyee ya; mbụ Elízabetu abya atsuta ime; nọkota l'ulo mkpurumkpuru ọnwa ise. ²⁵ Yọ sụ: “Nta-a bẹ Nnajiufu lewaru iya ẹnya; bya eshia ẹge-a nafu iya iphere l'ifu ndiphe.”

Ozi l'aa-mụ Jisọsu

²⁶ Yo be l'ọnwa kẹ ishingụ k'ọphu Elízabetu tsutaru ime; Nchileke abyakwaphu bya ezia ojozi-imigwe, bụ Géburelụ t'ọ je Názaretu l'alị Gálili; ²⁷ je ezia nwamgbọko lanu ozi. Ẹpha nwamgbọko ono bụ Méri. Nwamgbọko ono bẹ nwoke ta chikahubua ọkpa. Onye eje okfu iya bụ nwoke, aza Jósẹfu, shi l'awa eze ndiche ono; mbụ Dévidi. ²⁸ Géburelụ abyakfuta nwamgbọko ono bya asụ iya: “?Ị dughu mma; nggube onye Nchileke kwabẹru oke ugvu! Nchileke swikwaru ngu eswiru.”

²⁹ Méri anulephu ekele ono; obu echia ya taa! Yọ rịa: “?Bụ egbe ekele ngunu dọ ẹge-a?” ³⁰ Ojozi-imigwe ono asụ iya: “Ba atsushi egvu Méri; lẹ Nchileke mewaru ngu eze-iphe-oma. ³¹ Lekwa; l'ị-tsuta ime; mụa nwata nwoke. Iphe ịi-gu iya bụ Jisọsu. ³² Ọo-buru onye kfube ọsua ha nshinu. Iphe ee-ku iya bụ Nwatibe Ọkaribe-Kakọta-Nụ. Nnajiufu, bụ Nchileke e-me iya eze l'ọ bụ onye iche iya ono; mbụ Dévidi. ³³ Ọo-buru eze; chịa ndu ọnu ọlo Jékọpu gbururu jeyewaru; ọphu 'ọo-bubuhudu eze abubuhu gbururu jeye.”

³⁴ Méri asụ ojozi-imigwe ono: “?Nanụ ẹge oo-shi dọ ẹge ono l'ẹke nwoke ta chikahubua ya ọkpa?”

³⁵ Ojozi-imigwe ono asụ iya: “Ume Nchileke a-tsopyabe ngu; ike kẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ abya emee ngu ire l'ẹhu. Ọo ya bụ lẹ nwata ono, ịi-mụ ono bẹ ee-ku Nwa, dọ nsọ kẹ Nchileke. ³⁶ Odo bụ; lekwa: abubu ngu, bụ Elízabetu tsutaakwaru ime nwata nwoke; l'ẹke ọ kahụwaru akahụ ẹge-a. Ọnwa ọwaa ekwe iya ọnwa ishingụ; mbụ onye ono, e shi eku onye ẹ-ta tsudu ime ono; ³⁷ kẹ lẹ Nchileke te nwedu iphe kpọru iya ẹka l'ememe.”

³⁸ Méri asụ: “Mgbẹ ya nọwaa! ?Ọ kwa lẹ ya nọwa l'ẹka Nchileke. T'ọ duru iya ẹge i kfuru.” Ojozi-imigwe ono atughua lashia.

Méri eje kẹ Elízabetu phe

³⁹ E meebe; Méri ajikobe; gude ọso; yọ buru iya oje mkpukpu lanu obu l'alị ugvu Judíya. ⁴⁰ Yọ bya abata l'ulo Zekaraya; bya ekele Elízabetu ekele. ⁴¹ Elízabetu anulephu ekele Méri ono; nwata ono emee ya ụkporo l'ẹpho; Ume-dụ-Nsọ akparuta Elízabetu l'ẹhu. ⁴² Yọ raa ya tororo; sụ: “Onye Nchileke gọru ọnu-oma nụ b'ị bụ l'unwanyị mgburumgburu! Ẹge ono bẹ Nchileke gọkwaruphu nwata ono, nọ ngu

l'epho ono onu-oma! ⁴³ ?Bụ ngunu meru iphe e kweru tẹ nggubedua, bụ nne kẹ Nnajiufu iya bya nk'ia? ⁴⁴ Lẹ teke ono, ya nuleruphu ekele ono, i keleru iya ono bẹ nwata ono, nọ iya l'epho ono meru ukporo; l'ẹke ẹhu atso iya ẹna. ⁴⁵ Nggube nwanyi; tẹ ẹhu tsoo ngu ẹna; okfu l'i kweru l'okfu ono, shi l'ẹka Nnajiufu rua ngu nchị ono e-re!"

Egву, Мэри агу гуде аја Nchileke

⁴⁶ Méri asụ:

"Ya gude obu iya aja Nnajiufu ajaja.

⁴⁷ Ya ete ẹswa Onye Ndzota iya,
bụ Nchileke.

⁴⁸ Nchileke guberu yẹbe nwanyi,
nọ iya l'ẹka iphe;
bụ iya bụ yẹbe nwanyi,
wozitaru onwiya alị.
Ogbo, nonu e-shi nta-a kulahaa ya:
onye a goru onu-oma nụ;

⁴⁹ okfu lẹ Okaribe,
bụ Nchileke;
bẹ mewaru iya iphe ha nshinu.
Epha Nchileke dụ nsọ.

⁵⁰ Ndu atsụ Nchileke egwu;
bẹ Nchileke aphujeru imiko
tsube l'ogbo; rua l'ogbo.

⁵¹ O gudewa ẹka iya koshi ike iya.
O chikashiwaru ndu
gude ekuku l'arị oriri l'obu ẹphe.
⁵² Ndu ike nọ l'ẹka b'ọ nafuje ike ẹphe;
bya apalishia ndu ophu
onodu ẹphe laru alị.

⁵³ Ndu ẹgu agụ b'ọ gudeje
iphe dụ mma nujishia epho;
bya asụ ndu nweru iphe
t'ẹphe gbaru ẹka laa.

⁵⁴ O gbaru ndu nk'ia;
mbụ ndu Ízurelu mkpu;
kẹ l'ọ nyataru kẹ obu-imiko
iya l'ẹke ẹphe nọ,

⁵⁵ bukwanu iphe o kfulu
nna ayi oche phe, bụ iya bụ
Ébirihamu yele awa iya l'ẹphe ha!"

⁵⁶ Méri anọ-rua iphe ruru onwa ẹto lẹ kẹ Elízabetu phe; yọ bụru iya alala.

Aamu Jonu Baputizimu

⁵⁷ Yo rua Elízabetu l'ezeda; yọ bya ezeda; mụa nwata nwoke. ⁵⁸ Ndu obutobu ẹphe; mẹ ndu abubu ẹphe anụa ẹge Nnajiufu phụ-beru iya imiko; byatashia; ẹphe l'ia l'etee ẹswa iya.

⁵⁹ Nwata ono anolephu abalị ẹsaa; kẹ ẹsato iya; ẹphe abyatashia ya obu utsu. Ẹphe emelahaat'ẹphe gụa ya nna iya, bụ iya bụ Zekaraya.
⁶⁰ Nne iya asụ ẹphe: "Wawa; l'ẹ tọ bụdu iya; l'iphe aa-gụ iya bụ Jonu."

⁶¹ Ẹphe asu iya: “?I phujeru abubu unu, aza egbe ẹpha onanu?”
⁶² Ẹphe abya egude ẹka kfuru nu Zekaraya; ji iya iphe o du iya t'a gua nwata ono.

⁶³ Zekaraya amaa ẹka t'a nu iya ekwekwerekwe, eedeje iphe. Yo bya edee: “L'ẹpha iya bu Jonu.” Yo dukota ẹphe biribiri. ⁶⁴ Teke ono teke onophu; ire atushihuwa iya phu. Yo watawaphu okfu okfu; jalahaa Nchileke ajaja. ⁶⁵ Ndu obutobu iya l'ẹphe ha atsulahaa egvu. Akọ iphe ono ejegbaru ẹke ono. Ndu ono, bu l'alì ugvu Judiya ono anukota iya. ⁶⁶ Iphe, bu ndu nuru iphe ono edobe l'iya phu l'okpoma; l'ajigbaa: “? Bu egbe ngunu be nwata owaa e-mekochaa buru;” ke l'o doru ẹnya le Nchileke turu iya ẹka t'o buru onye du iche.

Zekaraya ekfuchiru Nchileke

⁶⁷ Ume-du-Nso abya eji nna nwata ono; mbu Zekaraya ẹhu; yo wata okfuchiru Nchileke; su:

⁶⁸ “T'a jaa Nnajiufu, bu Nchileke

ke ndu Izurelu ajaja;
 ke l'o byakfutawaru ndu nk'iya;
 bya agbata ẹphe.

⁶⁹ O dufutaru ayi Onye Ndzota,
 nyiberu anyibe,
 shi l'eri onye ono,
 no iya l'eka ono;
 mbu Dévidi.

⁷⁰ Bu iya bu iphe o shi l'onu ndu
 nkfuchiru iya, duru iya iche kfu teke ndiche:

⁷¹ L'aa-dzota ayi l'eka ndu ohogu ayi;
 me l'eka ndu ono, ayi du ashì ono.

⁷² T'o phuaru ayi imiko ono,
 o suru ndiche ayi phe le ya a-phu ono;
 nyata ukwa ono, du nsọ, o kweru ono.

⁷³ O rihakpowaruru onye iche ayi;
 mbu nna ayi Ébirihamu angu

⁷⁴ le ya a-nafuta ayi l'eka ndu ohogu ayi;
 k'ophu ayi e-jelahaaru iya ozi l'o bu ndu
 ẹ-ta tsudu egvu;

⁷⁵ buru ndu bu ndu nk'iya;
 bya abukwaruphu ndu doberu
 ẹka ndoo l'ifu iya jeye l'oge
 nka-ezekuna nk'ayi.

⁷⁶ A bya le nggube nwata owaa:
 Iphe ee-ku ngu bu onye nkfuchiru
 Okaribe-Kakota-Nu;
 ke l'ii-vuru Nnajiufu uzo jee;
 k'ophu ii-bọ-oduru iya uzo;

⁷⁷ mee t'ẹphe maru le Nchileke
 a-guru ẹphe nvu l'phe du eji, ẹphe meshiru;
 shi ẹge ono dzota ẹphe.

⁷⁸ Oo-gude ome-odoo ya
 phuaru ayi imiko.
 Oo-me te ndzota ophu echi l'o bu ẹnyanwu

hafuta bya echiaru ayi;

79 k'ophu ọo-buru iphoro;

chiaru ndu ophu nọ l'ochi;

mbu ndu ophu onwu nọdu swiru eswiru;

mẹ t'o duru ayi bahu l'uzo ẹhu-agu."

80 Nwata ono abya evua; kanwuru ẹhu; nweru egomunggo. Yọ nọ l'echi-ẹgu jeye mbọku ọ lufutaru l'edzudzu ọha lẹ İzurelu.

2

Aamu Jisusu

(Mát 1:18-25)

1 Yo buru teke ono bẹ eze, bu Síza Ogósutosu turu ekemu; su t'a gwa iphe bu ndu bu l'alì-eze iya ógú; dekota ẹpha ẹphe l'ẹkwo.

2 Ono bu ógú odungu, e vutsukpo ọzo gwa. Teke a guru ọgu ono bu teke Kwíriniyosu shi buru gọvano ndu Siríya. 3 Ya ndono; onyenonu alashia ẹke a muru iya; t'e dee ẹpha iya.

4 Tọ du iya bu; Jósefu eshi lẹ Názaretu l'alì Gálili; jeshia Bétulehemu l'alì Judiya, bukwanu ẹke a muru eze ndiche; mbu Dévidi; kele Jósefu shikwanu l'eri ẹphe; bya abukwaruphu onye ufu ono gẹdegede.

5 Jósefu yeke nwanyi ono, e doberu iya k'alululu ono; mbu Méri ayiko tugbua jeshia t'e dee ẹpha ẹphe. Teke ono bẹ Méri dukwanu ime. 6 Yọ buru teke ono, ẹphe nọ lẹ Bétulehemu ono b'ọ gbalẹru iya phụ l'ezeda.

7 Yọ bya ezeda; mua nwata nwoke, bu iya bu ọkpara iya. Yo woru mpete ẹkwa phukpua ya; nyobe iya l'ikweswi; ke l'ẹ tọ dudu ẹke ẹphe a-nọdu l'ulo ndu-ije.

Ozi, eezi ndu eche aturu

8 O nweru ndu eche aturu, nọ l'ẹgbudu; l'eche igwe aturu ẹphe l'enyashi ono. 9 Ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nchileke abyakfutashia ẹphe. Ọcha-vji ke Nnajiufu achaphee ẹke ono mgburumgburu. Egvu abya ẹphe l'ẹhu. 10 Ojozi-imigwe ono asu ẹphe: "Unu ba atsushi egvu; unu ngabe nchi; lẹ ya byaru unu ozi ozi-oma, e-me t'ẹhu tsoo madzọ kpoo-gbaa ẹna nshinu. 11 Iphe obu bu l'a muru unu Onye Ndzota ntau lẹ Mkpukpu Dévidi; Onye Ndzota, bu iya bu Kuráyisutu, bu Nnajiufu!

12 Owaa iphe unu e-gude maru ndo-ọ: unu a-phụ nwaswa, a phukpuru mpete ẹkwa; woru iya nyobe l'ikweswi."

13 A bya ele ẹnya; igweligwe unwu ojozi-imigwe awukfuta ojozi-imigwe ono, nọhawanu ono; ẹphe ajalaha Nchileke ajaja asuje:

14 "T'ugvu buru ke Nchileke, nọ l'imigwe;

ẹhu-agu aburu ke ndiphe lẹ mgboko,

bu ndu kweru l'ọ yeru ẹphe obu!"

15 Unwu ojozi-imigwe ono awufulephu l'ẹke ono wuba l'imigwe; ndu ono, eche aturu ono ekfulaha: "T'ẹphe jeedukwa Bétulehemu; je aphuedu iphe-a, meru nu, Nnajiufu turu ẹphe onu iya-a."

16 Ẹphe egbeshiwaphu ẹgwegwa ono tugbua; rua; bya aphua Méri yeke Jósefu; phukwaaphu nwata ono, ze l'ikweswi ono. 17 Ẹphe aphubebe l'iya phụ; bya etsota iphe ono, e kfuru ẹphe l'ẹka nwata ono; kọoru ndu nọ l'ẹke ono. 18 Yọ dua ndu ono, nuru iya nu ono biribiri; mbu iphe ono, ndu ono, eche aturu kọru ẹphe ono. 19 Méri eworu iphe ono l'ọ ha suchia l'obu; rilaha ya ariri. 20 Ndu ono, eche aturu ono

emeebe; lasha azu; l'etushi Nchileke epha; aja iya ajaja ke iphe ono l'ọ ha, epe nukotaru le nchi; bya aphua ya l'anya ono. Yo dukotalephu ege ono, ojozi-imigwe ono kfuru iya epe ono.

Eebu Jisosu utsu

²¹ Idzu eswelephu; e woru utsu bua nwata ono; gua ya Jisosu, bu iya bu epha phu, ojozi-imigwe guha-oduru iya; b'a tsutaderu ime iya phu.

Eekufu Jisosu eze-ulo Nchileke

²² Yo rua teke epe e-me nso, epe emeje, bu iya bu t'a safu nwata ono ye le nne iya mmerushi ege ekemu, shi l'eka Mosisu suru t'e meje iya; epe ekuru nwata ono jeshia Jerusalemu t'e ye iya l'eka Nnajiufu, ²³ bu iya bu iphe e deru l'ekemu Nnajiufu; su: "L'iphe bu nwa odungu le nwoke be ee-dobejeru Nnajiufu iche." ²⁴ Epe jekwaruphu je anu ngweja t'a chiaru Nchileke; bu iya bu ege e kfuru iya l'ekemu Nnajiufu. Ngweja ono bu: a -phudu kparakobe labu; e gude ndo labu.

²⁵ To du iya bu; yo nweru nwoke lanu, bu le Jerusalemu, epha iya bu Simiyonu. Simiyonu bu nwoke, doberu eka ndoo, Nchileke duru le nso; shihakpowa ele enya teke obu, Nchileke a-dzofuta ndu Izurelu obu. O bu onye Ume Nchileke no l'ehu. ²⁶ Ume Nchileke ono mehawaru t'o maru l'e to nwedu l'o nwuhu jeye teke oo-phu-odu Kurayisutu obu, shi Nnajiufu l'eka obu. ²⁷ Ume Nchileke ono eduru iya bahu l'eze-ulo Nchileke. Yo be teke ndu muru Jisosu ku iya bata t'ephe meeru iya iphe ekemu kfuru; ²⁸ Simiyonu abya ekuta iya heru; jalahaa Nchileke; su:

²⁹ "Nnajiufu; hawaru nta-a te yebe onye ono,
no ngu l'eka ono laa l'ehu-agu;
bu iya bu iphe i kfuru.

³⁰ Le ya gudewa enya iya phu Onye Ndzota,

³¹ i fotaru t'iphe bu mbakeshi phugbaru.

³² Iphoro, bu iya be ee-gude mee te
ndu ohodo maru ngu;
me iphoro, a-buru ugu ndu nke ngu,
bu Izurelu."

³³ Nna nwata ono; me nne iya eghechaaphu onu nwandoo l'iphe ono, Simiyonu kfuru l'eka nwata ono; l'eke o du epe biribiri. ³⁴ Simiyonu abya agoru epe onu; su Meri, bu nne nwata ono: "Nwata-wa be Nchileke fotaaakwaru t'o buru: e -vukota a daa; bukwaruphu a -kuba eka e gbeshi; noduru igweligwe madzu le Izurelu. O bukwapu onye aa-du l'igwe jika; ³⁵ e shi ege ono maru egbe iphe epe ari l'obu epe. Nggubedua be aphu a-nodu agbajashi obu l'o bu mma b'e gude suwaa ngu okpoma; mbu l'okfu eh u iya."

³⁶ O nwekwaruphu nwanyi, aza Ana, bu onye nkfuchiru Nchileke. Ana bu nwatibe Fanuwelu, shi l'ikfu Asha phe. O bu ogbodo nwanyi ogurennya, nji iya kuru akuku; lua ya afa esaa. ³⁷ Nji iya ono anwuhu; yo buru eburu gbururu jeye yo gbaa ukporo afa iche ugo eno t'a afa eno to habua eze-ulo Nchileke ahaha. Onoduje abaru Nchileke eja; aswikwaphu aswisiwi; ekfu anu Nchileke: eswe l'enyasihi mkpurumkpuru. ³⁸ Ana abyakwaphu teke ono bya ekele Nchileke

ekele; bya ekfuaru ndu nọkota l'ẹke ono kẹ nwata ono. Ndu ono, o kfuru iphe ono bu ndu shi ele ẹnya tẹ Nchileke gbata Jerúsalemu.

Aalaphu azu lẹ Názaretu

³⁹ Tọ dọ iya bu; ndu ono, mọru nwata ono emeebe iphe ono l'ọ ha; bu iya bukwanu ẹge ekemu Nnajiufu kfuru; yọ buru ẹphe ọla nk'ẹphe lẹ Názaretu l'alì Gálili. ⁴⁰ Nwata ono abya evua; shihu ike; kwaa ẹnya; Nchileke l'emereu iya eze-iphe-ọma.

Nwata ono; nọ l'eze-ulo

Nchileke

⁴¹ Afa l'afa be ndu mọru Jisọsu ejeje Jerúsalemu; ọgba Aji Esweta. ⁴² Jisọsu anọlephu afa iri l'ẹbo; ẹphe atuko jeshikwaa Jerúsalemu ẹge ẹphe ejegehawa. ⁴³ Ẹphe agbaẹbelephu aji ono; yọ buru ẹphe alala. Nwata ono; mbu Jisọsu akwaa lẹ Jerúsalemu; ndu mọru iya nu ta ma. ⁴⁴ Ẹphe atugbua alala; tubesu l'o tso ẹphe. Ẹphe egbe jewa ije ujiku ophu be ẹphe wataderu iya achọcho; chọkashilaha ya l'ẹke ndu abubu ẹphe; me ndu ẹphe maru nọ. ⁴⁵ Ẹphe achọ ya chọ chọ; ẹphe ta phu iya. Ẹphe achoru iya lashia azu lẹ Jerúsalemu ọdo. ⁴⁶ Ẹphe achọ ya abali ẹbo; ga lẹ k'eto ya be ẹphe je aphua ya l'eze-ulo Nchileke; ẹke yele ndu Ju, ezije iphe nọ; yo gebe nchi l'iphe ẹphe ekfu; l'ajikwaphu ẹphe aji. ⁴⁷ Iphe ookfu adukota ndu nuru iya nu biribiri; mbu ẹge iphe dokwanuru iya ẹnya; me ẹge o gude asa aji ohuma. ⁴⁸ Ẹphe aphu l'iya phu mbu ndu mọru iya nu; yọ kpo ẹphe okfu. Nne iya asu iya: "Nwa iya; ?nanu ẹge o du b'i meru ẹphe egbe iya owaa. ?I marua lẹ yele nna ngu be shi keshinu ono chiru obu l'eka l'ẹke ẹphe achọ ngu."

⁴⁹ Yọ su ẹphe: "?Nanu ẹge o du be unu achọ iya? ?Unu ta mahaadu l'ọ gbaru iya ono l'ulo Nna iya to?" ⁵⁰ Iphe ono, o kfuru ono te do ẹphe ẹnya.

⁵¹ Yo tsoru ẹphe lashia azu lẹ Názaretu; l'anuru ẹphe okfu. Nne iya atuko iphe ono l'ọ ha suchia l'okpoma. ⁵² Jisọsu l'evu; l'aka okwa ẹnya eje. Yọ kafuaru ono Nchileke l'obu; nọdukwa iya phu madzu.

3

Ozi, Jonu Baputizimu ezi

(Mát 3:1-12; Mak 1:1-8; Jon 1:19-28)

¹ Yo be l'afa, kwe Tayibiriyosu Siza afa iri l'ise; k'ophu o dọberu ochi ndu Rómu. O bu teke ono be Pónchosu Páyileti shi buru govano ndu Judiya; Hérodu aburu o-chi-oha ndu Gálili. Nwanna Hérodu kẹ nwoke, eeku Fílipu aburu o-chi-oha ndu Ituriya; me ndu Tirakonáyitisu. Layiséniyasu aburu o-chi-oha ndu Ábilini. ² Teke ono kwaphu be Ánasu me Káyafasu shi buru eze ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja. O bu teke ono be Jonu Zekaraya shi buru l'echi-egu; Nchileke abya ekua ya; zia ya ozi. ³ Ya ndono; Jonu etsoru iphe bu ohamoha, buru Ẹnyimu Jódanu mgburumgburu jegbaru; l'ara iya arara; asuje: "Unu taa onwunu uta; sefu ẹka l'iphe du ẹji, unu meshiru; ghaa umere lakfuta Nchileke; t'e mee unu baputizimu; k'ophu Nchileke a-guru unu nvu l'iphe du ẹji, unu meshiru." ⁴ Bu iya bu ẹge e deru iya l'ekwo Azaya, bu onye nkfuchiru Nchileke; su:

"O nweru onye l'echi mkpu l'echi-egu; su:

T'e meeru Nnajiufu ụzo iya;
T'a chikwaaru iya oje ono t'o vudo ntumu!

⁵ Ẹke, sũdaru asũda bẹ ee-nwuchi enwuchi.

Ugvu k'eze iya; mẹ ugvu
kẹ nshii;

bẹ ee-gbuzitakota.

Iphe, bụ ẹke ụzo gwọ-jiru agwọ-ji

bẹ ee-me t'ọ kƒuru ntumu.

Ẹke ọ dũ nkwoƒodo nkwoƒodo

bẹ ee-me t'ọ yiƒo ayiƒo; kwọo akpẹhu.

⁶ Madzũ kpoo gba a-phũ ẹge

Nchileke e-shi dzọta ndu nk'iya."

⁷ Ya ndono; Jõnu asũ ikpetuma ndu wufutaru t'e mee ẹphe baputizimu: "Unubẹ ndu-a, ikputu mũshiru-wa! ?Bũ onye sũru unu t'unu gbalaaru oke ẹhu-eghughu ono, Nchileke a-zũbe unu mbọku ono, ọo-nma mgboko ikpe ono? ⁸ Unu mĩa amĩmi l'ọ bũ oshi-ọmi. Nebyi, unu a-mi bũ umere, e-koshi l'unu tawaru onwunu ụta iphe dũ ẹji, unu meshiru; ghaawa umere lakfuta-wa Nchileke. Unu ba ariƒkwa lẹ keshinu Ẹbirihamu bũwa nna unu oche; b'ẹ to nwedu iphe e-me unu. Unu ta amakwa l'o be kẹ t'ẹ b'ọ dũ; bẹ Nchileke e-meshikwa mkpuma-wa, wũshiru ẹge-a: yọ bũru unwu Ẹbirihamu! ⁹ Mbũ lẹ nta-a b'e byibekwaru ogbu-nkũ l'iphe bũ ukfu oshi, nõnu. Ophu ẹ-ta miđu nebyi, dũ mma; e gbutsua ya; chee l'ọku."

¹⁰ Ikpetuma ndu ono ajiya ya; sũ: "?Bũ ngũnu bẹ ẹphe e-me nta-a?"

¹¹ Yọ sũ ẹphe: "T'onye nweru uwe ugwehu-labũ; nũ onye ẹ-te nwedunu nanũ. T'onye nweru nri mekwaa ya phũ ẹge onye ophu meru."

¹² Ndu akiriƒo byakwaruphu t'o mee ẹphe baputizimu. Ẹphe asũ iya: "O-zi-iphe! ?Bũ ngũnu bẹ ẹphebedua e-me?"

¹³ Yọ sũ ẹphe: "Unu ba anaghatajeshi iphe a sũru t'unu natajẹ l'akiriƒo."

¹⁴ Ndu soja abyakwaphu; bya aji iya: "?Ẹphebedua eghee; ẹphe e-mekwanu iya imagha?"

Yọ sũ ẹphe: "Unu be egudejehe ọkpehu ana madzũ iphe. Unu te eboje madzũ ibo iphe ẹ to medu ẹge ee-shi t'unu naa ya iphe iya. Ọdo bũ t'ugwo, a kƒuru unu dzujeeru unu."

¹⁵ Ndu ono atũbata onwephe. Ẹphe atũko riłahaa l'obu ẹphe; sũ: "Ọo-bũkwaru-a nwoke-wa bũ Kurayisutu ọbu." ¹⁶ Jõnu asũ ẹphe: "Lẹ yebedua kwa mini bẹ ya egudeje eme unu baputizimu. Obenu lẹ nwoke ophu abya nũ bẹ kakwa iya l'ishi; ka iya l'ọkpa; mbũ lẹ ya te dzukpokwaanu kẹ tẹ ya toshia ya eri akpokpa iya. Onye ono, abyanũ ono bũ Ume-dũ-Nso; mẹ ọku bẹ oo-gude mee unu baputizimu nk'iya. ¹⁷ O gudekwa ajakpa, oogudeje aphũshi ẹswa witu; vuta ophu bũ nebyi iya vuba l'ũlo; kpota ophu bũ mbeku iya je enwuru ye l'ọku, ẹ-ta anyihudu anyihu."

¹⁸ Jõnu ezia ẹphe ozi-ọma; gude ẹge ono kasaa ẹphe ẹnu-nchĩ l'uzo, dũ igweligwe. ¹⁹ Obenu lẹ Jõnu kƒuru ọ-chi-ọha, bũ Hérođu ẹjo iphe o meru ye iya l'ẹka; bũ iya bũ kẹ Heródiyasu, bũ nyee nwanna kẹ yebe Hérođu; męwaru kẹ ẹjo iphe ọdo, Hérođu meeberu. ²⁰ Hérođu emefua ophu ka njọ tsobe ono; kpũta Jõnu je echee lẹ mkpọro.

*Jõnu eme Jisõsu baputizimu**(Mát 3:13-17; Mak 1:9-11)*

²¹ Tõ dù iya bũ; ndu ono abya; Jõnu emekota ephè baputizimu. Jisõsu abyakwaphu; yo mee ya. Jisõsu anõdukwadua ekfu anũ Nchileke; igwe ekpuhaa gheru õnu. ²² Ume-dũ-Nsõ adũlephu l'õ bũ ndo; phezita; bya anõdu iya l'ẽhu. A nũa olu, shi l'imigwe ono; sũ: "I bũ Nwata iya, ya yeru obu; iimeje: ẽhu atso iya ẽna."

*Eri Jisõsu**(Mát 1:1-17)*

²³ A mũru Jisõsu; yõ nõlephu ukporo afa l'afa iri; dũbe oje ozi iya. A sũru l'õ bũ nwatibe Jõsefu, bũ nwatibe Heli; ²⁴ Heli bũ nwatibe Mátatu. Mátatu abũru nwatibe Lívayi. Lívayi bũ nwatibe Mèliki; Mèliki abũru nwatibe Jánayi. Jánayi bũ nwatibe Jõsefu; ²⁵ Jõsefu abũru nwatibe Matatáyasu. Matatáyasu bũ nwatibe Èmõsu; Èmõsu abũru nwatibe Náhumu. Náhumu bũ nwatibe Hésuli; Hésuli abũru nwatibe Nágayi. ²⁶ Nágayi bũ nwatibe Máatu; Máatu abũru nwatibe Matatáyasu. Matatáyasu bũ nwatibe Sémeyinu; Sémeyinu abũru nwatibe Jõseku. Jõseku bũ nwatibe Joda; ²⁷ Joda abũru nwatibe Jowánanu. Jowánanu bũ nwatibe Risa; Risa abũru nwatibe Zerúbabelu. Zerúbabelu bũ nwatibe Shiyálutiyeļu; Shiyálutiyeļu abũru nwatibe Neri. ²⁸ Neri bũ nwatibe Mèliki; Mèliki abũru nwatibe Adi. Adi bũ nwatibe Kósamu; Kósamu abũru nwatibe Elumádamu. Elumádamu bũ nwatibe Ẽru; ²⁹ Ẽru abũru nwatibe Jõshuwa. Jõshuwa bũ nwatibe Eliyéza; Eliyéza abũru nwatibe Jõrimu. Jõrimu bũ nwatibe Mátatu; Mátatu abũru nwatibe Lívayi; ³⁰ Lívayi bũ nwatibe Símiyõnu; Símiyõnu abũru nwatibe Júda. Júda bũ nwatibe Jõsefu; Jõsefu abũru nwatibe Jónamu. Jónamu bũ nwatibe Eláyekimu; ³¹ Eláyekimu abũru nwatibe Melíya. Melíya bũ nwatibe Mena; Mena abũru nwatibe Matáta. Matáta bũ nwatibe Nétanu; Nétanu abũru nwatibe Dévidi. ³² Dévidi bũ nwatibe Jesi; Jesi abũru nwatibe Óbeðu. Óbeðu bũ nwatibe Bówazu; Bówazu abũru nwatibe Sálumõnu. Sálumõnu bũ nwatibe Náshõnu; ³³ Náshõnu abũru nwatibe Amínadabu. Amínadabu bũ nwatibe Áduminu; Áduminu abũru nwatibe Anì. Anì bũ nwatibe Hézurõnu; Hézurõnu abũru nwatibe Pérezu. Pérezu bũ nwatibe Júda; ³⁴ Júda abũru nwatibe Jékõpu. Jékõpu bũ nwatibe Áyizaku; Áyizaku abũru nwatibe Èbirihamu. Èbirihamu bũ nwatibe Téra; Téra abũru nwatibe Nehõ. ³⁵ Nehõ bũ nwatibe Sérugu; Sérugu abũru nwatibe Reyu. Reyu bũ nwatibe Pélegu; Pélegu abũru nwatibe Iba. Iba bũ nwatibe Shéla; ³⁶ Shéla abũru nwatibe Káyinanu. Káyinanu bũ nwatibe Afákusadu; Afákusadu abũru nwatibe Shemu. Shemu bũ nwatibe Nõwa; Nõwa abũru nwatibe Lémeku. ³⁷ Lémeku bũ nwatibe Metúsela; Metúsela abũru nwatibe Ínõku. Ínõku bũ nwatibe Járeðu; Járeðu abũru nwatibe Mahálalilu. Mahálalilu bũ nwatibe Káyinanu; ³⁸ Káyinanu abũru nwatibe Ínõsu. Ínõsu bũ nwatibe Sõtu; Sõtu abũru nwatibe Ádamu; Ádamu abũru nwatibe Nchileke.

4*Sétanu adata Jisõsu**(Mát 4:1-11; Mak 1:12-13)*

¹ Ume-dụ-Nsọ abya eji Jisọsu ẹhu; yo shi lẹ Jórdanu latashia. Ume-dụ-Nsọ eduta iya; ² yo je anọo ụkporo abalị ẹbo l'echi-ẹgu; Obutuswe adatakota iya. L'ime ụkporo abalị ẹbo ono b'ẹ to nwedu nri, shiru iya onu. Yọ nọ-dzulephu ụkporo abalị ẹbo ono; ẹgu agulaha ya.

³ Obutuswe asụ iya: "Ọ -buru l'ị bụ Nwatibe Nchileke; kfunuru mkpuma-wa t'ọ ghọo nri!"

⁴ Jisọsu asụ iya: "E dekwaru iya edede l'ekwo okfu Nchileke; sụ: 'L'ẹ tọ bụdu nri nwenkinyi iya bẹ madzụ egudeje nọdu ndzụ.' "

⁵ Obutuswe ono eduru iya lashia l'ephekerephe; t'a kwaa jia ẹnya ugbo lanụ b'ọ koshikotawaru iya alị-eze ndiphe mgburumburu; ⁶ bya asụ iya: "L'ọo nggu bẹ ya e-me t'ị buru onye a-nọdu achikota iphemiphe obule-a l'ọ ha; mę iphe, bụ iphe dụ mma, nọ iya nụ; kẹ l'ọ bụ yẹbe Obutuswe b'e yeru iya l'ẹka; yọ buru onye dụ iya mma l'okpoma bẹ ya a-nụ iya. Ọo ya bụ lẹ: ⁷ ị -bakpọwaru iya ẹja; ya ahaaru ngu iya l'ọ ha."

⁸ Jisọsu asụ iya: "E dekwaru iya edede l'ekwo okfu Nchileke; sụ: 'L'ọo Nnajiufu, bụ Nchileke ngu bụ onye ịi-baru ẹja; buru iya nkinyi iya bụ onye ịi-nọdu l'ẹka.' "

⁹ Obutuswe ono abya eduru iya jeshia Jerúsalemu; je eworu iya dobe l'onungonu ẹke, katsua l'eli l'eze-ulo Nchileke; sụ iya: "Ọ -buru l'ị bụ Nwatibe Nchileke; shinu l'eli ẹke-a kfuda l'alị; ¹⁰ l'e dekwaru iya l'ekwo okfu Nchileke; sụ: 'L'ẹ Nchileke e-kfuru unwu ojozi-imigwe iya t'ephe leta ngu ẹnya; chee ngu nche. ¹¹ Ẹphe e-gbobe ẹka; wọta ngu tẹ ụkfu ba dụ ngu l'okpa!' "

¹² Jisọsu asụkwa iya phụ: "E dekwaru iya edede l'ekwo okfu Nchileke; sụ: 'Ba adatakwa Nnajiufu, bụ Nchileke ngu adata.' "

¹³ Obutuswe ono adatagelephu Jisọsu; paru iya haa kẹ nwa teke ono.

Jisọsu awata ozi iya lẹ Gálili

(Mát 4:12-17; Mak 1:14-15)

¹⁴ Jisọsu anọdu l'ike Ume-dụ-Nsọ ono latashia Gálili. E kfudzuru okfu iya l'iphe bụ ndu bupheru Gálili mgburumburu. ¹⁵ Yoo zi iphe l'ime ụlo-ndzuko ndu Ju; onyenonu aja iya mma.

Aajika Jisọsu lẹ Názaretu

(Mát 13:53-58; Mak 6:1-6)

¹⁶ Tọ dụ iya bụ; yọ bya abahụ lẹ Názaretu, bụ iya bụ ẹke a nọdu hefuta iya. Yo be mbọku ọtu-ume; yọ bya abahụ l'ulo-ndzuko ẹge ọobahujehawa. Yo rua; bya egbeshi tẹ ya gụa iphe. ¹⁷ A bya eworu ẹkwo, Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke deru; nụ iya. Yọ bya aphushia ẹkwo ono; chọ-vu ẹke obu, e deru sụ:

¹⁸ "Ume Nnajiufu nọ mu l'ẹhu;

kẹ l'ọ fọtawaru mu tẹ mu je ezia

ndu ụkpa ozi-oma.

O ziru mu tẹ mu je ezia

ndu a kpuru lẹ ndzụ l'aa-ha ẹphe;

mę tẹ mu je emee ndu ishi

t'ẹphe wata ophu ụzo;

mę tẹ mu je emee ndu aakpa ẹhu

t'ẹphe nweru onwẹphe;

¹⁹ mę tẹ mu araa ya arara:

l'afa, Nnajiufu a-dzọta
ndu nk'ia ruakwaru."

²⁰ Yo woru ẹkwo ono gwọo; woru iya nụ-phu onye ejeru ndzuko ozi azụ; bya adugaru anodu. Iphe bụ ndu nọ l'ulo-ndzuko ono achiru ẹnya dzeeru iya. ²¹ Yo kfulahaaru ẹphe: "L'ọo ntanụ bẹ iphe-a, e deru l'ekwo okfu Nchileke, unu nuru-wa reru ẹge e deru iya."

²² Ẹphe azukota mgbede. Okfu oma, shi iya l'onu adukota ẹphe biribiri. Ẹphe asụ: "Tọ bụdunua nwatibe Jófẹfu ndo-ọ?"

²³ Yọ sụ ẹphe: "O doru iya ẹnya l'unu a-nmaru iya ẹtu: 'T'ophu eme ogvu; metanu onwiya l'iphe eme iya nụ. L'unu nwaru iphe ya meeberu lẹ Kapániyomu; tẹ ya menua ya l'alị iya l'ẹke-a.' " ²⁴ Yọ sụ ẹphe: "Kamenu; tẹ ya karu unu: l'iphe onye nkfuchiru Nchileke ekfu b'ẹ te ekwejekwa nata ohuma l'alị iya."

²⁵ "Unu nyatakwa l'unwanyi, maa tufutsuaru dukwa-a l'igwe lẹ Ízurẹlu l'oge kẹ Eláyija; bụ iya bụ teke ono, igwe buchiru mini afa ẹto l'onwa ishingụ; ẹjo-ẹgu abya l'alị ono gbaa mgburumgburu ono.

²⁶ Ẹ tọ dukwa unwanyi ono m'ọo nanụ, Nchileke ziru Eláyija t'o yeru ẹka; gbahalephu nwanyi obu, nji iya ta nohedu, bu lẹ Zárefatu, nọ l'alị Sayidónu b'e ziru iya t'o jee nk'ia. ²⁷ Ndu ẹhu-labụ hakwaphu l'igwe lẹ Ízurẹlu teke Eláyisha, bụ onye nkfuchiru Nchileke shi nọdu. Ophu 'ọ dudu m'ọo onye lanụ, o meru t'ọ korohe l'ẹhu-labụ iya; gbahalephu Némanu, bụ onye Siríya."

²⁸ Ẹphe anulephu onanu; ẹhu awata oghu iphe bụ ndu nọ l'ulo-ndzuko ono eghughu l'ẹphe ha. Ẹphe aswo-lihu; ²⁹ chifu iya lẹ Názaretu. Ẹphe eduta iya je enyihu onungonu eli ugvu, bụ iya bụ ẹke mkpukpu ẹphe tukoru; melahaa t'ẹphe shi l'ẹke ono nwufu iya t'ọ bya asua ishi l'alị. ³⁰ Yo gbeshilee; je anyijahu igweligwe ndu ono; yọ buru iya alufu.

*Nwoke, ogvu bu l'ẹhu
(Mak 1:21-28)*

³¹ Tọ dụ iya bụ; Jisọsu atugbu; bahushia lẹ Kapániyomu l'alị Gálili. Yo be mbọku ọtu-ume; yo je anodu l'ezi ẹphe iphe. ³² Ndu ono akpoo-beru l'ẹge o gude ezi iphe; kẹ l'okfu iya adalephu kpaa kpaa. ³³ Yo nweru nwoke lanụ, ogvu bu l'ẹhu, nọ l'ulo-ndzuko ono. Nwoke ogvu ono echia mkpu; sụ: ³⁴ "Taa! ?Bụ ngunu bẹ nggu l'ẹphe gba; nggube Jisọsu ophu Názaretu. ?I byawaru ẹphe emebyishi. Ya makwaru-a onye i bụ: i bụ onye dụ nsọ kẹ Nchileke."

³⁵ Jisọsu abaaru ogvu ono mbà t'ọ nọdu nwandoo; shi nwoke ono l'ẹhu lufuta. Ogvu ono atutsua nwoke ono l'alị l'edzudzu oha ono; shi iya l'ẹhu lufuta; tọ dụ ẹke o mekaru nwoke ono iphe.

³⁶ Yọ dụ ẹphe biribiri; ẹphe ekfulahaa; sụ: "Tọ bụ egbe okfu ngunu dụ ẹge-a? Nwoke owaa egudeje agburu-ẹhu mẹ ike; sụ tẹ ogvu shi madzụ l'ẹhu wushia; yo kwe wushia." ³⁷ E kfugaru okfu Jisọsu l'ẹkemeke obule l'iphe bụ mkpukpu, nọ-pheru ẹke ono mgburumgburu.

*Jisọsu agwo ndu iphe eme
(Mát 8:14-17; Mak 1:29-34)*

³⁸ Jisọsu eshi l'ulo-ndzuko ono lufuta; bya abahushia lẹ kẹ Sáyimonu. Yo rua; ẹhoku l'enwu nne nyee Sáyimonu. Ẹphe ekfuaru Jisọsu t'ọ gbaaru iya mkpu. ³⁹ Jisọsu abya evudonyabe iya; baaru

ẹhoku ono mba. Ẹhoku ono aparu nwanyi ono haa. Nwanyi ono ekwolihu; watawaruphu ẹphe ọkwaru ẹbyee.

⁴⁰ Ẹnyanwu aribadelephu; iphe bu onye nweru onye iphe-ememe, dutsua iche iche eme; edutaru iya Jisosu. Jisosu ebyikota ẹphe ẹka; mee; ẹphe akorohu. ⁴¹ Ogwu eshitsua igweligwe ndu o bu l'ehu awushi; l'aratsua: "Oo nggubedua bu Nwatibe Nchileke."

Obenu le Jisosu abajeru ẹphe mba; jika t'ẹphe be ekfufuta okfu; ke l'ẹphe makotawaru l'oo ya bu Kurayisutu obu.

*Jisosu ekfu okfu Nchileke
le Judiya*

(Mak 1:35-39)

⁴² Nchi abohulephu; Jisosu atugbua jeshia ẹke o nodu nwenkinyi iya. A du l'igwe wata iya achokashi; chonyaa ya bya achovu iya; melahaa t'ẹphe sedo iya t'e b'o hahẹ ẹphe. ⁴³ Yo su ẹphe: "Le ya zifutajekwaphu ndu mkpukpu odo ozi-oma ke ẹke Nchileke bu eze ono; okfu l'o bu iphe ono b'e ziru iya te ya bya."

⁴⁴ Yo tsoru ulo-ndzuko ndu Ju le Judiya l'ara okfu Nchileke arara.

5

Ndu mbu, tsolahaaru Jisosu

(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)

¹ Yo be ujiku lanu le Jisosu no l'iku Eze Enyimu Genesaretu; a du l'igwe zeta gidigidi zekfuta iya t'ẹphe nu okfu Nchileke. ² Yo phu ugbo labu, no l'onu-eka ono. Ndu egbu ema, shi nodu l'ugbo ono alufutawa je anodu l'asa ntofu ẹphe asasa. ³ Jisosu abya abahu l'ugbo ono nanu: l'ophu bu ke Sayimonu; bya asu Sayimonu t'o nwuribe ugbo ono nwanshi le mini. Yo bya adugaru anodu l'ugbo ono; zilahaa ndu ono iphe.

⁴ Yo kfugetsulephu iphe, ookfu; su Sayimonu: "T'o kporibefua ugbo ono l'ẹke, mini ka ogvu; k'ophu ẹphe a-ghaa ntofu ẹphe; nmata ema."

⁵ Sayimonu asu iya: "Nnajiufu; me ẹphe tukokwa enyashi ophu sekota ege ẹphe e-me gbuta iya; yo buru ke mmanu. Olobu; k'ophu i kfuwaru ege-a be ya a-chikwaru-a ntofu obu ghaa le mini obu."

⁶ Ẹphe emee ya ege ono, o kfuru ono; gbua ema, jiru ntofu ono; k'ophu o gbe eme t'o lakaa ntofu obu alaka. ⁷ Ẹphe epheeru ibe ẹphe ndu ophu, no l'ugbo ophu eka t'ẹphe bya eyeru ẹphe eka. Ẹphe abya egbujia ema l'ugbo labu ono; k'ophu ugbo obu wataru emimi.

⁸ Sayimonu Pyita aphu l'iya phu; buru Jisosu pee l'ifu; su iya: "Nnajiufu; byiko gbeshi l'ẹke ya no; le ya kwa onye emeje iphe du eji." ⁹ Biribiri ema, ẹphe gburu egude Pyita; me ndu yele iya yi. ¹⁰ Ege ono b'o dukwaphu unwu Zebedi, bu iya bu Jemus; me Jonu; ẹphe le Sayimonu tukoru shi egbu ema ono.

Ya ndono; Jisosu asu Sayimonu: "Ba atsushi egvu; tsube ntanu be i-nodu eruko madzu l'o bu onye eruko ema."

¹¹ Ẹphe akpufutatsua ugbo ono l'onu-eka; hakota iphemiphe obule; tsolahaa Jisosu.

*Jisosu agwo onye ehulabu
(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)*

¹² Yo be ujiku lanụ ị Jisọsu nọ ị mkpụkpu lanụ; nwoke ọbu, ẹhu-labụ dzuru ẹhu abyatashia. Yọ phulephu Jisọsu; daa; buaru iya ifu l'alị; ọlahaa ya; sụ iya: "Nnajiufu; ọ -bụru uche-ọbu ngu bẹ ii-menu iya-a tẹ ya dụ mma."

¹³ Jisọsu amachiwaphu ẹka; byia ya; sụ iya: "Ọ bụ uche-ọbu iya. Ngwaa; t'ẹhu dụ ngu mma." Teke onophu; ẹhu-labụ ono agvuwaphu nwoke ono l'ẹhu. ¹⁴ Jisọsu akaru iya t'ẹ b'ọ dukwa onye oo-kfuru iya; wo iya: "Tugbulekwaphu je eworu onwongu koshi onye achijeru Nchileke ẹja t'ọ lee ngu ẹnya; nggu egworu ngweja, onye e metaru l'iphe eme iya nụ anuje; nụ iya t'ọ chjaru ngu ẹge Mosisu turu l'ekemu iya; k'ophu ọha a-makota l'ẹhu dụwa ngu mma."

¹⁵ Obenu l'ọ gbe kalẹe okfukashi kẹ Jisọsu; k'ophu igweligwe madzụ dzukoru t'ẹphe nua ị nchị; mẹ t'e mee ẹphe t'ẹphe dukota mma l'iphe-ememe, emetsua ẹphe. ¹⁶ Obenu ị Jisọsu atsulajele azụ je anọdu l'echi-ẹgu; kfuru nụ Nchileke.

*Nwoke, iphe ịnwuru
ibe-ẹhu lanụ*

(Mát 9:1-8; Mak 2:1-12)

¹⁷ Yo be ujiku lanụ ị Jisọsu nọ l'ezi iphe; ndu Fárisii; mẹ ndu ezije ekemu adugaru l'ẹke ono. Ẹphe shitsua ị mkpụkpu ị mkpụkpu, nọ ị Gálili; mẹ Judíya; mẹwaru Jerúsalemu bya. Ike Nnajiufu, bụ Nchileke anọdu Jisọsu l'ẹhu; mee ya t'ọ dụ ike omeshi ndu iphe eme t'ẹhu dukota ẹphe mma. ¹⁸ Yo nweru nwoke lanụ, iphe ịnwuru ibe-ẹhu lanụ, e gude oshi-azẹe paru bya. Ephe achonyaa ẹge ẹphe e-me vubata iya bya edobe Jisọsu l'ifu; ¹⁹ tọ dụ; kẹle madzụ dọ-jiru ẹke ono adọ-ji. Ephe aparu iya nyihu ọlo ono; je eworu ọzo bufua l'eli iya; shi iya pyofu oshi-azẹe ono, nwoke ono zẹ ono; patsuta iya l'ifu ẹke Jisọsu nọ. ²⁰ Jisọsu aphua ẹge ẹphe kwetaberu ị ya a-dụ ike mee tẹ nwoke ono jee ije; yọ sụ iya: "Nwoke ibe mu; a gwaru ngu nvụ l'iphe, dụ ẹji, i mekotaru l'ọ ha."

²¹ Ndu ezije ekemu; mẹ ndu Fárisii awata iya ariri; sụ: "?Bụ egbe madzụ ngunu dụ ẹge-a, ekfurushi ẹpha Nchileke ẹga-wa? Mbụ; ?bụ onye a-dụ ike gwaru madzụ nvụ l'iphe dụ ẹji, o meru; gbahaa Nchileke nwenkinyi iya."

²² Jisọsu amawaruphu iphe ẹphe ekfu; sụ ẹphe: "?Bụ ngunu meru iphe unu arị egbe ọriri ọwaa?" ²³ ?Bụ ole ka ntse l'a sụru: 'A gwaru ngu nvụ l'iphe dụ ẹji, i meshiru;' tọ bụ t'a sụ-chia: 'Gbeshi; jelahaa ije?' ²⁴ Ọle ya e-koshi unu ị Abubu-Ndiphe b'e ziru t'ọ gujeeru madzụ nvụ l'iphe dụ ẹji, onye ono meru ị mgboko-a." Yọ sụ nwoke ono, iphe ịnwuru ibe-ẹhu lanụ ono: "Ọo nggu bẹ ya ekfuru. Gbeshi; pata oshi-azẹe ngu lashia."

²⁵ Nwoke ono ezilihu l'edzudzu ọha ono; pata ugboshi iya; yọ bụru iya alala; l'aja Nchileke ajaja. ²⁶ Ndu ono eghechawaa onu nwandoo; l'ẹke biribiri iya gudekotaru ẹphe. Ẹphe ajalahaa Nchileke ajaja; sụ: "L'ẹphe akabekwa phua iphe kporu ẹphe okfu ntanụ."

Jisọsu eku Lívayi

(Mát 9:9-13; Mak 2:13-17)

27 E metsua; Jisosu atugbua je aphua onye ana akiriko lanu, aza Lívayi; l'èke o dugaru l'ulo okpoga akiriko. Jisosu asu iya: "Lívayi; tsoru iya." 28 Yo haa iphemiphe obule ono; gbeshi tsoru iya.

29 Lívayi abya akwaaru iya eze ebyee le ke yebedua, bu Lívayi. Ndu akiriko azaa l'igwe; ephe le ndu odo bya anodu; ephe l'ephe atuko l'eri nri ono. 30 Ndu Fárisii; me ndu ezije ekemu atsolahaa gbudagbuda; su ndu etsoje uzo iya: "Bú ngunu meru iphe unu le ndu akiriko; me ndu odo, emeje iphe du eji eri l'anguko ege owaa?"

31 Jisosu asu ephe: "Ndu ehú du mma be mkpa onye eme ogvu ta dukwaru. O bu ndu ehú du eji be mkpa onye eme ogvu duru. 32 Ya ta byakwa oku ndu doberu eka ndoo; o kwa ndu eme iphe du eji be ya byaru t'ephe taa onwephe uta iphe du eji, ephe meru; ghaa umere lakfuta Nchileke."

Aji le k'oswi aswisiwi

(Mát 9:14-17; Mak 2:18-22)

33 Ndu Fárisii ono asu iya: "Ndu etsoje uzo Jonu aswije aswisiwi tekenteke; l'ekfu anu Nchileke; ege ono be ndu etso ayi aswije; obu le ndu etsoje nggubedua erilee; l'angu ege du ephe mma."

34 Jisosu aji ephe: "Unu emeje te ndu byaru ome eswa-nwanyi ophungu swia aswisiwi; l'èke onye kuru ephe nokwaa? 35 Obenu le mboku obu, aa-nata ephe onye ono, alu nwanyị, kuru ephe l'eswe-iphe ono nophu abya; mboku ono be ephe a-kabe swia aswisiwi."

36 Yo bya anmaaru ephe etu; su: "E ta alakatajekwa uwe ophungu; gude gbaa akahu uwe. Onye turu iya ama; onye ono alakaa ke ophungu ono; ophu iphe o byikataru le ke ophungu ono yele akahu iya ono ta adagbadu nanu. 37 To nwe onye wotajeru akuru-aku ophungu, atu vavava je ogha l'akahu otumu. O -tukwaa ya phu ama; mee ono agbajashia otumu obu; mee obu yele otumu obu alakota l'iyi. 38 O bu akuru-aku ophungu be eeyeje l'otumu ophungu, karu akaka. 39 E to nwedu onye ngu-gejeeru akahu mee, k'ophungu gujekwaduru odo; eke osuje l'akahu iya ono kakwa mma."

6

Aji le ke mboku otu-ume

(Mát 12:1-8; Mak 2:23-28)

1 Yo be mboku otu-ume; Jisosu eswewaa l'egu eke, a koru akpe. Ndu etsoje uzo iya awata okwo akpe ono; wata iya aswashj; l'ata. 2 Ndu Fárisii aharu su ephe: "Bú ngunu meru iphe unu kabé eme egbe iya owaa, e tee mejedu mboku otu-ume-wa?"

3 Jisosu asu ephe: "Unu ta agu-vubua l'ekwo okfu Nchileke iphe Dévidi mejeru l'èke egu agu yele ndu ephe l'iya yi? 4 L'o bahuru l'ulo Nchileke je ewota buredi, e gude achiru Nchileke eja woru taa; mbu buredi, onye odo e-ta ahadu ke t'o wota taa; gbahaa ndu achijeru Nchileke eja nwenkinyi ephe. Yo tatsua ya; bya ahakwaru iya phu hee ndu ephe l'iya yi; ephe ataa."

5 Jisosu asu ephe: "L'o kwa yebedua, bu Abubu-Ndiphe bu Nnajiufu ke mboku otu-ume."

Nwoke, iphe lonwuru eka lanu

(Mát 12:9-14; Mak 3:1-6)

⁶ Yo be mbòku ọtu-ume ọdo; Jisọsu abya abahụ l'ụlo-ndzuko; je ezilaha iphe. Yo nweru nwoke, nọ l'ẹke ono, iphe l'onwuru ẹka-utara iya. ⁷ Ndu ezije ekemu; ọmọ ndu Fárisii egelaha Jisọsu; t'ẹphe maru: ọo-mekwaphu t'ẹhu dọ madzọ ọtu-ume; k'ọphu ẹphe a-chọkwanu ọphu ẹphe a-sụ l'ọ meru. ⁸ Obenu lẹ Jisọsu maru iphe ẹphe ari; bya asụ nwoke ono: "Gbesi bya evudo edzudzu ọha-wa l'ifu." Nwoke ono egbesi je evudo edzudzu ọha ono l'ifu. ⁹ Jisọsu asụ ẹphe: "Tẹ ya jiedukwa unu: Ọ bụ omebyi ekemu mbòku ọtu-ume t'e mee iphe-oma; tọo t'e mee ẹjọ iphe? Ọ bụ t'a dzoje ndzọ; tọo t'a lajẹ ndzọ l'iyi?" ¹⁰ Ọ bụ enyoo; lephekota ẹphe ẹnya l'ẹphe ha; bya asụ nwoke ono: "Ngwaa; machia ẹka ngu amachi." Ọ bụ machia ya. Ẹka ono abya eteta; dọwa iya phụ mma.

¹¹ Ẹphe aswọ-lihu; wata ọchi idzọ iphe ẹphe e-me Jisọsu.

Ndu ishi-oziri ẹbo ono

(Mát 10:1-4; Mak 3:13-19)

¹² Yo be ujiku lanu; Jisọsu ejeshia ẹke, ugwu ha l'igwe; t'ọ nọdu kfuru nu Nchileke. Ọ bụ nọdu l'ẹke ono kfukota nu Nchileke ẹnyasi phuu. ¹³ Nchi abya abọhu; yo kua ndu etsoje ọzo iya; bya afota ẹphe ọmadzọ iri l'ẹbo; gụ ẹphe ndu ishi-oziri iya. ¹⁴ Ndu ono bụ: Sáyimonu, ọ guru Pyita; ọwaa Ánduru, bụ nwunne iya; ọmọ Jémusu; ọmọ Jónu; ọmọ Fílipu; ọmọ Batólomiyu; ¹⁵ ọmọ Mátiyu; ọmọ Tómosu; ọwaa Jémusu, bụ iya bụ Jémusu Álufiyọsu; ọmọ Sáyimonu, onye yi l'ogbo, adzọ t'alí ndu Ju nọduru ndu Ju; ¹⁶ ọmọ Júdasu, bụ nwatibe Jémusu; ọmọ Júdasu Isukáryotu, bụ iya mekocharu deru Jisọsu ye.

Jisọsu ezi iphe; l'eme ndu

ẹhu dọ ẹji; t'ẹphe ka mma

(Mát 4:23-25)

¹⁷ Jisọsu abya enyizita l'ugwu ono; ẹphe l'iya abya anọdu lẹ mgbazita iya; ẹphe l'ikpetuma ndu ọdo, etso iya nu; ọmọ igweligwe ndu shigbaa lẹ Judíya phuu; ọmọ Jerúsalemu; ọmọ ndu iku ẹniyimu Táya mọ Sayidónu. Ndu ono bụkota ndu byaru t'ẹphe nua iphe oozu; ọmọ t'ọ mee tẹ iphe, emegbaa ẹphe dọ ẹphe mma. ¹⁸ Iphe bụ ndu ọgwu akpa ẹhu bẹ ẹhu dọkota mma. ¹⁹ Ikpetuma ndu ono atọko eme t'ẹphe byigbaa ya ẹka; okfu l'ike, shi iya l'ẹhu emeje t'ẹhu dọkota ẹphe mma l'ẹphe ha.

Ọnu-oma; ọmọ aphụ

(Mát 5:1-12)

²⁰ Jisọsu atangobe ẹnya; lee ndu etsoje ọzo iya; sụ ẹphe:

"Ọnu-oma bụ k'unubẹ ndu ọkpa;

okfu l'ẹke Nchileke bụ eze bụ nk'unu.

²¹ Ọnu-oma bụ k'unubẹ ndu ẹgu agu nta-a;

okfu l'ẹpho e-ji unu.

Ọnu-oma bụ k'unubẹ ndu ara ẹkwa nta-a;

okfu l'unu a-chia ọchi.

²² Ọnu-oma bụ nk'unu teke

aakpọ unu ashị; l'akpọfu unu akpọfu;

l'akọ unu ọnu; l'eku unu ẹjọ madzọ;

okfu l'unu kweru kẹ Abubu-Ndiphe.

²³ “T’ēhu tsọo unu ẹna mbọku ono; t’unu kfu-lihu tee ẹswa; kẹ l’obunggo unu ha nshinu l’imigwe; okfu l’ọ bụ ẹge ono bẹ nna ẹphe oche shi mee ndu nkfuchiru Nchileke.

²⁴ “Ọlobu; nshọo unubẹ ndu nweru iphe; okfu l’unu natagewaru iphe ruberu unu.

²⁵ Nshọo unubẹ ndu ẹpho jiru nta-a; okfu l’ẹgu a-gua unu.

Nshọo unubẹ ndu achị ọchi nta-a; okfu l’unu a-raa ẹkwa; gua aphụ.

²⁶ “Nshọo unu teke onyemonye ọbule a-nọdu ekfu l’unu eme ọhuma; okfu l’ọ kwaphu ẹge ono bẹ nna ẹphe oche phẹ shi kfuaru ndu gude uggho ekfuchiru Nchileke.”

Oyeru ndu ọhogu obu
(Mát 5:38-48; 7:12a)

²⁷ “Obenu l’iphe ya ekfuru unubẹ ndu anụ iya nụ bụ: Unu yeru ọhogu unu obu; mejeru onye unu dū ashị ọhuma; ²⁸ gojeru ọnu-ọma nụ onye tūru unu ọnu; kfujeru nū Nchileke k’onye kọru unu ọnu. ²⁹ Madzụ -chia ngu ẹka l’ishi-nchị; dobefuaru iya ishi-nchị ọphu. Ọ -buru lẹ madzụ yetaru ngu uwe ugwehu ngu; haa ya t’o yetafua ngu uwe ime ẹhu ngu. ³⁰ Madzụ -bya ngu ọrota iphe i nweru; nūkwa iya ẹya. Ọ -buru lẹ madzụ wotaru iphe ngu; ba jįhekwa iya aji iya. ³¹ Unu mejeru ndu ọdo ẹge ọ dū unu tẹ ndu ọdo meeru unu.

³² “Ọ -buleruphu l’ọo ndu yeru unu obu bẹ unu eyejeru obu nweńkinyi; ?bụ egbe uru ngunu bẹ unu ritaru iya; kele ndu eme iphe dū ẹji kwaphu ndu yeru ẹphe obu; bẹ ẹphe eyejeru obu. ³³ Ọ -buleruphu l’ọo ndu emeru unu ọhuma bẹ unu emejeru ọhuma; ?bụ egbe uru ngunu bẹ unu ritaru iya; ele ndu eme iphe dū ẹji emejekwaa ẹge ono. ³⁴ Ọ -buleruphu l’ọo ndu unu ele ẹnya l’unu a-phụ iphe l’ẹka nata bẹ unu ejeje ugwo; ?bụ egbe uru ngunu bẹ unu ritaru iya. Ndu eme iphe dū ẹji ejeje kwaa ndu eme iphe dū ẹji ibe ẹphe ugwo; t’ẹphe nata iphe ha l’ọ bụ ọphu ẹphe jeru ugwo iya. ³⁵ Iphe unu e-mejechia bụ t’unu yeru ọhogu unu obu; mejeeru ẹphe ọhuma. Unu jeje madzụ ugwo; haa ole ẹnya t’a kfa ya unu; k’ọphu obunggo unu a-ha nshinu. Ọo ya bụ; unu aburu unwu kẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ, bụ Nchileke. Lẹ ndu ẹ-ta madu iphe-ọma; mẹ ndu bụ ẹjo madzụ bẹ Nchileke emejekwaru-a obu-ọma. ³⁶ Unu buru ndu obu-imiko ẹge Nna unu bụ onye obu-imiko.”

K’ọnma ndu ọdo ikpe
(Mát 7:1-5)

³⁷ “Unu ba tūrushijekwa ndu ọdo; k’ọphu Nchileke e-te ekpedu unu ikpe. Unu ta anma madzụ ikpe l’ime obu unu; k’ọphu Nchileke ẹ-ta anmadu unubedua ikpe. Unu gujeeru ndu ọdo nvụ; k’ọphu Nchileke a-gujekwaruphu unu nvụ. ³⁸ Unu nuje madzụ iphe; k’ọphu Nchileke a-nujekwaphu unu. Iphe Nchileke a-paru dẹe unu l’ẹka bụ iphe e yejiru eyeji; nmawoo ya anmawo; bya atsua ya atsutsu; yo ji godogodo; awushihu awushihu. Kẹ l’ọ bụ iphe unu gude tūru iphe yeru madzụ bẹ Nchileke e-gudekwaphu tūru iphe yeru unu.”

³⁹ Yọ bya anmaaru ẹphe ẹtu; sụ: “Onye ishi; ?ooduje onye ishi ibe iya. ?Ephẹ ta atukodu nwulahu l’ime nsụ tọo. ⁴⁰ Onye amụ iphe l’ẹka

madzụ ta akajekwa onye ezi iya iphe onweru ęnya. Onye ono, amụ iphe ono kwa: ọ mụta-gee iphe eezi iya; yọ bya aha l'ọ bụ onye ono, ezi iya ęya ono.

⁴¹ “?Bụ ngunu kparu iphe ị phuru nwiphe, laru nwanna ngu l'ęnya; ọbu l'ę tị phukwanu ọphu ha l'ọ bụ osweru, gbaru ngu l'ęnya nke ngu? ⁴² Odo bụ: ?nanu ege i gbe sụ nwanna ngu: ‘T'ọ ngabe t'i wofu iya nwiphe, tūru iya kpongū l'ęnya;’ l'eke ę tị phukwa ọphu ha l'ọ bụ osweru, gbaru ngu l'ęnya nke ngu? Nggube o-kfuru-iche-eme-iche ono; vuru ụzo tufuodu iphe ọphu ha l'ọ bụ osweru, gbaru ngu l'ęnya nke ngu; temanu nggu adū ike phufu ụzo; tufu nwiphe ọphu nọ nwanna ngu l'ęnya.”

Oshi-omi; mę akpuru iya
(Mát 7:15-20; 12:33-35)

⁴³ “Ę tọ nwedū oshi, ęhu dū mma, mijeru ejo akpuru; ọphu 'ọ dukwa ejo oshi, mijeru akpuru ọma. ⁴⁴ Eegudeje akpuru, oshi mīru; maru egbe oshi ọ bụ. Ę ta awọtajekwa uchokoro l'oshi ágà; ọphu 'aawọtajekwa akpuru-ęra lę eri-ęgara. ⁴⁵ Ọkpobe madzụ eshije l'ọkpuberu iphe nọ iya l'obu; wofuta ọkpobe iphe. Ejo madzụ eshijekwaphu l'ejo iphe nọ iya l'obu; wofuta ejo iphe; kę l'ọ bụ iphe jiru iya obu l'enwushihu enwushihu bę ọnonduje ekfu l'ọnu.”

K'umadzu ębo, akpū ụlo
(Mát 7:24-27)

⁴⁶ “?Bụ ngunu kparu iphe unu anọduje eku iya: ‘Nnajiufu; Nnajiufu;’ l'unu ę-be emeje iphe ya sūru t'unu mee? ⁴⁷ Iphe bụ onye byakfutaru iya nū; bya anụ okfu iya; mee ya ememe bę ya e-koshi unu onye ọ dū l'ọ bụ iya. ⁴⁸ Ọ dū l'ọ bụ nwoke, akpū ụlo; bya awamia alī awami; tūa ọkpa iya l'eli mkpuma. Yo be teke utso gbaru; mini abya ekpua ụlo ono; tọ ngakpọduanu m'ọo anganga; okfu l'ọ wamiru ọkpa iya awami; kpua ya ọhuma. ⁴⁹ Obenu l'onye anū okfu iya; too me iya ememe; dū l'ọ bụ onye kpuru ụlo l'eli alī mmakanū; tọ wa ọswa; k'ọphu ọ tūru ọkpa iya. Yo be teke utso byaru; yọ phufuru l'ękaphu gwọo; daa; zee yọgiriogiri.”

7

Ekweta onye ishi soja
(Mát 8:5-13)

¹ Jisọsu ekfuebe iphe ookfuru ndu jiru ęke ono; bahushia Kapániyọmu. ² Yo nweru onye ishi soja ndu Rómu, iphe eme nwozi iya; l'emeshikpoo ya ike; k'ọphu ọobyawa anwūhu. Nwozi iya ono b'ọ yeru obu nshinu. ³ Onye ishi soja ono anulephu kę Jisọsu; bya ezia ndu bụ ọgurenya ndu Ju t'ęphe je arọ Jisọsu t'ọ bya emee t'ęhu dū nwozi iya ono mma. ⁴ Ęphe abyakfutashia Jisọsu; bya arọshikpoo ya ike: “T'ọ makwaru iphe oo-me; lę nwoke ono kwa onye gbaru kę t'ọ yeru iya ęka; ⁵ kę l'ọ yeru ndu alī ęphe obu; būru iya kpuru ęphe ụlo-ndzuko ęphe-a.”

⁶ Jisọsu etsoru ęphe jeshia. Ufu nwoke ono adulephu ntse; onye ishi soja ono ezia ndu ọnyà iya t'ęphe byakfuta Jisọsu bya asū iya: “Nnajiufu; ba anyishi onwongu ije; lę ya ta gbakwa kę t'i bataru iya l'ufu. ⁷ Ęge ono bę ya ta gbakwaphu kę tę ya byakfuta ngu ntse

l'onwiya. O bwa t'i kfua okfu l'onu; nwozi iya a-dua mma. ⁸ Le yebedua bu onye no madzu l'eka. Yo nwekwaruphu ndu soja, no iya l'eka. Ya -su onye owaa t'o jee owaa; yo jee ya. Ya -su onye ophu t'o bya; yo bya. Ya -su nwozi iya t'o mee owaa; yo mee ya."

⁹ Jisosu anulephu iphe ono; yo du iya biribiri. Yo ghachi; bya asu mkporo-oha ono, etso iya nu ono: "L'ali Izurelu kponu; be ya ta phukwaa onye kwetaberu ege-a."

¹⁰ Te ndu ono kwaa rua ufu be nwozi ono gbe kwanu mma.

*Jisosu eme nwatibe nwanyi,
mma tufuru; t'o teta*

¹¹ E ta nodu ophu baru nwishi; yo tugbua jeshia Nenu. Ndu etsoje uzo iya; me igweligwe ndu odo awuru tsoru iya. ¹² Yo rutadelephu onu-uzo, e shi abahu mkpuku ono; a pawaru odzu nwoke obu, bu iya bu nne iya nwa lanu eje elili. Nne iya ono bu owaa, nji iya e-ta nohedu-a. Ndu mkpuku ono adu l'igwe wufuta bya eswiru nwanyi ono. ¹³ Ya ndono; Nnajiufu aphulephu nwanyi ono; imiko iya egude iya. Yo su nwanyi ono: "T'o gberuma; t'e b'o rahe ekwa." ¹⁴ Jisosu abya ebyia eka lekparpara ono, odzu ono ze ono. Ndu ono, pa iya nu ono evudo. Yo su odzu ono: "Nwokorobya; ya suru ngu t'i gbeshi." ¹⁵ Onye ono, nwuhuru anwuhu ono egbeshi; wata okfu okfu. Jisosu eduru iya nu nne iya.

¹⁶ Egvu eria ephe ehuru l'ephe ha; ephe ajalaha Nchileke ajaja; su: "Eze onye nkfuchiru Nchileke alufutaru ephe-o! Nchileke kpakfutawaru ndu nk'iya-o!"

¹⁷ E kfugbaru okfu Jisosu l'ali Judiya mgburumburu me le ndu bupheru Judiya mgburumburu.

*Ndu ozi Jonu Baputizimu
(Mat 11:1-19)*

¹⁸ Ndu etsoje uzo Jonu akokotaru Jonu iphe ono l'o ha. ¹⁹ Jonu abya ekua ndu etsoje uzo iya umadzu ebo; bya ezi ephe t'ephe je ajia Nnajiufu: "?Bu iya bu onye obu, a-byanu obu; to t'ephe lee enya onye odo?"

²⁰ Ndu ono erua bya asu Jisosu: "Le Jonu Baputizimu zikwaru t'ephe bya ajia: "?Bu nggu bu onye obu, abyanu obu; to t'ephe lee enya onye odo?" "

²¹ Teke ono be Jisosu meshileruphu igweligwe ndu ehuru du eji; ephe akorohu. Ndu ejo iphe-ememe eme; me ndu ogvu bu l'ehuru; b'o mekotaru; ephe aka mma. Igweligwe ndu ophu atsuhu ishi b'o mekwaruphu; ephe aphulaha uzo. ²² Yo su ndu ono, Jonu ziru ono: "Unu je akoruru Jonu iphe unu gude enya unu phua; me iphe unu gude nchi unu nua. Unu su iya le ndu ishi b'e mewaru; ephe aphuru uzo. Ndu ngvuru ejewa ije. Ndu ehuru-laburu b'e mewaru; ephe akakota mma. Ndu nkichi anuwa iphe le nchi. Ndu nwuhuru anwuhu b'e mewaru; ephe eteta; nodu nduru. Ndu ukpa b'e ziwuru ozi-oma. ²³ Onu-oma bu k'onye ya e-ta budu ukfu noduru!"

²⁴ Ndu ono, Jonu ziru ono atugbulephu; Jisosu awata okfuru ikpetuma ndu ono ke Jonu; su ephe: "?Bu ngunu be unu jeru aphuru l'echi-egu? ?Bu aswara, pherephere apanga apanga? ²⁵ ?Bu ngunu be unu jehunuru aphuru? ?Unu jeru ophu nwoke, yeru uwe, ama mma?"

?Unu ta amadu le ndu kwaru ngwa oke amadu; bya eburu l'eri ova ova bu ndu bu l'ufu ndu eze? ²⁶ ?Bu ngunu odo be unu jefuaru aphuphu? ?Bu onye nkfuchiru Nchileke too? Ya suru unu: Iyee; o bu iya ndono. Onye unu phuru bukwa onye gbe ka onye nkfuchiru Nchileke okpobe akaka. ²⁷ O bu iya bu onye ono, Nchileke kfuru okfu ehu iya lekwo okfu Nchileke; su: 'Owaa bu nwozi iya. Ya e-zi iya t'o vuru ngu uzo je je abo-oduru ngu uzo.' ²⁸ Te ya karu unu: e to dukwa onye ka Jonu l'iphe bu iphe madzu muru le mgboko-a. Obenu l'onye bu iya be onodu iya katsukpo ola ali l'eke Nchileke bu eze gbe kakwa Jonu nshinu."

²⁹ Ndu ono lephe ha jeye me ndu akiriko anua iphe Jisusu kfuru; su le Nchileke bu onye doberu aka ndoo; le Jonu metsuaru ephe baputizimu. ³⁰ Obenu le ndu Farisii; me ndu ezije ekemu jikaru uche-obu Nchileke l'onwephe; bya aburu ndu Jonu e-te mehedu baputizimu.

³¹ Jisusu asu: "?Bunua ngunu be ya a-turu ogbo nta-a yeru? ?Bukpo ngunu be ephe du l'o bu iya? ³² Ephe dulephu l'o bu egirima, no ledukfu; l'eku ibe ephe oku; su: 'Ephe phuru unu opu; unu te kwe ote egvu. Ephe agua egvu anwuhu; unu ta ra ekwa.' ³³ Kele Jonu Baputizimu be byaru nu; to nwe iphe o kweru eriri; too ngu mee. Unu asu l'ogvu bu iya l'ehu. ³⁴ Yebe Abubu-Ndiphe abyaakwanua bya anodu eri; l'angu; unu asu t'e nenu: le ya bu o-ri-nri; buru o-ngu-mee; buru onya ndu akiriko; me ndu eme iphe du eji. ³⁵ Obenu le ndu kwetaru mmamiphe Nchileke; ekoshi le mmamiphe iya bu okpobe mmamiphe."

*Jisusu no le ke Sayimonu,
onye Farisii*

³⁶ To du iya bu; onye Farisii lanu abya ezia Jisusu t'o bya t'ephe ria nri. Yo rua ke nwoke ono; bya anodu ke nri obu. ³⁷ Nwanyi obu, bu nwanyi okpara le mkpukpu ono anulephu l'o no l'ulo onye Farisii l'eri nri; wota akpamu manu senti obu, l'ere ntumatu; byatashia. ³⁸ Yo bya evudo Jisusu l'iku okpa; wata ora ekwa. Yo kwashilaha Jisusu enya-mini l'okpa; gude egbushi, no iya l'ishi efucha iya eya; etsuta iya onu l'okpa ono; bya eworu manu senti ono wua ya l'okpa ono phe ebo. ³⁹ Onye Farisii ono, kuru iya oku nri ono aphule iya phu; ria: "Le ndege nwoke-wa bu onye nkfuchiru Nchileke l'oswiya; o gega maru onye nwanyi-a, ebyi iya aka ege-a bu; kele nwanyi ono megburu onwiya l'ejo iphe."

⁴⁰ Jisusu asu iya: "Sayimonu; o nweru iphe ya e-kfuru ngu."

Sayimonu asu iya: "O-zi-iphe! ?Bukwa ole?"

⁴¹ Jisusu asu iya: "Nwoke lanu be nweru umadzu ebo, o jeru ugwo. Onye lanu ji iya ugwo ukporo pongu labu le pongu iri. Onye ophu ejiru iya ugwo pongu ise kpu. ⁴² A nonyaa; ephe ta du ike kfu ya ugwo ono. Yo pakotaru ephe haa; ephe ebo; su t'ephe riwa iya ru. ? Bu onye ole be a-ka iya oyeru obu lephe ebo ono?"

⁴³ Sayimonu asu iya: "Le ya arikwa l'o bu onye onanu, o haru okpoga ophu ka nshinu ono."

Jisusu asu iya: "I kfutaru iya." ⁴⁴ Yo bya aghaa enya l'eke nwanyi ono no; su Sayimonu: "?I phuru nwanyi-a? Ya bataru l'ulo ngu; ti nu iya mini te ya kwoo okpa. Ole o gude enya-mini kwoo ya okpa; bya egude egbushi, no iya l'ishi fuchaa ya eya. ⁴⁵ E ti tsutadu iya onu

k'ekele. Obenu lẹ keshinu ya bataru b'ẹ tọ hadu iya otsuta ọnu l'ọkpa. ⁴⁶ Ẹ tị wụkwa iya manụ l'ishi; gude kwaaru iya ẹbyee. Ọle nwanyi-a gude manụ senti, eshi mkpọ; l'ere ire nshinu wụkota iya l'ọkpa. ⁴⁷ Ọo ya bẹ ya eme tẹ ya karu ngu: A gụwaru nwanyi-a nvu l'iphe, bu iphe, du eji, o meshiru. Ọo ya kparu iphe o yeru iya obu nshinu. Obenu l'onye a guru nvu l'iphe, ha nwanshi eyeje obu nwanshi."

⁴⁸ Yọ sụ nwanyi ono: "A gụwaru ngu nvu l'iphe du eji ngu l'ọ ha."

⁴⁹ Ndu ono, ẹphe l'iya eri nri ono awata iya ekfukfu; sụ: "Bụ onye ndo-ọ; mbụ onye ọphu agujefuaru madzụ nvu l'iphe du eji, onye ọbu meru?"

⁵⁰ Jisọsu asụ nwanyi ono: "Ekwekwe ngu dzọwaru ngu. Lashia l'ẹhu-agu."

8

Ụnwanyi, etso Jisọsu

¹ Lẹ ntso-l'ọhu ono; Jisọsu atuko obodo; mę mkpukpu lẹ mkpukpu ejephe; l'ara ozi-oma k'ẹke Nchileke bu eze arara. Ụmadzu iri l'ẹbo ono etsokwaru iya phu; ² męwaru ụnwanyi, Jisọsu haru mee t'ẹhu du ẹphe mma. Mbụ ndu ọ chifutsuaru ogvu, bu ẹphe l'ẹhu; bu l'iphe-ememe mmanu ọdo. Ụnwanyi ono bu: Méri ọphu eekuje Mágudala; mbụ onye Jisọsu chifuru ogvu ẹsaa l'ẹhu; ³ mę Jowána; nyee Kúza, bu onye ishi ndu eletaru Hérodu ẹnya l'ẹkù iya; mę Suzána; męwaru igweligwe ndu ọdo. L'ẹphe ha gude iphe ẹphe nweru eyeru Jisọsu phe ẹka l'ọzi ẹphe.

Ẹtu, eegude onye agha nebyi iphe anma

(Mát 13:1-9; Mak 4:1-9)

⁴ Ya ndono; ndiphe abya azaa; dzua l'ẹke ọ nọ. Ndu ono bu ndu shitsua lẹ mkpukpu, du iche l'iche. Yo gude ẹtu; sụ ẹphe:

⁵ "Lẹ nwoke lanu jeru ọgha nebyi iphe iya. L'ọogha nebyi iphe ono b'o nweru ndu ọphu daru lẹ mkpoworo ọzo. E gude ọkpa dzopyashia ya; ụnwenu abya atutua ya. ⁶ Ndu aharu daa l'ali mkpuma. Efufu, oofushikwadaa; yo kunwushiwaphu; kele mini ta nodu lẹ mkpuma ono. ⁷ Yo nweru ndu ọphu daru l'ali ogvu. Yele ogvu ono atuko fushia; l'evu; jeye ogvu ono akpagbushia ya. ⁸ Yo nwekwaruphu ndu ọphu daru l'ali-otsu. Yọ bya efushia; vuta; mja; mitatsua ukporo ise ise."

Jisọsu ekfutsua ẹge ono; bya araa ya arara; sụ: "T'onye nweru ẹnu-nchi; nukwaa ya."

Iphe, kparu iphe Jisọsu egudeje ẹtu ezi iphe

(Mát 13:10-17; Mak 4:10-12)

⁹ Ndu etsoje ọzo iya aja ya iphe ẹtu ono bu. ¹⁰ Yọ sụ ẹphe: "Ọ bu unubedua b'e meru t'unu maru iphe ono, e shi domigbaa edomi ono bu, bu iya bu k'ẹke Nchileke bu eze. Obenu lẹ ndu ọdo b'a tukoru iphemiphe ọbule ono anmaru l'ẹtu ẹtu; k'ọphu bu l'ẹphe e-le ẹnya nta; lee imo; tọ du iphe ẹphe aphu. Ẹphe anua nta nua imo; tọ du iphe aga ẹphe ẹnu-nchi."

*Iphe etu onye agha
nebyi iphe ono bu*

(Mát 13:18-23; Mak 4:13-20)

¹¹ “Owaa iphe etu ono bu ndo-ọ: Nebyi iphe ono be bu okfu Nchileke. ¹² Ndu ophu daru l'eshwara uto; du l'ọ bu ndu ophu nutsuleruphu okfu ono; Obutuswe abya anafu ephe okfu ono, e kfulu, no ephe l'ime obu ono; t'ephe be kweta t'a dzofuta ephe. ¹³ Ndu ophu daru l'ali mkpuma; du l'ọ bu ndu ophu bu teke ephe nuru okfu ono be ephe natakporu iya l'ehu-otso-ena. Obenu l'e to gbadu ephe ogvu l'obu. Ephe ekweta kpo okfu nwanshi; iphe-adata abyatashia; ephe agwobe iya; dashikota. ¹⁴ Ndu ophu daru l'ali ogvu; bu ndu ophu nutsuleruphu okfu ono; janya; oke mgbamuche; eku; me iphe-otso-ena, no le ndzu ephe akpanuka ephe ehu; ozi-oma ono te rehe ephe ire l'ehu. ¹⁵ Ndu ophu daru l'ali-otsu; bu ndu ophu nuru okfu ono; bya egude ogbodo obu-oma gudeshia ya ike; taa nshi; kfukashia okfu Nchileke ono jeye teke ndu odo kwetaru.”

*E te eyejedu oku l'uroku;
kpuchia ya iphe*

(Mak 4:21-25)

¹⁶ “E to nwekwa onye yejeru oku l'uroku; gbe woru iphe kpuchia ya; m'ọ kwanu gbe wota iya nwua le mkpuli oshi-azee. O bu l'eli agomu be aatukobeje iya; k'ophu onyemonye obule, bataru nu a-phu iphoro iya.

¹⁷ “Ke l'e to nwekwa iphe e domiru edomi, e te emekochadua wofuta l'iphoro; to nwe iphe eeme le mpya, e te emekochadua mee t'a maru l'iphoro.

¹⁸ “Unu kwabekwa enya l'iphe unu anu le nchi; l'onye nweru nu be Nchileke a-nufukwaa odo. Onye e-te nwedu nu be nwiya ophu o tubesu le ya nweru be oo-gbe natafukwaa ya nu.”

Nne Jisosu; me unwunne iya

(Mát 12:46-50; Mak 3:31-35)

¹⁹ E meebe; nne Jisosu; me unwunne iya abyakfutashia ya. Obenu l'ephe ta dudu ike phu iya; kele madzu ha l'igwe l'eke ono. ²⁰ Yo nweru onye jeru je asu iya: “Le nne iya; me unwunne iya nokwa l'etezi; eme t'ephe l'ia phu.”

²¹ Yo su: “Le to nwekwa ndu odo, bu nne iya; me unwunne iya odo; gbahaa ndu nuru okfu Nchileke; l'eme iya ememe.”

Oke pherephere anuru iya okfu

(Mát 8:23-27; Mak 4:35-41)

²² Yo be ujiku lanu; Jisosu yele ndu etsoje uto iya abahu l'ugbo. Yo su ephe t'ephe l'ia dafu azu eze enyimu ono azu iya ophu. Ephe akporu ugbo ono tugba; ²³ jenyaa; mgbenya atsụ Jisosu. Oke pherephere egude eyii-mini byakfutashia ephe l'echi mini ono. Mini awujilaha ugbo ono; ephe awalaha awawa. ²⁴ Ephe eje etee Jisosu; su iya: “Nnajiufu; Nnajiufu; ugbo abyaakwa ephe ekpukpu.”

Yo gbeshi je abaaru oke pherephere ono; me eyii-mini ono mba. Yo buru kengu; eke ono adakota shikongu. ²⁵ Yo su ephe: “?Nanuhunu ekwekwe unu obu?”

Èphe atsùlahaa egvu; gude èhu-anmanma jìlahaa onwèphe: “? Bù egbe onye ngunu dù ège òwaa, phèrèphèrè yèlè eyii-mini anuru okfu?”

Nwoke, ògvu bu l'èhu

(Mát 8:28-34; Mak 5:1-20)

²⁶ Jisòsu phè abya erua l'alì ndu Gérasa, nò cheeru Gálili ifu. ²⁷ Ò kwadua alùfuta, òolufuta l'ùgbo; nwoke òbu, ògvu jiru èhu, shi lè mkpùkpu ono agbakfutashia ya. Nwoke ono b'o tewaru ènya; k'òphu o yeberu uwe l'èhu; k'òphu ò bùru k'òbu l'ùlo. Yò bùru l'ìkirikpòo b'o bu. ²⁸ Yò phùlèphu Jisòsu; chia mkpu bya aburu iya pèe l'ifu; chia mkpu; sù: “Jisòsu, Nwatibe Nchileke òphu bù Òkaribe-Kakòta-Nù! ? Bù ngunu bè nggu l'iya jì. Ya aròkwa ngu aròro: ba anùkwa iya aphù.” ²⁹ Iphe meru iphe nwoke ono kfuru iphe ono bù lè Jisòsu bè sùhawaru ògvu ono t'o shi nwoke ono l'èhu lùfuta. Kè l'ùgbo olemole bè abuje; ògvu ono byawa ège ono; a tùa ya mkpakòbe l'èka; mè òkpa; l'eche iya nche. Obenu l'òojikojèlee iphe ono zubushia; ògvu ono alòru iya lashia l'èchi-ègu.

³⁰ Jisòsu aji ya: “?Èpha ngu bù ngunu?”

Yò sù iya: “L'èpha iya bù Ùnubuku;” okfu l'èphe ha l'igwe wùba iya l'èhu. ³¹ Ògvu ono atùko ròy ya t'è b'ò sùkwa t'èphe wùba l'ime Iduma Maa ono.

³² Yo nweru igweligwe ezi, nò l'iku ugvu l'èke ono ata nri. Èphe aròlahaa Jisòsu t'o kwe t'èphe wùbachia ezi ono l'èhu. Ya ndono; Jisòsu ekweta t'èphe wùba iya. ³³ Ògvu ono awùfuta nwoke ono l'èhu; je awùba igwe ezi ono l'èhu. Ezi ono afòta òso; shi lè kperekpere èke ono; je aphùlahu l'eze ènyimu ono; mini eworu èphe rigbushia.

³⁴ Ndu shi eche ezi ono aphùlèphu iphe meru nù; gbakashihu; je eworu iya dooru ndu, bu l'ime mkpùkpu; mè ndu òphu bu l'ime obodo. ³⁵ Ndu madzù awùfuta jeshia t'èphe je aphù iphe, meru nù. Èphe abyakfuta Jisòsu; bya aphua onye òbu, ògvu shi l'èhu wùfuta òbu l'èke ò nonyabe iya; gbe yewanu uwe; nwewarunu egomunggo. Èphe atsùlahaa egvu. ³⁶ Ndu phuru iphe meru nù akòoru èphe ège e gude dzòta onye ono, ògvu shi bujia èhu ono. ³⁷ Ya ndono; ndu bupheru mkpùkpu Gérasa mgburumgburu aròlahaa Jisòsu t'o gbeshiru èphe l'alì; kè l'ègvu guderu èphe. Jisòsu abahùshia l'ùgbo; lashia azù. ³⁸ Nwoke ono, a chishiru ògvu l'èhu ono aròlahaa Jisòsu t'è yèlè iya yìru.

Jisòsu te kwe; sù iya: ³⁹ “Laa ndu-unu je ekfukashia iphe Nchileke meru ngu.”

Nwoke ono atùgbua; tsoru mkpùkpu ono l'ekfukashi iphe Jisòsu meru iya.

Nwatibe Jáyirosu;

mè nwanyi, nsò eme

(Mát 9:18-26; Mak 5:21-43)

⁴⁰ Jisòsu alatalèphu azù; igweligwe ndu ono anabata iya òhuma; okfu l'èphe shi elehawa ènya iya. ⁴¹ Yo nweru nwoke lanù, aha Jáyirosu, bù onye ishi ùlo-ndzuko. Yò bya adaa Jisòsu l'iku òkpa; l'arò iya; l'eyeru iya èka-l'alì t'ò bya nk'ia. ⁴² Ishi iya aburu l'òo nwatanwanyi lanù bè nwoke ono m̀taru. Iphe nwata ono nòwaru bù iphe dù l'ò bù afà iri l'èbo. Nwata ono l'ese anwùhu.

Jisosu etsoru iya jeshia; madzū awū gidigidi; akpa mkpa; l'etso iya ẹka labū. ⁴³ Yo nwekwaruphu nwan yi lanū, nsọ mewaru mkpūrumkpuru: afa iri l'ẹbo, yi lẹ ndu ono. Nwan yi ono bẹ tūkowaru iphemiphe ọbule, o nweru mephushikota l'ẹka ndu eme ọgvu; tọ dū onye ọphu metaru iya nū. ⁴⁴ Yo shia Jisosu ọzo azū; pyota byia ọnu-uwe iya ẹka; kperengu: nsọ ono ebuhu. ⁴⁵ Jisosu asū: “?Bū onye byiru iya ẹka?”

Tọ dū onye kweru l'ọo ya. Pyita asū iya: “Nnajiufu; ?mbū l'igweligwe madzū ekpo ngu ruturutu ẹka labū; l'akpa ngu mkpa ẹge-a.”

⁴⁶ Jisosu asūkwaphu: “L'o nweru onye byiru iya ẹka; kele ya maru l'o nweru ike, shi iya l'ẹhu lufu.”

⁴⁷ Nwan yi ono amaru lẹ ya te edomikotadu iya. Yo gude ẹhuanmanma je adaa Jisosu pẹ l'ifu; bya araa ya arara l'ifu edzudzu ọha ono iphe kparu iphe ya byiru ẹka l'uwe Jisosu; kfukwaaphu ẹge ya gude dukebewaphu mma teke ono teke ono. ⁴⁸ Jisosu asū iya: “Nwa iya nwan yi; ekwekwe ngu mewaru t'ẹhu dū ngu mma. Lashia l'ẹhu-agu!”

⁴⁹ Yo gudekwadua ẹge ono l'ekfu; onye shi ke onye ishi ulo-ndzuko ono abya asū nwoke ono: “Ọphu t'i haa O-zi-iphe; be ekfuchihe iya nchi; lẹ nwatibe ngu ke nwan yi ono bẹ ike gvakwaru.”

⁵⁰ Jisosu anū ya; sū iya: “Ba atsushi egvu; ọ bua t'i kweta! I -kweta bẹ nwatibe ngu a-dū-a mma.”

⁵¹ Jisosu abyarutalephu ufu ono; tọ dūhe onye o kwekwaduru tẹ yele iya yiru bahū l'ulo ono; gbahaa Pyita; Jonu; Jemusū; mẹ nne lẹ nna nwata ono. ⁵² Iphe bū onyenonu l'agū aphū; ara ẹkwa nwata ono. Jisosu asū: “Unu ba agushi aphū; l'ẹ t'ọ nwuhudu anwuhu. Ọo mgbenya bẹ ooku.”

⁵³ Ẹphe eze iya ọchi; ke l'o doru ẹphe ẹnya lẹ nwata ono bū anwuhu b'ọ nwuhuru. ⁵⁴ Yọ bya alọta nwata ono l'ẹka; kua ya; sū: “Nwata; teta.” ⁵⁵ Nwata ono eteta; latashia azū l'ọrū iya; kwolihi. Jisosu asū t'a nū iya iphe t'o ria. ⁵⁶ Yọ dū ndibe ẹphe biribiri. Yọ sū t'ẹ b'ọ dukwa onye ẹphe e-kfuru iphe ono, meru nū ono.

9

*Jisosu ezifu ndu ishi-ozī
umadzu iri ẹbo*

(Mát 10:5-15; Mak 6:7-13)

¹ Jisosu abya ekukobe umadzu iri l'ẹbo ono l'ẹkalanu; bya eyeshiru ẹphe ọku t'ẹphe gude ike chifuje ọgvu; m'o -ruhuru; ike ọgvu ọbu dū idagha; mẹ t'ẹphe meje tẹ madzū ka mma l'iphe-ememe, eme iya nū.

² Yọ bya ezia ẹphe t'ẹphe je araa k'ẹke Nchileke bū eze arara. Ọdo bū t'ẹphe meje ndu iphe eme t'ẹphe ka mma. ³ Yọ sū ẹphe: “Unu ba adukwa iphe unu e-gude gbeshi ije. Unu be egudekwa nwoshi-ogude-l'ẹka; unu ta apa ẹda; unu te egude nri; unu te egude okpoga; unu te eye akpata uwe labū. ⁴ Iphe bū ufu, unu bahuru; unu ọdulekwaphu l'ẹke ono. Unu -shi ẹke ono; unu ejeshia mkpukpu ọdo. ⁵ Iphe bū ẹke unu jeru, a jikaru unu; unu lufuta lẹ mkpukpu ọbu; jishia udzu-eja, nọ unu l'ọkpa; gude koshi l'ẹka unu ta dūhedu iya.”

⁶ Ẹphe atugbua; jephelaha lẹ mkpukpu lẹ mkpukpu; ezi ozi-ọma; l'emekwaphu t'ẹhu dū ndu iphe emetsua mma l'ẹkemeke ọbule.

Iphe agbachi Hérođu enya

(Mát 14:1-12; Mak 6:14-29)

⁷ O-chi-oha, bu Hérođu anúkota iphe ono, meru nu ono; yo gbachia ya enya. Yo nweru ndu suru l'ọ bu Jónu tetaru nọdu ndzu ọdo. ⁸ Ndu asu l'ọo Eláyija lufutaru; ndu asu l'ọo onye lanu l'akahu ndu nkfuchiru Nchileke tetaru. ⁹ Hérođu asu: "Jónu bu owaa, ya ziwaru; e je ebutaru iya ishi-a? Buhunu onye bu onye owaa, ya anu udu iya ege-a?" Yo selahaa ege ee-shi te yele Jisosu phu l'ifu l'ifu.

Jisosu anu unu madzu iri ebo

l'ukporo madzu iri nri

(Mát 14:13-21; Mak 6:30-44; Jón 6:1-14)

¹⁰ Ndu ishi-ozu ono ejegee; bya alata; bya akokotaru Jisosu iphe ephe meru l'ọ ha. Yo duta ephe; ephe ayiru jeshia Betusayida nwenkinyi ephe. ¹¹ Igweligwe ndu ono anua ya; wu-tsoru iya. Yo nabatakpo ephe ohuma; bya awataru ephe okfuru ke eke Nchileke bu eze; l'emetsua ndu iphe eme t'ephe ka mma; mbu ndu o du t'ephe ka mma.

¹² Yo be l'uzo urenyashi; umadzu iri l'ebo ono abyakfutashia ya; bya asu iya: "Ophu ti su igweligwe ndu-a t'ephe bahugbaa le mkpukpu le mkpukpu; me l'ufu l'ufu ndu-a, bupheru mgburumburu-wa je akpata nri, ephe e-ri; choo eke ephe a-radu; ke l'eke-a, ephe no-a te nwekwa ndu bu iya nu."

¹³ Yo su ephe: "Unubedua; unu nunu ephe iphe t'ephe ria."

Ephe asu iya: "Me mkpakọ iphe ephe gude l'eke-a kwa ishi buredi ise; me ema labu nkinyi iya. ?Tọo t'ephe je l'onwephe je akpataru igweligwe ndu owaa nri?" ¹⁴ Ndu, no l'eke ono; be rukwaru unu unwoke iri l'ebo; l'ukporo unwoke iri.*

Jisosu asu ndu ono, etsoje uzo iya ono: "T'ephe mee ephe t'ephe nodugbaa anodu l'itsutsu l'itsutsu: ukporo ebo-ebo l'iri-iri."

¹⁵ Ephe abya emee ya ege ono: doo ndu ono; ephe anodukota anodu l'ephe ha. ¹⁶ Yo bya ewota ishi buredi ise ono; me ema labu ono; bya apalia enya imeli; kele Nchileke ekele ke nri ono; washia ya; woru iya nu ndu etsoje uzo iya t'ephe woru iya doberu igweligwe ndu ono l'ifu. ¹⁷ Ephe atuko ria ya rijishia ephe. Ndu etsoje uzo iya abya atutukobe unwu ibiribe iya ophu ephe riphodoru; yo ji nkata-ivu iri l'ebo.

Pyita ekfu onye Jisosu bu

(Mát 16:13-19; Mak 8:27-29)

¹⁸ Yo be teke Jisosu nwenkinyi iya no; l'ekfu anu Nchileke yele ndu etsoje uzo iya anodu l'eke ono. Yo ji ephe: "?Bukpo onye be ndiphe asuje le ya bu?"

¹⁹ Ephe asu iya: "L'o nweru ndu asuje li bu Jónu Baputizimu; nweru ndu asuje li bu Eláyija; nweru ndu asuje l'ọo onye lanu l'akahu ndu nkfuchiru Nchileke be tetarunu."

²⁰ Yo ji ephe: "?Unubedua; unu sukwanuru le ya bu onye?"

Pyita asu iya: "Oo nggu bu Kurájisutu obu, bu iya bu Onye Ndzoa ono, shi l'eka Nchileke ono."

Jisosu ekfu le ya e-je

iphe-ehuka; nwuhu

(Mát 16:20-28; Mak 8:30—9:1)

* 9:14 9:14 Iphe o bu bu 5,000.

²¹ Yò nmaaru ephe okwa; sù ephe t'è b'ò dukwa onye ephe e-kfuru iphe ono; ²² sù ephe: "Lè yèbe Abubu-Ndiphe jefutajekwa iphe-ehuka, ha igweligwe. Ndu bù ògurenya; ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; mē ndu ezije ekemu a-jika iya; woru iya gbua. A -nò abalì èbo; kè èto; Nchileke emee ya: ya eshi l'onwu teta; bya anòdu ndzù òdo."

²³ Jisòsu asù ephe l'ephe ha: "O -nweru onye ò dù t'ò tso ru iya; t'onye ono wofu enya l'èhu k'onwiya. T'onye ono vuta oshi-osweru k'onwu iya mbòku-mbòku; tso iya. ²⁴ L'iphe bù onye eme tē ya dzò onwiya ndzù l'onwiya; e-tufakwa iya etufua. Obenu l'onye gudekwano okfu èhu yèbe Abubu-Ndiphe tufaa ndzù iya; a-dzòta onwiya ndzù. ²⁵ Mbù; ?bù ngunu bù uru, madzù ritaru; m'ò -nwekotaru iphemiphe òbule, nò lè mgboko-a; tufaa ndzù iya; laa onwiya l'iyi. ²⁶ Kè l'onye ya dù iphere; okfu, ya ekfu adù iya iphere; onye òbu bē iphere iya a-dukwapu yèbe Abubu-Ndiphe mē ya nòdulephu l'òcha-vji iya l'abya; mē l'òcha-vji kè Nna iya; mē l'òcha-vji kè unwu ojozi-imigwe, dù nsò. ²⁷ O!e; kamenu; tē ya karu unu: l'ò nwetsuaru ndu haru vudo l'èke-a, è-ta hadu kè nwùhu anwùhu; gbahaa l'ephe phù-oduru ège Nchileke shi ekoshi l'òo ya bù eze."

Jisòsu egbu nwjinwii

(Mát 17:1-8; Mak 9:2-8)

²⁸ A nòlephu iphe ruru abalì esato; k'òphu o kfuru iphe ono; yo duta Pyita; mē Jónu; mē Jémusu jeshia eli ugvu; okfuru nù Nchileke. ²⁹ Yo kfunyalephu nù Nchileke; ifu iya agbanwee; iphe bù uwe iya egbufu; gbulahaa oswi kè nwjinwii. ³⁰ A bya ele enya; akahù ndiche umadzu èbo òdo anòduwa ekfu anù iya. Umadzu èbo ono bù Mòsisu; mē Eláyija. ³¹ Ephebedua anòdukwapu l'òcha-vji imigwe; ephe lè Jisòsu l'ekfu kè anwùhu, òo-nwùhu, bù iphe Nchileke tuberu l'oo-me iya lè Jerúsalemu. ³² Teke ono bē Pyita mē ndu ephe l'iya yi gbe kumiwanu mgbenya ekumi. Ephe etehu; bya aphua òcha-vji iya ono; phukwaaphu umadzu èbo ono, ephe l'iya vudo l'èke ono. ³³ Umadzu èbo ono abyadèlephu òha Jisòsu; Pyita asù iya: "Nnajiufu; ò dukwanu mma l'ephe nò l'èke-a. T'ephe tunua ada èto: nanù nke ngu; nanù kè Mòsisu; nanù kè Eláyija." Pyita ta mahèdu iphe ookfu.

³⁴ Yoo kfukwadua ège ono; urukpu abya asakputa ephe. Pyita phè ephe èto awata otsu egvu l'urukpu ono sakputaleruphu ephe. ³⁵ Olu-okfu eshi l'urukpu ono; sù: "Òwaa bù Nwata iya kè nwoke, ya fòtaru. Unu nùjekwaa iphe ookfu!"

³⁶ Olu-okfu ono ekfuebelephu iphe ono; onye a phuru l'èke ono abuwarunu Jisòsu nwenkinyi iya. Ephe anò-kirishia kè nwa teke ono; tò dù onye ephe kfuru iphe ono, ephe phuru ono.

Jisòsu agwò nwata nwoke, ògvu bu l'èhu

(Mát 17:14-18; Mak 9:14-27)

³⁷ Yo be echile iya l'ephe nyizitatsuaru l'eli ugvu ono; a dù l'igwe wù-kfuta iya. ³⁸ Ya ndono; nwoke lanù l'igwe ndu ono arashia; sù: "O-zi-ipe! Ya arò ngu t'i lenua nwatibe iya-a enya; kèle nwata ono bù iya bù nwa lanù, ya nweru. ³⁹ L'ò nweru egbe ògvu, abyajè iya nù; ò -byawa iya ège ono; yò rangarahu; yò tù iya l'ò bù ndakfuku; k'òphu uphu anòduje akpùshi iya l'onu. Ò -nùebele iya phù aphù ège ono;

tẹmanu yọ haa ya. ⁴⁰ Ya arọo ndu etsoje ọzo ngu t'ẹphe chifu ọgvu ono; ẹphe ta adu ike."

⁴¹ Jisọsu asu ẹphe: "Oo-wa! Unube ọgbo nta-a, bu ndu ẹjo ọkpoma, ẹ-tẹ nwedu iphe unu ekwetaje-wa! ?Bu teke ole be ya a-tataberu unu nshi?" Yọ su nwoke ono: "T'o gude nwatibe iya ono bya."

⁴² Nwata ono abyadẹlephu; ọgvu ono atuta iya tuta l'ali; alọ iya l'ọ bu uta. Jisọsu abya abaaru ọgvu ono mba; mee nwata ono; yọ du mma. Yo duru iya nu nna iya. ⁴³ Ẹphe l'ẹphe ha eghechaaphu onu; l'ele ẹge ike Nchileke habe nshinu.

Jisọsu ekfu k'anwuhu iya ọdo

(Mát 17:22-23; Mak 9:30-32)

Yọ tuko dukwadia ẹphe biribiri; mbu igweligwe iphe Jisọsu emeebe; yọ su ndu etsoje ọzo iya: ⁴⁴ "T'okfu-wa bamikwaa unu le nchi ọhuma: le Abubu-Ndiphe be ee-mekochaa kpuru ye ndiphe l'eka." ⁴⁵ Ẹphe ta ma iphe o kfu; ke l'o domiru iya ẹphe edomi t'e b'o doshi ẹphe ẹnya. Ẹphe atsuhukwanu egvu ẹge ẹphe e-shi ji iya ẹya.

Onye katsukpo nu

(Mát 18:1-5; Mak 9:33-37)

⁴⁶ Ndu etsoje ọzo iya atulaha ntutego onye ọphu katsukpo nshinu l'ẹphe ha. ⁴⁷ Jisọsu amawaruphu iphe ẹphe ari; bya ekuta nwata nshii donyabe onwiya; ⁴⁸ bya asu ẹphe: "L'onye gude ke yebe Jisọsu koshi le ya yeru nwata nshii-wa obu buakwa yebedua be onye ono ekoshi le ya yeru obu. Onye koshiru le ya yeru yebe Jisọsu obu koshiakwaruphu le ya yeru onye ono, ziru iya te ya bya ono obu; ke l'ọ bu onye ẹnya iya katsua alala l'unu ha bu iya bu onye katsua nshinu."

Onye ẹ-ta noduru ngu l'ejo oshi be bu-a onye nke ngu

(Mak 9:38-40)

⁴⁹ Jonu asu iya: "Nnajiufu; me ẹphe phukwaru onye gude ẹpha ngu achifu ọgvu. Ẹphe asu iya t'e b'o meshi l'e too tsodu ngu l'ọ bu ẹphebedua."

⁵⁰ Jisọsu asu iya: "Unu ba anashishi iya ẹya; l'onye ta noduru unu l'ejo oshi be bu onye nke unu."

Ndu Sameriya ajika Jisọsu

⁵¹ Yo rudelephu ntse ntse; mbu teke ee-kuta Jisọsu kuba l'imigwe; yọ tugbua le ya jefutaje Jerúsalemu. ⁵² Yọ haru ndu ozi ono zi t'ẹphe vuru iya ọzo je. Ndu ozi ono atugbua je abahu mkpukpu, no le Sameriya t'ẹphe doziaru iya iphe. ⁵³ Ọphu ndu eke ono 'ekwedu nata iya; okfu l'o cheberu ifu eje Jerúsalemu. ⁵⁴ Jemus; me Jonu, bu ndu etsoje ọzo iya aphua ẹge iphe obu du; bya asu iya: "Nnajiufu; ọ du ngu t'ẹphe mee te oku shi l'igwe bya ekepyashia ẹphe to?"

⁵⁵ Jisọsu aghachiwaphu gbọ-chia ẹphe nchi. ⁵⁶ E meebe; ẹphe eshi l'ẹke ono jeshia mkpukpu ọdo.

Ndu, e-mekochaa etso Jisọsu

(Mát 8:19-22)

⁵⁷ Ẹphe ejenyalephu l'esu-ọzo; nwoke lanu asu iya: "Le ya etsojekpeleka ngu phu eje iphe bu eke iije."

⁵⁸ Jisọsu asu iya: "Uphegu ebu l'enu; unwenu, ephe l'eli enweru ekfuna; obenu le Abubu-Ndiphe te nwekpoduanu eke oo-chebeje ishi." ⁵⁹ Jisọsu asu onye odo: "Tsoru mu."

Onye onanu asu iya: "Nnajiufu; gebekwa te ya je eliodu nna iya."

⁶⁰ Jisọsu asu iya: "Haa ndu nwuhuru anwuhu t'ephe lia ndu nk'ephe, nwuhuru anwuhu. Nnggu egbeshi nggubedua je araa ke eke Nchileke bu eze arara."

⁶¹ Onye odo asu iya: "Nnajiufu; ya e-tsokwaru ngu-a; ole te ya jeodu je ekfuru ndibe iya ege ya eje iya."

⁶² Jisọsu asu iya: "O-pa-ogu agha enya l'azu ta ayikwa l'ozi k'eke Nchileke bu eze."

10

Ogbà ẹbo-ẹbo eje ozi ozi-oma

¹ E meebe; Nnajiufu abya bya afota ukporo umadzu eto l'umadzu iri l'ebo odo; dzee ephe ebo-ẹbo; t'ephe vuru iya uzo jekota l'iphe bu mkpukpu l'o ha; mekpọ iphe bu eke yebedua l'onwiya abya ejeje. ² Yo su ephe: "L'iphe e meberu l'alì chashakwaru ha nshinu; obenu le ndu ozi, akpata iya akpata ha nwanshì. Unu kfuru nu Nnajiufu, nwe iphe e meberu l'alì t'o ye ndu ozi, a-bya akpataru iya ẹya. ³ Unu tugbua jeshia. Unu lekwa le ya chakwaru unu ye t'unu l'ephe gbaa eghirigha l'o bu onye chitaru unu aturu ye; ye l'agù agbaa eghirigha. ⁴ Unu be gudekwa ekpa, eeyeje okpoga; unu te egude ẹda mmanu; m'o bu akpokpa. Unu be ejejekwa onodu tutushije-oduru madzu atutushi ekele l'esu-uzo. ⁵ Iphe bu ufu, unu bahuru; unu vujuduru uzo; su: 'T'ehu dukwa unu agu l'ufu-wa.' ⁶ O -buru l'onye ehua-agu be no l'eke ono; ehua-agu unu aburu nk'ia. Teke eto dudu; ehua-agu unu alaphutaru unu azu. ⁷ Unu nodujelephu l'ufu ono rijee; ngujee iphe bu iphe ephe nuru unu; l'onye ese akanya be gbakwaru ke t'o nataje ugwo iphe o seru akanya iya. Unu be buphekwa l'ufu l'ufu. ⁸ Teke unu bahuru le mkpukpu, ephe nataru unu ohuma; unu rijekwa iphe, bu iphe, ephe nuru unu. ⁹ Unu emee ndu iphe eme le mkpukpu ono t'ephe ka mma. Unu ekfuru ephe: 'Le Nchileke abyaakwa ephe oburu eze.' ¹⁰ O -buru l'unu bahuru le mkpukpu; ephe ta nata unu; teke unu lufutaru esu-uzo; asu ephe: ¹¹ 'Ludzu-ẹja mkpukpu ephe, no unu l'okpa be unu jifuakwaru ephe-o! L'iphe ephe a-maru bukwa le Nchileke abyaakwa oburu eze!' ¹² Te ya kakwaru unu: ọo-kakwaru ndu Sodomu mma mboku ikpe ma l'ege ọo-duru ndu mkpukpu ono!"

Iphe e-me oha, jikaru Jisusu

(Mat 11:20-24)

¹³ "Nsho unube ndu Korazinu! Nsho unube ndu Betusayida; kele ndege e -wotaru iphe-ophulanya, e meshiru l'eke unu no; mee le Taya; me Sayidonu; ephe gage eyehaakwa uwe-aphu; gwoo onwephe le ntụ teke teru enya; gude koshi l'ephe tawaru onwephe uta iphe du eji, ephe meshiru; ghawa umere; lakfuta Nchileke! ¹⁴ Obenu l'okkaru ndu Taya; me ndu Sayidonu mma mboku ikpe; ma l'ege ọo-duru unubedua. ¹⁵ Unube ndu Kapaniyomu; ?o du unu l'ee-wolihi unu imeli t'unu tsukfuru l'igwe to. Wawakwa. Aa-kwatsutakwa unu; kwaru ngu ye l'oku alì-maa."

16 Yò sù ndu etsoje ụzo iya: “L’onye nuru iphe unu kfulu; nwaru iphe ya kfulu. Onye jikaru unu; jikakwaruphu yēbedua. Onye jikakwanuru yēbedua; buakwaphu onye ya shi l’eka bya b’o jikaru.”

*Ndu Jisosu ziru ozi;
alata l’ehu-otso-ena*

17 Ụkporo ụmadzu eto l’ụmadzu iri l’ebo ono ejegee; bya awulatakota l’ehu-otso-ena; bya asụ Jisosu: “Nnajiufu; iphe bu ogvu l’o ha be ephe gude epha ngu kakota ike!”

18 Jisosu asụ ephe: “Ya shia ele Sétanu l’o shi l’igwe daa l’o bu ebemu-igwe. 19 Ya nwaru unu ike t’unu dzopyabeje agwo; me akpi l’okpa; me t’unu kakota iphe bu ike ke Obutuswe, bu onye ohogu unu ono ike; to du iphe eme unu. 20 Obenu l’etọ bukwa l’unu ka ogvu ike be ehu a-nodu atso unu ena. T’ehu tsoje-chia unu ena l’e dewaru epha unu l’ekwo l’imigwe.”

Jisosu ete eswa

(Mát 11:25-27; 13:16-17)

21 Teke ono be Ume-du-Nso meru; Jisosu etelaha eswa; bya asụ: “Ya ekele ngu ekele nggube Nna, bu Nnajiufu nwe igwe; nweru ali; ke l’i domiru iphe-a te ndu kwaru enya; me ndu mmamiphe ba ma iya. Yo gbe buchiaru ndu obu guru iphoru l’o bu k’unwegirima b’i koshiru iya. Iyee Nna! O bu ege o bu uche-obu ngu; me ege o tsoru ngu ena t’i mee ya ndono.

22 “Iphemiphe obule be Nna iya yeekwaru iya l’eka. E to dukwa onye maru onye Nwatibe Nchileke bu; gbahaa Nna. Ophu ‘o dukwa onye maru Nna bu; gbahaa Nwatibe iya ono; odo bu onye Nwatibe iya ono fotaru; koshi iya eya.”

23 Jisosu yele ndu etsoje ụzo iya anodulephu nwenkinyi ephe; yo ghachi; su ephe: “Onu-oma bu k’unube ndu gude enya unu phu iphe-a, unu aphu-wa. 24 Unu marua le ndu nkfuchiru Nchileke; me ndu eze, ha igweligwe b’o guru egu ophu iphe-a, unu aphu-wa; obu l’ephe ta phudu iya. O gukwaruphu ephe egu onu iphe-a, unu anu-wa; obu l’ephe ta ndu iya.”

*Etu onye Sameriya,
nweru obu-oma*

25 Ya ndono; onye ezije ekemu lanu egbeshi; gude aji eme te ya hata Jisosu l’onya; bya asụ iya: “O-zi-iphe! ?Bu ngunu be ya e-me te ya nweru ndzu gbururu jeye?”

26 Jisosu asụ iya: “?Bu ngunu b’e deru l’ekwo ekemu? ?Bu ngunu b’i gu-taru iya?”

27 Nwoke ono asụ iya: “L’ekwo ekemu suru t’i yeru Nnajiufu, bu Nchileke ngu obu ngu l’o ha. T’i gude ndzu ngu l’o ha; gude ike ngu l’o ha; gude uche ngu l’o ha; yeru Nchileke obu. Nngu eyeru madzu ibe ngu obu ege i yeru onwongu.”

28 Jisosu asụ iya: “I kfularu iya; i -mewa iya ege ono b’i-nweru ndzu.”

29 Nwoke ono l’emekwanu te ya koshi le ya bu onye doberu eka ndoo; bya akuchata iya; ji Jisosu: “?Bukwanu onye bu madzu ibe iya?”

30 Jisosu anmaaru iya etu; su: “L’o nweru nwoke lanu, shi Jerúsalemu eje Jeriko. Yele ndu iphura edzuda l’uzo. Ephe egude

iya; tsua ya iphe; tsugbube iya ubele. Ɛphe agbabe iya ọtu; paru iya haa; gbakashihu; yọ nọduwa-a dzedze ndzụ. ³¹ Yo mee ẹge o meru; yo nweru onye achijeru Nchileke ẹja, eswe l'ẹke ono. Yọ bya akpọ-luta nwoke ono; kwe gbango ya; shia ọzo ọdo; yọ bụru iya atugbu. ³² Nwoke lanu, shi l'eri ndu Lívayi abyatashikwaaphu oswe l'uzo ono. Yo rua bya aphua nwoke ono; gbangokwaa ya phu; shia ọzo ọdo tugbu. ³³ Obenu l'o nweru nwoke Samériya, ejekwaru iphe ọdo. Yo rua ẹke ono, nwoke ono daburu ono; bya aphua ya; imiko iya egude iya. ³⁴ Yọ bya ejekfu iya; bya ekebegbaa ya iphe l'onya, nọtsua ya l'ehu; l'o debegeeru iya ẹya manu; gbaa ya ẹya mee. Yọ bya apata iya tukobe l'anu, oogudeje evu iphe; pata iya paruta ọlo ndu ẹbyee; bya edobe iya l'ẹke ono; nọdu leta iya ẹnya. ³⁵ Yo be echile iya; yọ chifuta shiru iri; chiru nu onye eleta ọlo ndu ẹbyee ono ẹnya; su iya: 'T'o letakwa nwoke ono ẹnya. Teke ya laru azu; o -nweru iphe ọdo, o phuru iya; ya akfughachi iya ẹya.' Wo iya:

³⁶ "Bụ onye ole l'umadzu ẹto ono meru umere, koshiru le nwoke ono, vukotarụ ndu iphura ono bu madzụ ibe iya?"

³⁷ Onye ono, ezije ekemu ono asu iya: "Lọ bu onye onanu, phuru iya imiko ono."

Jisosu asu iya: "Laa; je emejee ẹge ono."

*Jisosu akpafu ke Mata;
me Méri*

³⁸ Ya ndono; ẹphe atugbu; jeshia iphe ẹphe eje. Ɛphe jenyaa; Jisosu abahu l'oma mkpukpu lanu. Nwanyi ophu ẹpha iya bu Mata edubata iya le nk'ẹphe t'ẹphe kwaaru iya ẹbyee. ³⁹ Nwanyi ono be nweru nwanyi ọdo, bu nwunne iya, ẹpha iya bu Méri. Méri eje anonyabe Nnajiufu; l'ege nchi l'iphe oozi. ⁴⁰ Ophube Mata eyenuka ẹhu l'ome ke nri. A nonyaa; Mata ejekfushia Jisosu; je asu iya: "Nnajiufu; ?tji yedu onu le nwunne iya haru iya ozi-a; ya eje iya nwenkinyi iya? Kfunuru iya t'ọ bya eyetaru iya ẹka."

⁴¹ Nnajiufu asu iya: "Mata; Mata; i kunukaru photophoto; l'alugbushi onwongu le mee owaa; mee owaa. ⁴² Ole o kwanu iphe lanu bu iphe du mkpa nwenkinyi iya. Méri ahataakwanua okè iphe ono ophu ka mma. To buhe l'aa-nafukwadu iya ẹya anafu."

11

*Jisosu ezi ẹge ee-kfuje anu
Nchileke
(Mat 6:9-13; 7:7-11)*

¹ Yo be ujiku lanu; yo nweru ẹke, Jisosu no l'ekfu anu Nchileke. Yo kfuebe l'iya phu; onye lanu le ndu etsoje ọzo iya asu iya: "Nnajiufu; zinua ẹphe ẹge eekfuje anu Nchileke ẹge Jonu ziru ndu etsoje ọzo iya."

² Jisosu asu ẹphe: "Teke unu ekfu anu Nchileke; unu sije: " 'Nna; t'e dobe ẹpha ngu nsọ.

Koshinu l'oo nggu bu Eze.

³ Nujenu ayi nri, e-dzu ayi l'uboku;

⁴ nggu aguaru ayi nvu
l'iphe du eji ayi l'ọ ha;
ẹge ayibedua agujeru

iphe bu onye meshiru ayi.
 Be ekwekwa t'e
 nwuru ayi
 ye l'iphe a-data ayi.' "

⁵ Jisosu asu epehe: "T'e wota iya l'onye lanu l'unu ha e-je ke onya iya l'echi-abali; je asu iya: 'Onya-e! Jenua ya ugwo ishi buredi eto; ⁶ l'onya iya, shi iphe odo be byaru nu; ya te nwe iphe ya a-nu iya.' ⁷ T'e wotakwa iya phu l'onya iya ono a-nodu l'ime ulo; su iya: 'Te b'o kfuchihe iya nchi! Le ya guchiwaru ulo; swobewa iya iphe yele unwu iya azewa azee. Ya te egbeshighe abya ngu onu buredi ke nta-a.' ⁸ Te ya kakwaru unu: O -buru le t'o gbeshidu bya iya onu buredi ono; okfu l'o bu onya iya be oo-gudekpoonu ke nchi, ookfuchi iya; iphere ta adu iya; bya anu iya iphe o byaru t'o nu iya.

⁹ "O bu iya meru iphe ya ekfuru unu; su: Unu kfujee t'a nu unu iphe; aa-nu iya unu! Unu chojee iphe; unu a-cho-vu iya! Unu kujee aka l'uzo; aa-guharu iya unu! ¹⁰ Ke l'iphe bu onye suru t'a nu iya be aanuje; onye choru nu aphuje; onye kuru aka be aaguhajeru uzo. ¹¹ ? Nanu l'unu ha buru nna, nweru onye ophu bu: nwatibe iya -su t'o nu iya ema; yo nu iya agwo. ¹² Teke o suru t'o nu iya ekwa-oku; yo nu iya akpi? ¹³ Keshinu unube ndu ejo iphe amajeru-a nu unwu unu iphe du mma; ?buchia Nna unu k'imigwe ta akaduru oma t'o nu unu Ume Nchileke; mbu unube ndu suru t'o nu iya unu."

Jisosu; me Biyezezebolu
(Mat 12:22-30; Mak 3:20-27)

¹⁴ Yo be teke odo; yo nweru nwoke, Jisosu achifu ogvu, bu iya l'ehu. Ogvu ono meru nwoke ono too kfu okfu. Yo lufulephu nwoke ono l'ehu; nwoke ono awata okfu okfu. Yo du igweligwe ndu ono biribiri. ¹⁵ Yo nweru ndu suru l'oo Biyezezebolu, bu iya bu ishi k'iphe bu ogvu be Jisosu egudeje achishi ogvu.

¹⁶ Yo nweru ndu ophu byaru t'ephe bya adata iya; su iya t'o menuaru epehe iphe-ophulanya, e-koshi l'oo Nchileke ziru iya l'oswiya. ¹⁷ Jisosu amawaruphu iphe epehe ari; bya asu epehe: "L'iphe, bu ali-eze, keru onwiya ebo; selahaa okfu be chihuakwaru achihu. Ege ono kwaphu b'o du iphe, bu ufu, keru onwiya ebo. ¹⁸ O -buru l'okfu no le ke Setanu; ?nanu ege ee-me te ali-eze iya ba achihu; m'o -buru l'unu suru l'oo Biyezezebolu be ya gude achifu ogvu. ¹⁹ O -buru l'oo Biyezezebolu be ya egudeje achifu ogvu; ?bu ngunu be ndu nk'unu egudeje achifu ogvu nk'ephe? O kwa iya bu l'oo ndu nk'unu e-koshiwaru unu l'ikpe nmaru unu. ²⁰ Teke bukwanu l'oo ike ke Nchileke be ya egudeje achifu ogvu obu; oo ya bu l'ono ekoshi le Nchileke buwa eze l'eke unu no.

²¹ "Nwoke mkparawa, akwara bu l'ehu -kwaa ngwa-ogu ohuma; nodu eche ufu iya nche; ?ti madu le t'o dudu iphe eme iphe iya nu? ²² Obenu le teke onye ka iya ike byaru bya afaru iya; mekputa iya; yo naa ya ngwa-ogu ono, bu iphe o doberu enya ono; gwoo iphe iya ono; kekashia.

²³ "Onye yele yebe Jisosu e-ta budu ehuru be bukwa onye ugu iya. Onye e-te tsodu iya achikobe achikobe; l'achikashikwa achikashi."

Iphe akpaje ogvu ola azu
(Mat 12:43-45)

²⁴ “Ọbujẹ teke a chifuru madzụ ọgvu l’ẹhu; ọgvu ono eje etsoru echie-egu ẹke mini ẹ-ta nọdu aghaphe; l’achọ ẹke ọo-nmẹ anmẹe. O -jenyaa; tọ dọ ẹke ọ phuru; yọ sụ tẹ ya laphuedukwa azụ l’akahụ ụlo iya phụ. ²⁵ Teke o ruru; a zawa iya azaza; doziwa iya ọhuma; ²⁶ yo je je achita ọgvu ẹsaa ọdo, ka yẹbedua ẹji; ẹphe awuba; je eburu iya. Ọo ya bụ lẹ ndzụ nwoke ono abya aka ẹji; karia ẹge o shi dūhawa l’odungu.”

Okpobe iphe ekweru

²⁷ Jisọsu ekfuebelephu ẹge ono; nwanyi lanụ lẹ ndu ono arangarahu; sụ: “L’iphe kwekwaru nwanyi ọphu tsuru ime ngu; bya echee ngu ẹra!”

²⁸ Jisọsu asụ iya: “Wawakwa! L’iphe gbekwa kwechiaru ndu anuje okfu Nchileke; l’eme iya ememe!”

Eekfu tẹ Jisọsu koshi l’ọo

Nchileke ziru iya

(Mát 12:38-42)

²⁹ Yo be l’igweligwe ndu ono aka nshinu; Jisọsu ekfulahaa: “L’ogbo nta-a pakpokwaaruu ẹji. ẹphe anọduje achọ iphe-ophulenyaa, e-koshi l’ọo Nchileke ziru yẹbe Jisọsu tẹ ya bya. Obenu l’ẹ t’ọ dudu iphe-ophulenyaa, e-koshi ẹphe iphe ono; gbahaa iphe, meru l’ẹhu Jona. ³⁰ Mbụ l’ọo ẹge Jona shi buru ndu Nínive iphe-ophulenyaa; bụ ẹge Abubu-Ndiphe a-buru iya ndu ọgbo nta-a. ³¹ Nwanyi, bụ eze ndu Sheba e-gbeshi mbọku ikpe; nma ọgbo nta-a ikpe; kẹ l’o shi l’ẹke igwe jeberu; alí ejebe; bya tẹ ya nua okfu mmamiphe Sólomonu. Ọlobu lekwa: nta-a bẹ onye nyiberu Sólomonu nọokwa l’ẹke-a. ³² Ndu Nínive e-gbeshi mbọku ikpe ono; nmaa ndu ọgbo nta-a ikpe; kẹle ndu Nínive tawaru onwẹphe ụta iphe dọ ẹji, ẹphe meshiru; ghawa umere lakfuta Nchileke; l’okfu, Jona kfuru ẹphe. Ọlobu lekwa: nta-a bẹ onye nyiberu Jona nọokwa l’ẹke-a.”

Urọku, nọ madzụ l’ẹhu

(Mát 5:15; 6:22-23)

³³ “E to nweduu onye abuje: o -yetsua ọku l’urọku; yo gbe woru iya je edobe l’azụ-utsulo; m’ọ kwanu woru ite kpupyabe iya. Owojeru iya tukobe l’eli agomu ẹge iphe bụ onye bataru nọ a-phụ iphoro iya. ³⁴ Ẹnya ngu bụ iya dọ ụdudu urọku k’ẹhu ngu. Teke ẹnya doru ngu edodo; ugwehu ngu abukotaru ngu iphoro iphoro. Teke ẹnya ẹ-te dodu ngu edodo; ugwehu ngu abukotaru ngu ẹkpuru-ochi ẹkpuru-ochi. ³⁵ Ọo ya bụ t’i letakwa ẹnya t’ẹ bẹ iphoro ono, nọ ngu l’ẹhu ono ba ghọ ẹkpuru-ochi. ³⁶ Ọ -buru l’ugwehu ngu bukota iphoro iphoro; tọ dọ ẹke ọogba ochi; ọo ya bụ l’ọo-nọdu enwu l’ọ bụ urọku; iphoro iya angashia.”

Nshọo ndu Fárisii;

mẹ ndu ezije ekemu

(Mát 23:1-36; Mak 12:38-40)

³⁷ Jisọsu ekfugelephu okfu ono; onye Fárisii lanụ abya asụ iya t’ọ bya eria nri lẹ nk’iya. Yo kwe tsoru iya; je anọdu kẹ nri ono. ³⁸ Yọ dọ onye Fárisii ono biribiri lẹ Jisọsu te vuoduduru ọzo kwọọ ẹka, bụ nsọ, duru ẹphe; b’o rideru nri ono. ³⁹ Nnajiufu asụ iya: “Unubẹ ndu Fárisii anọduje asa azụ okoro; l’asa azụ ochi; obenu l’iphe jiru unu obu bụ

ona ndu ọdo iphe l'ẹka-ike; mę ẹjo ọkpoma. ⁴⁰ Unubę ndu eswe; ?tọ bųhedu Nchileke, kpuru azu iya bę kpukwaruphu ime iya. ⁴¹ Ọ l'agha: unu wota iphe nọ l'ime okoro; mę iphe nọ l'ime ochi; gude meeru ndu ukpa iphe-oma; unu aphu: kę nsọ nsọ l'iphemiphe ọbule ebuhu.

⁴² "Nshọo unubę ndu Fárisii! Unubę ndu evudojeru evudo; nu Nchileke ọzo lanu l'uzo iri unu l'agbo; mę olubu; mę iphe bųkpo mkpękwo, eeri eriri; gbe paru odobe ẹka ndoo mę oyeru Nchileke obu haa. Ọo iphe ono bę unu gega atuko eme; jeye lę ndu ọphunanu.

⁴³ "Nshọo unubę ndu Fárisii! Unubę ndu ọduje t'unu bųru ndu ishi l'ulo-ndzuko; l'adujekwaphu unu t'e ekeleje unu ekele k'iche l'ẹke a ha l'igwe. ⁴⁴ Nshọo unu! L'ẹke unu du l'ọ bu ili, takahuru atakahu, ẹ ta aphujedu ẹnya; madzu -jeta; yọ bya eswee l'eli iya; tọo ma l'ime iya rehuru erehu."

⁴⁵ Onye lanu, bu onye ezije ekemu asu iya: "O-zi-iphe! Keshinu iikfu ẹge-a b'i bakobekwaru ẹphe lę mbà ono."

⁴⁶ Jisosu asu iya: "Nshokwaphu unubę ndu ezije ekemu! Unu ewojeru ivu ẹra, du ẹhuka evuvu bo ndiphe; obu l'unubędua te ebyikwanu ivu ono ẹka t'ọ ka mma l'oo mkpushi-ẹka lanu. ⁴⁷ Nshọo unu; l'ẹke unu akpushije ulo ndu nwuhuru anwuhu l'ẹnya ẹke ndiche unu litsuaru ndu ẹphe gbushiru, bu ndu nkfuchiru Nchileke. ⁴⁸ Ọo ya bu l'unu ekoshi l'unu kweru l'iphe ndiche unu pẹ meru du mma; ẹka unu adukwa iya phu; okfu l'ẹphe gburu ẹphe egbugbu; unubędua akpushiru ẹphe ulo ndu nwuhuru anwuhu l'ẹke e liru ẹphe. ⁴⁹ Ọo ya meru iphe Mmamiphe Nchileke suru: 'Lę ya e-zi ndu nkfuchiru Nchileke; mę ndu-ozu t'ẹphe jekfu ẹphe. Ndu ono, ya e-zi ono bę aaharu gbua egbugbu; haru kpa ẹphe ẹhu.' ⁵⁰ Ọo ya bu l'aa-gwata ọgbo nta-a ugwo ochi ndu ono, bu ndu ndiche ẹphe shiru teke e keru mgboko gbushita ono; ⁵¹ shitakpoo lę mee kę Ébelu jeye lę kę Zekaraya, bu onye e gburu lę mgbaku ẹnya-ngweja Nchileke yele eze-ulo Nchileke. Tę ya karu unu: ọ kwa ọgbo ọwaa bę aa-gwata ugwo mee ẹphe.

⁵² "Nshọo unubę ndu ezije ekemu! L'ẹke unu chitaru ire-igodo ulo mmamiphe. Bahu abahu; mgbe unu ta abahudu; l'akposhikwaphu ndu eme t'ẹphe bahu t'ẹphe ba bahushi."

⁵³ Jisosu eshilephu ẹke ono tugbude; ndu ezije ekemu mę ndu Fárisii ono akfube ọswa tsolahaa ya okfu; gbakushilahaa ya okfu l'igwe; ⁵⁴ l'egękwa iya phu ngge t'ẹphe gude okfu iya hata iya l'onya.

12

O-kfuru-iche-eme iche ndu Fárisii
(Mát 10:26-27)

¹ Teke ono kwaphu; l'unukuru unu madzu zakodzuru l'ẹke ono; zaa kę mkpękwo -daa ọ dakoru; yo vuru ọzo kfulahaaru ndu etsoje ọzo iya: "T'ẹphe zejekwaaru iphe ekoje-buredi ndu Fárisii, bu iya bu o-kfuru-iche-eme-iche pẹ ono. ² L'ę to nwekwa iphe e kpuchiru ekpuchi, ẹ t'e mekochadua kpuhaa; to nwe iphe e domiru edomi, ẹ t'e mekochadua mee t'a maru. ³ Iphe i kfuru l'ochi bę aa-nukota l'iphoro; raa iphe i dzuru lę ndzumuka l'ime ulo ngu arara l'edzudzu ọha."

Onye aa-tsujje egvu

(Mát 10:28-31)

⁴ “Tẹ ya karu unubẹ ndu ònyà iya: unu ba atsúkwa ndu egbu ugwehu mmakanu egvu; mbu ndu bu: ephe -gbuebe iya to nwehe iphe odo, ephe a-du ike mebaa. ⁵ Tẹ ya karu unu onye unu a-tsujje egvu. Onye unu a-tsujje egvu bu onye ono, bu: o -gbuebe ugwehu; yo nwekwaruphu ike, oo-gude nwuru madzu chee l’oku ali-maa. Iye; o kwa onye unu a-tsujje egvu ndono!

⁶ “?Tọ budunua okpaleboku ise be eereje penu labu? Obenu le Nchileke ta dukwa unwu okpaleboku m’o nano, oozahaje. ⁷ Mbu l’iphe bu egbushi, no unu l’ishi b’o gukotaakwaru ogo nano nano. Unu ba atsushi egvu; l’unu bebekpo ka igweligwe okpaleboku oga mkpa.”

Okfu l’edzudzu oha;

l’a bu ke Kuráyisutu

(Mát 10:32-33; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Odo bu te ya karu unu l’onye kfuru l’edzudzu oha le ya bu nk’iya be yebe Abubu-Ndiphe e-kfukwaphu k’onye ono l’edzudzu unwu ojozi-imigwe teke Nchileke e-kpe ikpe. ⁹ Obenu l’onye kfuru l’edzudzu oha le ya ta madu yebe Jisosu be ya e-kfukwaphu l’edzudzu unwu ojozi-imigwe le ya ta madu onye obu.

¹⁰ “Iphe bu onye kfuru Abubu-Ndiphe ejo okfu be aa-guru nvu. Obenu l’onye kfurushiru Ume Nchileke b’e ta abyadu bya aguru nvu.

¹¹ “Teke bu l’ephe kpu unu bya edobe l’ulo-ndzuko; me l’ifu ndu ishi; me l’ifu ndu govumenti; unu ba ayokwa oshi iphe unu e-kfu; m’o bu ege unu e-kfu iya; gude kpefu; ¹² kele Ume Nchileke e-koshikwaa unu iphe unu e-kfu teke ono.”

Etu oke amadu, eme eswe

¹³ Nwoke lanu le ndu ono, jiru eke ono asu iya: “O-zi-iphe; ronua nwunne iya t’o kwe t’ephe kee iphe nna ephe doberu ephe.”

¹⁴ Jisosu asu iya: “Nggube nwoke ono; ?bu onye meru iya te ya buru unu onye ikpe me onye okè.” ¹⁵ Jisosu asu mkporo oha ono: “Unu tokwaa ehu zejeeru iphe bu iphe akpataje oye enya l’eku ke mgboko-a; l’ogbodo ndzu madzu te shikwa l’eku, o kpataru akpata; m’o -ruhuru; eku obu ha ihagha.”

¹⁶ Yo nmaaru ephe etu; su: “Le nwoke lanu, nweru iphe be meberu iphe l’ali; bya akpata iya iphe ha nshinu. ¹⁷ Yo rilahaa l’ime onwiya; su: ‘?Nanu ege ya e-me iya; ege-a e-to duhedu eke, ya a-kubebebe iphe iya-a?’ ¹⁸ Yo su: ‘Le ya a-fokashi oha iya l’o ha; bya agbaa odo, kfube oswa ka nshinu; vuwaruru iphe ya kpataru; me ngwoko ngwoko iya odo doo ya. ¹⁹ Teke ono; ya asu onwiya: O dabawaru iya! Iphe, ya nweru nta-a e-dzukpooru iya jeyewaru. Nta-a buwa te ya tuta ume; ria; ngua; tee eswa onwiya!’

²⁰ “Obenu le Nchileke suru iya: ‘Onye eswe! Enyashi-a be ii-ha ndzu ngu ono. Iphemiphe obule-a, i doberu onwongu-wa; ?bu onye e-ri iya.’”

²¹ Jisosu asu: “L’o bu ege ono be oduje onye kparu eku kuberu onwiya; to du iphe o bu l’ifu Nchileke.”

*K'oku wẹlengu**(Mát 6:25-34)*

²² Jisọsu asù ndu etsoje ọzo iya: “Ọo ya bụ iphe ya sọru unu: t'unu ba akushi wẹlengu kẹ ndzụ unu: iphe unu e-ri; ọdo bụ k'ẹhu unu: iphe unu e-ye l'ẹhu. ²³ Ishi iya aburu lẹ ndzụ ka nri; ugwehu aka uwe ọburu ọgbodo iphe. ²⁴ Unu lewaru ọphegu! Mgbẹ ẹ t'oo mebedu iphe l'alị; tọo kpata akpata; to nwe ọlo ọkwakobe iphe; tọo gba ọba. Obenu lẹ Nchileke anọdujekwaru azụ iya lẹ nri. ?T'unu ta madu l'unu ka unwenu ọburu ọkpobe iphe tọo? ²⁵ ?O nweru l'unu ha onye akunyaa wẹlengu; yekwaru onwiya ujiku ophu lẹ ndzụ iya? ²⁶ Ọo ya bụ; ọ -buru l'unu ta adudu ike mee nwiphe habe nwanshi ẹge ono; ?buhunu ngunu kparu iphe unu akuhunu wẹlengu k'iphe ọdo waru. ²⁷ Unu lewaru okfukfulike. Ọonoduje evu evuvu. Obenu; mgbẹ ẹ too sekwa akanya; tọo tẹ ọwúú kẹ ọkwa uwe. Obenu; mgbẹ unu phuru-a ẹge Sólomọnu yeberu uwe, ama mma; uwe iya ẹ-ta matadu mma l'ọ bụ okfukfulike lanu. ²⁸ Teke bụ lẹ Nchileke letaberu ẹwu, nọ l'ẹgbudu ẹnya ẹge ono: kẹ t'o mee ya t'ọ ma mma; mbụ iphe bụ: ọ -nọdu ndzụ l'ẹgbudu ntanụ; echile; e woru iya shia ite; ?tọo kaduru oma tẹ ya leta unu ẹnya. Oo-wa! Unubẹ ndu-a, ekwekwe unu ẹ-ta badu nwishi-wa! ²⁹ Unu ba anọdujeshi akuphe wẹlengu k'iphe unu e-ri; mẹ iphe unu a-ngụ. ³⁰ L'ọ kwa iphe dū ẹge ono bẹ iphe bụ mbakeshi anọduje ayọ oshi iya. Nna unu amakwaru-a l'ọ dū unu mkpa. ³¹ Unu chọ-chia ẹke Nchileke bụ eze. Ọo ya bụ; iphe ono l'ọ ha aburu iphe Nchileke e-yekwaru unu eyekwaru.”

*Ẹku imigwe**(Mát 6:19-21)*

³² “Unu ba atsushi egvu unubẹ ndokobe aturu, ẹ-ta hadu l'igwe; kẹ l'ọ dū Nna unu mma ọgbodo adudu t'o mee t'unu bukwaruphu eze l'ẹke ọ bụ eze. ³³ Unu reshia iphe unu nweru l'ọ ha; gude mee iphe-oma. Unu meeru onwunu ẹkpa okpoga ophu ẹ-ta akahudu akahu; kparu ẹku unu dobe l'imigwe, bụ ẹke ẹ tọo ladu alị alala; kele ndu iphura te ezitadu iya l'ẹke ono; mkpu ta ata iya. ³⁴ Iphe ọ bu bụ l'ọo ẹke ẹku ngu, katsua ngu mkpa nọ bẹ obu ngu nọkwaphu.”

Ndu ozi, mu ẹnya

³⁵ “Unu nmashia anuma unu ike l'ukfu; unu egburu ọku ye l'urọku unu t'o nwu enwunwu. ³⁶ Unu dū l'ọ bụ unwu-okoro, mu ẹnya; l'echे nnajiufu ẹphe t'ọ lata ẹswa-nwanyi, o jeru. Ẹge ẹphe a-guhakwanuru iya ọzo teke ọ kuru ẹka l'uzo. ³⁷ Onu-oma bụ kẹ ndu ozi ono, nnajiufu ẹphe bya a-bya; ẹphe amuru ẹnya. Kameņu; tẹ ya karu unu: ọo-rukota onwiya; bya anụ ẹphe oshi; kwashiuru ẹphe nri l'onwiya. ³⁸ Onu-oma bụ kẹ ndu ozi ono; m'ọ -buru teke ech-abalị keru ẹbo; m'ọ bụ l'iphe ọha-enu bẹ nnajiufu ẹphe byakfuturu ẹphe; ẹphe amukwaduru ẹnya. ³⁹ Obenu l'agha: unu makwaruphu ọwaa: Ndege oke, bu l'ufu maru teke iphura abya nk'iya; ọ gega mukwarua ẹnya. M'ẹ tọ ge ekwekwa t'iphura tsufua ọlo iya; bata. ⁴⁰ Unubedua l'onwunu; unu kwabekwaphu ẹnya; lẹ Abubu-Ndiphe a-byakwa teke unu ẹ-te eledu ẹnya iya.”

*Ozi, e yeru ngu l'ẹka; bẹ aa-ji ngu aji iya**(Mát 24:45-51)*

⁴¹ Pyita asụ iya: “Nnajiufu; ?bụ ephedua; bẹ ìnmaru ẹtu ọwaa; tọ onyemoye ọbule?”

⁴² Nnajiufu asụ: “?Bụ onye bụ nwozi, eletaru madụ ẹnya l'ufu iya; mbụ onye e gude ire iya ẹka; buru onye kwaru ẹnya? Ọ bụ onye ọpflu nnajiufu iya doberu l'ufu iya tẹ ọnuje ndibe iya ọkè nri ephel'oruberu iya. ⁴³ Ọnu-oma bụ kẹ nwozi ono teke bụ lẹ nnajiufu iya alata; bya aphua l'ooome iphe ono, o ziru iya ono. ⁴⁴ Kamenu; tẹ ya karu unu: lẹ nnajiufu iya ono e-wotakota ẹku iya l'ọ ha ye nwozi ono l'ẹka. ⁴⁵ Obenu lẹ teke nwozi ono riru; sụ: 'Haa! Nnajiufu iya anọkwa anono alata;' wata otsu ndu ozi nwoke ono iphe: unwoke mẹ unwanyi; rilahaa ẹge dū iya mma; ngulahaa mē; yọ tsulahaa ya atsutsu; ⁴⁶ nnajiufu nwozi ono a-bya mbọku, ẹ too ledu ẹnya iya; mē teke ẹ tọ madu; bya agwaa ya ọchi; guru iya yekobe lẹ ndu ọpflu bụ 'anuma-anuma.

⁴⁷ “Onye ozi, marua uche-obu nnajiufu iya; tọ kwakọbe akwakọbe; m'ọ kwanu to me iphe bụ uche-obu nnajiufu iya ono bẹ ee-chi ẹchachi kpachaa akpacha. ⁴⁸ Obenu l'onye ẹ-ta madu iphe bụ uche-obu nnajiufu iya -meta iphe ẹchachi bẹ ee-chipete iphe echipete. Iphe bụ onye a nuru iphe ha nshinu bẹ ee-lekwaphu ẹnya iphe ha nshinu l'ẹka. Onye e yekwanuru iphe kafua nshinu l'ẹka bẹ aa-jikwaphu aji iphe kafua nshinu.

Ẹ tọ bukwa nchi-odu-ndo;

ọ kwa ọgu

(Mát 10:34-36)

⁴⁹ “Ya byaru ọtu ọku l'eliphe. Ọ dū iya t'a sụ l'ọ gbe adzūwa adzūdu! ⁵⁰ O nweru baputizimu, e mefutaje iya; bụ iya bụ lẹ ya jefutaje iphe-ẹhuka. Obu te ekwedu anmakfuru iya anmakfuru jeye teke oo-me. ⁵¹ ?Unu tubesu lẹ ya byaru ome tẹ nchi dū ndiphe ndo? Wawakwa; ya ekfuru unu lẹ ya byachiaru agbaghashi; ⁵² kẹle dube nta-a bẹ ufu, a dū ise buru a-kpakashi: umadzu ẹto aburu ọgu umadzu ẹbo; umadzu ẹbo aburu ọgu umadzu ẹto. ⁵³ Ẹphe a-kpakahu: nna a-buru ọgu nwatibe iya; nwatibe aburu ọgu nna iya. Nne a-buru ọgu nwanwanyi iya; nwanwanyi aburu ọgu nne iya. Nne nji a-buru ọgu nyee nwa iya; nyee nwa aburu ọgu nne nji iya.”

Ọmaru ẹge ọboku gbaru

(Mát 16:2-3)

⁵⁴ Yọ sukwaphu mkporo ọha ono: “Oobuje teke unu phuru igwe; yo rua eruru l'uzo ẹnyanwu-ariba; unu asụ l'igwe a-yo v̄iv̄iv̄iri mini. E -megenuaphu; yọ dunuphu ẹge ono. ⁵⁵ Teke unu phuru uguru alufuta; unu asụ l'onanwu agbahwa. E -meebe; yọ dunuphu ẹge ono. ⁵⁶ Unubẹ o-kfuru-iche-eme-iche phe ono! Unu amajẹ lee ẹnya l'eli lee l'alị; kọta ẹge ọboku gbaru. Ọlobu; ?nanu ẹge e meru; unu ta aduje ike kọo iphe nta-a dū l'ọ bụ iya.

T'e edoshijee okfu, ada nu

(Mát 5:25-26)

⁵⁷ “?Bụ ngunu kparu iphe unu ta achijedu idzu l'ime obu unu; fota iphe dū nhamunha; mee? ⁵⁸ Onye gbaru ngu ẹkwo -kpuru ngu l'ẹje kọti; kebe ẹhu tẹ nggu l'iya doshia ya l'esu-uzo; t'ẹ b'ọ kpuru ngu je anu onye ikpe. Onye ikpe ekwekputa ngu nu ọgbogu; ọgbogu eje

atụa ngu mkpọro. ⁵⁹ Kamenu; eke ono be yi-nodu: mgbe e to nwedu l'i lufuta jeye teke yi-kfuebe okpoga e gburu ngu. I -kfu-phodo iya m'oo afu; e ta ahakwa ngu."

13

Izimana 'anodu;
anwuhu etso iya.

¹ Yo nweru ndu no l'eke ono, kfuru Jisusu ke ndu Galili, Payscaleti gbushiru l'eke ephe achiru Nchileke eja; mee ephe agwakobe le mee iphe e gburu Nchileke. ² Yo su ephe: "Unu tubesu le ndu Galili ono kakota ndu Galili odo ome iphe du eji; okfu l'e gbushiru ephe ege ono? ³ Ya asu unu: Wawa! Le teke unu ta atadu onwunu uta iphe du eji, unu meshiru; ghaa umere lakfuta Nchileke be unu a-lakotakwaphu l'iyi ege ono l'unu ha! ⁴ To o umadzu iri lesato ono, eze origodo-origodo ulo-eli Sayilowamu daru; tugbushikota ono; unu tubesu l'ephe ka ndu Jerusalemu ophu ome ejo iphe to. ⁵ Ya suru unu: Wawa! Le teke bu l'unu ta atadu onwunu uta iphe du eji, unu meshiru; ghaa umere lakfuta Nchileke be unu a-lakotakwaphu l'iyi ege ono l'unu ha!"

Oshi, e-ta midu amimi

⁶ Yo bya anmaa etu-wa; su: "L'oo nwoke lanu be nweru oshi figu, o yeru le mgbo vayinu iya. Yoo byaje iya agbaphe te ya maru: m'o mitaru akpuru. To nwe iphe ophu je iya. ⁷ Yo su nwozi mgbabu ono: 'I phuru-a. Afa eto mgburumburu be ya byawaru ole enya akpuru le figu-wa; to nwe iphe o mitaru? Nta-a bu t'i gbutsua ya! Bu ngunu meru iphe oo-nodu emebyishiru iya ali?' ⁸ Onye ozi mgbabu ono asu iya: 'Byiko; to hafua ya ru afa lanu-a te ya gvupheedu ukfu iya mgburumburu; yee ya ozu. ⁹ Teke bu l'o minuru amimi afa odo; oo ya bu l'o du mma. Teke e to dudu; oo ya bu; nggu egbutsuwa iya ru. "

Nwanyi, oshiakfu eme
akorohu mboku otu-ume

¹⁰ Yo be mboku otu-ume; Jisusu anodu l'ulo-ndzuko ndu Ju ono nanu; ezi iphe. ¹¹ Yo nweru nwanyi, no l'eke ono, ogvu mewaru iphe-ememe afa iri lesato. Ogvu ono alotawa iya fobe efobe; too kweje to machia onwiya amachi. ¹² Jisusu aphuwaphu nwanyi ono; bya ekua ya; su iya: "Nwanyi oma! I nwewa onwongu l'iphe ono, nggu l'iya eme ono!" ¹³ Yo bya ebyibe nwanyi ono eka iya ephe ebo; nwanyi ono amachiwaphu onwiya; nokwazi nhamunha teke onophu. Yo tulahaa Nchileke epha.

¹⁴ Ehu eghulaha onye ishi ulo-ndzuko eghughu le Jisusu meru t'onye iphe eme du mma mboku otu-ume. Onye ishi ono asu ndu ono: "Abali ishinguru b'e doberu ke ojeje ozi; unu byaje t'e mee unu t'unu du mma l'iphe eme unu l'ime abali ishinguru ono; unu ba abyajeshi mboku otu-ume."

¹⁵ Nnajiufu asu iya: "Unube o-kfuru-iche-eme-iche phe-wa! Unu ta tufujedu eswi unu l'ehu l'ehu me nkakfu-igara unu l'oka iya; chiru iya t'o je anguta mini mboku otu-ume to? ¹⁶ Nwanyi-wa, bu awa Ebirihamu-wa, Setanu keru egbu keshinu afa iri lesato-wa; to gbadu ke t'a tofu iya l'egbu ono mboku otu-ume to?" ¹⁷ Yo kfuebelephu ege

ono; iphere egude ndu ono etsophe iya okfu ono; igweligwe ndu nọ l'ẹke ono atuko ete ẹswa k'eze iphe ono, Jisọsu emeshibebe ono.

*Etu, eegude akpuru
oshi mosutadu anma*

(Mát 13:31-33; Mak 4:30-32)

¹⁸ Jisọsu asu: “?Bu ngunu be eke Nchileke bu eze du l'ọ bu iya? ?Bu ngunu be ya a-turu iya yeru? ¹⁹ O du l'ọ bu akpuru mosutadu, nwoke lanu wotaru kua le mgbabu iya. Yo fua; vuta buru eze oshi k'eka iya; k'ophu unwenu, ephe l'eli byaru bya akpalahaa ekfuna l'ekali iya.”

²⁰ Yo sukwapu ephe: “?Bukpoo ngunu be ya a-turu eke Nchileke bu eze yeru? ²¹ O du l'ọ bu iphe ekoje buredi, eeku yisutu, nwanyi hataru nwanshi; gwakobe le ntu iphe eegudeje eme buredi. Iphe ono jiru eka mwacha; yo woru iya je edobe; jeye; yo tuko bya ekoo ekoko.”

Uzo, du kpagungu

(Mát 7:13-14, 21-23)

²² Jisọsu etsoru uzo Jerúsalemu, ooje; l'eswetsua obodo me mkpukpu; ezi iphe. ²³ Yo nweru onye suru iya: “Nnajiufu! Ndu aadzoftuta; ?ephe a-ha nwanshi to?”

Yo su ephe: ²⁴ “Unu kpata uzo; shia uzo, du kpagungu bahu; okfu l'aa-du igweligwe choo abahu; obu l'ephe ta adudu ike. ²⁵ A - nonyawaa; onye nwe ulo gbeshi woru uzo guchia; unu evudo l'etezi aku eka l'uzo asuje: 'Nnajiufu; guhaaru unu uzo!' Yo su unu: 'Le ya ta makwa eke unu shi-o!' ²⁶ Teke ono; unu awata okfu: 'L'unu shikwa nodu l'ifu iya ria; ngua. Odo aburu l'o shi ezijekwapu iphe l'edukfu unu.' ²⁷ Obenu l'oo-sukwapu: 'Le ya suru unu le ya ta madu eke unu shi bya. Unu gbeshi iya l'ifu l'unu ha; unube ndu megburu onwunu l'ejo iphe!' ²⁸ Eke ono be unu a-nodu raa ekwa; taa ikireze teke unu a-nodu ele Ebirihamu; me Ayizaku; me Jekopu eke ephe no l'ẹke Nchileke bu eze; unubedua aburu ndu a chifuru achifu. ²⁹ Madzu e-shi uzo enyanwu-ahata; shi l'uzo enyanwu-ariba; shikwapu l'uzo isheli; me l'uzo ohuda bya anodu le nri l'ẹke Nchileke bu eze. ³⁰ Unu makwaru amaru l'o nweru ndu bu ndu ikperazu, e-mekochaa buru ndu ivuzo; nwekwaruphu ndu bu ndu ivuzo, e-mekochaa buru ndu ikperazu.”

Jisọsu yeru Jerúsalemu obu

(Mát 23:37-39)

³¹ Teke ono kwaphu b'o nweru ndu Fárisii, byaru bya asu iya: “T'o shilekwaphu l'ẹke-a tugbua nta-a; le Herodu achokwa t'o gude ya.”

³² Yo su ephe: “Unu je ezia uphegu ono le ya achifu ogvu; l'eme t'ehu du ndu iphe eme mma ntanu yele echile. O -be mboku k'eto ya; ozi iya agvu. ³³ Ole ege o du ege o du be ya a-nodukpelekwaphu eje iphe, ya eje ntanu; me echile; me nwarechi; ke l'e to dudu eke odo, onye nkfuchiru Nchileke e-phuhu odo; gbahaa le Jerúsalemu.

³⁴ “Oo-wa Jerúsalemu! Jerúsalemu. I tukoru ndu nkfuchiru Nchileke egbushi; bya egude mkpuma atugbushi ndu e ziru t'ephe bya nke ngu. Tekenteke be ya meru te ya chikobe unwu ngu l'ekalanu ege nnukfu-oku egudje eba iya chikobe unwu iya; ophu 'i kwedu! ³⁵ Lekwa: l'ufu ngu be aa-gbagharu agbagharu! Te ya karu unu: Unu

ta aphùhekwa iya ọdo jeye teke unu a-sù: “Tẹ Nchileke; ọọru ọnu-ọma nù onye ono, gude ẹpha Nnajiufu abya ono!”

14

Jisọsu eme onye iphe eme t'ọ kọrohu

¹ Yo be mbọku ọtu-ume lanù; Jisọsu ejeshia ori nri l'ùlo onye ishi lanù, bụ onye ọkpa ndu Fárisii. Ẹphe ebyibe iya ẹnya; l'ege iya ngge. ² Ya ndono; nwoke ọbu, ẹhu-ekoko eme abya evudo iya l'ifu. ³ Jisọsu abya ekfuru yeru ndu ezije ekemu; mę ndu Fárisii; sù ẹphe: “?Ọ bụ omebyi ekemu mbụ ome onye ẹhu dọ ẹji t'ọ dọ mma mbọku ọtu-ume; tẹ tọ bụdu?”

⁴ Ẹphe te kfu okfu yeru iya. Yọ bya eduta onye ono; mee ya; ẹhu adù iya mma. Yo metsua bya asù iya t'ọ lashia. Yọ lashia. ⁵ Jisọsu asù ẹphe: “?Nanù l'unu ha, onye nwatibe iya kẹ nwoke; m'ọ bụ oke-eswi iya a-dalahù lẹ wẹlu mbọku ọtu-ume; t'ẹ b'o me ẹgwegwa je agufuta-kebe iya?”

⁶ Ẹphe ta mahe ẹge ẹphe e-yeru iya ọnu l'okfu ono.

Ọkwa ẹbyee;

mę owozita onwonye alì

⁷ Yọ bya anmaaru ndu ono, e kukoru kẹ nri ono ẹtu l'ẹphe fọtatsuaru oshi, ndu nweru ẹnya je adugatsuaru. Yọ sù ẹphe: ⁸ “Teke bụ l'e kujeru ngu oku nri ẹswa-nwanyi; be ejejekwa je ebejeru l'oshi, ndu nweru ẹnya: 'amakwaru ama; o nweru onye ka ngu onwe ẹnya, e zikwaruphu nzi nri ẹswa-nwanyi ono. ⁹ Onye ono, kuru unu oku nri ẹswa-nwanyi ono a-byakwa bya asù ngu: 'T'i gbeshi tẹ nwoke-wa nọdu.' Nggw egbe teke ono rìgobe iya; je anọ-zita l'oshi, ndu laru alì nọ. ¹⁰ Obenu lẹ teke e kuru ngu oku nri; tųgbulekwaphu je anọdu l'oshi ndu laru alì; k'ọphu bụ teke onye kuru unu oku byaru; yọ sù ngu: 'Ọnyà-e; gbeshi bya l'ẹke-a, ndu ka onweru ẹnya nọ-wa.' Ọo ya bụ; a kwabẹ ngu ugwu l'ifu onyemonye ọbule, nggw l'ẹphe nọ l'eri nri ono. ¹¹ Kẹ l'iphe bụ onye ewoli onwiya eli bẹ ee-wozita alì; onye wozitakwanuru onwiya alì bẹ ee-woli eli.”

¹² Yọ sųkwaphu nwoke ono, kuru iya oku nri ono: “Teke bụ l'iizi nzi nri; m'ọ kwanu l'iizi t'a byaru ngu l'eswe-iphe; be ezijekwa ndu ọnyà ngu phẹ; m'ọ bụ unwunne ngu phẹ; m'ọ bụ ndu abụbu ngu phẹ; m'ọ bụkwanu ndu obutobu ngu phẹ, nweru iphe. Iphe ọbu bụ l'ẹphe e-ziphulata ngu azụ; e shi l'ẹke ono; yọ buru ụgwọ iphe i meru ẹphe; bẹ ẹphe akfù ngu. ¹³ Ọ bụchia teke i shijeru nri eswe-iphe; nggw ezijee ndu ụkpa; ndu ibe-ẹhu ẹphe ẹ-te dzudu oke; ndu ngvuru; mę ndu ishì. ¹⁴ Ọo ya bụ; ọnu-ọma aburu nke ngu; kẹ l'ẹphe ta akfuchihughedu ngu ụgwọ iya. Teke Nchileke a-kfù ngu ụgwọ iya bụ teke ndu doberu ẹka ndoo e-shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ.”

Etu eze eswe-iphe

(Mát 22:1-10)

¹⁵ Onye lanù lẹ ndu ẹphe l'iya nọ l'eri nri ono anọ iphe ono, o kfuru ono; sù iya: “?Iphe ẹhu a-tsọkwanu onye ono, e-ri nri l'ẹke Nchileke bụ eze ono.”

¹⁶ Jisọsu asù iya: “L'o nweru nwoke, kwakọbejeru ọkwa eze ẹbyee; bya ezia t'a dọ l'igwe byaru iya l'ajì ono. ¹⁷ Yọ gbaa teke ẹphe a-wata

eswe-*iphe* ono; yo zia nwozi iya t'o je ekushia ndu ono, e ziru nzi t'*ephe* bya ono; l'*iphemiphe* obule b'a kwaziwaru ege o-o-du. ¹⁸ E ziebe iya e*phe*; e*phe* atuko l'*ephe* ha; su t'a haa e*phe*. Onye ke odungu suru iya: 'Byiko haa ya ru; l'o nweru ali, ya zuru k'ophungu, ya eje aphuphu nta-a.' ¹⁹ Onye ophu asu iya: 'Byiko; haa ya ru; le ya zuru oke eswi iri, aajigbaje ebo-ebo; gude eje ozi; ya eje te ya je amaru ege o shi aru-tabe oru.' ²⁰ Onye odo asu iya: 'Le ya luru nwanyi ophungu; ya ta adudu ike abya.'

²¹ "Onye ozi ono abya eworu iphe ono koru nnajiufu iya. Nwoke, nwe ufu ono egude ehu-eghughu su nwozi ono: 'Ngwaa; gude oso lufu je je etsoru ogborogbo-uzo mkpukpu; me woroworo tuko iphe bu ndu ukpa; ndu ibe-ehu e*phe* te dzudu oke; ndu ishi; me ndu ngvuru chita.' ²² E meebe; nwozi ono eje asu iya: 'Nna; iphe i suru t'e mee b'e meekwaru; obu l'e ta no-chishigekwa eke, gbaru l'anodu.' ²³ Nnajiufu nwozi ono asu iya: 'Ngwaa; je etsoru uzo l'uzo; me iphe bu woroworo egu je achita madzu te ufu iya ji ejiji. ²⁴ E to nweddu m'o bu onye lanu le ndu ono, e zihawaru nzi nri ono, e-de onu le nri iya.' "

Iphe otso Jisusu ephuje
(Mat 10:37-38)

²⁵ Teke ono; a kfube oswa ha igweligwe etso Jisusu; yo ghakobe bya asu e*phe*: ²⁶ "Onye abyakfuta iya nu; nna onye obu ta du onye obu ash; me nne iya; me nyee ya; me unwu iya; me unwunne iya unwoke; me unwunne iya unwanyi; mbu je akpaa le ndzu yebedua; kame nu onye ono te etsoghekwa iya. ²⁷ Onye e-te vutadu oshi-osweru onwu k'eka iya; tsoru iya; te etsokotaghekwa iya. ²⁸ ?Nanu l'unu ha, onye ari ke oku ulo-eli; t'e b'o vuru uzo no-duodu anodu; pyaa iphe oo-phu iya; maru: ?ya nwekpoorunu okpoga, e-dzu iya nu. ²⁹ Odumeka; to budu: o -moebe ulo ono; to duhe ike kpuchia ya. Teke ono; ndu phuru iya nu awata iya oja ewena; su: ³⁰ 'Nwoke owaa wataru okpu ulo; to duhe ike kpu-ghee ya-o!' ³¹ Oobuje: onye eze -gbeshi jekfushia onye eze ibe iya ogu-egbe; yo vuru uzo no-duodu anodu; ria ya ariri; su: ?a maru bu ukporo unu ndu soja l'unu ise be ya e-gude ejekfu onye gude ukporo unu ndu soja labu l'unu iri abyakfuta iya ogu. ³² Odumeka; yo buru teke onye ophu nokwaduru ote-anya be oo-yefu madzu t'e je edoshia okfu obu. ³³ Oo ya bu; l'unu ha te nwekwa onye tsuru ke buru onye etso iya nu; m'o -budu l'onye obu swekotaru anya l'iphe o nweru l'o ha."

Unu, tsuhuru etsuhu
(Mat 5:13; Mak 9:50)

³⁴ "Unu bu iphe du mma. Obenu; unu -nonyawa; tsu-buhu unu unu; ?ee-shi ishi agha mee ya t'o buru unu; tsolahaa unu unu odo. ³⁵ E to duhekpokwanu m'oo mma k'oye l'ali; m'o bu k'oye l'ikpozu. Ee-woru iya wushia awushi. T'onye nweru enu-nchi; nukwaa ya."

15

Aturu, ephuhu ephuhu
(Mat 18:12-14)

¹ Ndu akiriko me ndu odo, eme iphe du eji awata okpirita ntse t'ephe ngabe nchi l'iphe Jisusu ekfu. ² Ndu Farisii; me ndu ezije ekemu awata

otso gbudagbuda; sụ: “Nta-a bẹ nwoke owaa anatajẹ ndu eme iphe dū eji; ephe l'iya atuko eriko nri.”³ Jisosu abya anmaaru ephe etu; sụ ephe:

⁴ “Ọ -buru l'onye lanu l'unu ha nweru ukporo aturu ise; nanu ephuhu; ?too hadu ukporo eno l'iri le tete ophu l'echi-egu; je achoo ono, phuhuru nu ono jeye teke oo-phu iya. ⁵ Ọ -phu l'iya phu; yo pata iya tukobe l'ukuvu; teru eswa lashia. ⁶ Teke o ruru ufu; yo kukota ndu onya iya; me ndu obutobu iya; sụ ephe: ‘T'ephe bya emeede iya eswa; le ya phuwaru aturu iya-a, shi phuhu ephuhu-wa-o.’ ⁷ Ọ bu ege ono be ehu-otso-ena a-ka nshinu l'imigwe l'ishi onye lanu, eme iphe dū eji, taru onwiya uta iphe dū eji iya; ghaa umere lakfuta Nchileke; ma l'ukporo madzu eno l'umadzu iri le tete, doberu eka ndoo, mkpa ota onwephe uta ta aduduru.”

Okpoga, ephuhu ephuhu

⁸ “Odo bu: ?Nanu nwanji, e-nweru shiru iri; te shiru olu tufahu; t'e b'o muta oku ye l'uroku; zakota ulo; leghee enya eleghe jeye teke oo-phu iya. ⁹ Teke o phuru iya; yo kukoo ndu onya iya; me ndu obutobu iya; sụ ephe: ‘Unu bya emeede iya eswa; le ya phuwaru shiru olu iya-a, shi phuhu ephuhu-wa!’ ¹⁰ Ege ono kwaphu be unwu ojozi-imigwe e-te eswa onye lanu, eme iphe dū eji, taru onwiya uta iphe dū eji, o meru; ghaa umere lakfuta Nchileke.”

Nwata, jepuhuru nu

¹¹ Jisosu anmaa etu odo; sụ: “L'o nweru nwoke lanu, mutaru unwokoro labu. ¹² Onye ke nwata anonyaa; bya asu nna iya ono: ‘T'o kee iphe iya; nu iya ophu ruberu iya nu.’ Nna ephe ono eworu iphe o nweru keeru ephe ebo ono. ¹³ Ta nodu ophu baru nwishi; onye ke nwata ono ajikobewaphu nwiphe o nweru; yo buru iya oje mkpukpu, teru enya. Yo je anodu l'eke ono; kpaphushibebe okpoga ono le wuruwuruwuru. ¹⁴ Yo kpakashigelephu iphemiphe obule ono, a nuru iya ono; ejo-egu abya l'ali ono; yo kpalahaa nri. ¹⁵ Yo lakfushia onye lanu le ndu a muru l'ali ono. Onye ono ezia ya te oochejeru iya ezi iya l'egu. ¹⁶ Egu emee ya; k'ophu oduje iya t'a sụ l'a nuru iya nu egbo iphe aawushijeru ezi ono te ya taa. Obenu l'e to dukpoduanu onye nuru iya eya nu. ¹⁷ A nonyaa; egomunggo ala iya azu; yo sụ: ‘? Bunua umadzu ole le ndu nna iya ebuje ozi be erije nri; riphodo iya eriphodo; ya abya anodu l'eke-a; egu abya iya egbugbu ege-a?’ ¹⁸ Yo sụ le ya e-gbeshi lakfube nna iya; je asu iya: “Nna; ya meswewaru Nchileke; bya emeswe ngu. ¹⁹ Ya ta gbahekwa ke t'i kukwadua ya nwatibe ngu odo. Mejewa iya nu ege iime ndu i buru ozi.” ²⁰ Yo gbeshi lakfubeshia nna iya ono.

“Yo nodukwaduru ote-enya; nna iya ono aphua ya; imiko iya egude iya. Yo vuta oso; je anmaa nwatibe iya ono akpa; tsuta iya onu. ²¹ Nwatibe iya ono asu iya: ‘Nna; ya meswewaru Nchileke; bya emeswee ngu. Ya ta gbahekwa ke t'i kukwadua ya nwatibe ngu odo.’ ²² Nna iya ono asulee unwokoro ono, ejeru iya ozi ono: ‘Unu chita uwe-nlokpuru phu, katsua mma phu bya eyee ya. Unu agbabe iya echi mkpushi-eka; yee ya akpokpa. ²³ Unu akputa ada-eswi, eba no gbua t'ephe taa; mee eswa; ²⁴ kele nwatibe iya-wa shi nwuhuwa anwuhu;

ọle nta-a b'ọ nọwa ndzụ. O shi gbaphuhu agbaphuhu; ọle nta-a b'a phụwaru iya.' Ẹphe awata ote ẹswa.

²⁵ "Teke ono bẹ ọkpara nwoke ono nọru l'ẹgu. Yọ larutadelephu ufu ntse ntse; l'anụwa ọda nkwa; mẹ ẹgvu. ²⁶ Yọ bya ekua onye lanụ lẹ ndu ejeru nna iya ozi; jị iya: '?Bụ ngunu bẹ eeme lẹ nk'ẹphe?' ²⁷ Onye ono asụ iya: 'Lẹ nwunne ngu lataru-o; nna ngu egbua ada-eswi, ẹba nọ; okfu l'ọ phuru iya lẹ ndzụ ọdo.'

²⁸ "Ẹhu eghulaha ọkpara nwoke ono eghughu; to kwe ọbata l'ufu. Nna iya ono abya ejekfu iya; je arọ ya; sụ iya t'ọ bataru. ²⁹ Yọ sụ nna iya ono: 'I phụ-a; afa olemole-wa bẹ ya jekotawaru ngu ozi; tọ dúbua iphe i zijeru iya, ya tujeru ngu ẹgo ememe. Obenu l'ẹ tị núbukwaa ya mbụ m'ọo mkpi tẹ ya gude mee ẹswa yẹle ndu ọnyà iya phe. ³⁰ Yo be lẹ nwatibe ngu ọwaa laru; mbụ onye jeru je atụko iphe ngu mephushiaru unwanyi ọkpara; nggu egbe gbuaru iya ada eswe, ẹba nọ.' ³¹ Nna iya ono asụ iya: 'Nwa iya; ?ọ kwa lẹ nggu l'iya l'anonua tekenteke; iphe bụ iphe ya nweru aburu nke ngu. ³² Ọ gbaru t'e mee ẹswa; okfu lẹ nwunne ngu-a shi nwuhu anwuhu; ọbu lẹ nta-a b'ọ nọwa ndzụ ọdo. O shi phuhu ephuhu; ọbu lẹ nta-a b'a phụwaru iya.' "

16

Onye ishi, kwaru ẹnya l'ozì nnajiufu

¹ Jisọsụ asụkwaphu ndu etsoje ụzo iya: "L'o nweru nwoke lanụ, nweru iphe; bya enwekwaruphu onye ishi ndu ejeru iya ozi. A nọnyaa; ama abya agbaaru nwoke ono l'onye ishi ndu ozi iya ono emebyishi iphe iya emebyishi. ² Nwoke ono ekua onye ishi ndu ozi iya ono; sụ iya: '?Bụ ngunu bẹ ya anụ ẹge-a l'iime-wa? Ngwaa; koshi iya ẹge i gude eletaru iya iphe iya ẹnya; kẹ l'ẹ tị bụheduru iya onye ishi ndu ozi iya ọdo.' ³ Onye ishi ozi ono abya arịa ya; sụ: '?Bunua ngunu bẹ ya e-me lẹ nnajiufu iya abya iya ọnafu ishi ndu ozi iya-a? L'ẹ-ba bụ l'ike ọkori dū iya; yọ dukwanu iya iphere oje arọ. ⁴ Ya mawaru iphe ya e-me tẹ ndiphe kweje tẹ ya bataru ẹphe l'ufu teke a chifuleru iya phụ l'ọbu ishi ndu ozi ono.'

⁵ "Yọ bya ekukoo ndu jị nnajiufu iya ono ụgwo nanụ nanụ. Yọ jị onye k'odungu: '?Bụ ngunu b'i jị nnajiufu iya ụgwo iya?' ⁶ Onye ono asụ iya l'ọ kwa ụgwo ụkporo ite manụ ise. Yọ sụ iya: 'Ngwaa; nggu ẹkwo-ụgwo ngu; nọ-zita ẹgwegwa; dee ya ụgwo ụkporo ite manụ ẹbo l'iri.' ⁷ Yọ jị onye ọdo: 'Nggubedua; ngunu b'i jị?' Onye onanu asụ iya l'ọ ụkporo ẹkpa witu ise. Yọ sụ iya: 'Nggu ẹkwo-ụgwo ngu; dee ụkporo ẹkpa witu ẹno.' "

⁸ "Ya ndono; nnajiufu onye ishi-ozì ono, ẹ te gudedu ire iya ẹka ono ajaa ya ajaja; okfu l'o meru umere onye kwaru ẹnya. Kẹ l'unwu eliphe ka ọkwa ẹnya l'iphemiphe ọbule, ẹphe l'ogbo ẹphe eme; karia ndu nọ l'iphoro kẹ Nchileke."

⁹ Jisọsụ asụkwaphu: "L'ọo ya bụ iphe ya ekfuru unu: t'unu gude ẹku kẹ mgboko-a shitaru onwunu ọnyà; k'ophu bụ teke ẹku ọbu gvuleruphu; e duru unu lashia l'ufu, ẹ-ta byadụ bya echihu echihu.

¹⁰ "Onye e gude ire iya ẹka l'iphe ha nwanshị bẹ ee-gudekwaphu ire iya ẹka l'iphe ha nshinu. Onye ẹ-te dobedu ẹka ndoo l'iphe ha nwanshị te edobekwa ẹka ndoo l'iphe ha nshinu. ¹¹ Ọo ya bụ; ọ -buru l'ẹ t'e gudedu ire unu ẹka l'ẹku kẹ mgboko-a; ?nanụ ẹge ee-shi gude

ire unu ẹka l'ẹku ọphu bụ ọkpobe ẹku? ¹² Tẹmanu; ọ -bụru l'ẹ t'ẹ egudedu ire unu ẹka l'iphe onye ọdo; ?bụ onye a-nụ unu iphe ọphu a-bụru nk'unu.

¹³ “Ẹ tọ dudu nwozi, a-chịta nnajufu labụ ejeru ozi l'ugbo lanụ; t'ẹ b'ọ kpọ onye lanụ ashị; yeru onye ọphu obu; ọdo bụ l'o yeru ẹhu l'ozi k'onye lanụ; l'apa ozi k'onye ọphu ẹka lanụ. Unu te etsoghekwa ọzo kẹ Nchileke; l'achikwaphu nta okpoga.”

*Jisọsu ezi iphe bụ
uche-obu Nchileke*

(Mát 11:12-13; 5:31-32; Mak 10:11-12)

¹⁴ Ndu Fárisii atuko iphe ono l'ọ ha nùkota; bya awata ọturu Jisọsu mgbonu; okfu l'ẹphe yenukaru okpoga ẹnya. ¹⁵ Yọ sụ ẹphe: “Ọ bụ unubedua eme onwunu ndu doberu ẹka ndoo l'ifu ndiphe; ọbu lẹ Nchileke marua obu unu; kẹ l'iphe madzụ riru l'ọ bụ iphe-oma gbe bụru ejo iphe l'ẹnya Nchileke.

¹⁶ “Ekemu, shi l'ẹka Mósisu; mẹ okfu ndu nkfuchiru Nchileke nọkwaa jeye teke Ọnu Baputizimu byaru. Keshinu ono b'a dọberu ozi ozi-oma kẹ ẹke Nchileke bụ eze; onyenonu adzolahaa ọzo abahụ iya. ¹⁷ Obenu l'ọ kakwa ntse tẹ igwe mẹ alị gvụ; malẹ t'akpuru okfu ekemu ono nanụ bụru iphe mmakanụ.

¹⁸ “Onye chifuru nyee ya; je alua nwanyi ọdo; bukwa ogori bẹ oori. Onye lukwanuru nwanyi, nji iya chifuru achifu erikwaphu ogori.”

Oke amadụ yele Lázarọsu

¹⁹ “Ọ nweru oke amadụ lanụ, eyeje ẹgiri uwe, ere ire mkpurumkpuru. Ẹge ono bẹ ọonoduje eri ọva ọva mbọku-mbọku. ²⁰ Yo nwekwaruphu onye ụkpa, ọnya aba, ẹpha iya bụ Lázarọsu. Lázarọsu ono agwojeru l'onu nggamgbo oke amadụ ono. ²¹ Yọ duje iya t'a sụ l'a nuru iya nụ ẹviriva nri, eshije l'okpokoro nri oke amadụ ono adashị teke oke amadụ ono eri nri. Ọphu ka nụ bụ lẹ nkuta awujeru bya iya ọmicha ọnya ono.

²² “A nọnyaa; onye ụkpa ono anwuhu; unwu ojozi-imigwe ekuta iya je edonyabe Ẹbirihamu l'imigwe. Oke amadụ ono abya anwuhukwaphu; e lia ya. ²³ Yọ nọdu l'alị-maa ẹke ọ nọ l'iphe-ẹhuka; palia ẹnya; phua Ẹbirihamu l'ote-ẹnya; phukwaphu Lázarọsu ẹke ọ nọnyabe Ẹbirihamu. ²⁴ Yọ rashia: ‘Nna iya Ẹbirihamu; tẹ imiko iya dọ ngu ru! Zinua Lázarọsu t'ọ tşeru mkpushi-ẹka lẹ mini; bya edenyi iya l'ire t'ọ gua ya egugu; lẹ ya ejekwa oke iphe-ẹhuka l'ọku-wa.’

²⁵ “Obenu lẹ Ẹbirihamu sụru iya: ‘Nyatakwa lẹ teke i shi nọdu lẹ mgboko b'i natakọtaru iphe-oma nke ngu; ẹge ono bẹ Lázarọsu natakọtaru iphe-ẹhuka teke ono. Nta-a bẹ ẹhu dọwa iya agu; nggubedua anọdukwanu l'oke iphe-ẹhuka. ²⁶ A gufukpoonu ono b'o nweru ọgè, ha nshinu, nọ-buharu ayi l'unu; t'ẹ b'ọ dọ onye shi l'ibyiya ọwaa a-bya ẹke unu nọ; tọo dọ onye shi ẹke unu nọ, a-daghanụ byakfuta ayi.’ ²⁷ Nwoke ono asụ iya: ‘L'ọ dọ mma.’ Wo iya: ‘Keshinu ọphu ọ dọ ẹge ono; byiko Nna; zinua Lázarọsu kẹ nna iya ²⁸ l'unwunne iya dukwa ise l'ẹke ono. T'ọ je anmaaru ẹphe ọkwa t'ẹphe ba abyakfutabua ya l'ẹke-a, ya ejenwu ẹhu ẹge-a.’

29 “Ébirihamu asụ iya: ‘Unwunne ngu p̄hẹ nwewaru ẹkwo Mósísu; m̄ẹ l'ẹkwo ndu nkfuchiru Nchileke; t'ẹp̄he n̄j̄ee ip̄he ndu onanu ekfuru ẹp̄he.’

30 “Yọ sụ iya: ‘Wawa Ébirihamu nna; ọ -b̄uru l̄ẹ madzụ shi l'al̄i-maa gbeshi jekfu ẹp̄he; b̄ẹ ẹp̄he a-kab̄ekwaa taa onw̄ep̄he ụta.’

31 “Ébirihamu asụ iya: ‘Ẹp̄he -an̄udu okfu Mósísu; ẹp̄he ta n̄ ụ k̄ẹ ndu nkfuchiru Nchileke; ọ kwaphu ẹge ono b̄ẹ ẹp̄he te ekwetadu; m'o -ruhuru; ọ nweru onye shi l'ọnwu teta n̄odu ndzụ.’ ”

17

Okwa k'ome ip̄he d̄u ẹj̄i

(Mát 18:6-7, 21-22; Mak 9:42)

1 Jis̄osu asụ ndu etsoje ụzo iya: “O doru ẹnya l'o nwetsuaru ip̄he e-mekochaa mee t̄ẹ madzụ shiswee ụzo k̄ẹ Nchileke. Obenu; nsh̄ọ onye ọp̄hu oo-shi l'ẹka! 2 Ọ ḡega karu onye ono mma l'a pataru o-ji-l'ẹka mkpuma, ha nshinu; nmaa ya l'olu; je enwuru iya ye l'eze ẹnyimu; ma l'ome t'onye lan̄ ụ l'ẹgirima-a shiswee ụzo ono. 3 Unu kwab̄eru onwunu ẹnya!

“Teke ọ b̄ ụ l̄ẹ nwanna ngu mesweru ngu; kfuru iya ẹya. Teke b̄ ụ l'ọ taru onwiya ụta ip̄he d̄u ẹj̄i, o meru; ḡaru iya nv̄. 4 Teke b̄ ụ l'ọ mesweru ngu ugbo ẹsaa ujiku lan̄; byakfutakota ngu ugbo ẹsaa ono bya asụ ngu l̄ẹ ya tawaru onwiya ụta iya; ghawa umere; ḡukotakwaru iya nv̄.”

Ekweta

5 Ndu ishi-ozí asụ Nnajiufu: “Nna; menua t̄ẹ ekwekwe ẹp̄he kaf̄a oshihu ike!”

6 Nnajiufu asụ ẹp̄he: “Ndege ọ b̄uru l'ekwekwe, unu kweru k̄ẹ Nchileke habekpoonu l'ọ b̄ nwa irikirikwekwe akpuru m̄osutadu lan̄ m̄ẹ unu adujekwaa ike sụ m'ọo eze oshi ẹkamayinu-wa: ‘F̄ofu l'ukfu; je adzab̄e onwongu l'echi eze ẹnyimu!’ Yo mee ya.”

Ip̄he ḡbaru nwozi l'ememe

7 “T'a sukwaru l'onye lan̄ l'unu ha b̄ nweru nwozi lan̄, ak̄oru iya ọkori l'ẹgu; m'ọ kwanu l'oocheru iya at̄uru. Teke b̄ ụ l̄ẹ nwozi ono shi l'ẹgu lata; ?̄i-s̄u iya t'ọ byal̄ekwaa nta-a bya adugaru an̄odu ria nri. 8 ?Ip̄he ii-gbechia kfuaru iya ta b̄udu t'ọ shiaru ngu nri-ẹnyashi ẹgwegwa; yo je eye e uwe iya; paf̄utaru ngu nri t'i riodu; t̄emanu yo ride nk'ia. 9 ?Oo-tu nwozi ono ẹpha ẹge ono, o jeru ozi ono, o ziru iya ono t̄ọ. 10 Ọ kwaphu ẹge ono b̄ unu d̄. Unu -meebelephu ip̄he e ziru unu; unu asụ: ‘L'unu b̄ ndu ozi, ẹ-ta gbadu k'otu ẹpha; l'ọ b̄ ip̄he gbaru unu l'ememe b̄ unu meru.’ ”

Jis̄osu eme ụmadzu iri, b̄ ndu ẹhu-lab̄u t'ẹp̄he k̄orohu

11 L̄ẹ Jis̄osu ejelephu l'esu-ụzo, e shi eje Jerúsalemu b̄ ooswetalephu mgbaku Samériya m̄ẹ Gálili. 12 Yọ bah̄ulephu l'oma mkp̄ukpu lan̄; ụmadzu iri, ẹhu-lab̄u eme awukfutashia ya; 13 n̄oduru ote-ẹnya; kp̄olahaa mkpu asuje: “Jis̄osu; Nnajiufu; p̄h̄aruru ẹp̄he imiko-o!”

14 Jis̄osu ap̄h̄a ẹp̄he bya asụ ẹp̄he: “T'ẹp̄he je t̄ẹ ndu achijeru Nchileke ẹja gbuedu ẹp̄he igo!”

Ɛphe awuru tugbua; ɛhu-labu ono agvukota ɛphe l'ɛhu; ɛphe aduwaphu mma. ¹⁵ Onye lanu aphulephu le ya duwa mma; ghakobe lashiaazu; latu okokooko; aja Nchileke ajaja. ¹⁶ Yo bya erua ɛke Jisusu no; buru l'ali pee l'iku okpa Jisusu; kpube ifu l'ali; etu Jisusu ɛpha. Onye lanu ono bu onye Sameriya. ¹⁷ Jisusu asu: “?To budunua umadzu iri b'e meru t'ɛphe du mma? ?Nanuhunu umadzu tete ophu? ¹⁸ ?To duhedu onye odo, o ruru l'ɛhu ke t'o bya ekele Nchileke ekele; gbahalephu nwoke-wa, shiru ali odo-wa?” ¹⁹ Yo su nwoke ono: “Gbeshi jeshia iphe iije; l'ekwekwe, i kweru ke Nchileke mewaru t'ɛhu du ngu mma.”

Nchileke abyaakwa obu eze

(Mat 24:23-28, 37-41)

²⁰ Ndu Farisii aji Jisusu: “?Buhunu teke ole be Nchileke e-koshihunu le ya bu eze obu?” Yo su ɛphe: “L'e t'o nwekwa ahuma, e-meodu t'e gude maru le Nchileke abyawa oburu eze obu. ²¹ Ophu to dukwa onye a-su: 'Lekwa iya ndo l'ɛke-a; odo bu l'oo ya ndophu;' kele Nchileke buakwa eze l'obu unu nta-a.”

²² Yo su ndu etsoje uzo iya: “L'uboku nophu abya teke oo-duje unu t'a su l'unu nokpooru nu ujiku lanu l'ɛke Abubu-Ndiphe bu eze; obu; mgbe unu ta anodu iya. ²³ O nweru ndu a-su unu: 'Unu lekwa iya l'ekaphu; m'o kwanu t'unu lekwa iya l'ɛke-a!' Unu be ejekwa; unu te etso ɛphe. ²⁴ L'o kwa ɛge ebemu-igwe echije taa l'akpamigwe; shi l'eka iya owaa lojaa jeye l'eka iya ophu; bu ɛge Abubu-Ndiphe e-me mboku oo-bya. ²⁵ Obenu l'o jefutajeodu iphe-ɛhuka nshinu; ogbo nta-ajika iya. ²⁶ O bu ɛge o du l'oge ke Nowa phu; bu ɛge oo-du teke Abubu-Ndiphe a-bya. ²⁷ Teke ono be ɛphe no l'eri; l'angu; aluphe nwanyi; ekephe nwanyi nji jeye mboku, Nowa phe bahuru l'eze ugbo, o kuru. Eze utso abya bya agbaa; mini erigbushikota ndu ophu l'ɛphe ha. ²⁸ Ɛge ono b'o dukwaphu l'oge ke Lotu. Ɛphe shi eri; l'angu; agba ngho; ako iphe l'ali; akpushi ulo. ²⁹ Yo be mboku, Lotu lufuru le Sodomu; oku nshi-egbe eshi l'igwe; chia gbaragbara l'o bu mini; bya ekegbushikota ɛphe l'ɛphe ha. ³⁰ Ɛge ono be oo-du mboku, Abubu-Ndiphe e-he kfulangu.”

³¹ “T'onye no l'okpoku; iphe iya anodu l'ime ulo be ejekwa iya egwota. T'onye no l'egu be ejehekwa olaazu l'ufu. ³² Nyatakwa iphe meru nyee Lotu. ³³ Iphe bu onye acho te ndzu iya buru iya uru-erita le mgboko-a; e-tufakwa ogbodo ndzu iya. Obenu l'iphe bu onye tufakwanuru ndzu iya le mgboko-a; e-nweru ndzu gbururu jeye.”

³⁴ Jisusu asukwaphu ɛphe: “Te ya karu unu: l'enyashi mboku ono be umadzu ebo a-ze l'oshi-aze lanu; a dzuchata onye lanu; haa onye ophu. ³⁵ Unwanyi labu a-nodu atsu nri; a dzuchata onye lanu; onye ophu akwaa. ³⁶ Umadzu labu a-nodu l'egu; a dzuchata onye lanu; onye ophu akwaa.”

³⁷ Ndu etsoje uzo iya aji iya: “Nnajiufu; ?bu l'egbe awe be iphe ono e-me?”

Yo su ɛphe: “L'o kwa ɛke odzu daburu be udele edzukobeje.”

18

Etu nwanyi, maa tofuru; me onye ikpe

¹ Jisosu abya anmaaru ephe etu, o gude ekoshi ephe t'ephe kfuje nu Nchileke; t'ephe ba asuje l'ike ekfukfu iya gvwaru ephe. ² Yo su ephe: "Le mkpukpu lanu b'o nweru onye ikpe, bu iya nu. Onye ikpe ono ta atsudu Nchileke egvu; to du iphe o guberu madzu. ³ O nwekwaruphu nwanyi lanu, nji iya ta nohedu, bu le mkpukpu ono. Tekenteke be nwanyi ono abyakfutaje onye ikpe ono l'arọ iya: 'Byiko; t'o kpefunu iya l'eka onye okfu adaru yee ya.' ⁴ Onye ikpe ono ajikanyaa; jikanyaa; bya ariya; su: 'L'a marua le ya ta atsudu Nchileke egvu; to nwe onye ya guberu iphe. ⁵ Obenu le nwanyi-a kfuchishinukawaru iya nchi. Ya ekperu iphe iya nu iya; odumeka b'o -byaphenyaa be oo-byaru njorehu nu iya.' "

⁶ To du iya bu; Nnajiufu asu: "Unu nuwaru iphe ejo onye ikpe ono kfuru? ⁷ Unu tubesu le Nchileke ta akaduru okpefu ndu o fotaru afota egwegwa; mbu ndu anoduje araku iya: eswe l'enyashi? ?Oo-gbe bya anoo anono oyeru ephe eka too? ⁸ Wawakwa. Te ya karu unu; l'ookpefukwa ephe egwegwa. Obenu; Abubu-Ndiphe -byalephu; ?o phua ndu e-kwe nodu iya l'eka le mgboko-a?"

*Etu onye Farisii;
me onye akiriko*

⁹ Jisosu abya anmaaru ndu tubesu l'ephe doberu eka ndoo; l'akpo ndu odo ebo-ebo l'afu etu-wa; su ephe: ¹⁰ "L'o nweru umadzu labu, bahuru l'eze-ulo Nchileke je okfuru nu Nchileke. Onye lanu bu onye Farisii; onye ophu aburu onye ana akiriko. ¹¹ Onye Farisii ono egbeshi je akwegeru; bya ekfuru nu Nchileke; su iya: 'Nchileke; ya etu ngu epha le ya te emedu ejo iphe l'o bu ndu odo; mbu-a; l'o bu ege nwoke-wa, bu onye ana akiriko-wa emeje. Kele ya te ezidu iphura; ya te emegbu madzu emegbu; ya te eme ke nwanyi. ¹² Ya aswiye aswiswi abali ebo l'idzu; ekfu anu Nchileke. Iphe, bu iphe ya dzutaru edzuta l'o ha be ya ekeje uzo iri; woru uzo lanu nu Nchileke.'

¹³ "Onye onanu, bu onye akiriko ono ejeru je evudo ote-nya; to palikpoduanu ifu apali; gbahaa l'o kuberu eka l'olu;* su: 'Nchileke; te imiko yebe onye eme ejo iphe du ngu ru.' " ¹⁴ Jisosu asu ephe: "Te ya karu unu: onye onanu, bu onye ana akiriko ono byakwa bya ala nk'iya; Nchileke aguwa iya nu l'onye doberu eka ndoo; haa onye ophu; ke l'iphe bu onye ewoli onwiya eli be ee-wozita ali; onye wozitakwanuru onwiya ali be ee-woli eli."

*Jisosu agoru unwegirima onu
(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)*

¹⁵ A haru dutalahaaru Jisosu egirima nshii t'o byigbaa ephe eka; ndu etsoje uzo iya aphua ya; baaru ndu ono, edutaru iya egirima ono mba. ¹⁶ Ya ndono; Jisosu abya eku ephe; su ephe: "Unu haa egirima t'ephe bakfuta iya. Unu ba anashishi ephe anashi; l'o kwa ndu du ege ono be eke Nchileke bu eze bu nk'ephe. ¹⁷ Kamenu; te ya karu unu: l'iphe bu onye e-te gudedu obu, du l'o bu k'unwegirima kweta l'oo Nchileke bu eze iya; ta abahukwa l'eke Nchileke bu eze."

* **18:13** 18:13 Iphe a kwata dee l'ekwo Giriku; l'eke-a kwa le nwoke ono tsuru eka l'okpoma. L'ome-l'ali ndu ju bu eka be madzu etsuje l'okpoma gude koshi l'iphe ruru iya l'ehu.

Nwata okoro, nweru iphe
(Mát 19:16-30; Mak 10:17-31)

¹⁸ Yo nweru onye ishi ndu Ju, jiru Jisọsu; sụ iya: “O-zi-iphe; nwoke, d̄eberu mma! ?Bụ ngunu b̄e ya e-me t̄e ya nweru ndz̄u gbururu jeye?”

¹⁹ Jisọsu asụ iya: “?Nanụ ẹge ọ d̄u b̄e iiku iya onye d̄eberu mma? Ẹ to nwekwa onye ọdo, b̄u onye dugeru mma; a ḡufu Nchileke nwenkinyi iya. ²⁰ ?Ọ kwa l'ị mawaru ekemu-wa: 'Be erikwa ogori; be egbukwa madz̄u; be ezikwa iphura; ba adz̄ukwa ẹjo-ire; kwab̄eru nne l̄e nna ngu ugvu.' ”

²¹ Nwoke ono asụ iya: “L̄e keshinu ya b̄u nwata b̄e ya shi kwab̄etaru iphemiphe ọbule ono ẹn̄ya; ọphu 'ọ d̄ukwa ọphu ya mebyijeru.”

²² Jisọsu an̄lephu iphe o k̄furu; sụ iya: “Iphe lan̄u b̄e ph̄odufuaru ngu l'ememe: b̄u iya b̄u t'ị je je erekota iphe i nweru l'ọ ha; ch̄ita okpoga iya keeru ndu ụkpa. Ọo ya b̄u; nggu enweru ọkpobe iphe l'imigwe. I -meebe ẹge ono; nggu abya etsoru iya.” ²³ Nwoke ono an̄lephu iphe ono; ẹhu adaa ya k̄o; ẹke o nweshikwanuru iphe ike.

²⁴ Jisọsu elenyaa ya; sụ iya: “Iphe ọ d̄ukwanu l'ọo ẹhuka t̄e ndu nweru iphe bah̄u l'ẹke Nchileke b̄u eze! ²⁵ Ọ kakwa ntse t'e wota in̄ya; pyoo l'ẹn̄ya ngga; karia t'onye nweru iphe bah̄u l'ẹke Nchileke b̄u eze!”

²⁶ Ndu n̄uru iya n̄u aji: “?B̄uhunu onye b̄e aa-dz̄ofuta; m'ọ -d̄u ẹge ono?”

²⁷ Jisọsu asụ ẹphe: “L'iphe kp̄oru madz̄u l'ememe b̄e d̄ukwa Nchileke ntse ememe.”

²⁸ Pyita asụ Iya: “Lewaru ẹphebedua, haru ufu ẹphe; bya etsoru ngu-a.”

²⁹ Yọ sụ ẹphe: “Kam̄enu; t̄e ya karu unu: l'ẹ t'ọ d̄ukwa onye gude k̄e ẹke Nchileke b̄u eze; haa ụlo iya; haa nyee ya; haa nwunne iya; haa ndu m̄uru iya n̄u; haa ụnwu iya, ³⁰ Nchileke ta ak̄furu ụgwo iya nkfungo nta-a; yo nweru ndz̄u gbururu jeye l'ọgbo ọphu abya n̄u.”

K'ugbo ẹto, Jisọsu ekfu k'anw̄uhu iya
(Mát 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹ Jisọsu abya eduta ụmadzu iri l'ẹbo ono; sụ ẹphe: “Unu lekwa l'ẹphe ejeekwa Jerúsalemu. Iphemiphe ọbule, ndu nk̄fuchiru Nchileke deru l̄e k̄e Ab̄ubu-Ndiphe b̄e e-rekotakwa l'ọ ha! ³² L̄e aa-kp̄uru iya ye ndu ẹ-ta mad̄u Nchileke l'ẹka; ẹphe ajaa ya ewena; mee ya iphe-iphere; v̄ua ya ọnu-mini. ³³ Ẹphe e-chi iya ẹchachi; bya eworu iya gbua. Ọ -n̄o abal̄i ẹbo; k̄e ẹto; yo shi l'onwu teta bya an̄odu ndz̄u ọdo.”

³⁴ T̄o d̄u iphe ono m'ọo nan̄u, doru ndu etsoje ụzo iya ẹn̄ya; okfu ono at̄uko gbachia ẹphe ẹn̄ya; k̄e l'e meru t'ẹphe ba ma iphe o k̄furu.

Jisọsu agw̄o onye ishi, ar̄o ar̄o
(Mát 20:29-34; Mak 10:46-52)

³⁵ Jisọsu erudelephu Jériko; yo nweru nwoke, ats̄u ishi, n̄o l'iku esu-uzo ar̄o ar̄o. ³⁶ Yọ n̄ua igidi ndu awuswe n̄u; j̄ilahaa iphe ada n̄u.

³⁷ Ẹphe asụ iya l'ọ kwa Jisọsu, onye Názaretu l'eswe.

³⁸ Yọ rangarahu: “Jisọsu Nwatibe Dévidi; ph̄uaru iya ru imiko!”

³⁹ Ndu n̄o l'uzo ifu abaar̄u iya mba; sụ iya t'ọ daa nwansh̄i. Yọ ka l'iya-a ọrashi ike: “Nwatibe Dévidi; ph̄uaru iya ru imiko!”

⁴⁰ Jisọsu abya evudo; zia t'e dutaru iya ẹya. Yọ rutalephu ntse; Jisọsu aji iya: ⁴¹ “?B̄u ngunu b̄e d̄u ngu t̄e ya meeru ngu?”

Yò sù iya: “Nnajiufu; ọ bụ tẹ ya phụa ụzo-o.”

⁴² Jisọsu asụ iya: “Wata ọphu ụzo ọbu; l'ekwekwe, i kweru kẹ Nchileke mewaru ngu t'ị dū mma.”

⁴³ Teke onophu; yò watawaphu ọphu ụzo; bya etsoru Jisọsu phẹ aja Nchileke ajaja. Iphe bụ onye phuru iya nụ; yò jaa Nchileke ajaja.

19

Jisọsu yele Zakíyosu

¹ Jisọsu abya abata Jéríko; swelaha ya esweswe. ² Yo nweru nwoke, aza Zakíyosu, bụ iya bụ onye ishi ndu akíríko. Yo nwekwanuru iphe nshinu. ³ Zakíyosu-wa shihawa achọ ẹge ya e-me maru onye bụ Jisọsu. Obenu lẹ mkpa, aakpa l'ẹke ono te kwedu t'ọ kpata ụzo; okfu l'ọ ha mkpuru kpu. ⁴ Tọ dū iya bụ; yo vuru ụzo gbachia je enyihu eli oshi sikamo; je anọdu tẹ ya phụ Jisọsu; okfu lẹ Jisọsu e-shi ẹke ono swee. ⁵ Jisọsu abyarutalephu ẹke ono; bya apalia ẹnya; phụa ya; bya eku iya: “Zakíyosu; nyizita ẹgwegwa; l'ọo ụlo ngu bẹ ya nọfutaje ntanu.”

⁶ Yo nyifutakebewaphu; gude ẹhu-otso-ena dubata Jisọsu l'ufu iya. ⁷ Ẹhu eghulaha iphe, bụ ndu phuru iya nụ eghughu; ẹphe ekfulaha; sù: “Nenu; nwoke-wa abahụ jeshia t'a kwaaruru iya ẹbyee lẹ kẹ nwoke-wa, megburu onwiya l'ẹjo iphe-a.”

⁸ Zakíyosu egbeshi bya asụ Nnajiufu: “Nnajiufu; iphe, bụ iphe ya nweru enweru bẹ ya e-ke ụzo ẹbo; nū ndu ụkpa ụzo lanu. Ọ -buru l'ọ nweru onye ya rijeru nriru; ya akfụ-ghachi iya onye ọbu iphe ha l'ọ bụ iphe ya riru iya ugbo ẹno.”

⁹ Jisọsu asụ iya: “Ntanu ọwaa b'a dzofutaru ndu ufu-wa; keshinu nwoke-wa l'onwiya bukwapu nwatibe Ẹbiríhamu. ¹⁰ Lẹ yẹbe Abụbu-Ndiphe kwa ndu phuhuru ephuhu bẹ ya chọru bya; k'ọphu ya a-dzota ẹphe.”

Ẹtu, eegude ndu e yeru iphe l'eka anma

(Mát 25:14-30)

¹¹ Ẹphe anunyalephu iphe ono, ookfushi ono; yò wataru ẹphe ọnmaru ẹtu; okfu l'ọ nọ-wa Jerúsalemu ntse; ọdo bụ l'ẹphe shi tubesu lẹ Nchileke abyakebewa okoshi lẹ ya bụ eze. ¹² Ya ndono; yò sù ẹphe: “L'ọ nweru nwoke, shi l'eri ndu eze. Nwoke ono ejee ọha ọbu, teru ẹnya; t'e chia ya eze; ẹmanu yò lata. ¹³ Yò bya ekua ndu ejeru iya ozi ụmadzu iri; keeru ẹphe ọngụ iri; sù ẹphe: ‘Unu gude iya gbaa ngho jeye tẹ ya lata.’ ¹⁴ Ọle nwoke ono dū ndu alị iya ashị. Ephe eyefu ndu ozi t'ẹphe tso nwoke ono azụ azụ je asụ l'ẹ t'ọ dudu ẹphe mma t'ọ buru nwoke ono a-buru ẹphe eze.

¹⁵ “E chibegalephu nwoke ono eze ono; yò lata bya ezia t'e kuaru iya ndu ono, ejeru iya ozi, ọ nutsuaru okpoga ono; tẹ ya maru iphe ẹphe ritatsuaru lẹ ngho ẹphe ọbu. ¹⁶ Onye k'odungu abya evudo iya l'ifu; sù iya: ‘Nna; ọngụ olu ngu ono tukobekwaru onwiya ọngụ iri ọdo.’ ¹⁷ Yò sù iya: ‘I meru ọhuma; ị bụ nwoke. Keshinu i yeru ẹhu l'iphe ha nwanshị bẹ ya yewaru ngu mkpukpu iri l'eka t'ị buru onye ishi ẹphe.’ ¹⁸ Onye k'ẹbo abya asụ iya: ‘Nna; ọngụ olu ngu ono tukobekwaru onwiya ọngụ ise ọdo.’ ¹⁹ Onye eze ono asụ iya: ‘Ọ kwaphu mkpukpu ise bẹ ị-buru ishi ẹphe.’

20 “Onye ọdo abya asụ iya: ‘Nna; ọwaa ọngụ olu ngu. Ya wolekwaru iya phụ kechia lẹ nwa mpete ẹkwa; ²¹ okfu lẹ ya atsu ngu egvu l’i dụnukaru ẹhuka. Iiwotaje iphe ẹ ti dobedu; l’akpatajẹ iphe ẹ ti mebedu.’ ²² Onye eze ono asụ iya: ‘I phua nggube iphe ono, ẹjo ọkpoma egbu egbugbu ono! Okfu-ọnu ngu bẹ ya e-gude nma ngu ikpe. O -bụru l’i maru lẹ ya dū ẹhuka; l’ewotaje iphe ya ẹ-te dobedu; l’akpatajẹ iphe ya ẹ-te mebedu; ²³ ?bụ ngunu meru iphe ẹ ti yeduru iya okpoga iya l’ulo-okpoga; k’ophu bụ: ẹge-a, ya larụ-wa mẹ ya ẹje ewota iya nū yẹle ọ-muru-nwa, tso iya nū.’

²⁴ “Yọ bya asụ ndu vudo l’ẹke ono: ‘Unu nata iya okpoga ono; woru nū onye ọphu nweru ọngụ iri phụ.’ ²⁵ Ẹphe asụ iya: ‘Ii-nhi; ?buchia yẹbedua, nweru ọngụ iri?’ ²⁶ Yọ sụ ẹphe: ‘Te ya karu unu: onye nweru nū bẹ Nchileke a-nufua ọphu ka nshinu; onye ẹ-te nwedu nū bẹ ee-gbe natafua nū nwiya ọphu o nweru enweru ọbu. ²⁷ A bya lẹ ndu okfu iya-a, bụ ndu ẹ-te kwedu l’ọo ya a-bụ eze ẹphe-wa; unu chita ẹphe bya edobe l’ifu iya gbushikota ẹphe.’ ”

Jisosu abahụ Jerúsalemu

(Mát 21:1-11; Mak 11:1-11; Jọn 12:12-19)

²⁸ Jisosu ekfugelephu iphe ono, ookfu ono; jeshia Jerúsalemu, ooje. ²⁹ Yọ byarutalephu ugvu, eekuje Olivu, nọ lẹ mgboro Betuféji mẹ Bétani; zia ndu etsoje ọzo iya ọmadzu ẹbo; sụ ẹphe: ³⁰ “Unu jee lẹ mkpukpu ono, nọ unu l’ọzo ifu ono. Unu -rulephu ọnu-ọzo, e shi abahụ mkpukpu ono; bẹ unu a-phua nwa nkakfu-igara, e liberu elibe, madzụ te tsubua ẹnyishi. Unu tọshia ya; kpata bya ẹke-a. ³¹ Teke bụ l’o nweru onye jiru unu: ‘?Iphe kparu iphe unu atọta iya?’ unu sụ iya lẹ mkpa iya duru Nnajiufu.”

³² Ya ndono; ndu ono, e ziru ozi ono atugbua bya erua; yọ buleruphu ẹge ono, o kfuru iya ẹphe ono b’ọ dū. ³³ Ẹphe atoshidelephu nkakfu-igara ono; ndu nwe iya nū asụ ẹphe: “?O meru agha bẹ unu atoshi nkakfu-igara ono?”

³⁴ Ẹphe asụ ẹphe: “Lẹ mkpa iya duru Nnajiufu.” ³⁵ Ẹphe abya akputaru iya Jisosu; woru uwe ugwehu ẹphe wukobe iya; bya eyeru Jisosu ẹka; yọ dugaru l’eli iya. ³⁶ Yọ gbachidelephu atugbu; ẹphe eyetatsua uwe ugwehu ẹphe; tọoru iya l’esu-ọzo.

³⁷ Yo rudelephu Jerúsalemu ntse; nọdulephu lẹ mgbazita Ugvu Olivu; iphe bụ ikpetuma ndu ono, etsoje iya nū ono etelaha ẹswa; echi mkpu aja Nchileke ajaja kẹ eze iphe ono, o meru; ẹphe aphukota ono. ³⁸ Ẹphe asụ: “Onye Nchileke ọoru ọnu-ọma nū bẹ eze ono bụ; mbụ onye ono, Nnajiufu ziru t’ọ bya ono. Tẹ nchị dū ndoo l’imigwe; t’ugvu tsooru Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakota-Nu!”

³⁹ Ndu Fárisii, yí l’ikpetuma ndu ono aharu sụ Jisosu: “O-zi-iphe! ? T’i gbọ-chidu ndu etsoje ọzo ngu nchị?”

⁴⁰ Yọ sụ ẹphe: “Tẹ ya karu unu: ndu-a -nọdu ndoo; bẹ mkpuma, nọ l’alì a-wụ-lihukwa wata ochi mkpu ono l’onwiya.”

Jisosu ara ẹkwa Jerúsalemu

⁴¹ Jisosu erudelephu Jerúsalemu; palia ẹnya; lee ya; ralahaa ẹkwa; sụ: ⁴² “Nggube Jerúsalemu; ndege i makpokwanuaru iphe e-me tẹ nchị dū ngu ndo; obenu lẹ nta-a b’e domiwaru iya t’ẹnya ngu ba phụ iya. ⁴³ L’ujiku lanu bẹ ndu ọhogu ngu a-furu ngu; gvua ọgè nọ-phe

ngu mgburumgburu; nọ-chia ngu ụzo nri; shi ẹkemeke ọbule ripyabe ngu; ⁴⁴ gbupyata nggu l'ụnwu ngu kpakparakpa. Ẹ to nwekwa m'ọ bụ mkpuma lanụ, ẹphe a-ha t'ọ kpọ-kfuru l'eli ibe iya; okfu l'ẹ tị madu teke a byaru ngu adzọfuta.”

*Jisọsu achishi ndu ngho
l'eze-ulo Nchileke*

(Mát 21:12-17; Mak 11:15-19; Jọn 2:13-22)

⁴⁵ Jisọsu abya abahụ l'eze-ulo Nchileke; wata ọchishi ndu ere iphe. ⁴⁶ Yọ sụ ẹphe: “E deru l'ẹkwo lẹ Nchileke sụru: ‘Ụlo iya a-buru ụlo, aa-nọduje ekfu anụ iya;’ unu egbe bya eworu iya mewanu ụlo, ndu iphura edomije onwẹphe.”

⁴⁷ Yọ wata ọno l'eze-ulo Nchileke ono; ezi iphe mbọku-mbọku. Ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mę ndu ezije ekemu; męwaru ndu nweru ẹnya l'ọha ono achọlahaa ẹge ẹphe e-me gbua ya. ⁴⁸ Ẹphe ta ma ẹge ẹphe e-me iya; l'ẹke onyemonye ọbule dọ-pheru iya mgburumgburu; ngabẹ nchị l'iphe ookfu.

20

*Aaji Jisọsu kẹ ike,
o gude eme iphe oome*

(Mát 21:23-27; Mak 11:27-33)

¹ Yo be ujiku lanụ lẹ Jisọsu nọ l'ezi ndu ono iphe l'eze-ulo Nchileke; l'ara ozi-oma ono arara; ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; ndu ezije ekemu; mę ndu bụ ọgurennya awukfutashia ya; ² bya asụ iya: “Karu ẹphe: ?bụ egbe ike ngunu b'i gude emeebe iphe ọwaa, iime-wa? ?Bụ onye ziru ngu t'i bya iya ememe?”

³ Jisọsu asụ ẹphe: “Lẹ yẹbedua a-jikwaphu unu aji. Unu kaeduru iya: ⁴?Bụ onye ziru Jọnu t'ọ bya emee baputizimu: bụ Nchileke t'ọ bụ madzu?”

⁵ Ẹphe alaa ya edzukashi l'onwẹphe; woo: “Ẹphe -sụ l'o shi l'ẹka Nchileke bẹ ọo-sukwa ẹphe: ‘?Ngunu mekwanuru iphe ẹphe te kwetadu iphe o kfuru?’ ⁶ Ẹphe -sukwanu l'ọo madzụ ziru iya bẹ ndu ọha a-tugbushikwa ẹphe lẹ mkpuma; kẹ l'o doru ọha ẹnya lẹ Jọnu bụ onye nkfuchiru Nchileke.” ⁷ Ya ndono; ẹphe asụ iya l'ẹphe ta makwa onye ziru iya nụ.

⁸ Jisọsu asụ ẹphe: “Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ ya te ekfuduru unu onye ya deru ikè l'ẹka eme iphemiphe ọbule ono.”

Etu kẹ ndu e buru ozi

(Mát 21:33-46; Mak 12:1-12)

⁹ Yọ wata ọnmaru ndu ono ẹtu-wa; sụ ẹphe: “Lẹ nwoke lanụ kọru mgbo vayinu; bya ebuta ndu ozi ye iya; yọ buru iya oje ime mba ọdo ẹ-ke ọo-nọ ọdu. ¹⁰ Yo be teke aawọje akpuru vayinu; yo zi nwozi iya t'ọ jekfu ndu ozi ono t'ẹphe wọo ya òkè iya nk'iya. Ẹphe egude onye ono; tsua ya iphe; gba bẹ iya ẹka ọtu; nwufu iya; yọ lashia. ¹¹ Yọ bya ezi onye ọdo; ẹphe etsukwaa ya phụ iphe; mee ya iphe-iphere; gba bẹ iya ẹka ọtu; nwufukwa iya phụ; yọ lashia. ¹² Yo zikwaphu onye k'ẹto; ẹphe etsukwaa ya phụ iphe; chifu iya. ¹³ Nwoke ono, nwe mgbo vayinu ono asụ: ‘L'ọ dọwa mma; lẹ ya mawaru iphe ya e-me nta-a. Ya e-ye nwatibe iya, ya yeru obu; l'ẹphe a-kabẹe kwabẹ nwatibe iya ono ugwu.’

14 Ndu ozi ono aphulephu nwatibe iya ono; zua mgbede; su ibe epehe: 'Owaa bu onye ali-a e-mekochaa buru nk'iya teke nna iya nwuhuru. Unu bya t'ephe gbua ya; k'ophu mgbo vayinu ono a-buru nk'ephe.'

15 Epehe achifu iya le mgbo vayinu ono; je eworu iya gbua.

"Mbu; ?o du unu l'o bu ngunu be nwoke, nwe mgbo vayinu ono e-me epehe?" 16 Oo-bya egbushikota ndu ozi ono; woru mgbo vayinu iya ye ndu odo l'eka."

Oha ono anutsulephu iphe ono; tuko su: "Te njo gbakwa egbudu!"

17 Yo bya atabe epehe enya; ji epehe: "?Buhunu ngunu be bu iphe obu, e deru l'ekwo okfu Nchileke; su:

'Le mkpuma ono,
ndu akpu ulo jikaru ono
bu iya mekocharu bya aburu
itso, gude ulo ono.'

18 Onye vukotaru mkpuma ono daa e-tsukwa yogiriyogiri. Onye o tupyabekwanuru be oo-gwekwa egwegwe."

Aji k'otu akiriko

(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)

19 Ndu ezije ekemu; me ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja eselaha t'ephe gude iya teke ono; ke l'ephe mawaru l'o bu epehe b'o gude nmaa etu ono; egvu oha ono te kwe epehe. 20 Epehe awata iya oge ngge; bya ezi ndu ngge t'ephe meje l'ephe bu oswi madzu; tube nv'o l'iphe o kfuru mbu Jisusu; k'ophu epehe a-kpuru iya ye l'eka onye nwe ike, bu iya bu govano, shi Romu. 21 Epehe aji Jisusu; su iya: "O-zi-iphe! Epehe maru le iikfuje okfu nhamunha; l'ezi iphe nhamunha; ophu 'o dudu onye ileje enya l'ifu; gbahaa uzo Nchileke b'i gude ire-lanu ezi. 22 ?To budu omebyi ekemu Nchileke me epehe -tujee akiriko nu Siza, bu eze ndu Romu?"

23 Yo mawaruphu ugho, no epehe l'obu; su epehe: 24 "Unu koshiedu iya nu shiru olu lanu." Wo epehe: "?Bu ishi onye me epha onye b'e deru l'okpoga-a ege-a?"

Epehe asu iya: "L'o bu ke Siza."

25 Yo su epehe: "Oo ya bu; unu woru iphe ophu bu ke Siza; nu Siza; woru ke Nchileke; nu Nchileke."

26 Epehe ta duhe ike nodu l'edzudzu oha ono shi l'okfu-onu iya gude iya. Ege o gude kfua okfu ono adu epehe biribiri. Epehe te kfue okfu odo.

Aji k'oshi l'onwu teta

(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

27 Yo nweru ndu Sodusii, byakfutaru Jisusu; mbu ndu ophu asuje l'e te eshijedu l'onwu teta nodu ndu. 28 Epehe abyakfutashia Jisusu; bya asu iya: "O-zi-iphe! Mosisu dekwaru l'ekwo ekemu; su: Teke bu le madzu nwuhuru; to muta nwa; te nwunne onye ono lupyabe nyee ya; mutaru iya nwa. 29 Su iya l'o nweru unwunne esaa, nonu; ke ogurennya alunya nwanji; haa ya nwuhu l'e-ba mutakwa nwa. 30 Onye ke ebo alupyabe nwanji ono; lunyakwaa ya phu; nwuhu; l'e-ba mutakwa nwa. 31 Onye k'eto ege ono kwaphu; jeye; epehe esaa alugbakota nwanji lanu ono; nwushihukota; epehe ta mutakwa nwa-a. 32 E megee; nggube nwanji; nggu anwuhufu-a. 33 O -rua teke ee-shi

l'õnwu teta nõdu ndzũ; ?bũ nyee onye ole bẽ nwanyi ono a-bũ ẽge ono ẽphe shi lukotahawa iya ono ẽphe ẽsaa?"

³⁴ Jisõsu asũ ẽphe: "L'õnwu õgbo nta-a alũshi nwanyi; unction nwanyi alũshi nji. ³⁵ Olee ndu a guru lee ndu gbaru k'oshi l'õnwu teta nõdu ndzũ bya eburu lee mgboko õphu a-byanũ ta alũkwa nwanyi; õphu nwanyi 'alũkwa nji. ³⁶ ẽphe ta anwũhuhedu anwũhu õdo; ke l'ẽphe l'õnwu ojozi-imigwe bũwa nanũ. Keshinu ẽphe bũwa ndu shi l'õnwu teta nõdu ndzũ bẽ ẽphe buakwa unction Nchileke. ³⁷ O -buru ke okuli ndu nwũhuru anwũhu; ẽkwo Mõsisu koshiru iya l'ẽke o kfuru k'iru, õku enwu raphuraphu. ẽke ono bẽ Mõsisu kuru Nchileke: 'Nchileke ke ẽbirihamu; Nchileke ke ẽyizaku; me Nchileke ke Jẽkopu.' ³⁸ Oo ya bũ lee Nchileke ta bũdu Nchileke ndu nwũhuru anwũhu. O bũ Nchileke ndu nõ ndzũ. Ishi iya bũ l'onyemonye õbule bukwa onye nõ ndzũ l'ẽnya Nchileke."

³⁹ Ndu ono, ezije ekemu ono aharu sũ iya: "O-zi-iphe! I kfuru õhuma." ⁴⁰ Iphe meru iphe ẽphe kfuru iya ẽge ono bũ l'ẽphe ta atũhedu ama õji iya aji õdo.

?Kuráyisutu bũ nwatibe onye?

(Mát 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Jisõsu abya asũ ndu Fãrisii ono: "?Nanũ ẽge e meru b'a sũru lee Kuráyisutu õbu bũ Nwatibe Dévidi; ⁴² l'ẽke Dévidi l'onwiya kfukwaru l'ẽkwo Egvu Nchileke; sũ:

" Lee Nchileke sũru Nnajiufu yẽbe Dévidi:

Nõdu iya l'ẽka-õtara;

⁴³ jeye teke ya e-me ndu õhogu ngu

t'ẽphe buru iphe

ii-dzõpyabe l'õkpa.'

⁴⁴ Tõ dũ iya bũ lee Dévidi kuru iya 'Nnajiufu.' ?Nanũhunu ẽge e meru b'õ bũ nwatibe iya?"

Okwa ẽhu ndu ezije ekemu

(Mát 23:1-36; Mak 12:38-40)

⁴⁵ Jisõsu anõdu l'edzudzu õha ono sũ ndu etsoje ũzo iya: ⁴⁶ "Unu kwabekwaru onwunu ẽnya l'ẽke ndu ezije ekemu nõ; mbũ ndu bũ iphe adũje ẽphe mma bũ t'ẽphe kechishia onwẽphe l'uwe-nlõkpuru ẽphe; t'eekeleje ẽphe l'õ bũ oke amadu l'ẽke a dũ l'igwe; te oshi õphu katsũkpo mma l'ũlo-ndzuko ndu Ju buru ẽphe a-nõduje iya; me t'õ buru ẽphe a-nõduje l'ẽke aa-katsũkpooru ẽphe õkwaberu ugvu l'ẽke e jeru eswe-iphe. ⁴⁷ ẽphe eripyaje unction nwanyi, maa tũfuru; gude ẽregede ekfu ogologo okfu anũ Nchileke. O bũ ẽphe bẽ aa-ka õnmashi ikpe ike."

21

Iphe nwanyi, maa tũfuru

tũru obu iya anũ Nchileke

(Mak 12:41-44)

¹ Jisõsu abya apalia ẽnya; phũ ndu nweru iphe ẽke ẽphe echegbaa okpoga ẽphe l'õkpoko, echejeru Nchileke okpoga l'eze-ũlo Nchileke.

² Yõ phũa nwanyi ũkpa, nji iya ta nõhedu; ẽke nwanyi ono bya echee afũ labũ. ³ Jisõsu asũ ẽphe: "Kamenu; te ya karu unu: lee nwanyi

ukpa-wa, nji iya ta nɔhedu-wa bɛ nɔwaru iphe ka kɛ ndu ɔphunanu l'ɛphe ha. ⁴ Ishi iya aburu lɛ ndu ɔphu l'ɛphe ha hatatsɔaru ɛku ɛphe, tsushitsuaru etsushi ahata bya echee. Obenu lɛ nwanyi-a akpa ukpa nshinu; ɔbu l'o wokotaru iphe o gude buru bya echee."

Aa-kukposhi eze-ulo Nchileke

(Mát 24:1-2; Mak 13:1-2)

⁵ Yo nweru ndu kfuphenyaleruphu k'eze-ulo Nchileke ono: ɛge e gude ɛgiri mkpuma, du egvu kpumata iya; mɛ iphe a nɔgbaaru Nchileke, nɔ iya nɔ; Jisɔsu asu ɛphe: ⁶ "Teke ɔ bu iphe ɔwaa, unu ele ɛnya-a; o nwekwaru mbɔku, ee-mekochaa kukposhikota iphe ono akukposhi; mbu; ɛ tɔ dukwa m'ɔ bu mkpuma lanu, aa-ha t'o kpɔ-kfuru l'eli ibe iya."

Okwa iphe-ɛhuka, a-bya nu

(Mát 24:3-14; Mak 13:3-13)

⁷ ɛphe aja Jisɔsu; sɔ iya: "O-zi-iphe! ?Bukpo teke ole bɛ iphe ono e-me? ?Bu ngunu bu iphe ee-gude maru teke iphe ono abyawa ememe?"

⁸ Yɔ sɔ ɛphe: "L'o buphu t'unu kwabɛ ɛnya; t'ɛ b'o nwe onye e-duswe unu uzo; l'o nweru igweligwe ndu a-zaru ɛpha iya bya. Onye ɔphu nɔnu; yɔ sɔ l'oo ya bu iya; sukwapu l'oo gbaakwa teke ɔbu. Unu be etsokwa ɛphe. ⁹ Teke unu nɔderu akɔ ɔgu; mɛ lɛ mkpaka aswo-lihu l'ibyiya ɔwaa m'ɔ bu l'ibyiya ɔphu; unu ba atsukwa egvu; kɛ l'iphe ono l'ɔ ha mefutajekwa; ɔbu lɛ teke ikperazu ono ta abyalekwaphu lɛ burigedengu ɛge ono."

¹⁰ Yɔ sɔ ɛphe: "Lɛ mba e-gbeshi tso mba ibe iya ɔgu; alɛ-eze etso alɛ-eze ibe iya ɔgu. ¹¹ Alɛ ɔnma jijiji a-nɔdu anma ɛge du egvu. Ejo ɛgu; mɛ oke ome-l'ɛhu a-nɔdu eme l'ɛke, dutua iche iche. Ahuma; mɛwaru eze iphe-ɔhubama ɔdo a-nɔdu emegbaa l'akpamigwe. ¹² Obenu l'agha; tɛmanu t'iphe ono mee bɛ ɛphe e-vuoduru uzo kpaa unu ɛhu; kpukoo unu jee l'ulo-ndzuko ndu Ju t'e kpee unu ikpe; tɛ unu mkpɔro. Aa-kpuko unu je edobe l'ifu ndu eze; mɛ l'ifu ndu govano l'okfu ɛka iya. ¹³ ɔ bu teke ono bɛ gbaru tɛ unu koshi l'edzudzu ɔha l'unu bu ndu nk'iya. ¹⁴ Unu be ejekwa ɔri-odu iphe unu e-kfu gude kpefu onwunu. ¹⁵ Ya e-me t'unu maru okfu; maru iphe; k'ɔphu ndu unu l'ɛphe ese okfu ta amadu ɛge ɛphe e-ye ɔnu l'iphe unu kfuru; ɔphu ɛphe 'atukputadu unu l'ego. ¹⁶ Ndu muru unu; mbu je akpa l'unwunne unu; ndu abubu unu; mɛ ndu ɔnyà unu phɛ e-deru unu ye t'e gbua. O nweru unu ndu ɔphu aa-haru gbua egbugbu. ¹⁷ Onyemonye ɔbule e-gude kɛ l'unu bu ndu kɛ yɛbe Jisɔsu kpoo unu ashɛ. ¹⁸ Obenu l'agha: ɛgbushi, nɔ unu l'ishi ta aladu l'iyi; k'ɔphu ɔburu unubɛdua. ¹⁹ Unu tajekwaa nshi; l'ɔ kwa ɔ-ta-nshi atatajɛ ɔgbodo ndzu."

Ejo akpamara

(Mát 24:15-21; Mak 13:14-19)

²⁰ Jisɔsu asu ɛphe: "Teke unu phuleruphu ndu soja; ɛphe anɔ-pee Jerúsalemu mgburumgburu; unu amaru l'emebyi iya duwa ntse. ²¹ ɔo ya bu tɛ ndu, nɔ lɛ Judiya rebelekwapu ɔso lasha l'ugvu. Tɛ ndu ɔphu nɔ l'ime mkpukpu wufukwa; ɔphu ndu ɔphu nɔ l'egu 'ejehekwa ɔlata l'ime mkpukpu ɔdo; ²² kɛ l'ono kwa teke Nchileke a-hu ndiphe ahuhù; t'e shi ɛge ono t'iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke rekota.

²³ Nshòbukwaa unwanyi òphu dù ime; mę ndu òphu he ęgirima, angu ęra teke ono. Ishi iya aburu l'ęjo iphe-ęhuka, ę-ta dùdu kę ekfukfu a-bya l'eliphe; Nchileke egude oke ęhu-ęghughu; kpee ndu Ízuręlu ikpe. ²⁴ Aa-haru ęphe gbua lę mma; haru ęphe kpua lę ndzų laa iphe bų mbakeshi. Ndu òhodo a-dzò Jerúsalemu pyakapyaka jeye teke oge kę ndu òhodo e-dzu."

Abyabya Abubu-Ndiphe

(Mát 24:29-31; Mak 13:24-27)

²⁵ "Iphe-òhubama a-nòdu eme l'ęnyanwu; mę l'ònwaa; mę lę mkpòkpodo. L'eliphe bę òda òchoku-mini eze ęnyimu a-nòdu ede ekiri; k'òphu bų lę meji a-gbabushihu ndiphe mgburumgburu; l'ęke ęphe atsų egvu. ²⁶ Madzų a-nòdu avehu avehu; ęke òotsu egvu teke a-nòdu ele ęnya iphe abya ememe lę mgboko; kę l'iphemiphe òbule, nòkota l'igwe a-nmahu jijiji; lò-sweshihu. ²⁷ Teke ono bę ęphe a-phų Abubu-Ndiphe l'ęke ò nò l'urukpu; acha vji; gude ike iya, ha nshinu abya. ²⁸ Teke iphemiphe òbule ono watawaru ememe; unu kwolihu; palia ęnya l'ooruwa teke aa-gbata unu."

Iphe oshi figu ezi

(Mát 24:32-35; Mak 13:28-31)

²⁹ Jisòsu abya anmakwaaruphu ęphe ętu-wa; sų ęphe: "Unu lewaru ęnya l'oshi figu; mę oshi ndu òphu l'ò ha. ³⁰ Qobuje; ò -watawa oru iru; unu elewa iya-a l'onwunu; l'udzu-mini tųwaru l'ųkfu. ³¹ Ęge ono bę iphe òwaa dù. Teke iphe-a kpmukpamu watawaru ememe; unu amaru lę teke Nchileke e-koshi lę ya bų eze dųwa ntse.

³² "Kamęnu; tę ya karu unu: l'ògbo-wa, nò nta-a ta agvųebekwa jeye teke iphe ono l'ò ha e-mekota. ³³ Igwe a-gvų; ali agvų; òbu l'òkfu, ya kfuru l'ò ha te nwedu l'ò rebuhuru ire."

Iphe gbaru unu; bų oche nche

³⁴ "Unu kwabękwaru onwunu ęnya. Unu be ekwekwa tę ike gvų unu; òkfu l'unu eri òva òva; l'angunuka męę; l'achò-phe ęku kę mgboko. Qdumeka bę mbòku ono a-tųkwa unu l'ųkfu; ³⁵ kę l'iphe bų ndu mgboko mgburumgburu bę òò-nmakwa l'ò bų ònya. ³⁶ Unu cheje nche tekenteke; l'ekfu anų Nchileke ęge unu a-dų ike vudoshia ike teke iphemiphe òbule ono e-mede. Teke o meeberu t'unu bya evudo Abubu-Ndiphe l'ifu."

³⁷ Ya ndono; Jisòsu abya anòdu l'eze-ųlo Nchileke mbòku-mbòku l'ezi iphe. O -belephu l'ęnyashi; yo je aradų l'ugvu, eekuje Olivu. ³⁸ Nchi -bòhulephu; a wųru wų-kfuta iya l'eze-ųlo Nchileke t'ęphe nųa iphe ookfu.

22

Idzu ishi Jisòsu

(Mát 26:1-5; Mak 14:1-2; Jòn 11:45-53)

¹ Yo be l'oge Aji Buredi, ę te kodu ekoko, eekuje Aji Esweta dųwa ntse; ² ndu ishi ndu achijeru Nchileke ęja; mę ndu ezije ekemu achòkashilaha ęge ęphe e-shi gbua Jisòsu. Obenu l'ęphe atsų òha egvu.

*Júdasu achita le ya
e-deru Jisosu ye*

(Mát 26:14-16; Mak 14:10-11)

³ Sétanu abya epheba Júdasu l'obu. Júdasu ono be epha etushi iya bu Isukáriyotu, bukwa-a onye lanu l'umadzu iri l'ebo ono. ⁴ Yo tugbua jekfushia ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; me ndu ishi ogbogou, echeje eze-ulo Nchileke nche; je ekfuru ephe ege ya e-shi deru Jisosu ye ephe l'eka. ⁵ Ehu atsolahaa ephe ena; ephe ekweta iya okpoga. ⁶ Júdasu ekweta ege ono; watawaphu ole enya teke gbaru nu, ya e-deru Jisosu ye ndu ono l'eka t'oha ba ama.

Nri-enyashi Nnajiufu

(Mát 26:17-30; Mak 14:12-26; Jon 13:21-30; 1 Kór 11:23-25)

⁷ Ya ndono; mboku Aji Buredi, e te kodu ekoko ono erua, bu iya bu mboku, eegbuje nwaturu, e gude anyata mboku Aji Esweta ono.

⁸ Jisosu abya ezi Pyita; me Jonu; su ephe: "Unu je akwakoberu ayi nri-enyashi Aji Esweta obu t'ayi bya eria."

⁹ Ephe asu iya: "?Bu awe b'o du ngu t'ephe je anodu kwakobe iya?"

¹⁰ Yo su ephe: "Teke unu bahuleruphu le Jerúsalemu be nwoke, vu ite mini a-byakfuta unu. Unu tsoru iya bahu l'ufu, o-bahu. ¹¹ Unu su onye nwe ufu ono l'oo O-zi-iphe suru t'o koshi unu eke yeje ndu etsoje uzo iya a-nodu gbaa Aji Esweta obu. ¹² Oo-duta unu bahu l'ime ulo k'eli eli. Ime ulo obu hakpoo usa; e dow a iya oshi ege oo-du. Unu kwakoberu iya ephe l'eke ono."

¹³ Ephe atugbua bya erua; yo bu leruphu ege o kfuru b'o du. Ephe anodu l'eke ono; kwakobelahaa ke Aji Esweta ono.

¹⁴ Yo gbalaphu teke eerije nri ono; Jisosu yeje ndu ishi-oziri l'ebo ono abya anodu l'eri nri ono. ¹⁵ Jisosu asu ephe: "L'ogushikpokwaa ya ike t'unu l'iya rifuodu nri Aji Esweta-wa; temanu ya ejede iphe-ehuka. ¹⁶ Mbú; te ya karu unu: Ya te erihakwa iya odo jeye teke ee-ri okpobe iya l'eke Nchileke bu eze."

¹⁷ Yo bya ewolihu okoro; bya ekele Nchileke ekele; su ephe: "Unu naru ngugbaru iya l'unu ha. ¹⁸ Le ya ekfuru unu le shita nta-a jeyewaru be ya ta angubahekwa me, shi l'akpuru vayinu jeye teke Nchileke e-koshi l'o bu eze."

¹⁹ Yo bya ewota buredi; bya ekelekwaphu Nchileke ekele; bya eworu iya wakashiaru ephe; su: "Qwaa bu ugwehu iya, a nuru l'okfu ehu unu; unu meje iya gude nyataje iya." ²⁰ Ege ono kwaphu l'ephe rigeeru nri; yo bya anu ephe okoro ono; su ephe: "Okoro-wa ekoshi ogbandzu ophungu ono, shi l'eka Nchileke ono. O gude mee nk'ia, ya lokaru l'okfu ehu unu; mee t'ogba-ndzu, shi iya l'eka vuru ire."

²¹ "Obenu l'agha; unu makwaru amaru l'onye e-deru iya ye be ye l'iya eyekokwaa eka le nri. ²² Le Abubu-Ndiphe alalekwaa l'ege o gbaru iya l'alala. Obenu; nsho onye ono, ee-shi l'eka iya deru iya ye l'eka ndu achu ishi iya ono."

²³ Ephe awata ojifashi ibe ephe onye obu l'ephe ha; su: "?Bu onye e-mekpoo iphe du ege ono?"

Ntutego onye ka nu

²⁴ Ndu etsoje uzo iya awata odzo enya onye ka nu. ²⁵ Jisosu asu ephe: "Ndu bu eze ndu eze le mgboko-a anoduje akpapyashi ndu ephe

achị akpapyashị. Ndu bụ ndu ishi, achị l'ike; b'e egbe anọduje eku 'o-me-l'uko.'²⁶ Obenu lẹ nk'unu ta dukwa ẹge ono. Ẹge ọo-du-chia bụ: t'onye bụ ishi l'unu ha duje l'ọ bụ iya katsua ọbu nwata; t'onye ishi duje l'ọ bụ nwozi. ²⁷ ?Bụ onye ka nshinu l'onye dugaru eri nri; ma l'onye akwaru iya nri ono? ?Tọ bụdu onye ọphu dugaru eri nri ka nshinu? Obenu lẹ yebedua bụ nwozi bẹ ya bụ l'ẹke unu nọ. ²⁸ L'iphe-adata iya l'ọha bẹ unu l'iya nọkotakpooru. ²⁹ Ọo ya bụ l'ọ bụ ẹge Nna iya meru iya eze; bẹ ya e-me unu; ³⁰ t'unu ria; ngua l'ẹke ya bụ eze; dūgagbaaru l'aba-eze; kpee ikfu iri l'ẹbo ndu Ízurẹlu ikpe."

Jisọsu ekfu lẹ Pyita a-gbado iya

(Mát 26:31-35; Mak 14:27-31; Jọn 13:36-38)

³¹ A nọnyaa; Jisọsu ekua Pyita: "Sáyimonu; Sáyimonu; Sétanu sūkwaru t'a haa ya tẹ ya datakọta unu l'unu ha; k'ọphu ya á-phúchá unu l'ọ bụ onye aphúcha ẹswa ereshi. ³² Obenu lẹ ya kfuwaru nū Nchileke tẹ ekwekwe ngu ba afonga afonga. Ọo ya bụ teke i laphutaleruphu azụ lakfuta iya; nggu eje emee unwunna ngu t'ẹphe vudoshia ike."

³³ Pyita asụ iya: "Nnajiufu; ya kwakọbeekwaru onwiya k'otso ngu jee mkpọro; m'ọ bụ laa maa."

³⁴ Jisọsu asụ iya: "Tẹ ya karu ngu; Pyita: oke-ọku nchi-abọhu -bya ara ọra; b'ị tuakwaru ẹgo ụgbo ẹto; l'ẹ tị madu onye ya bụ."

Okpoga; ẹda; mẹ mma

³⁵ Ya ndono; Jisọsu asụ ẹphe: "Teke ono, ya ziru unu t'unu je; sụ t'ẹ b'ọ dukwa iphe unu e-gude eje ono: t'unu be egudekwa iphe eeyeje okpoga; m'ọ bụ ẹda; m'ọ bụ akpọkpa; ?o nwekpooru iphe ụko iya dūru unu?"

Ẹphe asụ iya l'ẹ to nwekwa.

³⁶ Yọ sụ ẹphe: "Obenu lẹ nta-a bụ: t'onye nweru nwẹda, eeyeje okpoga wota iya; nyakwaruphu ẹkpa iya; t'onye ẹ-te nwedu ogu-mbeke; ree ukpo iya; zuta iya. ³⁷ Lẹ ya eme tẹ ya karu unu l'iphe-a, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke-wa e-rekota ẹge e deru iya l'ẹhu iya; mbu ẹke ono, ọ suru: 'L'a gukoberu iya lẹ ndu eme ejo iphe.' L'iphemiphe ọbule, e deru k'ẹhu iya e-rekota ẹge e deru iya."

³⁸ Ẹphe asụ iya: "Nnajiufu; lekwa mma labu, ẹphe gude."

Yọ sụ: "L'ọ dūwa mma."

Jisọsu ekfu anụ Nchileke; lẹ Ugvu Olivu

(Mát 26:36-46; Mak 14:32-42)

³⁹ Jisọsu alufuta; tugbuwa jeshia lẹ Ugvu Olivu ẹge oojejhawa. Ndu etsoje ụzo iya etsoru iya. ⁴⁰ Yo rua ẹke ono bya asụ ẹphe: "Unu kfukwaru nū Nchileke t'ẹ b'e nwuru unu ye l'iphe a-data unu."

⁴¹ Yọ haa ẹphe; kpiribe jee iphe ha l'ọ bụ ọha-ẹka-mkpuma; byishiwaphu ikpere l'ẹke ono; kfuru nū Nchileke; sụ iya: ⁴² "Nna; ọ -buru l'ọ bụ uche-ọbu ngu; pafunu iya okoro iphe-ẹhuka-wa l'ẹhu. Ọlobu; t'ẹ b'ọ bukwa iphe nọ iya l'uche e-me; ọ kwa ọphu bụ uche ngu e-me." ⁴³ Ojozi-imigwe eshi l'imigwe bya esee ya l'ifu; bya awata iya ọdu ike t'o nweru iya ọkpoma. ⁴⁴ Obu awalaha ya awawa; l'awashị iya ẹya ike. Yọ kafuaru okfu anụ Nchileke. Ẹphuru, shi iya l'ẹhu adutsulephu l'ọ bụ mee; adashị patapata l'ali.

45 Yo kfuebeleruphu nū Nchileke; gbeshi; bya ejekfushia ndu etsoje ụzo iya; rua; ẹphe ekutsuwa mgbenya aphū. 46 Yọ sụ ẹphe: “?Bụ ngunu kparu iphe unu eku mgbenya? Unu gbeshi kfuru nū Nchileke t'ẹ b'e nwuru unu ye l'iphe a-data unu.”

Aakputa Jisosu

(Mát 26:47-56; Mak 14:43-50; Jọn 18:3-11)

47 Jisosu akpukwaduru-a okfu l'ọnu; mkporo-ọha-a ezebata; ẹphe lẹ nwoke ono, ẹpha iya bụ Júdasu ono, bụ onye lanụ l'umadzu iri l'ẹbo ono. Yọ bụru iya du mkporo-ọha ono. Yọ bya akpírta Jisosu ntse ntse tẹ ya tsuta iya onu gude kele iya. 48 Jisosu asuwa iya phụ: “Júdasu; ? bụ otsuta onu k'ekele b'i gude ederu Abubu-Ndiphe eye t'e gbua.”

49 Yo be teke ndu nonyabe iya nū phuleruphu iphe abya iya ememe; ẹphe asụ: “Nnajiufu; ?t'ẹphe gbuwaru mma?” 50 Onye lanụ l'ime ẹphe amifuta mma iya; gbua ya ohu eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; kwata iya nchị ẹka-utara.

51 Obenu lẹ Jisosu sụru: “Be emehewa ọdo.” Jisosu abya ebyia ya ẹka lẹ nchị ono; yọ dū iya ẹge ọ duhawa iya.

52 Jisosu asụ ndu ishi ono, achijeru Nchileke ẹja ono; mę ndu ishi ọgbogu, echeje eze-ulo Nchileke nche; mę ndu bụ ọgurenya, byaru iya egude: “?Unu chigbaa mma; mę mgboro abya iya egude. ?Ya bụ onye ana nfu. 53 Unu l'ia shi anokpoo mboku-mboku l'eze-ulo Nchileke; unu tẹ ebyibua ya ẹka kẹ egude. Obenu lẹ nta-a b'ọ gbaru unu l'ememe iya. Nta-a bẹ ike Obutuswe, bụ ike ẹkpuru-ochi achịwa.”

Ego Pyita

(Mát 26:57-58, 69-75; Mak 14:53-54, 66-72; Jọn 18:12-18, 25-27)

54 Ẹphe akpachia Jisosu; kpuru iya jeshia ufu-eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja. Pyita etso ẹphe ote-nya ote-nya l'uzo azu. 55 Ẹphe aphunwulephu oku l'ogbodufu ono; bya adọ-pee ya mgburumgburu l'anya; Pyita abya anonyabe ẹphe. 56 A nonyalephu; nwata mgboko, ejeje ozi-ulo l'ẹke ono aphua Pyita l'ẹke Pyita nọ l'iphoro oku ono; yọ tũbe Pyita ẹnya; sụ: “Nwoke-wa bẹ yẹle Jisosu-wa shifukwaa ayi.”

57 Pyita agọ; sụ iya: “Nwanyi ibe iya; ya ta makwa onye ọ bụ.”

58 A notalephu nwanshi; onye ọdo aphukwaa ya phụ; bya asụ: “Mę nggubedua yikwa lẹ ndu etsoje iya nū.”

Pyita asụ iya: “Nwoke ibe iya; ya ta ayikwa-o!”

59 A nokpowaru-oo jeye onye ọdo abya ẹkẹbẹkpèlèphù: “L'ọ kwa okpobe okfu bẹ ya ekfu; lẹ nwoke-wa bẹ yẹle Jisosu shikwa ayi; keshinu ọ bụ onye Gálili.”

60 Pyita asụ: “Nwoke ibe iya; ya ta makwa iphe iikfu.”

Yo gudekwadua ẹge ono ekfu; oke-oku arawaphu ọra. 61 Nnajiufu abya aghaa ẹnya; lee Pyita. Pyita anyatawaphu okfu ono, Nnajiufu kfuru iya ono; bụ iya bụ iphe ono, o kfuru; sụ iya lẹ tẹmanu oke-oku araa ọra ntanụ owaa b'ọ tuakwaru ego ugbo ẹto lẹ ya ta madu iya. 62 Pyita egbeshi; lufushia etezi je anọdu rashia ẹkwa ike.

Eetsu Jisosu iphe; l'aja iya ewena

(Mát 26:67-68; Mak 14:65)

63 Ndu ono, nọ l'ẹche Jisosu nche ono ajalaha ya ewena; l'echi iya iphe. 64 Ẹphe eworu iya ẹnya kechia; l'aji iya: “T'ọ kọeduru ẹphe onye

chiru iya iphe!" ⁶⁵ Ẹphe ekfushibebewaru igweligwe okfu ọdo, ẹphe gude kọo ya ọnu.

Jisọsu nọ l'ifu ndu ọgbo ikpe

(Mát 26:59-66; Mak 14:55-64; Jọn 18:19-24)

⁶⁶ Nchi abya abọhu; ndu bu ọgurennya ndu Ju abya edzukota; me ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; me ndu ezije ekemu; ẹphe akpuru iya jekfushia ndu ọgbo, ekpeje ikpe. ⁶⁷ Ẹphe asu: "Kanuru ẹphe; ?bu nggu bu Onye Ndzota obu, Nchileke kweru ukwa iya obu?"

Jisọsu asu ẹphe: "Ya -karu unu; mgbe unu te ekwetadu. ⁶⁸ Ya -jia unu aji be unu te eyeduru iya ẹya ọnu. ⁶⁹ Obenu le shita ntanu be yebe Abubu-Ndiphe a-dugaru l'eka-utara Okaribe-Kakota-Ike, bu Nchileke."

⁷⁰ Ẹphe atuko; su: "?Bu iya bu l'oo nggu bu Nwatibe Nchileke obu to?"

Yo su ẹphe: "O kwa unu suru l'oo ya bu iya."

⁷¹ Ẹphe asu: "?Bu egbe ekebe ngunu be ẹphe elehununu enya iya ọdo? Ẹphe nuwaru iya l'onu iya lonwephe."

23

Jisọsu nọ l'ifu Páyileti

(Mát 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Jọn 18:28-38)

¹ Ya ndono; mkporo-oha ono awu-lihu; kputa Jisọsu kpujeshiaru Páyileti. ² Ẹphe erulephu eke ono; bya awata okfushi iphe ẹphe suru l'o meru; su: "L'ẹphe phuru nwoke-wa l'ẹke oodusweshi ndibe ẹphe. O jikaru t'ẹphe ba atushi akirikiko nu Siza; sukwapu l'oo ya bu eze ẹphe ono, Nchileke suru l'oo-bya ono."

³ Ya ndono; Páyileti aji Jisọsu; su iya: "?Bu nggu bu Eze ndu Ju?"

Jisọsu asu iya: "O kwa nggu b'o shi ọnu."

⁴ Páyileti asu ndu ishi, achijeru Nchileke ẹja; me mkporo oha ono: "L'e t'o dukwa iphe, ya phuru, nwoke-wa metaru."

⁵ Ẹphe akaru okfushi ike; su: "L'o tukoru Judiya zigbaru iphe egbuka mkpukpu egbuka. O wataru iya ezizi le Galili; ziru iya ege ono gbururu byeye l'ẹke-a."

Jisọsu nọ l'ifu Hérodu

⁶ Páyileti anulephu iphe ndu Ju ono kfulu; bya aji: "?O bu onye Galili?" ⁷ Yo maleruphu le Jisọsu be shi ibyiya ophu Hérodu achi; su t'e duru iya jekfu Hérodu. Hérodu anodukwanu le Jerúsalemu teke ono. ⁸ Hérodu aphulephu Jisọsu; ehu atsoo ya ena; okfu l'o shihawa teke teru etete; chota te ya phu iya; le ya nuwaru ako iya; chokwanua ege ya e-me haru phu iphe du biribiri, oomeje. ⁹ Yo buru iphe kparu iphe o jiru iya aji ogologo ndono. Obe Jisọsu ta dudu ọnu, o yeru iya. ¹⁰ Ndu ishi, achijeru Nchileke ẹja; me ndu ezije ekemu abya evudo evudo kfushilaha iphe ẹphe suru l'o meru; l'ara iya arara. ¹¹ Hérodu; me ndu soja iya atuko wata oja Jisọsu ewena. A nonyaa; Hérodu ezi ẹphe; ẹphe eje achita uwe, ama ntumatu, bu uwe ndu oke amadu woru yee ya; bya akpu-phuru iya Páyileti azu. ¹² Keshinu mboku ono; Páyileti yele Hérodu adube shilaha ọgbodo onya; ke l'ẹphe shikwanu noduru onwephe l'ejo oshi teke iphe ono e-ta adada.

*Eekpe Jisosu nkfugbu**(Mát 27:15-26; Mak 15:6-15; Jón 18:39—19:16)*

¹³ Páyileti abya ekukobe ndu ishi, achijeru Nchileke eja; ndu gude oha; me oha l'ophu; su ephe: ¹⁴ "Unu shi dutaru iya nwoke-wa su l'oodusweshi ndu ndu-unu edusweshi. Ya aji-be-wa iya aji l'ifu unu; to du iphe ono l'o ha, unu suru l'o meru ono, gbe nweru ophu ikpe iya nmaru iya. ¹⁵ Ege ono kwaphu be e-to nwedu iphe Hérodu phuru, meru iphe o suru t'a kpu-phutaru iya ephe azu. Unu phukwa l'e t'o dukwa iphe nwoke-wa metaru ke t'a kfugbua ya. ¹⁶ Ya a-su t'e chia ya echachi; paru iya haa."

¹⁷ L'iphe bu Aji Esweta, sweru esweswe b'a suru te Páyileti tufujeru ephe onye lanu le ndu mkporo t'o laa.

¹⁸ Mkporo oha ono atua uzu; su: "Kpaphua nwoke owaa; hachiaru ephe Barabasu t'o laa." ¹⁹ Barabasu ono bu nwoke, a turu mkporo l'o gburu ochi; me k'agbhashi, o gbaghashiru mkpukpu; te eyeheru govementi onu.

²⁰ Páyileti abyakwa bya ekfuru yeru ephe odo; l'eke oomekwanu te ya haa Jisosu. ²¹ Ephe atuko tua uzo odo; su: "Kpopyabe iya l'oshi-osweru! Kpopyabe iya l'oshi-osweru!"

²² Páyileti asukwaphu odo k'ugbo eto ya: "?Ishi iya aburu le ngunu? Bu egbe ejo iphe ngunu b'o mekteeru? Me t'o dukwa ejo iphe ya phuru, o meru. Ikpe ta nmakwa iya; k'ophu ee-kpe iya nkfugbu. Iphe e-me nu bu le ee-chi iya iphe; paru iya haa."

²³ Ephe azulee gwogwogwo l'ekfushi iya ike t'a kpopyabe iya l'oshi-osweru. Ephe aranyaa; rata. ²⁴ Páyileti abya ebua ikpe; su te nk'ephe mee; ²⁵ bya aparu nwoke-wa, e shi tua mkporo ochi ke utsu, daru nu-wa haaru ephe; bukwanu iya bu onye ephe shi su t'a haaru ephe. Yo su t'a kpopyabe Jisosu l'oshi-osweru, bu iya bu iphe du ephe mma.

*Aakpopyabe Jisosu**l'oshi-osweru**(Mát 27:32-44; Mak 15:21-32; Jón 19:17-27)*

²⁶ Ya ndono; ephe akpuru Jisosu tugbua. Ephe erua l'esu-uzo; bya egude onye Sayirini, shi iphe ala, epha iya bu Sayimonu. Ephe eyechia ya; bo iya oshi-osweru, Jisosu vu su t'o vuru iya tso Jisosu l'azu.

²⁷ Mkporo oha ono l'eze gbigbigbi etso iya l'azu; mekpowaru unwanyi, ara ekwa; atso aphu Jisosu. ²⁸ A nonyaa; Jisosu abya aghaa enya; lee ephe; su ephe: "Unwanyi Jerusalemu; unu ba arashi ekwa iya. Unu raa ekwa onwunu; me ekwa unwu unu. ²⁹ Ishi iya aburu l'uboku abyaphu teke ephe a-su: 'Onu-oma bu k'unwanyi, e-ta tsubua ime; mbu nwanyi, nwa e-ta ngubua era.' ³⁰ Teke ono be o-du ephe t'ugvu zee zekputa ephe; kpopyabe ephe. ³¹ T'e lewaru ege e meru oshi onyingu; akamaka oshi okponku."

³² O nwekwaruphu umadzu ebo odo, meru ejo iphe aakpukwaphu eje akfugbu: ephe le Jisosu. ³³ Ephe abyarutalephu eke obu, eekuje "Okpokoro Ishi"; woru Jisosu kpopyabe l'oshi-osweru l'eke ono. Ephe akpopyabekwaphu umadzu labu ono, meru ejo iphe ono: onye lanu l'eka-utara iya; onye ophu l'eka-ibyita iya. ³⁴ Jisosu asu: "Nna; guaru ephe nvu; l'ephe ta madu iphe ephe eme."

Ephe atua enwa gude kee uwe iya. ³⁵ Mkporo-oha ono evudo chiru enya yeru iya. Ndu ono, gude oha ono l'aja iya ewena; asuje:

“Mgbẹ ọdzo futaje ndu ọdo; t’ọ dzọfutanu onwiya m’ọ -buru iya bu Kuráyisutu ọbu, shi l’ẹka Nchileke, bu iya bu onye ọbu, ọ fọtaru ọbu.”

³⁶ Ndu soja l’ajakwa iya phụ ewena. Ẹphe abyakfuta iya bya anụ iya mee, shihuru ụka t’ọ ngua; * ³⁷ sụ iya: “Ọ -buru nggu bu Eze ndu Ju; dzọna onwongu!”

³⁸ O nwekwaruphu iphe e deru; kfube l’oshi-osweru ono, sụru: “Ọwaa bu Eze ndu Ju.” E deru iya l’okfu Giriku; dee ya l’okfu Látinu; dekwa ya phụ l’okfu Híburu.

³⁹ Onye lanụ lẹ ndu ono, a kpọpyabekotaru ẹphe l’iya ono ajakwa iya phụ ewena; sụ iya: “?Tọ bụdu nggu bu Kuráyisutu ọbu? Dzọna onwongu; dzọọ ẹphe.”

⁴⁰ Onye ọphu agbọ-chia ya nchị; sụ iya: “Chaa! ?Tii tsudu Nchileke egvu l’a nmaru nggu lẹ nwoke-wa egbe ikpe lanụ? ⁴¹ Ikpe nk’ẹphe aburu ikpe, dū maa: l’ẹphe eri-wa uru iphe ẹphe meru. Obenu lẹ nwoke-wa ta dudu iphe o meru ẹji.” ⁴² Yọ sụ Jisọsu teke ono: “Nyatakwa iya nū; Jisọsu; teke ịi-buru eze bya.”

⁴³ Jisọsu asụ iya: “Kamenu; tẹ ya karu ngu: ntanụ ọwaa bẹ nggu l’iya a-nọ l’ogbodufu Nchileke.”

Anwuhu Jisọsu

(Mát 27:45-56; Mak 15:33-41; Jọn 19:28-30)

⁴⁴ Ẹnyanwu egvuleruphu l’echi ishi; nchi aburu pyiritikingu; jihu. Ẹkemeke ọbule agbakọta tsụbalangu jeye l’oke-eswe urenyashi. ⁴⁵ Ẹnyanwu ejikputa; ẹkwa, eegechitaje onu-uzo ime ọlo ọbu, bu iya bu ẹnya eze-ọlo Nchileke agbalephu tarara: lajahụ ẹbo. ⁴⁶ Jisọsu echia mkpu; sụ: “Nna; ya yeru ngu ume iya l’ẹka.” Yo kfuebelephu ẹge ono; tubua ume.

⁴⁷ Onye ishi ndu soja aphulephu iphe meru nū; jalahaa Nchileke ajaja; sụ: “Haa! Nwoke-wa kwaphụ onye doberu ẹka ndoo l’oswiya.”

⁴⁸ Ndu ono, dzuru l’ẹke ono t’ẹphe phụ iphe ada nū aphulephu iphe meru nū; kutsuaru ẹka† l’olu awụ ala; ẹke aphụ jiru ẹphe ọkpoma. ⁴⁹ Iphe bu ndu maru Jisọsu ọhuma; je akpaa l’ụnwanyi, shi Gálili tsoru iya evudokota ote-ẹnya; l’ele iphe ono l’ọ ha.

Eeli Jisọsu

(Mát 27:57-61; Mak 15:42-47; Jọn 19:38-42)

⁵⁰ O nweru nwoke ọbu, ẹpha iya bu Jófẹfu. Ọ bu onye Ju, shi Arimatiya. Nwoke ono tso lẹ ndu ọgbo ikpe; buru ọkpobe madzụ; bukwaruphu onye doberu ẹka ndoo. ⁵¹ Ọbu l’ẹ to nwedu teke o kwejeru l’idzu, ono, ndu ọgbo ikpe chiru ono; mẹ iphe ẹphe meru Jisọsu. O gbe shi elehawa ẹnya teke ọbu, Nchileke e-koshi l’ọo ya bu eze ọbu. ⁵² Nwoke ono ejekfushia Páyileti; je arọo ya t’o kwe tẹ ya pata odzu Jisọsu je elia. ⁵³ E meebe; yo je apatsuta odzu ono; gude ẹkwa ọcha kwaa ya; pata iya je enyobe l’ili, a turu lẹ mkpuma. Ili ono b’ẹ t’e libua odzu. ⁵⁴ Mbọku ono bu mbọku, echile iya a-buru mbọku ọtu-ume, bu iya bu mbọku, ẹ te ejejedu ozi lẹ phuu; mbọku ọtu-ume ono egbe adubewa adube.

⁵⁵ Ụnwanyi ono, ẹphe lẹ Jisọsu shi lẹ Gálili yiru ono etsokwaruphu Jófẹfu. Ẹphe erua bya elee ẹnya l’ili ono; hube iya ama; phukwaaphu

* 23:36 23:36 Egwu 69:21; Mát 27:48; Mak 15:36; Jọn 19:28-29. † 23:48 23:48 Gufua iphe e deru l’alị alị Luk 18:13.

ège e nyoberu odzu Jisòsu ono. ⁵⁶ Èphe alaa; bya akwakòta iphe eshi mkpò; mę manụ-mbeleke, èphe e-te odzu ono.

Yo rua mbòku òtu-ume; èphe atụa ume l'ège ekemu èphe kfuru iya.

24

Jisòsu shi l'onwu eteta

(Mát 28:1-10; Mak 16:1-8; Jòn 20:1-10)

¹ Yo be lẹ nchi-abòhu mbòku mbụ l'idzu, bụ iya bụ mbòku Sonde; unwanyi ono egude manụ-mbeleke ono, èphe kwakòbehawaru ège òo-dụ ono gude jeshia l'ili ono. ² Èphe erua; e swifuwanu eze mkpuma ono, e gude swichita ònu ili ono. ³ Èphe abya abahu l'ime iya; èphe ta phùhe odzu Jisòsu. ⁴ Èphe evudo l'èke ono arị iphe ono. Yo jì èphe ẹnya. A bya ele ẹnya; unwoke labụ, yeru uwe, acha viji evudonyabewa èphe. ⁵ Èphe atsujee egvu ège-a; wotsuaru ifu kpube l'alị. Unwoke ono asụ èphe: “?Bụ ngunu meru iphe unu achọ onye nọ ndzụ l'èke ndu maa nọ? ⁶ È tọ nòhekwa l'èke-a. O tetaakwaru nọdu ndzụ òdo. Unu nyatakwa iphe o kfuru unu teke o shi nọdu lẹ Gálili: ⁷ ‘Lẹ yèbe Abụbu-Ndiphe bẹ ee-deru ye l'èka ndu eme iphe dụ èji; a kpopyabe iya l'oshi-osweru; o be lẹ mbòku k'èto ya; ya eteta nọdu ndzụ òdo.’ ”

⁸ Ẹnya agbaruwaphu èphe l'okfu Jisòsu ono. ⁹ Èphe eshi l'ili ono lata; bya eje akòoru iya umadzu iri lẹ nanụ phụ; męwaru ndu òphu l'èphe ha. ¹⁰ Unwanyi ono bụ Méri kẹ Mágudala; mę Jowána; mę Méri, nne Jémusu; męwaru unwanyi òdo, èphe l'èphe yì. Èphe akòoru ndu ishi-ozì iphe ono. ¹¹ Iphe ono adulee èphe wujiwujì lẹ nchì: èphe te kwe l'ò bụ oswi-okfu. ¹² Pyita ekwolihu; gbaru jeshia l'ili ono. Yo rua; bya efurita; nyoo ime ili ono. Yò bụleruphu èkwa-òdu ono b'ò phuru kpurumu. Yò ghakòbe lashia l'ufu. Yo jì iya ẹnya mbụ iphe ono, meru nù ono.

Akọ, aakọ eje Eméyòsu

(Mak 16:12-13)

¹³ Mbòku ono kwaphu bẹ ndu etsoje ụzo iya umadzu èbo yì l'eje mkpukpu, eekuje Eméyòsu. Tsube lẹ Jerúsalemu jeye l'èke ono dụ manyìru ẹsaa. ¹⁴ Èphe akòkpelephu akò iphemiphe òbule ono, mekotaru nù ono. ¹⁵ Èphe egudekwadua akò ono akò; arikwa iya phụ l'òbu èphe; Jisòsu l'onwiya ejekfuta èphe; èphe l'iya ayìru. ¹⁶ E kwechia èphe ẹnya: èphe ta hùbehe iya ama. ¹⁷ Yò sụ èphe: “?Bụ egbe akò ngunu bẹ unu akò tsoru ogborogbo-ùzo ège-a?”

Èphe abya evudo; l'èke aphụ jiru èphe obu. ¹⁸ Onye lanụ l'umadzu èbo ono, ẹpha iya bụ Kuliyopasu aji iya: “?Bùlephu nggu bụ onye, byaru abyabya lẹ Jerúsalemu, ẹ-ta madu iphe ono, meeberu l'èke ono l'òhiyaa?”

¹⁹ Yò jì èphe: “?Bụ ngunu ndono?”

Èphe asụ iya: “Mbụ kẹ Jisòsu, bụ onye Názaretu; mbụ onye nkfuchiru Nchileke; mbụ onye karu ẹnya ògbodo akaka l'iphe bụ iphe eeme ememe; mę l'okfu-ònu l'ifu Nchileke; mę l'ifu òha. ²⁰ Ọo ya bẹ ndu ishi, achijeru Nchileke aja; mę ndu ishi ayi kpataru iya nù; e kpee ya nkfugbu; woru iya kpopyabe l'oshi-osweru. ²¹ Mbụ onye-a, èphe shi ele ẹnya l'ò ya a-gbafuta Ízurelù-a. A kpachikpokwanu ono l'ò ha; ntanụ gbe ekweekwa iya abalì ẹto, iphe ono meru. ²² Ọphu ka nù bụ l'ò

nweru unwanyi okpa ayi, bya ekfukpooru iphe teru ayi ukfu. Unwanyi ono be nmaru ewa jee l'ili ono. ²³ Epehe eshi rua; ophu 'o duhedu onye phukwaduru odzu iya; epehe alata bya asu l'ephe phukwaru odo-o: l'ephe phukwaru aphu; l'ephe phukwaru unwu ojozi-imigwe, suru epehe le Jisusu nokwa ndzu-o! ²⁴ Ndu ayi epehe ano aharu jee l'ili ono. Epehe eshi rua; yo buruphu ege unwanyi ono kfuru b'o du; obu le yebedua be epehe ta phudu."

²⁵ Jisusu asu epehe: "Oo-wa! Eswe nk'unu apaa; unube ndu angale angale okweta iphe ono, ndu nkfuchiru Nchileke kfuru ono! ²⁶ ?To gbadu Kurayisutu obu l'oje iphe-ehuka ono; bahu l'eke e-koshi ugvu, Nchileke kwaberu iya too?" ²⁷ Jisusu abya eshikpowaru l'iphe bu ekwo Mosisu; me ekwo ndu nkfuchiru Nchileke kowashiaru epehe iphe ono, e deru iya ono nanu nanu.

²⁸ Epehe erutadelephu mkpukpu ono, epehe eje ono; yo melahaa l'oomo te ya sweta tugbufua. ²⁹ Epehe esedo iya; su iya: "Bya t'ephe radu; le nchi-ejihua; uboku agvuwaa." Yo kwe tsoru epehe t'ephe l'iya radu. ³⁰ Ya ndono; epehe abyadelephu ori nri; yo wota buredi ono; kele Nchileke ekele; bya awashia ya; woru iya nu epehe. ³¹ Enya asahu epehe teke ono; epehe ahubewaphu onye o bu ama! Yo mihi tuu; epehe aphu-beru iya. ³² Epehe awata okfuru ibe epehe: "?O kwa l'o shi aphu epehe uphu l'okpoma teke o shi ekfu anu epehe l'uzo; tuko iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke ekfujashiru epehe ekfujashi."

³³ Epehe ekwolihuwaphu teke onophu; gbaphushia azu le Jerusalemu. Epehe eshi rua; umadzu iri le nanu ono anokobewa l'ekalanu; me ndu epehe l'ephe no, bu iya bu ³⁴ ndu suru le Nnajiufu tetaakwaru nodu ndzu l'oswiya; le Sayimonu phukwaru iya.

³⁵ To du iya bu; epehebedua abya akoo iphe ono, meru l'uzo ono; koo ege epehe shi hube iya ama le teke ono, o washiru buredi ono.

Jisusu ekoshi ndu etsoje iya nu onwiya

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Jon 20:19-23; Ndu 1:6-8)

³⁶ Epehe egudekwadua ege ono ekfu; Jisusu evudo-wa epehe l'ifu; su epehe: "T'ehu dukwa unu agu."

³⁷ Epehe elua; meji atofu epehe. Epehe etubesu l'oo maa be epehe phuru. ³⁸ Yo su epehe: "?Bu ngunu be unu atsuru egvu. ?Bu ngunu meru iphe obu agba unu ebo? ³⁹ Unu phukwa eka iya; me okpa iya: te unu maru l'o bu yebedua gedegede. Unu gude iya eka; unu aphuwaru: le maa te enwejedu anu-ehu; me okpu ege-a, unu ele le ya nweru-a."

⁴⁰ Yo kfugee ege ono; bya ekoshi epehe eka iya; me okpa iya. ⁴¹ Ehu-ena; me biribiri, o du epehe emee; epehe ta akfube oswa kweta okpobe ekweta. Yo jiwaphu epehe: "?O nweru iphe eeri eriri, unu gude l'ekwa-a?" ⁴² Epehe abya anu iya ema-egheghe. ⁴³ Yo nata iya nodu epehe l'ifu l'eke ono taa ya.

⁴⁴ Yo su epehe: "L'iphe-a bukotakwa iphe, ya shi kfuru unu teke unu l'iya no: l'iphemiphe obule, e deru dekuta iya l'ekwo ekemu Mosisu; me le ke ndu nkfuchiru Nchileke; me l'ekwo Egvu Nchileke be rekotaje nu ege e deru iya."

⁴⁵ Yo bya amusaa epehe egomunggo te iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke doo epehe enya. ⁴⁶ Yo su epehe: "Le deru su le Kurayisutu jefutaje iphe-ehuka; nwuhu; o -be mboku k'eto ya; yo shi l'onwu teta

nọdu ndzụ; ⁴⁷ sụ l'ee-gude ẹpha iya kfuwa lẹ Nchileke a-guru madzụ nvụ l'iphe dụ ẹji teke onye ọbu taru onwiya ụta iphe dụ ẹji, onye ọbu meru. Ee-shi lẹ Jerúsalemu gude ẹpha iya ono kfudzuru iphe bụ mbakeshi lẹ mgboko mgburumgburu. ⁴⁸ Ọ bụ unu e-kfuru ndu ọdo k'iphemiphe ọbule-a, unu gude ẹnya unu phuko-wa. ⁴⁹ Unu lekwa: lẹ ya e-zilatakwaru unu iphe ono, Nna iya kweru unu ụkwa iya ono. Unu nọdukwa lẹ mkpukpu-wa jeye teke Nchileke e-gude ike, shi l'imigwe nùá unu ànùnù; unu anata ike, shi l'imigwe.”

Jisọsu ala l'imigwe

(Mak 16:19-20; Ndu 1:9-11)

⁵⁰ Ya ndono; Jisọsu abya eduru ẹphe jeye lẹ Bétani; bya apalia ẹka iya eli; gọlahaaru ẹphe ọnu. ⁵¹ Yo gudekwadua ọnu ono agọru ẹphe; haa ẹphe lashia. Nchileke ewolia ya woba l'imigwe. ⁵² Ẹphe abaaru iya ẹja; bya alaphushia azụ lẹ Jerúsalemu. Ẹhu atso ẹphe ntumatu. ⁵³ Ẹphe erua; bya anọlahaa l'eze-ulo Nchileke mkpụrumkpuru ekele Nchileke ekele.

Ozi-Oma, Jonu deru

Okfu, ghoru madzu

¹ Lẹ mbulembu bẹ Okfu Nchileke ono nḡhawa. Okfu ono yẹle Nchileke nḡhawa. Okfu ono aburu Nchileke. ² Onye ono bẹ yẹle Nchileke shihawa lẹ mbulembu nḡduta. ³ Ọ bụ l'ẹka iya bẹ Nchileke shi kee iphemiphe ọbule. Ẹ tọ dudu iphe lanu, e keru ekeke ọphu ẹka iya ẹ-ta adudu. ⁴ Ọo ya bẹ ndzu shi l'ẹka iya. Yọ buru ndzu ono, shi iya l'ẹka ono bẹ bụ iphoro, nḡru ndiphe. ⁵ Iphoro ono echi l'ẹkpuru-ochi ono; ọphu ẹkpuru-ochi ono ta dɔbua ike sakputa iya.

⁶ O nweru nwoke ọbu, Nchileke yeru t'ọ bya. Epha iya bụ Jonu. ⁷ Iphe ọ byaru bụ tẹ ya bya ekfua kẹ iphoro ono. Ọ byaru tẹ ya bya ekfuaru iya ọha; k'ọphu ẹphe a-nu ozi ono; kweta. ⁸ Ẹ tọ kwa Jonu bụ iphoro ono. Iphe ọ byaru kwa tẹ ya bya akaru ẹphe ẹge iphoro ono du. ⁹ Ọ bụ iphoro ono bẹ bụ ọgbodo iphoro; bụ iya bụ iphoro ono, byaru lẹ mgboko-a bya anḡduru ndiphe kpamukpamu ono.

¹⁰ Ọo ya bụ lẹ Okfu Nchileke ono nḡhawa lẹ mgboko-a. Ọ bụ l'ẹka iya bẹ Nchileke shi kee mgboko; obenu lẹ ndiphe ta madu onye ọ bụ. ¹¹ Ọ byakfutaru ndu nk'ia; ndu nk'ia ajika l'ẹphe ta anatadu iya. ¹² Obenu l'iphe bụ ndu nataru iya nu; woru onwẹphe ye iya l'ẹka b'ọ suakwaru t'ẹphe buru unwu Nchileke. ¹³ Abubu ono, ẹphe bụ unwu Nchileke ono ta bukwa ẹge aamuje madzu b'a muru ẹphe; tọ bụ l'ọo ẹgu nwa meru; a mua ẹphe; ọphu ọ bukwa ẹge madzu ritaru iya l'obu. Onye muru ẹphe bukwa Nchileke.

¹⁴ Ya ndono; Okfu ono abya aburu madzu; ayi l'ia ebua. Ayi gude ẹnya ayi phua ọdu-biribiri iya, bụ ọdu-biribiri ruberu iya nu; keshinu ọ bụ iya bụ Nwa nwoke lanu, Nna iya, bụ Nchileke mɔtaru. Iphe bụ ndzu iya bulephu eze-iphe-oma; mẹ ire-lanu.

¹⁵ Jonu abya ekfulahaa kẹ Nwatibe Nchileke ono; ara iya arara asuje: "Ọo ya bụ onye ọbu, ya shi ekfuru unu okfu iya teke ono, ya suru unu: 'Onye abya nu bẹ ka iya l'ishi ka iya l'okpa; kẹ l'ọ nḡha-oduru b'a mɔderu yẹbe Jonu.' "

¹⁶ Eze-iphe-oma nk'ia nyiberu anyibe. Yọ buru l'eze-iphe-oma iya ono bẹ ooshije emeru ayi eze-iphe-oma; mbu; o -megee; yo mekwawaphu kẹ etsushi iya tukobe iya. ¹⁷ Nchileke shi l'ẹka Mosisu tɔaru ayi ekemu. Ọphube eze-iphe-oma; mẹ ire-lanu eshikwanu l'ẹka Jisusu Kuráyisutu bya. ¹⁸ Ẹ to nwekwa onye gudeje-wa ẹnya phua Nchileke; gufu Nwa lanu ono yẹle Nchileke, bụ Nna tɔgbaberu buru nanu ọgbodo aburu ono bẹ bụ onye koshiru ayi ẹge Nchileke du.

Ozi, Jonu Baputizimu ezi

(Mát 3:1-12; Mak 1:1-8; Luk 3:1-18)

¹⁹ Tọ du iya bu; ndu Ju shi Jerúsalemu eyefu ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ ndu shi l'eri Líyayi phẹ t'ẹphe je aja Jonu onye ọ bụ. Ẹphe erua je aja iya Jonu.

20 Jõnu eyelekwaruphu epehe õnu. E tõi jikakwa lẹ ya te yeduru epehe õnu l'iphe epehe jiru iya. O gbe kakwaru epehe hoo-haa: "Lẹ tõi kwa yẹbedua, bụ Jõnu bẹ bụ Onye Ndzõta õbu, Nchileke kweru ukwa iya lẹ ya e-zi t'õ bya õbu."

21 Epehe aji iya: "?Yõ bũhunuru onye b'i bũ? ?Bũ nggu bũ Eláyija?"

Yõ sũ epehe: "Wawa! Lẹ ya ta abũkwa Eláyija."

Epehe ajipyabe iya õdo: "? Bũ nggubedua bũ onye nkfuchiru Nchileke õbu, epehe ele ẹnya iya õbu too?"

Yõ sũkwaphu epehe: "Wawa!"

22 Epehe asũ iya: "?Yõ bũkpohunuaru onye b'i bũ? Yeru epehe okfu l'eda t'ephe wolaaru ndu, ziru epehe. ?Nanũ ege i kfkupooru okfu ehu ngũ õbu?"

23 Jõnu asũ epehe: "Oo yẹbedua bũ onye ono, Azáyá deru nk'iya l'ekwo; sũ:

" 'Olu onye ono, echi mkpu l'echi-egu; sũ:

Unu mee ụzo,

Nnajiufu e-shi t'õ kfouru ntũmu.' "

24 Ya ndono; ndu ono, byaru oji Jõnu aji ono kwa ndu Fárisii bẹ ziru epehe. 25 Epehe aji Jõnu: "O -bũru l'ẹ t'i bũdu Kuráyisutu; tii bũ Eláyija; tii bũ onye nkfuchiru Nchileke; ?nanũhunu ege o dũ; bẹ iime baputizimu?"

26 Jõnu asũ epehe: "Iye! Yẹbedua bũ mini bẹ ya gude eme baputizimu. Obenu l'o nweru onye unu l'iya tũko nõdu, unu ta madu; bũ iya bũ onye õbu, abya nũ õbu. 27 Onye ono, abya nũ ono bẹ kakwa yẹbe Jõnu nshinu. O katabe iya nshinu; k'õphu bũ lẹ ya te dzukpoduanu kẹ tẹ ya furita efurita tõshia ya eri akpõkpa iya."

28 Eke iphe-a l'õ ha mekotaru bũ lẹ Bétani l'azũ Ẹnyimu Jõdanu azũ iya õphu, bũ eke Jõnu shi emeshi ndiphe baputizimu.

Jisõsu bũ Nwatũru Nchileke

29 Ya ndono; yo be echile iya; Jõnu aphũ Jisõsu eke ooje abyakfuta iya; sũwaphu: "Unu lekwa onye bũ Nwatũru, shi l'eka Nchileke. O kwa yẹbedua meru onwiya Nwatũru, oo-gude chĩa eja gude nwefu iphe dũ eji, ndiphe meru. 30 L'õ kwa iya bũ onye õbu, ya shi atũru unu õnu iya õbu: 'L'o nweru onye abya nũ, bũ onye ka iya l'ishi ka iya l'õkpa; kẹ l'õ nõha-oduru b'a mũderu yẹbe Jõnu.' 31 Yẹbedua l'onwiya te shikwa maru onye õbu. Obenu l'õ bũ k'õphu ndu Ízurelũ a-maru iya bẹ ya byaru bya egude mini eme baputizimu."

32 Jõnu ekfukwaaphu iphe o gude ẹnya iya phũ: "Lẹ ya phũru Ume Nchileke eke o shi l'imigwe dũ l'õ bũ ndo; bya anõdu iya l'ehu.

33 Yẹbedua, bũ Jõnu te shikwa maru iya; õbu l'onye ono, ziru iya tẹ ya bya egude mini mee baputizimu ono sũru iya: 'O bũ onye ono, ya a-phũ Ume Nchileke; yo shi l'imigwe bya anõdu iya l'ehu ono bũ iya bũ onye õbu, e-gude Ume-dũ-Nsõ mee baputizimu õbu!' 34 Nta-a bẹ ya gudewa ẹnya iya phũ; l'ekfukwaphu l'õo ya bũ Nwatibe Nchileke."

Ndu mbũ, etso Jisõsu

35 Yo bekwa echile iya; Jõnu yele ndu etsoje ụzo iya ụmadzu ebo atũko vudo l'eka ono. 36 Yõ phũa Jisõsu eke oosweta; sũ: "Unu lekwa Nwatũru õbu, shi l'eka Nchileke õbu."

³⁷ Ùmadzu ẹbo ono, etsoje iya nu ono anùlephu iphe ono, o kfulu ono; paru Jõnu haa; tsoru Jisõsu. ³⁸ Jisõsu aghaa ẹnya; phù l'ẹphe etso iya; jì ẹphe: “?Bù ngunu bẹ unu acho?”

Ẹphe asù iya: “Rábayi; ?bù awe bẹ ìraduje?” Iphe Rábayi bù bù: O-zì-iphe.

³⁹ Yò sù ẹphe: “Unu byanù bya aphù iya.” Ya ndono; ẹphe etsoru iya je je aphù ẹke ọoraduje; ẹphe l'iya anọfufuwaru mbọku ono. Teke ono, ẹphe byaru ono bù l'oke-eswe urẹnyashi.

⁴⁰ Ẹpha onye lanù l'ùmadzu ẹbo ono, nùru okfu Jõnu; gbatsoru Jisõsu ono bù Ánduru, bù nwunne Sáyimonu Pyita. ⁴¹ Ánduru eje acho-vukebewaphu nwunne iya; mbù Sáyimonu; sù iya: “L'ẹphe phùakwaru Mezáya ọbu.” Iphe Mezáya bù bù: Kuráyisutu, bù iya bù l'ọo ya bù onye ono, Nchileke kweru ọkwa iya ono. ⁴² Yo duta Sáyimonu dutashiaru Jisõsu.

Jisõsu elee ya ẹnya; sù iya: “Ọ bù nggu bù Sáyimonu Jõnu. Iphe anọdu eku ngu nta-a bù Kéfasu. Iphe Kéfasu bù bù Pyita.” Iphe Pyita bù bù: mkpuma.

Jisõsu eku Fílipu yẹle Natániyelu

⁴³ Yo be echile iya; Jisõsu achíta kẹ oje Gálili. Yò phù Fílipu; sù iya: “T'o tsoru iya.” ⁴⁴ Fílipu ono bù onye Bétusáyida; bukwaruphu lẹ Bétusáyida ono b'o shi mbù Ánduru yẹle Pyita. ⁴⁵ Fílipu ekwe iya hm; je achọlahaa Natániyelu. Yò cho-vule iya phù bya asù iya: “L'ẹphe phùakwaru onye ọbu, Mósìsù deru okfu ẹhu iya l'ẹkwo ekemu; ndu nkfuchiru Nchileke edekwaa ya phù. Ọo ya bù onye ọbu, bù Jisõsu kẹ Názaretu, bù nwatibe Jósẹfu.”

⁴⁶ Natániyelu aji iya: “?O nwekpooru iphe dù mma, e-shi lẹ Názaretu?”

Fílipu asù iya t'ọ byanù bya egude ẹnya iya phù iya.

⁴⁷ Jisõsu aphùlephu Natániyelu ẹke ooje l'abya; sù iya: “Ọwaa ọkpobe onye Ízurelu, ẹ-te nwedù ẹkworo.”

⁴⁸ Natániyelu asù iya: “?Nanù ẹge i meru maru iya?”

Jisõsu asù iya: “Ya phùhawaru ngu ru teke ì nọ l'ukfu oshi figu phù; temanu Fílipu abya ekuu ngu.”

⁴⁹ Natániyelu asù iya: “Ọ bù nggubedua bù Nwatibe Nchileke ọbu! Ọ bù nggu bù Eze ndu Ízurelu!”

⁵⁰ Jisõsu asù iya: “?Bù l'ọo lẹ ya sùru ngu lẹ ya phùru ngu l'ukfu oshi figu phù bẹ kpataru iphe i kwetaru. Ìi-phùkwaru iphe ọdo, ka ọwaa.”

⁵¹ Sù iya: “Kamenu; tẹ ya karu ngu: l'unu a-phù igweli ẹke o gheru ọnu; unwu-ojozi Nchileke enyiba enyiba l'imigwe; l'enyizitakwaphu enyizita awù awù-kfuta yẹbe Abùbu-Ndiphe.”

2

Eeke nwanyi lẹ Kena

¹ A nọlephu ujiku labù; yo be k'ẹto ya; yo nweru ẹke, eeke nwanyi lẹ Kéna Gálili. Nne Jisõsu anọdukwaphu l'ẹke ono. ² Jisõsu yẹle ndu etsoje ọzo iya; b'e zikwaruphu t'ẹphe bya ome ẹswa-nwanyi ono; ẹphe atùko bya. ³ Mee ẹswa-nwanyi ono agvùlephu; nne Jisõsu abya asù iya: “Lẹ ndu-a te nwehekwa mee.”

⁴ Jisòsu asù iya: “Nwanyi! Hanụa ya. L'ògè teke ya e-me iphe ono, enya dũ ngu ono te erukwa-a.”

⁵ Nne iya ono asù ndu akwa nri l'ụlo ono: “Iphe, bụ iphe ọ sụru unu t'unu mee; unu mekwaa ya.”

⁶ Yo nweru eze ite ọkpopya ishingụ, e gude ụra kpùshia, sùgbaaru l'èke ono. Ọ bụ egbe ite ono bẹ ndu Ju egudeje eme nsọ kẹ ọsafu onwonye mmerushi. Iphe ejije ite ono nanụ bụ ụkporo galonu; m'ọ kwanụ ụkporo galonu l'iri. ⁷ Jisòsu asù ndu ono, akwa nri-nwanyi ono: “Unu gude mini kujishia eze ite ono ekujishi l'ọ ha.” Ẹphe ekujishia ya; yo jigbaa gungu gungu. ⁸ Yọ sù ẹphe: “Ngwaa; unu gbatawa iya rụ je anụ onye ishi ẹswa-nwanyi-a.” Ẹphe ekwe gbata iya je anụ iya. ⁹ Onye ishi ẹswa-nwanyi ono abya etsua ọnu lẹ mini ono, ghọwaru mee ono; yọ gbachia ya ẹnya èke egbe mee onanu shi. Ọ buphu ndu ono, l'akwa nri, bụ ẹphe kutaru mini ono bẹ maru èke o shi. Tọ dũ iya bụ; yọ bya ekua nwoke ọphu alụ nwanyi ọbu; ¹⁰ sù iya: “Ibe ngu evujeodu ụzo pashia mee ọphu dũ mma t'a nguodu. Teke mee nọtsulephu madzụ l'ẹnya; teke ono; yọ pashia ayarabuku. Nggụbedua gbe kpado mee ọphu dũ mma byeye egbe nta-a!”

¹¹ Jisòsu meru iphe-ophulenyà mbùlembu iya ono lẹ Kéna Gálili gude koshi ọdu-biribiri nk'iya. Ndu etsoje ụzo iya ekweta nk'iya.

¹² E metsulephu iphe ono; Jisòsu yẹle nne iya; mę unwunne iya ndu k'unwoke; mę ndu etsoje ụzo iya atụgbua jeshia Kapániyomu. Ẹphe eje anọo nwa abalị olemole l'èke ono.

*Jisòsu achishi ndu nghọ
l'eze-ụlo Nchileke*

(Mát 21:12-13; Mak 11:15-17; Luk 19:45-46)

¹³ Yo rua teke Aji Esweta, ndu Ju dũwa ntse; Jisòsu atụgbua jeshia Jerúsalemu. ¹⁴ Yo rua; je abahụ l'eze-ụlo Nchileke; bya aphụa ndu, nọ l'èke ono ere eswi; mę aturu; mę ndo. Yọ phụkwaaphu ndu agbanwe okpoga; èke ẹphe nọ l'èke ono agbanweshi okpoga l'eli okpokoro ẹphe. ¹⁵ Yọ bya achita ụdo; meta ẹchachi; gude iya chikashia ẹphe l'ẹphe ha; chikashia aturu ẹphe; mę eswi ẹphe ono l'eze-ụlo Nchileke ono; bya aghakashia ọphu bụ akpuru okpoga, ndu ono gude agbanweshi okpoga ono; nwuta okpokoro ẹphe kpubetsua ifu l'alị. ¹⁶ Yọ bya abaarụ ndu ọphu ere ndo mba; sù ẹphe: “Unu chishia iphe ono l'èke-a. ?Bụ onye ziru unu t'unu gude ụlo Nna iya mee ụlo aswa.” ¹⁷ Ẹnya agbarua ndu etsoje ụzo iya l'iphe ono, e deru l'èkwọ okfu Nchileke ono, sụru: “L'obu, ya yeru ụlo ngu evukwa iya ọku l'èhu.”

¹⁸ Ya ndono; ndu Ju asù iya: “?Nanụ iphe ii-meru koshi ẹphe, ẹphe e-gude maru l'iphe ono, i meru ono b'i meru l'oruberu iya.”

¹⁹ Jisòsu eyeeru ẹphe ọnu; sù: “Unu chikposhia eze-ụlo Nchileke-wa; ọ bụ abalị ẹto kpụu bẹ ya e-gude kpukwazi iya; yọ dũ ẹge ọ dũhawa.”

²⁰ Ndu Ju ono asù iya: “Ahaa! ?Ị sùru l'ọo abalị ẹto bẹ ii-gude kpokwazi ụlo-wa; mbụ ụlo ọphu naru ẹphe ụkporo afa ugbo ẹbo l'afa ishingụ b'i sùru l'ọo abalị ẹto nkinyi bẹ ii-gude kpuphu iya azụ?”

²¹ Obenu l'ẹphe ta madụ l'eze-ụlo Nchileke ọphu Jisòsu ekfuru bẹ bụ onwiya gèdegede. ²² Ọo ya kparu iphe teke ono, ọ nwuhutsuaru, Nchileke meru iya; yọ shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ono bẹ ndu etsoje ụzo iya nyataru l'ọ fuhawaru ẹphe iphe ono; ẹphe ekweta iphe e deru l'èkwọ okfu Nchileke; kwetakwaphu okfu ọphu shi Jisòsu l'ọnu.

*È tọ dudu onye**Jisosu ta amaru*

²³ Teke ono, Jisosu ñokwadu lẹ Jerúsalemu, aagbakwadu Aji Esweta ono b'a dukpo igweligwe kweta nk'iya. Ishi iya aburu l'ephē phuru iphe-ophulenyā, o meshiru. ²⁴ Obenu lẹ Jisosu te gudedu ire ephē ẹka; okfu l'ọ makotaru ẹge onyemonye ọbule dū. ²⁵ È tọ buda kẹ t'a bya akolahaaru iya ẹge madzū dū; kẹle yẹbedua l'onwiya makotaru iphe nọ madzū l'obu.

3*Nikodimosu akpakfuta Jisosu*

¹ O nweru nwoke lanu, epha iya bu Nikodimosu. Nikodimosu ono tso l'okpa ndu Farisii. O bukwaphu onye ishi ndu Ju. ² Yo be l'enyashi ujiku lanu; yo gbeshi byakfuta Jisosu; bya asu iya: "L'ephē makwaru-a l'i bu onye ezije mmamiphe; l'oo Nchileke ziru ngu t'i bya. Ishi iya bu l'e t'ọ dudu madzū, e-meghe egbe iphe biribiri owaa, i meebe-e; a gufu lẹ Nchileke yeru iya eya ẹka."

³ Jisosu asu iya: "Kamenu; te ya karu unu: o -buru l'e ta mudu madzū ọdo be onye obu ta abyakwa bya aphu ẹke Nchileke bu eze."

⁴ Nikodimosu asu iya: "?Nanu ẹge ee-shi mua madzū ọdo teke o kahawaru akahu? ?Oo-bahu nne iya l'epho je anodu t'a mua ya k'ugbo ebo to?"

⁵ Jisosu asu iya: "Kamenu; te ya karu ngu: o -buru l'e t'e gudedu mini yele Ume-du-Nso mua madzū ọdo be onye ono ta abyakwa bya abahu l'ẹke Nchileke bu eze. ⁶ Onye madzū muru; me iphe shi madzū l'eka tukokwa buru kẹ madzū. Iphe Ume-du-Nso muru; me iphe shi l'eka Ume-du-Nso atukokwanu buru kẹ Ume-du-Nso. ⁷ T'e b'ọ dukwa ngu biribiri lẹ ya suru l'a mufutaje unu ọdo. ⁸ Pherephere anoduje ephē ala ẹke, dū iya mma; nggu anulephu ukporo iya; obe ti makwa ẹke o shi eshishi; ti ma ẹke oophe ala. Ono kwa ẹge o dū iphe bu onye Ume-du-Nso muru ndono."

⁹ Nikodimosu asu iya: "?Nanukpoo ẹge ee-me te owaa mee?"

¹⁰ Jisosu asu iya: "?I bu onye ezi iphe lẹ Izurelu; iphe owaa te do ngu enya? ¹¹ Kamenu; te ya karu ngu: l'oo iphe ayi maru be ayi ekfuje; buru iphe ayi phuru l'enya be ayi atuje onu iya. Obenu l'unu te kwetadu iphe ayi ekfu. ¹² O -buru lẹ ya kfuru unu iphe kẹ mgboko-a; unu te kweta iya; ?nanukwanu ẹge unu e-shi kweta teke ya kfuru unu ẹge iphe kẹ imigwe dū. ¹³ È tọ dukwa onye bahujewaru l'imigwe; a gufu onye ono, shi l'imigwe bya ono; bu iya bu yẹbedua, bu Abubu-Ndiphe. ¹⁴ O kwa ẹge ono, Mosisu gudeje mgboro woliala agwo ono, e gude ope kpua l'echi-egu ono; bu ẹge e wolifutaje Abubu-Ndiphe; ¹⁵ ẹge bukwanu: onye woru onwiya ye iya l'eka; onye obu enweru ndzū gbururu jeye.

¹⁶ "Lẹ Nchileke yenukaru ndiphe obu; yetaberu iya ephē; k'ophu o bu Nwa lanu, o nweru kpau b'ọ woru nu; k'ophu onye wokwanuru onwiya ye Nwa iya ono l'eka ta aladu l'iyi; yo nwechiaru ndzū gbururu jeye. ¹⁷ Iphe Nchileke gude zi Nwatibe iya t'ọ bya lẹ mgboko ta bukwa t'ọ bya ekpee ndiphe ikpe. Iphe o byaru buchikwaa t'ọ buru l'eka iya be ee-shi dzoo ndiphe. ¹⁸ Onye nọ iya l'eka b'ẹ ta anmakwa ikpe; o bu l'onye te kwetadu woru onwiya ye iya l'eka b'a nmahaakwaruru ikpe;

okfu l'onye ono te kwetadu kẹ Nwa lanu ono, bu Nwatibe Nchileke ono. ¹⁹ Ege Nchileke e-bu ikpe ono bu l'iphoro ono byaru le mgboko; ndiphe ajika iya; gbe hatachia ekpuru-ochi; ke l'oo ejo iphe be ephe chiru eka ye. ²⁰ L'iphe bu onye eme ejo iphe be akpoje iphoro ashị; onye ono te eshitajedu eke iphoro no; e -menyaa; ejo iphe obu, oomeebe lufuta iphe. ²¹ Obenu l'onye eme ire-lanu alufutaje bya anodu l'eke iphoro no; k'ophu onyemonye obule a-phugbaru iya; maru l'iphe oome be shi l'eka Nchileke."

Jisosu yele Jõnu Baputizimu

²² E meebetsua; Jisosu yele ndu etsoje uzo iya atugbua jeshia ali Judia. Ephe akpo ukfu l'eke ono; yoo meshi madzu baputizimu. ²³ Jõnu l'onwiya emekwaphu baputizimu nk'iya le Inõnu. Inõnu ono nonyabe Selimu ntse ntse. Yo nodu l'eke ono emeshi baputizimu; okfu le mini tufuru ephe ehu l'eke ono. Madzu awu awukfu iya l'eke ono; yoo meshi ephe baputizimu. ²⁴ Teke ono abukwanuru teke e ta tuduaru Jõnu chee le mkporo.

²⁵ To du iya bu; ndu etsoje uzo Jõnu; ephe l'onye Ju lanu atukfuru ego ke nsõ ofafu onwonye mmerushi. ²⁶ Ephe aphuta iya jekfuta Jõnu; bya asu iya: "Zi nyatakwaduru-a onye obu, nggu l'iya shi nodu l'azu Jõdanu; mbu onye i shi atu onu iya-a? O kwa iya no l'eke-a nta-a eme baputizimu; madzu awu ejekfu iya-a."

²⁷ Jõnu asu ephe: "E to dukwa onye nweru iphe o bya a-nata; e-ba bu iphe Nchileke nuru iya. ²⁸ Unubedua l'onwunu kabekwa buru ndu eto, nuru teke ya suru; l'e t'o kwa yebe Jõnu bu Kurayisutu obu, bu onye Nchileke kweru ukwa iya; obu l'e ziru iya te ya vuru iya uzo bya. ²⁹ O kwa nwata-okoro, eje olu nwanyi be nwanyi ono, aabya oke nji ono noru. Onya nwata-okoro ono abyajekwa; o -vudo l'eke onya iya ono no anu iphe ookfu; ehu atsõ iya etu. O bu yebe Jõnu bu onya Jisosu. Yo buru iphe ono meru iphe ehu atsõ iya ena atsõfu iya l'ishi nta-a. ³⁰ Epha Jisosu kafutaje ode ude eje; ke yebe Jõnu aka ola ali eje."

Onye shi l'igwe bya

³¹ "Onye ono, shi l'igwe bya ono be bu iya bu onye kakota nshinu l'a ha. Onye shi le mgboko-a bulephu ke mgboko-a; iphe onoduje ekfu abuleruphu ke ndu mgboko-a. Onye onanu shi l'imigwe bya ono bu iya kakota nshinu l'a ha. ³² Oo iphe o nuru le nchi; phua l'enya be onoduje ekfu; obe e to nwedu onye kweru nata ozi iya. ³³ Onye nataru ozi, oozu be gude-wa ono kweta l'oo Nchileke bu iya. ³⁴ L'onye ono, Nchileke yeru ono be bu onye ekfu okfu, Nchileke kfuru. Ishi iya aburu le Ume-du-Nso, Nchileke nuru iya b'e to hatadu ahata nu iya. ³⁵ Nchileke, bu Nna yeru Nwatibe iya ono obu; woru iphemiphe obule ye iya l'eka. ³⁶ Onye wowaru onwiya ye Nwatibe iya ono l'eka be nwewaru ndzu gbururu jeye. Obenu l'iphe, bu onye e ta nuduru Nwatibe Nchileke ono okfu be ndzu te erubekwa eka. O bu oke ehu-eghughu ke Nchileke be a-noduwuru onye obu l'ehu gbururu jeyewaru."

4

Jisosu yele nwanyi Sameriya

¹ Ndu Fárisii abya anụa lẹ ndu, awụ etso Jisọsu; yo meshi ẹphe baputizimu bẹ ka l'igwe karia ndu ọphu awụ etso Jonu; yo meshi ẹphe baputizimu; ² e guderu l'ẹ to nwe du onye Jisọsu gude ẹka iya mee baputizimu; gbahaa ndu etsoje ụzo iya emeje iya ẹphe. ³ Jisọsu anụlephu iphe ada nụ lẹ kẹ baputizimu ono l'ẹke ndu Farisii nọ; gbeshi lẹ Judíya lashia azụ lẹ Gálili. ⁴ Ụzo, o shi eje Gálili ono dabuharu Samériya.

⁵ Ya ndono; Jisọsu ejenyaa; bya erua mkpụkpu ndu Samériya lanụ, eekuje Sáyika. Sáyika ono nonyabe alị, Jéko pu nuru nwatibe iya, bụ Jósẹfu. ⁶ O nwekwaruphu wẹlu, Jéko pu turu, nọ l'ẹke ono. Teke Jisọsu ruru ẹke ono bụ l'enyanywu-ogvuru-l'ishi. Yọ bya bya eru iya; ike ije agvụ-wa iya. Yọ bya anozita l'iku wẹlu ono.

⁷ Yo nweru nwanyi, byaru oseta mini lẹ wẹlu ono. Nwanyi ono bu onye Samériya. Jisọsu asụ iya t'o kee ya nụ mini tẹ ya ngua. ⁸ Teke ono bẹ ndu etsoje ụzo iya jeru l'ime mkpụkpu; ọkpata nri, ẹphe e-ri.

⁹ Nwanyi Samériya ono asụ iya: “?Nanụ ẹge o gude nggu aburu onye Ju l'ekfuru yẹbe onye Samériya tẹ ya kee ngu mini t'i ngua?” Iphe meru iphe nwanyi ono kfuru ẹge ono bụ lẹ ndu Ju; ẹphe lẹ ndu Samériya te emegbadu iphe.

¹⁰ Jisọsu asụ iya: “Ha! Ndege ị -maru iphe-oma, Nchileke emejeru madzụ; ọdumeka buru l'ị -maru onye ọbu, suru ngu t'i kee ya nụ mini tẹ ya ngua; m'ọ buru nggubedua ge egbe rọo ya; yo chebe ngu mini, anuje ndzụ t'i ngua.”

¹¹ Nwanyi ono asụ iya: “Ya suru ẹge-a: ẹge ẹ ti nwekwanu iphe ii-gude seta mini; wẹlu bụ ọwaa, bụ ẹnya ruru ọkpa te ru-wa; ?bụ awe b'i shi nweru mini ọphu, anuje ndzụ ọbu? ¹² ?Tị bya aka ochechoroche ayi Jéko pu, bụ iya turu ayi wẹlu-wa; tuebẹ iya bya angua ya mini; unwu iya angua ya; elu iya angukwaa ya phụ?”

¹³ Jisọsu asụ iya: “L'iphe bụ onye nguru mini lẹ wẹlu-wa bẹ mini a-gukwa ọdo. ¹⁴ Obenu l'onye nguru mini ọphu ọ bụ yẹbedua a-nụ iya ẹya bẹ oo-bu ẹgu mini gbururu jeye. Lẹ mini ọphu ya a-nụ onye ono a-nọduwa iya ru l'ẹhu; buru nwogvu, a-nọdu amushi mini, anuje ndzụ gbururu jeye.”

¹⁵ Nwanyi ono asụ iya: “Byiko; nunu iya egbe mini onanu tẹ ya ngua; k'ọphu oo-bu iya ẹgu mini gbururu jeye; ya ahakwanụa ọgbatoshije ẹke-a lẹ ya abya okuta mini.”

¹⁶ Jisọsu asụ iya t'o je eku a nji iya tẹ yẹle iya yiru bya.

¹⁷ Nwanyi ono asụ iya: “Mẹ ya ta alukwa nji.”

Jisọsu asụ iya: “I kfuru ire-lanụ; l'ị suru l'ẹ tị lụdu nji. ¹⁸ Iphe meru iphe ya suru l'ọ bụ ire-lanụ b'i kfuru bụ l'ị lụwaru unwoke ise. Tẹmanu bẹ onye ọphu nggu l'iya bu nta-a ta bụkpokwanu m'ọo nji ngu. Iphe i kfuru bụ ire-lanụ.”

¹⁹ Nwanyi ono asụ iya: “Nta-a bẹ ya mawaru l'ị bụ onye nkfuchiru Nchileke. ²⁰ Nna ẹphe oche phẹ bẹ bụ l'eli ugvu-a bẹ ẹphe shi anọduje abaru Nchileke ẹja. Unubedua, bụ ndu Ju abya asụ l'ọ bulephu lẹ Jerúsalemu bẹ aa-nọduje abaru Nchileke ẹja.”

²¹ Jisọsu asụ iya: “Nwanyi; kwe nk'iya. L'oge eruakwa teke ẹ-tọ dūhedu onye a-nọkwadu l'ugvu-a l'abaru Nchileke, bụ Nna ẹja; ta anọ lẹ Jerúsalemu abaru iya ẹya. ²² Unubẹ ndu Samériya abaru iphe unu ta madu eja. Ọle ẹphebe ndu Ju bụ iphe ẹphe maru bẹ ẹphe abaru ẹja;

okfu lẹ ndzofuta bụ lẹ ndu Ju b'o shi. ²³ Obenu l'oge obu abyakwaa; mbụkwa nta-a gēdegede; teke ndu abaru Nchileke, bụ Nna ẹja ọkpobe abaru e-gude Ume-dụ-Nsọ; gude obu ẹphe l'ọ ha abaru iya ẹja ẹge ọ gbaru. L'ọ kwa egbe ndu dụ ẹge ono bẹ bụ ndu ọ dụ Nchileke mma t'ẹphe bajeru iya ẹja. ²⁴ Nchileke bụ Ume. Ndu abaru iya ẹja gudufutaje Ume-dụ-Nsọ abaru iya ẹja ọgbodo abaru."

²⁵ Nwanyi ono asụ iya: "Ya makwaru-a lẹ Mezaya obu a-bya; bụ iya bụ onye eekuje Kuráyisutu. Teke ọ byaru bẹ ọo-tụko iphemiphe ọbule kọkotaru ẹphe."

²⁶ Jisọsu asụ iya: "M'ọ kwa yēbedua, ekfu eyeru ngu nū-wa bẹ bụ Kuráyisutu obu."

²⁷ Ẹphe egude iya ekfu; ndu etsoje ụzo Jisọsu alata. Yo jì ẹphe ẹnya l'ẹphe bya aphua lẹ Jisọsu yee nwanyi ekfu okfu. Obenu l'ẹ to nwekwanu onye jiru nwanyi iphe ọcho? M'ọ kwanu jì Jisọsu iphe meru iphe ookfu eyeru iya?

²⁸ Tọ dụ iya bụ; nwanyi ono agwọbe ite, ooku mini l'ẹke ono; gbagbua gbaba lẹ mkpụkpu ono je echiku madzụ; sụ ẹphe: ²⁹ "Unu byakpoduaphu bya aphu nwoke, koshikotaru iya iphe, bụ iphe ya shi meta keshinu. Ya ta makwa ọo-bụ iya bụ Kuráyisutu obu, Nchileke kweru ụkwa lẹ ya e-zì t'ọ bya obu." ³⁰ Ẹphe eshi lẹ mkpụkpu ono kụ-gbuhu wụ-kfuta Jisọsu.

³¹ Nwanyi ono atugbutsulephu; ndu etsoje ụzo Jisọsu arọ Jisọsu t'ọ kabẹru ria nri!

³² Jisọsu asụ ẹphe: "Lẹ ya nweru nri, ya eri, ẹphe ẹ-ta madu."

³³ Ya ndono; ndu etsoje ụzo iya akpakashilaha onwẹphe ishi; sụ: "Ọo-nwenua onye kabẹ wotaru iya nri tọ?"

³⁴ Yọ sụ ẹphe: "Iphe bụ nri iya bụ tẹ ya mee iphe dụ onye ono, ziru iya nū ono mma l'obu; mẹ tẹ ya mekota ozi, o ziru iya; mefu iya l'ishi. ³⁵ ?Tọ bụdu unu anmajẹ ẹtu; sụ: 'Mgbẹ ọ bụwa ọnwa ẹno; yo rua teke eegwotaje iphe e meberu l'ali.' Obe ya ekfuru unu t'unu palikpoduaphu ẹnya gbua igo l'egu; phụ ẹge iphe e meberu iya kashwaru akaka; dụwa kẹ akpata! ³⁶ Onye akpata iphe ono akpata bẹ aakfujẹ ụgwọ ozi iya. Onye ono achikobe nebyi iphe a-nodu ẹkalanu ngabẹru ndzụ gbururu jeye. Ọo ya bụ k'ophu ndu akụ iphe akuku; mē ndu ophu akpata iya akpata a-tụko teko-o ẹsua nanu. ³⁷ Ọ bụ ẹke ono bẹ okfu obu, e kfuru reru; mbụ okfu ono, sụru: 'L'onye lanu emebe emebe l'ali; onye ophu l'akpata iya akpata.' ³⁸ Ya ziru unu t'unu je akpata iphe e meberu l'egu ẹke unu te jedu ozi iya. Ọ kwa ndu ọdo jeru ozi l'egu ono. Ọle ọ kwa unubedua bẹ unu l'ẹphe gbawa mgba eri uru iphe ẹphe seru akanya iya."

³⁹ Igweligwe ndu Sameriya, shi lẹ mkpụkpu ono abya bya eworu onwẹphe ye Jisọsu l'eka; okfu lẹ nwanyi ono sụru ẹphe: "L'ọ koshikotaru iya iphe bụ iphe ya shi meta keshinu." ⁴⁰ Yo be teke ndu Sameriya byakfutaru Jisọsu; ẹphe arọ ya t'ẹphe l'iya notanyafua. Yo kwe; ẹphe l'iya anọ abali ẹbo lẹ mkpụkpu ono.

⁴¹ Ẹphe akafukpooru l'igwe gude kẹ okfu, shi iya l'onu kweta. ⁴² Ẹphe asụ nwanyi ono: "L'ẹ tọ bụhekwa iphe ophu i kfuru kparu iphe ẹphe kwetaru. Iphe kparu iphe ẹphe kwetaru bụkwa l'ẹphe gudewa nchị ẹphe nua; byakwaphu bya amawaru l'ọo oswi-okfu l'ọo onye ọwaa bụ onye obu, bụ iya bụ ọkpobe Onye Ndzota ndu mgboko-a l'oswiya."

*Jisosu agwo nwatibe onye ishi**(Mát 8:5-13; Luk 7:10)*

⁴³ Yò nòtsulephu abalì ẹ̀bo l'ẹ̀ke ono; gbeshi; yò ẹ̀bùrú iya oje Gálili. ⁴⁴ Lẹ́ Jisòsu l'onwiya kfuhaakwaru: "L'onye nkfuchiru Nchileke b'ẹ́ ta akwabejekwa ugvu l'alì iya." ⁴⁵ Yo rua Gálili; ndu Gálili anata iya ọhuma; okfu l'ẹ̀phebedua phukotaru iphemiphe ọbule, o mekotaru lẹ́ Jerúsalemu teke ono, a gbaru aji ono; kẹ́le ẹ̀phebedua jekwaruphu lẹ́ Aji Esweta ono.

⁴⁶ Yò bya atugbua lashia azụ lẹ́ Kéna, bụ iya bụ mkpukpu phụ, o mejeru mini; yò ghọọ mọ́e phụ. Yo nweru onye ishi lanụ lẹ́ ndu ishi gọvumentì, ẹ̀hu ta dudu nwatibe iya mma lẹ́ Kapániyomu. ⁴⁷ Nwoke ono anulephu lẹ́ Jisòsu shiwa lẹ́ Judiya bya Gálili; jekfushia ya je arọ́ ya; t'ọ́ byaruta bya emee nwatibe iya kẹ́ nwoke t'ẹ̀hu dọ́ iya mma; l'ọ́ nọokwa dzeedzee ndzụ. ⁴⁸ Ya ndono; Jisòsu asụ iya: "Unu 'egudedu ẹ̀nya unu phụa iphe-ọphulenyà; mọ́ iphe-ọhubama, dọgbaa biribiri bẹ́ unu te ekwetakwa."

⁴⁹ Nwoke ono asụ iya: "Nwoke ọma; byiko byaru t'ẹ̀phe je; e menyaa; nwatibe iya ono anahụ iya nwụhu."

⁵⁰ Jisòsu asụ iya: "Tugbua lashia; lẹ́ nwatibe ngu a-noduru ngu-a ndzụ."

Nwoke ono ekwelekwaphu okfu, Jisòsu kfuru iya tugbua; yò ẹ̀bùrú iya alala. ⁵¹ Yò nọdukwadua l'uzo; ndu ejeru iya ozi abya iya ndzuta bya asụ iya lẹ́ nwatibe iya ono kọrohuakwaru.

⁵² Yò bya aji ẹ̀phe egbe teke nwata ono dọ́beru agbakerehu. Ẹ̀phe asụ iya: "L'ọ́ bụlekwaphu l'orifu-nri eswe unyaphua* bẹ́ ẹ̀hoku ono zehuru iya l'ẹ̀hu." ⁵³ Nna nwata ono amawaruphu l'ọ́ bụ oge teke ono gẹ́degede bẹ́ Jisòsu sụru iya tẹ́ ya la; lẹ́: "Nwatibe iya a-noduru iya-a ndzụ." Tọ́ dọ́ iya bụ; nwoke ono yẹ́le ndu ọ́lo iya abya eworu onwẹ́phe ye Jisòsu l'ẹ́ka.

⁵⁴ Onanu abụru iphe-ọphulenyà k'ẹ̀bo, Jisòsu meru k'ọ́phu o shi lẹ́ Judiya rua Gálili.

5*Jisosu agwo nwangvuru,
nọ l'iku okpuru*

¹ E meebetsua; yo be l'oge aji ndu Ju; Jisòsu atugbua jeshia Jerúsalemu. ² Lẹ́ Jerúsalemu ono b'ọ́ nweru nwa okpuru, nọ iya nụ. Onu-uzo ẹ́ke, eeshije abahụ iya dọ́ ise. Iphe ndu Híburu eekuje okpuru ono bụ Bétusáta. O nọ lẹ́ mgboro Onu-oguzo Aturu. ³ Ndu iphe eme adụ l'igwe zẹ́gbaaru l'ẹ̀ke ono: mbụ ndu ishi; ndu ngvuru; mọ́ ndu ibe-ẹ̀hu lanụ nwuhutsuaru anwụhu. Ẹ̀phe atuko zeshia l'ẹ̀ke ono; kwabẹ́ru teke mini ono a-tungaa atungaa; ⁴ kẹ́ l'ẹ́ ta anojedu ophu baru nwishi; ojozi-imigwe, shi l'ẹ́ka Nnajiufu ephezita l'okpuru ono bya atungaa mini ono atungaa. Yọọ bụje; onye iphe eme, vuru ọ́zo tsee okpa lẹ́ mini ono teke ojozi-imigwe ono tungatsuaru iya; yò kọrohu l'iphe eme iya nụ. ⁵ Yo nweru nwoke lanụ, nọ l'ẹ̀ke ono, nyawaru nnya ọ́kporo afa l'afa iri l'ẹ́sato. ⁶ Jisòsu abya aphua ya; maru l'ọ́ shiwa teke

* **4:52** 4:52 Teke ono bụ ẹ̀nyanwu ogbufu l'ishi; m'ọ́ kwanụ teke kọ́lọkọ kuru nanụ l'eswe unyaphua.

teru ɛnya dabutaru l'ɛke ono; bya asu iya: “?O du ngu mma t'e mee ngu t'i korohu to?”

⁷ Nwoke ono, iphe eme ono asu iya: “Nwoke oma; o kwa le ya te nweđu madzu, bu onye a-kwoťa iya ye le mini ono teke a tungaru iya. Ke l'obuje teke ya a-nodu eme te ya ye iya okpa; onye odo evuwaru iya nu uzo.”

⁸ Jisosu asu iya: “Gbeshi gwota utute ngu wata oje ije.” ⁹ Teke ono teke onophu; nwoke ono akorohuwaphu; gwotawaphu utute iya; jelahaa ije.

Mboku, iphe ono meru bu mboku otu-ume. ¹⁰ Ya ndono; ndu Ju asu nwoke ono, e meru; yo korohu l'iphe, shi eme iya nu ono: “Ntanu kwa mboku otu-ume; ?i madu l'i dakawaru ekemu l'i pa utute ngu eje ege ono?”

¹¹ Yo su ephe: “L'o kwa nwoke ono, meru iya; ya akorohu ono be suru iya: ‘Te ya gwota utute iya wata oje ije.’ ”

¹² Ephe aji iya: “?Bu egbe madzu ngunu be nwoke obu bu, suru ngu t'i gwota utute ngu wata oje ije?”

¹³ Ophu ka nu bu le nwoke ono, e meru; yo korohu ono ta mahedunu onye meru iya eya nu. Iphe kparu iya nu aburu le Jisosu byaru bya aphu ege a zaru l'igwe dzua l'ɛke ono; to nwehu pyofu.

¹⁴ A nonyaa; Jisosu abya aphu nwoke ono odo l'eze-ulo Nchileke; su iya: “Lekwa; i korohuakwaru nta-a. Be eyehenuphu eka l'ome iphe du eji odo; e -menyaa; iphe odo, ka njo dakfuta ngu.”

¹⁵ Nwoke ono atugbua; je akooru ndu Ju l'o bu Jisosu bu onye obu, meru iya; ya akorohu obu. ¹⁶ O bu iphe ono kparu iphe ndu Ju chilahaaru nta Jisosu; okfu l'o bu mboku otu-ume b'o meru iphe ono. ¹⁷ Ya ndono; Jisosu asu ephe: “Nna iya ejelekwaa ozi ege ooje iya; yebedua l'ejekwaphu.”

¹⁸ Iphe ono, Jisosa kfuru ono emee ndu Ju akafukpooru ocho ege ephe e-shi gbua ya. Iphe kparu iphe ephe wataru ocho ishi iya ta abukwa l'o tururu nsu mboku otu-ume ephe; ophu ka ephe ehuka bukwa l'o gbe ekufuanu Nchileke “Nna iya”; bu iya bu le yele Nchileke ha enya-nhamunha.

Ike ke Nwa ono

¹⁹ Ya ndono; Jisosu asu ephe: “Kamenu; te ya karu unu: l'e to nwekwa iphe Nwa ono egudeje ike ke eka iya eme l'onwiya, e-ta budu iphe o phuru, Nna iya eme; ke l'o kwa iphe Nna eme; bukwapu iphe Nwa emeje. ²⁰ Nna be yeru Nwatibe iya obu; l'ekoshije iya iphemiphe obule, oome l'onwiya. Oo-koshifukwaa ya ru iphe ka owaa nshinu t'o mee; k'ophu oo-du unu biribiri. ²¹ L'o bu ege ono, Nna emeje ndu, nwuhuru anwuhu; ephe eshi l'onwu teta gbeshi; yo nu ephe ndzu ono; bu ege Nwatibe Nchileke ono a-nu ndu du iya mma ndzu. ²² E to dukwa onye Nna ekpeje ikpe l'onwiya; k'ikpe b'o wookwaru ye Nwatibe iya ono l'eka; ²³ k'ophu ndiphe mgburumburu a-kwabeje Nwa ono ugvu ege ephe akwabeje Nna. Onye, ta akwabedu Nwa ono ugvu ta akwabekwa Nna, bu iya bu onye ziru iya nu.

²⁴ “Kamenu; te ya karu unu: iphe bu onye anu okfu iya bya ekweta k'onye ono, ziru iya te ya bya ono be nweru ndzu gbururu jeye. E to nwehedu l'onye ono evudo t'e kpee ya ikpe; o shiwa l'onwu baa le ndzu. ²⁵ Kamenu; te ya karu unu: teke obu abyakwaa; mbu; l'o

ruakwaru teke ndu nwuhuru anwuhu a-nu olu ke Nwatibe Nchileke ono. Iphe bu ndu nuru iya nu a-no ndzu. ²⁶ Ke l'ọ bu ege ndzu shi Nna l'onwiya l'eka; bu ege Nna mekwaruphu te ndzu shi Nwa ono l'eka. ²⁷ Ọ nuru Nwatibe iya ono ike t'o kpeje ikpe; bua ikpe; ke l'ọ ya bu Abubu-Ndiphe. ²⁸ T'owaa ba adukwa unu biribiri; l'oge abyaakwa teke iphe bu ndu ze l'ime ili l'ephe ha a-tuko nua olu iya; ²⁹ shi l'ime ili lufuta. Ndu ophu shi eme ohuma e-teta nweru ndzu. Ndu ophu shi ye eka l'ejo iphe phu etetakwaphu t'e kpee ephe ikpe; nma ephe ikpe."

*Iphe ekoshi l'ike no
Jisosu l'eka*

³⁰ "E to nwekwa iphe ya egudeje ike k'eka iya eme. Ọ kwa ege Nchileke suru te ya kpee ikpe be ya ekpeje iya; ikpe iya aburu ikpe vudo nhamunha. Ishi iya bu le ya te ekpedu ege du iya mma l'obu. Ọ bulephu ege o du onye ono, ziru iya nu ono mma l'obu be ya ekpeje.

³¹ "Ọ -buru le ya bya aghachi; wata ọtu onu onwiya; o kwa iya bu l'iphe obu, ya ekfu obu ta budu ire-lanu. ³² Obenu l'o nwekpooruru onye odo, bu iya a-tu onu iya; mbu l'ophu ya tuberu nvo bu l'iphe onye ono e-kfu l'ehu iya be bu okpobe okfu. ³³ Unu yeru ndu ozi t'ephe byakfuta Jonu; Jonu ekfuwaru unu k'okpuberu okfu ono. ³⁴ Iphe ya ekfu ta bukwa le ya eme te madzu bya atulahaa onu iya; iphe ya gude adzota okpa l'okfu ono, Jonu kfuru ono kwa k'ophu aa-dzota unu. ³⁵ Jonu l'onwiya bu uroku, enwu enwunwu; l'eke jajaja. O shikwaa evu unu evuvu t'unu kpoo ukfu nwanshi; nodu l'iphoro iya; tetota eswa. ³⁶ Iphe ya meshiru kakwa ọtu onu mu ma l'ophu Jonu turu. Ishi iya aburu l'oji ono, Nna iya ziru iya te ya bya ejee jefu l'ishi ono; mbu ozi ono l'ọ ha, ya eje nta-a ono be atu onu iya: l'ọ bu-a Nna ziru iya te ya bya. ³⁷ Nna iya ono, bu iya ziru iya ono bu onye atu onu iya. Unu ta nubukwaa olu Nna iya ono; t'ọ bu l'unu phujewaru iya; k'ophu unu maru ege o du. ³⁸ Okfu ono, shi Nna iya l'onu ono ta kwata oswa buru unu eburu l'obu; okfu l'unu te ewoduru onwunu ye onye ono, o ziru t'ọ bya ono l'eka. ³⁹ Unu anoduje enyocha iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke; tubesu l'ọ l'eke ono be unu e-shi nweru ndzu gbururu jeye. Ekwo okfu Nchileke ono tukokwa l'atu onu yebe Jisosu. ⁴⁰ Obenu l'unu kwefuru ike l'unu ta abyakfutadu iya ege unu e-nweru ndzu."

⁴¹ "E to nwekwa teke ya ele enya te ndiphe jaa ya ajaja. ⁴² Obenu le ya makwaru l'unu te yeduru Nchileke obu. ⁴³ Ọ bu ike ke Nna iya be ya gude bya; unu ajika iya. Ọ -buru l'onye odo gude ike ke eka iya bya; onye onanu be unu a-nata. ⁴⁴ ?Nanu ege unu e-mehunu woru onwunu ye yebe Jisosu l'eka; l'unube ndu abuje ibe unu -aja unu ajaja; yo tso unu ntumatu? Unu ta acho ọzo, unu e-shi te Nchileke ono, bu Nchileke nwenkinyi iya ono jaa unu. ⁴⁵ Unu ba arikwa l'ọ yebedua e-je edoo ege unu du l'ifu Nna iya. Ọ kwaru Mosisu ono, bu iya bu onye obu, unu tukoberu obu obu be e-do ege unu du. ⁴⁶ Ndege o -bu l'unu kweru ke Mosisu; unu gage kwetakwaphu ke yebedua; kele Mosisu dekaru dekuta iya l'ekwo iya. ⁴⁷ Obenu; keshinu ophu unu te kwetadu iphe Mosisu deru; ?nanu ege unu e-shi kweta l'okfu ke yebe Jisosu."

6

*Jisòsu anù ùnu madzù iri l'èbo;
l'ùkporo madzù iri nri*

(Mát 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17)

¹ E metsulephu; Jisòsu atùgbua dafù azù Eze Ñnyimu Gálili azù iya òphu; bukwa iya phù bù Eze Ñnyimu Tayibéiyasu. ² Mkpòro-òha awù etso iya l'èke èphe phùwaru iphe-òphulenyà onò, o meshiru teke onò, o meshiru ndu iphe eme; èphe akòrohukota onò. ³ Jisòsu ekwelephu nwandoo bya enyihu èke òbu, bù ò-ka-l'ugvu ugvu; jé adùgaru anòdu yèlè ndu etsoje ùzo iya. ⁴ Teke onò bè Ajì Esweta ndu Ju tùwaru l'ùkfu. ⁵ Jisòsu abya apalia ènya; phù lè mkpòro-òha awù abyakfuta iya. Yo ku Fílìpu; sù iya: “?Bù awe bè ayi a-zùta buredi tẹ ndu-wa ria nri?” ⁶ Iphe meru iphe o kfuru iphe onò bùlekwapu t'ò maru iphe Fílìpu e-me. Òdumeka bè yèbedua makwaru-a iphe oo-me.

⁷ Fílìpu asù iya: “Mẹ buredi ùkporo pòngu te edzukwa; k'òphu o rugbakpoo nù èphe ònu ilile.”

⁸ Onye lanù lè ndu etsoje ùzo iya; mbù Ánduru, bù nwunne Sáyìmonu Pyita asù iya: ⁹ “O nwekwaru nwata nwoke, nò l'èke-a, gude ishi buredi balì ise; mẽ ẹma labù. Obenu; ?bù ngunu b'ò bù; lè mkpòro-òha òphu ha ẹge-a?”

¹⁰ Jisòsu asù èphe: “Unu kfuru èphe t'èphe dùgagbaaru anòdu l'alì.” Iphe bù mkpòro-òha onò abya anòshia l'alì. Èke onò bè ùnwu iru ẹwu hakwanu nshinu. Ndu bù iya unwoke lè ndu onò rukwaru ùnu madzù iri l'èbo; l'ùkporo madzù iri.* ¹¹ Jisòsu abya achìta buredi onò; kelebebe Nchileke; bya ekeshiaru iya òha onò, dọru l'alì onò. Yò bya ewota òphube ẹma mekwaa ya phù ẹge onò. Onyenònu eria ẹge ò gùru iya. ¹² Èphe erijishibebe èpho l'èphe ha; yò sù ndu etsoje ùzo iya: “Ngwaa; unu tụtukobe ibiribe iya òphu èphe riphodoru t'ẹ b'ò dù òphu a-la iyi.” ¹³ Èphe abya eshi ishi lanù tụtua ùnwu ibiribe ibiribe iya òphu shi l'ishi buredi ise onò; tụtù-jia ya nkata-ivu iri l'èbo; mbù òphu ndu onò riphodoru.

¹⁴ Ndu onò aphùlephu iphe-òphulenyà onò, o meru onò; sù: “Ò kwaphù oswi-okfu l'ò bù nwoke-wa bù onye nkfuchiru Nchileke òbu, a-bya lè mgboko-a.” ¹⁵ Jisòsu amaru l'èphe abya iya egude t'ẹ chibe iya eze k'èhuka; yo pyofu lashia azù l'ugvu-ugvu onò nwẹnkinìyì iya.

Jisòsu eje ije l'eli mini

(Mát 14:22-33; Mak 6:45-52)

¹⁶ Yo be l'urẹnyashi; ndu etsoje ùzo iya agbada l'eze ẹnyimu; ¹⁷ nyida l'ugbo; kpòru iya t'èphe tùà uswe lùfu jeshia Kapáníyomu. A nọ jeye òchi ekpua ẹhu; Jisòsu ta byakfutawa èphe. ¹⁸ A nọnyaa; oke phẹrephere ephelaha; k'òphu eze ẹnyimu onò wataru òtu akpara atùshi iya ike; eyii awata ememe l'eze ẹnyimu onò. ¹⁹ Èphe akpò-wa ùgbo iphe ha l'ò bù manyìru ẹto; l'ejewa lè kẹ ẹno ya teke èphe phùru Jisòsu èke ooje l'eli mini l'eze ẹnyimu onò; eje abyakfuta èphe l'ugbo onò; mejì atòfu èphe. ²⁰ Yò sù èphe: “Unu ba atsushi egvu; ò kwa yèbedua!” ²¹ Yò bùru l'ò kfuru ẹge onò meru iphe o lulahaaru èphe l'òbu t'èphe bya edubata iya l'ugbo onò. E gude iya ekfu; ùgbo èphe etsubewaphu l'ònu èke, èphe eje.

* 6:10 6:10 Iphe ò bù bù 5,000.

A ɗu igwe achọ Jisọsu

²² Yọ be echile iya; mkporo-oha ono, nọ l'azụ eze ɛnyimu ono azụ iya ophu ono apha l'ọ bụ ugbo lanụ likwaduraa l'ẹke ono. Ẹphe amakaruphu lẹ Jisọsu te tsoɗu ndu etsoje ụzo iya bahụ l'ugbo; l'ọ bụ ndu etsoje ụzo iya be tughuru nụ nkinyi ẹphe. ²³ Obenu l'ọ nwekaruphu igweligwe ugbo ọdo, shitsua Tayibériyasu bya etsuru l'iku ẹke ono, ẹphe nọdu taa buredi lẹ Nnajiufu kelebeberu Nchileke ekele ono. ²⁴ Oha ono amaloruphu lẹ Jisọsu ta nọdu l'ẹke ono; ndu etsoje ụzo iya ta nọ iya; ẹphe adzuta ugbo nk'ẹphe jeshia Kapániyọmu ọcho Jisọsu.

Jisọsu bụ nri, anụ ndzụ

²⁵ Ẹphe abya achọ-vu iya l'azụ eze ɛnyimu ono azụ iya ophu; jị iya: “?Buhunu teke ole b'ì byaru ẹke-a?”

²⁶ Jisọsu asụ ẹphe: “Kamenu; tẹ ya karu unu: l'iphe meru iphe unu achọ-phe iya nta-a ta bukwa l'ọo l'unu phuru iphe iphe-ophuleny, ya meru ekoshi. Iphe meru iphe unu achọ-phe iya; kwa lẹ ya nuru unu buredi; unu ataa; ẹpho adugbaa unu mma. ²⁷ Unu be esegbushihe onwunu l'akanya nri, ala iyi. Unu sechia akanya nri ophu a-nọduje anụ unu ndzụ gbururu jeye. Nri onanu bụ Abubu-Ndiphe a-nụ iya unu. Ishi iya aburu l'ọo yẹbe Abubu-Ndiphe bẹ Nchileke, bụ Nna meru t'e shi iya l'ẹka; phụ ike, ekoshi l'ọo iphe ono bẹ Nna gude sụ tẹ ya bya.”

²⁸ Ẹphe abya aji iya: “?Bụ ngunu bẹ ẹphe e-me t'ọ bụru iya bụ l'ẹphe ejeje ozi Nchileke?”

²⁹ Yọ sụ ẹphe: “Iphe bụ ozi Nchileke bụ t'unu woru onwunu ye onye ono, Nchileke ziru t'ọ bya ono l'ẹka.”

³⁰ Ya ndono; ẹphe asụ iya: “?Bụ iphe-ophuleny, ɗu idagha bẹ ii-me koshi ẹphe; k'ophu ẹphe e-gude ɛnya ẹphe phụ; kweta woru onwẹphe ye ngu l'ẹka ọbu? ?Nanụ iphe ii-me ọbu? ³¹ Lẹ teke ndiche bẹ nna ẹphe oche phe rikwaru mana teke ono, ẹphe nọ l'echi-egu ono; bụ iya bụ iphe ọbu, e dera ẹkwo okfu Nchileke; sụ: 'L'ọ nuru ẹphe nri, shi l'imigwe t'ẹphe ria.' ”

³² Jisọsu asụ ẹphe: “Kamenu; tẹ ya karu unu: nri onanu, Nna iya shi l'ẹka Mosisu nụ unu ono bukwa nri ophu shi lẹ mgboko-a. Ọ kwa nri ophu Nna iya egudeje ẹka iya nụ unu bẹ bụ ọgbodo nri ophu shi l'imigwe. ³³ L'ọ kwa onye ono, shi l'imigwe bya ono bẹ bụ nri ọbu, Nchileke anuje ọbu. Ọ bụ onye ono anuje ndiphe ndzụ.”

³⁴ Ẹphe asụ iya: “Nnajiufu; nujenu ẹphe egbe nri onanu tekenteke.”

³⁵ Jisọsu asụ ẹphe: “L'ọ kwa yẹbedua gẹdegede bụ nri ono, anụ ndzụ ono. Onye abyakfuta iya nụ bẹ ẹgu ta aguhakwa ọdo. Ọdo aburu l'onye woru onwiya ye iya l'ẹka bẹ mini ta aguhedu ọdo. ³⁶ Ọle ya kfuakwaru iya unu l'unu phwaru iya; obenu l'unu te kwedu woru onwunu ye iya l'ẹka. ³⁷ Obenu l'iphe bụ ndu Nna iya yeru iya l'ẹka abyakfutakota iya. Onye bukwanu onye byakfutaru iya nụ b'ẹ te nwedu lẹ ya achifu iya. ³⁸ Iphe ọbu bụ lẹ ya shi l'imigwe bya. Iphe ya byaru ta kwa tẹ ya bya emee uche-ọbu nk'iya. Ọ kwa uche-ọbu kẹ onye ono, ziru iya abyabya ono bẹ ya byaru ememe. ³⁹ Iphe bụ uche-ọbu onye ono, ziru iya nụ ono bụ t'ẹ b'ọ ɗu ndu ono l'ẹphe ha, o yeru iya l'ẹka ono, a-nahụ iya tufahu; mbukwa m'ọ bụ onye lanụ; gbahaa tẹ ya mee

ẹphe t'ẹphe tuko l'ẹphe ha teta ọdu ndzụ mbọku ikperazụ ono. ⁴⁰ Ishi iya bu l'iphe du Nna iya mma bu t'onjemonye ọbule, phuru Nwatibe iya ono; woru onwiya ye iya l'ẹka; nweru ndzụ gbururu jeye. Ya emekwaaphu onye ọbu t'o shi l'ọnwu teta ọdu ndzụ mbọku ikperazụ ono."

⁴¹ Ya ndono; ndu Ju ataderu iya nwurinwuri l'ẹke ono; ẹke ẹhu eghu ẹphe eghughu; okfu l'ọ suru: "L'ọo yẹbedua l'onwiya bu nri ọbu, shi l'imigwe bya ọbu." ⁴² Ẹphe asu: "'Tọ budunua nwoke-wa bu Jisọsu, bu nwatibe Jọsefu; mbu onye ẹphe majiru nna iya; me nne iya ẹnya? ?Nanu ẹge o shi bya asu nta-a le ya shi l'imigwe bya?"

⁴³ Yọ su ẹphe: "Unu ba atahẹ nwurinwuri l'ime onwunu; ⁴⁴ l'ẹ to nwedu onye a-byakfuta iya nu; a gufu l'ọo Nna iya ono, ziru iya nu ono be kuritaru iya onye ọbu. Yẹbedua l'onwiya agbe teke ono mee onye ọbu; yo shi l'ọnwu teta ọdu ndzụ mbọku ikperazụ ono. ⁴⁵ Ndu nkfuchiru Nchileke dekwaru l'ẹkwo; su: 'L'ọ bu Nchileke e-zi onjemonye ọbule iphe.' L'iphe bu onye nuru ke Nna ono; bya anọdu Nna ono l'ẹka; muta ẹka iya; ono onye a-byakfuta yẹbe Jisọsu. ⁴⁶ Iphe ya ekfu ta bukwa l'o nweru onye phujewaru Nna ono; gbahakwaa onye ono, shi l'ẹka Nchileke bya ono. Oo yẹbedua bu onye phujewaru iya nu. ⁴⁷ Kamenu; te ya karu unu: l'onye woru onwiya ye iya l'ẹka be nweru ndzụ gbururu jeye. ⁴⁸ O kwa yẹbedua, bu Jisọsu bu nri, anuje ndzụ. ⁴⁹ Nna unu oche phe be riru mana l'echi-egu; nwushihulee. ⁵⁰ Obenu le nri owaa, shi l'imigwe-wa be bu nri ophu anuje ndzụ; mbu nri ophu onye riru iya nu ta anwuhuhedu anwuhu. ⁵¹ O kwa yẹbe Jisọsu bu nri, no ndzụ, shi l'imigwe bya. Iphe bu onye riru nri ono a-no ndzụ gbururu jeye le tutu yoyo. Nri ono, ya a-nu ono bu anu-ẹhu iya. Ya e-woru iya nu l'okfu ẹhu ndu mgboko-a kpmukpamu; k'ophu bu: onye riru iya nu; yo ọdu ndzụ."

⁵² Ndu Ju awata ntutego; jilaha: "'?Nanu ẹge nwoke owaa e-me nu ẹphe anu-ẹhu iya t'ẹphe taa?"

⁵³ Jisọsu asu ẹphe: "Kamenu; te ya karu unu: o -buru l'unu ta tadu anu-ẹhu Abubu-Ndiphe; ngua mee ya be unu te enwekwa ndzụ l'ime onwunu. ⁵⁴ Iphe bu onye atakwanu anu-ẹhu yẹbe Jisọsu; l'angu mee ya be nwewaru ndzụ gbururu jeye. O bu onye ono be ya e-me t'o shi l'ọnwu teta ọdu ndzụ mbọku ikperazụ ono. ⁵⁵ Ishi iya bu l'anu-ẹhu iya kwata buru ogbodo nri eriri; mee ya abukwaruphu ogbodo iphe-angungu. ⁵⁶ Onye eri anu-ẹhu iya; l'angukwaphu mee ya nowa iya l'ime; yẹbedua anọdu onye ono l'ime. ⁵⁷ O bu Nna ono, bu iya bu ishi ndzụ ono be ziru iya te ya bya. Yọ buru iya be ya gude ọdu ndzụ. O kwaphu ẹge ono be iphe bu onye taru anu-ẹhu yẹbe Jisọsu e-gude iya ọdu ndzụ. ⁵⁸ Oo ya bu l'ono bu nri ono, shi l'imigwe bya ono. E to bukwa egbe nri ophu ochechoroche unu phe rieberu; nwushihulee. Iphe bu onye riru nri owaa a-nowaru ndzụ gbururu jeye le tutu yoyo."

⁵⁹ Iphe ono bu iphe Jisọsu tuko kfushikota teke oozu iphe l'ulo-ndzuko ndu Ju le Kapaniyomu.

Okfu ndzụ gbururu jeye

⁶⁰ Ya ndono; igweligwe ndu etso Jisọsu anulephu owaa; su: "Haa! Okfu owaa atakwa ẹra le nchi. E to bukwa iphe anunu."

⁶¹ Jisọsu amalẹru-a; l'ẹ b'ọ du onye koru iya ẹya nu; le ndu etso iya nu ata nwurinwuri ke okfu ono. Yọ su ẹphe: "'?Bu iphe ono, ya kfuru

unu ono egbu unu egbughu to? ⁶² ?Nanu ege o-o-du me unu pua Abubu-Ndiphe; yo kwaseru ala imeli eke o shi noduhawa? ⁶³ O kwa Ume Nchileke be anuje ndzu. Ophu bu anu-ehu madzu be bukwa iphe mmanu, e-te nwedu ophu o yi. Okfu ono, ya shi kfushitaru unu ono be bukwa ume; bukwaruphu ndzu. ⁶⁴ Obenu; m'o nwekwaru l'unu ha-a ndu ophu e-te woduru onwephe ye iya l'eka." Iphe kparu iya nu bu le Jisosu shiru le mbulembu maru ndu ophu obu, e-te ekwedu woru onwephe ye iya l'eka; makwaruphu onye ophu e-mekochaa deru iya ye. ⁶⁵ Yo su: "Oo ya bu iphe ya gude su unu l'e to nwedu onye abyakfutaghe iya nu; e-ba bu l'oo Nna b'o shi l'eka."

⁶⁶ Yo kfutsulephu ege ono; igweligwe ndu ono, shi etso iya nu ono atsuphushia azu; ephe tee tsojehe iya ejephe. ⁶⁷ Jisosu asu umadzu iri l'ebo ono, etsoje uzo iya ono: "Unubedua; ?unu e-je iya ije agha? ?Unu alakwaphu azu to?"

⁶⁸ Sayimonu Pyita asu iya: "Nnajiufu; ?bu onye ole odo be ephe alakfube? Oo nggubedua gude okfu, anuje ndzu gbururu jeye. ⁶⁹ Ephe ekwetaakwa; bya amakaruphu l'oo nggu bu onye ono, du nsq, shi l'eka Nchileke ono."

⁷⁰ Jisosu asu ephe: "?To du yebedua fataru unube umadzu iri l'ebowa. Obenu l'onye lanu l'ime unu gbe buwaru nu Obutuswe?" ⁷¹ Onye ookfu iya ele enya aburu Judasu, bu nwatibe Sayimonu Isukariyotu; ke l'o bu Judasu bu onye e-mekochaa deru iya ye; e gudekwaru l'o bu onye lanu l'umadzu iri l'ebo ono, etsoje uzo iya ono.

7

Jisosu yele unwanne iya phe

¹ E meebelephu; Jisosu ejephelahaa le Galili; to du iya t'o je ojephe le Judiya; kele ndu Ju, no eke ono achq ishi iya l'enya-mee. ² Teke ono be aji ndu Ju tuwaru l'ukfu; bu iya bu Aji Mkpù. ³ Ya ndono; unwanne iya asu iya: "T'o gbesikwaphu l'eke-a jeshia Judiya; k'ophu ndu etsoje uzo iya a-phu eze iphe du biribiri oome. ⁴ L'e to nwekwa onye anoduje edomi iphe oome edomi; m'o -buru l'onye obu eme te oha maru iya. Wo iya: Keshinu i tukowa egbe eze iphe du ege ono emeshi; menua te ndu mgboko magbaru ngu." ⁵ Iphe obu bu le ndu ophu bu unwanne iya l'onwephe te kwetakpoduanu nk'ia.

⁶ Ya ndono; Jisosu asu ephe: "L'oge nk'ia te erukwa-a. Obenu l'unubedua ta dudu teke unu gbeshiru, unu te jedu. ⁷ Ndu mgboko te nwekwa l'ephe akpo unu ashi. Obenu le yebedua be ephe kporu ashi. Iphe meru iphe ephe kporu iya ashi bu le ya anoduje ekfuru iya ephe hoo-haa l'o bulephu ejo iphe be ephe eyeje eka. ⁸ Unu tugbua jeshia l'aji, unu eje; le yebedua b'e to gbakwaa l'oje l'aji obu. Ishi iya aburu l'oge teke ya e-me iphe ono, enya du unu ono ta agbadua." ⁹ Yo kfuebe ege ono; kwaa le Galili l'eke ono.

Jisosu no le Aji Mkpù

¹⁰ Unwanne iya egbeshutsulephu jeshia l'aji ono; Jisosu epyota epyota jekwushia ephe. ¹¹ Ndu Ju etsoru achokashi iya l'eke ono, aagba aji ono l'ajigbaa: "?Nanuhunu iya? ?Nanuhunu iya?"

¹² Ephe adzu-phelephu taphatapha iya l'eke ono, e jiru ejiji ono. Yo nweru ndu suru: "L'o kwa okpobe madzu." Ndu ophu asu: "Iye-e! L'o

bù eduphu b'o gbe eduphuje madzù." ¹³ Obenu l'èphe gude òtsu-egvu ndu Ju; tò nwehunu onye dùru ike kfufua ya ekfufu; k'òphu aa-nù iya.

¹⁴ Yo rulephu l'echi ajì onò; Jisòsu abaa l'eze-ùlo Nchileke je ezilaha iphe. ¹⁵ Yò dù ndu Ju biribiri. Èphe asù: "Nanù ège nwoke-wa meru matabe èkwò ège-a; l'è b'ò túbua òkpa l'èke aamùje èkwò lè phuu?"

¹⁶ Yò sù èphe: "Iphe ya ezi ta bùkwa iya b'o shi l'èka. Onye o shi l'èka bè bùkwa Nchileke onò, ziru iya nù onò. ¹⁷ Onye òogu t'o mee iphe bù uche-obu Nchileke a-makwaa mē iphe-a, ya ezi-a: ?o shi Nchileke l'èka; tò ike k'onwiya bè ya gude ezi iya. ¹⁸ Onye gude ike k'onwiya ekfu bè bùkwa onwiya bè oome t'a jaa ajaja. Obenu l'iphe bù onye eme t'onye onò, ziru iya nù onò jaa ya ajaja; bùkwa onye koshiru l'ò gbaru t'e gude ire iya èka; to nwe èke ntùjo nò iya l'èhu. ¹⁹ ?Tò bùdu Mòsisu doberu unu ekemu; tò dù unu l'unu ha, onye emeje iphe ekemu onò kfuru? ?Bùkpo ngunu kparu iphe unu achò ishi yèbe Jisòsu?"

²⁰ Qha onò asù iya: "L'ò kwa ògvu guderu ngu! ?Bù onye achò ishi ngu òbu?"

²¹ Jisòsu asù èphe: "Mgbè ò bùkwadu-a akpuru iphe lanù bè ya meru mbòku òtu-ume; unu avòru òku ghua èhu. ²² Ò kwa-a lè Mòsisu sùru: a -mùjee nwata nwoke; ò -nòlephu abalì èsaa; k'èsato iya t'e bua ya útsù. Unu ebu iya èphe: ebu iya m'o -ruhuru; ò bùru mbòku òtu-ume; e guderu l'è tò bùdu Mòsisu bè wataru iya nù; l'ò bùkpooru ochechoroche unu phe wataru iya. ²³ Ò -bùru l'iphe unu ebuje madzù útsù mbòku òtu-ume bù k'òphu unu te emebyidu ekemu Mòsisu; ? bùhunu ngunu meru iphe unu vòru òku ghua èhu; okfu lè ya meru nwoke, èhu è-ta dùdu mma; yò kòrohu mbòku òtu-ume. ²⁴ Òphu t'unu haa ole madzù ènya l'ifu ekpe iya ikpe. Unu kpeje ikpe nhamunha."

Oo Jisòsu bù Kuráiyisutu òbu

²⁵ Ya ndono; yo nweru ndu Jerúsalemu haru; sù: "Tò bùdunua nwoke òbu, aachòkashi t'e gude gbua òbu ndò-ò ²⁶ gbe bya anòdu asa ège-a l'edzudzu òha-a; a chìru ènya yeru iya; to nwe onye wòtaru iya èya nù. ?Ò -bù lè ndu achijeru Nchileke èja mawaru l'òo ya bù Kuráiyisutu òbu, Nchileke kweru ùkwa iya òbu tò? ²⁷ Mē teke Kuráiyisutu òbu a-bya b'è to nwekwa onye a-ma èke o shi bya. Obenu lè nwoke òwaa bè ayi kabèkwa maru èke o shi."

²⁸ Ya ndono; Jisòsu ezinyaa iphe l'eze-ùlo Nchileke onò; raaru iya èphe arara; sù: "Unu makpòoru nù onye ya bù amama ophu? ?Unu makpòoru-a èke ya shi eshishi? È tò bùkwa ike k'eka iya bè ya gude bya. Onye onò, bù iya ziru iya tē ya bya onò bùkwa onye ire-lanù; òbu l'unu ta madu onye onò. ²⁹ Òo yèbedua maru onye òbu; okfu l'òo èke ò nò bè ya shi bya. Yò bùru iya ziru iya tē ya bya."

³⁰ Èphe achòde ège èphe e-shi gude iya; òbe è to nwe du onye sùru iya èka; kē l'oge nk'ya te erudua. ³¹ Obenu lè ndu shi lè mkporo-òha onò kweta nk'ya kwata halèe nshinu. Èphe asù: "Teke Kuráiyisutu òbu byaru; ?oo-mefua iphe-òphulènya, a-dakata òphu nwoke-wa shi keshinu teke-wa meta."

Eeye ndu nche t'èphe je egude Jisòsu

³² Ndu Fàrisii abya anua taba-taba, mkporo-òha onò tũko adzù lè kē Jisòsu. Ya ndono; ndu ishi ndu achijeru Nchileke èja; mē ndu Fàrisii abya eyefu ndu nche t'èphe je egude Jisòsu. ³³ Tò dù iya bù; Jisòsu asù:

“L’o kwa tẹ yẹle unu nọfua nwanshii; ya alakfushia onye ono, ziru iya tẹ ya bya ono. ³⁴ Unu a-chọ iya nta chọ ya imo; unu ta achọ-vu iya; ophu ‘o bukwanu l’ẹke ya nọ bẹ unu ha kẹ abyabya.”

³⁵ Ndu Ju ono ajilaha onwẹphe: “?Bunua awe bẹ nwoke-wa atụ egomunggo k'alala, ẹphe ta achọ-vughedu iya ọbu? ?Ọ kwakọ k'oje Girísu, bụ ẹke ndu Ju gbakashihuru je eburu; mbụ tẹ ya je ẹke ono je ozi ndu Girísu iphe tọ? ³⁶ ?Bukpoo ngunu b'ọ bụ mbụ iphe ono, o kfururu ono: ‘L'unu a-chọ iya nta chọ ya imo; unu ta aphụ iya.’ Ọdo aburu: ‘L’ẹke ya nọ; bẹ unu ta hadu k'abyabya?’ ”

Mini, anuje ndzu

³⁷ Yo be mbọku okpufu l'aji ono; bukwanu iya bụ mbọku, kakọta mkpa l'aji ono; Jisọsu egbeshi raa ya tororo wo: “O -buru l'o nweru onye mini agụ; tẹ onye ọbu byakfuta iya bya anguta ọgbodo mini. ³⁸ L'onye woru onwiya ye yẹbe Jisọsu l'ẹka bẹ iphe ono, e deru l'ekwo okfu Nchileke ono e-rekwa l'ẹhu iya, sụru: ‘L'ọo l'ime ẹhu onye ono bẹ nggele ono, atsoshi mini, anuje ndzu ono a-nọdu.’ ” ³⁹ Ọ bụ kẹ Ume-dụ-Nsọ bẹ Jisọsu gude kfu iphe ono, o kfururu ono; bụ iya bụ Ume-dụ-Nsọ, ndu woru onwẹphe ye iya l'ẹka a-nata. Iphe ọbu aburu l'ẹ ta nūdua ẹphe Ume-dụ-Nsọ teke ono; okfu lẹ Jisọsu bẹ Nchileke te wolidua dobe l'ẹke ọdu-biribiri yẹbe Nchileke nọ l'imigwe.

Ndu oha eke onwẹphe ẹbo

⁴⁰ Uphodu lẹ ndu ono anulephu iphe ono, o kfururu ono; sụ: “Ha! Ọ kwa nwoke-a bụ onye nkfuchiru Nchileke ọbu, ẹphe ele ẹnya iya ọbu l'oswiya.”

⁴¹ Yo nweru ndu ophu sụru: “L'ọo ya bụ Kuráiyisutu ọbu, Nchileke kweru ụkwa iya lẹ ya e-zi t'ọ bya ọbu.”

Obenu l'o nwekwanuru ndu ophu, sụru: “?Bunu-a lẹ Gálili bẹ Kuráiyisutu ọbu e-shi bya tọ? ⁴² L'ekwo okfu Nchileke sụkwaru lẹ Kuráiyisutu ọbu bụ l'eri Dévidi bẹ oo-shi. L'ọo lẹ Bétulehemu bẹ aa-mụ iya, bụ iya bụ mkpụkpu, Dévidi shi buru gẹdegede.” ⁴³ Tọ dụ iya bụ; ndu ono egude okfu ẹhu Jisọsu ono kee onwẹphe ẹbo. ⁴⁴ Yo nweru ndu ophu chọru ọzo, ẹphe e-shi gude iya l'ẹke ono; ọbu l'ẹ to nwedu onye sụru iya ẹka.

Ndu ishi ndu Ju;

bụ e-kwe-lẹ-te-kwe

⁴⁵ Ndu nche ono, ẹphe ziru ozi ono alaphuta azụ lakfuta ndu ishi ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono; mẹ ndu Fárisii ono, bụ ẹphe ziru ẹphe ozi ono. ẹphe erua; ndu ono, ziru ẹphe ozi ono aji ẹphe: “?Bụ ngunu kparu iphe unu ta kputahedu iya?”

⁴⁶ Ndu nche ono asụ ẹphe: “Ha-o! L'ẹphe ta phubukwaa onye ekfu l'ọ bụ nwoke onanu.”

⁴⁷ Ndu Fárisii aji ẹphe: “?O duswefukwaaruphu unubedua tọ? ⁴⁸ ?Akọ kojeru unu l'o nweru onye ishi ẹphe; m'ọ bụ onye Fárisii, wojewaru onwiya ye iya l'ẹka tọ? ⁴⁹ A bya abya l'igwe ọha-wa, bụ ekemu Mosisu bẹ ẹphe ta madu-a bẹ Nchileke tųakwaru ọnu.”

⁵⁰ Ya ndono; Nikodímọsu, bụ onye lanụ lẹ ndu Fárisii, bukwa iya phụ bụ onye phụ, jekfujeru Jisọsu phụ asụ ẹphe: ⁵¹ “E -tsode iphe ekemu ẹphe kfururu; bẹ ẹphe ta anmakwa madzụ ikpe; l'ẹphe 'ẹ be vuoduru ọzo nta okfu, shi onye ọbu l'ọnu; maru iphe ọbu, o meru ọbu.”

⁵² Æphe asu iya: “Nggubedua; ?i bufua onye Gálili tọ? Jenu je eleghee ãnya eleghe l'ekwo okfu Nchileke; nggu aphu l'ẹ to nwedu onye nkfuchiru Nchileke, e-shi lẹ Gálili.”

⁵³ Æphe awukahu; onyenonu alashia nk'ia.

8

*Nwanyi, e guderu l'ẹke
oori ogori*

¹ Yẹbedua, bu Jisosu atugbua jeshia Uguv Olivu. ² Yo rulephu l'onmewa utsu echile iya; yo laphu azu l'eze-ulo Nchileke. A du l'igwe zakoo bya ado-pee ya mgburumgburu. Yo bya adugaru anodu; zilahaa ephe iphe. ³ Ya ndono; ndu ezije ekemu; me ndu Farisii akpuru nwanyi, ephe guderu l'ẹke oori ogori kpukfuta iya; kputa iya bya edobe ephe l'ifu l'ẹke ono. ⁴ Æphe asu Jisosu: “O-zi-iphe! Nwanyi-a be ephe jebudoru l'ẹke oori ogori. ⁵ L'ekemu ephe; be Mosisu suru t'e gudeje mkpuma tugbua onye a phuru, eme egbe iphe-a. ?Nanu ege o du ngu t'e mee ya?” ⁶ Iphe ono, ephe ekfu ono bukwa eregede okfu be ephe agbaru iya t'ephe maru: ?o nweru iphe ephe e-gude gude iya; su l'oo ono bu ophu o meru. Jisosu abya etsukfuru etsukfuru; gude mpushi-eka delahaa iphe l'ali.

⁷ Æphe ajinyaa ya aji; jinyaa ya aji; yo gbeshi su ephe: “O -buru l'o nweru l'unu ha eke-a; onye ophu te mebua iphe du eji; t'onye obu vuru uzo wota mkpuma tua nwanyi-a.” ⁸ Yo bya etsukfuru odo; gudekwa mpushi-eka delahaa iphe l'ali. ⁹ Æphe anulephu onanu; gbakashihulahaa nanu nanu. Ephe eshi le ndu ophu bu ogurenya alufu jeye teke o buwa-a Jisosu be ephe haru nkinyi iya yele nwanyi ono, vudo iya l'uzo ifu ono. ¹⁰ Jisosu abya apashia; su iya: “Nwanyi; ?nanuhunu ephe? ?To nwehedu onye vudo nu te ya nmaa ngu ikpe obu?”

¹¹ Nwanyi asu iya: “E to nwehekwa; Nnajiufu.”

Jisosu asu iya: “Ahaa! Yẹbedua ta anmakwa ngu phu ikpe. Tugbua lashia; obu; be emehkwa iphe du eji odo.”

Jisosu bu iphoro ke ndiphe

¹² Jisosu ekfuru nu ephe odo wo: “Oo yẹbedua bu iphoro ke ndiphe; iphe bu onye etso iya nu be ta byadu bya eje ije l'ekpuru-ochi; gbahaa iphoro be a-no iya l'ehu.”

¹³ Ndu Farisii asu iya: “Oghoo! Nta-a be nggubedua atu onu onwongu. Iphe ono, iikfu ono te nwekwa ophu bu ire-lanu.”

¹⁴ Jisosu asu ephe: “Wawa; ya -atukpoonu m'oo onu onwiya be iphe ya ekfu bukotakwa ire-lanu; kele ya maru eke ya shi; makwaruphu eke ya ala. Obe unubedua ta madu eke ya shi; unu ta ama eke ya ala. ¹⁵ Unu ekpeje ikpe l'o bu madzu. Yẹbedua ta dukwa onye ya ekpe ikpe. ¹⁶ Temanu; o -bukpooru nu le ya ekpe ikpe be ikpe nk'ia bukwa ikpe, du maa. Ishi iya bu l'e to budu yẹbedua nwenkinyi iya ekpe ikpe ono. O bu Nna iya ono, bu onye ziru iya te ya bya ono be bu onye yee ya ekpe iya. ¹⁷ L'e dekwaru l'ekwo ekemu unu; su l'umadzu ebo -agbakpo-wa ekebe be iphe ono bunuphu oswi-okfu. ¹⁸ Ya atukwa onu onwiya; Nna iya ono, bu iya ziru iya te ya bya ono atukwaphu iya phu.”

19 *Èp*he aji iya: “?Nanụ Nna ngu ọbu?”

Jisọsu asụ *èp*he: “Unu ta makwa yèbe Jisọsu; unu ta ama Nna iya. Ndege ọ -bụru l'unu maru yèbedua; unu gega amakwarụphu Nna iya.”

20 Okfu ono bẹ Jisọsu nọ l'èke aakwakọbeje okpoga, a nuru Nchileke kfushia teke ọ nọ l'ime eze-ulo Nchileke ono ezi iphe; ọphu ọ dudu onye suru iya ẹka k'egude; okfu l'oge teke ee-gude iya te erudua.

Unu ta abyadu ẹke ya ala

21 Jisọsu asụ *èp*he ọdo: “Ya a-la; unu a-cho iya nta choo ya imo; unu ta acho-vu iya. Unu evuru iphe du eji, unu meru l'ishi ẹge unu vu iya; nwushihu. Ẹke ọbu, ya ala ọbu bẹ unu ta hakwa kẹ abyabya.”

22 Ya ndono; ndu Ju asu: “Ọwaa, ọ suru: ‘L'ẹke ya ala bẹ *èp*he ta sudu kẹ abyabya-a;’ ?ọo-kabẹ eje ọkfugbu onwiya tọo.”

23 Yọ sụ *èp*he: “Unubedua shi l'ẹke laru ali; ọbu lẹ yebedua shi l'imeli. Unubedua bu ndu kẹ mgboko-a; obenu lẹ yebedua ta budu onye kẹ mgboko-a. 24 Ya suru unu l'ọo ya meru iphe unu e-vuru iphe du eji, unu meru; unu evuru iya l'ishi ẹge unu vu iya; nwushihu; mbu yọ buru ẹge ono bẹ unu a-noduwaru l'iphe du eji unu ọbu; nwushihu; a gufulephu l'unu byaru bya ekweta l'ọo ya bu ‘Onye ono, ya suru lẹ ya bu ono.’ ”

25 *Èp*he aji iya: “?Bu onye b'i bu?”

Yọ sụ *èp*he: “Ọ bu iphe ono, ya shikpelephu lẹ mbulembu kfuturu unu ono bẹ ya bu. 26 O nweru igweligwe iphe ya e-kfu kfukuta unu; mekwaphu igweligwe iphe ya e-kpe unu ikpe iya. Obe onye ono, ziru iya nu ono bẹ bu onye ire-lanu; temanu b'ọ bu iphe ya nutaru onye ono, ziru iya nu ono l'onu bẹ ya arajẹ arara tẹ ndiphe nua.”

27 Ndu ono ta ma l'ọo Nchileke, bu Nna bẹ ookfu ekfuturu. 28 Jisọsu asụ *èp*he: “Teke unu wolileruphu Abubu-Ndiphe kpopyabe l'oshi-osweru bẹ unu a-ma teke ono l'ọo ya bu ‘Onye ono, ya suru lẹ ya bu ono;’ l'ọ bulephu iphe Nna ziru iya bẹ ya anoduje ekfu. 29 Temanu me onye ono, ziru iya nu ono ta habukwaa ya nkinyi iya. Ọ nokwaa swiru iya; kẹ l'ọ bulephu iphe du Nna iya ono mma l'obu bẹ ya anoduje eme tekenteke.”

30 Igweligwe ndu nuru teke Jisọsu ekfu okfu ono ekweta nk'iya.

Ohu lẹ amadu

31 Tọ du iya bu; Jisọsu asụ ndu Ju ono, kwetaru nk'iya ono: “Ọ -bụru l'unu kwetaru l'emekpelephu iphe ya ekfu bẹ unu buakwa ọkpobe ndu etsoje ọzo iya. 32 Unu a-makwanuru ọkpobe okfu ono; yọ buru ọkpobe okfu ono a-tọfu unu l'ẹgbu; mee t'unu ba abuhe ohu.”

33 *Èp*he asụ iya: “Mẹ *èp*he shikwa l'eri Ẹbirihamu; ọphu ọ budu l'ọ nweru *èp*he onye bujeru ohu. ?Buhunu ole bu kẹ l'aa-tọ *èp*he l'ẹgbu; mee t'ephe ba buhe ohu.”

34 Jisọsu asụ *èp*he: “Kamenu; tẹ ya karu unu: l'iphe bu onye eme iphe du eji bẹ bu ohu kẹ iphe du eji. 35 Ohu te ebujeekwaruru l'ulo nnajiufu iya gbururu jeye. Ọ kwa nwa, a muru amumu l'ufu ebuje iya gbururu jeye. 36 Ọo ya bu; ọ -bụru lẹ Nwa ono bẹ mewaru t'unu ba buhe ohu; bunu iya bu l'a towaru unu l'ẹgbu ọkpobe atoto. 37 Ya makwaru-a l'unu shi l'eri Ẹbirihamu; ọle unu emelee t'unu gbua ya; okfu l'unu te kwedu tẹ okfu iya ree unu ire l'ehu. 38 Iphe ya ekfu okfu

iya bu iphe ya gude-wa ɛnya iya phua l'ɛke Nna nọ. Iphe unubɛdua eme aburu iphe unu nuru l'onu nna unu."

³⁹ Ɛphe asu iya: "M'ọ kwa Ɛbirihamu bu nna ɛphe."

Jisosu asu ɛphe: "Ndege unu bu unwu Ɛbirihamu; me unu emenu-a iphe Ɛbirihamu meru. ⁴⁰ Obenu le nta-a be unu achọ ege unu e-shi gbua ya; mbu yebe onye bu ire-lanu, ya nuru Nchileke l'onu be ya kfulu unu. Ɛ to bukwa egbe iphe du ege ono be Ɛbirihamu meru. ⁴¹ Ọ bu iphe nna unu meru be unu eme."

Ɛphe asu iya: "Ɛ ta gbatakwa ɛphe l'okpara. M'ọ kwa Nna lanu be ɛphe nweru, bu iya bu Nchileke."

⁴² Ƴo su ɛphe: "Ndege o bu Nchileke bu Nna unu; unu gage yeru yebe Jisosu obu; ke l'o bu eke Nchileke nọ be ya shi bya. Ya ta nonyakwaa bya egude ike k'onwiya bya. Ọ kwa Nchileke ziru iya te ya bya. ⁴³ ? Nanu ege e meru be iphe ya ekfu te edoedu unu ɛnya. Iphe kparu iya nu bu l'unu te kwetadu l'unu a-nu okfu iya. ⁴⁴ Unu bu unwu Obutuswe. Ƴo buru Obutuswe ono bu nna unu. Iphe du unu mma l'obu bu t'unu mee iphe du nna unu ono mma l'obu. O shikpolephu le mbulembu butaru mgbugbu-madzu. Ɛka iya ta dubua l'ire-lanu; okfu l'ome ire-lanu ta nodu ya l'ehu. Teke o dzuru ejo-ire be ookfulekwaphu iphe ruberu egbe onye o bu. Ishi iya aburu l'o bu onye ejo-ire. Ƴo bukwaru iya phu bu nna ejo-ire l'onwiya. ⁴⁵ Obenu le yebe Jisosu ekfuje ire-lanu. Ọo ya meru iphe unu te kwetadu nk'iya. ⁴⁶ ?O nweru l'unu ha onye e-gbeshi; su l'owaa bu iphe du eji, ya mejeru ndo-o? Teke bu l'oo ire-lanu be ya ekfu; ?bu ngunu kparu iphe unu te kwedu le nk'iya bu iya. ⁴⁷ Onye bu Nchileke bu Nna iya anoduje anu okfu Nchileke. Iphe kpataru unu ta anuje okfu Nchileke; bu l'unu ta budu unwu Nchileke."

Jisosu yele Ɛbirihamu

⁴⁸ Ndu Ju ono asu Jisosu: "Ƴi riru l'o bu ɛphe ekfuswe me ɛphe -su l'i bu onye Sameriya; ogvu eburu ngu l'ehu?"

⁴⁹ Jisosu asu ɛphe: "Ɛ to nwekwa ogvu, bu iya l'ehu. Ọ kwa Nna iya be ya akwabẹ ugvu; unubɛdua ta akwabẹ yebe Jisosu ugvu; ⁵⁰ l'e-ba bu le ya achọ t'a jaa ya ajaja. O nweru onye lanu odo nkinyi iya, achọ t'a jaa yebe Jisosu ajaja. Ọ bu onye ono e-kpe ikpe. ⁵¹ Kamenu; te ya karu unu: iphe bu onye eme iphe ya ekfu; onye ono ta abyadu bya anwuhu anwuhu gbururu jeye."

⁵² Ndu Ju asu iya: "Nta-a be ɛphe makporu l'ogvu bu ngu l'ehu l'oswiya. Ɛbirihamu nokpokwaaruu nta; nọo imo; meebe nwuhule. Ege ono b'o dukota iphe bu ndu nkfuchiru Nchileke. Nggubedua abya asu ɛphe: 'L'iphe bu onye eme okfu ngu ta abyadu bya anwuhu anwuhu gbururu jeye le tutu yoyo.' ⁵³ Ƴi bya aka nna ɛphe Ɛbirihamu ekuku, mekocharu nwuhu anwuhu to? Ndu nkfuchiru Nchileke anwushihukotakwaphu. ?Bu onye be jisukporu l'i bu?"

⁵⁴ Jisosu asu ɛphe: "Ọ -buru l'oo te ya bya ajalaha onwiya ajaja me ajaja, ya aja onwiya te ge nwekwa iphe oo-ga buru. Ọ bu Nna iya ono, unu suru l'oo Nchileke unu ono ajaje iya ajaja. ⁵⁵ Yebedua maru iya. Obenu l'unubɛdua ta amakwanu iya. Ndege o buru le ya ta madu iya; m'ọ buru ejo-ire be ya adzu l'o bu unubɛdua. Obenu le ya maru iya; l'emeje iphe o kfulu. ⁵⁶ Onye iche unu; mbu Ɛbirihamu be ehuru tsoru

ena l'o gude enya iya phua mboku, yebe Jisosu a-bya le mgboko-a. O phuru iya; ehu atsoro ya ena."

⁵⁷ Ndu Ju asu iya: "'Ege tii no-rudua ukporo afa ebo l'afa iri-wa; b'i gbe phuwanu Ebirhamu?"

⁵⁸ Jisosu asu epehe: "Kamenu; te ya karu unu: m'a byakwa bya amu Ebirhamu; ya anoduhawa."

⁵⁹ Ya ndono; epehe akpakoro mkpuma t'ephe tua ya. Yo domia onwiya; shi l'eze-ulo Nchileke ono lufu.

9

Nwoke, ishi shi l'epho

aphu uzo

¹ Jisosu ejekwaru eke ooje; bya aphua nwoke, shi otsu ishi l'epho nne iya. ² Ndu etsoje uzo iya aji iya: "'Bu onye ole meru iphe du eji: ? bu nwoke meru iphe du eji; t'o bu ndu muru iya nu, kparu iphe a bya amu iya; yo tsuwa ishi?"

³ Jisosu asu epehe: "L'e to bukwa l'oo le nwoke-a meru iphe du eji; t'o bu l'oo ndu muru iya nu kparu iya otsu ishi. Iphe kparu iya nu bu t'e gbe shi le ishi ono, otsu ono; phu ege ike Nchileke reberu ire l'ehu iya.

⁴ Ayi jefutaje ozi ke onye ono, bu iya ziru yebe Jisosu ono teke iphoro dukwadu. L'enyasi abyaakwa; teke e to nwedu onye hakwadu k'oje ozi. ⁵ Le nta-a ya nokwadu le mgboko-a be ya bukwa iphoro ke ndu mgboko-a."

⁶ Yo kfutsua ege ono; bya agbushi onu-mini l'ali; bya egude onu-mini ono gwotota nwiphe epoto tee nwoke ono l'enya; ⁷ su iya: "Tugbua je aswaa ifu ngu l'okpuru Sayilowamu." Iphe Sayilowamu bu bu "Onye e ziru". To du iya bu; nwoke ono atugbua jeshia je aswaa ifu l'okpuru ono; latashia azu; l'aphuwa uzo.

⁸ Ndu obutobu epehe; me ndu shi aphuje iya l'eke ooro arọ ajilaha; su: "'To budunu-a nwoke-a, shi anoduje arọ arọ-ọ ndo-ọ?"

⁹ Ndu ahara su l'o kwa iya phu. Ndu asu: "Wawa; l'e to bukwa iya; l'o kwa onye yeru iya nu."

Nwoke ono asu l'o kwa-a yebedua.

¹⁰ Epehe aji iya ege e meru b'o phulahaaru uzo?

¹¹ Yo su epehe: "L'o kwa nwoke obu, eeku Jisosu be gwototaruru epoto tee ya l'enya phe ebo; wo iya: "Te ya tugbua je aswaa ifu l'okpuru Sayilowamu." Ya ndono; ya atugbua je aswaa ifu; watawaphu ophu uzo."

¹² Epehe aji iya eke Jisosu obu no.

Yo su epehe le ya ta makwa.

Ndu Farisii aji

nwoke ishi ono aji

¹³ Epehe eduta nwoke ono, shi atsui ishi ono dukfuta ndu Farisii.

¹⁴ Mboku ono, Jisosu metotaruru epoto tee nwoke ono l'enya; yo phulaha uzo ono bu mboku otu-ume. ¹⁵ Ndu Farisii abya ajikwa iya odo ege e shikpooru b'o phuderu uzo. Yo su epehe: "L'o teru iya epoto l'enya phe ebo; ya eje aswaa ifu; wata ophu uzo."

¹⁶ Ndu Farisii ahara; su: "Le nwoke ono te shikwa l'eka Nchileke. Odumeka; ?nanu ege e meru t'o dobeje nsọ, no le mboku otu-ume."

Ndu ophu asú: “Ìyèè! ?Nanúkpoò ẹ̀ge onye eme iphe dù ẹ̀ji e-me emekota egbe iphe-ophulenyà, dughbaa ẹ̀ge ono?” Olu ẹ̀phe agbaa iche iche; ẹ̀phe ekee onwẹ̀phe ẹ̀bo.

¹⁷ A nọnyakwaa; ndu Fárisii abya aji nwoke ono ọ̀do; sù iya: “Yeedu ọ̀nu. ?Nanù iphe jiri lẹ̀ kẹ̀ nwoke ono; keshinu o mewaru ngu; nggu aphù ọ̀zo?”

Yọ̀ sù ẹ̀phe: “L’ọ̀ bụ̀ onye nkfuchiru Nchileke b’ọ̀ bụ̀.”

¹⁸ Ndu Ju ono te kwe lẹ̀ nwoke ono shi atsù ishì; e mewa iya; yọ̀ wata ophu ọ̀zo nta-a. A nọnyaa; ẹ̀phe eje ekua ndu mụ̀ru nwoke ono, e meru: yọ̀ phulahaà ọ̀zo ono; jì ẹ̀phe: ¹⁹ “?Bù onye ọ̀waa bụ̀ nwatibe unu ọ̀bu, unu shi sù l’a bya mụ̀; yọ̀ tsùwa ishì-a? ?Nanù ẹ̀ge e meru b’ọ̀ bya aphulahaà ọ̀zo nta-a?”

²⁰ Ndu mụ̀ru nwoke ono asù: “L’ẹ̀phe makwaru-a l’onye ọ̀waa bụ̀ nwatibe ẹ̀phe; makwaru-a l’o shi ọ̀tsu ishì l’ẹ̀pho nne iya. ²¹ Obenu l’ẹ̀ge e shiru; yọ̀ bya aphùde ọ̀zo nta-a bẹ̀ ẹ̀phe ta makwa; ophu tọ̀ bụ̀kwanu l’ẹ̀phe gbe maru onye ọ̀bu, meru t’ọ̀ wata ophu ọ̀zo ọ̀bu. Unu jikwaa ya; l’ẹ̀ tọ̀ bụ̀hekwa nwata. Unu jì iya; yẹ̀bedua e-kfuaru l’ọ̀nu iya.” ²² Iphe, meru iphe ndu mụ̀ru nwoke ono gude kfua ẹ̀ge ono bụ̀ l’ẹ̀phe atsù ndu Ju egvu; okfu lẹ̀ ndu Ju kfuhawaru iya kepyaa ya akù l’o -nweru onye gude ọ̀nu kfua l’edzudzu ọ̀ha l’ọ̀o Jisọ̀su bụ̀ Kuráyisutu ọ̀bu; ẹ̀phe ebufu onye ọ̀bu t’ẹ̀ b’ọ̀ batajẹ̀he l’ùlo-ndzuko ẹ̀phe. ²³ Ọ̀ bụ̀ iya meru iphe ndu mụ̀ru nwoke ono sùru: “T’ẹ̀phe jikwaa ya; l’ẹ̀ tọ̀ bụ̀hekwa nwata nshì.”

²⁴ Tọ̀ dù iya bụ̀; ẹ̀phe abyakwa bya eku nwoke ono, shi atsù ishì ono k’ugbo ẹ̀bo; sù iya: “Kwabẹ̀ Nchileke nkinyi iya ugvu; nggu ekfuaru ẹ̀phe ire-lanù; l’ẹ̀phebedua l’onwẹ̀phe marua lẹ̀ nwoke ono bụ̀ ẹ̀jo madzù.”

²⁵ Yọ̀ sù ẹ̀phe: “Ọ̀ -bùru lẹ̀ nwoke ono bụ̀ ẹ̀jo madzù bẹ̀ ya ta makwa. Obenu l’iphe lanù, ya ka ogude ẹ̀ka bụ̀ lẹ̀ ya shi atsù ishì; ọ̀le nta-a bẹ̀ ya aphùwa ọ̀zo.”

²⁶ Ẹ̀phe aji iya: “?Nanù ẹ̀ge ọ̀ mụ̀ru nggu l’iya? ?Nanù ẹ̀ge o meru ngu, meru; nggu awata ophu ọ̀zo?”

²⁷ Yọ̀ sù ẹ̀phe: “L’ọ̀ kwa-a iphe lanù-wa, ya kfuhawaru unu; unu ta ngaru iya nchì-wa. ?Bù ngunu kparu iphe unu eme t’unu nufua ya ọ̀do? ?Tọ̀ dù unu t’unu bùru ndu etsoje ọ̀zo iya tọ̀?”

²⁸ Ẹ̀phe awùpyabe iya iphu; wo iya: “Bùkwaru onye etsoje ọ̀zo iya nggùbedua. Ẹ̀phebedua kwa ọ̀zo kẹ̀ Mòsisu bẹ̀ ẹ̀phe etso. ²⁹ L’ọ̀o Mòsisu bẹ̀ ẹ̀phe maru, Nchileke kfuru okfu nù; obenu lẹ̀ nwoke ọ̀waa bẹ̀ ẹ̀phe ta makwa ẹ̀ke o shi.”

³⁰ Nwoke ono, shi atsù ishì ono ebua; jì ẹ̀phe: “?Yọ̀ bùru ngunu? Ọ̀waa dùkwa iya biribiri! Unu ta madu ẹ̀ke o shi; ọ̀le o mekwaru iya; ya aphù ọ̀zo. ³¹ Iphe doru ẹ̀nya bụ̀ lẹ̀ Nchileke ta angajẹ̀duru ndu eme iphe dù ẹ̀ji nchì. Obenu l’onye abaru Nchileke ẹ̀ja; l’eme uche-ọ̀bu iya; bẹ̀ ọ̀ngajeru nchì. ³² Lẹ̀ keshinu mgboko dũberu b’ẹ̀ tọ̀ dũbukwaa onye nũjeru l’o nweru onye meru onye a bya bya amù; yọ̀ tsùwa ishì; yọ̀ wata ophu ọ̀zo. ³³ Ndege nwoke-a te eshiru Nchileke l’ẹ̀ka m’ẹ̀ tọ̀ dũkwa iphe ọ̀ gẹ̀ga dù ike ememe.”

³⁴ Ẹ̀phe avùaru iya pyii; wo iya: “?Iime t’i zia ẹ̀phe ngunu; lẹ̀ nggùbe onye ngypyaberu ome iphe dù ẹ̀ji l’ẹ̀ra?” Ẹ̀phe achifu iya.

Otso ishì kẹ̀ ndu Fárisii

³⁵ Jisòsu anua l'èphe chifuwaru nwoke ono; bya eje achọ-vu iya; jì iya: “?I kweru kẹ Abubu-Ndiphe?”

³⁶ Nwoke ono asu Jisòsu: “?Bụ onye bụ Abubu-Ndiphe? Kanuru iya ẹya; k'ophu ya e-kweta nk'ia!”

³⁷ Jisòsu asu iya: “I gudeekwa ẹnya ngu phua ya; e bebekpoonu; yọ buru iya ekfu anu ngu nta-a.”

³⁸ Nwoke ono asu iya: “Owoo! Nnajiufu; ya kwetaakwaru;” bya ebua ifu l'ali; baaru iya aja.

³⁹ Jisòsu asu iya: “Iphe, meru iphe ya byaru lẹ mgboko bụ tẹ ya kpee ikpe; k'ophu ndu atsụ ishi a-wata ophu ọzo; ndu ophu aphụ ọzo awata ọtsu ishi.”

⁴⁰ Ndu Fárisii, haru nonyabe iya nu; anukota okfu ono; bya aji iya: “?Iikfu l'èphebedua atsufukwaaphu ishi tọ gnu?”

⁴¹ Jisòsu asu ẹphe: “Ndege unu atsụ ishi m'ẹ tọ dukwa iphe dọ ẹji, gẹga nọ unu l'ẹhu. Obenu lẹ keshinu unu suru l'unu aphụ ọzo bẹ unu vukwaphu iphe dọ ẹji unu l'ishi ẹge unu vu iya.”

10

Onye eche aturu

¹ Jisòsu asu ẹphe: “Kamenu; tẹ ya karu unu: onye ẹ-te shidu l'onu ọzo bahu l'odu-aturu; onye ono -shia ibyiya ọdo nyiba iya enyiba; kamenu onye ono bụ onye iphura; buru onye ana nfu. ² Obenu onye shiru onu ọzo bahu l'ẹke, aachibaje aturu; onye ono bụ onye eche aturu ono. ³ Oo onye ono bẹ onye eche ẹke ono, aachibaje aturu ono aguhajeru ọzo; buru onye eche aturu ono bẹ aturu ono anuje olu iya. Ookuje aturu nk'ia ẹpha l'ẹhu l'ẹhu; chita iya; l'eduzi iya ọzo. ⁴ Teke ọ chifutabebeleruphu aturu nk'ia; yo vuturu iya ọzo; aturu ono l'ọ ha awu etso iya; kẹ l'ọ maru olu iya. ⁵ Ẹ too kwekwa etso onye ọdo. Ọ -phua onye ọdo; yo gbe agbaru iya ọso; okfu l'ẹ tọ madu olu ndu shi uswe.”

⁶ Ono aburu ẹtu; Jisòsu anmaaru iya ẹphe. Obenu l'ẹ to dodu ẹphe ẹnya; mbu iphe ookfu.

Jisòsu; onye obu-oma, eche aturu

⁷ Tọ dọ iya bụ; Jisòsu asu ẹphe ọdo: “Kamenu; tẹ ya karu unu: l'ọo yẹbedua bụ onu-ọzo ẹke, aachibaje aturu. ⁸ Iphe bụ ndu vu iya ọzo bya bukota ndu iphura; buru ndu abali-d'egvu. Obenu l'aturu ono ta ngaduru ẹphe nchi.” ⁹ Oo yẹbedua bụ onu-ọzo ono. Onye shiru iya bahu bẹ aa-dzofutakwa. Onye ono e-shi iya bata; shikwa iya phu lufu; phua ẹke ọo-ta nri ẹge aturu aphuje. ¹⁰ Iphe onye iphura abyaje bụ tẹ ya zita iphe; gbushia egbushi; mẹ tẹ ya laa iphe l'iyi. Obenu l'iphe yẹbedua byadoru bụ k'ophu aturu ono e-nweru ndzụ; nwee ya nweru k'etsutsu iya.

¹¹ “Oo yẹbedua bụ onye obu-oma obu, eche aturu obu. Onye obu-oma eche aturu egudeje kẹ aturu iya ono taa ishi ndzụ iya. ¹² Onye ophu e butaru ebuta apajeru aturu ono haa; gbalaa teke ọ phuru ẹke agụ abya; okfu l'ẹ tọ buda iya bụ onye eche aturu ono; tọ bụ iya nwe iya. Agụ ono -ruta; yọ abya akfupya aturu ono; chikashia ya. ¹³ Onye ono, e butaru ebuta ono agbalaje; okfu l'ọ bulephu ebuta b'e

butaru iya. E tọ kpadu ishi aturu ono.”¹⁴ “Oo yẹbedua bụ onye obu-oma ono, eche aturu ono. Ya maru ndu ophu bụ nk'ia; ndu ophu bụ nk'ia amaru iya.¹⁵ O kwaphụ ege ono bẹ Nna iya maru iya; yẹbedua amaru Nna iya. Ya egudeje ke aturu iya ono taa ishi ndzụ iya.¹⁶ Ya nwekwaruphu aturu odo, e-te tsodu ndu owaa. Ya jefutajekwa je achitafua ya; yọ tuko anụ olu iya. Oo ya bụ; yọ tuko nmagbabe buri ikpo aturu lanụ; nweru onye lanụ, a-nodu eche iya nụ.

¹⁷ “Iphe meru iphe Nna iya yeru iya obu bụ okfu le ya turu ishi ndzụ iya; k'ophu ya a-nataphu ndzụ iya obu azụ odo.¹⁸ E to nwekwa onye nafuru iya eya. O kwa yẹbedua chiru obu iya; taa ishi ndzụ iya obu. Oo yẹbedua b'ọ nọ l'eka te ya taa ya; bukwaru iya phụ b'ọ nọ l'eka te ya nataphu iya azụ odo. O bụ iphe ono bẹ Nna iya ziru iya te ya mee.”

¹⁹ Ndu Ju egudekwaphu okfu ono, Jisosu kfuru ono kejaa onwephe ebo.²⁰ Igweligwe ephe asụ: “L'ọ kwa ogvu bu iya l'ehu. L'ifu bohukwaru iya. ?Bụ ngunu meru iphe unu ngaberu nchi l'iphe ono, okfu ono?”

²¹ Ndu ophu asụ: “L'okfu owaa, o kfishi-wa ta bukwa okfu onye ogvu bu l'ehu. ?Unu phujeru eke ogvu duru ike mee onye atsụ ishi; t'ọ wata ophu ọzo odo?”

Ndu Ju ajika Jisosu

²² Yo be l'oge, eemeje eswe-iphe le Jerúsalemu; bụ iya bụ eswe-iphe, e gude anyata teke e megeru eze-ulo Nchileke; goru iya ye Nchileke l'eka. Teke ono bụ oge oyi atsuje nshinu.²³ Yọ buru l'oge winta; Jisosu l'akpappe l'eze-ulo Nchileke; l'eka iya ke Onu-oguzo Sólomonu.²⁴ Tọ dū iya bụ; ndu Ju abya adọ-pee ya mgburumburu; jì iya: “? Bukpohunua a nọ-beru inobe agha bẹ ii-me t'obu be ekoheru ephe ekoru? Kfunuru ephe hoo-haa: ?Bụ nggu bụ Kuráyisutu obu tọo?”

²⁵ Jisosu asụ ephe: “Ya kfuhaakwaru iya unu; obe unu te kwetadu. Iphe bụ ozi ono, ya eje ono, bụ ozi ono, Nna ziru iya te ya jee ono bukotakwa iphe agbaru iya ekebe.²⁶ Obenu l'unu te kwetadu; okfu l'unu ta ayidu le ndu ophu bụ aturu ke yebe Jisosu.²⁷ Aturu nk'ia anoduje anụ olu iya. Ya maru iya; yọ noduje awu etso iya.²⁸ Ya anuje iya ndzụ gbururu jeye; to nwe l'ọ laa l'iyi; tọ dū onye ha ke t'ọ nafu iya eya l'eka.²⁹ Nna iya ono, bụ iya woru iya ye iya l'eka ono bẹ kakota iphemiphe obule nshinu; ophu 'ọ dudu onye a-dū ike nafu iya Nna iya l'eka.³⁰ Yẹbedua yele Nna iya bụ nanu.”

³¹ Ya ndono; ndu Ju akpakokwaa mkpuma k'ugbo ebo t'ephe tugbua ya.³² Jisosu asụ ephe: “Ya koshiakwaru unu igweligwe ozi, dū mma, shi iya l'eka. ?Bukpohunua ole l'iphe ono, ya meshiru ono bẹ unu e-gude tugbu iya le mkpuma?”

³³ Ndu Ju asụ iya: “E tọ kwa k'ozì, dū mma, i jeru bẹ ephe eme t'ephe tugbua ngu le mkpuma. Iphe meru iphe ephe eme t'ephe tugbua ngu le mkpuma kwa l'iikfubyishi epha Nchileke; l'eka o bụ nggube madzụ mmanu bẹ wotaru onwongu mebe Nchileke.”

³⁴ Jisosu asụ ephe: “?T'e dedu iya edede l'ekwo ekemu le Nchileke suru: 'L'unu butua 'nchi l'ehu l'ehu.’³⁵ Ayi makwaru l'iphe ekwo okfu Nchileke kfuru te enwedu echikpo. O -buru le Nchileke kuru ndu ono, o yeru okfu iya l'eka ono 'nchi l'ehu l'ehu;³⁶ ?o meru imagha bẹ unu suru l'ọ ekfurushi bẹ ya ekfurushi epha Nchileke; okfu le ya suru: 'L'ọ yẹbedua bụ Nwatibe Nchileke.' Mbụ; o kwa Nchileke ono

fɔtaru iya; zi iya tɛ ya bya lɛ mgboko. ³⁷ Ọ -buru l'iphe-a, ya emegbaa-wa te shidu l'ɛka Nna iya; unu be kwetakpohekwa nk'iya. ³⁸ Obenu lɛ teke ọ bukwanu l'ọ bu iphe shi l'ɛka Nna iya bɛ ya emegbaa-wa; unu kwetakpoonu l'iphemiphe ọbule ono, ya emegbaa ono shia l'ɛka Nna iya; m'ọ -ruhuru; unu 'ekwetakpodua nɛ kɛ yɛbe Jisosu. Unu -kweta; ọo ya bu; yo doo unu ɛnya: unu amaru lɛ Nna nọ iya l'ime; yɛbedua anọdu Nna l'ime."

³⁹ Ẹphe awu-lihukwa ọdo t'ẹphe kpachia ya l'ẹke ono; yọ nyifu ẹphe l'ẹka.

⁴⁰ Yọ tugbukwaa ọdo je adaghaa Jọdanu; lufu azu iya ọphu; rua ẹke ono, Jonu shi anọduje emeshi baputizimu l'odungu ono; nọdu l'ẹke ono. ⁴¹ A du l'igwe wu-kfuta iya. Ẹphe ekfutsua: "Lɛ Jonu te mekwa iphe du biribiri; ọbu l'iphe bu iphe o kfuru l'ẹhu nwoke-a bukotakwa oswi-okfu." ⁴² A du l'igwe kweta nk'iya l'ẹke ono.

11

Anwuhu Lázarosu

¹ O nweru nwoke lanu, aza Lázarosu, bu onye Bétani; ẹhu ta du iya mma. Bétani bu iya bu mkpukpu, Méri yele nwunne iya kɛ nwanyi, bu Máta bu. ² Méri ọwaa bu iya bu nwanyi ono, wotajeru manumbeleke, eshi kwekwekwe bya etee Nnajiufu, bu Jisosu l'okpa labu; gude ẹgbushi fucha ya ẹya ono. Ọ bu nwunne iya kɛ nwoke, bu Lázarosu; bɛ iphe eme ọbu. ³ Ya ndono; unwunne iya ndu k'unwanyi ono ezia ozi t'e je ekfuru Jisosu l'onya iya-a, o yeru obu-wa bɛ ẹhu ta adukwa mma.

⁴ Jisosu anule iya phu; su: "L'ẹhu ọwaa bɛ yele ishi Lázarosu ta ayikwa. L'iphe meru iphe oome kwa k'ọphu ee-gude iya kwabɛ Nchileke ugwu; shikwa iya phu jaa Nwatibe Nchileke ono ajaja."

⁵ Jisosu yeru Máta; mɛ nwunne iya kɛ nwanyi; mɛ Lázarosu obu nshinu. ⁶ Ya ndono; Jisosu anutsulephu l'ome-l'ẹhu guderu Lázarosu; yọ kpọ ukfu; nọfua abali ẹbo l'ẹke ono, ọ nọ ono. ⁷ E metsua; yọ su ndu etsoje ọzo iya: "Unu gbeshi t'ẹphe la azu lɛ Judiya."

⁸ Ndu etsoje ọzo iya asu iya: "M'ọ buwokwaa bɛ ndu Ju shi ese t'ẹphe gude mkpuma tugbua ngu; ?bu iya b'i sɛru lɛ yi-la azu l'ẹke ono ọdo?"

⁹ Jisosu asu ẹphe: "?Tọ budunua awa iri l'ẹbo bɛ nọ l'eswe ujiku lanu? Iphe bu onye eje ije l'eswe ta akpakotajekwa iphe daa; kɛ l'onye ono gude iphoro kɛ mgboko aphu ọzo. ¹⁰ Obenu l'ọ -buru l'enyashi bɛ madzu eje ije bɛ onye ọbu akpakotaje iphe daa; okfu l'ɛ to nwedu iphoro, nọ iya l'ẹhu." ¹¹ Yo kfuebelephu ẹge ono; wo ẹphe: "Ọnya ẹphe; mbu Lázarosu bɛ mgbɛnya tsuakwaru; ọle ya e-jewa tɛ ya je etee ya lɛ mgbɛnya ono."

¹² Ndu etsoje ọzo iya asu iya: "Nnajiufu; ọ -buru l'ọo mgbɛnya bɛ ooku b'ọ buakwa iya akorohu teke o tehuru." ¹³ Ẹphe gbe tubesu l'ọo mgbɛnya bɛ ookfu okfu iya. Obenu l'iphe Jisosu ekfu teke ono bu l'ọ nwuhuwaru. ¹⁴ Ya ndono; Jisosu abya ekfujaaru iya ẹphe ekfuja: "Lɛ Lázarosu nwuhuakwaru. ¹⁵ L'ọ kwa l'okfu ẹhu unu b'ọ gude ẹhu atso iya ɛna; lɛ ya ta nọdu l'ẹke ono. Ọ bu iphe ono e-me t'unu kweta nk'iya. Unu tugbua t'ẹphe jekfu iya."

16 Tómosu, bú onye eekuje “Ejima” asú ndu ephe l’iya tũko etso ọzo Jisọsu: “T’ephe tsoru Nnajiufu je; k’ophu ephe l’iya a-nwuhukota l’eka lanu.”

Jisọsu l’onwiya bú oteta-l’onwu; buru ndzu

17 Tọ dú iya bú; Jisọsu abyaruta bya aphua lẹ Lázarusu gbe nọwanu abali ẹno l’ime ili. 18 Bétani bẹ nọnyabekwaa Jerúsalemu ntse. Ọ dúlephu iphe ha l’ọ bú manyiru ẹbo; m’e -shi Jerúsalemu. 19 Ọo ya meru iphe ndu Ju dú igweligwe wuru bya okporu Mátá yẹle Méri ifu kẹ nwunne ephe ono, nwuhuru nọ ono.

20 Mátá anulephu lẹ Jisọsu abya; gbakfube iya. Méri yẹbedua adugaruru anọdu l’ulo. 21 Mátá abya asú Jisọsu: “Nnajiufu; ndẹge ị nọ l’ẹke-a; mẹ nwunne ayi nwoke-a ta ga nwuhukwa. 22 Ọle jeyekwa m’ọo nta-a bẹ ya makwarua l’ẹ to nwedu iphe ị sọru Nchileke t’o meeru ngu, ẹ to mederu ngu.”

23 Jisọsu asú iya: “Lẹ nwunne ngu kẹ nwoke e-tetakwaa nọdu ndzụ.”

24 Mátá asú iya: “Ya makwarua l’oo-teta ọdo nọdu ndzụ teke iphe bú madzụ kparamkparamu e-shi l’onwu tetakota nọdu ndzụ lẹ mbọku ikperazụ.”

25 Jisọsu asú iya: “Ọ kwa yẹbedua, bú Jisọsu bú onye emeje ndu nwuhuru anwuhu; ephe eshi l’onwu teta; ya anụ ephe ndzụ. Iphe bú onye woru onwiya ye iya l’eka a-nọdu ndzụ; m’o -ruhuru; onye ọbu nwuhu anwuhu. 26 Iphe, bú onye nọ ndzụ; wowaru onwiya ye iya l’eka te nwekwa l’ọ nwuhu anwuhu gbururu jeye. I kwetaru l’okfu iya ono; tẹ ti kwetadu?”

27 Mátá asú iya: “Iyee! Nnajiufu; ya kwetakwaru-a l’ọ bú nggu bú Kuráyisutu ọbu, bú Nwatibe Nchileke ono, bú iya bú onye ọbu, a-bya lẹ mgboko-a.”

Enya-mini agbakahu Jisọsu l’anya

28 Mátá ekfutsulephu ege ono; tugbua je ekuchi nwunne iya; mbu Méri ekuchi; tọo nwẹhu sụ iya: “O-zi-iphe nọkwa l’ẹke-a; l’ookukwa ngu oku.” 29 Méri anule iya phụ; kwolihuwaphu jekfushia Jisọsu. 30 Teke ono bẹ Jisọsu ta batakwaa l’ime mkpukpu ono. Ọ bukwa dua l’ẹke ono, Mátá jekfuru iya ono b’ọ nọ. 31 Ndu Ju ono, ephe lẹ Méri nọ l’ulo; ephe ayọru iya kẹ nwunne iya ono aphulephu ege o zilihuru lufushia etezi; wu-lihu tsoru iya; l’ẹke ephe tubesu lẹ oojewa l’ili; tẹ ya je anọdu l’ẹke ono raa ẹkwa.

32 Ya ndono; Méri abyaruta ẹke Jisọsu nọ. Aphuphu, o phụ Jisọsu; dawa iya phụ l’iku okpa; sụ iya: “Nnajiufu; ndẹge ị nọhawa l’ẹke-a; mẹ nwunne iya kẹ nwoke-a ta ga nwuhukwa.”

33 Jisọsu aphulephu Méri ẹke ọora ẹkwa; mẹ ndu Ju ono, tso iya nọ ono ẹke ephe tũkokwaruphu ara ẹkwa; yo rua ya l’ẹhu; mbu kfubekpoo ọsua rua ya l’ime meji. 34 Yọ jị ephe: “?Bụ awe bẹ unu liru iya?”

Ephe asú iya: “Nnajiufu; byanụ bya aphụ iya.”

35 Enya-mini agbakahuwaphu Jisọsu l’anya. 36 Ya ndono; ndu Ju asú: “Nshọo! Unu lekpoduanu ẹge o yeberu Lázarusu obu.”

³⁷ Yo nweru ndu ophu haru; su: “?Bụ iya bụ lẹ nwoke-wa, bụ iya meru onye ishi; yọ phulaha a ụzo-wa ta ge emedunua Lázarosu t’ẹ b’ọ nwuhushi too?”

*Lázarosu tetaru;
nọdu ndzu*

³⁸ Yo rua Jisosu l’ẹhu odo; yọ tughua jeshia l’ili l’ẹke ono, e liru Lázarosu ono. Ili ono bẹ bụ ogha b’e gude eze mkpuma bechia onu iya. ³⁹ Jisosu asụ ẹphe: “T’ẹphe nwufu-eze mkpuma ono.”

Ya ndono; Mát, bụ nwunne nwoke ono, nwuhuru anwuhu ono asụ iya: “Nnajiufu; mę ọo-nodukwa eshiwa nshi. Ntanụ kweekwa iya abali ẹno k’ophu e liru iya.”

⁴⁰ Jisosu asụ iya: “?Ya ta sụhadunu ngu-a l’i -kweta b’ii-gude ẹnya ngu phụ ẹge Nchileke e-gude koshi ẹge ya dụ-be biribiri.” ⁴¹ Tọ dụ iya bụ; ẹphe abya enwufu mkpuma ono; Jisosu abya apalia ẹnya imeli; su: “Nna; ya ekele ngu ekele; okfu l’i nwaru olu iya! ⁴² Ya makwarua l’ẹ to nwedu teke ẹ tii nujedu olu iya. Obenu l’ọ bụ ndu-a, vudotsua l’ẹke-a bẹ ya gude okfu ẹhu ẹphe ekfu okfu-a; k’ophu ẹphe e-kweta l’ọo nggu ziru iya tẹ ya bya.” ⁴³ Yo kfuebelephu ẹge ono; bya arashia ya ike; su: “Lázarosu; lufuta!” ⁴⁴ Nwoke ono, nwuhuru anwuhu ono alufuta yẹle mbacha, e gude kegbabetsua ya ẹka m’okpa; ọwaa ẹkwa-odzu, e gude phuchia ya ifu. Jisosu asụ ẹphe: “Unu toshia ya iphe ono; haa ya t’ọ tughua.”

Idzu ishi Jisosu

(Mát 26:1-5; Mak 14:1-2; Luk 22:1-2)

⁴⁵ Igweligwe ndu Ju ono, ẹphe lẹ Méri yi ono aphua iphe ono, Jisosu meru ono; kweta nk’iya. ⁴⁶ Obenu l’o nweru ndu ophu haru jekfube ndu Fárisii je akọoru ẹphe iphe Jisosu meru. ⁴⁷ Ya ndono; ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mę ndu Fárisii akpokoo ndu ogho ikpe, etsoje ẹphe ekpe ikpe; su ẹphe: “?Bụ ngunu bẹ ẹphe e-mekpoo? Lẹ nwoke-wa emekwa igweligwe iphe-ophuleny. ⁴⁸ Ẹphe -haa ya t’o meru iya tughua bẹ iphe bụ madzu phuu a-tukokwa kweta nk’iya; ndu Rómu abya atuko eze-ulo ẹphe-wa tsupyashia; lụa mba ẹphe-wa kpamu.”

⁴⁹ Obenu l’onye lanụ l’ẹphe, ẹpha iya bụ Káyafasu, bụ iya bụ eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja k’afa onanu sụru ẹphe: “L’ẹ tọ nwekwa iphe unu maru lẹ phuu. ⁵⁰ ?Unu ta madu l’ọ ka mma t’onye lanụ nwụ-chiaru oha; karia tẹ ndu alí-a l’ẹphe ha buru kpurupyata?” ⁵¹ Okfu ono bukwa iya-a b’o shi onu bụ l’oswiya; obu l’ẹ tọ kwa iya gude ike k’onwiya kfu ya. Obenu lẹ keshinu ophu o bụ iya bụ eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja k’afa onanu b’ọ phuru lẹ Jisosu e-mekochaa nwụ-chiaru oha onwu. ⁵² Ẹ tọ bụlekwa mba ono nwenkinyi bẹ ọo-nwụ-chiru. O kwaphu ẹge ono; bẹ ọo-chikobe unwu Nchileke ono, gbakashihuru; dzuru mgboko ono; t’ẹphe buru nanụ.

⁵³ Dube mbọku ono kwaseru; ndu Ju eshibekpelephu idzu ẹge ee-shi kpaphua Jisosu. ⁵⁴ Tọ dụ iya bụ; Jisosu akpabuhu l’edzudzu oha ẹke ndu Ju nọ. Yo shi l’ẹke ono tughua jeshia alí obu, nonyabe echi-egu; je abahụ lẹ mkpukpu, eekuje Ifuremu. Yọ laa ẹke ono je anodu yẹle ndu etsoje ụzo iya.

⁵⁵ Teke ono bẹ Aji Esweta ndu Ju tųwaru l’ukfu. Igweligwe ndu shigbaa l’alí ndu Ju atuko jeshia Jerúsalemu t’ẹphe je emeodu nsọ ke

osafu onwonye mmerushi; ɽemanu a bahude l'aji ono. ⁵⁶ Epe atuko l'elephe enya Jisosu. Epe edzukoo l'eze-ulo Nchileke; l'ajitsua ibe epe: “?Ege epebedua arikpoo ya? Mbú; ?oo-bya l'aji-a ɽoo?” ⁵⁷ Ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Fárisii ekfuhawa iya kepyia ya aku: “L'o -nweru onye maru eke o no; t'onye obu bya agbaaru epe ama t'ephe je egude iya.”

12

*Aakwabe Jisosu ugu
le Bétani*

(Mát 26:6-13; Mak 14:3-9)

¹ Yo wudu-waa abali ishingu t'e kpuba le Aji Esweta ono; Jisosu ejeshia Bétani. Bétani bu mkpukpu, Lázarosu bu; bu iya bu nwoke ono, o mejeru; yo shi l'onwu teta nodu ndzu ono. ² Jisosu erua eke ono; epe eshiaru iya ite ebyee. Yo buru Mátá be bu onye ophu akwashí nri; Lázarosu yebedua etsoru le ndu epe le Jisosu tukoru eri nri ono. ³ Ya ndono; Méri egbeshi je ewota akpamu obu, o no mbu manumbeleke, e gude nadu, guru egugu mee. Manu ono be aazu l'oke aswa. Yo wota iya bya etee Jisosu l'okpa; gude egbushi, no iya l'ishi efucha iya eya. Mkpó manu ono atuko ulo ono gvua kfurukfuru. ⁴ To du iya bu; Júdasu Isukáryotu, bu onye lanu le ndu etsoje uzo iya, bu iya bu onye obu, e-mekochaa deru iya ye obu; atufulephu onu; su: ⁵ “?Bunua ngunu meru iphe e te redu egiri manu-a erere; reta iya ukporo pongu le pongu iri; woru okpoga iya keeru ndu ukpa?” ⁶ Iphe meru iphe o kfu iya kwa l'o bu onye iphura. O bu iya egudeje eda, epe eyeje okpoga. Yoo yeje eka l'eda ono gbeta iya iphe.

⁷ Jisosu asu iya: “Sefu nwanyi-a onu l'ehu. Haa ya t'o kwakobe iphe o gude ngaberu mboku, ee-li yebe Jisosu. ⁸ Ndu ukpa be unu l'ephe no tekenteke. Obenu le yebedua be unu l'iya ta anodu tekenteke.”

Idzu ke t'e gbua Lázarosu

⁹ Yo be teke igweligwe ndu Ju nuru le Jisosu nowa le Bétani; epe awuru jeshia eke ono. E to bulekwa k'ehu Jisosu be epe gude je kpú. Epe jekwaruphu ophu Lázarosu, bu iya bu onye ono, Jisosu meru: yo shi l'onwu teta nodu ndzu ono. ¹⁰ Ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja achia idzu l'ephe e-gbukwaphu Lázarosu. ¹¹ Ishi iya aburu l'o bu okfu ehú iya be igweligwe ndu Ju anashihu ndu ishi epe; agbakashihu ejegbaa okweta ke Jisosu.

Jisosu abahu Jerúsalemu

(Mát 21:1-11; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

¹² Yo be echile iya; igweligwe ndu ono, byaru ogba Aji Esweta ono anu le Jisosu abya Jerúsalemu. ¹³ Epe achitagbaa ekwo-igu; wu-lihu bya iya ndzuta; l'atu okokooko asuje: “Ajaja bu ke Nchileke-o! Onye a goru onu-oma nu b'o bu; mbu onye ono, Nnajiufu, bu Nchileke ziru t'o bya ono. Te Nchileke goru onu-oma nu Eze ndu Izurelu!”

¹⁴ Ya ndono; Jisosu abya aphua nwa nkakfu-igara bya adugaru l'eli iya; bu iya bu ege e deru iya l'ekwo okfu Nchileke; su:

¹⁵ “Unube ndu Zayonu; unu ba atsushi egvu;

le nta-a be eze unu dugaru l'eli

nwa nkakfu-igara abya.”*

¹⁶ Iphe ono adukota ndu etsoje ụzo iya wujiwuji lẹ nchị l'odungu. Obenu l'ọ bya ebelephu teke ono, Nchileke kubataru Jisọsu l'imigwe; kwabẹ iya eze ugbo ono; ephe egbe bya anyata teke ono l'ekwo okfu Nchileke kfuru iphe ono. Mbụ; ephe egbe mehawaru iya nụ iphe ono, ekwo okfu Nchileke kfuru ono.

¹⁷ Teke ono, Jisọsu kuru Lázarusu; mee ya; yọ nọdu ndzụ odo; shi l'ẹke, e liru iya lufuta ono b'a ha l'igweligwe nọdu l'ẹke ono. Yọ buru igweligwe ndu ono, nọ l'ẹke ono bẹ je ekfukashiaru ndu odo iphe ono, meru nụ ono. ¹⁸ Oo ya kparu iphe mkporo-oha zafuru bya iya ndzuta. Ephe nūhawaru l'ọo Jisọsu bẹ meru iphe ono, dū biribiri ono. ¹⁹ Ndu Fárisii l'asuje ibe ephe: “Unu lewaru l'iphe ayi ese te enwekwa ishi. Unu phūwaru ẹge ndu mgboko l'ophu zehuru etso iya.”

Ndu Girisu, haru acho Jisọsu

²⁰ Ndu Girisu haru yiru lẹ ndu ono, jeru obaru Nchileke ẹja lẹ Jerúsalemu teke ono, aagba aji ono. ²¹ Ephe abya awukfuta Filipu. Filipu bụ onye Betusáyida, bụ mkpukpu nọ lẹ Gálili. Ephe asụ iya: “Nwoke; ?nanụ ẹge ephe e-me t'ephe lẹ Jisọsu phụ?”

²² Filipu eje ekfuru iya Ánduru. Ánduru yẹle Filipu ayiru je ekfuru iya Jisọsu. ²³ Jisọsu asụ ephe: “Iyaa! O ruakwaru mbụ teke aaphụ Abụbu-Ndiphe l'odu-biribiri iya. ²⁴ Kamenu; tẹ ya karu unu: l'ọ kwa ẹge akpuru witu adalahuje l'alị rehu ẹwa; bụ ẹge yẹbedua nwuhufutaje. O -buru lẹ ya ta nwuhudu; bẹ ya dulekwaa nanụ l'ọ bụ akpuru witu lanụ. Obenu lẹ ya -nwuhu; ya adu l'ọ bụ akpuru witu lanụ ono, mekocharu vuta; bya amishia nebyi ono; bụ iya bụ l'igweligwe madzụ e-shi iya l'eka nweru ndzụ ophungu. ²⁵ Onye yeru obu lẹ ndzụ iya etufaje iya etufa. Obenu l'onye ndzụ iya dū ashị lẹ mgboko-a bẹ e-gude iya gbata ndzụ gbururu jeye. ²⁶ Onye o dū t'ọ buru onye ejeru iya ozi; t'onye obu bya etsoru iya; k'ophu bụ ẹke ya nọ t'ọ bukwaruphu ẹke ono bẹ onye ono, ejeru iya ozi ono a-nọdu. Onye bụ onye ejeru iya ozi bẹ Nna iya a-kwabẹ ugvu.”

Jisọsu ekfu k'anwuhu iya

²⁷ Jisọsu asụ: “Nta-a bẹ okpoma awakwa iya awawa. ?Bụ ngunu bẹ ya e-kfu? ?Bụ tẹ ya sụ: ‘Nna dzonua ya nta-a’? Tụswekwa! L'ẹke o bụ iphe-a, abya ememe l'oge nta-wa bẹ ya gude bya. ²⁸ Byiko; Nna menua t'a phụ odu-biribiri epha ngu!”

Ya ndono; olu eshiwaphu l'imigwe; sụ: “Ya mehaakwaru; a phụ odu-biribiri ono. Ya e-mefukwaa t'a phụ iya odo.”

²⁹ Mkporo-oha ono, vudo l'ẹke ono anụa olu ono; sụ: “L'ọ kwa igwe deru edede!”

Ndu asụ: “L'ọ kwa ojosi-imigwe kfuru yeru iya.”

³⁰ Jisọsu asụ ephe: “O kwa l'okfu ẹhu kẹ yẹbedua bẹ olu ono gude daa; ẹ tọ bukwa l'okfu ẹhu kẹ yẹbedua b'e kfuture iya. ³¹ O kwa nta-a bẹ bụ teke Nchileke e-kpe ndu mgboko-a ikpe. O kwa nta-a bẹ aabya ochikpo ike k'onye ono, bụ iya bụ ishi, achị ndu mgboko-a ono. ³² Teke ono, ee-shi l'alị wolia yẹbe Jisọsu eli ono bẹ ya a-tuko madzụ kpamukpamu duta t'ephe tsoru iya.” ³³ O kfuru iya ẹge ono gude koshi ẹge ya e-shi nwuhu.

* 12:15 12:15 Zek 9:9; Mát 21:5.

³⁴ Ọha ono asụ iya: “L’ephē nūwaru iphe e deru l’ẹkwo ekemu: ọ Kuráyisutu ọbu a-nọ gbururu jeye. ?Nanuhunu ẹge e gude; nggu asụ ọ Abubu-Ndiphe nwuhufutaje? ?Bukpohunua onye bu Abubu-Ndiphe ọbu?”

³⁵ Jisosu asụ ephē: “L’iphoro ono bụfukwaa nwanshị b’ọo-nọfuaru unu. Unu ọshinuphu ije nta-a, iphoro ono nọkwadurua unu; tẹ bẹ ọchi ba agbakfu unu. L’onye eje ije l’ẹkpuru-ọchi ta amajekwa ẹke, ọoda-kpu l’eshi. ³⁶ Ọphu t’unu kweta k’iphoro ono teke iphoro ono nọkwadua swiru unu; ẹge unu a-buru ndu bu l’ẹke iphoro nọ.”

Ndu Ju bu e-kwe-ọ-te-kwe

Jisosu ekfuebelephu iphe ono; tughua je edomia onwiya t’ephē ba phụ iya. ³⁷ Ọ bu oswi-okfu ọ Jisosu mekotaru igweligwe iphe du biribiri l’ifu ephē; ọbu l’ephē te kwetadu l’ọo ya bu onye ọbu, Nchileke ziru t’ọ bya ọbu; ³⁸ k’ọphu iphe ono, Azáya, bu onye nkfuchiru Nchileke kfuru ono e-rekota ẹge o kfuru iya; sụ:

“Nnajiufu; ?bu onye

kwetaru ozi, ayi ziru?

?Bu onye b’e meru t’ọ maru l’ẹka

Nnajiufu du iya?”

³⁹ Ọo ya meru iphe ephē te kwetadu; kele Azáya kfukwaruphu ọdo; sụ:

⁴⁰ “Le Nchileke mewaru ephē;

ephē atsulahaah ishì; mekwaaphu ephē;

obu anmaa ephē kpungu!

E menyaa; ephē egude ẹnya ephē phụ ụzo;

oriri erua ephē alì;

ephē agbanwee

lakfutashia ya tẹ ya mee t’ephē ka mma.”

⁴¹ Ọ bu Jisosu bẹ Azáya ekfu okfu iya ono; ke l’ọ phuhawaruru ọdu-biribiri iya.

⁴² Obenu l’a dulee l’igwe kweta l’ọo ya bu onye ọbu, Nchileke ziru t’ọ bya ọbu; mbụ jeyekpo ọ ndu ishi. Ọ bụlephu l’ephē ta dudu ike kfufuta iya; ke l’ephē atsukwanu ndu Fárisii egvu; e menyakwaa; e bufu ephē t’ephē ba abatajẹhe l’ulo-ndzuko. ⁴³ Iphe ọbu bu l’ephē ka oye ẹnya l’ajaja ọphu ndiphe aja ephē; karia ajaja ọphu Nchileke ga aja ephē.

Okfu, Jisosu kfuru

e-kpe madzụ ikpe

⁴⁴ Jisosu araa ya arara: “L’onye woru onwiya ye yẹbe Jisosu l’ẹka ta bukwa yẹbe Jisosu bẹ onye ọbu woru onwiya ye l’ẹka. Ọ kwa onye ono, ziru iya tẹ ya bya ono bẹ onye ọbu woru onwiya ye l’ẹka. ⁴⁵ Onye phuru iya nū bẹ phụakwaru onye ono, ziru iya tẹ ya bya ono. ⁴⁶ Le yẹbedua byaru tẹ ya buru iphoro l’eli mgboko-a; k’ọphu bukwanu: onye woru onwiya ye iya l’ẹka; t’onye ono ba anọduhe l’ẹkpuru-ọchi. ⁴⁷ Onye anụ iphe ya ekfu; too me iya ememe bẹ ya te ekpekwa ikpe; kele ya ta byakwa tẹ ya kpee ndiphe ikpe. Iphe ya byachiaru bukwa tẹ ya dzọ ndiphe. ⁴⁸ Onye jikaru iya nū; jika ọnata iphe ya ekfu bẹ nwekwaru onye e-kpe iya ikpe. Ọ bu okfu ono, ya kfuru ono bẹ bu onye e-kpe iya ikpe mbọku ikperazụ! ⁴⁹ Ishi iya aburu l’ẹ tọ budu ike

ke ẹka iya be ya gude ekfu. O bu Nna ono, bu iya ziru iya te ya ya bya ono be bu onye karu iya iphe ya e-kfu; me ege ya e-kfu iya. ⁵⁰ Ya makwaruphu l'iphe ono, o suru te ya kfua ono anuje ndzu gbururu jeye. Oo ya bu l'iphe bu iphe ya ekfu be bulephu iphe Nna suru te ya kfua be ya ekfu."

13

*Jisosu akwo ndu
etsoje uzo iya okpa*

¹ Yo rua mboku nchi-ta-aboju iya a-bu mboku obahu le Aji Esweta ono; Jisosu amawaru l'ogè nk'ia eruwa, bu iya bu teke ya e-gbeshi le mgboko-a lakfushia Nna iya. Jisosu shikpelephu l'odungu yetaru ndu, bu ndu nk'ia le mgboko-a obu; mbu yeeru iya ephe gbururu jeye l'ikperazu.

² Ya ndono; yo be teke Jisosu yele ndu etsoje uzo iya tukoru nodu l'eri nri-enyashi. Obutuswe yehawaruru Judasu Isukariyotu, bu nwatibe Saiyimonu oriri l'okpoma t'o deru Jisosu ye ndu ohogu iya l'eka.

³ Jisosu amakwaruphu le Nna iya be yekotaru iya iphemiphe obule l'eka; makwaruphu l'oo l'eka Nchileke be ya shi bya; bukwaruphu Nchileke be ya alakfube; ⁴ kwe gbeshi l'eke ono, o no l'eri nri-enyashi ono; yefu uwe ugwehu iya wushi; bya achita anuma oghu-ehu kee onwiya l'ukfu. ⁵ Yo bya ekuru mini ye le gbangubangu oghu-ehu; wata okwocha ndu etsoje uzo iya okpa; gude anuma oghu-ehu ono, o keru l'ukfu ono efucha ephe mini l'okpa. ⁶ Yo bya abyaruta eke Saiyimonu Pyita no; Pyita asu iya: "Tuswekwa! Nnajiufu; ?buchia nggubedua gbe abya iya okwo okpa?"

⁷ Jisosu asu iya: "Iphe ya eme be te ti makwa nta-a. O kwaa l'e -megee be oo-do ngu-a enya."

⁸ Pyita asu iya: "E jekwa ephopho. E ti kwokwa yebedua okpa le phuu!"

Jisosu asu iya: "Le ya akwodu ngu okpa ono be nggu l'ia e-bukahukwa."

⁹ Saiyimonu Pyita asu iya: "Nnajiufu; o -dukwa ege ono; ba akwokwa iya okpa nkinyi iya. Kwokwaa ya eka; nggu asaa ya ishi."

¹⁰ Jisosu asu iya: "L'onye ghwaru ehu be mkpa oghu ehu odo ta duhekwaru. O bu okpa be onye obu akwoje; keshinu e to nwedu eke inyi dekuru iya l'ehu le phuu. Unubedua achakotakwa degedege; ole e to bubekwa unu l'unu ha." ¹¹ Iphe Jisosu gude su l'e to bubedu l'ephe ha bu l'o maru onye ophu e-mekochaa deru iya ye.

¹² Ya ndono; yo kwochabebelephu ephe okpa ono; bya achita uwe ugwehu iya yee ege o yehawaru iya; je anodu l'eke, o shi noduhawa. Yo ji ephe: "?Unu makporu iphe ono, ya meru unu ono? ¹³ Unu anoduje eku iya O-zi-iphe; l'eku iya Nnajiufu. Yo bukwarua oswi-okfu; ke l'o bu iphe ya bu ndono. ¹⁴ Oo ya bu; o -buru l'oo yebedua, bu Nnajiufu; buru O-zi-iphe be gbe kwochaa unu okpa; oo ya bu l'o gbaru t'unu kwoje ibe unu okpa ege ono, ya kworu iya unu ono. ¹⁵ L'o kwa iphe, unu e-letaje enya eme be ya meru koshi unu ono; k'opu unubedua e-mejekwa iya phu ege ono, ya meru iya unu ono. ¹⁶ Kamenu; te ya karu unu: le nwozi ta akajekwa onye nwe iya nu; to bukwanu l'onye e ziru ozi akaje onye ziru iya eya nu. ¹⁷ Unu

makõtaru-a iphe-a l'õ ha. 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30 31 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000

18 “E tõ kwa unu l'unu ha bẽ ya ekfuru. Ya makwarua ege ndu, ya fõtaru du. Obenu l'iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke mefutaje ege e deru iya: ‘L'onye riru nri iya gbe bya emede iya iphe a-tsuru iya nu.’”
 19 Ya ekfukwaru iya unu nta-a, e to medua; ege bu teke o mederu; unu ekweta l'õ ya bu ‘Onye ono’.
 20 Kamenu; te ya karu unu: l'onye bu onye nataru onye ya ziru ozi; nataakwaru yebedua. Onye bu onye nataru yebedua nataakwaruphu onye õphu ziru yebedua te ya bya.”

Jisõsu ekfu l'ee-deru iya ye

(Mát 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

21 Jisõsu ekfuebelephu iphe ono l'õ ha; okpoma echia ya taa. Yõ su epehe: “Kamenu; te ya karu unu: l'onye lanu l'unu ha e-deru iya ye ndu achõ nta iya l'eka.”

22 Ndu ono, etsoje uzo iya ono abya elegba onwephe enya; l'eke egbe okfu ono gbachiru epehe enya; epehe ta ma onye õphu bu onye ookfuru ekfuru. 23 Onye lanu le ndu etsoje uzo iya, bu iya bu onye õphu Jisõsu katsua oyeru obu bẽ nonyabekwanu iya ntse teke ono. 24 Sáyimonu Pyita ajibuaru onye ono enya; su iya t'õ jiedu iya onye ookfuru.

25 Onye ono akafua ononyabe Jisõsu ntse; su iya: “Nnajiufu; ?bu onye bẽ iikfu ele enya?”

26 Jisõsu asu iya: “L'õ kwa onye onanu, ya a-nu awawa buredi, ya tsutaru l'iphe-a, eeri nri-a bẽ bu onye õbu.” Yõ bya etsutawaphu awawa buredi ono; woru iya nu Júdasu, bu nwatibe Sáyimonu Isukáryõtu. 27 Júdasu ataebelephu buredi ono; Sétanu epheba iya l'ehu. Jisõsu asu iya: “Ngwaa! Iphe, bu iphe jibya ememe; mee ya egwegwa.” 28 To nwe l'ephe ha l'eri nri ono, maru iphe kparu iya okfu okfu ono. 29 Ndu arja le keshinu õphu õ bu Júdasu egudeje ekpa okpoga epehe; bẽ iphe Jisõsu ekfuru iya bu t'õ zutatsua iphe epehe e-gude eme ke aji õbu; m'õ kwanu l'iphe Jisõsu ekfuru Júdasu bu t'õ nu ndu ukpa iphe.

30 Ya ndono; yõ natatsulephu awawa buredi ono; tugbuwaphu; lufushia. Yõ buwarunu enyashi.

Ekemu õphungu

31 Ya ndono; Júdasu alufutsulephu; Jisõsu asu: “Õ bu nta-a b'e koshiru õdu-biribiri ke Abubu-Ndiphe. 32 33 34 35 36 37 38 39 40 41 42 43 44 45 46 47 48 49 50 51 52 53 54 55 56 57 58 59 60 61 62 63 64 65 66 67 68 69 70 71 72 73 74 75 76 77 78 79 80 81 82 83 84 85 86 87 88 89 90 91 92 93 94 95 96 97 98 99 100 101 102 103 104 105 106 107 108 109 110 111 112 113 114 115 116 117 118 119 120 121 122 123 124 125 126 127 128 129 130 131 132 133 134 135 136 137 138 139 140 141 142 143 144 145 146 147 148 149 150 151 152 153 154 155 156 157 158 159 160 161 162 163 164 165 166 167 168 169 170 171 172 173 174 175 176 177 178 179 180 181 182 183 184 185 186 187 188 189 190 191 192 193 194 195 196 197 198 199 200 201 202 203 204 205 206 207 208 209 210 211 212 213 214 215 216 217 218 219 220 221 222 223 224 225 226 227 228 229 230 231 232 233 234 235 236 237 238 239 240 241 242 243 244 245 246 247 248 249 250 251 252 253 254 255 256 257 258 259 260 261 262 263 264 265 266 267 268 269 270 271 272 273 274 275 276 277 278 279 280 281 282 283 284 285 286 287 288 289 290 291 292 293 294 295 296 297 298 299 300 301 302 303 304 305 306 307 308 309 310 311 312 313 314 315 316 317 318 319 320 321 322 323 324 325 326 327 328 329 330 331 332 333 334 335 336 337 338 339 340 341 342 343 344 345 346 347 348 349 350 351 352 353 354 355 356 357 358 359 360 361 362 363 364 365 366 367 368 369 370 371 372 373 374 375 376 377 378 379 380 381 382 383 384 385 386 387 388 389 390 391 392 393 394 395 396 397 398 399 400 401 402 403 404 405 406 407 408 409 410 411 412 413 414 415 416 417 418 419 420 421 422 423 424 425 426 427 428 429 430 431 432 433 434 435 436 437 438 439 440 441 442 443 444 445 446 447 448 449 450 451 452 453 454 455 456 457 458 459 460 461 462 463 464 465 466 467 468 469 470 471 472 473 474 475 476 477 478 479 480 481 482 483 484 485 486 487 488 489 490 491 492 493 494 495 496 497 498 499 500 501 502 503 504 505 506 507 508 509 510 511 512 513 514 515 516 517 518 519 520 521 522 523 524 525 526 527 528 529 530 531 532 533 534 535 536 537 538 539 540 541 542 543 544 545 546 547 548 549 550 551 552 553 554 555 556 557 558 559 560 561 562 563 564 565 566 567 568 569 570 571 572 573 574 575 576 577 578 579 580 581 582 583 584 585 586 587 588 589 590 591 592 593 594 595 596 597 598 599 600 601 602 603 604 605 606 607 608 609 610 611 612 613 614 615 616 617 618 619 620 621 622 623 624 625 626 627 628 629 630 631 632 633 634 635 636 637 638 639 640 641 642 643 644 645 646 647 648 649 650 651 652 653 654 655 656 657 658 659 660 661 662 663 664 665 666 667 668 669 670 671 672 673 674 675 676 677 678 679 680 681 682 683 684 685 686 687 688 689 690 691 692 693 694 695 696 697 698 699 700 701 702 703 704 705 706 707 708 709 710 711 712 713 714 715 716 717 718 719 720 721 722 723 724 725 726 727 728 729 730 731 732 733 734 735 736 737 738 739 740 741 742 743 744 745 746 747 748 749 750 751 752 753 754 755 756 757 758 759 760 761 762 763 764 765 766 767 768 769 770 771 772 773 774 775 776 777 778 779 780 781 782 783 784 785 786 787 788 789 790 791 792 793 794 795 796 797 798 799 800 801 802 803 804 805 806 807 808 809 810 811 812 813 814 815 816 817 818 819 820 821 822 823 824 825 826 827 828 829 830 831 832 833 834 835 836 837 838 839 840 841 842 843 844 845 846 847 848 849 850 851 852 853 854 855 856 857 858 859 860 861 862 863 864 865 866 867 868 869 870 871 872 873 874 875 876 877 878 879 880 881 882 883 884 885 886 887 888 889 890 891 892 893 894 895 896 897 898 899 900 901 902 903 904 905 906 907 908 909 910 911 912 913 914 915 916 917 918 919 920 921 922 923 924 925 926 927 928 929 930 931 932 933 934 935 936 937 938 939 940 941 942 943 944 945 946 947 948 949 950 951 952 953 954 955 956 957 958 959 960 961 962 963 964 965 966 967 968 969 970 971 972 973 974 975 976 977 978 979 980 981 982 983 984 985 986 987 988 989 990 991 992 993 994 995 996 997 998 999 1000

* 13:18 13:18 Egvu 41:9.

Jisosu ekfu lẹ Pyita a-gbado iya

(Mát 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

³⁶ Sáyimonu Pyita aji iya: “Nnajiufu; ?bù awe bẹ ìlẹ ọ̀bu?”

Jisosu asù iya: “L'ẹ̀ke ya ala b'ẹ̀ tì òkwa ike tsoru iya ala nta-a. Ọ̀ kwa alakfuta bẹ̀ ii-mekochaa lakfuta iya l'ẹ̀ke ono.”

³⁷ Pyita asù iya: “?Bù ngunu mekwanuru iphe ya ta adudu ike tsoru ngu nta-a? Mẹ̀ ya e-swekwa ẹ̀nya lẹ̀ ndzù iya l'okfu ẹ̀hu ngu.”

³⁸ Jisosu asù iya: “?Ì sùru l'ii-sweghe ẹ̀nya lẹ̀ ndzù ngu l'okfu ẹ̀hu iya? Kamenu; tẹ̀ ya karu ngu: tẹ̀manu tẹ̀ oke-ọ̀ku nchi-abọ̀hu raa ọ̀ra b'ì tẹ̀akwaru ẹ̀go ugbo ẹ̀to l'ẹ̀ tì madu onye ya bù.”

14

*Oo Jisosu bù ọ̀zo,
e shi alakfu Nna*

¹ Jisosu asù ẹ̀phe: “T'òkpoma ba awakwa unu awawa. Unu woru onwunu ye Nchileke l'ẹ̀ka; unu ewokwaruphu onwunu ye yẹ̀bedua l'ẹ̀ka. ² L'ufu Nna iya bẹ̀ ọ̀lo, eebu ebubu ha l'igwe. Ndẹ̀ge ẹ̀ -tò dũru ẹ̀ge ono; ?nanuhunu ẹ̀ge ya g'e-me sù unu lẹ̀ ya ejeru unu omeru ẹ̀ke unu e-buru. ³ Teke ya jeru je emeeberu unu ẹ̀ke ọ̀bu bẹ̀ ya a-bya ọ̀do; bya eduta unu yeru onwiya; k'ọ̀phu bù: ẹ̀ke ya bu bẹ̀ unu e-bukwaruphu. ⁴ Unu mawaru ẹ̀ke ya ala; bya amakwaruphu ọ̀zo, ya shi ala iya.”

⁵ Tómosu asù iya: “Nnajiufu; mẹ̀ ẹ̀phe ta makwa ẹ̀ke ọ̀bu, ìlẹ ọ̀bu. ?Nanù ẹ̀ge ẹ̀phe meru maru ọ̀zo, e shi ala ẹ̀ke ọ̀bu?”

⁶ Jisosu asù iya: “L'ọ̀ yẹ̀be Jisosu l'onwiya bù ọ̀zo ono; bùru ọ̀kpobe okfu ono; bya aburu ndzù ono. Ẹ̀ to nwekwa onye l'abyakfuta Nna, ẹ̀-ta bùdu l'ẹ̀ka yẹ̀be Jisosu bẹ̀ onye ọ̀bu e-shi. ⁷ Nta-a, unu maru iya-a bẹ̀ unu a-makwaruphu Nna iya. Dùbe nta-a bẹ̀ unu mawaru Nna; bya aphụakwa iya.”

⁸ Fílipu asù iya: “Nnajiufu; koshi nù ẹ̀phe Nna ọ̀bu; ẹ̀ge obu a-la ẹ̀phe l'òrù iya.”

⁹ Jisosu asù iya: “Fílipu; keshinu teke-wa bẹ̀ unu l'iya shi nọ̀duta; tì ma iya. Onye phụwaru yẹ̀bedua phụakwaru Nna. ?Nanuhunu ẹ̀ge e meru; nggu asù tẹ̀ ya koshi unu Nna ọ̀bu? ¹⁰ ?Ti kwetadu lẹ̀ yẹ̀bedua nọ̀ Nna l'ime; Nna anọ̀du yẹ̀bedua l'ime? Okfu, ya ekfujeru unu ta bukwa ike kẹ̀ ẹ̀ka iya bẹ̀ ya egudeje ekfu iya. Ọ̀ bù Nna ono, bu iya l'ime ono eshije iya l'ime eje ozi iya. ¹¹ Ọ̀ bùlephu t'unu kweta lẹ̀ ya nọ̀ Nna l'ime; Nna anọ̀du yẹ̀bedua l'ime. Ọ̀ -dùkpoduanu; unu egude k'iphe ono, ya emeshi ono kweta okfu iya. ¹² Kamenu; tẹ̀ ya karu unu: l'iphe bù onye nọ̀ yẹ̀be Jisosu l'ẹ̀ka a-dùkwaphu ike mee iphe-a, ya emeshi-wa. Onye ọ̀bu a-kakpọ̀kwaaru ome ọ̀phu karuru ọ̀waa; kẹ̀ lẹ̀ yẹ̀bedua alakfuwa Nna. ¹³ Iphe bukpo iphe unu shi l'ẹ̀ka iya sù tẹ̀ Nna meeru unu; bẹ̀ ya e-meru unu; k'ọ̀phu ee-shi l'ẹ̀ka Nwa; phụ ọ̀du-biribiri kẹ̀ Nna. ¹⁴ O -nwekpooru iphe unu shi iya l'ẹ̀ka sù tẹ̀ ya meeru unu; bẹ̀ ya e-meru unu.”

Ukwa Ume-dù-Nsọ

¹⁵ “Ọ̀ -bùru l'unu yeru iya obu; unu mekotaje ekemu, ya tũru unu. ¹⁶ Ya e-kfuru Nna; yọ̀ nù unu Agbarike ọ̀do, a-nọ̀duwaru swiru unu gbururu jeye lẹ̀ tutu yoyo. ¹⁷ Agbarike ono, Nna a-nù unu ono bù

Ume-dù-Nsọ; bụ iya bụ Ume k'ire-lanụ; bụ onye ndiphe ta abyadụ bya anata; okfu l'ẹphe ta aphụdu iya; ẹphe ta ma iya. Obenu l'unubedua maru iya; kẹ l'ọ bu ebubu l'ime unu. Ọ bụ ẹge ono bẹ ọo-nọduwaru l'ime unu tūgburu.

¹⁸ “Ya ta ahakwa unu ẹka. Ya a-byakfutakwaa unu. ¹⁹ Ọ phọduru nwanshị nta-a; ndiphe ta aphụhe iya ọdo. Obenu l'unubedua a-phụ iya. Keshinu ya nọ ndzụ bẹ unubedua a-nọkwaphu ndzụ. ²⁰ Mbọku ono bẹ unu a-ma lẹ ya nọ Nna iya l'ime; unubedua anọdu yẹbedua l'ime; yẹbedua anọdukwapu unu l'ime.

²¹ “Ọ bụ onye maru ekemu ono, ya tūru ono; l'emekwaa ya phụ ememe bụ onye yeru iya obu. Onye yeru iya obu bẹ Nna iya e-yekwaruphu obu. Yẹbedua l'onwiya e-yekwaru onye ọphu obu; woru onwiya koshi onye ọbu.”

²² Tọ dū iya bụ; Júdasu; ẹ tọ bụkwa Júdasu Isukáryotu; asụ iya: “Nnajiufu; ?nanụ ẹge ii-shi koshi ẹphe onwongu; tọo l'ọo ndiphe bẹ ii-koshi onwongu ọbu tọo?”

²³ Jisọsu asụ iya: “Onye yeru iya obu emeje iphe ya ekfu. Nna iya eyeru iya obu. Yẹbedua yẹle Nna iya abyakfuta onye ọbu; ẹphe l'iya eburu eburu. ²⁴ Onye te yeduru iya obu te emejedu iphe ya ekfu. Ọdo bụ l'okfu-wa, unu anụ-wa ta bụkwa okfu iya. Ọ kwa okfu Nna ono, bụ iya bụ onye ziru iya nū ono.

²⁵ “Ya kfukotaakwaru unu iphe-a l'ọ ha kpamu nta-a, unu l'iya nọkwadu. ²⁶ Obenu lẹ Agbarike ono, bụ iya bụ Ume-dù-Nsọ ono, Nna e-shi iya l'ẹka zitaru unu ono e-zikotawaru unu iphemiphe ọbule; nyatakwaruphu unu iphemiphe ọbule, ya kfuhawaru unu.

²⁷ “Ọ bụ ẹhu-agu bẹ ya aharu unu. Ọ kwa ẹhu-agu nk'iya bẹ ya anụ unu. Ẹ tọ kwa egbe ẹhu-agu, ndiphe anuje bẹ ya anụ unu. T'obu ba awakwa unu awawa; ọphu unu atsukwa egvu. ²⁸ Unu nūwaru teke ya sūru unu: ‘Lẹ ya alawaa; ọbu le ya a-byakfutakwaa unu ọdo.’ Ndege unu yeru iya obu; unu gẹga anọdu ete ẹswa lẹ ya alakfube Nna; kẹle Nna ono ka yẹbedua. ²⁹ Nta-a bẹ ya tūkookwa iphemiphe ọbule dojashiaru unu malẹ teke oo-mede; k'ọphu bụ: teke o mederu t'unu kweta. ³⁰ Ya te ekfuhokwaru unu okfu ogologo ọdo; kẹ l'onye ono, bụ iya bụ ishi, achị ndu mgboko-a ono abya-wa. Ọ bụ; ?bụ ngunu b'ọ me iya. ³¹ Ndiphe mafutaje lẹ ya yeru Nna obu. Ọ bụ iya kparu iphe ya anọduje eme iphemiphe ọbule ẹge o ziru iya ẹya.”

Yo kfuebe ẹge ono; sụ ẹphe: “Ngwaa; unu gbeshi t'ẹphe lufu l'ẹke-a.”

15

Jisọsu bụ ọkpobe oshi vayinu

¹ Jisọsu asụ ẹphe: “Ọ bụ yẹbedua, bụ ọkpobe oshi vayinu ono. Nna iya aburu onye eletaje mgbo vayinu ono ẹnya. ² Iphe bụ ẹkali, kfutaru iya l'ẹhu, ẹ-ta amijedu nebyi bẹ ọokwafuje. Ẹkali ndu ọphu amije nebyi bẹ ọkochaje akọcha; k'ọphu ọo-dū mma; kafuaru amimi. ³ Okfu ono, ya kfuru nū unu ono bẹ mewaru unu; unu adu-gewa mma. ⁴ Unu nọdu iya l'ẹhu; tẹ ya nọdukwapu unu l'ẹhu. Ọ bụ ẹge ẹkali-oshi vayinu ta amị-ghedu nebyi k'ẹka iya; ẹ-ba bụ l'ọ kfutaru l'oshi vayinu; bụkwaphu ẹge unu te eyeghedu nebyi; ẹ-ba bụ l'unu l'iya tūgbaberu bụru nanu.

5 “Oo yẹbedua bụ oshi vayinu obu; unubedua aburu ekali iya. Onye ophu nọ yẹbedua l'ehu; ya anodu onye obu l'ehu; onye ono bụ onye a-mi nebyi mishikpoo ya ike; ke l'e to nwekwa iphe unu a-du ike eme le phuruphuru me yele unu 'abudu nanu. 6 Iphe bụ onye e-ta anopyabedu iya l'ehu be ee-tufa etufa l'o bụ ekali-oshi, a kwafuru akwafu; yo kpoo nku. Egbe ekali ophu du ege ono b'aa-chita chiru ye l'oku; oku ekepyashia ya. 7 O -buru l'unu anopyabe iya l'ehu; okfu iya eburu unu eburu l'ehu b'e to nwekwa iphe du unu mma, unu suru t'e meeru unu, e te emeduru unu. 8 Owaa bụ ege ee-shi koshi odu-biribiri ke Nna iya: mbu t'unu mia nebyi mishikpoo ya ike; shi ege ono koshi l'unu bụ ndu etsoje uzo iya. 9 O bụ ege Nna yeru iya obu bụ ege ya yeru unu. Unu nopyabelekwaphu l'obu ono, ya yeru unu ono. 10 O -buru l'unu eme iphemiphe obule, ya kfuru unu t'unu meje be unu anopyabekwaa le n-yemobu nk'ia; mbu ege ono, yẹbedua mekotaru iphe bụ iphe Nna iya suru iya te ya mee; nopyabe le n-yemobu ke Nna iya ono.

11 “Iphe-a l'o ha be ya tukookwa kfukotaru unu; k'ophu ehu-otso-ena nk'ia a-buru nk'unu; odo bụ t'ehu-otso-ena unu dzua edzudzu. 12 Owaa bụ iphe ya aturu unu ekemu iya; su: t'unu yeru ibe unu obu ege ya yeru unu obu. 13 E to nwekwa egbe obu odo, madzu e-yeru ibe iya, ka owaa: le madzu gude ke okfu ehu ndu onya iya; swee enya le ndzu iya; kweta anwuhu. 14 Unu bugba ndu onya iya; me unu eme iphemiphe obule, ya kfuru t'unu meje. 15 Ya te ekuhekwa unu unwu-ozu iya phe odo; le nwozi ta amajekwa iphe nnajiufu iya eme. Obenu le ya kuwaru unu ndu onya iya phe; okfu l'iphemiphe obule, ya nutaru l'onu Nna iya be ya mekotawaru t'unu maru. 16 E to bukwa unubedua fotaru iya. O gbe bukwaru yẹbedua fotaru unu dobe iche; k'ophu unu a-du l'o bụ oshi-omi; mia nebyi, a-no gbururu jeye. Oo ya bu; iphe bụ iphe unu shi iya l'eka su te Nna nu unu; be o-nu unu. 17 Owaa bụ ekemu, ya atu anu unu: unu yeru ibe unu obu.”

Okpo-ashi ke ndiphe

18 “Ndu mgboko -kpoo unu ashị; unu nyatakwa l'ephe vuhaoduru uzo kpoo yẹbedua ashị be ephe kpoderu iya unu. 19 Ndege unu bụ ndu ke mgboko-a me ndu mgboko eyekwarua unu obu; l'unu bụ ndu nk'ephe. Obenu le ya fotaru unu le mgboko-a dobe iche; unu ta abuhe nk'ephe. Oo ya meru iphe ephe kpoo unu ashị. 20 Unu nyatakwa okfu ono, ya kfuru unu ono: 'Le nwozi ta akajekwa nnajiufu iya.' O bụ ege ephe kparu yẹbedua ehu bụ ege ephe a-kpa unu. O -buru l'ephe te medu iphe ya kfuru be ephe te emekwa iphe unu ekfu. 21 Obenu l'iphe ono l'o ha be ephe a-tuko emekota unu; okfu l'unu bụ nk'ia; ephe ta ma onye ono, ya shi l'eka bya ono. 22 Ndege o -buru le ya ta byaru bya ekfuaru ephe okfu; m'e to ga abukwa ephe ome iphe du eji. Obenu le nta-a, ya byawaru-wa b'e to duhekwa iphe ephe e-gude gofu ke iphe du eji, ephe meru. 23 Iphe bụ onye ya du ashị be Nna yebe Jisusu dukwaphu ashị. 24 Ndege o -buru le ya ta nodudu ephe l'ifu mekota iphe ono, e-ta dudu onye odo, a-du ike mee ya ono; m'e to ga abukwa ephe ome iphe du eji. Obenu le nta-a be ephe gude enya ephe phukota iphemiphe obule ono, ya meshiru ono; kpoo ya ashị;

kpòkwaaphu Nna iya ashì. ²⁵ Iphe ono vuru ẹge e deru iya l'ẹkwo ekemu: 'L'ẹphe kpòru iya ashì; l'ẹ-ba dọ iphe, ya meru ẹphe.'

²⁶ "Ya e-shi Nna iya l'ẹka zia Agbarike ono; yọ lakfuta unu. Agbarike ono bẹ bọ Ume-dọ-Nsọ, bọ iya bọ Ume ire-lanọ ọpshu shi Nna iya l'ẹka. O -byalẹpshu; yo kfua okfu ẹhu yẹbe Jisọsu yeru unu. ²⁷ Unubẹdua l'onwunu bọfukwaaphu ndu a-nọdu ekfu iphe unu gude ẹnya unu phọ lẹ kẹ yẹbe Jisọsu; okfu lẹ ya l'unu shikpelephu lẹ mbulembu nọduta.

16

¹ "Ya kfushikotaakwaru unu iphe-a; k'ọpshu ẹ te emedu unu t'unu shiswee ọzo. ² Ndu Ju e-bufukwa unu t'unu ba abatajẹhe l'ulo-ndzuko ẹphe. Teke ọbu abyaakwa; teke bọ: onye gbujeru unu; yọo rọnu lẹ ya ejeru Nchileke ozi. ³ Iphe, kparu iphe ẹphe a-nọdu eme iya ẹge ono bọ l'ẹphe ta madu Nna; ẹphe ta ma yẹbedua, bọ Jisọsu. ⁴ Ọle ya tókookwa iphe-a l'ọ ha kfuaru unu; k'ọpshu bọ: teke ono -rulephu; unu anyatajẹ lẹ ya kfuhawaru iya unu."

Ozi, Ume-dọ-Nsọ ejeje

"Iphe-a bẹ ya te kfuhaakwaru unu l'ọdungu; okfu lẹ ya nọkwadua swiru unu. ⁵ Nta-a bẹ ya alakfuwa onye ono, bọ iya ziru iya tẹ ya bya ono. Obenu l'ẹ tọ dọdu l'unu ha onye ajijekpoo ya ẹke ya ala. ⁶ Yo gbe bọru lẹ ya kfuru unu iphe-a l'ọ ha bẹ ẹhu gbe rọ-shihu unu. ⁷ Ọle tẹ ya mekwaa ya t'ọ doo unu ẹnya; l'ọ gbe kakwaru unu mma lẹ ya laru. L'ọ -bọru lẹ ya ta aladu bẹ Agbarike ono ta abyakfutakwa unu. Obenu lẹ ya -lalepshu ẹke ono bẹ ya e-zi iya t'ọ byakfuta unu. ⁸ O -byalẹpshu bẹ oo-koshi ndiphe l'ẹ tọ bọdu iphe ẹphe arì l'iphe dọ ẹji bọ; b'ọ bọ; koshi ẹphe l'ẹ tọ bọdu iphe ẹphe rọru l'ọ bọ; mbọ odobe-ẹka-ndoo; b'ọ bọ; koshikwaphu ẹphe l'ẹ tọ bọdu iphe ẹphe rọru l'ikpe Nchileke bọ; b'ọ bọ. Yo shi ẹge ono koshi ẹphe l'ikpe nmaru ẹphe. ⁹ Oo-koshi ẹphe l'ẹphe meru iphe dọ ẹji; okfu l'ẹphe te woduru onwẹphe ye yẹbe Jisọsu l'ẹka; ¹⁰ koshi ẹphe iphe bọ odobe-ẹka-ndoo kẹ Nchileke; kẹ l'ọo lẹ ya doberu ẹka ndoo meru iphe ya alakfube Nna; unu ta abya l'aphu iya ọdo. ¹¹ Yo koshikwaphu ẹphe iphe ikpe Nchileke bọ; okfu l'onye ono, achì mgboko-a ono b'e kpewaru ikpe.

¹² "Okfu, ya gage ekfuru unu dukpokwaa l'igwe. Ọlobu; ya -kfueberu iya unu; bẹ ọo-paarun unu l'igwe nta-a. ¹³ Teke Ume-dọ-Nsọ, bọ iya bọ Ume ire-lanọ ono byalerupshu bẹ ọo-tuko iphe bọ ọkpobe okfu ono l'ọ ha kpọ-zikotarun unu ọzo iya; okfu l'ẹ tọ bọdu ike kẹ ẹka iya bẹ oo-gude ekfu. O bọlephu iphe o gude nchì iya nọ bẹ oo-kfuje. Yo kfukwaarupshu unu iphe e-me nọ l'ọzo ifu. ¹⁴ O bọ yẹbedua e-koshi unu ọdu-biribiri kẹ yẹbe Jisọsu; kẹ l'oo-wota iphe ọ nọru iya l'ọnu bya akọoru unu. ¹⁵ Iphemiphe ọbule, bọ kẹ Nna bọkota kẹ yẹbe Jisọsu. Ọo ya meru iphe ya sọru l'oo-wota iphe ọ nọru yẹbe Jisọsu l'ọnu bya akọoru unu."

Ndu raru ẹkwa; a-chì ọchi

¹⁶ "O wuduoduru nwanshì; unu ta aphẹhe iya. A -nọkwaphu nwanshì; unu aphukwaa ya phọ ọdo."

¹⁷ Ndu etsoje ọzo iya aharu jilaha onwẹphe: "Bọ egbe okfu ngunu bẹ ookfuru ẹphe ẹge ọwaa? O gbe sọ: 'L'ọ wuduoduru nwanshì; unu

ta aphūhe iya. A -nōkwaaphu nwanshī; unu aphūkwaā ya phū ọdọ; byakwaphu bya asū: ‘Ya alakfube Nna.’ ” ¹⁸ Ẹphe asū: “?Būkpoahunua ole bu kẹ: ‘L’o wuduoduru nwanshī?’ Ẹphe ta makwa iphe ookfu.”

¹⁹ Jisōsu amaru l’ephe abya iya ọjī aji; jī ẹphe: “?Unu aji onwunu kẹ iphe-a, ya shi kfua: ‘L’o wuduoduru nwanshī; unu ta phūhe iya. A -nōkwaaphu nwanshī; unu aphūkwaā ya phū ọdọ?’ ” ²⁰ Kamenu; tẹ ya karu unu: l’unu a-ra ẹkwa; gūa aphū. Ọle ndiphe bẹ ẹhu a-nọdu atsọ ẹna. Unu a-tso aphū; ọbu l’aphū unu ono a-ghokwaru unu ọnu-ọchi. ²¹ Ọ bu teke ime eme nwanyi bẹ ọonoduje ahū iya ọku; okfu lẹ teke oo-je iphe-ẹhuka nk’iya ruwaru. Obenu lẹ teke ọ mufutaleruphu nwata ọbu; nwanyi ono azahashia iphe-ẹhuka ono, shi swiru iya nū ono; telahaa ẹswa lẹ ya edobe akọ lẹ mgboko-a. ²² Ọ kwaphu ẹge ọ dū unu ndono: nta-a bẹ unu nọ l’aphū. Obenu l’ujiku lanū bẹ yẹle unu a-phūkwaā ọdọ. Teke ono bẹ unu a-mū ọnu-ọchi; to nwe onye a-nafūkwađu unu ẹhu-otso-ẹna unu.

²³ “O -rulephu teke ono b’ẹ tọ dūhekwa iphe unu aji iya aji iya. Kamenu; tẹ ya karu unu: l’iphe bu iphe unu shi l’ẹka iya sū tẹ Nna nū unu; bẹ ọo-nū unu. ²⁴ Ẹ tọ dūbukwaā iphe unu shi iya l’ẹka sū t’a nū unu byeyekwaā nta-a. Unu kfuru Nchileke t’ọ nū unu iphe mkpa iya dūru unu; ọo-nū iya unu. Ọo ya bu k’ọphu ẹhu-otso-ẹna unu e-dzu edzudzu.”

Jisōsu meekwaru mgboko eriri

²⁵ “Ya gudewa ẹtu-okfu ẹtu-okfu kfuaru unu iphe-a. Ooruakwa teke ya ta egudehedu ẹtu ekfuru unu okfu; mbū ya atogbojeru unu okfu kẹ Nna iya ono t’ọ daburu ifu. ²⁶ O -rulephu teke ono bẹ unu ee-gude ẹpha iya; sū tẹ Nna nū unu iphe, mkpa iya dūru unu. Ya ta sūkwa lẹ ya e-gude k’okfu ẹhu unu kfuru yeru iya. ²⁷ Ishi iya bu lẹ Nna l’onwiya yeru unu obu; okfu l’unu yeru yẹbedua obu bya ekweta lẹ ya shi l’ẹke Nchileke nọ bya. ²⁸ Ya shi l’ẹke Nna nọ byatashia lẹ mgboko-a. Nta-a bẹ ya ahawa mgboko-a alakfube Nna.”

²⁹ Tọ dū iya bu; ndu etsoje ọzo iya asū: “Aa-o! Mgbẹ nta-a b’i tūko-wa iphemiphe ọbule tawashiaru ẹphe atawashi; ẹ ti kfuhedu iya l’ẹtu ẹtu ẹge iikfuje. ³⁰ Nta-a bẹ ẹphe maru l’i makotaru iphemiphe ọbule. Ẹ tọ gbahekwa kẹ t’o nweru onye a-bya ajide ngu njikponu. L’oo ya meru iphe ẹphe kwetaru l’i shi l’ẹke Nchileke nọ bya.”

³¹ Jisōsu aji ẹphe: “?Unu kwetawaru nta-a? ³² Teke ọbu abyaakwa; mbū l’o ruakwaru eruru teke aa-chikashi unu nanū nanū; onyenonu alaa nk’iya; unu ahaa ya. Obenu lẹ ya ta anodukwa nkinyi iya; kẹle Nna nọ swiru iya. ³³ Ya kfuakwaru unu iphe-a; k’ọphu ẹhu a-dū unu agu; mẹ unu l’iya -tugbabe būru nanū. Unu e-jekwa iphe-ẹhuka lẹ mgboko-a; ọlobu t’unu nwekwaru iya obu. Ya meekwaru mgboko-a eriri; tūru okokooko kpua ya.”

17

Jisōsu ekfu anū Nchileke

¹ Jisōsu ekfugelephu okfu ono; bya apalia ifu imeli; ele ẹnya l’igweli; sū: “Nna; teke ọbu ruakwaru. Menua tẹ ndiphe phū ọdu-biribiri kẹ Nwatibe ngu; k’ọphu Nwatibe ngu ono e-mekwaphu tẹ ndiphe phū ọdu-biribiri nke ngu. ² Ọ bu nggu nūru iya ike; ya kakota iphe bu

madzų kparamukpamu; k'ophu ọo-nuje ndu ono, i yeru iya l'eka ono ndzų gbururu jeye. ³ Ndzų gbururu jeye ọbu aburu t'ephe maru ngu; mbų nggube onye, bų nggu nwenkinyi ngu bų ọkpobe Nchileke kpų. Ephe amakwaruphu Jisosu Kuráyisutu, bų iya bų onye ono, bų nggu ziru iya t'ọ bya ono. ⁴ Ya nọkwa le mgboko-a; koshi ndiphe ọdu-biribiri nke ngu; keshinu ya jedzuwaru ozi, i suru te ya bya ejee ejedzu. ⁵ Nna; menua te ya nọdu l'ọdu-biribiri ono, ya shihawa nọdu l'ifu ngu ono nta-a; mbų l'ọdu-biribiri, nggu l'iya shiru le mgboko ta dọbedua nọduta.

⁶ "Ya meekwaru ndu ono, i ọfataru le mgboko-a ye iya l'eka ono t'ephe maru ngu. Ọ bų nggubedua nwehawa ephe. Yọ buru nggu yeru iya ephe l'eka. Ephe mekotaakwaru okfu ngu. ⁷ Nta-a be ephe mawaru l'iphemiphe ọbule, i nuru iya shi ngu l'eka; ⁸ okfu le ya ziwaru ephe ozi ono, i ziru iya ono. Ephe anatawa iya; makwaruphu l'ọo ire-lanų; l'ọ bų l'eke i nọ be ya shi bya; bya ekwetakwaphu l'ọo nggu ziru iya te ya bya.

⁹ "Ya ekfu anų ngu l'okfu ẹhu ephe. E tọ bukwa ndiphe be ya ekfu anų ngu l'okfu ẹhu ephe. Ọ kwa ndu ono, i yeru iya l'eka ono be ya ekfu nk'ephe; okfu l'ephe bų nke ngu. ¹⁰ Iphe bų iphe bų nk'iya bukwapu nke ngu. Iphe bų iphe ọphu bų nke ngu aburu nk'iya. Ọ kwa ephe ekoshi ọdu-biribiri nk'iya. ¹¹ Lekwa le nta-a be ya alakfutaakwa ngu. Ya ta anọhekwa le mgboko; ọbu l'ephebedua nọkwadua le mgboko. Nna, dų nsọ; gude ike ono, nọ l'epha ngu ono kwakọbe ephe; mbų epha ngu ono, i nuru iya ono; k'ophu ephe aburu nanų ege nggu l'iya bų nanų. ¹² Teke ono, ya shi nọdu swiru ephe ono bukwa ike, nọ l'epha ngu ono, i nuru iya ono be ya shi gude kwakọbe ephe. Ya cheekwaru ephe; tọ dų m'ọ bų onye lanų, phuhuru ephuhu; a gufukwa onye lanų ọphu bų onye ọphu kuru ọgu eyifu. Nkiya adukwanu ege ono; k'ophu iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke e-rekota. ¹³ Obenu le nta-a be ya alakfutawa ngu. Iphe-a l'ọ ha be ya tukowa ekfushi nta-a, ya nọkwadua le mgboko; k'ophu ephe e-nweru ẹhu-ọtso-ẹna nk'iya l'obu ephe; nweru iya t'ọ dzua ephe edzudzu l'ẹhu. ¹⁴ Ya kfuwaru ephe okfu, shi ngu l'ọnu; ndiphe akpọo ephe ashị; okfu l'ephe ta bọdu ndu ke mgboko ọwaa; ege yebedua l'onwiya ta bọdu ke mgboko. ¹⁵ Ya te ekfukwa anų ngu t'i wofu ephe le mgboko; gbahaa t'i kwakọbe ephe; t'ephe ba adalahubua l'eka ejo Onye ono; mbų Obutuswe. ¹⁶ Ọ bukwapu ege yebedua ta bọdu onye ke mgboko ọwaa bų ege ephebedua ta bọdu ndu ke mgboko ọwaa. ¹⁷ Okfu ngu bų ọkpobe okfu; gudenu ọkpobe okfu nke ngu ono mee ephe t'ephe buru nke ngu. ¹⁸ Ọ bukwapu ege i ziru iya te ya bya le mgboko bų ege ya ezikwapu ephe t'ephe je le mgboko. ¹⁹ Ọ kwa l'okfu ẹhu ephe; be ya gude onwiya chia eja; ege ee-shi t'ephebedua buru ndu nke ngu ọgbodo aburu.

²⁰ "E tọ bukwa l'okfu ẹhu ndu ọwaa nkinyi ephe; be ya ekfu anų ngu. Ya ekfukwapu anų ngu l'okfu ẹhu iphe bų ndu, nuru ozi-oma ono, ephe ezi ono; woru onwephe ye yebedua l'eka. ²¹ Ya ekfukwapu anų ngu t'i mee t'ephe buru nanų l'ephe ha. Nna; t'ọ buleruphu ege nggubedua, bų Nna nọ iya l'ẹhu; yebedua anọdu ngu l'ẹhu bų ege ephe a-nọdu ayi l'ẹhu buru nanų; k'ophu ndiphe e-kweta l'ọ bų nggu ziru iya te ya bya. ²² Ọdu-biribiri ono, i nuru iya ono be ya

wookwaruphu ye ephe l'eka; k'ophu ephe a-buru nanu ege nggu l'iya bu nanu. ²³ Ya -nodu ephe l'ime; nggubedua anodu iya l'ime; oo ya bu; ephe a-bu-gheeru nanu ogbodo aburu; k'ophu ndiphe a-ma l'oo nggu ziru iya; makwaruphu l'o bu ege i yeru iya obu bu ege i yeru ephe.

²⁴ "Nna; i wowaru ephe ye iya l'eka. Iphe ya ekfu aburu t'o buru eke ya no be ephe a-nokwaphu. Oo ya bu k'ophu ephe e-gude enya ephe phu odu-biribiri nk'iya; mbu odu-biribiri, i nuru iya; okfu l'i yeru iya obu b'e kederu mgboko. ²⁵ Nggube Nna, bu onye doberu eka ndoo; ndiphe ta makwa ngu. Obenu le yebedua makwaru ngu-a; ndu-a amaakwaru l'oo nggu ziru iya te ya bya. ²⁶ Ya mewaru; ephe amaru ngu. Ya e-mekwaphu t'ephe magheeru ngu amaghe; k'ophu obu ono, i yeru iya ono a-nodu ephe l'ehu; yebedua anodukwaphu ephe l'ehu."

18

¹ Jisosu ekfuebetsua nu Nchileke yele ndu etsoje uzo iya ayiru tugbua je adafu azu nwa nggele Kidironu. Yo nweru mgbabu, no l'azu nggele ono azu iya ophu. Jisosu yele ndu etsoje uzo iya awuba le mgbabu ono. ² Judasu, bu iya bu onye obu, e-deru iya ye obu be mahaakwaruphu eke ono; kele Jisosu yele ndu etsoje uzo iya edzukojuhawa l'eke ono tekenteke.

Aakputa Jisosu

(*Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53*)

³ To du iya bu; Judasu egbeshi byatashia eke ono. Ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja; me ndu Farisii eyeru iya ndu soja ndu Romu; bya eyeru iya ndu nche eze-ulo Nchileke; ephe l'iya atuko yiru. Ephe achigbaaru uroku; chiru itsu-oku; me ngwa-ogu gude abya. ⁴ Jisosu amahawaru iphe abya iya ememe; gbeshi jeshia ephe ndzuta; je aji ephe: "?Bu onye be unu achot?"

⁵ Ephe asu iya: "L'o bu Jisosu; ophu Nazaretu."

Jisosu asu ephe: "L'o kwa yebedua bu iya."

Judasu, bu iya bu onye obu, e-deru iya ye obu be ephe l'iya vudokwaa l'eke ono. ⁶ Teke ono, Jisosu suleruphu ephe: "L'o kwa yebedua bu iya ono" be ephe tsoru nyikunyiku laa azu; je adashia l'ali. ⁷ Yo ji ephe odo: "?Bu onye be unu achot?"

Ephe asu iya: "L'o bu Jisosu; ophu Nazaretu."

⁸ Jisosu asu ephe: "Ya suru unu l'oo yebedua bu iya. O -buru l'oo ya be unu achot; oo ya bu te ndu owaa tugbunua lashia." ⁹ Ono aburu k'ophu okfu, shi iya l'onu e-rekota, o kfulu; su: "Nna; e to dukwa m'o bu onye lanu, phuhuru nu le ndu ono, i yeru iya l'eka ono."

¹⁰ Ya ndono; Saimonu Pyita eturu mma. Yo mia mma ono; gbua ohu eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja; kwata iya nchi eka-utara. Ephe ohu ono bu Malukosu. ¹¹ Jisosu asu Pyita: "Miru mma ngu ye l'obo. ?Iri le ya ta angu-ghedu iphe-angungu, no l'okoro iphe-ehuka ono, Nna iya nuru iya ono?"

Aakpu Jisosu apkukfu Anasu

¹² Ya ndono; ndu soja ono; me onye ishi ephe; me ndu nche ndu Ju egude Jisosu; woru iya kee. ¹³ Ephe evuru uzo kputa iya kpukfube Anasu. Anasu bu iya bu nna nyee Kayafasu. Yo bukwanuru Kayafasu

bù eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja k'afa onanu. ¹⁴Ọ bụkwaphu Káyafasu ọwaa bù onye ono, kfujeru ndu Ju l'ọ ka mma t'onye lanù nwụ-chiaru ọha ọnwu ono.

Pyita ago; lẹ ya ta madu Jisọsu

(Mát 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Sáyimonu Pyita etsokwaphu Jisọsu; mękwaphu onye ọdo, yì lẹ ndu etsoje ọzo Jisọsu. Onye ono, etsoje ọzo Jisọsu ono bẹ eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja mahawaru. Ọo ya meru iphe o t soru Jisọsu bahù l'ọlo-ikpe l'ogbodufu eze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke eja ono. ¹⁶ Pyita evudo l'ogbodufu l'ọnu-uzo ọlo-ikpe ono. Onye ọphunanu, etsoje ọzo Jisọsu phù etso iya bahù l'ọlo-ikpe ono; bù iya bù onye ono, eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja mahawaru ono. Onye ono alufuta je ekfuru nù nwata mgbọko, bù iya eche ọnu-uzo ono nche. Yọ haa ya; yo duta Pyita dubata. ¹⁷ Nwata mgbọko ono, eche ọnu-uzo ono asù Pyita: “?Tì yìdunua lẹ ndu etsoje nwoke-wa, e guderu-wa?”

Pyita asù iya: “Tuswekwa; ẹ tọ kwa iya.”

¹⁸ Ndu eezije ozi; mę ndu nche egude icheku mekwawa ọku; vudo gbaa ya mgburumgburu; l'anya iya; kẹ l'oyi atsukwa nù. Pyita abya evudonyabe ẹphe l'ege ẹka l'ọku.

Ánasu aji Jisọsu aji

(Mát 26:59-66; Mak 14:55-64; Luk 22:66-71)

¹⁹ Ya ndono; eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja abya aji Jisọsu kẹ ndu etsoje ọzo iya; mę k'iphe ọonoduje ezi. ²⁰ Jisọsu asù iya: “Ya tükowaru iphe ono l'ọ ha rawaru ndiphe tororo. Iphe ono, ya ziru ono l'ọ ha bẹ ya nọdu l'ọlo-ndzuko ndu Ju; mę l'eze-ọlo Nchileke, bù ẹke ndu Ju edzukobeje zia. Ẹ tọ dukwa iphe ya kfujeru l'edomi. ²¹ ?Bù kẹ ngunu b'i gude aji ya aji? Jìnu ndu nùru iphe ya kfuru; l'ẹphe marua iphe ya kfuru ẹphe.”

²² Jisọsu ekfulephu ẹge ono; onye lanù lẹ ndu nche ono, vudonyabe iya nù agbakowaphu onwiya byiaru iya ẹya l'ishi nchì; sù iya: “?Ì marua l'ọo eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja bẹ ìgbakushi okfu ẹge ono?”

²³ Jisọsu asù: “Ọ -bùru l'o nweru ẹjo okfu, ya kfuru; kfunuaru iya edzudzu ọha-a. Ọ -bükwanuru l'iphe ya kfuru búa ire-lanù; ?nanù ẹge e meru; nggu echi iya ẹka?”

²⁴ Jisọsu anọdukwaphu l'eri ono, e keru iya ono; Ánasu asù t'a kpù-jeru iya Káyafasu, bù iya bù eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja.

Pyita atụ ẹgo ọdo;

lẹ ya ta madu Jisọsu

(Mát 26:71-75; Mak 14:69-72; Luk 22:58-62)

²⁵ Sáyimonu Pyita evudokwaphu l'iku ọku ono; l'ege ẹka l'ọku. A nọnyaa; ẹphe asù iya: “?Tì yìdunua lẹ ndu etsoje ọzo nwoke-wa?”

Pyita ago; sù: “Tuswekwa; ẹ tọ kwa iya.”

²⁶ Onye lanù lẹ ndu ejeru eze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke eja ono ozi, bù abubu nwoke ono, Pyita kwataru nchì ono aji Pyita; sù iya: “?Ya ta phudunua nggu l'iya l'ime mgbabu phù?”

²⁷ Pyita agọkwaaphu ọdo. Teke ono teke onophu; oke-ọku arawaphu ọra.

*Jisosu no l'ifu Páyileti**(Mát 27:1-2, 11-14; Mak 15:1-5; Luk 23:1-5)*

²⁸ Ya ndono; ephe akpufuta Jisosu l'ulo Káyafasu; kpuru iya jeshia l'ufu-eze govano, bu onye Rómu; l'achi eke ono. Yo buleruphu oswi nchi-abohu. Obenu le ndu Ju te kwedu obahu l'ufu-eze govano; l'eke ephe eme t'ephe ba turu nsó; k'ophu ephe a-yiru le ndu e-ri iphe Aji Esweta ono. ²⁹ Ya ndono; Páyileti alufuta; jekfushia ephe l'etezi je aji ephe: “?Bu ngunu bu iphe unu suru le nwoke-a meru?”

³⁰ Ephe asu iya: “L'ephe ta ga kpatakwaru ngu nwoke-a; ndege e to nweru ejo iphe o meru.”

³¹ Páyileti asu ephe: “Unu kpata iya unubedua je ekpee ya ikpe ege unu ekpeje l'ome-l'ali unu.”

Ndu Ju asu iya: “M'a tukwaru ephe ekemu t'ephe ba akfugbujeshi madzu.” ³² Iphe ono aburu k'ophu iphe Jisosu kfuru erekota; bu iya bu iphe ono, o kfuru; gude kaa egbe anwuhu, ya a-nwuhu ono.

³³ Páyileti abya abahu l'ulo-ikpe ono odo; bya ekua Jisosu; su iya: “?Bu nggubedua bu Eze ndu Ju?”

³⁴ Jisosu aji iya: “?Bu nggubedua tutaru otu-oma aji iya aji ono; to ndu odo koru ngu l'oo iphe ya kfuru ndono?”

³⁵ Páyileti asu iya: “?Ya bu onye Ju? ?To budu ndu ali ngu; me ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja be kpuru ngu bya anu iya? ?Bu ngunu b'i meru?”

³⁶ Jisosu asu iya: “Abubu, ya bu eze te shikwa le mgboko-a. Ndege abubu, ya bu eze shi le mgboko-a; me ndu etsoje uzo iya awota ogo; k'ophu e ta ga akpuduru iya nu ndu Ju. Obenu l'abubu, ya bu eze te shidu le mgboko-a.”

³⁷ Páyileti asu iya: “Ha! ?Bu iya bu l'i bu eze to?”

Jisosu asu iya: “O kwa nggu b'o shi onu. O kwa te ya buru eze b'e gude ma ya; buru iya be ya gude bya mgboko; k'ophu ya e-koshi ndiphe iphe bu okpobe okfu. Iphe bu ndu etso okpobe okfu ono anoduje anu olu iya.”

³⁸ Páyileti aji iya: “?Bukpo ngunu bu okpobe okfu?”

*Eekpe Jisosu nkfugbu**(Mát 27:15-31; Mak 15:6-20; Luk 23:13-25)*

Ya ndono; Páyileti ekfuebe ege ono; lufushia etezi je asu ndu Ju ono odo: “L'e to dukwa ejo iphe, ya phuru, o meru. ³⁹ Obenu; keshinu ome-l'ali unu bu te ya tufujeru unu onye mkporo lanu t'o laa; m'a gbadelephu Aji Esweta; ?o du unu te ya haaru unu Eze ndu Ju?”

⁴⁰ Ephe aswo-lihu; su: “Waawa. E to budu onye owaa; o bu Barabasu b'ii-haru ephe t'o la!” Barabasu obu, ephe suru t'a haaru ephe obu; bukwa onye anaje nfu.

19

¹ To du iya bu; Páyileti abya akpata Jisosu; su t'e chia ya echachi. ² Ndu soja egude ogvu kpaa okpu-eze; kpube iya l'ishi; bya achita uwe-nlokpuru, eke uswuswe yee ya. ³ Ephe abyakfuta iya l'ekfushi: “Ephe ekele ngu-o; nggube Eze ndu Ju!” Ephe echikwa iya phu eka.

⁴ Páyileti alufutakwaphu odo bya asu ephe: “Unu lekwa le ya akpufutakwaru unu nwoke-wa; t'unu maru l'e to dudu ejo iphe ya phuru, o meru.” ⁵ Ya ndono; Jisosu alufutashia; kpuru okpu-eze ono, e

gude ogvu kpaá ono; yekwaaphu uwe-nlòkpuru uswuswe ono. Páyileti asù ẹ̀phe: “Unu lekwa nwoke ọ̀bu ndọ̀-ọ̀.”

⁶ Ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹ̀ja; mẹ̀ ndu nche aphù l'iya phù; chishia mkpu; sù: “Kpọ̀pyabe iya l'oshi-osweru! Kpọ̀pyabe iya l'oshi-osweru!”

Páyileti asù ẹ̀phe: “Unubẹ̀dua; unu kpùta iya je akpọ̀pyabe iya l'oshi-osweru. Lẹ̀ yẹ̀bedua ta òkwa ẹ̀jo iphe ya phùru, o meru.”

⁷ Ndu Ju asù iya: “Lẹ̀ keshinu o gude ọ̀nu iya sù l'ọ̀o ya bụ̀ Nwatibe Nchileke ọ̀bu; bụ̀kwa t'a kfugbua ya; l'ọ̀ kwa ẹ̀ge ekemu ẹ̀phe kfuru ndono.”

⁸ Páyileti anụ̀ebe iphe shi ẹ̀phe l'ọ̀nu; kafuáru ọ̀tsu egvu. ⁹ Yọ̀ bya abahùshia ọ̀do l'eze-ùlo ono; bya aji Jisọ̀su: “?Ì bụ̀nua onye awe?”

Jisọ̀su te yeru iya ọ̀nu. ¹⁰ Yọ̀ sù iya: “?Tii yeduru iya ọ̀nu? ?O doru ngu-a ẹ̀nya l'ọ̀o yẹ̀bedua bẹ̀ oore l'ọ̀nu iya? Ya -sù t'a ha ngu; a haa ngu. Ya -sù t'a kfugbua ngu; a kpọ̀pyabe ngu l'oshi-osweru.”

¹¹ Jisọ̀su asù iya: “E tì gage nwekwa egbe ike onanu l'ẹ̀ke ya nọ̀; ndẹ̀ge ẹ̀ tọ̀ buru lẹ̀ Nchileke, bu l'imigwe nùru ngu iya. Ọ̀o ya bụ̀ l'iphe dù ẹ̀ji k'onye ono, deru iya ye ngu l'ẹ̀ka ono bẹ̀ kakwa nke ngu nshinu.”

¹² Páyileti anụ̀lephu okfu ono; chọ̀de ọ̀zo, ya e-shi haa ya t'ọ̀ laa. Obenu lẹ̀ ndu Ju ono chiru mkpu; sù iya: “I -haa nwoke-a t'ọ̀ laa; a maru l'ẹ̀ tì tsohekwa lẹ̀ ndu k'eze, bụ̀ Síza!”

¹³ Páyileti anùtsulephu iphe ono l'ọ̀ ha; dufuta Jisọ̀su etezi; bya adùgaru l'aba-ikpe, nọ̀ l'ẹ̀ke ọ̀bu, eekuje: “Ọ̀nuno Mkpuma.” Iphe eekuje iya l'okfu Híburu bụ̀ Gábata. ¹⁴ Yo rudelephu l'ẹ̀nyanwu-ogvuru-l'ishi lẹ̀ mbọ̀ku nchi-abọ̀hu a-bùru mbọ̀ku ọ̀bahu lẹ̀ Aji Esweta ono; Páyileti asù ndu Ju: “Unu lekwa eze unu.”

¹⁵ Ẹ̀phe echishia: “Kfugbua ya! Kfugbua ya! Kpọ̀pyabe iya l'oshi-osweru!”

Páyileti aji ẹ̀phe: “?Unu ekfu tẹ̀ ya kpọ̀pyabe eze unu l'oshi-osweru tọ̀o?”

Ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹ̀ja asù iya: “Ẹ̀phe te nwekwa eze ọ̀do; a gùfu eze, bụ̀ Síza.”

¹⁶ Ya ndono; Páyileti akpùru Jisọ̀su nù ndu soja t'ẹ̀phe je akpọ̀pyabe iya l'oshi-osweru.

Aakpọ̀pyabe Jisọ̀su

l'oshi-osweru

(Mát 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

¹⁷ Tọ̀ dù iya bụ̀; ẹ̀phe akpùta Jisọ̀su; ẹ̀phe l'iya ayíru tųgbua. Yọ̀ buru iya vu oshi-osweru iya; vua ya jeye l'ẹ̀ke ọ̀bu, eekuje Okpokoro Ishi. Iphe eekuje ẹ̀ke ono l'okfu Híburu bụ̀ Gọ̀lugóta. ¹⁸ Yọ̀ buru l'ẹ̀ke ono bẹ̀ ẹ̀phe kpọ̀pyaberu iya l'oshi-osweru. Ẹ̀phe kpọ̀pyabekwaruphu unwoke labù ọ̀do l'ẹ̀ke ono: onye lanù l'ẹ̀ka iya ọ̀waa; onye ọ̀phu l'ẹ̀ka iya ọ̀phu. Jisọ̀su anọ̀du ẹ̀phe l'echilabu. ¹⁹ Páyileti abya edee iphe kfube l'oshi-osweru ono. Iphe, o deru bụ̀: “JISỌ̀SU; ONYE NÁZARETU; EZE NDU JU.” ²⁰ Igweligwe ndu Ju agua iphe ono, Páyileti deru kfube l'oshi-osweru ono; kẹ̀ l'ẹ̀ke ono, a kpọ̀pyaberu Jisọ̀su ono te tedu ẹ̀nya lẹ̀ mkpùkpù ono. Iphe ono, e deru ono b'e deru l'okfu Híburu; mẹ̀ l'okfu Látinu; mẹ̀ l'okfu Gíríku. ²¹ Ya ndono; ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹ̀ja; mẹ̀ ndu Ju eje asù Páyileti: “T'ẹ̀ b'ọ̀ deshi l'ọ̀ bụ̀ 'Eze ndu Ju.' T'o dechia 'Lẹ̀ nwoke-a sùru l'ọ̀o yẹ̀bedua bụ̀ Eze ndu Ju.' ”

²² Páyileti asù ẹ̀phe: “L'iphe ya deru bẹ ya deekwaru.”

²³ Ndu soja ono akpopyabetsua Jisọsu l'oshi-osweru ono; bya achita uwe iya; kee ya ọzo ẹno. Onyenonu le ndu soja ono ahata ọzo lanu. Ẹphe abya achitakwaphu uwe ime ẹhu iya. Ono, bu uwe ime ẹhu ono b'e shi l'imeli kpa mkpalanu ẹge ono jeye l'uzo ali. E to nweđu ẹke a gbagbaberu iya agbagbabe m'oo ẹkalanu. ²⁴ Ndu soja ono asu ibe ẹphe: “T'ẹphe ba alakakwa iya alaka; t'ẹphe tuchia ya ẹnwa; maru onye ọo-laru.”* Iphe ono aburu k'ophu iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke e-ree, e deru; su:

“L'ẹphe kekashiru uwe iya l'ime onwẹphe.

Ophube iphe ya eyeje l'ime ẹhu;

bẹ ẹphe turu ẹnwa;

t'ẹphe maru onye a-chita iya nu.”

Ọ bu iphe ndu soja ono meru ndono.

²⁵ Ndu vudonyabe oshi-osweru Jisọsu ono teke ono bu nne iya; me nwunne nne iya ke nwanyi; me Méri, bu nyee Kulópasu; me Méri ke Mágudala. ²⁶ Jisọsu aphulephu nne iya; me onye ono, etsoje ọzo iya, o yeru obu ono ẹke ẹphe vudonyabe ẹke ono; su iya: “Nwanyi; lekwa nwatibe ngu ke nwoke.”

²⁷ Ọ sukwaphu onye ono, etsoje ọzo iya ono: “Lekwa nne ngu.” Shitakpelephu mboku ono; onye ono, etsoje ọzo Jisọsu ono eduta Méri lashia nk'ia yele iya eje eburu.

Anwuhu Jisosu

(Mát 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ Onanu emebetsua; Jisosu amaru l'iphemiphe obule gvukotawaru; yo su: “Le mini agu iya.” Iphe ono abukwaruphu k'ophu iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke e-rekota ẹge e deru iya.

²⁹ Yo nweru ite, suru l'ẹke ono, me vayinu, shihuru ọka jiru iya ejiji. Ẹphe ewota ẹgwo-ncha tsee le mee ono, shihuru ọka ono; bya ewota iya tsebe l'onunu ẹkali-oshi isopu; machiaru iya t'o rua ya l'onu.†

³⁰ Jisosu angutalephu mee ono, shihuru ọka ono; su: “Ọ gvwaru!”

Ọọ tọ ishi kpokongu; tubua ume.

Aanmafu Jisosu mgberemeku

³¹ E meebetsua; ndu Ju arọ Páyileti t'ẹphe je akw-kwoshia ndu ono, a kpopyaberu l'oshi-osweru ono okpa; ẹge aa-patsushi ẹphe; vufu. Iphe kparu iya nu aburu le mboku ono bu mboku, nchi-abohu iya aburu mboku ọtu-ume; ẹphe emekwanu t'odzu ba akpogbaaru l'oshi-osweru le mboku ọtu-ume; keshinu ophu mboku ọtu-ume onanu bu mboku ọtu-ume ophu du iche l'aji ẹphe ono. ³² Ya ndono; ndu soja ono abya akw-kwoshia onye k'ivuzo okpa; kukwoshikwaaphu onye ophu; bu iya bu ndu ono, a tukoru ẹphe le Jisosu kpopyabe l'oshi-osweru ono. ³³ Ẹphe erua ẹke Jisosu no; phua l'o gbe nwuhuhawaru. Ẹphe ahaa ya; ẹphe ta kukwoshihe yẹbedua okpa. ³⁴ Obenu l'onye soja lanu wotaru arwa; súa ya le mgberemeku. Teke onophu; mee yele mini agbaa ẹghirigha; shi l'onya arwa ono l'awushi patapata. ³⁵ Ọ kwa onye phuru teke iphemiphe obule-a mekotaru bẹ kfuru ẹge o du. Iphe ono, o kfuru ono bukotakwa ire-lanu. Yẹbedua l'onwiya makwarua

* 19:24 19:24 Egvu 22:18. † 19:29 19:29 Egvu 69:21; Mát 27:48; Mak 15:36; Luk 19:28-29.

l'oo ire-lanu mbu iphe ya ekfu. Oo ya bu t'unubedua kwetakwaphu. ³⁶ Iphe ono l'o ha mekotaru; k'ophu iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke e-re, e deru; su: "L'e to dukwa okpu iya m'oo nanu, ejihu ejihu." ³⁷ O nwekwaruphu eke odo, e deru l'ekwo okfu Nchileke; su: "L'ephe e-gude enya ephe lee onye ono, ephe suru arwa ono."

Eeli Jisosu

(*Mát 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56*)

³⁸ E metsua; Jósèfu, bu onye Arimatiya ejekfube Páyileti; je aruo ya te ya pata odzu Jisosu. Páyileti ekweta t'o pata iya. Ya ndono; yo je apatsuta iya pata pafu. Jósèfu bukwapu onye etso uzo Jisosu; obu l'ootso iya le mpya; l'eke ootsu ndu Ju egvu. ³⁹ Nikodímosu abyakwaphu. Nikodímosu bu iya bu nwoke phu, byakfutajeru Jisosu l'enyashi phu. Ya ndono; yo byatashia; gude meeru, a gwakoberu alozu. Manu ono eshi mkpo nshinu. E -wota manu ono tukobe l'igwe, aatuje era iphe be era iya hakwa l'o bu era ekpa unu labu. ⁴⁰ Ephe eje apatsuta odzu Jisosu; bya egude ekwa ocha, bu ekwa-odzu yele manu ono, eshi kwekwekwe ono gude kwaa ya; bu iya bu ege ndu Ju akwaje odzu l'ome-l'ali ephe. ⁴¹ L'eke ono, ephe kopyaberu Jisosu l'oshi-osweru ono b'o nweru mgbabu, nonyabe iya nu. O nweru ili, du l'o bu ogra, a waru k'ophungu le mgbabu ono. Ili ono b'e te libua odzu odo. ⁴² Ya ndono; ephe apata Jisosu je eye l'eke ono; keshinu mboku ono buwa mboku nchi-abohu iya a-buru mboku otu-ume; ili ono anodufua ntse l'eke ono.

20

Jisosu shi l'onwu eteta

(*Mát 28:1-8; Mak 16:1-8; Luk 24:1-12*)

¹ Yo rua l'utsu mboku Sonde le nchi-abohu dukwadu gerigeri; Méri ke Magudala abyatashia l'ili ono teke ochi nokwadua; bya aphua le mkpuma ono, e gude bechia onu ili ono b'e swifuwaru. ² Yo gude oso gbakfu Sáyimonu Pyita; me onye ophunanu, etsojekwaphu uzo Jisosu, Jisosu yeru obu phu; je asu ephe: "L'a pafuakwaru Nnajiufu l'ili ono; to bu l'ephe maru eke a togboru iya."

³ Pyita yele onye onanu, etsojekwaphu uzo Jisosu ono egbeshi; tugbua jeshia l'ili ono. ⁴ Ephe ebo atuko gude oso; obu l'onye onanu, etsojekwaphu uzo Jisosu ono gbagharu Pyita; vuru iya uzo gbarua ili ono. ⁵ Yo bya efurita efurita; nyoo ime ili ono; phua ekwa ocha ono, e shi gude kwaa Jisosu ono; l'eke o wushiru l'eke ono. Obenu l'e to bahudu l'ime ili ono. ⁶ To du iya bu; Sáyimonu Pyita etsowa iya-a l'azu; rua bya abahu l'ime ili ono; bya aphua ekwa ocha ono ege o wushiru; ⁷ me ekwa ono, e shi gude phuchia ya ishi ono. Ekwa onanu yele ekwa ocha phu ta wushikwaru l'ekalanu. A phukowanu ekwa onanu, shi nodu iya l'ishi phu aphuko; dobe iche. ⁸ To du iya bu; onye ono, etsojekwaphu uzo Jisosu, vuru uzo gbarua ili ono abya abahukwaphu; bya egude enya iya phua; kweta. ⁹ Byeye teke ono b'e to gbe edokwa-a ephe enya; mbu iphe ono, e deru l'ekwo okfu Nchileke, suru le Jisosu shifutaje l'onwu teta nodu ndzu ono. ¹⁰ To du iya bu; umadzu labu ono, etsoje uzo Jisosu ono atugbua; onyenonu alashia nk'iya.

Jisosu ekoshi onwiya

Méri kẹ Mágudala

(Mát 28:9-10; Mak 16:9-11)

¹¹ Méri evudo l'iku ili ono; ara ẹkwa. Yọ ranyaa ẹkwa; bya efurita efurita; nyoo ime ili ono; ¹² bya aphua ojozi-imigwe labu, yeru uwe ocha; dugaru l'ẹke ono, e shi nyobe odzu Jisosu ono; onye lanu adugaru l'uzo ishi; onye ophu adugaru l'uzo okpa. ¹³ Ẹphe aji iya: "Nwanyi; ?bu ngunu be jiraru?"

Yọ su ẹphe: "L'ẹphe pataru odzu Nnajiufu iya; ya ta ma ẹke ẹphe pataru iya; togbu."

¹⁴ Ekfukfu, ookfukwadu iya-a; yọ ghachiwaphu; phua Jisosu ẹke o vudo. Obenu l'ẹ to madu l'oo Jisosu. ¹⁵ Jisosu asu iya: "Nwanyi; ?bu ngunu be jiraru; ?bu onye be jicho?"

Méri edobenu l'oo onye eche mgbabu ono; su iya: "O -buru nggu pataru iya; byiko; tunuru iya onu ẹke i paru iya je atogbo; te ya je apata iya."

¹⁶ Jisosu ekuwa iya phu: "Méri!"

Méri abya aghachi; gude okfu Hibururu su iya: "Rabónayi;" bu iya bu O-zi-iphe.

¹⁷ Jisosu asu iya: "T'eka ngu be erukwa iya l'ehu; le ya ta alarukwaa l'imigwe jekfube Nna iya. Olobu; tugbua je ekfuru unwunna iya phe le ya alawa l'imigwe alakfube onye ono, bu Nna iya; buru Nna unu ono; mbu iya bu onye ono, bu Nchileke iya; bya abukwaruphu Nchileke unu ono."

¹⁸ Ya ndono; Méri kẹ Mágudala ejekfube ndu ono, etsoje uzo Jisosu ono; su ẹphe: "Le ya gudeekwa enya iya ẹphe ẹbo phu Nnajiufu; l'o kwa iya ziru ozi ono."

Jisosu ekoshi onwiya;

ndu etsoje iya nu

(Mát 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49)

¹⁹ Yo be l'urenyashi mboku mbu l'idzu, bu iya bu mboku Sonde; ndu etsoje uzo iya aswo-chishikota iphe l'ulo, ẹphe dokoberu; l'ẹke ẹphe atsụ ndu Ju egvu. A bya ele enya; Jisosu anoduwa l'ẹke ono; kele ẹphe; su ẹphe: "T'ehu dukwa unu agu." ²⁰ Yo keletsua ẹphe; bya ekoshi ẹphe ẹka iya ẹphe ẹbo; koshikwaphu ẹphe mgberemeke iya. Ehu atsọ ndu etsoje uzo iya ena teke ono, ẹphe phuru Nnajiufu ono. ²¹ Yọ su ẹphe ọdo: "T'ehu dukwa unu agu. O bu ẹge Nna iya ziru iya; ya abya-wa; bu ẹge ya ezi unu t'unu je." ²² Yo kfutsua ẹge ono; bya atushi ẹphe Ume; su ẹphe: "Unu nata Ume-du-Nso." ²³ Iphe, bu onye unu guru nvu l'iphe du eji, o meru be Nchileke guakwaruphu nvu. Onye unu ta guduru nvu l'iphe du eji, o meru be Nchileke ta agukwaru nvu."

Tómosu; o-phu-l'enya-o-kwe

²⁴ Ya ndono; Tómosu ophu eekuje Ejima ta no l'ẹke ono teke ono, Jisosu byaru ono. Tómosu yikwa l'umadzu iri l'ẹbo ono, etsoje uzo Jisosu ono. ²⁵ To du iya bu; e meebetsua; ndu ophunanu, ẹphe l'iya etsojekwaphu uzo Jisosu phu asu iya: "L'ẹphe phuakwaru Nnajiufu obu."

Tómosu asu ẹphe: "Le ya te ekwetakwa; gbahaa le ya gude enya iya phu ichii nturu ono l'obechere-eka iya; mbu ruu mkpushi-eka iya

l'ènya nturu ono l'èka iya; pyokwaaphu èka iya lè mgberemèku iya. O dudu bẹ ya te ekwetakwa."

²⁶ Ya ndono; a nọlephu abali èsato; ndu etsoje ọzo iya edzukokwaa ọdo l'ulo; èphe lè Tómosu. A tuko ọlo swọ-chishia aswọ-chishi. Jisọsu abyalẹ-ẹ bya evudo èphe l'echi; kele èphe ekele; sù èphe: "T'èhu dukwa unu agu." ²⁷ Yo kfuebe ège ono; bya asù Tómosu: "Ngwaa; rya ya mkpushi-èka ngu l'èka; nggu emee ya èka lè mgberemèku. Tómosu; ba abuhe e-kwe-lẹ-te-kwe. Kwetaje."

²⁸ Tómosu asù iya: "Nnajiufu mu; mbù Nchileke mu!"

²⁹ Jisọsu asù iya: "Bù okfu l'ì phuru iya kparu iphe i kwetaru? Onu-oma bù kẹ ndu ẹ-ta phudu iya nù; kwetale-e."

Iphe e dedoru èkwow-a

³⁰ Jisọsu meshikwaruphu igweligwe iphe ọdo, dugbaa biribiri, ẹ t'e dedu l'èkwow-a; l'ifu ndu etsoje ọzo iya. ³¹ Obenu lè ndu ọwaa, e deru-wa; b'e deru; k'ophu unu e-kweta l'ọo Jisọsu bù Kuráiyisutu ọbu, Nchileke kweru ukwa iya ọbu, bù iya bù Nwatibe Nchileke; mẹ t'unu woru onwunu ye iya l'èka; k'ophu unu e-shi iya l'èka nweru ndzu.

21

Jisọsu ekoshi onwiya umadzu esaa lè ndu etsoje ọzo iya

¹ E metsua; Jisọsu ewofuaru onwiya koshi ndu etsoje ọzo iya l'iku Eze Ènyimu Tayibériyasu. Ọwaa ège o meru: ² Lè Sáyimonu Pyita yẹlè Tómosu, ophu eekuje Ejima; mẹ Natániyelu kẹ Kéna lè Gálili; mẹ unwu Zébedi èphe èbo; mẹfua umadzu èbo ọdo lè ndu etsoje ọzo Jisọsu tuko nọdu l'èkalanu. ³ Sáyimonu Pyita asù èphe: "Yẹbedua jeekwa ogbu ẹma."

Èphe asù iya l'èphe e-tsokwa iya. Èphe egbeshi; je awuba l'ugbo; tugbaa. Obenu l'enyashi ono b'ẹ to nwedu m'ọ bù ọba, èphe pyaru ishi. ⁴ Nchi abohudelephu; Jisọsu abya evudo l'ọnu-mini ono. Obenu lè ndu etsoje ọzo iya ta madu l'ọ bù iya. ⁵ Yọ sù èphe: "Unwu mu; ọo nweru iphe unu gbutaru?"

Èphe asù iya l'ẹ tọ dukwa.

⁶ Yọ sù èphe: "Unu ghaa ntofu unu l'ọzo èka-utara ugbo ono; gbuta ẹma." Èphe abya aghaa ntofu ono; èphe ta dù ike kpubata iya l'ugbo; l'èke ẹma, èphe gburu kfube ọswa ha igwe.

⁷ Ya ndono; onye onanu etsoje ọzo Jisọsu, Jisọsu yeru obu ono asù Pyita: "L'ọ kwa Nnajiufu!" Sáyimonu Pyita anulephu l'ọ bù Nnajiufu; chita uwe iya yekebe; l'èke o shi yeshia ya; buru lè mini ono voo; gvufushia. ⁸ Ndu etsoje ọzo iya ndu ophu akwaa l'ugbo ono; akpu ntofu ono, ẹma jiru tungu ono akpufuta eli nggodo; l'èke èphe ta nọhedu ote-ènya l'eli nggodo. Èphe nọwa iya-a ntse ntse iphe ha l'ọ bù ukporo ntụ-okpa iche iche ugbo ise. ⁹ Èphe enyifutalephu nggodo; phua oku, e gude icheku mekwaa l'èke ono. Èphe aphua ẹma, daburu l'oku ono; phukwaaphu buredi. ¹⁰ Jisọsu asù èphe: "Unu hata ẹma ọbu, unu gburu ọbu gude bya."

¹¹ Sáyimonu Pyita eje abahukwa l'ugbo ono; je akpufuta ntofu ono eli nggodo. Iphe jiru iya nù abuleruphu okporokpo okporokpo ẹma. Ẹma, nọ iya nù l'ọ ha tuko dù ukporo ẹma esaa l'ẹma iri l'eto. E gudekwaru l'ẹma, nọ lè ntofu ono ha nshinu; ntofu ono ta dukwa m'ọ

ẹke ọ taru kingu. ¹² Jisọsu asu ẹphe: “Unu bya akpọo uchi.” To nwe ndu ono, etsoje ọzo iya ono onye turu iya ama k’oji iya onye ọ bu; l’ẹke ẹphe tuko mawaru l’ọ bu Nnajiufu. ¹³ Jisọsu abya ewota buredi ono nu ẹphe; nufukwaaphu ẹphe ẹma ono.

¹⁴ Ekoshi ono, o koshiru ẹphe onwiya ono kweekwa ugbo ẹto, o woru onwiya koshi ndu etsoje ọzo iya l’o shirtsua l’onwu teta nọdu ndzu.

Jisọsu yele Pyita

¹⁵ Ẹphe eriebe ọkpuchi ono; Jisọsu eku Sáyimonu Pyita: “Sáyimonu; nwatibe Jonu; ?i ka iya oyeru obu karia ẹge ndu ọwaa l’ẹphe ha yeru iya?”

Pyita asu iya: “Iyee; Nnajiufu; i mawaru le ya yeru ngu obu.”

Jisọsu asu iya: “Nuje unwu aturu iya nri.” ¹⁶ Yọ bya eku iya k’ugbo ẹbo; su iya: “Sáyimonu; nwatibe Jonu; ?i yeru iya obu?”

Pyita asu iya: “Iyee; Nnajiufu; i mawaru le ya yeru ngu obu.”

Jisọsu asu iya: “Letaje aturu iya ẹnya.” ¹⁷ Yọ byakwaphu bya ekua ya k’ugbo ẹto; su: “Sáyimonu; nwatibe Jonu; ?i yeru iya obu?”

Ẹhu adalephu Pyita kọo; kele Jisọsu jiru iya k’ugbo ẹto; ?m’o yeru iya obu? Yọ su iya: “Nnajiufu; nggubedua l’onwongu makotaru iphemiphe ọbule; i maru le ya yeru ngu obu.”

Jisọsu asu iya: “Nuje aturu iya nri.” ¹⁸ Su iya: “Kamenu; te ya karu ngu: le teke ọ bu ngu l’ikoro b’ọ bu nggu egbeshije; wota ẹkwa ngu weru; lobe jeshia ẹke, du ngu mma. Obenu le teke i kahuleruphu be ii-chili ẹka ngu ẹphe ẹbo; onye ọdo abya ewebe ngu ẹkwa; duta ngu jeshia ẹke ta dudu ngu k’ẹjeje.” ¹⁹ Okfu ono b’o kfuru gude koshi egbe onwu, Pyita a-nwu; gude koshi ọdu-biribiri Nchileke. Jisọsu ekfuebe ẹge ono; su Pyita t’o tsoru iya.

Jisọsu yele onye ọphunanu, etsojekwaphu ọzo iya phu

²⁰ Pyita abya aghaa ẹnya; phu onye ọphunanu, etsojekwaphu ọzo Jisọsu, Jisọsu yeru obu phu; l’ẹke ootso ẹphe. Ọ bu iya bu onye ono, nonyabe Jisọsu teke ono, ẹphe eri nri-ẹnyashi phu; bu iya jiru iya; su: “Nnajiufu; ?bu onye bu onye obu, e-deru ngu ye obu?” ²¹ Pyita aphu l’iya phu; su Jisọsu: “Nnajiufu; ?nanu ẹge ke onye ọwaa du?”

²² Jisọsu asu iya: “Ọ -buru l’ọ bu uche-obu yẹbe Jisọsu l’ọo-nọdu ndzu jeye teke ya a-bya ọdo; ?nke ngu bu ole. Ọ bulephu t’i tsoru yẹbe Jisọsu.”

²³ Ya ndono; unwunna ekfulahaa iphe ono, o kfuru ono; l’onye onanu, etsojekwaphu ọzo Jisọsu ono ta anwuhuhedu anwuhu. Obenu l’iphe Jisọsu kfuru ta bukwa l’ẹ to nwuhuhedu anwuhu. Iphe o kfuru bu: “Ọ -buru uche-obu yẹbe Jisọsu l’ọo-nọdu ndzu jeye teke ya a-bya ọdo; ?nke ngu bu ole.”

²⁴ Ọ bu onye ono, etsojekwaphu ọzo Jisọsu ono bu iya bu onye ekfu iphe o gude ẹnya iya phua l’iphe-a l’ọ ha. Ọ kwa iya phu deru iphemiphe ọbule-a. Ayi maru l’iphe o kfuru bukota ire-lanu.

Mkpọ-chi ishi iya

²⁵ O nwekararuru igweligwe iphe ọdo, Jisọsu meshiru. Ẹge ọ du mu bu le ndege e jeru t’a tuko iya l’ọ ha dekota l’ẹkwo nanu nanu; me mgboko-a l’ọha ta ge edzukwa odobe ẹkwo, e dekotaru iya.

Ozi, Ndu Ishi-Ozi Jeru

¹ Onye-ukfu-l'oha, bu Tiyófilosu; ekwo, mu vu ụzo deeru ngu be mu deru iphe bu iphe Jisosu meru; me iphe bu iphe o ziru l'oh ha shitakpo le mbu; ² jeye teke Nchileke wobaru iya l'imigwe. O byaru bya ala l'imigwe; yo shi l'eka Ume-du-Nso karu ndu ono, o fotaru t'ephe buru ndu ishi-ozu iya ono iphe ephe e-me. ³ O jeru iphe-ehuka; bya anwuhu; nwuhutsua; bya eteta nodu ndzu. Yo bya anoo ukporo abali labu. L'ime ukporo abali labu ono b'o woru onwiya koshi t'ephe maru le ya no ndzu. O koshibetaru ephe onwiya; k'opu e-to nwedu ephe onye atu ego ke wo: ?a maru m'o noo ndzu. Ephe gude enya ephe phua ya; yo kfuaru ephe ege Nchileke, bu eze e-shi medzua iphe o watawaru ememe. ⁴ Yo nweru teke ephe l'iya nokobe; yo su ephe: "Unu ba alufukwa le Jerusalemu. Unu nodukwa kwaberu iphe ono, Nna suru le ya a-nu ono, bu iya bu iphe-oma-wa, ya kfuuru unu-wa. ⁵ Le Jonu gude mini mee baputizimu; o bu l'a -nolephu nwa abali olemole nta-a be ee-gude Ume Nchileke mee unu baputizimu."

⁶ Ya ndono; ndu ishi-ozu ono edzukobelephu ephe le Jisosu; ephe aji iya: "Nnajiufu; ?o gbawaru teke ji-nuphu ndu Izurelu ali-eze ephe obu azu to?" ⁷ Jisosu asu ephe: "Le to gbadu unu l'oma mboku obu me teke obu, Nna iya gudewa aka iya tua l'onwiya. ⁸ Obenu le Ume-du-Nso a-bya unu l'ehu; mee unu; unu esihu ike; k'opu unu e-je Jerusalemu; jee Judiya; jee Sameriya; jekotakpoo ekemeke obule le mgboko gbaa mgburumgburu; je ekfua iphe unu phuru, meru l'ehu iya."

Jisosu ala l'imigwe

(Mak 16:19-20; Luk 24:50-53)

⁹ Yo kfugetsulephu ege ono; ephe atuko ele iya enya; Nchileke ewolia ya; urukpu eworu iya domia.

¹⁰ Ephe evudo elekwadua enya l'akpamigwe l'eke ono l'o mihuget-suaru ono; unwoke labu, yeri uwe ocha abya evudonyabe ephe; ¹¹ su ephe: "Unube unwoke Galili; ?bu ngunu meru iphe unu vudo ele akpamigwe. Jisosu ono, e dufuru l'eke, unu no lasha l'imigwe ono be buhukwaphu ege ono, unu ele iya; yo bahu l'imigwe ono bu ege oo-gude bya odo."

Onye e gude edochi enya Judasu

¹² To du iya bu; ephe eshi l'ugvu ono, eekuje Olivu ono latashia Jerusalemu. Ugvu ono be du iphe ha l'oh bu mkpirikpi manyiru; m'e -shi le Jerusalemu. ¹³ Ephe erulephu Jerusalemu; bahushia l'ime ulo k'eli eli; shi le k'ali laa le k'eli iya, bu iya bu eke ephe nokpoo anono. Ndu ono bu: Pyita; Jonu; Jemus; Anduru; Filipu; Tomosu; Batolomiyu; Mاتي; Jemus Alufiyosu; owaa Sayimonu, onye adzo t'ali ndu Ju noduru ndu Ju; mefua Judasu, bu nwatibe Jemus. ¹⁴ Ephe l'unwanyi nokwaphu l'eke ono; mekwaphu Meri, bu iya bu nne Jisosu; me unwunne Jisosu kwaphu. Ephe atuko l'ephe ha je anodu l'ekalanu; gude obu lanu ekfu anu Nchileke.

¹⁵ Yo be ujiku lanu l'ephe dzukoberu ege ono; ephe rukwaru ukporo ishingu l'eke ono; Pyita egbeshi; su ephe: ¹⁶ "Unwunna mu; iphe ono, e dehawaru l'ekwo okfu Nchileke l'oo-me ono rekotaakwaru; bu iya bu iphe ono, Ume-du-Nso shihawa l'onu Dévidi kfuwa le ke Judasu ono; bu iya bu onye ono, du ndu byaru bya egude Jisosu ono. ¹⁷ Judasu ono b'e shi guru yeru ayi; yo shi yiru l'oje ozi-wa, ayi eje-wa."

¹⁸ O gude okpoga, a kfuwu iya l'ejo iphe o meru; zuwa ali. Yo metsua daa; sugbua onwiya; ephe agbafuhu iya; akurepho iya l'o ha ekposhihu. ¹⁹ Iphe bu ndu Jerusalemu mgburumgburu anukota iphe ono, meru nu ono. Ephe eworu ali ono gwa Akeludama l'okfu-ali ephe, bu iya bu "Egu-mee."

²⁰ "L'e dekwaru l'ekwo Egvu-Oma; su:

"T'egbara kfuwaa l'ufu iya;

t'e b'o dukwa onye e-bu iya ebubu.'*

E dekwaphu; su:

"T'onye odo no-chikwaa enya iya

l'oje ozi, o shi eje.†

²¹ "Oo ya bu l'aa-fota onye lanu t'o tsoru ayi. T'onye ono bukwaru onye tohawaru ayi jekota ekemeke obule, ayi le Nnajiufu, bu Jisosu jekporo; ²² tsube teke Jonu shi eme baputizimu jeye mboku, e dufuru Jisosu ono l'eke ayi no kuba l'imigwe. Onye ono e-tsoru l'ekfu iphe ayi phuru le ke Nnajiufu, bu Jisosu; bu iya bu l'o shi l'onwu teta nodu ndu."

²³ Ya ndono; ephe abya akfube umadzu ebo: Josefu, ophu eekuje Basabasu, epha etushi iya bu Josutosu; owaa onye odo, eekuje Matayasu. ²⁴ Ephe abya ekfuru nu Nchileke; su: "Nggube Nnajiufu; nggube onye maru obu onyemonye obule; koshi ephe onye ophu i fotaru l'ime umadzu ebo-wa ²⁵ t'o no-chia enya Judasu; buru onye ishi-ozii; meje iphe ono, Judasu haru; lasha eke gbaru iya nu ono."

²⁶ Ephe eworu enwa tva; yo daaru Matayasu. E woru iya yekobe le ndu ishi-ozii iri le nanu ono.

2

Abyabya Ume Nchileke

¹ Yo be mboku aji Pentikosutu gedegede; ephe atuko l'ephe ha dzukobe l'ekalanu. ² E ji ekfua; ephephu, shi l'imigwe ederu kfuwakfuka l'o bu ephephu oke pherephere bya ejilephu ulo ono, ephe doru ono ejiji. ³ Ephe aphwa iphe dutsua l'o bu ire-oku, jakashiru ajakashu; kekashia onwiya bya anodutsua ephe l'ishi l'ehu l'ehu. ⁴ Ume Nchileke eji ephe ehul'ephe ha. Ephe aghaa okfu-ali ephe; gudegbaa okfu-ali odo kfulahaa okfu ege Ume Nchileke ono meru t'ephe kfuwa.

⁵ Ya ndono; yo nweru ndu Ju, jiru Jerusalemu; mbu ndu Ju, Nchileke duru le nso, shigbaa le mba, no le mgboko mgburumgburu. ⁶ Ikpetuma ndu ono anulephu ephephu ono; gbakodzua. Yo kpoo onyemonye obule okfu; l'eke onyemonye obule nuru eke eekfu okfu-ali iya. ⁷ Yo du ephe biribiri; ji ephe enya. Ephe ajalaha; su: "Ndu-a, ekfu okfu-a; ?ephe ta budunua ndu Galili too. ⁸ ?Nanu ege e meru be ayi anutsua okfu-ali ayi l'ehu l'ehu? ⁹ Mbu okfu ayibe ndu Patiya; ndu Midiya; ndu

* 1:20 1:20 Egvu 69:25. † 1:20 1:20 Egvu 109:8.

Ílamu; ndu shi Mesopotémiya; ndu shi Judíya; ndu shi Kapadósiya; ndu Póntusu; ndu shi Éshiya; ¹⁰ mękpó ayíbe ndu shi Firíjiya; mę Pamfíliya; mę ayíbe ndu shigbakpo Íjiputu; mę ndu shi Sayiríni, nọ l'alí Líbiya; jeyekpo lę ndu byaru abyabya, shi Rómu; ¹¹ mę ndu Ju; ndu amụ ẹka ndu Ju; ndu Kiritu; mę ndu Arébiya. Ayi atụko anụtsua ẹke ẹphe gude okfu-alí ayi ekfu okfu eze iphe, Nchileke emeebe." ¹² Yọ dọ ẹphe biribiri; ji ẹphe ẹnya. Ẹphe ajịtsua ibe ẹphe: "Bụ ngunu bẹ egbe iphe ọwaa bụkpọ?" ¹³ Yo nweru ndu gude mgbọnu sụ l'ọo mę emetsua ẹphe l'ẹnya.

Pyita asa okfu

¹⁴ Ya ndono; Pyita egbeshi yẹle ndu ishi-ozí ophu ẹphe iri lę nanụ bya evudo. Pyita abya awata iya; raa ya arara; sụ: "Ndu Judíya ibe mu; mę iphe, bụ ndu bu lę Jerúsalemu mgburungburu; unu gebekwa-o! Unu ngabekwa nchí l'iphe-a, ya abya ekfukfu-wa-o: ¹⁵ Ndu-a ta ngukwa męe, bụ iya bụ iphe unu arí. ?Tọ bụdu nta-a bẹ ẹnyanwu agbakota? ¹⁶ Iphe ọwaa gbe bụkwaru iphe ono, onye nkfuchiru Nchileke; mbụ Jówelụ kfuru teke ndiche; sụ:

¹⁷ " 'L'ọwaa bụ iphe Nchileke kfuru:

L'o -rua l'oge ikperazu;

bẹ ya a-wụshiru ndiphe

mgburungburu Ume iya.

Ụnwu unu ndu k'unwoke;

mę ndu k'unwanyi

e-kfuchiru Nchileke.

Ụnwu-okorọbya unu a-phụ àphù;

ndu k'ọgurennya arọ nrọ.

¹⁸ Iye! Teke ono bẹ ya a-wụshi

Ume iya ono: wụshi iya unwoke;

mę unwanyi, ejeru iya ozi.

Ẹphebedua ekfuchilahaaru Nchileke.

¹⁹ Ya e-meshi iphe-ọphulenyá

l'akpamigwe; meshia iphe dọ biribiri

lę mgboko.

Aa-phụ mee; ọwaa ọku;

mę urukpu ẹnwuru-ọku.

²⁰ Ẹnyanwu a-gbahụ tsụbalangu;

onwa ekelahaa l'ọ bụ mee;

tẹmanu Eswe kę Nnajiufu eruta,

bụ iya bụ eze mbọku ono,

a-dụ biribiri ono.

²¹ Iphe bụ onye rakuru Nnajiufu;

bẹ ọo-dzọfuta.*

²² "Unubẹ ndu Ízurelụ; ọ kwa Jisọsu kę Názaretu ono bụ nwoke ono, Nchileke shi l'iphe-ọphulenyá; mę iphe jiru ẹnya, dọgbaa biribiri, Nchileke gude iya meshia l'ifu unu ono mee t'ọ doo unu ẹnya l'ọo yẹbe Nchileke ziru iya. Iphe ono l'ọ ha bẹ unu makọtaru ọhuma l'onwunu. ²³ Obenu l'a kpuru iya nụ unu; unu eshi l'ẹka ndu ẹ-ta madụ ekemu kpọpyabe iya l'oshi-osweru; woru iya gbua. Iphe ono

* 2:21 2:21 Jów 2:28-32.

aburu iphe Nchileke mahawaru amama bya achia ya achichi dobe.
 24 Obenu le Nchileke tofuwaru iya l'egbu, onwu shi kee ya; bya emee;
 yo shi l'onwu teta nodu ndzu; ke l'onwu ta dudu ike lopyabe iya. 25 Le
 Dévidi kfukwaru ke Jisosu; su:

“ Le ya aphuje Nnajiufu iya tekenteke.

Tekenteke b'o no iya

l'eka-utara

t'e b'o du iphe e-me iya nu.

26 O bu iya kparu iphe

okpoma atsọ iya ena;

ya agụ egvu; l'ete eswa.

Ya maru le ya -nwuhutsua;

be ii-dobe iya ndzu odo.

27 Ya maru l'e tji hadu iya l'ali-maa.

E tji hadu onye nke ngu,

i yeru obu t'o rehu erehu.

28 I koshiwaru iya uzo ndzu.

Ii-me t'ehu tsọo ya ena; kele nggu l'iya bu.'

29 “Unwunna iya; ya a-toqboru unu ke nna ephe oche, bu Dévidi
 eba. E to bulekwa l'o nwuhuru anwuhu nwenkinyi; obenu l'e liru
 iya elili. Ili iya nokwaa l'eke-a byeye nta-a. 30 Obenu l'o shi buru onye
 nkfuchiru Nchileke. O maru le Nchileke kweru iya ukwa; riru angu
 yeru iya eya: le ya e-shi l'awa iya fota onye a-no-chi iya l'okwa-eze
 iya. 31 O phuru iphe Nchileke e-mekochaa mee; kfuwa le Kuráyisutu
 e-shi l'onwu teta nodu ndzu, bu iya bu teke ono, o suru:

'Le to hadu iya l'ali-maa;

anu-ehu iya te rehu erehu.'

32 Nchileke mewaru Jisosu ono; yo shi l'onwu teta nodu ndzu, bu iya
 bu owaa, ayi tukoru atu onu iya-a. 33 Oo ya bu le Nchileke woliru iya
 eli woru dobe l'eka-utara iya. O natakwaru Ume-du-Nso l'eka Nna, bu
 iphe-oma, Nchileke kweru ukwa iya. Iphe-a, unu phuru-wa; me iphe-
 a, unu anu le nchi-wa bukwa iphe-oma ono, bu iya bu Ume iya ono,
 o wushiru ayi ono. 34 E to bukwa Dévidi be laru l'imigwe l'onwiya; le
 yebedua l'onwiya sukwaru:

'Le Nchileke suru Nnajiufu yebe Dévidi:

Nodu iya l'eka-utara

35 jeye teke ya e-me ndu ohogu ngu

t'ephe buru iphe

ii-dzopyabe l'okpa.'

36 “Oo ya bu; t'o doo Izurelu mgburumgburu enya le Nchileke
 mewaru Jisosu ono, unu kopyaberu l'oshi-osweru ono t'o buru
 Nnajiufu; buru Kuráyisutu, bu iya bu Onye Ndzota ono.”

37 Ya ndono; ephe anutsu l'iya phu; yo rua ephe l'anu; ehu adaa
 ephe koo. Ephe asu Pyita; me ndu ishi-ozii ophu: “Unwunna ayi; ?bu
 ngunu be ayi e-me?”

38 Pyita asu ephe: “Unu taa onwunu uta iphe du eji, unu meru;
 ghaa umere lakfuta Nchileke; t'e gude epha Jisosu Kuráyisutu mee
 unu baputizimu l'unu ha l'ehu l'ehu te Nchileke guaru unu nu l'iphe
 du eji ono, unu meru ono; unu anata iphe-oma, bu iya bu Ume-du-
 Nso. 39 L'iphe ono be Nchileke kwekwaru ukwa iya le ya e-meru iya

unu; meeru iya unwu unu; meeru iya iphe bu ndu nokwadu ote-nya; me iphe bu ndu Nnajiufu, bu Nchileke ayi e-ku.”

⁴⁰ Pyita ekfuebe ege ono bya ekfukwaaphu igweligwe okfu odo kfushia ya ike; bya anmaaru epe okwa; su: “Ophu t’unu dzoo onwunu l’ogbo-wa, ala l’iyi-wa.” ⁴¹ To du iya bu; epe adu l’igweligwe nata ozi-oma ono; kweta; e mee epe baputizimu. Mboku ono be iphe ruru unu madzu ugbo esaa l’ukporo madzu iri bya ayiru le ndu kwetaru nu.

Umere ndu chochi odungu

⁴² Epe akfube oswa yeru ehu mkpurumkpuru l’onu iphe, ndu ishi-ozu ono ezi epe; l’atukoje nokobe lo bu unwunne lanu; gbaru mgba eri Nri Nnajiufu; ekfu anu Nchileke.

⁴³ Onyemonye obule atsulahaa egvu. Ndu ishi-ozu ono emetsua iphe-ophulunya; me iphe du biribiri l’igweligwe. ⁴⁴ Iphe bu ndu woru onwephe ye Jisusu l’eka l’ephe ha atuko gbaru mgba l’iphemiphe obule, epe nweru enweru. ⁴⁵ Epe ereshikota eku epe; me iphe bu iphe epe nweru enweru; keeru onyemonye obule l’ege mkpa haru onye. ⁴⁶ Mboku-mboku; epe atuko tugbabe nanu je anodu l’eze-ulo Nchileke. Epe atukoje gbaru mgba eri Nri Nnajiufu l’ufu l’ufu; gudekwaphu ehu-otso-ena; me obu iphoro eri iphe bu iphe epe eri eriri. ⁴⁷ Epe ekelekepelephu Nchileke ekele; buru ndu no ndiphe mgburumburu l’obu. Nnajiufu l’eyekwaru epe ndu, o dzoru k’ophungu mboku-mboku.

3

Onye ngvuru eje ije

¹ Yo be ujiku lanu; Pyita yele Jonu ayiru ejewa eze-ulo Nchileke l’oke-eswe urenyashi nolephu l’ifu, bu iya bu teke eekfuje anu Nchileke. ² Yo nweru nwoke, shi k’ophu a muru iya dabutaru ngvuru, aapa eje odobe l’onu eke eeshije abata, eeku “Onu-uzo Egiri”. Nwoke ono be aapataje mboku-mboku bya edobe l’onu-uzo ono t’o roje ndu, abahu l’eze-ulo Nchileke ono iphe. ³ Yo phulephu Pyita yele Jonu; eke epe abata l’eze-ulo ono; rokwaaphu epe iphe. ⁴ Pyita yele Jonu eworu nya dabu iya. A nonyaa; Pyita asu iya: “Lee ayi nya!” ⁵ Yo lelahaa epe nya; tubesu l’o nweru iphe epe abya iya anunu. ⁶ Pyita asu iya: “Ya te nwekwa okpoga; obu l’ophu ya nweru be ya a-nu ngu;” su iya: “Like ke Jisusu Kurayisutu, bu onye Nazaretu; gbeshi nta-a jelahaa ije.” ⁷ Yo lota nwoke ono l’eka-utara; lo-lia ya eli. E ji ekfu owaa; okpa iya epe ebo; me nkwo iya atuko tushihu iya. ⁸ Yo kfu-lihu; vudo evudo; jelahaa ije; tsoru epe bahu l’eze-ulo Nchileke ono. Yo kfu-phe; ete eswa; l’etushi Nchileke epha. ⁹ Onyemonye obule aphu ya eke oojephe; l’etushi Nchileke epha; ¹⁰ hubetsuwa iya phu ama: lo ya bu onye-wa, shi nodu le Onu-uzo Egiri l’eze-ulo Nchileke l’arọ arọ-wa. Yo du epe biribiri; ji epe nya; mbu iphe ono, e meru iya ono.

Pyita asa okfu l’eze-ulo Nchileke

¹¹ Ndu ono l’ephe ha aphulephu ege oogba-tso Pyita yele Jonu l’ekemeke obule; epe awuru bya adoru; nodu ele iya l’onu-ulo ophu

eekuje “Ọnu-uzo Sólomọnu”. Yọ kfube ọswa dọ ẹphe biribiri. ¹² Pyita aphulephu ndu ono; sọ ẹphe: “Unube ndu Ízurelu; ?bọ ngunu meru iphe iphe-a dọ unu biribiri. ?Bọ ngunu meru iphe unu ele ẹphe ẹnya; yo gbe dọ l’ọ bọ ike k’ẹka ẹphe; bẹ ẹphe gude mee tẹ nwoke-wa jee ije; ọ dọdu bọru l’ọo k’ẹge ẹphe bọ-tabe ndu akwabẹru Nchileke ugu. ¹³ Ọ kwa Nchileke kẹ nna ẹphe oche phe; mbọ Nchileke ono, bọ Nchileke kẹ Ébirihamu; bọru Nchileke kẹ Áyizaku; bya abọru Nchileke kẹ Jékọpọ ono bẹ gude-wa iphe-a, meru nọ-wa; koshi ọdu-biribiri kẹ Nwatibe iya, bọ Jisọsu. Mbọ onye ono, unu kpuru ye l’ẹka ndu Rómu; bya ajikakwa iya phọ l’ifu Páyileti ono. Páyileti ekpebuhawa lẹ ya a-ha iya t’ọ la. ¹⁴ Unu ajika onye ono, dọ nsọ; bọru onye doberu ẹka ndoo ono. Yo gbe bọchiaru onye ọphu gburu ọchi bẹ unu sọru t’a haaru unu t’ọ la. ¹⁵ Unu eshi ẹge ono gbua onye gude ndzọ. Obenu lẹ Nchileke meru t’o shi l’ọnwu teta nọdu ndzọ; bọ iya bọ oswi-okfu-wa, ayi agbaru ọdzori-wa. ¹⁶ Nwoke-wa, unu phuru-wa; mbọ onye-wa, unu maru-wa bọkwa ike kẹ Jisọsu ono; bẹ meru iya; yọ dọ mma; okfu l’ẹphe kweru l’ike nọ l’ẹpha iya. Mbọ; ọ bọ ekweta, shi l’ẹka Jisọsu bẹ meru nwoke-wa l’ifu unu l’unu ha-wa; yo dzua oke ẹge-a.

¹⁷ “Ndibe ayi; ya marua l’iphe meru iphe unu lẹ ndu ishi unu meru Jisọsu ẹge ono bẹ shitaru lẹ ‘amagama unu. ¹⁸ Nchileke eshi l’ẹke ono mee iphe o kfouru l’ọnu ndu nkfuchiru iya l’ẹphe ha teke ndiche; sọ lẹ Onye Ndzọta ono, o kweru ọkwa iya ono e-je iphe-ẹhuka. ¹⁹ Ọo ya bọ; t’unu taa onwunu ọta iphe dọ ẹji, unu meru; ghaa umere. Unu laphuta azọ lakfuta Nchileke t’o fuchafu unu iphe dọ ẹji, unu meshiru; ²⁰ k’ọphu ẹhu-agu e-shikwaphu l’ẹka Nnajiufu byakfuta unu; m’o zilephu Onye Ndzọta ono, ọ fọtahawaru unu ono. Onye ono bọ Jisọsu. ²¹ Ọo-nọdu l’imigwe jeye teke Nchileke e-me iphemiphe ọbule; t’ọ dọ ẹge o shi dọ; mbọ iya bọ iphe ono, Nchileke shi l’ọnu ndu nkfuchiru iya kfouru ayi teke ndiche ono. ²² Mósisi kfuokpwaar; sọ: ‘Lẹ Nnajiufu, bọ Nchileke bẹ e-shi l’unwunna unu zia onye nkfuchiru Nchileke ẹge o ziru yebedua. Onye ono bẹ unu anujeru okfu l’iphemiphe ọbule, o kfouru. ²³ Onye ẹ-ta ngabeduru onye nkfuchiru ono nchị bẹ ee-bufu ebufu l’ẹke ndibe Nchileke nọ; mee t’ọ laa l’iyi.’ ²⁴ Iphe bọ ndu nkfuchiru Nchileke l’ẹphe ha; shitakpo lẹ Sámuwelu je akpaa lẹ ndu ọphu etso iya nọ l’ẹphe ha bẹ tọko kfouru okfu iphe-a, eme nta-wa. ²⁵ Iphe ono, Nchileke shi l’ọnu ndu nkfuchiru iya sọ l’oo-me ono bẹ bọ unu b’o gude kfouru ya; okfu l’ọo unu bọ unu ndiche unu, Nchileke kweru ọkwa teke ono, ọ sọru Ébirihamu: ‘Ọ bọ l’eri ngu bẹ ya e-shi ọọru mgboko mgburumgburu ọnu.’ ²⁶ Nchileke yeru onye ejeru iya ozi, bọ Jisọsu; sọ t’o vuru ọzo byakfuta unu bya aọọru unu ọnu-ọma; bọ iya bọ l’oo-me unu l’ẹhu l’ẹhu t’unu ghaaru ẹjọ iphe ono, unu eme ono azọ.”

4

Pyita asa okfu l’ifu ndu ishi ndu Ju

¹ Ẹphe akpukwaduru-a okfu ono, ẹphe ekfouru ndu Ju ono l’ọnu; ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ ndu Sádusii; mẹ onye ishi ọgbogu eze-ọlo Nchileke awukfuta ẹphe. ² Ẹhu eghulaha ẹphe eghughu; okfu l’umadzu ẹbo ono, ezi iphe ono l’ara iya arara; lẹ keshinu Jisọsu tetaru

nọdu ndzụ bę ee-mekochaa shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ. ³ Ẹphe akpụta ẹphe je atuchishia; kele nchi jihuwaru. Ẹphe anọo jeye lẹ nchi-ta-abọhu iya. ⁴ Obenu l'igweligwe ndu, nuru ozi Pyita phe ono woru onwephe ye Jisosu l'eka. Ndu, bu unwoke lẹ ndu ono bę rukwaru unu madzụ ugbo iri l'ẹbo lẹ ukporo madzụ iri.

⁵ Yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya; ndu ishi ndu Ju; ndu bu ọgurenya ẹphe; me ndu ezije ekemu abya edzukoo lẹ Jerúsalemu. ⁶ Nwoke, eeku Ánasu, bu eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja nọkwaphu l'ẹke ono; me Káyafasu; me Jonu; me Alẹguzánda; mewaru iphe bu ndu shigbaa l'eri ndu ishi ndu achijeru Nchileke eja. ⁷ Ẹphe abya akpuru ndu ishi-ozii ono dobe ẹphe l'ifu; jilaha ẹphe ike onye ẹphe gude eme iphemiphe ọbule ono; me onye ziru iya ẹphe.

⁸ Ume Nchileke abya eji Pyita ẹhu; yọ sụ ẹphe: "Unubę ndu ishi; me ndu bu ọgurenya Ízurẹlu; ⁹ teke bu l'iphe unu ekpe ẹphe ikpe iya ntanụ bu k'iphe, du mma, ẹphe meru onye nọ l'iphe-ẹhuka; bu iya bu ẹge e gude mee nwoke ngvuru-wa t'o jee ije; ¹⁰ tọ du iya bu t'unubę ndu nọ l'ẹke-a; me iphe bu ndu Ízurẹlu mgburungburu makwaru l'ọ bu ike ke Jisosu Kuráýisutu ke Názaretu bę meru iphe nwoke-wa duwa mma; vudo unu l'ifu ẹge-a. Jisosu bu onye ono, unu kpọpyaberu l'oshi-osweru l'onwunu ono; Nchileke emegekwana-a bya emee ya; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ. ¹¹ Ọ bu Jisosu ono b'e deru nk'ia l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:

'L'ọo mkpuma ono, unubę ndu
akpụ ọlo jikaru ono;
bu iya mekocharu bya aburu
itso, gude ọlo ono.'

¹² Ẹ to nwekwa onye ọdo, a-du ike dzọta ayi; gbahaa Jisosu Kuráýisutu nkinyi iya. Ọphu tọ dukwa ẹpha onye ọdo lẹ mkpuli igwe ọwaa, Nchileke meru t'a maru, bu ẹpha, a-du ike dzọta madzụ; gbahaa ke Jisosu ono nkinyi iya."

¹³ Ẹphe anụbelephu ẹge Pyita yele Jonu asa okfu ono kpaa kpaa; l'ẹke ẹphe bukwa madzụ mmanu, ẹ-ta budu l'ẹphe guru ẹkwo; yo ji ẹphe ẹnya. Ẹnya eje agbarua ẹphe lẹ Pyita phe bę ẹphe lẹ Jisosu shi ayi. ¹⁴ Yọ kpọo ẹphe okfu; l'ẹke nwoke ọbu, e meru t'ọ du mma ọbu vudokwaa l'ẹke ono. ¹⁵ Ẹphe asụ Pyita phe t'ẹphe lufu l'ulo-ikpe ono t'ẹphe chia idzu. Ẹphe alufulephu; ẹphe awata ọchi idzu. ¹⁶ Ẹphe asụ: "Bụ ngunu bę ẹphe e-me ndu-a? Iphe bu Jerúsalemu mgburungburu makotaakwaru l'ọo ẹphe; bę Nchileke shi l'eka; mee tẹ nwoke-wa korohu. E te egbe atudu iya ẹgo. ¹⁷ Iphe ẹphe e-me t'a haa okfukashi iphe-a l'alị Ju bu t'ẹphe yeshia ẹphe egvu ike: t'ẹphe be ekfuhakwa ke Jisosu ono ọdo."

¹⁸ Ẹphe ekua Pyita phe; bya anmashiaru ẹphe okwa ike t'ẹphe be ephotabahekwa ke Jisosu; m'ọ kwanu gude ẹpha iya zia iphe l'edzudzu ọhodo.

¹⁹ Pyita yele Jonu asụ ẹphe: "Unu ghanua hata: ?Bụ ole ka mma l'ifu Nchileke: ?bu t'ayi nujeru Nchileke okfu; tọo t'ayi nujeru unubedua okfu. ²⁰ L'ẹphe ta ahakwa okfu iphe ẹphe phuru l'ẹnya bya anua ya lẹ nchi." ²¹ Ẹphe abya akfube ọswa yeshia Pyita phe egvu ike; paru

* 4:11 4:11 Egvu 118:22.

ephe haa; ephe atugbua. Tò dù iphe ephe maru, ephe a-dzòbe okpa hùà ephe àhùhù; kẹle ndiphe aja Nchileke ajaja k'iphe ono, meru nù ono; ²² okfu lẹ nwoke ono, e gude ọzo, dù biribiri mee; yò dù mma ono bẹ nọwaru iphe, kariru ọkporo afa ugbo ẹbo.

Ndu kẹ Nchileke ekfu anụ

Nchileke; t'ọ nụ ephe ike

²³ A halephu Pyita pẹ; ephe atugbua jekfushia ndu, ephe l'ephe ayije; je akọkotaru ephe iphemiphe ọbule ono, ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ ndu bụ ọgurennya kfulu ephe ono. ²⁴ Ephe anụebele iya phụ; bya egude obu lanụ kfube ọswa kfulu nụ Nchileke; sụ iya: "Nnajiufu, bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ. Ọ bụ nggu doberu igwe; dobe alị; dobe eze ẹnyimu; mẹ iphe, bu l'ime iya. ²⁵ Nggube onye gude ike Umedu-Nsọ mee onyiche ephe, bụ Dévidi, bụ onye shi ejeru ngu ozi; yo dee l'ekwo; sụ:

"?Bụ ngunu meru iphe ẹhu egbu
iphe bụ mbakeshi eghughu?
?Nanụ ẹge ọ dù; bẹ ndiphe achị ẹjo idzu,
ẹ-te nwedu ishi?"

²⁶ Ndu eze, achị mgboko

akwakọbe onwephe k'ogu;
Ndu ishi edzokokwaphu t'ephe
kposhia iphe kẹ Nnajiufu ayi;
mẹ k'onye ono, ọ fọtaru ono;
mbụ Jisọsu.[†]

²⁷ Ọ bụ oswi-okfu lẹ Hérọdu; Pónchosu Páyileti; ephe lẹ ndu ọhodo; mẹ ndu Ízurẹlu dzukoru lẹ Jerúsalemu; chĩa idzu t'ephe tso Nwatibe ngu ono, dù nsọ ono ọgu; mbụ Jisọsu ono, i teru manụ ono. ²⁸ Obenu l'iphe ono tuko buru t'ephe mee iphe ị chihawaru l'idzu l'ọ ẹge ono bẹ ee-me iya. ²⁹ Nta-a; Nnajiufu! Lewaru egbe ọnwu, ephe anmashiru ayi. Yenu ayibe ndu ejeru ngu ozi ike l'ẹhu t'ayi ba atsujeshi egvu lẹ phuu k'okfu okfu ngu ono. ³⁰ Yeta nụ ẹka; mee ndu iphe eme t'ephe ka mma; mẹ t'ayi gude ẹpha Jisọsu, bụ Nwatibe ngu, dù nsọ; meshia iphe-ophulenya; mẹ iphe-ophubama, dugbaa biribiri."

³¹ Ephe ekfugelephu nụ Nchileke; ẹke ono, ephe nọ ono atuko nmahu jijiji. Ume Nchileke abya eji ephe ẹhu; ephe abya akwata ọswa zilaha ozi-oma Nchileke; ephe ta tsuhe egvu.

Ndu kẹ Nchileke

gba mgbà l'iphe ephe

³² Tò dù iya bụ; ndu ono, kweru l'ọ Jisọsu bụ Nnajiufu ephe ono l'ephe ha atuko tugbabe buru nanu. Obu ephe aburu nanu. To nwe onye ophu asujekwadu l'iphe ya nweru bụ kẹ ẹka iya. Iphemiphe ọbule bẹ ephe tuko tugbabe gbaru mgbà. ³³ Ndu ishi-ozì egude ike asa iya l'edzudzu ọha t'ọ doo madzụ ẹnya lẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu shiwa l'ọnwu teta nọdu ndzụ. Nchileke akfubekpoo ọswa emeru ephe eze-ephe-oma, ha nshinu l'ephe ha. ³⁴ Iphe bụ l'ephe ha aphukota iphe mkpa iya duru ephe; l'ẹke ndu, nweru alị; m'ọ bụ ọlọ reshiru iya; chitakota okpoga, ephe retaru iya ³⁵ chita-shiaru ndu ishi-ozì ono. Ephe ewotaje iya keeru onyemonye ọbule l'ẹge mkpa iya ha.

[†] 4:26 4:26 Egvu 2:1-2.

³⁶ Ọ bụ ẹge ọ dū ndono, kparu iphe Jósẹfu mekwaruphu nk'ia ẹge ono. Jósẹfu ono bụ onye Lívayi, a mụru lẹ Sáyipurọsu. Ndu ishi-ozí gụru iya Bánabasú; bụ iya bụ onye anuje onye ọdo ọkpu-ikike. ³⁷ Yẹbedua bẹ woru alí, o nweru ree; bya achíta okpoga iya nùkota ndu ishi-ozí.

5

Ananáyasu yele Safáyira

¹ Ya ndono; nwoke lanụ, eeku Ananáyasu yele nyee ya, bụ Safáyira abya erekwaaphu alí nk'ẹphe. ² Ananáyasu ahaphodo aswa alí ono dobe; nyee ya amakwarua. Yọ chíta-shiaru ndu ishi-ozí uwudu iya; bya asụ ẹphe l'owaa kwa mkpakọ iphe ẹphe retaru l'alí ẹphe ndọ-ọ. ³ Ya ndono; Pyita asụ iya: “Ananáyasu; ?ngunu kparu iphe i kweru tẹ Sétanu bata ngu l'obu bya emee t'í dzuaru Ume-dụ-Nsọ ẹjo-ire; mbụ t'í kweta haphodo okpoga, i retaru l'alí ngu ono? ⁴ Teke ono, ẹ ti shidu ree alí ono; ?tọ bụdu nke ngu b'ọ bụ tọ? L'i retsuaru iya; ?tọ bụkwaphu nggu bẹ okpoga iya nọ l'ẹka; bụru nggu maru iphe, dū ngu mma, í ga egude iya mee? ?Bụ ngunu meru iphe i kweru t'egbe iphe ono bata ngu l'obu? Ẹ tọ bụkwa madzụ b'í dzuru ẹjo-ire. Ọ kwa Nchileke.” ⁵ Anunu, Ananáyasu anụ iphe ono; yọ ngabuhu daa gbaa; nwuhu. Iphe bụ ndu nuru iya nụ atsulahaa egvu. ⁶ Ụnwu-okorọbya awụ-lihu bya akwaa ya; pafụ; pata iya je elia.

⁷ A nọlephu iphe, ha l'ọ bụ awa ẹto; nyee ya abata; tọ mawa iphe meru nụ. ⁸ Pyita asụ iya: “?Bụphu iphe nggu lẹ nji ngu retaru l'alí unu ndọ-ọ?”

Yọ sụ iya: “Iye; l'ọ kwa iya ndono.”

⁹ Pyita asụ iya: “?Ngunu kparu iphe nggu lẹ nji ngu chiru idzu t'unu data Ume Nchileke adata? Lekwa ndu jeru oli nji ngu ẹge ẹphe abata l'onu-uzo. Ọo ẹphe a-pafufukwaa ngu phụ.” ¹⁰ Ekfukfu, ookfukwadu iya-a; nwanyi ono angabuhukwaphu daa gbaa l'iku ọkpa Pyita l'ẹke ono; nwuhu. Ụnwu-okorọbya ono erutashia; yọ nwuhuwanu. Ẹphe apata iya je elinyabe nji iya. ¹¹ Iphe bụ ndu chọchi mgburumburu; męwaru ndu ọdo, bụ ndu nuru iphe ono atsujee egvu ẹge-a; nmahu ruuruu.

Ndu ishi-ozí akafuaru omeshi iphe-ophulenyá

¹² Ndu ishi-ozí ono emeshiaru ẹphe igweligwe iphe-ophulenyá; mę iphe-ophubama, dųgbaa biribiri l'ẹke ono. Ndu ono, kweru kẹ Nnajiufu ono l'ẹphe ha atųgbabe nanụ je anọkobe l'ẹkalanu lẹ Onu-uzo Sólomonu l'eze-ulo Nchileke. ¹³ To nwe ndu ẹ-ta yidu l'ogbo ono, jeru ọtu ama kẹ otsoru ẹphe; e gudekwaru l'iphe ẹphe eme kfube ọswa dū ẹphe ugvu l'ęnya. ¹⁴ Obenu l'igweligwe madzụ byaleru-a bya eworu onwẹphe ye Nnajiufu l'ẹka: unwoke mę ụnwanyi. ¹⁵ Ẹphe egude k'iphe ono, ndu ishi-ozí eme ono; pashia ndu iphe eme je edobegbaa l'iku esu-uzo; nyobegbaa ẹphe l'oshi-azẹ; mę l'utute; k'ophu ọo-buru: Pyita -swetade tẹ nwonyonyo iya haru rua ẹphe l'ẹhu. ¹⁶ Igweligwe ndu, shi lẹ mkpukpu lẹ mkpukpu, nonyabetsua Jerúsalemu agbakodzua; patatsuaru ẹphe ndu nk'ẹphe, iphe eme; mę ndu ogvu bu l'ẹhu. E mee; ẹphe adukota mma.

*Aakpa ndu ishi-ozì ẹhu**odokwa*

¹⁷ Eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mę ndu etsoje iya nų, bu iya bu ndu tso l'ogbo ndu Sádusii abya iya ọwaa mbụ ijimęnya. ¹⁸ Ẹphe atuta ndu ishi-ozì ono je achiru ye lę mkpọro. ¹⁹ Yo be l'enyashi; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajiufu abya agụhashia ọzo ọlo-mkpọro ono; bahu je edufuta ndu ishi-ozì ono; bya asụ ẹphe: ²⁰ "Unu je evudo l'ime eze-ọlo Nchileke; kfuaru ndiphe okfu ndzụ, shi l'ẹka Kuráyisutu." ²¹ Ndu ishi-ozì ono ekwe iya. Yo be l'utsu iya; ẹphe eje anọdu l'eze-ọlo Nchileke; wata ozi iphe.

Ya ndono; eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mę ndu etsoje iya nų; abya ekukoo iphe bu ndu ogbo ikpe ono l'ẹphe ha; mbụ iphe bu ndu ishi ndu Ízuru l'tẹphe chĩa idzu. Ẹphe ezia t'e je akpufuta ndu ishi-ozì ono lę mkpọro; kputaru ẹphe. ²² Ndu ono, e ziru ono erua; ẹphe ta phuhe ẹphe l'ọlo-mkpọro ono. Ẹphe alaphushia azụ; je asụ ndu ikpe ono: ²³ "L'ẹphe shikwa rua; a tuchia ọlo-mkpọro atuchi; tuchikpoo ya gbagbaradingu; ndu nche anọdu l'ọnu ọlo-mkpọro ono eche nche. Ẹphe abya atuhaa ọzo; to nwe onye ẹphe phuru l'ime iya." ²⁴ Onye ishi ndu ogbogu eze-ọlo Nchileke ono; mę ndu ishi, achijeru Nchileke ẹja anụ iphe ono; yo ji ẹphe ęnya. Ẹphe arilaha iphe e-me nų. ²⁵ Nwoke lanụ agbabata bya asụ: "Unu marua l'unwoke ono, unu tuchiru lę mkpọro ono bę nọ l'eze-ọlo Nchileke ezi ndu nọ l'ẹke ono iphe?" ²⁶ Onye ishi ndu soja ono eduta ndu soja iya; ẹphe l'iya ayiru je achita ndu ishi-ozì ono; chị-phuta azụ. Ẹphe te gudekwa ike chita ẹphe; kę l'ẹphe atsụ egvu: e -menyaa; ndiphe egude mkpuma tugbushia ẹphe.

²⁷ Ẹphe akputa ndu ishi-ozì ono bya edobe l'ifu ndzuko ndu ogbo ikpe ono. Eze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono ajilaha ẹphe aji; sụ ẹphe: ²⁸ "Ọ kwa l'ẹphe nmaru unu okwa nmashiaru iya unu ike t'unu be egudehe ẹpha nwoke ono zia iphe ọdo? Unu egude iphe ono, unu ezi ono zigbaru Jerúsalemu. Iphe unu emelephu bu t'unu tukobe ẹphe ọchi nwoke ono l'ishi."

²⁹ Pyita phę asụ ẹphe: "Ọ kwa iphe Nchileke suru t'ẹphe mee bę ẹphe e-meje. Ẹ tọ kwa ọphu madzụ kfuru. ³⁰ Ọ kwa Nchileke kę nna ẹphe oche phę bę meru tę Jisọsu shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ l'unu kpopyabetsuaru iya l'oshi-osweru; yọ nwuhu. ³¹ Nchileke ewolia ya dobe l'ẹka-utara iya; mee ya Nnajiọha mę Onye Ndzọta; k'ọphu oo-shi ẹge ono koshi ndu Ízuru ọzo, ẹphe e-shi taa onwẹphe uta iphe dụ ẹji, ẹphe meru; ghaa umere lakfuta Nchileke t'ọ guaru ẹphe nvụ l'iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru. ³² Ọ kwa iphe ono bę ẹphe atụ ọnu iya. Ọ kwa phụ ẹge ono bę Ume-dụ-Nsọ ọphu Nchileke anuje onye emeje iphe o kfuru atukwaphu ọnu iya."

³³ Ndu ikpe ono anutsule iya phụ; vọru oku ghua ẹhu; sụ l'ẹphe e-gbushi ndu ishi-ozì ono. ³⁴ Onye lanụ l'ime ẹphe, eeku Gaméliyelu egbeshi t'o yee ọnu. Gaméliyelu ono tso l'okpa ndu Fárisii; bukwaruphu onye ezije ekemu; mbụ onye ndiphe akwaberu ugvu. Yọ sụ t'a chita ndu ishi-ozì ono chifu ogbodufu. ³⁵ A chifutsua ẹphe ogbodufu; yọ sụ ndu ikpe ono: "Unubę ndu Ízuru! Unu gebe-o! Unu kwabekwa ęnya l'iphe unu abya ome ndu-wa. ³⁶ L'unu marua l'o nwehawaru teke nwoke, eeku Tiyúdasu sụjeru lę ya bu onye ha

nshinu. Ndu ruru unu madzū etsolaha ya. E gbua ya. Ndu ono, shi etso iya nū ono agbakashi. 37 E meebe; teke phū, a gujeru oḡu phū; Júdasu, bū onye Gálili alufutakwa; zakotakwaphu ndu ophu tsolahaaru iya nū. E gbukwaa ya phū; ndu ono, shi etso iya nū ono atūko gbakashīhu. 38 O bū eḡe ono bē kē ndu-a abya adūdu nta-a. Tē ya kfulu unu: t'ē b'ō dukwa iphe unu e-me ndu-a. Unu pakwaru ephe haa. O -būru l'iphe-a, ephe eme-wa bē shi l'ēka madzū bē o-o-lakwaa. 39 Teke bukwanu l'oo Nchileke b'ō shi l'ēka bē unu ta akpōshi-ghekwa iphe ephe eme. L'ō -shi Nchileke l'ēka bē unu e-mekochakwaa gbe bya amaru l'oo Nchileke l'onwiya bē unu etso oḡu!"

40 Ndu ikpe ono ekwe; mee iphe Gaméliyelu kfulu. Ephe ekua ndu ishi-ozī ono; chia ephe iphe; bya asū ephe t'ē b'ō dūhekwa mbōku, ephe e-gudekwadu ephe Jisōsu ekfu okfu odo. Ephe emeebe; paru ephe haa. 41 Ndu ishi-ozī ono eshi l'ifu ndzuko ndu oḡbo ikpe ono lufuta; ēhu atsohi ephe lē Nchileke ḡuru ephe lē ndu dū mma kē oje iphe-ēhuka l'okfu ēhu Jisōsu. 42 Ephe ta ha ozi iphe l'eze-ulo Nchileke; mē l'ufu l'ufu mbōku-mbōku; l'ara ozi-ōma ono arara: l'oo Jisōsu bū Onye Ndzota oḡbu, Nchileke kweru ukwa iya oḡbu.

6

Aafota umadzu esaa t'ephe yeru ndu ishi-ozī ēka

1 A nonyaa; lē ndu etsoje ūzo Jisōsu aka nshinu akaka eje; ndu Ju, bū ndu ophu okfu-alī ephe bū Giriku awata oḡushiru ndu Ju ophu okfu-alī ephe bū Hiburū aphū. Iphe kparu iya nū abūru lē mbōku-mbōku bē oobuje: a -wata oke nri; ta akpadu ishi unwanyi nk'ephe; ndu ophu maa tūfuru. 2 Ndu ishi-ozī ono ephe iri l'ēbo abya ekua ndu etsoje ūzo Jisōsu l'ephe ha; sū ephe: "L'ē tō dukwa mma t'ephe gude okfu iphe eeri l'ōnu haa ozi ozi Nchileke. 3 Oo ya bū; unwunna; unu fōta umadzu esaa l'ime unu; t'ayi ye ephe okfu nri-a l'ēka. Ndu oḡbu a-bū ndu, madzū amaru ēka oḡma; būru ndu Ume-dū-Nsō jiru ēhu; bukwaruphu ndu maru mmamiphe. 4 Ephebedua, bū ndu ishi-ozī l'onwephe anōdulephu l'okfu anū Nchileke; mē l'ozī ozi-ōma."

5 Ephe azukota gberegbedem l'iphe ono, ndu ishi-ozī sūru t'e mee ono. A bya afōta Sutīvinu, bū nwoke, kweru kē Nnajiufu oḡpobe ekwekwe, Ume-dū-Nsō jikwaruphu ēhu; bya afōta Fīlipu; Pōrókorosu; Nikéno; Táymōnu; Pámēnasu; mē Níkolasu, onye Antiyōku, bū onye oḡhodo, meru onwiya onye Ju. 6 Ndu ono, etsoje ūzo Jisōsu ono abya eduta ephe byakfuta ndu ishi-ozī. Ephe abya ebyibe ephe ēka l'ishi; kfulu nū Nchileke l'okfu ēhu ephe.

7 A kabakpōoru oḡnu okfu Nchileke l'ekemeke oḡbule. Ndu etso ūzo Jisōsu lē Jerúsalemu akfūbekpoo oḡswa l'aka nshinu akaka eje. Igweligwe ndu achijeru Nchileke ēja ekweta ozi-ōma ono; bya eworu onwephe ye Nnajiufu l'ēka.

Aakputa Sutīvinu

8 Sutīvinu ono abūru onye Nchileke emeru eze-iphe-ōma; gude iya l'eme ire; k'ophu oomeje eze iphe-ophulenya, dū biribiri l'ifu ndiphe. 9 Ya ndono; yo nweru ndu shi l'ulo-ndzuko ndu Ju. Ndu

ono bẹ nweru teke ẹphe shi bụru ohu. Ẹke ẹphe shitsua bụ Sayiríni; Ałẹguzándiriya; Silísiya; mẹ Ẹshiya. Tọ dọ iya bụ; ẹphe abyakfutashia Sutívínu; ẹphe l'iya awata ntútego. ¹⁰ Obenu lẹ Ume Nchileke nuru Sutívínu mmamiphe; k'ọphu ọobuje teke o yeru ọnu; to nwehedu onye amajekwadu iphe oo-kfu. ¹¹ Ẹphe eje ebata madzu; kfua ẹphe ụgwo t'ẹphe sụje: "L'ẹphe nuru ẹke Sutívínu ekfurushi Mósísi ỳẹle Nchileke." ¹² Ẹphe eshi ẹge ono kpalia ndiphe; mẹ ndu bụ ọgurenya ndu Ju; mẹ ndu ezije ekemu. Ẹphe abya akputa Sutívínu kpụ-jeru ndu ndzuko ọgbo ikpe; ¹³ je eduta ndu byaru bya agbalahaa ya ekebe; l'ebo iya ibo: "Lẹ nwoke-wa ta dukpokwaa teke ẹ tọ nojeru ekfubyishi eze-ulo-wa, dọ nsọ-wa; mẹ ekemu Mósísi. ¹⁴ L'ẹphe nukwaru ẹke ọ sụru lẹ Jisọsu-wa, bụ onye Názaretu-wa e-mekochaa lakashia eze-ulo-wa; gbanweshikota ome-l'ali ẹphe, shi l'eka Mósísi." ¹⁵ Iphe bụ ndu nọ l'ulo-ikpe ono atuko dabẹ Sutívínu ẹnya l'ifu. Ifu egbu l'iya phụ oswi kẹ nwịnwii l'ọ bụ ifu ojozi-imigwe.

7

Onu, Sutívínu eye

¹ Eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja aji Sutívínu: "Dukwanu-phu; ?bụ iphe ndu-a kfuru bụ iphe meru nọ?"

² Sutívínu asụ ẹphe: "Ndu nke mu; unu gebekpoduaphu-o! Lẹ Nchileke ọphu gbaru t'aatukoje kwabẹ iya ugwu meru t'onychie ayi, bụ Ẹbirihamu phua ya. Teke ono bẹ Ẹbirihamu bukwadua lẹ Mesopotémiya. Ẹ tọ ladua Háránu. ³ Ya ndono; Nchileke asụ t'ọ haa ali iya; haa unwunna iya; tugbua jeshia ali, ya e-koshi iya. ⁴ Yọ haa ali Kalúdiya; tugbua jeshia je eburu lẹ Háránu. Nna iya anwuhulephu; Nchileke emee ya; yọ bya eburu l'ali-a, unu bu ntanu-a. ⁵ Ẹ to nwekwa ali ono ọphu Nchileke nuru iya t'ọ bụru nk'iya teke ono; mbukpo m'ọ bụ ali, ha l'ọ bụ ntụ-ọkpa lanu. Obenu lẹ Nchileke kweru iya ukwa lẹ ya a-nu iya ẹya t'ọ bụru nk'iya; bụru kẹ nwanwanwanwanwa iya. Teke Nchileke kfuru Ẹbirihamu iphe-a bẹ Ẹbirihamu te gbe amutakwaa nwa. ⁶ Nchileke sụru Ẹbirihamu: 'L'awa iya e-mekochakwaa laa ali ọdo je aburu ohu. Unu afa mgburumgburu; bẹ ee-mee ẹphe aphu. ⁷ Ọ bụ lẹ ndu ono, gbaru ẹphe ohu ono; bẹ ya a-hù àhùhù. Ẹphe eshikwa nọ l'ali ono lufuta; bya abaarú iya ẹja l'ẹke-a.* ⁸ Nchileke abya ekwe Ẹbirihamu ukwa; bya edobe ome-l'ali kẹ obu útsù t'ọ bụru iphe-ọhubama k'iphe ono, o kweru ukwa iya ono. Ya ndono; Ẹbirihamu abya amuta Áyizaku. Áyizaku anọlephu abali ẹsaa; yo be k'esato iya; yo bua ya ugwu. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ Áyizaku buru Jékoṗu. Yọ bukwaruphu ẹge ono bẹ Jékoṗu bukwaru iya phụ ochechoroche ayi phẹ; ẹphe iri l'ẹbo.

⁹ "Ochechoroche ayi phẹ ono egude ẹnya-kfurukfuru; ree Jósefu ndu Íjiputu. Obenu lẹ Nchileke nọdu swiru Jósefu ọhuma ọhuma; ¹⁰ dzokota iya l'iphe-ẹhuka iya l'ọ ha; bya anu iya umere oma; mẹ mmamiphe lẹ k'onye eze ndu Íjiputu, bụ iya bụ Fero. Fero emee Jósefu; yọ bụru iya bụ onye achikota ali Íjiputu l'ophu; bukwaru iya phụ bụ ishi l'iphe bụ ufu Fero l'oha.

* 7:7 7:7 Mbụ 15:13-14.

¹¹ “A nɔnyaa; ejo-ɛgu abya abya l'alɔ́ Íjiputu mgburumburu; mɛ l'alɔ́ Kɛnanu. Iphe ono aburu eze iphe-ɛhuka. Ochechoroche ayi phɛ te nwehe iphe ɛphe e-ri. ¹² A nɔnyaa; Jékɔpu abya anua lɛ nri nɔ lɛ Íjiputu; bya ezi ochechoroche ayi phɛ t'ɛphe jee. Yɔ buru ejeje k'ɔdungu ndono. ¹³ Yo be lɛ k'ugbo ɛbo; Jósɛfu emee t'ɛphe maru lɛ ya bu nwunne ɛphe. Fero eshikwaphu ɛge ono maru ndu ufu Jósɛfu. ¹⁴ Tɔ dɔ́ iya bu; Jósɛfu abya ezia ozi t'e je asu nna iya; mbu Jékɔpu t'ɔ́ lata Íjiputu yɛle ndibe iya l'ɛphe ha, bu ndu kpakɔru dɔ́ ɔkporo madzɔ́ ugbo ɛto l'umadzu iri ise. ¹⁵ Tɔ dɔ́ iya bu; Jékɔpu alaa Íjiputu, bu iya bu ɛke yɛle ochechoroche ayi buru jeye ɛphe anwushihu. ¹⁶ E vukotarɔ́ odzu ɛphe laa Shékemu je elia l'ili, Ébirihamu gudehawa okpoga iya zɔta ndu ikfu Hamɔ́ lɛ Shékemu l'ɛke ono.

¹⁷ “Yo rudelephu teke ono, Nchileke e-meru Ébirihamu iphe ono, o kweru iya ɔkwa iya ono; ndibe ayi, bu lɛ Íjiputu azuwanu ha l'ɔ́ bu ngunu. ¹⁸ A nɔnyaa; onye eze ɔdo, ɛ-ta madɔ́ onye Jósɛfu bu achilaha ndu Íjiputu. ¹⁹ Yɔ gbáláháárú ndibe ayi ono ejo ɛregede; wata ome nna ayi oche phɛ aphɛ; k'ɔphu ɔ́ tɔru ɛphe ekemu t'e tufajee nwegbu teke a muru iya; k'ɔphu ɛ́ tɔo nɔdudu ndzɔ́.

²⁰ “O bu teke ono b'a muru Mósisu. Mósisu aburu ɛgiri nwata, dɔ́ mma l'ifu Nchileke. E hee ya l'ime ɔlo ime ɔlo ɔnwa ɛto. ²¹ Yo be teke a pataru iya je edobe; gbado iya; nwatibe Fero kɛ nwanyi eje eheta iya; hee ya; hefuta. Yɔ buru nwatibe iya. ²² E zikota iya iphe, bu ɛkwo, aamuje amumu lɛ Íjiputu teke ono. Yo shi ɛge ono buru eze madzɔ́ l'okfu-ɔnu; mɛ l'iphe, eeme l'ɛka.

²³ “Mósisu anɔlephu ɔkporo afa labɔ́; rilahaa lɛ ya e-je ajia ndu alɔ́ iya, bu iya bu ndu Ízurelu. ²⁴ Yɔ phua onye lanɔ́ l'ɛke onye Íjiputu eme iya ɛji. Yo jekfu ɛphe; je agbalahaaru onye kɛ Ízurelu ɔdzori. Yo gude okfu iphe ono chigbulekwaphu onye kɛ Íjiputu ono l'ɛke ono; shi ɛge ono melata ɔgwo iphe o meru onye Ízurelu ono. ²⁵ Mósisu etubesu lɛ ndu nk'ia a-maru lɛ Nchileke e-mekochaa shi l'ɛka iya mee t'ɛphe nweru onwɛphe. Obenu l'ɛ to dodu ɛphe ɛnya. ²⁶ Yo be echile iya; yɔ phua ɛke ndu Ízurelu labɔ́ alɔ́ ɔgu; jeshia tɛ ya je egboo ɛphe; doshiaru ɛphe iphe adaru ɛphe. Yɔ sɔ́ ɛphe: ‘Unu gebe! ?Unu ta madu l'unu bu unwunne lanɔ́? ?Ngunu meru iphe unu eme t'unu meka onwunu iphe?’

²⁷ “Onye onanu, achɔ́ okfu ono enwufu Mósisu; sɔ́ iya: ‘?Bu onye meru ngu onye ishi; mɛ onye ikpe ɛphe? ²⁸ ?Tɔ́ bu l'i mewa t'i gbua ya ɛge i gburu onye Íjiputu unyaphua?’ ²⁹ Mósisu anɔlephu iphe ono; gbaful l'alɔ́ Íjiputu; gbalaa; je eburu l'alɔ́ Mídiya. Yɔ nɔdu l'ɛke ono mɔta unwegirima ɛbo.

³⁰ “A nɔlephu ɔkporo afa labɔ́; Mósisu aphua ojozi Nchileke l'echi-ɛgu Ugvu Sáyinayi. Ojozi ono nɔkwanu l'ɔku, enwu l'iru. ³¹ Mósisu ele iya ɛnya; yɔ dɔ́ iya biribiri. Yo jekfubedele iya phɛ tɛ ya je amaru iphe ɔ́ bu; nua olu Nnajiufu l'ɔku ono. Olu ono asu iya: ³² ‘Oo yɛbedua bu Nchileke kɛ nna ngu oche phɛ; bu iya bu Nchileke kɛ Ébirihamu; buru Nchileke kɛ Áyizaku; bya aburu Nchileke kɛ Jékɔpu.’† Mósisu awata ɔtsu egvu; tɔ́ tɔ́he ama ole ɛnya l'ɛke ono ɔdo.

† 7:32 7:32 Awu 3:6.

33 “Ya ndono; Nnajiufu asụ iya: ‘T’o yefu akpọkpa iya; l’ẹke ono, oovudo ono; bẹ bụkwa alị, dụ nsọ. 34 Ya lewaru ẹnya; phụ egbe aphụ, eeme ndibe iya lẹ Íjiputu. Ya nwaru ude, ẹphe atsu; byaakwanua tẹ ya dzọ ẹphe. Ngwaa; bya tẹ ya zi ngu t’i je Íjiputu.’‡

35 “Yọ bụkwaru-a Mósísu-a, ndu Ízurẹlu jikaru; jì iya onye meru iya onye ishi; mẹ onye ikpe ẹphe-wa. Nchileke shi l’ẹka ojozi iya, Mósísu phuru l’iru, enwu oku; fọta iya; zi ya t’o je aburu onye ishi; mẹ onye a-gbafuta ẹphe. 36 Mósísu emeshia iphe-ophulenyaa, dughbaa biribiri lẹ Íjiputu bya eshi lẹ Íjiputu ono dufuta ẹphe; bya emeshikwaaphu iphe-ophulenyaa, dughbaa biribiri lẹ Eze Ẹnyimu Uswe; mẹ l’echi-ẹgu, ẹphe nọru ụkporo afa ugbo ẹbo.

37 “Ọ kwa iya bụ Mósísu ono, sụru ndu Ízurẹlu: ‘Lẹ Nchileke e-shikwa l’unu zifu onye nkfuchiru iya; ẹge-a, o ziru Iya-a.’§ 38 Yọ buru Mósísu ono bẹ nọ-chiru ẹnya ndu Ízurẹlu teke ono, ẹphe dzukoru lẹ Ugwu Sáyinayi l’echi-ẹgu ono. Oo ya shi anatajẹ iphe ojozi-imigwe ono, byakfutaru iya l’ugwu ono shi ekfujẹ; kfuaru ochechoroche ayi phe. Oo ya shi l’ẹka Nchileke; nata okfu ono, anụ ndzụ ono kfuaru ayi.

39 “Obenu lẹ ndiche ayi phe nyilerua nchị ẹphe manụ l’iphe ono; jika iya. Yọ dụ ẹphe t’a sụ l’ẹphe gbe laphu azụ lẹ Íjiputu; 40 sụ Ẹronu: ‘T’o metaru ẹphe nte, e-vutaru ẹphe ụzo. Lẹ Mósísu-a, bụ iya shi lẹ Íjiputu dufuta ẹphe-wa; bẹ ta mahedu ẹge o jeru iya.’* 41 Ọ bụ teke ono bẹ ẹphe kpuru ntekepe, dụ l’ọ bụ nweswi; wata iya agwagwa. Ẹphe awata ogworu iphe ono ẹja; l’emeru iya ẹswà; mbụ iphe, bụ ẹphebedua gude ẹka ẹphe kpua ya.† 42 Tọ dụ iya bụ; Nchileke ewofu ẹphe ẹnya; ẹphe awata ogwa mkpọ-kpodo, nughbaa l’igwe, bụ iya bụ iphe, e deru l’ẹkwò ndu nkfuchiru Nchileke lẹ Nchileke sụru:

‘Ụkporo afa labụ;
bẹ unu gbushiru anụ
gude gwaa nte l’echi-ẹgu.
?O nweru ophu unu gude
gwaa yẹbedua.‡

43 ?Tọ bụdu ụlo nte Mólẹku; bẹ unu vutaru;
bya evuta mkpọ-kpodo, unu kpuru;
yọ dụ l’ọ bụ kẹ nte Réfanu?
Iphe ono bụ iphe unu gude ẹka unu meshia;
t’unu bajeru iya ẹja.
Oo ya kparu iphe ya a-chịta
unu chighaa Bábyilonu.’

44 “Ndiche ayi phe shi nweru ụlo-ẹkwà ndzuko, ẹphe shi egvubeje l’iphe, bụ ẹke ẹphe jeberu l’echi-ẹgu ono. Yọ buru ụlo-ẹkwà ndzuko ono, ekoshije lẹ Nchileke nọ-a swiru ẹphe. E meru ụlo-ẹkwà ono ẹge Nchileke sụru Mósísu t’e mee ya, bụkwanu iya bụ egbe iya ophu o koshihawaru iya. 45 Ndiche ayi phe eworu ụlo-ẹkwà-dụ-nsọ ono; ye ogbo ophu etso ẹphe l’ẹka. Ogbo onanu agwọta iya; tsoru Jóshuwa je anaa ndu mbakeshi alị ẹphe; mbụ alị, Nchileke l’onwiya chishihawaru ndu bu iya nụ. Ụlo-ẹkwà-dụ-nsọ ono anọdu l’ẹke ono jeye l’ogbo kẹ Dévidi. 46 Dévidi aburu onye yẹle Nchileke dụ lẹ mma. Yọ sụ Nchileke

‡ 7:34 7:34 Awụ 3:5, 7, 8, 10. § 7:37 7:37 Dit 18:15. * 7:40 7:40 Awụ 32:1, 23. † 7:41 7:41 Awụ 32:4, 6. ‡ 7:42 7:42-43 Ẹmọ 5:25-27.

t'ò haa tẹ ya kpàaru yẹbe Nchileke kẹ Jékọpu ọlọ. ⁴⁷ E mekochaa; yọ bọru Sólomọnu kpuru Nchileke ọlọ ono.

⁴⁸ “Obenu lẹ Nchileke, bọ Ọkaribe-Kakọta-Nu te ebujedu l'ọlọ, madzọ gude ẹka kpà, bọ iya bọ iphe Azàya, bọ onye nkfuchiru Nchileke, kfuru sù lẹ Nchileke sùru:

⁴⁹ “ Ịgwe bọ aba-eze iya;
eliphe aburu oshi-ọdzobe-ọkpa iya.
?Bọ egbe ọlọ ngunu bẹ unu a-kpuru iya?
?Bọ egbe awe bẹ ya a-nọduje iya
tuta ume ọbu?

⁵⁰ ?Tọ bọdu yẹbedua

gude ẹka iya mee iphe ono l'ọ ha?’§

⁵¹ “Unubẹ ndu ẹjo ọkpoma-wa; unubẹ ndu-wa, l'adagbu okfu Nchileke lẹ nkichi-wa; unubẹ ndu, kpọ-chiru obu; kpọ-chia nchị t'unu ba nu ozi Nchileke; l'ajikakwaphu Ume-dụ-Nsọ ẹge ndiche unu jikaru iya. ⁵² ?O nweru ndu nkfuchiru Nchileke m'ọ bọ onye lanu, ndiche unu ẹ-ta kpadu ẹhu? Ndu ọphu Nchileke ziru ozi bẹ ẹphe gbukotaru egbugbu; mbu ndu bọ ẹphe raru iya arara teke ono; l'onye lanu ono nwenkinyi, bọ iya doberu ẹka ndoo ono e-mekochakwaa bya. Yo be nta-a; yọ bya abya; unu ederu iya ye; woru iya gbua. ⁵³ Ọ bọ unu bẹ Nchileke shi l'ẹka unwu ojozi-imigwe iya tọaru ekemu iya; unu ta ngaru ekemu ono nchị.”

Aatugbu Sutivinu lẹ mkpuma

⁵⁴ Ndu ọgbo ikpe ono anọdu anu okfu ono; yọ ta ẹphe ẹra lẹ nchị. Ẹphe atagbaa ikireze; l'ẹke ẹhu eghu ẹphe eghughu. ⁵⁵ Obenu lẹ Ume-dụ-Nsọ bya eji Sutivinu ẹhu; yọ palia ẹnya lee l'imeli; phua ogbu nwijnwii kẹ Nchileke; phukwaaphu Jisọsu l'ẹke o vudo Nchileke l'ẹka-utara. ⁵⁶ Yọ sù ẹphe: “Unu phukpoduaphu imigwe ẹge o gheru onu; Abubu-Ndiphe evudo l'uzo ẹka-utara Nchileke!”

⁵⁷ Ẹphe echishia mkpu; gude mkpushi-ẹka swọ-chishia nchị ẹphe; wu-lihu ugbo lanu; je azugude Sutivinu; ⁵⁸ kputa iya kpufu lẹ mkpukpu ono t'ẹphe je atugbua ya lẹ mkpuma. Ndu, eje iya atugbu achiru uwe ẹphe wushiru nwoke, eeku Sọlu. ⁵⁹ Ẹphe awata iya ọtu mkpuma ono; yo kua Nchileke; sù iya: “Nnajiufu, bọ Jisọsu; natakwa ndzọ mu!” ⁶⁰ Yo byishi ikpere; chia mkpu; sù: “Nnajiufu; ba agukwaru ẹjo iphe-a, ẹphe eme iya-a yeru ẹphe.” Yo kfuebe ẹge ono; ike agvu iya.

8

1 Sọlu eshi ekwe l'ishi l'ishi teke e shi egbu Sutivinu.

Sọlu akpa chọchi ẹhu

Ya ndono; e shiwaphu mbọku ono gẹdegede wata ọkpashi chọchi, nọ lẹ Jerusalemu ẹhu ike. A chikashibebe ndu ono, kweru nu ono l'ẹphe ha; gufukwa ndu ọphu bọ ndu ishi-ozì. Ẹphe agbakashihu dzuru alì Judíya; mẹ alì Samériya. ² Uphodu lẹ ndu, Nchileke duru lẹ nsọ abya araa ẹkwa Sutivinu rashia ya ike; pata iya je elia.

³ Sọlu ekebekpelephu ẹhu tẹ ya chikaa chọchi ọbu; bya etsoru l'ejephe l'ufu l'ufu; l'akpuko unwanyì; mẹ unwoke eye l'ọlọ-mkpọro.

Ozi-oma eru Samériya

⁴ Tò dù iya bù; ndu ono, kweru nù ono, a chikashiru; ephe edzuru ekemeke obule ono ezilee ozi-oma kẹ Jisosu. ⁵ Fílipu ejeshia Samériya je ekfukashiaru ndu eke ono l'ọo Jisosu bù Onye Ndzọta ono, Nchileke kweru ukwa iya ono. ⁶ Ndu eke ono anulephu iphe ookfu bya aphukwaaphu iphe dù biribiri oomeshi; gebekotaru iya nchi. ⁷ Ephe aphua eke ogvu echitsua oke mkpu alufutatsua l'ehu ndu o bu l'ehu; phukwaaphu l'igweligwe ndu ibe-ehu ephe nwuhutsuaru anwuhu; me ndu ngvuru b'e mekotaru: ehu adu ephe mma. ⁸ Ehu-otso-ena kẹ iphe ono edzuru mkpukpu ono.

⁹ Yo nweru nwoke lanu, epha iya bù Sáyimonu, bu lẹ mkpukpu ono, anoduje eme amamanshi. Yoo noduje eme iphe dugbaa ndu Samériya biribiri; su l'ẹ to nwehedu onye ha l'ọ bù iya. ¹⁰ Ndu mkpukpu ono l'ephe ha; azafuje l'awu awu-kfuta iya: nwata me ogurennya; su: "L'ọo ya bù ike Nchileke ono, eekuje Eze Ike ono." ¹¹ O shi-wa teke teru etete meta amamanshi; k'ophu onyemonye obule tuko gube-wa iya okpobe madzu. ¹² Ya ndono; Fílipu abyalẹphu bya ezia ephe ozi-oma kẹ l'ọo Nchileke bù eze; me kẹ l'ọo Jisosu bù Onye Ndzọta ono; ephe ekweta woru onwephe ye Jisosu l'eka. A bya emeshia ephe baputizimu: unwanyi me unwoke. ¹³ Sáyimonu l'onwiya ekwetakwaphu. E mekwaa ya phu baputizimu; yo nolahaa Fílipu ntse-ntse. Yoo ghechajewaa onu nwandoo teke o phuru eze iphe-ophulenya, dugbaa biribiri, Fílipu emeshi.

¹⁴ Ndu ishi-ozí, nọ Jerúsalemu anua lẹ ndu Samériya natawaru okfu Nchileke. Ephe ezi Pyita yele Jonu t'ephe je eke ono. ¹⁵ Ephe abyaruta bya ekfuru nù Nchileke tẹ ndu ono, yewaru onwephe l'eka Jisosu ono nata Ume-du-Nso. ¹⁶ Kele teke ono bẹ bukwadua l'epha Nnajiufu, bù Jisosu b'e meru ephe baputizimu; tọ dù-wa onye ophu natawaru Ume-du-Nso. ¹⁷ Ya ndono; Pyita yele Jonu abya ebyibe ephe eka; ephe anata Ume-du-Nso ono.

¹⁸ Sáyimonu aphua l'ephe nataru Ume Nchileke lẹ ndu ishi-ozí ono byibetsuaru ephe eka ono; bya ekwe Pyita yele Jonu okpoga; ¹⁹ su: "T'ephe menua tẹ ya nweru egbe ike ono; k'ophu ọo-buje: onye ya byibejeru eka; yo nata Ume-du-Nso."

²⁰ Pyita asu iya: "Nngu l'okpoga ngu lakwaa l'iyi. ?I tubesu l'ii-zuta iphe Nchileke nuru kẹ mmakanu azuta? ²¹ E ti yikwa l'ozí-wa; kẹ l'okpoma ngu ta dudu mma l'ifu Nchileke. ²² Taa onwongu uta ejo oriri ngu ono; kfuru nù Nchileke t'a maru; ?oo-guru ngu nvu k'ejo oriri ono, i riru ono. ²³ Lẹ ya maru l'ọ bù enya-kfurukfuru jiru ngu ehu; ome ejo iphe ekewa ngu egbu."

²⁴ Sáyimonu asu Pyita phe: "Byiko; unu kfuru nù Nchileke t'ẹ b'ọ dù iphe ono, unu kfuru ono ophu e-me iya nù."

²⁵ Ya ndono; Pyita yele Jonu akotsulephu akọ iphe Jisosu meru; ziebe ozi-oma Nchileke l'eke ono; laphushia azu lẹ Jerúsalemu. Teke ephe ala bẹ ephe tsoru ezi ozi-oma ono lẹ mkpukpu lẹ mkpukpu lẹ Samériya.

Fílipu yele onye Itiyópiya

²⁶ Ojoi Nnajiufu abyakfuta Fílipu bya asu iya: "Kwakobe jeshia uzu ohuda. Tugbua l'i -lufu uzu ono, shi lẹ Jerúsalemu dabua echi-egu

jeshia Gáza ono.” ²⁷ Fílipu akwakọta; yọ bụru iya ejeje. Yo rulephu esu-uzo ono; phụa onye Itiyópiya, kfubekpo bụru oke amadụ. Nwoke ono b'a haru àháhá. Yọ bụru iya eletaru Kandési, bụ eze-nwanyi Itiyópiya ẹnya l'ẹku iya. O shi jee ọbaru Nchileke ẹja lẹ Jerúsalemu. ²⁸ Yọ nọdu l'ugbo-inya agba ala; l'agu okfu Nchileke l'ẹkwo, Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke deru. ²⁹ Ume Nchileke asụ Filipu t'o je l'ugbo-inya ono je anonyabe iya. ³⁰ Fílipu ejenyabe iya ntse bya anụa ẹke ọogu ẹkwo Azáya; jì iya: “?O doru ngu-a ẹnya mbụ iphe ñigu?”

³¹ Nwoke ono asụ iya: “?Nanu ẹge oo-shi doo ya ẹnya m'o nwedu onye akpoziru iya ẹya?” Sụ Filipu t'o nyibata tẹ yẹle iya nọdu l'ime ugbo-inya ono. ³² Ẹke ono, ọogu l'ẹkwo okfu Nchileke ono bụ ẹke ono, Azáya deru; sụ:

“Onye ono dụ l'ọ bụ nwaturu,
 aakpụ eje egbugbu;
 O nọ nwandoo l'ọ bụ
 nwaturu, eebiyishi ẹji;
 To kfu m'ọo akpuru okfu lanụ.

³³ E meru iya iphe-iphere;
 Nmaa ya ikpe ñnyigirinyi.
 ?Bụ onye a-tụkota ọnu ẹge awa iya gbaru;
 L'ẹke a gbakwofuru ndzụ
 iya agbakwofu lẹ mgboko.”

³⁴ Nwoke ono aji Filipu; sụ iya: “Byiko; ?bụ onye bẹ onye nkfuchiru Nchileke ono ekfuru? ?Ookfu okfu ẹhu onwiya; tẹ ookfu okfu ẹhu onye ọdo?” ³⁵ Filipu awata iya ozi iphe; shiwaphu l'iphe ono, ọogu ono wata iya ozi ozi-oma kẹ Jisọsu. ³⁶ Ẹphe ejenyaa; bya erua ẹke mini nọ. Nwoke ono asụ Filipu: “?Tọ bụdu mini ndọ-ọ? ?Bụ ngunu kparu iphe ẹ tii medu iya baputizimu l'ẹke-a?”

³⁷ Filipu asụ iya: “I -gudewaa obu ngu l'ọ ha kweta bẹ ee-mekwa ngu-a baputizimu.”

Yọ sụ iya: “Iye-o! Ya kwetawaru l'ọo Jisọsu Kuráýisutu bụ Nwatibe Nchileke.”

³⁸ Nwoke ono asụ onye anga ugbo-inya ono t'o vudo. Yọ bya evudo. Fílipu yẹle nwoke ono ayiru je eruba lẹ mini. Fílipu emee ya baputizimu. ³⁹ Ẹphe erufutalephu lẹ mini ono; Ume Nchileke emee Filipu; yo mihu; nwoke ono ta phụhe iya ọdo. Onye Itiyópiya ono atugbua jeshia iphe ooje; ẹhu atsọshi iya ẹna. ⁴⁰ Eke a phuru Filipu ọdo abụwaruru lẹ Azótọsu. Yoo je; l'ekfukashi okfu Nchileke l'ekemeke ọbule, o swetakpooru jeye yo rua Sizariya.

9

Jisọsu afuru Sọlu l'uzo Damásukọsu (Ndu 22:4-16; 26:12-18)

¹ Sọlu anọdukwaduru l'eyeshi ndu etso ụzo Jisọsu egvu ike; l'eseshikwa iya phụ ike tẹ ya gbushia ẹphe. Yọ tųgbua jekfu eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; ² je asụ iya t'o deru ẹkwo nụ iya, ya e-koshije l'ulo-ndzuko ndu Ju teke ya ruru Damásukọsu; k'ophu bụ; ya -phụa onye etsoje Ụzo Nnajiufu l'ẹke ono; ya akpụta iya kpuru bya Jerúsalemu: m'ọ bụ nwoke m'ọ bụ nwanyi.

³ Yò tughua; byadelephu oru Damásukòsu; iphoro, shi l'imigwe achalephu vji; chaphee ya mgburumgburu. ⁴ Yò daa l'alì mbù Sòlu; bya anụ olu, sùru iya: "Sòlu! Sòlu! ?Bù ngunu meru iphe ìkpa iya ẹhu?"

⁵ Sòlu aji iya: "¿Bù onye b'ì bù; Nnajiufu?"

Olu ono asù iya: "L'òo ya bù Jisòsu, bù onye-wa, ìkpa ẹhu-wa. ⁶ Gbeshi; bahù lẹ mkpukpu ono; aa-karu ngu-a iphe ii-me."

⁷ Yò kpòkpoo ndu ẹphe lẹ Sòlu yì okfu; kẹ l'ẹphe anụ olu ono; ẹphe ẹ-ba phuhunu onye ekfu iya nù. ⁸ Sòlu egbeshi bya amụsaa ẹnya; ọphu ọophuhedu ọzo. Ẹphe egude iya ẹka; duru iya duba lẹ Damásukòsu. ⁹ Yò nòkota abalì ẹto phuu; tọ phù ọzo; to ri nri; to nwe iphe-angungu, shiru iya ọnu.

¹⁰ Yo nweru onye etsoje ọzo Jisòsu, bu lẹ Damásukòsu, aza Ananáyasu. Yò phụa àphù; Nnajiufu abyakfuta iya; bya asù iya: "Ananáyasu!"

Yò za iya: "Owe; Nnajiufu."

¹¹ Yò sù iya: "Kwakòbe jeshia l'ọzo ono, eekuje Ọzo-Vudo-Ntumu ono. I -rua l'ụlo Júdasu; nggu ajia aji onye Tásòsu, eeku Sòlu. Ọ nọ l'ẹke ono ekfu anụ Nchileke; ¹² bya aphụa àphù; phụa nwoke, eeku Ananáyasu ẹke ọ byaru bya ebyibe iya ẹka l'ishi; k'ọphu ọo-wata ọphu ọzo."

¹³ Ananáyasu asù iya: "Nnajiufu; a dụwa l'igwe kfuaru iya okfu nwoke ono; kfkotaruru iya ejo iphe, o meru ndu nke ngu lẹ Jerúsalemu. ¹⁴ A sùru lẹ ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja ziru iya t'ọ bya bya akputa iphe, bù onye sùru l'òo nggu bù Nnajiufu iya."

¹⁵ Nnajiufu asù iya: "T'ò jeru; l'òo yẹbedua fọtaru Sòlu t'ò jeeru iya ozi; mee tẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju; mẹ iphe bù ndu bù eze; mẹkpo ndu Ízurẹlu maru onye ya bù. ¹⁶ Lẹ ya e-koshi iya iphe-ẹhuka, oo-jekota l'okfu ẹka iya."

¹⁷ Tọ dù iya bù; Ananáyasu atughua bya erua; bya abahù l'ụlo ọbu; bya ebyibe Sòlu ẹka; sù iya: "Nwunne iya Sòlu; l'ọ kwa Nnajiufu, bù Jisòsu bẹ sùru tẹ ya bya. Ọ bù Jisòsu ono bù onye koshiru ngu onwiya l'ọzo teke ì shi abya ẹke-a. Ọ sùru tẹ ya bya emee t'ì phulaha ọzo ọdo; mẹ t'ì nata Ume-dù-Nsọ." ¹⁸ Teke ono teke onophu; iphe dù l'ọ bù ẹkiri eshi Sòlu l'ẹnya phẹ ẹbo daa; yò wata ọphu ọzo. Yò gbeshi; e mee ya baputizimu. ¹⁹ Yò bya eria nri; ike adù iya.

Sòlu ekfu okfu Nchileke lẹ Damásukòsu

Sòlu yẹle ndu etsoje ọzo Jisòsu anọ nwa abalì olemole lẹ Damásukòsu. ²⁰ Yò wata ojephe l'ụlo-ndzuko ndu Ju; l'ekfuru ẹphe l'ọ Jisòsu bù Nwatibe Nchileke ono.

²¹ Yò dù ndu nuru iya nù biribiri. Ẹphe asù: "¿Tọ bụdunua nwoke-wa bẹ shi egbushi ndu sùru l'òo Jisòsu bù Nnajiufu ẹphe-wa lẹ Jerúsalemu? Iphe o gude bya ẹke-a kwa tẹ ya bya akputatsua ẹphe kpụ-jeru ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja."

²² Sòlu ekfulee okfu Nchileke ekfushi iya ike atughbu. Yoo koshi l'òo Jisòsu bù Onye Ndzọta ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono; l'eyetsuaru iya ẹphe l'ẹnya iya l'ẹnya iya iphe kparu iphe ọ dù ẹge ono; k'ọphu ndu Ju, nọ lẹ Damásukòsu te nwehedu ọnu-okfu.

²³ A nõkpõwaru-o; jeye ndu Ju abya achĩa idzu kẹ ogbu Sõlu. ²⁴ Ẹphe awata oche nche: eswe l'enyashi l'obu-edukfu mkpukpu ono ẹge eeshi phũa Sõlu; gbua. Obenu l'ama bya agbaaru iya. ²⁵ Yo be l'enyashi; ndu ònya Sõlu eworu iya ye lẹ nkata, a tũru eri; pyoo ya l'enu ụzo, e buru l'upho-mkpuma mkpukpu ono; e shi ẹke ono pazita iya.

Sõlu ala azu lẹ Jerúsalemu

²⁶ Sõlu atugbua bya erua Jerúsalemu; jeshia tẹ ya jekfube ndu etsoje ụzo Jisõsu. Ẹphe atũko tsũhu Sõlu egvu; kẹ l'ẹphe te kwedu l'ọ bũa onye etsoje ụzo Jisõsu. ²⁷ Ya ndono; Bánabasu abya eyeta ẹka; duru iya jekfushia ndu ishi; bya akõoru ẹphe ẹge Sõlu shi phũa Nnajiufu l'esu-ụzo; kọkwaaruphu ẹphe ẹge Nnajiufu l'onwiya shi kfuru yeru Sõlu. Yọ bya atũaru ẹphe ọnu ẹge Sõlu gude wata okfushi okfu ike lẹ Damásukõsu lẹ kẹ Jisõsu.

²⁸ Tọ dũ iya bũ; ndu ishi-ozì ono ekweta t'ọ jeje ẹge dũ iya mma lẹ Jerúsalemu. Yo gude ẹpha Nnajiufu l'ekfukashi okfu Nchileke; yọ da kpaa kpaa. ²⁹ Yẹle ndu Ju, atsũ Giriku elijeru lẹ ntũtego. A nõnyaa; ẹphe eselaha t'ẹphe gbua ya. ³⁰ Ndu kẹ chọchi abya anũa ya; duta Sõlu dufu Sizariya; bya eyeru iya ẹka; yo jeshia Tãõsu.

³¹ Yọ buru iya bũ lẹ nchị adũ chọchi ndoo; kẹ nwa teke ono; bũ iya bũ ndu ọphu nõkota lẹ Judiya; mẹ Gálili; mẹ Samériya. Chọchi l'evu; l'aka oshihu ike eje. Ẹphe emekpelephu uche-obu Nchileke. Ume-dũ-Nsọ l'eyekwaru ẹphe madzũ; obu l'aka ẹphe oshihu ike.

Pyita eje Lída yẹle Jópá

³² Pyita etsoru ẹkemeke ọbule l'eje. Yo be ujiku lanũ; yo jeshia tẹ yẹle ndu kẹ Nchileke, bu lẹ Lída jĩa. ³³ Yo rua ẹke ono; bya aphũa nwoke, eeku Eníyasu, iphe lõnwuru ibe-ẹhu lanũ; k'ọphu ọ tũru iya ye l'ulo; yọ nõwa afa ẹsato; to gbeshibua egbeshi. ³⁴ Pyita eku iya: "Eníyasu! Gbeshi; lẹ Jisõsu mewaru t'ì ka mma. Shi l'ẹke ono, ìize ono lufuta." Iníyasu egbeshiwaphu. ³⁵ Iphe bũ ndu bu lẹ Lída; mẹ lẹ Shéronu aphũa lẹ Iníyasu bẹ dũwa mma; l'ejephe; ẹphe ekweta l'ọo Jisõsu bũ Nnajiufu ẹphe.

³⁶ Lẹ Jópá b'ọ nweru nwanyi, bũ onye kẹ Kuráyisutu. Mkpũru-mkpũru bẹ ọnoduje eme ọhuma; l'eyekwaruphu ndu e-te nwedu ẹge ẹphe maru iya onwẹphe ẹka. Ẹpha nwanyi ono bũ Tabyíta, bũ iya bũ "Dókasu" l'okfu Giriku; m'ọ bũ umoro. ³⁷ A nõnyaa l'ogege ono; iphe awata iya ememe. Yọ nwũhu. A bya aghũebe iya ẹhu; je enyobe iya l'ime ụlo k'eli eli. ³⁸ Ya ndono; ndu etsoje ụzo Jisõsu, bu lẹ Jópá anũa lẹ Pyita bẹ nõ lẹ Lída, dũkwaa ntse lẹ Jópá ono. Tọ dũ iya bũ; ẹphe ezi ụmadzũ labũ t'ẹphe je ekua Pyita ẹgwegwa. ³⁹ Pyita akwakọbewaphu; tsoru ẹphe. Yọ rua; e duru iya nyihu ime ụlo k'eli eli. Ụnwanyi, nji ẹphe ẹ-ta nõhedu adọ-pee Pyita mgburumgburu; tũko ara ẹkwa; l'ekoshitsua ya uwe, nwanyi ono kwashĩru teke ọ nõ ndzũ. ⁴⁰ Pyita achikashia ẹphe l'ẹke ono; bya ebyishi ikpere; kfuru nũ Nchileke. Yọ bya aghaa ẹnya lee odzu ono; bya asũ: "Tabyíta; gbeshi!" Yọ mũaaa ẹnya; phũlephu Pyita; gbeshi dũgaru adũgaru. ⁴¹ Pyita abya alọta iya l'ẹka; yeru iya ẹka; yo vudo evudu. Pyita abya ekua ndu chọchi l'ẹphe ha; mẹ ụnwanyi ono, nji ẹphe ẹ-ta nõhedu ono; bya eduru Tabyíta nũ ẹphe lẹ ndzũ. ⁴² E kfugbaru iphe ono, meru

nụ ono lẹ Jọpa mgburumgburu. A dụ igwe kweta l'ọ Jisọsu bẹ bu Nnajiufu.

⁴³ Pyita eburu l'ụlo Sáyimonu; nọo anọno lẹ Jọpa. Sáyimonu ono bukwanu onye emekwaje akpo-anụ t'ọ dụ k'ophu ee-gude iya eme nka.

10

Pyita ejekfu Koníliyosu

¹ O nweru onye ishi ndu soja, bu lẹ Sizariya, ẹpha iya bu Koníliyosu. Koníliyosu bu onye ishi soja ndu Rómu, achi ndu soja ụkporo ise lẹ "Ọgbo-amị ndu Ítali." ² Koníliyosu ono bu onye akwabeje Nchileke ugwu. Yele ndibe iya l'ẹphe ha bẹ Nchileke duru lẹ nsọ. Ndu Ju, ẹ-te nwedu ẹge ẹphe maru iya onwẹphe; bẹ ọonoduje anụ iphe nshinu. Ọ kwaphụ ẹge ono bẹ ọonoduje ekfu anụ Nchileke tekenteke. ³ Yo be ujiku lanụ l'enyanywu gbụfuwaru l'ishi; yọ phụa àphù; elekpo ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nchileke dachangu l'ẹke ọ bataru bya ekua ya: "Koníliyosu!"

⁴ Koníliyosu egude ọtsu-egwu bya elee ojozi-imigwe ono ẹnya; za iya: "Owe-e! ?Bukwa ole Nnajiufu?"

Ojozi-imigwe ono asụ iya: "Nchileke nwakwaru ekfukfu, iikfufe anụ iya; bya anataakwaphu iphe-oma ono, iimeshije ono. Nchileke nyatawaru ngu. ⁵ Ye madzụ t'ẹphe je Jọpa je ekua nwoke lanụ, aza Sáyimonu, iphe eekuje iya bu Pyita. ⁶ O shi eshishi bya; nọdu l'ụlo nwoke akanya akpo-anụ, eeku Sáyimonu. O buphu lẹ mgboro eze ẹnyimu." ⁷ Ojozi-imigwe ono, shi ekfu anụ iya ono atugbulephu; Koníliyosu ekua ndu ejeru iya ozi umadzu ẹbo bya eyeru ẹphe onye soja lanụ. Onye soja ono bukwapu onye Nchileke duru lẹ nsọ. Ọ yị lẹ ndu katsua ọnokube Koníliyosu ntse ejeru iya ozi. ⁸ Koníliyosu abya akọberu ẹphe iphe meru nụ; bya ezifu ẹphe t'ẹphe jeshia Jọpa. Ẹphe atugbua jeshia.

⁹ Yo rua nchi-ta-abọhu iya teke ndu ozi ono abyawa oru Jọpa; Pyita enyihu eli okpotsu ụlo ono l'echi oke-eswe; jeshia okfuru nụ Nchileke. ¹⁰ A nọnyaa; ẹgu agulaha ya. Yọ dụ iya t'a sụ lẹ ya riwaru nri. Nri eshikwaduru l'ọku. Ya ndono; yọ dụ iya l'ọ bu mgbenya jiyaberu iya ẹnya. ¹¹ Yọ phụa ẹge imigwe gheru ọnu; phụa iphe, shi l'igwe ala l'ali; mbụ iphe dụ l'ọ bu ẹkwà, ha nshinu, e gude l'ishishi iya phẹ ẹno ewozita l'ali. ¹² L'ime ẹkwà ono b'ẹ to nwedu egbe anụ, nweru ọkpa ẹno, nọ lẹ mgboko-a, ẹ-ta nọru iya nụ; to nwe anụ, akpụ l'ali, ẹ-ta nọru iya nụ; to nwe egbe nwenu, ẹphe l'eli, ẹ-ta nọru iya nụ. ¹³ Yọ nua olu, suru iya: "Pyita; ngwa; gbeshi gbua; ria!"

¹⁴ Pyita asụ iya: "Nnajiufu; wawakwa; kẹ lẹ ya te ribukwaa iphe ẹ-ta gbadu k'eriri; m'ọ bukwanu iphe, aasọ nsọ."

¹⁵ Olu ono asukwa iya phụ: "Ba adukwa teke ịi-sụ l'iphe Nchileke sụru t'ẹ b'a sọshi nsọ bẹ aasọ nsọ." ¹⁶ Iphe ono emelephu ẹge ono ugbo ẹto. E meebe; e wolia ya woba l'imigwe.

¹⁷ Pyita arilaha iphe àphù ono, ọ phuru ono bu. Yọ gbachia ya ẹnya. Yọ buru teke ono bẹ ndu ono, Koníliyosu ziru ono chọ-vuru ẹke ophu bu ụlo Sáyimonu; wudowa l'ọnu-uzo. ¹⁸ Ẹphe ekua oku; jị mẹ Sáyimonu ophu eekuje Pyita nọ ẹke ono.

¹⁹ Pyita anọdukwadua l'arị iphe àphù phụ bụ; Ume Nchileke asụ iya: "L'ọ nwekwaru ụmadzu ẹto, achọ ngu nụ. ²⁰ Gbeshilekwaphu nyizita; je tsoru ẹphe. Be ejekwa ọbo obu ẹbo; l'ọ kwa yẹbedua ziru t'ẹphe bya." ²¹ Pyita enyifuta je asụ ẹphe: "L'ọ kwa yẹbedua bẹ unu achọ obu: ?Unu byaru ngunu?"

²² Ẹphe asụ iya: "L'ọ kwa Kọniliyosu, bụ onye ishi soja ndu Rómu, achị ụkporo ndu soja ise bẹ ziru ẹphe t'ẹphe bya. Ọ bụ onye obu-oma; bụru onye akwabeje Nchileke ugvu. Ọ bụ onye ndu Ju eyeru ugvu nshinu nshinu. Ojosi-imigwe sūru iya t'ọ zia t'ị bya l'ulo iya; k'ọphu ọo-nụ okfu, ii-kfu." ²³ Pyita abya eduta ẹphe; ẹphe eje aradụ aradụ.

Yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya; yo gbeshi tsoru ẹphe. Ụnwunna, bu lẹ Jọpa ahakwaruphu tsoru iya. ²⁴ Yo be mbọku ọphu tso iya nụ; yo rua Sizaríya, bụ eke Kọniliyosu yẹ l'abubu iya l'ẹphe ha; mẹ ndu ọnyà iya, o ziru t'ẹphe bya nọ echeru Pyita. ²⁵ Pyita erutalephu l'ulo ono; Kọniliyosu agbakfu iya; bụru iya pẹe l'ifu; kele iya ekele. ²⁶ Pyita akpụ-lia ya; sụ iya t'ọ gbeshi egbeshi; lẹ ya bụa madzụ ẹge ọ bụ. ²⁷ Pyita egudewaru okfu ekfuru Kọniliyosu; ẹphe abahụ l'ime ulo Kọniliyosu, bụ eke Pyita phuru igwe ọha, dọru iya nụ. ²⁸ Yọ sụ ẹphe: "L'unubedua marua l'onwunu l'ọ dū lẹ nsọ l'ome-l'ali ẹphebe ndu Ju; t'onye Ju kpakfu onye e-ta bụdu onye Ju; m'ọ kwanu t'ọ nweru iphe yele onye e-ta bụdu onye Ju a-nọdu emegba. Obenu lẹ Nchileke koshiwaru iya t'ẹ b'ọ nwekwa onye ya a-soje nsọ; ọphu too nwe onye ya a-suje l'ẹ t'ọ gbadu kẹ tẹ ya denyi iya ẹka. ²⁹ Ọ kwa iya meru iphe ya te jekpodua ọkpa ishi iphe, eekuru iya; ya egbeshilekwaphu tsoru ndu, unu ziru t'ẹphe bya iya ekuku. Iphe ya aji nta-a aburu: ?Bụ ngunu bẹ unu ekuru iya?"

³⁰ Kọniliyosu asụ iya: "L'ọ bu egbe nta-a nwaraswaphu-a; l'oke-eswe urenyashi nọlephu l'ifu bẹ ya nọ l'ulo iya; ekfu anụ Nchileke. Ya bya ele ẹnya; onye yeru uwe, chakotaru pemu-pemu evudowa iya l'ifu. ³¹ Yo ku iya: 'Kọniliyosu!' Ya aza iya. Yọ sụ iya: 'Lẹ Nchileke nwakwaru iphe mu anọduje ekfu anụ iya. L'ọ nyatawaru iphe-oma, mu emeje. ³² Wo tẹ mu ye madzụ t'e je ekua Sáyimonu ọphu eekuje Pyita t'ọ bya. O shi eshishi bya; nọdu l'ulo Sáyimonu onye akanya akpo-anụ, bu l'iku eze ẹnymu.' ³³ Tọ dū iya bụ; ya eyelekwaphu madzụ teke onophu t'a bya ekua ngu. Nggu emekwaa ọhuma ẹge-a, ị byaru-wa. Nta-a bẹ ẹphe nọkotaakwa l'ifu Nchileke; ngabẹ nchị t'ẹphe nua iphe Nchileke sūru t'i kfuru ẹphe."

Onu, Pyita eyeru Kọniliyosu

³⁴ Ya ndono; Pyita awata oye onu; sụ: "Lẹ nta-a b'ọ dowaru iya ẹnya lẹ Nchileke ta akpọdu mkpocha l'ẹke madzụ nọ. ³⁵ Ẹ too kfudu lẹ madzụ shi l'ali ọwaa; ọ dudu bụru ali ọphu. Iphe bụ onye atsụ iya egvu; l'emeje iphe-oma bẹ dū-wa iya mma. Onye ono b'ọ natawaru. ³⁶ Nchileke ziru ndu Ízurelu ozi; bya eshi l'ẹka Jisọsu Kuráyisutu zia ẹphe ozi-oma k'ẹhu-agu. Ọ bụ Kuráyisutu ono bụ iya bụ Nnajiufu onyemonye ọbule. ³⁷ Unu mawaru iphe, wataru ememe lẹ Gálili jeye yo medzuru Judiya mgburumgburu lẹ Jónu zitsuaru ozi kẹ baputizimu. ³⁸ Unu nuwaru kẹ Jisọsu, bụ onye Názaretu: ẹge Nchileke meru: Ume-dụ-Nsọ eji iya ẹhu; bya emee; ike adu iya; k'ọphu ọ tukuru

əkemeke obule jekota; l'eme iphe du mma; l'atofuje iphe bu onye Sétanu keru egbu; mee ya; yò du mma; okfu le Nchileke nò swiru iya. ³⁹ Epehedua gudekota enya epehe phụ iphe Jisòsu meru le Jerúsalemu; me l'ali ndu Ju mgburumburu. Ndu Ju akputa iya kpopyabe l'oshi-osweru; yò nwùhu. ⁴⁰ Obenu le Nchileke meru; yo shi l'onwu teta nodu ndzu l'ò nòtsuaru abali eto l'ili. Yò bya emee t'ò koshi onwiya le ya nò ndzu. ⁴¹ E tò bukwa madzu kpmukpamu b'ò koshiru onwiya. O bulekwaphu epehedua, l'atụ onu iya-a; mbụ epehe ndu Nchileke fọtahawaru afota b'ò koshiru onwiya. Epehe l'iya nòkpoorur ria nri; ngua iphe-angungu le Nchileke metsuaru t'ò shi l'onwu teta nodu ndzu ono. ⁴² O ziru epehe t'ephe je ezia ozi-oma ono t'ò rudzuru onyemonye obule. Sụ t'ephe je araaru iya ndiphe arara; l'ò bu iya be Nchileke meru onye e-kpe ndu, nò ndzu; me ndu, nwùhuru anwùhu ikpe. ⁴³ Ndu nkfuchiru Nchileke l'ephe ha kfuru iya. Epehe suru l'iphe bu onye woru onwiya ye iya l'eka be Nchileke e-gude k'epha iya guaru nvù l'iphe du eji, onye obu meru."

Nchileke anụ ndu e-ta bụdu ndu Ju Ume-du-Nsọ

⁴⁴ Pyita akpukwadurua okfu ono l'onu ekfu; Ume Nchileke abya ejikota iphe bu ndu anụ okfu ono ehu. ⁴⁵ Yò kpoò ndu ke Kuráýisutu ono, epehe le Pyita yi ono okfu; le Nchileke nukwaruphu ndu e-ta bụdu ndu Ju Ume-du-Nsọ.

⁴⁶ Ke l'ephe nuru eke epehe ghatsuaru okfu-ali epehe; gudetsua okfu, Ume-du-Nsọ ekoshi epehe ekfu okfu; aja Nchileke ajaja. Pyita asụ: ⁴⁷ "Keshinu ndu-wa natawaru Ume Nchileke ege epehedua nataru-a; ?buhunu ngunu a-kposhi t'e b'e me epehe baputizimu." ⁴⁸ Yò sụ t'e gude epha Jisòsu Kuráýisutu meshia epehe baputizimu. E meebe; epehe arọ ya t'ephe l'iya nòfua nwa abali olemole.

11

Iphe meru le Sizariya

¹ Ndu ishi-ozii; me unwunna, nò le Judiya mgburumburu anua le ndu e-ta bụdu ndu Ju nataru okfu Nchileke. ² Pyita alaphulephu azu le Jerúsalemu; ndu Ju awata iya ota uta; ³ ji iya: "Bụ ngunu meru iphe i jeru ke ndu akpapyi te nggu l'ephe rigba nri?" ⁴ Pyita eshilephu l'ishi kòkotaru epehe iphe meru nù l'ò ha nanu nanu; sụ epehe:

⁵ "Le ya nò le Jopa l'ekfu anụ Nchileke. A nonyaa; yo gbe du l'ò bu mgbenya jipyaberu iya enya. Ya phua àphù; phua ekwa, ha usa, e gude l'ishishi iya phe eno shi l'imigwe apazita l'ali. Ekwa ono abyaruta l'iya phụ ntse bya evudo. ⁶ Ya abya elezita iya enya ohuma; phukota iphe bukpo anu, nweru okpa eno; mekpo iphe, bu anu-egu-egbudu; mekpo iphe bu anu, akpu l'ali; mekpo iphe bu unwenu, epehe l'eli. ⁷ Ya anua olu, suru iya: 'Pyita! Ngwaa; gbeshi gbua iphe ono ria!' ⁸ Ya asu iya: 'Nnajiufu; wawakwa; le ya te erikwa. L'iphe e-ta gbadu k'eriri; m'ò kwanu iphe aaso nsò te shibukwaa ya onu.' ⁹ Okfu ono, shi l'imigwe ono asu iya: 'Ba adukwa teke ii-su l'iphe Nchileke suru t'e b'a asoshi nsò be aaso nsò.' ¹⁰ Iphe ono emee ege ono ugbo eto. E meebe; e wolihu iphe ono woba l'imigwe. ¹¹ Teke ono kwaphu be umadzu eto, e shi le Sizariya zia t'ephe bya ekua ya byarutaleruphu l'ulo, ya nò. ¹² Ume Nchileke asu iya te ya tsolekwaruphu epehe; te ya

be ejekwa ọbo obu ẹbo. Ẹnwunna-wa, nọ l'ẹke-a ẹphe ishingun etsoru iya je Sizariya ọbu; ẹphe atuko bahu l'ulo Koniliyosu. ¹³ Koniliyosu akọru ẹphe le ya phuru ojozi-imigwe, bya evudo l'ime ọlo iya. Ojozi ono asu iya t'o ye madzu t'e je ekuaru iya nwoke, aza Sayimonu, iphe eekuje iya bu Pyita. ¹⁴ Su iya le Pyita ono e-kfuru iya okfu, Nchileke, e-gude dzofuta yele ndibe iya. ¹⁵ Ya ndono; ya abya abyaruta bya awatalephu okfu okfu; Ume-du-Nso abya eji ẹphe ẹhu ẹge ono, o jiru iya ẹphebedua le mbu ono. ¹⁶ Ya anyata le Nnajiufu suru: 'Le Jonu gude mini mee baputizimu; ọbu l'ẹphebedua ee-gude Ume-du-Nso mee ya.' ¹⁷ O doru ẹnya le Nchileke nuru ndu ẹ-ta budu ndu Ju iphe ono, o nuru ẹphebedua, bu ndu Ju teke ono, ẹphe nataru Jisosu Kurayisutu l'oo ya bu Nnajiufu ẹphe ono. Ọo ya bu; ?bu onye be ya bu ke te ya akposhi iphe Nchileke eme."

¹⁸ Ya ndono; ẹphe anutsule iya phu; tabuhu Pyita uta bya awata okele Nchileke ekele teke ono; su: "L'oo ya bu le Nchileke hakwaruphu ndu ẹ-ta budu ndu Ju ọzo t'ẹphe taa onwẹphe uta iphe du eji, ẹphe meru; gbanwee umere; nata ndu ọphungu."

Aawata Chochi le Antiyoku

¹⁹ Ndu a chikashiru le mkpamehu, a kparu ndu chochi teke ono, e gburu Sutivinu ono agbakashihu jeshia Finishiya; me Sayipuros jeyekpo le Antiyoku. Yo buleruphu ndu Ju nwenkinyi be ẹphe ezi ozi-oma ono teke ono. ²⁰ Obenu le ndu chochi ono, ndu ophu shi Sayipuros; me Sayirini tugburu je je ekfukashiaru ndu ẹ-ta budu ndu Ju, bugbaa l'ẹke ono ozi-oma ke Nnajiufu, bu Jisosu. ²¹ Nchileke eyeru ẹphe ẹka; a du igweligwe kweta l'oo Jisosu bu Nnajiufu.

²² E kfukashia ke ekwekwe ono; k'ophu o ruru ndu chochi Jerusalemu le nchi. Ndu chochi Jerusalemu eye Banabasu t'o je Antiyoku. ²³ Yo rua je aphua egbe eze-ipe-oma, Nchileke emeru ndu ono. Ehu atso ya ẹna. Yo su ẹphe t'ẹphe gudekpelekwaphu irelanu nodushia ike l'eka Nnajiufu ẹge ẹphe tuburu l'obu ẹphe; ²⁴ kele Banabasu ono bukwanu ọkpobe madzu. Ume-du-Nso jiru iya ẹhu; yo gude obu iya l'o ha kweta ke Nchileke. Ya ndono; Nnajiufu akafua oyekwa ndu ha l'igwe le chochi.

²⁵ E meebe; Banabasu atugbua jeshia ocho Solu le Tassosu. ²⁶ Yo bya aphua ya; duta iya byatashia Antiyoku. ẹphe ẹbo ono anoo mkpurophu afa l'ẹke ono; ẹphe le ndu chochi anodu; ẹphe ezikota igweligwe madzu ozi-oma ono. O kwa le Antiyoku b'e vutsukpo ọzo kua ndu etso ọzo Jisosu "ndu ke Kurayisutu".

²⁷ Teke ono b'o nweru ndu nkfuchiru Nchileke, shi le Jerusalemu bya Antiyoku. ²⁸ Onye lanu be ẹpha iya bu Agabosu. Agabosu egbeshi gude ike Ume Nchileke su l'ejo-egu abyakwa le mgboko mgburumburu. Ejo egu ono emekochaa bya abyaa teke Kulodiyosu bu eze ali ono. ²⁹ Ndu ke Kurayisutu ono achia idzu t'onyenonu tua iphe ẹge ike iya beru t'e wolaaru ẹnwunna, bu ndu ophu bu le Judiya. ³⁰ ẹphe emee ya ẹge ono. E woru iphe ọbu, a tutaru ọbu nu Banabasu yele Solu; ẹphe ewolaaru ndu, e meru ọgurenaya chochi.

12

Eegbu Jémusu; atuchi Pyita

¹ Yò bụru teke ono bẹ eze, bụ Héròdu haru dabẹ ndu chọchi ẹka; k'òphu ọo-kpufu ẹphe mbeke. ² Yo gude Jémusu, bụ nwunne Jónu; buta iya ishi. ³ Yo bya aphua l'egbugbu, ya gburu nwoke ono bẹ du ndu Ju mma; yo gudefua Pyita. Teke o guderu Pyita bụ l'ẹphe agba Aji Buredi, ẹ te kodu ekoko. ⁴ Yo gude Pyita; tua ya mkpọro. A bya eye ndu soja iri l'ishingu t'ẹphe duje ẹno-ẹno l'echi iya nche. Iphe Héròdu shi arị bụ l'ọo teke a gbaẹberu aji ono; ya akpufutaru iya ọha. ⁵ Ya ndono; Pyita anọdu l'ulo-mkpọro; ndu chọchi ekfukpelephu anụ Nchileke l'okfu ẹhu iya.

Ojozi-imigwe, shi l'ẹka

Nnajiufu adzọ Pyita lẹ mkpọro

⁶ Yo be l'enyashi, bụ nchi -bọhu; a kpuru Pyita kpufutaru ọha; Pyita anọdu eku mgbenya; ndu soja labu anọru iya ye l'echilabu; l'echi iya nche. E woru mkpakọbe labu ye iya l'ẹka. Ndu soja anodugbaa l'echi nche l'ọnu-uzo ọka-mkpọro ono. ⁷ A bya ele ẹnya; ojozi-imigwe, shi l'ẹka Nnajiufu evudowa l'ẹke ono, Pyita no ono. Ulo-mkpọro ono mgburumgburu achakọtalephu kẹ phoo. Ojozi-imigwe ono abya enwua Pyita ẹka; tee ya; wo iya: "Ngwaa; tehu!" Mkpakọbe ono, e yeru Pyita l'ẹka labu ono agbabushihu; dashia l'alị. ⁸ Ojozi-imigwe ono asu iya: "Ngwaa; chita uwe ngu yee; nggu eyee akpokpa ngu ẹgwegwa." Pyita abya emee ẹge e kfuru iya. Ojozi-imigwe ono asu iya: "Chita ukpo ngu tuphua onwongu; tso iya azu." ⁹ Pyita etsoru iya; ẹphe eshi l'ulo-mkpọro ono lufushia. Pyita ta ma l'iphe ono, ojozi ono eme ono bẹ bụ iphe, meru ememe. Yo tubesu l'ọ bụ nrọ bẹ ya arọ. ¹⁰ Ẹphe abya esweta ndu nche kẹ ivuzọ; bya esweta ndu kẹ ẹbo; gburruru jeye: ẹphe ejerua ọnu-uzo, eeshije abata lẹ mkpukpu ono. Ẹke ono b'e gude ibo-igwè guchia ọnu iya; ọgu-nggamgbo ono aguhaa l'onwiya; ẹphe abya esweta; tugbua. Ẹphe etsoru mgbadamgba lanu l'ime mkpukpu ono. Ya ndono; a bya ele ẹnya; ojozi-imigwe ono emihuwanu; paru Pyita haa nkinyi iya.

¹¹ Pyita egbe bya amaru iphe, shi eme nu teke ono. Yọ su: "L'ọo nta-a b'o doru iya ẹnya l'iphe-a bẹ bụ iphe eme lẹ madzụ. L'ọ bụ Nnajiufu bẹ yeru ojozi-imigwe iya; yọ bya adzọ ya l'ẹka Héròdu; dzọ ya l'ẹka iphemiphe ọbule, ndu Ju shi arị l'ẹphe e-me iya."

¹² Yọ maleruphu ẹke ọ nọ; tugbua teke ono jeshia kẹ Méri phẹ, bụ iya bụ nne Jónu Maku. A du l'igwe dzua l'ẹke ono; l'ekfu anụ Nchileke. ¹³ Pyita abya akua ẹka l'ibo. Nwata mgboko ọbu, yele madzụ bu agbaru jeshia ọmaru onye ọbu. Ẹpha nwata mgboko ono bụ Róda. ¹⁴ Yọ nua olu Pyita; ẹhu atsọ ya ntumatu; k'òphu bụ l'ẹ to gbe gūhahedu nu ulo ọbu. Yo gbe gbaphu azu je echiaru ẹphe mkpu: l'ọ kwa Pyita bẹ vudo l'ọnu ọzo ono. ¹⁵ Ẹphe asu iya: "Bụ ọgvu eme ngu tọ?" Yoo kfushilee iphe ookfu ike. Ẹphe asu l'oo-me buri l'ọo ojozi-imigwe Pyita.

¹⁶ Pyita l'akukwaphu ẹka ẹge ọoku iya. E meebe; ẹphe aguhaa ọzo ono. Yọ du ẹphe biribiri l'ẹphe phuru iya. ¹⁷ Yo meeru ẹphe ẹka popopo t'ẹphe dobekwa ọnu ndo; ngaberu iya nchi. Yọ bya eshi ishi lanu kooru ẹphe ẹge Nnajiufu shi dufuta iya lẹ mkpọro ono. Yọ su

ɛphe t'ɛphe kɔoru iya Jémusu; mɛ ndu ɔphu bụ ụnwunna. Yo kfutsua ɛge ono tũgbua jeshia ibiyia ɔdo.

¹⁸ Yo be l'utsu; yo ji ndu soja ono, nɔ lɛ nche ono ɛnya ɛge Pyita jekpooru iya. ɛphe agbakashilaha kata kata kata ɛge ɛphe e-me iya. ¹⁹ Hérɔdu asụ t'a chɔo Pyita. A chɔo ya nta; chɔo ya imo; ta phụ iya. Yo j̄ibe ndu nche ono aji; bya ezi t'e je ebutatsua ɛphe ishi.

E metsua; Hérɔdu eshi lɛ Judíya jeshia Sizariya; je anɔta l'ɛke ono.

Hérɔdu erehu lɛ ndzụ

²⁰ A nonyaa; okfu adaaru Hérɔdu yɛle ndu Táya; mɛ ndu Sayidónu. Hérɔdu avoru ɔku ghua ɛhu. ɛphe afoɔ madzụ; woru ɛphe ye t'e je arɔo Hérɔdu. ɛphe evuru ụzo je arɔ-butaoɔdu Bulásutɔsu, bụ iya bụ onye eleta ɛnya l'ufu-eze; bɛ ɛphe jekfuru eze teke ono je arɔo ya t'e doshia okfu ono; okfu l'ɔ bụ l'alì ɛke ɔ bụ eze b'e shi ewotaru ndu ndu-ɛphe nri eriri.

²¹ Yo be mbɔku, Hérɔdu yeru okfu ono; yo bya eyee uwe eze iya; bya asugaru l'aba-eze iya; wata okfu l'eyeru ndu ono. ²² ɛphe atua ụzu; wo: "E tɔ buhekwa madzụ mmakanụ ekfu okfu-wa-o! Ọ buakwa iya bụ nchi-o!" ²³ Teke ono teke onophu; ojozi-imigwe, shi l'ɛka Nnajiufu abya echitakpelephu Hérɔdu t̄a gbaa; okfu l'ɔ haru; e wota ugwu, gbaru t'a kwabɛ yɛbe Nchileke nwenkinyi iya gbe akwabɛ yɛbedua. ɛhonwu abya eripyabe iya; yo nwuhu.

²⁴ Okfu Nchileke akakpooru abarahụ dzuru ɛkemɛke ɔbule; a kakpooru ɔdu l'igwe kweta kɛ Nnajiufu.

Aafɔta Bánabasụ yɛle Sɔlu

t'ɛphe je ozi-oma

²⁵ Bánabasụ yɛle Sɔlu ejeebe ozi, e ziru ɛphe; shi lɛ Jerúsalemu laphushia azụ lɛ Ántiyòku. ɛphe eduta Jɔnu Maku; ɛphe l'iya ayiru.

13

¹ Lɛ chɔchi, nɔ lɛ Ántiyòku b'o nweru ndu nkfuchiru Nchileke, nɔ iya nụ; mɛ ndu ezije okfu Nchileke. ɛpha ɛphe bụ Bánabasụ; mɛ Símiyɔnu, onye ɛpha etushi iya bụ Náyiya, bụ iya bụ Nwuji; mɛ Lúsiyɔsu, bụ onye Sayirini; mɛ Sɔlu; mɛ Manéyenu, onye bụ yɛle Hérɔdu, bụ eze b'e hefutaru l'ufu lanụ. ² Yo be ujiku lanụ, ɛphe nɔkobe; l'abaru Nchileke ɛja; aswì aswìswi ekfu anụ iya; Ume-dụ-Nsɔ asụ ɛphe: "Unu fɔfuru iya Bánabasụ yɛle Sɔlu t'ɛphe je ejeeru iya ozi, ya kuru ɛphe t'ɛphe jeeru iya."

³ ɛphe abya aswì-gee aswìswi ono; kfuwa nụ Nchileke bya bya ebyibe ɛphe ɛka; bya ezifu ɛphe t'ɛphe je.

Iphe meru lɛ Sáyipurosu

⁴ Keshinu ɔ bụ Ume-dụ-Nsɔ ziru Bánabasụ yɛle Sɔlu t'ɛphe jeeru iya ozi; ɛphe atũgbua jeshia Selúsiya je abahụ l'ugbo-mini; jeshia ikfuli Sáyipurosu. ⁵ ɛphe ejerua Sálamisụ; bya ekfua kɛ Nchileke l'ulo-ndzuko ndu Ju, nɔgbaa l'ɛke ono. ɛphe lɛ Jɔnu Maku ayikwaruphu t'ooeyeru ɛphe ɛka.

⁶ ɛphe atũgbua kwasɛru ikfuli ono jeye: ɛphe abya erua Páfɔsu. L'ɛke ono bɛ ɛphe phuru onye Ju, eme amamanshi; sũkwaphu lɛ ya ekfuchiru Nchileke. ɛpha iya bụ Ba-Jisɔsu. ⁷ Yɛle ɔ-chì-ɔha, achì ikfuli ono eshikwanu ɔnya. ɛpha ɔ-chì-ɔha ono bụ Séjiyosu Pɔlosu.

O-chi-oha ono bẹ bu nwoke, kwata maru iphe nshinu. Yọ bya ekua Bánabasu yẹle Sọlu; okfu l'ọ dọ iya tẹ ya nua okfu Nchileke. Ẹphe abyakfutashia ya. ⁸ Ya ndono; Ba-Jisọsu eselaha tẹ ya kpọshia iphe Sọlu pẹ byaru; ẹke tọ dọdu iya t'eze nwoke ono kwe kẹ Nchileke. Iphe eekuje Ba-Jisọsu l'okfu Giriku bu Ẹlimasu, bu iya bu onye amamanshi. ⁹ Ya ndono; Ume-dụ-Nsọ abya eji Sọlu ẹhu. Ẹpha ọdo, eekujekwaphu Sọlu bu Pọlu. Pọlu abya áphùbe onye amamanshi ono ẹnya; ¹⁰ su iya: "Nggube nwatibe Obutuswe-a! Nggube onye anọduje emebyishi iphemiphe ọbule, dọ mma emebyishi! Ẹ to nwe egbe ụgho, ẹ ti ghọdu; to nwe egbe ẹregede, ẹ ti gbadu. ?Bụ teke ole b'ji-hakpọo ogude ẹjo-ire ekfubyishi ọkpobe okfu kẹ Nchileke? ¹¹ Nta-a bẹ Nchileke e-byi ngu ẹka. Tsube nta-a bẹ ji-watalephu ọtsu ishi. Yọ buru ẹge ono bẹ ji-tsu iya nọo nwabalị olemole."

Teke onophu; ẹnya agbawa iya phụ tsubalangu. Yo bukulahaa ebuku; chọlahaa onye e-gude iya ẹka. ¹² O-chi-oha ono apha iphe ono, meru nọ ono; woru onwiya ye Nnajiufu, bu Jisọsu l'ẹka; kẹ l'iphe kẹ Jisọsu ono, e ziru iya ono bẹ dọru iya biribiri.

Iphe, meru lẹ

Ántiyọku Pyisidiya

¹³ Pọlu pẹ abya abahu l'ugbo lẹ Páfọsu; jeshia Péga, bu mkpukpu, nọ lẹ Pamfilia. Ẹphe erua ẹke ono; Jọnu Maku aparu ẹphe haa; laphushia azụ lẹ Jerúsalem. ¹⁴ Ẹphe eshi lẹ Péga tųgbua jeshia Ántiyọku Pyisidiya. Yo be mbọku ọtu-ume; ẹphe abahushia l'ulo-ndzuko ndu Ju; je adugaru anọdu. ¹⁵ A gube iphe aagụ agụgu, shi l'ekwo ekemu Mosisu; mę ophu shi l'ekwo ndu nkfuchiru Nchileke; ndu ishi ọlo-ndzuko ono asụ t'e kfuru Pọlu pẹ: "Ndibe ayi; ọ -buru l'o nweru iphe, unu e-kfu gude dọ ndu-wa, nọ l'ẹke-a ike; unu kfua ya-o." ¹⁶ Ya ndono; Pọlu egbeshi; bya apaliaru ẹphe ẹka t'ẹphe nọdu nwandoo.

Yọ su ẹphe: "Unubẹ ndu Ízurelu ibe iya; mę ndu ẹ-ta bọdu ndu Ju; unubẹ ndu Nchileke dọru lẹ nsọ. ¹⁷ Nchileke kẹ ndu-wa, bu ndu Ízurelu-a; bẹ fọtaru ndiche ẹphe; mee ẹphe; ẹphe aha l'igwe teke ẹphe shi buru ndu mbyamubya l'alị Íjiputu. Nchileke gude eze ike nk'ia dufuta ẹphe l'alị Íjiputu. ¹⁸ Yọ takpelephu nshi; dua ẹphe ụkporo afa ugbo ẹbo l'echi-egu. ¹⁹ Yọ lụ; lụfu mba ẹsaa l'alị Kénanu; bya ewota ndibe iya dochia ẹke ono, ndu ono shi buru ono. ²⁰ Ẹphe abya ebua l'alị ono unu afa l'ụkporo afa labụ l'afa iri.

"Yọ bya eyelahaaru ẹphe ndu ikpe jeye l'ogbo kẹ onye nkfuchiru iya, bu Sámuwelu. ²¹ Yo be teke a nọnyaaru; yọ dọ ẹphe t'a su l'ẹphe nweru eze; Nchileke abya afọtaru ẹphe Sọlu, bu iya bu nwatibe Kishu, shi l'eri Bénjaminu t'ọ buru eze ẹphe. Yọ buru eze ono; chĩa ẹphe ụkporo afa ugbo ẹbo. ²² Nchileke ewofulephu onye onanu; bya afọta Dévidi t'ọ buru eze ẹphe. Nchileke kfuru okfu ẹhu Dévidi; sụ: 'L'ọ Dévidi, bu nwatibe Jesi bu onye nọ iya l'obu; onye e-mekota iphemiphe ọbule, ya tüberu.'

²³ "Ọ bu o-shi-l'eri Dévidi ono, bu iya bu Jisọsu bẹ Nchileke meru Onye Ndzọta kẹ ndu Ízurelu, bukwanu iya bu iphe Nchileke kweru ụkwa iya. ²⁴ Tẹmanu Jisọsu abya bẹ Jọnu vuhawaru ọzo raaru iya

ndu Ízurelu mgburumgburu arara t'èphe taa onwèphe ùta iphe dù èji, èphe meru; ghaa umere lakfuta Nchileke t'e mee èphe baputizimu. ²⁵ Yo rudelephu teke Jónu abyawa ojege ozi iya; yò sù èphe: 'Bù onye bè unu tubesu lè ya bù? È tò kwa yèbedua bù onye ono, unu ele ènya iya ono. Obenu l'onye onanu e-mekochaa tso iya l'azù; mbù onye ya te dzukpoduanu kè tẹ ya tọfu eri akpọkpa, o yeru l'ọkpa.'

²⁶ "Unwunna iya; unubè ndu, shi l'eri Ébirihamu; mẹ ndu ẹ-ta bùdu ndu Ju, nọ l'èke-a; unubè ndu ọphu Nchileke dùru lè nsọ: Ọ bù unu l'èphe; bè Nchileke ziru ozi ono t'e zia l'ọo Jisọsu adzọ ndzù. ²⁷ Ndu bu lè Jerúsalemu; mẹ ndu ishi èphe ta makpọkwaanu l'ọo Jisọsu bù Onye Ndzọta ono. È to dokpoduanu èphe ènya; mbù okfu, ndu nkfuchiru Nchileke, aagùru èphe iphe bù mbọku ọtu-ume, mọtaru amọta. E meebe; èphe egbe mee nù t'iphe ndu nkfuchiru Nchileke ono kfuru rekota ẹge e kfuru iya; bù iya bù teke èphe kperu Jisọsu nkfugbu. ²⁸ Èphe asù tẹ Páyileti haa t'e gbua ya; l'ẹ-ba bù l'o nweru iphe, èphe maru, èphe a-sù l'ọo iphe kparu iphe e gude egbu iya. ²⁹ Èphe emeebelephu iphemiphe ọbule, ẹkwo okfu Nchileke kfuru lè nk'ia; bya eshi l'oshi-osweru ono pazita iya; lia. ³⁰ Obenu lè Nchileke meru t'o shi l'ọnwu teta nọdu ndzù. ³¹ E meebe; yo woru onwiya koshi ndu èphe l'ia shi lè Gálili yìri jee Jerúsalemu. O koshiru èphe onwiya abalì olemole. Nta-a bè èphe vudotsua ekfuru ndu Ízurelu iphe èphe phù-butaru lè kẹ nk'ia. ³² Iphe èphe byaru bù t'èphe bya akọoru unu ozi-ọma ono, bù iya bù l'iphe ono, Nchileke kweru ndiche èphe ụkwa iya ono ³³ b'o meekwaru èphebe o-shi-l'eri èphe teke ono, o meru Jisọsu; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzù ono. Yò bùru iphe ono bù iphe e deru lè Egvu-ọma k'èbo; sù:

" Ị bù Nwatibe iya kẹ nwoke;
tsube ntanù; bè ya bùwa
Nna, mọru ngu nù.*

³⁴ Nchileke kfukwaruphu lè k'oshi l'ọnwu mee ya t'o teta nọdu ndzù t'ẹ b'ọ nwùhuhe anwùhu; ọphu ọ bùru k'orehu erehu; sù:

" Ọa e-meru unu iphe-ọma ono, dù nsọ,
ẹ-ta arùhudu arùhu ono,
ya kweru Dévidi ụkwa iya ono.†

³⁵ Ọo ya meru iphe o kfukwaruphu l'èke ọdo; sù:

" È tii kwedu t'onye nke ngu,
i yeru obu rehu erehu.‡

³⁶ "Iphe ono ta bùkwa Dévidi b'e kfuturu iya; kẹle Dévidi meru uche-obu Nchileke l'ọgbo nk'ia. Yò bya anwùhu; e lia ya l'èke, e liru nna ayi oche phe; yò nọdu l'èke ono rehu. ³⁷ Obenu l'onye ono, Nchileke meru; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzù ono te rehudu erehu.

³⁸ "T'o dokwaa unu ènya; ụnwunna mu; l'ọo Jisọsu ono bè Nchileke shi l'ẹka iya tọ-fuaru unu ụzo, unu e-shi t'ọ guaru unu nvù l'iphe dù èji, unu meru. ³⁹ L'ekemu Mósisu ta dukwa ike mee unu t'unu bùru ndu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke. Obenu lè teke unu gudewa obu unu l'ọ ha woru onwunu ye Jisọsu ono l'ẹka bè Nchileke a-gukotaru unu nvù l'iphe bù iphe dù èji, unu meru. ⁴⁰ Ọo ya bù; t'unu letakwa

* 13:33 13:33 Egvu 2:7. † 13:34 13:34 Azá 55:3. ‡ 13:35 13:35 Egvu 16:10.

ɛnya tɛ iphe ono, ndu nkfuchiru Nchileke kfuru ono be me unu. Lɛ ɛphe sɔkwaru:

41 “ ‘Unu nenu; unubɛ ndu
ono, akpɔ Nchileke
ɛbo-ɛbo l'afu ono;
T'o jikwa unu ɛnya;
t'unu laa l'iyi;
kɛ l'iphe ya e-me l'ogbo unu-a
bɛ unu ta byadu bya
ekweta l'o bu oswi-okfu;
m'o -ruhuru e kfuaru iya unu.’ ”§

42 Pɔlu yɛle B́anabasu alufudelephu l'ulo-ndzuko ono; ndu ono arɔo ɛphe t'ɛphe lafukwaa azu mbɔku ɔtu-ume ɔphu tso iya nu; bya akɔfuaru ɛphe iphe ono. 43 Ndu ono agbakashihulephu; ndu Ju; mɛ ndu ɔhodo, meru onwɛphe ndu Ju etsoru Pɔlu yɛle B́anabasu phɛ. Pɔlu phɛ ekfushiaru iya ɛphe ike; t'ɛphe ba ahakwa eze-iphe-oma, Nchileke meru ɛphe.

44 Yo be mbɔku ɔtu-ume ɔdo; yɔ phɔdu nwanshi mɛ iphe bu mkpukpu ono phuu awufutakota bya l'ulo-ndzuko ono ɔnu okfu Nchileke. 45 Ndu Ju aphulephu igwe ɔha ono; jilahaaru ɛphe ijimɛnya; wata ɔnashi iphe Pɔlu ezi anashi; l'ephu iya iphu. 46 Pɔlu mɛ B́anabasu awata iya okfushi ike; mbu ɛphe ta tsu egvu. ɛphe asu: “Oo unubɛdua, bu ndu Ju b'ɔ gbaru kɛ t'e vuru ɔzo zia ozi-oma-wa. Obenu lɛ keshinu unu jikaru iya; unu te kwe l'unu du k'onwe ndzu gbururu jeye bɛ ayi a-ha unu; cheeru ndu ɛ-ta buɔdu ndu Ju ifu nta-a. 47 L'ɔ kwa iphe ono bu iphe Nnajiufu fɔtaru ayi; zia ayi teke ono, ɔ suru:

“ ‘Ya fɔtaru unu t'unu buru
iphoro kɛ ndu ɛ-ta buɔdu ndu Ju.
T'unu gude ozi ono,
Nchileke e-shi dzɔfuta ndiphe ono
jegbaru mgboko.’ ”*

48 Ndu ɛ-ta buɔdu ndu Ju anua ya; ɛhu atsɔo ɛphe ɛna; ɛphe ajalahaa ozi-oma kɛ Nnajiufu, bu Jisɔsu ajaja. Ndu ono, Nchileke guhawaru lɛ ndu e-nwe ndzu gbururu jeye ono abya ekweta kɛ Kuráyisutu; woru onwɛphe ye iya l'ɛka.

49 Ozi-oma kɛ Nnajiufu edzuru ɛkemeke ɔbule l'uswe iya ono. 50 Ndu Ju akpalia unwanyi, ɛ-ta buɔdu ndu Ju, bu ndu nweru ɛnya lɛ mkpukpu ono; bukwaruphu ndu amu ɛka ndu Ju. Ndu Ju ono akpalia unwanyi ono; mɛ ndu bu ishi lɛ mkpukpu ono; l'eyeshiru ɛphe ɔku t'ɛphe chifu Pɔlu phɛ. ɛphe awata ɔkpa Pɔlu yɛle B́anabasu ɛhu; chifu ɛphe l'alɔ ono. 51 Ndu ishi-ozu ono ajishiaru ɛphe udzu-ɛja, nɔ ɛphe l'ɔkpa; tugbu; yɔ buru ɛphe oje Ayikóniyomu. 52 ɛhu atsɔo ndu kɛ Kuráyisutu, nɔ lɛ Antiyɔku ɛna. Ume-du-Nsɔ ejikota ɛphe ɛhu.

14

Iphe, meru lɛ Ayikóniyomu

¹ A bya erua lɛ Ayikóniyomu; Pɔlu yɛle B́anabasu abya abahuwaphu l'ulo-ndzuko ndu Ju; je ekfutakpoo okfu ono; k'ɔphu igweligwe ndu Ju

mę ndu Girisu kwetaru woru onwẹphe ye Kuráýisutu l'ẹka. ² Obenu lẹ ndu Ju onanu, ẹ-te kwetadu nọ ono; jeru je akpalia ndu ọphu ẹ-ta bụdu ndu Ju; l'eyeshiru ẹphe ọku; k'ọphu ẹphe kpọru ụnwunna ono ashị. ³ E meebe; ndu ishi-ozí ono anọdu l'ẹke ono; kpọo ụkfu ogologo. Ẹphe anọdu l'ẹka Nnajiufu; asa nk'íya kpaa kpaa. Nnajiufu emee tẹ ike ome iphe-ọphulenyá; mę iphe-ọhubama, dughbaa biribiri dọ ẹphe; shi ẹge ono koshi l'iphe ono, ẹphe ezi lẹ k'eze-iphe-oma iya ono bọphu ire-lanụ. ⁴ Ndu mkpụkpu ono ekee onwẹphe ẹbo: ndu asụ l'ọo kẹ ndu Ju bọ iya; ndu asụ l'ọo kẹ ndu ishi-ozí ono bọ iya.

⁵ Ndu ono, ẹ-ta bụdu ndu Ju ono; ẹphe lẹ ndu ọphu bọ ndu Ju; mę ndu ishi ẹphe achia idzu t'ẹphe ripyabe ndu ishi-ozí ono; tugbushia ẹphe lẹ mkpuma. ⁶ Ya ndono; ama abya agbaaru ndu ishi-ozí ono; ẹphe agbalaa jeshia Lísutura; mę Débì, bọ mkpụkpu labụ, nọtsua lẹ Layikóniya; męwaru ndu ọdo, bunyabetsua ẹphe. ⁷ Ẹke ono bẹ ẹphe je anọdu l'ezí ozi-oma ono.

*Iphe, meru lẹ Lísutura;
mę Dábe*

⁸ Lẹ Lísutura b'ọ nweru nwoke lanụ, iphe lónwushiru ọkpa pẹ ẹbo. Yọ bụleruphu ngvuru keshinu nne mụru iya. To jebua ije; yọ bụleruphu anọdu bẹ ọonoduje. ⁹ Yọ nọdukpelephu l'ẹke ọ nọ; ngabẹ nchì l'iphe Pọlu ekfu. Ya ndono; Pọlu aphulephu l'ọ kwetawaru k'ọphu ee-me iya t'ọ ka mma l'iphe, eme iya nọ; yọ bya adabe nwoke ono ẹnya l'ifu; ¹⁰ kfushia okfu ike; sụ iya: "Gbeshi; vudo evudo l'ọkpa ngu!" Nwoke ono akfulihu; tsoru ẹkemeke ọbule dzọ-phelaha. ¹¹ Ikpetuma ndu ono aphulephu iphe Pọlu meru; gude okfu-alì ẹphe, bọ iya bọ okfu ndu Layikóniya chilaha o-ji-l'ẹka-tọgbo: "L'ọ kwa oke agwa, doberu ẹphe; bẹ ghoshiru madzọ byakfuta ẹphe!" ¹² Ẹphe asụ lẹ Bánabasụ bọ oke agwa, eekuje Zeyúsu; Pọlu aburu agwa ọphu eekuje Hémisu; keshinu ọ bọ iya ekfu okfu. ¹³ Ya ndono; onye agwajẹ Zeyúsu eshi l'eze-ulo agwa ono, nọfuru anọdu iche lẹ mkpụkpu ono chita oke-eswi yele igu-oshi; byatashia l'obu-edukfu mkpụkpu ono tẹ yele igwe ọha ono gbua; gude chiaru ndu ishi-ozí ono ẹja.

¹⁴ Bánabasụ yele Pọlu anulephu iphe ẹphe abya ememe; lajahutsua uwe ẹphe ẹbo; gbachia gbakfube igwe-ọha ono; je adajahụ ẹphe l'echi; chia mkpu; sụ: ¹⁵ "Ndu-ayi; ?bọ ngunu bẹ unu eme ẹge ono. ?Unu ta madu l'ẹphe bọ madzọ ẹge unu bọ. Iphe ẹphe byaru bọ t'ẹphe zia unu ozi-oma; t'ẹphe mee unu t'unu tuko agwa ono, ẹ-te nweđu iphe, ọ bọ ono haa; byakfuta Nchileke, nọ ndzọ; mbụ Nchileke, bọ iya meru igwe; mee alì; bya edobe eze ẹnyimụ; mę iphemiphe ọbule, bu iya nọ. ¹⁶ Lẹ mbụ b'ọ haru ndiphe; ẹphe eshi uzo, dọ ẹphe mma. ¹⁷ Obenu l'oogudejelee iphe dọ mma, oome koshi onye ya bọ. Ọochijeru unu mini. Iphe unu meberu l'alì bẹ oomeje t'ọ yee nebyi l'oge iya. Ọonu-jije unu ẹpho; l'emeje t'obu atso unu ẹna." ¹⁸ Ndu ishi-ozí ono ekfutsuaru ẹphe ẹge ono; yọ bụlerua k'ẹhuka bẹ ẹphe gude lọ-de mkpụkpu ono t'ẹphe be ẹjhe ọchi ẹja ono, ẹphe tọberu k'achichi ono.

¹⁹ E gudekwadua ono ekfu; ndu Ju, shi Ántiyọku Pyisídiya; mę Ayikóniyomu abyaruta; bya ekfuta ikpetuma ndu ono yeru onwẹphe; ẹphe awata ọtu Pọlu mkpuma. Ẹphe atọya ya mkpuma ono jeye ẹphe etubesu l'ọ nwuhwaru. Ẹphe abya akpọya ya wuruwuru; kpufu lẹ

mkpukpu ono. ²⁰ Obenu lẹ ndu kẹ Kuráýisutu byaru bya anọ-phe ya mgburumgburu; yo gbeshi; ẹphe alashia azu l'ime mkpukpu ono. Yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya yẹle Bánabasu ayiru jeshia Dẹbi.

Pọlu pẹ alaphu azu lẹ

Ántiyọku Siríya

²¹ Pọlu yẹle Bánabasu ezia ozi-ọma kẹ Nchileke nshinu lẹ Dabi. Ẹphe ekfubuta ndu ha igwe; ẹphe etsolahaa ọzo Jisọsu. Ẹphe atugbua teke ono laphu azu lẹ Lísutura; shiwaru ẹke ono lufuta Ayikóniyomu; shikwaphu lẹ Ayikóniyomu lufuta Ántiyọku Pyisídiya. ²² Ẹphe eje je emee tẹ ọkpoma shihu ndu kẹ Kuráýisutu, nọ l'ẹke ono ike. Ẹphe abya eye ẹphe ọkpukpu-ikike t'ẹphe nọdushia ike l'iphe ono, ẹphe kwetaru ono. Iphe, bu ẹkemeke ọbule, ẹphe jeru; ẹphe ezi ndu ono t'ẹphe makwaru l'ayi jefutaje igweligwe iphe-ẹhuka tẹmanu ayi abahu l'ẹke Nchileke bu eze. ²³ Ẹphe abya afotagbaa madzu; meshia ẹphe ndu bu ọgurennya lẹ chọchi lẹ chọchi. Ẹphe abya aswía aswíswi; kfuru nu Nchileke; bya eworu ẹphe ye l'ẹka Nchileke, bu iya bu onye ẹphe kweru l'ọo ya bu Nnajiufu ẹphe.

²⁴ Ẹphe ejeebetsua Pyisídiya; shi iya jeshia Pamfiliya. ²⁵ Ẹphe abya ekfuebetsua okfu kẹ Nchileke ono lẹ Péga; jeshia Atáliya. ²⁶ Ẹphe eshi ẹke ono jeshia Ántiyọku, bu iya bu ẹke ono, e yeoduru ẹphe l'ẹka Nchileke t'oojẹjeru ẹphe eze-iphe-ọma l'oje ozi ono, ẹphe jefuru nta-a ono.

²⁷ Ya ndono; ẹphe erua Ántiyọku; bya achikobe ndu chọchi l'ẹkalanu; kọoru ẹphe iphemiphe ọbule, Nchileke gude ẹphe mee; kọoru ẹphe ẹge Nchileke shi guhaaru ndu ẹ-ta budu ndu Ju ọzo t'ẹphe kweta nk'ia. ²⁸ Pọlu mẹ Bánabasu; ẹphe lẹ ndu kẹ Kuráýisutu anọ anọ l'ẹke ono.

15

Ndzuko Jerúsalemu

¹ O nweru ndu shi lẹ Judíya bya awata ozi unwunna ono: "L'ọ-budu l'ẹphe buru utsu ẹge ekemu Mósisu kfuru; b'ẹ to nwekwa l'a dzofuta ẹphe." ² Ẹphe lẹ Pọlu pẹ atukfuru ntutego. Pọlu yẹle Bánabasu abalaha; su l'iphe, ẹphe ekfu bu ẹjo-ire. A nonyaa; a bya achia idzu su lẹ Pọlu; mẹ Bánabasu; mẹ ndu kẹ Kuráýisutu, haru nọdu lẹ Ántiyọku e-je Jerúsalemu je ekfuru ndu ishi-ozí; mẹ ndu e meru ọgurennya chọchi iphe ono, ada nu ono.

³ Ya ndono; ndu chọchi abyanu bya ezi ẹphe; ẹphe ejeshia. L'ẹphe shi eje bẹ ẹphe shiru Finíshiya; lufuta Samériya jeshia. Ẹphe ekfukashi iya l'ẹkemeke ọbule ẹge ndu ẹ-ta budu ndu Ju shi ghakobe bya ekwetawa l'ọo Jisọsu bu Nnajiufu. Ozi ono atsokota unwunna ẹna nshinu. ⁴ Pọlu pẹ erua Jerúsalemu; ndu chọchi; mẹ ndu ishi-ozí; mẹ ndu e meru ọgurennya chọchi akfube oswa natakpọo ẹphe ọgbodo anata. Ẹphe abya akototaru ẹphe iphe, Nchileke gude ẹphe mee. ⁵ Ndu bu ndu ọkpa Fárísii, haru buwaru ndu kẹ Kuráýisutu teke ono egbeshi; su: "Lẹ ndu ono, ẹ-ta budu ndu Ju ono bufutajekwaphu utsu; e zia ẹphe l'ẹphe mefutajekwaphu ekemu, Mósisu turu."

⁶ Ndu ishi-ozí; mẹ ndu e meru ọgurennya chọchi abya edzukobe t'e kfua okfu ono. ⁷ E kfunyakpele iya phu; tukashinyaa ya; Pyita egbeshi;

sù ẹ̀phe: “Ụnwunna iya; ?ọ kwa l'unu marua ẹ teke tewaru ẹnya ẹ Nchileke ẹtajeru iya ẹ ya je ezia ndu ẹ-ta ẹdu ndu Ju ozi-oma ono t'ẹ̀phe nua; kweta l'ọo Jisọsu ẹ Nnajiufu ẹ̀phe. ⁸ Nchileke, ẹ bu iya maru ọkpoma madzụ koshiru ayi ẹ ya nataru ẹ̀phe; okfu l'ọ nuru ẹ̀phe Ume-du-Nsọ ẹ ẹ ọ nuru ayịbedua. ⁹ Ọ bu iphe ayi ẹ ẹ ẹ̀phe ẹkwaphu l'ifu Nchileke. Ishi iya aburu l'ọ safuwaru ẹ̀phe iphe ẹ ẹji, ẹ̀phe meru; okfu l'ẹ̀phe wotawaru onwẹ̀phe ye iya l'ẹka. ¹⁰ Nta-a; ? ẹ bu ngunu meru iphe unu eme t'unu data Nchileke; sù l'ọo t'ẹ̀phe meje iphe ekemu kfuru. Ome ẹ ẹ ono ẹkwawu ivu ẹra ẹ unu ebo ẹ̀phe; mbu ivu ẹra, ayi ẹ-ta ẹdu ike vughee; ọphu nna ayi oche ẹ ẹ ta ẹkwaphu ike vughee ya. ¹¹ Wawakwa-o! Ayi kwetaru ẹ Nnajiufu ayi, ẹ Jisọsu e-gude k'eze-iphe-oma iya dzofuta ayi. Yọ ẹkwawaphu ẹ ẹ ọo-dzo ẹ̀phe ndono.”

¹² Igwe ọha ono adaa rigbidingu; ngabẹ nchị. Pọlu yele Bánabasu akolaha iphe-ọphulenyia; me iphe-ọhubama, ẹgbaa biribiri, Nchileke gude ẹ̀phe meshiaru ndu ẹ-ta ẹdu ndu Ju. ¹³ Ẹ̀phe akọebe l'iya phu; Jẹmusu egbeshi; sù ẹ̀phe: “Ụnwunna iya; unu ngabekwa nchị l'iphe-a, ya abya ekfukfu-wa. ¹⁴ Ẹ Sáyimonu Pyita kọwaru ayi ẹ ẹ Nchileke meru teke o beberu ẹtalaha ndu ẹ-ta ẹdu ndu Ju t'ẹ̀phe buru ndu nk'iya. ¹⁵ Iphe ndu nkfuchiru Nchileke kfuru yele okfu Pyita ono eje adakota; ẹleruphu iphe lanu; ẹ iya ẹ ẹ ẹ e deru iya l'ekwo okfu Nchileke:

¹⁶ “Ẹ Nnajiufu sùru:

‘E -meebe; ẹ ya a-lata;

bya akpukwaa ọlo Dévidi

ono, daru adada ono.

Ya e-gude mkpọkpo

ọzo-ọlo ono kpukwazi iya ọdo;

¹⁷ k'ọphu ndu ọphu wafuru nu

a-watakwanu ọcho ọzo ke

Nnajiufu; ẹ iya ẹ iphe

ẹ mbakeshi, ya kukotaru

t'ẹ̀phe bya aburu nk'iya.

Ono iphe Nnajiufu ekfu;

yebedua, meru;*

¹⁸ a mahawaru iphe ono l'ọ ha teke teru etete.’

¹⁹ “Ọo ya ẹ bu l'onu, yebe Jẹmusu eye ẹ bu t'ayi be ejekwa ome iphe a-tsu ndu ẹ-ta ẹdu ndu Ju, abya otso Nchileke l'ehu; ke t'ayi sù t'ẹ̀phe tukoje iphe ekemu kfuru mekotaje. ²⁰ T'ayi gbe dechia ekwo nu ẹ̀phe t'ẹ̀phe be erijekwa iphe a gwaru nte; ke l'e merushiru iya emerushi; ọphu tọ ẹkwawu onye yele onye ẹ tọ ludu alulu a-ze azee-nwoke-yeenwanyi. Ẹ̀phe ta ataje anu, a swi-gburu aswi-gbu. Ẹ̀phe t'erije mee iphe. ²¹ L'ekemu Mosisu b'e shiwa teke teru ẹnya guta l'ulo-ndzuko. Ẹ to nweđu mbọku ọtu-ume, sweru esweswe, ẹ ta aguru iya. Ẹ ẹ ono b'aañduje ara iya arara ẹ mkpukpu ẹ mkpukpu.”

Ekwo, e deru nu ndu ke Kuráiyisutu, e-ta ẹdu ndu Ju

²² Ya ndono; ndu ishi-ozii; me ndu e meru ọgurennya chochi; mekpọ ndu chochi l'ọphu abya achia idzu; haru madzụ ẹta yeru Pọlu yele

* 15:17 15:17 Ẹmọ 9:11-12.

Bánabasu t'èphe je Ántiyòku. Ndu èphe fòtaru bụ: Júdasu, eekuje Basábasu; mę Sáyilasu. Ụmadzu èbo ono tũko yiru lę ndu ishi lę chọchi. ²³ A bya edee èkwò nũ èphe. Iphe, e deru bụ:

“Ayibe ndu ishi-ozì; mę ndu, e meru ògurennya chọchi, bụ ụnwunna unu ekele unu ekele l'unu ha unubę ụnwunna, ẹ-ta bụdu ndu Ju, nọ lę Ántiyòku; mę lę Siríya; mę lę Silísiya. ²⁴ Ayi nũru l'o nweru ndu shi l'ògbo ayi-wa bya egude okfu-ònu agbaghanishi unu obu t'èhu be egvuru unu egvuru. Ẹ to nwekwa ayi, onye ziru èphe t'èphe bya ome ẹge ono. ²⁵ Ọ bụ iya meru iphe ayi gude obu lanụ chĩa idzu; sù l'ayi a-fòta madzù; zi t'èphe byakfuta unu. Ndu èphe lę ndu ono, a fòtaru ono a-yì bụ Bánabasu yęle Pọlu, bụkwanu ndu ẹgiri ònya ayi phę. ²⁶ Bánabasu yęle Pọlu bụ ndu ono, tũwaru ndzù èphe l'okfu ẹhu Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu ono. ²⁷ Ayi yeru Júdasu yęle Sáyilasu t'èphe bya l'onwèphe; gudewaru ònu kfuaru unu iphe-a, ayi deru edede-wa. ²⁸ Lę Ume-dụ-Nsọ bę koshiwaru iya ayi t'ayi be ebohe unu ivu òdo; gbahalęphu ishi okfu-a, bụ iya bụ: ²⁹ T'unu be erijekwa iphe, a gwaru nte; òphu unu 'erijekwa mee iphe; unu ta ataję anụ, a swi-gburu aswi-gbu; too nwe onye e-jekfuje nwanyi, ẹ ta bụdu nyee ya. Unu -mewa iya ẹge ono; bę ọo-duru unu lę mma. Unu buru kę nta-a.”

³⁰ A sù ndu ono, e ziru ozi ono t'èphe jeshia. Èphe atụgbua; bya erua Ántiyòku; bya achikobe ndu chọchi ono l'èkalanu; woru èkwò ono nũ èphe. ³¹ Èphe agutsulephu èkwò ono; ẹhu atsoshilahaa èphe ẹna k'ozì ono, meru t'èphe zya ume ono. ³² Júdasu; mę Sáyilasu, bũtsukwaaphu ndu nkfuchiru Nchileke l'onwèphe abya ekfuaru ụnwunna ono okfu; nọo anọno; adụ èphe ike t'òbu shihu èphe ike; emekwaphu tę ekwekwe, èphe kweru kę Kuráyisutu kafya oshihu ike. ³³⁻³⁴ Èphe anọnyaa l'ẹke ono; ụnwunna ono edufu èphe; sù èphe t'èphe tọwaru ẹhu. Èphe atụgbua laphushia azụ lę Jerúsalemu lakfushia ndu ziru èphe ozì.

³⁵ Pọlu yęle Bánabasu eje akwaa lę Ántiyòku; l'ezì okfu Nnajiufu; ara iya arara; èphe lę ndu òdo.

Pọlu mę Bánabasu aswìkahu

³⁶ Yo be ujiku lanụ; Pọlu asù Bánabasu: “T'èphe laphu azụ l'iphe bụ mkpukpu ono, èphe mewaru t'a nua okfu Nnajiufu ono; je agbaphetsua ụnwunna ono; shi ẹge ono makwanuru ẹge èphe eme ala.” ³⁷ Bánabasu asù t'èphe duta Jọnu Maku t'èphe l'iya yiru. ³⁸ Pọlu asù l'ọ ka mma t'èphe be edutahe onye ono, gbalarunu l'èphe nọ lę Pamfiliya èphe l'iya; t'o tsohe èphe jefu ozi ono. ³⁹ Èphe atụta-be iya ẹgo; k'òphu a nọnyaaru; èphe aswìkahu; shia iche iche. Bánabasu eduta Maku jeshia Sáyipurọsu. ⁴⁰ Pọlu eduta Sáyilasu tųgbua. Ụnwunna eworu èphe ye l'ẹka Nchileke tę Nchileke mejeru èphe eze-iphe-ọma. ⁴¹ Pọlu ejekota Siríya; mę Silísiya; l'eme t'òbu shihu ndu chọchi, nọgbaa l'ibiyi ono ike.

16

Tímoti etso Pọlu; mę Sáyilasu

¹ Pọlu phę abya ejerua Débi mę Lisutura. Yo nweru onye kę Kuráyisutu, bu l'ẹke ono. Ẹpha iya bụ Tímoti. Tímoti bụ nwanyi Ju mụru iya. Nwanyi ono bụkwaphu onye woru onwiya ye Kuráyisutu

l'èka. Nna Tímoti bu onye Girísu. ² Onu awùkoru unwunna, bu lè Lísutura; mē ndu ophu bu lè Ayikóniyomu lè Tímoti bu okpobe madzú. ³ Pòlu asú lè ya e-duta Tímoti tē yèlè iya yíru. Yo duta iya bya ebua ya útsù. Iphe kparu iphe o buru iya ugwu bu l'iphe bu ndu Ju, bukota l'èke ono mawaru lè nna Tímoti bu onye Girísu. ⁴ E meebe; ephe l'iya ayíru tughua. Iphe bu mkpukpu, ephe swetaru; ephe akòkotaru ndu kè Kuráiyisutu idzu ono, ndu ishi-ozí; mē ndu, e meru ogurennya chòchi chìru lè Jerúsalemu ono. Ephe ekfujeru ephe t'ephe meje iphe ono, a chìru l'idzu ono. ⁵ Tò dū iya bụ; e mee chòchi ono l'ò ha; yò kabaa oshihu ike l'ekwekwe, ephe kweru kè Kuráiyisutu; l'akakwaru l'igwe mbòku-mbòku.

Àphù, Pòlu aphù lè Túrowasu

⁶ Ephe esee t'ephe bahù lè Èshiya; kfuwa okfu Nchileke l'èke ono; Ume-dù-Nsò te kwe. Ephe ekwe je adabua alí Firíjiya; mē Galèshiya. ⁷ Ephe erua Mísiya; see t'ephe bahù lè Bitíniya; Ume Jisòsu te kwe. ⁸ Ephe eje adabua alí Mísiya jeshia Túrowasu. ⁹ Yo be l'enyashi l'ephe ruru Túrowasu; Pòlu aphua àphù; phua onye Masedóniya. Yò bya evudo Pòlu l'ifu; sù iya: "Byiko; dabunua byatashia Masedóniya bya eyeru ephe èka." ¹⁰ Pòlu aphù-gelephu àphù ono; ayi akwakòbewaphu teke ono teke ono; yò buru ayi oje Masedóniya; okfu l'ò dowaru ayi enya lè Nchileke eku ayi t'ayi bya ezia ephe ozi-oma kè Nchileke l'èke ono.

*Lidíya anata Jisòsu t'ò buru
Nnajiufu iya lè Fílipayi*

¹¹ Tò dū iya bụ; ayi egude ugbo shi lè Túrowasu tughua je akpoghāa jeshia Sámoturesu; shiwaru èke ono kporu bahù lè Niyápolisú lè nchita-abòhu iya. ¹² Ayi eshi lè Niyápolisú gude okpa bamiwaru l'ime Fílipayi, bụ iya bụ ishi alí Masedóniya. O kwaphù lè mkpukpu ono bē ndu shi Rómu bu. Ayi anò nwabalí olemole lè mkpukpu ono. ¹³ Yo be mbòku otu-ume; ayi eswee obu-edukfu mkpukpu ono jeshia l'iku enyimu. Èke ono bē ayi tubesu l'ò bụ èke ndu Ju edzukobeje ekfu anù Nchileke. Ayi erua bya anòzita; wata okfuru unwanyi, dzukoberu l'èke ono okfu Nchileke. ¹⁴ Onye lanù l'unwanyi ono, nùru okfu ayi ono bē bụ Lidíya. Lidíya ono bụ onye Tayitáyira. Oogba nghò èkwa uswe. O bụ nwanyi, è-ta bụdu onye Ju; obu lè Nchileke duru iya lè nsò. Nnajiufu, bụ Nchileke abya ekpuhaa ya obu; yò ngabè nchì l'iphe Pòlu ekfu. ¹⁵ E mee yèlè ndibe iya baputizimu. Yò sù: "T'ayi bata nù bya anòta lè nk'iya; m'ò -buruphu l'ayi kwewaru lè ya bụ-wa onye nataru Jisòsu ogbodo anata t'ò buru Nnajiufu iya." Yò ronyaa ayi; ayi ekwe jeshia.

Pòlu nò lè mkpòro lè Fílipayi

¹⁶ Yo be ujiku lanù; ayi eje-wa èke aanòduje ekfu anù Nchileke. Ayi aphù nwata mgbòko, bụ ohu. Nwata mgbòko ono bē ogwu bu l'èhu; k'ophu oohajeru akò iphe e-me teke òdo. Yo gude ogba èja ono kfubekpo l'akparu ndu nwe iya nù okpoga nshinu. ¹⁷ Yo tsolahaa ayi lè Pòlu; l'echi mkpu asuje: "Lè ndu-wa bukwa ndu, ejeru Okaribe-Kakòta-Nù ozi-o! Ephe akòru unu ùzo, ee-shi dzofuta unu-o!" ¹⁸ Mbòku-mbòku; yoo kfukwaphu iphe ono. A nonyaa; iphe ono,

ookfu ono aka ọdu Pọlu ashị; k'ọphu ẹ tọ dūhedu ike ọta nshi. Pọlu aghachiwaphu; sụ ọgvu ono: "Ya gude ẹpha Jisọsu, bụ Kuráiyisutu; sụ ngu t'ị lufu nwata ono l'ẹhu!" Ekfufu, ookfukwadu iya-a; ọgvu ono alufuwaphu nwata ono l'ẹhu teke onophu.

¹⁹ Ndu, nwe nwata mgbọko ono aphulephu l'ọgvu ono lufuwaru iya l'ẹhu; k'ọphu ẹ tọ kpataheduru ẹphe okpoga; ẹphe egude Pọlu yẹle Sáyilasụ; kpuru ẹphe kpufu aswa; kpukfu ndu ikpe; ²⁰ bụ iya bụ ndu ikpe Rómu; je asụ ẹphe: "Lẹ ndu-wa bụ ndu Ju, byaru ẹphe ọkpataru okfu lẹ mkpukpu. ²¹ Ẹphe ezi ome-l'alì, ẹ-ta bụdu ekemu alì ẹphebe ndu Rómu. Ọphu ọ bụdu l'ẹphe etso ome-l'alì, dū ẹge ono." ²² Igwe-ọha ndu ono awụ-lihu wukputa Pọlu phẹ t'ẹphe nua ẹphe aphụ. Ndu ikpe ono asụ t'a labashia uwe Pọlu mẹ Sáyilasụ; chia ẹphe iphe. ²³ E chiebe ẹphe ẹchachi ono kpachaa ẹphe akpacha; nwuru ẹphe nwuba l'ụlo-mkpọro. A sụ onye eche ụlo-mkpọro ono t'ọ tuchikwaa ẹphe ọhuma ọhuma l'ụlo-mkpọro ono. ²⁴ Onye echeje ụlo-mkpọro ono egudenu kẹ l'e kfuru ẹge ono woru ẹphe ye l'ime ime ụlo-mkpọro ono; bya eworu ẹphe ọkpa pyoshia l'enu oshi, a tufushiru ụzo.

²⁵ Echi-abalì ekelephu ẹbo; Pọlu mẹ Sáyilasụ anọdu ekfu anụ Nchileke; agụkwaphu egvu anụ iya. Ndu ẹphe l'ẹphe nọ l'ụlo-mkpọro l'ẹke ono anọdu ngaberu ẹphe nchị. ²⁶ A bya ele ẹnya; alì anmalahaa jijiji; nmaa nmaa jeye lẹ ntọ-l'alì ụlo-mkpọro ono. E gudekwadu iya-a ekfu; ibo ụlo-mkpọro ono agụhashikota gheru ọnu. Mkpọro, a turu onyemonye ọbule aphushihukota. ²⁷ Onye ono, eche ụlo-mkpọro ono etehu bya elee ẹnya; ụlo-mkpọro ono agụhashiwanu ghetsuaru ọnu. Yo tubesu lẹ ndu, nọkota l'ụlo-mkpọro ono gbalagewaru. Yọ mịa mma iya sawangụ tẹ ya gbua onwiya. ²⁸ Pọlu arashia; sụ iya: "Be emekwa! Ba adukwa iphe ii-me onwongu; l'ẹphe nọkotakwaa l'ẹke-a!"

²⁹ Onye ono, eche ụlo-mkpọro ono asụ t'a mụtaedu ọku. Yo gude ẹhu-anmanma; ẹke ọotsu egvu gbachia je adaa gbaragadangụ l'iku ọkpa Pọlu yẹle Sáyilasụ. ³⁰ Yọ bya edufuta ẹphe bya asụ ẹphe: "Ndu mu; ?bụ ngunu bẹ ya e-me t'a dzọfuta iya?"

³¹ Pọlu phẹ asụ iya: "Ọ bụ t'ị woru onwongu ye Jisọsu, bụ Nnajiufu l'ẹka tẹ Nchileke dzọo nggu lẹ ndibe ngu l'unu ha." ³² Pọlu phẹ abya ekfuaru iya kẹ Nnajiufu; kfukwaaru iya phụ ndu nọkota l'ụlo iya l'ẹphe ha. ³³ Onye eche ụlo-mkpọro ono abya eduta ẹphe teke ono kwaphu l'enyashi ono je asachaa ẹphe ọnya l'ẹke ono, e chibashiru ẹphe ẹhu ono. E meebe; e mee yẹle ndibe iya baputizimu l'enyashi ono kwaphu. ³⁴ Yo duta Pọlu; mịe Sáyilasụ lashia nk'ia je anụ ẹphe nri; ẹphe eria. Ẹhu atsoo yẹle ndibe iya ẹna; kẹle nta-a bẹ ẹphe byawaru bya amaru Nchileke ono, bụ iya bụ ọgbodo Nchileke ono.

³⁵ Yo be l'utsu; ndu ikpe Rómu ono ezia ndu ọgbogu ẹphe t'ẹphe je ezia t'a haa Pọlu phẹ t'ẹphe laa.

³⁶ Onye eche ụlo-mkpọro ono abya ezia ya Pọlu; sụ iya: "Lẹ ndu ishi sụkwaru t'a haa nggu lẹ Sáyilasụ t'unu laa. Unu tọkpolekwaphu nwẹhu lashia nta-a l'odoo."

³⁷ Obenu lẹ Pọlu sụru ndu ọgbogu ono: "M'ẹ te jekwa ẹphe okpe ikpe t'ọ ka mma l'ikpe nmaru ẹphe; e chia ẹphe iphe l'edzudzu ọha; l'ẹke ẹphe bukwa ndu Rómu; nwuru ẹphe ye l'ụlo-mkpọro. Nta-a bẹ ẹphe

suru t'ẹphe laa lẹ mpya. Ono t'emedu ẹphe! T'ẹphe bya l'onwẹphe bya atufu ẹphe."

³⁸ Ndu ọgbogu ono eje ekfuru ndu ikpe ono ẹge ono. Egvu erua ẹphe l'ẹhu l'ẹphe nuru lẹ Pọlu yẹle Sáyilasu bu ndu Rómu. ³⁹ Ẹphe eje je arọ Pọlu phẹ arọro. E metsua; ẹphe edufuta ẹphe l'ulo-mkpọro ono bya arọ ẹphe t'ẹphe lufuru ẹphe lẹ mkpukpu ono. ⁴⁰ Pọlu yẹle Sáyilasu alufuta l'ulo-mkpọro ono bya ejeshia kẹ Lidíya. Yọ buru l'ẹke ono bẹ ẹphe jekfuru unwunna je eyeshitsuaru ẹphe ọku t'obu shihu ẹphe ike; yọ buru ẹphe atugbu.

17

Iphe, meru lẹ Tesalonáyika

¹ Pọlu yẹle Sáyilasu atugbua ije; je adabua Amfípolisu; mẹ Apolóniya. Ẹphe abahụ lẹ Tesalonáyika ẹke ọlo-ndzuko ndu Ju nọ. ² Pọlu abya ejee l'ulo-ndzuko ono, bu iya bu ẹge oomejehawa. Yọ dukfube jee ya oge ọtu-ume ẹto. Yo gude iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke asaru ẹphe okfu; ³ bya emee okfu Nchileke t'o doo ẹphe ẹnya; koshi ẹphe lẹ Onye Ndzọta ono, e deru l'ọo-bya ono, bu iya bu Kuráiyisutu bẹ jefutaje iphe-ẹhuka; nwuhu; lẹ Nchileke mefutaje iya t'o shi l'onwu teta nọdu ndzu. Yọ sụ ẹphe: "L'ọo Jisọsu-wa, ya ekfuru unu okfu iya-a bẹ bu Onye Ndzọta ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono." ⁴ Yo nweru ndu ọphu Pọlu yẹle Sáyilasu haru kfubuta; ẹphe alaaru ẹphe. Yo nwekwaruphu igweligwe ndu Girísu, Nchileke duru lẹ nsọ; mẹ igweligwe unwanyi, a maru ẹpha ẹphe, ẹphe kfutakwaruphu yeru onwẹphe.

⁵ Obenu lẹ ndu Ju wataru ẹphe ojiru ijimẹnya. Ẹphe eje achita ndu bu mbuko-mbuko madzụ l'aswa; bya agbaa ọgbọ. Ẹphe abya akpakaa mkpukpu ono; mkpukpu agbalahaa gharaghara. Ẹphe ezeru gidigidi zeba lẹ kẹ Jésonu; ẹke ẹphe achọ Pọlu yẹle Sáyilasu t'ẹphe kpufutaru ẹphe ọha. ⁶ Ẹphe ta phụ ẹphe; ẹphe ekwe kputa Jésonu; bya ahakwaruphu unwunna ayi ọdo kputa yeru iya. Ẹphe akpuru ẹphe kpụ-jeru ndu ikpe mkpukpu je asụ ẹphe: "Lẹ ndu-wa, tuko mgboko agha ishi-okfuru-a; bẹ byarutaakwaru ẹke-a; ⁷ Jésonu edubata ẹphe nk'iya. Ekemu eze, bu Síza bẹ ndu ono l'ẹphe ha tukoowa chikpoo; sụ l'o nweru eze ọdo, nonu, ẹpha iya bu Jisọsu." ⁸ Ẹhu agbangahu ndu ọha; mẹ ndu ikpe mkpukpu ono l'ẹphe nuru iphe ono. ⁹ A bya egbe Jésonu yẹle ndu ono, e guderu ono okpoga, ẹphe a-sube; bukwanu teke ẹ to nwehedu shikongu ọdo, ẹphe meru lẹ mkpukpu ono; a chilataru ẹphe okpoga ẹphe azụ. Ẹphe abya asube okpoga ono; a haa ẹphe; ẹphe alashia.

Iphe, meru lẹ Beríya

¹⁰ Yo be l'enyashi; unwunna ono emelephu egwegwa; dufu Pọlu yẹle Sáyilasu; sụ t'ẹphe jeshia Beríya. Ẹphe erua Beríya; bya ejeshia l'ulo-ndzuko ndu Ju. ¹¹ Ndu ẹke ono aka onwe obu iphoro karia ndu Tesalonáyika. Yọ gu ẹphe onu ozi-oma ono. Mbọku-mbọku; ẹphe agụ ẹkwo okfu Nchileke t'ẹphe maru: iphe, Pọlu phẹ ekfu: ?ọ bua oswi-okfu. ¹² Tọ dọ iya bu; a dọ l'igwe kweta l'ọo Jisọsu bu Nnajiufu je akpaa l'igweligwe unwanyi Girísu, a maru ẹpha ẹphe; mẹ ndu k'unwoke. ¹³ Ndu Ju, bu lẹ Tesalonáyika abya anụ lẹ Pọlu eziakwa

okfu Nchileke lẹ Beríya; byatashia l'ẹke ono t'ẹphe bya agbaghashia ọha ono obu. Ẹphe abya eyeshiaru ọha ono ọku; woru ẹphe kpalia. ¹⁴ Ẹnwunna ono edufukebewaphu Pọlu t'ọ rua iku eze ẹnyimu. Yọ bụwaru-a Sáyilasú mẹ Tímoti kwaru lẹ Beríya. ¹⁵ Ndu, edube Pọlu eduru ya Átensú; laphushia azụ lẹ Beríya. Pọlu asụ ẹphe tẹ Sáyilasú mẹ Tímoti byakfutakwa iya ẹgwegwa.

Iphe, meru lẹ Átensú

¹⁶ Pọlu anọdu lẹ Átensú chelaha Sáyilasú yele Tímoti. Yọ phụa ẹge agwa tuko mkpukpu ono naru. Yọ hushilaa ya ọku ike l'okpoma. ¹⁷ Ẹphe lẹ ndu Ju; mẹ ndu Girísú, amụ ẹka ndu Ju anọduje l'ụlo-ndzuko ndu Ju l'ekfu ke Nchileke. Yoo jejekwaphu aswa mbokum-boku; yele nwa ndu ọphu ọ phuru l'ẹke ono ekfukwaphu ke Nchileke. ¹⁸ Yo be ujiku lanu; yọ daru Pọlu yele ndu ezi mmamiphe, shi l'ogbo, eeku Epikuríya mẹ Sutóyiku, byaru ọnu iphe ookfu. Ndu aji: "Bụkwa ole be ọwaa, ẹ-te nwedu iphe ọ maru-wa ekfu?"

Ndu asụ: "L'ọ dukwa l'ọ nweru agwa ndu ọdo, ọotu ọnu iya." Iphe meru iphe ẹphe ekfu ẹge ono bu lẹ Pọlu ekfu ke Jisọsu mẹ k'oshi l'onwu teta nọdu ndzụ. ¹⁹ Ẹphe eduta Pọlu dufutashia ya l'ugvu ogbo Ariyópagosu; bya asụ iya: "L'ọ dọ ẹphe t'ẹphe maru iphe ọphungu ọwaa, iikfu okfu iya-a. ²⁰ L'iphe ẹphe nuru, iikfu be bugbaa ẹphe nchị ọphungu. L'ọ dọ ẹphe t'ẹphe maru iphe ọ bu." ²¹ Iphe meru iphe ẹphe ekfu ẹge ono bu lẹ ndu Átensú mgburumgburu mękpo ndu mbyamumba, bu iya nụ ta dọhedu iphe ọdo, ẹphe ejeje ọdo; gbahaa t'ẹphe nua iphe ọphungu; mẹ t'ẹphe kfua iphe ọphungu, eme nụ.

²² Ya ndono; Pọlu abya evudo l'ifu ndu ogbo Ariyópagosu ono; sụ ẹphe: "Átensú; unu gebekwa-o! Ya phuru l'unu yenukaru ẹhu l'agwa. ²³ Lẹ teke ya ejephe lẹ mkpukpu-wa be ya phutsuaru ẹnya agwa unu. Ya phukwaruphu ẹnya agwa ọphu e deru; sụ: 'Ọwaa bu k'agwa ọphu ẹ-ta madu ẹpha iya.' Onye ono, unu abaru ẹja; l'unu ẹ-ba ama iya ono bu onye ọbu, ya ekfuru unu okfu iya ọbu.

²⁴ "Ọo ya bu Nchileke, bu iya meru mgboko; mee iphemiphe ọbule, nọ l'ime iya. Ọo ya bu Nnajiufu igwe mẹ alị. Ẹ too bujekwa l'ulo, madzụ gude ẹka kpua. ²⁵ Ọphu mkpa iphe, madzụ e-jeta nụ iya ta dukwaru iya; ke l'ọ bu iya anụ ndzụ; l'anụ ume; l'anụ madzụ iphemiphe ọbule. ²⁶ Ọ bu Nchileke lanu ono meru onye ivuzọ; bya eshi l'onye lanu ono mee iphe bu ọhamoha, nọkota lẹ mgboko mgburumgburu. Ọ bu iya tubuhawaru teke ẹphe a-nọ-bebe; tubuhaakwaphu ẹke okè alị ẹphe a-kpa. ²⁷ Iphe, meru iphe Nchileke meru iphemiphe ọbule ono ẹge ono bu k'ọphu ndiphe a-chọ iya chọvu iya; mẹ ẹphe -raa ẹka iya; keshinu Nchileke te nwedu onye ọ nọ ote-ẹnya l'ayi ha; mbụ m'ọo onye lanu. ²⁸ Kele

" Ọo ya gude ndzụ ayi;

buru iya meru iphe ayi ejephe ẹge-a;

buru iya meru iphe ayi nọ anọno ọphu.'

Ọ dua l'ọ bu ọwaa, ndu wataru k'ife guru; sụ:

" L'ayi tuko buru unwu iya.'

²⁹ "Keshinu ayi tuko buru unwu Nchileke; t'ayi ba arijekwa lẹ Nchileke dọ l'ọ bu iphe, e gude ope wua; m'ọ bukwanu iphe, a kpuru l'ura; ọdumeka buru iphe e gude oshi pyia. Ọriri madzụ te rukwa

l'ẹge Nchileke gbaru; ọphu ọ buru k'ogude ome nka ekoshi ẹge ọ gbaru. ³⁰ Nchileke leswetaakwaru teke ẹ te shidu maru iya. Nta-a b'ọ sọru t'onymonye ọbule, nọ l'ẹke ọ nọ taa onwiya uta iphe du ẹji, o meru; ghaa umere lakfuta iya. ³¹ L'o dobekwaru mbọku, oo-kpe ndiphe mgburumgburu ikpe nhamunha. Onye oo-gude kpee ikpe ono bu nwoke ọbu, ọ fọtaru l'onwiya. Iphe o gude mee t'onyenonu maru l'iphe ono e-mekota ẹge ya tọberu bu l'o meru t'onye ono shi l'onwu teta nọdu ndzọ ọdo."

³² Pọlu ekfutalephu ke oshi l'onwu teta nọdu ndzọ ono; ẹphe aharu tulaahaaru iya mgbonu. Yo nwekwaruphu ndu ọphu sọru: "T'ẹphe bya teke ọdo t'o kfufua onanu." ³³ Pọlu aparu ẹphe haa; yọ buru iya atugbu. ³⁴ Yo nweru ndu tsoru iya nu; kweta l'ọo Jisọsu bu Nnajiufu ẹphe. Dayonisiyosu, onye gba l'ogbo Ariyopagosu yi le ndu ono, kwetaru nu ono; me nwan yi, aha Damarisu; mewaru ndu ọdo.

18

Iphe, meru le Korintu

¹ E meebe; Pọlu eshi le Atensu jeshia Korintu. ² Yo rua ẹke ono; phua onye Ju, eeku Akwila. Eke a nọ mua Akwila amumu bu le Pontusu. Yele nyee ya; mbu Pyirisila shikwadia Itali laa Korintu teke ono; okfu l'eze, bu Kulodiyosu sọru t'iphe bu ndu Ju mgburumgburu gbeshi le Itali. Pọlu ejee t'ẹphe l'iya jia. ³ Yo rua; ẹphe l'iya anodu; yo tsoru ẹphe jelahawaru ozi okwe ẹkwa; ke l'ọ bu okwe ẹkwa, eegudeje eme ọlo-ẹkwà be ẹphe gude buru. Pọlu l'onwiya bukwapu onye ekweje ẹkwa. ⁴ Yoo jeje l'ọlo-ndzuko ndu Ju mbọku ọtu-ume, sweru esweswe t'ẹphe wata okfu ke Nchileke. Yoo me te ya kfuta ndu Ju; me ndu Girisu yeru Jisọsu.

⁵ Sáyilasu yele Timoti eshi le Masedoniya latsulephu; Pọlu efupyabe ifu l'okfu ke Nchileke mbọku-mbọku. Yoo koshi ndu Ju l'ọo Jisọsu bu Onye Ndzota ono, Nchileke kweru ukwa iya ono. ⁶ Teke ẹphe jikaru; kfulahaaru iya ẹjo okfu; yọ jia uwe iya kpaphungu; su ẹphe: "Eka iya swoo; ọka iya swoo. T'ochi unu tukokwaru unu l'ishi. Nta-a buakwa ndu ẹ-ta bọdu ndu Ju be ya e-jekfuje." ⁷ Yọ paru ẹphe haa; je eburu le ke onye Girisu, eeku Tishosu Jósutosu. Tishosu ono bu onye Nchileke dọru le nsọ. Ufu iya nonyabe ọlo ndu Ju. ⁸ Onye ishi ọlo-ndzuko ono, bu Kirisuposu be yele ndibe iya kwetawaru l'ọo Jisọsu bu Nnajiufu ẹphe. A hakwapu igweligwe le Korintu nua ke Jisọsu ono; wowaru onwẹphe ye Jisọsu l'eka; e mee ẹphe bapuzimu.

⁹ Yo be l'enyashi ujiku lanu; Pọlu aphua apu; Jisọsu asu iya: "Pọlu; ba atsukwa egvu! Kfukwapu iphe iikfu. Ba adukwa teke ji-ha iya. ¹⁰ Ya nokwaa swiru ngu. E to nwekwa onye a-furu ngu nu; meka ngu iphe; l'a dukwa l'igwe mbu ndu, bu ndu nk'iya le mkpukpu-wa." ¹¹ Pọlu anọ le mkpukpu ono afa lanu l'onwa ishing; zikota ndu ẹke ono okfu Nchileke.

¹² Yọ buru teke Galiyo bu onye ishi, achi Akaya be ndu Ju bya anokobe gbako ẹka gude Pọlu kpuru jeshia kotu. ¹³ ẹphe asu le Pọlu eme t'o mee ndu ndu-ẹphe t'ẹphe baje ru Nchileke ẹja l'uzo, ẹ-ta bọdu ẹge ekemu kfu ru.

¹⁴ Pọlu ejeshia oye ọnu; Gáliyo asụ ndu Ju ono: “Ndege iphe-a bu okfu ke l'e mesweru; ọ dudu buru l'ọo l'e meru ejo iphe; me ya asu: Iyee! L'ọ dọ mma te ya yeeru unube ndu Ju ọnu. ¹⁵ Obenu le keshinu iphe unu adzo bu k'epha; me okfu-ọnu; me ekemu unu; unu jekwa je edoshia ya l'onwunu. Ya te ekpejekwa egbe ikpe ono.” ¹⁶ Ya ndono; yo chishia ephe l'ulo-ikpe ono. ¹⁷ Ephe egude Sósutenisu, bu onye ishi ọlo-ndzuko ndu Ju ono; tsua ya iphe l'ifu ọlo-ikpe ono. Gáliyo te yeru ephe ọnu.

Pọlu alaphu azu le Antiyọku

¹⁸ Pọlu yele unwunna anolephu le Kórintu abali olemole; yo paru ephe haa yele Pyirisila me Akwila ayiru bahu l'ugbo; jeshia Siriya l'ọ kpushi-getsuaru ishi le Kenkiriya; okfu l'iphe o kweru Nchileke ukwa iya b'o mewaru. ¹⁹ Ephe abya erua Efesosu; Pọlu ahaa Pyirisila me Akwila l'eke ono; bahushia l'ulo-ndzuko; yele ndu Ju awata okfu ke Nchileke. ²⁰ Ephe arọ ya t'ephe l'iya nonyafua; to kwe. ²¹ Yo tugbudelephu; su ephe le ya a-byakwaa odo; m'ọ -buru uche-obu Nchileke. Yo bahu l'ugbo le Efesosu; tugbua.

²² Yo rulephu Sizariya; bya egude okpa jeshia Jerúsalemu; je ekele ndu chochi eke ono. Yo shiwaru ọzo eli eli jeshia Antiyọku. ²³ Yo nolephu nwanshi le Antiyọku; gwolia odo. Yo je eshia ali Galeshiya me Firijiya; eme t'obu kafia ndu ke Kurayisutu l'ibyiya ono oshihu ike.

Apolosu no le Efesosu; me Kórintu

²⁴ O nweru onye Ju, epa iya bu Apolosu, a muru le Aleguzandiriya, byaru Efesosu. O maru okfu okfu; bya amaru iphe, e deru l'ekwo okfu Nchileke mashia ya ike. ²⁵ E ziru iya ke Uzo Nnajiufu; yoo noduje evukpoo ya evuvu okfuru ndu odo ke Jisusu ono; l'ezikwa iya phu ezizi. Ojikojekpoo ke Jisusu to l'okpa iya l'okpa iya. Obenu l'eke o maberu; be bulephu ke baputizimu ophu Jonu shi emeje. ²⁶ Yo kfulahaa ke Nchileke l'ulo-ndzuko ndu Ju l'e-ba tsu egvu. Pyirisila yele Akwila anua iphe ookfu; bya eduru iya laa nk'ephe je akafia ya ozimata Uzo ke Nnajiufu. ²⁷ Apolosu asu le ya e-je Akaya. Unwunna, no le Efesosu asu l'ọ dukwa mma nshinu. Ephe abya ederu ekwo nu iya te ndu ke Kurayisutu, no l'eke ono nata iya ohuma. Yo rua; kfu be oswa yeru ephe eka nshinu; mbu ndu shi l'eze-iphe-oma, Nchileke eme kweta l'ọo Jisusu bu Nnajiufu ephe. ²⁸ Yoo tukputaje ndu Ju le ntutego l'edzudzu oha; l'egudeje iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke ekoshi ephe ohuma ohuma l'ọo Jisusu bu Onye Ndzota ono, Nchileke kweru ukwa iya ono. Mbu yoo kfkuputaje ephe; k'ophu e to nwedu onye amajekwadu ọnu, oo-ye.

19

Pọlu no le Efesosu

¹ Teke ono, Apolosu no le Kórintu ono be Pọlu kwaseru shia ọzo enyanwu-ariba; lufuwaru Efesosu. Yo rua eke ono bya aharu phua ndu etso ọzo Jisusu. ² Yo ji ephe: “?Unu nataru Ume-du-Nso teke ono, unu kwetaru l'ọo Jisusu bu Nnajiufu unu ono?”

Èphe asụ iya: “Wawa; l'èphe ta anụbukpokwaanu l'o nweru iphe aza Ume-dụ-Nsọ.”

³ Yọ jì èphe: “?Bụ egbe baputizimu ngunu b'e meru unu?”

Èphe asụ iya l'ọo baputizimu kẹ Jọnu.

⁴ Pọlu asụ èphe: “Lẹ Jọnu shikwa emeje baputizimu t'e gude koshi lẹ madzụ bẹ tawaru onwiya ụta iphe dụ èji, o meru; ghawa umere lakfuta Nchileke. Iphe ọdo, o shi ekfufuaru ndu Ju bụ t'èphe woru onwèphe ye onye ono, abya nụ ono l'ẹka, bụ iya bụ Jisọsu.”

⁵ Èphe anutsua iphe ono, Pọlu kfuru ono; e gude èpha Nnajiufu, bụ Jisọsu mee èphe baputizimu. ⁶ Pọlu abya ebyibe èphe ẹka; Ume-dụ-Nsọ abya èji èphe èhu. Èphe aghaa okfu-alì èphe; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi èphe; bya awatakwaphu okfuchiru Nchileke. ⁷ Ndu ono rukwaru ụmadzu iri l'èbo.

⁸ Pọlu anọkota ọnwà ẹto mgburumgburu; kfukota kẹ Nchileke l'ẹ ba tsụ egvu l'ụlo-ndzuko ndu Ju. Èphe l'iya anọdu adzọ okfu ono. Yọo nọduje eme t'o doo èphe ọnya l'ozì-oma kẹ ẹke ono, Nchileke bụ eze ono bụ ọkpobe okfu. ⁹ Obenu lẹ ndu ono haru kpọ-chia nchì; èphe te kweta iphe Pọlu ekfu. Èphe awatawaphu okfubyishi Ụzo kẹ Nnajiufu ekfubyishi l'ẹke ono. Pọlu aparu èphe haa; duta ndu kẹ Kuráýisutu ono; yọ bụru iya atụgbu. Mbọku-mbọku; yo je asa okfu l'ụlo, eedzukoje k'ọmu iphe lẹ kẹ Tiránọsu. ¹⁰ Yo mee ya ẹge ono afa labụ; k'ọphu bụ l'iphe bụ ndu, bu l'alì Éshiya: ndu Ju; mẹ ndu Girisu nụkotaru okfu Nnajiufu, bụ Nchileke.

Unwu Sukíva

¹¹ Nchileke eshi l'ẹka Pọlu emeshi iphe-ọphulenyà, ẹ-te mejehaadu nụ; ¹² k'ọphu ọobuje: e -shi iya l'èhu wota akachifu; m'ọ bụ mpete ẹkwa ọdo je ẹke ndu iphe eme nọ; iphe-ememe ọbu alaa; ọgvu, bu èphe l'èhu alufukota. ¹³ Yo nwekwaruphu ndu Ju, tsoru ejèphe; l'achìshitsua ọgvu, bugbaa madzụ l'èhu. Èphe esèje t'èphe gude èpha Jisọsu l'eme iya. Èphe asụje ọgvu ono: “Lẹ ya gude èpha Jisọsu, bụ onye ono, Pọlu ekfu okfu iya ono ekfuru ngu t'ì lufu.” ¹⁴ Yo nweru nwoke Ju lanụ, bụ eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja, aza Sukíva. Nwoke lanụ mụtaru ụnwegirima unwoke ẹsaa. Yo be ujiku lanụ; ụnwegirima ono esekwaphu t'èphe gude èpha Jisọsu chifu ọgvu l'ọ bụ ndu ọphunanu.

¹⁵ Ọgvu ono, èphe eme t'èphe chifu ono asụ èphe: “Jisọsu bẹ ya maru; bya amaru Pọlu. Unubèdua; ?unu bụ ndu ole?”

¹⁶ Onye ono, ọgvu bu l'èhu ono egude ẹjo ọkpèhu, nọ iya nụ tso èphe ọgu; mee èphe ẹsaa onọ eriri; mbụ mèkatsua èphe iphe; gbabèkota èphe ọtu. Èphe eshi l'ụlo ono gbalashia. ¹⁷ Ndu Ju mẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju, bukota lẹ Éfesọsu anụ iphe ono; tsulahaà egvu. A kwabelahaà èpha Nnajiufu, bụ Jisọsu ọgbodo ugvu. ¹⁸ Igweligwe ndu, bụ ndu wowaru onwèphe ye Kuráýisutu l'ẹka awuru bya bya akòshilahaà iphe èphe shi emeje; bya egbukatsua oswi, èphe shi kegbaaru ndu ọdo. ¹⁹ Ndu amamanshi achìta ẹkwò, èphe shi egudeje eme iya chikobe l'ẹkalanu; kpọo ya ọku l'ifu ọha. A bya edzee iphe aswa ẹkwò ono bụ; yọ bụru ụkporo ẹkpa-ego iri l'èbo l'ẹkpa-ego iri. ²⁰ E shi ẹge ono; okfu Nchileke ekoshi ẹge oorebe ire; kafua ejegbaru; kafukwaaphu oshihu ike eje.

Utsu ada lẹ́ Éfesọ̀su

²¹ Iphe ono emeebelephu; Ume-dù-Nsọ emee Pọ̀lu; yo kfu ya kepyaa ya akụ; lẹ́ ya jefutaje Masedóniya; mẹ́ Akáya; shi iya jeshiwaru Jerúsalemu. Yọ̀ sù lẹ́ ya -jeebe ẹ́ke ono bẹ́ ya e-jekwaphu Rómu. ²² Yọ̀ bya ezi ndu, eyejeru iya ẹ́ka ụ́madzu ẹ́bo, bụ́ iya bụ́ Tímoti yẹ́le Ẹ́rásotosu t'ẹ́phe vuru iya ụ́zo je Masedóniya. Yẹ́bedua anọ́nyafua lẹ́ Ẹ́shiya.

²³ Teke ono bẹ́ mkpaka, ha nshinu bataru lẹ́ Éfesọ̀su; l'okfu Ụ́zo kẹ́ Nnajiufu ono. ²⁴ Ishi iya abụ́ru l'o nweru onye akpụ́ ụ́zu, eme nka nshinu, egudeje mkpọ́la-ọ́cha akpụ́shi ụ́nwu iphe, adụ́gbajee l'ọ́ bụ́ eze-ụ́lo eze-nwanyi ndu Éfesọ̀su, ẹ́pha iya bụ́ Atémisú. Ẹ́pha onye ụ́zu ono bụ́ Dimítiriyọ̀su. Yẹ́le ndu akpụ́shijeru iya iphe ono egude iya akpa okpoga, dọ́ egvu. ²⁵ Yọ̀ bya ekukobe ndu ono l'ẹ́kalanu; mẹ́ iphe bụ́ ndu ụ́zu ibe iya l'ẹ́phe ha; sù ẹ́phe: "Ndu mu; unu marua l'ọ́o iphe-a, ẹ́phe eme-wa bẹ́ ẹ́phe gude aba. ²⁶ Ọ́ kwa l'unu gude-e nchị́ unu l'anụ́; gude ẹ́nya unu l'ele iphe nwoke-a, bụ́ Pọ̀lu-a eme? Ọ́ sọ́ru l'agwa, madzụ́ gude ẹ́ka dobe ta bụ́du iya lẹ́ phuu. Nta-a b'o gude-wa ẹ́ge ono kfuta ndu ha igweligwe lẹ́ Éfesọ̀su yeru onwiya; yọ́ phọ́du m'o jegbaru alị́ Ẹ́shiya mgburumgburu. ²⁷ Iphe dọ́ ẹ́ji, nọ́ iya nụ́ bụ́ l'ozí-wa, ẹ́phe eje-wa a-zalahaa ẹ́jo ẹ́pha; eze-ụ́lo eze-nwanyi te nwehe iphe ọ́o-bụ́kwadu. Ọ́do abụ́ru l'eze-nwanyi ono, alị́ Ẹ́shiya; mẹ́ mgboko mgburumgburu abaru ẹ́ja ono bẹ́ aa-gbado."

²⁸ Ikpetuma ndu ono anọ́nyalephu iphe ono, ookfu ono; ẹ́hu agbanwuhu ẹ́phe ọ́ku l'ẹ́hu-eghughu. Ẹ́phe arashia: "Atémisú Éfesọ̀su bụ́ eze agwa-o!" ²⁹ Utsu awata adada lẹ́ mkpụ́kpụ́ ono. Ẹ́phe edzokobewaphu ẹ́gwegwa; gude Gáyọ̀su; mẹ́ Arisutákọ̀su, bụ́ ndu Masedóniya labụ́, ẹ́phe lẹ́ Pọ̀lu ayije; kpuru ẹ́phe kpụ́furu ọ́ha l'ẹ́ke ọ́ha edzukoje. ³⁰ Pọ̀lu l'onwiya ejeshia tẹ́ ya jekfu ikpetuma ndu ono; ndu kẹ́ Kuráyisutu te kwe. ³¹ Ndu nweru ẹ́nya lẹ́ Ẹ́shiya, bụ́ ndu ọ́nyà iya ezia ozi t'e je ezia Pọ̀lu; sù iya: "Byiko t'ẹ́ b'ọ́ tükwa ọ́kpa atutu l'ẹ́ke ono, eedzukoje ono." ³² Kele teke ono bẹ́ utsu ono adakpelephu gidigidi lẹ́ ndzuko ono. Ndu ara kẹ́ nne ẹ́phe; ndu ara kẹ́ nna ẹ́phe; l'ẹ́ke ọ́ phọ́duru mẹ́ ẹ́ge ẹ́phe ha kuru l'ẹ́ke ono ta ma ishi iphe ẹ́phe gbafuta-turu; ẹ́phe ta ma iphe, ada nụ́. ³³ E tubesu l'ọ́o Alẹ́guzánda akpa iphe ono; okfu lẹ́ ndu Ju fọ́futaru iya; nwuru iya ye l'ifu ikpetuma ndu ono. Alẹ́guzánda apalia ẹ́ka t'e gebekwa tẹ́ ya dofu iya onwiya. ³⁴ Ẹ́phe aphulephu l'ọ́ bụ́ onye Ju; l'ẹ́phe ha atụ́ko gude olu lanụ́ ralahaa: "Atémisú Éfesọ̀su bụ́ eze agwa! Atémisú Éfesọ̀su bụ́ eze agwa!" Ẹ́phe aralephu iphe ono mkpụ́tuma lanụ́-o jeye iphe ha l'ọ́ bụ́ awa labụ́ eswé-e.

³⁵ E meebe; onye seketiri obodo ono ekebe ẹ́hu mee; a rabua iphe ono. Yọ̀ sù ẹ́phe: "Éfesọ̀su-u! Ẹ́ to nwedu onye ẹ́-ta madụ́ l'ọ́o Éfesọ̀su bụ́ mkpụ́kpụ́, nwe eze-ụ́lo Atémisú; bụ́ru ẹ́phe abaru eze mkpuma ono, gbaru iche, shi l'igwe daa ono ẹ́ja. ³⁶ Ẹ́ to nwedu onye a-sù l'ọ́o ẹ́jire. Ọ́o ya bụ́; t'unu daa ashị́-o! Unu be emehkwa l'ọ́ bụ́ ndu ẹ́-te nwedu egomunggo. ³⁷ Unu kpụ́tawaru ndu-a bya ẹ́ke-a; l'ẹ́ ba bụ́ l'ẹ́phe zitaru iphe l'eze-ụ́lo eze-nwanyi; tọ́ dọ́ ẹ́jo okfu, ẹ́phe kfuru iya. ³⁸ Ọ́ -bụ́ru lẹ́ Dimítiriyọ̀su mẹ́ ndu, ẹ́jeru iya ozi nweru ndu, ẹ́phe sọ́ru l'o nweru iphe ẹ́phe meru; mbọ́ku ikpe kọ́tu nọ́lephu anọ́no; tẹ́manu

bẹ ndu achi mkpukpu nokwaphu anono l'ẹke ono. T'ẹphe je ẹke ono je ekfua ya! ³⁹ Teke bukwanu l'o nweru iphe odo, unu ekfu; unu ekfua ya teke mkpukpu dzuru ẹge ẹphe edzuje. ⁴⁰ L'ogu, noru ayi nta-a bukwa l'aa-su l'oo ayi kparu utsu ntan-a; l'e-ba bu l'o nweru ishi iphe bukwanu: e -kude ayi; t'ayi gude iya kpefu onwayi l'egbe mkpu owaa, a gbaru ẹge-a." ⁴¹ Yo kfuebe iphe ono; su ẹphe t'ẹphe laa-o. Ẹphe awukahu lashia.

20

*Iphe, meru le Masedoniya;
me le Girisu*

¹ Utsu ono adazitalephu; Polu abya ekukobe ndu ke Kurayisutu; bya adua ẹphe ike t'ẹphe ba atsukwa egvu. Yo kelebebe ẹphe; yo buru iya oje Masedoniya. ² Yo tuko ẹke ono l'o ha jekota; kfushiaru ẹphe iphe du l'igweligwe; gude dua ẹphe ike. E meebe; yo jeshia Girisu. ³ Yo nono l'ẹke ono onwa eto. A nonyaa; yo kwakota jeshia t'o bahu l'ugbo; jeshia ali Siriya. Obenu le keshinu ndu Ju chiru idzu l'ẹphe l'iya e-me l'uzo be yebedua chitakwaruphu le ya a-laphu azu je je eshia Masedoniya; lashia. ⁴ Ndu, ẹphe l'iya yi l'ije ono bu Sopeta, bu nwatibe Pirusu onye Beriya; Arisutakosu; me Sekundosu. Ndu onanu bu ndu Tesalonayika. Ndu odo bu Gayosu onye Debe; Tikikosu me Tirifimosu. Ndu onanu bu ndu Eshiya. Onye odo bu Timoti. ⁵ Ndu ono evuru uzo je anodu le Turowasu l'ẹche iya. ⁶ A gbaebe Aji Buredi, ẹ te kodu ekoko; ayi abahu l'ugbo le Filipayi; tugbua. A nlephu abali ise; ayi abyakfuta ẹphe le Turowasu. E rua ẹke ono; ayi abya anoo abali esaa l'ẹke ono.

*Ejeje ikperazu, Polu eje
Turowasu*

⁷ Yo be le mboku mbu l'idzu; ayi edzukobe t'ayi ria Nri-enyashi Nnajiufu. Polu awataru ẹphe okfuru okfu; ke l'ookwakokwanu k'ola echile iya. Yo kfulephu okfu ẹge ono-o jeye echi-abali ekee ebo. ⁸ Uroku hakwa l'igwe l'ime ulo k'eli eli ẹke ayi dzuru. ⁹ Nwata okoro lanu, aza Yutikosu adugaru adugaru l'onu windo. Polu ekfunyalephu okfu ono; mgbenya erolaha Yutikosu. A nonyaa; mgbenya ono atsui iya ogbodo atsutsu. Yo shi le mkpo-kfu ulo-eli ono le k'eto ya ono ngabuhu; bya awaa onwiya l'ali. E jeshia ya apali; yo nwuhuwa. ¹⁰ Polu abya enyizita; bya adakobe iya; nmapyabe iya onwiya; gbakua ya ẹka; su: "Unu ba aragbushihe onwunu; l'o nowa ndzu." ¹¹ Yo tugbua laphu azu; je awajaa buredi ono kee; ẹphe ataa. Yo kfulahaaru ẹphe okfu odo; kfua ya jeye nchi abohu; yo buru iya alala. ¹² Ẹphe eduta nwokorobya ono le ndzu. Yo buru iphe e gude dua ẹphe ike te okpoma shihu ẹphe ike.

*Polu shi le Turowasu
eje Mitosus*

¹³ Ayi atugbua bya abahu l'ugbo-mini; kporu jeshia Asosu t'ayi kpoa Polu l'ẹke ono; l'ẹke o sukwanuru t'ayi gude ugbo-mini byakfuta iya; le ya e-gudewaru okpa lufuta ẹke ono. ¹⁴ Yo byakfuta ayi le Asosu; ayi akpoa iya l'ugbo tugbua jeye ayi erua Mitilini. ¹⁵ Ayi eshi ẹke ono tugbua; yo be le nchi-ta-abohu iya; ayi eshi l'ẹke ono gude ugbo swee

mgboro Kíyosu. Yo be echile iya; ayi akpo-rua Sámosu. Nchi abya aboḥu tsoḃe echile iya ono; ayi akpo-rua Milétusu; ¹⁶ okfu lẹ Pọlu kfuḥawaru lẹ ya e-swe Éfesosu esweswe tẹ ya be eje okpo ukfu lẹ Éshiya. Yọ dọ iya okoku; l'ẹke oome tẹ ya kebe ẹhu jerua Jerúsalemu tẹmanu yo rua mbọku Péntikosutu.

Pọlu ekfuru ndu Éfesosu; t'ẹphe nokwa ọhuma

¹⁷ Pọlu anọdu lẹ Milétusu zia nzi t'e je ezia ndu e meru ọgurennya lẹ chọchi Éfesosu t'ẹphe bya t'ẹphe l'iya pọ. ¹⁸ Ẹphe erua; Pọlu asu ẹphe: "L'unubedua l'onwunu marua ẹge ya shi emeje teke ono, unu l'iya nọ ono; keshinu ya byaru alí Éshiya. ¹⁹ Ya wozitaru onwiya alí ejeru Nnajiufu ozi. Ya gude ẹnya-mini; gude iphe-ẹhuka, byakfutakotaru iya nọ, shiebe l'ẹjo idzu, ndu Ju achiru iya eje ozi ono. ²⁰ Unu marua l'ẹ to nwedu iphe bu k'uzo ono, Nchileke e-shi dzọ unu ono, ya ẹ-ta togboduru unu ẹba. Ẹ to nwekwa ẹke ya kfuchiru iya unu ekfuchi m'ọ bu ẹkalanu. Ya raru iya unu arara; zia ya unu ezizi l'edzudzu ọha mẹ lẹ nk'unu l'ufu l'ufu. ²¹ Ya nmaru ndu Ju; mẹ ndu ẹ-ta bọdu ndu Ju okwa; sọ t'ẹphe taa onwẹphe uta iphe dọ ẹji, ẹphe meru; ghaa umere; lakfuta Nchileke bya ekweta l'ọo Jisosu bu Nnajiufu ẹphe. ²² Nta-a bẹ ya e-mekwa ẹge Ume-dụ-Nsọ ziru iya. Ya e-je Jerúsalemu; l'ẹ-bọ bukwa lẹ ya maru iphe, e-me iya nọ l'ẹke ono. ²³ L'ọo l'iphe ya malẹrupu bu lẹ Ume Nchileke emeje iya lẹ mkpukpu lẹ mkpukpu; ya aphua lẹ mkporo; mẹ iphe-ẹhuka, ha nshinu nọ l'ẹche iya lẹ Jerúsalemu. ²⁴ Obenu l'ẹ to nwekwanu iphe ya guberu ndzu iya. Ọ bunu tẹ ya jefukpoonu ozi iya l'ishi; mbu tẹ ya jefubebe ozi ono, Nnajiufu, bu Jisosu ziru iya tẹ ya jee ono, bu iya bu tẹ ya kfukashiaru ndiphe ozi-oma lẹ Nchileke a-phuru ẹphe imiko.

²⁵ "Nta-a bẹ ya mawaru l'unubẹ ndu ono, ya tsoru jephee; zia ozi-oma l'ọo Nchileke bu eze ono ta aphubahekwa ya ọdo. ²⁶ Ọo ya kparu iphe ya ekfuru unu; su: o -nweru unu onye laru l'iyi bẹ ẹka yẹbe Pọlu ta duhekwa iya. ²⁷ Lẹ ya tukookwa iphemiphe obule, Nchileke tuberu togboru unu ẹba. Ẹ to dukwa ọphu ya kpuchiru unu ekpuchi m'ọo nanu. ²⁸ Unu letakwa onwunu ẹnya. Unu eletakwaphu unwu aturu ono, Ume-dụ-Nsọ yeru unu l'ẹka ono ẹnya. Unu buru ndu, azu ndu chọchi; mbu chọchi, Nchileke gude mee, Nwatibe iya lọkaru l'oshi-osweru mee t'ọ buru nk'iya. ²⁹ Ya maru lẹ ya -tugbutsulephu bẹ ndu ẹjo nzizi a-wubata l'ọ bu ẹjo agụ; bya achikashia unu to nwekwa ẹge ee-me t'ẹphe be byi ẹka l'igwe aturu ono. ³⁰ O nweru teke aa-nonyaa; ndu, shikwaa l'ime unu awata ọdzu ẹjo-ire. Ẹphe e-gude iya ẹge ono; melahaa t'ẹphe rata ndu kweru kẹ Kuráiyisutu t'ẹphe tsoru ẹka ẹphe. ³¹ Ọo ya bu; t'unu kwabekwa ẹnya. Unu nyatajekwa lẹ ya kfube ọsua gude ẹnya-mini; kebe ẹhu eme unu t'unu tsoru ọzo, vudo nhamunha. Ya ziru iya unu l'ẹhu l'ẹhu: eswe l'enyashi afa ẹto phuu.

³² "Nta-a bẹ ya eye unu l'ẹka Nchileke. Ya ziwaru unu ozi-oma kẹ eze-iphe-oma, Nchileke meru ndiphe. Ọ bu ozi-oma ono bẹ e-che unu; buru iya a-dụ ike l'emetse unu emetse; bukwaru iya pọ a-nọdu eme t'unu lẹ ndu ọdo, bu ndu kẹ Nchileke gbaru mgba l'iphe ono, Nchileke doberu ndu nk'iya ono. ³³ Ẹ to nwekwa onye yẹbe Pọlu sujeru t'ọ nọ iya afu; m'ọ bu penu; m'ọ bu uwe. ³⁴ Unu marua l'ọ bu ẹka iya-wa ẹphe ẹbo bẹ ya gude seta iphe, bu iphe mkpa iya duru iya; mẹ iphe,

bụ iphe mkpa iya duru ndu yele iya yi. ³⁵ Ya gudewa ege ono koshi unu l'ayi a-noduje ejeshi ozi ike; k'ophu ayi e-gude ege ono yeru ndu e-ta dudu ege ephē maru iya onwephe eka. T'ayi nyatajekwa iphe ono, Jisosu, bụ Nnajiufu kfuru l'onwiya ono; sụ: 'L'onu ophu a goru nụ onye anụ anụ kakwa k'onye ophu anata anata.' "

³⁶ Pọlu ekfuebe iphe ono; byishi ikpere yele ndu ono l'ephe ha; kfuru nụ Nchileke. ³⁷ Yọ byade atugbu; ephē atuko wata ekwa; je arukota iya; mịchata iya ishi-uga. ³⁸ Yọ bụru iphe ono, o kfuru l'ephe ta aphuhedu iya odo ono bē katsukpo ephē oru l'ehu. Ephemē eduru iya jeshia l'ugbo-mini.

21

Pọlu eje Jerúsalemu

¹ Ayi ekfutsuaru ephē l'ayi alawaa; bya abahụ l'ugbo; kpọlephu nhamunha ege ono jeye ayi alufuta lē Kọsu. Yo be lē nchi-ta-abohu iya; ayi akpọ-rua Ródu. Ayi eshi eke ono kpọru jeshia Pátara. ² Ayi erua; bya aphua ugbo-mini, eswe eje Finishiya; bahụ iya; tugbua. ³ Ayi akporulephu eke ayi elewa Sáyipurosụ enya; bya ejiru Sáyipurosụ ono ye l'uzo eka-ibiyita; kpọru jeshia Siríya. Ayi abyarutalephu Táya, bụ iya bụ eke aabya ogwoshi iphe, ugbo-mini ono vu; ayi enyishia; ⁴ chọ ndu kē Kuráyisutu l'ēke ono. Ayi aphua ephē; ayi l'ephe anọ abalị esaa. Ume Nchileke emee; ephē aphua iphe, e-me Pọlu lē Jerúsalemu; bya anmaaru iya okwa t'ē b'o jekwa. ⁵ Ayi anọlephu abalị esaa l'ēke ono; tugbua jeshia iphe ayi eje. Ephemē l'ephe ha; mbụ jeye l'unyomu ephē; mē unwegirima ephē awuru tsoru ayi jeye ayi awufutabebe lē Táya. Ayi awufutabebelephu; bya atuko byishi ikpere l'alị l'onu-eka eze enyimu ono; kfuru nụ Nchileke. ⁶ Ephemē edufutsua ayi; ayibedua abahụ l'ugbo; ephēbedua awuru lashia ibiyia nk'ephe.

⁷ Ayi eshi lē Táya l'ēke ono kpọru tugbua; bya akpobata l'alị Tọleméyisu, bụ eke ayi nọ-buhuru l'ugbo l'ije ayi ono. Ayi abya eje ekelebebe unwunna; ayi l'ephe anọ ujiku ophu l'ēke ono. ⁸ Yo be lē nchi-ta-abohu iya; ayi egude okpa tugbua bya erua Sizaríya. Ayi erua bya abahụ l'ufu Fílipu, bụ onye l'ezí ozi-oma; ayi l'ephe anodu. Fílipu yi l'unwoke esaa phụ, a fọtaru t'ephe yeje eka phụ. ⁹ O mọtaru unwu-mgboko eno, e-ta lụdua nji. Unwu-mgboko ono ephē eno tuko ekfuchiru Nchileke. ¹⁰ Ayi anokpoo abalị olemole l'ēke ono. Ayi anonyaa; nwoke lanụ, epha iya bụ Ágabosu eshi Judíya bya. Ágabosu ono bụ onye nkfuchiru Nchileke. ¹¹ Yọ byakfuta ayi bya ewota akpọ, Pọlu ekebudoje uwe iya; kegbabe onwiya eka; mē okpa; bya asụ: "Lē Ume-dụ-Nsọ sụru: 'L'onye nwe akpọ-wa bē ndu ju e-ke ege-a lē Jerúsalemu; kpọru iya nụ ndu e-ta madụ Nchileke.' "

¹² Ayi anụ-getsua ya; ayi lē ndu, nọ l'ēke ono awata oro Pọlu t'ē b'o jeshi Jerúsalemu. ¹³ Yọ sụ: "Ekwá owaa, unu ara owaa bụ kē ngunu? Mē unu gbe eyekwa iya obu-ote. Ya kwakọbeekwaru ogude ehu kē Nnajiufu, bụ Jisosu nwuhu lē Jerúsalemu; e tọ buledua t'ē kee ya egbu kpurumu."

¹⁴ Ayi ekfua nta kfua imo; to kwebata. Ayi aparu iya haa; sụ: "T'iphe nọ Nnajiufu l'uche mee."

¹⁵ Ayi anonyaa l'èke ono; bya akwakòbe jeshia Jerúsalemu. ¹⁶ Ünwunna, nò lẹ Sizaríya aharu tsoru ayi. Èphe edua ayi durua ufu onye ayi eje onodu nk'íya, èpha iya bụ Menésònu. Menésònu ono bụ onye Sáyipuròsu, shiwa l'òdungu bụru onye kẹ Kuráýisutu.

Pòlu eje oji Jémusu

¹⁷ Ayi erua Jerúsalemu; ünwunna anatakpoo ayi okpobe anata. ¹⁸ Yo be lẹ nchi-ta-abòhu iya; ayi lẹ Pòlu ayiko jeshia t'ayi lẹ Jémusu jia. Ayi eshi rua; ndu e meru ogurennya chòchi egbe dzukotawa l'èke ono. ¹⁹ Pòlu ajìebe èphe; bya eshi ishi lanu kòkotaru èphe iphe Nchileke gude ozi, ya jeru ndu è-ta bụdu ndu Ju meeru èphe. ²⁰ Èphe anùtsulephu iphe ono, o kfulu ono; bya atuko kele Nchileke ekele. Èphe asu Pòlu t'o lewaru ège èphe du l'èke-a. "Sù iya l'ikpetuma ndu Ju bẹ kwetaakwaru l'òo Jisòsu bụ Nnajiufu èphe. O kwaphu ège ono bẹ oovu èphe èhu; mbu ekemu, shi l'èka Mòsisu. ²¹ E kfulu èphe lẹ iizi ndu Ju mgburumgburu, bugbaa l'alì odo t'èphe gwòbe ekemu, shi l'èka Mòsisu; t'èphe be ebujeshi ünwegirima èphe útsù; èphe t'etsohe ome-l'alì ndu Ju. ²² ?Nanu ège ee-me iya nta-a; kẹle ndu Ju nùjekwa l'ì latawaru." ²³ Èphe asu iya: "Iphe ii-me bụ: l'o nweru umadzu èno, kweru Nchileke ukwa l'èphe e-doberu iya onwèphe nsò: ba kpù ishi; ba ngu mée. Tò du iya bụ; ndu ono abya atubuwa teke èphe e-meshi iphe ono. ²⁴ Teke obu, èphe tuburu obu eruakwanua. O kwa t'i je etsoru èphe mee nsò, tso iya nù. Nggwu akfufuaru èphe ugwo iphe, iphe ono e-phu èphe; k'ophu èphe a-kpùshikwanu ishi. Onyemonye obule amakwanuru l'iphemiphe obule ono, a tuko ekfu lẹ iime ono bẹ bükota ejo-ire. Èphe amaru lẹ nggubedua l'onwongu atukojekwaa ège ekemu Mòsisu kfulu emekota. ²⁵ O -bùru kẹ ndu è-ta bụdu ndu Ju, bụ-wa ndu wowaru onwèphe ye Kuráýisutu l'èka bẹ ayi chĩaanarua idzu; dewa ekwo-ozì zilaaru èphe; sù èphe t'èphe be erijeshi iphe, a gwaru nte. Èphe ta atajẹ mee iphe. Èphe ta atajẹ anu, a swì-gburu aswì-gbu. Ophu too nwe onye yẹle onye è tọo ludu alulu a-zeje azẹenwoke-yẹe-nwanyì."

²⁶ Ya ndono; Pòlu abyanu bya eduta umadzu èno ono yeru onwiya. Yo be lẹ nchi-ta-abòhu iya; èphe l'íya eje emee nsò ono l'eze-ulo Nchileke. Èphe eshi ège ono mee; a makotaru l'a -nofu abalì esaa bẹ yẹle ndu ophu e-gude iphe bya t'a chĩaru èphe eja l'èhu l'èhu ège gbaru nù.

E guderu Pòlu l'eze-ulo

Nchileke

²⁷ Abalì esaa ono l'agvwa; yo be ujiku lanu; ndu Ju, shi Èshiya aharu phua Pòlu l'ime eze-ulo Nchileke. Èphe akpalia igweligwe madzù l'èke ono; yeshiaru èphe oku; èphe abya egude Pòlu; ²⁸ chishia mkpu; sù: "Ízurelu; o-ji-l'èka-togbo-o; unu gbaru bya-o! Unu bya eyeta èka-o! Owaa nwoke-wa, tsoru ekemeke obule ejephe; l'èzi iphe; ekfubyishi ndibe ayi; ezibyishi ekemu Mòsisu; ekfubyishikwaphu eze-ulo Nchileke-wa-o! Ophu ka njo bụ l'o dutaru ndu è-ta bụdu ndu Ju dubata l'eze-ulo Nchileke; shi ège ono merushia èke dura Nchileke lẹ nsò." ²⁹ Iphe meru iphe èphe ekfu ège ono bụ l'èphe phujeru èke Pòlu yẹle onye Èfesosu, èpha iya bụ Tiròfimosu yì ejephe lẹ Jerúsalemu. Èphe etubesu lẹ Pòlu du nwoke ono bahù l'eze-ulo Nchileke.

³⁰ Mkpukpu agbalahaa gharaghara. Epe agbako-dzua; bya akputa Polu kpufuta iya l'ime eze-ulo Nchileke guchishikebe onu-uzo eze-ulo Nchileke ono teke onophu. ³¹ Epe emekwadua t'ephe gbua Polu; yo ruwaphu eze onye ishi soja ndu Romu, l'achi eke ono le nchi l'utsu ada le Jerusalemu. ³² Eze onye ishi ono achita-kebewaphu ndu ishi soja; me ndu soja epe egwegwa; gbakfushia ndu ono. Epe aphulephu eze onye ishi soja ono yele ndu soja ono; tsubuhu Polu iphe. ³³ Eze onye ishi soja ono abya ejekfu Polu je egude iya; bya asu t'a tua ya mkpakobe labu. Yo jide teke ono: "?Bu onye b'o bu? ?Bu ngunu b'o meru?" ³⁴ Ndu echi l'o meru owaa; ndu echi l'o meru ophu. Epe ekfuphelephu iphe e-te dodu enya; k'ophu onye ishi ndu soja ono ta mahedu iphe bu l'oo iphe meru nu ndo-wa. Yo su te ndu soja kpuba Polu le mbareke ndu soja. ³⁵ Epe akpuru iya rua eke, eeshije abata mbareke ono; pata iya apata; eke mkpukpu ono ede igidi t'ephe gbua ya. ³⁶ Epe eze gidigidi etso iya l'azu; l'echi: "Chigbua ya! Chigbua ya!"

Polu eme t'o dzoo onwiya

³⁷ Epe ejeshia t'ephe paba Polu le mbareke ndu soja ono; yo su eze onye ishi ndu soja ono: "?Te ya kfuwaru iya ru iphe?"

Eze onye ishi ndu soja ono asu iya: "Inhi! ?I gbe maru okfu Giriku? ³⁸ ?Bu iya bu l'e to budu nggu bu ophu Ijiputu ono, kpaworua ogo; chita unu ndu mgbugbu-madzu iri chiba l'echi-egu; epe eje anodu-wa? ?To budu nggu?"

³⁹ Polu asu iya: "Wawa; le ya bukwa onye Ju, a muru l'ali Silisiya gedegede. Ya shikwa Tasoosu, bu mkpukpu nweru enya. Byiko; te ya kfururu nu ndu-wa!"

⁴⁰ Eze onye ishi ndu soja ono ekweta t'o yee onu. Polu abya evudo le mkpo-kobe eke eeshije enyiba l'ulo; bya achiliaru ikpetuma ndu ono aka t'ephe gebe te ya yee onu. Epe adalephu rigbidingu; Polu egude okfu Hiburu kfulahaaru epe okfu:

22

¹ "Unube unwunna iya; me nna iya phe: unu ngabe nchi te ya dofu onwiya iphe-a l'ifu unu-o!" ² Epe anua l'ookfu okfu Hiburu; to nwehe onye mekwaduru m'oo pyimu. Polu awata oye onu l'okfu ono; su epe:

³ "Le ya bu onye Ju, a muru le Tasoosu Silisiya. Eke ya no vufuta bu le Jerusalemu l'eke-a. Onye ziru iya ekwo bu Gameliyelu. O kfube oswa zishia ya ekemu ndiche epe ike. O kwa ege oovu unu ehu; mbu iphe ke Nchileke ntanu-a bu ege o shi evu iya. ⁴ Ndu etso Uzo Nnajiufu ono be ya shi akpashi ehu ike; mbu shi egbutsujee epe egbugbu. Ya shi egudeje unwoke epe me unwanyi epe; tua epe mkpo. ⁵ Eze onye ishi ndu achijeru Nchileke aja; me ndu bu ogurennya ogbo ikpe unu l'ephe ha be a-gbakwa ekebe l'iphe-a, ya ekfu-wa bu oswi-okfu. Ya jeru je anata epe ekwo, e deru nu unwunna epe ndu Ju, bu le Damasukosu; bya ejeshia eke ono te ya gudekota ndu kweru ke Jisosu tua epe mkporo; kputa bya le Jerusalemu t'a hua epe ahuhu."

Ege ndzu Polu gude gbanwee

⁶ "Ya ndono; ya atugbua; rudelephu Damasukosu l'enyanwu abyawa ogvuru l'ishi; iphoru eshi l'igwe; bya enwua oswi ke viii;

nwuphee ya mgburumburu. ⁷ Ya adaa l'alì; nua olu, eku iya nu; su: 'Solu! Solu! ?Bu ngunu meru iphe ìkpa iya ehu?'

⁸ "Ya aji iya: '?Bu onye b'ì bu; Nnajiufu?'

"Yò sù iya: 'L'òo yèbedua bù Jisòsu kẹ Názaretu-wa, ìkpa ehu-wa.' ⁹ Ndu yèle iya yi aphukota iphoro ono. Obenu l'èphe ta nùdu okfu ono, onye ono ekfu anù iya ono.

¹⁰ "Ya aji iya: 'Nnajiufu; ?bu ngunu bẹ ya e-me?'

"Yò sù iya: 'Tẹ ya gbeshi bahù Damásukòsu. Ya -rua ẹke ono; bẹ aa-kòru iya-a iphemiphe obule, Nchileke sùru l'ii-meru iya.' ¹¹ Iphoro ono emee; ya atsulahaa ìshì. Ndu yèle iya yi akpuru iya l'ẹka; ẹphe abahù lẹ Damásukòsu.

¹² "Èphe erua ẹke ono; yo nweru nwoke, ẹpha iya bù Ananáyasu, Nchileke dùru lẹ nsọ. Oomekota iphe ekemu kfuru; buru onye ndu Ju, bukota l'ẹke ono akwabèru ugwu. ¹³ Yò byakfuta iya bya evudonyabe iya; sù iya: 'Solu nwunne iya; ngwa; wata ophu ọzo ọdo!' Teke onophu; ya awatawaphù ophu ọzo; bya aphua ya. ¹⁴ Yò sù iya: 'Lẹ Nchileke ndiche ẹphe; bẹ fọtawaru yẹbe Pọlu tẹ ya maru iphe, nọ yẹbe Nchileke l'uche; tẹ ya phua onye ono, bù iya nwenkinyi iya doberu ẹka ndoo ono; bya anua iphe ookfu l'onwiya. ¹⁵ L'iphe meru iphe ọ dọ ẹge ono bù lẹ ya a-gbaru iya ọdzori l'ifu ndiphe mgburumburu; kfuaru onyemonye obule iphe ono, ya phuru ono; mẹ ophu ya nuru. ¹⁶ Nta-a bù; ?bu ngunu ọdo bẹ ya ngabèru. Wo tẹ ya gbeshi t'e mee ya baputizimu; safu iya iphe dọ ẹji, ya meru; mẹ ya kfua lẹ ya natawaru Jisòsu; t'ọ buru Nnajiufu iya.'

*Nchileke ezi Pọlu t'o je ezia
ndu ẹ-ta bọdu ndu Ju ozi-oma*

¹⁷ "Ya ndono; ya alaphushia azù lẹ Jerúsalemu. Ya anọdu l'eze-ulo Nchileke ẹke ya ekfu anù Nchileke; phua àphù; ¹⁸ phua Nnajiufu; yò sù iya: 'Tẹ ya mee ẹgwegwa lufu lẹ Jerúsalemu; kẹle ndu ẹke-a ta angakwa nchì l'iphe iikfu k'èhu iya.' ¹⁹ Ya asù iya: 'Nnajiufu; ẹphe makotaru ohuma ohuma ẹge ya shi ejeje l'ime ọlo-ndzuko ndu Ju je atua ndu, woru onwẹphe ye ngu l'ẹka mkpọro; sù t'e chia ẹphe iphe. ²⁰ Teke e gburu onye ekebe ngu, bù Sutívinu bẹ ya nọkwa l'ẹke ono; zua mgbede l'egbugbu, e gburu iya dọ mma. Yò buru yèbedua, bù Pọlu nọ swiru uwe ndu, je je atugbua ya nu.' ²¹ Nnajiufu asù iya tẹ ya tugbua l'ije iya; lẹ ya e-zi yẹbe Pọlu ẹke teru ẹnya tẹ ya jekfu ndu ẹ-ta bọdu ndu Ju."

Pọlu mẹ eze onye ishi soja

²² Ndu ono adakpẹlephu nwanshì; gebe nchì l'iphe Pọlu ekfu; jeye yo kfulephu kẹ ndu ẹ-ta bọdu ndu Ju ono; ẹphe aswo-lihu; sù: "Unu wofu iya! Unu wofu iya! Unu gbua ya! Unu gbua ya! Ẹ tọ bukwa onye gbaru k'ono ndzù!" ²³ Ẹphe atù wówowo; gude uwe ẹphe l'ekpoka udzu agha l'imeli; ẹke ehu eghu ẹphe eghughu. ²⁴ Eze onye ishi ndu soja ono asù tẹ ndu soja kpuba Pọlu lẹ mbareke ndu soja l'ẹke ono. Yò sù ẹphe t'ẹphe chia ya ẹchachi t'a maru: ?m'oo-kfu iphe kparu iphe ndu Ju adaji ẹge ono. ²⁵ A bya ekebe Pọlu ẹgbu t'e chia ya ẹchachi ono; yò sù onye ishi ndu soja lanù, vudo l'ẹke ono: "Ekemu ndu Rómu; ?ọ sùru t'eechijee onye Rómu iphe l'ẹ be ekpe iya ikpe; maru iphe o meru?"

²⁶ Onye ishi soja ono anụa ya bya ejekfube eze onye ishi ndu soja ono; je asụ iya: “?Ị marua iphe ịibya ememe? ?Ị marua ị nwoke-wa bụ onye Rómu?”

²⁷ Eze onye ishi ndu soja ono abya ejekfushia Pọlu; je aji iya: “?Ị bụ onye Rómu l'oswiya?”

Pọlu asụ iya: “Iye.”

²⁸ Eze onye ishi ndu soja ono asụ ị ya kfụkwaru oke okpoga bẹ ya bụderu onye Rómu.

Pọlu asụ iya: “Obekwanu l'a mụru yẹbedua gẹdegede; ya aburu onye Rómu.”

²⁹ Ndu ono, shi abya oji Pọlu aji ono ebuhaa ya ẹka. Eze onye ishi ndu soja ono atsulahaag egvu l'ọ nuru ị Pọlu bụ onye Rómu. Yọ bụru nwa Rómu b'ọ tūru mkpakọbe.

Pọlu nọ l'ifu ogbo ikpe ndu Ju

³⁰ Yo be ị nchi-ta-abọhu iya; eze onye ishi ndu soja ono asụ t'a tọfu Pọlu mkpakọbe. Yọ bya ezia tẹ ndu ishi achijeru Nchileke ẹja; mę ndu ogbo ikpe ndu Ju l'ẹphe ha dzukota. Ẹphe edzukotalẹphu; yo duta Pọlu bya edobe ẹphe l'ifu. Iphe ọochokpoo aburu t'ọ maru ishi iphe kparu iphe ndu Ju guderu Pọlu.

23

¹ Pọlu abya atakobe ndu ogbo ikpe ono ẹnya l'ifu; sụ ẹphe: “Unwunna iya; ẹ to nwekpodua iphe ya maru, ya mejeru byeye nta-a, bụ iphe ya a-sụ l'ọ bụ iya awa iya obu l'ifu Nchileke.” ² Ya ndono; Ananáyasu, bụ eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja agbalihulephu sụ tẹ ndu vudonyabe Pọlu chia ya ẹka l'ọnu. ³ Pọlu asụ iya: “Ọ kwaphu ẹge ono bẹ Nchileke e-chi ngu iphe nggube oshi-ẹpoto ono, e teru ndzu l'eli iya ono. Nta-a; b'ị nọ l'ẹke-a eme t'i gude ekemu kpee ya ikpe; l'emebyikwaphu ekemu ọbu emebyi; keshinu ị sụru t'e chia ya iphe.”

⁴ Ndu vudonyabe Pọlu asụ iya: “Chaa! ?Tị madu l'ọo eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja bẹ ịiko ọnu ẹge ono?”

⁵ Pọlu asụ: “Aa; wakwa ẹka-l'alị; unwunna iya. Ya te shikwa maru l'ọ bụ iya bụ eze onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja. L'e dekwaru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: ‘T'ẹ b'i kfukwaru ndu achị ndibe unu ẹjo okfu.’ ”

⁶ Tọ dụ iya bụ; Pọlu amawarụphu ị ndzuko ndu ogbo ikpe ono dụ ụzo ẹbo: l'ogbo ndu Sádusii nọ iya; ogbo ndu Fárisii anọdu iya. Yọ rashia: “Unwunna iya; ya yikwa l'ogbo ndu Fárisii. Ndu muru iya nụ eshikwaphu l'ogbo ndu Fárisii. Iphe e gude ekpe iya ikpe bụkwa ị ya ele ẹnya ị ndu nwụhuru anwụhu bẹ Nchileke e-me ujiku lanụ t'ẹphe teta nọdu ndzụ.”

⁷ Ekfutsuta, ookfutsuta iphe ono; ndu ogbo kẹ Fárisii; mę ndu ogbo kẹ Sádusii awata ọswo ụswo. Ogbo ikpe ono ekekahu onwẹphe ẹbo; ⁸ kẹle ndu kẹ Sádusii sụru ị Nchileke t'emedu ndu nwụhuru anwụhu t'ẹphe teta nọdu ndzụ ọdo; sụ l'unwu ojozi-imigwe ta nọdu; to nwe ndu ọdo, ẹ te egudejedu ẹnya phua, nonu. Obenu ị ndu kẹ Fárisii tuko iphe ono kwetakota. ⁹ Ndu ọphu atulee wọwowo aka nshinu eje. Ndu ezije ekemu; ndu ọphu bụ ogbo kẹ ndu Fárisii aharu gbeshi ekfushi iya ike: “L'ẹ to nweudu iphe dụ ẹji, ẹphe maru, nwoke-wa meru! ?A maru bụ maa; tọo ojozi-imigwe kfujewaru nụ iya?”

¹⁰ A nṣonyaa; ʋswo ɔbu akaria ɛka; k'ɔphu eze onye ishi ndu soja ono tubesu l'ɛphe alakashiwa Pɔlu nanu nanu. Yɔ sʋ tɛ ndu soja iya ye ishi je akpufuta Pɔlu; kpɔbata lɛ mbareke ndu soja ɔdo.

¹¹ Yo be l'ɛnyashi iya; Nnajiufu, bu Jisɔsu abya evudonyabe Pɔlu; sʋ iya: "Gudekpelekwa iya phʋ ɛge iigude iya; Pɔlu! Ọ kwa ɛge i gbaru ɔdzori iya lɛ Jerúsalemu l'ɛke-a bu ɛge i jefutaje je agbaaru iya ɛya lɛ Rómu."

Aachi idzu ishi Pɔlu

¹² Nchi abɔhulephu; ndu Ju abya edzukobe; ria nte l'ɛphe te eridu nri; to nwe iphe ɛphe a-ngu; ɛ ba bu l'ɛphe gburu Pɔlu. ¹³ ɛphe karikwaru ʋkporo madzʋ labʋ; mbʋ ndu ono, chʋru idzu ono. ¹⁴ ɛphe abyakfutashia ndu ishi ndu achijeru Nchileke ɛja; mɛ ndu bu ɔgurennya ndu Ju; bya asʋ ɛphe: "ɛphe riakwaru nte l'ɛphe ta akpadu nri l'ɔnu; ɔphu ɛphe 'etsudu okoro l'ɔnu; ɛ ba bu l'ɛphe gburu Pɔlu. ¹⁵ Ọo ya bu; t'unu lɛ ndu ɔgbo ikpe zia eze onye ishi ndu soja Rómu t'o dutaru unu Pɔlu. Unu mee ya t'o tubesu l'unu eme t'unu jifua ya aji. ɛphe a-kwabɛ; gbua ya l'uzo tɛmanu yo rua ɛke-a."

¹⁶ Ya ndono; nwata okoroɔbya lanʋ, bu nwunne Pɔlu kɛ nwanyi bɛ muru iya nu anʋa k'ɛjo idzu ono; kwe bahʋ lɛ mbareke l'ɛke ono je ekfuaru iya Pɔlu. ¹⁷ Pɔlu abya ekua onye ishi ndu soja lanʋ; sʋ iya: "T'o duta onye-wa jekfu eze onye ishi ndu soja. L'o nweru iphe, oo-kfuru iya." ¹⁸ Onye ishi ndu soja ono eduta iya jekfushia eze onye ishi ndu soja ono; je asʋ iya: "L'ɔ bu onye mkpɔro ono; mbʋ Pɔlu; bɛ kuru iya nu; sʋ t'e dutaru ngu nwokoroɔbya-a; l'o nweru iphe du mkpa, oo-kfuru ngu."

¹⁹ Eze onye ishi ndu soja ono abya eduta iya je anɔdu iche; jia ya l'edomi: "Nanu ɛge ɔ du?"

²⁰ Yɔ sʋ iya: "Lɛ ndu Ju chʋru idzu l'ɛphe a-sʋ ngu t'i duta Pɔlu dufutaru ndu ɔgbo ikpe echile; lɛ ndzuko ɔgbo ikpe achoro t'ɛphe jifua ya aji. ²¹ Ọlobu; ba angakwa nchi; l'o nwekwaru ndu, kariru ʋkporo unwoke labʋ, e-ke l'uzo; kwabɛru iya. ɛphe riakwaru nte l'ɛphe te eridu nri; to nwe iphe ɛphe a-ngu; ɛ ba bu l'ɛphe gburu Pɔlu. Nta-a bɛ ɛphe kwabɛkwaru akwabɛ; t'ɛphe nʋa olu ngu lɛ ee-duta iya-a bya."

²² Eze onye ishi ndu soja ono asʋ nwata-okoro ono t'ɛ b'ɔ dukwa onye ɔo-kfuru lɛ ya dowaru iya ɛya; sʋ iya t'ɔ lawaru. Yɔ lashia.

Edu Pɔlu edujeru nnajiɔha, bu Filikusu

²³ Eze onye ishi ndu soja ono abya ekua ndu ishi soja iya ɛbo; sʋ ɛphe: "Unu gʋta ʋkporo ndu soja iri; unu agʋtakwaphu ʋkporo ndu inya ɛto lɛ ndu inya iri; mɛ ʋkporo ndu arwa iri ɔdo, bu ndu a-chʋru ara. Unu kwakɔbe ɛphe k'ɔje Sizaríya l'ori nri-ɛnyashi ntanʋ-a. ²⁴ Unu hakwaruphu inya mekwaaru Pɔlu, ɔo-nɔdu agba t'unu duru iya je anʋ nnajiɔha, bu Filikusu lɛ chʋriri werere." ²⁵ Eze onye ishi ndu soja ono abya edee ɛkwo; sʋ:

²⁶ "Kulɔdiyosu Lísiyasu ede iya anʋ Nnajiɔha, bu Filikusu. Ya ekele ngu. ²⁷ L'oo bu ndu Ju guderu nwoke-wa l'eme t'ɛphe gbua ya. A nṣonyaa; ama abya agbaaru iya l'ɔ bu nwa Rómu. Ya egude ndu soja iya je anafu iya ɛphe. ²⁸ Ya emelaha tɛ ya maru iphe o meru, kparu iphe ɛphe guderu iya. Ya eduru iya jekfu ndzuko ndu ɔgbo ikpe ɛphe.

29 Ya aphaa l'iphe o meru ta budu iphe du ke t'a kfu-gbua ya akfu-gbu; ophu o dukpoduanu ke t'a tua ya mkporo. Iphe ephe ekfu l'o meru bu okfu ke ekemu ali ndu Ju. 30 Ya anua le ndu Ju chiru idzu t'ephe gbua ya l'uzo; su t'e gude iya byakfuta ngu-wa. Ya asu ndu obu, ekfu iphe o meru obu t'ephe byakfuta ngu bya ekfu iya l'ifu ngu."

31 Ndu soja ono abya emee ege e ziru ephe. Ephe egude Polu jee l'enyashi ono jeye le Antipatirisu. 32 Yo be echile iya; ndu soja ndu ophu gude okpa alaphushia azu le mbareke. Ndu onanu, gude inya ono eduru iya jeshia. 33 Ephe edurua ya Sizariya; bya eworu ekwo ono nu govano; duru Polu ye iya l'eka. 34 Govano aguebe ekwo ono; bya aji Polu eke, a muru iya. Yo nulephu l'o bu onye Silisiya; 35 su iya: "L'i-yewaru onu teke ndu ebo ngu ibo rutaru." Yo su t'e je edobe Polu l'ufu-eze Herodu; che iya nche.

24

Ibo, ebo Polu

1 A nulephu abali ise; Ananiasu, bu eze onye ishi ndu achijeru Nchileke eja; me l'uphodu ndu bu ogurenya l'ogbo ikpe ndu Ju; ephe l'onye loya, aza Tetalosus ayiru jeshia Sizariya. Ephe erua; bya atuko iphe ephe suru le Polu meru dokotaru govano Filikusus. 2 A bya ekua Polu; Tetalosus awata okfu iphe, ephe suru l'o meru; su:

"Onye-okfu-l'oha, bu Filikusus. O bu ege i doberu eka achi ayi meru iphe nchi du ayi ndo. O bu enya, i kwaru meru iphe a gbanweshitsuaru iphemiphe obule ono, a gbanweshiru ono t'o duru ayi le mma. 3 Ayi ekele ngu ekele l'ekemeke obule ke iphemiphe obule ono, i meru ayi ono. 4 Ya te ejekwaru ngu ru okfuru ogologo okfu. Iphe ya aru ngu; byiko; bukwa t'i kweru nua iphe-a, ephe abyaru ngu ekfuru-wa. Ephe e-gbulekwaru ngu iya phu mkipirikpi. 5 Nwoke-wa be ephe phuwaru l'o bu onye emeje t'ejo iphe tsa nwunne. Okpaje utsu l'iphe bu eke ndu Ju no le mgboko mgburumburu. Oo yebedua bu ishi ndu ejo ogbo ono, bu ogbo ndu Nazaretu. 6 O seru ege ya e-shi merushia eze-ulo Nchileke; ayi egude iya t'ayi kpee ya ikpe l'ege ekemu-ali ayi kfuru. 7 Obenu l'eze onye ishi ndu soja, bu Lisiasu bya eye iya eka; gude ike nata iya ayi; 8 su te ayibe ndu, guderu iya nu bya l'ifu ngu. I-jiya ya aji be i-phuwaru iphe obu, ayi ekfuru ngu l'o meru obu." 9 Ndu Ju ophunanu eye iya eka; su l'iphe Tetalosus kfuru bukota oswi-okfu.

Polu edofu onwiya l'ifu

Filikus

10 Govano abya epheeru Polu eka t'o watawaru oye onu. Polu asu iya:

"Le ya marua l'i shiwa keshinu afa olemole ophu sweru nu noduta l'ishi ikpe l'ali-a. Oo ya meru iphe ehuru beberu ats'o iya ena te ya dofu onwiya l'ifu ngu. 11 E to karikwaa abali iri l'ebo, ya jeru Jerusalemu obaru Nchileke eja. Jikwaa ephe t'a maeduru: ?bu iya ejo-ire. 12 Ndu Ju te nwekwa teke ephe phuru l'o nweru onye yele iya atu ntutego; to nwe eke, ephe phuru, ya kparu utsu, ada l'ime eze-ulo Nchileke; m'o bu l'ulo-ndzuko ephe; odudu buru l'ime mkipukpu. 13 Odo bukpoonu t'ephe koshi l'ibo ono, ephe boshiru iya ono nweru ophu bu oswi-okfu. 14 Ophu ya kweru bu le ya abaru Nchileke

ndiche ayi p̄h̄e ẹja lẹ Ẹzo Nnajiufu ono, ẹp̄he ekuje ẹjo ọgbo ono. Ya t̄ukokwaruphu ip̄hemip̄he ọbule, e deru l'ẹkwo ekemu M̄osisu; m̄e l'ẹkwo ndu nk̄fuchiru Nchileke kweta. ¹⁵ Ọ kwa ip̄he ndu-wa ele ẹn̄ya iya b̄e ya elek̄waphu ẹn̄ya iya, b̄u iya b̄u lẹ Nchileke e-mekochaa mee onyemonye ọbule t'ọ shi l'ọnwu teta n̄odu ndzu: m̄e ndu ọma; m̄e ndu ẹjo ip̄he. ¹⁶ Ẹzo b̄uru ip̄he ono b̄e ya ekebeje ẹhu eme t'obu ba nma iya ik̄pe l'ifu Nchileke; m̄e l'ifu madz̄u.

¹⁷ “T̄o d̄u iya b̄u; ya an̄oḗbe afa olemole l'ẹke ọdo; bya alata al̄i iya t̄e ya wolataru ndu al̄i iya okpoga, eegude eyeru ẹp̄he ẹka; m̄ek̄waphu t̄e ya bya egwooru Nchileke ngweja. ¹⁸ Ọ kwa l̄e ya metsuaru ns̄o, tso ngweja ono b̄e ndu Ju, haru shi Ẹsh̄iya lata ph̄uru iya l'ogbodufu eze-ulo Nchileke l'ẹke ono. Ẹ to nwekwa ndu ẹp̄he l'iya yi; to nwe utsu, ya kpatsuru l̄e mk̄p̄uk̄pu. ¹⁹ Ọ kwa ndu Ju ono, shi Ẹsh̄iya ono b'ọ gbaru t'ẹp̄he bya l'ifu ngu l'ẹke-a; bya ek̄fu-a ip̄he ẹp̄he s̄uru l̄e ya meru ọbu; m'ọ -nweru ip̄he ẹp̄he e-k̄fu. ²⁰ Ọdo b̄u t̄e ndu-wa, n̄o l'ẹke-a kfunua ẹjo ip̄he ọbu, ẹp̄he ph̄uru ya meru, b̄uk̄po ip̄he e ḡega nma iya ik̄pe teke ono, a j̄iru iya aj̄i l'ifu ndzuko ndu ọgbo ik̄pe ẹp̄he ono; ²¹ gbahakwaa ip̄he lan̄u ono, ya n̄ok̄wa-a l'ifu ndzuko ndu ọgbo ik̄pe ono k̄fushia ike; s̄u: 'L'ip̄he unu gude ek̄pe iya ik̄pe ntan̄u-a b̄uk̄wa l̄e ya kweru l̄e Nchileke e-mekochaa mee ndu nw̄uhuru anw̄uhu t'ẹp̄he shi l'ọnwu teta n̄odu ndzu.' ”

²² T̄o d̄u iya b̄u; keshinu F̄ilikusu mak̄otawaru k̄e Ẹzo Nnajiufu ono ọhuma; ȳo s̄u t'ẹp̄he la; l̄e ya e-k̄pe ik̄pe ono teke eze onye ishi ndu soja, b̄u L̄is̄iyasu byaleruphu. ²³ Ẹzo s̄u t̄e onye ishi soja ndu R̄omu, P̄olu n̄o l'ẹka letakwa iya ẹn̄ya ọhuma. Ọlobu; t'ọ hakwaa ya t'ọ t̄usaru ẹhu; t̄e ndu ọnyà iya byaj̄e t'ẹp̄he l'iya j̄ia; t'ẹp̄he jejeru iya ip̄he b̄u mk̄pa iya.

P̄olu ek̄fu ok̄fu l'ifu F̄ilikusu; m̄e Durus̄ila, b̄u nyee ya

²⁴ A n̄olephu abal̄i olemole; F̄ilikusu eduru nyee ya, b̄u Durus̄ila, b̄u nwan̄yi Ju byatashia. Ẹzo bya ezi; e je ekua P̄olu. Ẹp̄he angaberu iya nch̄i; yo k̄fulahaa k'oworu onwonye ye l'ẹka Kur̄ayisutu, b̄u Jis̄osu. ²⁵ P̄olu ek̄fukwadua ok̄fu k̄e odobe ẹka ndoo; k̄e ọkpadeje onwonye; m̄e k̄e mb̄oku ik̄pe, abya n̄u; F̄ilikusu ats̄ulahaa egvu. Ẹzo s̄u iya t'ọ jewaru k̄e nta-a; l̄e ya e-ku iya-a ọdo teke Ẹzo d̄u iya. ²⁶ Ip̄he o shi ari b̄u l̄e P̄olu a-n̄u iya ẹka-az̄u. Ẹzo b̄uru iya meru ip̄he ọobuje: nta-a nta-a; yo kua P̄olu t'ẹp̄he b̄o Ẹja.

²⁷ A n̄olephu afa lab̄u; F̄ilikusu al̄ufu l'ọkwa iya; nwoke ọdo, ẹpha iya b̄u P̄oshosu F̄esutosu abya an̄o-chia ẹn̄ya iya. F̄ilikusu aparu P̄olu haa l'ulo-mkp̄oro; l'ẹke oome t'ọ mee ip̄he d̄u ndu Ju mma.

25

P̄olu ek̄fu l'ọo eze ndu R̄omu e-k̄pe ik̄pe iya

¹ A n̄olephu abal̄i ẹto k'ophu F̄esutosu lak̄futaru ndu ono, ọ b̄u nnajīoha ẹp̄he ono; yo shi l̄e Sizariya jeshia Jerus̄alemu. ² E rua ẹke ono; ndu ishi ndu ach̄ijeru Nchileke ẹja; m̄e ndu ishi ndu Ju abya ek̄fulahaaru iya ip̄he ẹp̄he s̄uru l̄e P̄olu meru. Ẹp̄he ar̄o ya; ³ t'ọ meeru ẹp̄he ip̄he-oma, b̄u iya b̄u t'ọ mee t̄e P̄olu lata az̄u l̄e Jerus̄alemu. Ẹp̄he ach̄ikwanu idzu ono t'ẹp̄he kee l'uzo; gbua P̄olu. ⁴ Obenu l̄e F̄esutosu s̄uru ẹp̄he l̄e P̄olu n̄ok̄wa l̄e mk̄p̄oro l̄e Sizariya. “L̄e ȳeḗbedua, b̄u

Fésutosu habewaa nwanshì; ya alaphushia azụ l'èke ono. ⁵ Tẹ ndu ishi unu tsoru iya je Sizaríya; ọ -bùru l'o nweru iphe dọ ẹji, o meru; t'ẹphe bya ekfua ya l'èke ono."

⁶ Ẹphe lẹ Fésutosu anọo iphe dzuru abalì ẹsato m'ọ bụ abalì iri l'èke ono b'ọ ladeṛu Sizaríya. Yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya; yo je anọdu l'ulo-ikpe; bya asụ t'e dubata Pọlu. ⁷ Pọlu abatalephu; ndu Ju, shi Jerúsalemu abya akpo-pee ya mgburumburu; kfushilaha igweligwe akpamara, ẹphe sùru l'o meshiru. Ophu tọ dọ ophu ẹphe duru ike koshi l'ọ bụ oswi-okfu m'ọo nanu. ⁸ Pọlu abya edolaha tẹ ya dofu onwiya; sù: "L'ẹ to nwekwa teke ya kfuswejeru ekemu ndu Ju; ophu ọ dukwa teke ya kfuswejeru eze-ulo Nchileke; ọ dudu bùru Síza."

⁹ Fésutosu emelaha tẹ ya mee iphe dọ ndu Ju mma; bya asụ Pọlu: "Ọ dọ ngu mma t'i je Jerúsalemu t'e kpee ngu ikpe iphe-a, ẹphe sùru l'i meru-wa l'ifu mu l'èke ono?"

¹⁰ Pọlu asụ iya: "Lẹ ya vudo-wa l'ifu ọgbo ikpe k'eze ndu Rómu, bukwanu iya bụ ẹke gbaru t'e kpee ya ikpe. Nggubedua l'onwongu maru l'ẹ to nwedu ẹjo iphe ya meru ndu Ju. ¹¹ Kẹle ndẹge ya meru ẹjo iphe; metakwanu iphe gbaru kẹ t'e kpee ya nkfugbu; mẹ ya asụ: ?ya atsuhunu egvu anwuhu. Obenu lẹ teke iphe ẹphe sùru lẹ ya meru ta bọdu oswi-okfu; b'ẹ to nwekwa onye ha kẹ tẹ ya kpuru iya nọ ẹphe. Iphe ya kfuru bụ tẹ ikpe iya laa l'ifu Síza."

¹² Tọ dọ iya bụ; Fésutosu yele ndu ọgbo ikpe ono efogbatsua ishi; yo sù Pọlu: "Lẹ keshinu ị sùru tẹ ikpe ngu laa l'ifu Síza; bukwa l'ifu Síza ono bẹ ii-je."

*Pọlu nọ l'ifu Agírípa;
mẹ Baníisu*

¹³ Yo be ujiku lanu; onye eze, ẹpha iya bụ Agírípa; mẹ nwunne iya kẹ nwanyi, ẹpha iya bụ Baníisu abya Sizaríya t'ẹphe kele Fésutosu. ¹⁴ Ẹphe anọlephu abalì olemole l'èke ono; Fésutosu abya eworu kẹ Pọlu kọoru Agírípa. Yọ sù iya: "L'o nweru nwoke, Fílikusu haru iya l'ulo-mkpọro. ¹⁵ Teke ya jeru Jerúsalemu; bẹ ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; mẹ ndu bụ ọgurennya ọgbo ikpe ẹphe kfulahaaru iya ẹjo iphe ẹphe sùru l'o meshiru. Ẹphe asụ tẹ ya nmaa ya ikpe.

¹⁶ "Ya asụ ẹphe l'ẹ tọ bukwa ome-l'alì ndu Rómu t'a kpuru onye bọlephu ibo bẹ eebo iya; nọ; l'ẹ-ba bụ lẹ yele ndu ọdaru ẹphe l'iya nọ ifu l'ifu t'o doo ẹnya; mbụ iphe ọbu, a sùru l'o meru ọbu. ¹⁷ Yo be mbọku, ẹphe dzuru l'èke-a; ya te jekpohee ọkpo ọkfu. Ya ejeshiwaphu l'ulo-ikpe ono lẹ nchi-ta-abọhu iya; sù t'e je edubata nwoke ọbu. ¹⁸ Ndu, ebo iya ibo egbeshi; tọ dọ ẹjo iphe, ya shi arì l'o meru, nweru ophu ẹphe sùru l'o meru. ¹⁹ Iphe ẹphe kfuleruphu aburu okfu ọzo, ẹphe abajeru Nchileke ẹja; mẹ kẹ onye ọbu, a sùru l'ẹpha iya bụ Jisosu, nwuhuwaru nọ; obenu lẹ Pọlu sùru l'ọ nọo ndzụ. ²⁰ Ya ta ma iphe ya e-me l'okfu, dọ ẹge ono. Ya ajía Pọlu tẹ ya maru: ?ọ dọ iya mma t'o jee Jerúsalemu t'e kpee ya ikpe iphe ẹphe sùru l'o meru ọbu l'èke ono? ²¹ Pọlu ajíka; sù t'e che iya nche jeye teke eze, bụ Síza e-kpe iya ikpe. Ya ekwe; sù t'e che iya nche jeye teke ya e-zi iya t'o jekfu eze, bụ Síza ọbu."

²² Agírípa asụ Fésutosu: “Ọ dukwa iya t'a sụ lẹ ya nuru olu nwoke-wa l'onwiya kwaphu.” Fésutosu asụ iya t'ọ haa; echile bẹ ọo-nụ-a olu iya.

²³ Yo be nchi-ta-abọhu iya; Agírípa yẹle Banísu abya akwakpẹlephu onwẹphe ọgbodo ngwa ndu eze. Ẹphe abya abahụ l'ulo-ikpe ono ẹphe l'eze ndu ishi soja; mę ndu, a maru ẹpha ẹphe lẹ mkpukpu ono. Fésutosu abya ezi teke ono t'e je eduta Pọlu dubata. ²⁴ Fésutosu awata okfu; sụ: “Ọnyibe, bụ Agírípa; mę unubẹ ndu, nọkota l'ẹke-a; unu lekwa nwoke-wa, iphe bụ ndu Ju mgburumburu: ndu ọphu nọ l'ẹke-a; mę ndu ọphu nọ lẹ Jerúsalemu tukuroru echi ichi iya-a. Ẹphe echi mkpu sụ t'ẹ b'ọ nọduhe ndzụ. ²⁵ Obenu l'ẹ to nwedu iphe ya phuru, o meru, bụkwanu iphe dụ kẹ t'e gude kpee ya nkfugbu. Keshinu o gude ọnu iya sụ tẹ ikpe iya la l'ifu eze, bụ Síza; bẹ ya sụkwaru lẹ ya e-zi t'e dulaaru iya Síza ọbu. ²⁶ Obenu lẹ ya ta madu iphe bụ iphe, ya e-deru eze, bụ Síza l'ẹkwo l'ọo iphe o meru ndo-ọ. Ọ kwa iphe kparu iphe ya dufutaru iya unu ndono; dufutaru ngu iya nggubedua gẹdegede; Eze Agírípa; k'ọphu ọo-bụkwanuru: e -leebe ẹnya l'ikpe-a; ya amakwanuru iphe ya e-de. ²⁷ L'ọ dukwa yẹbedua l'ọ bụ umere onye eswe; mbụ mę ya -sụ t'e duru onye mkporo je; lẹ ya ẹ-be koshi iphe a suru l'ọo iphe o meru.”

26

Pọlu edofu onwiya l'ifu Agírípa

¹ Agírípa abya asụ Pọlu: “A haakwaru nta-a t'i doo nke ngu; i -makwaru iphe ii-do; dokwaa ya.” Pọlu abya apalia ẹka; kele iya ekele; bya awata edodo; sụ:

² “Eze, bụ Agírípa; ẹhu atso iya ẹna l'i kweru tẹ ya vudo ngu l'ifu; kfu okfu; dofu onwiya nta-a l'iphemiphe ọbule, ndu Ju suru lẹ ya eme. ³ Iphe ẹhu atso iya ẹna bụ l'i maru ome-l'alí ndu Ju ọhuma; bya amaru iphe ẹphe anọduje adzokashi. Byiko; ngabẹkpelekwaphu nchi ọhuma l'iphe-a, ya abya ekfukfu-wa.

⁴ “Iphe bụ ndu Ju mgburumburu makotaru ẹge ndzụ iya du shitakpoo teke ya bụ nwata; kele ya shilephu l'odungu buru l'alí iya mę lẹ Jerúsalemu. ⁵ Ẹphe makwaruphu; m'ọ -bụkpooru nụ l'ẹphe e-kweta gbaa ekebe iya; lẹ ya shilephu l'odungu gbaru l'ogbo ono, katsukpo ọtube nvo l'ekemu Nchileke ayi ono, bụ iya bụ ọgbo kẹ ndu Fárisii. ⁶ Nta-a bẹ ya vudo l'ẹke-a; eekpe iya ikpe; okfu lẹ ya ele ẹnya iphe ono, Nchileke kweru nna ayi oche phẹ ụkwa lẹ ya e-me ono. ⁷ Ọo iphe ono, o kweru ụkwa iya ono bẹ ikfu iri l'ẹbo ndibe ayi phẹ elekpoo ẹnya iya; gude ẹhu-anmanma iya abaru Nchileke ẹja: eswe l'enyashi. Nta-a Ọnyibe; bẹ ndu Ju suru lẹ ya mesweeru; okfu lẹ ya ele ẹnya iphe lanu ono. ⁸ ?Bụ ngunu kparu iphe ọotsu unubẹ ndu Ju l'ẹhu okweta lẹ Nchileke e-me ndu, nwuhuru anwuhu t'ẹphe shi l'onwu teta nọdu ndzụ?

⁹ “Yẹbedua l'onwiya shikwaphu tubesu lẹ ndege o nweru iphe ya e-me; gude mebyia iphemiphe ọbule, lakpooru lẹ kẹ ẹpha Jisusu, bụ onye Názaretu mę ya emekwaa ya. ¹⁰ Ono bụ iphe ya meru lẹ Jerúsalemu. Ya jeru je anata ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja ẹkwo, ekoshi l'ọo ẹphe ziru iya. Ya ẹje akpọtatsua igweligwe ndu kẹ Kuráiyisutu; tushia ẹphe mkporo. Teke e kperu ẹphe nkfugbu; ya

azụa mgbede l'ọ dụa mma t'a kfugbua ẹphe. ¹¹ Ugbo olemole bẹ ya zitsuaru; e chia ẹphe iphe l'iphe bụ ụlo-ndzukọ ndu Ju; ẹge ee-shi t'ẹphe sụ l'ẹphe te kwetahedu iphe ono, ẹphe kwetaru ono. Ẹphe shi dụ-tabe iya ẹji; k'ọphu bụ lẹ ya shi egbeshije jeshia alị ọdo je ẹphe egude."

Pọlu akọ ẹge ndzụ iya shi gbanwee

¹² "Yọ bụru iphe ono meru iphe ya tųgburu jeshia Damásukọsu. Ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja ekwe tẹ ya je; yọ bụru ẹphe bẹ ya gbabẹru ọkpa je. ¹³ Ya ndono; Onyibe; yọ bụru l'echi oke-eswe lẹ ya nọ l'uzo bẹ ya phuru iphoro, ka ẹnyanwu, nọ 'akpamigwe ogbu nwii. Yọ nọ-pee ye lẹ ndu yẹ l'iya yi mgburumgburu. ¹⁴ Ayi adakọta gbaragadangu gbaragadangu l'alị. Ya anụa olu, e gude okfu Araméyiku eku iya: 'Sọlu! Sọlu! ?Bụ ngunu meru iphe iikpa iya ẹhu? Ọ kwa onwongu bẹ iimebata. Ishi iya aburu l'ọ dulekwaphu l'ọ bụ eswi, emeka onwiya iphe; l'ẹke ọogba achị lẹ mkpirikpi-oshi, onye nwe iya nọ gude achị iya.' ¹⁵ Ya aji iya: "?Bụ onye b'i bụ; Nnajiufu?" Nnajiufu asụ iya: 'L'ọo ya bụ Jisọsu, onye ya akpa ẹhu.' ¹⁶ Wo mu: "Tẹ mu gbeshi vudo evudo. Iphe kparu iphe ya abyakfuta mu bụ tẹ ya gụa mu lẹ ndu ejeru iya ozi. Sụ tẹ mu je ekfukashiaru ndu ọdo iphe-a, mu phuru lẹ kẹ nk'ia ntanụ-a; ọdo bụ iphe ya e-koshi mu l'uzo ifu. ¹⁷ Ya a-dzofuta mu l'ẹka ndu Ízurelu; mẹ l'ẹka ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju, bụ iya bụ ndu ya ezi mu tẹ mu je alị ẹphe. ¹⁸ Mu e-je emee t'ẹphe mụsaa ẹnya; k'ọphu ẹphe e-shi l'ọchi lufuta bata l'iphoro; mẹ k'ọphu ẹphe e-shi l'ẹka Sétanu lufuta byakfuta Nchileke. Ọo ya bụ; ẹphe k-welephu l'ọo ya bụ Nnajiufu ẹphe; Nchileke aguaru ẹphe nvụ l'iphe dụ ẹji, ẹphe meru; guru ẹphe yekobe lẹ ndu ọphu ọ fọtaru t'ẹphe bụru ndibe iya.'"

Pọlu ekfu k'ozì iya

¹⁹ "Ya ndono; nggube Eze, bụ Agirípa; ya ta jikakwa ome iphe ono, ya nuru ono teke ono, ya phuru àphù ono, shi l'imigwe ono. ²⁰ Ya vu ụzo jee Damásukọsu; bẹ ya jederu Jerúsalemu; mẹ alị Judíya mgburumgburu bẹ ya bya adzọbe jeshia alị kẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju. Ishi iya aburu tẹ ya karu ẹphe t'ẹphe taa onwẹphe ụta iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru; ghaa umere lakfuta Nchileke. Sụ ẹphe t'ẹphe meje iphe, e-koshi l'ẹphe mewaru ẹge ono l'oswiya. ²¹ Ọ kwa iya kparu iphe ndu Ju guderu iya l'ẹke ya nọ l'eze-ulo Nchileke; ese t'ẹphe gbua ya. ²² Obenu lẹ Nchileke eyekpelekwaru iya phụ ẹka byeye ntanụ-a. Ọ kwa iya kparu iphe ya bya evudo l'ẹke-a; l'agba ekebe t'onnyemonye ọbule nua ya: nwata mẹ ọgurennya; ya te ekfu iphe ọdo; gbahaa iphe ono, Mosisu mẹ ndu nkfuchiru Nchileke kfuru sụ l'oo-me ono. ²³ Ẹphe suru lẹ Onye Ndzọta ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono jefutaje iphe-ẹhuka. E -meebe; yọ bụru iya a-bụ onye Nchileke e-vuru ụzo mee t'ọ shi l'onwu teta nọdu ndzụ; bya ekfukashiaru ndu Ju mẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju l'ọo ya bụ iphoro, Nchileke e-shi dzọta ẹphe."

Onu, Agirípa eye

²⁴ Pọlu edonyalephu iphe ono; Fésutosu arangarahu; sụ iya: "Pọlu; ọ bụ ọgvu eme ngu! Ọ bụ oke ẹkwo, i guru agba ngu ishi gharaghara!"

²⁵ Pọlu asụ Fésutosu: "Onye-ukfu-l'ọha; ọgvu te emekwa iya. Iphe ya ekfu dokwaru iya ẹnya; bya abụkwaruphu oswi-okfu. ²⁶ ?Tọ bụdu

Agírípa ndọ-ọ! Iphe-a, ya ekfu-wa b'ọ makọtahaakwaru ọhuma. Ya ekfukwaru iya phụ unu hoo haa; kẹ l'ọ dokpooru yẹbe Pọlu ẹnya l'ẹ to nwedu iphe ono ọphu ẹ tọ nùhaadua; keshinu ẹ to nwedu ọphu e meru l'edomi. ²⁷ Nggube Eze, bụ Agírípa: ?I kwetaru iphe ndu nkfuchiru Nchileke kfulu? Ya makwaru-a l'i kwetaru!"

²⁸ Agírípa asụ Pọlu: " ?I tubesu l'ọ bụwaphu ẹge ono bẹ i-kfutakebewa iya phụ tẹ ya bụru onye kẹ Kuráýisutu?"

²⁹ Pọlu asụ iya: "M'ọ bụ nta-a-o; m'ọ bụ l'ọo nọ ọdu-o; iphe ya ekfu anụ Nchileke bụ tẹ nggu lẹ ndu-wa, nọkota l'ẹke-a, anụ iphe-a, ya ekfu ntañ-a bụru iphe ya bụ; kpachikwa kẹ mkpakọbe-wa, a tūru iya-a."

³⁰ Yo kfuebelephu ẹge ono; eze, bụ Agírípa; govano; mẹ eze-nwanyi, bụ Baníisu atụko wụ-lihu wufu. ³¹ Ẹphe alufulephu tuko kfulahaaru ibe ẹphe lẹ nwoke ono te metakwa iphe okfu k'oje mkpọro; ọphu ọ bụru kẹ akfugbu. ³² Agírípa asụ Fésutosu: "Ndege nwoke-wa ta sụwaru tẹ ikpe iya laa l'ifu Síza; mẹ aa-ga ahakwa iya t'ọ la."

27

Pọlu nọ l'ugbo-mini eje Rómu

¹ Yo be teke a chíru iya; yọ wụkoo l'ayi a-nọ l'ugbo eje Ítali; e woru Pọlu yele ndu mkpọro ọdo ye Júliyọsu, bụ onye ishi ndu soja Rómu, l'achị ụkporo ndu soja ise l'ẹka. Onye ono bụ onye ishi ndu Ọgbo soja Ọgósutosu. ² Ayi atụko baa l'ugbo-mini, shi Adaramítiyọmu l'abya oje ọdu ugbo-mini, nọgbaa lẹ nkụpe-nkụpe mini alí Ẹshiya. O nwekwaruphu nwoke Masedóniya, a mụru lẹ Tesalonáyika, ẹpha iya bụ Arisutákọsu, ayi l'iya tuko nọdu l'ugbo ono; tųgbua. ³ Yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya; ayi erua Sayídónu. E rua ẹke ono; Júliyọsu ekweta tẹ Pọlu je ekeletsua ndu ọnyà iya phe; k'ọphu ẹphe a-nutsua ya unwu iphe bụ mkpa iya. ⁴ Ayi eshikwa l'ẹke ono tųgbua ọdo. Phẹrephere eshi ayi ishifu. Yọ bụru iya meru iphe ayi tųgburu kwaseru ọzo ẹnyanwu-ahata l'uzo ikfuli Sáyipurọsu ibiyia ọphu phẹrephere t'ephedu. ⁵ Ayi egude ugbo ono dabua mini Sílísiya; mẹ Pamfíliya; bya abata l'ọdu ugbo Máyira lẹ Lísiya. ⁶ E rua ẹke ono; onye ishi soja ono aphua ugbo-mini, shi Alẹguzándiriya l'eje Ítali. Yọ chíru ayi ye iya.

⁷ Ayi atọkpelephu nwẹhu abalị olemole; gude iya l'eje. Yọ tsụkpoo ayi l'ẹhu bẹ ayi ruru iku Náyidọsu. Phẹrephere te kwehekpoo t'ayi shia ono. Ayi agozia; shia ọzo ikfuli Kírítu l'ifu iya kẹ Saamóni. ⁸ Oshi mgboro Saamóni ono atսkpoo ayi l'ẹhu. Ayi abya ekebekpoo ẹhu bẹ ayi ruru ẹke, eeku Ọdu Ugbọ-ọma. Ẹke ono bẹ dụwa ntse lẹ Lásiya.

⁹ Ayi eshi ẹge ono nọo anọno l'ẹke ono; k'ọphu ayi nọru jeye teke ije-ugbo atsụje l'ẹhu. Ayi abya anọ-swetakwaphu teke ndu Ízurelu emeje ome-l'alí ọswi aswíswi. Tọ dụ iya bụ; Pọlu anmaaru ndu ugbo ono; mẹ ndu soja ẹphe ọkwa; sụ ẹphe: ¹⁰ "Ndu mu; iphe ya phuru bụ l'ije-ugbo ayi-wa e-mekochaa dụ ẹhuka nshinu. Ẹ tọ bụlekwa l'ivu, nọ l'ugbo-wa; mẹ ugbo l'onwiya a-la l'iyi; ayibedua a-lọkwa ishi ayi alọlo." ¹¹ Yọ bulerua iphe onye ishi ugbo; mẹ onye nwe ugbo kfulu bẹ onye ishi ndu soja ono nuru. Ẹ tọ kfubeduru ọswa yee ọnu l'okfu kẹ Pọlu. ¹² Keshinu ọdu ugbo-mini ono ta bụdu ẹke aa-nọ-ghe l'oge winta; ọnu aka awụko: t'e shi l'ẹke ono tųgbua; t'a maru: ?mẹ ẹphe

a-dụ ike kpọrua Fínikusu? Fínikusu bụ ọdu ụgbo-mini, nọ lẹ Kirítu. Ẹke eeshije bahụ l'ọdu ụgbo-mini ono dụ ẹbo: nanụ nọ foo ọnu l'e gude ala ụzo ẹka-utara; m'a -nọdu; chebe ifu l'ụzo ẹnyanwu-ariba; ọphu anọdu foo ọnu l'e gude ala ụzo ẹka-ibiyita. Yọ bụru ẹke ono; bẹ ẹphe a-nọ-ghe teke ono, oke oyi atsujẹ ono.

Oke phẹrephere abyakfuta ẹphe l'echi eze ẹnyimu

¹³ Phẹrephere eshi l'ụzo ọhuda wata ophe nwanshị nwanshị; ẹphe ariá l'ẹphe a-dụa ike mekota iya ẹge ẹphe tumberu. Ẹphe alo-lita ọngu;* chee l'ụgbo ono wata ọkpo mgboro mgboro Kirítu. ¹⁴ A nọlephu nwanshị; oke phẹrephere, shi l'ụzo ishi-eli abyatashia. ¹⁵ Oke phẹrephere ono aturu ụgbo ono tųgbua; to kwehe shia ibyiya ono, phẹrephere shi abya ono. Ayi ta mahe ẹge ayi e-me iya. Ayi apaakwaduru iya phụ haa tẹ phẹrephere ono paru ayi tųgbua. ¹⁶ Ayi eswedelephu l'iku nwa ikfuli Káwuda; phẹrephere t'epheshihe ike ẹge o shi ephẹ. Ayi ekeshikpoo ẹhu kpuru nwụgbo kẹ nshị, eeligbabeje l'eze ụgbo chee l'eze ụgbo ono. ¹⁷ A kpubatatsulephu nwụgbo nshị ye l'ụgbo-mini ono; ẹphe abya egude eri kee ụgbo-mini ono mgburumgburu; mbụ kee ya; yo shihu dingu dingu. Ẹphe atsulahaa egvu; wo: ?a maru ụgbo ono te ejedunu je eliru l'eveve mini Líbiya. Ẹphe alo-zita ẹkwa-ụgbo† ono; ụgbo ono atọo ẹhu jelahaa. ¹⁸ Oke phẹrephere ono ephekwapu k'ẹhuka ẹhuka; l'akwanga ayi; k'ọphu a wataru ọchishi ivu, nọ l'ụgbo ono etufashi lẹ mini lẹ nchi-ta-abọhu mbọku ono. ¹⁹ Yo be lẹ mbọku kẹ ẹto ya; ẹphe egude ẹka ẹphe l'onwẹphe mshilahaa iphe e gude mee ụgbo ono etufashi lẹ mini. ²⁰ A nọo abalı olemole; ayi te gude ẹnya ayi phụ ẹnyanwu; m'ọ bụ mkpọ-kpodo. Oke phẹrephere ono te kwe adazita. Yo mee k'ọphu ayi ta arihedu kẹ ndzụ ọdo.

²¹ Ẹphe anọ anọno; to nwe iphe ẹphe riru. Tọ dụ iya bụ; Pọlu egbeshi bya ejekfube ẹphe je asụ ẹphe: "Ndu mu; ndege unu kweru nk'iya; haa ọlufuta lẹ Kirítu mẹ ayi ta ge tufashikwa iphemiphe ọbule-a, ayi tufashiru-wa; mẹ iphe-a, mebyishihuru nụ-wa. ²² Nta-a bẹ ya arọ unu t'obu shihu unu ike. Ẹ to nwekwa m'ọo onye lanụ, ishi iya ephu iya; ọ bụlephu ụgbo-wa a-la l'iyi. ²³ L'ẹnyashi-wa, sweru nụ-wa bẹ ojozi Nchileke; mbụ Nchileke ọphu ya bụ nk'iya; bụru iya bẹ ya ejeru ozi byakfutaru iya; ²⁴ bya asụ iya: 'Pọlu; ba atsushi egvu; l'i jefutaje je evudo l'ifu Síza. Odo bụ lẹ Nchileke e-gudekwaphu okfu ẹhu nggube Pọlu dzọo iphe bụ ndu nggu l'ẹphe nọ l'ụgbo-wa l'ẹphe ha.' ²⁵ Ọo ya bụ; ndu mu; t'obu shihu unu ike. O dokpooru iya ẹnya lẹ Nchileke e-mekota iphe ono ẹge e kfuru iya ẹya l'ọ ha. ²⁶ Obenu l'ọ nweru ikfuli, ụgbo-wa e-je anguru."

²⁷ Ya ndono; yo be l'ẹnyashi kẹ abalı iri l'ẹno ya; oke phẹrephere ono apakwapu ayi akwasẹ lẹ mini Mediterėniyanu ono. Yo rudelephu echi-abalı; ndu ụgbo ono asụ l'ọ dukwa l'alí dụwa ayi ntse. ²⁸ A bya eworu ọnyi‡ libe l'eri; chee lẹ mini ono; tịa ya. Ogvu mini ono aburu iphe dụ l'ọ bụ ụkporo ntụ-ẹka. A nọnyakwaaphu; bya atọo ọnyi ono

* **27:13** 27:13 Ọngu bụ igwe, e meru; yọ dụ l'ọ gbaru ẹbà, eegudeje lo-gude ụgbo tẹ mini ba apata iya. † **27:17** 27:17 Ẹkwa-ụgbo bụ ẹkwa, eekobeje l'eli ụgbo-mini; phẹrephere egude iya l'apa ụgbo ọbu. ‡ **27:28** 27:28 Ọnyi bụ iphe anyị ẹra, eeyeje eri chee lẹ mini t'e gude maru ẹge ogvu mini hatabe tsube l'ụgbo-mini rua l'alí.

odo; yò bụwarua ntụ-ẹka iri l'ise. ²⁹ Ẹphe atsulahaa egvu l'ugbo ono e-je ekwoo onwiya l'eze mkpuma; rikashihu. Ẹphe achịta ọngu-ugbo ẹno l'azụ ugbo ono; ye lẹ mini; yò lọ-gude ugbo ono. Ẹphe ayolahaa tẹ nchi bọhu-kebe. ³⁰ Ndu ugbo ono emelahaa t'ẹphe paru ugbo ono haa; kfulashihu lẹ mini. Ẹphe aparu ugbo kẹ nshịi phụ ye lẹ mini. Ẹphe emee ege ono t'e tubesu l'ẹphe eje oshi ifu eze ugbo ono ye ọngu-ugbo phụ lẹ mini. ³¹ Pọlu asuwaphu onye ishi soja ono; lẹ ndu ugbo ono -kfufukwa bẹ unu laakwaru. ³² Ndu soja ono abya ebufu eri nwugbo nshịi ono; mini apata iya kwaseru.

³³ Nchi abyawa abọhu; Pọlu arọlahaa ẹphe t'ẹphe kaberu ria nri; sụ ẹphe: "Nta-a bẹ unu nọwaru abalị iri l'eno; to nwe iphe unu riru. ³⁴ Byiko; unu riaru nri tẹ ike dū unu; l'ẹ to nwekwa m'ọ bụ ẹgbushi, nọ unu l'ishi, etufahu nū." ³⁵ Yo kfuebe ege ono; bya ewota buredi; kele Nchileke ekele l'ifu ẹphe l'ẹphe ha; washia ya; wata atata. ³⁶ Ẹphe abya enweru iya obu teke ono; rikota nri l'ẹphe ha. ³⁷ Iphe ayi dū nọdu l'ugbo ono bụ ụkporo madzụ ugbo iri l'eto l'umadzu iri l'ishingu. ³⁸ Onyemonye ọbule eritsulephu nri; a pashia ereshi, e vu l'ugbo ono tushia lẹ mini t'ugbo ono dū nphe.

Ugbo-mini etsukposhihu

³⁹ Nchi abọhulephu; ndu ugbo ono ta mahe uswe iya ọphu ẹphe nọ anono. Iphe ẹphe maru bụlephu l'alị dūwa ẹphe ọgbata ntse. Ẹphe aphua ẹke mini gwọ-jiru agwọ-ji; phua l'ẹke ono bẹ alị dūwa bachara bachara l'ọnu-ẹka ono. Ẹphe asụ t'ẹphe maru: ?ẹphe e-meghe t'ugbo ono je eliru l'eveve l'iku mini ono. ⁴⁰ Ẹphe egbubushia eri, gudetsua ọngu-ugbo ono; hakota iya lẹ mini; bya atoshia ọkpukpu, e gude kegbabetsua ẹyari, eegudeje agọ-zi ugbo ono ifu teke ono kwaphu. Ẹphe abya aphulia ẹkwa, nọ l'eli oshi, nọ l'ifu ugbo ono; k'ọphu pherephere a-watakwanu onwu ugbo ono. Ẹphe atọkpelephu ẹhu agọ-zi iya ifu jeye yò lashia l'ibyiya onanu, mini gwọ-jiru agwọ-ji ono. ⁴¹ Obenu l'ugbo ono gbabaru l'ikpo eveve, nọ l'ime mini ono; ishi iya eje eliru l'ẹke ono; k'ọphu ugbo ono kwaru l'ẹke ono. Oke eyii-mini ono etsukposhia azụ ugbo ono yọgiriogiri.

⁴² Ndu soja ono arilahaa k'ogbushi ndu mkporo ono t'ẹ b'ọ dū onye ọphu e-gvufu nū; nahụ gbalaa. ⁴³ Obenu l'onye ishi ndu soja ono emenu t'ọ dzọọ ishi Pọlu. Yò sụ iphe bụ ndu, maru ogvu mini t'ẹphe kfufu; vuru ụzo gvufu eli nggodo; ⁴⁴ tẹ ndu ọphu gudegbaa ẹka l'ekpete ugbo ono mẹ l'ibiribe oshi ugbo ono; gude iya gvufuta. Yò bụru ege ayi meru gvufukota ndono; to nwehe ayi onye iphe mekwaduru.

28

Iphe, meru lẹ Móluta

¹ Ayi egvufutatsulephu eli nggodo; bya amaru l'ikfuli ono bụ Móluta bẹ eeku iya. ² Ndu ẹke ono aphuaru ayi imiko nshinu. Ẹphe abya akpoberu ayi ọku t'ayi nyaru; l'ẹke igwe achikwanu mini; oyi atsu. ³ Pọlu erubata nwa nkụ; eye l'ọku ono; agwọ eshiwa iya phụ wufuta; l'okpomọku ọku ono ruru iya l'ẹhu. Yò wufuta bya atakfuru Pọlu l'ẹka. ⁴ Ndu ẹke ono aphua ege ejo agwọ ono takfuru Pọlu l'ẹka; l'atụ eregede; ẹphe ekfulahaa; sụ: "Lẹ nwoke-wa gbukwaru ọchi. Mini b'ọ gvwaru gvufuta; ọbu l'alị te edobekwa iya ndzụ." ⁵ Obenu lẹ Pọlu

phelerua ẹka kpaling; pheta agwo ono chee l'oku; to nwekpoonu ẹke o mekaru Pọlu iphe lẹ phuu. ⁶ Ẹphe achiru ẹnaya ye; ele teke ẹka ono e-ko Pọlu ekoko; m'ọ bu teke oo-behu daa gbaa; nwuhu; to nwe. A nonyaa; ẹphe aphua l'ẹ to nwedu iphe meru iya nu; ẹphe aghawa iya nu; su lẹ Pọlu bu oke agwa.

⁷ Nwoke, achi ikfuli ono; bẹ alì iya nọru bya asukfuru l'ẹke ono. Ẹpha nwoke ono bu Pubulusu. Pubulusu abya egbobe ẹka nata ayi; bya achita ayi jeshia nk'ia; je akwaaru ayi ẹbyee abali ẹto. ⁸ Ayi eshi rua; nna iya azewaru l'ẹhu-oku; mẹ l'ẹpho-atsutsu. Pọlu abya abahu l'ime ulo iya; bya ekfuru nu Nchileke; bya ebyibe iya ẹka; mee ya; yo dūwaphu mma. ⁹ Ya ndono; iphe ono emeebelephu; iphe bu ndu iphe emetsua l'ikfuli ono awuru byatashia; e mee ẹphe; ẹphe adukota mma. ¹⁰ Ẹphe anyako ayi iphe nshinu; shi ege ono kwabẹ ayi ugwu. Yo rua l'ayi byaderu atugbu; ẹphe egwotakotakpelephu iphe bu mkpa ayi; yejiaru ayi l'ugbo.

Pọlu pẹ shi Móluta eje Rómu

¹¹ Ayi anotsua onwa ẹto l'ẹke ono; tsoru ugbo, shi Aleguzándiriya tugbua. Ugbo ono; bẹ eekuje "Unwu Ejima". Ugbo ono; bẹ nokotawaru oge winta ono l'odu-ugbo ndu ikfuli ono. ¹² Ayi abya erua Sáyirakusu; bya anọ l'ẹke ono abali ẹto. ¹³ Ayi eshi ẹke ono kpolephu mgburumgburu mgburumgburu jeye ayi erua Ríjiyomu. Yo be lẹ nchi-ta-abọhu iya; pherephere eshi ayi l'uzo azu phelaha. Yo be nwarechi iya; ayi erua Putiyóli. ¹⁴ Yo nweru ndu kẹ Kuráyisutu, ayi phuru l'ẹke ono. Ẹphe arọ ayi t'ayi l'ẹphe nọ abali ẹsaa; ayi ekweta; nọ ege ono. E meebe; ayi atugbua jeshia Rómu. ¹⁵ Ndu kẹ Kuráyisutu lẹ Rómu bu owaa nuhawaru l'ayi abya; byatashia ayi ndzuta; byarutatsuaru aswa Ápyiyosu; mẹ mkpukpu, eeku "Ulo-nri-ẹto". Pọlu aphua ẹphe; bya ekele Nchileke; obu aka iya oshihu ike.

Pọlu nọ lẹ Rómu ekfu okfu Nchileke

¹⁶ Ayi abya erua Rómu; a paru Pọlu haa; yo buru l'onwiya. E ye onye soja; yoo che iya nche.

¹⁷ A nọlephu abali ẹto; Pọlu abya ekua ndu bu ndu ishi ndu Ju ndzuko. Ẹphe edzulephu; yo su ẹphe: "Unwunna iya; a turu iya mkporo lẹ Jerúsalemu; kpuru iya nu ndu Rómu; l'ẹ-be nwe iphe ya meru ndibe ayi; to nwe iphe ya mebyiru l'ome-l'ali, shi le nna ayi oche pẹ. ¹⁸ Ndu Rómu ajiebe iya aji; bya emelaha t'ẹphe haa ya; l'ẹke ẹphe phuru l'ẹ to nwedu iphe ya metaru k'akfugbu. ¹⁹ Ndu Ju ajika; e nwupyabe iya k'ẹhuka; ya asu l'ikpe iya a-la l'ifu eze nnajiọha; l'ẹ bo nwe iphe ya e-bebekpo su l'ọo iphe ndibe ayi meru iya. ²⁰ O bu iya meru iphe ya kuru unu; kẹ l'ọ du iya tẹ yele unu kfugba. Iphe kparu iphe unu phuru iya lẹ mkporo-a, a turu iya l'ẹka-wa kwa lẹ ya ele ẹnaya onye ono, ayibe ndu Ju ele ẹnaya iya ono."

²¹ Ẹphe asu iya: "L'ẹ to dukwa ekwo, e shi lẹ Judiya detaru ẹphe, ekfu okfu ẹhu ngu. Ophu to dukwa nwanna ayi, byaru bya ekfua okfu ẹhu ngu k'ẹji; o dudu buru l'o nweru iphe du ẹji, i meru. ²² Oogukwa ẹphe t'ẹphe nua olu ngu; okfu l'ẹphe maru l'ẹkemeke obule bẹ eekfulephu l'ogbo-wa, igba-wa ta dudu mma."

²³ Ẹphe aturu Pọlu onu mboku, ẹphe e-dzu. Yo be mboku ono; ẹphe akfube oswa zaal'igwe bya ẹke Pọlu nọ. Pọlu eshi l'utsu kooru

ẹphe iphe ya phuru, bu iya bu ẹge Nchileke shiwa ekoshi l'oo yẹbe Nchileke bu eze. Yo koo ya t'o doo ẹphe ẹnya ohumu; ko-jia ya nchi. Yo gude iphe, e deru l'ekwo ekemu Mosisu me l'ekwo ndu nkfuchiru Nchileke mee te ya kfuta ẹphe yeru Jisusu. ²⁴ Yo nweru ndu ophu gude iphe ookfu kweta l'oo Jisusu bu Nnajiufu ẹphe; nweru ndu e-te kwedu nu. ²⁵ Ẹphe egude k'iphe ono kekashia onwẹphe iche l'iche. Ẹphe abyade atugbu; Polu asu ẹphe: "Aa; iphe-a, Ume-du-Nso shi l'onu onye nkfuchiru Nchileke, bu Azaya kfuaru ndiche unu phe-wa bukwa oswi-okfu.

²⁶ "O suru:

" Je ekfuru ndu-wa l'ẹphe
a-nga nchi nta;
ngaa ya imo;
to nwe iphe e-do ẹphe ẹnya.
Ẹphe elee ẹnya nta;
lee imo;
to nwe iphe ẹphe aphu.

²⁷ Okfu l'ẹphe kpo-chiwaru
obu; swo-chi-wa nchi;
tanyiibe ẹnya;
Obiyanu me ẹphe
egudee ẹnya phu;
gude nchi ẹphe nua;
obu ẹphe emee t'o doo
ẹphe ẹnya;
m'ẹphe aghakobekwaa
byakfuta iya te ya dzoo ẹphe.' "

²⁸ Polu asu ẹphe: "Iphe unu a-maru bu l'ozi-oma ndzota ono, Nchileke kweru ukwa iya ono b'o ziwaru t'e ezia ndu e-ta budu ndu Ju. E zia ya ẹphe; ẹphe anatawa iya." Ono kwa olu Polu. ²⁹ Yo kfuebe ẹge ono; ndu Ju ono atulahaa ego l'ime onwẹphe; wukashihu.

³⁰ Polu ajita ulo buru; akfu ugwo iya. Yo bua l'ẹke ono afa labu; l'anataje iphe bu onye byaru iya ajiji. ³¹ Yoo kfu ẹge Nchileke shi ekoshi l'oo yẹbe Nchileke bu eze; l'ezikwaphu iphemiphe obule le ke Nnajiufu, bu Jisusu Kurayisutu. Yo sa iya ẹge du iya mma; to tsu egvu; to nwe onye akposhije iya eya nu.

Èkwo, Pọlu deru nù Ndu Rómu

¹ Èkwo-ozì ọwaa shì l'ẹka mubẹ Pọlu, bụ onye ejeru Kuráyisutu Jisọsu ozi. Ọ bụ Nchileke kuru mu tẹ mu bụru onye ishi-ozì iya ono, rewaru nù ono.

² Ozi-ọma ono bụ iphe Nchileke shihawa l'ọnu ndu nkfuchiru nk'ia kwee ụkwa iya teke teruru etete; bya edekwaa ya phụ edede l'ẹkwo okfu Nchileke. ³ Ozi-ọma ono bụ kẹ Nwatibe iya, bụ iya bụ Nnajiufu ayi Jisọsu Kuráyisutu. A -bya lẹ kẹ madzụ, ọ bụ; bụ l'a muru iya; yọ bụru o-shi-l'eri Dévidi. ⁴ A -bya lẹ kẹ Nchileke, ọ bụ; bụ lẹ Nchileke shi l'ike ọphu o gude mee ya; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ekoshi l'ọ bụ Nwatibe iya. ⁵ Ọ bụ iya bẹ Nchileke shi l'ẹka meeru mu eze-iphe-ọma kẹ tẹ mu bụru onye ishi-ozì; duru ndu, shi l'iphe bụ mbakeshi duba l'ụzo, ẹphe e-shi kweta; meje iphe, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; ⁶ mbụ jeye l'unu bẹ ndu Rómu, bụ ndu Nchileke kuru t'unu bụru kẹ Jisọsu Kuráyisutu.

⁷ Ọo ya bụ lẹ mu ede ẹkwo-wa anụ unu l'unu ha lẹ Rómu; mbụ unubẹ ndu Nchileke yeru obu bya ekua unu t'unu bụru ndibe iya: Tẹ Nchileke, bụ Nna; mẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu meeru unu eze-iphe-ọma; yo mekwaaphu t'unu buru l'ẹhu-agu.

Pọlu ekfu k'oje Rómu

⁸ Iphe bụ ivuzọ bụ lẹ mu shi Jisọsu Kuráyisutu l'ẹka ekeleru unu Nchileke l'unu ha; okfu l'e kfuwaru k'ekwekwe, unu kweru kẹ Nchileke kfudzuru iya eliphe mgburumgburu. ⁹ L'ọ kwa Nchileke maru lẹ mu anọduje ekfuru iya okfu ẹhu unu: eswe l'enyashi teke mu ekfu anụ iya. Ọ bụ Nchileke ono bẹ mu gude obu mu l'ọ ha ejeru ozi kẹ òzì ozi-ọma kẹ Nwatibe iya ono; mbụ Jisọsu. ¹⁰ Mu anọduje ekfu anụ iya t'ọ gude obu-ọma iya mee tẹ mu kabẹ kpata ụzo bya agbaphee unu nta-a. ¹¹ L'ọ kfubekpokwaa ọswa agushi mu agugu ike; tẹ mu l'unu phụ ẹge mu e-me t'iphe-ọma, shi Ume-dụ-Nsọ l'ẹka rube unu ẹka. Ọo ya bụ; mu eshi l'abyabya ono, mu a-bya ono mee t'obu shihu unu ike. ¹² Iphe, mu ekfu bụ l'ekwekwe, unu kweru e-me t'obu shihu mu ike; ekwekwe nke mu emekwaaphu t'obu shihu unu ike. Ọo ya bụ; ayi eshi ẹge ono yeru onwayi ẹka.

¹³ Iphe unu a-maru; unwunna mu; bụ l'ọonoduje agụ mu tekenteke tẹ mu bya agbaphee unu. Obenu lẹ keshinu teke ono byeye nta-a b'ọ nweleruphu iphe akpọshije mu abyabya. Mu atụ-buje lẹ mu a-bya ẹge mu a-haru ndu ndu-unu kfubutaru Kuráyisutu ẹge-a mu ekfukwa iya phụ lẹ mba ọdo, ẹ-ta bụdu ndu Ju-wa. ¹⁴ Mu jikwa onyemonye ọbule ụgwo ozi-ọma ono. Mu ji iya ndu eme mbeke; jiru iya ndu eme imọswa imọswa. Mu ji iya ndu maru ẹkwo; jiru iya ndu ẹ-ta madụ ẹkwo. ¹⁵ Ọ bụ iya kparu iphe ọogu mu agugu tẹ mu bya ezikwaaphu unubẹ ndu ọphu nọ lẹ Rómu.

Ike ọphu Nchileke gude adzọ ndiphe

¹⁶ L'iphere ozi-ọma ono, mu ezi ono ta adụkwa mu. Ọ kwa ozi-ọma ono bụ ike ọphu Nchileke gude adzọ iphe bụ ndu woru onwẹphe ye

Kuráyisutu l'ẹka. O gude iya vuru ọzo adzọ ndu Ju; ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju etsota ẹphe. ¹⁷ L'ọ kwa ozi-oma ono; bẹ Nchileke gude ekoshi ẹge ndiphe e-shi dobe ẹka ndoo l'ifu iya. Ẹge ndiphe e-shi dobe ẹka ndoo ono; te nwekwa iphe ọdo; gbahaa oworu onwonye ye Kuráyisutu l'ẹka; kwe nk'ia; shi l'ọdungu jeye lẹ ikperazu. Bụ iya bụ ẹge e deru iya l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: "L'onye woru onwiya ye Nchileke l'ẹka; shi ẹge ono dobe ẹka ndoo a-dzụkwaru."*

Madzụ kpoo-gbaa;

bẹ ikpe Nchileke nmaru

¹⁸ Iphe Nchileke e-gude oke ẹhu-eghughu iya mee ndiphe b'o shi l'imigwe koshiwa; mbụ oke ẹhu-eghughu lẹ ndiphe kpọru yẹbe Nchileke ẹbo-ẹbo l'afu; l'eme ẹjo ememe. Ẹphe gude ẹjo ememe, ẹphe eme arushi ọkpobe okfu ono arushi. Mbụ lẹ Nchileke a-gwa ẹphe ọchi; ¹⁹ okfu l'iphe kẹ Nchileke, gbaru madzụ l'amama bẹ doru ẹphe ẹnya ọhuma; kele Nchileke koshiru iya ẹphe l'onwiya. ²⁰ Keshinu teke Nchileke meru mgboko bẹ madzụ shikwa l'iphe Nchileke meshiru; maru egbe onye Nchileke bụ, bụ iya bụ l'ẹ te egudejedu ẹnya phụ iya. Ọ bụ oswi-okfu l'ẹ te egudejedu ẹnya phụ iya; ọbu lẹ madzụ gudewa uche-obu iya maru l'ike iya, nyiberu anyibẹ ta agvudu agvugvu; ẹmanu bụ l'ọ bụ yẹbedua gẹdegede bụ Nchileke. Ọo ya bụ l'ẹphe ta agofughedu. ²¹ Lẹ madzụ machacharu lẹ Nchileke nọ; l'ọ gbaru tẹ aakwabeje iya ugvu; keleje iya ekele. Obenu l'ẹphe ta akwabedu iya ugvu l'ọ bụ Nchileke; ọphu ẹphe ekeleje iya ekele iphe oome. Iphe gbe mechia nụ; bụ l'egomunggo sweshihuru ẹphe; ọriri ẹphe abụwaru iphe nmanu. To nwehe iphe edojekwadu ẹphe ẹnya; obu agbahụwa ẹphe tsubalangu. ²² Ẹphe gude kẹ l'ẹphe suru l'ẹphe maru iphe; gbe akakpọru ọburu ndu eswe. ²³ Ẹphe woru ugvu, ẹ gẹga kwabẹ Nchileke ono, a-nọ gburu jeyewaru ono tutehu atutehu; bya bya abalahaaru ntẹkpe ẹja; mbụ ntẹkpe, a pyigbaaru; yọ dū l'ọ bụ madzụ, ẹ-ta dūdu teke ọo-nọ-be; ọdo bụ; yọ dūphu l'ọ bụ nwenu, ẹphe l'eli; ọdo bụ anụ; ọdo bụ agwọ.

²⁴ Ọo ya kparu iphe Nchileke paru ẹphe haa t'ẹphe melahaa ẹjo ememe, bụ iphe agụ obu ẹphe; ẹphe awata ome ẹjo ememe, rehuru erehu; ẹphe lẹ madzụ ibe ẹphe awata ogude ẹhu ẹphe eme onwẹphe ẹjo ememe. ²⁵ Madzụ adube ọbaru iphe Nchileke keru ekeke ẹja; akwabẹ iya ugvu; gbe haa Nchileke ono, meshiru iya nụ ono; mbụ onye ọ gbaru kẹ t'ayi tuje ẹpha gbururu jeye lẹ tutu yoyo. Ono kwa ẹge ọ dū. Ọo ya bụ lẹ madzụ woru iphe bụ oswi-okfu kẹ Nchileke ye l'azu; gbe kweta iphe ọphu bụ ẹjo-ire.

²⁶ Yọ bụru iphe ono kparu iphe Nchileke paru madzụ haa; ẹphe awata oji tototo; eme iphe, dū ideyideyi. Kẹ t'unwanyi hajee ojekfu unwoke, bụ iphe Nchileke gude kee ẹphe; wata ojekfu unwanyi ibe ẹphe! ²⁷ Ọ kwaphu ẹge ono bẹ unwoke haru ojekfu unwanyi, bụ iphe gbaru ẹphe; ẹgu ojekfu unwoke ibe ẹphe anọduje enwu ẹphe raphuraphu l'ọ bụ ọku l'ẹhu. Nwoke yele nwoke ibe iya awata azeze. Ẹphe adubenu ọphu uru, gbaru ẹphebe ndu egomunggo sweshihuru l'ẹhu ẹphe.

²⁸ Keshinu ndiphe te kwedu ọmaru iphe bụ ọkpobe okfu kẹ Nchileke; Nchileke aparu ẹphe haa; ẹphe arilaha ọriri, ẹ-te nwedu ishi;

* 1:17 1:17 Hab 2:4.

melahaa iphe, ẹ-ta gbadu ẹphe l'ememe. ²⁹ Ophu o dudu egbe ejo ememe; me iphe ẹ-te vudodu nhamunha, ẹphe te medu; k'ophu o tsuboru ẹphe ẹhu etsubo ebushihu ebushihu. Ẹphe ajitsua tototo t'ẹphe naa iphe, ẹ-ta budu nk'ẹphe; edoberu ibe ẹphe okpoma nshi. Ẹnya-kfurukfuru akaria ẹphe ẹka l'ẹhu; ẹphe egbu ochi; esephe okfu; l'aghọ-phe ugho; buru ndu ejo-obu; l'asu asu. ³⁰ Ẹphe ekfujeru ibe ẹphe ejo okfu-azu; buru ndu Nchileke du ashị; l'egudeje obu-oku eme ibe ẹphe ejo iphe-iphere; buru ndu eku onwẹphe ekuku; l'asa nsasa. O bulephu ẹge ee-me mee ejo iphe be ẹphe anọduje ari; ophu ẹphe 'ekwejedu ome iphe nne me nna ẹphe kfulu. ³¹ Ẹphe bu ndu, ewotaje iphe du mma gube iya ejo iphe; ẹphe azu gbururu l'ejo iphe bu iphe du mma; ophu o dudu iphe ẹphe kweru ukwa iya, ẹphe emeje. Ẹphe te nwedu obu-oma l'ẹke ibe ẹphe no; to du onye ẹphe aphujeru imiko. ³² Ndu machacharua l'obu ẹphe iphe bu uche-obu Nchileke; maru le ndu eme ẹge ono be Nchileke e-kpe nkfugbu, bu iphe gbaru ẹphe. Ẹphe machacharua ẹge ono l'emekwa iya phu. E to bulekwa l'ẹphe eme iya l'onwẹphe; ẹphe gbe azujekwa gbururu le ndu, eme ẹge ono eme ohuma.

2

Ikpe Nchileke nmaru onyemonye obule

¹ Oo ya kparu iphe mu suru l'ẹ tị gofukwa nggube onye ophu anma onye odo ikpe l'obu; m'o -ruhuru; i buru egbe onye ngunu. O bu iphe ono, iikfu l'ime obu ngu l'onye odo meru eji; su l'ikpe iya nmaru iya ono be nggubedua gudekwaphu onu ngu anmakwaphu onwongu ikpe iya; kele nggubedua, ekpe ikpe emekwaphu iphe ono, jinma onye odo ikpe iya ono l'onwongu gededede. ² Ii-sukwa mu ru: L'iphe ayi maru bu l'ẹge Nchileke gude ekpe ikpe l'anma ndu, eme ẹge ono ikpe be vudo nhamunha. ³ Okishi-oma! ?I tubesu le teke jinmaje ndu eme egbe iphe ono ikpe; gbe l'emekwa iya phu l'onwongu; ?i tubesu l'ihinahụ ikpe ke Nchileke to. ⁴ ?T'i wotaru eze agù ono, ha nshinu, Nchileke eme ono akpo ẹbo-ẹbo l'afu? ?iri le Nchileke bu onye eswe; ke l'oo buje; madu -mee ejo iphe l'o meru iya; yo paru iya haa; l'ata nshi nshinu? Ti madu l'iphe kparu iphe Nchileke anọduje emeru ngu agù agù bu l'oome t'i taa onwongu uta iphe du eji, iime; ghaa umere lakfuta iya. ⁵ Obenu le nta-a b'i nweru ejo okpoma; kwefu ike; k'ophu agù, Nchileke eme te emedu ngu t'i taa onwongu uta. Oo ya bu le iime t'iphe-ẹhuka nke ngu ka nshinu mboku ikpe ono, Nchileke e-koshi oke ẹhu-eghughu iya; me ẹge ikpe nk'ia du, bu iya bu ikpe iya ono, vudo nhamunha ono. ⁶ Mboku ono be Nchileke e-bukwa onyemonye obule nggo l'ẹge gbaru iphe o meru. ⁷ Ndu taru nshi nodu eme iphe du mma; kebe ẹhu achọ te Nchileke jaa ẹphe ajaja; kwabe ẹphe ugvu be oo-nu ndu gbururu jeye; mbu ndu keberu ẹhu achọ ndu ophu ẹphe a-nodu, ẹphe ta anwuhuhedu anwuhu. ⁸ Obenu le ndu ono, bu ndu kwefuru ike ono; mbu ndu ono, ẹ-ta ngadu nchi l'okpuberu okfu ono; mbu ndu gbe buru iphe ẹphe etso bu iphe ẹ-te vudodu nhamunha; ndu ono be Nchileke a-zube oke ẹhu-eghughu iya ono, ha nshinu ono. ⁹ Iphe bu ndu, eme ejo iphe be oke otsu-egvu a-byakfuta; Nchileke emee; ẹphe ejee iphe-ẹhuka. Oo-vuru ọzo nukushi iya ndu Ju; temanu ndu ẹ-ta budu ndu Ju etsota iya. ¹⁰ Obenu l'iphe bu onye eme iphe du mma

l'ifu Nchileke bẹ Nchileke a-ja ajaja; kwabẹ iya ugvu; bya emee; ẹhu adu iya agu gbururu jeye lẹ tutu yoyo. Oo-vuru ọzo meeru iya ndu Ju; tẹmanu ndu ẹ-ta ọdu ndu Ju etsota iya. ¹¹ Kele Nchileke ta adudu onye oole ẹnya l'ifu.

¹² Iphe, bu onye ẹ-ta madu ekemu Mosisu; mee iphe du ẹji bẹ Nchileke a-nma ikpe; ẹphe a-laa l'iyi m'o -ruhuru; ẹphe ta ma ekemu. Iphe bukwanu ndu Ju, bu ndu maru ekemu gbe emelee iphe du ẹji bẹ Nchileke e-gudekwaphu ekemu ono nmaa ikpe. ¹³ L'ẹ to bukwa ndu anuje ekemu lẹ nchi bẹ bu ndu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke; o kwa ndu eme iphe ekemu kfuru bu ndu Nchileke a-gu lẹ ndu doberu ẹka ndoo. ¹⁴ Lẹ teke o bu lẹ ndu ẹ-ta ọdu ndu Ju, bu iya bu ndu ẹ-ta madu ekemu Mosisu bẹ egudeje uche ẹphe eme iphe ekemu kfuru; to du iya bunu l'ẹphe ekoshi l'ẹphe maru iphe gbaru ẹphe l'ememe; m'o -ruhuru; ẹphe ta ma ekemu Mosisu. ¹⁵ Umere ẹphe ekoshi l'iphe ekemu kfuru bẹ Nchileke dewaru l'obu ẹphe. Tẹmanu bẹ egomunggo ẹphe anodujekwaphu ekoshi iya ẹphe; keshinu ophu oriri ẹphe anoduje anma ẹphe ikpe; l'ahajekwaruphu aharu ẹphe enge l'ugbo lanu ono. ¹⁶ Mboku ono, Nchileke e-kpe ikpe ono b'oo-shi Kurayisutu l'ẹka kpee madzu ikpe iphe madzu asumije l'egomunggo. O bu iphe ozi-oma ono, mu anoduje ezi unu ono kfuru ndono.

Ndu Ju; ẹphe l'ekemu Mosisu

¹⁷ A bya l'ẹhu nggubedua, bu onye Ju: iitu onwongu onye Ju bya eworu obu ye l'ome ekemu unu; bya egude onodu nggu lẹ Nchileke asa nsasa. ¹⁸ I maru iphe bu uche-obu Nchileke; ekemu iya ekoshije ngu iphe gbaru ngu l'ememe; me iphe ẹ-ta gbadu ngu l'ememe. ¹⁹ I makahawaru l'i bu onye edu ndu ishi; bukwaruphu iphoro ke ndu ophu no l'ochi. ²⁰ Nggu aburu onye akpoziru ndu eme eswe ọzo bya aburu onye ezi ndu du l'o bu unwegirima iphe. O doru ngu ẹnya l'i maru ekemu Nchileke, bu iya b'i shi tuko okpobe iphe gbaru madzu l'amama lẹ ke Nchileke tuko maebekotaru. ²¹ Oo ya bu; keshinu ophu jinoduje ezi ndu odo iphe; ?bu ngunu kparu iphe e tii zidu onwongu nggubedua. Nggube onye ara iya arara t'e b'e ezijeshi iphura; ?tii zikwanu iphura nggubedua. ²² Nggube onye ekfu t'e b'e erijeshi ogori; ?tii rikwanu ogori nggubedua? Nggube onye ono, agburu nte tuphee; ?tii jejekwanu ozita iphe e doberu l'eze-ulo, a kpugbaaru nte l'iphura? ²³ Nggube onye ono, asa nsasa lẹ Nchileke turu ekemu doberu ngu ono; ?tii nodujekwanu emebyishi ekemu obu emebyishi; gude iya eme Nchileke iphe-iphere? ²⁴ L'e dekwaru l'ekwo okfu Nchileke; su: "Ndu ohodo, bu iya bu ndu ẹ-ta ọdu ndu Ju ekfubyishi Nchileke; yo buru umere unube ndu Ju kparu iya."

²⁵ Uru nokwa l'obu utsu bu oswi-okfu; obu l'o kwaphu m'o -buru l'iimejee iphe ekemu kfuru. O -buru lẹ jinoduje emebi ekemu emebi bẹ nggu l'onye ẹ-te budu utsu zekwaa l'oshi lanu. ²⁶ O kwaphu ege ono b'o du onye ẹ-te budu utsu. Teke onye ẹ-te budu utsu emewa iphe ekemu kfuru bẹ Nchileke a-gukwa iya phu l'onye buru utsu. ²⁷ Oo ya bu lẹ ndu ono, ẹ-ta ọdu ndu Ju; ẹphe te bu utsu ono a-nma unu ikpe; unubedua, bu ndu Ju; nweru ekemu, e deru l'ekwo; bya ebua utsu; gbe l'emebyikwaphu ekemu obu emebi. ²⁸ Lẹ madzu bu onye Ju ta bukwa l'oo l'a bu iya l'ẹnya ndiphe. Obu utsu ta bu ophu e buru l'anu

ẹhu, eegude ẹn̄ya ele. ²⁹ Ọkpobe onye Ju kwa onye bụ iya n̄ l'ime onwiya. Obu útsù ọp̄hu bụ iya n̄ ta bụkwa ọp̄hu e buru; okfu l'ọo iphe e deru l'ẹkwo ekemu tẹ eebuje. Obu útsù ọp̄hu bụ iya n̄ kwa ọp̄hu e buru l'ime ọkpoma onwonye; mbụ ọp̄hu Ume Nchileke buru madzụ l'ime ọkpoma onye ọbu. Egbe onye ono ta bụkwa madzụ ajajẹ iya ajaja; ọ kwa Nchileke bẹ ajajẹ iya n̄.

3

¹ ?Bụkwanu ngunu bẹ onye Ju gude ka onye ẹ-ta bụdu onye Ju mma? ?Nanụkwanu uru, nọ l'obu útsù? ² Uru kwatakpọkwaa nọdu iya nshinu. Ẹ tọ dụkpokwa ụzo, uru ẹ-ta nọru iya. K'ọdungu kpọedua bụ l'ọ bụ ndu Ju bẹ Nchileke woru okfu, o kfururu ye l'ẹka. ³ A makwarua l'ẹphe haru buru ndu ẹ-ta gbadu t'e gude ire ẹphe ẹka teke ono. Obekwanu; ?a ge egude l'ẹphe dụ ẹge ono; sụ lẹ Nchileke bẹ te evudoshijedu ike l'iphe o kfururu tọ? ⁴ Tụswekwa! T'e koshichikwaa lẹ Nchileke bụ onye ire-lanụ ẹge ọ bụ iya; m'ọ -ruhuru; l'aa-sụ lẹ madzụ mgburumgburu bụkota ndu ntuphu-ire. Ọo ya bụ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:

“Ọ bụ okfu ngu; Nchileke;
bẹ ee-shi koshi l'ị bụ
onye vudo nhamunha.
Ẹ tọ dudu teke e kuru
ngu ikpe t'ẹ b'i kpefu.”*

⁵ Teke ọ bụkwanu l'ọ bụ ba agba kẹ t'e gude ire ayi ẹka emeje t'a phu ẹge Nchileke evudoshibeje ike l'iphe o kfururu; ?buhunu ngunu bẹ ayi e-kfu? ?Ayị a-sụ lẹ Nchileke meru iphe ẹ-te vudodu nhamunha l'ọ zuberu ndiphe oke ẹhu-eghughu iya tọ? Aji, mu aji nta-a bẹ mu ajikwa ẹge madzụ ọdo ajije. ⁶ ?Ayị a-sụ lẹ Nchileke meru iphe ẹ-te vudodu nhamunha tọ? Tụswekwa! Ọ -bụ l'ọ dụ ẹge ono; ?nanụ ẹge Nchileke g'eshihunu ekpe ndiphe ikpe.

⁷ Iphe mu ekfu bụ: teke ọ bụ l'ayi bụ ndu ntuphu-ire; yọ buru ntuphu-ire ono gbe emeje t'a ka ọmaru lẹ Nchileke bụ onye ire-lanụ; jaa ya ajaja; ?ngunu kparu iphe Nchileke a-nmakwadu ayi ikpe l'ayi eme ẹji? ⁸ ?Bụ ngunu kparu iphe ayi ta asudu t'ayi mewaru ẹjo iphe tughuru ẹge ee-shi tẹ k'oma lufuta? O nweru ndu ahajeru ekfurushi mu n̄; l'ebo mu ibo; lẹ mu sūru t'e meje ẹjo iphe; ẹge k'oma e-shi iya lufuta. Ikpe, Nchileke a-nma ndu ono bẹ ọo-nma ẹphe l'ọ ruberu iya.

Ikpe nmaru onyemonye

⁹ ?Nta-a-e! Ọnodu ayibe ndu Ju; ?ọ ka kẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju mma tọ? Wawakwa! Ayi ta kakpọkwaa ẹphe mma lẹ phuu. Iphe ayi koshiru bụ l'ayibẹ ndu Ju; mę ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju bẹ tuko buru ndu ẹjo iphe pyitaru l'ẹkpiri. ¹⁰ Ọo ya bụ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:

“L'ẹ tọ dudu m'ọo onye lanụ,
doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke.

¹¹ Tọ dụ m'ọ bụ onye lanụ,
nweru egomunggo;
Tọ dụ m'ọ bụ onye lanụ,
eseje tẹ ya maru Nchileke.

* 3:4 3:4 Egvu 51:4,

- 12 Onyemonye obule ghawaru Nchileke azu;
 Epe l'ephe ha yifuwaru.
 E to dudu ephe onye eme
 iphe du mma mbukwa m'oo onye lanu.[†]
- 13 Okfu, eshije ephe l'onu anoduje eshi nshi
 l'o bu ili, gheru onu.
 Yo buru ire ephe;
 be ephe gudeje eduphushi ibe ephe.
 Okfu, shi ephe l'onu egbu
 madzu egbugbu l'o bu era ejo agwo.
- 14 Ipe jiru ephe onu bu ophu iphu yele okfu,
 e gude okpoma nshi ekfu.
- 15 Ogbu madzu te enwedu iphe ephe guberu iya;
 Mbụ l'ephe akwabeje akwabe iya.
- 16 Uzo, ephe shiru abujeru kpurupyata.
 Umere ephe aburu aphu tsuru ndu odo.
- 17 Epe ta madu iphe emeje te nchi du ndoo;
- 18 ophu ephe atsukpoduanu
 Nchileke egvu le phuu."

19 Ophu ka ayi odo enya bu l'iphe bu iphe, e deru l'ekwo ekemu Nchileke be bu ndu a turu ekemu ono nu b'e gude ehu ephe dee ya. Oo ya bu k'ophu e to nwedu onye a-gofu nu; t'onu buru onyemonye obule shikpirikidingu. Odo bu t'onnyemonye obule shi ege ono buru onye ikpe nmaru l'ifu Nchileke. ²⁰ Ishi iya bu l'e to dukwa onye a-su le ya e-shi l'ome iphe ekemu kfuru buru onye doberu eka ndoo l'ifu Nchileke; keshinu iphe ekemu emeje bu l'oomaje te madzu maru le ya mewaru iphe du eji.

Odo-be-eka-ndoo, shi l'ekweta

²¹ Obenu le nta-a be iphe ono, ekwo ekemu; me ndu nkfuchiru Nchileke kfuru ono meekwaru. Nchileke meekwaru iphe gbaru yebe onye doberu eka ndoo. O koshiwaru ege ndiphe e-shi dobe eka ndoo. E to buhedu ekemu b'o gude eme iya. ²² Oogujewa ndiphe le ndu doberu eka ndoo l'ifu iya; m'o -buru-a l'ephe woru onwephe ye Jisusu Kurayisutu l'eka nkinyi iya. Ipe bu onye wowaru onwiya ye Kurayisutu l'eka be ooguje l'onye doberu eka ndoo. E to nwedu onye oogufuje m'o bu onye lanu; ²³ okfu l'onyemonye obule mewaru iphe du eji; shi ege ono nafu onwiya ugvu, du biribiri, Nchileke meru t'o kwabe iya. ²⁴ Obenu le Nchileke gudewa obu-imiko meeru onyemonye obule eze-iphe-oma; nata ephe t'ephe buru ndu doberu eka ndoo. Ipe ono abuleruphu iphe-oma, Nchileke meru ayi. Uzo, o shi buru iphe-oma, Nchileke meru ayi bu le Nchileke shiwa l'eka Kurayisutu gbata ayi l'eka iphe du eji, topyitaru ayi l'ekpiri. ²⁵ Nchileke koshiru Kurayisutu l'edzudzu oha t'o buru eja, safuru iphe du eji, ndiphe meru. Yo buru mee, Kurayisutu lokaru teke ono, o nwuhuru ono be Nchileke egudje guaru madzu nvu l'iphe du eji, o meru; mbukwa ndu wowaru onwephe ye Kurayisutu l'eka. Nchileke shi ege ono mee te ya koshi le ya bu onye doberu eka ndoo. Teke ndiche shi abuje; onye meru iphe du eji; Nchileke atalee nshi; to yedu l'iya-a onu. ²⁶ Obenu le nta-a be ookoshi ege ooshije mee ndiphe t'ephe buru ndu doberu

[†] 3:12 3:12 Egvu 14:1-3; 53:1-3.

ẹka ndoo; ẹke ẹbedua l'onwiya eme ẹ ya koshi ẹ ya doberu ẹka ndoo; bya abụkwaruphu onye emeje iphe bụ ndu wowaru onwẹphe ye Kuráýisutu l'ẹka l'ẹphe ha; t'ẹphe bụru ndu doberu ẹka ndoo l'ifu iya.

²⁷ Ọ nwekwaduru onye nweru iphe oo-gude asa nsasa l'ifu Nchileke nta-a ọ? Ẹ to nwekwa. Ọyọ bụru ngunu? Ọbụ iphe-oma, ayi metaru l'onwayi bẹ Nchileke ele ọ? Wawakwa! Ọ kwa oworu onwayi ye Kuráýisutu l'ẹka bẹ oole kpụu. ²⁸ L'iphe ayi maru nkinyi iya bụ ẹ Nchileke agujekwaphu madzụ l'onye doberu ẹka ndoo nkinyi iya; m'ọ -bụru l'onye ono woru onwiya ye Kuráýisutu l'ẹka. Ẹ ọ bụkwa ẹ madzụ eme iphe ekemu kfuru. ²⁹ Nchileke; ọ bụ Nchileke ẹ ndu Ju nkinyi iya ọ? Ọtọ bụhedu Nchileke ẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju ọ? Wawakwa; ọ bụkwaphu Nchileke ẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju. ³⁰ Ọ kwa Nchileke lanụ bẹ nonu. Ọyọ bụru Nchileke lanụ ono aguje ndu Ju, woru onwẹphe ye Kuráýisutu l'ẹka ẹ ndu doberu ẹka ndoo; bụkwaru iya phụ aguje ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju, wokwaruphu onwẹphe ye Kuráýisutu l'ẹka ẹ ndu doberu ẹka ndoo. ³¹ Ayi -sụ l'ọ bụphu oye onwonye Kuráýisutu l'ẹka nkinyi iya bẹ Nchileke ele; ọbunu iya bụ l'ẹ to nwehedu iphe ayi guberu ekemu ọbu? Tụswekwa; iphe ayi eme gbe bụkwaru ẹ ekemu vuru ọgbodo ire.

4

Iphe leta; mee ẹ Ẹbirihamu

¹ Ọnanụ ẹge ọ mụru nna ayi oche, bụ Ẹbirihamu? ² Ẹ teke ọ bụ l'ọo iphe-oma, Ẹbirihamu metaru kparu iphe Nchileke guru iya l'onye doberu ẹka ndoo l'ifu iya; m'ọ nweru iphe ọ ga egude asa nsasa. Obenu l'ẹ to nwekwanu iphe o gude asa nsasa l'ifu Nchileke. ³ Ọo ya bụ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: “Ẹ Ẹbirihamu woru onwiya ye Nchileke l'ẹka. Nchileke agụaru iya ẹya l'onye doberu ẹka ndoo.” ⁴ Onye jeru ozi b'ẹ ta asujekwa l'iphe, a nuru iya l'ozi ono bụ iphe ẹwoma; gbahaa l'ọ bụ ụgwo, gbaru iya nụ b'a kfuru iya. ⁵ Obenu ẹ teke o nweru onye woru onwiya ye Nchileke l'ẹka; onye ọbu ta tukobehe obu l'ọo iphe-oma, ya gude ẹka iya meta bẹ Nchileke e-gude gụa ya l'onye doberu ẹka ndoo bẹ Nchileke e-gudekwa-a ẹ l'onye ono woru onwiya ye iya l'ẹka gụa ya l'onye doberu ẹka ndoo; mbụ Nchileke ono, emeje ndu meru iphe dū ẹji t'ẹphe bụru ndu doberu ẹka ndoo ono. ⁶ Ọ kwaphu iphe dū ẹge ono bẹ Dévidi dzọberu ọkpa ekfu teke ono, o kfuru k'ọnu-oma ọphu a ọru ndu doberu ẹka ndoo; l'e-ba bụ l'ọ bụ ndu gude ẹka ẹphe meta ẹ Nchileke nata ẹphe. ⁷ Ọ sụru:

“Ọnu-oma bụ ẹ ndu
Nchileke guru nvụ
l'iphe ẹphe mesweru;
mbụ ndu Nchileke safukotawaru
iphe dū ẹji, ẹphe meru.

⁸ Ọnu-oma bụ k'onye Nnajiufu
ẹ-ta gụkoduru iphe dū ẹji,
o meru.”

⁹ Ọbulephu ndu buru útsù nkinyi ẹphe; bẹ Nchileke ekfu l'ẹke-a t'ọnu-oma bụru nk'ẹphe? Ọtẹ ndu akpapyi yi iya-a? Ayi kfuhawaru;

sù: “Lẹ́ Ébirihamu woru onwiya ye Nchileke l'ẹ́ka; Nchileke aguaru iya ẹ́ya l'odobẹ́ ẹ́ka ndoo.” ¹⁰ ?Bù teke ole b'ọ́ gùru iya ẹ́ya? ?Ọ́ gùru iya teke ẹ́ too budua útsù; t'ọ́ bù l'o butsuaru útsù? Ọ́ gù-oduru iya l'onye doberu ẹ́ka ndoo b'o buderu útsù. ¹¹ Útsù ono, o buru ono abùru iphe-ọ́hubama, koshiru lẹ́ Nchileke gù-oduru iya l'onye doberu ẹ́ka ndoo; kẹ́ l'o woru onwiya ye Nchileke l'ẹ́ka b'o buderu útsù; k'ọ́phu Ébirihamu a-bùru nna k'iphe bù ndu woru onwẹ́phe ye Nchileke l'ẹ́ka; ndu Nchileke gùru lẹ́ ndu doberu ẹ́ka ndoo l'ẹ́-ba bù l'ẹ́phe buhaoduru útsù. ¹² Ọ́ bụ́kwaphu nna ndu buru útsù. Obenu l'ẹ́ tọ́ bụ́kwa nna ẹ́phe; kẹ́ l'ẹ́phe buru útsù. Iphe meru iphe ọ́ bù nna ẹ́phe bù l'ẹ́phe tsoru ẹ́ka nna ayi Ébirihamu, woru onwiya ye Nchileke l'ẹ́ka b'o buderu útsù.

Ọ́phu bù ishi bù ekweta

¹³ Nchileke kweru Ébirihamu yẹ́le awa iya ụ́kwa iphe; sù ẹ́phe l'ọ́ bù ẹ́phe e-nweru mgboko. Nchileke te kwekwanu Ébirihamu ụ́kwa iphe ono; okfu l'o meru iphe ekemu kfuru. Ọ́ kwa okfu l'o woru onwiya ye Nchileke l'ẹ́ka; Nchileke agua ya l'onye doberu ẹ́ka ndoo. ¹⁴ Ndẹ́ge ọ́ bụ́lẹ́phu ndu eme iphe ekemu kfuru bẹ́ e-nweru mgboko ono, Nchileke kweru ụ́kwa iya ono; mẹ́ oworu onwonye ye Nchileke l'ẹ́ka abùru iphe mmakanu; mẹ́ ụ́kwa iphe Nchileke kweru ta ge evukwanu ire. ¹⁵ L'iphe ekemu emeje bụ́lẹ́phu l'ọ́okpataje tẹ́ Nchileke zùbe ndiphe oke ẹ́hu-eghughu iya. L'ọ́ kwa teke a maru l'ekemu nọ́ b'a maru lẹ́ eemesweje iphe ekemu kfuru.

¹⁶ Ọ́o ya kparu iphe iphe ono, Nchileke kweru ụ́kwa iya ono bù iphe, shi l'oworu onwonye ye iya l'ẹ́ka; ẹ́ge ee-shi t'ọ́ bùru iphe shi l'eze-iphe-ọ́ma, oome. Ọ́o ya bù; e shi ẹ́ge ono; ụ́kwa iphe ono abùru iphe Nchileke kweshiru ike doberu iphe bù ndu awa Ébirihamu. Ẹ́ tọ́ bụ́lẹ́kwaphu ndu emeje iphe ekemu kfuru nkinyi iya. Nchileke dobekwaru iya phù iphe bù ndu woru onwẹ́phe ye Nchileke l'ẹ́ka l'ọ́ bù Ébirihamu. L'ọ́ kwa Ébirihamu bù nna ayibe ndu woru onwayi ye Nchileke l'ẹ́ka l'ayi ha kpakparakpamu. ¹⁷ Bù iya bù iphe e deru l'ẹ́kwo okfu Nchileke; sù lẹ́ Nchileke sùru: “Ya mewaru ngu nna k'igwe mba.” Ọ́o ya bù lẹ́ Ébirihamu bù nna ayi l'ifu Nchileke, bù onye o yeru onwiya l'ẹ́ka; mbù Nchileke, emeje ndu, nwùhuru anwùhu t'ẹ́phe nọ́du ndzù ọ́do; l'emejekwaphu iphe ẹ́-te shihaadua nọ́du nù t'ọ́ bya anọ́du. ¹⁸ Ébirihamu woru onwiya ye Nchileke l'ẹ́ka; bya anọ́du ele ẹ́nya iphe teke ẹ́-ta dudu ẹ́ke ọ́ dzọ́beru ọ́kpa ele ẹ́nya iya. Tọ́ dudu iya bù; yọ́ bùru nna k'igwe mba; bù iya bù iphe e deru l'ẹ́kwo okfu Nchileke; sù: “L'awa ngu a-hatabe l'igwe l'ọ́ bù mkpọ́-kpodo, nọ́ l'igwe.” ¹⁹ Teke ono bẹ́ Ébirihamu nọ́kwaru iphe ruru ụ́kporo afa ise k'ọ́phu a mụ́ru iya. Ọ́ maru lẹ́ ya ta adùhedu ike oye ime. Obenu l'ẹ́ to nwedu teke o yenyaaaru onwiya l'ẹ́ka Nchileke; kpolahaa l'ọ́hu l'ọ́hu; okfu lẹ́ ya kawaru nka l'ikpahu al'ikpahu; ẹ́hu ta nọ́he iya ndzù; m'ọ́ bù t'ọ́ jekpoonu ọ́ri kẹ́ nyee ya, bù Séra, ọ́ maru l'ẹ́ tọ́ tsudu ime. ²⁰ Ẹ́ to nwedu teke obu gbajeru iya ẹ́bo l'iphe Nchileke kweru iya ụ́kwa iya; kẹ́ l'ẹ́ tọ́ dudu teke ẹ́ to kwedu kẹ́ Nchileke kweshia ya ike. Ọ́ kwabẹ́ru Nchileke ugwu; bya akafua oyeshi onwiya ike l'ẹ́ka Nchileke. ²¹ O dokporu iya ẹ́nya ọ́gbodo edodo lẹ́ Nchileke a-dù ike

mekotakpo iphe o kweru iya ukwa iya. ²² Oo ya kparu iphe Nchileke guru iya eyeye ono, o woru onwiya ye yébe Nchileke l'eka ono l'odobek-eka-ndo. ²³ E tó bukwa l'okfu eka Ébirihamu nkinyi iya b'e gude dee iphe ono, e deru; sù: "L'ò guru iya eya." ²⁴ O kwa l'okfu eka ayibedua b'e gudekwaphu dee ya; mbù ayibe ndu, Nchileke e-mekochaa gwa le ndu doberu eka ndoo; bù iya bù ayibe ndu woru onwayi ye Nchileke l'eka; mbù Nchileke ono, bù onye meru Nnajiufu ayi, bù Jisòsu; yo shi l'onwu teta nõdu ndzù ono. ²⁵ Jisòsu ono bẹ Nchileke haru; yo gude onwiya gwoo eja; nwùhu; k'ophu oo-nwefu ayi iphe dù eji, ayi meru. Nchileke abya emee ya; yo shi l'onwu teta nõdu ndzù; ege ee-shi tẹ ya gwa ayi le ndu doberu eka ndoo.

5

Odu-le-mma onye le Nchileke

¹ Oo ya bù le Nchileke guwaru ayi le ndu doberu eka ndoo; okfu l'ayi woru onwayi ye iya l'eka. Nta-a bẹ ayi shi-wa l'eka Nnajiufu ayi, bù Jisòsu Kuráiyisutu; ehu adù ayi agu l'onodu ayi le Nchileke. ² O bù Jisòsu Kuráiyisutu ono shi l'eyeye, ayi yeru iya onwayi l'eka duba ayi l'eze-iphe-oma owananu, ayi gude nõdu ndzù-wa. Ehu anõduje atso ayi ena l'ayi ele enya l'ayi le Nchileke e-mekochaa gbaru mgba l'odu-biribiri iya. ³ E tó bukwa onanu nwenkinyi iya bẹ ehu anõduje atso ayi ena ya. Ehu anõdujekwaphu atso ayi ena teke ayi eje iphe-ehuka; okfu l'ayi mawaru l'ò bù l'iphe-ehuka bẹ ayi eshije mta ota-nshi. ⁴ Yò buru ota-nshi emeje t'ayi shihu ike teke aadata ayi. ⁵ Ophu ole-enya iphe ono, ayi ele ono te emebyijekwa ayi ifu. Ege e meru too mebyije ayi ifu bù le Nchileke l'onwiya mewaru t'ayi maru l'ime obu ayi ege ya yeberu ayi obu. Uzo, o shi mee t'ayi maru bù l'ò nuru ayi Ume-dù-Nsò. Yò buru Ume-dù-Nsò ono emeje t'ayi maru n-yemobu Nchileke ono.

⁶ L'ò bukwa duru teke e tó dudu ike, nõ ayi k'ome iphe dù mma l'ifu Nchileke bẹ Kuráiyisutu byaru bya anwù-chiaru ndu eme ejo iphe onwu. Iphe ono aburu teke Nchileke tüberu b'ò meru. ⁷ Ootsukpokwaa l'ehu ege ee-shi phua onye e-woru ndzù iya taa l'okfu eka onye doberu eka ndoo. Aa! A -chode iya achocho bẹ aaphukwaa onye a-dughe ike nwùhu l'okfu eka onye bù onye oma. ⁸ Obenu le Kuráiyisutu nwùhuru l'okfu eka ayi teke ayi bukwa duru ndu eme ejo iphe; shi ege ono koshi le Nchileke yenukaru ayi obu. ⁹ Oo ya bù le keshinu Nchileke shiwa l'anwùhu, Jisòsu nwùhuru gwa ayi le ndu doberu eka ndoo l'ifu iya bẹ oo-gbe kakpokwaaru odu ike shi l'eka Kuráiyisutu ono dzota ayi t'ẹ b'ò zube ayi oke ehu-eghughu iya. ¹⁰ Keshinu ayi shi buru ohogu Nchileke; Nchileke abya eshi-wa l'anwùhu, Nwatibe iya nwùhuru me-wa ayi; ayi aburu ndu onya iya bẹ nta-a, ayi bù-wa ndu onya iya-a bẹ ndzù Kuráiyisutu ophu nõ ayi l'ehu a-kakpokwaaru ayi adzofuta l'oke ehu-eghughu Nchileke. ¹¹ Obenu l'ẹ tó bukwa onanu nkinyi iya; ayi etekwaphu eswa l'onodu ayi le Nchileke. Iphe ono aburu iphe shi l'eka Jisòsu Kuráiyisutu, bù iya bẹ meru; ayi abùwaru onya Nchileke nta-a.

Ádamu; mę Kuráiyisutu

¹² O kwa nwoke lanu bẹ iphe dù eji shi l'eka bata le mgboko. Onwu eshikwaphu l'iphe ono, dù eji ono batakwaphu le mgboko. Onwu eshi

ẹge ono nọdu swiru iphe bụ madzụ kparamukpamu; okfu l'onyemonye ọbule mewaru iphe dị ẹji. ¹³ Iphe ono, dị ẹji ono bẹ dzuhawaru eliphe bẹ ekemu byaderu. Obenu l'ẹ ta gudu iphe dị ẹji l'ọ bụ iphe dị ẹji l'ẹke ẹ ta tudu ekemu dobe. ¹⁴ Obenu l'ọnwu shilee l'ogbo kẹ Ádamu phẹ egbu ndiphe jeye l'ogbo kẹ Mósísu phẹ. O gbutsukwaaru gbua ndu ẹ-te meswedu ekemu ẹge Ádamu mesweru.

Ádamu l'onwiya bụ nwonyonyo Kuráýisutu, bụ iya bụ onye onanu, e-mekochaa bya ono. ¹⁵ Obenu l'iphe-oma kẹ Nchileke b'ẹ ta atukwaru eyeru iphe dị ẹji kẹ Ádamu. Iphe o gude dị iche pakwaru nshinu. Ádamu meru iphe dị ẹji. A dị igweligwe nwuhu; okfu l'o meru iphe dị ẹji. Obekwanu lẹ Nchileke mewaru ndu ha igweligwe eze-iphe-oma. Eze-iphe-oma ono; mẹ iphe-oma, shi l'ẹka iya, bụ iya bụ nwoke lanu ono; mbụ Jisọsu Kuráýisutu nyibekwanuru anyibe. ¹⁶ Ọ nyiberu anyibe; k'ọphu iphe-oma ono kwata danyia iphe ono, dị ẹji, nwoke ono; mbụ Ádamu meru ono. L'ikpe, Nchileke kperu kẹ iphe dị ẹji kẹ nwoke lanu ono bẹ nmakotaru ndiphe mgburumgburu. Obenu l'iphe-oma ọphu Nchileke meru nyiberu igweligwe iphe dị ẹji. Yọ bụru iphe-oma ono bẹ meru t'ọ guje ndiphe lẹ ndu doberu ẹka ndoo. ¹⁷ Ọ bụ emeswe, onye lanu mesweru bẹ ọnwu shi l'ẹka onye lanu ono wata ọchi l'ọ bụ eze. Obenu l'ayi shi l'ẹka Jisọsu Kuráýisutu nata iphe ka nshinu. Iphe bụ ndu, nataru eze-iphe-oma kẹ Nchileke ono, nyiberu anyibe ono; ọwaa iphe-oma, bụ iya bụ odobe-ẹka-ndoo; ndu ono l'ephẹ ha e-shi l'ẹka onye lanu ono, bụ iya bụ Jisọsu Kuráýisutu nọdu ndzụ; chilahaa l'ọ bụ eze.

¹⁸ Ọo ya bụ l'ọ bụ ẹge emeswe lanu, Ádamu mesweru kparu iphe Nchileke nmakotaru onyemonye ọbule ikpe; bukwapu ẹge Nchileke shi l'odobe-ẹka-ndoo Kuráýisutu mee tẹ ikpe laaru onyemonye ọbule t'ephẹ nọdu ndzụ. ¹⁹ Kẹ l'ọ bụ ẹge nwoke lanu meru iphe Nchileke suru t'ẹ b'ọ meshi; e shi ẹge ono; Nchileke anmakota madzụ kparamukpamu ikpe; bukwapu ẹge e shi l'ẹka onye lanu phụ, meru iphe Nchileke suru t'ọ mee phụ; Nchileke agua igweligwe madzụ lẹ ndu doberu ẹka ndoo l'ifu iya.

²⁰ Iphe kparu iphe e metsuaru tua ekemu bukwa t'a kafua ọmaru ẹge iphe dị ẹji habe nshinu. Obenu l'ọ bụ teke a ka ọmaru ẹge iphe dị ẹji habe nshinu; eze-iphe-oma kẹ Nchileke akfube ọswa kafukwaaphu nshinu. ²¹ Ọ bụ ọnwu bẹ iphe dị ẹji shi ekoshi ẹge ya eretabe ire. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ eze-iphe-oma kẹ Nchileke shi l'odobe-ẹka-ndoo ekoshi ẹge ya eretabe ire. Yọ bụru odobe-ẹka-ndoo ono, shi l'ẹka Nnajiufu ayi; mbụ Jisọsu Kuráýisutu ono edu ayi eduba lẹ ndzụ gburruru jeye.

6

¹ ?Bụ awe bẹ ayi a-sube iya ishi nta-a? ?Ayí a-nọduje eme iphe dị ẹji; k'ọphu eze-iphe-oma kẹ Nchileke a-ka nshinu tọo? ² Tụswakwa! Ẹ tọ dukwa ẹge ono. L'a -bya l'ome iphe dị ẹji bẹ ayi nwuhwakwaru anwuhu l'ẹke ọ nọ. ?Nanuhunu ẹge iphe dị ẹji e-shi gudekwadu ndzụ ayi? ³ E shiwa lẹ baputizimu tugbabe ayi lẹ Kuráýisutu Jisọsu nanu. ?Unu ta madu l'ọ bụ baputizimu ono tugbaberu ayi l'anwuhu ono, ọ nwuhuru ono? ⁴ Lẹ teke ono, e meru ayi baputizimu ono bẹ ayi l'iya

túkookwa nwùhu; a tũko ayi l'iya likota. Ọo ya bũ l'ọ bũ ẹge ono, Kuráýisutu gude akpabiri ike kẹ Nna; shi l'ọnwu teta nọdu ndzũ ọdo ono; bũkwaphu ẹge ayi a-dũ ike nọdu ndzũ ọphungu.

⁵ Ọ -buru l'ayi lẹ Kuráýisutu tũgbaberu buru nanu l'anwùhu, dũ l'ọ bũ ọphu ọ nwùhuru; ọ bũnu iya bũ lẹ Nchileke e-mekwaphu t'ayi tũko shi l'ọnwu teta ẹge ono, o meru iya; ayi l'iya anọdu ndzũ ọphungu ono.

⁶ Ọphu ayi maru ndọ-ọ: bũ l'e wotaru akahũ iphe ayi shi buru tũko yẹlẹ Kuráýisutu kpọpyabe l'oshi-osweru. Ọo ya bũkwanu k'ọphu ee-mebyi ike kẹ ẹjo-obu ono, ayi shi nweru teke ono, bũlephu iphe dũ ẹji shi zũa ayi unwu l'ẹhu ono; ẹge ayi ta abũhedu ohu k'iphe dũ ẹji.

⁷ L'ọ kwa teke madzũ nwùhuru bũ teke ọ nahuru ome iphe dũ ẹji. ⁸ Ọ -buru l'ayi lẹ Kuráýisutu tũgbabewaru nwùhu bẹ ayi maru l'ayi l'iya a-tũkokwaphu nọdu ndzũ. ⁹ L'iphe doru ayi ẹnya bũ lẹ keshinu Nchileke meru tẹ Kuráýisutu shi l'ọnwu teta nọdu ndzũ b'ẹ tọo nwùhuhedu anwùhu ọdo. Ọnwu ta hadu kẹ t'ọ ka iya ike ọdo. ¹⁰ Anwùhu ọphu ọ nwùhuru b'ọ nwùhuru ugbo lanu kpu; k'ọphu oo-gude iya mekputa iphe dũ ẹji. Ndzũ ọphu ọ nọ nta-a aburu tẹ yẹlẹ Nchileke buru nanu jeyewaru. ¹¹ Ọ kwaphu ẹge ono bẹ unu a-guje onwunu l'unu bũwanda ndu nwùhuru anwùhu l'ẹke iphe dũ ẹji nọ. Obenu lẹ keshinu unu lẹ Kuráýisutu Jisọsu tũgbabewaru buru nanu bẹ bũ-wa Nchileke bẹ unu nọduru ndzũ.

¹² Unu be kwekwa tẹ iphe dũ ẹji buru iya a-nọdu achi unu l'ọ bũ eze l'ẹhu unu ọwaa, bũ ẹhu ọphu a-nwùhu anwùhu-wa; k'ọphu oo-meje unu t'unu mee iphe dũ ẹji, agũ unu. ¹³ Unu be kwekwa wota iphe, nọ unu l'ẹhu; m'ọ -ruhuru; ọ ha nwanshĩ ihagha haaru iphe dũ ẹji t'ọ buru iphe, oo-gude ejekfu iphe vudo nhamunha ọgu. Iphe unu e-mechia bũ t'unu wotabebe onwunu haaru Nchileke; l'unu bũwa ndu shi l'ọnwu teta lufuta bya anọdu ndzũ. Ọo ya bũ k'ọphu Nchileke e-gude unu alũ ọgu iphe vudo nhamunha. ¹⁴ Iphe dũ ẹji ta akahedu unu ike; keshinu ọphu ekemu te kehedu unu ẹgbu; kele nta-a bẹ Nchileke gudewa eze-iphe-ọma iya tọshia unu l'ẹgbu ekemu ono.

Obu ohu kẹ odobe-ẹka-ndoo

¹⁵ Nta-a; ?ọ bũ l'ayi a-nọduwaru eme iphe dũ ẹji okfu l'eze-iphe-ọma kẹ Nchileke tọshiwaru ayi; ekemu te kehe ayi ẹgbu tọo? Tũswekwa!

¹⁶ Unu ta mahaada lẹ teke unu woru onwunu tọgboru madzũ; melahaa iphe onye ọbu kfuru l'ọ bũ ohu iya; bẹ unu bũ-wa ohu iya. Teke ọ bũ l'unu woru onwunu tọgboru iphe dũ ẹji; buru ohu iya; bũnu iya bũ l'unu a-nwùhu anwùhu, bũ iphe tso iphe dũ ẹji. Teke bũkwanu l'unu woru onwunu tũpyabe l'ọnu iphe Nchileke kfuru; ọo ya bũ l'ọo-gũ unu lẹ ndu doberu ẹka ndoo l'ifu iya. ¹⁷ O nweru teke unu shi buru ohu iphe dũ ẹji. Obenu lẹ mu ekele Nchileke ekele; lẹ nta-a bẹ unu gudewa obu unu l'ọ ha eme iphe bũ ọkpobe okfu ono ẹge e ziru iya unu. ¹⁸ Keshinu a tọwaru unu l'ẹgbu, iphe dũ ẹji shi kee unu; bẹ unu bũwa ohu k'odobe-ẹka-ndo. ¹⁹ Mu gudewa ẹhu ohu; mẹ Nnajiufu anmaru unu ẹtu okfu-a; ọdumeka bẹ iphe mu ekfu te edokwa unu ẹnya. Teke ọdungu bẹ unu shi woru onwunu tọgboru ẹjo umere, rehuru erehu; mẹ ome iphe ẹ-te vudodu nhamunha ẹge ee-shi t'iphe dũ ẹji kakkpọoru nshinu. Ọ bũkwaphu ẹge ono bẹ unu e-wotakota onwunu l'ọ ha tũpyabe l'ome iphe vudo nhamunha ẹge ee-shi tẹ ndzũ unu bũkotaru kẹ Nchileke.

²⁰ Teke unu shi b̄uru ohu k'iphe d̄u ẹ́jì b̄ukwa iphe ono, d̄u ẹ́jì ono shi b̄uru nnajiufu unu. Ẹ́ t̄o b̄ukwa odobe-ẹ́ka-ndoo. ²¹ ?B̄uhunu egbe uru nḡunu b̄e unu ritaru l'ẹ́jo iphe ono, unu shi eme ono; mb̄u iphe ono, iphere iya n̄onyaar̄u bya ad̄u unu nta-a ono? L'ẹ́ke ishi iya t̄suberu b̄ukwa l'anw̄uhu. ²² Obenu l̄e nta-a b'a t̄owaru unu l'egbu ono, iphe d̄u ẹ́jì shi kee unu ono; unu ab̄uwaru ohu k̄e Nchileke. Uru, unu ritaru iya ab̄uru l̄e ndz̄u unu b̄ukotawa k̄e Nchileke. Ẹ́ke o jeberu ab̄uru l̄e ndz̄u gbururu jeye. ²³ L'ugwo, iphe d̄u ẹ́jì akfuj̄e madz̄u kwa ọ́nwu. Iphe-oma, Nchileke an̄uj̄e ab̄ukwanuru ndz̄u gbururu jeye ọ́phu shi l'ẹ́ka Jis̄osu Kurá̄yisutu, b̄u Nnajiufu ayi.

7

Ẹ́tu iphe emeje n̄u l'al̄ulu

¹ Ẹ́nwunna mu; ọ́ kwa unu b̄e mu ekfuru nta-a; unub̄e ndu t̄uko maru ekemu. ?Unu ta madu l'ọ́ b̄u teke madz̄u n̄o ndz̄u; b̄e ekemu vu ire l'ẹ́hu iya; onye ọ́bu nw̄uh̄uwaru; k'ekemu alaa? ² Unu gudenu nwanyi, al̄u n̄jì gee ya. Nwanyi, al̄u n̄jì n̄ofutaje l'ẹ́ka n̄jì iya jeye teke n̄jì iya ọ́bu l'a-n̄o-bebe. N̄jì iya ono nw̄uh̄uwa; b'ọ́ nweekwa onwiya. Ekemu ono, shi l̄opyabe iya l'ẹ́ka n̄jì iya ono te vuhekwa ire l'ẹ́ke ọ́ n̄o. ³ B̄u iya b̄u; ọ́ -b̄uru l'ọ́ je al̄uru n̄jì ọ́do teke n̄jì iya n̄okwadia ndz̄u; a s̄u l'ọ́ b̄u ogori b̄e oori. Teke b̄ukwanu l̄e n̄jì iya nw̄uh̄uwaru; ọ́ b̄u teke ono b'ọ́ b̄u nwanyi, ee-keghe n̄jì ọ́do. Ekemu ta l̄opyabehekwa iya. Ẹ́ t̄o b̄uh̄edu iya ori ogori teke o je je al̄uru n̄jì ọ́do. ⁴ Ọ́ kwa ẹ́ge ono b'ọ́ d̄u l'ẹ́hu unu; ẹ́nwunna mu. Ọ́ b̄u ekemu shi b̄uru n̄jì unu. Obenu l'unu l̄e Kurá̄yisutu t̄ugbabewaru nw̄uhu. Ọ́o ya b̄u l̄e keshinu ọ́phu unu nw̄uh̄uwaru b̄e ekemu ta b̄uh̄edu n̄jì unu. Ẹ́ to nweh̄edu iphe unu l'iya jikwadu ọ́do. E metsua; unu ab̄ya an̄odu ndz̄u ọ́do teke ono, Kurá̄yisutu tetaru n̄odu ndz̄u ono. Nta-a b̄e b̄uwa onye ono, shi l'ọ́nwu teta n̄odu ndz̄u ono b̄u n̄jì unu; k'ọ́phu ayi a-n̄odu ndz̄u, vudo nham̄nha; meje iphe d̄u Nchileke mma. ⁵ L̄e teke ono, ayi shi n̄odukwadu ndz̄u ono, ayi shi eme ẹ́ge ọ́ guru ayi ono b̄e ẹ́gu ẹ́jo iphe ono meru ayi t'ayi meje iphe d̄u ẹ́jì. Ȳo b̄uru ekemu meru t'ẹ́gu ome iphe ono, d̄u ẹ́jì ono n̄wu ayi taphutaphu l'ẹ́hu. Iphe tso ome iphe ono, d̄u ẹ́jì ono ab̄ukwanuru anw̄uhu. ⁶ Obenu l̄e nta-a; b̄e Nchileke mewaru ayi t'ẹ́ b'ọ́ d̄uhe iphe ayi l'ekemu e-nwegbabe l̄e phuu. Ayi nw̄uh̄uwaru; nah̄u iphe ono, shi kee ayi ẹ́gbu ono. Ọ́o ya b̄u l'ayi etsowa Ẅzo ndz̄u ọ́phungu, ọ́phu shi l'ẹ́ka Ume-d̄u-Nso; ejeru Nchileke ozi. Ayi te etsoh̄edu akah̄u Ẅzo ono, b̄u iya b̄u ekemu ono, e deru l'ẹ́kwo ono; gude ẹ́je iya.

Ekemu; m̄e iphe d̄u ẹ́jì

⁷ ?B̄u nḡunu b̄e ayi e-kfu nta-a? ?Ayì a-s̄u l'ekemu l'onwiya b̄u iphe d̄u ẹ́jì t̄o? T̄uswekwa! Ayi te ekfukwa ẹ́ge ono. Obenu l̄e mu t̄e ga mad̄u iphe b̄u iphe d̄u ẹ́jì; nd̄ege ekemu ta n̄o. Mu t̄e ga ma iphe b̄u ijim̄enya; nd̄ege ekemu ta s̄u: "T'ẹ́ b'i jikwa ijim̄enya."* ⁸ Iphe d̄u ẹ́jì eshinu l'ekemu ono, s̄uru t'ẹ́ b'i jishi ijim̄enya ono kpata Ẅzo; shi iya kpatsushia mu iphe b̄u ẹ́gu ẹ́jo iphe, d̄u iche iche. K̄e ẹ́ke ekemu ta n̄odu b̄e iphe d̄u ẹ́jì b̄ukwa iphe nw̄uh̄uru anw̄uhu. ⁹ O nweru teke mu shi n̄odu; mu ta ma k'ekemu ono, s̄uru t'ẹ́ b'e j̄jeshi ijim̄enya ono. T̄o

* 7:7 7:7 Aw̄u 20:17; Dit 5:21.

dù iya bú; k'ekemu ono abyalèphu ège-a; iphe dù èji eteta jakerehu; ¹⁰ ekemu ono ekpeekwanua mu nkfugbu. Ekemu ono gèdegede; mbù ekemu, ga ge koshi mu ọ̀zọ̀ ndzù gbururu jeye egbe kpee mu nkfugbu. ¹¹ Okfu l'iphe dù èji kpataru; ọ̀zọ̀ gude ekemu ono ghọ̀-gbua mu; shi l'ekemu ono; woru mu gbua.

¹² Ọ̀o ya bú l'ekemu l'ọ̀ ha shi Nchileke l'ẹ̀ka; iphe ono, e deru l'ekemu ono eshikwaphu Nchileke l'ẹ̀ka; búru iphe vudo nhamunha; bya adù mma. ¹³ ?Bù iya bú l'ọ̀o iphe ono, dù mma ono gbe kpataru mu ọ̀nwu-wa ọ̀o? Tùswekwa; ẹ̀ ọ̀ búkwa iya. Ọ̀ bú iphe dù èji gude iphe ono, dù mma ono kpataru mu ọ̀nwu; ège ee-shi tẹ̀ iphe dù èji búru iphe aa-phù l'ọ̀ bú iphe dù èji. Yọ̀ búru iya bú lẹ̀ Nchileke shi l'iphe e deru l'ekemu eme t'iphe dù èji koshikota onwiya ège yẹ̀be iphe dù èji dù-be èji.

*Ọ̀zọ̀ iphe labù, akpa ẹńya
l'ẹ̀hu madzù*

¹⁴ Iphe ayi maru bú l'ekemu shi l'ẹ̀ka Ume Nchileke; obenu lẹ̀ mu bú madzù mmakanù, bú iya bú onye, iphe dù èji gbaru ège aagbajẹ̀ ohu. ¹⁵ Umere mu l'onwomu agbachije mu ẹńya; okfu lẹ̀ mu te emejedu iphe dù mu kẹ̀ tẹ̀ mu mee. Iphe mu emejechia bú iphe dù mu ashì ememe. ¹⁶ Ọ̀ -bùru l'iphe mu gbe emeje bú iphe, mu marua l'ẹ̀ ọ̀ dudu mu mma; ọ̀o ya bú l'ookoshi lẹ̀ mu kweru l'ekemu dù mma. ¹⁷ Ọ̀o ya búru l'e -kfude iya ekfukfu b'ẹ̀ ọ̀ búkwa mbẹ̀dua l'eme iphe ono, dù mu ashì ono. Iphe eme iya nù bú iphe ono, dù èji, buwa mu ebubu l'ẹ̀hu ono. ¹⁸ L'iphe mu maru bú l'ẹ̀ to nwekpodua iphe dù mma, nọ̀ mu l'obu lẹ̀ phuu; bú iya bú l'obu egbe onye mu shi búru teke mu shi anọ̀duje eme ẹ̀jo iphe agbebe mu nù. Mu eseje tẹ̀ mu mee iphe dù mma, dù mu kẹ̀ ememe; ọ̀bu lẹ̀ mu ta adujedu ike mee ya. ¹⁹ Okfu lẹ̀ mu t'emejedu iphe dù mma, dù mu t'a sù lẹ̀ mu meru iya. Ọ̀ búlèphu ẹ̀jo iphe ono, ẹ̀-ta dudu mu tẹ̀ mu mee ya ono bẹ̀ mu emeje. ²⁰ Ọ̀ -bùru l'iphe mu anọ̀duje eme; gbe búru iphe ẹ̀-ta dudu mu mma; ọ̀o ya bú l'e -kfude iya ekfukfu; b'ẹ̀ ọ̀ búdu mbẹ̀dua l'eme iya. Iphe eme iya nù bú ẹ̀jo iphe ono, buwa mu ebubu l'ẹ̀hu ono.

²¹ Ọ̀o ya bú lẹ̀ mu shi ège ono; maru l'ọ̀ bú ège-a bẹ̀ iphe kẹ̀ mgboko-a dù; l'ọ̀ bú teke mu eme tẹ̀ mu mee iphe dù mma; yọ̀ búleruphu ẹ̀jo iya akpatajẹ̀ mu ọ̀zọ̀ l'ẹ̀hu. ²² L'ime onwomu; bẹ̀ ekemu kẹ̀ Nchileke adùbejekpokwaa mu mma l'obu; l'atsọ̀ mu ẹńa. ²³ Obenu lẹ̀ mu phùru ekemu ọ̀do, dọ̀kpokwaaru iche, anọ̀duje adzọ̀ ọ̀zọ̀ l'ẹ̀hu mu. Ekemu onanu bẹ̀ yẹ̀le ekemu ọ̀phu dù mu mma l'egomunggo anọ̀duje adzọ̀ ọ̀zọ̀. Ekemu onanu, bú ekemu ọ̀do ono atuje mu mkpọ̀ro; kpùru mu kpẹ̀ iphe dù èji, bú ọ̀phu ekemu, ọ̀otujeru mu kpù mu lẹ̀ ndzù. ²⁴ Nshọ̀bukwaa mu nshọ̀! ?Bù onye a-dzọ̀ mu l'egbe ọ̀nodu ọ̀waa, mu nọ̀ nta-a, búwa anwùhu-wa? ²⁵ Mu ekele Nchileke ekele. Mu shi l'ẹ̀ka Jisọ̀su Kuráýisutu, bú Nnajiufu ayi, bú iya dzọ̀ru mu l'ọ̀nodu ono ekele Nchileke ekele.

Ọ̀o ya bú lẹ̀ mbẹ̀dua l'uche-obu mu kwa ohu k'ekemu, shi l'ẹ̀ka Nchileke bẹ̀ mu bú. Obenu l'obu kẹ̀ egbe onye ono, mu shi búru ono kwa ohu kẹ̀ ekemu kẹ̀ iphe dù èji bẹ̀ mu bú.

8

Ume, anù ndzù ọ̀phungu

¹ Oo ya bu lẹ nta-a b'ẹ to nwehekwa ikpe, Nchileke anmakwadu ndu, ẹphe lẹ Kuráýisutu tǔgbaberu buru nanu. ² L'ekemu ophu Ume Nchileke aturu unu nta-a bu ike, eshije l'ẹka Kuráýisutu Jisọsu duru madzu bahu l'uzo ndzu. Yo buru ike ono tofuwaru unu l'ike k'ekemu, bu iya eshije l'iphe du ẹji duru madzu bahu l'anwuhu. ³ Iphe ekemu ta dudu ike mee; okfu lẹ madzu ta adujedu ike mee ẹge ekemu kfuru bẹ Nchileke mewaru. O yewaru Nwatibe iya; yo bya aburu madzu; nweru anu-ẹhu, iphe du ẹji anọduje akpa uto l'ọ bu anu-ẹhu nk'ayi; bya eworu onwiya chia ẹja; nwefu iphe du ẹji, ayi meru; shi ẹge ono mebyia ike k'iphe du ẹji ono. Nchileke eshi l'ẹhu ono, Kuráýisutu nweru ono nma iphe du ẹji ikpe. ⁴ Iphe, kparu iphe Nchileke meru iphe ono bu k'ophu ayi a-du ike meebe iphe ono, vudo nhamunha, ekemu kfuru ono. Lẹ nta-a buwa Ume Nchileke edu ayi lẹ ndzu ayi; to buhedu obu egbe madzu ono, ayi shi buru teke ayi shi anọduje eme ẹjo iphe, aguebe ayi ono edu ayi. ⁵ Ndu eme iphe egbe madzu obu, ẹphe shi buru suru t'ẹphe mee bulephu ẹge ẹphe e-me mee iphe du ẹphe mma bẹ ẹphe anọduje ese. Ndu emekwanu iphe Ume-du-Nso suru t'ẹphe mee aburu iphe du Nchileke mma bẹ ẹphe anọduje ese. ⁶ L'ose anya k'ome iphe du Ume-du-Nso mma bukwa ndzu; buru ẹhu-agu. Ose anya k'iphe agu obu egbe madzu ono, ayi shi buru teke ono, ayi shi anọduje eme ẹjo iphe, aguebe ayi ono abukwanuru onwu bu uru, eeritaje iya. ⁷ Yo buru iya meru iphe onye bulephu iphe, agu iya nu bẹ onoduje ese ẹza iya; abuje ohogu Nchileke. E too mejedu iphe ekemu Nchileke kfuru; mbu l'ẹ to dujekwa ike eme iya ememe ophu. ⁸ Ndu emeje iphe aguebe obu ẹphe ta abyakwa bya a-du ike ome iphe du Nchileke mma.

⁹ Obenu l'unubedua te emejedu uche unu. O buwa iphe Ume-du-Nso ekfu bẹ unu eme; mbukwa m'ọ -buru-a lẹ Ume kẹ Nchileke buphu ebubu l'ime unu. Iphe bu onye ẹ-te nwedu Ume ono, Kuráýisutu anu ono l'ẹhu iya ta bukwa onye nk'iya. ¹⁰ A makwaru l'unu a-nwuhu; okfu l'unu mewaru iphe du ẹji. Obenu; o -buru lẹ Ume kẹ Kuráýisutu bu unu ebubu l'ẹhu bẹ Ume ono bukwa unu ndzu; okfu lẹ Nchileke guwaru unu lẹ ndu doberu ẹka ndoo. ¹¹ Teke o bu lẹ Ume kẹ Nchileke ono, meru tẹ Jisọsu shi l'onwu teta nodu ndzu ono bu l'ime unu; oo ya bu lẹ yebedua ono, meru tẹ Kuráýisutu Jisọsu shi l'onwu teta nodu ndzu ono e-mekwaphu t'ẹhu unu ono, bu ophu a-nwuhu anwuhu ono nodu ndzu. Nchileke e-shi lẹ Ume-du-Nso ono, bu unu l'ẹhu ono mee iphe ono.

¹² Oo ya bu; unwunna mu; o nweru iphe gbaru ayi l'ememe. Obenu l'iphe ono, gbaru ayi l'ememe ono ta bukwa t'ayi meje iphe, agu egbe obu phu, ayi shi nweru phu. ¹³ Lẹ teke unu eme iphe shigbaa l'uche-obu unu ono bẹ unu a-nwuhukwa anwuhu. Obenu lẹ teke unu shi l'ẹka kẹ Ume-du-Nso kpagbua umere ono, shigbaa l'uche-obu unu ono; t'ọ buru iphe nwuhuru anwuhu; k'ophu unu a-nodu ndzu. ¹⁴ L'ọ kwa ndu kweru tẹ Ume-du-Nso buru onye edu ẹphe; bẹ bu unwu Nchileke. ¹⁵ Lẹ Ume-du-Nso, Nchileke nuru unu ta bukwa Ume, e-me t'unu buru ohu l'ifu Nchileke; m'ọ bu t'ọ mee t'unu gbe bya atsulaha Nchileke egvu ọdo. Iphe Ume ono gbe emeje bu l'oomeje t'unu buru unwu Nchileke. Keshinu Ume ono bu ayi ebubu l'ẹhu bẹ ayi ekuje Nchileke "Nna; Nna." ¹⁶ O bu Ume Nchileke ono bẹ emeje t'ọ doo ayi ẹnya l'obu

ayi l'ayi b̄wa-a k̄ Nchileke. ¹⁷ Ọo ya b̄ l'ọ -b̄ru l'ayi b̄wa ẃnwu iya; ọ b̄ iya b̄ l'ayi b̄wa ndu Nchileke a-n̄ iphe o kweru ẃnwu iya ẃkwa iya. Ọo-n̄ ayi iphe ono, ọ n̄waru Kuráyisutu ono. Ọ -b̄ru-a l'ayi l̄ Kuráyisutu t̄gbaberu eje iphe-ẹhuka b̄ Nchileke e-mekochakwaa mee t'ayi gbaru mgba l'ọdu-biribiri k̄ Kuráyisutu.

Ọdu-biribiri ọphu nọ l'ifu

¹⁸ Iphe doru mu ẹnya b̄ l'iphe-ẹhuka ọwananu, ayi eje nta-a te dzukpoduanu k̄ t'e wota iya turu yeru egbe ọdu-biribiri, Nchileke e-mekochaa woru ayi dobe. ¹⁹ Iphemiphe ọbule, Nchileke keru ekeke b̄ ẹhu anma anmanma t̄ ya ph̄-kebe teke Nchileke e-koshi ẃnwu iya l'ọdu-biribiri ono. ²⁰ Okfu l'iphemiphe ọbule ono, Nchileke keru ekeke ono b̄ Nchileke turu ọnu t'ọ t̄ko b̄ru iphe laru l'iyi. Ẹ t̄ b̄kwa iphemiphe ọbule, Nchileke keru ekeke meru iphe d̄ ẹji l'onwiya. Ọ kwa iphe tso ikpe, Nchileke nmaru madz̄ l̄ madz̄ mesweru. Obenu l̄ Nchileke mekwaruphu t̄ iphemiphe ọbule ono, o keru ekeke ono; lekwaphu ẹnya ²¹ l'ujiku lan̄; b̄ ya a-ḡoshi ọnu ono, ya turu iya t'ọ rekarashiho ono. Teke ono b̄ oo-me t'iphemiphe ọbule ba ab̄heru ohu k'iphe d̄ ẹji; ȳ b̄-chiaru ọdu-biribiri k'ẃnwu Nchileke. ²² Iphe ayi maru b̄ l̄ byeyekwaa nta-a; b̄ iphemiphe ọbule, Nchileke keru ekeke ats̄gbakwaa ude l'ọ b̄ nwanyi, ime eme. ²³ Ẹ t̄ b̄lekwa iphe Nchileke keru ekeke nk̄nyi iya. Aȳbedua l'onwayi, b̄ ndu nwewaru Ume Nchileke; mb̄ Ume, Nchileke yeru ayi l'ẹhu gude ekoshi l̄ ya e-mekochaa meeru ayi iphe ono, ya kweru ayi ẃkwa iya ono; ats̄kwaphu ude; ẹge ono ayi ele ẹnya l̄ Nchileke e-koshi l'ọ nataru ayi l'ẹke ọ n̄ t'ayi b̄ru ẃnwu iya ono, b̄ iya b̄ teke Nchileke a-gbata ẹhu ayi l'ọ hà. ²⁴ Nchileke dz̄ofutawaru ayi; ọb̄ l'adz̄ota ono b̄ ayi elekwadu ẹnya teke oo-dzu oke. Nd̄ge ọ -b̄ru l'ayi natawaru iphe, ayi ele ẹnya iya; m'ẹ t̄ ga ad̄kwa iphe ayi ga an̄du elekwadu ẹnya iya. ?B̄ onye lejeru ẹnya iphe o gbe natawa? ²⁵ Teke b̄ l'ayi ta natad̄a iphe, ayi ele ẹnya iya; ọo ya b̄ l'ayi a-ta nshi; n̄dukwaphu ele ẹnya iphe ọb̄.

²⁶ Ọ kwaphu ẹge ono b̄ Ume Nchileke an̄duje eyeru ayi ẹka; okfu l'ike ta ad̄du ayi k'ọta nshi; l'ẹ b'ọ b̄ l'ayi maru ẹge eekfuje an̄ Nchileke ẹge gbaru ayi. Ọo ya b̄ l'ọo Ume-d̄-Ns̄o l'onwiya egudeje ude ọphu b̄lephu ȳbedua maru iphe o kfu gude ekfu an̄ru ayi Nchileke. ²⁷ Ọ b̄ Nchileke, b̄ ȳbedua enyoje ime obu madz̄ b̄ mawaru iphe b̄ uche-obu k̄ Ume-d̄-Ns̄o; okfu l̄ Ume-d̄-Ns̄o an̄duje ekfu an̄ru ẹphe Nchileke; mb̄ ndu nk'iya l'ẹge ọ d̄ Nchileke mma.

²⁸ Ayi maru l'iphe b̄ iphe, eme l'ẹhu ndu yeru Nchileke obu an̄duje eme l'ẹge ọo-duru ẹphe l̄ mma; mb̄ ndu Nchileke kuru ẹge ọ t̄beru. ²⁹ Ishi iya b̄ l̄ Nchileke mahawaru ndu nk'iya t̄manu b̄ mgboko d̄bederu; bya af̄tahawa ẹphe t'ẹphe b̄ru ndu a-d̄ ẹge Nwatibe iya d̄; t̄ Nwatibe iya ono b̄ru ọguren̄ya m'a ḡdekwanu ẃnwunna iya l'ọphu. ³⁰ Ọ b̄ ndu, Nchileke f̄tahawaru b'ọ kuru. Ȳ b̄ru ndu ono, o kuru ono b'ọ guru l̄ ndu doberu ẹka ndoo. Ȳ b̄ru ndu ono, ọ guru l̄ ndu, doberu ẹka ndoo b'ọ doberu l'ọdu-biribiri iya.

N-yemobu Nchileke l'ẹhu ayi

³¹ ?Nanụ ege ayi e-dobe onu yee l'iphemiphe obule ono nta-a? O -buru le Nchileke agbaru ayi odzori; ?bu onye e-meghe ayi ngunu. ³² Nchileke ta kfu kwekwa Nwatibe iya aka. O duru iya ye t'o bya anwu-chiaru ayi l'ayi ha onwu. Keshinu ophu Nchileke shi ege ono; nu ayi Nwatibe iya ono; ?bu egbe iphe ngunu b'e to shidu l'eka Nwatibe iya ono nu ayi ke mmanu. ³³ ?Bu onye be dzuru ke oku ndu, Nchileke fotaru afoa ikpe? E to nwekwa. Ke l'o bu Nchileke l'onwiya gbe me-wa t'ikpe ba nma epe. ³⁴ ?Bu onye be dzuru k'onma epe ikpe? E to nwekwa. Ke l'oo Kurayisutu Jisusu l'onwiya bu onye gude okfu ehu epe nwuhu. Ophu to bulekwa onanu nkinyi iya: o shi l'onwu teta nodu ndzu je anodu l'eka-utara Nchileke ekfu anuru ayi Nchileke. ³⁵ ? O nwekpooru iphe a-kposhighe te Kurayisutu be eyehuru ayi obu? ?Bu oje iphe-ehuka? ?Too bu oke mkpa? ?Bu ome madzu kpakpawowo? ?Too egu ememe? ?Too ba phu iphe owe l'ukfu? ?Too iphe olo ishi onwonye alo? ?Too l'e gbugburu ayi le mma be e-meghe iya nu? ³⁶ O dua l'o bu iphe, e deru l'ekwo okfu Nchileke; su:

“O bu l'okfu ehu ngu;
 b'e to nwedu mboku, anwuhu
 ta anodujedu achu ayi.
 Aanoduje eme ayi l'o bu aturu,
 a chitaru eje egbu.”*

³⁷ Ephoru ephopho! Iphe ono l'o ha e-mekota; obu l'ayi eshije l'eka onye ono, yeru ayi obu ono shihu ike; mekputakota iya. ³⁸ L'ophu doru mu enya bu le anwuhu ta tsudu iya; ndzu ta tsu iya; to tsu iya mbu unwu ojozi-imigwe; unwu ejo maa ta tsu iya. Iphe, bu iphe eme nta-a; me ophu e-mekochaa mee l'uzo ifu ta fu iya; to nwe iphe, bu ike odo, furu iya nu. ³⁹ Igwe ta fukwa iya; ali ta fu iya. To nwe iphe, bu iphe Nchileke keru ekeke, ha ke okposhi te Nchileke be eyehuru ayi obu, o shi l'eka Nnajiufu ayi, bu Jisusu Kurayisutu yeru ayi.

9

Nchileke; me ndu o fotaru

¹ Iphe mu ekfu bukwa oswi-okfu. Mu bukwa onye ke Kurayisutu; mu ta adzuka ejo-ire. Ume-du-Nso bu mu ebubu l'ime obu; l'emeje t'obu mu maru iphe gbaru iya nu ohuma. O bu obu mu ono meru t'o doo mu enya le mu ta adzudu ejo-ire. ² Aphu jiru mu obu. Ophu o nwedu teke e too nodujedu atsu mu l'ehu; k'ophu ooruje mu l'anu mee; ³ me mu nyata ndu nke mu, mu l'ephe bu mee lanu. Oduje mu t'a su le mu bu onye Nchileke turu onu te mu le Kurayisutu ba atugbabehe; m'o -buru l'oo iphe a-dzo epe. ⁴ O bu epe bu unwu izurelu; buru epe; be Nchileke fotaru t'ephe buru unwu iya. O bu epe b'o koshiru odu-biribiri iya. O bu epe b'o kweshiru ukwa iphe tukobe le ndzu, epe l'iya gbaru; buru epe b'o turu ekemu nu. Yo buru epe b'o koshiru ege epe a-bajeru iya aja; buru epe b'o nuru iphe o kweshiru epe ukwa iya. ⁵ O bu epe bu awa ochechoroche ayi phe; Kurayisutu aburu eri epe m'a -bya l'abubu ophu o bu madzu. T'e tujee Nchileke, kangokotaru iphemiphe obule epha gbururu jeye le tutu yoyo. Ono kwa ege o du.

* 8:36 8:36 Egvu 44:22.

⁶ Iphe mu ekfu ta bukwa l'iphe ono, Nchileke kfurú ono bẹ bụwa iphe mmakanụ; kẹ l'ẹ tọ buebekwa ndu, shi lẹ Ízurelú bụ ogbodo ndu Ízurelú. ⁷ Ẹ tọ buebekwa ẹphe l'ẹphe ha bụ ogbodo unwu Ẹbirihamu; okfu l'ẹphe shi l'awa iya. Lẹ Nchileke sukwaru Ẹbirihamu: "L'ọ kwa ndu, shi l'eri Áyizaku kpúu bẹ bụ ndu a-buru unwu ngu." ⁸ Iphe, iphe ono ekoshi bụ l'ẹ tọ bụdu iphe bụ ndu, a mụru amumu mmakanụ bẹ bụ unwu Nchileke. Ọ bụ ndu, Nchileke kweru Ẹbirihamu ukwa l'ọo-mụta bụ ndu, aagụ l'ogbodo unwu Ẹbirihamu. ⁹ L'ẹge Nchileke gude kwee Ẹbirihamu ukwa iphe ono bụ l'ọ sụru iya: "Elenu akele bẹ ya a-bya agbaphee ngu; Séra amụta nwata nwoke."

¹⁰ Ẹ tọ bụlekwa onanu nkinyi iya. Ọ kwaphu ẹge ọ dụ l'ẹhu unwu Ribéka ẹphe ẹbo ndono. Ẹphe shi lẹ nna lanụ, bụ iya bụ Áyizaku, bụ ochechoroche ayi. ¹¹⁻¹² Yọ bukwanuru ẹge ee-shi t'afọta, Nchileke fọtaru onye lanụ bụleruphu ẹge ọ túbewawaru l'uche iya; meru iphe ọ sụru Ribéka: "Onye kẹ ọgurennya l'unwu ngu ono a-nọduje ejeru onye kẹ nwata ozi." Iphe ono b'ọ kfurú b'a mụderu ẹphe amumu; mbụ teke ẹ ta dụdua iphe ẹgirima ono dzuwaru ememe; ọphu aa-sụ l'ẹphe meru ọhuma; m'ọ bụ l'ẹphe meru eji. Ọo ya bụ lẹ ndu ọphu Nchileke fọtaru bụlephu ẹge ọ túbere l'uche iya. Ẹ tọ bukwa kẹ l'ọ bụ ọhuma, ẹphe metaru l'onwẹphe. ¹³ Bụ iya bụ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ lẹ Nchileke sụru: "Jékọpu bẹ ya yeru obu; Íso bẹ ya kpọru ashí."

¹⁴ ?Nanụ ẹge ayi e-ye iya ọnu nta-a? ?Ayí a-sụ lẹ Nchileke te emedu iphe vudo nhamunha tọ? Ejepho! ¹⁵ Kẹ l'ọ sụru Mósísu: "O -nweru onye ọ dụ yẹbe Nchileke tẹ ya meeru obu-oma; ya emeeru iya ẹya. Teke o nweru onye dụ iya tẹ ya phụaru imiko; ya aphụaru iya ẹya." ¹⁶ Ọo ya bụ l'ọ bụlephu obu-imiko bẹ Nchileke egudeje afọta madzụ. Ẹ tọ bukwa uche-obu madzụ; m'ọ bụ l'ọ bụ iphe madzụ metaru l'ike k'ẹka iya bẹ ọogu. ¹⁷ L'ẹkwo okfu Nchileke kfukwaru sụ lẹ Nchileke sụru Fero: "Iphe, kparu iphe ya meru ngu eze bụlekwapu tẹ ya gude ngu koshi ẹge ike iya ha; ọdo bụ k'ọphu ndiphe mgburumburu e-shi ẹge ono maru onye ya bụ." ¹⁸ Ọo ya bụ lẹ Nchileke emejeru madzụ ẹge yẹbe Nchileke túbere l'uche iya. O nweru ndu ọophujeru imiko; nweru ndu, ọokpo-chije ọkpoma ẹphe.

Ehu-eghughu; mẹ obu-imiko kẹ Nchileke

¹⁹ A makwaru-a l'onye lanụ l'ime unu e-gbeshi jia mu; sụ: "Ọ -buru l'ọ dụ ẹge ono; ?bụ ngunu mehunuru bẹ Nchileke atajekwapu madzụ ụta? Nchileke -túbewa l'ọo iphe ya e-me ndọ-ọ; ?bụ onye tsukwaduru iya akpọshi?" ²⁰ Obenu; nggube madzụ mmanu ọphu sụru l'iphe Nchileke meru ta dudu mma; ?iitu onwongu ngunu? Ite, a kpọru l'ura ta ajjekwa onye kpuru iya nụ: "?O meru imagha b'i gude kpua ya ẹge-a, i kpuru iya-a?" ²¹ ?Tọ bụdu ọ-kpú-ite maru ẹge oo-me ụra iya? Ọ -dụ iya t'ọ gude ụzo ụra lanụ ono kpua ite labụ: tẹ nanụ bụru ite, ama mma, ee-yeje iphe a zuru l'oke aswa; ọphu aburu ite, ee-yeje iphe ọdo; ?tọ kpudu iya?

²² ?Bụ ngunu bẹ ii-kfú; m'ọ -buru l'ọo Nchileke eme ẹge ono? O nweru ndu Nchileke meru tẹ ya gude koshi oke ẹhu-eghughu iya mẹ ẹge ike iya habe. A makwaru lẹ ndu ono gbawaru ẹge ọ ge gudewa oke ẹhu-eghughu iya mebyia ẹphe; ọbu lẹ ọotaru ẹphe nshi nshinu.

²³ O nwekwaruphu ndu ophu Nchileke gude eme tẹ ya koshi l'odu-biribiri nk'iya te nwedu ẹtu. Ndu onanu b'ọ phuru imiko; bụ iya bụ ndu ono, ọ tubuhawaru l'ẹphe l'iya a-gbaru l'odu-biribiri iya ono. ²⁴ Yọ bụru ayibedua bụ ndu onanu, ọ phuru imiko ono. Ẹ tọ bụlekwa lẹ ndu Ju b'ọ shi fọta ayi nwenkinyi; o shikwaphu lẹ ndu ọhodo, ẹ-ta bụdu ndu Ju fọta ayi. ²⁵ Yọ bụru iphe ono b'ọ kfuru l'ekwo Hosáya; sụ:

“Lẹ ndu ono, ẹ-te shidu bụru ndu nk'iya ono;
 bẹ ya e-ku 'ndu nk'iya.'
 Nwanyi ono, ya te shidu yeru obu ono;
 bẹ ya e-ku 'o-ri-ẹku iya.' ”

²⁶ Yọ bụru l'ẹke ono,
 a nọduru; sụ ẹphe l'ẹphe
 ta abụdu ndu nk'iya ono;
 bẹ aa-nọdu kua ẹphe
 'unwu Nchileke, nọ ndzụ.' ”

²⁷ Azáya, bụ onye nkfuchiru Nchileke chikwaruphu mkpu ẹhu ndu Ízurelu; sụ: “L'ẹ to nwedu m'o -ruhuru; unwu Ízurelu ha l'igweligwe l'ọ bụ ẹja, nọ l'alị; ọ kwa nwa ndu ẹ-ta badu ishi bẹ aa-dzofuta. ²⁸ Onanu aburu kele Nnajiufu e-mekota iphemiphe ọbule, o kfuru ndiphe. Oo-mekotakpoo ya ẹgwegwa; mee ya ọhuma ọhuma ẹge ọo-du.” ²⁹ Ọ dukwaa l'ọ bụ iphe Azáya kfuhawaru ẹmanu b'ọ mederu. Ọ sụru: “Ndege Nnajiufu ayi; mbụ Okaribe-Kakọta-Ike te kwedu t'awa ayi chihu; mẹ ayi agvụ l'ọ bụ Sódomu; mbụ m'ọ mee ayi iphe o meru Gómóra.”

Ụkfu, adu ndu Ízurelu l'okpa

³⁰ Nta-a; ?bụ awe bẹ ayi a-subekwanu iya ishi? Ẹke ayi a-sube iya ishi bụ lẹ ndu ono, ẹ-ta bụdu ndu Ju; ẹphe te shi l'ese tẹ Nchileke gụa ẹphe lẹ ndu doberu ẹka ndoo ono bẹ Nchileke gụwaru lẹ ndu doberu ẹka ndoo l'ifu iya; okfu l'ẹphe woru onwẹphe ye Kuráýisutu l'ẹka. ³¹ Obenu lẹ ndu Ízurelu, bụ ndu keberu ẹhu eme iphe ekemu kfuru ẹge ee-shi tẹ Nchileke gụa ẹphe lẹ ndu doberu ẹka ndoo ta dudu ike mekota iya. ³² ?Bukwanu ngunu kparu iya? Iphe kparu iya nụ bụ l'ẹphe te sedu tẹ Nchileke gude kẹ l'ẹphe woru onwẹphe ye iya l'ẹka; gụa ẹphe lẹ ndu doberu ẹka ndoo. Ẹphe gbe gudechia iphe ẹphe gude ike ẹka ẹphe meta ese iya. Yọ bụru l'ẹke ono bẹ mkpuma ono kpọru ẹphe ụkfu; ³³ bụ iya bụ iphe ono, e deru l'ekwo okfu Nchileke; sụ lẹ Nchileke sụru:

“Unu phududuphu!
 Ya wowaru mkpuma,
 a-nọdu adu ndiphe
 ụkfu ngube lẹ Záyonu;
 mbụ oke mkpuma,
 ẹphe e-vukotaje daa;
 Obenu l'onye woru onwiya
 ye onye ono l'ẹka;
 ta byadu bya akwa izimana.”

Ọ bụ mkpuma ono bẹ ẹphe vukotaru; yọ bụru ụkfu dụ ẹphe l'okpa.

10

¹ Ụnwunna mu; iphe dū mu mma l'obu; bụru iphe mu anọduje ekfu anụ Nchileke t'ọ meeru iya ndu alị mu, bụ iya bụ ndu Ju bụ t'ọ dzọfuta ẹphe. ² L'ophu dokpooru mu ẹnya bụ l'oovu ẹphe ẹhu t'ẹphe meje uche-obu Nchileke. Ono bẹ mu agbakpọoru ẹphe ọdzori iya. Obenu l'ẹge ẹphe gude eme iya bẹ ẹphe te gudedu ọgbodo mmamiphe eme iya. ³ Keshinu ẹphe ta amadụ ẹge Nchileke eshije mee madzụ t'ọ bụru onye doberu ẹka ndoo; bẹ iphe ẹphe achọ bụ obuta ụba k'ẹka ẹphe; shi ẹge ono meta tẹ Nchileke gụa ẹphe lẹ ndu doberu ẹka ndoo. Ẹphe eshi ẹge ono jịka omeje iphe bụ uche-obu Nchileke. ⁴ Lẹ Kuráýisutu bẹ meekwaru tẹ ekemu ba abụhe ụzo, Nchileke shi agụ madzụ l'onye doberu ẹka ndoo; k'ophu iphe bụ ndu, wokwanuru onwẹphe ye Kuráýisutu l'ẹka a-buru ndu, Nchileke a-gu lẹ ndu doberu ẹka ndoo.

Ndzọfuta bụ k'onymonye

⁵ Ọwaa bụ ẹge Mósísu deru kẹ ndu eme tẹ Nchileke gụa ẹphe lẹ ndu doberu ẹka ndoo; okfu l'ẹphe eme iphe ekemu kfuru: Ọ sụru l'iphe, bụ onye eme iphe ekemu kfuru e-shikwa iya nọdu ndzụ. ⁶ Obenu l'ọwaa bụ iphe, e deru lẹ k'ụzo, Nchileke e-shi gụa ndu woru onwẹphe ye Kuráýisutu l'ẹka lẹ ndu doberu ẹka ndoo l'ifu iya. E deru; sụ: "Ba dukwa teke ii-je ọri wo: ?Bụ onye a-dụ ike laa l'imigwe; mbụ je ekuzita Kuráýisutu? ⁷ Ọphu tọo dukwa teke ii-je ọri; sụ: ?Bụ onye a-bahụ l'ali-maa; mbụ shi iya kufuta Kuráýisutu?" ⁸ ?Bụ ngunu b'e deru? Iphe e deru bụ: "L'okfu Nchileke nọ ngu ntse. Ọo ya bụ iphe jikpu l'ọnu; bụru iya bẹ ii-nọduje arị l'ọkpoma." Ọo ya bụ ozi-oma ono, ayi ezi ono; bụ iya bụ l'onye Nchileke nataru bụ onye woru onwiya ye Kuráýisutu l'ẹka. ⁹ Teke ọ bụ l'i gude ọnu ngu kfua ya kfushia ya ike l'ẹke ndu ọdo nọ l'ọo Jisọsu bụ Nnajiufu ọbu; bya egude ọkpoma ngu l'ọ ha kweta lẹ Nchileke meru iya; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; bẹ Jisọsu a-dzọta ngu. ¹⁰ Onye gude obu iya l'ọ ha woru onwiya ye Kuráýisutu l'ẹka bẹ Nchileke a-gu l'onye doberu ẹka ndoo. Onye gude ọnu iya kfufuta iya l'edzudzu ọha; bẹ Kuráýisutu a-dzọta. ¹¹ L'e dekwaru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: "L'iphe bụ onye woru onwiya ye iya l'ẹka ta abyakwa bya akwa izimana." ¹² Ẹ to nwehekwa mkpọcha, nọ iya nụ: l'onye ọwaa bụ onye Ju; onye ọphu ta bụ onye Ju ta dūhekwa; kẹ l'ọ bụhukwaphu Nnajiufu lanụ ono bụ Nnajiufu ẹphe l'ẹphe ha. Yọo nọduje emeru iphe bụ ndu ekfu anụ iya nụ eze-iphe-oma, kfube ọswa ha nshinu. ¹³ Kẹ l'e dekwaruphu; sụ: "L'iphe bụ onye akpọ-ku ẹpha Nnajiufu bẹ ọo-dzọta."*

¹⁴ Obenu; ?nanụ ẹge ẹphe e-shikwanu akpọ-ku iya; l'ẹphe be vuoduru ụzo woru onwẹphe ye iya l'ẹka? ?Nanụ ẹge ẹphe e-shi woru onwẹphe ye iya l'ẹka; l'ẹphe ba nụbua ẹke eekfu okfu iya? ? Nanụkwanu ẹge ẹphe e-shi nua ẹke eekfu okfu iya; m'ọ -buru l'ẹ to nwedu ndu ezi ozi-oma? ¹⁵ ?Nanụkwanu ẹge ndu, ezi ozi-oma e-shi je ozi-oma m'ọ -buru l'ẹ te zidu ẹphe t'ẹphe je iya ezizi? Ọ kwa iya meru iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: "Iphe ẹhu atsọkwanu ẹphe kẹ ndu ono, byaru ozi ozi-oma ono." ¹⁶ Obenu l'ẹ tọ bụebedu ndu e ziru ozi-oma ono l'ẹphe ha bẹ kwetaru iya nụ. Kẹle Azáya kfukwaru; sụ: "Nnajiufu; ?bụhunu onye bẹ kweru okweta iphe ọ nūru ayi l'ọnu?"

* 10:13 10:13 Jów 2:32.

17 Oo ya bu l'oworu onwonye ye Kuráýisutu l'eka be shi l'onuta ozi-oma. Ozi-oma ono bukwanu ozi-oma, shi l'okfu ke Kuráýisutu.

18 A bya l'ehu ndu Ízurelu; mu aji; su: ?Bu anunu be ephe ta ndu ozi-oma ono too? Wawakwa! Ephe nuchachakwaaru iya-a; l'iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke sukwaru:

“Ndu ozi-oma ono rakwaru
okfu Nchileke arara;
a nugaru olu ephe
l'ekemeke obule le mgboko.”

19 Iphe mu aji odo aburu: ?Bu enya be ozi-oma ono te shidu doo ndu Ízurelu too? Wawakwa! K'odungu bu le Mosisu l'onwiya; be yewaru onu l'iphe ono, mu jiru ono l'eke o deru le Nchileke suru:

“Yebe Nchileke e-gude mba,
e-ta budu ogbodo mba
meru okopho ye unu l'ehu.
Ya egude mba, eme eswe
kpatsua unu ehu-eghughu.”

20 Azaya akafua ya ru okfushi ike; teke o raru iya tororo le Nchileke suru:

“O gbe buru nu ndu
e-te shidu achọ yebe Nchileke;
be phuru iya nu.
Yo buru ndu e-te shidu
aji aji iya be ya koshiru onwiya.”

21 Yo bekwanu l'ehu ke ndu Ízurelu; yo su: “L'e to nwedu teke ya ta amachijedu eka te ndu jikaru iphe ya ekfu; kwefuru iya ike laphutaazu byakfuta iya.”

11

Nchileke ta jika-gekwa ndu Ízurelu l'ephe ha

1 Oo ya be mu ajikwaphu; odo su: ?Bu ajika be Nchileke jikawaru ndu nk'ia too? Tuswekwa! E to jikakwa ephe. Mbedua l'onwomu bukwa onye Ízurelu; mu shikwa l'eri Ébirihamu; bya abukwaruphu onye ikfu Bénjaminu. 2 Nchileke ta jikakwa ndu nk'ia, bu ndu o vu uzo fotahawa. ?Unu ta amadu iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke; mbu ege Eláyija gude chia Nchileke ichi-ehu ndu Ízurelu. O suru Nchileke: 3 “Nnajiufu; i phuru l'ephe gbugewaru ndu ekfuchiru ngu nu; bya atuko enya-ngweja ngu nwukposhibebe. O buwa-a yebedua nwenkinyi iya; be phoduru nu; ephe esekwaphu t'ephe gbufua ya.”*

4 Obenu; ?bu ngunu be Nchileke kfuru iya? O suru iya: “Eláyija; ?ti madu le ya doberu unu madu iri l'esaa l'ukporo madu iri, bu ndu e-te wotabua ikpere byishiru Balu l'ephe abaru iya eja.” 5 O kwaphu ege ono b'o du nta-a. O nwekwarua nwa ndu Nchileke gudelephu k'eze-iphe-oma, oome haru fota. 6 Nchileke gudelephu k'eze-iphe-oma, oome fota ephe. E to budu k'iphe ephe gude ike k'eka ephe meta b'o gude fota ephe. Ndege o gude k'iphe ephe shi l'ike k'eka ephe meta fota ephe; me eze-iphe-oma ke Nchileke ta ga abuhekwa eze-iphe-oma.

* 11:3 11:3 1 Eze 19:10, 14.

7 ?Bụ awe bẹ ayi a-sùbe okfu ono ishi nta-a? Ẹke ayi a-sùbe iya ishi bụ l'ẹ tọ bụebedu ndu Ízurelu l'ẹphe ha bẹ phuru ọzo iphe ẹphe acho. Ọ bulephu ndu ono, Nchileke ọfataru ono bẹ bụ ndu o ruberu ẹka. Ndu ọphu l'ẹphe ha bẹ Nchileke woru nchị kpọ-chishia; kpọ-chishia obu ẹphe; ⁸ bụ iya bụ iphe, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: "Lẹ Nchileke nuru ẹphe egomunggo, ẹ-te edzudu edzudzu; nụ ẹphe ẹnya; k'ọphu ẹphe ta aphudu ọzo; nụ ẹphe nchị; k'ọphu ẹ-to nwedu iphe ẹphe e-gude iya anụ; mbụ byeyekwa nta-a."[†] ⁹ Dévidi edekwaaphu; sụ:

"Tẹ nri, ẹphe doberu k'eriri;
ghokwaa ọnya-ekobe; hata ẹphe;
anụ, ẹphe gburu k'ogwa
Nchileke aburu ọnya; nmata ẹphe.

¹⁰ Tẹ ẹnya kpukwaa ẹphe ishi.
Tẹ ekwebe nyajikwaa ẹphe ẹbo;
gbururu jeyewaru."[‡]

¹¹ Ọo ya bẹ mu aji ọdo; sụ: Ndu Ízurelu; ?ẹphe kpakotaru iphe k'ọphu ẹphe darukpooru aji; ẹphe ta duhe ike gbeshi ọdo tọ? Tụswekwa! Ẹ tọ dukwa ẹge ono. Ọ bụ ọkpa, ẹphe hasweru kparu iphe Nchileke wataru ọdzofuta ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju; k'ọphu ee-shikwanu ẹge ono tẹ ndu Ízurelu wataru ẹphe okoru okopho. ¹² Ọ bụ emeswe, ndu Ju mesweru kparu iphe; uru kwata gbaaru ndiphe mgburumgburu. Iyi, yitaru ndu Ju abukwaruphu uru; gbaaru ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju. Ọo ya bụ l'uru ge egbe kakpokwaaaru nshinu ọkpobe akaka; ndẹge ndu Ízurelu l'ẹphe ha laphutakotaru azu byakfuta Nchileke.

Ndzota kwaa kẹ ndu ọhodo

¹³ Nta-a bukwa unubẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju bẹ mu ekfu eyeru. Mu eme tẹ unu maru lẹ Nchileke mewaru mu onye ishi-ozì t'ọ buri mbèdua a-nọduje ezi ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju ozi-oma ono. Keshinu ọ du ẹge ono bẹ ozi ono anọduje eme t'ẹhu atso mu ẹna. ¹⁴ K'ọphu bụ: Nchileke -kwe; mu egudeje iya eme tẹ ndu aji mu ono wataru unu okoru okopho; tẹ mu shi ẹge ono haru ẹphe dzota. ¹⁵ L'ọ kwa teke ono, ẹphe jikaru Nchileke ono bẹ Nchileke gbe mee tẹ yele ndiphe bya adu lẹ mma. ?Bụ ngunu e-mekwanu mẹ Nchileke natalẹphu ẹphe ọdo? Iphe e-me nụ bụ ndu nwuhuru anwuhu e-esi l'ọnwu teta nọdu ndzu ọdo.

¹⁶ Obenu l'ọphu unu a-maru bụ l'e -wotawa iphe ọdungu, a wataru l'ishi buredi gude chiaru Nchileke ẹja; bẹ ishi buredi ono l'ọphu bukotaakwa nk'ia. Ọ kwaphu ẹge ono b'ọ du l'oshi. Teke bụ l'ogvu iya bụ kẹ Nchileke; bẹ ẹkali iya l'ọ ha bukotaakwaphu nk'ia. ¹⁷ Ndu Ju du l'ọ bụ oshi olivu ufu, a haru ẹkali iya kwashia. Unubèdua, ẹ-ta bụdu ndu Ju du l'ọ bụ ẹkali-oshi olivu ẹgu, e wotaru bya edekfube l'ẹke a kwafuru ẹkali iya k'ufu phụ; yo shi ẹke ono dzuta. Nta-a bẹ unu shi-wa l'ogvu olivu onanu, bụ k'ufu ono l'amita mini; gude nọdu ndzu. ¹⁸ Ọo ya bụ; t'unu be jekwa ọsu l'ẹ to nwedu iphe ẹkali ọphunanu, a kwashiru akwashị phụ bụ. Mbụ; ?bụ kẹ ngunu bẹ unu e-gude eku onwunu ekuku? Unu nyatakwa l'ẹ tọ bụdu unu gude ọgvu oshi ono; l'ọ buchia ọgvu oshi ono bẹ gude unubèdua.

[†] **11:8** 11:8 Dit 29:4; Azá 29:10. [‡] **11:10** 11:10 Egvu 69:22, 23.

¹⁹ Ịi-sụkwawu: “L'a kwafuwawu ẹkali-oshi ono; k'ophu aa-nyapyabe unubedua.” ²⁰ Ono kwaa oswi-okfu! Obenu l'iphe kparu iphe a kwafuru ephe kwa l'ephe te woduru onwephe ye Kuráyisutu l'eka. Unubedua abya adzua; vudoshia ike; okfu l'unu woru onwunu ye iya l'eka. Oo ya bu t'unu ba anodukwa etse etsetse iya. O kwa t'unu gbe kwaberu onwunu enya. ²¹ Nchileke ta hakwa ndu Ju, bu ephe du l'o bu okpobe ẹkali-oshi phu, shi l'ufu phu ke mmanu. ?Buchia nggubedua; be oo-ha too? ²² O bu ege ono; be ii-gudewaru maru le Nchileke emeje odoo; makwaruphu l'oomeje madzu iphe kpangangangu. O meru ndu jikaru iya nu iphe-kpangangangu; l'emekwanuru nggubedua odoo; mbukwa teke i kweru nopyabe l'odoo obu, oomeru ngu obu. Odumeka be oo-kwafukwa ngu phu ege o kwafuru ndu ophu. ²³ O -buru le ndu ke Ju haru ojika eze-iphe-oma ono; be Nchileke ewolekwarua ephe dobephu azu l'eke ephe shi nodu; le Nchileke adukwaa ike dobephu ephe azu l'eke ephe shi noduhawa. ²⁴ Unu lewaru. Unube ndu, e-ta budu ndu Ju du l'o bu ekali-oshi olivu egu. A bya akwata unu l'eke ono je edekfube l'oshi olivu ufu phu; mbu yo buru iphe e meru ege e te emejehaadu iya. Ndu Ju adukwanu l'o bu ekali-oshi olivu ufu phu. Oo ya bu l'oo-gbe karu Nchileke ntse owota ekali ono, o shi kwafu akwafu ono dekfube l'oshi, o shi noduhawa.

Obu-imiko Nchileke bu k'onnyemonye

²⁵ Unwunna mu; o nweru ogbodo iphe, unu ta mahaada, mu eme t'unu maru; k'ophu unu te ejejedu ori l'unu manukaru iphe. Iphe unu a-maru bu l'e to bukwa ege okpoma nmaru ndu Izurelu kpungu nta-a bu ege oo-nmawa iya ru ephe jeyewaru. Teke ejo okpoma ephe ono a-no-bebe bukwa teke ndu e-ta budu ndu Ju, Nchileke fotaru l'a-tuko laphutabebewa azu lakfuta iya. ²⁶ Oo ya bu; teke ono; a tukowaru iphe bu Izurelu l'ephe haa; dzoo; bu iya bu iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke; su:

“Onye Ndzota e-shi le

Zayonu bya.

Oo-wofukota unwu

Jekopu ejo iphe,

ephe shi eme l'ehu.”

²⁷ Nchileke asu:

“L'oo owaa bu ogba-ndzu,

e-shi iya l'eka:

Ya a-gukotaru ephe nvu

l'iphe du eji, ephe meru.”

²⁸ A -bya le ke ozi-oma ono; gbe bukwawu iphe kweru unu; l'ephe bu ohogu Nchileke; okfu l'ephe jikaru ozi-oma ono. Obenu l'a -bya le ke afota, Nchileke fotaru ndu Ju be ephe buakwa ndu, Nchileke yeru obu; shita l'okfu ehun ndiche ayi phe. ²⁹ Le Nchileke ta agbanwejekwa iphe o rihawaru k'ememe l'ehu ndu o fotaru t'ephe buru ndu nk'iya; mbu ndu o fotaru bya emeeru ephe iphe-oma. ³⁰ L'unube ndu e-ta budu ndu Ju shi buru ndu, e-te kwedu ome iphe Nchileke kfuru. Obenu le nta-a be Nchileke phuru unu imiko; okfu le ndu Ju te ekwejedu ome iphe o kfuru. ³¹ O kwaphu ege ono b'o du ndu Ju. Nta-a be

ẹphe te kwekwaphu ome iphe Nchileke kfuru ẹge ee-shi tẹ Nchileke phuraru ẹphe imiko ẹge ọ phuru unu. ³² Ọo ya bụ lẹ Nchileke haru onyemonye ọbule ọzo t'ẹphe be kweshi ome iphe o kfuru; k'ọphu ya a-phuru onyemonye ọbule imiko.

Odu-biribiri Nchileke

³³ Ha-oo! Ẹge Nchileke dọ-be biribiri! Ẹ to nwekwa onye maru ẹge ọo-tụ-be ọnu ẹge ọ kwata-beru ẹnya; ọphu mmamiphe iya 'enwekwaphu ẹtu. Ẹ to nwekwa onye ha kẹ ọmaebe iphe ọ tọberu; ọphu 'ọ dọkwa onye ha k'okoshi ọzo, Nchileke eshije eme iphe iya! ³⁴ Ọ dọa l'ọ bụ iphe okfu Nchileke kfuru; sụ:

“?Bụ onye maru

uche-obu Nnajiufu?

?Bụ onye sụjeru iya

l'ọo iphe oo-me ndọ-ọ?

³⁵ ?Bụ onye nujeru iya iphe;

k'ọphu ọo-sụ t'ọ kfukwaa ya ọgwo iya?”

³⁶ Ọo ya keru iphemiphe ọbule. Yọ buru iya bẹ iphemiphe ọbule shi l'ẹka iya nọdu; bukwaru iya phụ bẹ iphemiphe ọbule nọ-turu. T'ugwu buru kẹ Nchileke gbururu jeye lẹ tutu yoyo. Ono kwa ẹge ọ dọ.

12

Ọno ndzụ l'ọjeru Nchileke ozi

¹ Ọo ya bụ; ọnwunna mu; keshinu ọphu Nchileke aphauru ayi imiko ẹge ono bẹ mu arọ unu t'unu woru onwunu nọ Nchileke ọgbodo anunu. Unu buru iphe, nọ ndzụ, unu gude achiru Nchileke ẹja; mbụ iphe unu doberu Nchileke nsọ bya aburu ọphu dọ Nchileke mma. Ono bụ iphe bụ ọkpobe ọbaru Nchileke ẹja ndono; buru ono bụ iphe gbaru iya nọ. ² Unu be kwehekwa t'e nwuru unu ye t'unu meje ẹge ọnwu eliphe eme. Iphe unu e-mejehia bụ t'unu haaru Nchileke onwunu tẹ Nchileke gbanwejee obu unu; t'uche unu buru iphe ọphungu; k'ọphu unu a-duje ike maru iphe, bụ uche-obu Nchileke; bụ iya bụ iphe dọ iya mma; buru iphe ọ nataru; bya aburu iya bụ iphe dọberu mma.

³ Iphe mu gude ekfuru unu iphe-a; bukwa lẹ Nchileke mewaru mu eze-iphe-oma. Mu ekfuru unu l'unu ha t'unu ba arijekwaru onwunu ẹge unu ta ahadu. Iphe unu e-mejehia bụ t'unu zijee obu l'ali; maru iphe unu ari. Nchileke nọwaru onyemonye ọbule ọkẹ iphe-oma, shi l'ekwekwe, onye ọbu kweru nk'iya. Ọ kwa iphe e-koshije onyemonye ọbule iphe ọo-nọduje ariuru onwiya ndono. ⁴ L'ọ kwa ẹge ọ dọ l'ẹhu madzụ ndono; l'ugwehu lanu emokashijekwa ibe-ẹhu l'igweligwe; tuko emegbaa iphe dọ iche iche. ⁵ Ọ kwaphu ẹge ono bẹ ayi dọ l'igweligwe. Obenu l'ayi shikwa l'atugbabe, ayi lẹ Kuráýisutu tugbaberu buru ugwehu lanu. Nta-a; bẹ ayi dọ l'ọ bụ ibe-ẹhu iche l'iche; onyenonu; yoo me t'ibe-ẹhu ibe iya dzua oke. ⁶ Ayi nwegbaaru iphe-oma, Nchileke meru nọ ayi l'ẹhu l'ẹhu; onye l'ẹge eze-iphe-oma nk'iya ha. Nta-a bụ t'ayi gudeje iya mee iphemiphe ọbule ẹge gbaru nọ. Teke ọ bụ l'ọ nweru onye Nchileke meru iphe-oma t'ọ kfuchijeru yẹbe Nchileke; t'onye ono kfujekwa iya ẹge o koshiru iya ẹya l'ekwekwe, o kweru. ⁷ Teke ọ bụ onye Nchileke meru iphe-oma k'ọjeru chọchi ozi; t'onye ono yekwaru chọchi ẹka. Teke ọ bụ onye Nchileke guru l'ọzi iphe

ezizi; t'onye ono zijekwa iya. ⁸ Teke ọ bụ onye o yeru l'ọdu madzụ ike; t'onye ono dujekwa madzụ ike. T'onye anụ ibe iya iphe; nujekwa iya l'obu iphoro. T'onye nọ l'ishi; keshijekwaa ẹhu jeshi ozi ike. T'onye aphuru onye ọdo imiko phujekwa iya l'ẹhu-ọtso-ẹna.

⁹ Yejekwaru madzụ ibe ngu obu ọgbodo eyeru. Bujeru ụba yeru ẹjo iphe; nggu akweshia ẹka ike l'ome iphe bụ iphe-oma. ¹⁰ T'onyenonu yejeru ibe iya obu ọgbodo eyeru gude koshije l'unu tuko buru unwunna lanu. ¹¹ T'onyenonu kajekwa ọkwabe ibe iya ugwu. Hakwaa tẹ Ume-dụ-Nsọ meje ngu irè l'ẹhu ẹge oo-me t'ojeru Nnajiufu ozi vuje ngu evuvu l'obu. ¹² T'iphe ono, unu ele ẹnya iya ono meje t'ẹhu tso unu ẹna. Unu atakwaphu nshi teke unu eje iphe-ẹhuka. Unu ba atugbekwa ẹka l'okfu anụ Nchileke. ¹³ Unu yejeru ibe unu, unu l'ẹphe tuko buru ndu kẹ Nchileke ẹka lẹ mkpa, nọru ẹphe. Unu keshijekwa ẹhu kwaa ẹbyee, byaru unu.

¹⁴ Unu gojeru onu-oma nụ ndu, akpa unu ẹhu. Unu asuje Nchileke t'o meeru ẹphe ọhuma; t'ẹ b'ọ tuphukwa ẹphe l'onu. ¹⁵ Teke ndu ọdo eme ẹswa; unu tsokwaru ẹphe mee ẹswa. Teké ndu ọdo ara ẹkwa; unu tsokwaru ẹphe raa ẹkwa. ¹⁶ T'uche unu l'ibe unu bujekwaru nanu. Unu be edobejekwa onwunu ẹge unu ta ahadu. Iphe unu e-gbe mejechia; bụ t'unu lẹ ndu ẹnya laru megbaje. Unu ba abujekwa nwomaru-omachaa.

¹⁷ Unu be egudejekwa ẹjo iphe kfuá madzụ ugwo ẹjo iphe onye ọbu meru unu; gbahaa t'unu kebeje ẹhu mee iphe onyemonye ọbule maru l'ọo iphe, dū mma. ¹⁸ Unu kebeje ẹhu seje mee t'unu l'onyemonye ọbule nọdu lẹ nchị-ọdu-ndoo l'iphe bụ iphe unubedua l'onwunu eme. ¹⁹ Ndu, mu yeru obu; unu ba agwatajekwa ugwo iphe, e meru unu. Unu hajekwaa tẹ Nchileke gude oke ẹhu-eghughu iya melata onye ọbu. L'ẹ dekwaru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ lẹ Nchileke sūru: "L'ọo yẹbe Nchileke nwe kẹ emelata; bukwaru iya phụ a-kfu ugwo. Ono bụ iphe Nchileke kfuru ndono." ²⁰ Ọ buchia iphe, unu e-meje bụ: teke ọ bụ l'onye nggu l'iya nọ l'okfu bẹ ẹgu agụ; nụ iya nri t'o ria. Teke mini agụ iya; nụ iya mini t'ọ ngua. Lẹ teke iime iya ẹge ono bẹ bụ iphere bẹ iimeta ekpu iya l'ishi; k'ọphu ọo-hụ iya ọku l'ẹhu. ²¹ Unu be ekwejekwa tẹ ẹjo iphe mekputa unu. Unu gudejechia iphe-oma lụ ẹjo iya.

13

Onuru ọovumenti okfu

¹ T'onyemonye ọbule mejekwa iphe ndu ọovu-menti sūru t'e meje. L'ẹ to nwekwa ọovumenti, byajeru bya aburu ọovumenti m'ọ -budu l'ọ shi Nchileke l'ẹka. L'ọ kwa Nchileke bẹ yeru ndu ọphu nọ iya nū nta-a. ² Ọo ya bụ; l'onye ekwefuru ọovumenti ikè bukwa ndu ishi, Nchileke yeru bẹ onye ono ekwefuru ikè. Ndu emekwanu ẹge ono bukwa ikpe bẹ ẹphe eseta ekpu onwẹphe. ³ Lẹ ndu eme iphe vudo nhamunha t'atsujekwa ndu ọovumenti egvu. Ndu atsujẹ ndu ishi egvu bukwa ndu eme ẹjo iphe. Teke bụ l'ọ dū ngu t'ẹ b'ị tsushi onye ishi, achị nū egvu; ọo ya bụ t'i mejenu iphe vudo nhamunha; ẹge onye ishi, achị nū a-ja ngu ajaja k'iphe i meru. ⁴ L'onye ishi, achị nū bukwa nwozi Nchileke. Iphe ooje aburu iphe a-duru ngu lẹ mma. Obenu lẹ teke i mekwanuru iphe ẹ-ta dudu mma; tsukwaa ya egvu; l'ẹ t'e yekwa iya t'ọ

hùje madzụ àhùhù kẹ mmakanụ. Ọ bụ nwozi Nchileke; bụru onye àhù ndu eme ejo iphe àhùhù gude ekoshi oke ẹhu-eghughu kẹ Nchileke. ⁵ Ọo ya kparu iphe unu e-meje iphe ọvumentị kfulu. Ẹ tọ bụlekwa ẹge ee-shi t'unu gbalaaru oke ẹhu-eghughu Nchileke; ọ bụkwaphu t'unu meje iphe unu maru l'ime obu unu l'ọ gbaru unu l'ememe.

⁶ Ọo ya kparu iphe unu a-kfụje akirikọ mbeke. Lẹ ndu ọvumentị kwa Nchileke bẹ ẹphe ejeru ozi; ẹphe anọduje ese t'ẹphe jee ya ẹge ọ gbaru. ⁷ Ọo ya kparu iphe unu e-mejeru ẹphe iphe ruberu ẹphe. Onye o ruberu t'a tūru akirikọ nū; unu tūru akirikọ nū iya. Onye o ruberu t'a tūru ụtū nū; unu tūru ụtū nū iya. Onye o ruberu t'e yeru ẹso; unu yeru iya ẹso. Onye o ruberu t'a kwabẹ ugwu; unu kwabẹ iya ugwu. Ọo ya bụ; t'unu mejeru onyemonye ọbule iphe ruberu iya nū.

Oyeru madzụ ibe ngu obu

⁸ T'ẹ b'ọ dukwa ugwo ọdo, unu e-jijeru madzụ; gbahaa ugwo iphe lanụ ono, unu ji ono, bụ iya bụ t'unu yeru ibe unu obu. Onye yeru ibe iya obu mekotaakwaru iphe, ekemu Nchileke sūru t'e meje. ⁹ L'ẹke iphe bụ ekemu l'ọ ha; bụ iya bụ: be erikwa ogori; be egbukwa ọchi; be ezikwa oshi; be ejijekwa ijimęnya; męwaru unwu ekemu ọdo, yigbaa ya nū; ekemu ono l'ọ ha je edzekfua ishi l'ekemu lanụ-a, bụ iya bụ: "T'i yeru madzụ ibe ngu obu ẹge i yeru onwongu." ¹⁰ Onye yeru madzụ ibe iya obu te emejekwa onye ọbu ejo iphe. Ọo ya kparu iphe n-yemobu bụ omebe iphe ekemu kfulu.

Kwakọbe k'abyabya Kuráýisutu

¹¹ Iphe mefuaru iphe unu a-tụkoje iphemiphe ọbule ono eme bụ l'ẹge nta-a gbaru; mbụ l'ọ ruwaru teke unu e-shi lẹ mgbęnya tehu. Ishi iya bụ lẹ nta-a bẹ teke aa-dzọta ayi kaakwa ntse ma l'ẹge o shi tebe ęnya dube l'ọdungu teke ono, ayi woru onwayi ye Kuráýisutu l'ẹka ono. ¹² Abalị kehakwaruru ẹbo; nchi-abọhu dukwa ntse. Ọo ya bụ; unu t'ayi gwọbenu iphe eeme l'ọchi; kwaa onwayi ngwa-ọgu ọphu ayi e-gude alụ ọgu l'iphoro. ¹³ T'ayi watanụ ome umere, gbaru ayi l'ememe l'iphoro k'eswe. T'ayi haa ori l'angu-sweshi onwayi ifu; mę ọngunuka męe. T'ayi haa ome kẹ nwanyi; mę ome kẹ nwoke; mękpo ejo umere ọdo. Ayi ahakwaaphu osephe okfu; haa ijimęnya. ¹⁴ Iphe unu e-gbe mee bụ t'unu tükokpelephu umere Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráýisutu mekotaje l'ọ ha. Unu ba ahakwaru obu egbe madzụ ono, unu shi bụru ono ọzo; k'ọphu unu te emejedu ejo iphe, agụ iya nū.

14

Ba aturushije ibe ngu

¹ Unu kwejekwa nabata onye kwetawaru l'ọo Jisọsu Kuráýisutu bụ Nnajiufu iya; ekwekwe iya te shihuwa ike. Ọlobu t'unu l'iya be ejejekwa ọtu ẹgo l'iphe ọ sūru l'ọo ọwaa bụ ẹge ọ dū iya. ² O nweru ndu ẹ-ta dudu iphe ẹphe asọ nsọ eriri. Obenu l'onye ọphu kwetawaru nū; to shihuwa ike l'ekwekwe, o kweru phụ atsükwanu egwu: e menyakwaa; ya eria ya; yọ bụru iya ome iphe dū eji. Iphe oorije nwenkinyi abuleruphu mkpẹkwo-ophe. ³ Ọo ya bụ t'onye ono, ẹ-ta dudu iphe ọoso nsọ eriri ono ba akpọkwa onye ọphu ẹbo-ẹbo l'afu l'ẹ too ridu ẹge ya eri. Ọphu t'onye ọphu bụlephu mkpẹkwo-ophe bẹ oorije phụ ba aturushijekwa onye ọphu ẹ-te nwedu iphe ọoso nsọ eriri

phụ. Ishi iya bụ ị Nchileke nataakwaruphu yēbedua. ⁴ ?Bụ onye b'ị bụ; kẹ t'ọ bụru onye ejeru onye ọdo ozi bẹ ịiturushi. Ọ bụ Nnajiufu iya a-nma iya ikpe l'ooome eji; m'ọ bụ l'ooome ọhuma. Obekwanu l'ọo-nọdu eme iya-a ọhuma; kẹle Nnajiufu iya bẹ sụru l'ooome iya-a ọhuma; t'ọ meru tughburu.

⁵ Ọ nweru onye a-foṭa eswe ujiku lanu dobe ị mbọku ono kakọta iya ndu ọphu mkpa; nweru onye a-nọdu arị l'ẹ to nweddu eswe mbọku ọphu ka ibe iya mkpa. T'onyenonu vudoshia ike l'ọphu o vudo.

⁶ Onye riru l'ọ nweru mbọku ọphu ka ibe iya; eme iya gude l'akwabẹ Nnajiufu ugvu. Onye ẹ-ta dudu iphe ọoso nsọ eriri; eri iya gude l'akwabẹ Nnajiufu ugvu. Kẹ l'ookelejeodu Nnajiufu ekele; tẹmanu yo ride iya. Onye ọphu nweru iphe ọphu ọosuje ị ya te eridu; eme iya gude akwabẹ Nnajiufu ugvu; l'েকেlekwaphu Nchileke ekele kẹ nwa ndu ọphu, oorije.

⁷ Ẹ to nwekwa l'ayi ha onye nọ ndzụ, nọ-turu iya onwiya; to nwe onye anwuhu anwuhu, anwuhu-turu iya onwiya. ⁸ Ayi -nọdu ndzụ bukwa Nnajiufu bẹ ayi nọ-turu iya. Teke ayi nwuhuru anwuhu; kwaphu Nnajiufu bẹ ayi anwuhu alakfube. Ọo ya bụ l'ayi bụ kẹ Nnajiufu: mẹ ayi -nọ ndzụ; mẹ ayi -nwuhuru anwuhu.

⁹ Kẹle Kuráýisutu nwuhu-getsuaru bya anọdu ndzụ; k'ọphu ọo-buru Nnajiufu ndu, nwuhuru anwuhu; mẹ kẹ ndu, nọ ndzụ. ¹⁰ Okishi-oma; ?nanu ẹge e meru; bẹ ịiturushi nwanna ngu? ?O meru imagha; bẹ ịikpo iya ẹbo-ẹbo l'afu? ?Tị madu l'ayi e-mekochaa l'ayi ha vudokota Nchileke l'ifu; onye bụ iya l'e-kpekota ayi ikpe? ¹¹ L'e dekwaru l'ekwo okfu Nchileke; sụ:

“Lẹ Nchileke sụru:

Kamenu;

l'iphe bụ madzụ e-mekochaa

byishiru iya ikpere.

Iphe, bụ madzụ e-gude

onu iya kfu l'ọo ya bụ Nchileke.”*

¹² Ọo ya bụ l'oniyemone ọbule a-nọdu Nchileke l'ifu doo edo ẹhu onwiya.

Be emekwa t'onye ọdo daa

¹³ Ọo ya bụ t'ayi ba aturushijeshi ibe ayi. Ọ buchia t'ayi tuko tubua t'ayi ba abujeru ukfu du ibe ayi l'okpa; m'ọ -bụ meta iphe e-me t'ọ mee iphe du eji. ¹⁴ Keshinu mu ị Nnajiufu, bụ Jisosu tughabewaru buru nanu bẹ ọphu dokpooru mu ẹnya ọgbodo edodo bu l'ẹ to nwehedu iphe eeri eriri, mu asokwadu nsọ. Teke bukwanu l'ọ nweru onye suru l'iphe, du ẹge-a bẹ ya asọ nsọ; ọo ya bụ; iphe ono aburu iphe aasọ nsọ l'ẹhu k'onye onanu. ¹⁵ Teke ọ bụ l'i gude iphe iiri l'onu mekata nwanna ngu; ọo ya bụ l'ẹ tii mehedu iphe ekoshi l'i yeru iya obu. Ọo ya bụ t'iphe, iiri l'onu ba akpatakwa tẹ nwanna ngu ono, Kuráýisutu nwuchiru onwu ono laa l'iyi. ¹⁶ T'iphe ono, ị sụru l'ọ bụ iphe, du ngu mma ono be evutakwa ẹjo ẹpha. ¹⁷ L'iphe bụ ị Nchileke bụ eze ta bukwa eriri; mẹ angungu. Iphe bụ ị Nchileke bụ eze bukwa odobe-eka-ndoo; nchi-ọdu-ndo; mẹ ẹhu-otso-ena ọphu shi l'ẹka Ume-du-Nsọ. ¹⁸ Iphe bụ onye ejeru Kuráýisutu ozi l'uzo, du ẹge ono eme iphe du Nchileke mma; l'emekwaphu iphe du ndiphe mma.

* 14:11 14:11 Azá 45:23.

¹⁹ Ọo ya bụ t'ayi t̄ubelephu l'ome iphe ono, emeje t̄e nchị d̄u ndoo ono; mb̄u iphe a-n̄oḍuje eme t'ibe ayi vudoshia ike l'ekwekwe, ẹphe kweru k̄e Nchileke. ²⁰ Be egudekwa k'iphe eeri l'ọnu mebyia iphe Nchileke eme. E to nwekwa iphe eeri eriri, ọphu aas̄o n̄s̄o l'ifu Nchileke. Obenu l'iphe ta d̄udu mma b̄u t̄e madz̄u mee t̄e ndu ọdo shi l'iphe o riru l'ọnu mee iphe d̄u ẹji. ²¹ Ọ kakwa mma t'ẹ b'ị tash̄i an̄; t̄ji nḡu m̄e; t̄o dukpo iphe ii-je ememe, b̄u iphe e-gbe mee t̄e nwan̄na ngu mee iphe d̄u ẹji. ²² Iphe i kweru; iphe i kweru l̄e k̄e iphe ono, e kfushiru ono; t'ọ b̄ulekwaruphu iphe n̄oduru nggu l̄e Nchileke. Ọnu-oma kwa k'onye meru iphe ọ r̄iru l'ọ d̄u mma k'ememe; t̄o d̄u teke obu iya ata iya ụta l'a -maruru m̄e ya te me iya ẹge ono. ²³ Obenu l̄e teke b̄u l'obu madz̄u ata iya ụta l'iphe ọobyia eriri; ọo ya b̄u l̄e Nchileke a-nma iya ikpe teke o riru iya; okfu l'iphe oome ta b̄udu ẹge ọ d̄u iya l'obu b̄e oome iya. Iphemiphe ọbule, madz̄u eme; ọkpoma iya ta az̄uru iya mgbede l'ọ d̄u mma b'ọ b̄ukwa onye ọbu ome iphe d̄u ẹji.

15

Ọmuta ẹka Kuráyisutu

¹ Ayibe ndu ọphu kwetawaru k̄e Nchileke; obu eshihuwa ayi ike a-n̄oḍuje ataru ndu ọphu ekwekwe ẹphe ẹ-te shihudua ike nshi; l'eyeru ẹphe ẹka l'ẹke, ats̄u ẹphe l'ẹhu. T'ayi be emejelekwaphu ẹhu ayi ẹhu ayi. ² O gbe b̄uru t̄e onyenonu l'ayi ha meje iphe d̄u nwan̄na iya mma; mb̄u iphe a-d̄uru iya l̄e mma. Ọo ya b̄u k'ọphu obu a-kakwanu iya oshihu ike l'iphe k̄e Nchileke. ³ L̄e Kuráyisutu ta b̄ukwa ẹhu iya ẹhu iya b'o shi emeje. Iphe meru n̄u b̄ulephu iphe ono, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke l̄e k̄e ẹhu iya ono: "L'iphe b̄u ẹjo iphe e kfuru ngu b̄ukwa ȳebedua vutaru ọnu iya." ⁴ L'iphemiphe ọbule, e deru teke ndiche b'e dekwaru t'o zia ayi iphe. Oozije ayi ọta-nshi; l'ad̄u ayi ike; k'ọphu ayi a-n̄oḍu ele ẹnya iphe Nchileke kweru ayi ụkwa iya. ⁵ T̄e Nchileke ono, b̄u iya emeje t̄e ayi ata nshi; l'ad̄ujekwaphu ayi ike ono mee t'unu gude ome umere Kuráyisutu Jis̄osu t'obu b̄uru unu nan̄u. ⁶ Ọo ya b̄u k'ọphu unu a-t̄uko l'unu ha t̄ugbabe gude obu lan̄; gudekwaphu olu lan̄ aja Nchileke ajaja; mb̄u Nchileke, b̄u iya b̄u Nna k̄e Nnajiufu ayi Jis̄osu Kuráyisutu.

Ozi-oma b̄u k̄e madz̄u mgburumgburu

⁷ Ọo ya b̄u; t'o shije unu l'obu t'unu l'ibe unu t̄ugbabe ẹge Kuráyisutu hakwaruphu; unu l'iya at̄ugbabe. Ọ kwa ẹge ono b̄e unu e-meje; k'ọphu aa-jakwanu Nchileke ajaja. ⁸ L'iphe, mu ekfu b̄u l̄e Kuráyisutu byaru bya ab̄uru nwozi ndu Ju; ẹge ee-shi t'o mee t'iphe ono, Nchileke kweshiru ndiche ayi p̄h̄e ụkwa iya ono rekota. Yo shi ẹge ono koshi l̄e Nchileke b̄u onye ire-lan̄, emeje iphe o kfuru. ⁹ Iphe ọdo, ọ byakwaruphu b̄u k'ọphu ndu ẹ-ta b̄udu ndu Ju a-ja Nchileke ajaja l'ọ ph̄nukaru ẹphe imiko; b̄u iya b̄u iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke: "L'ọo ya meru iphe

ya e-tu ngu ẹpha l'ẹke
iphe, b̄u mbakeshi n̄o.
Ya e-gude ẹpha ngu
ḡua egvu; jaa ngu ajaja."*

* 15:9 15:9 2 Sám 22:50.

10 E dekwaphu; sù
 “T'unubẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju;
 Unu lẹ ndu Nchileke fọtaru
 tükokwa tee ẹswa!”†

11 A sùkwaphu ọdo:
 “Unubẹ mbakeshi;
 unu jaa Nnajiufu
 ajaja l'unu ha.
 Unubẹ ndiphe l'unu ha;
 unu tua ya ẹpha!”‡

12 Azáya abyakwaphu bya ekfua; sù:
 “L'o-shi-l'eri Jesi a-bya!
 O bụ iya a-bya aburu ishi
 kẹ iphe bụ mbakeshi.
 Yọ bụru iya;
 bẹ ẹphe a-chịru ẹnya tupyoo.”§

13 Tẹ Nchileke, onye bụ iya emeje t'ayi lee ẹnya iphe, o kweru ụkwa iya; mee tẹ ẹhu-ẹna unu dzua oke; yo mekwaaphu t'ẹhu-agu bụru nk'unu l'unu ha; okfu l'unu kweru nk'iya. Oo ya bụ k'ophu unu e-gude ike kẹ Ume-dụ-Nsọ kakpọoru ole ẹnya iphe ono, Nchileke kweru ụkwa iya ono.

*Iphe kparu iphe Pọlu deru
 ẹkwo-wa ẹge-a*

14 Ụnwanna mu; unubẹdua bẹ mu makwaru majia unu ẹnya l'iphe unu maru bụlephu ome iphe kfube ọswa dụ mma; l'unu maru iphe bụ uche-obu Nchileke ọkpobe amaru; k'ophu unu dzuwaru ọkpoziru ibe unu ụzo. 15 Obenu l'o nwekwaru nwiphe mu eme tẹ mu haru nyataru unu. Yọ bụru iya meru iphe iphe mu ederu unu l'ẹkwo-wa ahajeru ada ike-ike ike-ike. Mu deru iya ẹge ono; mu ta tsụ egvu; okfu lẹ Nchileke kwabẹru mu ugvu, ha nshinu; 16 mee tẹ mu bụru nwozi Kuráýisutu Jisọsu l'ejeru ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju ozi. Mu eje ozi l'ọ bụ onye achịru Nchileke ẹja l'ọzi-oma ono, shi l'ẹka Nchileke ono. Oo ya bụ k'ophu ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju a-bụkwanuru ẹja, Nchileke a-nata; bụkwaruphu iphe Ume-dụ-Nsọ e-me t'ọ bụru iphe e doberu Nchileke nsọ. 17 Oo ya bụ lẹ mu a-nọdu etu onwomu ẹpha k'ozu, mu ejeru Nchileke; keshinu mu lẹ Kuráýisutu tughabewaru bụru nanu. 18 Ẹ to nwekwa iphe, mu atụ ama ekfuku; gbahaa iphe ono, Kuráýisutu gbe shi mu l'ẹka mee ono, bụ iya bụ l'o meru tẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju bya aburu ndu, eme iphe Nchileke kfuru. Iphe ono bẹ Kuráýisutu gude okfu-ọnu mu; mẹ iphe mu eme ememe mee; yọ dụ ẹge ono. 19 O gudekwaphu ike kẹ ome iphe-ophulenya, dughbaa biribiri; mẹ ike kẹ Ume-dụ-Nsọ mee ya. Oo ya kparu iphe mu anọdujelephu ara ozi-oma kẹ Kuráýisutu ono arara l'ẹkemeke ọbule: shita lẹ Jerúsalemu jeye lẹ Ilirikumu. 20 Yọ bụleruphu iphe lanu, anọduje evu mu evuvu l'obu bụ oje okfu okfu Nchileke. Obenu l'ẹ tọ bụkwa tẹ mu je iya ekfuku l'ẹke a mahawaru kẹ Kuráýisutu; tẹ mu be egbe gbeshi je akpulahaa ọlo l'eli ọkpa-ọlo, onye ọdo watahawaru. 21 O dụ l'ọ bụ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke:
 “Lẹ ndu, ẹ te kfubuaru nk'iya

e-gude ɛnya ɛphe phɛ iya.
 Ndu ɛ-ta nɔbua kɛ nk'iya
 bɛ kɛ nk'iya ono e-do ɛnya.”*

Polu e-je tɛ yele ndu Rómu jia

²² Ɔ bɛ iphe ono kpɔshihawaru mu ugbo olemole tɛ mu ba abya ndu-unu. ²³ Obenu lɛ nta-a bɛ keshinu mu jeebewaru iphe gbaru mu l'ejeje l'ibiyi ɔwaa; bya anɔwa afa olemole, mu shi seta ɛge mu e-me tɛ mu bya tɛ mu l'unu jia ²⁴ bɛ mu arikwa lɛ mu e-meghe iya nta-a. Mu ari lɛ mu a-bata mɛ mu jedelephu Supénu. Mu l'unu kpɔtsua ɔkfu nwanshi t'obu shia mu ike; unu eyetaru mu ɛka l'ije mu ɔbu. ²⁵ Ɔ -bɔru kɛ nta-a bɔkwa ndu kɛ Nchileke, nɔ lɛ Jerúsalemu bɛ mu gude iphe ewojeru t'ɛphe mee ɛke atsu ɛphe l'anɔ. ²⁶ Lɛ ndu kɛ Kuráiyisutu, nɔ lɛ Masedóniya; mɛ Akáya chiru idzu; tɔa iphe t'a nɔ ndu kɛ Nchileke, nɔ lɛ Jerúsalemu, ɛ-te nwedu ɛge ɔ haru ɛphe. ²⁷ Ɛphe chiru obu ɛphe; nɔ iphe ono. Tɛmanu b'e -jedekpoo ya ekfukfu bɛ unu marua l'ɔ dɔ-wa l'ɔ bɛ ugwo; ɛphe ejiru iya ndu kɛ Nchileke, nɔ lɛ Jerúsalemu. Lɛ teke ɔ bɛ lɛ ndu ɛ-ta bɔdu ndu Ju tso gbaru mɛba l'iphe-ɔma ono, shi l'ɛka Ume-dɔ-Nsɔ ono, Kuráiyisutu meru; nɔ ndu Ju ono; ɔo ya bɛ l'ɔ gbaru t'ɛphe gudeje ɛku ɔphu ɛphe kpataru akpata gude yeru ndu Ju ono ɛka. ²⁸ Teke mu jegeleruphu ozi ono; nɔ-gee ɛphe okpoga ono, a tɔtaru ono; yɔ bɔru mu oje Supénu; mu eshiwaru ono bata teke ono. ²⁹ Ɔphu mu maru bɛ lɛ teke mu byaru bɛ mu e-me t'iphe-ɔma, shi l'ɛka Kuráiyisutu dzua edzudzu l'ɛke unu nɔ.

³⁰ Ɔnwunna mu; mu arɔ unu t'unu gude kɛ ɛhu Nnajiufu ayi, bɛ Jisɔsu Kuráiyisutu; ɔwaa n-yemobu ɔphu shi Ume-dɔ-Nsɔ l'ɛka gude lu-edu mu ɔgu ono; kfuje nɔ Nchileke l'okfu ɛhu mu: ³¹ tɛ Nchileke be ekwe tɛ ndu, jikaru ozi-ɔma ono l'alɔ Judiya fɔaru mu l'uzo; ɔdo bɛ t'iphe mu gude eje dukwaphu ndu kɛ Nchileke, nɔ lɛ Jerúsalemu mma anata. ³² Ɔo ya bɛ; ɔ -bɔru uche-obu Nchileke bɛ mu e-gude ɛhu-ɛna byakfuta unu tɛ mu l'unu nɔta; k'ɔphu ɔo-bɔwa mu ru ɔtuta ume. ³³ Tɛ Nchileke, bɛ iya emeje t'ɛhu dɔ ayi agu swikwaru unu. Ono kwa ɛge ɔ dɔ.

16

Polu ekeletsua ndu ɔ maru l'ɛhu l'ɛhu

¹ Mu eme t'unu maru nwanna ayi nwanyi, bɛ Fibi; onye ejeru chɔchi, nɔ lɛ Kenkiríya ozi. ² Unu gude okfu ɛka Nnajiufu ayi nata iya ɔgbodo anata l'ɛge ɔ gbaru ndu kɛ Nchileke. Unu eyeru iya ɛka l'iphe bɛ iphe mkpa iya dɔru iya l'ɛke unu nɔ; l'ɔ yekpookwaru ndu l'igwe ɛka jeyekpokwa lɛ mbɛdua l'ishi onwomu.

³ Unu keleru mu Pyirisíla yele Akwíla; ndu ayi l'ɛphe tɔkoru ejeru Kuráiyisutu Jisɔsu ozi; ⁴ ndu gude okfu ɛhu mu; lɔo ishi ɛphe alɔlo. Ɛ tɔ bɔlekwa mbɛdua nwɛnkinyi mu ekele ɛphe ekele k'iphe ɛphe meru mu. Iphe bɛ chɔchi, nɔ l'alɔ ndu ɛ-ta bɔdu ndu Ju mgburumgburu ekelekwaphu ɛphe. ⁵ Ɔ kwaphu ɛge ono bɛ unu e-keleru mu chɔchi ono, edzukoje l'ɔlo ɛphe ono.

Unu kelekwaru mu phɛ Epenítɔsu, bɛ ɔkpobe ɔnya mu, mu yeru obu. Ɔo ya bɛ onye vukotakpo ɔzo woru onwiya ye Kuráiyisutu l'ɛka

* 15:21 15:21 Azá 52:15.

lẹ Éshiya. ⁶ Unu kelekwaru mu phụ Méri; onye jeru unu ozi jeshia ya ike. ⁷ Unu ekelekwaru mu phụ Andurónikosu yẹle Júniasu; mbụ ndu mu l'ẹphe bụ ndu Ju lanụ; bya aburu ndu mu l'ẹphe shi tuko nọdu lẹ mkporo. Ẹphe bụ ndu kfubekpo oswa duru onyemonye obule lẹ nsọ; m'a -bya l'ẹke ndu ishi-ozi nọ; tẹmanu bẹ ẹphe vu mu ụzo bụru kẹ Kuráýisutu.

⁸ Unu kelekwaru mu phụ Ámpuliyatọsu; mbụ ọnya mu, nọ mu l'obu; onye mu l'iya tuko nọdu Nnajiufu l'ẹka. ⁹ Unu ekelekwaphu Ubánọsu; onye ayi l'iya tuko ejeru Kuráýisutu ozi; mękwaphu onye ono, mu yeru obu ono; mbụ Sutákisu. ¹⁰ Unu ekelekwaphu Apélisu; onye gudewa umere iya koshi lẹ ya vudoshi ike l'ekwekwe, o kweru kẹ Kuráýisutu. Unu ekelekwaphu ndibe Arisutóbulosu. ¹¹ Unu ekelekwaphu Heródiyọnu; onye mu l'iya tuko bụru ndu Ju. Unu ekelekwaphu ndu bu lẹ kẹ Nasísosu, bụ ndu nọwa l'ẹka Nnajiufu.

¹² Unu kelekwaphu Tirayífina yẹle Tirayífọsa, bụ ndu ejeru Kuráýisutu ozi ejeshikpoo ya ike. Unu kelekwaru mu phụ onye mu yeru obu, bụ Pésisu; mbụ onye jewaru Kuráýisutu ozi jeshikwaa ya phụ ike. ¹³ Unu ekelekwaphu Rúfọsu, bụ onye ono, gbaru iche l'ojeshi ozi kẹ Nnajiufu ike ono. Unu kelekwaru mu phụ nne iya; mbụ nne iya ono, dųhukwaphu l'ọ bụ nne nke mu ono. ¹⁴ Unu kelekwaru mu phụ Asínkiritọsu yẹle Fulégonu; mę Hémisu; Páturobasu; Hėmasu; mękpowaru unwunna ọdo, ẹphe l'ẹphe tuko nọdukota l'ẹke ono. ¹⁵ Unu kelekwaru mu phụ Fílológosu; mę Júliya; mę Níríyọsu yẹle nwanne iya kẹ nwanyi; mę Olímpasu; mękpowaru iphe bụ ndu kẹ Nchileke, ẹphe l'ẹphe nọ l'ẹke ono.

¹⁶ Unu kelekwa ibe unu ekele; nmata ẹphe akpa. Ndu kẹ Kuráýisutu, nọkota l'iphe bụ chọchi l'ọ ha ekelekota unu ekele.

Okwa ikperazu

¹⁷ Unwunna mu; mu arọkwa unu arọro t'unu letakwa ẹnya mę l'ògvù ndu ono, anọduje eme tẹ ékwò nọdu ono; mbụ ndu egudeje ẹge ono akpakashị iphe, ndu chọchi kweru l'ọ bụ ọkpobe okfu akpakashị. Iphe ẹphe anọduje eme bẹ yẹle iphe ono, e ziru unu ono ta adagbajękwa. Unu bukwaru ụba yeru ẹphe. ¹⁸ Lẹ ndu, eme ẹge ono ta bụkwa Nnajiufu ayi, bụ Kuráýisutu bẹ ẹphe ejeru ozi. O kwa iphe ẹkpiri iya dų ẹphe; bẹ ẹphe ejeru iya. Ẹphe ekfuje okfu; tee ya manụ; gude ire-gorogorogoro edusweshi ndu ẹ-ta madụ iphe bụ ejo iphe ụzo. ¹⁹ Ẹ to nwedu onye ẹ-ta nwanne ẹge unu shi ekoshibe iphe ozi-ọma ono kfuru l'ememe, unu eme iya. Yọ bụru iphe ono kparu iphe ẹhu anọduje atso mu ẹna. Obenu l'ọ dų mu t'a sụ t'unu gudeje mmamiphe majeru iphe bụ iphe dų mma; sefuje ẹka l'iphe ẹ-ta dųdu mma. ²⁰ Nchileke, bụ iya bụ onye nchi-ọdu-ndoo shi l'ẹka; e-mekwa ẹgwegwa mebyia ike kẹ Sétanu. Oo ya bụ teke ono; Nchileke emee t'unu fupya Sétanu l'ọkpa.

Tẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráýisutu mekwaaru unu eze-iphe-ọma.

²¹ Tímoti, mu l'iya tuko eje ozi ekelekwaphu unu. Lúsiyọsu yẹle Jésonu; mę Sosípeta phẹ, bụ ndu ayi l'ẹphe tuko bụru ndu Ju ekelekwaphu unu.

²² Mbèdua, bụ Tèshiyòsu ekelekwaphu unu. Ọ bụ mbèdua ederu Pòlu ẹkwo-ozì-wa; bya abùru onye unu l'ìya shì l'ẹka Kuráyisutu tǔgbabe bǔru nanù.

²³ Gáyòsu-a, mu bu l'ufu iya-a; mbù onye bụ lẹ nk'ìya bẹ chọchi l'ophu edzukoje; ekelekwaphu unu. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ Ẹrásutosu; mbù onye ọwaa, bụ iya edobejeru ọha okpoga-wa ekelekwaphu unu yẹle nwanna ayi, bụ Kwótosu.

²⁴ Tẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisòsu Kuráyisutu meeru unu l'unu ha eze-ìphe-oma.

Pòlu aja Nchileke ajaja; gude iya l'akpọ-chi ozi-wa ishi

²⁵ T'ayi jaa Nchileke ajaja; l'ọo ya a-dù ike mee t'unu vudoshia ike l'ekwekwe, unu kweru nk'ìya. Yọ bǔru ozi-oma ono, mu ezi ono bẹ oogudeje eme t'unu vudoshia ike; mbù ozi-oma ono, ekfu kẹ Jisòsu Kuráyisutu; l'ekoshikwaphu iphe ono, Nchileke shì l'òdungu teke ẹ ta madù domita edomi ono. ²⁶ Yọ bǔru iphe ono b'o gbe bya emee nta-a t'a maru. Nta-a bẹ ọkpobe okfu ono shìwa l'ìphe ndu nkfuchìru Nchileke deru lùfuta ìphè; a makọtaru iya. Nta-a bẹ Nchileke ono, ẹ-ta dùdu teke aa-sù l'o shì; tọ dù teke aa-sù l'ọo-nọ-bebe ono; zìwaru: e mewa ọkpobe okfu ono; iphe bụ mbakeshì amakọtaru iya; k'òphu ee-kweta ekweta; l'anùru iya okfu.

²⁷ T'e shì l'ẹka Jisòsu Kuráyisutu jaa Nchileke ajaja; mbù Nchileke lanù ono, bụ yèbedua nkìnyì iya bụ Nchileke; bụkwaru iya phù nwe kẹ mmamìphe ono. T'a jaa ya ajaja gbururu jeye lẹ tutu yoyo. Ono kwa ẹge ọ dù.

Èkwo ké mbù, Pòlu deru nù Ndu Kórintu

¹ Èkwo-ozì ọwaa shì l'èka mbèdua, bụ Pòlu; mubè onye onò, Kuráiyisutu Jisọsu kuru; mee tẹ mu buru onye ishi-ozì iya onò. Ekuku onò, o kuru mu onò aburu iphe, bụ uche-obu Nchileke. Onye mu l'iya gba mgba ede èkwo-wa bụ nwanna ayi Sósutenisu.

² Ndu ayi edejeru iya bụ chọchi ké Nchileke, bụ ndu ọphu nọ lẹ Kórintu. Ayi gude iya ekele unubè ndu Nchileke doberu iche t'unu buru ndu dū nsọ; okfu l'unu lẹ Kuráiyisutu Jisọsu tughaberu buru nanu. Ayi edekwa iya phụ anu iphe bụ ndu nọ l'èkemeke ọbule; mbụ iphe bụ ndu abajeru Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráiyisutu eja. Jisọsu onò bụ Nnajiufu ephè; bya abụkwaruphu Nnajiufu k'ayibedua.

³ Tẹ Nchileke, bụ Nna; mẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráiyisutu meeru unu eze-iphe-oma; yo mekwaaphu t'unu buru l'èhu-agu.

*Ekele ké iphe-oma,
shì l'èka Kuráiyisutu*

⁴ Mu anọduje ekeleru unu Nchileke ekele k'eze-iphe-oma, o shì l'èka Kuráiyisutu Jisọsu meeru unu. ⁵ L'unu lẹ Kuráiyisutu tughaberu buru nanu; unu eshi ẹge onò báhú; buru eze l'iphemiphe ọbule, shì iya l'èka. Unu atuko okfu-onu makotaru; tuko mmamiphe makotaru. ⁶ Ozi ké Kuráiyisutu onò b'e mewaru; yọ noshia unu ike okpobe anoshi l'obu; ⁷ k'ọphu bụ l'ẹ tọ dudu iphe bụ iphe Ume Nchileke anu anunu m'ọo nanu, nweru ọphu duru unu uko ẹge onò unu eche teke Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráiyisutu a-la azu; koshi onwiya l'ọdu-biribiri iya onò. ⁸ Jisọsu onò e-me unu t'unu vudoshia ike; shihu dungu dungu jeye l'ikperazu. Oo ya bụ; t'ẹ b'ọ dū ẹke aa-ta unu uta mboku onò, Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráiyisutu e-kpe ikpe onò. ⁹ Nchileke evudoshije ike l'iphe o kfulu. Yọ buru Nchileke onò bẹ kuru unu t'unu lẹ Nwatibe iya, bụ Jisọsu Kuráiyisutu buru nanu; gbaru mgba l'iphemiphe ọbule; mbụ onye onò, bụhukwaphu Nnajiufu ayi onò.

Èkwò, nọ lẹ Chochi

¹⁰ O kwa Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráiyisutu bẹ mu nọ l'èka; l'arọ unubè unwunna ayi; t'olu buru unu nanu l'iphemiphe ọbule. Oo ya bụ t'unu ba awata okworu onwunu ékwò. Unu tughabekwa okpobe atugba buru nanu. T'oriri buru unu nanu; idzu aburu unu nanu. ¹¹ L'iphe onò, mu gude ekfu onò; unwunna mu; bukwa lẹ ndibe Kulóyi byakwaru bya akọoru mu iya; kọjaaru mu iya akọja; l'unu kwaru lẹ ntutego. ¹² Mbụ l'iphe mu ekfu bụ l'a suru l'unu anọduje adzo ọnya. Onye ọphu asu: "Lẹ ya bụ ké Pòlu;" onye ọphu asu: "Lẹ ya bụ ké Apólosu;" onye ọphu asu: "Lẹ ya bụ ké Pyita;" onye ọphu asu: "Lẹ ya bụ ké Kuráiyisutu." ¹³ ?E gbe kekashiwanu Kuráiyisutu ekekashi tọ. ?Bụ mubè Pòlu bẹ gude k'èhu unu nwuhu l'oshi-osweru; tọ Kuráiyisutu. Mbụ; ?bunua epha ké mbèdua, bụ Pòlu b'e gude mee unu baputizimu.

¹⁴ Mu ekele Nchileke ekele lẹ ndẹge ẹ tọ buru Kirísupọsu yẹle Gáyọsu nkinyi ephè; mẹ mu asu l'ẹ tọ dudu l'unu ha; onye mu gude

ẹka mu mee baputizimu; m'ọo onye lanu. ¹⁵ Ọo ya bu; t'ẹ b'ọ du onye a-su l'e gude ẹpha mu mee ya baputizimu tẹ mu buru nnajiufu iya. ¹⁶ Ahaa; ndu, mu mefiaru baputizimu bu Sutẹfanasu yele ndibe iya. Ẹ to dokwa mu ẹnya l'o nwenarua onye ọdo, mu meru baputizimu ọdo; m'a -gufu ndu onanu. ¹⁷ Ẹ tọ bukwa ome baputizimu bẹ Kuráyisutu yeru mu tẹ mu bya emeje. Iphe o ziru mu tẹ mu bya emeje bukwa tẹ mu bya ezije ndiphe ozi-oma ono. Tẹ mu be egudekwa okfu, ekoshi mmamiphe ndiphe ezi iya; e menyakwaa; ọ tunyia irè, nọ l'anwuhu, Kuráyisutu nwuhuru l'oshi-osweru.

Kuráyisutu bu ike; buru mmamiphe, shi l'ẹka Nchileke

¹⁸ L'okfu kẹ anwuhu Kuráyisutu l'oshi-osweru ono bẹ bukwa iphe ẹswè l'ẹnya ndu, ala iyi. Obenu l'ayibẹ ndu aadzofuta adzofuta b'ọ bu ike, shi l'ẹka Nchileke. ¹⁹ Iphe ọbu bu l'e deru iya edede l'ẹkwo okfu Nchileke; lẹ Nchileke suru:

“Mmamiphe ndu maru iphe;
bẹ ya e-mebyishi.

Ya emee ẹnya, ndu kwaru ẹnya kwaru
t'ọ buru iphe mmakanu.”

²⁰ Mbụ; ?buhunu awe bẹ ndu mmamiphe nọ nta-a? ?Bu awe bẹ ndu maru oke ẹkwo nọ nta-a? ?Bu awe bẹ ndu maru okfu lẹ mgboko-a nọ? Nchileke meekwaru tẹ mmamiphe, ndiphe maru buru iphe ẹswè.

²¹ A makwaru-a lẹ Nchileke meru madzụ; k'ophu madzụ e-shi lẹ mmamiphe, ọ nuru iya; maru iya; ọbu lẹ madzụ gude lẹ ya manukaru mmamiphe; gwobe ogude mmamiphe ono maru Nchileke. Ọo ya kpataru; Nchileke asu lẹ ya e-shi l'iphe ono, ndu maru iphe suru l'ọ bu iphe ẹswè ono, bu iya bu ozi-oma kẹ anwuhu ono, Kuráyisutu nwuhuru l'oshi-osweru ono, ayi ezi ono; gude iya dzọo madzụ. Onye bu onye nataru ozi-oma ono bẹ Nchileke dzotawaru. ²² Lẹ ndu Ju bu iphe-ophulenyia bẹ ẹphe suru t'e meru koshi ẹphe. Ophube ndu Girisu aburu mmamiphe bẹ ẹphe achọ. ²³ Obenu l'ozi, ayi ezi bu l'a kpopyaberu Kuráyisutu l'oshi-osweru. Ono aburu iphe adu ndu Ju ukfu l'okpa; bya aburu iphe-ẹswè l'ẹnya ndu ẹ-ta budu ndu Ju. ²⁴ Obenu lẹ ndu Nchileke kuru; mbu ndu Ju; mẹ ndu ẹ-ta budu ndu Ju bẹ Kuráyisutu ono bu ike Nchileke; bya abukwaruphu mmamiphe, shi l'ẹka Nchileke. ²⁵ L'iphe Nchileke eme, ọdu l'ọ bu iphe ẹswè; gbẹ kakwa mmamiphe ndiphe nshinu. Iphe ophu ọdu l'ọ bu aruhu bẹ Nchileke ruhuru akakwaphu unwu-eliphe ike.

Ẹge Nchileke emeje iphe iya

²⁶ Ọo ya bu; unwunna mu; unu nyatajekwa iphe unu shi buru tẹmanu Nchileke ekua unu. Unu te shikwa ha l'igwe maru iphe l'ọ bu ẹge ndiphe, maru ẹkwo amajeru. Unu te shi ha l'igwe nweru ẹnya; ndu ophu ndu oke amadu muru ta ba nwishi. ²⁷ Obenu lẹ Nchileke fotalerua iphe, du ẹswè ẹswè l'ẹnya ndiphe; gude iya mee t'iphere gude ndu maru iphe. Yo bya afotakwaphu iphe ruhuru aruhuru l'ẹnya ndiphe; gude iya mee ndu, agburu-ẹhu nọ iphe-iphere. ²⁸ Nchileke fotaru iphe ẹnya iya laru l'eliphe; mbu iphe ndiphe ta gubedu iphe; mbu iphe ẹphe suru l'ẹ tọ ọdu iphe ọ bu; gude iya turua iphe, ndiphe riru l'ọ bu okpobe iphe; mee ya t'ẹ b'ọ du iphe ọo-bu. ²⁹ Ọo

ya bu t'ẹ b'o nwe akpuru onye lanu, a-saghe nsasa l'ifu Nchileke. ³⁰ Obenu l'unubedua be Nchileke mewaru; unu le Kuráyisutu Jisusu atugbabewa buru nanu. Yo byakwaphu bya emee Kuráyisutu; yo buru mmamiphe ke ayibedua. O kwa iya b'o shi l'eka; yo buru iya bu l'ayi bu ndu doberu eka ndoo l'ifu Nchileke. Ayi shi l'eka iya buru ndibe Nchileke; bya aburu ndu, o gbataru l'iphe du eji, pyitaru ayi l'ekpiri. ³¹ O bu iya bu l'o laru l'iphe ekwo okfu Nchileke kfulu; su: "T'onye o du t'o saje nsasa; t'onye ono saje nsasa k'iphe Nnajiufu meru."

2

Kuráyisutu l'oshi-osweru

¹ Unwunna ayi; teke odungu ono, mu byakfutaru unu; bya unu ozi ozi-oma ke Nchileke ono, dokpooru enya l'o bu okpobe okfu ono be mu te gudekwa ire-oma zia ya unu. Mu ta bya unu okoshi le mu muru ekwo; buru nwa o-maru-omachata. ² Ishi iya aburu le mu kfuwaru iya kepyaa ya aku; le mu te emetakpodua umere l'eke unu no l'o nweru iphe mu maru; gbahaa Jisusu Kuráyisutu nwenkinyi; bu iya bu onye a kpopyaberu l'oshi-osweru. ³ Odo bu le teke ono, mu l'unu shi nodu ono be ike te shidu du mu. Mu shi atsushikpo egvu ike; ehu eshi anmakwa mu phu anmanma. ⁴ Iphe mu kfulu ekfukfu; me ozi, mu ziru ezizi ta budu iphe mu gude ire-oma k'ophu manukaru nu kfu; ege ee-shi t'e kweta iya. Iphe gbe mee nu bu le mu koshiru unu l'o bu Ume Nchileke yele ike ke Nchileke l'ere ire l'okfu ono; ⁵ k'ophu ekwekwe, unu kweru ke Kuráyisutu te eshidu le mmamiphe ke madzu; gbahaa t'o gbe shi l'ike ke Nchileke.

Mmamiphe Nchileke

⁶ Oobujekwa; mu le ndu kanwuwuru ehu l'iphe ke Ume Nchileke ekfu; mu egude mmamiphe ekfu eyeru epe. O le e to kwa egbe mmamiphe ophu shi l'eka ndiphe; ophu o bukwa mmamiphe ophu shi l'eka ndu, ike no, l'achi mgboko-a. Epebedua; be Nchileke emewa ike epe t'o buru iphe mmakanu. ⁷ Mmamiphe ophu mu egudeje ekfu bukwa mmamiphe ophu Nchileke shi domia edomi, bu mmamiphe ophu o meru te ndiphe ba ma. Mmamiphe ono aburu le temanu te Nchileke mee mgboko b'o tubuhakpowaruru l'ayi l'iya a-gbaru mgbal'odu-biribiri iya. ⁸ E to dukwa ndu achi ndiphe mgburumgburu m'o bu onye lanu, maru mmamiphe ono. Ndege o bu l'ephe maru iya; me epe te ga kpopyabekwa Nnajiufu ono l'oshi-osweru; mbu Nnajiufu ono yele Nchileke gba mgbal'odu-biribiri iya ono. ⁹ Obenu l'iphe ono, e deru l'ekwo okfu Nchileke suru:

"L'iphe enya ta phubua;
 ophu nchi 'anubua ya;
 to bu l'egomunggo
 ri-vujewaru iya:
 bu iya be Nchileke
 kwakoberu ndu yeru iya obu."

¹⁰ Nchileke shi l'eka Ume nk'iya koshi ayi iphe ono, o shi domia edomi ono. L'unu maru le Ume Nchileke avofutaje iphemiphe obule, bu iphe e domiru edomi; je akpaa l'idzu, Nchileke chiriru l'ime obu iya dobe ke ememe. ¹¹ ?Bu onye maru iphe no ibe iya l'obu? ?To budu onyenonu

maru iphe nọ l'obu nk'ia? Ọ kwaphu ẹge ono b'ẹ tọ dudu onye maru iphe, nọ Nchileke l'uche; gufu Ume Nchileke. ¹² Ẹ tọ bukwa ume ndiphe bẹ ayi nataru; ọ kwa Ume, shi Nchileke l'ẹka bẹ ayi nataru; bu iya bu Ume, e-mekwanu t'ayi makotaru iphe-oma, Nchileke meshiru ayi.

¹³ Ọo ya bu l'ẹ tọ bukwa okfu, e gude mmamiphe ndiphe zia ayi bẹ ayi egudeje ekfu iphe ono. Iphe ayi egudeje ekfu iya bukwa okfu, Ume Nchileke ziru ayi. Ọo ya bu l'ayi ewojeru okpobe okfu, shi Ume Nchileke l'ẹka akoru ndu, Ume Nchileke bu l'ehu; t'o doo ephe enya.

¹⁴ Madzu mmakanu, Ume Nchileke te budu l'ehu ta anatajekwa iphe shi Ume Nchileke l'ẹka. Kẹ l'iphe ono aduje iya eswẹ eswẹ l'enya. Ẹ too dojedu iya enya; t'ọ bya bya amaru uru iya; m'ọ -budu lẹ Ume Nchileke, nọ iya l'ehu eyeru iya ẹka. ¹⁵ Obenu l'onye Ume Nchileke bu l'ehu amajeru uru iphemiphe obule; maru iphe yebedua l'eme; ophu madzu mmakanu ta adujekwanu ike maru iphe onye ono eme. ¹⁶ Bu iya bu iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke; su:

“?Bu onye maru uche-obu

Nnajiufu, bu Nchileke;

k'ophu oo-kokwanu ru iya eya?”

Obekwanu l'ayibedua nweru uche-obu kẹ Kuráiyisutu, bu iya emeje t'ayi ri oriri ẹge ọori.

3

Ndu ejeru Nchileke ozi

¹ Unwunna mu; mu te kfulgekwaru unu okfu, eekfuru ndu Ume Nchileke bu l'ehu. Lẹ keshinu unu dukwadua l'ọ bu ndu etso uzo kẹ ndu mgboko-a bẹ mu kfuru unu okfu, eekfuru ndu bukquadua nwaswa l'iphe kẹ Kuráiyisutu. ² Ọo ya kparu iphe mu cheru unu ẹra; mu ta nu unu nri; kẹ l'unu te shidu dzukwanua eriri iya. Mbụ jeyekwa m'ọo nta-a bẹ unu te edzukupkwaanu eriri iya. ³ Kẹ l'unu emekwadua umere ndiphe. Lẹ keshinu unu ejikwadua ijimanya; l'adzokwadua enya; bu nu iya ekoshi l'unu etsokwadua uzo kẹ ndu mgboko-a; l'unu emekwadua umere ndiphe. ⁴ Lẹ teke onye owaa suru: “Lẹ yebedua bu kẹ Pọlu;” onye ophu asu lẹ yebedua kwa kẹ Apólосу; ?unu ta madu l'unu emekwadua umere l'ọ bu ndu, Ume Nchileke te budu l'ehu?

⁵ Mbụ; Apólосу ọbu; ?ọ bu onye? Tọo Pọlu; ?ọ bu onye? Ẹ to nwekwa iphe ọdo, ayi bu; gbahaa ndu ejeru Nchileke ozi; ndu koshiru unu uzo, unu shiru bya eworu onwunu ye Jisusu l'ẹka. L'ayi ha nwegbaaruru iphe Nnajiufu suru t'ayi meje l'ehu l'ehu. ⁶ Iphe ayi meru du l'ọ bu ẹge-a, aakuje akpuru oshi-wa. Mbẹdua bẹ kuru akpuru oshi ono akuku. Yo fuebe; Apólосу agbaa ya mini. Obenu l'ọ bukwanu Nchileke bu onye meru t'o vua evuvu. ⁷ Onye kuru akpuru oshi ono akuku; mẹ onye gbaru iya mini te nwekwa iphe ọ kfu bẹ buru aburu. K'onye ophu bu iphe kwa kẹ Nchileke, bu iya meru iya t'o vua evuvu. ⁸ L'onye, akụ iphe akuku; mẹ onye, agba iya mini tukokwa buru ozi lanu bẹ ephe eje. Obenu l'ephe ha l'ehu l'ehu bẹ Nchileke e-bu nggo: onye l'ẹge ozi iya gbaru. ⁹ L'ọ kwa Nchileke bẹ ayi l'iya tuko gbaru mgba eje ozi ono. Unubedua adu l'ọ bu ẹke Nchileke koru okfu.

Unu dukwaphu l'ọ bu ọlo, Nchileke akpu akpukpu. ¹⁰ Mu gude iphe-oma ono, Nchileke yeru mu l'ẹka tẹ mu gude jeeru iya ozi ono; mee iphe onye manukaru okpu ọlo emeje. Mu turu okpa-ọlo; onye ọdo

akpukwanu ọ̀lo ọ̀bu akpukpu. Obenu; t'onye akpu ege ọ̀okpu letakwa ẹ̀nya; maru iphe, ọ̀okpu l'eli ọ̀kpa-ọ̀lo ọ̀bu. ¹¹ Lẹ̀ Nchileke bẹ̀ gudeekwa ẹ̀ka iya tẹ̀ ọ̀kpa-ọ̀lo ọ̀bu. Ọ̀ kwa Jisọ̀su Kuráyisutu bụ̀ ọ̀kpa-ọ̀lo ono. Ẹ̀ to nwekwa onye ha k'osweta ọ̀kpa-ọ̀lo ono, Nchileke tẹ̀waru l'onwiya ono; je atẹ̀ ọ̀kpa-ọ̀lo ọ̀do. ¹² E -rua l'eli ọ̀kpa-ọ̀lo ono b'o nweru ndu e-gude mkpọ̀la-ododo l'akpu iya; ndu egude mkpọ̀la-ọ̀cha; ndu egude mkpuma, aazụ̀ l'oke aswa. Yo nwekwaruphu ndu bụ̀ oshi bẹ̀ ẹ̀phe e-gude akpu nk'ẹ̀phe; ndu e-gude ẹ̀ta; ndu abururu ẹ̀kete bẹ̀ ẹ̀phe e-gude akpu nk'ẹ̀phe. ¹³ Obenu l'onyenonu bẹ̀ a-marua ege iphe o gude kpua nk'iya bụ̀-beru ọ̀kpobe iphe mbọ̀ku ikpe ono, Nchileke e-woru iya tẹ̀ ẹ̀ba ono. L'ọ̀ku, a-dzụ̀ mbọ̀ku ono bẹ̀ bụ̀: ọ̀ -dzuebe; a phụ̀ ozi, onyenonu jeru ifu. Ọ̀ku ono a-dzụ̀ iya; daa ya; koshikwanu ege ọ̀ gbaru. ¹⁴ Onye ọ̀ku ẹ̀-te kedu iphe o gude kpua ọ̀lo l'eli ọ̀kpa-ọ̀lo ono; onye ono bẹ̀ Nchileke e-bu nggo. ¹⁵ Onye ọ̀ku kekwanuru nk'iya; yọ̀ laaru iya l'iyi. Ọ̀be yẹ̀bedua l'ishi onwiya bẹ̀ aa-dzọ̀futakwaa. Obenu l'adzọ̀futa nk'iya a-dụ̀waa l'ọ̀ bụ̀ onye a lọ̀futaru l'ọ̀ku enwunwu.

¹⁶ ?Unu ta madụ̀ l'unu bụ̀ eze-ọ̀lo Nchileke; lẹ̀ Ume Nchileke bu unu ebubu l'ẹ̀hu tọ̀o? ¹⁷ Onye emebyi eze-ọ̀lo Nchileke emebyi bẹ̀ Nchileke e-mebyikwaphu. L'eze-ọ̀lo Nchileke dụ̀kwa nsọ̀; unubẹ̀dua l'onwunu abụ̀kwanuru eze-ọ̀lo iya ọ̀bu.

¹⁸ T'ẹ̀ b'o nwekwa l'unu ha, onye e-meje onwiya iphuruphuru-ẹ̀nya. T'onye arị̀ lẹ̀ ya maru iphe l'ọ̀gbo ọ̀waa hakwaa egbe ọ̀riri ono; bya aburu onye eswe; k'ọ̀phu ọ̀o-buru onye maru iphe ọ̀gbodo amaru. ¹⁹ L'iphe ndiphe guberu mmamiphe lẹ̀ mgboko-a bẹ̀ bukwa iphe eswe l'ẹ̀nya Nchileke. L'e deru iya edede l'ẹ̀kwo okfu Nchileke; sụ̀: "L'ọ̀ bụ̀ Nchileke bẹ̀ anmataje ndu, kwaru ẹ̀nya l'ẹ̀nya, ẹ̀phe kwaru." ²⁰ A bya edekwaa ya phụ̀ l'ẹ̀kwo okfu Nchileke; sụ̀: "Nnajiufu makwaru-a l'egomunggo ndu, maru iphe bụ̀ iphe iphòró." ²¹ Ọ̀o ya bụ̀; t'ẹ̀ b'o nwekwa onye e-gudeje madzụ̀ asa nsasa. L'e -kfudekpoo ya ekfukfu bẹ̀ iphemiphe ọ̀bule tẹ̀kokwa buru iphe unu iphe unu: ²² m'ọ̀ bụ̀ Pọ̀lu; m'ọ̀ bụ̀ Apọ̀losu; m'ọ̀ bụ̀ Pyita; m'ọ̀ bụ̀ mgboko mkpurophu; mẹ̀ ndzụ̀; mẹ̀ ọ̀nwu; mẹ̀ eme nta-a; mẹ̀ iphe e-me l'uzo ifu. Iphemiphe ọ̀bule ono tẹ̀ko bukotaruru iphe unu. ²³ Unubẹ̀dua atẹ̀kokwanu buru iphe kẹ̀ Kuráyisutu; Kuráyisutu aburu kẹ̀ Nchileke.

4

Iphe ndu ishi-ozì kẹ̀ Kuráyisutu ekoshi ayi

¹ Unu be dobejekwa ayi l'ayi -bụ̀ ndu ọ̀do; gbahaa ndu ozi kẹ̀ Kuráyisutu; ndu Nchileke yeru t'ẹ̀phe letaje ẹ̀nya l'okfu Nchileke ono, bụ̀ okfu ọ̀phu Nchileke shi domia edomi ono. ² Ẹ̀ to nwekwa iphe ọ̀do, nọ̀ onye eleta ozi ẹ̀nya l'ẹ̀ka ememe; gbahaa t'ọ̀ buri onye gbaru tẹ̀ Nnajiufu iya gude ire iya ẹ̀ka. ³ Mu ta akpakwa ishi l'unu ege mu ngge; m'ọ̀ kwanu lẹ̀ madzụ̀ kperu mu ikpe k'ozì, mu jeru. Bebekpoonu: mbẹ̀dua l'ishi onwomu ta dụ̀kpokwaanu teke mu sụ̀jeru l'ọ̀o ege-a bẹ̀ mu dụ̀. ⁴ Kẹ̀ l'ẹ̀ to nwekwa iphe mu phuru onwomu l'ẹ̀hu, bụ̀ iphe mu a-sụ̀ l'ọ̀ bụ̀ ẹ̀ke ono bẹ̀ bụ̀ ẹ̀ke, mu shisweru ọ̀zo. Ọ̀le ẹ̀ tọ̀ bukwa ono koshiru lẹ̀ mu kpẹ̀fuwaru. Ọ̀ bụ̀ Nnajiufu bụ̀ onye e-kpe mu ikpe. ⁵ Ọ̀o ya bụ̀ t'unu ba dushi onye unu a-nọ̀du anmawa ikpe; l'ẹ̀ b'o ruwa teke aa-nma ikpe. Ikpe bụ̀ teke Nnajiufu byaru; yo kpee ya. Ono bụ̀ teke

oo-wofuta iphe e shi domia edomi l'èkpuru-òchi; bya edobe l'iphoro. Yò bya eworu idzu, madzù chìru l'òkpoma iya k'ememe woru t̄a ẹ̀ba. Ono b̄u teke Nchileke a-ja onyemonye ajaja, ruberu iya n̄u.

⁶ Ẹ̀nwunna mu; ọ̀ kwa ẹ̀ge ee-shi t'ò doo unu ẹ̀nya b̄e meru iphe mu wotaru iphemiphe ọ̀bule ono dobe l'ẹ̀hu mu l̄e Apólosu. Mu gude ẹ̀hu mu l̄e Apólosu nmaaru unu ẹ̀tu t'ọ̀ b̄uru l'unu am̄uta iphe l'iphe ono, e k̄furu; s̄u: "Unu be emeghatajekwa iphe, e deru l'èkwo ok̄fu Nchileke." T'ẹ̀ b'ọ̀ d̄ukwa unu l'unu ha, onye e-gudeje onye lan̄u eku onwiya; woru onye ọ̀phu mee jolajola. ⁷ Ọ̀o ya meru iphe mu aji; s̄u: ?B̄ukpo nḡunu b'i gude kangoo onye ọ̀do? ?B̄u nḡunu b'i nweru, ẹ̀-ta b̄udu iphe Nchileke n̄uru ngu? Ọ̀ -b̄ukwanuru l'ọ̀ b̄a Nchileke n̄uru ngu iya; ?b̄u nḡunu meru iphe i gbe gude iya eku onwongu; l'ẹ̀ t̄o b̄uhedu iphe, a n̄uru ngu an̄unu?

⁸ ?Ēpho gbe jikotawanu unu! ?Unu gbe nwekotawarunu iphemiphe ọ̀bule! Unu gbe b̄ukotawarunu ndu eze; ayībedua ta b̄u! Ọ̀ d̄ukwa-a mma; l'ọ̀ gbe d̄ukwa mu n̄u t'a s̄u l'unu b̄ukotawa eze. Ndēge unu b̄ukotawa eze; m̄e ayi abya t'ayi l'unu t̄uko b̄uru eze; nweru ẹ̀nya. ⁹ Obenu l'ọ̀ d̄ukwa mu l'ayībedua, b̄u ndu ishi-ozì Kuráyisutu b̄e Nchileke woru dobe l'ikperaz̄u. Ayi n̄owa l'ọ̀ b̄u ndu, e doberu k̄e ak̄fugbu l'edzudzu ọ̀ha; mb̄u t'ayi b̄uru iphe mḡboko mḡburumgburu, b̄u iya b̄u ndiphe; m̄e un̄wu ōjozi-imigwe a-byaj̄e oleta eleta. ¹⁰ Ayi gude k'ok̄fu ẹ̀hu Kuráyisutu b̄uru ndu eswe. Unub̄edua eshikwanu l'ẹ̀ka Kuráyisutu b̄uru ndu maru iphe. Ayi b̄u ndu ọ̀vo ta n̄odu; obenu l'unub̄edua b̄e ike n̄o. Ayi b̄u ndu a t̄uru jolajola; ọ̀bu l'unub̄edua b'a kwab̄eru uḡvu. ¹¹ Ẹ̀gu an̄odujekwa aḡu ayi; mb̄ukwa byeye n̄ta-a. Mini an̄oduje aḡu ayi; ayi ewe nkaraba iphe; eebo ayi gb̄ingu gb̄ingu; ayi etsoru ẹ̀kemeke ọ̀bule aghap̄e; ayi te nwe uf̄u; ¹² ayi egbe gude ẹ̀ka ayi ese akanya ẹ̀ge ayi e-meje an̄u onwayi nri. Teke madz̄u t̄uru ayi ọ̀nu; ayi aḡoru ọ̀nu-ọ̀ma n̄u onye ọ̀bu. A -kpaa ayi ẹ̀hu; ayi ataḡbua ya l̄e n̄shi. ¹³ Teke e k̄fubyishiru ẹ̀pha ayi ek̄fubyishi; ayi egude olu odoo k̄furu n̄u onye ọ̀bu. Ayi gbe bya ad̄ukwa ndiphe l'ọ̀ b̄u ikp̄ozu; mb̄u iphe d̄u ideyideyi, e gude ẹ̀za zaf̄u l'ẹ̀kemeke ọ̀bule. Ọ̀ kwa iphe ayi b̄u ndiphe l'ẹ̀nya ndono byeyekwaa eswe, d̄u g'ọ̀o n̄tan̄u.

¹⁴ Iphe mu gude ederu unu iphe-a ta b̄ukwa t̄e mu mee t'iphere gude unu. Iphe mu gbe emechia b̄ukwa t̄e mu mee unu t'unu tsoru ọ̀zo, vudo nham̄nha; l'unu kwa un̄wu mu, mu yeru obu. ¹⁵ L'ẹ̀ to nwekwa m'ọ̀ -ruhuru unu nweru un̄ukurunu ndu eleta unu ẹ̀nya l'ọ̀zo k̄e Kuráyisutu; nna unu ta d̄ukwa l'iḡwe. Ọ̀ kwa mb̄edua b̄u nna unu, n̄uru unu ndz̄u, shi l'ẹ̀ka Kuráyisutu; keshinu ọ̀ b̄u mb̄edua byaru bya ezia unu ozi-ọ̀ma ono. ¹⁶ Ọ̀ kwa iya meru iphe mu ar̄o unu: Byiko; t'unu letaru umere mu. ¹⁷ Ọ̀ kwa iya k̄paru iphe mu ziru Tímoti t'ọ̀ byak̄futa unu. Tímoti ono b̄e keshinu ọ̀ b̄u mu ziru iya otso ọ̀zo Nnajiufu b'ọ̀ b̄uwa nwa mu, mu yeru obu. Tímoti ono koshiwaru l̄e ya ḡbaru t̄e mu gude ire iya ẹ̀ka. Ọ̀o ya b̄u t'ọ̀ byak̄futa unu bya akaf̄u ọ̀nyataru unu ẹ̀ge mu egudeje etso ọ̀zo k̄e Kuráyisutu ono; mb̄u ẹ̀ge mu ezije iya l'iphe b̄u ch̄ochi kpam̄ukpamu l'ẹ̀kemeke ọ̀bule.

¹⁸ O nweru l'unu ha ndu ọ̀phu wataru oku onw̄ephe ekuku; tubesu l̄e mu ta alah̄edu az̄u abya unu aḡbap̄e. ¹⁹ Obenu l'ẹ̀ ta an̄ohedu ọ̀du; mu abyak̄futa unu; m̄e Nchileke -kwenu. Teke ono b̄e mu e-gude ẹ̀nya mu ele iphe ndu ono, eku onw̄ephe ekuku ono a-d̄ukpo ike mee; t̄o b̄u

l'èphe bụ ọ-pa-ọnu-'a-pa-ẹka. ²⁰ Iphe bụ ị Nchileke bụ eze ta bụkwa okfu, eekfu l'ọnu; ọ kwa iphe gude ike ere ire. ²¹ ?Bụ ole bẹ unu hataru? ?Bụ tẹ mu gude ẹchachi byakfuta unu? ?Tọ tẹ mu gude obu iphoro byakfuta unu ị nchị ndo?

5

Uru-alị, haru ọdu ị chọchi

¹ Mu anụkwa l'unubẹ ndu chọchi haru arụ alị. Mbụ l'ẹjo uru-alị, unu haru arụ dụ-tabe ẹji; k'ọphu bụ ị ndu ẹ-ta madụ ekemu Nchileke ta atụkpodua ya nụ ama ememe. Kẹ tẹ mu nua ị nwoke edutaje nyee nna iya doberu onwiya l'ụlo iya l'ọ bụ nwanyi, ọolu alulu. ² Mbụ; unu egbe gudekwa iya rụ l'eku onwunu ekuku. ?Unu ta madụ l'ọ gbaru t'unu gbe daa ẹhu iphe unu meru. Mbụ; t'unu bufukwa onye ono, meru iphe ono l'ẹke unu ọ. ³ Ọ bụ oswi-okfu ị mu l'unu ta ọdu l'ifu l'ifu. Obenu l'obu mu ọkwaa l'ẹke unu ọ. Ọo ya kparu iphe mu gude ike kẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráýisutu nma onye ono, meru ahụma ono ikpe; ị mụ nọ l'ẹke ono. ⁴ Unu -gude ẹpha kẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu ọkobe; obu mu etsokwaruphu unu ọdu l'ẹke ono; ike kẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu anọdukwa iya phụ; ⁵ ono bụ teke unu e-woru onye ono ye Sétanu l'eka t'ọ mebyia ugwehu iya; k'ọphu Nchileke adzọfuta ndzụ iya mbọku Eswe kẹ Nnajiufu ayi.

⁶ Ekuku ono, unu eku onwunu ono ta duka mma. ?Unu ta madụ l'ọo nwa-ochi-l'ẹka iphe shihuru ụka, ekoliye buredi bẹ ekoliye ishi buredi mkpurophu? ⁷ Unu ọo nwehu sashia akahu iphe ekoje-buredi ono, bụ iya bụ iphe dụ ẹji; k'ọphu unu a-dụ l'ọ bụ buredi ọphungu; bya adụ mma. L'ọ bụ ẹge ono bẹ Kuráýisutu meru unu t'unu dụ keshinu teke ono, ọ safuru unu iphe dụ ẹji, unu meru ono, bụ iya bụ teke ono, o woru onwiya mee nwaturu Aji Esweta; gude chọaru ayi Nchileke ẹja ono. ⁸ Ọo ya bụ; t'ayi wata ọgba aji ono ẹge ọ gbaru nta-a, bụ iya bụ t'ayi be egudekwa buredi ọphu akahu iphe ekoje-buredi ọ, bụ iya bụ ẹjo iphe; mẹ nshiruma; gude agba iya. Unu t'ayi gude buredi ọphu iphe ekoje-buredi ẹ-ta ọdu, bụ iya bụ ndzụ, ẹkworo ẹ-ta ọdu; mẹ ire-lanu gude gbaa ya.

⁹ Mu dehaakwaru unu ẹkwo; sụ t'unu ị ndu eme kẹ nwanyi mẹ ndu eme kẹ nwoke be emegbajekwa. ¹⁰ Ndu mu ekfuru ta bụkwa ndu ta madụ Nchileke; l'eme egbe iphe ono; m'ọ bụkwanu ndu ẹnya-kfurukfuru; m'ọ bụ ndu ana nfu; m'ọ bụkwanu ndu agwa nte. Ndu onanu bẹ unu -jeshiaru ẹphe ezeru bụlekwaphu t'unu gbeshi; lufu ị mgboko-a tengu! ¹¹ Iphe mu shi ekfu bụkwa t'unu bujeru ụba yeru onye kuru onwiya nwanna; gbe l'eme kẹ nwanyi; m'ọ bụkwanu l'ọo me kẹ nwoke; m'ọ bụ l'ọ bụ onye ẹnya-kfurukfuru; m'ọ bụkwanu l'ọ bụ onye agwa nte; ọdo bụ l'ọ bụ onye ekfujeru ibe iya okfu-azụ; m'ọ bụkwanu l'ọ bụ onye angunuka mē; m'ọ bụ onye ana nfu. T'unu l'egbe onye ono be erigbakwa nri.

¹² Ọ -buru kẹ ndu ẹ-ta madu Jisọsu; ?nke mu bụ ole k'okpe ẹphe ikpe? Ọ kwa Nchileke e-kpe ẹphe ikpe. Ndu ọphu gbaru t'unu kpee ẹphe ikpe kwa ndu ọphu yia ị ndu chọchi. ¹³ Ndu ọphu l'ẹphe ha; kwa Nchileke e-kpe ẹphe ikpe. L'ẹkwo okfu Nchileke sụkwaru: "T'e chigbukwaa njọ l'igbo, o beru; tẹ ọdo be ebehe iya."

6

Ogbaru unwunna ekwo

¹ ?Nanu ege e meru; yoo buje teke o bu l'o nweru nwanna l'ime unu, okfu adaru yele ibe iya; yo gbe paru iya jekfushia ndu e-ta madu Nchileke t'ephe kpeshia? ?Nanu ege e meru; ephe te gbe apajejeru iya ndu ke Nchileke ibe ephe t'ephe kpeshia? ² Too ?l'unu ta madu l'oo unube ndu ke Nchileke be bu ndu e-mekochaa kpee ndiphe kpamukpamu ikpe? O du mma; keshinu o bu unu e-mekochaa kpee ndiphe kpamukpamu ikpe; ?unu ta kabedu dzua t'unu kpeshia unwu ibiribe okfu ono too? ³ ?Unu ta madu l'oo ayibedua e-mekochaa kpee unwu ojozi-imigwe ikpe? Yo buchiarunu okfu k'eliphe owaa be unu t'adudu ike kpeshia. ⁴ O -buru l'egbe okfu ono daru unu; ?bu ngunu kparu iphe unu apataje iya je odoru ndu e-ta dudu iphe unube chochi guberu ephe? ⁵ Iphe mu gude ekfu iphe-a bukwa t'iphere iya du unu. ?To nwekpodua; m'o bu onye lanu l'unu ha, maru iphe; k'ophu oodoshijeru unube unwunna ono okfu, adaru unu too? ⁶ Yo gbe abujeru: nwanna -gbeshi; yo je agbaaru nwanna iya ekwo l'ifu ndu e-ta madu Nchileke.

⁷ Ogba ekwo ono, unu anoduje agbaru ibe unu ono bukwa iphe du eji be unu anoduje emeta ekpu onwunu l'ishi. ?Bu iya bu l'unu ta adudu ike tagbua ejo iphe e mekataru unu le nshi too? ?To kachidua mma l'o gbe buru unubedua be onye odo gude ugho emegbuta? ⁸ Unubedua l'onwunu egbe emeje ibe unu eji; gude ugho emegbuta ibe unu l'eke ibe unu ono buhukwaphu nwanna unu gedegede! ⁹ ?Unu ta madu le ndu e-te dobedu aka ndoo be uzo ta noduru l'eke Nchileke bu eze? Unu be ekwenuphu t'e duswee unu uzo. Ndu uru-ali; ndu agwa nte; ndu eri ogori; me unwoke, ejekfuje unwoke ibe ephe azeenwoke-yeenwanyi; ndu ono be uzo ta nokwaru l'eke Nchileke bu eze. ¹⁰ Ndu iphura; ndu enya-kfurukfuru; ndu angunuka mee; ndu ekfuru madzu okfu-azu; me ndu ana nfu ta dukwa m'o bu onye lanu l'ephe ha, a-bahu l'eke Nchileke bu eze. ¹¹ Yo bukwaru-a ege ono be unu shi haru emegbaa. Obenu le Kurayisutu safuwaru unu iphe du eji, unu meru; bya emee unu ndu ke Nchileke, duru Nchileke iche. O bu l'eka Nnajiufu, bu Jisosu Kurayisutu; me l'eka Ume-du-Nso; be Nchileke shi gua unu le ndu doberu aka ndoo l'ifu iya.

Ehu ngu l'o ha bu ke Nchileke

¹² O nweru onye a-su l'a hawaru iya uzo te ya meje ege du iya mma. O bua ege o du; obu l'e to kwa iphemiphe obule be bu: i - mee ya; yo duru ngu le mma. A haru mu uzo te mu meje iphemiphe obule ege du mu mma; obu le mu t'ekwekwa t'o nweru iphe e-wota mu mee te mu du l'o bu ohu iya. ¹³ A nonyaa; onye lanu asu: "? O kwa l'e meru nri t'o laje l'epho; bya emekwaaphu epho t'e rije nri ye iya?" O dua ege ono; obenu le Nchileke e-mekochaa tuko uzo iphe labu ono mebyishia. L'iphe, meru iphe Nchileke meru ehu madzu ta bukwa t'ooruje uru-ali. O kwa Nnajiufu, bu Jisosu b'o meru iya doberu; Nnajiufu l'onwiya abukwaruphu Nnajiufu k'ehu madzu. ¹⁴ O bu Nchileke kuliru Nnajiufu; yo shi l'onwu teta nodu ndzu. O bukwapu ege ono b'oo-gude ike iya kulia ayibedua.

¹⁵ ?Ọ dū l'unu ta madu l'ugwehu unu bu ibe-ehu Kuráyisutu ọọ? ? Nanu ege mu e-gbe wota ibe-ehu Kuráyisutu je eworu yegbabe l'ehu nwanyi okpara? Tuswekwa! ¹⁶ ?Tọ bu l'unu ta madu l'onye nwoke, jeru yele nwanyi okpara azebe be wotawaru ehu iya je atugbabe le ke nwanyi okpara obu; ephe aburu onye lanu? Iphe obu bu le dekwaru iya edede l'ekwo okfu Nchileke; su: "L'ephe ebo l'a-buru onye lanu." ¹⁷ Obenu l'onye yee Nnajiufu, bu Jisosu tugbabekpooru buru nanu be yele Jisosu ono bukwaphu nanu le Ume Nchileke.

¹⁸ Ndu mu; unu buru uba yeru uru-ali. Iphe bu iphe du eji odo, eemekpoo ememe ta dukwa ophu emebyi anu-ehu madzu. Obenu l'onye aru uru-ali; be bukwa anu-ehu iya be oomerushi emerushi. ¹⁹ ? Unu ta madu l'ugwehu unu bu eze-ulo, du nsọ ke Ume-du-Nsọ ono, bu l'ime unu ono; mbu Ume-du-Nsọ ono, unu nataru l'eka Nchileke ono? Ọo ya kparu iphe e to buhedu unu nwe onwunu. ²⁰ Unu buwa aswa, Kuráyisutu zuru azuzu. Ọo ya bu t'unu gude ugwehu unu kwabe Nchileke ugvu.

7

A bya le k'olu nwanyi

¹ A bya abya le k'iphe ono, unu deru mu ekwo iya ono. Onu, mu eye bukwa l'o dukwaa mma te nwoke be ejeshi olu nwanyi. ² Obekwanu l'o bu te nwoke ba awata ome ke nwanyi; meru iphe mu ekfu; su: te nwoke, nonu lujee nwanyi. Nwanyi, nonu eje alua nji. ³ Te nwoke lajeru nyee ya l'ulo ege gbaru nu; keshinu oolu iya alulu. Ege ono be nwanyi a-lajeru nji iya l'ulo ege gbaru nu; l'o kwanu iya bu nji iya. ⁴ Le nwanyi, aalu alulu ta bukwa iya nwe ehu iya. O kwa nwoke nwe ehu nyee ya. Ege ono b'e to bukwaphu nwoke nwe ehu nk'ia. O kwa nwanyi nwe ehu nji iya. ⁵ Te nwoke ba ajikajekwa nyee ya aze; ophu nwanyi ajikajekwa nji iya aze; gufukwa l'unu chiru iya achichi t'unu haa onwunu ke nwa teke ono; k'ophu unu e-woru obu unu l'o ha dobe; l'ekfu anu Nchileke ogbodo ekfukfu. Olobu; teke obu, unu tuburu k'okfu anu Nchileke obu gvulephu; unu watakwa azeze odo; e menyaa; Setanu nwuru unu ye l'ome iphe du eji; okfu l'unu ta adujedu ike kpade onwunu.

⁶ Obenu l'iphe-a, mu ekfuru unu-wa bukwa le mu kwetaru t'o du ege ono; e to bukwa l'o bu ekemu, a turu atutu dobe edobe. ⁷ E-kfudekpoo ya ekfukfu be iphe dukpoonu mbedua mma bukwa te madzu kpanukpamu nodukota ege-a, mu no-wa. Obenu l'onyenonu nwegbaaru iphe-oma, du iche, Nchileke yeru iya l'eka: onye nk'ia a-du ege-a; onye nk'ia a-duwaru ege odo.

⁸ A bya le ke ndu e-ta aludu nji; me ndu ta aludu nwanyi; me unwanyi ophu nji ephe ta nohedu: ndu onanu be iphe mu ekfuru ephe bu l'o karu ephe mma t'ephe nodulephu: t'ephe be ejehe olu nji; nwoke te ejehe olu nwanyi; t'ephe tuko nodu ege-a, mu no-wa. ⁹ Obenu; o -buru l'ephe ta adudu ike kpade onwephe; te nwoke lukwaa nwanyi; nwanyi ejekwa je aluru nji. Le ono kalukwaphu mma ma le madzu ata nshi atakworu eze l'iphe agushi iya ike.

¹⁰ Ndu ophu alua nji; me ndu ophu alua nwanyi be mu aturu ekemu. Obenu l'e to bukwa mbedua l'atu iya; o kwa Nnajiufu ayi, bu Jisosu. O suru te nwanyi, luru nji ba ahakwa nji iya. ¹¹ Teke bukwanu

l'ò hawaru iya ahaha; tẹ nwanyi ọbu kwakwaa ẹge ono; t'ẹ b'ò jehekwa ọlu nji ọdo. Ọdumeka t'ọ laphu azụ lẹ k'akahụ nji iya tẹ yẹle iya doshia; sụkwaphu tẹ nwoke ba adụkwa teke ọo-chifu nyee ya.

¹² A bya lẹ kẹ ndu ọphunanu bẹ bu mu ekfu iya; ẹ tọ bụhekwa Nnajiufu. Teke ọ bụ l'onye kẹ Kuráýisutu alù nwanyi, ẹ-te kwedu kẹ Kuráýisutu; tẹ nwoke ọbu ba achífukwa iya; m'ọ -bùru lẹ nwanyi ọbu kweru-a lẹ yẹle iya a-nọdu alua. ¹³ M'ọ bụkwanu l'ọo nwanyi, kweru kẹ Kuráýisutu; alù nwoke, ẹ-te kwedu kẹ Kuráýisutu: tẹ nwanyi ọbu be egbeshikwa lẹ kẹ nji iya ọbu; m'ọ -bùru lẹ nwoke ono kweru-a lẹ yẹle iya a-nọdu alua. ¹⁴ Lẹ nwoke, ẹ-te kwedu kẹ Kuráýisutu; l'alù nwanyi, kweru kẹ Kuráýisutu; bẹ shiakwa l'ẹka nyee ya bụru kẹ Nchileke. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ nwanyi, ẹ-te kwedu kẹ Kuráýisutu; l'alù nwoke, kweru kẹ Kuráýisutu; shiakwaphu l'ẹka nji iya bụru kẹ Nchileke. Ndege ẹ tọ -duru ẹge ono; mẹ unwu unu aburu ndu aaso nsọ. Obekwanu l'ẹge ọ dọ nta-a; bẹ ẹphe dọakwa nsọ. ¹⁵ Ọlobu; teke bụ lẹ nwanyi ono, ẹ-te kwedu kẹ Kuráýisutu ono b'ọ dọ t'ọ gbeshi lẹ kẹ nji iya ono, woru onwiya ye Kuráýisutu l'ẹka ono; m'ọ kwanu l'ọo nwoke b'ọ dọ t'ọ chifu nyee ya; okfu lẹ nyee ya ọbu woru onwiya ye Kuráýisutu l'ẹka; t'onye ono mekwaa ẹge ọ dọ iya mma l'ọkpoma. Ọ -dụwa ẹge ono bẹ bụ iya bụ l'onye ọphu wowaru onwiya ye Kuráýisutu l'ẹka; mbụ nwanyi; m'ọ bụ nwoke b'ẹ te eyebutakwa eyebuta ome iphe; keshinu ọ bụ t'ẹhu dọ ayi agu bẹ Nchileke kuru ayi oku iya. ¹⁶ Nggube nwanyi, wowaru onwongu ye Kuráýisutu l'ẹka; ?i meru imagha maru lẹ nji ngu te eshifudua ngu l'ẹka woru onwiya ye Kuráýisutu l'ẹka? Ọ kwaphu ẹge ono b'ọ dọ nggube nwoke, wowaru onwongu ye Kuráýisutu l'ẹka; ?i meru imagha maru lẹ nyee ngu te eshidu ngu l'ẹka wofuaru onwiya ye Kuráýisutu l'ẹka?

T'onyenọnu nọdu l'ẹge Nchileke doberu iya

¹⁷ Ọ bụlephu t'onyenọnu mejelephu iphe Nnajiufu, bụ Nchileke keru nù iya t'ọ meje; mejekwa iya phụ ẹge Nchileke sùru t'ọ meje iya teke ono, o kuru iya ono. Ono bụ ekemu, mu atụ edoberu iphe bụ chọchi l'ẹkemেকে ọbule. ¹⁸ Iphe mu ekfu bụ t'onye gudewa ome-l'alì ndu Ju bua útsù b'ọ byaderu bya aburu onye kẹ Kuráýisutu; be ejehekwa ọyo ọshi iya. T'onye byaru bya aburu onye kẹ Kuráýisutu teke ọ bụkwadu akpapyi; be ejehekwa iya ebubu. ¹⁹ Kẹ l'e buru útsù; te bu; te nwekwa iphe ọ bụ l'ifu Nchileke. Ọphu bụ iya nù bụ t'e meje iphe Nchileke sùru t'e meje. ²⁰ Ọo ya bụ t'onyenọnu dulephu ẹge ọ dọ teke Nchileke kuru iya. ²¹ Teke ọ bụ l'ì bụ ohu teke Nchileke kuru ngu; ba ayọhekwa ọshi; karikwaa l'ì maru ọzo, ii-shi gbaa onwongu; nggu emenua ya; nweru onwongu. ²² L'onye Nchileke kuru teke onye ọbu bụ ohu; yọ bya yẹle Kuráýisutu abya atugbabe; t'onye ono nyatakwa lẹ Nnajiufu tọfuwaru iya l'ẹgbu, iphe dọ ẹji keru iya. Ẹge ono bẹ onye ta bụdu ohu teke Nchileke kuru iya byaru bya aburu ohu Nnajiufu, bụ Jisọsu. ²³ Unu bụkwa aswa, Kuráýisutu zuru azuzu. Ọo ya bụ; unu ba alahẹkwa azụ je aburu ohu kẹ ndu mgboko-a. ²⁴ Unwunna mu; byiko; t'onyenọnu dulekwaphu ẹge ọ dọ teke Nchileke kuru iya. T'onyenọnu nọpyabekwa l'atugbabe, yẹle Nchileke tųgbaberu.

*Ndu ẹ-ta aludu nji;
mẹ ndu ẹ-ta aludu nwanyi*

²⁵ A bya l'èhu k'unwanyi, e-ta lùdu nji; mē unwoke, e-ta lùdu nwanyi; e to nwekwa ekemu, mu a-sù lē Nnajiufu tūru doberu unu. Obenu lē mu e-ye onu, gbaru mu nū; keshinu e shiwa l'imiko ophu Nchileke aphuru mu; mu aburu onye koshiwaru lē mu gbaru kē t'e gude ire mu eka.

²⁶ L'iphe mu arikwa bu l'ège iphe-otsu-l'èhu habe nshinu nta-a bē iphe kakwa mma bukwa t'onyenonu nòduleruphu onwiya ege o nò. ²⁷ Teke bu lē jiluwa nwanyi; ba sukwa l'e tji luhedu. Teke bukwanu l'e ti lùdua nwanyi; be ejehekwa okpa ishi k'alulu. ²⁸ Ole e tō bukwa ome iphe dū eji; m'i -je alua nwanyi. Teke bukwanu lē nwamgboko jeru je aluru nji; e tō bukwa iya phū ome iphe dū eji. Iphe mu ekfu bu lē ndu alu nwanyi; mē unwanyi, alu nji bē tukwa iphe-otsu-l'anū kē mgboko owaa l'ukfu. Ophu tō dukwanu mu t'unu dalahu l'iphe-otsu-l'anū, ha ege ono.

²⁹ Mbū; iphe mu ekfu ndo-o; unwunna mu; bu l'uboku agvuakwa. Shita nta-a tugburu: tē ndu, alu nwanyi metajekpooru l'èphe ta lùdu. ³⁰ Tē ndu ophu atso aphū metajekpooru l'ē to nwedu iphe atso ephe l'èhu. Ndu ophu èhu atso ena emetajekpooru l'èhu te shidu atso ephe ena. Tē ndu nweru aswa, ephe azū metajekpooru l'ē to nwedu iphe ephe azū. ³¹ Tē ndu emekpo iphe ephe eme lē mgboko-a metajekpooru l'ē tō dudu iphe iphe ono bu. Lē mgboko-a; mbū ege-a, o dū-wa ta duhekwa teke o-o-bebe.

³² Iphe mu eme tē mu karu unu bu t'unu haa oyo-phe oshi. L'iphe nwoke ta lùdu nwanyi ekfuje bulephu ege ya e-me jeeru Nnajiufu, bu Jisosu ozi; bu iya bu ege ya e-me meje iphe atso Jisosu ena l'okpoma. ³³ Obenu l'onye alu nwanyi bē iphe onoduje ayō oshi iya bu iphe kē mgboko; bu iya bu ege ya e-me meje iphe atso nyee ya ena l'okpoma. ³⁴ Yo shi ege ono; chita uto iphe labu l'ari. Ege ono bē nwanyi, e-ta aludu nji; mē nwamgboko, e-ta alubua nji dū: iphe ephe yeru èhu bukwapu ege ephe e-me jeeru Nnajiufu ozi; ege ephe e-me woru èhu ephe m'oriri ephe nuebe Nchileke; t'èhu ephe m'oriri ephe l'o ha buru nk'ia. Obenu lē nwanyi, alu nji bē iphe ooyo oshi iya bu iphe kē mgboko-a; bu iya bu ege ya e-me mee iphe atso nji iya ena l'okpoma.

³⁵ Iphe, meru iphe mu tuko iphe-a l'ekfushi bukwa lē mu eme tē mu yeru unu eka. Mu te emekwa tē mu nashia unu iphe. Iphe mu gbe eme bukwa tē mu mee t'unu meje iphe dū nhamunha, gbaru unu l'ememe; t'ē b'o nwe iphe a-nafuje unu egomunggo l'oje ozi Nchileke ono.

³⁶ Teke bu lē nwoke lubutsuaru nwanyi; yo nonyaa; dū iya lē ya t'emedu umere ege o gbaru l'èke nwanyi ono nò; mbū; o -buru l'onye ono ta dudu ike kpadekota onwiya; t'onye obu mekwaa ege dū iya mma; t'onye ono jekwa t'e kee ya nwanyi ono. E tō bukwa iya ome iphe dū eji. ³⁷ Obenu; onye obu shihuru ike; yo ribua ya l'obu iya; kfu ya kfushia ya ike l'ē tō gbadu teke ephe a-lu; m'o -buru l'o maru l'ē tō tsudu iya l'èhu; lē ya a-dua ike kpade onwiya; e tō dukwa eji mē nwoke ono -sù l'ē tō gbadu teke ya e-je t'e kee ya nwanyi ono. Onye ono mekwaru iphe dū mma. ³⁸ Bu iya bu l'onye jeru; e kee ya nwanyi, o lubuhawaru alubu bē mekwaru ohuma. Onye hakwanuru nk'ia; kakwaru ome ohuma.

Nwanyi, nji iya e-ta anohedu

³⁹ Nwanyi, alụ nji bẹ nji iya nwekwa enwenwe; mę nji iya -nòdukwadia ndzụ. Mbọku, a nọnyaaru; nji iya nwụhu; dube mbọku ono b'ẹ tọ dọhekwa iphe gude iya nụ t'ẹ b'o je ọlu onye ọdo. Obenu; t'ọ lụkwaa onye ke Kuráiyisutu. ⁴⁰ Obenu l'ẹhu ga ka iya ọtso ẹna; m'ọ -buru l'ọ haru ọlu nji ọdo. Ọ kwa ẹge mubẹ Pọlu yeru ọnu ndono. Mu arikwa lẹ Ume Nchileke bukwa mu phụ l'ẹhu.

8

K'ori iphe, a gwaru nte

¹ Ọnu, mu eye lẹ k'iphe a gwaru nte bu l'a makwaru-a l'unu sụru l'ayi tũko maru iphe. Iphe ọmaru iphe ẹge ono, unu sụru l'unu maru ono emeje bu l'oomeje madzụ tẹ ooku onwiya ekuku. Obenu lẹ n-yemobu anọduje emeli chọchi emeli. ² O -nweru onye arije lẹ ya maru iphe bẹ onye ono ta amarukwaa iphe ẹge ọ gbaru iya l'amama. ³ Obekwanu l'onye yeru Nchileke obu bẹ Nchileke makwaru-a.

⁴ A bya abya lẹ ke ori iphe e meru nte; iphe bebekpo doo ayi ẹnya bu l'ẹ tọ dudu iphe bu iphe aagwa agwagwa, nweru iphe ọ bu lẹ phuu; mbụ l'ọo okoropho iphe mmakanụ b'ọ bukota. Ayi makwaruphu l'ẹ to nweđu Nchileke ọdo, nọnu; gụfu Nchileke lanụ ono nwenkinyi; ⁵ m'o -ruhuduru o nweru igweligwe iphe, nọ l'igwe mę lẹ mgboko, bugbaa iphe ephebaje l'iphe; relahaa ire; a wataru iya ọbaru ẹja. E -kfude iya ekfukfu bẹ iphe e doberu edobe; l'abaru ẹja hakwa l'igweligwe. Iphe aasugbajee l'ọ bu ụwa madzụ ahakwaphu l'igwe. ⁶ Obekwanu l'iphe, doru ayibedua ẹnya bu lẹ Nchileke bu Nchileke lanụ kpụu; bu iya bu Nna, iphemiphe ọbule shikota l'ẹka; buru iya bẹ ayi nọru ndzụ. Ọ kwaphu Nnajiufu lanụ kpụu nọ; bu iya bu Jisosu Kuráiyisutu: onye bu iya bẹ Nchileke shi l'ẹka iya kekota iphemiphe ọbule; yọ bukwanuru iya bẹ ayi shi l'ẹka nọdu ndzụ.

⁷ Obenu l'unu maru l'ẹ tọ bụdu madzụ l'ọ ha maẹberu iphe ẹge ono. L'o nweru ndu gudekwadia ome-l'alị ẹphe; k'ọphu ọobuje: ẹphe -eri iphe e meru nte nta-a; uche ẹphe anọdukwadu iya: l'ọ bu iphe e meru nte. Ẹphe arilaha lẹ nri ono, ẹphe riru ono bẹ merushiwaru obu ẹphe. E shi ẹge ono; obu ẹphe adu l'ọ bu iphe e merushiru emerushi l'ifu Nchileke; keshinu obu ẹphe anọdujekwadia ekfuru ẹphe l'iphe ono, ẹphe meru ono ta dudu mma. Iphe kparu iya nụ aburu l'ọkpuberu okfu ono, ẹphe maru ono te shihudua ẹphe ike l'obu. ⁸ Obe ẹ tọ bukwa nri e-me t'ayi ka ọnonyabe Nchileke ntse. ?Mę ayi riru iya-o; ?mę ayi te ri iya-o; ayi ta akakwa ẹji; ọphu ayi ta akakwa mma l'ifu Nchileke.

⁹ Ọ bụlephu t'unu kwabẹ ẹnya l'iphe unu eme; maru t'unubedua, ọkpobe okfu, unu maru shihuwaru ike l'obu be eduru ndu ọphu ọkpobe okfu ono te shihudua ike l'obu ye t'ẹphe dalahụ l'ome iphe dọ ẹji. ¹⁰ T'e wota iya lẹ nggube onye maru iphe bẹ nọ l'ulo nte; l'eri iphe e meru nte; nggu adugakwadurua l'eri iya; onye ọkpobe okfu ono te shihudua ike l'obu ejebudo ngu; ?tị madu l'i gbe eyeru iya ọkpu-ikike t'ọ je eye onwiya l'ori iphe ono, e meru nte ono? ¹¹ Onye ono, ọkpobe okfu ono te shihudu ike l'obu ono eshi l'iphe nggubedua maru ono; laaru onwiya l'iyi; mbụ nwanna ono, Kuráiyisutu nwuhuru l'okfu ẹhu iya ono. ¹² Ọo ya bu lẹ teke unu meru ẹge ono bẹ unu meswewaru unwanna unu; okfu l'unu mekatawaru ẹphe l'obu; l'ẹke ọkpobe okfu

ono te shihudua ephe ike l'obu. O kwa iya phụ bụ l'unu shiwa l'ehu unwunna unu ono meswee Kuráýisutu. ¹³ Oo ya kparu iphe mu sụru: o -bụru l'oo iphe eeri l'onu; a-kpata tẹ nwanna mu mee iphe dụ eji; mu ebuchilephu kẹ ọta anụ kpmukpamu. T'ẹ b'ọ bụ mu; bẹ nwanna mu e-shi l'ẹka; wata ome iphe dụ eji.

9

Pọlu jikaru iphe ruberu iya nụ

¹ ?O nweru madzụ, bụ iya atụjeru mu iphe mu e-me tọo? ?Mu ta bụdu onye ishi-ozì tọo? ?Mu te gudedu ẹnya mu phụa Nnajiufu ayi ono; mbụ Jisọsu? Mbụ; ?tọ bụdu unu bụ iphe ekoshi lẹ mu jeru Nnajiufu ozi; okfu l'unu l'iya tughabewaru bụru nanụ? ² O -bụru lẹ ndu ọdo ta gubedu mu onye ishi-ozì Jisọsu; mu aburu iya nụ l'ẹke ophu unu nọ. O bụ unubedua bụ iphe-ohubama, ekoshi lẹ mu bụ onye ishi-ozì Nnajiufu; kẹ l'unu byawaru bya aburu ndu ephe lẹ Nnajiufu tughaberu bụru nanụ.

³ Ọwaa iphe mu asajeru nụ ndu asuje l'iphe Pọlu eme ta bụdu iya: ⁴ Mu asuje ephe: ?To rubedu mu t'a nuje mu nri; mę iphe aangụ angungu k'ozì, mu eje tọo? ⁵ Mbụ ?tọ gbadu mu tẹ mu eme ege ndu ishi-ozì ọdo emetsua; mbụ ome l'ọ bụ unwunne Nnajiufu phẹ; mę Pyita phẹ? ?Mbụ; lụta nwanyi, etso ọzo kẹ Kuráýisutu; dujeru eje iphe bụ ẹke mu eje. ⁶ ?Tọ bulephu mu lẹ Bánabasụ kpụ; bẹ sẹfutaje akanya nri ayi? ⁷ ?Akọ kojeru unu l'onye soja, eje ọgu; bukwa iya phụ akfu onwiya ụgwo? ?T'akọ kojeru unu l'o nweru onye kụebejeru vayinu; to de onu l'akpuru, shi iya nụ? ?T'a kojeru unu lẹ madzụ doberu aturu; to riswebua iphe shi l'aturu ono?

⁸ ?O dụ unu lẹ mu ekfu iphe-a l'ọ bụ iphe ndiphe ekfufe tọo? Wawakwa! O kwa iphe ekemu kfukwaruphu ndono. ⁹ L'e dekwaru iya l'ekwo ekemu, Nchileke turu nụ Mosisu; sụ: "Unu be ekechijekwa eswi onu teke ọdzoshiru unu witu unu." ?O dụ unu l'ọ bụ eswi bẹ Nchileke ayọ ọshi iya ege ono tọo? ¹⁰ Wawakwa! O kwa okfu ehu ayi b'ọ kfu bẹ ekfu ono? O kwa ayi b'e deturu iphe ono. L'unu marua l'onye akọ okori anọduje akọ iya; l'ele ẹnya l'iphe oo-rita iya. Onye echishi ẹswa l'iphe ọ koru akọko a-nọdujekwaphu echishi iya; dobe ẹnya l'iphe oo-rita iya. ¹¹ Teke ọ bụru l'ayi kwaru iphe-oma, shi l'ẹka Ume Nchileke l'ime unu l'ọ bụ ẹga-wa, aakuje akpuru iphe l'egu-wa; ? ọ kariru ayi ẹka mę ayi -shi unu l'ẹka kpatajẹ iphe eele ẹnya; ria; nọdu ndzụ? ¹² Keshinu ophu unu ekweje l'o ruberu ndu ọdo t'ephe rita unu iphe l'ẹka; ?tọ kachiduaru ayibedua erube t'ayi shi unu l'ẹka rita tọo?

O rubekpokwaaru ayi; ọle ayi ta túbukwaa ya ama. O bụ-chikwaa nshi; bẹ ayi anọduje atagbu iphemiphe ọbule; ege ee-me t'ayi be gbe atuchi ọzo ozi-oma kẹ Kuráýisutu atuchi. ¹³ ?Unu ta madu lẹ ndu eje ozi l'eze-ulo Nchileke bẹ Nchileke suru t'ephe rijee nri, shi l'eze-ulo l'ẹke ono. Ndu eche ẹnya-ngweja Nchileke eketajekwa iphe e gude chjaru Nchileke ẹja l'ẹnya-ngweja ono. ¹⁴ O kwaphu ege ono bẹ Nnajiufu turu iya l'ekemu; sụ tẹ ndu ezi ozi-oma rijee iphe, shi l'ozì-oma ono, ephe ezi ono.

¹⁵ Obenu lẹ mu ta jibukwaa-a unu aji iphe dụ ege ono. Ophu tọ bukwa l'ekwo-wa, mu ederu unu-wa bụ lẹ mu sụru l'iphe ono ruberu mu nta-a. O kachikwaa mu mma lẹ mu nwuhuru anwuhu; m'o be

ke tẹ mu kwe t'o nweru onye e-me tẹ nsasa ono, mu asa ono bya aburu mkpokoro okfu. ¹⁶ Unu maru l'iphe mu anọduje asa nsasa iya ta bukwa lẹ mu ezi ozi-oma ono. Òzì ozi-oma ono bụ iphe mu mefutaje. Nshobukwaa mu nsho m'ọ -buru lẹ mu te ezidu iya. ¹⁷ Ndege ọ -buru lẹ mu ezi ozi-oma ono; yọ buru ozi, mu ziru onwomu; mę mu elede ęnya obunggo, ruberu mu nụ. Obenu lẹ mu eje iya l'ọ bụ ozi, Nchileke yeru mu l'ęka. Mu eje iya egbe iya ọwaa ohu ejeje ozi, Nnajiufu iya ziru iya-a. ¹⁸ ?Bụ ngunu bę bụ mu obunggo iya nta-a? Iphe bụ mu obunggo iya bụ lẹ mu a-nọdu ezi ozi-oma ono ke mmanu; mu ta ana aswa iya, bụ iphe, gbaru mu nụ l'ozì ono.

Ome iphemiphe ọbule l'okfu ozi-oma ono

¹⁹ A makwaru-a l'ẹ to nwedu madụ, bụ iya atųjeru mu iphe mu eje; to nwe onye mu bụ ohu iya. Obenu lẹ mu gudewa ęka mu mebe onwomu ohu onyemonye ọbule; ęge ee-shi tẹ mu gude ozi-oma ono kafu okfubutaru Kuráyisutu igweligwe madụ. ²⁰ L'ọbujẹ teke mu lẹ ndu Ju nọ; mu awata ome umere ndu Ju; ęge ee-shi tẹ mu kfubutaru Kuráyisutu ndu Ju. Ẹ tọ bukwa ekemu Mósìsù bę mu gude buru. Ọlẹ ọbujẹ teke mu lẹ ndu gude ekemu Mósìsù buru nọ; mu awata ome l'ọ bụ onye gude ekemu Mósìsù buru; ęge ee-shi tẹ mu kfubutaru Kuráyisutu ndu ono, gude ekemu buru ono. ²¹ Ẹge ono b'ọ dukwaphu: teke mu lẹ ndu ẹ ta madụ k'ekemu Mósìsù nọ; mu ahakwanu k'ekemu; ęge ee-shi tẹ mu kfubutaru Kuráyisutu ndu ẹ-ta madụ k'ekemu Mósìsù. Iphe ono ta bukwa lẹ mu te etsodu ekemu Nchileke. Ishi iya kwa l'ọo ekemu ke Kuráyisutu bę mu kfube gude buru. ²² Teke mu lẹ ndu ọkpobe okfu, ęphe maru te shihudu ike l'obu nọ; mu eme l'ọ bụ onye ọkpobe okfu ono te shihudu ike l'obu; ęge ee-shi tẹ mu kfubutaru Kuráyisutu ndu ono. Ọo ya bụ l'iphe bụ iphe onyemonye ọbule suru lẹ ya bụ; mu abukwaruphu iphe ọbu; ęge ee-shi l'iphe bụ uzo, mu a-dụ ike; haru ndiphe kfubutaru Kuráyisutu t'ọ dzọfuta ęphe.

²³ Iphe ono, mu emekota ono bụ k'ozì-oma ono bę mu gude eme iya; ęge ee-shi tẹ mu tsoru gbaru mgba l'iphe-oma, nọ iya nụ. ²⁴ ? Unu ta mahaadua l'ọbujẹ: a -tuko agba ọso; iphe bụ ndu atų ęgo ọso ono atųko agba iya. Ọlobu onye lanu nwenkinyi emekochajee nata obunggo ọso ọbu. Ọo ya bụ t'unu kebe ęhu l'ọso ono; k'ọphu unu a-buru ndu a-nata obunggo iya. ²⁵ Onyemonye ọbule, akwakọ k'otu ntutego ọso ekebeje ęhu akpade onwiya l'iphe bụ iphe oome ememe. Ishi iya bụ k'ọphu ọo-nata obunggo, tso l'ọso ono; mbu obunggo, ẹ-ta akpọdu ukfu; yọ mebyihu. Obenu l'ayibedua, bụ ndu etso uzo Kuráyisutu akpadeje onwayi ęge ayi a-nata obunggo ọphu a-nọ gbururu jeye. ²⁶ Ọo ya kparu iphe mu agba ọso ono tẹ mu gbarua ishi ęke a tuburu. Yọ bukwaruphu iphe ono meru; mu te etsu ęka l'ọ bụ onye etsu ęka lẹ pherephere. ²⁷ O gbe buru onwomu bę mu anọduje etsu iya l'etsushi iya ike; k'ọphu mu a-kpade onwomu ọgbodo akpade t'ẹ b'ọ bụ: mu -kfutatsua ndu ọdo yeru Kuráyisutu; mu egbe buru onye ọphu Nchileke e-mekochaa jika ajika.

¹ Ụnwunna mu; iphe mu eme bụ t'unu nyatakwa ẹge ọ muru nna ayi oche pẹ. Unu nyatakwa l'ẹphe l'ẹphe ha bẹ nọkotaru lẹ mkpuli urukpu ono. Ẹphe l'ẹphe ha jekotaru ije l'alì ọkponku ono; swee eze ẹnyimu ono. ² Ẹphe l'ẹphe ha bẹ Nchileke gude urukpu ono; mę eze ẹnyimu ono mee baputizimu; t'ẹphe buru ndu etso Mósisu. ³ Ẹphe l'ẹphe ha rikotaru egbe nri lanu ono, shi l'imigwe ono; ⁴ ngukotakwaphu mini ono, shi l'ẹka Ume Nchileke ono. Unu marua l'ẹphe nguru mini, shi lẹ Mkpuma ono, ẹ ta phudu l'ẹnya ono. Mkpuma ono bụ iya bụ Kuráyisutu. Yọ buru Mkpuma ono bẹ tsoru ẹphe ono. ⁵ Obenu l'e metsukwaaru; ndu ọphu meru iphe ẹ-ta dudu Nchileke mma l'ọkpoma l'ime ẹphe aka l'igwe. Ndu onanu bẹ dakotaru ọdaleba l'echi-ẹgu teke ono.

⁶ Iphemiphe ọbule ono tųkokwa buru iphe alọ ayi ẹka lẹ nchi: t'ayi kwaa ẹnya; t'ẹgu ome ẹjo iphe ba agushi ayi ẹge ọ guru ndu onanu. ⁷ Unu t'ayi ba agwakwa nte ẹge ẹphe haru gwaa teke ndiche ono; bụ iya b'e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ: "Lẹ Ízurelu ọru l'eri; l'angu; nọnyaa; wu-lihu; telahaa egvu."* ⁸ Unu t'ayi be eyekwa ẹka l'uru-alì ẹge ẹphe shi haru ye; e meebetsua; ukporo unu madzụ labu; unu madzụ iri ẹsaa l'ukporo madzụ iri† anwushihi l'ujiku lanu.‡ ⁹ Unu t'ayi be ejekwa ọdata Nnajiufu adata, bụ ẹge ẹphe haru data iya teke ndiche ono; agwo atagbushia ẹphe.§ ¹⁰ Unu t'ayi ba agujekwa aphu ẹge ẹphe haru gụa; Ojozi-imigwe, mgbugbu-madzụ eshi Nchileke l'ẹka bya eworu ẹphe gbushia.*

¹¹ Iphe ono l'ọ ha mekotaru l'ẹhu ẹphe t'ọ buru iphe e gude anmaru ayi ọkwa. A bya edeshia ya edeshi l'ẹkwo t'ọ buru iphe e gude ezi ayi iphe; l'unu marua l'ogbo ọwaa, ayi nọ nta-wa bụ teke iphemiphe ọbule a-gvu.

¹² Ọo ya bụ t'onye arì lẹ ya vudoshiwa ike; vudokwa kwabẹ ẹnya; e -menyakwaa; ọ daa. ¹³ Ẹ to nwekwa iphe byawaru t'o nwuru unu ye l'ome iphe dọ ẹji, ẹ-ta bọdu egbe iya ọphu abyakfutajekwaphu ndu ọdo. Obenu lẹ Nchileke bụ onye evudoshije ike l'iphe o kfuru. Ẹ too kwedu t'e nwuru unu ye l'ome iphe dọ ẹji; nwughata iya ẹge ike ọtan-shi unu beru. O gbe buru teke eenwu unu eye l'ome ẹjo iphe; bẹ ookoshikwaphu unu ọzo, unu e-shi nahu; dọ ike tagbua ya lẹ nshi.

¹⁴ Ọo ya bụ; ndu mu yeru obu; unu haa kẹ ọgwa iphe aagwa agwagwa. ¹⁵ Ọ kwa okfu, eekfujeru ndu nweru egomunggo bẹ mu ekfuru unu. Unu gudewaru ẹnya unu lee l'iphe ono, unu ekfu ono. ¹⁶ Okoro ono, ayi egudeje angu iphe l'anyata nri Nnajiufu; mę ayi kelebebe Nchileke ekele iya ono; ?tọ bọdu mee Kuráyisutu bẹ ayi gba mgba l'okoro ono tọ? Tọ buredi ono, ayi awashije ata ono; ?tọ bọdu ẹhu Kuráyisutu bẹ ayi tųkokwaphu gbaru mgba ono? ¹⁷ Keshinu ọ bụ buredi lanu ono bẹ nonu; ayi tųkokwa buru ẹhu lanu; m'o -ruhuduru ayi hakpọo l'igwe ihagha; keshinu ayi tųko gbaru mgba ata buredi lanu ono.

¹⁸ Unu lewaru iphe ndu Ízurelu emeje: Lẹ ndu Ízurelu atajekwa anu ono, e gude chiaru Nchileke ẹja l'ẹnya-ngweja iya ono. Iphe bụ ndu taru iphe ono, a nuru Nchileke ono; shiakwa l'atata ono, ẹphe

* **10:7** 10:7 Awu 32:1-6. † **10:8** 10:8 Iphe ọ bụ bụ 23,000. ‡ **10:8** 10:8 Ógú 25:1-18. § **10:9** 10:9 Ógú 21:5-6. * **10:10** 10:10 Ógú 16:41-49.

taru iya ono, e phe lẹ Nchileke atugbabe buru nanu. ¹⁹ ?Unu maru iphe mu eme te mu kfua l'ẹke ono? ?Unu tubesu l'iphe mu ekfu bu l'iphe aagwa agwagwa; m'o kwanu iphe a tushiru iya nweru iphe o bu to? ²⁰ Wawakwa! Iphe mu ekfu bu l'iphe e phe agwaje mbu ndu ta budu ndu Izurelu bu ogvu be e phe agwajeru iya. E to bukwa Nchileke be e phe agwajeru iya. Ophu mu te ekwekwanu t'unu l'ogvu tugbabe buru nanu. ²¹ Unu ta ahakwa ke t'unu angu iphe shi l'okoro ke Nnajiufu; l'angukwaphu ophu shi l'okoro k'ogvu. O kwaphu ege ono be unu ta ahadu ke t'unu eri nri l'okpokoro Nnajiufu; l'erikwaphu nri l'okpokoro k'ogvu. ²² ?To ayi e-gbe l'akpatsu Nnajiufu okopho to? ?O du unu l'ayi ka Nchileke ike to?

Ome iphe l'ogvu nwanne ngu

²³ Unu suru l'a haru onyemonye obule t'o meje iphe du iya mma. Ono kwa oswi-okfu. Obekwanu l'e to bukwa iphemiphe obule bu: e -mee ya; yo duru onye obu le mma. A haru onyenonu t'oomeje iphemiphe obule ege du iya mma; obenu l'e to budu iphemiphe obule be emeli chochi emeli. ²⁴ T'e b'o nwekwa onye a-noduje elelephu enya iphe aduru iya le mma. T'onyenonu choje-chia iphe aduru ibe iya le mma.

²⁵ Iphe bukpo anu, eere l'aswa, i zuru; taje ya. T'anu, i zuru l'aswa ba abukwa iphe e-me t'i wata owaa obu; k'ophu i-wata okpa ishi eke o shi. ²⁶ L'e dekwaru l'ekwo okfu Nchileke; su: "Le mgboko mgburumburu; me iphemiphe obule, no iya nu be bukotakwa ke Nchileke."

²⁷ Teke onye e-te kwedu ke Kurayisutu kuru ngu oku nri; nggu ekweta l'ii-je; teke i ruru; rilekwaphu iphe bu iphe, e gwofutaru ngu t'i ria: Be ekwekwa t'iphe ono wata ngu owaa obu; k'ophu i-wata okpocha mkpocha ke eke o shi. ²⁸ Obenu le teke bu l'o nweru onye vwaru uzo su ngu: "L'iphe-a bukwa iphe a gwaru nte;" be erikwa iphe obu; ma l'ogvu onye ono, kfuru ngu iya nu ono; ma l'ogvu obu onma ikpe. ²⁹ Obu onma ikpe, mu ekfu kwa ke onye ono, kfuru ngu iya nu ono. E to bukwa nke ngu. Obenu l'e to bukwa obu ke onye odo a-nodu anma mbedua ikpe ke te mu ba atusashiru ehu. ³⁰ O -buru le mu ekeleje Nchileke ekele; ria nri mu; ?nanuhunu ege e meru; yo buru iphe ono, mu keleru Nchileke ekele; ria ono be ee-gbe agburu mu tuphee?

³¹ Oo ya bu; ?me unu riru nri-o; ?me unu nguru iphe aangu angungu-o; iphe unu eme iphe unu eme; unu meje iya t'o buru iphe unu gude aja Nchileke ajaja. ³² Unu ba abukwa ukfu; du onye odo l'okpa: ?m'o bu onye Ju; ?m'o bu onye e-ta budu onye Ju; ?m'o bukwanu chochi ke Nchileke. ³³ T'o bukewaphu ege ono, mu emeje ono be unu emeje; mbu ege mu anoduje eme te mu mee iphemiphe obule t'o du onyemonye obule mma l'obu. Mu ta achojekwa iphe aduru mu le mma; gbahaa iphe aduru igweligwe ndu odo le mma ege ee-shi t'a dzofuta e phe.

11

¹ Oo ya bu; t'unu meje umere mu; ege mu emeje umere ke Kurayisutu.

K'oke iphe l'ishi; abaru Nchileke eja

² Mu anọduje aja unu ajaja l'unu anyatajẹ mu tekenteke; bya egudeshikwaaphu ẹka ike l'iphe ono, mu byaru bya ezia ya unu ono. ³ Obenu l'iphe mu eme t'unu makwaruphu bu l'ọ bu Kuráyisutu bu ishi ke iphe bu onye nwoke; nwoke bukwanu ishi ke nwanyi, ọolu alulu. Yọ buru Nchileke bu ishi ke Kuráyisutu. ⁴ Onye bu nwoke ekfu anu Nchileke l'ẹke aabaru Nchileke ẹja; m'ọ bukwanu l'ookfuchiru Nchileke; kpuru okpu l'ishi; onye ono emechishikwa Kuráyisutu ifu. ⁵ Ọ -bukwanuru l'onye ke nwanyi ekfu anu Nchileke; m'ọ bukwanu l'ookfuchiru Nchileke; to kechi iphe l'ishi; nwanyi obu bukwa nji iya be oomechishi ifu. Nwanyi ono yele nwanyi, kpushiru ishi akpushi bulephu iphe lanu. ⁶ Teke bu le nwanyi te ekechidu iphe l'ishi; t'ọ kpashinua ya akpashi? Obenu le keshinu ọ bu iphe-iphere ke te nwanyi kpashia ẹgbushi akpashi; m'ọ bukwanu t'ọ kpashia ya akpushi; ọo ya bu t'unwanyi kechijee iphe l'ẹgbushi. ⁷ Le nwoke b'e to gbakwa t'o nweru iphe oo-gude kpuchia ishi iya; keshinu Nchileke meru iya t'o yeru yẹbedua; yọ buru iya ekoshi ẹge Nchileke du-be biribiri. Obenu le nwanyi bulephu onye ekoshi ẹge nwoke du-be biribiri. ⁸ Unu nyatakwa l'e to bukwa nwoke be Nchileke gude iphe, shi l'ehu nwanyi mee; o gbe bukwaru nwanyi b'o gude iphe, shi l'ehu nwoke mee. ⁹ Ophu to bukwa ọgvu nwanyi b'o gude mee nwoke; ọ bu ọgvu nwoke b'o gude mee nwanyi. ¹⁰ Ọo ya meru iphe nwanyi e-kechije iphe l'ishi; gude koshi l'ọo nji iya nwe iya; ọdo aburu l'ọgvu unwu ojozi-imigwe. ¹¹ Ọlobu; ẹge ọ du ẹge ọ du; m'e to dukwa iphe nwanyi bu; m'e -wofu nwoke; ophu to dukwa iphe nwoke bu; m'e -wofu nwanyi l'atugbabe ono, ayi le Kuráyisutu tugbaberu ono. ¹² Ọ kwa iphe shi l'ehu nwoke be Nchileke gude mee nwanyi; yọ bukwanuru nwanyi be amuje nwoke. Obenu l'ephẹ ẹbo shikota Nchileke l'ẹka, bu iya keru iphemiphe ọbule.

¹³ Unu lewa iya ru enya l'onwunu; ?ọ gbaru ke te nwanyi nọduje l'ẹke aabaru Nchileke ẹja; ekfu anu Nchileke; l'e b'o kechi iphe l'ishi to. ¹⁴ ?Unu ta madu l'ẹge madzu gbaru b'ọ bu ome onwonye iphe-iphere; me nwoke -haa ẹgbushi; yo ruba iya l'onu? ¹⁵ Obenu le teke nwanyi nweru ẹgbushi ogologo b'o bu-chiaru iya iphe o gude ama mma. Ẹgbushi ogologo be Nchileke nuru nwanyi t'ọ buru iphe e-kpuchije iya ishi. ¹⁶ Teke bu l'o nweru onye atu iya ego l'e to dudu ẹge ono; iphe lanu, mu ekfu bu l'ayi te nwekwa ome-l'alẹ ọdo, ayi gude abaru Nchileke ẹja; ophu chochi ke Nchileke te nwehekwaphu.

Nri-enyashi Nnajiufu

¹⁷ Iphe owaa, mu abya ekfufu-wa be mu ta ajakwa unu ajaja iya. Ishi iya aburu l'edzuko, unube chochi edzukoje be abuje: o be ke t'o gbe yeta ẹka; yo gbe l'akpachishi ndu ọdo ọzọ akpachishi. ¹⁸ E -bebekpoo ya l'odungu bu le mu nuwaru l'unu anọduje abo onwunu ẹbo; mby; ọ dukwa mu l'iphe ono haru buru ire-lanu. ¹⁹ Mu makwaru-a l'ọ bu oswi-okfu l'e to nwedu ẹge ee-me t'olu unu ba aharu gbaa iche iche. Ọo ya bukwanu ẹge aa-majeru ndu ophu eme iphe gbaru l'ememe. ²⁰ Teke ono, unu edzukobeje ono ta bukwa nri-enyashi Nnajiufu be unu erije; ²¹ keshinu ọbuje: unu -gbeshi; onyenonu apata nri nk'iya l'eri; l'angu. E -ritsua ya; ẹgu agulee ndu ọo-nodu agu; mee

l'atsụ ndu ọ́phu ọ́o-ńọ́du atsu. ²² Ha! ?Unu te nwedu ụ́lo, unu a-ńọ́duje l'ufu ria nri ọ́bu ọ́to? ?Tọ́o bụ́kpelephu chọ́chi kẹ́ Nchileke bẹ́ unu akpọ́ ẹ́bo-ẹ́bo l'afu; eme ndu ọ́phu ẹ́-te nwedu ẹ́ge ọ́ haru ẹ́phe iphe-iphere? ?Bụ́ ngunu bẹ́ mu e-kfukpooru nụ́ unu? ?Mu a-ńọ́du etu unu ẹ́pha iya ọ́to? Wawakwa! Mu te etukwa.

²³ Iphe ono, mu ziru unu ono bụ́kwa Nnajiufu l'onwiya kfuru mu iya; lẹ́ yẹ́bedua, bụ́ Jisọ́su wotaru buredi l'enyashi mbọ́ku ono, e deru iya ye ono; ²⁴ bya ekelebebetsua Nchileke; bya eworu buredi ono washia; bya asụ́: "Ọ́waa bụ́ ugwehu iya, ya gude chia ẹ́ja l'okfu ẹ́ka unu. Unu meje iya; gude nyata iya."

²⁵ Ẹ́ge ono b'o wotakwaruphu okoro ono l'e ritsuaru nri-enyashi ono bya asụ́: "Okoro-wa ekoshi ọ́gba-ndzụ́ ọ́phungu, shi l'ẹ́ka Nchileke, bụ́ iya bụ́ ọ́gba-ndzụ́, o gude mee yẹ́be Jisọ́su; mee t'o vuru ire. Iphe bụ́ teke unu nguru iya; unu egudeje iya nyata iya." ²⁶ Iphe bụ́ teke unu riru nri-wa; ngua l'okoro-wa bẹ́ unu ekfukashiakwa k'anwuhu, Nnajiufu nwuhuru l'oshi-osweru gbururu jeye teke Nnajiufu ọ́bu a-bya ọ́do.

²⁷ Ọ́o ya bụ́; iphe bụ́ onye taru buredi ono; m'ọ́ bụ́ l'ọ́ nguru mee, shi l'okoro kẹ́ Nnajiufu; l'uzo iya ẹ́-ba dụ́ nhamunha; onye ono bẹ́ Nchileke a-nma ikpe l'o meru ahuma gbua ugwehu Nnajiufu jeye lẹ́ mee ya. ²⁸ Ọ́o ya bụ́ tẹ́ madzụ́ tujie-odukwa onwiya ghachaa; temanu yo taa buredi ono; ngua iphe ono, shi l'okoro ono. ²⁹ L'onye eri; l'angu; l'ẹ́ b'o letaodu ẹ́nya; makahu iphe ugwehu Kuráýisutu bụ́; l'eritakwa ikpe ekpu onwiya; l'angutakwaphu ikpe ekpu onwiya. ³⁰ Ọ́ kwa iphe ono kparu iphe ẹ́hu tsuru igweligwe unu ume; ndu azẹ́ l'iphe-ememe; ndu bẹ́ ọ́nwu haru gbushiwanu. ³¹ Obenu lẹ́ teke ayi vuwaru uzo kpee onwayi ọ́kpobe ikpe; ọ́o ya bụ́ lẹ́ Nchileke te ekpehedu ayi ikpe; húa ayi ahuhú ẹ́ge ono. ³² Obenu lẹ́ teke bụ́kwanu lẹ́ Nnajiufu kperu ayi ikpe; kpetsua ya; bya a húa ayi ahuhú; iphe oome iya bụ́kwa t'ẹ́ b'ọ́ chigbabehe ayi lẹ́ ndiphe; tuko nma ayi ikpe.

³³ Ọ́o ya bụ́; unwanu mu; teke unu edzukobe kẹ́ nri Nnajiufu ono; unu ńọ́duje cheodu ibe unu. ³⁴ Ọ́ -buru l'o nweru unu onye ẹ́gu agu; t'onye ono riodu nri l'ufu. Ono bụ́ iphe unu e-meje ndono; e menyaa; Nchileke nma unu ikpe k'edzukobe, unu edzukobeje. Yọ́ buru ẹ́ge k'onanu dụ́ ndono.

A bya lẹ́ k'iphe ndu ọ́phu nanu; ono bụ́waru mu -bya; mu eyefua ya ọ́nu.

12

Iphe-oma, shigbaa l'eka

Ume-dụ-Nsọ

¹ A bya abya lẹ́ kẹ́ iphe-oma, shigbaa l'eka Ume-dụ-Nsọ; unwanu mu; bẹ́ mu e-mekwa t'o doo unu ẹ́nya. ² Unu manarua lẹ́ teke unu te shidu kwe kẹ́ Kuráýisutu bẹ́ unu shikwa maru ẹ́ge ọ́nodu unu shi dụ́. Teke ono bụ́ ọ́gvu bẹ́ unu shi ńọ́du l'eka; yọ́o lọ́-phe unu alọ́-phe; iphe bụ́ teke o guderu unu; yo deta unu deru nụ́ ntekpe, bụ́ iphe ẹ́-te kfudu okfu. ³ Ọ́ kwa iya kparu iphe mu eme t'o doo unu ẹ́nya l'ẹ́ to nwekwa onye bụ́ onye gude Ume Nchileke l'ekfu okfu, l'a-sụ́: "Tẹ́ Jisọ́su bụ́kwaru onye vu ọ́nu;" to nwe onye a-dụ́ ike kfua l'oswiya lẹ́ Jisọ́su bụ́ Nnajiufu; gbahaa l'o gude Ume-dụ-Nsọ ekfu iya.

⁴ Iphe-oma, shi l'eka Ume-du-Nso dukwa iche l'iche. Obenu l'ọ kwa Ume lanu kpau bu Ume anukota iphe-oma ono. ⁵ Ege ono be uzo, e shi ejeru Nnajiufu ozi dukwaphu iche iche. Obenu l'ọ Nnajiufu lanu ono b'a tuko ejeru ozi obu. ⁶ Ike, Nchileke eyeje madzu l'ehu t'o gude meje iphe dukwa iche iche. Obenu l'ọ kwa Nchileke lanu emekotaje ike ono t'oo re ire l'ehu iphe bu onye o yeru iya l'ehu. ⁷ Nchileke shi l'eka onyemonye obule l'ehu l'ehu ekoshi ege ike Ume-du-Nso erebe ire t'ọ buru iphe a-baru onyemonye obule uru. ⁸ Onye lanu be Ume-du-Nso ono eyeje ike l'ehu; k'ophu oo-kfuje okfu, ekoshi le Nchileke nuru iya mmamiphe. Yo ye onye odo ike l'ehu; k'ophu oo-kfuje okfu, ekoshi l'ọ maru Nchileke ogbodo amaru. Yo bukwaru-a Ume-du-Nso lanu ono. ⁹ Yo bya eye onye odo ike l'ehu; ike k'okweta ke Nchileke; gude iya l'eme iphe dugbaa biribiri. Yo bukwarua Ume-du-Nso lanu ono. B'ọ bya eye onye ophu ike l'ehu k'omeje onye iphe-ememe eme t'ọ korohu; bukpelekwaphu Ume-du-Nso lanu ono. ¹⁰ B'ọ bya eye onye odo ike l'ehu ke omeje iphe-ophulenyia; bya eye onye odo ike l'ehu k'okfuje okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru; bya eye onye odo ike l'ehu k'okokahuje iphe shi l'eka Ume-du-Nso; me ophu, e-te shidu l'eka iya. B'ọ bya eye onye odo ike l'ehu k'oghaje okfu-ali iya; kfulahaa l'okfu, Ume-du-Nso ekoshi iya; bya eye onye odo ike l'ehu k'okoje iphe, iphe eekfu l'okfu, Ume-du-Nso ono koshiru bu. ¹¹ Yo bukwarua Ume-du-Nso lanu tuko anukota iphemiphe obule ono. Oomejeru onyemonye obule iphe-oma, du iche iche ege o turu obu iya ama l'oo-me iya.

Ugwehu lanu yele iphe motagbaaru iya nu

¹² Le chochi ke Kurayisutu dukwa l'ọ bu ugwehu lanu. Ugwehu madzu emokashijekwa ibe-ehu igweligwe. A makwaru-a l'ọ mokashiru ibe-ehu igweligwe l'oswiya; obu l'ọ bulekwa ugwehu lanu ege o bu iya. ¹³ Ayi l'ayi ha: ?m'i bu onye Ju; ?m'i budu onye Ju; ?m'i bu ohu; ?m'i bu amadu; Ume-du-Nso tukokwaphu ayi tugbabe; ayi aburu ugwehu lanu teke ayi meru baputizimu; tuko gbaru mgba le Ume-du-Nso ono, bu iya be eyeje ayi ike l'ehu ono.

¹⁴ L'ugwehu l'onwiya ta kpukokwa ophu. O mokashikwaru ibe-ehu l'igweligwe. ¹⁵ O -buru l'okpa a-su: le keshinu ya ta budu eka be ya ta bukwa iphe motaru l'ugwehu; ?bu ono kposhiru iya oburu iphe motaru l'ugwehu too? ¹⁶ Nchi -su: le keshinu ya ta budu enya be ya ta bukwa iphe motaru l'ugwehu; ?bu ono kposhiru iya oburu iphe motaru l'ugwehu too? ¹⁷ Ndege ugwehu l'ophu tuko buru enya lanu; ? bu ngunu b'a ge egudeje anu iphe? Ndege o buru l'ugwehu l'ophu tuko buru nchi lanu; ?bu awe b'a ge egudeje anu nshishi iphe? ¹⁸ Obenu l'ege o meru bu le Nchileke meru ugwehu madzu bya emokashia ya ibe-ehu ibe-ehu ege du iya mma. ¹⁹ Ndege iphemiphe obule ono tuko kpukokota ophu; me ugwehu ta ga nokwa. ²⁰ Obenu le nta-a; b'ọ mokashiru ibe-ehu igweligwe. Yo tukokwa-a buru ugwehu lanu.

²¹ Oo ya bu l'e to nwekwa teke enya e-gbe gbeshi su eka: ?I garu iya le ngunu? Ophu to nwekwa teke ishi e-gbe gbeshi su okpa: ?I garu iya le ngunu? ²² Ege o du bu l'ọ gbe bukwaru nu ibe-ehu ayi ibyiya onanu, gbaru l'ọ bu iya be enya iya katsua alala ono; be gbe yihukwaru-a l'iphe aga mkpa. ²³ Ibe-ehu ayi ibyiya onanu, ayi riru l'e to gbadu ke okwabe ugwu ono; be ayi akwaje ngwa; akwabe iya ugwu, du iche.

Ibyiya ono, ayi akwachi akwachi ono; bẹ ayi gbe akajenu oleta ẹnya; ²⁴ mbụ letakpoo ya egbe ẹnya ọpụ mkpa iya ta dūduru ibyiya ọdo. Obenu lẹ Nchileke wolerua ẹhu madzụ dzekfua nanụ ẹge ono; bya eworu ugwu, ha nshinu kwabẹ ibe-ẹhu ibyiya onanu, ẹ-ta akwabẹdu ugwu ọhuma ono. ²⁵ Ọ kwanu iya bụ k'ọpụ ibe-ẹhu yẹ ibe-ẹhu ibe iya te ejedu ọkpa ẹnya; gbahaa t'ẹphe tukoje leta ibe ẹphe ẹnya. ²⁶ Teke iphe-ẹhuka byakfutaru ibe-ẹhu lanụ; yọ byakfutakwaphu iphe bụ ẹhu phuu. Teke bụ l'a kwabẹru ibe-ẹhu lanụ ugwu; ẹhu l'ọ ha etegbaru ẹswa iya.

²⁷ Ọ kwa unubẹ chọchi bụ ugwehu Kuráyisutu; onyemonye ọbule l'ẹhu l'ẹhu aburu ibe-ẹhu, motaru iya nụ. ²⁸ Nchileke abya ekoshi onyemonye ọbule iphe ọo-nọdu eme. O vuru ọzo fọta ndu ọpụ bụ ndu ishi-ozii; bya afọta ndu ọpụ; ẹphe aburu ndu ekfuchiru iya nụ. Yo gbeshi ọdo; bya afọta ndu k'eto; ẹphe aburu ndu a-nọdu ezi iphe; b'ọ bya afotakwaphu ndu ọpụ, o yeru ike l'ẹhu t'ẹphe meje ndu iphe eme t'ẹphe korohu; bya afọta ndu a-nọdu eyeje ẹka; bya afọta ndu a-nọdu akpọ-zijeru chọchi ọzo; mẹ ndu a-ghajẹ okfu-alị ẹphe; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi ẹphe. ²⁹ Ẹ tọ bụkwa chọchi l'ọpụ bụkota ndu ishi-ozii; ọpụ ẹphe 'abụkotakwa ndu nkfuchiru Nchileke; m'ọ bụ ndu ezi iphe. Ẹ tọ bụkwa ọha nwekotaru ike k'ome iphe-ọphulenyaa. ³⁰ Ọpụ 'ọ bụkwa ọha bẹ Nchileke yeeberu ike l'ẹhu k'ome onye iphe eme t'ọ korohu; tọ bụ ọha aghaẹbeje okfu-alị ẹphe; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ koshiru ẹphe; tọ bụ ọha aduje ike ọko iphe iphe eekfu l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ono koshiru. ³¹ T'onyenonu yeru ẹhu l'ose ẹge ya e-me meje iphe ono ọpụ ka ọga mkpa.

Obenu lẹ nta-a; bẹ mu e-koshi unu ọzo ọpụ bụ iya kakọta.

13

N-yemobu

¹ Ẹ to nwekwa mẹ mu aghajẹ okfu-alị mu; gude iphe bụ okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshije madzụ l'ekfu okfu; mbụ gudetsua gude okfu unwu ojozi-imigwe l'ekfu; n-yemobu -ruhu mu l'ẹhu bẹ mu azujilekwaa l'ọ bu mkpọkpo nggogo m'ọ bụkwanu eze mgbirigba, azụ yogoroyogoro. ² Ẹ to nwekwa mẹ Ume Nchileke yetsuaru mu ike l'ẹhu tẹ mu kfuje okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru; mbụ; mu abya amaru Nchileke ọkpobe amaru; bya amakotakpooru iphemiphe ọbule, o shi domia edomi; bya akwatakpọ kweta kẹ Nchileke ono kweshia ya ike; k'ọpụ bụ: mu -sụ ugwu t'ọ fọta l'ẹke, ọ nọ je anọdu l'ẹke ọdo; yọ fọta; mu -kwetakotakpokwaa kẹ Nchileke ẹge ono; mu te yeru madzụ ibe mu obu b'ẹ to nwekwa iphe mu bụ. ³ Ẹ to nwekwa mẹ mu wotakotaru iphe mu nweru enweru l'ọ ha mee iphe-ọma; bya ekwetakpokwaa kwe woru onwomu nụ t'a kpọo ọku; mu te yeru madzụ ibe mu obu; ẹ tọ dükwa uru, mu ritaru iya.

⁴ N-yemobu emeje madzụ t'ọ ta nshi l'iphemiphe ọbule, dagbaru yeke onye ono, o yeru obu ono. Yọ bụru oyeru ndu ọdo obu emeje madzụ t'ọ nweru obu-ọma. Ọ bụ n-yemobu emeje tẹ madzụ be ejiru onye o yeru obu ijimẹnnya. Onye yeru ndu ọdo obu te ekudu onwiya ekuku; too tu onwiya oke ẹpha. ⁵ Oyeru ndu ọdo obu emeje tẹ madzụ be eme iphe ẹ-ta dudu mma l'ẹnnya. Yọ bụkwaru iya phụ emeje madzụ t'ẹ b'ọ bụ onye-ọnwà. Onye yeru ndu ọdo obu ta makwa k'obu-ọku; tọ ma k'odo

iphe l'òkpoma. ⁶ Onye yeru madzụ ibe iya obu te etejekwa ẹsua l'iphe ẹ-te vudodu nhamunha. Ọ bụchia iphe vudo nhamunha b'o teje ẹsua iya. ⁷ Onye yeru madzụ obu ta aswijedu ụsui l'iphe bụ iphe onye ono meru iya. Yọ buru oyeru ndu ọdo obu emeje tẹ madzụ kweta lẹ k'oma l'iphe bụ iphe byaru nụ. Oyeru madzụ obu emejekwaphu tẹ madzụ le ẹnaya lẹ k'oma l'iphemiphe ọbule. Oyeru madzụ obu emejekwaphu madzụ t'o vudoshia ike l'iphe bụ ẹge iphe ọbu dukpo.

⁸ N-yemobu a-nọdukwa gbururu jeye. Ike k'okfu okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru e-mekochaa gvụ. Ẹge ono bẹ k'ogha okfu-alị madzụ; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi e-mekochaa gvụ. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ ọmaru Nchileke ọkpobe amaru a-gvụkwaphu. ⁹ Amama, ayi maru Nchileke nta-a peheru. Ekfuchita, ayi ekfuchitaru iya nta-a epehu. ¹⁰ Obenu lẹ teke iphe ọphu dzuru oke byaru; bẹ ndu ọphu pehuru epehu ta anọhedu.

¹¹ Teke mu shi buru nwata bẹ mu shi ekfuje l'ọ bụ ụnwegirima; shi nweru egomungo ụnwegirima; shi arije ọriri ụnwegirima. Mu abya aburu onye bụ ọgurenaya; tuko umere ẹgirima gwọbe. ¹² Lẹ nta-a bẹ ayi gudekwa onyo aphụ iphe ono l'ọ ha inyoki-inyoki. O -rua teke ono bẹ ayi lẹ Kuráysutu a-phugba onwayi ifu l'ifu. Nta-a bẹ mu maru iphemiphe ọbule ẹka lanụ ẹka lanụ. O -rua teke ono bẹ mu amakotaru iphemiphe ọbule ọkpobe amama; ẹge Nchileke makotaru mbẹdua nta-a.

¹³ Ọo ya bụ l'uzo iphe ẹto, a-nọdu nụ bụ: ekwekwe; ole-ẹnaya-iphe; mę n-yemobu. Iphe ono ẹphe ẹto te nwedu l'ọ gvụ. Ọ bụ l'ọphu katsukpo nụ bụ n-yemobu.

14

*Oyefua onu l'iphe-oma,
shi l'ẹka Ume-dụ-Nsọ*

¹ Ọo ya meru iphe mu ekfuru unu; sụ: T'unu keshia ẹhu yeru madzụ ibe unu obu. Ọlobu; t'iphe-oma ono, dụ iche l'iche, shigbaa l'ẹka Ume-dụ-Nsọ ono gushijekwa unu ike. Ketekete k'iphe-oma k'okfuje okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru. ² L'onye gharu okfu-alị iya; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi iya ta bụkwa madzụ bẹ ookfu anụ; ọ kwa Nchileke bẹ ookfu anụ. Ẹ to nwekwa onye ọdo, ookfu anụ; keshinu ẹ to nwedu onye maru iphe ookfu. O gude Ume Nchileke ekfu iphe Nchileke shi domia edomi. ³ Obenu l'onye ekfu okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru bẹ bụ madzụ bẹ ookfu anụ. O shi ẹge ono emeli onyemonye ọbule emeli; l'eyeshiru ẹphe ọku: t'obu shihu ẹphe ike; l'adụkwaphu ẹphe ike. ⁴ Onye gharu okfu-alị iya; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi iya bụkwa onwiya bẹ oomeli. Obenu l'onye ọphu ekfuje okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru iya bẹ bụ chọchi bẹ oomeli emeli.

⁵ Iphe gęga dụ mu mma bụ t'iphe bụ l'unu ha ghajęe okfu-alị unu; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi unu. Obenu l'ọ ga ka mu rụ mma l'unu ekfuchiru Nchileke. L'onye ekfuchiru Nchileke kapyabekwa onye gharu okfu-alị iya; kfulahaa okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi iya; gbahakwaa l'o nweru onye nọ l'ẹke ono, duru ike ọko iphe ookfu, bụkwanu k'ọphu okfu ono a-buru iphe emeli chọchi emeli. ⁶ Ụnwunna mu; mu -byakfuta unu bya aghaa okfu-alị mu; kfulahaa l'okfu, Ume-dụ-Nsọ ekoshi mu; ?nanu uru, unu e-rita iya? Unu ta anụkwa iya; gbahakwa lẹ

mu byaru bya ekoshibebe unu iphe ọphungu, shi l'ẹka Nchileke; ọdo bu ẹ mu byaru bya ezilahaa unu ọmaru Nchileke ọgbodo amaru; m'ọ bukwanu ẹ mu byaru bya ekfulahaaru unu okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru mu; m'ọ bu ẹ mu bya awata ozi unu iphe Nchileke kforu.

⁷ Unu lewaru iphe du l'ọ bu opu; m'ọ bu ọgumogu, ẹ ta budu madzu. Unu marua l'ẹ to nwedu onye ama iphe ookfu; gufu l'ọ dafutaru ọda ọhuma. ⁸ Teke bu l'onye egbuje ọpyoku ọgu te egbufudu iya ẹge eegbuje iya t'a maru l'ọgu abya; ?bu onye a-kwakọbe ke ọgu? ⁹ Ọo ya bu l'ọ bu ẹge ono b'ọ dukwaphu l'ẹhu unu. Teke bu l'unu gharu okfu-alì unu; kfulahaa l'okfu, Ume-du-Nso ekoshi unu; mbu; unu ekfu okfu, ẹ-ta kfubedu dofu madzu ẹnya; ?nanu ẹge madzu e-shihunu maru iphe eekfu? ?Unu ta madu l'okfu, unu ekfu a-tuko buru ọgba egbe eye l'ẹgbudu? ¹⁰ Ẹ ta atukwa iya ẹgo l'okfu-alì, dugbaa iche iche jiru ẹ mgboko-a. Obenu l'ẹ to nwedu m'ọo nanu, te edojedu ndu ekfu iya nu ẹnya. ¹¹ Ọ -buru ẹ mu ta anudu okfu-alì ọbu; bunu iya bu ẹ mu bu ọha-ntsụ l'ẹnya onye ekfu iya nu; onye ekfu iya nu aburu mbedua ọha-ntsụ. ¹² Ẹge ono b'ọ du l'ẹhu unu: Keshinu iphe-oma, shi l'ẹka Ume-du-Nso agushi unu ike; unu keshia ẹhu t'ọ ha unu nshinu l'ẹhu; k'ọphu ọo-bukwanuru iphe-oma, a-kfubeje ọsua emeli chochi emeli.

¹³ Ọo ya bu; t'onye aghaje okfu-alì iya; kfulahaa l'okfu, Ume-du-Nso ekoshi iya; kfujekwaruphu nu Nchileke t'ọ nu iya ike, oo-gudeje ọo ya; t'a maru iphe ookfu. ¹⁴ Ẹ teke mu gharu okfu-alì mu; gude okfu, Ume-du-Nso ekoshi mu; ekfu anu Nchileke be bukwa obu mu ekfu anu Nchileke; egomunggo mu ta yikwa iya. ¹⁵ ?Bukwanu ngunu ọdo gbaru mu l'ememe? Iphe mu e-me bu ẹ mu e-gude Ume Nchileke, bu mu l'obu; bya egudekwaphu egomunggo mu ekfu anu Nchileke. Mu e-gude Ume Nchileke, bu mu l'obu; bya egudekwaphu egomunggo mu; agu egvu anu Nchileke. ¹⁶ Ọ -buru l'i gude Ume-du-Nso, bu ngu l'obu ekele Nchileke ekele; ?nanuhunu ẹge onye ọdo, nọ l'ẹke ono, ẹ-ta madu okfu, i gude ekele Nchileke ekele e-me kwee: "Ono kwa ẹge ọ du;" m'ọ -madu iphe iikfu? ¹⁷ Onye onanu b'ẹ too melikwa emeli; m'ọ -ruhuru; ekele, iikele Nchileke atsokpoo oswi ke rengerenge.

¹⁸ Mu ekele Nchileke ekele ẹ mbedua l'onwomu kakaota unu ọghaje okfu-alì mu; kfulahaa l'okfu, Ume-du-Nso ekoshi mu. ¹⁹ Obenu l'ọ be ke te mu nodu l'ẹke chochi dzukoberu; ghaa okfu-alì mu; gude okfu, Ume-du-Nso ekoshi; kfuwa unukurunu okfu; mu ahatachia ogude egomunggo mu kfuwa nwakpuru okfu ise, nweru ishi; k'ọphu mu e-gudekwanu iya zia ndu ọdo iphe. ²⁰ Unwunna mu; unu ba arijekwa ọriri l'ọ bu unwegirima nshii. A -bya ẹ ke ome ẹjo iphe; unu dukwa l'ọ bu nwaswa. Teke e ruru l'egomunggo; unu enweru egomunggo ndu bu ọgurennya. ²¹ L'e dekwaru l'ekwo ekemu Nchileke; ẹ Nnajiufu, bu Nchileke suru:

"Ya e-gude okfu-alì ọdo;
gude okfu ndu ọha-ntsụ;
kfuru yeru ndu-wa.
Ọlobu; ?ẹphe gbe angaru iya nchi."

Ono iphe Nnajiufu ekfu ndono.

²² Ọo ya bu l'ọgha okfu-alì onye; kfulahaa l'okfu, Ume-du-Nso ekoshi bu iphe e meru t'ọ buru iphe a-du ndu te kwedu ke Kuráiyisutu l'ọ bu iphe-ọhubama; ẹ tọ bukwa ke ndu ke Kuráiyisutu. L'okfu okfu, ekoshi

ozi, Nchileke ziru ta bukwa ke ndu te kwetadu ke Kuráyisutu; o bukwa ke ndu kwetaru nu.

²³ Oo ya bu; teke bu le chochi mkpurophu dzukoberu; onyemonye obule atuko ghaa okfu-ali iya; kfulahaa l'okfu, Ume-du-Nso ekoshi; a nonyaa; onye shi eshishi abatashia; m'o bu onye te kwedu ke Kuráyisutu abyakfuta unu; ?ndu ono ta asuleduphu l'oo ogvu eme unu? ²⁴ Obenu; o -buru l'onyemonye obule ekfuchiru Nchileke; onye e-te kwedu ke Kuráyisutu; m'o bu onye odo, shi eshishi bata; ?ti madu l'iphe ono, eekfushi ono a-awahu iya obu; yo kpo-phu egomunggo azu; bya amaru le ya bu ejo madzu. ²⁵ Iphe ono, onu ono atuko iphe, o riru l'egomunggo v-lishia av-lishi. Yo buru pee l'ali; wata obaru Nchileke eja; watakwapu okfu; su: "O bu oswi-okfu l'unu le Nchileke no phu l'eka-o!"

Iphe eeme ememe le Chochi

²⁶ Unwunna mu; ?o du unu l'o bu ngunu be mu ekfu ono? Iphe mu ekfu bu: teke unube chochi dzukobejeru; onye egude Egvu-oma; onye egude okfu Nchileke l'ezí iphe; onye ekoshi unu iphe ophungu, shi l'eka Nchileke; onye aghaa okfu-ali iya; kfulahaa l'okfu, Ume-du-Nso ekoshi iya; odo bu; onye ako iphe okfu ono bu. T'onye, emekpo iphe oome mee ya t'o buru iphe ee-gude melia unu emeli. ²⁷ O -buru l'o nweru ndu agha okfu-ali ephe; ekfu l'okfu, Ume-du-Nso ekoshi; t'o buru-a nwumadzu ebo m'o bu eto nwenkinyi. Olobu; t'ephe hajekwa iya ahaha: onye -kfutsuje; onye ekfua; onye lanu l'ime unu ako iphe okfu ono bu. ²⁸ O -buru l'e to nweru onye no l'eke ono, a-ko-ghe iphe okfu ono bu; t'ephe tukokwa dobe onu ndo; te onyenonu kfujelephu nu onwiya; kfuwaphu nu Nchileke. ²⁹ Te ndu ekfu okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru dujekwa ebo; m'o bu eto; ndu ophu eleghee iphe ephe kfuru enya eleghe. ³⁰ Teke o bukwanu l'onye odo, no le ndzuko l'eke ono be Ume-du-Nso koshiru iphe shi iya l'uche; te onye k'odungu phu, shi ekfu okfu phu dakwaa ashí. ³¹ O dukwa mma t'unu l'unu ha kfuchijeru Nchileke. Ole t'a ahaje iya ahaha; k'opu onyemonye obule e-shi iya muta iphe; e shi iya yeshiru onyemonye obule oku t'obu shihu iya ike. ³² Onye Ume-du-Nso nuru iphe-oma k'okfuje okfu, ekoshi ozi, Nchileke ziru adujekwaa ike kpade onwiya teke ookfu iya. ³³ Le Nchileke ta bukwa Nchileke mkpaka. O kwa Nchileke ehu-agu.

³⁴ A bya l'eke unwanyi no; unu meje ege iphe bu chochi odo, bu chochi Nchileke emeje, bu iya bu t'unwanyi dajekwaa kfungu me chochi -dzukobe. Unwanyi b'e te kwekwa t'ephe yejee onu l'okfu l'eke chochi dzuru. T'ephe gbe wozitajechia onwephe ali; ke l'o bu ege ekwo okfu Nchileke kfuru iya ndono. ³⁵ O -buru l'o nweru iphe du ephe ke t'ephe kpata ishi iya; teke ephe ruru ufu; ephe akpata iya ni ephe. L'o kwa iphe-iphere t'unwanyi vudoje l'eke chochi dzuru edzudzu; kfu okfu.

³⁶ Mbú; ?unu tubesu l'oo l'eka unu be okfu Nchileke shi to? ?T'unu ari l'oo unu beberu nu-sweru okfu Nchileke to? ³⁷ Onye ari le ya bu onye nkfuchiru Nchileke; m'o bu le ya nataru iphe-oma, shi l'eka Ume Nchileke; t'o doo onye ono enya l'iphe-a l'o ha, mu deru nu unu-wa bu ekemu, shi l'eka Nchileke. ³⁸ Onye e-ta agubedu iphe-a l'o ha iphe; t'e ba agubekwapu onye obu iphe.

³⁹ Ọo ya bụ; ụnwunna mu; t'ọ gujekwa unu ẹgu okfuchiru Nchileke; ọphu unu 'akpòshikwa ọgha okfu-alì onye; kfulahaa l'okfu, Ume-dù-Nsọ ekoshi. ⁴⁰ Ẹge ọ dū bụlẹphu t'e meje iphemiphe ọbule ẹge ọ gbaru; mẹ l'oruberu iya.

15

Oshi l'ọnwu teta kẹ Kuráýisutu

¹ Ụnwunna ayi; nta-a bẹ mu eme tẹ mu nyatafuaru unu kẹ ozi-oma ono, mu zihawaru unu ono. Ozi-oma ono bẹ unu nataru. Yọ bụru iya meru iphe unu vudoshi ike l'ekwekwe, unu kweru kẹ Kuráýisutu.

² Ọ kwa ozi-oma ono, mu ziru unu ono; bẹ Kuráýisutu gude dzọfuta unu; mbụkwa mẹ unu -gudeshia ya ike ẹge mu ziru iya unu; gufukwa l'ekwekwe unu, kweru bẹ bụ ekwekwe mmakanu.

³ Iphe ono, katsua mkpa, e yeru mu l'ẹka, mu ziru unu ono; bụkwaruphu iphe e dehawaru l'ẹkwo okfu Nchileke l'ọo ẹge ọ dū ndono; bụ lẹ Kuráýisutu nwuhuru l'okfu iphe dū ẹji, ayi meshiru. ⁴ L'ọ nwuhutsuaru; e lia ya. Yọ nọo abalì labụ; yo be k'eto ya; Nchileke ekulia ya. Yọ bụkpelekwaruphu ẹge e dehawaru iya l'ẹkwo okfu Nchileke. ⁵ L'ọ woru onwiya koshi Pyita; Pyita egude ẹnya iya phụ iya. E metsua; yo woru onwiya koshi ndu ishi-ozì iri l'ẹbo ono; ẹphebedua egudekwaphu ẹnya ẹphe phụ iya. ⁶ E metsua; yo wokwaruphu onwiya koshi ụnwunna ayi; ndu ghataru unu madzụ l'ụkporo ugbo ise; l'ugbo lanu; ẹphe egudekota ẹnya ẹphe phụ iya. O nwekwaru ndu ọphu haru nwuhuwa nū lẹ ndu ono. Ọ bụ lẹ ndu ọphu nọkwadua ndzụ nta-a kakwa l'igwe. ⁷ E metsua; yọ bya eworu onwiya koshi Jémusu; b'ọ bya eworu onwiya koshi ndu ọphunanu, bụkwaphu ndu ishi-ozì ono l'ẹphe ha.

⁸ Yo be l'ikperazụ iya; yọ bya eworu onwiya koshi mu; mu egude ẹnya mu phụ iya. Mbẹdua bẹ unu marua l'onye ishi-ozì nke mu b'a tsuru mu atsutsu. Yo gbe dū l'ọ bụ ọwaa, aasuje lẹ nwata b'a mụru l'ẹ b'ọ ka akaka. ⁹ Iphe ọbu bụ l'ọ bụ mbẹdua bẹ ẹnya mu katsua alala l'iphe bụ ndu ishi-ozì Jisọsu l'ẹphe ha; mbụ lẹ mu ta agbakpọduanu kẹ tẹ eeku mu onye yì lẹ ndu ishi-ozì Jisọsu. Ishi iya aburu lẹ mu shi akpa chọchi kẹ Nchileke ẹhu. ¹⁰ Obenu lẹ Nchileke gude eze-iphe-oma nk'iya; mee mu; mu aburu onye mu bụ ntanu. Ẹ tọ bụkwa l'eze-iphe-oma ono, Nchileke meru mu ono bụ iphe ẹ-te vudu ire. Mu gbekwa bya akakọta ndu ishi-ozì ndu ọphu l'ẹphe ha ojeshi ozi ike. A makwaru-a l'ẹ tọ bụdu mbẹdua eme iya l'onwomu; l'ọ bụ ike kẹ Nchileke l'ere mu ire l'ẹhu. ¹¹ Ọo ya bụ; ?m'ọ bụ mu ziru unu ozi ono; ?m'ọ bụ ẹphebedua; ọ kwa iphe lanu bẹ ayi tuko ezi; bya aburu iphe lanu ono bẹ unu kweru.

Oshi l'ọnwu teta nk'ayi

¹² Keshinu ozi ono, ayi ezi ono bụ lẹ Nchileke mewaru Kuráýisutu; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; ?nanuhunu ẹge e meru; unu aharu sụ lẹ Nchileke te emedu ndu nwuhuru anwuhu t'ẹphe shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ọdo? ¹³ Ọ -bụru l'ọ bụ oswi-okfu lẹ Nchileke te emedu ndu nwuhuru anwuhu t'ẹphe teta nọdu ndzụ ọdo; ọo ya bụ lẹ Nchileke te medu Kuráýisutu t'ọ shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ. ¹⁴ Ọ -bụkwanuru lẹ Nchileke te medu Kuráýisutu t'ọ shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ; ọo ya bụ l'iphe ono, ayi pata ezi ono bẹ bụ iphe mmakanu. Ekwekwe, unu

kweru ke Kuráýisutu abúkwaruphu iphe mmakanu. ¹⁵ E tọ bụle kwa iphe mmakanu kpu. Ookoshikwaphu l'ayi ágbà Nchileke ire; keshinu ayi ekfu le Nchileke meru Kuráýisutu; yo shi l'ónwu teta nọdu ndzụ. E -metsunua; ophu Nchileke emehedu ndu nwuhuru anwuhu t'ephe shi l'ónwu teta nọdu ndzụ l'oswiya; o o ya bu l'ayi adzụ ejo-ire. ¹⁶ Le teke o bu le Nchileke te emedu ndu nwuhuru anwuhu t'ephe shi l'ónwu teta nọdu ndzụ; o bunu iya bu le Nchileke te mekwaphu Kuráýisutu t'o shi l'ónwu teta nọdu ndzụ. ¹⁷ Teke o bukwanu le Nchileke te medu Kuráýisutu t'o shi l'ónwu teta nọdu ndzụ odo; o o ya bu l'ekweta, unu kwetaru ke Kuráýisutu bu iphe iphòró; iphe du eji, unu megbaaru anodukwada unu l'ehu ege o no iya unu. ¹⁸ O o ya bu le ndu ono, ephe le Kuráýisutu tugbaberu buru nanu be ephe nwuhuderu ono be lawaru l'iyi. ¹⁹ Teke bu l'o bu le ndzụ owaa, ayi no nta-wa nkinyi iya bu eke ayi elebebe enya iphe Kuráýisutu e-meru ayi; o o ya bu l'ayi bu ndu, gbaru ke t'a katsuaru ayi okuru nsho le mgboko-a.

²⁰ Obenu l'e tọ dudu ege ono. Iphe bu ire-lanu bu le Nchileke meru Kuráýisutu; yo shi l'ónwu teta nọdu ndzụ. Yo buru iya bu onye odungu, Nchileke meru; yo shi l'ónwu teta nọdu ndzụ; gude iya ekoshi ayi l'oo oswi-okfu le ya e-mekochaa mee te ndu nwuhuru anwuhu teta nọdu ndzụ. ²¹ O kwa ege ono, onwu shi l'eka nwoke lanu bya abarahu ono bukwapu ege ono be oteta l'ónwu nweru ndzụ ophungu shikwapu l'eka nwoke lanu. ²² L'o kwa ege madzụ kpmukpamu anwuhuje; okfu l'ephe shi l'ehu Adamu; bukwapu ege ono be iphe bu ndu ephe le Kuráýisutu tugbaberu buru nanu e-teta nweru ndzụ ophungu. ²³ Obenu l'onnyemonye obule be Nchileke e-me t'o teta nọdu ndzụ m'o -rubele iya phu; Kuráýisutu, bu iya bu onye odungu-wa be bu ivuzo; ndu bu ndu nk'iya etsota iya teke oo-bya. ²⁴ E -metsua; yo rua teke ikperazu, bu teke Kuráýisutu e-woru ike, o gude buru eze; ye Nchileke, bu Nna l'eka; teke ono be oo-me te ike iphe bu o-chi-oha; me o-no-l'oke-okwa; me ike o-gude-ike phe l'ephe ha dakota. ²⁵ Okfu le Kuráýisutu bufutaje eze, achị mgboko-a gbururu jeye teke oo-dzopyabe iphe bu ndu ohogu iya l'okpa. ²⁶ Ohogu k'ikperazu, o-mebyi ire iya bu anwuhu. ²⁷ L'e dekwaru l'ekwo okfu Nchileke; su: "Le Nchileke mewaru t'o dzopyabe iphemiphe obule l'okpa." Ophu doru enya aburu le Nchileke gufuru onwiya l'iphemiphe obule ono, o meru te Kuráýisutu dzopyabe l'okpa ono. ²⁸ O bu teke Nwa ke Nchileke bulephu ishi iphemiphe obule be oo-woru onwiya ye l'eka Nchileke ono, meru t'o buru ishi iphemiphe obule ono; k'ophu Nchileke a-buru mkpakọ ishi iphemiphe obule.

²⁹ Odumeka; mu asu: ?ee-mekwanu ndu ono imagha; bu iya bu ndu e meru baputizimu l'okfu ehụ ndu nwuhuru anwuhu? ?Bu ngunu be ephe ele enya iya? O -buru l'o bu oswi-okfu mbu iphe eekfu le Nchileke te emedu ndu nwuhuru anwuhu t'ephe teta nọdu ndzụ; ? bu ke ngunu b'e gudekwanu eme baputizimu l'okfu ndu ono? ³⁰ ?Bu ngunu meru iphe ayi anoduje alo ishi ayi alo tekenteke? ³¹ Unwunna mu; o kwa ekuku, mu egudeje unu eku onwomu ke atugbabe, ayi l'unu tugbaberu le Kuráýisutu; meru iphe mu ekfu iphe-a; su le mu ebegekwaru anwuhu ebegeru l'onu mboke-mboke. ³² ?Bu ngunu bu uru, mu ritakpooru iya? E -kfudekpoo ya l'o bu iphe meru l'ehu madzụ be mu suru: ?bu ngunu bu uru, mu ritakpooru iya; ege mu

l'anwùhu luru oḡu lẹ́ Èfesòsu l'ò bụ́ onye yẹ́ l'anụ́-ẹḡu-ẹḡbudu luru oḡu-a? ?Nanụ́ uru iya m'ò -bùru lẹ́ Nchileke t'emekochadua mee ndu nwùhuru anwùhu t'ẹ́phe teta nòdu ndzụ́ ọ́do? Ọ́ bụ́ iya bụ́ t'ọ́ laa l'iphe aanmajẹ́ l'ẹ́tu; sụ́: "T'ayi watawaru ori; l'angụ́ ẹ́ge dụ́ ayi mma; teke o beru echile; ayi anwùshihwaru."

³³ Unu be ekwekwa t'e duswee unu ụzo. A sụkwaru l'ẹ́jo ọ́yi emebyije umere ọ́ma. ³⁴ Ọ́phu tẹ́ ifu doo unu edodo; t'unu haa ome ẹ́jo iphe. Mu ekfukwa ọ́waa tẹ́ mu kfuru iphere ye unu l'ifu: L'ò nwekwaru l'unu ha ndu ọ́phu e-ta makpọ́duanu Nchileke lẹ́ phuu.

Èhu ọ́phu ee-gude shi l'ọ́nwu teta

³⁵ O nweru onye a-nonyaa nụ́; yọ́ jì: ?Nanụ́kpoo ẹ́ge Nchileke e-shi mee tẹ́ ndu nwùhuru anwùhu teta nòdu ndzụ́? ?Bụ́ egbe ugwehu, dụ́ ịdagha bẹ́ onye ọ́bu e-gude lufuta? ³⁶ Nngụ́be adukputa! ?Tì madu l'iphe ị́ kọ́ru l'alì t'erutajedu ọ́do; m'ò bụ́du l'ò vuoduru ụzo rehu ẹ́wa. ³⁷ Unu lewaru oshi-omi. È tọ́ kwa ẹ́ge ọ́du teke o vufutaru; bụ́ ẹ́ge ọ́duje; ayi akụ́a ya. Iphe ayi akụ́je bụ́kwa akpuru iya; mbụ́; dụ́ l'ò bụ́ akpuru akpe; m'ò bụ́ akpuru iphe ọ́do, dughbaa iche l'iche. ³⁸ Obenu lẹ́ Nchileke egudeje ẹ́ka iya meru ụ́gbugba nụ́ iya ẹ́ge dulephu yẹ́be Nchileke mma l'obu. Ọ́nuje akpuru iphemiphe ọ́bule ụ́gbugba, gbaru iya nù.

³⁹ L'unu maru l'anụ́-ẹ́hu iphemiphe ọ́bule ta bụ́ebedu iphe lanụ́. Madzụ́ nweru akpẹ́hu nk'ia; anụ́ enweru akpẹ́hu nk'ia; nwẹ́nu enweru akpẹ́hu nk'ia; ẹ́ma enweru nk'ia.

⁴⁰ Iphe nọ́ l'imigwe nweru ụ́gbugba nk'ia. Iphe nọ́ l'alì enweru ụ́gbugba nk'ia. Obe biribiri kẹ́ ụ́gbugba iphe nọ́ l'imigwe bẹ́ dụ́ iche; biribiri k'ụ́gbugba iphe ọ́phu nọ́ l'alì adụ́kwaphu iche. ⁴¹ Ènyanwu nweru biribiri nk'ia iche; biribiri kẹ́ ọ́nwa adụ́ iche; biribiri kẹ́ mkpọ́-kpodo adụ́kwaphu iche. Biribiri kẹ́ mkpọ́-kpodo bụ́ l'ò nweru ọ́phu akajẹ́ ibe iya ekeke.

⁴² Ọ́ bụ́ ẹ́ge ono bẹ́ ọ́o-dụ́ teke Nchileke e-me ndu nwùhuru anwùhu t'ẹ́phe shi l'ọ́nwu teta nòdu ndzụ́. Èhu madzụ́ dụ́ l'ò bụ́ akpuru iphe a kuru l'alì. Ọ́ bụ́ iphe e-rehu erehu. Obe teke Nchileke e-me ẹ́hu ono t'ò shi l'ọ́nwu teta nòdu ndzụ́ ophungu bẹ́ ọ́o-bùru iphe ta abyahẹ́du bya erehu erehu ọ́do. ⁴³ Èhu madzụ́, e liru elili bẹ́ ike ta nọ́hedu; tẹ́manu b'ọ́ dụ́kwaphu oyi. Ọ́phu Nchileke e-me t'ò teta e-nweru agburu-ẹ́hu; bya aburu ẹ́giri iya, dụ́ biribiri. ⁴⁴ Teke e liru iya b'ọ́ bụ́ iphe shi nweru ndzụ́ k'unwu-eliphe. Teke Nchileke e-me t'ò teta b'ọ́o-bùru iphe nweru ndzụ́, bụ́ kẹ́ Ume Nchileke. O nweru ẹ́hu ọ́phu nweru ndzụ́, bụ́ k'unwu-eliphe. Obenu l'ò nwekwaruphu ẹ́hu ọ́phu nweru ndzụ́, bụ́ kẹ́ Ume Nchileke. ⁴⁵ L'e dekwaru l'ẹ́kwo okfu Nchileke; sụ́: "Lẹ́ Nchileke meru onye ivuzọ́, bụ́ Ádamu t'ọ́ bụ́ru madzụ́, nọ́ ndzụ́." Yọ́ bya emee Ádamu kẹ́ ikperazụ́-a, bụ́ iya bụ́ Kuráýisutu t'ọ́ bụ́ru Ume, anụ́ ndzụ́. ⁴⁶ È tọ́ bụ́kwa ụ́gbugba, shi l'imigwe evujeru ụzo. Ọ́ kwa ụ́gbugba k'eliphe evujeru ụzo; kẹ́ imigwe etsota iya. ⁴⁷ Ádamu kẹ́ mbụ́ bẹ́ Nchileke gude ẹ́ja, shi l'alì mee. Ádamu k'ẹ́bo shikwanu l'imigwe. ⁴⁸ Madzụ́ kpamukpamu nweru ẹ́hu, dụ́ l'ò bụ́ kẹ́ Ádamu ọ́phu e gude ẹ́ja, shi l'alì mee. Obenu lẹ́ ndu bụ́ kẹ́ Ádamu ọ́phu shi l'imigwe e-nweru ẹ́hu, dụ́ l'ò bụ́ nk'ia, bụ́ iya bụ́ ẹ́hu ọ́phu shi l'imigwe. ⁴⁹ Ọ́

bùlèphu ẹ́ge ayi yeru onye ono, Nchileke gude ẹ́ja, shi l'alì mee ono; b̀k̀waphu ẹ́ge ayi e-yeru onye ono, shi l'imigwe ono.

Teke Kuráýisutu a-bya ọ́do

⁵⁰ Ẹ́nwunna mu; iphe mu ekfu abya b̀: L'iphe nweru aǹ-ẹ́hu m̀ mee ta abah̀kwa l'ẹ́ke Nchileke b̀ eze. Ọ́phu iphe erehuje erehu ta anojekwa gbururu jeye.

⁵¹ Unu kpaa iphe lẹ́ nchì tẹ́ mu k̀oru unu iphe Nchileke shi domia edomi: Ayi l'ayi ha t'anẁshihukotakwa; a t̀ko ayi gbanweshikota. ⁵² Mb̀ l'a bya ele ẹ́nya bẹ́ Nchileke gbanwekotawaru ayi; m'e -gbulephu ọ́pyoku ikperaz̀ ono. E -gbulephu ọ́pyoku ono; bẹ́ Nchileke e-me ndu nẁhuru anẁhu t'ẹ́phe tetakota ǹdu ndz̀ ọ́do; k'ọ́phu ẹ́phe ta abyah̀du bya anẁhu anẁhu ọ́do; ỳ gbanwekotakwaphu ayibedua. ⁵³ Iphe unu a-maru b̀ l'ugwẹ́hu ọ́waa, e-rehu erehu-wa ch̀tafutajekwa ugwẹ́hu ọ́phungu, ẹ́-te erehudu erehu yee onwiya l'ọ́ b̀ uwe. Ugwẹ́hu ọ́waa, a-nẁhu anẁhu-a ch̀tafutajekwaphu ugwẹ́hu ọ́phu b̀ 'anẁhu anẁhu yee onwiya l'ọ́ b̀ uwe. ⁵⁴ Teke ugwẹ́hu-wa, e-rehu erehu-wa ch̀taleruphu ugwẹ́hu ọ́phu ẹ́-te erehudu erehu yee onwiya; ugwẹ́hu ọ́waa, a-nẁhu anẁhu-wa ach̀ta ọ́phu ẹ́-ta anẁhudu anẁhu yee onwiya. Ọ́ b̀ teke ono bẹ́ iphe e deru l'ẹ́kwo okfu Nchileke e-re ẹ́ge e deru iya. Ọ́ s̀ru:

"Lẹ́ Nchileke mekputawaru anẁhu;

lee ya."*

⁵⁵ "Ngg̀be anẁhu;
?naǹhunu ike ọ́bu,
iigudeje eme madz̀
eriri ọ́bu?

Mb̀; ?naǹhunu írè ngu ọ́bu?"†

⁵⁶ Iphe anẁhu gude eme ire b̀ iphe d̀ ẹ́ji; ike k'iphe d̀ ẹ́ji eshikwanu l'ekemu. ⁵⁷ Ọ́lobu; t'ayi kelekwa Nchileke ekele; yẹ́bedua, meru t'ayi shi l'ẹ́ka Nnajiufu ayi, b̀ Jis̀su Kuráýisutu emekota iphemiphe ọ́bule ono eriri.

⁵⁸ Ẹ́nwunna mu, mu yeru obu; unu vudokwa vudoshia ike; unu be kwekwa t'e mee unu t'unu tengaa etenga. T'ẹ́ka unu kangojekwa l'ọ́jeru Nnajiufu ozi, nỳberu anyibẹ́ tekenteke; keshinu unu maru l'akanya, unu gude ike kẹ́ Jis̀su l'ese ta ab̀du unu nsegbu-akanya.

16

Okpoga, e gude eyeru ndu kẹ́ Kuráýisutu ẹ́ka

¹ A bya lẹ́ kẹ́ okpoga ono, unu gude obu-oma unu aǹ ndu kẹ́ Nchileke, bu lẹ́ Jerúsalemu ono. Iphe mu ekfu b̀ t'unu meje iya ẹ́ge ono, mu ziru ch̀chi, nqgbaa lẹ́ Galéshiya t'ẹ́phe meje ono. ² Iphe b̀ ch̀chi, sweru esweswe t'onyenonnu wofutaje iphe l'ẹ́ge ẹ́ka ruru iya; kwak̀be iche; t'ẹ́ b'ọ́ b̀ teke mu byaru; tẹ́manu unu egbe nakolahaaya teke ono. ³ Teke mu byaleruphu; mu edee ẹ́kwo ye l'iphe ono, unu ǹru ono woru ǹ ndu, unu a-f̀ta t'ẹ́phe wolaa ya Jerúsalemu. ⁴ Teke ọ́ b̀ l'ọ́ gbaru k'ọ́phu mu e-je; mu l'ẹ́phe ayiru jeshia.

Iphe Pọ́lu r̀ru k'ememe

* 15:54 15:54 Azá 25:8. † 15:55 15:55 Hos 13:14.

⁵ Mu a-kpakfutakwaa unu teke mu shilephu Masedóniya; lẹ mu arikwa k'oshita ọ̀zo ẹ̀ke ono. ⁶ O nweru ẹ̀ge ọ̀o-dụ; mu l'unu anọ́taru nshinu mẹ́ mu -byalẹ́phu. Ọ́dumeka; mu anọ́kpoonu oge winta; ẹ̀ge unu e-du mu ije; tẹ́ mu je iphe, bụ́ ẹ̀ke, mu eje. ⁷ Lẹ́ kẹ́ nta-a, mu eswe esweswe-wa b'ẹ́ tọ́ dụkwa mu t'a sù lẹ́ mu l'unu phuru. Mu ari lẹ́ mu -byalẹ́phu bẹ́ mu l'unu a-nọ́ nwọ́du; m'ọ́ -bunuru uche-obu Nnajiufu.

⁸ Ọ́be mu a-nọ́ lẹ́ Ẹ́fesọ́su gbururu jeye l'ajị́ Péntikọ́sutu. ⁹ Lẹ́ Nchileke guhawaru mu ọ́zo ọ́huma tẹ́ mu jee ozi, oye ẹ́ka jeshia ya ike; e gudekwaru lẹ́ ndu eme t'ẹ́phe kpọ́shia mu iya akpọ́shi ha igwe.

Tímoti yẹ́le Apólosu

¹⁰ Teke Tímoti byaru; unu letakwa ẹ́nya mee ya t'ọ́ túsaru ẹ́hu l'ẹ́hu unu. L'unu marua l'oojeru Nnajiufu ozi ẹ̀ge mbẹ́dua eje. ¹¹ Ọ́o ya bụ́ t'unu be emekwa iya l'ọ́ bụ́ onye ẹ́ ta gùbedu iphe. Teke ọ́ latadẹ́ru; unu edua ya ije t'ọ́ lata l'ẹ́hu-agu; lẹ́ mu elekwa ẹ́nya iya lẹ́ yẹ́le unwunna ayi ndu ọ́phunanu a-yì lata.

¹² Ọ́ buri kẹ́ Apólosu, bụ́kwaphu onye ono, ayi l'iya tükokwaphu ejeru Nnajiufu ozi ono; mu kfushikwaru iya ẹ́ya ike tẹ́ yẹ́le unwunna ayi ndu ọ́phunanu tṹko yìru bya ajị́a unu; ọ́be ẹ́ tọ́ dudu iya t'ọ́ bya nta-a. Obenu l'ọ́o-byakwaa teke ọ́zo dụ́ iya.

Okfu, Pọ́lu gude akpọ́chi iya ishi

¹³ Unu kwabejekwa ẹ́nya; unu evudoshikwaa ike l'ekwekwe, unu kweru kẹ́ Kuráýisutu; unu mejekwa iphe-nwoke l'iphe bụ́ iphe unu eme ememe; tẹ́ Nchileke mekwaa unu t'unu shihu ike; vudoshia ike. ¹⁴ Unu gudeje n-yemobu me iphemiphe ọ́bule, unu eme ememe.

¹⁵ Unu maru l'ọ́ bụ́ Sutéfanasu yẹ́le ndibe iya bẹ́ bụ́ ndu e vutsukpoo ọ́zo kfubuta yeru Kuráýisutu lẹ́ Akáya; ẹ́phe afọ́tawá onwẹ́phe dobe; sù l'ẹ́phe a-nọ́dujelephu eyeru ndu kẹ́ Nchileke ẹ́ka. ¹⁶ Iphe mu ekfuru unu bụ́ t'ọ́ buri egbe ndu ono bẹ́ unu e-meje iphe ẹ́phe kfuru. Ẹ̀ge ono bẹ́ unu e-meje k'iphe bụ́ kẹ́ ndu ẹ́phe l'ẹ́phe gba mgba eje ozi; l'esekwaphu akanya kẹ́ chọ́chi.

¹⁷ Ẹ́hu atso mu ẹ́na l'abyabya, Sutéfanasu yẹ́le Fochunétosu; mẹ́ Akáyikọ́su byaru ẹ́ke-a; kẹ́ l'abyabya, ẹ́phe byaru dụ́wa mu l'ọ́ bụ́ unubẹ́dua byaru. ¹⁸ Ẹ́phe mewaru t'ẹ́hu ka mu ogvuru egvuru; kakwaphu unubẹ́dua ogvuru egvuru. Egbe ndu dụ́ ẹ̀ge ono bẹ́ a-dụ́jekwaru unu lẹ́ nsọ́.

¹⁹ Ndu chọ́chi Ẹ́shiya ajikwaphu unu. Akwíla yẹ́le Pyirisíla; mẹ́ ndu chọ́chi, edzukobeje l'ulo ẹ́phe gudekpokwa obu ẹ́phe l'ajị́ unu; mbụ́ unubẹ́ ndu unu l'ẹ́phe tṹgbaberu lẹ́ Kuráýisutu buri nanu. ²⁰ Iphe bụ́ unwunna ayi phẹ́ ajikotakwaphu unu.

Unu keleje ibe unu ekele; nmata ẹ́phe akpa.

Ekele ọ́phu shi l'ẹ́ka Pọ́lu gẹ́degede

²¹ Ekele ọ́waa bụ́kwa mbẹ́dua gẹ́degede gude ẹ́ka mu ede iya; sù: Lẹ́ mubẹ́ Pọ́lu ekele unu ekele.

²² Onye ẹ́-te yeduru Nnajiufu obu; tẹ́ onye ono bụ́kwaru onye Nchileke tṹphuru l'ọ́nu. "Marana ta."*

²³ Tẹ́ Nnajiufu, bụ́ Jisọ́su meeru unu eze-iphe-ọ́ma.

* **16:22** 16:22 Iphe ọ́ bụ́ l'okfu Áramu bụ́: "Byiko; Nnajiufu; bya!"

²⁴ Mu yekotaru unu obu l'unu ha; okfu l'ayi l'unu tuko tughabe le Kuráiyisutu Jisosu buri nanu.

Èkwo k'èbo, Pòlu deru nù Ndu Kórintu

¹ Èkwo-ozì ọwaa shì l'èka mbedua, bụ Pòlu; mubè onye ono, Nchileke kuru; mee mu tẹ mu buru onye ishi-ozì Kuráýisutu Jisọsu. Onye mu l'iya gba mgba ede èkwo-wa bụ nwanna ayi Tímoti.

Ndu ayi ede iya anụ bụ chọchi Nchileke lẹ Kórintu; mę iphe bụ ndu kẹ Nchileke, nọ lẹ Akáya gbaa mgburumgburu.

² Ayi asụ tẹ Nchileke, bụ Nna ayi yẹle Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráýisutu meeru unu eze-iphe-ọma; mekwaaphu t'unu buru l'èhu-agu.

Pòlu ekele Nchileke ekele

³ Unu t'ayi kele onye ono, bụ Nchileke; bukwaruphu Nna kẹ Nnajiufu ayi Jisọsu Kuráýisutu ono ekele. Ọ bụ iya bụ Nna ọpụ obu-imiko nk'ia nyiberu anyibè; bya aburu Nchileke, aduje madzụ ike èka èbo-èbo. ⁴ Ọ bụ iya bụ onye aduje ayi ike l'iphe bụ iphe-èhuka, ayi ejekpoo ejeje; k'ọpụ ayi a-dujekwanu ike ọdu ndu ọdo, eje iphe-èhuka ike; m'ọ -ruhuru; iphe-èhuka ẹphe ọdu idagha. Ayi egudekwanu ike ono, Nchileke adu ayi ono gude ọdu ndu ọdo. ⁵ Ọ kwa ẹge ayi yì l'iphe-èhuka ono, nyiberu anyibè, Kuráýisutu jeru ono bụ ẹge ayi yìkwaphu l'ike ono, nyiberu anyibè, Kuráýisutu adu ayi ono. ⁶ Ọ -buru l'ayi eje iphe-èhuka; unu makwaru l'iphe-èhuka ono, ayi eje ono bẹ bukwa ẹge ee-shi tẹ Nchileke ọdu unu ike; bukwaruphu ẹge Nchileke e-shi dzọta unu. Teke bụ lẹ Nchileke adukwanu ayi ike; ọo ya bụ l'ono bụ iphe unu e-gude t'obu shihu unu ike teke unu a-nọdu ata nshi; l'eye iphe-èhuka ono, ayi eje ono. ⁷ Ọobuje ayi -nyata unu; ayi asụ l'ayi maru l'unu e-vudoshia ike. Iphe ayi arije iya ẹge ono bụ l'ayi marua l'ọ bụ a ẹge unu yì l'iphe-èhuka, ayi eje; bụ ẹge unu yìkwaphu l'ike ono, Kuráýisutu adu ayi ono.

⁸ Unwunna ayi; iphe ayi eme t'unu maru bẹ bukwa k'iphe-èhuka, ayi jeru lẹ Èshiya. Èhu, a kparu ayi b'a kpatabekwaru ayi; k'ọpụ ọdu l'e boru ayi ivu, nyikworu ayi olu. Ọ tsuta-bekwaru ayi l'èhu; k'ọpụ ayi ẹ-te shidu rikwada l'ayi e-mekochaa nọdukwadu ndzụ ọdo. ⁹ Mbụ; l'ayi shi rikwaa l'e kpewaru ayi nkfugbu. Obenu l'iphe ono shikwa buru iphe e-me t'ayi ba anọdu arị l'ọ bụ ayi a-du ike dzọta onwayi; gbahaa t'ayi woru onwayi ye Nchileke l'èka, bụ iya bụ Nchileke, egudeje ike; mee t'onye nwuhuru anwuhu shi l'onwu teta nọdu ndzụ. ¹⁰ Ọ dzọtaru ayi l'ejo ọgu ono, gage eri ayi ishi ono. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ ọo-nọduje adzọ ayi. Ọo ya bụ ẹke ayi ewojeru ẹnya tupyoo l'ọo-dzọta ayi ọdo. ¹¹ Unubèdua; unu yekwaruphu ayi ẹka; kfuje nuru ayi Nchileke. Ọo ya bụ k'ọpụ aa-dukwanu l'igwe ekele Nchileke ekele k'èhu ayi; ekele iya k'eze-iphe-ọma, o meru ayi; l'ọ nwaru olu igweligwe ndu ekfu anụ iya nù.

Pòlu agbanwe iphe, ọ tumberu k'ememe

¹² Obu ayi meru t'ọ doo ayi ẹnya l'ẹ ta atujodu umere ayi atujo; ntuphu-ire ta ọdu iya; ketekete m'a -bya l'èhu ayi l'unu. Umere ayi daburu adaburu l'ifu Nchileke. Ono aburu iphe ayi gude eku onwayi

k'iche. E tọ bukwa lẹ mmamiphe kẹ madzọ b'o shi; ọ kwa eze-iphe-oma, Nchileke eme. ¹³ Iphe ayi ederu unu kwa iphe unu a-dụ ike gụta; maru iphe o kfulu. Mu elekwa ẹnya l'oo-mekochaa dokota unu ẹnya ọhuma; ¹⁴ mbụ iphe ono, ẹ-te dofubebedu unu ẹnya nta-a ono. Unu amaru lẹ mbọku Eswe kẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu ono bẹ oo-nwe iphe unu a-dzọbe ọkpa gude ayi asa nsasa; ayibedua enwekwaruphu iphe ayi a-dzọbe ọkpa gude unubedua l'asakwaphu nsasa.

¹⁵ O doru mu ẹnya l'unu gude ayi asa nsasa; bụkwanu iya meru iphe mu sụru lẹ mu a-byaodu bya ajia unu; k'ophu abyabya mu a-buru uru gbaaruru unu ụzo labụ. ¹⁶ Ije mu bụ lẹ mu e-shi l'ibya nk'unu jee Masedóniya. Mu -ladẹ alala; mu abatafua ọdo; k'ophu unu e-duwa mu ru ije tẹ mu jeshia Judiya. ¹⁷ ?Unu tubesu lẹ mu shi agha onwomu aghagha teke ono, mu shi tũbe ije mu ẹge ono? ?T'unu riru lẹ mu ekfufe iphe nke mu l'ọ bụ ndiphe? L'ọ kwa ndiphe asuje: "Iye;" sụkwaphu: "Wawa" l'ugbo lanu ono. ¹⁸ Tụswekwa! Ọ kwa ẹge Nchileke l'onwiya bụ onye gbaru t'e gude ire iya ẹka; bụ ẹge iphe mu ekfu gbaru t'e gude iya ẹka. Mbụ lẹ mu -sụ: "Iye" b'ọ bụ "Iye". Mu -sụ: "Wawa" b'ọ bụ "Wawa". ¹⁹ Lẹ Jisọsu Kuráiyisutu ono, bụ Nwatibe Nchileke, Sáyilasu kfulu unu okfu iya; Tímoti ekfuaru iya unu; mbedua l'ishi onwomu ekfukwaaru iya phụ unu ono ta bukwa ọgharu-ọ-ghachi; mbụ onye bụ: ọ -sụ: "Iye"; yọ sụkwaphu: "Wawa" l'ugbo lanu ono. Iphe o gbe buru kwa lẹ Kuráiyisutu ono -sụwa: "Iye" bẹ oomeje iphe o kfulu. ²⁰ Ọo ya bụ lẹ Nchileke shi l'ẹhu Kuráiyisutu ono emeebekota iphemiphe ọbule, yẹbe Nchileke kweru ụkwa iya. Ọo ya kparu iphe ayi eshije iya l'ẹka sụ l'ono kwa ẹge ọ dụ, bụ iya bụ "Amenu"; k'ophu ee-shi ẹge ono kwabẹ Nchileke ugwu. ²¹ Ọ kwa Nchileke bụ onye emeje t'ayi l'unu tũko shi Kuráiyisutu l'ẹka vudoshia ike; bukwaru iya phụ ọfataru ayi. ²² O meru ayi iphe-ọhubama; koshi l'ayi bụ ndu nk'iya bya eworu Ume-dụ-Nsọ nk'iya ye ayi l'okpoma t'ọ buru itumo iphe oo-mekochaa meeru ayi.

²³ Ọ bụ Nchileke; bẹ bụ ekebe mu; m'ọ -bụdu ire-lanu bẹ mu ekfu-a. L'iphe kparu iphe mu haru ọbya Kórintu bụlekwapu tẹ mu ba abaru unu mbà nshinu kẹ nwa teke ono. ²⁴ Ayi te emekwa t'ayi tubujeeru unu iphe unu e-kweta; keshinu unu vudoshi ike l'ekwekwe, unu kweru kẹ Kuráiyisutu. Iphe ayi shiberu ite iya gbe bukwaru t'ayi tũko mee t'ẹhu kafua unu ọtsoshi ẹnà ike.

2

¹ Ọo ya kparu iphe mu gude obu mu l'ọ ha sụ lẹ mu ta abyadu ndu-unu; bya unu ọkpa-tsu aphụ ọdo. ² L'ọ -buru lẹ mu akpatsu unu aphụ ọdo; ?bükwanu onye a-nọdu eme t'ẹhu tsoje mu ẹnà; gbahaa ndu ono, mu kpatsuru aphụ ono? ³ Ọo ya kparu iphe mu deru unu ẹkwo ono; t'ẹ b'ọ bụ teke mu byaru; ndu gage e-me t'ẹhu tsoo mu ẹnà; egbe kpatsua mu aphụ. L'iphe doru mu ẹnya bụ lẹ teke unu mewaru t'ẹhu tsoo mu ẹnà bẹ ẹhu a-tsokwaphu unubedua ẹnà. ⁴ Teke mu shi ede ẹkwo ono b'o shikwa atsụ mu l'ẹhu; k'ophu ẹhu te shidu buru mu ẹhu. Mbụ l'aphụ jiru mu obu; mu egude ẹnya-mini l'ede iya. Mu te dekwa iya tẹ mu kpatsua unu aphụ. Iphe mu gude dee ya bụ-chikwaa t'ọ buru iphe e-me t'unu maru lẹ mu yeru unu obu nshinu.

Ọguru onye a haru àhùhù nvu

⁵ Ọ -bùru l'o nweru l'unu ha onye mewaru onye ọdo egbe iphe aphụ ono; unu makwaru l'ẹ tọ bụkwa mu b'o meru iya. Ọ kwa unubedua l'unu ha b'o meru iya. Ọbe mu te jedu iya rụ ekfunuka. Ọ bụlephu l'iphe mu ekfu bụ l'o wuduru m'ọ bwaru unu l'unu ha b'o meru iphe aphụ ono. ⁶ Onye ono bẹ mu ekfukwa l'ahùhù ono, unu ha l'igwe hùà ya ono ọdakwa mma; t'ẹ b'a hùhekwa iya ọdo. ⁷ Iphe unu e-gbe mechia nta-a bụ t'unu ghakọbe gwaru iya nvụ; ọya ya ike; e menyaa; aphụ akaria ya ẹka; ẹhu anyihu iya nkọ. ⁸ Ọo ya bụ; byiko; iphe unu e-me nta-a bụ t'unu mee ya; k'ophu ọo-maru l'unu yeru iya obu. ⁹ L'iphe mu shi ederu unu l'ekwo phụ kwa tẹ mu dataedu unu; maru: unu emeje-e iphe, bụ iphe, mu sụru t'unu mee. ¹⁰ L'iphe bụ onye unu gụru nvụ l'iphe o mesweru bẹ mbedua l'ishi onwomu gụakwaru nvụ. Iphe bụ iphe mu gụru madzụ nvụ ya; mbụ m'o -nwekwaru iphe mu gụru nvụ ya bẹ bụkwa l'okfu ẹhu unu bẹ mu nọ l'ifu Kuráýisutu gụa ya. ¹¹ Ọo ya bụ k'ophu ee-shi ẹge ono kèchia Sétanu ọzo t'ẹ b'o mehe ayi eriri; keshinu ayi majiwaru ẹregede iya ẹnya.

Teke Pọlu nọ lẹ Túrowasu

¹² Lẹ teke ono, mu jeruru Túrowasu je araa ozi-oma kẹ Kuráýisutu ono bẹ mu ruru je aphua lẹ Kuráýisutu bọwaru mu ọzo tẹ mu jeeru iya ozi ono. ¹³ Obenu lẹ mu ruru; ẹhu te gvukpooru mu egvuru; kele mu ruru; mu t'aphụ nwanna ayi Táýitọsu l'ẹke ono. Ya ndono; mu aparu ẹphe haa; yọ bụru mu oje Masedóniya.

Otso Kuráýisutu atụ okokooko

¹⁴ Mu etu Nchileke ẹpha; yẹbedua, shiwa l'iphe ono, Kuráýisutu meru ono; bụru onye aturu ayi okokooko; k'ophu bụ: iphe bụ ẹke ayi jeru; e shi l'ẹhu ayi maru onye yẹbe Nchileke bụ. Ọdo bụ k'ophu ozi-oma ono e-gvu ẹkemeke ọbule kfurukfuru l'ọ bụ iphe mkpọ iya eshi kwẹkwewke. ¹⁵ E -kfundekpoo ya ekfukfu; mu asụ l'ayi dū l'ọ bụ iphe, eshi mkpọ, bụ iya bụ lẹ kẹ ozi-oma ono; kele mkpọ ono shikotaru kwẹkwewke jeye l'ẹke ndu Kuráýisutu adzọta adzọta nọ; jeyekwaphu l'ẹke ndu ophu ala l'iyi nọ. Iphe ono aburu l'ifu Nchileke bẹ ayi dū ẹge ono. ¹⁶ L'ẹhu kẹ ndu ophu ala l'iyi bẹ mkpọ ozi-oma ono arụkwa ẹpho. O bekwanu l'ẹhu kẹ ndu ophu Kuráýisutu adzọta adzọta b'ọ bụ mkpọ iphe emeje tẹ ndzụ nọdu. Ọo ya bụ; ?bụ onye ha k'oje egbe ozi ophu dū ẹge ono? ¹⁷ Ayi te egudekwa ozi-oma ono agba nghọ, bụ iphe igweligwe ndu ọdo gude okfu Nchileke eme. Ayibedua, Nchileke zirurwa egudeje obu iphoro ekfu okfu ono l'ifu Nchileke, bụ iya bụ iphe gbaru ndu ejeru Kuráýisutu ozi l'ememe. Ayi te emekwa t'ayi gude iya rita uru.

3

Akahụ ekemu; mę ekemu ophungu

¹ ?Ọ dū unu l'ayi watawaru oja onwayi ajaja ọdo tọo? ?Bụ t'e dee ẹkwo l'ayi bụ ndu ire-lanụ nū ayi t'ayi nū unu ẹge ndu ọdo anuje unu tọo? ?Tọ bụ t'ayi sū unu t'unu nū ayi ẹkwo, ekoshi l'ayi bụ ndu ire-lanụ t'ayi paru ẹge ndu ọdo apajeru tọo? ² Ẹ tọ dukwa ẹge ono. Ọ kwa unubedua l'onwunu bụ ẹkwo, e deru nū ayi. Ẹkwo onanu b'e deru ye ayi l'okpoma; t'onyenonu gụje iya t'o doo ya ẹnya. ³ Ọ kwa t'unu koshije l'unu bụ ẹkwo ophu Kuráýisutu deru nū ayi t'ayi pajeru.

Èkwo òphu ta bukwa mini-èkwo b'e gude dee ya. Iphe e gude dee ya kwa Ume, shi l'èka Nchileke; mbukwa Nchileke òphu nò ndzù. Èke e deru iya ta bukwa lè mkpuma, dù l'ò bù ekwekwerekwe. Èke e deru iya bukwa l'òbu madzù.

⁴ Iphe meru iphe ayi ekfu ège ono bù lè Kuráýisutu mewaru t'ayi gudeje ire Nchileke èka. ⁵ Iphe-a, mu ekfu-wa ta bukwa l'ò nweru ike, nò ayi l'èhu, bù ike k'èka ayi, bù iphe ayi e-gude ekfu l'ayi dzuru edzudzu oje egbe ozi ono. Ike, ayi nweru bukwa Nchileke b'ò shi l'èka; ⁶ yèbedua, bù iya meru ayi t'ayi dzua ome t'a maru k'ògba-ndzù òphungu iya. È tò bukwa ekemu òphu e deru l'èkwo bè òonu ayi nta-a. Ò kwa Ume-dù-Nsò nk'ia bè òonu ayi. Ishi iya aburu l'ekemu òphu, e deru l'èkwo egbukwa madzù; obenu lè Ume Nchileke anùje ndzù.

⁷ Ekemu ndiche ono b'e byiru l'eli mkpuma, dù l'ò bù ekwekwerekwe. A gufukpokwaaru l'ekemu ono; bè Nchileke tũru; gude koshi l'onnyemonye òbule nwùhufutaje anwùhu; okfu l'è te mehedu iphe ekemu ono kfuru; ono bè òkpòoru iche. Obenu l'a nùleruphu ekemu ono; òcha-vii kè Nchileke achaa vii; k'òphu ndu Ízurèlu ta dùdu ike lee Mòsisu ènya l'ifu. Òcha-vii ono, charu nù ono metsukwaaruru chihu echihu. ⁸ Ò -bũru l'ùzo k'ekemu ono shi l'òcha-vii òphu dù ège ono; ?bùchia ùzo ono, bù ùzo kè Ume-dù-Nsò ono t'akafùduaru ogbu nwìnwii; mbù ùzo ono, bù: e -shia ya; e nweru ndzù gburruru jeye ono. ⁹ Ò -bũru l'ùzo kè ekwekwe ono, meru Nchileke t'ò kpee ndiphe nkfugbu ono bè egbu nwìnwii ège ono; ?bùchia ùzo kè Ume-dù-Nsò ono, eme ndiphe t'èphe bũru ndu doberu èka ndoo l'ifu Nchileke ono t'akafùduaru ogbu nwìnwii? ¹⁰ Òo ya bù l'e -kfude iya ekfukfu; mu asù l'òcha-vii kè òdungu phù te nwehedu iphe ò bù l'èke òcha-vii kè nta-a nò. Òcha-vii kè nta-a ono bù òcha-vii, nyìberu anyibè. ¹¹ Ò -bũru l'ùzo k'ekemu ono, bù ò-nòta-o-chihu ono; gbe chaa vii ège ono; òo ya bù lè kè Ume-dù-Nsò; a-karu òcha vii. Ishi iya aburu lè nk'ia a-nòkwanu jeyewaru.

¹² Tò dù iya bù lè keshinu ènya nòwa ayi l'egbe iphe, dù ège ono bè ayi evudoshije ike; asa okfu ùzo kè Ume-dù-Nsò ono asasa. ¹³ Ayi ta òkwa l'ò bù Mòsisu, shi achitaje ùlari-ifu; phuchia onwiya tè ndu Ízurèlu ba phù iya ifu; jeye teke òcha-vii ono a-tò nwèhu nyìhu. ¹⁴ Òphu tò bukwa l'èphe ta phùdu iya. Nchileke kwechikwaruphu èphe ènya; okfu l'òòbuje: èphe agùkpowa èkwo akahù ògba-ndzù ono; mbukwa byeyekwa-a ntanù-a; yò dù l'e gude egbe ùlari ono kwechikwaaphu èphe ifu t'èphe ba ma iphe èphe agù. Ò bùlèphu òtugbabe onwonye lè Kuráýisutu nkìnyi iya bè a-phùfu-ghe ùlari ono. ¹⁵ Mbù byeyekwa ntanù-a; bè òòbuje; èphe agù èkwo ekemu Mòsisu ono; egomunggo kwechikwaaphu èphe ège ono. ¹⁶ Obenu l'ò dùa l'ò bù ège èkwo okfu Nchileke kfuru kè Mòsisu; sù: "L'òòbuje teke ò gharu Nnajiufu ifu; ùlari-ifu ono aphùfu." ¹⁷ Ò bù Nnajiufu ono bù Ume-dù-Nsò. Ò bù èke Ume-dù-Nsò kè Nnajiufu ono nò bè ndu nò iya nù a-bũru ndu a tòfuru l'ègbu. ¹⁸ Ayìbè ndu ono l'ayi ha, bù ndu è-ta dùdu iphe phuchiru ayi ifu ono; teke ayi ele òcha-vii kè Nchileke ènya; yò gbanwee ayi; k'òphu ayi a-bũru ndu dù l'ò bù onye ono, ayi ele ènya ono. Teke ono; òcha-vii kè Nchileke eshi ège ono aka nshinu eje lè ndzù ayi. Yò bũru onye o shi l'èka bù Nnajiufu ono, bù Ume-dù-Nsò ono l'onwiya.

4

Ayi dū l'ọ bụ ite-ura

¹ Ọo ya bụ; keshinu Nchileke phuru ayi imiko; bya eworu ozi ono ye ayi l'ẹka bẹ ike ta byakwa bya agvụ ayi l'ejeje iya. ² Iphe ayi jikaru bụ iphe, bụ iphe-iphere; mbụ iphe eeme l'edomi. Eka ayi ta dukwa l'eregede; ayi te ewotaje iphe ẹ-ta bụdu okfu Nchileke gwakọbe l'okfu Nchileke. Iphe ayi emeje bụ l'ayi ekfuje okpobe okfu ono; ọgbo ya ẹba. Ayi anọduje l'ifu Nchileke eme ẹge ono; k'ọphu onyenonu e-gude ẹge ono shi l'obu iya; maru egbe ndu ayi bụ. ³ L'ọ -buru l'ozi-oma ono, ayi ezi ono b'e gude iphe iphe kwechia ekwechi; ọ kwa l'anya ndu ala l'iyi b'e kwechiru iya. ⁴ Sétanu, bụ iya l'achị mgboko-a bẹ wookwaru ẹka pyichia ndu, bụ e-kwe-le-te-kwe l'egomunggo; k'ọphu oo-me t'ẹphe ba phụ iphoro ono, shi l'ozi-oma ono, echị phachaphacha ono; bụ iya bụ iphoro ono, ekoshi o-gbu-nwị-nwị kẹ Kuráýisutu ono. Yọ buru lẹ Kuráýisutu ono b'e gbe phua Nchileke l'onwiya. ⁵ Ọo ya bụ l'ẹ tọ bukwa onwayi bẹ ayi anọduje ekfu t'a maru. Onye ayi ekfu t'a maru bukwa Kuráýisutu Jisọsu; mbụ t'a maru l'ọo ya bụ Nnajiufu; ayibedua l'onwayi aburu ndu ejeru unu ozi l'okfu ẹhu Jisọsu. ⁶ Ọ kwa Nchileke ono, suru t'iphoro shi l'ochi nwua phoo ono; bukwapu Nchileke, meru t'iphoro iya nwukwaaphu l'ime obu ayi. Ọo ya bụ ẹge ndiphe a-maru ọdu-biribiri kẹ Nchileke ono, bụ iya bụ ọdu-biribiri ono, shi l'ifu Kuráýisutu egbu nwịnwii ono.

⁷ Ayi dulephu l'ọ bụ ite, e gude ura kpua. Nchileke eworu iphe ono, vu oke aswa ono; bụ iya bụ iphoro iya ono woru ọde l'ime ayi. Ishi iya aburu t'a phua l'ike iya ono, nyiberu anyibẹ ono te shidu ayi l'ẹka; l'ọo yebedua b'ọ shi l'ẹka. ⁸ Aanọduje eme ayi iphe ọtsu-l'ẹhu tekenteke l'ekemeke ọbule. Obenu l'ẹ tọ bukwa l'aakpapyaje ayi ishi. A nonyaa; iphe atsulahaa ayi l'ẹhu; k'ọphu ayi ta amajehedu iphe ayi e-me; ọbu l'okpoma esihujeele ayi ike. ⁹ Aakpaje ayi ẹhu; ọbu lẹ Nchileke te ebuhajekwanu ayi ẹka. Eechitsuje ayi l'alị; ọbu l'ẹ te echigbujedu ayi echigbu. ¹⁰ Mbọku-mbọku bẹ ayi ejeje iphe-ẹhuka ono, Kuráýisutu jeru teke ono, ọoby anwuhu ono; k'ọphu aa-phụ ndzụ kẹ Jisọsu l'ẹhu ayi. ¹¹ Ẹ tọ dudu teke ayi ẹ-te ebejeduru ebegeru l'onu anwuhu l'okfu ẹhu Jisọsu. Ọo ya bụ k'ọphu aa-phụ ndzụ, shi l'ẹka Jisọsu l'ẹhu ọwaa, a-nwuhu anwuhu-wa. ¹² Ọo ya bụ l'onwu nọ swiru ayi; ndzụ eshikwanu l'onwu ono swiru unu.

¹³ L'ẹkwo okfu Nchileke b'e deru; sụ: "Lẹ mu woru onwomu ye Nchileke l'ẹka. Ọo ya meru iphe mu ekfu okfu iya." Ọ bụ l'ayi kweru kẹ Nchileke ẹge ono meru iphe ayi ekfukwapu okfu iya. ¹⁴ Ishi iya bụ l'ayi maru lẹ Nchileke ono, meru tẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu shi l'onwu teta nọdu ndzụ ono e-mekwapu t'ayi shi l'onwu teta nọdu ndzụ; okfu l'ayi lẹ Jisọsu tųgbaberu buru nanu. Teke ono; yọ tuko ayi l'unu duta bya edobe l'ifu iya. ¹⁵ Iphe ono l'ọ ha tuko buru l'okfu ẹhu unu; k'ọphu eze-iphe-oma kẹ Nchileke a-kafua oru igweligwe madzụ ẹka. Eze-iphe-oma ono e-me t'a ka l'igwe ekele Nchileke ekele; shikwapu ẹge ono kwabẹ iya ugwu.

Ufu ayi nọ l'ẹke Nchileke nọ

¹⁶ Ọo ya bụ l'ike ta abyakpọdua l'agvụ ayi l'ozi ono. E gudekwaru l'ẹhu ayi egbedawa egbeda; l'abyawa anwushihu; obenu lẹ ndzụ

ophungu ono, Nchileke nuru ayi ono; be ɔonoduje eme; yo ka ɔdu ophungu ophungu mboku-mboku. ¹⁷ Ishi iya aburu le nwa iphe-ehuka-wa, ayi eje, e-ta dudu eke ɔo-no-bebe-wa; e-mekochaa wotaru ayi ugvu, ka l'ugvu, e-ta abyadu bya agvu agvugvu. ¹⁸ Iphe obu bu l'eke ayi chiru obu tupyoo; ta budu l'iphe enya ele. O gbe buru l'iphe enya e-te eledu. L'iphe enya ele ta dukwa eke ɔo-no-bebe. Obenu l'iphe ophu e te gudedu enya ele; a-noje gbururu jeye.

5

¹ Le ayi marua le teke a fokataru nwa mkpu-wa, ayi bu l'eliphe-a; mbu ugwehu ayi-a be ayi nwekwaru-a ugwehu ophungu, bu iya bu ufu ɔdo, Nchileke kwataru ayi. Ulo k'eke ono ta bukwa eka b'e gude kpua ya. O bu ulo ophu ayi a-nɔwaru l'imigwe gbururu jeye. ² Le mgboko-a be ayi anɔdujelekwaphu atsɔ tungu tungu jeye teke ayi a-no-bebe. Iphe egu iya anɔduje agu ayi aburu teke Nchileke e-me t'ayi wota ugwehu ophungu ono, Nchileke e-shi l'imigwe nu ayi ono; yee l'o bu uwe. ³ Ayi -yewa ugwehu ophungu ono l'o bu uwe be ayi ta aduhedu l'ayi gba ɔtu l'ifu ke Nchileke. ⁴ Le teke ayi nokwadu l'ime ugwehu-wa, ayi nweru nta-a be ayi atsukwa tungu tungu; yo gbe du l'ayi vu ivu era. E to bukwa l'o du ayi t'e yefu ayi ugwehu-wa, ayi nweru nta-a. Iphe egu iya agu ayi kwa t'e gbe yekwasefua ayi ɔdo l'eli iya, bu iya bu ugwehu ophungu ono. Oo ya bu; ugwehu ophungu ono eshi ege ono lee ɔwaa, e-mekochaa nwuhu anwuhu-wa. ⁵ O kwa Nchileke l'onwiya be bu onye kwakobewaru ayi ke ututuru agbanwe-wa; ke l'o nuru ayi Ume-du-Nso; gude koshi ayi l'iphe ono, ya kweru ukwa iya ono be ya e-me.

⁶ O bu iphe ono meru iphe obu eshihuje ayi ike tekenteke; okfu l'ayi maru le teke ayi nokwadu ndzu l'ugwehu ɔwaa be ayi nokwadu Nnajiufu ote-enya. ⁷ Iphe ayi gude buru bukwa l'ayi woru onwayi ye Nchileke l'eka; e to bukwa ke l'ayi gudewa enya ayi phu iya. ⁸ Obu kfube ɔswa shihu ayi ike. O gega kakwa ayi mma t'ayi gbe paru ugwehu ɔwaa haa; lakfube Nnajiufu ono je eburu eburu le nk'ia. ⁹ Oo ya bu l'iphe ayi tuberu bu t'ayi meje iphe du Nnajiufu ono mma l'obu: ?me ayi no le nk'ia ono; ?me ayi no le mgboko l'eke-a. ¹⁰ L'ayi byafutajekwa bya evudo l'ifu Kuráyisutu teke oo-kpe ikpe; k'ophu onyenonu a-nata iphe, ruberu iya nu: ?m'o bu k'oma; ?m'o bu k'aji iya. Onyenonu a-nata ugwo iphe o meru teke o no ndzu le mgboko-a.

E shi Kuráyisutu l'eka; eshita Nchileke onya

¹¹ O kwa l'ayi atsɔ Nnajiufu egvu; okfu l'ayi maru l'oo ya e-kpe ikpe ono; meru iphe ayi anɔduje eme t'ayi kfuta ndiphe yeru iya. Obenu l'o bu Nchileke makotaru ege ayi gbaeberu; mu arikwaphu l'unubedua l'onwunu gudekwaa obu unu maru ege ayi gbaru. ¹² Ayi te emekwa t'a ayi jakposhia onwayi l'ifu unu ɔdo. Iphe ayi gbe eme bukwa t'ayi koshi unu iphe kparu iphe unu e-gudeje ayi l'eku onwunu ekuku; k'ophu unu a-majeru onu, unu e-yeru ndu ono, egudeje ege madzu gbaru l'eli ehu asa nsasa; gbe haa ege ephe gbaru l'ime obu ephe ono. ¹³ ?Unu riru l'ifu swehuru ayi to? O -buru ege o du ndono be iphe ayi ekfu bukwa l'okfu ehu ke Nchileke. ?T'o bu l'ifu dua ayi npho to? O -buru l'ifu dua ayi npho; unu amaru l'oo okfu ehu unu be ayi ekfu. ¹⁴ L'iphe bu iya egudeje ayi l'eme ege-a, ayi eme-wa bukwa obu ophu Kuráyisutu

yeru ayi. L'iphe, k'fubekpoo oswa doo ayi ɛnya ogbodo edodo bu l'oo onye lanu nwuhuru l'okfu ehu oha. Oo ya bu l'oo oha nwuhuru. ¹⁵ O nwu-chiru oha k'pamukpamu onwu; te ndu, no ndzu ba an'ohere ndzu ono no-doru iya onwephe. O buchia t'ephe nodu ndzu no-doru iya onye ono, nwu-chiru ephe onwu; e meebe; Nchileke emee ya; yo shi l'onwu teta nodu ndzu ono.

¹⁶ Shita nta-a b'e to duhekwa onye ayi elekwadu ɛnya, ndiphe eleje madzu temanu ayi amaru ege onye obu gbaru. E to nwekwa me ayi shi lee Kuráyisutu ɛnya, ndiphe eleje madzu; maru ege o gbaru; nta-a be ayi t'elehekwa iya ege ono. ¹⁷ Oo ya bu l'iphe bu onye yele Kuráyisutu tugbabewaru buru nanu be buwa onye Nchileke keru k'ophungu. E to buhekwa onye o shi buru b'o bukwadua. Nta-a b'o buakwa onye ophungu. ¹⁸ Iphe-a l'o ha bukota Nchileke b'o shi l'eka. Nchileke shi l'eka Kuráyisutu mee; yebe Nchileke elebuhu ayi ɛnya l'ayi bu ohogu iya; gbe mee ayi t'ayi buru ndu onya iya. Yo bya eworu ozi k'ome te ndu odo bukwaruphu ndu onya iya ye ayi l'eka. ¹⁹ Oo ya bu le Nchileke shi l'eka Kuráyisutu; lebuhu ndiphe mgburumgburu ɛnya l'ephe bu ohogu iya. Ophu too gukoheru ephe iphe du eji, ephe an'oduje eme iya. Yo bya ezikwaaphu ayi ozi ono t'ayi woru iya zia ephe; t'ephe shi ege ono buru ndu onya iya.

²⁰ Oo ya bu l'ayi bu ndu no-chiru ɛnya Kuráyisutu; Nchileke eshi ayi l'eka ar' ndiphe ar'oro. Ayi no l'ozori Kuráyisutu ar' unu; su: Unu kwe te Nchileke nata unu t'unu buru onya iya! ²¹ Kuráyisutu te mebukwaa iphe du eji. O bu Nchileke meru iya; yo vuta iphe du eji ayi l'okfu ehu ayi; k'ophu ayi e-shi yebe Kuráyisutu l'eka tuko bya aburu ndu doberu eka ndoo ege Nchileke l'onwiya doberu eka ndoo.

6

¹ Ayi ar'okwa unu ar'oro; ayibe ndu ayi le Nchileke gba mgba eje ozi-wa; su: keshinu unu natawaru eze-iphe-oma ono, Nchileke eme ono; unu be emekwa iya t'o buru iphe mmakanu. ² Le Nchileke sukwaru: "Le teke gbaru l'onga nchi; be ya ngaberu unu nchi.

Yo rua mboku ndzota;
ya adzota unu."

Unu gebekpoduaphu te mu karu unu: o kwa nta-a b'o gbaru l'onata eze-iphe-oma ophu Nchileke eme. O kwa ntanu bu mboku, gbaru t'a dzota unu.

*Oje iphe-ehuka;
l'okfu ozi-oma ono*

³ E to dukwa onye o du ayi t'a su l'o kfubyishiru ozi, ayi eje ekfubyishi. O bu iya meru iphe ayi t'emedu t'o nweru onye a-su l'umere ayi gbe buru ukfu du iya l'okpa. ⁴ Iphe ayi emejechia bu l'ayi egudeje iphe bu iphe byakfutaru ayi ekoshi l'ayi bu ndu ejeru Nchileke ozi. Ayi ataje nshi me iphe otsu-l'ehu -byaru ayi; odo bu me oke mkpa byaru ayi; m'o bu l'aakpa ayi ehu; ⁵ me teke echi ayi iphe; l'atu ayi mkporo; l'aku utsu ekpu ayi. Ayi ejegbu onwayi l'ozi; ayi t'edobe ishi l'oshi; l'aze egu. ⁶ Ege ayi egudeje ekoshi l'ayi bu ndu ozi ke Nchileke bu l'ome te ekworo ba no le ndzu ayi; odo bu l'okoshi l'ayi maru Nchileke. Ayi ataje nshi; nweru obu-oma. Ayi shi l'ike, Ume-du-Nso anu ekoshi iya; shi l'oyeru

ndu ọdo obu; mbụ n-yemobu ọphu ẹ-ta bụdu l'eli ọnu b'o shi l'ekoshi iya. ⁷ Ayi shikwaphu l'okfu ire-lanụ; mę l'ike, shi l'ẹka Nchileke ekoshi iya. Ngwa-ọgu, ayi akwaję onwayi; gude alụ ọgu; gudekwa iya phụ adọ onwayi l'ọgu bụ ome iphe vudo nhamunha l'ifu Nchileke. ⁸ Ayi anọduje ekoshikwaphu l'ayi ejeru Nchileke ozi teke aakwabę ayi ugvu mę teke eephu ayi iphu; l'ekoshi iya teke eekfubyishi ayi ekfubyishi; l'ekoshikwa iya phụ teke eekfu l'ayi eme ọhuma. O nweru ndu eme ayi l'ayi -bụ ndu ẹjo-ire; nweru ndu kweru l'ayi bụ ndu ire-lanụ. ⁹ O nweru ndu sụru l'ẹphe ta madụ iphe ayi arị l'obu; yo nwekwaruru ndu ọphu maru iphe ayi arị. Ayi anọduje anwuhu anwuhu; ọbe unu elewaa l'ayi nọlee ndzụ. E chijekpoo ayi iphe nshinu; ọbu lę Nchileke t'ekwejedu t'e chigbua ayi echigbu. ¹⁰ E mejekpoo t'aphụ ji ayi obu; obenu l'ẹ to nwedu teke ẹhu t'anọduje atsọ ayi. Ayi bụ ndu ụkpa; ọbu l'ayi emejelee igweligwe ndu ọdo; ẹphe enweru iphe. Ọduje l'ẹ tọ dudu iphe ayi nweru; ọbu lę tọ dukwanu iphe ayi ẹ-te nwedu.

¹¹ Unubę ndu ọnya ayi phę lę Kórintu; ayi kfujaakwaru unu iphemiphe ọbule ekfuja; bya eyeru unu obu yeshiaru iya unu ike. ¹² Ayi ta kpọ-chikwaru unu obu; ọ kwa unubędua gbe kpọ-chiaru ayi obu. ¹³ Nta-a bę mu ekfukwaru unu okfu, nna ekfujeru unwu iya; sụ: t'unu yeru ayi obu yeshiaru iya ayi ike ẹge ono, ayi yeru unu obu yeshiaru iya unu ike ono.

Ozelarụ iphe, dụ Nchileke ẹji

¹⁴ Unu lę ndu ẹ-te kwedu kę Nchileke ba atugbabejekwa. Mbụ; ?nanụ ẹge ndu doberu ẹka ndoo; ẹphe lę ndu ẹjo iphe e-shi buru ẹhu? ?Nanụ ẹge iphoro yele ọchi e-shi buru nanụ? ¹⁵ Kuráyisutu yele Obutuswe ta agbakwa mgba chĩa idzu; mee iphe lanụ. Ọo ya bụ; ? bụhunu ngunu bę onye kweru kę Nchileke yele onye ẹ-te kwedu kę Nchileke gba mgba? ¹⁶ ?Nanụ ẹge ee-shi wota eze-ulo Nchileke ye l'ulo nte dogbabe l'ẹkalanu? Ọ kwa ayi bụ eze-ulo Nchileke; mbụ Nchileke ọphu nọ ndzụ. Lę Nchileke kfukwaru iya l'onwiya; sụ:

“Ya e-buru eburu l'ime ẹphe;
tsoru ẹphe eje ẹke ẹphe eje.
Ya a-buru Nchileke ẹphe;
ẹphebedua aburu ndibe iya.”

¹⁷ Ọo ya meru iphe Nchileke kfukwaruphu; sụ:

“Unu ọfuta onwunu l'ẹke
ẹphe nọ; bya anọdu iche.
Unu be ebyijekwa ẹka
l'iphe e merushiru emerushi
k'ọphu ya a-nataru unu;

¹⁸ unu aburu unwu iya:
ndu k'unwoke; mę ndu k'unwanyi.
Yebedua aburu nna unu.
Ono iphe Nnajiufu, bụ
Ọkaribe-Kakọta-Ike ekfu ndono.”

7

¹ Ndu mu; keshinu Nchileke kweru ayi ụkwa iphe, dụ ẹge-a; bụkwa t'ayi safukota onwayi iphe bụ iphe emeruje ugwehu mę obu madzụ.

Unu t'ayi tsuje Nchileke egvu. Unu t'ayi kebe ẹhu dobeje onwayi iche; bũru kẹ Nchileke ọkpobe abũbu; meje iphe ọ sũru t'ayi me.

Ẹhu-otso ẹna kẹ Pọlu

² Unu gudenu obu iphoro mee t'ayi maru l'ayi nõkwadua unu l'obu. Ẹ to nwekwa l'unu ha, onye ayi meswewaru; tọ dũ onye ayi dephuru; ọphu ọ dukwa unu onye ayi gudeje ugho mee iphe ẹ-te vudodu nhamunha. ³ Iphe-a, mu ekfu-wa ta bukwa lẹ mu aturushi unu aturushi; keshinu mu kfuhawaru unu l'unu nõkwa ayi l'obu nshinu. Ayi l'unu bukwa nanu: ?mẹ ayi nõ ndzũ-o; ?mẹ ayi nwuhuru anwuhu-o. ⁴ Mu ta atsujekwa egvu okfuru unu okfu l'ifu. Mu egudeje unu asa nsasa. Ayi nõ l'iphe-ẹhuka; ọle unu aduje mu ike. Mbũ l'ọobuje; mu nyata unu; ẹhu atsọo mu ẹna nshinu.

⁵ Lẹ teke ayi bataru Masedóniya bẹ ẹhu te gvuhekwaru ayi egvuru. Aakpaphelep̄hu ayi ẹhu ẹhu l'ekemeke ọbule. Iphe bũ ẹkemeke ọbule abũlerup̄hu okfu okfu; ayi awap̄helep̄hu obu. ⁶ Obenu lẹ Nchileke ono, bũ onye aduje onye ap̄hũ tsuru ono ike bẹ gude-wa abyabya, Táiyit̄osu byaru gude d̄ua ayi ike. ⁷ Ẹ tọ bũlekwaa abyabya iya nk̄inyi iya. Ẹge ọ k̄oru ayi l'ẹge unu gude d̄ua ya ike; yik̄wap̄hu l'iphe d̄uru ayi b̄edua ike. O kfuru ayi l'ọogushi unu ike tẹ mu l'unu phũ; l'unu kwaru izimana ọkpobe akwakwa l'iphe unu meru; ọdo abũru l'unu agbaj̄eru mu ọdzori nshinu. Onanu bẹ mekpooru t'ẹhu kafuk̄poo mu r̄u ọtso ẹna nta-a.

⁸ Lẹ to nwekwa m'o meru t'ap̄hũ ji unu obu mbũ ẹkwo-oz̄i-wa, mu deru-wa; mu ta atakwa onwomu ọta lẹ mu deru iya. Teke mu ga ata onwomu ọta kwa teke mu phũru lẹ mu gude iya mee t'ap̄hũ ji unu obu; m'o -ruhuru; ọ bũlerup̄hu kẹ nwa teke ono. ⁹ Obenu lẹ nta-a bẹ ẹhu atsok̄wa mu ẹna. Ẹhu-otso-ẹna mu ta bukwa l'ọo lẹ mu meru; unu agũ ap̄hũ. Ẹhu-otso-ẹna mu bukwa l'ap̄hũ ono mewaru; unu ataa onwunu ọta iphe d̄u ẹji, unu meru. Egbe ap̄hũ onanu bẹ bukwa ap̄hũ ọphu meru t'unu mee iphe d̄u Nchileke mma. Ọo ya bũ l'ẹ to nwedu iphe ayi mekataru unu. ¹⁰ L'ọ -bũru l'a taru madzũ ọta; ọta ono -mee onye ono; yo gude nggumaphu iya mee iphe d̄u Nchileke mma; bẹ ap̄hũ e-me t'onye ono taa onwiya ọta iphe d̄u ẹji, o meru; ghaa umere lakfuta Nchileke. Onye ono ta akwah̄edu izimana lẹ ya taru onwiya ọta iphe d̄u ẹji iya. E shi ẹge ono; Nchileke adz̄ota onye ono. Obekwanu; ọ -bũru lẹ madzũ b'a taru ọta; yọ gũlahaa ap̄hũ; ẹhu eghulaha ya eghughu; onye ono e-shikwa ẹge ono laa l'iyi. ¹¹ Unu lewaru iphe ọgu ap̄hũ ono, d̄u Nchileke mma ono meru. Unu lewaru ẹge unu yetaberu ẹhu l'ome t'a maru l'unu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke. Unu lewaru ẹge iphe meru nũ nwũ-beru unu ọku l'ẹhu. Unu lewaru ẹge unu atsũ-be egvu iphe e-me nũ. Unu lewaru ẹge ọogu-be unu agũgu t'unu phũ mu. Unu lewaru ẹge oolube unu l'obu t'unu gbaaru mu ọdzori. Unu lewaru ẹge ọ d̄u-be unu t'unu h̄ua onye ono, mesweru nũ ono áh̄h̄h̄! L'ime iphe ono l'ọ ha bẹ unu koshiru l'ẹ to nwedu ẹke o teru unu.

¹² Ọo ya bũ l'edede, mu deru ẹkwo ono ta bukwa l'okfu ẹka onye ọphu mesweru nũ; t̄o bũ l'okfu ẹka onye ọphu e mesweru emeswe. Iphe mu deturu iya bukwa t'o mee t'unu maru ẹge unu a-gbaberu ayi ọdzori l'ifu Nchileke. ¹³ Ọo ya bũ l'ọodu ayi ike.

A -gũfukpooru ike ọphu unu d̄uru ayi; ẹhu kafuk̄pokwaaru ayi lẹ Táiyit̄osu ọtso ẹna l'unu tũko l'unu ha mee ya; ẹhu egvuru iya egvuru.

14 Lẹ mu tũkwaru Táyitọsu ọnu unu; gude unu saa nsasa. E megee; yọ bũleruphu ẹge ono, mu kfulu ono bũ ẹge ọ dũ; unu te mechí mu ifu. Ẹ tọ dũdu teke ayi te kfuluru unu oswi-okfu. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ iphe ayi tũko kfulokotaru Táyitọsu k'ẹhu unu bũ oswi-okfu. 15 Ọ bũ iya kparu iphe n-yemobu iya l'ẹke unu nọ akabajẹeru oshihu ike teke ọ nyataru ẹge unu l'unu ha atũkoje eme iphe mu sũru t'unu mee; mẹ ẹge unu gude ọtsu-egvu; mẹ ẹhu-anmanma nata iya. 16 Nta-a bẹ ẹhu atsokpoo mu ẹna atsoshi mu iya ike lẹ mu gude ire unu ẹka ọgbodo egude l'iphemiphe ọbule.

8

Onu iphe kẹ ndu kẹ Kuráyisutu

1 Iphe ayi eme t'unu maru; unwunna mu; bũ k'eze-iphe-ọma, Nchileke meshiru lẹ chọchi, nọgbaa lẹ Masedóniya. 2 L'eze iphe-ẹhuka, dakfutaru ẹphe kwatakwa; data ẹphe ọkpobe adata. Obenu l'ẹhu tsọru ẹphe ẹna tsoshia ya ẹphe ike; k'ọphu ẹphe járù ẹka àjàjà; jagharu iya ẹka; nũ Nchileke iphe; l'ẹke ẹphe gbe akpakwa ọkpa akpashi iya ike. 3 Ẹge mu e-kfubele iya phũ bũ l'ẹphe nũru ẹge ẹka ẹphe beru; mbũ; gbe nũanu nũghata ẹge ono. Ẹphe tũkpooru obu ẹphe ama 4 arọ ayi arọshi ayi ike t'ayi kweru t'ẹphe lẹ ndu kẹ Kuráyisutu ọdo gbaru mgba nũje iphe t'e gude gbataru ndu kẹ Nchileke, nọ lẹ Jerúsalemu. 5 Ẹphe meberu iphe ono ẹge ayi ẹ-ta riyubua l'egomunggo. Ẹphe vuoduru ọzo gbeshi bya eworu onwẹphe ye Nnajiufu l'ẹka; bẹ ẹphe bya egbeshi; wokwaruphu onwẹphe ye ayi l'ẹka, bũkwanu iya bũ ẹge ọ dũ Nchileke mma. 6 Ọo ya kparu iphe ayi rọru Táyitọsu, bũ iya gbuberu ishi oje ozi ono; t'o mekpelekwaphu iphe oome; t'o yekwaru unu ẹka t'unu jefu ozi ono, unu eje ono l'ishi; mbũ ozi ono, unu eje k'iphe-ọma ono. 7 Iphe, bũ iphe unu nweru enweru bẹ unu nwekwaru nwegharu iya ẹka: ekwekwe bẹ unu kweru kwegharu iya ẹka; okfu Nchileke bẹ unu ekfu ekfugharu iya ẹka; maru kẹ Nchileke magharu iya ẹka; bya ekebe ẹhu eye ẹka; bya eyekwaruphu ayi obu yeshia ya ike. Ọo ya bũ; unu nũkwaphu nũgharu iya ẹka t'e gude eje ozi ono, eeje k'iphe-ọma ono.

8 Iphe mu ekfu ta bũkwa l'ọ bũ atũkfube bẹ mu atũkfube iya unu. Iphe mu eme bũ tẹ mu koshi unu ẹge ọogu-be ndu ọdo ẹgu t'ẹphe yeta ẹka; shikwanu ẹge ono mee unu t'unu koshi l'obu ọphu unu yeru bũa ọgbodo eyeye bẹ unu yeru iya. 9 Okfu l'unubẹdua makwaru a eze-iphe-ọma, Nnajiufu ayi Jisọsu Kuráyisutu meru: l'a makwaru-a lẹ Kuráyisutu nweru iphe nshinu; ọbu l'o woleru-a onwiya mee onye ọkpa l'okfu ẹhu unu. Iphe o meru iya abũru k'ọphu oo-shita l'ọburu onye ọkpa ono; mee t'unu nweru iphe nshinu.

10 Onu, mu eye l'okfu ono bũ l'ọ karu unu mma nta-a t'unu mefufu iphe ono, unu wataru akaphu a ono l'ishi; l'ẹ tọ bũlekwaa l'ọo unubẹdua vu ọzo chĩa idzu iya; ọ kwaphu unubẹdua vu ọzo wata iya ememe. 11 Unu kebekwa ẹhu gudekpele iya phũ ẹge ono gbururu jeye teke unu e-meebe iya. Ọ kwaphu ẹge ọ phũru unu aphũphu l'ẹhu teke unu wataru iya ememe; bũ ẹge emefufu iya a-nọdu aphũ unu l'ẹhu. T'iphe unu gude eme iya bũlekwaruphu ẹge ẹka beru unu. 12 Lẹ teke bũ l'ọogu ngu agugu ọnu Nchileke iphe bẹ Nchileke a-natakwa iphe i

nuru iya ogbodo anata. Nchileke átùjé iphe onyemonye obule nuru iya l'ège éka beru onye obu. È too tũkwa iya l'ège onye ono è-te nweđu.

¹³ Iphe mu ekfu ta bukwa l'ọo tẹ mu pata ivu ndu ọdo bo unu t'unu vuru; ephebedua evuru lẹ nphe. ¹⁴ Obenu lẹ keshinu ophu unu ka ndu onanu onwe iphe kẹ nwa nta-a; kwa iphe, ka mma; bụ t'unu gbataru ephe lẹ mkpa, kparu ephe. Teke mkpa kpakwanuru unu; ephebedua -nweru nshinu; ephe agbataru unu. Ọo ya bụ l'ẹka-utara akwọo ẹka-ibyita; ẹka-ibyita akwọo ẹka-utara l'ẹnya-nhamunha. ¹⁵ Yọ bụru iya bụ iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke; sụ:

“Lẹ onye kpotaru nshinu;
te kpoghatadu;
ophu onye kpotaru nwanshi;
'ekpopetakwanu.”

Táyitọsu; mẹ ndu yẹe iya yi

¹⁶ Ayi ekele Nchileke ekele; okfu l'ọ kwaphu ẹge ono, oophu ayi l'obu t'ayi yeru unu ẹka ono; bụ ẹge oophukwaphu Táyitọsu. ¹⁷ È tọ bụlekwa l'ọ nataru aroro, ayi roru iya nkinyi iya; oophukwa iya phu l'ẹhu oye ẹka nshinu, meru iphe o bụ iya chileruphu obu iya; lẹ ya a-byakfuta unu. ¹⁸ Ayi eyeru iya nwanna ayi nwoke tẹ yele iya yiru. Nwanna ayi nwoke ono bụ onye aakfubekpoo oswa akwabẹ ugvu l'iphe bụ chọchi lẹ chọchi ha. Yọ bụru ẹge o gudekwanu ezi ozi-oma ono kparu iya. ¹⁹ A -gufukpooru onanu; o bụ chọchi lẹ chọchi ha fọtaru iya; woru iya ye sụ t'o tsoje ayi je ozi ono, ayi gude agbataru ununna ayi ono. Ayi egude ozi ono akwabẹ Nnajiufu ugvu; gudekwa iya phu ekoshi l'ọ dụ ayi t'ayi yeta ẹka.

²⁰ Ayi tọkwaru nwẹhu zia obu l'alị; k'ophu ẹ too nweđu ẹke aa-ta ayi uta ẹge ayi gude eme k'iphe-oma ono, nyiberu anyibẹ, e yeru ayi l'ẹka ono. ²¹ L'iphe ayi tũberu k'ememe bukwa t'ayi mejee iphe dụ ugvu l'ẹnya: ẹ tọ bụlekwa ophu dụ ugvu l'ẹnya Nnajiufu bẹ ayi emeje nkinyi iya; o kwa t'ọ bukwaruphu iphe dụ ugvu l'ẹnya ndiphe.

²² Tẹmanu bẹ ayi eyekwaphu nwanna ayi ọdo t'ephe l'iya yiru bya. Nwanna ayi onanu bẹ ayi adajekwa tekenteke; maru l'iphe agụ iya nụ bụlephu ẹge ya e-me eye ẹka. Nta-a b'ọ kafukpoo ya rụ ovu l'ẹhu tẹ ya yeru unu ẹka; okfu l'o gude ire unu ẹka kẹ ba ma g'ee-me iya. ²³ A bya lẹ Táyitọsu bẹ mu sụru l'ọo ya bụ mu onye ẹbo, bụ iya bụ onye mu l'iya tũko eje ozi-oma ono; gude eyeru unu ẹka-wa. Ununna ayi ophunanu, ephe l'iya yi phu; bukwanu ephe bụ ndu ophu nọ-chiru ẹnya chọchi lẹ chọchi ha; bukwaruphu ephe akwabẹ Kuráiyisutu ugvu. ²⁴ Unu koshikwa ephe l'unu yeru ephe obu ọkpobe eyeye; k'ophu iphe, bụ chọchi lẹ chọchi ha a-makwanu lẹ nsasa, ayi egudeje unu asa bẹ bụ-a l'oruberu iya.

9

Ome iphe-oma

¹ Mu te ejeheduru oderu unu ekwo k'iche k'iphe unu a-nụ ndu kẹ Nchileke ophu nọ lẹ Jerúsalemu. ² L'o doru mu-a ẹnya l'ogoga unu agugu t'unu yeta ẹka. Mu gude-wa unu asa nsasa l'ifu ndu Masedóniya. Mu sụru ephe l'unubẹ ununna ayi lẹ Akáya

kwakòbewartu k'oye ẹka keshinu akaphu-a. Aphupu ono, oophu unu l'ehu t'unu yeta ẹka ono be phoduru m'o kpalikota ephedua l'ephe ha t'ephe yeta ẹka. ³ Iphe kparu iphe mu suru t'unwunna-wa bya bu te nsasa ono, ayi egudeje unu asa ono ba buru iphe mmakanu. O buchia t'o du ege ono, mu kfuru ono: l'unu kwakòbewartu k'oyeta ẹka. ⁴ Odumeka; o -buru le mu le ndu Masedonia haru yiru bya bya aphua l'e to dudu ege unu kwakoberu; o kwa iya bu l'iphere aburu nk'ayi; okfu le mu suwaru l'unu kwakobewartu ohuma; ?bu onye ejeru okfu k'iphere nk'unu. ⁵ Oo ya kparu iphe mu suru l'o du mma t'unwunna-wa vuru mu uzo byaodu nk'unu; bya evuru uzo kwakobe iphe ono, unu kweru ukwa anunu ono. Oo ya bu t'a maru l'unu gude obu unu l'o ha anu iya; l'e ta tukfubedu iya unu atukfube.

Ome o-me-l'uko

⁶ Iphe unu a-nyatajelephu ndo-o: Bu l'onye meberu iphe, ha nwanshi l'ali akpatajekwaphu iphe, ha nwanshi. Onye mebekwanuru iphe, ha nshinu akpatajekwanu iphe, ha nshinu. ⁷ T'onyenonu nulephu l'ege o chiru l'obu iya. Te b'o dukwa onye a-nu ophu bu: o -nutsule iya phu; yo gbe bya atalahaa onwiya uta. Ophu t'e b'o dukwa onye anodu anu iya: l'o bu utu, ya tufutaje. L'o kwa onye gude ehu-otso-ena nu be Nchileke eyejeru obu. ⁸ Unu makwaru l'oo Nchileke adu ike meeru unu iphe-oma megharu iya ẹka; mbu k'ophu unu enwekotajeru iphe bu iphe mkpa iya duru unu; unu abyakwaphu bya enweru iphe nwegharu iya ẹka; k'ophu unu e-gude iya eme iphe, bu iphe-oma. ⁹ Oo ya bu iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke; su:

"L'oojaje ẹka ajaja nu ndu ukpa iphe;

Iphe-oma nk'iya aburu 'agvugvu."

¹⁰ O bu Nchileke, bu iya anuje onye ako iphe l'ali iphe oomebeje iya; nukwa iya phu nri, oorije be bukwaphu onye a-nu unu iphe mkpa iya duru unu, unu e-mebe. O bu iya bu onye e-me t'iphe unu meberu l'ali mehu; k'ophu unu a-kafua enwenwe; gude iya kafuaru ome iphe-oma ono, unu eme ono. ¹¹ Oo-me unu t'unu nweru iphe okpobe enweru. Unu eshi iya l'eme iphe-oma tekenteke; k'ophu aa-du l'igwe l'ekele Nchileke ekele k'iphe-oma ono, unu shi ayi l'eka meeru epho ono. ¹² L'ozu-wa, unu eje-wa ta bulekwa mkpa ke ndu ke Nchileke b'oome nkinyi iya; oomefukwaaphu t'a du l'igwe ekele Nchileke ekele; ekelegharu iya ẹka. ¹³ O kwa iphe ono, unu eme ono e-koshi egbe ndu unu bu. Oo ya bu; a du l'igwe jaa Nchileke ajaja. Ishi iya bu l'e to bulekwa t'unu gude iphe ono, unu meru ono koshi l'unu kwetawaru k'ozi-oma Kurayisutu ono; unu ekoshikwaphu l'unu emeje iphe ozi-oma ono kfuru. Mbu iya bu l'unu ajaje ẹka okpobe ajaja mee iphe-oma ege ẹka beru unu; unu eshi ege ono; unu l'ephebedua agbaru mgbu l'iphe unu nweru enweru. ¹⁴ Oo ya bu l'ephe e-gude obu epho ekfu anu Nchileke l'okfu ehu unu; yoo gu epho agugu t'unu l'ephe phu; okfu l'eze-iphe-oma ke Nchileke nyiberu anyibe l'ehu unu. ¹⁵ Unu t'ayi kejeje Nchileke ekele ke iphe-oma iya; mbu iphe-oma ono, etu iya e-ta dudu ono.

10

Polu agbaru ozi iya odzori

¹ Nta-a bukwa mubẹ Pọlu gẹdegede arọ unu aroro owaa. A sọru l'oo buje: mu -nođu unu l'ifu; mu atsọ egvu ẹge mu e-me kfuru unu okfu. Mu -nođulephu ote-ẹnya; ike okfu adu mu. Mu gude odoo; gudekwaphu obu-oma ke Kuráyisutu arọ unu aroro sọ: ² Unu be emekwa tẹ mu gude olu-ike kfulaaharu unu okfu teke mu byaru. L'ẹ ta atukwa iya ẹgo ke wo: ?a maru mu e-kfuru ndu ono, sọru l'ayi emephelephu ẹhu ayi ẹhu ayi ono okfu ike. ³ A makwaru-a l'ayi bu lẹ mgboko-a; obu l'ayi ta alukwa ogu ẹge ndu mgboko alu. ⁴ Ngwa-ogu, ayi gude alu ogu nk'ayi ta bukwa ngwa-ogu ke ndu mgboko-a. O bu ngwa-ogu, shi l'ẹka Nchileke; bya abukwaruphu ngwa-ogu ophu shihuru ẹjo ike. O bu ngwa-ogu ophu e gude emebyi iphe bu ẹke ohogu Nchileke domiru obu agburu-ẹhu iya. Oo ya be ayi gude emebyi ntutego, ẹ-te nwedu ishi. ⁵ Buru iya be ayi gude emebyishi ke oku onwonye ono, e gude atọ-chishi ọzo t'ẹ b'a ma Nchileke ono. Iphe bu oriri, madzu arị ariri be ayi aluje; mee ya t'ọ du ẹge Kuráyisutu sọru t'ọ du. ⁶ Nta-a be ayi kwabekwaru akwabẹ ohu iphe, bu ndu, bu anu-le-nchi ahuhu; me unu -wata ome iphe, a sọru t'unu meje.

⁷ Iphe unu l'iya eme kwa l'unu t'eleghedu ẹnya l'iphe eleghe. O -buru lo nweru unu onye arị l'oo yebedu nwenkinyi iya bu ke Kuráyisutu; t'onye ono ri-phukwa oriri azu; maru l'ọ bu ẹge ya bu ke Kuráyisutu bu ẹge ayibedua bu iya. ⁸ L'ophu unu e-bebekpo maru bu l'ẹ tọ dukwa mu iphere; m'o -ruhuru; mu kfube oswa gudenuka ike ono, Nnajiufu yeru ayi l'ẹka ono asa nsasa. Iphe ono b'o yekwaru ayi l'ẹka t'ayi gude melia unu emeli. E tọ nukwa iya ayi t'ọ buru iphe ayi e-gude mebyia unu emebyi. ⁹ Oo ya bu iphe mu ekfu sọ t'unu ba arikwa lẹ mu gude ekwo-ozu mu eme tẹ mu yee unu egvu. ¹⁰ O nwekwaru onye gbe sọ: "L'ekwo-ozu, Pọlu ede adanukajekwa kpa kpa; buru okfu, eru madzu l'ẹhu. Teke ayi l'iya nolephu l'ifu l'ifu ẹge-a; yo gbe buru tsutokongu; okfu iya tee nwehe iphe oo-bu." ¹¹ T'o dokwaa egbe onye ono ẹnya l'ọ kwa iphe mu deru l'ekwo-ozu teke mu l'unu ta nođu; bu iphe mu e-me l'ẹka teke mu l'unu nolephu.

¹² Ophu ayi ẹ-ta atudu ama ememe bu t'ayi wota onwayi je agukobe lẹ ndu ono, anoduje atu onu onwephe ono. Odo bu t'ayi je osu l'ayi l'ẹphe atu. O bu ẹphebedua eme eswe; ẹphebedua egudeje ibe ẹphe atu onwephe; gude ibe ẹphe eleta ẹge ẹphe ha. ¹³ Obenu l'ayibedua t'atujedu onu onwayi tughata iya ẹge Nchileke tu-buru; sọ t'ayi rua. Ayi atu-bejelephu onu onwayi l'ẹge gbaru ozi, Nchileke doberu ayi t'ayi jee. Ozi ono be ophu ayi eje l'ẹke unu no tukokwa yiru. ¹⁴ Ayi ta atukwa onu iphe ayi meru tugharu iya ẹka; keshinu ayi gudewa ozi-oma Kuráyisutu ono rutsuwa ẹke unu no gẹdegede; yo buru ayi bu ndu vu ọzo gude ozi-oma ono byakfuta unu. ¹⁵ Oo ya bu l'ayibedua t'atujedu onu onwayi tughata iya ẹge Nchileke tu-buru; sọ t'ayi rua. Ayi te egudejekwa ozi, ndu odo jeru; asa nsasa. Iphe ayi gbe ele ẹnya iya; bu t'ọ buru l'unu a-ka okweshi ekwekwe ike eje; ayi akafuuru oje ozi, ha nshinu l'ẹke unu no; ke l'ayi anodujelephu eme iya ẹge Nchileke sọru t'ayi merua ya. ¹⁶ Oo ya bu k'ophu ayi e-zi ozi-oma ono ziswetatsua ya mkpukpu unu; zikwaru iya ru kwaseru. Oo ya bu t'ayi ba anodujekwa nu asa nsasa ozi, onye odo jehawaru l'ẹka iya nk'iya.

¹⁷ Ekwo okfu Nchileke sukwaru: "T'onye asa nsasa; gudejekwa iphe Nnajiufu meru l'asa iya." ¹⁸ L'ẹ tọ bukwa onye atu onu onwayi be

aagùbeje iphe. Onye aagùbeje iphe bụkwa onye Nnajiufu atụ ọnu iya.

11

*Ndu, e-ta bụdu ọkpobe
ndu ishi-ozì*

¹ Byiko; unu byibekwa ẹka l'ọkpoma tẹ mu kabẹkpo kfuwa l'ọ bụ onye egomunggo swehuru. Mu makwaru-a l'unu a-taru mu-a nshi. ² Lẹ mu ekoḡwaru unu okopho l'ọ bụ ẹge-a, Nchileke ekoje-wa. Ishi iya aburu l'unu dū mu l'ọ bụ nwamgbọko, nwoke ta chikahubua ọkpa; mbụ nwamgbọko, doberu onwiya ọgà; mbụ nwamgbọko, mu doberu kẹ oke nji; mbụkwa k'oke iya onye lanụ kpekpekpe, bụ iya bụ Kuráyisutu. ³ Obenu lẹ mu anọduje atsụ egvu: ?mẹ t'a gbaghashidua nū unu obu; merushia uche unu; ụkfu, unu kwẹru lẹ Kuráyisutu e-ria mpere. Ọ kwa ẹge ono; bẹ agwọ meru; gude ẹregede duphua Ívu. ⁴ Ishi iya aburu l'unu egudeje ẹhu-ọtso-ẹna kwe k'onye byaru bya awataru unu okfuru kẹ Jisọsu ọdo, ẹ-ta bụdu ọphu ayi kfuru unu okfu iya; unu ekwekwaphu nata ume ọdo, dū iche l'ọphu unu natahawaru; bya ekweta ozi-oma ọdo, dū iche l'ọphu unu kwetahawaru.

⁵ L'iphe mu arikwa bụ l'ẹ tọ bụkwa mbẹdua bẹ ẹnya mu gbe bya aka alala ma lẹ ndu ono, ezi unu ozi-oma ono, etu onwẹphe ọ-ka-l'ike pẹ ono. ⁶ Ọ -buru lẹ mu ta madụ ẹge eekfufe okfu; mu amaru nū Nchileke ọkpobe amaru. Ayi shiwa l'uzo, dū iche iche koshi iya unu.

⁷ ?O gbe buru iphe dū ẹji bẹ mu meru lẹ mu wozitaru onwomu ali ẹge ee-shi tẹ Nchileke wolía unu eli; l'ẹ b'o nwe iphe mu sūru t'unu kfuwa mu l'ozì-oma Nchileke, mu byaru bya ezia unu. Ono; ?o gbe buru iphe dū ẹji; mu emee ya tọo? ⁸ Teke mu jeru ozi lẹ ndu-unu; bụkwa chọchi ọdo shi akfufe mu ụgwọ. O gbe dukwa lẹ mu shi ana ẹphe nfu ẹge ee-shi tẹ mu yeru unu ẹka. ⁹ Ẹ tọ dukwa unu, onye mu kfuchijeru nchì t'o yeru mu ẹka mẹ mkpa -byaru mu teke ono, mu nọ l'ibiyi nk'unu ono. Ishi iya aburu l'unwunna ayi ndu ọphu shi Masedóniya wotakotaru mu iphe bụ iphe mkpa iya kparu mu. Ọ kwa ẹge mu te shidu buru ivu ẹra nọduru unu teke ono bụ ẹge mu ta abudu iya lẹ mgbẹ l'ifu. ¹⁰ Mu gude ọkpobe oswi-okfu kẹ Kuráyisutu, nọ mu l'ẹhu ekwe ụkwa l'ẹ to nwekwa madzụ nwigbaleke-oma, a muru l'ali Akáya, ha k'ome tẹ nsasa-wa, mu asa-wa buru iphe mmakanu. ¹¹ ?Nanu ẹge e meru bẹ mu yederu ọnu ẹge ono? ?O bụ lẹ mu te yeduru unu obu tọo? A-o! Ọ kwaphu Nchileke maru lẹ mu yeru-a unu obu.

¹² Mu ta ahakwa ome iphe mu gude l'ẹka eme nta-a. Ọo ya bụ k'ọphu mu e-mekwanu ndu ozi ọphunanu t'ẹ b'o nwehe ẹke ẹphe a-gbabe ọkpa eku onwẹphe ekuku; sū l'ọ bụkwaphu ẹge ayi ese akanya ozi-oma bụ ẹge ẹphe ese iya. ¹³ ?Unu ta madụ lẹ ndu onanu ta kfubedu ọswa buru ọkpobe ndu ishi-ozì Kuráyisutu? Ẹphe bụ ndu gude ụgho ẹje ozi. Ẹphe ewojeru onwẹphe mee t'a sūje l'ẹphe bụ ọkpobe ndu ishi-ozì Kuráyisutu. ¹⁴ Ẹ tọ bụhedu iphe dukwadu biribiri; keshinu Sétanu ewojeruru onwiya mee t'e tubesu lẹ ya bụ ojozi, Nchileke yeru t'o shi l'ọcha-vii l'imigwe bya. ¹⁵ Ọo ya bụ l'ẹ tọ bụhedu iphe dū biribiri lẹ ndu ejeru Sétanu ozi woru onwẹphe mee t'e tubesu l'ẹphe bụ ndu ejeru Nchileke ozi. Teke o ruru mbọku ikperazụ bẹ Nchileke a-gwa ẹphe ọchi iphe ẹphe meru.

Iphe-ehuka, Polu eje

¹⁶ Tẹ mu lakpookwaaru azụ l'okfu ivuzọ: t'ẹ b'ọ dukwa onye a-rije l'ọ egomunggo swehuru mu. Ọ -bụru l'unu ari l'ọ egomunggo bẹ swehuru mu nụ; unu hakpookwaru tẹ mu kfunyafua l'ọ bụ onye egomunggo swehuru; k'ọphu mu a-kabẹ saa nwa nsasa. ¹⁷ Obenu l'iphe-a, mu ekfu nta-a bẹ mu makwaru-a l'ẹ tọ bụdu Nnajiufu sūru tẹ mu kfua ya. Mu -salahaa nsasa bẹ mu asakwa iya l'ọ bụ onye egomunggo swehuru. ¹⁸ Obenu lẹ keshinu ndiphe egudeje iphe kẹ mgboko-a asa nsasa bẹ mbẹdua a-sakwaphu nsasa nke mu. ¹⁹ ?Tọ bụhedu okfu l'unu manukaru iphe kparu iphe unu egudeje ẹhu-otso-ena haa ndu egomunggo swehuru t'unu l'ephẹ nọdu. ²⁰ Unu atajelee nshi nọ-kirishia; teke a nọnyaaru; onye lanu abya eworu unu mee nwohu iya; onye ọdo abya anọdu; tuko iphe unu nweru riebe; onye ọdo abya erigota unu ẹjo erigota; onye ọdo abya anwupelaha unu ẹnya; onye ophu abya echia unu ẹka l'ishi-nchị. ²¹ Ha! O gbe dukwa mu iphere ekfufu; lẹ mbẹdua te nwekwa teke mu a-dụ ike ome unu egbe iphe dụ ẹge ono.

Obenu l'agha: ọwaa, mu abya ekfufu-wa bukwa okfu, dụ l'ọ bụ kẹ onye egomunggo swehuru. E -kfudekpoo ya ekfufu; mu asu l'iphe bụ iphe ndu ọdo tūru ama gude asa nsasa bẹ mbẹdua gudekwaphu asa nsasa nke mu. ²² Ọ -bụru lẹ ndu ono bụ ndu Hibururu; gberegbede: mbẹdua bukwapu onye Hibururu. Teke bụ l'ephẹ bụ unwu Ízurelu; gberegbede: mbẹdua bukwapu onye Ízurelu. Teke bụ l'ephẹ shi l'eri Ébirihamu; mbẹdua shikwapu l'eri Ébirihamu. ²³ ?Ephẹ bụ ndu ejeru Kuráýisutu ozi tọ? ?Bụ onanu bẹ mu te gbe kadu ephẹ abubu? Nta-a bẹ mu ekfukpookwa l'ọ bụ onye ọgvu guderu. Mu kakwa iya ephẹ abubu; ẹge-a, mu gbe ka ephẹ oje ozi Kuráýisutu-wa; bya aka ephẹ oje mkporo njeto; a kakwa mu phu ochi iphe nchito. Ophu tọ dukwa teke mu e-te bugejeduru ebugeru l'onu anwuhu l'okfu ozi ono. ²⁴ Ugbo ise bẹ ndu Ju chiwaru mu ukporo onu echachi l'onu echachi iri-ẹ-tete ephẹ ono. ²⁵ Ndu kẹ Rómu abya echiwa mu iphe ugbo ẹto; a kpawa mkpuma tūa mu tugbuphadowa mu-a ndzū nwanshị ugbo lanu. Ugbo ẹto; bẹ mu nọwa l'ugbo-mini; yo kpua. Yo nweru ophu mu nọru ujiku ophu: eswe l'enyashi lẹ mini. ²⁶ L'igweligwe ije ono, mu jearu ono bẹ mu lọwaru ishi mu alọlọ l'utso, gbaru nụ; lọ ishi mu alọlọ l'ẹka ndu abali-d'egvu; mẹ l'ẹka ndu Ju ibe mu; mẹ l'ẹka ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju. Mu ejewa iphe mini pharu mu l'eze l'obodo; mẹ l'echi-egu; mẹ l'echi eze ẹnimu; mẹ l'ẹka ndu ẹ-ta bụdu ọkpobe ndu kẹ Kuráýisutu. ²⁷ Mu jearu ozi, dụ ehuka gbuta ephuru phee. Ugbo olemole; bẹ mu jearu iphe mu te dobedu ishi l'oshi. Egu gūwaru mu; ẹkpiri akpo-wa mu nkū. Mu jearu ophu mu zeru egu; nọo l'oyi; mu te nwe iphe owe l'ukfu. ²⁸ ?Mu ele ole agụ? Obenu l'ọ nwekpeleruphu iphe anọduje akpo mu mgbenya mboku-mboku. Iphe ono bụ lẹ mu anọdujekpelephu agba mgbamuche iphe bụ chochi kẹ Kuráýisutu l'ephẹ ha. ²⁹ Ọbuje; ike -gvu onye ọdo; yọ bụhukwaruphu mbẹdua b'ọ gvuru. Teke bụ l'ọ nweru onye dalahuru l'ome iphe dụ ẹji; yọ hukwa mu phu oku l'obu.

³⁰ Ọ -bụru lẹ mu safutaje nsasa; iphe mu e-gude asa iya bukwa iphe ekoshi ẹge ike gvū-beru mu. ³¹ Ọ kwa Nchileke, bụ Nna kẹ Nnajiufu ono, bụ Jisosu ono bẹ bụ onye maru l'iphe-a, mu ekfu-wa te nwedu

ophu bu ejo-ire. Tẹ ekele bukwaru nk'iya gbururu jeye lẹ tutu yoyo. ³² Lẹ teke mu nọ lẹ Damásukọsu bẹ gọvano bu iya nọ-chiru ẹnya Arítasu, bu eze ndu ono; woru ndu soja ye t'ẹphe nọchia obu-edukfu ono; k'ophu ee-gude mu. ³³ Tọ dọ iya bu; e woru mu ye l'ime nkata; pyoo mu l'enu ọzo, nọ l'eli upho-mkpuma, e gude kpọ-pheta obodo ono mgburumburu; mu eshi ẹke ono nahu iya; gbalaa.

12

Iphe Nchileke koshiru Pọlu l'àphù

¹ A makwaru l'ẹ to nweđu iphe eerita l'ọsa nsasa; obu lẹ mu safutajekwa iya phù. Nta-a bẹ mu a-wata okfu kẹ ophu àphù; mẹ iphemiphe ọbule, Nnajiufu koshiru mu. ² O nweru nwoke lanu, mu maru, bu onye kẹ Kuráiyisutu, Nchileke dzuchataru; yo jerua imigwe lẹ mkpọ-kfu mkpọ-kfu iya k'ẹto. A nọkwaru afa iri l'eno k'ophu iphe ono meru. Obenu lẹ mu ta mahedu: o -jeru eke ono l'oswiya; tọ phuru iya l'àphù. Ọ buplephu Nchileke nwenkinyi iya maru ẹge ọ muru. ³ Ọ buplephu l'o doru mu ẹnya lẹ nwoke ono bẹ mu maru lẹ Nchileke dzuchataru; worua ya ogbodufu Nchileke. Obenu lẹ mu ta makwa: ọo jeru-a l'onwiya; tọ àphù b'ọ phuru. Ọ kwa Nchileke nwenkinyi iya maru. ⁴ Nwoke ono nọ l'ẹke ono nukota iphe ọ nuru, kpọru madzọ okfu; mbu iphe Nchileke te kwedu tẹ madzọ gude ọnu kfu. ⁵ Ọo ya bu lẹ nwoke ono bẹ mu e-gude asa nsasa. Obenu lẹ mu te egudedu onwomu asa nsasa; gbahalephu lẹ mu asa nsasa l'ike gvuru mu. ⁶ Ndege mu jeru ọsa nsasa k'onwomu; mẹ mu tẹ ga abukwa onye egomunggo swehuru; okfu l'iphe mu gage e-kfu ga abulephu oswi-okfu bẹ mu ga anodu okfu. Obenu lẹ mu te ejedu ọsa nsasa; lẹ teke mu jederu ọsa nsasa b'o nweru ndu a-wata ọri lẹ mu ka nshinu karia iphe ẹphe phuru mu l'ẹhu; mẹ iphe ẹphe nuru, mu kfu.

⁷ Nchileke koshinukaru mu iphe, dugbaa oke biribiri. Ọ bu iya kpataru iphe Nchileke loru iphe ọ loru ye mu l'ẹhu. Iphe ono aburu mgbaji-ogu; kwaa mu l'ẹhu; k'ophu mu te ejedu oku onwomu ekuku. Iphe ono anodu l'ọ bu ọwaa, aa-su l'ọo ojozi Sétanu byaru bya etsua mu iphe; gọ-zita mu tẹ mu be ejeje oku onwomu ekuku k'iphe ono, mu phuru l'ẹnya; bya anu lẹ nchi ono. ⁸ Iphe ono bẹ mu kfuwaru nu Nchileke ugbo ẹto; su iya t'o mee t'iphe ono paru mu haa. ⁹ Iphe Nchileke ekfujeru mu aburu: "T'eze-iphe-oma, ya meru mu dzujeeru mu. Lẹ teke irẹ kẹ yebe Nchileke akajẹ mu nshinu l'ẹhu bu teke ike ta nodu mu." Yo buru iya bu l'ẹhu atsọ mu ẹna lẹ mu gude l'ike ta nodu mu asa nsasa; ẹge ee-shi tẹ ike kẹ Kuráiyisutu ree mu irẹ l'ẹhu. ¹⁰ Ọo ya bẹ mu suru l'ike ono, gvuru mu nu ono bẹ duwa mu mma. Iphe-iphere, eeme mu; mẹ iphe ọtsu-l'ẹhu; mẹ mkpamehu; mẹ iphe-ẹhuka, aanoduje emekota mu l'okfu ẹhu Kuráiyisutu bẹ duwa mu mma. Ọ bu teke ike ta nodu mu; bẹ ike nk'iya akajẹ mu ome irẹ l'ẹhu.

Pọlu agba mgbamuche ndu Kórintu

¹¹ Nta-a bẹ mu meekwaru l'ọ bu onye egomunggo swehuru. Ọle ọ kwa unubedu kparu iya. L'iphe gbaru unu l'ememe bu l'unu ga anodu etu mu ẹpha. L'a makwaru l'ẹ to nweđu iphe mu bu; obu l'ẹ tọ bukwa mu; bẹ ẹnya mu kachia alala l'ẹka ndu ono, ezi unu ozi-oma ono; mbu ndu ono, etu onwephe ọ-ka-l'ike phẹ ono. ¹² Mu taru

nshi meshia iphe-ophulenyà; mē iphe-ophubama, dughbaa biribiri; bya emeshikwaaphu iphe ọ̀do, kporu ọtukota ọ̀nu iya, ekoshi ike Nchileke l'ẹ̀ke unu nọ. Iphe ono abụkotaru iphe mu gude koshi unu lẹ mu bụ oswi onye ishi-ozì Kuráiyisutu. ¹³ ?O nweru ụzọ ọ̀do, mu gbe ka ome chọchi ọ̀do ọ̀huma, mu t'emeduru unu? ?Bụlephu lẹ mu ta sụdu unu t'unu kfuà mu ụgwo? A-oo! Ọwaa kwa ẹ̀ka-l'alì-o; keshinu ono gbe bụwaru ẹ̀ji; mu emee ya unu.

¹⁴ Ọwaa kweekwa ugbo ẹ̀to, mu jikoberu k'ọ̀bya ndu-unu. Mu -bya bẹ mu t'asụkwa t'unu kfuà mu ụgwo; l'iphe mu achọ abya ta bụkwa okpoga unu. Ọ kwa unubedua l'onwunu bẹ mu achọ abya. Ẹ tọ bụkwa ẹ̀girima akpatajẹ ẹ̀ku doberu ndu mụru ẹ̀phe; ọ bụchikwaa nne lẹ nna akpatajẹ ẹ̀ku doberu unwu ẹ̀phe. ¹⁵ Mu e-gudekpelekwaphu ọkpobe ẹ̀hu-ọtso-ẹ̀na mephushiaru unu iphe mu nweru; tịa ishi onwomu ẹ̀ge ee-shi t'ọ duru unu lẹ mma. ?Unu e-gbe yepeteru mu obu; m'ọ -buru lẹ mu kafuà unu oyeru obu tọo?

¹⁶ O nwekwaru-a unu ndu ophu haru kwe lẹ mu te shidu buri unu ivu ẹ̀ra. Obenu l'ọ nwekwaruru ndu ekfu lẹ mu shi agbanụka ẹ̀regede; l'ọ bụ ụgho bẹ mu gude hata unu l'ọ bụ onye hataru iphe l'ọnya. ¹⁷ ? Nanụkpoo ẹ̀ge obu? ?O nwekpooru iphe bụ ndu ono, mu ziru t'ẹ̀phe byakfuta unu ono, onye ophu mu gbe shi l'ẹ̀ka iya ria unu uru? ¹⁸ Mu rọru Táiyitọsụ t'ọ bya; bya asụ tẹ nwanna ayi ophu tsoru iya. ?O nweru iphe unu a-sụ lẹ Táiyitọsụ byaru bya erita unu? ?Tọ buleduphu umere lanụ bẹ mu l'iya eme; ?t'ẹ tọ buleduphu ọkpà lanụ bẹ mu l'iya etso?

¹⁹ ?Tọ unu shi keshinu ono rita l'iphe ayi anọduje eme bụ ẹ̀ge ayi emeje bya edofu onwayi l'ifu unu tọo? Wawakwa. Iphe ayi anọduje ekfu bẹ ayi ekfujẹ maru l'ayi ekfu iya l'ifu Nchileke; ọ̀do bụ l'ayi lẹ Kuráiyisutu tughaberu buri nanụ. Ọo ya bụ; ndu-mu, ayi yeru obu; iphemiphe ọ̀bule, ayi anọdujekpo eme bẹ ayi anọdujekwa eme t'ayi gude iya mefuta unu. ²⁰ Mu atsụkwa egvu; sụ; ?mu maru tọ bụkwanu: mu -byaruta; unu ta aduhe ẹ̀ge mu riru l'unu dụ; mbedua ta aduhekwapu ẹ̀ge unu riru lẹ mu dụ. Mu atsụkwa egvu; sụ; ? Mu ta abyakwanụ bya aphụ l'unu anọduje aswo-phe uswo; ejiphe ijimęnya; buri ndu obu-ọ̀ku; l'akpa ẹ̀nya; ephuphe ibe unu iphù; agba ibe unu mgbamu; ekuphe onwunu ekuku; buri ọ̀ku-mkpaka phe. ²¹ Mu atsụkwa egvu lẹ mu -bya l'ugbo iya-a bẹ Nchileke e-wozita mu alì l'ifu unu; mu awata ọ̀kwa ẹ̀kwa ekpu igweligwe ndu mehawaru iphe dụ ẹ̀ji; ẹ̀phe te kwe taa onwẹphe ụta iphe dụ ẹ̀ji, ẹ̀phe meru; haa ẹ̀jo umere, rehuru erehu; haa ome kẹ nwanyi; mē t'ẹ̀phe ba bụheru ndu iphere gvuru l'ifu.

13

Okwa ikperazu

¹ Abyabya ọ̀waa, mu abya abyabya-wa kweekwa ugbo ẹ̀to, mu abya unu agbaphe. Ẹkwo okfu Nchileke sụkwaru: "L'onye e kuru ikpe b'ẹ ta anmajekwa ikpe; 'abudu l'a dụ ẹ̀bo; m'ọ bụ ẹ̀to agba iya ekebe."

² Mu nmaakwaru ndu ono, mehawaru ẹ̀jo iphe ono okwa; mē ndu ophunanu l'ẹ̀phe ha. Mu anmakwaru iya ẹ̀phe nta-a, mu ẹ-ta nọdu l'ẹ̀ke ono ẹ̀ge ono, mu nmaru iya ẹ̀phe teke ono, mu byaru k'ugbo ẹ̀bo ono. Lẹ mu -bya bẹ mu ta ahakwa ẹ̀phe; lẹ mu ba ahù ẹ̀phe ahùhù.

³ Ọo ya bụ; unu eshi ẹ̀ge ono maru lẹ Kuráiyisutu gude mu-a ekfu okfu;

l'unu sùkwaru t'e koshi unu iphe e-me t'unu maru l'o gude mu-a ekfu okfu. Kuráýisutu ono te emejekwa l'ò bụ onye ike ta ñodu teke oome unu iphe. O gbe buru iphe oo-me bụ l'oo-koshi ege òkphehu iya habe l'èke unu ño. ⁴ L'a makwaru-a l'ike ta ñodu iya teke a kpopyaberu iya l'oshi-osweru; obenu lẹ nta-a bẹ bụ ike Nchileke b'o gude ñodu ndzụ. O kwaphu ege ono, ike shi gvụ iya ono bụ ege o gvukwaruphu ayibedua. Obenu lẹ nta-a bẹ ike kẹ Nchileke e-me; ayi anòdu ndzụ ege Kuráýisutu ño; ike anòdu ayi ege o ño iya; k'òphu ike a-ñò ayi l'iphe bụ iphe ayi emekpooru unu.

⁵ Unu tujeedukwa onwunu ghachaa; maru ege obu unu dụ; t'unu shije ege ono maru: unu -nòshikwaduru-a ike l'ekwekwe, unu kweru kẹ Kuráýisutu. ?Unu ta madụ lẹ Jisòsu Kuráýisutu bu unu ebubu l'èhu tọo; gbahalèkwaphu l'unu tųwaru onwunu ghachaa; phua l'unu te kwetahedu; yò buru iya bụ l'è to budu unu ebubu l'èhu. ⁶ Ophu mu gude èka bụ l'unu e-mekochaa maru l'ayi ta gwòbedu ekwekwe ono, ayi kweru ono. ⁷ Iphe ayi anòduje ekfu anụ Nchileke; bụ t'è b'o kwekwa t'unu mee iphe e-ta dudu mma. È tọ bukwa tẹ ayi koshi l'ayi bụ ndu oma; o chikwa-a t'unu meje iphe vudo nhamunha; m'o -ruhuru; o -buru l'òò-dụ lẹ ayibedua bụwa ndu daru adada. ⁸ L'è to nwekwa m'ò bụ iphe lanụ, ayi e-meghe gude mebyia òkpobe okfu ono. Iphe ayi anòduje eme bukwa l'ayi anòduje ejeru òkpobe okfu ono ozi. ⁹ Oo ya bụ l'èhu anòduje atso ayi èna; m'ò buru l'ike ta ñodu ayi; unubèdua eshikwanu ike. Oo ya kparu iphe ayi anòduje ekfufua l'anụ Nchileke t'o mee t'ònodu unu ka mma. ¹⁰ Mu ede iphe-a nta-a, mu l'unu ta ñodu-wa; l'èke ono; k'òphu mu te ejedu ogude ike ono, Nnajiufu yeru mu l'èka ono mee unu iphe ònwú-ònwú teke mu byaru. Oo ya bụ tẹ mu be egude ike ono, o yeru mu l'èka k'ogude melia unu emeli ono gbe hùlahaa unu àhùhù.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

¹¹ Nta-a unwunna mu; unu ñokwa ohuma. Unu lakwa azụ l'ònodu, dubebe mma. Unu ngabejekwa nchị l'iphe mu ekfu. T'òriri unu bukwaru nanụ; unu eburu l'èhu-agu. Oo ya bụ tẹ Nchileke ono, yeru ayi obu ono, bụ iya emeje t'ayi buru l'èhu-agu ono swikwaru unu eswiru.

¹² Unu keleje ibe unu ekele; nmata ephe akpa.

¹³ Iphe bụ ndu kẹ Nchileke l'ibiyiwa owaa ekelekwaphu unu.

¹⁴ T'eze-iphe-oma kẹ Nnajiufu, bụ Jisòsu Kuráýisutu; obu ophu Nchileke eyejeru ndibe iya; mę ike ono, Ume-dụ-Nsọ meru t'unu gbaru mgba ono; dzukotakwa oke l'èhu unu l'unu ha.

Èkwo, Pòlu deru nù Ndu Galéshiya

¹ Èkwo-ozì-wa shì l'èka mbedua, bụ Pòlu, bụ onye e meru tẹ mu buru onye ishi-ozì Jisòsu Kuráýisutu. È tọ bụkwa madzụ meru mu iya; òphu ò bụkwa madzụ b'ò shì l'èka. Ndu ò shì l'èka kwa Jisòsu Kuráýisutu; mẹ Nchileke, bụ Nna, bụ iya bụ onye meru tẹ Jisòsu Kuráýisutu shì l'ònwu teta òdu ndzụ. ² Ùnwunna ayi, mu l'èphe nọ l'èke-a bẹ mu l'èphe tọko ekele iphe bụ chọchi, nọ lẹ Galéshiya ekele.

³ Iphe mu anọduje ekfu anụ Nchileke, bụ Nna; mẹ Nnajiufu, bụ Jisòsu Kuráýisutu bụ t'èphe meeru unu eze-iphe-oma; mekwaaphu t'èhu dụ unu agu.

⁴ Ò bụ Kuráýisutu ono gude onwiya chia eja; nwùhu; shì ège ono safu ayi iphe dụ èji, ayi meshiru; ège ee-shì t'ò dzofuta ayi lẹ mgboko-a, iphe dụ èji jiru ejiji-wa. Iphe ono aburu uche-obu Nna ayi, bụ Nchileke b'ò meru ono. ⁵ T'a jaa Nchileke ajaja gbururu jeye lẹ tutu yoyo. Ono kwa ège ò dụ.

Ozi-oma lanu kpau; bẹ nonu

⁶ Iphe owaa dukwa mu biribiri l'ò bụ Nchileke ono, kuru unu tẹ Kuráýisutu shì l'eze-iphe-oma ono, ò meru unu dzofuta unu ono b'è ta nọdu òphu baru ishi; unu egbe agbakutawaru nù Nchileke ono azụ; gbe aghawanu ifu l'ozì-oma òdo, gbaru iche. ⁷ E -kfude iya ekfuku b'è to nwekwa ozi-oma òdo, nonu. Obenu l'ò nweru ndu agbaghashi unu obu agbaghashi; mbụ ndu ese t'èphe gbanwee ozi-oma kẹ Kuráýisutu ono. ⁸ A-o! Ò -buru l'ò ayibedua; m'ò bụ l'ò ojozi, shì l'imigwe byaru bya ezilaha unu ozi-oma òphu yele ono, ayi ziru unu ono ta dakotadu; tẹ Nchileke tų-phukwaa ya l'ònu. ⁹ Ò kwa iphe ayi kfuhawaru bẹ mu ekfu òdo nta-a; sù: Ò -nweru onye ezi unu ozi-oma òphu yele ono, ayi ziru unu ono ta dakotadu; tẹ Nchileke tų-phukwaa onye òbu l'ònu.

¹⁰ ?Ò dụ unu lẹ mu eme tẹ mu kfu iphe atsọ ndiphe èna lẹ nchì tọ? ?T'ò dụ unu lẹ mu eme tẹ ndiphe sù lẹ mu bụ onye oma? Wawakwa. Iphe mu eme tẹ mu meje bükwa iphe a-dù Nchileke mma. Ndege ò buru lẹ mu eme tẹ ndiphe sù lẹ mu bụ onye oma; mẹ mu ta ga abükwa nwozi Kuráýisutu.

Ège Pòlu shì buru onye ishi-ozì

¹¹ Iphe unu a-maru; ùnwunna mu; bụ l'ozì-oma òphu mu ezije ta bükwa l'uche-obu madzụ b'ò shì. ¹² Ishi iya aburu l'è tọ bụdu madzụ b'ò shì l'èka; òphu madzụ 'ezidu mu iya ezizi. Ò bụ Jisòsu Kuráýisutu koshiru mu onwiya bya eworu ozi-oma ono ye mu l'èka.

¹³ Unu nùhawaru-a ège ndzụ mu shì dụ teke mu shì eme ome-l'alì, ndu Ju egudeje abaru Nchileke eja; nùwa ège mu kparu chọchi kẹ Nchileke èhu; mbụ shì see ège mu e-shì mebyia ya lẹ mkpurophu. ¹⁴ Mu shì etsokotakpolephu ekemu ndu Ju ono òhuma ège a tųru iya. Mu tsokpooru ekemu ono tsotabe iya k'òphu mu kakota iya igweligwe ndu mu l'èphe bụ ògbo etsotsò; ège ono bẹ ome-òl'alì ndiche ayi pẹ shì anọduje evu mu èhu; l'evushi mu iya ike.

¹⁵ Obenu lẹ Nchileke fọtahawaru mu ru tẹmanu b'a mụderu mu; bya egude eze-iphe-oma iya kua mu l'ẹge ọ chọru; ¹⁶ koshi mu Nwa iya ono; k'ophu mu a-ra kẹ Nwa iya ono arara tẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju nua ya. Teke iphe ono meru ta dukwa madzụ, kfu ẹka kfu ọkpa, mu chị-koshiru idzu iya. ¹⁷ Ophu mu 'ejekwa Jerúsalemu kẹ tẹ mu jekfu ndu vuru mu ọzo bụru ndu ishi-ozí-wa je ẹphe ọkpata ishi. Iphe mu meru bụ lẹ mu gbe tųgbua bahushia Arébiya bya eshi ẹke ono laphushia azụ lẹ Damásukosu. ¹⁸ A nọlephu afa ẹto; mu atųgbua jeshia Jerúsalemu tẹ mu je amaru onye bụ Pyita. Mu eshi rua; mu l'iya anọ abalị iri l'ise. ¹⁹ Obenu l'ẹ tọ dukwa ndu ishi-ozí ndu ophu, mu phuru; gbahaa Jémusu, bụ nwunne Nnajiufu ayi.

²⁰ O bụ Nchileke nwenkinyi iya maru l'iphemiphe ọbule-a, mu nọ iya l'ifu ederu unu-wa ta dudu ophu bụ ẹjo-ire bẹ mu adzụ.

²¹ Tọ dụ iya bụ; mu atųgbua; yọ bụru mu oje alị Siríya; meebe bya ejee Silísiya. ²² Ẹge-a, mu ekfu-wa ta dukwaa m'ọ iphe bụ chọchi Kuráiyisutu lẹ Judíya, mawaru onye mu bụ. ²³ Iphe ẹphe anọlephu lẹ nchị lẹ nchị bụ l'a sụru: "L'onye ono, shi eme ẹphe kpakpawowo ono bẹ araakwa ozi-oma kẹ t'ẹ kweta kẹ Kuráiyisutu arara; mbụ ekwekwe ono, o shi eme t'ọ mebyia emebyi ono." ²⁴ Ọo ya kparu iphe ẹphe ekele Nchileke ekele; l'okfu ẹhu mu.

2

Polu ejekfu ndu ishi-ozí ophu

¹ A nọlephu afa iri l'ẹno; mu lẹ Bánabasu alashia azụ lẹ Jerúsalemu. Mu eduta Táyitosu; mu l'iya ayíru. ² Iphe kparu iphe mu jeru ẹke ono bụ l'ọo Nchileke koshiru mu iya; sụ tẹ mu je. Mu ekweta jeshia. Mu lẹ ndu ono, bụ ndu ishi ono abya anọ ndzuko kẹ iche. Mu abya eworu ozi-oma ono, mu ziru ndu ẹ-ta bụdu Ju ono tọgboru ẹphe ẹba; k'ophu akanya, mu sehawaru; mẹ ophu mu ese nta-a ta bụduru mu kẹ mmakanu. Ẹphe azụa gbururu. ³ Ẹ to nwekwa onye ẹphe yebutaru t'ọ bua útsù. Mbụ jeyekwa lẹ Táyitosu-a, ẹ-ta bụdu onye Ju, mu l'iya yi-wa te nwekwa onye yebutaru iya sụ l'ọ bufutaje útsù. ⁴ E guderu l'ọ nwekwaru-a ndu sụru t'ẹphe bua ya ugwu; ndu ono bụ ndu pyabataru nù; l'eme l'ẹphe -bụ ndu kẹ Kuráiyisutu; 'a ma l'ẹphe ta bụdu; l'ọo ngge bẹ ẹphe byaru egege t'ẹphe bya bya egeta ẹge ayi gbakutaberu ekemu azụ; okfu l'ayi bụ ndu kẹ Kuráiyisutu. Iphe ẹphe shi achọ ọzo iya bụ ẹge ẹphe e-me mee ayi t'ayi tsojelephu iphe ekemu ẹphe kfu ẹge ohu anọduje eme iphe onye gbaru iya nù kfu. ⁵ Ọle ayi te kwekwa haaru ẹphe ọzo; m'ọ bụ ugbo lanu; ẹge ee-shi t'ayi kwakọberu unu iphe ono, bụ ọkpobe okfu ono; mbụ ozi-oma ono.

⁶ Obenu lẹ ndu ophu a sụru l'ẹphe bụ ndu ishi ọbu; mbụ; iphe mu gude ekfu ẹge-a kwa lẹ mu ta akpadu ishi iphe ẹphe bụ; kẹle Nchileke te eledu madzụ ẹnya l'ifu. Ndu ono, a sụru l'ẹphe bụ ishi ono ta dukwa iphe ọdo, ẹphe sụru tẹ mu yefua l'ozí-oma ono. ⁷ Iphe gbe mee nù bụ l'ẹphe phuru lẹ Nchileke wowaru ozi-oma ono ye mu l'ẹka tẹ mu je zia ya ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju; ẹge ono, o yekwaru iya phụ Pyita l'ẹka t'ọ je ezia ya ndu Ju ono. ⁸ Kẹ l'ọo ẹge ike kẹ Nchileke meru irè l'ẹhu Pyita; t'ọ bụru onye ishi-ozí; zia ndu Ju ozi-oma ono; bụ ẹge ike kẹ Nchileke meru mu irè l'ẹhu; mu aburu onye ishi-ozí; zia ya ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju. ⁹ Tọ dụ iya bụ; Jémusu; mẹ Pyita; mẹ Jonu, bụ ndu ono,

a sùru l'òo èphe bù ndu ishi, gudeshe chòchi-wa ike ono abya amaru l'òo Nchileke yeru mu ozi-òma ono l'èka. Èphe azua mgbede; bya ekwe mu lè Bánabasu l'èka; bya ekweta l'ayi l'èphe a-tùko bùru nanu. Ayi l'èphe abya atùkokwaphu zua gbùruru lè mu lè Bánabasu a-nòdu ezi ndu è-ta bùdu ndu Ju ozi-òma ono; t'èphebedua zije iya ndu Ju. ¹⁰ Iphe lanu, èphe sùru t'ayi mee bù t'ayi nyatajèkwa ndu chòchi, akpa ùkpa. Onanu bè mu kebekpooru èhu eme.

Mba, Pòlu baru Pyita lè Ántiyòku

¹¹ Yo be lè Pyita byaru Ántiyòku; mu evudo iya l'ifu baaru iya m̀bà l'edzudzu òha; kè l'o nweru iphe o meru, teru iya nu. ¹² Lè teke òdungukpo bè Pyita yèle ndu è-ta bùdu ndu Ju shi erigbaje nri. E meebe; yo be lè ndu, èphe lè Jémusu nò byakfutaleru iya phù; yo bufu onwiya; sù lè yèle ndu ono, è-ta bùdu ndu Ju ono te erigbahedu nri. Ishi iya abùru lè Pyita atsu ndu Ju ono, sùru l'on'yemoneye òbule bufutaje útsù ono egvu. ¹³ Ònwunna ayi ndu Ju ndu òphu abya eyefua èka l'obu-ote Pyita phe ono. Mbù lùfu lè Bánabasu bè èphe jítakwaruphu; yo tsoru èphe bùkwaruphu ndu obu-ote òbu. ¹⁴ Yo be teke mu byaru bya egude ènya mu phù; l'èphe tee tsodu ozi-òma ono lè nhamunha iya; mu evudo l'ifu ndu chòchi l'èphe ha; sù Pyita: "T'o lewaru ège yèbedua, bù onye Ju gbe eme umere l'ò bù onye è-ta bùdu onye Ju; ?nanuhunu ège oo-me yebuta ndu è-ta bùdu ndu Ju t'èphe tsoje ekemu ndu Ju?"

Ekweta kpuu a-dzò ndu Ju; dzòo ndu òhodo

¹⁵ Ò bù oswi-okfu l'ayìbedua b'a mùru; ayi abùru ndu Ju; ayi ta bù ndu è-ta madù ekemu Nchileke; ¹⁶ obekwanu l'ayi marua l'è tò bùdu ome iphe a tùru l'ekemu emeje madzù t'ò bùru onye doberu èka ndoo l'ifu Nchileke. Onye doberu èka ndoo l'ifu Nchileke nwènkinyi bùlekwapu onye woru onwiya ye Jisòsu Kuráýisutu l'èka. Òo ya bù l'ayìbedua wowaru onwayi ye Jisòsu Kuráýisutu l'èka ège ayi abùru ndu doberu èka ndoo l'ifu Nchileke; okfu l'ayi kwetaru kè Jisòsu Kuráýisutu; è tò bùkwa okfu l'ayi eme iphe a tùru l'ekemu. L'è tò òkwa onye Nchileke agù l'onye doberu èka ndoo; okfu l'onye ono eme iphe a tùru l'ekemu. ¹⁷ Keshinu òphu ayìbe ndu Ju eme t'ayi lè Kuráýisutu tughabe bùru nanu; k'òphu oo-me t'ayi bùru ndu doberu èka ndoo l'ifu Nchileke; òo ya bù l'ayi kweru l'ayi bùhukwapu ndu eme iphe dù èji l'ò bù ndu è-ta madù ekemu Nchileke. Teke bù l'ò bù ège ono b'ò dù; ?ò fùtaru lè Kuráýisutu eme t'iphe dù èji kafua nshinu tò? Wawakwa! ¹⁸ Ò -bùru lè madzù vuru ùzo mee ya t'o doo ènya l'è tò bùhedu ome iphe a tùru l'ekemu emeje t'è Nchileke gù madzù l'onye doberu èka ndoo; bya ala azù wata iya ememe bè onye ono bùakwa onye emebi ekemu emebi. ¹⁹ Mu gudeekwa k'otso ekemu bya aphua lè mu nwùhuwaru anwùhu; l'ekemu gbuwaru mu egbugbu. Mu abyaakwanu bya eswee ya ènya ège ee-shi t'è mu nòduru Nchileke ndzù. ²⁰ A kppoyabewaru mu lè Kuráýisutu l'oshi-osweru. Òo ya bù l'è tò bùhekwa m̀bedua nò ndzù. Ò bùakwa Kuráýisutu nò mu ndzù l'èhu. Ndzù òphu mu nò nta-a bùkwa okfu lè mu woru onwomu ye Nwatibe Nchileke l'èka kparu iphe mu nò iya; mbù Nwatibe Nchileke ono, bù onye yeru mu obu; woru ndzù iya t'ua l'okfu èhu mu ono. ²¹ Mu

ta ajjakwa eze-iphe-oma Nchileke. Ndege o -buru l'oo shita l'ome ekemu be madzu e-shi buru onye doberu eka ndoo l'ifu Nchileke; m'o buru iya bu l'anwuhu, Kuráyisutu nwuhuru ta ge enwekwa ishi.

3

Ekweta; yele ekemu

¹ Owaa ege eswe nk'unu hakwanu; unube ndu Galéshiya! ?Bu onye kabe raa unu eka l'ifu ege owaa? ?To budunua unu be mu tuko ke anwuhu Jisosu Kuráyisutu l'oshi-osweru togboru eba-wa. ² Iphe lanu, mu aji unu bu: ?Bu iphe ekemu kfuru be unu meoduru be unu nataderu Ume-du-Nso ono, unu nataru ono too? Wawakwa! Unu nataru Ume-du-Nso; ke l'unu nuru ozi-oma ke Kuráyisutu ono bya eworu onwunu ye iya l'eka. ³ ?Nanu ege e meru be unu gbe bya abwaru nu ndu eswe ege ono? L'odungu be unu gude Ume ke Nchileke dube otso Kuráyisutu. ?Buhunu ngunu meru iphe unu paru Ume Nchileke ono haa; gbe dobesu l'oo ike nk'unu be unu egude tsokota Kuráyisutu obu? ⁴ Iphemiphe obule ono, unu gude enya unu phukota ono; ?o bu ke mmakanu too? E to dukwa mu l'o bu ke mmakanu. ⁵ ?O kwa le Nchileke anoduje anu unu Ume-du-Nso iya; l'emeshi iphe-ophuleny l'eke unu no. ?Ojikoje iphe ono eme; okfu l'unu eme iphe ekemu kfuru; t'o bu-a l'oo l'unu nuru ozi-oma ono bya eworu onwunu ye Kuráyisutu l'eka?

⁶ Unu lewaru iphe ekwo okfu Nchileke kfuru le ke Ebirhamu. O suru: "Le Ebirhamu woru onwiya ye Nchileke l'eka; Nchileke aguaru iya eya l'odobee-eka-ndo." ⁷ Oo ya bu l'unu elewa iya-a l'oo ndu, kweru iphe Nchileke kfuru be bu unu Ebirhamu. ⁸ Ekwo okfu Nchileke mehawaru t'a maru le Nchileke e-me ndu e-ta budu ndu Ju t'ephe buru ndu doberu eka ndoo; m'o -buru l'ephe woru onwephe ye iya l'eka. Nchileke vuhawa uzo zia Ebirhamu ozi-oma ono; su iya: "L'oo l'eka iya be ya e-shi goru ndiphe mgburumgburu onu." ⁹ Oo ya bu le keshinu Ebirhamu woru onwiya ye Nchileke l'eka; Nchileke agooru iya onu; bukwapu ege ono be Nchileke a-goru onu-oma nu iphe bu ndu woru onwephe ye iya l'eka.

¹⁰ Iphe bu ndu yeru ehu l'ome iphe a turu l'ekemu; mbu ndu, suru l'oo otso ekemu a-dzofuta ephe; be bukwa ndu vu onu. Kele e deru l'ekwo ekemu; su: "L'onye ta tukodu iphe bu iphe, e deru l'ekwo ekemu l'o ha eme bukwa onye vu onu." ¹¹ Iphe lanu, doru enya ohuma bu l'e to dudu onye a-du ike gude otso ekemu ono buru onye doberu eka ndoo l'ifu Nchileke. Okfu l'e deru; su: "L'onye woru onwiya ye Nchileke l'eka; shi ege ono dobe eka ndoo a-dzukuraru." ¹² Obenu l'ome iphe a turu l'ekemu yele oworu onwonye ye Nchileke l'eka ta dukwa iphe ephe ji; okfu l'e dekwaruphu l'ekwo; su: "Le ndu emeje iphe, bu iphe ekemu kfuru l'o ha e-shikwapu ege ono nodu ndzu."

¹³ Kuráyisutu gbafutaru ayi le mburonu, ekemu meru; ayi evuru; keshinu o vuchitaru ayi mburonu ono, ga ge gbu ayi ono; ke l'ekwo okfu Nchileke sukwaru: "L'iphe bu onye a kfugburu l'eli oshi bukwa onye laru le mburonu." ¹⁴ Kuráyisutu laru le mburonu ono ege ee-shi te eze-iphe-oma, Nchileke suru le ya e-meru Ebirhamu shi l'eka ke Kuráyisutu Jisosu rua ndu e-ta budu ndu Ju eka. Ayibedua

e-shikwaphu l'ekwekwe, ayi kweru kẹ Kuráýisutu nata Ume ono, Nchileke kwehawaru ụkwa lẹ ya a-nụ ayi ono.

*Ekemu; yele ụkwa,
Nchileke kweru*

¹⁵ Ụnwunna mu; tẹ mu gudekwa iphe ayi emeje nmaaru unu ẹtu ọwaa: Madzụ -kee ekpe; dee ya edede l'ekwo; bya abyaa ya ẹka; b'ẹ tọ dụkwa onye emebyije iya nụ; ọphu ọ dụkwa onye eyekwaje iya iphe. Mbụ; a makwaru-a l'ọo ekpe, madzụ keru. ¹⁶ Ọ kwa Ẹbirihamu yele "o-shi-l'eri iya" bẹ Nchileke kweru ụkwa iphe.

Ẹ tọ sụkwa iya l'ọo "yele ndu, bụ o-shi-l'eri iya phe;" t'e shi ẹge ono maru l'ọo igwe madzụ.

Ọ sụru l'ọo yele "o-shi-l'eri iya", bụ iya bụ l'ọo onye lanụ, bụkwanu iya bụ Kuráýisutu. ¹⁷ Mbụ l'iphe mu ekfu bụ l'ogba-ndzụ ono, shi l'ẹka Nchileke ono bẹ Nchileke kweru ụkwa iphe kweshia ya ike lẹ ya e-me iphe iya kfuru. Ekemu, a nọ-oduru ụnu afa l'ụkporo afa iri k'ọphu Nchileke kwetsuaru ụkwa ono tẹmanu bẹ ekemu ono byaru; te emebiyighekwa ụkwa iphe ono, Nchileke kweru ono. Ẹ to mekwa ụkwa ono, Nchileke kweru ono t'ọ buru kẹ mmakanụ. ¹⁸ Ndege ọ buru l'ọo t'e meodu iphe a turu l'ekemu tẹmanu Nchileke emee iphe o kweru ụkwa iya; m'ẹ tọ ga abụhekwa kẹ l'ọ kweru ụkwa iphe b'ọ gude eme iya. Obenu lẹ Nchileke nuru Ẹbirihamu iphe, o kweru iya ụkwa iya; okfu l'ọ kwewaru iya ụkwa iya.

¹⁹ ?Buhunu ngunu b'a tų-turu ekemu? Iphe a tų-turu ekemu bų t'ọ koshi iphe ome ẹjo iphe bų. A tųru iya; okfu l'ọo-nọdu jeye teke o-shi-l'eri Ẹbirihamu ono a-bya; bų iya bų onye ono, Nchileke kweru ụkwa iphe doberu ono. Ọo Nchileke tųru ekemu ono bya eshi l'ẹka ndu ojozi-imigwe woru iya nų onye ẹto, bų Mosisu, nọ-chiru ẹnya madzụ t'ọ tųaru iya ndiphe. ²⁰ L'ọ kwa teke a ụ ẹbo eme iphe bẹ aachọje onye-ẹto. Obekwanu l'onye lanụ -ekwe ụkwa iphe bẹ mkpa onye k'ẹto ono ta dųhekwa. Yọ buru Nchileke bų onye lanụ ono.

²¹ ?Bų iya bų l'ekemu e-chikpo iphe ono, Nchileke kweru ụkwa iya tọo? Wawakwa!

Kẹle ndege o nweru ekemu, a tųru, l'anų ndzụ; mẹ odobe-ẹka-ndoo eshikwanu l'ome iphe a tųru l'ekemu. ²² Obenu l'ekwo okfu Nchileke ekoshi lẹ ndiphe mgburumgburu bẹ iphe dų ẹji nmapyitawaru l'ekpiri. Iphe kparu iphe ookoshi iya ẹge ono; bų k'ọphu iphe ono, Nchileke kweru ụkwa lẹ ya e-meru onye woru onwiya ye Kuráýisutu l'ẹka ono a-bụleruphu ndu woru onwẹphe ye Kuráýisutu l'ẹka kpụ bẹ oo-meru iya.

²³ Teke Nchileke taa gụhaduaru ayi ụzo t'ayi woru onwayi ye Kuráýisutu l'ẹka bẹ ekemu shikwa tuchia ayi l'ọ bų ndu a tuchiru l'ọka-mkporo jeye teke Nchileke koshiru ayi ụzo t'ayi woru onwayi ye Kuráýisutu l'ẹka. ²⁴ Ọo ya bų l'ekemu shi edu ayi ụzo l'ọ bų onye eleta ẹgirima ẹnya; dua ayi ẹge ono jeye Kuráýisutu abya; k'ọphu ayi a-buru ndu Nchileke guru lẹ ndu doberu ẹka ndoo; okfu l'ayi woru onwayi ye Nchileke l'ẹka. ²⁵ Nta-a, Nchileke gụhawaru ayi ụzo t'ayi kweta kẹ Kuráýisutu-wa bẹ ayi ta nọhekwa l'ẹka onye ono, eleta ayi ono, bų iya bų ekemu.

²⁶ Oo ya bu lẹ keshinu unu wowaru onwunu ye Kuráýisutu l'ẹka; unu l'iya atugbabe-wa buru nanu be unu bukotawa unwu Nchileke; ²⁷ kele teke ono, e meru unu baputizimu; unu lẹ Kuráýisutu atugbabe ono b'e -kfude iya ekfuku; a su l'unu wowaru ndzu Kuráýisutu yee onwunu l'ọ bu onye yeru uwe. ²⁸ Mkpocha ke l'onye owaa bu onye Ju; onye ophu ta bu onye Ju ta duhekwa. Ophu 'o duhekwa mbu mkpocha ke l'onye owaa bu ohu; onye ophu aburu amadu. Ophu l'onye owaa bu nwoke; onye ophu aburu nwanyi ta duhekwapu; ke l'unu l'unu ha shi-wa l'ẹka Kuráýisutu tugbabe buru nanu. ²⁹ Oo ya bu; o -buru l'unu buwa ndu ke Kuráýisutu be unu buwa o-shi-l'eri Ebirihamu; bu iya bu ndu iphe ono, Nchileke kweru Ebirihamu ukwa iya ono ruberu.

4

¹ Owaa iphe, mu e-gude koshi unu iphe, mu ekfu: L'onye bu iya e-mekochaa ria iphe nna iya be teke o bu nwata be bukwa ege eeme ohu be aanoduje eme iya. A makwaru-a l'oo ya nwe iphemiphe obule; ² obu lẹ teke ono, o bukwa du nwata ono be oonweje onye gude iya nu, bu iya bu onye e-mefuta iya nu. Yo nwekwaruphu onye a-odu eleta iphe, o nweru enya jeye teke ono, nna iya kfuru su l'ono bu teke nwata ono dzuru ogwota iphe iya ono. ³ O bu ege ono b'o du l'ẹka nk'ayi. Teke ayi te shidu maru iphe be ogvu imigwe, achigbaa mgboko-a shi eme ayi ohu ephe. ⁴ Yo bya erua teke gbaru nu; Nchileke ezi Nwa iya t'o bya. Yo bya aburu madzu; nwanyi amua ya. Yo buru iphe ekemu suru te ndu Ju meje be oomeje; ⁵ t'o shi ege ono gbata ndu ekemu keru egbu; k'ophu Nchileke a-nata ayi l'ọ bu unwu iya.

⁶ Yo buru okfu l'unu buwa unwu iya meru iphe Nchileke woru Ume ke Nwa iya ye ayi l'obu; mbu Ume ophu emeje ayi t'ayi l'eku Nchileke: "Nna! Nna!" ⁷ Oo ya bu l'e shi l'ẹka Nchileke; unu ta buhe ohu; unu abwarunu unwu Nchileke. Keshinu unu buwa unwu Nchileke; bu nu iya bu l'unu yi-wa lẹ ndu e-ri iphe ono, Nchileke doberu unwu iya ono.

Polu agba mgbamuche ndu Galéshiya

⁸ Lẹ mbu; teke unu te shidu maru Nchileke be unu shi bugbaaru ohu k'iphe e-ta budu Nchileke. ⁹ Yo be nta-a, unu byawaru bya amaru Nchileke-wa; waawa; te mu gbe kfua ya ege-a: o buchia nta-a, Nchileke mawaru unu-wa be mu suru: ?nanuhunu ege e meru: unu egbe ghakobe ala azu alakfu ogvu ono, shi achitsua unu, e-ta dudu ike, no iya nu ono? ?Bu ngunu meru iphe unu eme t'unu lashia azu je aburu ohu ephe odo? ¹⁰ Unu anyataje uboku; me onwa; me oge teke iphe meru; me afa; dobegbaa ya iche; unu etubesu l'unu -emewa iya ege ono; Nchileke asu l'unu eme iya ohuma. ¹¹ Mu awakwaru unu obu; lẹ mu ta madu: ozi ono, mu jeru l'ishi unu ono; ?to budu mu nu ke mmakanu.

¹² Unwunna mu; mu arọ unu t'unu duru ege mu du; kele mbedua duwa ege unu du. E to dukwa iphe du eji, unu meru mu. ¹³ Unu marua l'oo teke ehu e-ta dudu mu mma be mu byaru bya ezia unu ozi-oma ono l'odungu. ¹⁴ E gudekwaru l'iphe, shi eme mu nu shi buru unu eze iphe-adata; unu ta kpokwa mu ash; unu ta jika mu. Unu gbe metabekwaru mu ohuma lẹ mu -bu ojozi-imigwe; m'o bu lẹ mu -bu Kuráýisutu Jisosa l'onwiya. ¹⁵ ?Unu meru ehu ono, shi tsoo unu ena l'okfu ehu mu teke ono imagha? Ke lẹ mu maru l'e ta atudu iya ego; lẹ

ndége ọ bụru lẹ ee-meghe iya teke ono; m'o gbe bụru kẹ t'unu swòshia akpuru ẹnya nk'unu chẹe mu. ¹⁶ ?Mu gbe bụwaru nụ onye okfu unu nta-a; okfu lẹ mu ekfuru unu iphe bụ oswi-okfu tọo?

¹⁷ Ndu ono bẹ oovukwa evuvu t'ephe kfuta unu yeru onwẹphe. Ọlobu t'unu makwaru l'iphe ephe gude eme iya ta adukwa mma. Ephe emekwa t'ephe chibuta unu t'unu gbafulu mu l'ehu; tsoru ephe. ¹⁸ Ọgba-tso ndu ọdo ta dukwa eji; ọlobu; t'unu gbatsojekwaru ndu ọbu m'ọ-buru l'ephe ekfu iphe dū mma. Unu mejekwa ege ono tekenteke; t'ẹ b'ọ bulekwaphu teke mu l'unu nọ. ¹⁹ Ụnwu mu! Mu nọkwa l'iphe-ẹhuka l'okfu ẹhu unu nta-a; l'ọ bụ nwanyi, ime eme. Yọ bụru ege ono bẹ mu a-nọ iya jeye teke unu a-dū ege Kuráyisutu dū. ²⁰ Ọ dūle mu phụ t'a sụ lẹ mu l'unu nọ nta-a; mẹ mu amakwanuru ege mu ge edobe ọnu ekfuru unu okfu. Nta-a b'ọ jiru mu ẹnya ege mu e-mekpo kẹ ẹhu unu!

Etu ẹhu Héga yẹle Séra

²¹ Unubẹ ndu ọonoduje agụ mbụ ome iphe ekemu kfuru; unu kaeduru mu: ?unu ta nudu iphe ekemu kfuru tọo? ²² Kẹ l'e dekwaru sụ lẹ Ẹbirihamu mụtaru ẹgirima unwoke labụ. Onye lanụ bụ nwanyi, bụ ohu mụtaru iya ẹya; onye ọphu bụ nwanyi ọphu, bụ amadụ mụtaru iya ẹya. ²³ Onye onanu, bụ ohu mụru iya ono b'a tsutaru ime iya; to nwe ukwa, Nchileke kweru swibe l'ehu iya kẹ iche. Onye onanu, shi l'eka nwanyi ọphu bụ amadụ phụ b'a tsutaru ime iya; okfu lẹ Nchileke kweru ukwa l'aa-mụ iya. ²⁴ Bụ iya bụ okfu; mẹ ẹtu iya. Ụnwanyi labụ ono, bụgbaa nne ephe ono nọ-chiru ẹnya ọgba-ndzụ labụ, shi l'eka Nchileke. Onye ọphu bụ Héga nọ-chiru ẹnya iphe ono, Nchileke kweru ukwa iya l'ọgba-ndzụ, shi l'eli Ugwu Sáyinayi, bụ iya bụ l'ẹke ọ turu ekemu nụ Mosisu. Ẹpha nwanyi ono bụ Héga, bụkwaphu ẹpha Ugwu Sáyinayi ono. Ụnwu nk'iya b'a mụru t'ephe bụru ohu. ²⁵ Ugwu Sáyinayi ono nọ l'alí Arébiya. Yọ bụru Arébiya bụ ẹke ụnwu nwanwa kẹ Héga bu. Ọ bụ ege Héga, bụ iya bụ nwanyi ọphu bụ ohu phụ nọ-chiru ẹnya Ugwu Sáyinayi bụ ege ọ nọ-chiru ẹnya Jerúsalemu ntanụ-a; kẹle Jerúsalemu, bụ iya bụ ufu ndu Ju; mẹ ndu nọ iya nụ bẹ ekemu mewaru; ephe atuko bụru ohu. ²⁶ Obenu lẹ Jerúsalemu kẹ Nchileke, bụ iya bụ Jerúsalemu ọphu nọ l'imigwe ta bụdu ohu. Ọ bụ yẹbedua bụ nne ayi. ²⁷ Kẹ l'e deru l'ekwo okfu Nchileke; sụ:

“T'ehu tsoo ngu ẹna
 nggube nwanyi,
 keru ekeru, ẹ-ta tsubua ime!
 Gude ẹhu-otso-ẹna tee ẹswa;
 nggube nwanyi, ẹ-ta madụ
 ọhoku ude nwanyi, ime eme;
 kẹle nwanyi ọphu
 e shi gbẹeru azụ phụ;
 a-zụ azụzu karia nwanyi
 ọphu yẹle nji iya bu ebubu.”

²⁸ Ụnwunna mu; unubedua bụkwaphu ụnwu Nchileke ege Áyizaku bụ iya. Ọ bụ ege Nchileke kweru ukwa l'aa-mụ Áyizaku tẹmanu a mụa ya; bụ ege ọ kwekwaruphu ukwa l'unu a-buru ụnwu iya tẹmanu bẹ

unu bya aburu iya. ²⁹ O bukwapu ege o du teke ono bu ege o du nta-a. Teke ono be onye onanu, a tsutaru ime iya l'ọ bu ke ndu ọdo phu shi anọduje akpa onye ophunanu, ndzu iya shi l'eka Ume Nchileke phu ẹhu. Yo buru ege o du nta-a ndono. ³⁰ Obenu; ?bu ngunu be ekwo okfu Nchileke kfuru? O suru: "Chifukwa ohu yele nwa iya. Nwa, shi l'ohu be yele nwa, amadu muru ta agbakwaru mgba eke iphe nna ephe." ³¹ Oo ya bu; unwunna mu; ayi ta bukwa unwu, ohu muru; ayi bukwa unwu ke nwanyi ophu bu amadu.

5

Unu be ekwekwa; t'e mee unu ohu ọdo

¹ Kuráiyisutu tookwaru ayi l'egbu; su t'ayi ba abuhe ohu. Oo ya bu t'unu vudoshia ike. Unu be ekwekwa t'o nweru onye e-gude ekemu mee unu t'unu buru ohu ọdo.

² Te mube Polu kakwaru iya unu: o -buru l'ọ bu obu utsu be unu gude eme t'unu buru ndu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke; oo ya bunu l'abyabya, Kuráiyisutu byaru ta dudu uru, o baru unu. ³ Te mu kasakwaa onyemonye obule, buru utsu enu-nchi. T'onye buru utsu ege ee-shi te Nchileke gua ya l'onye doberu ẹka ndoo nyatakwa l'o dobefutaje iphe bu iphe ekemu kfuru l'ọ ha. ⁴ Unube ndu eme te Nchileke gua unu le ndu doberu ẹka ndoo; okfu l'unu eme iphe ekemu kfuru; unu bufuakwaru onwunu l'ẹke Kuráiyisutu no. Unu nashakwaru onwunu eze-iphe-oma ke Nchileke. ⁵ A -bya l'ayibedua be iphe ayi dzoberu okpa ele enya iya elshi iya ike le Nchileke a-gu ayi le ndu doberu ẹka ndoo l'ifu iya bukwa l'ayi nataru Ume-du-Nso; okfu l'ayi woru onwayi ye Kuráiyisutu l'eka. ⁶ Ke l'onye yele Kuráiyisutu Jisosu tugbaberu buru nanu b'e te ekfuhekwa ke l'e buru utsu; ophu bu l'e te budu. Iphe eekfu bu k'oworu onwonye ye Kuráiyisutu l'eka; mbu okweta ke Kuráiyisutu ophu ayi shi l'obu, ayi yeru ibe ayi ekoshi.

⁷ Unu shikwa etsokotahawa uzo ono ohuma. ?Buhunu onye kposhiru unu t'unu ba anoduhe eme iphe bu okpobe okfu ono nta-a? ⁸ Ophu doru mu enya bu l'e to budu Nchileke-wa, bu iya keru unu-wa be gbe nodu le mkposhi ono t'unu be emehe okpobe okfu ono. ⁹ A nmaru etu; su l'ọ bu nwa-ochi-l'eka iphe ekoje-buredi l'ekolije ishi buredi l'ophu. ¹⁰ Obenu l'atugbabe, ayi l'unu tugbaberu le Nnajiufu be meekwaru t'obu shihu mu ike l'ẹke unu no; l'unu a-laa azu tsochata uzo; wata ori iphe mu ari. L'onye obu onye obu; mbu onye ono, gbaghashi unu obu ono be Nchileke a-nmakwa ikpe.

¹¹ Obenu: unwunna mu; o -buru l'oo t'e buje utsu be mu ezikwadu; l'ara iya arara; ?buhunu ole bu ke te aakpakwadu mu ẹhu? O buru ege ono b'ọ du; me arara, mu ara le Nchileke a-gulephu ayi le ndu doberu ẹka ndoo; okfu le Kuráiyisutu nwuhuru l'oshi-osweru ta ga dukwa onye o ga abujeru iphe eghughu. ¹² Teke bu le ke obu utsu aphunuka ndu ono, agbaghashi unu obu ono l'ehu; t'ephe jenu je ahashia onwephe ahaha.

¹³ Ke l'unubedua; unwunna mu; b'e kuru t'unu buru ndu a toru l'egbu. A makwarua l'a towaru unu l'egbu. Obenu l'agha: unu ba ahahakwa onwunu t'iphe anoduje agu unu agugu; me iphe unu ari l'okpoma bya ekee unu egbu ọdo. Iphe unu e-me gbe buru t'onyemonye obule yeru ibe iya obu; k'ophu unu a-noduje eyeru ibe

unu ẹka. ¹⁴ Ishi iya aburu l'ekemu ono l'ọ ha tɔkokwa kpakoru l'okfu lanu; bu iya bu: "Yeru madzu ibe ngu obu ege i yeru onwongu." ¹⁵ Obenu le teke o bu l'unu gbe anoduje eme l'ọ bu anu-egu-egbudu, e-te yeduru ibe iya obu; gbe l'atakashi ibe unu era; anmabushi ibe unu anu; ha! Unu kwabekwa enya; unu 'atuko ibe unu taebe; gvu.

Ume Nchileke; me ejo iphe aguebe madzu

¹⁶ O le mbedua suru t'unu hakwaa Ume Nchileke t'ookoshije unu uzo. Oo ya bu ege unu e-te emejedu ejo iphe aguebe unu. ¹⁷ L'iphe aguebe madzu be ta adujekwa Ume Nchileke mma. Ophu iphe agu Ume Nchileke ta adujekwanu uche ke madzu mma. Iphe kparu iya nu bu l'uzo iphe labu ono be duru onwephe l'okfu. Yo buru iya kparu iphe unu ta adujedu ike mee iphe du mma, unu riru k'ememe. ¹⁸ Obenu le teke o bu Ume Nchileke ekoshije unu uzo; oo ya bu l'ekemu te ekehedu unu egbu.

¹⁹ Iphe shigbaa l'uche madzu doru enya: mbu ?ti phudu uru-ali; ?ti phudu ejo umere, rehuru erehu; ?ti phudu iphere ogvu l'ifu; ²⁰ ogwa iphe aagwa agwagwa; ogwo ogvu; osephe okfu; olu ogu; ijimanya; obu-oku; oke-enya; okekashi onwonye akpa iche iche; ²¹ enya-kfurukfuru; ongunuka mee; ori l'angusweshi onwonye ifu; mewaru egbe iphe du ege ono. O bu egbe iphe shigbaa l'uche madzu ndono. Te mu lokwaa unu eka le nchi ege mu lohawaru iya unu: ndu eme ege ono ta abyakwa bya abahu l'eke Nchileke bu eze.

²² Obekwanu l'iphe shigbaa le Ume Nchileke bu: n-yemobu; ehu-ena; nchi-odu-ndo; ota-nshi; ome odo; ome ohuma; ovudoshi ike l'iphe e kfu; ²³ ome agu; me okpade onwonye. E to nwekwa ekemu, a turu su l'onye meru iphe dugbaa ege ono be aa-nma ikpe. ²⁴ Ndu bukwanu ndu ke Kurayisutu Jisusu kpopyabewaru ejo iphe agugbaa uche ephe; me ejo umere ophu shigbaa ephe l'uche l'oshi-osweru. ²⁵ Nchileke shiwa l'eka Ume nk'ia; nu ayi ndzu ophungu. Oo ya bu; unu t'ayi hanu te Ume ono koshije ayi uzo. ²⁶ Unu t'ayi be emejelephu iphe ege ee-shi t'a jaa ayi ajaja; ayi te emeje iphe e-ghu ibe ayi eghughu; ophu ayi ejijekwaru ibe ayi ijimanya.

6

Oku -kota madzu

¹ Unwunna mu; teke bu l'o nweru onye eka guderu l'eke oome iphe e-ta dudu mma; unu koshinu l'oo Ume Nchileke edu unu; zia obu ali dulata iya azu l'uzo, vudo nhamunha. Obenu; te onyemonye obule letakwa onwiya enya t'e b'e nwufuaru iya ye l'ome iphe du eji. ² T'onyenonu gbatajeru ibe iya l'iphe atsui iya l'ehu; k'ophu unu e-gude ege ono mekotaje ekemu, Kurayisutu turu. ³ L'onye riru le ya bu iphe; l'eke e to dudu iphe o bu; onye ono kwa onwiya be oome eswe. ⁴ O kwa t'onyenonu letajeodu onwiya enya; maru ege umere iya gbaru. Teke i maru ege umere ngu gbaru; nggu ewotaje iphe i meru turu yeru umere, gbaru ngu l'ememe. Oo ya bu l'e tii jheduru owota iphe i meru aturu eyeru ke onye odo. ⁵ Ishi iya aburu l'onyenonu e-vukwaru iphe o shi emeebe le mgboko-a bya l'ifu Nchileke.

⁶ T'onye eezi ozi-oma ke Kurayisutu ono nujekwa onye ezi iya eya nu iphe du mma, o nweru.

⁷ Unu be ekwekwa t'e dughua unu ụzo; lẹ Nchileke ta abụkwa onye éswé. Ọ kwa iphe bụ iphe onye kuru bẹ ọowotaje akpuru iya. ⁸ L'onye eme ejo iphe agu uche iya bẹ a-lakwa l'iyi. Obenu l'onye eme iphe Ume Nchileke ziru iya bẹ Nchileke a-nụ ndzụ gbururu jeye. ⁹ Ọo ya bụ tẹ ike ba agvukwa ayi l'ome ọhuma; okfu l'ayi e-mekochaa ria uru iya teke ọ gbaleruphu; mę ayi -gudekpele iya phụ ẹge ayi gude iya. ¹⁰ Ọo ya bụ; t'ayi mejeru onyemonye ọbule ọhuma nta-a, ụzo duru ayi k'ememe iya. Ndu, ayi a-katsujekpooru omeru ọhuma ono bụ ndu, ayi l'ephẹ tuko buru ndu ọnu ọlo lanu; okfu l'ayi l'ephẹ tuko-wa woru onwayi ye Kuráyisutu l'ẹka.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

¹¹ Nta-a bẹ mu gudekpoo ẹka mu gededede ederu unu ẹkwo ọbu. ?Unu ta phudu ẹge akpuru okfu, mu gude ede iya haję kakporo kakporo. ¹² Ọ kwa ndu eme t'a jaa ephẹ ajaja kẹ iphe ephẹ suru l'e mefutaje l'eli ẹhu bụ ndu eyebutaje unu t'unu bua útsù. Iphe ephẹ gude eme iya bụ tẹ ndu Ju ba kpa ephẹ ẹhu. Ephẹ maru lẹ ndu Ju ga ga akpa ephẹ ẹhu; ndege ephẹ kweru l'ọ bulephu Kuráyisutu ono, nwuhuru l'oshi-osweru ono a-dzofuta ephẹ. ¹³ Ndu ọbu, bukpooru nụ útsù ọbu ẹ-ba bụ l'ephẹ emejekwanu iphe ekemu kfuru. Iphe meru iphe ọogu ephẹ t'ephẹ mee unu t'unu bua útsù bukwa k'ophu ephẹ a-sashilaha nsasa l'ephẹ meru; unu emee onwunu iphe-ọhubama l'anụ-ẹhu. ¹⁴ A bya lẹ mbedua; mu ta ahakwa kẹ ọsa nsasa l'iphẹ ọdo; gbahaa k'oshi-osweru Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu. Lẹ keshinu ọphu ọ nwuhuru l'oshi-osweru bẹ iphe kẹ mgboko-a ta duhekwa iphe ọ bụ mu; temanu bẹ mbedua dukwaphu l'ọ bụ onye nwuhuru anwuhu l'ẹke iphe kẹ mgboko-a nọ. ¹⁵ Kẹ l'e buru útsù; te bu; te nwekwa iphe ọ bụ. Iphe bụ iya nụ nwenkinyi bụ ọburu onye Nchileke keru k'ophungu. ¹⁶ Tẹ Nchileke mee t'ẹhu dụ iphe bụ ndu etsoje ụzo iya ono, mu koshiru unu ono agu; yọ phukwaaruphu ephẹ imiko. Ọ bụ ephẹ bụ ọkpobe ndu Ízurelu kẹ Nchileke.

¹⁷ Dube ntanu; t'ẹ b'ọ dukwa onye e-kfuchibaa mu nchị ọdo. Ichii iphe ọwaa, mu vu l'ẹhu ẹge-a bẹ bukwa iphe-ọhubama, ekoshi lẹ mu bụ ohu Jisọsu.

¹⁸ Ụnwunna mu; tẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu mekwaaru unu eze-iphẹ-oma l'unu ha. Ono kwa ẹge ọ dụ.

Èkwò, Pòlu deru nù Ndu Éfesosu

¹ Ọwaa bụ èkwò-ozì, mubè Pòlu ede. Mu bụ onye Nchileke fọtaru; mee mu tẹ mu buru onye ishi-ozì Kuráýisutu Jisọsu.

Mu ede iya anụ ndu kẹ Nchileke, bu lẹ Éfesosu; mbụ ndu kweru kẹ Kuráýisutu Jisọsu; ẹphe l'iya atụgbabe buru nanụ.

² Tẹ Nchileke, bụ Nna; mẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráýisutu meeru unu eze-iphe-oma; mekwaaphu t'ẹhu dụ unu agu.

Ọnu-oma, shi l'ẹka Kuráýisutu

³ T'ajaja buru kẹ Nchileke; mbụ Nchileke ono, bụ iya bụ Nna kẹ Nnajiufu ayi Jisọsu Kuráýisutu ono. Ọ bụ l'ẹka Kuráýisutu ono bẹ ọnu-oma, dụ l'iche iche ọphu shi l'imigwe shi rube ayi ẹka. ⁴ Tẹmanu Nchileke emee mgboko b'o vuhawa ụzo shi l'atụgbabe, ayi lẹ Kuráýisutu tūgbaberu fọta ayi t'ayi buru ndu nk'iya; k'ọphu ayi a-bụ ndu, dụ nsọ; buru ndu, ẹ-te nwedu ẹkworo l'ifu iya.

⁵ Ọ bụ okfu l'o yeru ayi obu; meru iphe ọ chihawaru iya achichi dobe: lẹ ya e-shi l'ẹka Jisọsu Kuráýisutu; nata ayi yeru onwiya t'ayi buru unwu iya. Ọ bụ ẹge ono b'ọ dūhawa Nchileke mma l'obu; bukwaruphu ẹge ọ tūberu tẹ ya mee ya ndono; ⁶ k'ọphu aa-ja iya ajaja kẹ ụdugburuku eze-iphe-oma nk'iya ono, dụ biribiri, ọ nūru ayi kẹ mmakanụ ono; mbụ ayibe ndu ayi lẹ Nwa iya ono, o yeru obu ono tūgbaberu buru nanụ.

⁷ Ọ bụ mee ono, Kuráýisutu lọkaru l'okfu ẹka ayi ono b'o gude gbata ayi. Yọ bukwaru iya phụ bụ lẹ Nchileke aguaru ayi nvụ l'iphe dū ẹji, ayi meru. Eze-iphe-oma ono aburu iphe-oma, kfube ọswa ha nshinu b'o meru ayi ono; ⁸ mbụ eze-iphe-oma ọphu ọ kfube jaa ẹka ọgbodo ajaja meeru ayi.

⁹ Ọ mekwaruphu t'ayi maru iphe; nweru ọkpobe egomunggo; k'ọphu iphe oome e-doje ayi ẹnya; bụ iya bụ l'o meru; ayi abya amaru iphe ono, shi buru iphe o domiru edomi, bụ iphe ọ kwakọbehawaru t'o shi l'ẹka Kuráýisutu medzua. ¹⁰ Iphe ono, Nchileke tūberu lẹ ya e-me teke gbaru nū ono bẹ bụ l'ọo-chigbabekota iphe bụ iphe, o keru ekeke l'ọ ha; bụ iya bụ iphemiphe ọbule, nọ l'igwe; mẹ ọphu nọ l'alị. Yọ bya ewota Kuráýisutu mee ishi iya.

¹¹ Ọ bụ Kuráýisutu bẹ ayi l'iya tūgbaberu. Yọ buru iya meru t'ayi yiru l'iphe ono, o kweru ndu nk'iya ụkwa iya ono. Ọo ya kparu iphe Nchileke emekotaje iphemiphe ọbule ẹge ọ tubuhawaru iya; mee ya ẹge bụ uche-obu iya. Ọ bụ Nchileke ono vuhawa ụzo fọtahawa ayi. ¹² Ọo ya bụ t'ayibedua, bụ ndu ọphu vuhawa ụzo leta ẹnya Kuráýisutu gudeje umere ayi l'ọ ha koshi ẹge biribiri Nchileke habe nshinu.

¹³ Ẹge ono b'ọ dukwaphu unubedua, bụ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju. Lẹ teke unu nuleruphu ọkpobe ozi-oma ono, e ziru unu lẹ Nchileke dzofutawaru unu ono bẹ unu kwetaru kẹ Kuráýisutu; Nchileke egude Ume-dụ-Nsọ, o kweru ụkwa iya mee unu iphe-ọhubama; gude koshi l'ọo ya nwe unu. ¹⁴ Ọ bụ Ume-dụ-Nsọ ono ekoshi l'ayi a-natakwaa

iphe ono, Nchileke kweru ndu nk'iya ukwa iya ono, bu iphe ayi a-nata teke Nchileke a-gbafuta ndu nk'iya; gbafutagekpo ephe ohuma ohuma. T'ayi jaa odu-biribiri Nchileke ajaja!

Polu ekfu anu Nchileke

¹⁵ O bu iphe ono be meru iphe mu ta habua okele Nchileke ekele mkpurumkpuru; shitakpooru teke ono, mu nuru l'unu woru onwunu ye Nnajiufu ayi, bu Jisosu l'eka ono; me le ke obu, unu yekotaru ndu ke Nchileke l'ephe ha. ¹⁶ Mu ekeleje Nchileke ekele; ekfu anu iya l'okfu eka unu tekenteke: ¹⁷ te Nchileke ono, bu Nchileke ke Nnajiufu ayi Jisosu Kurayisutu; bu iya bu Nna ono, bu o-ka-le-biribiri ono nu unu Ume-du-Nso, bu iya e-me t'unu maru mmamiphe; yo koshikwaphu unu Nchileke; k'ophu unu a-maru iya. ¹⁸ Mu ekfujekwaru iya phu t'o mee obu unu t'o phu iphoro nk'iya; k'ophu unu a-maru iphe ono, o kuru unu t'unu le enya iya ono; makwaruphu ege eze iphe ophu o kweru ndu nk'iya ukwa iya habe l'uru; ¹⁹ me ege ike nk'iya ono, e-te nwe du etu ono emebe ire l'ehu ayibe ndu kweru ke Kurayisutu. Ike ono, eme ire, bu ayi l'ehu ono be bukwa iphe lanu ye eze ike iya ono, ²⁰ o gude mee Kurayisutu t'o shi l'onwu teta nodu ndzu; woru iya dobe l'eka-utara iya; bu iya bu okwa, a kwaberu iya ugvu l'imigwe. ²¹ O bu Kurayisutu bu ishi l'eke ono. O kakota iphe, bu o-chi-oha imigwe l'ephe ha; me ndu ekfu iphe emenu l'ephe ha l'imigwe; me iphe, bu ndu, bu ephe; be ike no l'eka l'imigwe; mewaru nnajioha imigwe l'ephe ha. O kakwaphu iphe bu ndu bu onyibe nshinu; mbu onyibe k'eliphe-a; me k'eliphe ophu abya nu. ²² Nchileke meru te Kurayisutu tuko iphemiphe obule dzopyabe l'okpa; woru yebe Kurayisutu ono nu chochi t'o buru chochi ishi l'iphemiphe obule. ²³ O kwa chochi bu ugwehu Kurayisutu. Yo buru le chochi be iphe ke Kurayisutu dzuru edzudzu. Yo bukwanuru le Kurayisutu be iphemiphe obule ke Nchileke dzuru edzudzu.

2

Oshi l'anwuhu; bata le ndzu

¹ O nweru teke unu shi buru ndu nwuhuru anwuhu; okfu l'unu te shidu anuru Nchileke okfu; unu eshi emephe iphe du eji. ² Teke ono; be unu shi etso eka ndiphe. Unu shi anoduje eme iphe epherephere kfuru, bu iya bu onye ishi ophu achi l'ephekerephe; mbu ogvu ono, emeje te madzu kwefuru Nchileke ike ono. ³ Ayi l'ayi ha tukokwaa shi du l'o ephebedua. Ayi shi tsoru emephe ejo iphe, shi ayi le mee. Iphe ayi emeje abuleruphu iphe du ayi mma l'ehu; me iphe du ayi mma l'uche. Ayibedua shikwaa buru ndu oke ehu-eghughu ke Nchileke dakfufutaje l'o bu ndu ophunanu.

⁴ Obenu l'obu-imiko ke Nchileke kariru akari. O yeru ayi obu yegharu iya ayi eka. ⁵ Ayi shi l'emeswe, ayi mesweru Nchileke buru ndu nwuhuru anwuhu. Obenu le Nchileke mewaru; ayi le Kurayisutu atuko bya anodu ndzu. Unu nyatakwa l'o bu eze-iphe-oma ke Nchileke b'o gude dzofuta unu. ⁶ Ayi le Kurayisutu Jisosu tugbaberu buru nanu; Nchileke emee t'ayi teta nodu ndzu; k'ophu ayi l'iya a-tuko achi l'imigwe. ⁷ Iphe kparu iphe o meru iya ege ono bu t'o gude iya koshi ogbo ophu no l'ifu eze-iphe-oma iya, nyiberu anyibe; koshikwaphu ege obu-oma iya, shi l'eka Kurayisutu Jisosu habe ayi nshinu l'ehu.

8 Ọ bụ eze-iphe-oma kẹ Nchileke b'o gude dzọta unu. Adzọta ono, a dzọtaru unu ono shi l'ekwekwe, unu kweru kẹ Kuráýisutu. Ẹ to nwekwa iphe ọdo, unu eyekwadu iya ọdo. Adzọta ono ta bụdu obunggo kẹ iphe unu seru akanya iya. Ọ bụlephu iphe-oma, Nchileke meru unu ẹwoma. 9 Ẹ to nwekwa iphe bụ iphe unu e-gude l'asa nsasa k'egbe iphe unu meru. 10 Ọ bụ Nchileke keru ayi. O shi l'ẹka Kuráýisutu Jisọsu kee ayi; k'ọphu ayi a-nọduje eje ọkpobe ozi, dụ mma ọphu ọ kwakọbehawaru ayi t'ayi jeje.

Aabụ nanụ l'ime Kuráýisutu

11 Ọo ya bụ; unubẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju; unu nyatakwa iphe unu shi bụru teke ọhazu. Ndu Ju ekuje unu “ndu akpapyi;” l'eku onwẹphe “ndu, buru útsù” gude iya l'ekoshi l'ẹphe bụ ndu kẹ Nchileke. Ọle útsù, ẹphe buru bụlephu iphe madzụ egudeje ẹka ebu l'eli ẹhu. 12 Unu nyatakwa lẹ teke ono bẹ unu te shidu nọdu Kuráýisutu l'ẹka. Unu shi bụru ndu ọhodo, ẹ-te tsodu lẹ ndu Ízurelu. Ọ bụ ndu Ízurelu ono; bẹ Nchileke fọtaru t'ẹphe buru ndu nk'iya. Ẹka unu te shidu dụ l'iphe bụ ụkwa ono, Nchileke kweshiru ndu nk'iya ono; to nwe iphe unu shi ele ẹnya iya lẹ mgboko-a. Unu ta ma onye Nchileke bụ. 13 Obenu lẹ nta-a bẹ unubẹ ndu ono, shi nọdu Nchileke ote-ẹnya ono bẹ Nchileke shiwa l'atụgbabe, unu lẹ Kuráýisutu tųgbaberu bụru nanụ; kurita unu ntse ntse; Kuráýisutu egude mee, ọ lọkaru l'oshi-osweru swafụ iphe dụ ẹji, unu meshiru. 14 Kuráýisutu l'onwiya bẹ bụ ẹhu-agu nk'ayi; yẹbedua, meru; ayibe ndu Ju; mẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju aburu nanụ. Tọ dụ iya bụ; yo shi l'anwụhu, ọ nwụhuru; nwukpofu ndumashi ono, dụ l'ọ bụ ụpho-mkpuma ọphu nọnu; bụru ọhogu nọduru ayi l'unu ono. 15 Kuráýisutu meru tẹ ekemu ndu Ju; mẹ unwu nsọ nsọ; mẹ ome-l'alị, tso iya nụ be erehe ire. Iphe Nchileke eme bụ k'ọphu mba labụ ono a-bya aburu ndu lanụ k'ọphungu; t'ẹphe l'iya tųgbabe buru nanụ; t'o shi ẹge ono mee tẹ nchị dụ ndo; 16 mẹ tẹ Kuráýisutu shikwaphu l'anwụhu ono, ọ nwụhuru l'oshi-osweru ono; chikpoo ndumashi ono; shikwaphu l'anwụhu kẹ oshi-osweru ono; mee mba labụ ono t'ẹphe buru nanụ; k'ọphu oo-dulata ẹphe azụ dukfuta Nchileke. 17 Ọo ya meru iphe Kuráýisutu byaru bya ezidzuru madzụ kparamupamu ozi-oma kẹ ẹhu-agu ono; zia ya unubẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju, bụ iya bụ unubẹ ndu shi nọdu Nchileke ote-ẹnya; zikwaa ya phụ ndu Ju, bụ ndu ọphu shi nọdu iya ntse ntse. 18 Ọ bụ l'ẹka Kuráýisutu bẹ ayi l'ayi ha shi; mbụ ayibe ndu Ju; mẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju bya aburu ndu aduje ike gude Ume-dụ-Nsọ lanụ bya evudo Nna ono l'ifu.

19 Ọ bụ iya bụ l'unubẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju ta bụhekwa ndu alala; unu ta bụhe mbyamụmbya. Nta-a bẹ unu bụwa ndu ẹphe lẹ ndibe Nchileke tųko buru ndu a mụru l'ẹkalanu; unu tųkowa buru ndu ọnu-ụlo Nchileke. 20 Nta-a bẹ Nchileke gudeekwa unubedua akpuli ụlo iya ọphu ndu ishi-ozii; mẹ ndu shi nkfuchiru Nchileke tọru ntọ-l'alị iya. Yọ bụru Kuráýisutu Jisọsu l'onwiya bụ itso, gude ụlo ono. 21 Ọ bụ Kuráýisutu ono bụ onye gudekota ụlo ono l'ọ ha; gudeshia ya ike; bụru iya emeje t'o vua evuvu bụru eze-ụlo, e doberu Nnajiufu nsọ. 22 Unubẹ ndu ọphu unu l'iya tųgbaberu buru nanụ bẹ ọokpulekwaphu unu lẹ ndu ọphunanu l'ọ bụ ụlo; t'unu bụru eze-ụlo ẹke, Ume Nchileke a-bya eburu eburu.

3

Ozi, Pòlu ejeru ndu òhodo

¹ Ọ bụ iphe ono meru iphe mu anọduje ekfu anụ Nchileke mube Pòlu, bụ onye nọru Kuráýisutu Jisòsu lẹ mkpọro l'ishi unubẹ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju. ² O doru mu ọnya l'unu a-nụhawa lẹ Nchileke shiwa l'ome eze-iphe-oma iya ono; ye mu ozi-wa l'ẹka tẹ mu jee; t'ọ duru unu lẹ mma. ³ Nchileke woru iphe o shi domia edomi tọgboru mu ẹba tẹ mu maru iya. Mu tsọtahaakwaru ọnu l'okfu ono l'òdungu; ọbu lẹ mu gburu iya mkpirikpi. ⁴ Unu -gulephu iphe mu dehawaru l'ekwo be unu a-maruwa ẹge o dotaberu mu ọnya mbụ iphe kẹ Kuráýisutu ono, Nchileke shi domia edomi ono. ⁵ Teke ndiche bẹ Nchileke te shikwa emeje tẹ ndiphe maru iphe nk'ia ono, o shi domia edomi ono. Obenu lẹ nta-a bẹ Nchileke shiwa l'ẹka Ume-dụ-Nsọ iya tọgbo iya ẹba; k'ọphu ndu ọ fọtaru dobe iche; mbụ ndu ishi-oziiya; mẹ ndu ekfuchiru iya nụ a-maru iphe ono. ⁶ Iphe ono, o shi domia edomi ono bụ l'ọ bụ ndu ẹ-ta bụdu ndu Ju bẹ ẹphe lẹ ndu Ju gba mgba l'ọnu-oma ọphu shi l'ẹka Nchileke. Ẹphe tuko dzekfua l'ẹhu onye lanu; tuko yiwaru l'ukwa iphe Nchileke shi l'ẹka Kuráýisutu kwee. Yọ bụru ozi-oma ono meru t'ayi maru iya nta-a.

⁷ Ọ bụ ozi-oma ono bẹ mu ese akanya iya. Yọ bụru Nchileke fọtaru mu tẹ mu jeje ozi-oma ono. Onanu aburu eze-iphe-oma, Nchileke meru mu ẹwoma. Yọ shi ẹge ono koshi mu ẹge ike iya retaberu mu ire l'ẹhu. ⁸ L'iphe bụ ndu ọnya ẹphe laru lẹ ndu kẹ Nchileke bẹ bụ mu b'ọ katsua alala. Yọ bụlerua mbẹdua bẹ Nchileke gbe meeru eze-iphe-oma kẹ tẹ mu bụru onye e-toru ọhamoha; ekfukashiru mba, ẹ-ta bụdu ndu Ju k'eze-iphe-oma ono, shi l'ẹka Kuráýisutu, paaru nshinu; k'ọphu bụ l'ọriri madzụ te erudu l'ẹge ọ ha. ⁹ Ọ bụ mu b'o ziru tẹ mu mee tẹ ndiphe kpamukpamu phụ ẹge Nchileke eshije eme iphe ọ tüberu. Nchileke, bụ iya tuko iphemiphe ọbule kee chihawaru iphe ono achichi dobe b'ọ kederu mgboko. Obenu l'o shiru keshinu teke ono domita iya edomi. ¹⁰ Yọ bụru nta-a bẹ Nchileke shi l'ẹka chọchi mee tẹ ndu bụ ọ-chi-ọha imigwe; mẹ ndu ekfu iphe emenu, nọ l'imigwe maru ẹge mmamiphe kẹ Nchileke gbakotabeberu. ¹¹ Nchileke tuko iphemiphe ọbule ono mekota ẹge ọ rihawaru iya ru l'ede-nwede l'ọ bụ ẹge ono bẹ ya e-me iya. Yọ bụru onye o shi l'ẹka mee ya bụ Nnajiufu ayi, bụ Kuráýisutu Jisòsu. ¹² Ọ bụ Jisòsu ono bụ onye ayi kweru nk'ia; ayi l'ia atugbabe bụru nanu; k'ọphu ote ta anọhedu ayi l'obu; ayi enwewaru ọnu-okfu; ayi ta atsohe ọnya ọbya ovudo Nchileke l'ifu. ¹³ Ọo ya bẹ mu arọ unu; byiko; t'unu be egudekwa kẹ iphe-ẹhukawa, mu eje l'okfu ẹhu unu-wa; t'obu jihu unu oyi lẹ kẹ Kuráýisutu. Ọ bụkotakwa iphe e-wotaru unu ugvu.

Obu, Kuráýisutu yeru ayi

¹⁴ Ọ bụ iphe ono meru iphe mu ebyishije ikpere l'alị ekfu anụ Nchileke, bụ Nna; ¹⁵ mbụ onye bụ l'ẹka iya bẹ iphe bụ ikfu l'ikfu, nọ l'imigwe; mẹ l'eliphe shi gbube ishi ndzụ ẹphe. ¹⁶ Mu anọduje ekfu anụ Nchileke t'ọ shi l'ọdu-biribiri iya, nyiberu anyibe; shi l'ẹka kẹ Ume-dụ-Nsọ iya nụ unu ike; k'ọphu obu e-shihu unu ike. ¹⁷ Mu ekfujekwapu anụ Nchileke tẹ Kuráýisutu kwata ufu; buru eburu l'ime obu unu; keshinu unu kwetawaru nk'ia. Mu ekfujekwapu anụ Nchileke tẹ

n-yemobu unu mee unu t'unu shihu ike; loṗyabe unu ege oḡvu-oshi aloṗyabeje oshi, gvuru egvuru t'o shihu ike; me te n-yemobu unu ono mekwaaphu unu t'unu shihu ike ege ntò-l'alì ọlo emeje ọlo t'o shihu ike. ¹⁸ Ege unu le ndu ke Nchileke l'ephe ha a-duje ike t'o doo unu enya oḡuma mbu ege adzota, Kuráýisutu dzotaru unu hatabe usa-usa; hatabe ogologo; hatabe l'eli; me ege o duta-be ogvu; ¹⁹ me t'unu makwaruphu le n-yemobu ke Kuráýisutu hanuka nshinu. A makwaru-a l'e to dudu teke o nweru onye a-makotaru iya nu; k'ophu aa-tukowaru ege Nchileke gbaru phukota l'ehu unu.

²⁰ T'ajaja buru ke Nchileke ono, emeje meghata ege ayi aduje ike su t'o meeru ayi; mbu mee mee ophu ayi ta ri-vudu l'egomunggo; ²¹ t'e shi l'eka chochi kwabe iya ugvu; shikwaphu l'eka Kuráýisutu Jisosu tuje iya epha gbururu jeye le tutu yoyo! Ono kwa ege o du.

4

Ndu ke Kuráýisutu bu nanu

¹ O bu iphe ono kparu iphe mbèdua, bu onye no le mkporo; okfu le mu ejeru Nnajiufu ozi arọ unu t'unube ndu ke Nchileke ndu ndzụ; meje iphe Nchileke tumberu teke ono, o fotarun unu ono. ² Unu wozitaje onwunu alì; unu emeje agu; buru ndu anwagbuje iphe l'obu. Unu nwagbuje iphe ibe unu meru unu l'obu; shi ege ono koshi ege unu yeberu ibe unu obu. ³ Unu keshijee ehu t'unu ba aha oburu nanu ono, Ume ke Nchileke meru t'unu buru ono. Te Nchileke mee te nchi du unu ndo; t'unu l'ibe unu buru nanu ege unu bu iya. ⁴ Keshinu ayi tuko nata Ume-du-Nso lanu be ayi tukokwaphu buru ugwehu lanu. O bukwaphu ege ono b'o bu iphe lanu be Nchileke kuru ayi t'ayi le enya iya. ⁵ O bu Nnajiufu lanu be ayi nweru; buru ekwekwe lanu be ayi kweru; bukwaruphu baputizimu lanu be nonu. ⁶ O bu Nchileke lanu no; onye bu iya bu Nna ayi l'ayi ha; bya aburu iya no-ngokotaru; gudekota onyemonye obule eje ozi iya; bya eburu l'ime ayi l'ayi ha.

⁷ Onyemonye obule l'ime ayi be Nchileke mewaru eze-iphe-oma. Yo buru ege Kuráýisutu gude kee ya bu ege a natagbaaru iya. ⁸ O dua l'o bu iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke; su:

"Le teke o gbeshiru lashia l'imigwe

b'o dutaru igweligwe ndu

o lutaru l'ogu kpuaru onwiya.

O nuru madzu iphe ewoma."*

⁹ Bu ngunu b'o bu mbu "l'o gbeshiru lashia l'imigwe." Iphe o bu bu l'o vuru ọzo shiodu l'igwe nyizita alì; bu iya bu l'ime ime alì ke nggodo owaa. ¹⁰ Oo ya bu l'oo onye lanu ono, nyizitaru nu ono bukwa iya phu be nyihuru nu; tuko imigwe l'o ha nyighaa; k'ophu o tukuru ekemeke obule ghakota. ¹¹ O bu iya bu onye "nuru madzu iphe ewoma". Iphe ewoma iya ono bu l'o gutaru madzu t'ephe haru buru ndu ishi-ozì; guta ndu odo t'ephe buru ndu nkfuchiru Nchileke; guta ndu odo t'ephe buru ndu e-jeje ozi ozi-oma; guta ndu odo t'ephe buru ndu a-noduje eleta chochi enya; bya agutakwaphu ndu odo t'ephe buru ndu a-noduje ezi okfu Nchileke. ¹² Iphe meru iphe o meru iya ege ono bu t'o shi epe l'eka; mee ndu ke Nchileke k'ophu epe a-du ike jeeru Kuráýisutu ozi-wa; me k'ophu ugwehu Kuráýisutu ono,

* 4:8 4:8 Egvu 68:18.

bù iya bù chòchi e-tsefuta etsefuta. ¹³ Yò bùrù ègè onò b'òò-dù jeye teke ayi a-tùko bùrù ndu tũgbaberu bùrù nanù; okfu l'ayi tũko kweta kẹ Nwatibe Nchileke; mẹ kẹ l'ayi tũkokwaphu majia ya ẹnya. Ọ bù iphe e-me t'ayi bũkwaruphu ndu e-tsefuta; bùrù mkpurophu madzù lanù, dzuru oke ndono. ¹⁴ Iphe, bù iphe meru tẹ Kuráyisutu dzua oke; e-mekwaphu t'ayi dzua oke; k'òphu ayi ta abũhedu ùnwegirima, bù ndu uphere-ònu ndu èjò nzizi a-nòduje atuphe nwa-nkata-ẹweji l'ò bù ùgbo bẹ eyii-mini atũnga atũnga l'echi ẹnyimù. Onye vughawaru ègè onò bẹ ndu èjò nzizi te eduphuhekwa; mbù ndu èjò nzizi, egudeje ẹregede mẹ ùgho eduphu ndu ọdò ọzò. ¹⁵ Iphe ayibedua e-gbe meje bù t'ayi kfujee ire-lanù; yeru ibe ayi obu gude ègè onò evu evuvu l'iphe kparamukpamu; evukfube Kuráyisutu; yẹbedua, bù iya bù ishi ayi. ¹⁶ Ọo ya emeje t'ugwẹhu onò l'ò ha dzekfutsua lẹ nkwo iya lẹ nkwo iya; bùrù nanù. Teke onò bẹ ugwẹhu l'ophu a-tũko evu evuvu; shihu ike; keshinu iphe bù iphe e meru; yò nòdu l'ẹhu tũko-wa emegbaa ègè gbaru nù. Ọ bù ègè onò bẹ ọò-dù l'ẹhu Kuráyisutu mẹ ndu kẹ Nchileke -yeru ibe ẹphe obu.

Ndzù ọphungu shi l'ẹka Kuráyisutu

¹⁷ Ọo Nnajiufu bẹ ziru mu tẹ mu kfua ya kfushia ya ike; tẹ ndzù unu ba adũhekwa l'ò bù kẹ ndu ẹ-ta madù Nchileke; mbù ndu egomunggo swehuru; ¹⁸ ọriri ẹphe agbakọta tsũbalangu. Ẹphe te enwekwa nke lẹ ndzù onò, Nchileke anùje onò. Iphe kparu iya nù abũrù l'ẹphe kpọ-chiru nchì; to nwe iphe ẹphe maru lẹ kẹ Nchileke ọbu. ¹⁹ Iphere gvũwaru ẹphe l'ifu; ẹphe ewowaru onwẹphe tọgboru umere, rehuru erehu; wata ome mkpakomkpako iphe ọdò, rùhuru arùhu; k'òphu ẹphe ajitsua tototo ala l'oru ọru-alì, dũtsua iche l'iche.

²⁰ Ẹ tọ bũkwa egbe iphe onò bù iphe unu mũtaru l'ẹka Kuráyisutu. ²¹ Ọphu doru ẹnya bù l'unu nũwaru kẹ nk'iya; e zikwaaphu unu iphe, bù ọkpobe okfu, nọ l'ẹhu Jisòsù onò; keshinu unu l'iya tũgbabewaru bùrù nanù. ²² Ọo ya bù t'unu haa akahù umere onò, unu shi anòduje eme teke onò, unu te shidu bùrù ndu kẹ Kuráyisutu onò. Ọ bù akahù umere onò bẹ ẹgu iya meru unu; unu ta ma l'ò bù onwunu bẹ unu aghòru ùgho; bũkwaru iya phù emeje; unu alaa l'iyi. ²³ Tẹ Nchileke mee ọkpoma unu; mẹ uche unu t'ò bùrù k'òphungu. ²⁴ Unu yekwase umere ọphungu onò l'ò bù onye yeru uwe; bù iya bù umere ọphu Nchileke meru; yo yeru umere nk'iya. Egbe umere onò ekoshije onwiya l'ọkpuberu ndzù, vudo nhamunha; bya adù Nchileke mma.

²⁵ Ọo ya bù; unu haa ọdzu-phe èjò-ire. T'onyenonnu kfujeru ibe iya ire-lanù; okfu l'ayi bũkota ndu lanù; likfuru l'ugwẹhu Kuráyisutu. ²⁶ Teke bù l'ẹhu ghutaru unu eghughu; unu be ekwekwa t'ẹhu-eghughu onò mee t'unu mee iphe dũ ẹji. Unu be ekwekwa t'ẹhu ghua unu eghughu jeye t'ẹnyanwu rìba. ²⁷ Unu ba ahakwaru Sétanu ọzò l'ẹhu unu. ²⁸ T'onye ezi iphura haa ya ezizi; gude ẹka iya setaje iphe l'ọzò, vudo nhamunha; shi ègè onò setaje iphe ọo-gude yeru ndu ọdò, mkpa nọru ẹka. ²⁹ Unu be ekfujekwaru ibe unu èjò okfu. Ọ bù-chikwaa okfu ọma bù iphe e-shije unu l'ònu; bù iya bù egbe okfu ọphu emeli madzù emeli; l'akwọkwaphu ndu nùru iya nù lẹ mkpa. ³⁰ Unu be emekwa Ume-dù-Nsọ iphe ọo-dzùrobe adzùrobe. Ọ bù Ume-dù-Nsọ onò bẹ Nchileke gude mee unu iphe-ọhubama; l'ọo ya nwe unu. Ọo ya

bù iphe Nchileke gude ekoshi unu lẹ mbòku ono, Nchileke a-gbafuta unu ono nòphu abya. ³¹ Unu t̀kòkpoo k'òta ifu k̀ngukongu; obu-òku; mẹ ẹhu-eghughu paru haa. Unu ahaa ọra-chije ibe unu nchi; haa okfubyishi ibe unu. Unu be edobejekwaru ibe unu iphe l'obu; m'ò-ruhuru; ngunu mee. ³² Ọ b̀chia t'unu mejeru ibe unu odo; phujeru ẹphe imiko. Unu agujeeru ibe unu nvu; egbe iya ono, Nchileke shiwa l'ẹka Kuráyisutu guaru unu ono.

5

Umere, gbaru ndu kẹ Kuráyisutu

¹ Ọo ya bù; keshinu ọphu unu bùwa ẹgirima, Nchileke yeru obu; unu m̀je umere iya t'unu d̀ ẹge ọ d̀. ² Tẹ ndz̀ unu l'ọ ha koshije l'unu yeru ibe unu obu ege ono, Kuráyisutu yeru ayi obu; swee ẹnya lẹ ndz̀ iya l'okfu ẹhu ayi; woru onwiya ch̀aru Nchileke ẹja, d̀ Nchileke m̀ma ono.

³ Keshinu unu bùwa ndu kẹ Nchileke b'ẹ tọ gbahekwa t'unu ye ẹka l'uru-ali; mẹ l'iphe bù ẹjo umere, rehuru erehu; m'ọ bù l'ogvu ẹnya-kf̀urukfuru. T'ẹ b'ọ nwekwa ẹjo iphe ono, unu e-jejekpo ophota l'ẹpha l'ẹke unu nọ. ⁴ T'ẹ b'ọ nwekwa teke unu e-kfuje okfu, rehuru erehu; m'ọ bù kfujẹ t̀kpotukpotukpo okfu; m'ọ -bù t'unu tujẹ ẹjo nt̀-okfu. Iphe ono te nwekwa ọphu gbaru unu l'ememe. Iphe unu e-mejchia bù t'unu gbe keleje Nchileke ekele. ⁵ Unu t̀be nvọ l'owaa: l'ẹ to nwekwa onye ar̀ uru-ali; m'ọ bù onye eme umere, rehuru erehu; m'ọ bù onye ẹnya-kf̀urukfuru, byaru bya a-bah̀ l'ẹke Kuráyisutu mẹ Nchileke bù eze; kẹ l'onye ẹnya-kf̀urukfuru bẹ d̀kwaa ẹji l'ọ bù onye agwa nte.

⁶ Unu be ekwekwa t'ọ nweru onye e-gude mkpòkoro okfu; duphua unu. Ọ kwa iphemiphe ọbule ono akpatajẹ tẹ Nchileke z̀be ndu ẹ-ta aǹduru iya okfu oke ẹhu-eghughu iya. ⁷ Ọo ya bù t'unu lẹ ndu d̀ ẹge ono be emegbajekwa iphe lẹ phuu. ⁸ Unubedua shikwaa nòdugbaa l'ẹkpuru-ochi. Obenu lẹ nta-a, unu lẹ Nnajiufu bya at̀gbabewa b̀ru naǹ-wa bẹ unu nòkwa l'iphoro ono. Ọo ya bù t'unu meje umere, e-koshi l'unu nọ l'iphoro ono. ⁹ L'iphe iphoro akpatajẹ bù umere ọma; odobe-ẹka-ndoo; mẹ ire-laǹ. ¹⁰ Unu kebe ẹhu m̀ta ome iphe at̀so Nchileke ẹna. ¹¹ Unu be etsokwa ndu ono; l'eme iphe ẹ-ta badu uru; mb̀ iphe ndu nọ l'ochi emeje. Unu gbe wofutajẹ iphe ẹphe eme; t̀aru ẹphe jalang̀ l'ifu. ¹² Iphe ono, ẹphe aǹduje emeebe l'edomi ono bẹ d̀kpokwaa ẹji; k'ọphu iphere iya te ekwekpodua nù t'e je iya ephota lẹ phuu. ¹³ Teke e wofutakotawaru iphe l'iphoro b'a ph̀kotawaru ̀dudu iphe ọbu; ¹⁴ kẹ l'iphe bù iphe e wofutakpowaru iphoro bẹ bùwa iphoro l'onwiya. Ọo ya meru iphe aasujẹ:

“Tehu; m̀ru ẹnya ngg̀be edzu mgb̀nya.

Shi l'anẁhu, ị nẁhuru teta; gbeshi;

tẹ Kuráyisutu b̀ru iphoro;

chiaru ngu l'ọ bù anẁ.”

¹⁵ Ọo ya bù; t'unu kwakwaa ẹnya l'egbe umere, unu a-nòduje eme nta-a. Unu meje l'ọ bù ndu maru iphe; be mehe l'ọ bù ndu ẹ-ta madu iphe. ¹⁶ Teke o nweru nẁzo, unu kpatajeru k'ome iphe d̀ mma; unu ba ahajekwa iya t'ọ laa l'iyi; l'iphe d̀ ẹji paakwaru apaa lẹ mgboko nta-a. ¹⁷ Unu ba ab̀kwa ndu eswe. Unu sejee; maru iphe d̀ Nnajiufu mma t'unu mee.

¹⁸ Unu ba angujekwa mee; k'ophu oo-tsụ unu atsutsu. Lẹ mee emejekwa madzụ; yọ zahaan onwiya. Ọ bụ iphe unu e-gbe mee bụ t'unu kwe t'ọ bụru Ume-dụ-Nsọ e-jije unu ẹhu. ¹⁹ Unu gudeje Egvu-oma; egvu ekele; mę egvu odowaru, shitsua Ume-dụ-Nsọ l'eka gudeje kfuru ibe unu okfu, e-meje t'obu shihu ẹphe ike. Unu gujeru Nnajiufu egvu ekele; gujekwaru iya phụ Egvu-oma. Unu gudejekwaphu obu unu l'o ha keleje iya ekele. ²⁰ Unu gudeje ẹpha Nnajiufu ayi, bụ Jisosu Kuráýisutu keleje Nchileke, bụ Nna ekele k'iphemiphe ọbule tekenteke.

Umere, gbaru nwoke yele nyee ya

²¹ Unu wozitaje onwunu alị l'ẹke ibe unu nọ; gude koshi l'unu kwabẹru Kuráýisutu ugvu.

²² Unubẹ unwanyi; unu wozitaje onwunu alị l'ẹke ndu bụ nji unu nọ; gude koshi l'unu wozitaru onwunu alị l'ẹke Nnajiufu, bụ Kuráýisutu nọ. ²³ Ishi iya bụ l'ọ kwa nwoke bụ ishi kẹ nyee ya; ẹge ono ọ bụ Kuráýisutu bụ ishi kẹ chọchi ono. Ọ bụ Kuráýisutu bụ Onye Ndzota k'ugwehu iya ono; mbụ chọchi. ²⁴ Ọ bụ ẹge chọchi wozitaru onwiya alị l'ẹke Kuráýisutu nọ; bụ ẹge unwanyi e-wozitaje onwẹphe alị l'ẹke nji ẹphe nọ l'iphemiphe ọbule.

²⁵ Unubẹ unwoke; unu yeru nyee unu obu ẹge Kuráýisutu yeru chọchi obu; woru ndzụ iya nụ l'okfu ẹka chọchi. ²⁶ Iphe, meru iphe o meru iya ẹge ono bụ: o -gudetsua mini; mę okfu-ọnu iya saghee chọchi t'ọ dụ mma; yo gude iya mee ya t'ọ duru Nchileke iche; ²⁷ k'ophu ookulataru onwiya chọchi l'ọ bụ nwanyi, eje ọlu nji; mbụ nwanyi, ama mma; to nwe ẹkworo, nọ iya l'ẹhu; ẹhu ta dụ iya ẹlikfuta ẹlikfuta; m'ọ bụ egbe iphe ọdo, dụ ẹge ono; mbụ t'ọ bụru onye duru Nchileke iche; t'o nwe ẹke ọta nọ iya l'ẹhu lẹ phuu. ²⁸ Ọ bụ ẹge ono bẹ unwoke e-yejeru nyee ẹphe obu ẹge ẹphe yeru onwẹphe. Nwoke, yeru nyee ya obu bụ onwiya b'o yeru iya. ²⁹ Ẹ to nwekwa onye kpojeru onwiya ashị. Iphe o gbe emeje bụ l'oonoduje anụ onwiya nri; eleta onwiya ẹnya. Ọ bụ ẹge ono bẹ Kuráýisutu anọduje emeru chọchi; ³⁰ kẹ l'ayi bụgbaa iphe motagbaaru iya l'ẹhu. ³¹ Ishi iya aburu l'e deru iya l'ekwo okfu Nchileke; sụ: "Ọ bụ iphe ono kparu iphe nwoke a-ha nna iya; haa nne iya; je yele nyee ya atugbabe; ẹphe ẹbo ono abya aburu onye lanu." ³² Iphe ono, Nchileke shi domia edomi ono, e deru l'ẹke-a ono bukwa okpobe katakpụ iphe. Iphe mu phuru l'ẹke ono bụ l'ookfu kẹ Kuráýisutu yẹ chọchi. ³³ Ẹge ono bẹ ookfukwaruphu unu l'ẹhu l'ẹhu; bụ iya bụ lẹ onyenonu yefutajeru nyee ya obu ẹge o yeru onwiya; nwanyi, nonu ekoshije lẹ nji iya duru iya lẹ nsọ.

6

*Umere, gbaru unwegirima;
mę ndu mụru ẹphe*

¹ Unubẹ ẹgirima; ọ bụ iphe gbaru unu; mbụ t'unu nujeru ndu mụru unu okfu; l'ọ kwa uche-obu Nchileke t'unu meje iya ẹge ono. ² "Kwabeje nna ngu; mę nne ngu ugvu;" bụ ekemu odungu, Nchileke kweru ukwa obunggo tukobe. Obunggo ọbu, Nchileke kweru ukwa iya ọbu bụ: ³ "k'ophu iphemiphe ọbule a-duru ngu lẹ mma; nggu akakwaaphu nka lẹ mgboko-a."

⁴ Unubẹ ndu bu nna; unu be emejekwa ẹgirima unu iphe, e-ghu ẹphe eghughu. Unu gbe hùje ẹphe àhùhù l'ùzo kẹ Kuráyisutu; kpo-zijeru ẹphe ọzo; shi ẹge ono zufuta ẹphe.

*Umere, gbaru ndu bu ohu;
mẹ Nnajiufu ẹphe*

⁵ Unubẹ ndu, bu ohu; unu gude ọtsu-egvu; mẹ ọkwabe-ugvu nujeru nnajiufu unu kẹ mgboko-a okfu. Unu wofutaje obu; mee iphe, ẹphe ziru unu; l'ò bu Kuráyisutu bẹ unu emeru iya. ⁶ T'ẹ b'ọ bụlekwaphu teke ẹphe ele unu ẹnya bẹ unu e-jeje ozi; ẹge ee-shi t'ẹphe jaa unu ajaja. Iphe unu e-meje bu t'unu gudeje ọkpoma unu l'ọ ha; meje iphe nọ Nchileke l'uche, bu iya bu iphe gbaru ndu, bu ohu kẹ Kuráyisutu. ⁷ T'ẹhu tsojekwa unu ẹna t'unu je ozi unu; l'ò bu Nnajiufu, bu Jisòsu bẹ unu ẹjeru iya. ⁸ Unu nyatakwa lẹ Nnajiufu e-bu onyenonu nggo iphe dọ mma, o meru: ?m'ì bu ohu; ?m'ì bu amadu.

⁹ Unubẹ ndu, bu nnajiufu; unu mejekwaru ohu unu ọhuma ẹge ono kwaphu. Unu ahaa ẹphe ọnma-pheru ọnwu. Unu nyatakwa l'unu l'ohu unu bu Nnajiufu lanu ono, bu l'imigwe ono bẹ nwe unu. Yẹbedua te emekwa ele madzọ ẹnya l'ifu.

Ngwa-ọgu, Nchileke anuje

¹⁰ Iphe mu gude akpọchi iya ishi bu t'unu noshia ike l'atugbabe, unu lẹ Nnajiufu, bu Jisòsu Kuráyisutu tugbaberu; k'ọphu ike iya ono, nyiberu anyibẹ ono e-me unu t'unu shihu ike. ¹¹ Unu wotakota ngwa-ọgu ọphu shi l'ẹka Nchileke kwaa onwunu; k'ọphu unu a-dukwanu ike vudoshia ike; lya ẹjo ẹregede kẹ Obutuswe. ¹² L'ẹ tọ bukwa madzọ mmakanu bẹ ayi l'ẹphe alu. Ndu ayi l'ẹphe alu bukwa ndu ọ-chi-ọha imigwe; mẹ ndu ekfu iphe eme nu l'imigwe; mẹ ndu imigwe, nwe mgboko, bu k'ẹkpuru-ọchi ọwaa; me ikpetuma ndu soja, nọkota l'imigwe. ¹³ Oo ya bu t'unu chilikota ngwa-ọgu, shi l'ẹka Nchileke nta-a; k'ọphu bu teke ẹjo uboku ono byaleruphu; t'unu dọ ike vudo vudoshia ike; t'ọ mọaru unu l'iya. Teke unu l'iya lukpooru iya jeye l'ishi; t'unu vudolee l'ẹke, unu vudo.

¹⁴ Oo ya bu t'unu rukota ẹhu ọhuma. Unu woru ire-lanu kee onwunu l'ọ bu onye gude akpọ-buleti kebuta uwe iya l'ukfu. Unu eworu odobe-ẹka-ndoo kpua onwunu l'ọ bu uwe-igwè ndu l'ẹje ọgu. ¹⁵ Unu gudeshia ozi-ọma kẹ ẹhu-agu ono ike t'ọ buru akpọkpa, unu yeru tẹ ẹturu ba lo unu. ¹⁶ Unu gudefukwaaphu ekwekwe, unu kweru kẹ Jisòsu t'ọ buru iphe unu e-gbobeje gude l'ezeru onwunu; gude iya nashia akfu ono, ẹjo onye ono, bu Obutuswe agba unu ono; mbu akfu ono, enwu ọku, shi l'ẹka Sétanu ono. ¹⁷ Unu nata adzọta ọphu Nchileke dzọtaru unu t'ọ buru okpu-igwè, unu e-kpuru l'ishi. Unu anatakwaphu okfu Nchileke t'ọ buru ogu-mbeke, Ume Nchileke yeru unu l'ẹka. ¹⁸ L'iphemiphe ọbule ono bẹ unu a-nọduje ekfuru Nchileke t'ọ yeru unu ẹka. Unu kfujekpelekwaphu nu Nchileke tekenteke ẹge Ume-dụ-Nsọ edu unu. Oo ya bu t'unu mọjeru ẹnya mkpurumkpuru. Unu kfujekwaphu nu Nchileke l'okfu ẹka ndu nk'iya. ¹⁹ Unu kfujekwaruphu nu Nchileke l'okfu ẹka mu: tẹ Nchileke ye mu okfu l'ọnu teke mu ghelijeru onu k'okfu okfu; tẹ mu ba atsujẹ egvu okfu katakpọ iphe ono, ozi-ọma meru t'ayi maru ono. ²⁰ O bu l'okfu ozi-ọma ono bẹ mu bu onye Kuráyisutu yeru tẹ mu nọchia ẹnya iya; 'e gudekwaru lẹ nta-a bẹ mu nọ lẹ mkpọro.

Ọo ya bụ iphe mu ekfu; sụ t'unu kfuje nụ Nchileke: tẹ mu kaa obu; saje ozi-oma ono ẹge gbaru mu tẹ mu saa ya.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

²¹ Mu mawaru ọo-dụ unu t'unu maru ẹge mu dụ; mę ẹge mu eme ala nta-a. Nwanna ayi Tíkikọsu, ayi yeru obu; mbụ onye e gude ire iya ẹka l'ozị kẹ Kuráýisutu; e-kfuwaruru unu iphemiphe ọbule; k'ọphu unu a-ma ẹge mu eme ala. ²² Ọ bụ iphe meru iphe mu ezi iya t'ọ byakfuta unu ndono; k'ọphu ọo-kọru unu ẹge ayi dụ; obu eshikwanua unu ike.

²³ Tẹ Nchileke, bụ Nna; mę Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráýisutu mee t'ẹhu dụ ndu nk'iya agu; mekwaaphu t'ẹphe yeru ibe ẹphe obu; mę t'ẹphe kweta nk'iya. ²⁴ Tẹ Nchileke meeru madzụ kpamukpamu eze-iphe-oma; mbụ iphe bụ ndu yeru Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráýisutu obu; yeru iya ẹya gbururu jeye.

Èkwo, Pòlu deru nù Ndu Fílipayi

¹ Ọ bụ mbedua, bụ Pòlu; mu lẹ Tímoti, bụ ndu ejeru Kuráýisutu Jisòsu ozi ede èkwo-ozi ọwaa.

Ndu ayi ede iya anụ bụ ndu kẹ Nchileke ono, bu lẹ Fílipayi l'èphe ha ono; mbụ ndu ono, èphe lẹ Kuráýisutu tughaberu buru nanụ ono; mę ndu ishi chọchi èphe; mę ndu ejeru chọchi èphe ozi.

² Tẹ Nchileke, bụ Nna ayi; mę Nnajiufu, bụ Jisòsu Kuráýisutu meeru unu eze-iphe-ọma; mekwaaphu t'unu buru l'èhu-agu.

Pòlu ekfu anụ Nchileke l'okfu èhu ndu Fílipayi

³ Mu anọdujelephu ekeleru unu Nchileke ono, mu ejeru ozi ono ekele iphe bụ tekenteke, mu ari ọriri unu. ⁴ Iphe bụ teke mu ekfu anụ Nchileke l'okfu èhu unu bę mu egudeje èhu-ọtso-èna ekfu anụ iya. ⁵ Iphe ọbu bụ lẹ keshinu mbọku ono, unu nuru ozi-ọma ono bę unu shikpelephu yetataru mu èka l'òrà ozi-ọma ono arara: t'a nughbaru iya gbururu byeye nta-a. ⁶ Iphe lanụ, dooru mu ọnya ọhuma bụ lẹ Nchileke ono, bụ iya bụ onye wataru ome iphe-ọma ono l'ime unu ono e-gudekpelekwa iya phụ ège ono jeye teke oo-mefu iya l'ishi lẹ mbọku ono, Jisòsu Kuráýisutu a-bya ono. ⁷ Ọ bụ egbe ọriri, mu arijeru unu ndono. Yọ buru iphe gbaru mu l'ememe ndono; keshinu ọphu unu nọ mu l'obu. Okfu l'unu l'unu ha bę ayi l'unu tuko gbaru mgba l'eze-iphe-ọma ono, Nchileke emeru mu lẹ mkporo-a, mu nọ nta-a; ayi l'unu atukokwaphu gbaru mgba l'eze-iphe-ọma kẹ ọgbaru ozi-ọma ono ọdzori; bya agbakwaruphu mgba l'eze-iphe-ọma kẹ omeje iya t'o shihu ike. ⁸ Ọ kwa Nchileke bę bụ onye maru l'ọo oswi-okfu bę mu ekfu: l'obu unu l'unu ha dụ mu. Obu unu ono, dụ mu nụ ono bę bukwa l'obu ọphu Kuráýisutu Jisòsu l'onwiya yeru ayi b'o shi.

⁹ Iphe mu anọduje ekfu anuru unu Nchileke bụ t'o mee t'obu ono, unu yeru ibe unu ono kaje nshinu akaka akaka eje; mę t'unu kafua ọmaru Nchileke ọgbodo amaru; unu amakwaruphu iphe gbaru unu l'ememe l'ifu Nchileke; t'o dokota unu ọnya. ¹⁰ Ọo ya bụ ège unu a-dụ ike ọtaje iphe dụ mma; mee; k'ọphu bụ: mbọku ono, Kuráýisutu e-kpe ndiphe ikpe ono -rulephu; yoo lewaru l'unu doberu onwunu ọgà; ẹ tọ dughedu iphe ọo-ta unu ọta iya. ¹¹ Yoo lekwaphu l'umere, unu shikpo meta lẹ ndzụ unu l'ọ ha bukota umere, vudo nhamunha, shi l'èka Jisòsu Kuráýisutu. Ọ bụ umere ono e-me tẹ ndiphe kwabę Nchileke ugu; jaa ya ajaja.

Ọgude ndzụ onye ekoshi l'a nọ-turu Kuráýisutu ndzụ

¹² Iphe mu eme t'unu maru; unwunna mu; bụ l'iphe-a, byakfutaru mu nụ-a bę gbe kakwaru ome t'ozí-ọma ono kafua odzuru mgboko; ¹³ kẹ l'iphe bụ ndu soja, eche nche lẹ kẹ onye eze; męwaru iphe bụ ndu ọdo bę tukowa makotaru nta-a l'ọo okfu lẹ mu ejeru Kuráýisutu ozi b'e gude tya mu mkporo. ¹⁴ Nta-a b'ọ phodukwaru mę iphe bụ unwunna, bụ ndu wowaru onwephe ye Kuráýisutu l'èka l'èphe ha; aburu Kuráýisutu ono bę èphe atụ ume atukobe. Mbụ yọ bukwaru mkporo-a, a turu mu-wa bę kparu iya nụ. Obu ka èphe oshihu ike

nta-a; katabe iya; k'ophu ephe kafua ora ozi-oma ono arara; to nwe onye ephe atsu egvu.

¹⁵ A makwaru-a l'o nweru ndu gude ekwò; l'ezi ozi-oma ke Kuráýisutu ono l'ò -bù iphe, eeme l'okfu. Obenu l'o nwekwaru-a ndu ophu gude obu iphoro ezi iya. ¹⁶ Ndu onanu, gude obu iphoro ezi iya ono be gude ke l'ephe yeru Kuráýisutu obu; ezi iya. Okfu l'ephe maru l'oo ya be kuru mu nu; te mu bya agbajeru ozi-oma ono odzori. ¹⁷ Ndu ophu ezi ozi-oma ono l'ò -bù iphe aakpa enya phu te gudekwa obu iphoro ezi iya. Iphe ephe emelephu bu t'iphe-ehuka, mu eje le mkporo-a, mu no-wa gbe karu nshinu.

¹⁸ Olobu; ?mu eyeru ephe onu. Mbù; ?m'e -gude obu iphoro ekfu iya-o; ?m'ò bu l'o nweru iphe no ndu ekfu iya nu l'okpoma; ephe ekfu iya; iphe o bu iphe o bu; t'e kfu ya nu t'e shi ege ono mee te okfu ehu Kuráýisutu dzuru mgboko. O kwa iphe ono e-me mu; ehu atso mu ena; atso iya l'eje. ¹⁹ Okfu le mu maru le keshinu ophu unu anoduje ekfu anu Nchileke l'okfu ehu mu; temanu be Ume ke Jisusu Kuráýisutu anodujekwaphu eyeru mu eka be mu maru l'ee-mekochaa haa mu. ²⁰ L'iphe mu dobekpooru enya; dobeshia ya ike; bukwaruphu iphe mu ele enya iya bu l'iphe bu ege o du be mu ta abyadu bya emeru iphe-iphere nu onwomu l'iphe bu iphe mu eme ememe. Iphe mu e-gbe metia obu ike l'eme; mbu l'emekpole iya phu nta-a ege ono, mu shihawa meta iya ono; bu le mu e-gude ndzu mu; kwabe Kuráýisutu ugvu; ?m'ò bu mu le ndzu; ?m'ò bu mu l'onwu. ²¹ L'ehu nke mu bukwa: mu -nodu ndzu; mu egudenuphu ndzu mu ekoshi l'oo Kuráýisutu be mu no-turu iya. Teke bu l'oo anwuhu be mu nwuhuru be gbe bukwaru uru gbaaru mu. ²² Obenu le teke bu le mu -no ndzu le mgboko-a be mu a-kakwa ojetaru Kuráýisutu ozi. Oo ya bu le mu ta madu ophu mu a-hata. ²³ Uzo iphe labu ono be mu vudo l'echi; yo tuko alo mu ibe eka ebo-ebo. Obenu l'ophu agu mu agushi mu ike bu te mu lakfube Kuráýisutu te mu l'iya nodu. Onanu ka mu mma ugbo olemole. ²⁴ Obenu l'ò kwa l'okfu ehu nk'unu b'ò kfubekpo karu unu mma te mu nodu ndzu; swiru unu. ²⁵ Keshinu ophu iphe ono doru mu enya be mu maru le mu anodu-a ndzu; swiru unu l'unu ha; yetajeru unu eka t'ehu-otso-ena unu kafua nshinu; bu iya bu ehu-otso-ena, shi l'eworu, unu woru onwunu ye Kuráýisutu l'eka. ²⁶ Oo ya bukwanu; teke mu l'unu nolephu; unu akafuaru onwe iphe unu a-gbabe okpa gude mu anga; keshinu mu l'unu tuko buru ndu ephe le Kuráýisutu tugbaberu buru nanu.

²⁷ Iphe lanu ophu bu okpobe iya aburu t'unu mejekwaphu umere, gbaru onye anu ozi-oma Kuráýisutu ono; k'ophu bukwanu teke mu du ike bya nk'unu; m'ò bu le mu ta duhedu ike abyabya; mu anulee otu-onu unu: l'unu vudoshia ike; uche aburu unu nanu. Mu a-nukwaphu l'unu gude obu lanu ehe onwunu; l'ese ke ekwekwe ono, unu kweru ono, bu l'ozi-oma ono b'ò shi. ²⁸ Unu be kwekwa t'ò nweru iphe ndu okfu unu e-gude eye unu egvu le phuu. Onanu bebekpokwa buru iphe e-koshi ephe l'oo ephebedua e-mekochaa laa l'iyi; unubedua aburu ndu aa-dzota. Yo buru Nchileke a-tuko iya mekota. ²⁹ L'unubedua be Nchileke mewaru eze-iphe-oma. Eze-iphe-oma ono ta bulekwa t'unu woru onwunu ye Kuráýisutu l'eka. O bukwapu t'unu gude l'okfu ehu iya jejee iphe-ehuka. ³⁰ Nta-a be mu l'unu gbaakwa mgba alu ogo ono, mu shihawa alu ono, bukwa iya phu be mu alu nta-a. Teke ono,

mu shi alu iya ono be unu gude enya unu phua ya; ole nta-a be unu anuwa iya le nchi.

2

Omuta eka Kuráyisutu

¹ Oo ya bu; eworu ono, unu woru onwunu ye Kuráyisutu l'eka ono; ?o meru; obu eshihu unu ike to? Obu ono, o yeru unu ono; ?oduje unu ike? Unu le Ume-du-Nso; ?unu tugbaberu-a buru nanu to? ? Unu anodujee emeru ibe unu obu-oma; l'aphukwaruphu ephe imiko?

² Oo ya bu t'unu mee t'ehu-otso-ena mu dzua oke. Ege unu e-shi mee ya bu te egomunggo buru unu nanu; n-yemobu unu aburu nanu; obu unu; me uche unu abukwaruphu nanu. ³ Unu ba akpajekwa enya l'iphemiphe obule, unu eme ememe. Unu te ekuje onwunu iphe unu ta hadu l'o bu iya. Unu wozitaje onwunu ali l'eke ibe unu no; k'opu onyenonu e-wotaje iya l'onye odo ka iya. ⁴ T'e b'o dukwa l'unu ha, onye bulephu t'o duru iya le mma be oo-noduje achonkinyi iya. T'onyenonu chojekwa iphe a-duru ndu odo le mma. ⁵ T'uche unu yeke ke Kuráyisutu Jisusu bujeleruphu iphe lanu.

⁶ Le Jisusu shikpelephu le
mbu du l'o bu Nchileke.
Adudu ono, o du l'o bu
Nchileke ono te nwekwa teke
o rijeru le yeke Nchileke ha;
m'o kwanu l'oo iphe ya te
eswefukwadu enya.

⁷ Iphe o mechiary bu
l'o chiru obu iya;
swee enya l'onodu iya;
bya aburu nwozi; a mua ya.
Yo buru madzu;
bya anoo ndzu le mgboko-a
l'o bu ayibedua.

⁸ Yo nuaru Nchileke okfu;
wozita onwiya ali.
Yo nu-taberu iya okfu ono;
k'opu o kwetaru; nwuhu;
Bu iya bu anwuhu ono,
o nwuhuru l'oshi-osweru ono.

⁹ Oo ya meru iphe Nchileke
wolikwanuru iya
oreke-imeli:
Yo kakota iphemiphe obule.
Yo bya anu iya epha,
kakota nu l'iphe bu epha;

¹⁰ k'opu iphemiphe obule, no l'imigwe;
opu no le mgboko-a;
me opu no le mkpuli ali
a-buru:

ephe -nulephu epha iya ono;
ephe ebyishi ikpere; baaru iya eja;

¹¹ me k'opu madzu kparamukpamu

e-kfu l'edzudzu oha l'oo
 Jisosu Kuráyisutu bu Nnajiufu;
 shi ege ono kwabe
 Nchileke, bu Nna ugvu.

Obu iphoro l'ochi mgboko-a

¹² Oo ya bu; ndu mu yeru obu; teke ono, mu l'unu shi nodu ono be unu shi anujeleru mu phu okfu. T'e b'o bulekwaphu teke mu l'unu no be unu a-nujeru mu okfu nkinyi iya. Unu kafukwaaru mu ru onuru okfu nta-a, mu no unu ote-nya-wa. Unu gude otsu-egvu; me ehu-anmanma; kebe ehu meje t'adzodozdo ono, Nchileke dzoru unu ono ba bu iphe mmakanu. ¹³ L'o kwa Nchileke be bu onye ereshi ire ike l'ehu unu. Oo ya emeje t'unu chia idzu ome iphe du iya mma l'obu; bukwaru iya phu emeje t'unu du ike mekota iya ege o tuberu.

¹⁴ Iphemiphe obule, unu eme ememe; unu ba agujekwa aphu eme iya; unu ta alojeru ntutego ye iya; ¹⁵ k'ophu unu a-bu ndu e-te nwedu iphe uta, aa-phuta unu l'ehu. Unu aburu ndu obu iphoro; bukwaruphu unwu Nchileke; ndu e-ta dudu iphe ephe gude merushia onwephe l'ejo ogbo-wa, egomunggo swehuru-wa. Ogbo-wa be egomunggo swehuru; ephe adu-tabe eji; k'ophu ephe atso age. T'o buru ege mkpo-kpodo anoduje echi l'enyashi; bu ege unu a-bu iphoro; l'echiru ndiphe le mgboko-a; ¹⁶ me unu -gude okfu ono, anu ndzu ono ewokfube ephe. Unu -emewa ege ono; oo ya bu le mu nwewaru iphe mu e-gude eku onwomu mboke ono, Kuráyisutu a-bya odo ono; keshinu ophu oso ono, mu gbaeberu le mu ezi ozi-oma ono ta buhedu mu oso iphoro; akanya ono, mu seeberu ono ta buhe mu nsegbu akanya.

¹⁷ Mu vudo l'ifu Nchileke nta-a l'o bu onye achiru Nchileke eja; gude eworu, unu woru onwunu ye Nchileke l'eka; mee t'o buru eja, mu achu anu Nchileke. E to dukwa m'o -ruhuru e je ewota mee mu; gbashifua l'eli eta ono; mbu; o -buru le mu a-nwuhufua anwuhu l'okfu ehu unu; be ehu a-nodulekwaa atso mu ena; mu l'unu atukolee ete eswa. ¹⁸ T'o bukwaruphu ege ono be ehu a-nodu atso unu ena; unu etsoru mu tee eswa.

Timoti; me Epafurodayitosu

¹⁹ Mu arikwa le mu ta anohedu anono nta-a; mu ezi Timoti t'o bya agbaphee unu. Mu wookwaru iphe ono ye Nnajiufu, bu Jisosu l'eka; le mu e-zi iya t'o bya; k'ophu oo-je; lakfuta mu; bya akooru mu ege unu eme ala; shi ege ono dua mu ike. ²⁰ E to nwehekwa onye odo, mu nweru, du l'o bu Timoti, bu onye oriri ehu unu echije ehu. ²¹ Ndu ophu l'ephe ha bulekwaphu oriri ehu ephe echije ephe ehu; ephe ta aru-vujehekwa iphe ophu buwa ke Jisosu Kuráyisutu l'oriri. ²² Obenu le Timoti be unu mawaru-a l'o koshiwaru le ya bu onye gbaru t'e gude ire iya eka. Unu mawaru-a ege o shi tsopheta mu l'o bu ege nwata anoduje etsophe nna iya. Ege ono b'o shi tsota mu; l'eyeru mu eka l'ozi ozi-oma-wa. ²³ Oo ya be mu aru le mu e-zi Timoti nk'unu egwegwa-a; me mu -maleruphu ege oo-mekochaa mwaru mu. ²⁴ Temanu be mu gudekwaphu Nnajiufu eka le mu ta anohedu odu; mu abya agbaphee unu l'ishi onwomu.

²⁵ Mu rikwaruphu l'e to nwedu uzo odo, mu e-shi iya odo; gbahaa te mu zi nwanna ayi Epafurodayitosu t'o byakfuta unu. Epafurodayitosu

bukwaphu onye mu l'iya tuko eje ozi; bukwaruphu onye mu l'iya tukoru alu ogu ehu Kuráiyisutu; bukwaru iya phụ bụ onye ono, unu ziru t'o wotaru mu iphe ono, mkpa iya shi duru mu ono. ²⁶ Mu e-zi iya t'ọ bya nk'unu t'unu l'iya jia; okfu l'obu unu l'unu ha be shiwa teke teru enya duta iya; mbụ; yo shiwa teke teru enya tsuta iya l'ehu; l'e kfulu unu l'ehu te shidu du iya mma. ²⁷ O shikpokwaa daburu l'iphe-ememe l'oswiya; mbụ iphe-ememe, phoduru nwa gengu: m'o gbua ya. Obe Nchileke phuru iya imiko. E to bulekwa ya b'o phuru imiko ono nwenkinyi iya. O phukwaru iya phụ mbedua; o buru abụ me aphụ atso mu ntsoto. ²⁸ Oo ya bụ l'o gbe ka mbedua ohe uhere te mu zikebe iya t'ọ bya t'unu l'iya jia; k'ophu ehu a-tsokwanu unu ena l'unu gude enya unu phua ya odo; mbedua agbabuhukwanu mgbamuche iya agbabuhu. ²⁹ Oo ya bụ; t'unu gudekwa ehu-otso-ena gbobe eka labu; nata iya l'ọ bụ nwanna, unu l'iya me Nnajiufu tukoru tugbabe buru nanu. Unu akwabeje ndu du l'ọ bụ iya ugvu; ³⁰ l'ọ phodukwaru nwanshi me ishi iya abaa l'ojeru Kuráiyisutu ozi. Yo swee enya le ndzu iya; l'emeru mu iphe unu gega anodu emeru mu ndege unu te buru ote-enya.

3

Okpobe odobe-eka-ndoo

¹ Eke mu a-suberu iya unu ishi; unwunna mu; aburu t'unu teje eswa l'unu le Nnajiufu tugbaberu buru nanu. Odephu iphe mu dehawaru azu ta atsukwa mu l'anu. Mu e-dephu iya azu. Ishi iya aburu l'oo-me t'unu kafia ogude eka l'iphe ono, mu kfulawaru unu ono. ² Unu zelajekwaru ndu ono, ezije ejo iphe ono; mbụ ndu ono, bugbaa nkuta-iphura phe ono; mbụ ndu ono, ezije t'e gude iphe bua anu-ehu; su l'oo egbe ugvu, madzu bufutaje ndono. ³ Iphe mu gude ekfu iphe ono bu l'oo ayibedua be buru okpobe utsu; mbụ ayibe ndu ophu gude Umedu-Nso l'abaru Nchileke eja. Ayi anoduje aja Kuráiyisutu Jisosu ajaja ke iphe o meru ayi; mbụ; e to bukwa l'ayi edobeje obu l'oo egbe madzu, ayi bu be a-dzo ayi. ⁴ Ndege o keru ama t'a su l'oo egbe madzu, onye bu l'adzotaje iya; me mu asu l'ọ bu mbedua gage enwe iphe mu a-dzobe okpa; su l'oo egbe madzu, mu bu be a-dzo mu nu. O -buru l'o nweru onye ari le ya nweru iphe ya a-dzobe okpa; dobe obu l'oo egbe madzu, ya bu a-dzo iya be mbedua kakwa onye obu enwenwe iya. ⁵ Okfu le mu noleruphu abali esaa k'ophu a muru mu; ke esato iya; e bua mu utsu. A muru mu; mu aburu nwa Izurelu gedegede. Ikfu, mu shi bu ikfu Benjaminu. Mu bu onye Hiburu; mbụ okpobe nwa, ndu Hiburu muru. A -bya le k'odobe ekemu ndu Ju be mbedua l'onwomu shi buru onye Farisii. ⁶ Teke a byaru l'iphe bu iya shi kakota mu ophu l'obu; mu asu l'iphe mu shi eme, shi kakota mu ophu l'obu bu le mu bu onye shi achị nta chochi. A -bya le k'iphe ono, bu iphe ekemu kfulu; su l'oo onye meru iya nu; onye ono aburu onye doberu eka ndoo ono be to nwekwa ophu aata mu uta l'oo ophu mu mesweru. ⁷ Obekwanu l'iphemiphe obule ono, bu iphe mu shi anoduje ari l'oo iphe a-baru mu uru ono be mu gudekwa okfu ehu Kuráiyisutu swefukota enya; guru iya ye l'iphe bu mu o-la-l'iyi. ⁸ E to bulekwa ono nkinyi iya. Iphemiphe obule odo be mu tuko gukota; yo buru mu o-la-l'iyi. Ishi iya aburu l'uru, ophu nyiberu otu onu iya be rubewaru mu eka; bu iya bu le

Kuráiyisutu Jisòsu ono, bú Nnajiufu mu ono bẹ mu mawaru majia ya ẹnya. Ọ bú l'okfu ẹhu iya bẹ mu gude swekota ẹnya l'iphemiphe ọbule, mu nweru enweru; t'ọ búru iphe iyi yitaru. Iphemiphe ọbule ono dọkotawa mu l'ọ bú ntu-ekpofu l'ẹnya; k'ọphu ọo-bùlephu Kuráiyisutu bẹ bú uru, mu e-rita nkinyi iya; ⁹ mẹ k'ọphu mu e-koshikwanu lẹ mu l'iya kwataakwanua tųgbabe ọgbodo atųgbabe búru nanu. Ọo ya bú l'iphe mu eme ta búkwa tẹ mu meje t'a sụ lẹ mu bú onye doberu ẹka ndoo; mbụ egbe odobe-ẹka-ndoo ọphu bú l'ome iphe ekemu kfuru b'ọ shi. Odobe-ẹka-ndoo ọphu mu ekoshi lẹ mu doberu nta-a bú ọphu shi l'ewota, mu wotaru onwomu ye Kuráiyisutu l'ẹka. Yọ búru onanu bú odobe-ẹka-ndoo ọphu shi Nchileke l'ẹka. Ọ búlekwaphu ndu woru onwẹphe ye iya l'ẹka bẹ ọoguje lẹ ndu doberu ẹka ndoo. ¹⁰ Iphe meru iphe mu swekotaru ẹnya l'iphe ono, mu nweru ono l'ọ ha; guru iya ye l'iphe iyi yitaru bú k'ọphu mu a-maru Kuráiyisutu; maru ike ono, o gude shi l'onwu teta ndu ono; mẹ tẹ mu lẹ Kuráiyisutu tųko gbaru mgbá l'iphe-ẹhuka ono, ooje ono; mẹ tẹ Nchileke mee mu tẹ mu dú l'ọ bú Kuráiyisutu l'anwuhu ono, ọ nwuhuru ono; ¹¹ k'ọphu Nchileke e-meru mu iphe mu ele ẹnya iya: mbụ mee mu tẹ mu shi l'onwu teta ndu.

Ọgba ọso ala l'ẹke, a tųberu

¹² Iphe mu ekfu ta búkwa l'ọ ruwaru mu ẹka; ọdudu búru lẹ mu dọkotabebewa mma. Obenu l'iphe mu anọduje eseshi ike; bú tẹ mu nata obunggo ọso, mu gbaru; okfu lẹ Kuráiyisutu Jisòsu natawaru mu; mee mu tẹ mu búru nk'iya. ¹³ Ọnwunna mu; mu te ekfukwa lẹ mu natawaru obunggo ọso ono. Obenu l'ọ bú iphe lanu; bẹ mu emeje: mu atųkoje iphe ọphu mu ghawaru ye l'azu; zahashia; kebekpelephu ẹhu agba agbakfube ọphu nọ mu l'uzo ifu. ¹⁴ Mu anọduje ese; tẹ mu gbafu ọso ono l'ishi; k'ọphu mu a-nata obunggo, tso iya nu. Obunggo ono bú ndu gbururu jeye ono, Nchileke shi l'ẹka Kuráiyisutu Jisòsu; kua mu tẹ mu bya anata ono.

¹⁵ Ọo ya bú; t'iphe bú ndu, agu onwẹphe eye lẹ ndu tsefutawaru l'ẹnya Nchileke; t'ọ búlekwaruphu iphe ono, mu ari ono bẹ ẹphe anọduje ari. Ọ -búru l'ọ nweru ẹge ọ bya adu; unu aharu ari iphe ọdo bẹ Nchileke e-koshikwa iya-a unu; yo doo unu ẹnya. ¹⁶ Ọo ya bú; unu t'ayi tsolekwaruphu ọzo ono, ayi shihawa tsota ono; mbụ ọzo, bú iya bẹ ayi tsoru gbabewa ọso ono ẹke, ayi gbaberu iya nta-a.

¹⁷ Ọnwunna mu; unu tųko l'unu ha meje ẹge mu eme. Ayi ekoshikwa unu iphe unu e-meje. Unu tųko l'unu ha mụta umere ndu ono, eme iphe ono, ayi ekoshi unu ono. ¹⁸ Mu kfuhaakwaru unu iphe-a ugbo olemole; nta-a bẹ mu gudekwa ẹnya-mini ekfuphuru iya unu azu; sụ: l'ọ nwekwaru igweligwe ndu umere ẹphe ekoshi l'ẹphe bú ọhogu oshiosweru kẹ Kuráiyisutu. ¹⁹ Ẹge ọo-muru ẹphe bú l'ẹphe a-lakota l'iyi. Iphe ẹphe abaru eja bú iphe a-la ẹphe l'ẹpho. Yọ búru iphe-iphere iya ga aduje ẹphe; bẹ ẹphe egudeje eku onwẹphe ekuku. Yọ búleruphu l'iphe kẹ mgboko-a bẹ ẹphe woru obu tukobe. ²⁰ A -bya abya l'ayibedua bẹ eze-ufu ayi nọkwa l'imigwe. Ọ bú l'ẹke ono bẹ Onye Ndzota ono, ayi ele ẹnya iya eleshi iya ike ono e-shi bya; bú iya bú Nnajiufu ayi, bú Jisòsu Kuráiyisutu. ²¹ Ọo ya bú onye a-gbanwe ugwehu ayi ọwaa, ẹ-te nwedu iphe ọ bú-wa; mee ya t'ọ dú l'ọ bú ugwehu nk'iya, l'egbu

nwjinwii. Ike, oo-gude mee ya bu ike ono, o gude mekota iphemiphe obule; ephe atuko ndu iya le mkpuli ono.

4

Odu, Pọlu adu ndu ke Kuráiyisutu

¹ Unwunna mu, mu yeru obu; ọo ya meru iphe mu suru unu t'unu vudoshia ike l'atugbabe, unu le Nnajiufu tugbaberu buru nanu. Obu unu egbukwa mu egbugbu. O bu unu emeje; ehu atso mu ena; bukwaruphu unubedua be bu iphe ekoshi le mu mekputawaru. Mu yeru unu obu nshinu.

² Mu arọ unwunna labu ono, bu iya bu Yuwodiya yele Sintiki t'obu buru ephe nanu; keshinu ephe le Nnajiufu tugbaberu buru nanu.

³ Mu arokwaphu nggubedua, bu ogbodo onya mu, mu le nggu tukoru eje egbe ozi lanu ono; su t'i yejeru unwanyi ono eka t'ephe meje iphe ono, mu suru t'ephe me ono. Le mu l'ephe tukokwa eseshi akanya ozikashi ozi-oma ono ike; me Kelémenti; mewaru ndu odo, butsua ndu, ayi l'ephe eje ozi ono, bu ndu epha ephe nokota l'ekwo, Nchileke deshuru epha ndu, a-no ndu gbururu jeye.

⁴ T'ehu tsojekpelekwaphu unu ena l'unu le Nnajiufu tugbaberu buru nanu. Te mu kfufukwaa ya phu odo: t'ehu tsojekpelekwaphu unu ena.

⁵ Unu gudeje umere unu koshi ndiphe l'unu bu ndu obu-oma. Nnajiufu nokwa ntse. ⁶ T'e b'o dukwa iphe, unu e-je ochi obu l'eka. Iphe unu e-mejehia bu t'unu kfujeru nu Nchileke; kaju iya iphemiphe obule, mkpa iya duru unu. Teke unu ekfu anu iya; unu etukwa iya phu epha. ⁷ Oo ya bu; ehu-agu ke Nchileke, bu iphe kariru ege madu e-gude uche maru iya aburu iphe e-wota obu unu; me uche unu; kwachia l'atugbabe, unu le Kuráiyisutu tugbaberu buru nanu.

⁸ Eke mu e-jebile iya phu; unwunna mu; bu: t'iphe e-shitajelephu unu l'uche buru oriri ke iphe ono, bukota okpobe okfu ono; me iphe bu iphe gbaru ke t'e yeru iya ugu; me iphe bu iphe vudo nhamunha; me iphe bu iphe e te merudu emeru; me iphe du mma l'anya; me iphe bu iphe onu wukoru l'o dukota mma; me iphe bu iphe, du ugu; me iphe bu iphe aaja ajaja. ⁹ Unu meje iphemiphe obule ono, mu ziru unu ono; me ophu unu mutaru mu l'eka; me iphemiphe obule ono, unu nuru mu l'onu ono; me ophu unu gude enya unu phu l'ehu mu. Oo ya bu; Nchileke ono, emeje t'unu buru l'ehu-agu ono; eswikwanuru unu eswiru.

*Pọlu etu ndu Filipayi epha;
k'ohuma, ephe meru iya*

¹⁰ Te Nnajiufu lebukwaa eka; le nta-a be unu bya bya emewaru mu ohuma, koshuru mu odo l'unu nyatakpokwaduru mu-a keshinu ime teke ono. Unu ta maduru iphe ehu atso mu. Iphe mu ekfu ta bukwa l'unu ta anodujedu ekfu okfu ehu mu. O gbe bukwaru uto te shidu aduje unu t'unu mee ya l'eka. ¹¹ Iphe mu ekfu ta bukwa l'o nweru iphe uko iya duru mu; le mbedua mutaakwaru t'iphe mu nweru: ege o ha ege o ha; dzujeeru mu; m'o -ruhuduru o du mu idagha. ¹² Mu maru ege aabujeru onye ejo-eka; maru ege aabujeru onye eka no. Iphe bu eke mu no; eke mu no; be iphemiphe obule ono mewaru mu; to nwehe iphe abujekwadu mu enya-aphapha: mbu le mu rijiru epho;

òdudu buru lẹ mu zẹ ẹgu; ?mu nweru iphe-o; ?mẹ mu te nwe-o; mu anọ-kirishilekwaa. ¹³ Ẹ tọ dudu iphe mu ta adudu ike eme; kẹ l'ọo Kuráýisutu bu onye emeje tẹ ike k'ememe iya dū mu.

¹⁴ Obenu lẹ teke ono, mu nọ l'iphe-ẹhuka ono bẹ unu nweru obu-oma l'ẹke mu nọ; yetaru mu ẹka. ¹⁵ Tẹmanu bẹ unubẹ ndu Filipayi l'onwunu maru lẹ teke mu watakpọoru ozi ozi-oma ono l'òdungu; mbu teke ono, mu shi lẹ Masedóniya lufuta ono b'ẹ to nwedu chọchi ọdo, mu l'ẹphe tughaberu nanu ọdo; gbahaa unubẹdua nwenkinyi unu. Ọ bu unubẹdua nwenkinyi unu bu ndu shi anuje mu iphe; bukwaruphu unu bu ndu shi anatajẹ iphe shi mu l'ẹka. ¹⁶ Mbu je akpaa lẹ teke mu shi nọdu lẹ Tesalonáyika bẹ unu shi emejeru mu mkpa mu; mẹ mkpa -byaru mu; mbu; ẹ tọ bukewaa ugbo lanu bẹ unu meru mu iya nkinyi iya. ¹⁷ Ẹ tọ bukwa iphe ono, unu anuje mu ono bu iphe mu ele ẹnya iya. Iphe mu gbe ele ẹnya iya kwa t'uru byaru unu berebere; bu iya bu t'unu kafua oshihu ike l'eworu ono, unu woru onwunu ye Kuráýisutu l'ẹka ono. ¹⁸ Mu natawaru iphemiphe obule ono, unu nuru Epafurodáyitọsu t'o wotaru mu ono. Iphe ono, unu nuru mu ono bẹ unu nukwaru mu nugharu mu iya ẹka. Oo-dzukpokwaa iphe mu eme iya; tsufu etsufu. Iphe ono, unu nuru mu ono dū l'ọ bu ngweja, eshi kwẹkwekwe, mkpọ iya ekpo tui alakfube Nchileke. Mkpọ iya ono atso Nchileke ẹna; yo gbobe ẹka labu; nata iya ohuma. ¹⁹ Nchileke ono, mu ejeru ozi ono a-nukota unu iphemiphe obule, mkpa iya duru unu. Ọ bu l'ẹka Kuráýisutu Jisọsu bẹ ooshije hata iphe nu ayi; mbu iphe ono, o nweru ono, bu ọdu-biribiri iya, kariru otukota onu iya ono; woru nu ayi. ²⁰ T'ọ buru Nchileke ono, bu iya bu Nna ayi ono bẹ ajaja a-bu nk'ia gbururu jeye lẹ tutu yoyo. Ono kwa ẹge ọ dū.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

²¹ Unu jjaru mu iphe bu ndu kẹ Nchileke l'ẹhu l'ẹhu; mbu ndu ono, ẹphe lẹ Kuráýisutu Jisọsu tughaberu buru nanu ono. Unwunna ayi, ndu ophu mu l'ẹphe nọ l'ẹke-a ajikwaphu unu. ²² Iphe bu ndu kẹ Nchileke, nọ l'ẹke-a l'ẹphe ha ajikwaphu unu; ketekete kẹ ndu ejeru eze, bu Síza ozi.

²³ Tẹ Nnajiufu, bu Jisọsu Kuráýisutu meeru unu eze-iphe-oma l'unu ha.

Èkwo, Pọlu deru nù Ndu Kọlósí

¹ Qwaa bụ èkwo-ozí, mubẹ Pọlu ede. Mu bụ onye Nchileke fọtaru; mee mu tẹ mu bụru onye ishi-ozí Kuráýisutu Jisọsu. Onye mu l'íya gba mgba ede íya bụ nwanna ayí, bụ Tímotí.

² Ndu ayí ede íya anụ bụ ndu kẹ Nchileke; ndu ọpụ nọ lẹ Kọlósí; mbụ unwanna ayí ndu ọpụ woru onwẹphe ye Kuráýisutu l'ẹka; ẹphe l'íya atụgbabewa bụru nanụ.

Tẹ Nchileke, bụ Nna ayí meeru unu eze-iphe-oma; yo mekwaaphu t'unu buru l'ẹhu-agu.

*Okfu anụ Nchileke;
l'etu íya ẹpha*

³ Ayí anọdujekwaphu etu Nchileke ẹpha, bụ íya bụ Nna kẹ Nnajiufu ayí, bụ Jisọsu Kuráýisutu teke ayí ekfu anụ íya l'okfu ẹhu unu. ⁴ Iphe kparu íya nù bụ l'ayí nūwaru k'ekwekwe, unu kweru kẹ Kuráýisutu; nọdu íya l'ẹka; unu l'íya atụgbabe bụru nanụ. Ayí abya anụkwaaphu l'unu yeru ndu kẹ Nchileke l'ẹphe ha obu. ⁵ Ekwekwe ono, unu kweru kẹ Kuráýisutu ono; mẹ obu ono, unu yeru ndu ọdo ono bẹ gbabẹru ọkpa l'iphe ono, unu ele ẹnya íya ono. Iphe ọbu, unu ele ẹnya íya ọbu bụ iphe ono, Nchileke kwakọberu unu l'imigwe ono. Yọ bụru iphe ono, ọ kwakọberu unu l'imigwe ono bẹ bụ iphe ọbu, e meru; unu amaru teke ono, a byaru bya ezia unu ozi-oma ono, bụ ọkpobe okfu ono. ⁶ Ozi-oma ono erekwa ire l'ẹkemeke ọbule; bya atụkokwaphu mgboko jegbaru. Yọ bụru ẹge ono bụ ẹge o jegbaru l'ẹke unu nọ; l'ere ire lẹ ndzụ unu keshinu mbọku, unu nūru íya; yo doo unu ẹnya ọhuma; mbụ iphe eze-iphe-oma Nchileke ono bụ. ⁷ Ọ bụ Epáfurasu, bụ onye ayí yeru obu; onye ayí l'íya tuko eje egbe ozi lanụ-a bẹ bụ onye ziru unu ozi-oma ono. Epáfurasu ono bụ onye koshiwaru lẹ ya bụ onye e gude ire íya ẹka l'ojeru Kuráýisutu ozi. Yọ bụru íya nọ-chiru ẹnya ayí l'ibíyia nk'unu; ⁸ tẹmanu b'ọ bukwa íya phụ kfulu ayí k'obu ono, Ume-dụ-Nsọ meru; unu eyeru ibe unu ono.

⁹ Ọo ya meru iphe ayí ta tẹ-gbejedu ẹka l'okfu anụ Nchileke l'okfu ẹhu unu keshinu teke ono, ayí nūru l'unu wowaru onwunu ye Kuráýisutu l'ẹka ono. Ayí anọduje ekfu anụ Nchileke t'o mee unu t'unu makọtajeru iphe bụ uche-obu íya; mẹ t'o shi l'ẹka Ume-dụ-Nsọ nụkwaphu unu mmamiphe ọpụ e-meje t'uche-obu íya doo unu ẹnya. ¹⁰ Ọo ya bukwanu k'ọpụ unu a-nọdu emeje umere, e-mekwanu tẹ ndzụ unu l'ọ ha bụru iphe unu e-gude akwabẹ Nchileke ugwu; unu emekwaphu iphe dụ Nchileke mma l'iphemiphe ọbule, unu eme ememe. Unu eshi ẹge ono meje iphe bụ iphe-oma tekenteki; kakwaphu oma onye Nchileke bụ. ¹¹ Ayí anọdujekwaphu ekfu anụ Nchileke sụ t'o gude ike íya ono, dụ biribiri ono; mee unu t'unu shihu ike ọgbodo eshihu; k'ọpụ unu a-duje ike gude ọta-nshi nwejeru obu l'iphemiphe ọbule, byaru unu. ¹² Ayí ekfuje anụ íya sụ t'o mee t'unu gudejekwaphu ẹhu-ọtso-ena tuje Nchileke, bụ Nna ẹpha l'iphemiphe ọbule ono. Okfu l'ọ bụ íya bụ onye meru; unu aburu ndu gbaru tẹ unu

lẹ ndu nk'iya gbaru mgba l'iphe ọ kwakọberu ndu nk'iya l'ẹke ono, bu iphoro nọkọta iya ono, bu iya bu ẹke Nchileke bu eze. ¹³ Okfu l'ọ dzọfutawaru ayi l'ẹke ẹkpuru-ọchi nweru ike; bya ewota ayi je edobe l'ẹke Nwa iya ono, o yeru obu ono bu eze. ¹⁴ Nchileke shi l'ẹka Nwa iya ono gbata ayi; bya agụkwaaruphu ayi nvu l'iphe du ẹji, ayi meshiru.

Kuráýisutu bu

Ọkaribe-Kakọta-Nu

¹⁵ Ọ bu Kuráýisutu be koshiru ayi egbe onye Nchileke bu; mbu Nchileke ono, ẹ te egudejedu ẹnya phu ono. Ọ bu Kuráýisutu ono be Nchileke doberu l'onodu, kakọta nshinu l'iphe bu iphemiphe ọbule, o meru ememe. Kuráýisutu ono be nọha-oduru be Nchileke meshideru iphemiphe ọbule. ¹⁶ Yọ buru l'ẹka iya be Nchileke shi mekọta iphe bu iphemiphe ọbule, bu ọphu nọ l'imigwe; me ọphu nọ lẹ mgboko: ọphu eegudeje ẹnya phu; me ọphu ẹ te egudejedu ẹnya aphu; mbu ndu eze ojozi-imigwe; me ndu bu nnajioha; me ndu bu eze l'ephe ha; me ndu ọphu ekfu iphe eme nu, nọkọta l'imigwe. Ọ bu yẹbedua, bu Kuráýisutu ono be Nchileke shi l'ẹka iya; mee iphemiphe ọbule; buru iya b'o meru iya doberu. ¹⁷ Yẹbedua l'onwiya vukọta iphemiphe ọbule ọzo nọduhawa. Yọ bukwaruphu ike nk'iya b'o gude mee iphemiphe ọbule, Nchileke meru ememe; yọ nọdukọta l'ẹke Nchileke doberu iya. ¹⁸ Ọo ya bu ishi; kpọ-kfuru l'ugwehu iya ono; mbu chọchi. Ọ bu iya bu ẹke ndzu k'ugwehu ono futaru. Yọ bukwaru iya phu bu onye ivuzọ, Nchileke vutsukpo ọzo mee; yo shi l'onwu teta nọdu ndzu; k'ọphu ọo-bu iya e-wota ọnodu mbu l'iphemiphe ọbule, Nchileke meru ememe. ¹⁹ Ọ bu Nchileke be chiru iya l'obu iya; mee t'ọ buru l'ẹhu Nwa iya be aa-phukọta iphe yẹbe Nchileke bu; ²⁰ me t'ọ bukwaruphu l'ẹka Nwa iya ono be ya e-shi mee te yele iphemiphe ọbule du lẹ mma. Nchileke eshi ẹge ono gude mee ono, Nwa iya lokaru teke ono, ọ nwuhuru l'oshi-osweru ono mee te okfu ba duheru yẹbe Nchileke; me iphemiphe ọbule, o meru ememe. Mbu l'ọ bu l'ẹka Nwa iya ono be ya e-shi mee iphemiphe ọbule, nọ l'imigwe; me ọphu nọ lẹ mgboko te yele yẹbe Nchileke du lẹ mma.

²¹ Unubedua yikwaphu lẹ ndu ephe lẹ Nchileke du lẹ mma obu. Okfu l'o nwekwaruphu teke unubedua shi anọduje eme umere, koshiru l'unu ta madu Nchileke. Yọ buru ẹjo iphe unu shi anọduje ari l'oriri; l'eme iya ememe be shi mee unu; unu aburu ọhogu Nchileke. ²² Obenu lẹ nta-a be Nchileke shiwa lẹ ndzu, Nwa iya shi nọdu l'eliphe-a; me anwuhu, ọ nwuhuru; mee t'unu l'iya du lẹ mma; k'ọphu Nwa iya ono e-duta unu; unu aburu ndu duru Nchileke iche, ẹ-ta dudu ẹke aata unu uta; ọphu unu 'abudu ndu aamaru ẹjo ẹka; gbururu jeye; yo duta unu bya akfube l'ifu Nchileke ono. ²³ Obenu l'iphe unu mefutaje bu l'unu e-kweshilekwaphu ike l'iphe unu kweru; shihu ike l'ọ bu ẹge-a ọkpa-ulo emeje ulo; yo shihu ike-wa. Unu be ekwekwe t'o nweru onye a-bya emee unu t'unu wofu obu l'iphe ono, unu ele ẹnya iya ono. Mbu iphe ono, unu shi l'ozio-oma ono, unu nuru ono dube ele ẹnya iya ono. Ozi-oma ono, unu nuru ono be bukwa iya-a bu ozi-oma ọphu e zigbakotaru mgboko mgburumburu; yọ bukwaru iya phu be Nchileke ziru mbedua, bu Polu te mu je ezia ya ndu ọdo.

Ozi, Polu ejeru Chọchi

²⁴ Nta-a bẹ ẹhu atsokpoo mu ẹna; kẹ l'ọ okfu ẹhu unu bẹ mu gude eje iphe-ẹhuka-wa. L'ọ kwa iphe-ẹhuka-wa, mu eje nta-wa bẹ mu gude eyeta ẹka; eme t'ọ dzua edzudzu mbu iphe ọphu phodukwaduru l'iphe-ẹhuka ono, Kuráýisutu gude okfu ẹhu ugwehu iya; mbu chochi jee ono. ²⁵ Ọ bụ Nchileke ono, bụ onye fọtaru mu nụ tẹ mu buru nwozi chochi ono bẹ ziru mu ozi-wa tẹ mu zia unu. Ozi ọbu, o ziru mu ọbu bụ tẹ mu mee unu t'unu tuko iphe ya kfuru makotaru; ²⁶ mu emekwaaphu t'a maru iphe ono, Nchileke tumberu lẹ ya e-me ono. Iphe ono b'o shi domia edomi; k'ọphu ẹ to nwebua onye majeru iya nụ keshinu ọphu o keru mgboko-a. Obenu l'ọ bya erua nta-a; yọ bya ekoshi iya ndu ọphu bụ ndu nk'iya; ẹphe amaru iya. ²⁷ Nchileke bẹ chihawaru iya achichi dobe: l'ọ ndu bụ ndu nk'iya bẹ ya e-koshi iphe ono, ya shi domia edomi ono. L'ọ ẹphe; bẹ ya e-koshi iya t'ẹphe maru iya. T'ẹphe maru iphe ono, kporu otukota onu iya; bya adu biribiri; bụ iya bụ iphe ọ tumberu lẹ ya e-meru iphe bụ mba, nọ lẹ mgboko-a. Iphe ọbu, o shi domia edomi ọbu bụ lẹ Kuráýisutu bu ebubu l'ime obu unu. Yọ buru Kuráýisutu ono emeje t'ayi woru ẹnya tupyoo l'ayi lẹ Nchileke a-gbaru mgba l'odu-biribiri iya. ²⁸ Ọ bụ okfu ẹhu Kuráýisutu ono bẹ ayi anọduje ara arara t'onnyemonye ọbule nua ya. Ayi anọduje alọ onnyemonye ọbule ẹka lẹ nchi; gude mmamiphe l'ezi onnyemonye iphe; k'ọphu ayi e-shi ẹge ono duta onnyemonye ọbule t'ọ buru onye dubebe mma bya l'ifu Kuráýisutu. ²⁹ Ọ bụ iya meru iphe mu anọduje alibashi; kebe ẹhu eme ẹge mu e-shi tẹ mu jeebe ozi ono, Nchileke ziru mu ono. Ike, mu egudeje eje iya bẹ bụ ike ono, Kuráýisutu eyeje mu l'ẹhu ono. Ọo ya bụ ike, ere mu ire l'ẹhu.

2

¹ Iphe mu eme t'unu maru bụ ẹge mu alibashi-be l'okfu ẹhu unu. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ mu alibashi l'okfu ẹhu chochi, nọ lẹ Layodisiya; mewaru iphe bụ ndu ọdo, ifu mu l'ẹphe ta kpoḡbabuaru. ² Iphe mu gude eme iya ẹge ono bụ k'ọphu obu e-shihu ẹphe ike; mẹ k'ọphu obu, ẹphe yeru ibe ẹphe e-me t'ẹphe buru nanu. Ọo ya bụ t'ẹphe bya amaẹbekpooru okpobe okfu ono; shi ẹge ono phuebe uru, nyiberu anyibe, nọ l'omaru okpobe okfu ono. Ọo ya bụ; e shi ẹge ono; iphe ono, Nchileke shi domia edomi ono edoo ẹphe ẹnya ọhuma. Iphe ọbu, Nchileke shi domia edomi ọbu bụ Kuráýisutu l'onwiya. ³ Ọ bụ yẹbedua, bụ Kuráýisutu ono bẹ Nchileke eshije l'ẹka iya mee tẹ madzu maẹberu iphe bụ mmamiphe l'ọ ha; makotabebekwaruphu iphe ono, bụ okpobe okfu ono l'ọ ha. Iphe ono buḡbaa iphe yẹbe Nchileke domiru edomi l'ime Kuráýisutu ono.

⁴ Iphe mu gude ekfu iphe-a bụ k'ọphu ẹ too nwedu onye e-gude ire-machamacha duswee unu ọzo. ⁵ A makwarua lẹ mu ta nọdu l'ẹke ono, unu nọ ono; ọbu l'ọ kwa l'ẹke ono, unu nọ ono bẹ obu mu nọ. Ẹhu atsokwa mu phu ẹna lẹ mu phuru ẹge unu swikoberu onwunu nanu; mẹ ẹge unu gude buru 'e-nwuribe-enwuribe l'eyeye, unu yeru onwunu Kuráýisutu l'ẹka.

Kuráýisutu bu ishi

⁶ Ọo ya bụ; keshinu unu natawaru Kuráýisutu Jisosu; yọ buru Nnajiufu unu; t'unu l'iya tḡgbabelekwaphu buru nanu kwaseru. ⁷ T'ọ bule kwaruphu ẹge oshi agbabeje ọḡvu l'ime ali; bụ ẹge unu a-gbabe

ogvu l'ime Kuráiyisutu. T'ò buru Kuráiyisutu a-bù ọkpa-ulo, unu anodu akpu ndzu unu ege aakpuje ulo; unu akafua okweshi ike l'iphe ono, e ziru unu ono. Unu egudejkwaphu obu unu l'ọ ha kejele Nchileke ekele; ekelegharu iya ẹka.

⁸ Unu kwabekwa ẹnya t'ẹ b'o nwe onye e-gude mmamiphe nwa ọmaru-omachata; me ugho, ẹ-te nwe du ishi; bya eduswee unu ọzo l'okpuberu okfu ono. Iphe ono bukota iphe shi l'iphe ndiphe ezi; me iphe shi l'ẹka ogvu-imigwe, achi mgboko-a. Ẹ to bukwa Kuráiyisutu b'o shi l'ẹka. ⁹ Okfu l'ọ bu l'ẹhu Kuráiyisutu ono, byaru bya aburu madzu ono; be Nchileke l'onwiya byaru bya edzua oke; ekoshikota onye ya bu. ¹⁰ Nchileke shi-wa l'ẹka Kuráiyisutu ono, unu l'iya tugbaberu buru nanu ono; mee te ndzu unu dzua oke. Yo buru Kuráiyisutu ono bu onye ishi, kakota iphe bu ndu bu eze imigwe l'ephe ha; bya akakotakwaphu ndu ekfu iphe emenu l'imigwe.

¹¹ Ọ kwa teke ono, unu l'iya bya atugbabe buru nanu ono b'e buru unu utsu; mbu utsu ophu ẹ-ta bu du ẹka b'e gude bua ya. Ọ bu Kuráiyisutu l'onwiya bu onye buru iya unu. Utsu ono, o buru unu ono be bukwa ugwehu unu l'ophu b'o yefuru unu l'ọ bu onye yefuru uwe; mbu ugwehu unu ono, iphe du eji shi faa kutukutu ono. ¹² Le teke ono, e meru unu baputizimu ono b'a tukookwa unu le Kuráiyisutu likota elili. Tẹmanu be Nchileke bya atukokwaphu unu l'iya mee; unu atuko shi l'onwu teta ndu ndu. Iphe kparu iya nu aburu l'unu dakoberu ike ono, no Nchileke ono; bu iya bu ike ono, o gude mee Kuráiyisutu: yo shi l'onwu teta ndu ndu. ¹³ Ọ nweru teke unu shi du l'unu nwuhuru anwuhu; okfu l'unu mesweru Nchileke; me okfu l'unu te shidu buhawa utsu ophu shi l'ẹka Kuráiyisutu. Obenu le nta-a be Nchileke byawaru bya emee; unu le Kuráiyisutu atuko ndu ndu; yo gukotarun ayi nu l'iphe bu iphe du eji, ayi meru l'ọ ha. ¹⁴ Ọ tukowa iphe ono, e deru l'ekwo, bu iya bu iphe ekoshi l'ayi dakakotawaru iphe ekemu ono, o turu ono kfuru fuchakota. Mbu fuchakota iphe ono, e deru ono, shi duwa l'ọ bu ugwo; topyita ayi l'ekpiri l'ayi ha ono. Nchileke emeebe; bya akpako iphe ono kpamukpamu kpopyabe l'oshi-osweru; gude ege ono mee ya; yo rebuhu ire. Ẹ to nwehedu l'o ree ire odo jeyewaru. ¹⁵ Ọ bu teke ono, Kuráiyisutu nwuhuru l'oshi-osweru ono b'o chikporu ike iphe bu ndu eze, nokota l'imigwe l'ephe ha; me ike ke ndu ekfu iphe emenu l'imigwe; kputa ephe le ndu; kputa ephe l'edzudzu oha; yebedua atua okokoko teke ono le k'emekputa ono, o mekputaru ephe ono.

¹⁶ Ọo ya bu; t'ẹ b'o nwekwa onye a-bya anodu akpocha-pheru unu mkpocha l'iphe unu eri eriri; me l'iphe unu angu angungu. Odo bu t'ẹ b'o nwekwa onye a-bya bya akpochalahaaru unu mkpocha l'ọ owa bu eswe-iphe, unu e-meje; t'unu dobekwa mboku ophu meje eswe-iphe; odudu buru l'ọ ophu be ee-rije le Aji Onwa Ophungu; m'ọ bu ke iphe unu e-meje mboku ọtu-ume. ¹⁷ Ekemu ndu Ju ono l'ọ ha, e shi tu le ke iphemiphe obule ono be shi dukota l'ọ bu nwonyonyo iphe emekochaa bya l'uzo ifu. Obenu l'ophu bu okpobe iya bu Kuráiyisutu. ¹⁸ Ọo ya bu t'unu be ekwekwa t'o nweru onye a-bya akposhia unu onata obungo ono, Nchileke a-nu unu ono. Unu be ekwekwa te ndu ono, onoduje atsọ ẹna t'ephe meje t'a su l'ephe wozitaru onwephe ali ono nafu unu obungo Nchileke. Ephe anoduje ekfu te aabajeru

unwu ojozi-imigwe eja; sù l'iphe epe dzoberu okpa ekfu iya bụ àphù, epe phuru. Ege ndu ono anọdujelephu eku onwephe iphe epe ta hadu l'ò bụ iya. Yò buleruphu mkpòkoro egomunggo, ẹ-te nweđu ishi bẹ epe anọduje ari. ¹⁹ Epe ta anyatajèdu l'ò nweru onye bụ ishi chọchi. L'ò bụ Kuráýisutu bụ ishi chọchi; chọchi aburu ugwehu. Unu manarua l'ugwehu l'ò ha dzekfuru lẹ nkwo iya lẹ nkwo iya je akpaa l'akwara, nọkota l'ehu; ehu edzekfua buru nanu. Yò buru ishi emeje ugwehu ono; yoo vu evuvu ege Nchileke tumberu. Yò buru ege o du l'ehu Kuráýisutu yele chọchi ndono.

Anwuhu; mę ono ndzụ onye lę Kuráýisutu

²⁰ Keshinu unu lę Kuráýisutu tuko nwuhukotawa bę Nchileke bofuakwaru unu l'iphe ogvu, shi l'imigwe ezi; mbu ogvu ophu bu iya achikota mgboko-a. ?Bu ngunu meru iphe unu emekwadia l'ò bu ndu bukwa dua ndu mgboko-a? ?Bu ngunu meru iphe unu emekwadia iphe o kfuru; mbu ekemu ono, suru: ²¹ "Be ebyikwa eka lę nri owaa." "Be edekwa onu l'owaa." "Be edenyikwa eka l'ophu." ²² Iphe bu ekemu ono l'ò ha bę bulekwaphu iphe madzụ gude eka ezilephu. L'iphe eeri eriri bukwa e-riebewa iya b'ò gvuchawaru. ²³ E-kfudekpoo ya ekfufu bę iphe ono, epe ezi ono abujekwa: epe -ezi iya; yò du l'oo-me tę madzụ nweru mmamiphe. Obenu l'iphe epe anọduje ezi bulephu iphe shi l'uche-obu kę madzụ, bu iya bu iphe ono, epe anọduje ezi; sù tę aabajeru unwu ojozi-imigwe eja; odo bu onanu, epe anọdujekwaphu eme t'a suje l'ephe wozitaru onwephe ali; mę aphu, epe anọduje anu ugwehu epe. Obenu l'iphemiphe obule ono te nwekwa ophu eyejeru epe eka t'ephe kpadeghee onwephe t'egu ejo iphe ba agujeshi epe.

3

¹ Keshinu Nchileke mewaru: unu lę Kuráýisutu atuko shi l'onwu teta nodu ndzụ; unu anodu-wa ndzụ ophungu; unu watanu ocho ege unu e-me t'iphe ono, nọ l'imigwe ono rube unu eka; mbu iphe nọ l'imigwe l'eke ono, Kuráýisutu nọ l'eka-utara Nchileke ono. ² Unu woru oriri unu dobe l'iphe nọ l'eli l'eke ono; unu be ewokwaru iya dobe l'iphe nọ lę mgboko l'eke-a. ³ Ishi iya aburu l'ò duwa l'unu nwuhuru anwuhu. Ndzụ unu b'e wowaru domia l'eka Kuráýisutu l'ime Nchileke. ⁴ O bu Kuráýisutu bę bu ogbodo ndzụ ayi l'ayi ha. Teke ono, Kuráýisutu a-bya odo ono bę unu e-tsokwa iya phu bya. Unu l'iya agbakwaruphu mgba l'odu-biribiri nk'iya.

*Ndzụ unu teke ono;
mę ndzụ unu nta-a*

⁵ Oo ya bu t'unu pyi-gbushia iphe, bu iphe kę mgboko-a ophu nokwadia unu ndzụ l'ehu; bu iya bu: uru-ali; umere, rehuru erehu; egu ejo iphe; ijimenya; mę enya-kfurukfuru. Ishi iya bu l'enya-kfurukfuru dulekwaphu eji l'è wotaru iphe odo dochia enya Nchileke l'obu madzụ. ⁶ O bu iphemiphe obule ono e-me tę oke ehu-eghughu kę Nchileke dakfu ndu ẹ-ta anuduru iya okfu. ⁷ O nwekwaruphu teke unubedu shi emetsua iphe ono l'ò ha. O bu teke ono, unu shi eme iya ono bę bu teke obu, iphemiphe obule ono shi gude ndzụ unu eme ege du iya mma.

⁸ Obenu lẹ nta-a, unu bụwa ndu kẹ Kuráýisutu-wa bẹ unu a-hakọta iphe ono l'ọ ha. Unu haa ẹhu-eghughu; haa ọkpoma-ọku. Unu be edobejekwaru madzụ ibe unu iphe l'obu; unu ahaa ophuje madzụ iphu. Tẹ okfu erehu be eshijekwa unu l'ọnu. ⁹ Unu ba adzujekwaru ibe unu ẹjo-ire; keshinu unu hakọtawaru akahụ umere ono yẹle ẹjo ememe, tso iya nụ. ¹⁰ Ọo ya bụ t'unu yee umere ophungu ono l'ọ bụ onye yeru uwe. Ọ kwa Nchileke ono, nuru unu umere ophungu ono; a-nọdu eme unu t'unu kafua ọburu ndu o meru k'ophungu. Ọo ya bụ t'unu makọtaru onye Nchileke bụ; matabe iya; k'ophu unu a-kafuaru ọdu ẹge ọ dụ kwaseru. ¹¹ Keshinu ọ dūwa ẹge ono b'ẹ ta akpahẹkwa ishi kẹ l'onye ophu bụ onye Ju; onye ophu ta bụ. Ta akpahẹ ishi kẹ l'e buru ugvu; te bu. Te ekfufe kẹ l'onye ophu bụ onye alala; onye ophu aburu onye imoswa. Te ekfufe kẹ l'onye ophu bụ ohu; onye ophu aburu amadụ. Ẹ to nwehekwa iphe ono ophu aakpakwadu ishi iya. Ọ bụwa Kuráýisutu bụ mkpako-lẹ-nphuko. O buwa ebubu l'ime obu unu l'unu hakọta.

¹² Unubedua bụwa unwu Nchileke. O yeru unu obu; fọta unu t'unu bụru ndu nk'ia. Ọo ya meru iphe unu a-phujeru madzụ ibe unu imiko; mejeru madzụ iphe-oma. Unu wozitaje onwunu alị; unu emeje odo; tajeru iphe nshi. Unu chita iphe ono l'ọ ha yee onwunu l'ọ bụ onye yeru uwe. ¹³ Ibe unu -mee unu ẹji; unu atagbujee ya lẹ nshi. Teke bụ lẹ madzụ meru unu iphe unu a-ta iya uta; unu aguaru iya nvu. Lẹ Nnajiufu guakwaru unu nvu l'iphe dū ẹji, unu meru. Ọo ya bụ t'unu gujekwaaru ndu ọdo nvu teke ẹphe mesweru unu. ¹⁴ Ophu katsukpo nū l'iphemiphe ọbule ono bụ t'unu yeru ibe unu obu. T'obu ono, unu yeru ibe unu ono swikobe unu; mee unu t'unu tugbabe buru nanu ọgbodo aburu. ¹⁵ T'ẹhu-agu ophu shi l'ẹka Kuráýisutu buru iya a-nọ unu l'obu; l'eduzi unu ọzo. Okfu l'ọ bụ ẹhu-agu ono kparu iphe Nchileke kukoberu unu t'unu bya aburu ugwehu lanu. Unu kejeje Nchileke ekele k'onanu. ¹⁶ Unu kwe t'ozì ono, shi Kuráýisutu l'ọnu ono bya eburu unu eburu l'obu; dzua ya oke. Unu yejeru ibe unu ẹka; mee t'ozì ono kafua ẹphe odo ẹnya. Unu gudeje mmamiphe, Nchileke nuru unu yeru ẹphe ẹka. Unu egudejekwa iya phụ alọ ẹphe ẹka lẹ nchị. Unu gujee Egvu-oma nū Nchileke; mę egvu ekele; mę egvu mmakanu ọdo, shikota Ume-dụ-Nsọ l'ẹka. Unu gude obu unu l'ọ ha mekota iphemiphe ọbule ono; shi ẹge ono kejeje Nchileke ekele. ¹⁷ Iphe bụ iphe unu eme ememe; mę ophu unu ekfu ekfufu; unu gudeje ẹpha Nnajiufu, bụ Jisusu Kuráýisutu eme iya. Unu shijelephu Kuráýisutu l'ẹka l'ekele Nchileke, bụ Nna ekele.

Umere, ee-meje l'ufu ndu kẹ Kuráýisutu

¹⁸ Unubẹ unwanyi; unu wozitaje onwunu alị l'ẹke ndu bụ nji unu nọ; bụ iya bụ iphe gbaru ndu etso ọzo Nnajiufu l'ememe.

¹⁹ Unubẹ unwoke; unu yeru nyee unu obu. Unu be emegbujekwa ẹphe emegbu.

²⁰ Unubẹ unwegirima; unu nujeru nne lẹ nna unu okfu l'iphemiphe ọbule, ẹphe ekfuru unu. L'ọ kwa iphe dū Nnajiufu mma ndono.

²¹ Unubẹ ndu ophu bụ nna; unu be emejekwa unwu unu iphe ẹhu e-ghu ẹphe eghughu; e menyaa; obu dahụ ẹphe ajilakpa.

²² Unubẹ ndu ophu bụ ohu; unu nujeru ndu bụ Nnajiufu unu kẹ mgboko-a okfu l'iphemiphe ọbule, ẹphe kfuru unu. Unu ba asujekwa

l'ò bụ teke ẹphe ele unu ẹnya bẹ unu e-jeje ozi; k'òp̄hu ẹphe a-jajẹ unu ajaja. Unu gudeje obu iphoro ejeru ẹphe ozi. Iphe unu e-gude eme iya ẹge ono bụ lẹ Nchileke d̄uru unu lẹ nsọ. ²³ Iphe, bụ iphe e zijeru unu ememe; unu fubeje ifu mee iphe ọbu; nyata l'ò bụ Nnajiufu ayi bẹ unu emeru iya. Unu be emekwa l'ò bụ madz̄ mmakan̄ bẹ unu emeru iya. ²⁴ Unu nyatajẹ l'òo Nchileke bẹ e-bu unu nggo iya; bụ iya bụ lẹ Nnajiufu a-n̄u unu iphe ono, o kwetaru ndu nk'iya ụkwa iya ono. L'ò kwa Kuráýisutu bẹ bụ ọgbodo Nnajiufu, unu ejeru ozi. ²⁵ Obenu l'onye yeru ẹka l'ejọ iphe bẹ Nchileke a-kf̄ukwa ụgwọ ọp̄hu gbaru iya n̄u; m'ò -ruhuru; onye ọbu b̄uru egbe onye nḡunu. Lẹ yẹbedua, bụ Nchileke ta d̄ukwa onye oole ẹnya l'ifu.

4

¹ Unubẹ ndu bụ nnajiufu, nweru ohu; unu mejekwaru ohu unu nhamunha; mẹ iphe ruberu ẹphe. Unu nyatajẹkwa l'unubedua nwekwaruphu onye bụ iya bụ Nnajiufu unu, bu l'imigwe.

Iphe unu e-meje

² Unu ba atugbejekwa ẹka l'okfu an̄u Nchileke. Unu kwabejekwa ẹnya; tẹ ike ba agv̄u unu teke unu ekfu an̄u iya. Unu ekelejekwa iya ph̄u ekele teke unu ekfu an̄u iya. ³ Unu kf̄ujekwaruphu n̄u iya l'okfu ẹhu ayi. Unu kf̄ujeru iya t'ọ ḡuhaaru ayi ụzo ọhuma t'ayi zijee ozi-oma ono; mb̄u t'ayi zije iphe ono, Nchileke shi domia edomi, bụ iya bụ Kuráýisutu l'onwiya. Ọ kwa k'oz̄i-oma kparu iphe mu nọ lẹ mkp̄oro nta-a. ⁴ Unu kf̄ujekwaruphu n̄u iya t'ọ mee mu tẹ mu d̄u ike kf̄ujee t'ọ doo ndiphe ẹnya l'ẹge ọ gbaru mu l'ekfukfu iya.

⁵ Unu meje umere l'ò bụ ndu maru iphe, gbaru ẹphe l'ẹke ndu ẹ-ta b̄udu ndu kẹ Kuráýisutu nọ. Unu gudejekwa ụzo, n̄oru unu zije ozi-oma ono; unu ba ahajekwa ụzo ọbu t'ọ laa kẹ mmakan̄u. ⁶ T'okfu unu gujee egugu; yọo tsoje l'ò bụ iphe únú t̄suru; k'òp̄hu oo-heje ndu unu ekfuru iya uh̄ere t'ẹp̄he gebejeru unu nch̄i. Unubedua amajekwanuru ẹge unu e-yejeru onyen̄onu ọnu l'aji, ọ j̄iru unu.

Ekele mkp̄o-chi ishi iya

⁷ Nwanna ayi Tíkik̄osu, bụ onye ayi yeru obu e-kf̄uru unu iphemiphe ọbule; k'òp̄hu unu a-mawaruru ọnodu mu. Tíkik̄osu bụ onye koshiwaru lẹ ya gbaru kẹ t'e gude ire iya ẹka. Yọ b̄ukwaruphu onye mu l'iya t̄uko ejeru Nnajiufu ozi ono. ⁸ Mu ziwaru Tíkik̄osu ono t'ọ bya ak̄ooru unu ẹge ayi eme emechi; mẹ t'ọ bya emekwaaphu tẹ obu shihu unu ike. ⁹ Onye yele iya a-yi teke ọo-bya bụ Onésimosu, bụ onye ayi yeru obu; b̄ukwaruphu onye koshiwaru lẹ ya gbaru kẹ t'e gude ire iya ẹka; mb̄u Onésimosu k'ufu unu. Ẹp̄he ẹbo ono a-k̄owaruru unu ẹge iphemiphe ọbule d̄u l'ibiyi ọwaa.

¹⁰ Arisuták̄osu, bụ onye mu l'iya t̄uko n̄odu lẹ mkp̄oro ajikwaphu unu. Yọo jikwaphu unu mb̄u Maku, bụ nwa nwanna nna B̄anabas̄u. E zihakwaru nzi ẹhu iya; yo rua unu lẹ nch̄i. Teke o shitaru ụzo iya nk'unu; unu koshikwa iya l'ẹhu at̄sọ unu ẹna l'ọ byaru. ¹¹ Jis̄osu onanu, ẹpha etushi iya bụ J̄osutosu ono ajikwaphu unu. Ọ bụ ụmadz̄u ẹto ono bẹ b̄ukwadua ndu Ju, tso mu eje ozi ono, ayi eje; gude ekoshi l'òo Nchileke bụ eze ono. Ọ bụ ẹp̄he bẹ an̄oduje ad̄u mu ike.

¹² Ọjkwaphu unu mbụ Epáfurasu kẹ ufu unu. Yẹbedua bẹ bukwapu onye ejeru Kuráýisutu Jisọsu ozi. Oogudeje obu iya l'ọ ha fube ifu l'okfu anụ Nchileke l'okfu ẹhu unu; l'ekfushi iya ike tẹ Nchileke mee unu t'unu ba akpoje laa azu. Yo mekwaaphu t'unu maru umere, gbaru onye kẹ Kuráýisutu ọgbodo amaru. Yo mekwaaphu t'o heje unu uhare ome iphe bụ uche-obu Nchileke. ¹³ Mbẹdua ekfukpo l'onwomu lẹ oosekpo akanya ẹhu unu l'eseshi iya ike l'okfu anụ Nchileke ono. Ọ kwaphu ẹge ono bẹ ooseshi akanya ono ike l'okfu anụ Nchileke l'okfu ẹhu ndu Layodísiya; mẹ l'ẹhu ndu Hiyerápolisu. ¹⁴ Onye dọkinta ono, ayi yeru obu ono; mbụ Luku ajikwapu unu. Yọo jikwapu unu; mbụ Dímasu.

¹⁵ Unu jikwaaruphu ayi unwunna ayi phẹ ono, nọ lẹ Layodísiya ono. Unu ajikwaaruphu ayi Nimfa; mẹ chọchi ono, edzukobeje lẹ nk'ia ono. ¹⁶ Teke unu gútsuaru ẹkwo-ozí-wa; unu mekwaa t'o rua ndu Layodísiya ẹka; k'ọphu ẹphebedua a-gúkwa iya phụ. Unu agúkwaaphu ẹkwo-ozí onanu, shi Layodísiya ono. ¹⁷ Unu zia Akíposu lẹ mu sụru t'o keshikwaa ẹhu jekota ozi ono, e ziru iya t'o jee l'ozí ono, ayi ejeru Nnajiufu ono.

¹⁸ Ọ bụ mbẹdua, bụ Pọlu gude ẹka mu ede ọwaa nta-a gude l'ekele unu. Unu ba azahajekwa lẹ mu nọ lẹ mkpọro.

Tẹ Nchileke meeru unu eze-iphe-ọma.

Èkwo ké mbù, Pòlu deru nù Ndu Tesalonáyika

¹ Èkwo-ozì ọwaa shì l'èka mbèdua, bụ Pòlu alaru chọchi Tesalonáyika, bụ ndu ké Nchileke, bụ Nna; bya abụkwaruphu ndu ké Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráýisutu. Ndu mu l'èphe gbakọru èka ede iya bụ Siluvánọsu yèlè Tímoti.

Tẹ Nchileke meeru unu eze-iphe-ọma; yo mekwaaphu t'unu buru l'èhu-agu.

*Umere ndu Tesalonáyika;
mẹ ekweta èphe*

² Tekenteke ayi ekfu anù Nchileke; bẹ ayi anyatajẹ unu; ekele iya ekele l'okfu èka unu l'unu ha. ³ Tekenteke bẹ ayi anyatajẹ unu l'ifu Nchileke, bụ Nna ayi; mbù nyata ège unu gudewa ozi, unu jeru iya; koshi l'unu kweshiru ike l'iphe unu kweru; mẹ ège unu gudewa osheshi akanya ike; koshi l'unu yeru iya obu; mẹ ège unu gude ọta-nshi; koshi l'unu eleshi ẹnya mbọku ono, Nnajiufu ayi Jisọsu Kuráýisutu a-bya ọdo ono ike. ⁴ Ụnwunna ayi; ayi makwaru-a lẹ Nchileke yeru unu obu; bya afọta unu t'unu buru ndu nk'iya. ⁵ Iphe ọbu bụ l'ayi byaru bya ezia unu ozi-ọma ono; tọ bụ okfu-ọnu nkinyi iya bẹ ayi gude zia ya unu. Nchileke bẹ shikwa iya phụ koshi unu l'ike iya ereshi ire ike. Ume Nchileke ono bẹ yeru ayi èka; ayi adụ ike mee; unu amaru ọgbodo amaru l'iphe ayi ezi unu bụ oswi-okfu. Umere, ayi meru teke ayi l'unu nọ mewaruru; unu amaru egbe ndu ayi bụ. Ọ kwa ège ọo-duru unu lẹ mma meru; ayi emee egbe umere ono. ⁶ Tọ dọ iya bụ; unu abya awata ọmu umere ayi; yọ bwaruru unu ọmu umere Nnajiufu. Ọphu unu te gudekwaru l'unu eje iphe-èhuka teke eezi unu ozi-ọma ono; unu egudelee èhu-ọtso-èna ọphu shi Ume-dù-Nsọ l'èka; nata ozi ono. ⁷ Ọo ya meru iphe unu bya aburu ndu, iphe bụ ndu ọphu wowaru onwèphe ye Kuráýisutu l'èka lẹ Masedóniya; mẹ lẹ Akáya byaru bya awata ọmu èka èphe. ⁸ È tọ bụlekwa l'ozì-ọma ké Nnajiufu ono, unu ezi ono bẹ dzuru Masedóniya; mẹ Akáya nkinyi iya. E woru, unu woru onwunu ye Nchileke l'èka bẹ ngakọtaakwaru èkemeke ọbule; k'ọphu ẹ to nwehedu onye ayi a-bya akọlahaaru iya akọru k'iche. ⁹ Iphe bụ èke ayi jeru bẹ aanọduje ekfugbaa k'ège unu gude meshiaru ayi teke ono, ayi byaru ndu-unu ono. Èphe akọkwaaphu ège unu gude sefukotawa èka l'ọgwa iphe aagwa agwagwa; bya aghachiwaru Nchileke ifu; jelahaaru ọkpobe Nchileke ono, nọ ndzụ ono ozi; ¹⁰ bya awatakwapu ole ẹnya Nwa iya ono, e-shi l'imigwe bya ono; mbù nwa iya ono, bụ Jisọsu ono, o meru; yo shi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ono. Ọo ya bụ onye a-dzọ ayi l'oke èhu-eghughu ké Nchileke; mbù l'oke èhu-eghughu ono, Nchileke a-zùbe ndu eme iphe dọ èji mbọku ikpe ono.

2

Ozi, Pòlu jeru lẹ Tesalonáyika

¹ Ụnwunna ayi; unubèdua l'onwunu marua l'akpakfuta ono, ayi kpakfutajeru unu ono ta bụkwa ké mmakanu. ² Unu makwaru-a egbe

iphe-ẹhuka, ayi jeeberu ẹ ẹ Filipayi; makwaruphu ẹge e gude mee ayi iphe-iphere l'ẹke ono. Obenu ẹ Nchileke ayi melekwaru-a obu ayi; yo shihu ike; k'ophu ayi byakwaduru bya ezia unu ozi-oma Nchileke ono; ayi te dze ẹ ndu mkpọ-byi dọ-pheru ayi mgburumgburu. ³ Teke ono, ayi arọ unu t'unu bya aburu ndu ẹ Kuráyisutu ono ẹ iphe nọ ayi l'okpoma; ayi arọ unu ta bukwa t'ayi bya eduphua unu eduphu; tọ bu l'o nweru ẹjo iphe ayi vu l'okpoma; tọ bu l'ọo t'ayi bya egude ụgho haru unu ghotá. ⁴ Iphe ayi gbe emeje bu l'ayi ekfuje iphe bu uche-obu Nchileke; okfu ẹ yẹbedua ẹ lewaru ayi ẹnaya; maru l'ayi koshiwaru l'ọ gbaru ẹ t'o gude ire ayi ẹka; bya eworu ozi-oma ono ye ayi l'ẹka. Ayi te ekfukwa t'ọ tsoje madzụ ẹná ẹ nchị; gbahaa t'ayi kfujee ya ẹge ọo-dụ Nchileke mma, bu iya bu onye ono, eletaje ime obu ayi; maru iphe ayi arị ono. ⁵ Unu makwaru-a l'ẹ to nwekpodua teke ayi gude ire-machamacha kfuru yeru unu teke ono, ayi byaru nk'unu ono; ayi te me umere l'à sùrù l'ọo iphe ayi ta bụdu ẹ ayi sùru l'ayi bụ; ẹge ee-shi t'unu nụ ayi iphe. Ọ kwaphu Nchileke a-haru ayi enge iphe-a, ayi ekfuwa. ⁶ Ẹ to nwekwa onye ayi meru k'ophu ọo-ja ayi ajaja. Ayi te mekwa t'unu jaa ayi ajaja; ayi te me te ndu ọdo jaa ayi ajaja. ⁷ Ẹ keshinu ayi bu ndu ishi-ozí Kuráyisutu b'ọ gbakwaru ẹ t'ayi sù t'unu vuta mkpa ẹhu ayi; obenu l'ayi melekwaru-a unu agu teke ono, ayi nọ ẹ nk'unu ono. Mbụ l'ayi dukpooru unu agu ẹge nwanyi, eleta unwu iya ẹnaya adujeru ẹphe agu. ⁸ Ayi yeru unu obu nshinu. Ọo ya meru iphe ayi chiru iya; sù l'ẹ tọ buledua ozi-oma ono, shi Nchileke l'ẹka ono ẹ ayi l'unu gba mgba; ndzụ ayi ẹ ayi l'unu gbakwaphu mgba. Iphe obu aburu l'unu nonuka ayi l'obu. ⁹ Unwunna ayi; unu nyatajekwa ẹge ayi seshiberu akanya ike; jeta ozi; ike agvụ ayi. Teke ono, ayi ezi unu ozi-oma ono, shi l'ẹka Nchileke ono ẹ ayi jeru ozi: eswe; l'enyashi; jeta nri, ayi e-ri; t'ẹ b'ọ dọ onye ayi a-buru ivu ẹra nọduru.

¹⁰ Unubedua a-nodukpoo aharu ayi enge. Ẹge ono kwaphu ẹ Nchileke a-nodu aharu iya ayi. Umere, ayi shi emejeru unubẹ ndu kwetaru l'ozí-oma ono ẹ gukwaru egugu; vudo nhamunha. Ẹ to nwekwa ẹke ayi metaru iphe aa-ta ayi uta. ¹¹ Unu makotaru l'ọo ege nna anoduje ehe unwu iya; bu ẹge ayi shi ehe unu l'ẹhu l'ẹhu. ¹² Ayi mewaru unu; obu eshihu unu ike. Ayi aduwa unu ike; kfuwa iya kfushiaru iya unu ike t'unu meje umere, dọ Nchileke mma. Ọo Nchileke ono ẹ kuru unu t'unu bya abata l'ẹke ya bu eze; mekwaphu t'unu l'iya gbaru mgba nweru ọdu-biribiri nk'iya.

¹³ Iphe meru iphe ayi ta atugbejedu ẹka l'okele Nchileke ekele teke ayi ekfu anụ iya bu ẹ teke unu nuru okfu Nchileke ono, ayi bya ezia unu ono ẹ unu gbobeleruphu ẹka labu; nata iya. Unu ta natakwa iya; kua ya okfu madzụ. Unu nataru iya l'ọ -bu okfu Nchileke; mbụ yọ bukwaru okfu Nchileke bu iphe ọ bu. L'ọ kwa Nchileke ono l'ere ire l'ime unubẹ ndu nataru ozi-oma ono. ¹⁴ Unwunna ayi; ọ bu iphe ono, shi mọaru unu ono ẹ bu iphe shi mọaru chochi ẹ Nchileke, bu ndu ẹphe ẹ Kuráyisutu tugbaberu buru nanu l'alí Judíya. Ọ bulephu ẹge ndu alí unu eme unu kpakpawowo bu ẹge ndu alí ẹphebe ndu Ju shi eme iya ẹphebedua. ¹⁵ Ọ bu ndu Ju ono ẹ bu ndu gburu Nnajiufu; mbụ Jisọsu; gbua ndu nkfuchiru Nchileke; bya achia ayibedua chifu ayi l'alí ẹphe. Ẹphe egude ẹge ono meta iphe ta dudu Nchileke mma swibe onwephe; bya aburu ọgu, nọru madzụ kparamu. ¹⁶ Ẹge

ẹphe shi b̄uru ọgu ono b̄u l'ẹphe te kwedu t'ayi zia ndu ẹ-ta b̄udu ndu Ju ozi-oma ono; k'ọphu Nchileke a-dzọ ndu ono, ẹ-ta b̄udu ndu Ju ono. Ẹ to nwekpodua teke ẹphe te emetajedu iphe d̄u ẹji; yọ wọ ẹphe l'ẹkp̄iri. Obenu l'oke ẹhu-eghughu kẹ Nchileke bẹ mekochaaru dakfukwanu ẹphe.

Ọogu Ọolu t'o je ajia ndu Tesalonáyika

¹⁷ A bya abya l'ẹhu nk'ayi; unwunna ayi; o teekwaru ẹnya; k'ọphu ayi l'unu ph̄u-beru. Ọ b̄u oswi-okfu l'o tewaru ẹnya ifu ayi l'unu kp̄oberu; obenu l'obu ayi n̄kwaa l'ẹke unu n̄o. Obu unu d̄uta-beru ayi; k'ọphu ayi shiwa teke teru ẹnya seta ẹge ayi e-me t'ayi l'unu ph̄u ọdo. ¹⁸ Ayi seekwaru ẹge ayi e-me kpakfuta unu; mb̄u lẹ mb̄edua, b̄u Ọolu l'onwomu bẹ seekwaru abyabya ugbo olemole; ọbu lẹ Sétanu akp̄oshije iya ayi. ¹⁹ Ọ nwekpooru ẹge ọ d̄u, ẹ-ta b̄udu unu nk̄inyi iya bẹ b̄u ndu ayi ch̄iru ẹka nyanw̄ua; b̄uru unu e-me t'ẹhu ts̄o ayi ẹna. Ọ b̄u unu l'a-b̄u obunggo, ayi e-gude l'eku onwayi l'ifu Nnajiufu ayi, b̄u Jis̄osu teke ono, ọo-bya ọdo ono. ²⁰ Ọo unub̄edua bẹ b̄u iphe ee-gude jaa ayi ajaja; bukwaruphu unu b̄u ẹhu-otso-ẹna nk'ayi.

3

¹ Ya ndono; a n̄nyaa; ayi ta d̄uhe ike tagbua ya lẹ nshi; ayi ach̄ipyaa ya l'ọ ka ayi mma ayibedua t'ayi kwaa lẹ Át̄ensu; ² gbe zia nwanna ayi Tímoti. Yẹbedua bukwapu onye ayi l'iya t̄ukoru ejeru Nchileke ozi; mb̄u ozi k'oz̄i-oma kẹ Kuráiyisutu. Ayi ziru iya t'ọ bya emee t'unu vudoshia ike l'iphe unu kweru; yo mekwaaphu t'obu shihu unu ike; ³ k'ọphu ẹ too nwed̄u m'ọ b̄u onye lan̄u l'unu ha, e-gude k'ẹhu-wa, aakpa unu-wa kp̄olaa az̄u. Unub̄edua l'onwunu makwaru-a l'ẹhu ono, aakpaẹbeje ayi ono bẹ bukotakwa iphe Nchileke mak̄otahawaru l'ọo ẹge ọo-m̄uru ayi. ⁴ Mb̄u; m̄ẹ ayi kfukwaru iya unu l'odungu teke ono, ayi n̄o lẹ nk'unu ono l'aa-kpakwa ayi ẹhu. Unu elewaa l'ọ d̄uwa ẹge ono ọbu; yọ b̄uru iphe unu t̄uko mak̄otahawaru. ⁵ Ọo ya meru iphe mu n̄odunyaaru; to kwe tẹ mu tagbukota iya lẹ nshi; mu ezi Tímoti t'ọ bya amaru ẹge unu vudoshibe ike l'ekwekwe, unu kweru kẹ Nchileke. Ọ b̄u egvu bẹ mu ts̄uhuru; s̄u: ?a maru o-nwuru-oye ono; mb̄u Sétanu te n̄wuakwarunu unu ye t'unu buhaa ekwekwe ono; akanya ono, ayi seru l'okfu ẹhu unu ono ab̄uru akanya ọ-la-l'iyi.

⁶ Obenu lẹ nta-a bẹ Tímoti shiwa l'ẹke unu n̄o lawaa; lakfuta ayi; bya ezia ayi ozi, d̄u mma: l'ekwekwe unu shihuru-a ike; unu eyekwaruphu ibe unu obu. Ọ k̄okwaruphu ayi l'unu an̄oduje ach̄iru ayi idzu ọma; k̄ooru ayi l'obu ayi d̄u unu nshinu ẹge ono obu nk'unu d̄ukwapu ayi ono. ⁷ Unwunna ayi; ọ b̄u okfu l'unu vudoshi ike l'ekwekwe, unu kweru kẹ Nchileke kparu iphe obu eshihuje ayi ike l'iphe b̄u iphe-ẹhuka, ayi eje; m̄ẹ ẹhu, aakpaẹbe ayi. ⁸ L'ọ kwa nta-a bẹ ndz̄u byaru ayi l'ikoro; keshinu ọphu unu vudoshi ike l'at̄ugbabe, unu lẹ Nnajiufu t̄ugbaberu. ⁹ Mb̄u; ?nan̄ukpo ẹge ayi e-bebe wata okele Nchileke ekele ẹhu unu; m̄ẹ k'ẹhu ono, o meru; yọo ts̄o ayi ẹna l'ifu yẹbe Nchileke l'okfu ẹhu unu ono? ¹⁰ Ayi egudejekwapu obu ayi l'ọ ha ekfu an̄u iya: eswe l'enyashi; ekfushiru iya ike t'o mee t'ayi l'unu ph̄u; t'ayi mee ẹke ekwekwe unu t'eshihudua ike; t'o shihu ike.

¹¹ Nta-a b̄u tẹ Nchileke, b̄u Nna ayi l'onwiya; m̄ẹ Nnajiufu ayi, b̄u Jis̄osu b̄ooru ayi ọzo, ayi e-shi abya unu agbaphe. ¹² Tẹ Nnajiufu

mekwaaphu t'unu kafua oyeru ibe unu obu; mbu t'unu kfube oswa yeru ibe unu obu okpobe eyeye; mbu yee ya ke 'ama-ege-e-me iya. Yo bukwaruphu ege ono be unu e-yeru iya iphe bu madzu phuu. O kwa ege ono be ayibedua yeru iya unu. ¹³ Oo ya bu k'ophu oo-me t'obu shihu unu ike; unu evudo l'ifu Nchileke, bu Nna ayi; buru ndu dukota mma; too nwe eke aa-ta unu uta teke ono, Nnajiufu ayi, bu Jisosu yele ndu nk'iya a-yiru bya ono.

4

Umere, du Nchileke mma

¹ Unwunna ayi; iphe odo, tsofua ya nu bu: l'iphe unu mutaru l'eka ayi bukwa ege unu e-shi gude ndzu unu eme iphe du Nchileke mma. Temanu b'o bulekwapu iphe ono, du Nchileke mma ono be unu emekwaphu. Nta-a be ayi gudekwa epha Nnajiufu, bu Jisosu aru unu; ekfushiru iya unu ike t'unu kafuaru ome iphe du Nchileke mma l'eje. ² L'unu mawaru-a okwa, ayi shi l'eka Nnajiufu, bu Jisosu nmaaru unu; koshi unu ege unu e-meje umere. ³ L'iphe du Nchileke mma t'unu meje bu te ndzu unu l'o ha bukotaru nk'iya; mbu t'unu sefu eka l'ome ke nwanyi. ⁴ Odo bu: unube unwoke; t'onyenonu maru ege oo-shi lua nwanyi l'uzo, vudo nhamunha, bu iya bu l'ege o du Nchileke mma; me ege ugvu e-tso onye obu. ⁵ T'e b'o bukwa egu ojekfu nwanyi a-lotaje unu; unu eje alua nwanyi ege ndu e-ta budu ndu Ju; mbu ndu e-ta madu Nchileke aluje. ⁶ Le ke olu nwanyi-a, ayi ekfu-wa bukwa t'e b'o du onye e-meswe ibe iya; ophu 'o dukwa onye e-megbuta ibe iya. Ayi kfuhaakwaru iya unu; rua ya unu aruru le nchi l'onye eme egbe iphe ono be Nnajiufu a-gwakwa ochi. ⁷ Le Nchileke te kukwa ayi t'ayi bya emerushije onwayi emerushi. Iphe o kuru ayi bukwa te ndzu ayi buru iphe ayi e-gude kwabe iya ugvu. ⁸ Oo ya bu l'iphe bu onye jikaru iphe ono, ayi ezi ono ta bukwa madzu b'o jikaru; o kwa Nchileke b'o jikaru; mbu Nchileke ono, anuje unu Ume-du-Nso iya ono.

⁹ A bya abya le k'oyeru unwunna obu: onanu ta bukwa iphe aa-bya awata oderu unu l'ekwo; l'unubedua l'onwunu be Nchileke l'onwiya ziakwaru ege unu e-yejeru ibe unu obu. ¹⁰ Mbu; yo bulekwaruphu ege e ziru iya unu; be unu shi meta iya. Mbu l'unu yeru iphe bu unwunna ayi, nokota le Masedoniya mgburumgburu obu. Obenu l'ayi ekfushikwaru iya phu unu ike unwunna ayi t'unu kafukwaaru ome ege ono l'eje. ¹¹ Unu kebejelekwaphu ehu buru l'odoo. Unu ekebejelekwaphu ehu lepyabe enya l'ozu nk'unu. Unu egudeje eka unu seta iphe unu e-gude buru; bukwa iya-a bu iphe ayi kfuhawaru unu-wa. ¹² O bu umere ono be unu a-noduje eme; bukwaru iya phu bu umere, gbaru unu l'eke ndu e-ta budu ndu ke Kurayisutu no; k'ophu epe a-kwabeje unu ugvu; too nwekwanu onye unu a-su: l'o -budu iya be unu te emekwa mkpa, noru unu.

Abyabya, Nnajiufu a-bya odo

¹³ Unwunna ayi; iphe ayi eme t'unu maru bu okfu ehu ndu nwuhuru anwuhu; k'ophu unu ta agudu aphu iya l'o bu ndu e-te eledu enya l'ephe le Kurayisutu e-mekochaa nodu. ¹⁴ Ayi kwetaru kweshia ike le Jisosu be nwuhuru nu; meebe teta nodu ndzu. Ege ono be ayi kwetakwaruphu le Nchileke e-shi Jisosu l'eka; mee te ndu, wooduru

onwèphe ye Jisòsu l'èka tẹmanu bẹ èphe nwùhuderu; t'èphe lẹ Jisòsu tũko teta nõdu ndzũ; èphe etsoru iya bya.

¹⁵ Iphe ayi ekfuru unu bũ ozi, shi Nnajiufu l'õnu: l'ayibedua, bũ ndu õphu a-nõkwadua ndzũ teke ono, Nnajiufu a-bya õdo ono te evukwaru ndu õphu nwùhuhawaru nũ ỳzo. ¹⁶ Ishi iya abũru lẹ Nnajiufu l'onwiya e-shikwa l'imigwe alazita l'ali; l'echi mkpu õgu. Eze onye ishi ojozi Nchileke a-nõdu eku oku; l'egbukwaphu ỳpyoku Nchileke. Oo ya bũ; ndu ono, wooduru onwèphe ye Kuráyisutu l'èka bẹ èphe nwùhuderu ono evuru ỳzo teta; nõdukota ndzũ. ¹⁷ Èphe -tetabebelephu; tẹmanu Nchileke adzũchata ayibedua, bũ ndu õphu nõkwadu ndzũ teke ono; ayi l'èphe abya atũko nmagbabe nõdu l'ime urukpu; jekfushia Nnajiufu, bũ Jisòsu l'èphekerephe; k'õphu ayi lẹ Nnajiufu a-nõduwaru. ¹⁸ Oo ya bũ; t'unu gude okfu-a dũa ibe unu ike.

5

Kwabẹru abyabya kẹ Nnajiufu

¹ Ẹnwunna ayi; ẹ tọ bũhekwaru iphe aa-bya edederu unu l'èkwo sũ unu l'õo teke õbu ndõ; ọ dũdu l'õo mbõku õbu, iphemiphe õbule ono e-mekota ndõ-õ. ² L'unubedua makwarũ lẹ Eswe kẹ Nnajiufu a-tũkwa madzũ l'ũkfu ẹge ono, onye iphura atũje madzũ l'enyashi ono. ³ L'õ kwa teke ndiphe sũru: "Ha! Lẹ mgboko dũakwa agu; ọ bũakwa t'onyenõnu tũsaru ẹhu; wata oje ẹge dũ iya mma;" ono bũ teke bũ: a bya ele ẹnya; iyí abũru phẹreketengu. Ọ bũ ẹge ozeda ẹku nwata aphũshihujeru nwanyi, dũ ime; bũ ẹge iyí õbu aphũshihu: èphe atũko yifukota; too nwe m'õo onye lanũ, a-wafũ nũ. ⁴ Obenu l'unubedua ta nõkwa l'èkpuru-õchi; Ẹnwunna ayi; kẹ tẹ mbõku ono, Nnajiufu a-bya ono tũ unu l'ũkfu l'õ bũ abyabya onye iphura. ⁵ L'unubedua bẹ bukwa l'èke iphoro nõ; mẹ l'èke bũ eswe. Ayi ta bũkwa ndu bu l'ime ẹnyasi nõ; ayi ta bũ ndu bu l'èkpuru-õchi. ⁶ Oo ya bũ; keshinu ọ dũwa ẹge ono; t'ayi be kukwaru mgbẹnya ẹge ndu õphu ekutsua; t'ayi gbe muchikwaaru ẹnya; t'ẹnya doo ayi édòdò. ⁷ Ndu eku mgbẹnya bũ l'enyashi bẹ èphe ekuje iya; bũru l'enyashi bẹ ndu angũje mẹe; l'akpõ kulakula angũje iya. ⁸ Obenu lẹ keshinu ayibedua bũ ndu bu l'èke bũ eswe; t'ẹnya dònũa ayi édòdò; tẹ ekwekwe, ayi kweru yẹle obu, ayi yeru ibe ayi bũru uwe-igwè, ayi e-yeje; mbũ uwe-igwè, e-gbochitaje ayi ọkpoma. T'adzõta ono, ayi ele ẹnya iya lẹ Nchileke a-dzõta ayi ono bũru iya a-bũ okpu-igwè, ayi e-kpuru. ⁹ Nchileke ta tũkwa ayi ẹka; t'ayi bũru ndu ya a-zũbe oke ẹhu-eghughu iya; gbahaa t'ayi bya tẹ ya shi l'èka Nnajiufu ayi, bũ Jisòsu Kuráyisutu; dzõo ayi; ¹⁰ mbũ Jisòsu ono, nwũ-chiru ayi õnwu ono; k'õphu bũ: e meebe; ayi l'iya atũko nõdu ndzũ: mẹ ayi -nõ ndzũ; mẹ ayi -nwùhuru anwùhu teke ọo-bya. ¹¹ Oo ya bũ; t'unu meje t'obu shihu ibe unu ike; unu eyekwaruphu ibe unu ẹka t'èphe vudoshia ike l'ekwekwe, èphe kweru; bũ nũ iya-a bũ iphe-a, unu eme-wa.

Iphe unu e-meje

¹² Ayi arõ unu; Ẹnwunna ayi; t'unu yejeru iphe bũ ndu ono, ese akanya ẹhu unu ono ugvu; mbũ ndu ono, bũ èphe bũ ndu, Nnajiufu fõtaru t'èphe bũru ndu ishi unu; bũkwaruphu ndu a-nõdu akpõ-ziru

unu ụzo ono. ¹³ Unu egudekwaphu k'ozí ono, ẹphe ejeru unu ono; l'eyeru ẹphe ẹso; yekwaruphu ẹphe obu ọgbodo eyeru; unu l'ibe unu eburu l'ẹhu-agu.

¹⁴ Ayi arọkwaphu unu; ụnwunna ayi t'unu lojee ndu ẹnyiru ozi ẹka lẹ nchị. Ndu ọphu obu ẹ-te gvuduru egvuru bẹ unu e-meje t'obu shihu ike. Unu eyejeru ndu ekwekwe ẹphe te shihudu ike ẹka t'ẹphe kweshia ike. Unu atajẹ nshi l'ẹke onyemonye ọbule nọ. ¹⁵ Unu akwabẹkwa ẹnya t'ẹ b'o nwe l'unu ha, onye e-gude ẹjo iphe gwata ụgwọ ẹjo iphe madzụ meru iya; gbahaa t'iphe unu a-nọdujelephu achọ ụzo iya buru ẹge unu e-shi mejeeru ibe unu ọhuma; mekwaaru iya phụ iphe bụ madzụ kpamukpamu.

¹⁶ T'ẹhu tsojekpelekwaphu unu ẹna tekenteke. ¹⁷ Unu ba atugbejekwa ẹka l'okfu anụ Nchileke mkpụrumkpuru. ¹⁸ Unu keleje Nchileke ekele l'iphemiphe ọbule, amuru unu: m'o -ruhuru; ọ du ịdagha. Ono kwa iphe Nchileke achọ unu l'ẹka unubedua ndono.

¹⁹ Unu ba akpọshijekwa Ume-dụ-Nsọ iphe oome. ²⁰ Unu ba akpọjekwa iya ẹbo-ẹbo l'afụ; mbụ okfu, ekoshi ozi, Ume-dụ-Nsọ ziru. ²¹ Ọlobu; t'unu datajekwa iphemiphe ọbule adata; fọta iphe ọphu du mma; gudepyabeshia ya ẹka ike. ²² Unu sefukota ẹka l'iphemiphe ọbule, bụ ẹjo iphe; m'o -ruhuru; ọ du ịdagha.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

²³ Tẹ Nchileke, bụ iya emeje t'ayi buru l'ẹhu-agu; mee unu t'unu buru ndu nk'ia ọgbodo aburu. T'o dobe ndzụ unu kpamukpamu; mbụ mẹ uche unu; m'obu unu; m'ẹhu unu; t'o dobe iya ẹge ono t'ẹ b'ọ du ẹke ụta a-dụ iya jeye teke Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráýisutu a-bya ọdo. ²⁴ Iphe ono bẹ bụ iphe oo-mekota l'ọ ha; okfu l'ọo ya kuru unu; bukwaruphu onye evudoshije ike l'iphe o kfulu.

²⁵ Ụnwunna ayi; unu kfujekwaruphu nụ Nchileke l'okfu ẹhu ayibedua.

²⁶ Unu kelekwa iphe bụ ụnwunna ayi l'ẹphe ha; nmata ẹphe akpa.

²⁷ Unu gụkwaa ẹkwo-ozí-wa; t'o rukota iphe bụ ụnwunna l'ẹphe ha nchị; Nnajiufu anụkwaa iphe-a, mu ekfu-wa.

²⁸ Tẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráýisutu meeru unu eze-iphe-oma l'unu ha.

Èkwo k'èbo, Pòlu deru nù Ndu Tesalonáyika

¹ Èkwo-ozì òwaa shì l'èka mbèdua, bụ Pòlu alarù chọchi Tesalonáyika, bụ ndu kẹ Nchileke, bụ Nna ayi; mę Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu. Ndu mu l'èphe gbakọru ẹka ede iya bụ Sulívánọsu; mę Tímoti.

² Tẹ Nchileke, bụ Nna; mę Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu meeru unu eze-iphe-oma; mekwaaphu t'unu buru l'èhu-agu.

Ikpe, Kuráyisutu e-kpe teke ọ byaru

³ Ònwunna ayi; ọ dukwa l'ọ bụ ụgwọ; ayi ejiru iya; mbụ l'ayi anọdujelephu ekeleru unu Nchileke ekele; okfu l'ọ bụ iphe gbaru ayi l'ememe. Iphe ọbu bụ l'ekwekwe, unu kweru kẹ Nchileke bẹ eshihulephu ike ọgbodo eshihu eje; obu, unu yeru ibe unu l'èhu l'èhu akakwaphu nshinu eje ejeje. ⁴ Ọ bụ iya meru iphe ayibedua l'onwayi egudeje unu asa nsasa l'iphe bụ chọchi Nchileke. Ishi nsasa ayi aburu l'unu richiru obu; kwelekwaphu l'iphe unu kweru: l'ège ono, eeme unu kpakpawowo ono; mę l'iphe-èhuka ono, unu eje ono.

⁵ Ono aburu iphe unu e-gudekwanu ẹka mawaruru nta-a l'ọo oswi-okfu; lẹ Nchileke ekpeje ikpe nhamunha. Ọ bụ iphemiphe ọbule ono, amutsuaru unu ono e-me; unu adu kẹ ọbahu l'èke Nchileke bụ eze, bụ iya bụ iphe ọbu, unu anwu ọnwu iya ọbu. ⁶ Nchileke bẹ bụ onye emeje iphe nhamunha; mbụ l'iphe bụ ndu ono, meru; unu eje iphe-èhuka ono l'èphe ha bẹ oo-mekwaphu t'èphe jee iphe-èhuka. ⁷ Unubèdua ọbu, aakpa èhu nta-a bẹ oo-me; unu enweru onwunu. Yọ bukwaruphu ège ono b'oo-me ayibedua. Teke oo-me iphe ono bẹ bụ teke Nnajiufu e-shilephu l'imigwe bya yele unwu ojozi-imigwe iya ono, bụ èphe e-koshi ège ike iya hatabe nshinu ono. ⁸ Oo-gude ọku, ere raphuraphu; shi l'imigwe bya bya agwaa ndu ẹ-ta madu Nchileke ọchi; mę ndu ẹ-te emedu iphe ozi-oma k'èhu Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu kfulu. ⁹ Ọchi ọbu, aa-gwa èphe ọbu bụ l'ee-bufu èphe l'ifu Nchileke; je edobe èphe l'èke èphe a-nọdu laa l'iyi jeye lẹ tutu yoyo. Èke ono bẹ èphe a-nọdu; èphe ta abyadu bya aphukwadu Nnajiufu ayi enya ọdo; èphe ta aphuhe ọdu-biribiri iya; mę ike iya. ¹⁰ Ono bụ iphe e-me mbọku ono, ọo-bya ono; k'ọphu ndu nk'iya; mbụ ndu kwehawaru nk'iya a-kwabẹ iya ugvu; jakwaa ya phụ ajaja. Unubèdua l'onwunu bẹ a-nọdukwaphu l'èke ono, ndu nk'iya nọ ono; okfu l'unu kwetaru ozi ono, ayi byaru bya ezia unu ono.

¹¹ Ọo ya meru iphe ayi anọdujelephu ekfu anu Nchileke l'okfu ẹka unu; tẹ Nchileke ayi ono mee unu t'unu du kẹ ọnodu ndzụ ono, o kuru unu oku iya ono; mę t'o gude ike nk'iya; mee t'unu du ike mejee iphe du mma, agu unu agugu ememe; yo mekwaaphu t'o dzua okè mbụ ndzụ ono, unu nọ ono; okfu l'unu kweru nk'iya. ¹² Ọo ya bụ k'ọphu ee-shi l'èka unu; kwabẹ èpha Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu ugvu; Nchileke eshikwanu l'èka Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu kwabẹ unubèdua ugvu. Iphemiphe ọbule ono bẹ Nchileke e-shikota l'eze-iphe-oma iya; mę kẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu mekota.

2

O-chì-nta Kuráyisutu

¹ A bya abya nta-a lẹ kẹ abyabya kẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu; mẹ kẹ edzuko, ayi e-dzuko; jekfu iya t'ayi l'iya tũgbabe bũru nanu bẹ ayi arọkwa unu; unwunna ayi; ² t'ẹ b'o jekwa ọtsu unu l'ehu; ọphu obu 'awatakebekwa unu ote etete; okfu l'a sũru unu lẹ Eswe kẹ Nnajiufu gbe ruwa. Unu be eyekwa ọnu; mbũ m'o -ruhuduru: o nweru onye byaru bya asũ unu l'ọo iphe Ume-dũ-Nsọ kfuru iya bẹ ya ekfu; ọdudu bũru l'ọ kwa iphe madzũ kfuru iya bẹ ya ekfu; ọdudu bũru l'e deru iya l'ẹkwo-ozì, a sũru l'ọo ayìbedua deru iya. ³ Unu be ekwekwa lẹ phuu t'ọ nweru onye e-duphu unu ọzo; lẹ mbọku ono ta abyakwa jeye teke ọ bya-oduru mbũ teke ono, ndiphe e-kwefuru Nchileke ikè ono; mẹ teke ọ byaoduru mbũ Nwa-o-mebyi-ekemu ono, bũ iya bũ onye ono, lafutaje l'iyi ono. ⁴ Ọ -byalẹphu bẹ ọo-sũ l'ọ bũru kẹ yẹlẹ iphe bũ iphe ndiphe ekukpo "nchi"; mẹ iphe bũ iphe ndiphe abaru ẹja. Oo-woru onwiya dobe lẹ ya kakọta iphemiphe ọbule nshinu. Oo-jetsubuaru je asũgabe onwiya l'eze-ulo Nchileke; sũ l'ọo yẹbedua bũ Nchileke l'onwiya.

⁵ ?Unu ta nyatahẹdu lẹ mu kfuhawaru iya unu teke mu l'unu nọ? ⁶ Unubẹdua l'onwunu makwaru-a iphe akpọshi iya abyabya nta-a. Ọo ya bũ lẹ Nwa-o-mebyi-ekemu ono a-byalẹphu teke ọ gbaru iya l'abyabya. ⁷ Ike ono, ẹ ta phũdu l'enya, bũ ike kẹ Nwa-o-mebyi-ekemu ono ereekwanua ire nta-a. Obenu lẹ yẹbedua t'abyakwa bya abya jeye teke onye ono, sedokwaduru iya nũ ono a-tọchiru iya. ⁸ Ọo ya bũ l'ọ bũ teke ono bẹ Nwa-o-mebyi-ekemu ono a-bya; a phũgbaru iya; Nnajiufu, bũ Jisọsu egude uphere-ọnu iya gbua ya. Yọ bũru nwĩnwii ono, Nnajiufu a-nọdu egbu teke ọo-bya ono bẹ bũ mkpakọ iphe e-me Nwa-o-mebyi-ekemu ono; yọ bũru kpurupyata. ⁹ Abyabya, Nwa-o-mebyi-ekemu ono a-bya bẹ bũkwa l'ike kẹ Sétanu bẹ oo-shi; yọ bya egude ọgho meshilaha iphe-ọphulenyà; mẹ iphe-ọhubama, dũgbaa biribiri. ¹⁰ Yo gude iphe bũ ẹjo ọgho obu-iwe eduphushi ndu ono, bũwa ndu ẹphe l'iya a-la l'iyi ono. Iphe meru iphe ẹphe a-laa l'iyi ono bũkwa l'ẹphe jikaru oyeru ọkpobe okfu ono obu, bũkwanu iya gẹga dzọkwana ẹphe ono. ¹¹ Ọo ya meru iphe Nchileke haru ẹphe; ẹphe eshisweshia ọzo; shiswee ya k'ọphu ọ bũlẹphu iphe ta bũdu ọkpobe okfu bẹ ẹphe ekwetaje l'ọ bũ ọkpobe okfu. ¹² Ẹke ọ wũkoru abũru l'iphe bũ ndu ono, ẹ-te kwetadu ọkpobe okfu ono; buchiaru ẹjo iphe ka ẹphe ọtso ẹna ono bẹ Nchileke a-nmakọta ikpe.

Nchileke fọtaru unu;

t'ọ dzọta unu

¹³ Unwunna ayi; Nnajiufu yekwaru unu obu. Ọ dũkwa l'ọ bũ ọgwo; ayi ejiru iya; bũ iya bũ l'ayi a-nọdujekpelephu ekele Nchileke ekele l'okfu ẹhu unu; okfu l'o vuhaodururu ọzo fota unu tẹmanu b'o mederu mgboko; k'ọphu ọo-dzọfuta unu; mbũ; oo-shikwa l'ẹka Ume-dũ-Nsọ ono, ere ire l'ẹhu unu ono; mẹ ekwekwe ono, unu kweru ọkpobe okfu ono; dzọo unu. ¹⁴ Ono bũ iphe o shi l'ẹka ozi-ọma ono, ayi ziru unu ono kua unu oku iya; tẹ unu lẹ Nnajiufu ayi, bũ Jisọsu Kuráyisutu gbaru mgba nweru ọdu-biribiri iya. ¹⁵ Ọo ya bũ; unwunna ayi; unu vudo

vudoshia ike; gudeshia okpobe okfu ono, ayi ziru unu ono ike: mę ayi -gude onu kfuaru iya unu; mę ayi -deru iya edede l'ękwo-ozu nę unu.

¹⁶ Nchileke, bę Nna ayi bę koshiwaru ayi lę ya yeru ayi obu. O shi l'eze-iphe-oma ono, o meru unu ono dęa unu ike; shiwaru ęge ono mee t'obu shihu unu ike gbururu jeye lę tutu yoyo. Yọ bya emekwaaphu; ayi amaru oghodo amaru lę Nchileke bę a-nę ayi iphe ono, ayi ele ęnya iya ono. Tę Nchileke ono yele Nnajiufu ayi, bę Jisọsu Kuráyisutu ¹⁷ mee t'obu shihu unu ike; mekwaaphu unu t'unu dę ike ome iphe dę mma, unu emekpo ememe; kfuje okfu, dę mma l'onu.

3

Unu kfujeru nę Nchileke l'okfu ęhu ayi

¹ Ụnwunna ayi; ęke, ayi a-sube iya ishi bę t'unu kfujeru nę Nchileke l'okfu ęhu ayi: t'o mee t'ozu-oma kę Nnajiufu kafęa obarahu abarahę dzuru ękemeke obule ęgwęgwa; a kwabejekwaphu ozi-oma ono ugvu; ęge ono, unu akwabeje iya ono. ² Unu ekfukwaruphu nę Nchileke t'ọ dzoọ ayi l'ęka ndu iwe; mę l'ęka ndu ejo madzų; okfu l'ę tọ bębedu ndiphe mgburumgburu bę kweru k'ozu-oma ono.

³ Obenu lę Nnajiufu bę onye evudoshije ike l'iphe o kfu. Oọ ya bę onye e-me t'unu shihu ike; tę ęka O-me-njọ ono be ru unu l'ęhu.

⁴ Obenu l'ayibedua bę Nnajiufu mewaru; ayi ta awahęru unu obu. O doru ayi ęnya l'unu eme-e iphe ayi sęru unu t'unu meje; mbų l'unu e-meru iya tųgbuwaruru.

⁵ Tę Nnajiufu duzia unu ųzo; k'ophu unu a-kafęa onodu eyeru Nchileke obu eje l'ifu; mę k'ophu ota-nshi unu a-bų ophu shi l'ęka Kuráyisutu.

Madzų jefutaje ozi

⁶ Ụnwunna ayi; iphe ayi gude ępha Nnajiufu, bę Jisọsu Kuráyisutu ekfuru unu nta-a bų: t'unu bujeru ųba yeru iphe bę nwanna, ęnyiru ozi nọ; yọ jįka ome iphemiphe obule ono, ayi ziru unu t'unu meje ono.

⁷ Iphe obu bę l'unubędua marua l'unu mętafutaje umere ayi; l'eme ęge ayi shi eme. Ayi te shikwa bęru ndu ęnyiru ozi teke ayi l'unu shi nọdu. ⁸ M'ę to nwekwa onye ayi natajęru iphe ria kę ęwoma. Iphe ayi gbe emeje bę l'ayi ejetaje ozi: eswe l'ęnyashi jeye; ike labų agvų ayi; k'ophu ę too nwedu l'unu ha, onye ophu ayi a-pata mkpa ęhu ayi je ebo t'ọ bęru iya ivu ęra. ⁹ Iphe kparu iphe ayi shi eme iya ęge ono ta bųkwa l'ę tọ gbadu kę t'ayi bo unu mkpa ęhu ayi. Iphe kparu iphe ayi meru iya bųkwa t'ayi gude umere ayi koshi unu iphe unu e-letaje ęnya eme. ¹⁰ Mbų jeyekpokwa lę teke ayi shi nọdu lę nk'unu bę ayi kfuhakwaru unu iphe-a; kfushia ya ike; sų unu: "T'ę b'e ewojekwaru nri nę onye ęnyiru-ozu."

¹¹ Iphe ayi gude ekfu iphe-a bę l'ayi nęwaru l'o nweru l'unu ha ndu ophu bę ndu ęnyiru ozi; ndu bųlephu o-jeru-okfu-ę-te-kudu-ęphe; to nwe iphe odo, ęphe emeje. ¹² Ndu dę ęge ono bę ayi gudekwa ępha Nnajiufu, bę Jisọsu Kuráyisutu ekfuru ęphe; alọ ęphe ęka lę nchį; sų t'ęphe dobekwaphu onwęphe ndo; seje akanya ęhu ęphe; seta iphe ęphe e-gude buru.

¹³ Obenu; ụnwunna ayi; tę ike ba agvųkwa unu l'ome iphe dę mma.

¹⁴ Teke bụ l'o nweru onye jikaru lẹ ya te emedu iphemiphe obule ono, ayi deru l'ekwo-ozí-a ono; unu hubelekwaphu onye obu ama; bufu iya; t'ẹ b'o nwekpokwaa iphe unu l'íya e-je emegba; k'ophu iphere a-dụ iya. ¹⁵ Olobu; unu be mekwa iya l'a -suru l'ọ bụ onye okfu unu. Unu lojee ya ẹka lẹ nchị; l'ọo nwanna unu b'ọ bụ.

Mkpọ-chi ishi ekwo-ozí-wa

¹⁶ Tẹ Nnajiufu l'onwiya, bụ iya bẹ ẹhu-agu eshije l'ẹka; mee t'ẹhu dujukpelephu unu agu; t'o mejekpelekwaphu t'ẹhu dụ unu agu ono mkpurumkpuru l'iphe bụ iphe byaru nụ. Tẹ Nnajiufu nọdu swiru unu l'unu ha.

¹⁷ Ọ bụ mbẹdua, bụ Pọlu gẹdegede gude ẹka mu ede ekele-wa. Ọ buakwa ẹge mu edeje iya edede. Ọo ya bẹ unu e-gudeje hube iphe bụ ekwo-ozí, mu deru ama.

¹⁸ Tẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu meeru unu l'unu ha eze-iphe-oma.

Èkwo kẹ mbụ, Pọlu deru nụ Tímoti

¹ Èkwo-ozí-wa shi l'èka mbedua, bụ Pọlu; mbụ mubẹ onye ishi-ozí Kuráyísutu Jisọsu. Ọ bụ Nchileke onó, bụ onye adzoje ayi onó; mẹ Kuráyísutu Jisọsu onó, bụ onye onó, ayi ele ẹnya iya onó bẹ ziru mu tẹ mu bụru onye ishi-ozí onó.

² Onye mu ede èkwo-wa anụ bụ nggubedua, bụ Tímoti, dụwa l'ọ bụ nwatibe mu; okfu l'ọo mu; bẹ dutaru ngu nụ; nggu abya ekweta l'ọo Kuráyísutu Jisọsu bụ Nnajiufu.

Tẹ Nchileke, bụ Nna; mẹ Nnajiufu, bụ Kuráyísutu Jisọsu meeru ngu eze-iphe-oma; yọ phuaru ngu imiko; mekwaaphu t'èhu dụ ngu agu.

Aalọ ndu ẹjọ nzizi ẹka lẹ nchị

³ Teke onó, mu shi ẹje Masedóniya onó bẹ mu kfukwaru ngu; byiko; t'ì nọdukpelekwaphu lẹ Éfesọsu. L'ọ nwekwaru ndu nọ l'èke onó ezi iphe tuko bukotarú ẹjọ-ire. Ọo ya bụ iphe ọbu, mu ekfu t'ì nọdu l'èke onó gbọ-chijee ẹphe nchị; t'ẹphe be zishi iphe ẹ-ta bụdu ọkpobe okfu onó. ⁴ Nngu ekfukwaruphu ẹphe t'ẹphe ba anọjehe akọ-phe mkpọkoro akọ-ife ndu Ju; mẹ ọgushi ndzekfu-ndzekfu ẹpha ndiche; mbụ ẹpha, ẹ-ta agvụjedu agvụgvu. Egbe iphe onó bẹ bụlekwaphu ntụtego bẹ ọokpataje. Ẹ too yejekwaru madzụ ẹka t'ẹphe mee iphe, Nchileke tũberu t'ẹphe mee; bụ iya bụ iphe ayi shi l'ozí-oma onó, ayi kwetaru onó maru. ⁵ Iphe kparu iphe mu nmaru ngu ọkwa onó bẹ bukwa k'ọphu ndu kẹ Kuráyísutu e-yeru ibe ẹphe obu. Obu onó, ẹphe e-yeru ibe ẹphe onó aburu n-yemobu ọphu e gude obu iphoro yee; bya egude obu ọphu mawaru iphe, gbaru iya l'ememe; mẹ okweta kẹ Nchileke ọgbodo ekweta yee ya. ⁶ O nweru ndu hawaru shiswee ọkpobe ọzo onó; chebe ifu ichefu; shiwaru ẹge onó wata okfuphe mkpọkoro okfu. ⁷ Ndu onó bẹ ọogu agugu t'ẹphe bụru ndu ezi ekemu Nchileke; l'ẹ-ba bụ l'iphe onó, ẹphe ekfu onó doru ẹphe ẹnya; e guderu l'ẹphe ari l'ẹphe maru iya.

⁸ Ayịbedua l'ayi ha bẹ tükokwa makọtawaru l'ekemu Nchileke bẹ dụ mma m'ọ -bụru l'eetsokwa iya ẹge ọ gbaru t'e tsoje iya. ⁹ Iphe ọphu dokwanuru ẹnya aburu l'ẹ tọ bukwa ndu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke bẹ Nchileke gude k'èhu ẹphe tọ ekemu onó. Ndu o gbe tọ ya doberu bukwa ndu emebyi ekemu onó emebyi; tųaru iya ndu ekwefuru iya ikè; tųaru iya ndu, eme iphe dụ ẹji; l'akpọ Nchileke ẹbo-ẹbo l'afu; tųaru iya ndu ẹ-te tsodu ọzo Nchileke; tųaru iya ndu ẹ-te nwedu iphe ọphu bụ kẹ Nchileke m'ọo nanụ, ẹphe doberu nsọ; tųaru iya ndu egbuje nne lẹ nna ẹphe; tųaru iya ndu mgbugbu-madzụ l'ẹphe ha. ¹⁰ A tųaru iya doberu ndu ọru-alị; mẹ unwoke, ejekfuje unwoke ibe ẹphe azẹe-nwoke-yẹe-nwanyi; bya atọ ya doberu ndu apajẹ madzụ l'iphura. A tųaru iya doberu ndu adzụje ẹjọ-ire; mẹ ndu aguje ẹnwa tukobe onwẹphe l'ishi l'iphe ẹphe mechacharu-a; bya atọ ya doberu iphe bụ ndu emeebe iphe onó, bụ iphe adaka ọkpobe okfu onó, e ziru unu onó adaka. Ọ bụ egbe ndu a tųaru ekemu onó doberu ndono. ¹¹ Ọkpobe okfu onó, e ziru unu onó bẹ shi l'ozí-oma onó, Jisọsu Kuráyísutu yeru mu l'èka onó. Ozi-oma onó abụkwanuru ozi-oma

k'òdu-biribiri kẹ Nchileke ono, bụ Nchileke, ɔ̄eberu mma; dzukota oke l'ime onwiya ono.

Pòlu etu Nchileke ẹpha

¹² Mu etu Nnajiufu ayi, bụ Kuráýisutu Jisòsu ẹpha. Oo ya bẹ bụ onye meru; mu adu ike oje ozi-wa, mu eje-wa. Mu etu iya ẹpha ono; okfu l'o lewaru ẹnya; phuà lẹ mu du k'ophu ya e-gude ire mu ẹka; fota mu tẹ mu jeeru iya ozi ono. ¹³ A makwaru-a lẹ mu shi anọduje ekfurushi Jisòsu Kuráýisutu ekfurushi l'òdungu; shi anọduje achì nta iya; shikwaphu eme iya iphe-iphere. Obenu lẹ Nchileke bẹ phulekwaru mu-a imiko; okfu l'iphe ono, mu shi eme ono bẹ mu shi eme l'oma-ama. Mu te shidu kwetawa teke ono l'oo Jisòsu bụ Nnajiufu. ¹⁴ Tọ du iya bụ lẹ Nnajiufu ayi, bụ Jisòsu Kuráýisutu ono abya aphuaru mu imiko, nyiberu ọtu onu iya. Yo mee mu; mu abya ekweta l'oo yẹbedua bụ Nnajiufu; mekwaa mu phu; mu abya eyeru ndu ọdo obu. Onanu aburu iphe oomejeru iphe bụ ndu ẹphe l'iya tųgbaberu buru nanu. ¹⁵ Okfu-a bẹ bukwa okpobe okfu, ophu gbaru tẹ ndiphe mgburumgburu gbobe ẹka labu nata iya: lẹ Jisòsu Kuráýisutu bẹ byaru lẹ mgboko-a tẹ ya bya adzoo ndu eme iphe du ẹji. Yọ buru mbẹdua bẹ bụ onye pataru ishi ome iphe du ẹji ono. ¹⁶ O bụ iya meru iphe Jisòsu Kuráýisutu phuru mu imiko; mee t'ọ buru l'ẹhu mu; bẹ ya e-shi koshi ndu ọdo ẹge ọta-nshi nk'iya habe nshinu. Oo ya bụ lẹ Jisòsu Kuráýisutu bẹ gude ẹhu mu ekoshi ndu ọdo lẹ ya a-dzọlee ẹphe; nu ẹphe ndu gbururu jeye; m'o -ruhuru; iphe du ẹji, ẹphe meru du ẹji idagha; m'o -buru-a l'ẹphe woru onwẹphe ye iya l'ẹka. ¹⁷ Tẹ ndiphe kwabẹ Nchileke ugvu; ẹphe ajaa ya ajaja; mbu Nchileke ono, bu eze; yọ buru ẹge ono, ọ bụ eze ono b'oo-buru iya jeyewaru. Oo ya bụ Nchileke lanu, nonu nwenkinyi iya; buru Nchileke ophu e-ta anwuhujedu anwuhu; te egudeje ẹnya phu iya. T'a kwabeje iya ugvu; jaa ya ajaja gbururu jeye lẹ tutu yoyo. Ono kwa ẹge ọ du.

¹⁸ Tímoti; ọ kwa nggubedua, duwa l'ọ bụ nwatibe mu; bẹ mu ekfushi iphe-a eye l'ẹka. Iphe mu gude ekfuru ngu iya ẹge ono bụ tẹ mu nyataru ngu iphe ono, ndu nkfuchiru Nchileke kfuru l'ẹhu ngu ono. T'iphe ono, ẹphe kfuru ono mee obu ngu t'o shihu ike; k'ophu oo-nweeru iphe ii-gude aluru Nchileke ọgu ono, iiluru iya ono. ¹⁹ Kwekpelekwaphu kẹ Kuráýisutu; t'iphemiphe obule, iime bujelekwaruphu iphe obu ngu maru ohuma l'oo iphe gbaru iya l'ememe. O nwekwaru ndu machacharu-a iphe gbaru ẹphe l'ememe; jika iya ememe. Yọ buru iya meru; ekwekwe obu, ẹphe kweru kẹ Kuráýisutu obu eje avua onwiya l'ákpàà. ²⁰ Ndu haru yiru lẹ ndu ono bẹ bụ Hayimeníyosu; mẹ Alẹguzánda. Mu wookwaru ẹphe ye Sétanu l'ẹka t'ọ nua ẹphe aphu; k'ophu ẹphe a-mutakwanu lẹ tọ dudu mma mbu okfurushi Nchileke.

2

Obaru Nchileke ẹja lẹ Chochi

¹ Iphe ọdungu, mu ekfu ekfushi iya ike bu: t'e kfujeru nu Nchileke t'ọ gbaaru ndu ọdo mkpu; kfujekwaruphu nu iya t'o mejeeru ẹphe iphe mkpa iya duru ẹphe. T'e kfujekwaruphu nu iya l'okfu ẹka iphe bu madu kparamukpamu; kejelekwa iya phu ekele. ² T'e kfujeru nu

Nchileke l'èka ndu eze; mēwaru iphe bu ndu ishi, achi nu. Oo ya bu k'ophu nchi a-du ayi ndo; ayi eburu l'ehu-agu; me k'ophu ayi a-noduje anuru Nchileke okfu; eyeru iya ugwu; me k'ophu ayi a-noduje eme umere, gbaru ayi l'iphemiphe obule, ayi eme ememe. ³ O bu ono bu iphe du mma; bukwaru iya phu bu iphe atsɔ Nchileke ena; mbu Nchileke ono, bu iya bu onye ono, adzoje ayi ono. ⁴ O du Nchileke mma te ya dzofuta iphe bu madzu kparamukpamu; dukwa iya phu t'a su l'iphe bu madzu kparamukpamu byakotaru bya amaru iphe ono, bu okpobe okfu ono. ⁵ Ishi iya aburu l'o bu Nchileke lanu nwenkinyi be nonu. Yo bukwaruphu onye lanu nwenkinyi be no le mgbaku Nchileke yele madzu. Onye ono bu Kurayisutu Jisusu, buhwkwapu madzu lonwiya. ⁶ Jisusu ono woru onwiya chjaru Nchileke eja l'okfu ehu madzu kpogbaa; k'ophu oo-gbata ndiphe mgburumburu. Iphe ono aburu iphe meleruphu teke Nchileke lonwiya suru l'oo teke oo-me; shi ege ono koshi l'o bu uche iya te ya dzoo ndiphe l'ephe ha. ⁷ Oo ya meru iphe o fotaruru mu; mee mu te mu buru onye ishi-ozu iya; k'ophu mu e-gude ozi-oma ono je araa ya arara l'ali ndu e-ta budu ndu Ju; mu araa ya arara; zia ya ezizi; k'ophu ephe e-kweta okpobe okfu ono. O kwa oswi-okfu be mu ekfu-wa. Mu ta adzukwa iya ejo-ire.

⁸ Iphe du mu mma bu t'unwoke kfujekpelephu nu Nchileke l'ekemeke obule, ephe no. T'ephe chilihujee eka ephe; gude obu iphoru ekfu anu Nchileke. T'ehu be eghujekwa ephe eghughu; obu ta agbaje ephe ebo teke ephe -ekfu anu Nchileke.

⁹ A bya abya l'unwanyi; iphe du mu mma bu te nwanyi rijee oriri; maru egbe uwe oo-ye l'ehu. Te nwanyi yeje uwe, gbaru iya nu. T'iphe ephe e-gudeje emema onwephe buru iphe e-koshi l'ephe doberu onwephe ogà; l'akpadeje onwephe. T'e b'o bukwa omekwa egbushi t'o buru iya bu iphe enya a-noje eje. T'unwanyi be egudejekwa mkpola-ododo; me aka emema onwephe. Ephe t'eyeje uwe, erenuka ire gude akwa onwephe ngwa. ¹⁰ Iphe unwanyi e-gbe meje bu: t'ephe meje iphe-oma, bukwanu iya bu iphe gbaru ndu suru le Nchileke duru ephe le nsɔ l'ememe. ¹¹ T'unwanyi wozitaje onwephe ali ogbodo ewozita; noduje nwangijinggiji muje iphe, ezi ephe. ¹² Mu te ekwekwa t'unwanyi zije iphe. Mu te ekwe t'o nweru nwanyi, a-nodu aturu nwoke iphe oo-nodu emeje. T'ephe nodujelekwapu nwandoo. ¹³ L'o kwa Adamu; be Nchileke vu uzo mee; b'o mederu Ivu. ¹⁴ Iphe odo bu l'e to bukwa Adamu be Setanu ghuru ugho; o kwa ophube nwanyi b'o ghuru iya; mee ya; yo mebyia ekemu, Nchileke turu. ¹⁵ Obenu l'iphe Nchileke e-gude dzoo unwanyi bu omushi unwu; m'o -bukpowaru l'ephe vudoshi ike l'ekwekwe, ephe kweru ke Kurayisutu; yekwaruphu ndu odo obu; buru ndu ke Nchileke okpobe abubu; bya edobekwapu onwephe ogà.

3

Ke ndu ishi Chochi

¹ Iphe ono, e kfuru ono bukwa okpobe okfu, suru: L'o -buru l'o nweru onye enya du te ya buru onye ishi chochi; onye ono kwa okpobe ozi, du mma be agu iya nu. ² Onye ishi chochi be bufutajekwa onye e ta amaduru ejo eka. O bufutaje onye ala nwanyi lanu kpu; bukwaruphu onye akpadeje onwiya akpade. O bufutaje onye nweru

uche. O mefutaje umere, gbaru onye ishi chọchi. T'onye obu bukwaru onye ooheje uhere okwaru onye bataru nk'ia ebyee. O bífutaje onye a-dụ ike ezi ndu odo iphe. ³ T'onye ono ba abukwa onye angunuka mee; to bu onye eme ehuka. T'onye ono buchiaru onye eme odo; onye ta aswojedu uswo. Onye obu bífutajekwa onye e-te yedu enya l'okpoga. ⁴ Onye ono bífutajekwa onye a-dụ ike leta ufu iya enya ohuma; bukwaruphu onye egirima iya anuru okfu; l'akwabekwa iya phu ugwu. ⁵ Le teke bu le madzu ta dudu ike o buru ishi l'ufu iya; ?nanuhunu ege onye obu e-me du ike buru onye eleta chochi ke Nchileke enya? ⁶ T'onye ono ba abukwa onye bu-wokwadia b'o bya aburu onye ke Nchileke; k'ophu onye obu ta awatadu otse etsetse; shi ege ono; Nchileke anma iya ikpe ege o nmaru iya Setanu, bu iya bu Obutuswe. ⁷ Onye ishi chochi a-bukwaruphu onye e-te vudu ejo epha l'eke ndu e-ta budu ndu chochi no; oo ya bu t'e b'o nwekwanu onye asujekpo l'o phuru ejo iphe onye chochi meru; te Setanu, bu Obutuswe be egudebua ya hata onye ishi chochi l'onya.

Ndu ejeru Chochi ozi

⁸ Ndu ejeru chochi ozi be bífutajekwa ndu eeyejeru ugwu; ndu bu: ephe -kfuwa okfu; a maru l'ephe kfuwaru uche-obu ephe. T'ephe ba abukwa ndu ngunukaru mee; ephe ta bu ndu anoduje achọ uru l'uzo, e-ta dudu mma. ⁹ T'ephe gude obu ephe l'o ha gudepyabe okpobe okfu ono, ephe kwetaru ono, bu okpobe okfu ono, Nchileke koshiru ayi ono. T'obu ba awajekwa ephe awawa. ¹⁰ T'e vujeodukwaru uzo data ephe adata. Teke a datatsuaru ephe; to nwe eke, onu boru ephe ebo; temanu unu eyewaru ephe t'ephe jejeru chochi ozi obu. ¹¹ Te nyee onye ejeru chochi ozi bukwaru onye aakwaberu ugwu. T'o bukwaru nwanyi e-ta asudu asu; bukwaruphu onye akpadeje onwiya akpade. T'o buru onye koshiru le ya gbaru t'e gude ire iya eka l'iphemiphe obule, oome. ¹² T'onye ejeru chochi ozi bukwaru nwanyi lanu kpau b'oo-nodu alu. T'o bukwaru onye aduje ike oletu unwu iya; me ufu iya enya ohuma. ¹³ L'o -buru le ndu ejeru chochi ozi be kfuwe oswa ejeghe iya ejeghe b'o gbakwaru t'a kwabeje ephe ugwu, ha nshinu. Ephe adujekwanu ike shia obu ike; asa iphe ono, ayi kweru ono kpaa kpaa; mbu iphe ono, ayi kweru l'ayi le Kurayisutu tugbaberu buru nanu ono.

Iphe Nchileke shi domia edomi

¹⁴ Mu arikuwa le mu ta anohedu anono nta-a; mu abyakfuta ngu. ¹⁵ Obenu le mu edekwanuru ngu ekwo-ozi-wa; kele mu ta madu ege oo-me; yo nweru iphe a-kpata; mu akpofua ukfu. Iphe meru iphe mu ederu ngu iya bu t'i gude iya maru iphe gbaru ndu ke Nchileke l'ememe. Chochi b'i manarua l'oo ya bu ufu Nchileke; mbu Nchileke ono, no ndzu ono. O kwa ege itso yele ukfu ulo egudeje ulo; bu ege chochi gude okpobe okfu ono. ¹⁶ A tuko kwetakota l'okpuberu okfu ono, Nchileke shi domia edomi ono; mbu okpobe okfu ono, kfuwe oswa ha nshinu ogbodo ahaha ono. Nchileke koshiru iya ayi; ayi ekwetawa iya. Okpobe okfu obu be suru:

Le Jisusu be byaru le
 mgboko-a bya aburu madzu;
 Ume Nchileke ekoshi
 l'o bu onye doberu eka ndoo.

Ụnwu ojozi-imigwe
 egudewa ọnya ọphe phụ iya.
 E kfukotaru iphe bụ
 mbakeshi okfu ọhu iya.
 Ndiphe ekweta nk'ia.
 Nchileke abya ekuta iya kuba l'imigwe;
 bya akwabẹ iya ugvu,
 ka ugvu.

4

Ndu ọjọ nzizi

¹ Ume Nchileke bẹ ekfuru iya ayi t'ọ gaa ayi ọnu-nchị ọhuma; l'ọ -rudelephu l'oge ikperazụ b'ọ nweru ndu e-wota ọkpobe okfu ono, ayi kwetaru ono dochi; wata ọnga nchị l'iphe ndu, ọgvu, bu ọphe l'ọhu eduphu eduphu ekfu; ọphe awata otso iphe ọgvu ono ezi. ² Ndu ono, etso iphe ọgvu ezi ono bẹ ahaje tẹ ndu bụ o-kfuru-iche-eme-iche phẹ gude ọjọ-ire, ọphe anọduje adzushi edusweshi ọphe. Ndu ọjọ-ire ono bẹ obu ọphe ta amajehakwa iphe gbaru iya l'ememe; ẹke ọ dūwa lẹ Sétanu wowaru mkpụrụkpu-igwè, ọku nọ gude mee ọphe iphe-ọhubama l'oriri ọphe; gude koshi l'ọo ya nwe ọphe. ³ Ndu, dū ẹge ono bẹ iphe ọphe anọduje ezi bụ l'ẹ tọ dudu mma t'a lujee nwanyi; l'ekfukwaphu l'ọ nweru egbe nri ọphe ẹ-ta dudu mma tẹ madzụ rije iya. Obenu l'ọ kwa-a Nchileke bẹ meru nri ono t'e rije iya eriri; mbụ tẹ ndu ono, kweru l'ọo Nchileke bụ Nchileke ọphe ono rije iya; mẹ ọphe-kelewa iya ekele iya; mbụkwa ndu ono, byawaru bya amaru ọkpobe okfu ono. ⁴ Iphemiphe ọbule, bụ iphe Nchileke meru bẹ dūkotakwa mma kẹ eriri. E to nwekwa ọphe gbaru kẹ t'ayi jikaje iya ajika. Ọ kwa iphe ayi e-meje bụ t'ayi rijekwaa iphemiphe ọbule; m'ọ -būru-a l'ayi kelewaru Nchileke ekele iya. ⁵ Iphe ọbu bụ l'okfu Nchileke; mẹ ekfukfu ono, e kfuru nū Nchileke ono bẹ mewaru iya; yọ dū nsọ l'ifu Nchileke.

Ọkpobe onye ozi Kuráyisutu

⁶ Teke i wotaru iphe-a, e kfukotaru ngu-wa; kfuaru iphe bụ ụnwunna l'ọphe ha bẹ bụkwa iya bụ l'ị bụ onye ejeru Kuráyisutu ozi; eje iya ọgbodo ejeje. Ọo ya bụ; l'ii-koshi l'ọo okfu Nchileke ono, i kwetaru ono; mẹ ọkpobe iphe ono, e ziru ngu ono, i shikpelephu tsota ono bẹ bụ nri, i gude azụ onwongu. ⁷ Ba angabejekwa nchị lẹ mkpọkoro akọ-ife, ẹ-te nwedụ oswi-okfu, nọ iya nū lẹ phuu; mbụ akọ tuko bụkotaru iphe mmakanu. Iphe ii-gbe mee bụ t'ị hụje onwongu àhùhù; k'ọphe ii-shi ẹge ono nọdu ndzụ, dū Nchileke mma. ⁸ O nweru ndu anọduje àhù ugwehu ọphe àhùhù; k'ọphe ọphe e-shihu ike. Àhùhù ọphe aahù ugwehu bẹ uru nọkwa-a. Ọ kwa l'uru, nọ iya nū ta haduru nshinu. Obenu l'ọphe uru, nọ iya nū gbaru mgburumgburu bụ lẹ madzụ hùrù obu iya àhùhù; k'ọphe obu iya a-nọduje etso Nchileke. Ishi iya abụkwanuru lẹ Nchileke kweru ụkwa iya; lẹ ndu eme ẹge ono bẹ ya e-meru eze-iphe-oma lẹ ndzụ ọphe ọphe nọ nta-a; meeru iya ọphe lẹ ndzụ ọphe ọphe a-nọ l'uzo ifu. ⁹ Okfu ono bẹ bụ okfu, e gude ẹka, gbaru t'onymonye ọbule gbobe ẹka labụ nata iya. ¹⁰ Ọo ya meru iphe ayi ekebeje ọhu ese akanya iya eseshi iya ike; okfu l'ayi ele ọnya

Nchileke ono, nọ ndzụ ono; mbụ Nchileke ono, bụ yēbedua bụ Onye Ndzọta kę ndiphe kpamukpamu ono; ketekete kę ndu woru onwēphe ye iya l'ẹka.

¹¹ Kfuaru ẹphe iphe ono kfushiaru iya ẹphe ike; nggu ezikwaa ya phụ ẹphe ezizi. ¹² Be ekwekwa t'o nweru onye a-nwuphe ngu ẹnya; okfu l'i bụkwadu nwata. Iphe ii-gbe mee bụ t'i meje umere, a-nọdu ekoshi ndu ọdo ẹge ẹphe a-nọdu emeje iphe ono, iizi ẹphe ono; mękpọ iphe iime ememe. Nggu emeje umere, a-nọdu ekoshi ndu ọdo ẹge ẹphe e-shije yeru ibe ẹphe obu ẹge nggubedua yeru ẹphe. Umere ngu emekwaaphu t'ẹphe kweta kę Nchileke ẹge nggubedua kwetaru. Ẹphe edobejekwaphu onwēphe ọgà ẹge i doberu onwongu. ¹³ Iphe ii-nọdujekpelephu eme jeye teke mu a-bya bụkwa: t'i gụjeru chọchi ẹkwo okfu Nchileke; nggu emeje t'obu shihu ẹphe ike; nggu atowashijekwaruphu ẹphe okfu Nchileke t'o doo ẹphe ẹnya. ¹⁴ Ba akwaswekwaru ẹnya l'iphe-oma ono, Nchileke meru ngu teke ono, ndu nkfuchiru Nchileke gude ike, Nchileke nuru ẹphe kfuchiaru iya ono; mbụ teke ono, ndu e meru ọgurennya chọchi byiberu ngu ẹka l'ishi ono. ¹⁵ Kebekpelekwaphu ẹhu meje iphe ono; nggu efupyabe ifu; meje iya ọhuma; k'ọphu onyemonye ọbule a-phụ ẹge ijekpelephu l'ifu l'ifu. ¹⁶ Kwabekwaru umere ngu ẹnya; nggu akwabekwaruphu ẹnya l'iphe ono, iizi ndu ọdo ono. Mejelekwaphu iphe ono ẹge ono; kę l'i -mewa iya ẹge ono; nggu adzọ onwongu ndzụ; dzọ ndu anọduje eme iphe iikfu ndzụ.

5

¹ Ba abajekwaru nwoke ọgurennya mba. Iphe ii-meje bụ t'i tojee nwẹhu kfuru yeru iya; l'ọ -bụ iya bụ nna ngu. Nggu emejeru unwu-okoroḅya; l'ẹphè -bụ unwunne ngu. ² Unwanyi ọgurennya bę ii-mejeru; l'ẹphè -bụ nne ngu. Nggu emejekwaruphu unwu-mgboko; l'ẹphè -bụ unwunne ngu. Dobebrukwaa onwongu ọgà l'ẹke, ẹphe nọ.

Unwanyi, maa tufuru

³ Kwabekwaa unwanyi, maa tufuru ugwu. Nggu eletaje ẹphe ẹnya; m'ọ -buru l'unwanyi ono te nwehedu ẹge ẹphe maru iya onwēphe lę phuu. ⁴ Teke bụ lę nwanyi, nji iya ta nọhedu nweru nwa; ọdudu buru nwa-nwa; tę ẹgirimu ono mụta l'ọo ẹphebedua e-vukpooduaru ọzo leta ndu ufu ẹphe ẹnya. L'ọ kwa iphe gbaru ndu kę Nchileke ndono. Ọo ya bụ; ẹphe eshi ẹge ono melataru ndu muru ẹphe ọhuma, ndu ono, muru ẹphe ono meru ẹphe. Ọ bụ ono bụ iphe dụ mma l'ifu Nchileke. ⁵ Ọlobu tę nwanyi, nji iya ta nọhedu, ẹ-te nwehedu ẹge ọ maru iya onwiya lę phuu; to nwe onye eleta iya ẹnya; bụkwaru Nchileke b'ọo-nọduje ele ẹnya l'ẹka. Tę nwanyi ono ba atugbejekwa ẹka l'okfu anụ Nchileke: eswe l'enyashi. Iphe ọo-nọduje ekfuru Nchileke bụ t'ọ kwọo ya lę mkpa. ⁶ Obenu lę nwanyi, nji iya ta nọhedu ọphu anọdujelephu emelephu iphe bataru iya l'obu bę nwuhwakwaru anwuhu l'ẹke ọ nọ ndzụ. ⁷ Ọ bụ iphe ii-kfuru ẹphe ndono; mbụ kfu ya kwata kfushiaru iya ẹphe ike; k'ọphu ẹphe a-nọdu eme umere, gbaru ẹphe. Ọo ya bụ t'ẹ b'ọ nwe ẹke aa-phuta ẹphe ọru. ⁸ Teke bụ l'ọ nweru onye haru ndu ẹphe l'iya bụ; too leta ẹphe ẹnya; ketekete ndu ọphu bụ ndu ọlo iya gędegede bę onye ono ekoshikwa lę ya te kwedu kę Kuráyisutu; mbụ; onye ẹ-te kwedu kę Kuráyisutu bę gbe kakwa iya nụ mma.

⁹ Teke ịi-nọdu edeshi ẹpha ụnwanyi, maa turu; be edebukwaa ẹpha ndu ọphu ẹ-ta anọ-rudua ụkporo afa ugbo ẹto; k'ọphu a mụru ẹphe. Onye ịi-deje ẹpha iya bukwa onye bu nwoke lanu nwenkinyi b'ọ lujeru. ¹⁰ Tẹ nwanyi, ịi-de ẹpha iya l'ẹkwo bukwaru nwanyi, ọnu wukoru l'ome ọhuma nk'ia. T'ọ bukwaru nwanyi, zufutawaru ụnwu iya ọhuma; buru nwanyi, bu ọ-kwa-ẹbyee; bukwaruphu nwanyi, gudewa mini kwọchawa ndu ke Nchileke ọkpa; buru nwanyi, yewaru ndu eje iphe-ẹhuka ẹka; bukwaruphu onye wowaru onwiya yekota l'ome iphe bu iphe-oma mgburumgburu.

¹¹ Be edebukwaa ẹpha ụnwanyi, maa tufuru; mbu ndu ọphu bukwa du ụnwanyi ọgbangga. Ishi iya aburu l'ọobuje teke ẹgu iphe aguje ẹphe gitaleruphu ẹphe; ẹphe agbeeru Kuráiyisutu azu; chode ẹge ẹphe e-me je aluru nji ọdo. ¹² Ẹphe -mee ya ẹge ono; kwa iya bu le Nchileke a-nma ẹphe ikpe; okfu l'ẹphe te mehedu iphe ono, ẹphe kweru Kuráiyisutu ụkwa iya l'odungu ono. ¹³ Iphe ọdo aburu l'ụnwanyi, nji ẹphe ta nọhedu; mbu ndu ọphu bukwa du ụnwanyi ọgbangga anonyajee; enyiru atua ẹphe ẹkwa l'ishi; ẹphe ẹtoru kpuphelahaa l'ulo l'ulo. Ọphu ka eji aburu l'ẹphe etsojeru edoshe kwekweekwee; buru o-jeru-okfu-ẹ-te-kudu-ẹphe. Ege ono be ẹphe anọduje ekfukwaphu iphe ẹ-ta gbadu ẹphe l'ekfukfu. ¹⁴ O kwa iya meru iphe mu suru te ụnwanyi, maa tufuru; mbu ndu ọphu bukwa du ụnwanyi ọgbangga je alutsuaru nji ọdo; mushia unwu; leta ulo ẹphe ẹnya. Oo ya bu k'ọphu onye ọgu ayi ono te enwedu iphe ọo-phu ayi l'ẹhu; gude ekfubyishi ayi. ¹⁵ O nwekwaru-a ụnwanyi ono, nji ẹphe ta nọhedu ono ndu ọphu gbe hawanu otso Kuráiyisutu; ghakobe tsolahaa Sétanu. ¹⁶ Oo ya bu; ọ -buru l'o nweru nwanyi, kweru ke Kuráiyisutu, nweru abubu iya onye ọphu maa tufuru; te nwanyi obu letakwa nwanyi ono ẹnya. Te nwanyi obu ba apatakwá mkpa ẹhu nwanyi onanu, maa tufuru ono bya ebo chochi. T'ọ bulekwaruphu ụnwanyi, nji ẹphe ta nọhedu, bu ndu ọphu ẹ-te nwehedu ẹge ẹphe maru iya onwẹphe le phuu; be chochi a-nọduje eleta ẹnya.

Ndu e meru ọgurennya Chochi

¹⁷ Iphe gbaru l'ememe bu t'a kwabeje ndu e meru ọgurennya chochi ugvu ọkpobe akwabe; mbukwa ndu ọphu ejeru chochi ozi ọhuma; ketekete ke ndu ono, keberu ẹhu l'ara okfu Nchileke arara; ezikwa iya phu ezizi ono. ¹⁸ L'e dekwaru iya l'ẹkwo okfu Nchileke; su: "Unu be ekechijekwa eswi ọnu teke ọodzoshiru unu witu unu." Bya asukwaphu: "Onye eje ozi be gbakwaru ke ọnataje ugwo ozi, ooje." ¹⁹ O -buru l'o nweru onye suru l'onye e meru ọgurennya chochi be meru eji; be eyekwaru onye obu ọnu; gbahakwaa l'a -du ẹbo; m'ọ bu ẹto agba iya ekebe l'o meru-a iphe obu l'oswiya. ²⁰ Ndu ọphu, bu ndu eme iphe du eji; be ịi-bajeru mbà l'edzudzu ọha. Oo ya bu k'ọphu ndu ọphunanu a-tsuhukwanu egvu ome iphe du eji.

²¹ Mu ekfuru ngu iya ekfushiru ngu iya ike; mbu; Nchileke me Kuráiyisutu; me unwu ojozi-imigwe ono, ọ fotaru ono anukwa iya-a; su t'i tukokwa iphe bu iphe-a, mu suru ngu t'i meje-wa l'ọ ha mekotaje. Ba anmajekwa madzu ikpe teke nggubedua ta maghedua iphe onye obu meru; ọphu to nwekwa iphe ịi-leje madzu ẹnya l'ifu eme. ²² Riodujekwa iya ariri tẹmanu nggu ebyibe madzu ẹka l'ishi; be

emejekwa iya gburugburu. T'eka ngu ba adukwa l'iphe du eji, ndu odo eme. Dobelekwapu onwongu oga.

²³ T'e b'o bulekwapu mini nkinyi iya; be ii-nguje. Ngutajekwa mee nwanshi; l'ogvu epho ngu ono; me l'ehu-ba-du-mma ono, anoduje eme ngu tekenteke ono.

²⁴ O nweru ndu iphe du eji, epeh eme bu iphe du eji ophu a tuko elewa-a l'enya; mbu; o gbekwa duwanu l'a -suru l'iphe du eji, epeh eme obu gbe vuwaru epeh uzo eje te Nchileke nmaa epeh ikpe. Yo nwekwaruphu ndu ophu abuje: a -nony-a-odu; temanu iphe du eji, epeh eme avo-lishihu. ²⁵ O kwaphu ege ono b'o du ome ohuma. O nweru ohuma, madzu emeje; yo buru ohuma ophu a tuko elewa-a l'enya. Teke bu l'o nwekwanuru ohuma, e meru, e ta phudu l'odungu; a -nonyakwaaphu; yo tuko vo-lishi.

6

Ndu, bu ohu

¹ T'iphe bu ndu bu ohu gubeje nnajiufu, nwe epeh le ndu gbaru t'a kwabeje ugvu. Oo ya bu k'ophu e te ewotadu epha Nchileke; me iphe ono, ayi ezi ono gwoo le ntu. ² T'ohu ndu ophu nnajiufu epeh bu ndu kweru ke Kurayisutu be engejekwa nnajiufu epeh eka l'ishi; l'ephe tukokwa buru unwanu lanu. Iphe epeh e-mejehia bu t'ephe gbe kakporuru epeh ojeru ozi ejeshi iya ike; keshinu onye nweru ohu; bya ekwe ke Kurayisutu maru le Nchileke yeru iya obu; yoo noduje emeru ohu iya ohuma; gude ebu iya nggo ozi iya ono, oojeshiru iya ike ono.

Timoti; o bu iphe ono be ii-noduje ezi epeh. Nggu anmashijeeru epeh okwa iya ike t'ephe meje iya.

Ejo nzizi; me okpobe eku

³ Teke o nweru onye odo, bya ezide iphe odo, gbaru iche; onye obu te kwe l'okfu ke Nnajiufu ayi, bu Jisusu Kurayisutu bu okfu, anu okpobe ndzu; mbu; onye obu -jikafua iphe ono, ayi ziru le ke ege ee-shi etso Nchileke ono; ⁴ onye ono be ekukwa onwiya ekuku; l'e b'o nwe iphe o maru. Iphe ye l'onye ono eme bukwa ntutego; me obo-phe mbu okfu, e-te nwedu ishi; okfu, bulephu iphe okpataje bu ekwo; madzu ye madzu odzo enya; okfurushi madzu; ole madzu ejo enya; ⁵ me onodujeru madzu l'ejo oshi. Ndu, du ege ono bu ndu egomunggo dahwaru ajilakpa; bukwaruphu ndu e-ta mahedu okpobe okfu ono. Epeh anoduje ar l'otso Nchileke bu uzo, epeh e-shi rita uru.

⁶ Mbu; yo bukwaru-a oswi-okfu. Madzu eritajekwa uru, ha nshinu m'oo -tso Nchileke. Obenu l'o kwa m'o -buru l'iphe onye obu nweru: ege o ha ege o ha edzujeru iya. ⁷ L'e to nwekwa iphe ayi gude bya mgboko-a; o kwaphu ege ono b'e to nwedu iphe ayi e-gude shi le mgboko-a ala. ⁸ Oo ya bu; ayi -nwewaru nri; bya enweru uwe oye l'ehu; t'o dzujeeru ayi. ⁹ Obenu le ndu anoduje achu ege ee-shi t'ephe kpaa eku be ejo iphe ono, epeh anoduje achu ono enwujeru ye l'ome iphe du eji. Yo buru iphe ono abujeru onya; hata epeh. Igweligwe ejo iphe agu epeh tukokwa buru iphe mmakanu; buru iya bu iphe e-buta epeh anu hube l'oku; lota epeh lo-mia l'eke epeh a-nodu mebyihu; lakota l'iyi. ¹⁰ L'o kwa oye enya l'okpoga be bu eke iphemiphe obule, bu ejo iphe futaru. O nwekwaru ndu bu okfu l'ephe achu okpoga be

ẹphe gudewa iya ru shiswewaru ụzo; haa ekwekwe, ẹphe kweru kẹ Kuráyisutu. Yọ bụkwaru iya phụ meru; ẹphe egbe shi ẹge ono gude ẹka ẹphe kpataru onwẹphe iphe-ẹhuka, ha l'igweligwe.

Iphe Tímoti e-meje

¹¹ Obenu l'agha: nggubedua, bụ onye kẹ Nchileke-wa; zelajekwaaru egbe iphe ono l'ọ ha. Keshia ẹhu seje t'ị buru onye doberu ẹka ndoo; nggu esekwaphu t'ị buru onye akwabeje Nchileke ugvu. Tẹ ẹka shikwaa ngu ike l'ekwekwe ono, i kweru kẹ Kuráyisutu ono; nggu eyeru ndu ọdo obu. Tajekwaru iphe nshi; nggu adukwaphu agu. ¹² Dulekwaphu l'ọ bụ onye maru ọgba ọso; mbụ; keshikpelekwaphu ẹhu gbajẹ ọso-amama ono; bụ iya bụ ọso, gbaru onye kweru kẹ Kuráyisutu. Kebe ẹhu gbajẹ iya; k'ọphu ii-gbaru ẹke a tuburu t'a gbarua; nata obunggo ọso ono, bụ iya bụ ndzụ gbururu jeye. Ọ bụ kẹ ndzụ gbururu jeye ono bẹ Nchileke kuru ngu t'ị bya enweru teke ono, i vudo l'ifu igwe ọha raa ya tororo; l'i kwetaru ọkpobe okfu kẹ Kuráyisutu ono. ¹³ Oo l'ifu Nchileke ono, bụ Nchileke ọphu anuje iphemiphe ọbule ndzụ; mẹ l'ifu kẹ Kuráyisutu ono, vudo l'ifu Páyileti gbaaru ọkpobe okfu ono ekebe ono; ọo l'ifu ẹphe; bẹ mu nọ l'ekfu iya ekfushiru ngu iya ike sụ: ¹⁴ t'ị tukojelekwaphu iphe mu kfuru ngu l'ọ ha meje. T'ẹ b'ọ dukwa ẹke ii-tsoswe iya m'ọo ẹkalanu; k'ọphu ẹ too nwedụ ẹke aa-ta ngu ụta jeye teke Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu a-bya ọdo. ¹⁵ O -rulephu teke gbaru nụ bẹ Nchileke e-me t'a phugbaru Kuráyisutu ọbu; mbụ Nchileke ono, dọberu mma; dzukota oke l'ime onwiya; buru yẹbedua nwenkinyi iya bụ Nnajiọha; buru Eze, kakọta iphe bụ ndu eze; buru Nnajiufu, kakọta iphe bụ ndu bụ nnajiufu. ¹⁶ Oo ya nkinyi iya bụ onye ẹ-ta byadu bya anwuhu anwuhu. Ẹke o bu be iphoro, nọ iya nụ te ekwejekwa tẹ madzụ jenyabe iya ntse. Ẹ to nwekwa madzụ nwigbaleke-oma, gudejewa ẹnya phụ iya; ọphu to nwekwa onye byaru bya a-phụ iya. T'ọ buru iya bẹ ndiphe a-kwabeje ugvu; ike ono, bụ 'o-nwe-agvugvu ono aburu nk'iya. Ono kwa ẹge ọ dụ.

¹⁷ A bya lẹ kẹ ndu nweru iphe l'eli mgboko-a: iphe ii-kfuru ẹphe kfushiaru iya ẹphe ike bụ t'ẹphe be egudekwa iya eku onwẹphe ekuku; ọphu ẹphe 'edobejekwa obu l'iphe ono, ẹ-te nwedụ ẹge ọo-nọ-bebe ono. T'ẹphe dobechia obu ẹphe lẹ Nchileke ono, bụ o-me-l'uko ono. Nchileke anukotaje ayi iphemiphe ọbule; nụ ayi k'etsubo iya; ẹge oo-me t'ẹhu tsomahu ayi. ¹⁸ Tẹ ndu nweru iphe meje iphe dụ mma; mbụ t'ẹphe mejekpoo iphe dụ mma tekenteke; t'ẹphe buru o-me-l'uko; yoo heje ẹphe uhere t'ẹphe lẹ ndu ọdo gbaru mgba l'iphe ẹphe nweru. ¹⁹ Ọ bụ teke ẹphe eme ẹge ono; bụ iya bụ l'ẹphe e-nweru ọkpobe iphe. Ishi iya aburu l'ẹphe e-shi ẹge ono kpata ọgbodo iphe kuberu onwẹphe; mbụ ọgbodo iphe ọphu a-noduru ẹphe jeyewaru l'uzo ifu. Oo ya bụ k'ọphu bụ teke o ruleruphu; ẹphe anata ndzụ ono, bụ ọkpobe ndzụ ono.

²⁰ Byiko Tímoti; kwabelekwaphu iphe ono, e yeru ngu l'ẹka ono ẹnya. Nggụ eletaje ẹnya t'ẹ b'i kfuje mkpọkoro okfu, bụ iphe eswe; tii tų-pheje mkpọkoro ntųtego, bụ iphe madzụ ahajeru sụ l'ọ bụ mmamiphe; l'ẹ b'ọ bụ mmamiphe. ²¹ O nweru ndu anọduje arị l'ẹphe maru mmamiphe; ẹphe egude ẹge ono phua ụzo l'ekwekwe ono, ayi kweru ono.

Tę Nchileke meeru unu eze-iphe-oma.

Èkwo k'èbo, Pòlu deru nù Tímoti

¹ Èkwo-ozí-wa shí l'èka mbèdua, bụ Pòlu; mubè onye Nchileke kuru; mee tẹ mu bụru onye ishi-ozí Kuráýisutu Jisọsu. Ọ bụ Nchileke ono bẹ ziru mu tẹ mu je ekfuaru ndiphe kẹ ọkpobe ndzụ ono, o kweru ụkwa iya lẹ ya e-shi l'èka Kuráýisutu Jisọsu nù ayi ono.

² Onye mu ede iya anụ bụ nggubedua, bụ Tímoti ono, mu yeru obu ono; mbụ nggube onye ono, dụwa l'ọ bụ nwa mu ono.

Tẹ Nchileke, bụ Nna; mẹ Nnajiufu ayi, bụ Kuráýisutu Jisọsu meeru ngu eze-iphe-oma; yọ phụaru ngu imiko; mekwaaphu t'èhu dụ ngu agu.

Pòlu etu Nchileke ẹpha; l'adụkwaphu Tímoti ike

³ Mu etu Nchileke ẹpha; yèbedua ono, mu gude obu iphoro ejeru ozi ẹge nna mu oche phẹ jeru iya ẹya; obu ta awa mu awawa. Iphe bụ teke mu ekfu anụ Nchileke: eswe l'enyashi bẹ mu anyatajẹ tua ya ẹpha l'okfu ẹhu ngu. ⁴ Tímoti; mu nyatakwaru-a ẹnya-mini ono, gbakahuru ngu l'ẹnya ono. Yọ bụru iya meru iphe obu ngu egbu mu egbugbu. Mbụ; l'ọ kfube agushi mu ike tẹ mu lẹ nggu phufua ọdo; k'ophu ẹhu-otso-ena e-jikwanu mu ọkpoma. ⁵ Mu anyatajẹkwa ọkpobe ekwekwe ono, i kweru kẹ Nnajiufu ayi ono. Ekwekwe ono bẹ nne ngu oche; mbụ Lóyisú; mẹ nne ngu; mbụ Yunáýisú vuhaodu ngu ru ụzo kweta. Yo dokwaa mu phụ ẹnya l'ọ kwaphu ẹge ono bẹ nggubedua kwetaru. ⁶ Ọ kwa iya meru iphe bu anyataru ngu iya; sụ t'i mekwaa iphe-oma ono t'ọ reje ire; bụ iya bụ iphe-oma ono, Nchileke shi l'èka ono, mu byiberu ngu l'ishi ono; nù ngu teke ono, mu kfuru nù Nchileke l'okfu ẹka ngu ono. ⁷ Lẹ Ume-dụ-Nsọ ono, Nchileke nuru ayi ono ta bụkwa Ume, emeje t'ayi atşu egvu. Ume-dụ-Nsọ, ọ nuru ayi bụ ophu anuje ayi ike; Ume, emeje t'ayi yeru ibe ayi obu; bya aburu Ume, emeje t'ayi dụ ike kpade onwayi.

⁸ Ọo ya bụ; t'ẹ b'ọ dukwa ngu iphere okfuru ndiphe l'i bụ kẹ Nnajiufu ayi. Ophu iphere mbèdua, e gude okfu ẹhu iya tua mkporo-a 'adujekwa ngu. Iphe ii-gbe mee bụ t'i jee òkè iphe-ẹhuka nke ngu l'iphe-ẹhuka ono, ayi eje l'okfu ozi-oma ono. Nchileke bẹ e-mekwa ngua tẹ ike ejeje iya dụ ngu. ⁹ Ọ bụ Nchileke ono bụ onye dzọru ayi; kua ayi t'ayi bya aburu ndu nk'iya. Ishi iya ta bụkwa l'oo kẹ iphe-oma, ayi metaru l'onwayi. Ishi iya bụlekwapu l'ọ iphe ọ tūbehawaru l'ọ bụ ẹge ono bẹ ya e-me iya. Ọ bụlekwapu eze-iphe-oma, o meru ayi. Eze-iphe-oma ono b'ọ shihaakwaru l'èka Kuráýisutu Jisọsu mehaodururu ayi; bẹ yèbe Nchileke mederu mgboko-a. ¹⁰ Obenu lẹ nta-a b'ọ bya emee; a phugbaru eze-iphe-oma ono; okfu lẹ Kuráýisutu Jisọsu ono, bụ Onye Ndzọta ayi ono bẹ byawaru l'eli mgboko-a; bya emebiwa ike kẹ anwuhu. Nta-a b'ọ shiwa l'ozí-oma ono mee tẹ ndzụ ono lufuta iphoro; mbụ; ndzụ ono, bụ: a -nọduwa iya; ta anwuhuhe anwuhu ono.

¹¹ Ọ kwa Nchileke ono bẹ fọtaru mu tẹ mu bụru onye a-nọdu ara ozi-oma ono arara; bụru onye ishi-ozí iya; bya abụkwaruphu onye

ezi iya ezizi. ¹² Ọ kwa iphe ono kparu iphe mu ejekota iphe-ẹhuka-wa, mu eje-wa; ọphu to gbe bukwa l'iphere iya aduje mu. Ishi iya aburu lẹ mu maru onye mu woru onwomu ye l'ẹka; yo doo mu ẹnya ọhuma l'ọ-dụ ike kwakọbe iphe ono, o yeru mu l'ẹka ono jeye mbọku ikpe ono. ¹³ Tsotakpelekwaphu ọkpobe okfu ono, i nuru mu l'onu ono t'ọ buru iya a-nọduje akpọziru ngu ọzo ẹge ii-shije ekfu okfu. Gudekpelekwaphu ekwekwe ono, i kweru kẹ Kuráýisutu ono; mẹ obu ono, i yeru ndu ọdo ono ẹge iigude iya. Iphe ono bẹ tųkokwa buru iphe shikota l'atųgbabe ono, ayi lẹ Kuráýisutu Jisọsu tųgbaberu buru nanu ono. ¹⁴ Kwabẹlekwaphu ẹnya l'ọkpuberu okfu ono, Ume-dụ-Nsọ yeru ngu l'ẹka ono. Ọ kwa Ume-dụ-Nsọ ono, bu ayi l'ime ono e-me ngu; nggu adu ike letakota iya ẹnya.

¹⁵ Mgbẹ i marua lẹ ndu kẹ Éshiya, mu l'ẹphe ayije eje ozi-a bẹ gbadowaru mu nu l'ẹphe ha; gbakashihu; mbu jeye lẹ Fáyigelosu; mẹ Hemójinizu. ¹⁶ Tẹ Nnajiufu phuru ndibe Onẹsiforosu imiko; okfu l'ọ bu iya shi anọduje adu mu ike; iphere mu ta du iya ẹge-a, mu nọ lẹ mkpọro-a. ¹⁷ Teke o rutaru Rómu; b'ọ wataru mu achọcho jeye teke ọ phuru mu. ¹⁸ Tẹ Nnajiufu yetabukwaaru iya ẹka; tẹ Nchileke phuru iya ru imiko mbọku ikpe ono. Nggubedua l'onwongu bẹ marua ẹge o yetaberu mu ẹka lẹ Éfesosu.

2

Okpobe onye alu ọgu ẹhu Kuráýisutu

¹ Ọo ya bu; nggubedua bu nwa mu; kwekwa tẹ Nchileke mee ngu t'i gude eze-iphe-ọma ono, shi l'ẹka Kuráýisutu Jisọsu ono shihu ike. ² I nuwaru-a iphemiphe ọbule ono, mu kfulu l'edzudzu ọha ono. Woru iya ye l'ẹka ndu koshiwaru l'ẹphe gbaru t'e gude ire ẹphe ẹka, bukwanu ndu a-dụ ike zikwaa ya phu ndu ọdo.

³ Jekwaa okẹ iphe-ẹhuka nke ngu l'okfu ẹhu Kuráýisutu Jisọsu, bu iphe gbaru ọkpobe onye alu ọgu ẹhu Kuráýisutu ono. ⁴ Ẹ to nwekwa onye soja, nọ l'ẹke ọgu shihuru ike, ekweje t'oriri k'ẹhu iya loru iya ye l'ome iphe ndu ẹ-ta budu ndu soja eme. Iphe onoduje ese bu tẹ ya mee iphe a-nọdu atso onye ishi, deru ẹpha iya l'ekwo ẹna. ⁵ Odo aburu l'onye agba ọso b'ẹ te ebujekwa nggo k'onye katsua agbagba l'ọso ono; m'ọ -budu l'o mekotaru iphe a suru l'onye agba ọso ono mefutaje. ⁶ Ọ bu onye akọ okfu; l'eshi akanya ike bẹ gbaru kẹ t'o vujeru ọzo ria iphe shi l'okfu ọbu. ⁷ Rilekwaphu iphemiphe ọbule ono, mu ekfu ono ariri; lẹ Nnajiufu e-yekwaru ngu-a ẹka; mee t'iphe ono l'ọ ha dokota ngu ẹnya.

⁸ Nyatakwa Jisọsu Kuráýisutu ono, Nchileke meru; yo shi l'onwu teta nọdu ndu ono. Ọ bu l'eri Dévidi bẹ Jisọsu ono shi. Yọ buru iphe ono bu iphe ozi-ọma ono, mu ezi ono ekfu. ⁹ Ọ bu okfu lẹ mu ezi ozi-ọma ono; meru iphe mu eje iphe-ẹhuka-wa, mu eje-wa; mbu; l'a tųtsuwaru; tųwa mu mkpakọbe lẹ mụ -bu onye metaru ẹjo iphe. Olobu; a -tųtsua mu iya; ?a tųhunuru iya ozi-ọma ono tọ? Wawakwa! Ẹ to nwekwa onye ha k'otu ozi-ọma ono mkpakọbe. ¹⁰ Ọ bu iphe ono meru iphe mu gude k'okfu ẹhu ndu ono, Nchileke ọtaru ono l'atagbukota iphemiphe ọbule ono lẹ nshi; k'ọhu Nchileke e-shi l'ẹka Kuráýisutu dzokwaaphu ẹphe; shi ẹge ono nu ẹphe ndu, du biribiri, ẹ-ta agvudu agvugvu. ¹¹ Okfu-a bẹ bukwa okfu, e gude ẹka, suru:

- “L'ò -bùru l'ayi lẹ Kuráyisutu;
 bẹ tukuró nwùhukota;
 bẹ ayi l'iya a-tùkokwaphu
 nòdukota ndzu.
- 12 Q -bùru l'ayi atagbukotaje
 iphemiphe òbule lẹ nshi;
 bẹ ayi lẹ Jisòsu
 a-tùkokwaphu bùru eze.
 Q -bùru l'ayi sùru l'ayi
 ta madu onye ò bù;
 b'òo-sùkwaphu lẹ
 ya ta madu ndu ayi bù.
- 13 Q -bùru l'ayi te
 evudoshijedu ike l'iphe
 ayi kfulu;
 bẹ yẹbedua evudoshijekwa
 ike l'iphe o kfulu;
 kẹle ẹ tọo gbanwejedu iphe o kfulu.”

Onye e kweru l'oojema ozi ejema

¹⁴ Nyatajẹru ẹphe iphemiphe òbule ono; nggu anọduje l'ifu Nchileke kfulu iya ẹphe kfulu iya ẹphe ike; t'ẹphe ba anọdujekwa abaphe mbà l'okfu, ẹ-te nweđu ishi. Ẹ to nwekwa uru, nọ iya nù. Q bụlekwa emebyi bẹ oomebyije ndu anọ iya nù. ¹⁵ Keshia ẹhu koshije ẹphe lẹ Nchileke datawaru ngu; gua ngu l'ì bù onye gbaru kẹ t'ì jejeru iya ozi; l'ì bù nwozi, iphere ozi, ooje ta dudu; bùru onye anọduje ezima òkpobe okfu ono ezima; l'ewotaje iya tọgbo; yọ daburu ifu. ¹⁶ Nggu ezelajee t'ẹ b'ì tsojeshi ekfu mkpọkoro okfu, bù iphe ẹswè. Ishi iya aburu l'egbe okfu ono e-me; ndu anọ iya nù alalahaa azu-azu; ẹphe te eyeheru Nchileke ugwu. ¹⁷ Iphe ẹphe ezi aduje l'ò bù ejo onya, anọduje aba l'atabushi anọ. Ndu tso lẹ ndu ono bù Hayimeniyosu; mẹ Filitosu. ¹⁸ Ẹphe hawaru otso òkpobe okfu ono; sù lẹ ndu nwuhuru anwuhu gbe shiwa l'onwu teta nọdu ndzu. Ẹphe egude ẹge ono; nweru ndu ophu ẹphe haru enwunga enwunga; shi ẹge ono nwufu ẹphe l'ekwekwe, ẹphe kweru kẹ Nchileke. ¹⁹ Obenu lẹ ntọ-l'alì ọlo ono, shihuru ike ono, Nchileke toru ono bẹ bukwanu 'enwuribe-enwuribe. Iphe-ọhubama, Nchileke deru lẹ ntọ-l'alì ọlo ono bù: “Nnajiufu maru ndu bù ndu nk'iya.” Iphe ọdo, o dekwaru iya phụ bù: “T'iphe bù onye sùru lẹ ya bù kẹ Nnajiufu sefukwa ẹka l'ome ẹjo iphe.”

²⁰ L'eze-ọlo, ha nshinu ta bụlekwaphu ite, dọ iche iche, e gude mkpọla-ododo yẹle ope, aswa iya ha nshinu kpùshia ba anọje iya nù kpù. Iphe a pyishiru l'oshi; mẹ ophu a kpùshiru l'ura anọjekwa iya phụ. Ndu bù iphe aajajẹ ajaja; ndu aburu iphe e gude eme iphe mmakanu. ²¹ Qo ya bù; ò -bùru l'o nweru onye safukotaru onwiya ẹjo iphe ono, mu gushiru ono; ò kwa iya bù l'onye obu dọwa l'ò bù ite ono, aajajẹ ajaja ono; mbù l'onye obu bẹ bukotawa kẹ Nnajiufu; l'agaru Nnajiufu ono òkpobe mkpa; bùru onye e doberu kwabe; t'ò dọ ike ọjeru Nchileke iphe bù òkpobe ozi, eejeru iya ejeru. ²² Qo ya bù; gbalajẹru ẹgu omẹ ẹjo iphe ono, anọduje agu unwu-okorọbya ono. Iphe ii-mejehia bù t'ì keshia ẹhu meje t'ì bùru onye doberu ẹka ndoo; kwetakpelekwaphu kẹ Kuráyisutu ono, i kwetaru ono. Nggu eyeru ndu

odo obu; nggu lẹ madzụ eburu lẹ nchị ndo. O bụ iphe ono bẹ nggu lẹ ndu ono, egudeje obu iphoro akwaku Nnajiufu ono a-tụkoje eme. ²³ Be eyejekwa onu lẹ ntùtego éswè, bụ iphe ẹ-te nwedu ishi. L'ì makwaru-a l'egbe iphe ono bẹ bụlephu uswo bẹ ọokpa-tsuje. ²⁴ Lẹ nwozi kẹ Nnajiufu bụfutaje onye ẹ-ta aswojedu uswo; onye emeru onyemonye ọbule odo; onye maru ẹge eezije iphe; buru onye atagbuje iphe lẹ nshi teke e meru iya ẹji. ²⁵ O bụfutaje onye ewozitaje onwiya ali; l'akpo-ziru ndu agbajẹ iya agbagba-okfu ụzo. L'o nwekwaru ẹge oome; Nchileke eyeru ẹphe ẹka; ẹphe ataa onwẹphe ụta ẹjo iphe ẹphe ono; lakfuta iya; bya amakotaru ọkpobe okfu ono. ²⁶ Teke ono; ẹnya abya ephohu ẹphe; ẹphe anahụ ọnya ono, Obutuswe hataru ẹphe ono, bụ iya shi mee ẹphe; ẹphe eme iphe bụ uche-obu kẹ Obutuswe ono.

3

Umere ndiphe l'oge ikperazu

¹ Iphe lanu, ịi-maru bụ l'o -rulephu l'oge ikperazu bẹ ọkpobe iphe-ẹhuka a-byakwa. ² Teke ono bẹ ndiphe a-bụlephu onyenonu: yọ buru onwiya bẹ oo-yeru obu nwẹnkinyi; ẹphe aburu ndu nchamẹnya okpoga; buru e-te-aja-onwẹphe; kulahaa onwẹphe ekuku; ndu anọduje ephu ndu odo iphu; o-karia nne lẹ nna ẹphe ẹka; o-ri-tọ-ma phẹ; buru ndu ẹ-te nwedu iphe adujeru ẹphe lẹ nsọ. ³ Ẹphe a-buru ndu madzụ dụ ashi; ndu iphe ta agvujedu l'obu; ndu nkfurushi; ndu obu-ọku; ndu eme igiri l'ọ bụ anụ-ẹgu-ẹgbudu; buru ndu iphe dụ mma aduje ashi. ⁴ Ẹphe a-buru o-nwuru-oye-phẹ; ekfu-ba-nụ-phẹ; ndu anọduje eku onwẹphe iphe ẹphe ta hadu l'ọ bụ iya; ndu ka oye obu l'iphe atsọ ẹphe ẹna; paru oyeru Nchileke obu haa. ⁵ Ẹphe anọduje eme l'èphè -bù ndu kwetaru kẹ Nchileke; obu l'ẹphe te ekwetajedu lẹ Nchileke ere ire. Byiko; bukwaru ụba yeru ndu dụ ẹge ono. ⁶ O bụ ndu dụ ẹge ono ahajeru abaphe l'ulo l'ulo; edusweshi unwanyi, ẹ-te nwedu egomunggo; mbụ unwanyi, metashiwaru ẹjo iphe; yọ kwowaru ẹphe ẹhu. Iphe alophe egbe unwanyi ono aburu ẹgu ẹjo iphe, dughbaa iche iche, anọduje agụ ẹphe. ⁷ Egbe unwanyi ono bẹ ọonoduje ehe uhere t'ẹphe mụta iphe; obu l'ẹphe t'abyakwanu bya adu ike tapyabẹ atapyabẹ; maru ọkpobe okfu ono ọgbodo amaru. ⁸ Ndu ono, anọduje edusweshi unwanyi ono bẹ nọ-chiru ọkpobe okfu ono ụzo l'ọ bụ ẹge Jánesu yẹle Jámbirisu nọ-chiru iya Mosisu teke ndiche. Ndu ono, anọduje edusweshi unwanyi ono bẹ egomunggo ẹphe dahwaru ajilakpa; ekwekwe, ẹphe kweru kẹ Nchileke aburu ekwekwe, daru l'ẹba l'ẹnya kẹ Nchileke. ⁹ Obenu lẹ ndu ono te nwedu ẹke ẹphe ejebe; ndiphe aphukota l'ẹphe bụ ndu eswe; bụ iya bụ ẹge madzụ kpamukpamu phukotaru lẹ Jánesu; mẹ Jámbirisu bẹ bụ ndu eswe.

Iphe Pọlu gude akpochi ẹkwo-ozí-wa ishi

¹⁰ Obenu lẹ nggubedua bẹ tsowaru iphe mu ezi; l'emewa umere mu. Yọ bukwaruphu iphe mu tüberu lẹ ndzụ mu; bẹ bụ iphe ị wopyaberu; yọ buru iphe ị tüberu lẹ ndzụ nke ngu. Yọ buru iphe mu kwetaru; b'i kwetakwaruphu. I phukwaruphu ẹge mu atajeru iphe nshi; phukwaaphu ẹge mu yetaberu ndu odo obu; mẹ ẹge mu angagbutabeje iphe l'obu. ¹¹ I makwaru-a k'ẹhu ono, a kparu mu ono; mẹ iphe-ẹhuka ono, mu jeeberu ono l'ọ ha, bụ iya bụ iphe

tũko dakfukota mu lẹ Ántiyọku; Ayikóniyomu; mẹ lẹ Lísutura. Egbe iphe-ẹhuka, mu jeeberu ta dukwa k'ekfukfu! Obenu lẹ Nnajiufu bẹ dzọkotalekwaru mu-a l'iphemiphe ọbule ono. ¹² Mbụ l'iphe bụ ndu ọogokpo t'ephe lẹ Kuráýisutu Jisọsu tũgbabe bũru nanu t'ephe nọdu ndzụ, dũ Nchileke mma bẹ aa-kpakọtakwaphu ẹhu. ¹³ Obenu lẹ ndu bụ ẹjo madzụ; mẹ ndu anọduje aghọ ụgho l'ephe ha bẹ anọdulekwaphu aka ẹji akaka akaka l'ome ẹjo iphe, ẹphe eme; shi ẹge ono edusweshi ndu ọdo; ndu ọdo edusweshikwaphu ẹphebedua. ¹⁴ Ọlobu; nggubedua l'onwongu; vudoshilekwaphu ike l'ọkpuberu okfu ono, e ziru ngu ono, bụ iya bụ iphe i kwetaru; okfu l'ị makọtaru ndu bụ ẹphe ziru ngu iya. ¹⁵ Nggụ anyatakwaphu l'ị shikpelephu lẹ dẹdedeede; makọtaru iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke. Ọ bụ iphe ono, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke ono bẹ a-dụ ike mee ngu t'ị maru mmamiphe; k'ọphu Nchileke e-shi l'ekwekwe, i kweru kẹ Kuráýisutu Jisọsu dzọo ngu. ¹⁶ Iphe, bụ iphe e deru l'ẹkwo okfu Nchileke bẹ shikota l'ẹka Ume Nchileke. Mkpa iya dũ k'ogudeje iya zia ọkpobe okfu ono; mẹ k'ogudeje iya koshi madzụ ẹke, o meru iphe dũ ẹji; mẹ k'ogudeje iya kpo-zia madzụ egomunggo; mẹ k'ogudeje iya zifuta madzụ tẹ onye ọbu bũru onye doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke; ¹⁷ k'ọphu onye kẹ Nchileke e-dzu oke; kwabẹ akwabẹ k'ọjeru Nchileke iphe bụ ọkpobe ozi, nọru iya nũ.

4

¹ Nyatakwa lẹ Kuráýisutu Jisọsu ono, bụ iya e-kpe ndu, nọ ndzụ; mẹ ndu, nwuhuru anwuhu ikpe ono bẹ a-bya ọdo ujiku lanu; bya ekoshi l'ọo ya bụ eze. Ọo ya bụ; mu nọokwa l'ifu Nchileke yele ifu Kuráýisutu Jisọsu ono ekfuru ngu iya ekfushiru ngu iya ike ² t'ị rajẹ ozi-ọma Nchileke ono arara; ?m'ọ -dũ ndu jiraru iya ntse anunu-o; ? m'ọ -bụ l'ẹ tọ dudu iya ẹphe-o. Letajelekwaphu ozi ngu ẹnya. Koshije madzụ ẹke onye ọbu mesweru; bajeru onye meru ẹji mba. Gudejekwa ọta-nshi mee t'obu shihu ẹphe ike; ọphu ị hajekwa ẹphe ozi iphe. ³ Ishi iya bụ l'ọ nweru teke ndiphe e-mekochaa jikalahaa ọkpobe okfu ono, ayi ezi ono. Yọ bũleruphu ẹgu ẹjo iphe, agu ẹphe; bẹ ẹphe a-gbatsoru. Ẹphe achikoo ndu ọdo t'ephe bya ezije ẹphe iphe, atso ẹphe ẹnà lẹ nchị. ⁴ Ẹphe te ekwehedu ochebe nchị l'ọkpuberu okfu ono. Yọ bũru ọphu ẹphe e-chebe nchị bụ akọ-ife. ⁵ Ọle; tẹ nggubedua kpadejekwa onwongu l'iphemiphe ọbule. Iphe-ẹhuka -byaru ngu; taaru iya nshi. T'ozì, a-nọduru ngu nũ bũru ọra ozi-ọma ono arara. Jeje ozi, gbaru ngu nũ; l'ị bukwa nwozi Nchileke.

⁶ Lẹ mbẹdua bẹ ndzụ mu dukwa l'ọ bụ ẹjà, mu achịebewa achịebe. Iphe mu ekfu bụ l'ọ gbawaru mu l'alala. ⁷ Mu mewaru ike mu l'ọso ono. Mu gbaruwaru ẹke, a tuburu. Mu vudoshiwa ike l'ekwekwe ono, mu kweru kẹ Kuráýisutu ono. ⁸ Iphe phoduru nũ nta-a abũru tẹ Nchileke bua mu nggo, o dobehawaru kwabẹru mu lẹ k'ọso ono; mbụ lẹ Nnajiufu ono, bụ onye ekpeje ikpe nhamunha ono bẹ a-gu mu l'onye doberu ẹka ndoo mbọku ikpe ono. Ẹ tọ bũlekwa mbẹdua nkinyi mu; bẹ oo-bu nggo ono; oo-bukotakwa iya phụ iphe bụ ndu gude obu ẹphe l'ọ ha ngabẹru abyabya iya.

Ozi, Pọlu ziru Tímoti k'iche

⁹ Malekwaruphu ege ii-me byakfuta mu egwegwa. ¹⁰ Le Dímasu be haakwaru mu nu tugbua; okfu l'iphe ke mgboko-wa be ka iya le mkpa; karia Nchileke. O tugbuwaru jeshia Tesalonáyika. Kerésensu be jeru Galéshiya; Táytosú eje Dalumésha. ¹¹ Nta-a bukwa Luku nkinyi iya be no swiru mu nu. Te nggu le Maku yikwaru teke ii-bya; le mkpa iya dukwaru mu t'ò bya eyejeru mu eka. ¹² Tíkikòsu be mu zikwaru Efesòsu. ¹³ I -byade; chitakwaru mu uwe-ukpo mu phù, mu haru le ke Káposu le Túrowasu phù. Nggu achitakwaru mu phù iphe bu ekwo phù l'ò ha; ketekete ndu onanu, e gude akpo anu mee ono.

¹⁴ Aleguzánda, ophu akpu uzu be mekwaru mu ejo iphe e-ta adudu ke ekfukfu. Oo Nnajiufu be a-kfukota iya ugwo iphe o meru. ¹⁵ Zelakwaaru iya nggubedua l'onwongu; l'ò kfubekpokwaa oswa nochia ozi-wa, ayi eje-wa anochi.

¹⁶ Égò odungu ono, mu vudo l'ulo-ikpe goo ono b'e to nwekwa m'ò bu onye lanu, gbaru yeru mu nu. Iphe bu madzu kpmukpamu tukolekwaphu buhaa mu eka. Te Nchileke; byiko; ba agukwaru iya ephe l'oo ejo iphe; ephe emee ya. ¹⁷ O bu Nnajiufu bu onye vudonyabe mu nu; l'eyeru mu okpu-ikike; k'ophu mu e-zikota ozi ono l'ò ha te ndiphe mgburumburu nugbaru iya. O kwa iya bu onye nafutaru mu l'ejo onodu. ¹⁸ O kwaphu Nnajiufu ono be a-nafuta mu l'iphe bu ejo iphe l'ò ha; dua mu gubalangu je edobe l'eke, o bu eze l'imigwe. T'ajaja buru nk'ia gbururu jeye le tutu yoyo! Ono kwa ege o du.

Ekele mkpo-chi ishi iya

¹⁹ Jjaru mu Pyirisíla yele Akwíla; me ndibe Onesíforosu. ²⁰ Erasutosu be kwakwaru le Kórintu. Tirófimosu be mu hakwaru le Milétusu; okfu l'ehu ta dudu iya mma. ²¹ Keshikwaa ehú byaodu temanu winta afua.

Yúbulosu ajikwa ngu phù. Yoo jikwa ngu phù mbu Púdensu; me Láyinòsu; me Kulódiya; mewaru unwunna ayi ndu ophunanu l'ephe ha.

²² Te Nnajiufu chee ngu ndzu.

Nchileke emeeru unu l'unu ha eze-iphe-oma.

Ẹkwo, Pọlu deru nù Táyitọsu

¹ Ẹkwo-ozì ọwaa shì l'ẹ̀ka mbẹ̀dua, bụ Pọlu, bụ onye ejeru Nchileke ozi; bụkwaruphu onye ishi-ozì Jisọsu Kuráyisutu.

Nchileke ọtataru mu; bya ezia mu tẹ mu mee tẹ ndu ono, ọ ọtataru, wowaru onwẹphe ye iya iya l'ẹ̀ka ono kabaa oshihu ike; mu emekwaaphu t'ẹphe maru iphe bụ ọkpobe okfu kẹ Nchileke; ² okfu l'ayi tuko ele ẹnya ndzụ gbururu jeye ono. Ndzụ gbururu jeye ono bẹ Nchileke, bụ onye ẹ-ta adzujedu ẹjo-ire kfuhaodururu lẹ ya a-nụ ayi; tẹmanu bẹ mgboko dūbederu. ³ Yo be teke gbalẹru nù; Nchileke, bụ Onye Ndzọta ayi emee t'e shì l'ozì-ọma iya; maru ndzụ ono, o kweru ukwa iya ono. Ozi-ọma iya ono b'o woru ye mu l'ẹ̀ka; tẹ mu tọwashiaru iya ndiphe t'o doo ẹphe ẹnya.

⁴ Mu ede ẹkwo-wa anụ ngu nggube Táyitọsu, bụ ọgbodo nwa mu; okfu l'i kwetaru ẹge mu kwetaru: l'ọo Jisọsu bụ Nnajiufu.

Tẹ Nchileke, bụ Nna; mẹ Kuráyisutu Jisọsu, bụ Onye Ndzọta ayi meeru ngu eze-iphe-ọma; mekwaaphu t'ẹhu dū ngu agụ.

Ozi Táyitọsu lẹ Kirítu

⁵ Iphe kparu iphe mu haru ngu lẹ Kirítu bụ t'i mefufu iphe phoduru nù; nggu aguta ndu a-buru ndu ọgurennya chọchi lẹ mkpukpu lẹ mkpukpu ẹge ono, mu kfuhawaru ngu iya ono. ⁶ Tẹ ndu, ịi-guta bụkwaru ndu ẹ-te mejedu iphe aa-ta ẹphe uta; ndu alu-gbaa nwanyi nanu nanu nwenkinyi. Ẹphe a-buru ndu unwegirima ẹphe wowaru onwẹphe ye Kuráyisutu l'ẹ̀ka; ndu ẹ ta amaduru unwegirima ẹphe ẹjo ẹka l'ẹphe eme gaphugaphugaphu; ẹphe ta bụ ndu bụ 'anuma-anuma. ⁷ L'onye ishi chọchi bụfutajekwa onye ẹ-te emedu iphe aa-ta iya uta; keshinu ọ bụ onye ishi, eleta ozi Nchileke ẹnya. Ọ bụfutajekwaphu onye ẹ-ta bụdu ọ-chia-o-kele-onwiya; onye obu-ọku; onye angunuka mẹ; onye eme ẹhuka; onye ẹkpiri ogude ụgho eri madzụ uru aduje. ⁸ Onye obu bụfutajechia ọ-kwa-ẹbyee; onye yeru obu l'iphe dū mma; onye nweru egomunggo; onye doberu ẹka ndoo; onye umere iya ekoshi l'ọ bụ onye duru Nchileke iche; buru onye akpadeje onwiya akpade. ⁹ Ọ bụfutaje onye vudoshi ike l'okfu ono, a maru l'ọ gbaru k'ogude ẹka ẹge e ziru iya ẹya ono; k'ophu ọo-dụ ike gude ozi ọkpobe okfu ono, eezi ezizi ono dūa ndu ọdo ike ọgbodo adùdù; k'ophu ọo-dụ ike gudeje iya koshi ndu jikaru iphe oozi ẹke e jeberu; ụzo akpọ-swehu ẹphe.

¹⁰ L'o nwekwaru igweligwe ndu, bụ o-kwefuru-ikè phẹ; mbụ ndu gude mkpọkoro okfu; mẹ ụgho l'aghọta ndu ọdo; ketekete kẹ ndu Ju, byawaru bya aburu ndu kẹ Kuráyisutu. ¹¹ T'a gbọ-bujekwaru okfu ye egbe ndu ono l'onu; kẹ l'ẹphe egudeje ozi iphe, ẹphe ta ge ezidu; agbaghashi ufu ndiphe; ẹge ee-shi t'ẹphe rita uru; mbụ ndu iphere gvuru l'ifu. ¹² L'onye lanu lẹ ndu Kirítu, bụ onye ẹphe suru l'ọ bụ onye agbajẹ eja sụkwaru: "Lẹ ndu Kirítu shikwa l'odungu bularuphu atukporoku; ẹjo anụ-egu-ẹgbudu phẹ; ndu ẹnyiru, ẹkpiri egbu egbugbu." ¹³ Iphe ono, nwoke ono kfuru ono aburu ọkpobe okfu. Ọo ya bụ; bashiaru ẹphe mbà ike; tẹ ekweta, ẹphe kwetaru

buru ọkpobe ekweta; ¹⁴ t'ẹphe ba angabehe nchị l'ako-ife ndu Ju; me l'ekemu, ndu jikaru ọkpobe okfu ono turu l'onwẹphe. ¹⁵ Ndu obu guru iphoro l'ifu Nchileke be anọduje edo nsọ. Obenu le ndu merushiru onwẹphe emerushi; mbu ndu e-te kwedu ke Kuráiyisutu te nwekwa iphe ẹphe edo nsọ. Uche ẹphe ruhwaru aruhu; ejo iphe ta awahe ẹphe obu. ¹⁶ Ẹphe anọduje ekfu l'ẹphe maru Nchileke; obu l'ẹphe egudeje umere ẹphe ekoshi l'ẹphe ta madu iya. Ẹphe bu ndu aakpofu akpofu; ndu e-ta nuduru madu okfu; bya abukwaruphu 'o-ga-le-mkpa, e-te nwedu iphe du mma, ẹphe duru ike ememe.

2

Ọkpobe okfu, eezi ezizi

¹ Obenu; nggubedua l'onwongu: te iphe iizi ye l'okpuberu okfu ono, eezi ezizi, anuje ọkpobe ndu ono dakotakwa. ² Zia unwoke ndu ophu ka obu nwogurennya t'iphe ẹphe eme dojekwaa ẹphe ẹnya. T'ẹphe meje umere, koshiru l'o gbaru t'e yejeru ẹphe ugvu; ẹphe akpadeje onwẹphe akpade. T'ekwekwe, ẹphe kweru ke Kuráiyisutu; me n-yemobu ẹphe; me ota-nshi ẹphe buru ọkpobe iya. ³ Nggu ekfukwaruphu unwanyi ndu ophu ka obu nwogurennya t'ẹphe meje umere, ekoshi le Nchileke duru ẹphe le nsọ. T'ẹphe ba asujekwa asu; ẹphe ta bu ndu anguruma. Iphe, ẹphe e-mejehia bu t'ẹphe gbe zije iphe du mma. ⁴ Oo ya bu k'ophu ẹphe e-shi ege ono; zua unwanyi ndu ophu bukwa du unwanyi ogbanga t'ẹphe yejeru nji ẹphe; me egirima ẹphe obu. ⁵ Ẹphe eshikwaphu ege ono; zua ẹphe t'ẹphe nweru egomunggo; dobe onwẹphe ogà; kwakobeje ulo ẹphe; buru ndu obu-oma; lanuru nji ẹphe okfu; t'e shi ege ono t'e b'e gude okfu ehu ẹphe mee okfu Nchileke iphe-mmanu.

⁶ O kwaphu ege ono be ii-kfuru unwu-okorobyia t'ẹphe kpadeje onwẹphe. ⁷ Mee onwongu; k'ophu ii-buru onye ee-letaje ẹnya; l'ome umere oma. Teke iizi iphe; nggu agbanwujee ifu; gude ire-lanu zije iya ogbodo ezizi. ⁸ Kfufe okfu, nweru ishi; mbu okfu, e ta avochadu avocha; nggu eshi ege ono mee ndu okfu ngu iphe-iphere; k'ophu ẹphe ta amadu ejo iphe ẹphe e-gude ekfurushi ayi.

⁹ Kfujeru ndu ophu bu ohu t'ẹphe nujeru ndu gbaru ẹphe nu okfu; t'iphe bu iphe ẹphe eme ememe bujeru iphe a-du nnajiufu ẹphe mma l'okpoma. T'ẹphe ba agbajekwa ẹphe okfu; ¹⁰ ẹphe te emeje ekan tubu. O bu t'ẹphe koshijehia l'ẹphe bu ndu gbaru t'e gude ire ẹphe eka ogbodo egude l'iphemiphe obule. Oo ya bu k'ophu ee-shi l'umere ẹphe l'o ha; melia iphe eezi ezizi ke Nchileke, bu Onye Ndzota ayi ono.

¹¹ Le Nchileke koshiakwaru eze-iphe-oma iya; bu iya bu eze-iphe-oma, o du iya t'o gude dzota onyemonye obule. ¹² Eze-iphe-oma ono be ezi ayi ege ayi e-shi haa onodu ndu, ugvu Nchileke ta nodu; me ege ayi e-shi nahu egu ejo iphe ke mgboko. Eze-iphe-oma ono ezikwaphu ayi ege ayi e-shije kpade onwayi; buru ndu doberu eka ndoo; yejeru Nchileke ugvu le mgboko-a. ¹³ Ayi nokwa kwaberu mboku ehu-otso-ena ono, bu iya bu iphe ono, ayi ele ẹnya iya ono. O bu mboku ono e-koshi odu-biribiri ke Okaribe, bu Nchileke ono, bu Onye Ndzota ayi ono; bu iya bu Jisosu Kuráiyisutu. ¹⁴ O bu Jisosu Kuráiyisutu ono be bu onye woru onwiya churu Nchileke eja l'okfu eka ayi; k'ophu oo-shi ege ono gbata ayi l'eka iphe du eji; me t'o sachaa obu ayi t'ayi buru ndu

nk'ia; mee ayi ndibe iya; t'ayi buru ndu ome iphe dụ mma a-nọduje anma ẹhu anmanma.

¹⁵ Tuko iphe ono kfushia; nggu egude iya kasaa madzọ ẹnu-nchi; nggu egudekwa iya phu koshije madzọ ẹke o mesweru; t'i dulata iya azu. T'ẹ b'ọ dukwa onye e-me ngu l'ẹ to nwedu iphe i bu.

3

Umere, gbaru ndu ke Kuráyisutu

¹ Nyatajeru ẹphe t'ẹphe nọduje ndu ishi, achi nu; me ndu ekfu iphe eme nu l'eka. Ẹphe anujeru ẹphe okfu; buru ndu kwakoberu onwẹphe k'oje iphe bu ozi, buhuru ẹsa. ² T'ẹ b'ọ nwekwa onye ẹphe e-kfujeru ẹjo okfu; ẹphe ta swoje uswo. T'ẹphe gbe buchiaru ndu obu-oma; l'emere onyemonye obule odoo. ³ L'ayibedia l'onwayi nwekwaru teke ayi shi buru ndu eswe; ndu ẹ-te nwedu onye ẹphe anuru okfu; ndu e dusweru uzo ke Kuráyisutu; ndu shi buru ohu ẹgu ẹjo iphe anọduje agugbaa madzọ; me ohu ẹkpiri iphe dugbaa iche iche. Iphe ayi shi eshibeje ite iya mbọku-mbọku abuleruphu ẹjo oriri; me ogvu ẹnya-kfurukfuru. Ayi shi buru ndu dụ ndu ọdo ashị; madzọ ibe ayi adukwaphu ayi ashị. ⁴ Obe o bya ebe teke Nchileke, bu Onye Ndzota ayi koshiru ayi obu-oma iya me ẹge o yeberu ayi obu; ⁵ yo dzota ayi. Adzota ono ta bukwa l'ọo iphe ayi metaru l'oma; o bulephu imiko, ọophuru ayi. Adzota ono shi l'asasa, o saru obu ayi; te Ume-du-Nso mee ayi t'ayi buru ndu a muru ọdo; mekwaaphu ndzọ ayi t'ọ buru ndzọ ọphungu. ⁶ Nchileke shi l'eka Jisọsu Kuráyisutu, bu Onye Ndzota ayi; kwatakpo nu ayi Ume-du-Nso ono nshinu nshinu; ⁷ t'ayi buru ndu o gude eze-iphe-oma nk'ia gua le ndu doberu ẹka ndoo l'ifu iya; me ndu e-nweru okè le ndzọ gbururu jeye, bu iphe ayi ele ẹnya iya. ⁸ Okfu-a bu okfu, e gude ẹka.

Iphe mu eme te mu karu ngu bu t'i kfua ya; kfushia ya ike; k'ophu ndu ophu wowaru onwẹphe ye Nchileke l'eka e-yeru ẹhu l'ome iphe dụ mma. Iphe-a bukota iphe buhuru ẹsa okpobe ebuhu; bya abukwaruphu iphe akwo madzọ le mkpa. ⁹ Obenu l'agha: zelaaru ntutego, ẹ-te nwedu ishi. Zelaaru ọtu ẹgo ndzekfu-ndzekfu ẹpha, shi le ndiche; me oswo-phe uswo; jeye me opha-phe mbà k'iphe shi l'ekemu. Egbe ntutego ono bukota iphe ẹ-te nwedu iphe o bu; to nwe iphe eerita iya. ¹⁰ Te nggu l'onye ebukataje ndu ophu oo-bukata le chochi be nwekwa iphe nggu l'ia e-megbakwadu m'i -nmawaru iya okwa iya ugbo lanu; gaa le k'ẹbo; to kwe. ¹¹ Makwaru l'egbe onye ono gbajohuakwaru agbajohu. Oomewa iphe dụ ẹji; makwarua l'ime obu iya le ya buwa onye ikpe nmaru.

Ekele mkpo-chi ishi iya

¹² Mu -zilephu Átemasu; m'ọ bu Tikikosu t'ọ bya; keshikwaa ẹhu; byakfuta mu le Nikópolisu ẹgwegwa; l'ọ kwa l'ẹke ono; be mu tuburu le mu a-nọ l'oge winta-wa, aabya abahu-wa. ¹³ Keshikwaa ẹhu yeru Zinasu, bu onye loya; me Apólosu ẹka; t'ẹphe tugbaa ije ẹphe. Nukwa ẹphe iphe bu iphe mkpa iya duru ẹphe; t'ẹ b'ọ nwe iphe uko iya a-duru ẹphe. ¹⁴ Mee unwunna ayi t'ẹphe muta oje ozi, dụ mma; k'ophu eeshije iya dzọo madzọ le mkpa, kparu iya nu. Ẹphe 'emedu iya ẹge ono; t'ẹphe makwaru l'ọzi ẹphe obu te nwekwa iphe o bu.

¹⁵ Iphe bụ ndu mu l'ephe nọ l'ẹke-a ekele ngu. Kelekota ndu yeru ayi obu, bụ ndu ayi l'ephe tuko kwetakota kẹ Nnajiufu. Tẹ Nchileke meeru unu eze-iphe-oma l'unu ha.

Ẹkwo, Pọlu deru nù Fayilímọnu

¹ Ọ bụ mbẹdua, bụ Pọlu, bụ onye e gude okfu ẹhu Kuráýisutu Jisọsu tụa mkpọro bẹ mu lẹ nwanna ayi, bụ Tímoti gba mgba ede ẹkwo-oziswa.

Onye ayi ede iya anụ bụ nggube onye ono, ayi yeru obu ono; mbụ Fayilímọnu; nggube onye ayi lẹ nggu tuko ejeru Kuráýisutu ozi. ² Ndu ayi edekwa iya phụ anụ bụ Akwiya, bụ nwunne ayi nwanyi; mẹ Akíposu, ayi l'iya tuko alụ ọgu ẹhu Kuráýisutu; mẹ iphe bụ chọchi ono, edzukobeje l'ulo ngu ono.

³ Tẹ Nchileke, bụ Nna ayi; mẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráýisutu meeru unu eze-iphe-oma; mekwaaphu t'unu buru l'ẹhu-agu.

*Pọlu ekele Nchileke ekele;
l'okfu ẹhu Fayilímọnu*

⁴ Mu anọduje etu Nchileke ono, mu ejeru ozi ono ẹpha: t'o lee ẹka l'iphe bụ teke mu ekfu anụ iya l'okfu ẹhu ngu. ⁵ Iphe ọbu bukwa lẹ mu anụ l'i yekotaru ndu kẹ Nchileke obu l'ẹphe ha; l'anụkwaphu l'i wotaru onwongu ye Nnajiufu, bụ Jisọsu l'ẹka. ⁶ Iphe mu anọduje ekfu anụ Nchileke bụ t'o mee t'i gude anọno ono, i nọ l'ẹka Nnajiufu ono; mee tẹ nggu lẹ ndu ọdo tughabe buru nanụ ọkpobe abubu; mbụ iphe bụ ndu ono, wotakwaruphu onwẹphe ye Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráýisutu l'ẹka ono. Ọo ya bụ; nggu eshikwanu ẹge ono kafuaru oma iphe bụ iphe-oma, gbaru ayi l'ememe; k'ọphu aa-nọdu akwabẹ Kuráýisutu ugvu. ⁷ Nwanna mu; obu ono, i yeru ndu kẹ Nchileke ono kwa iya katsukpo ome t'ẹhu tso mu ẹna. O mekwaruphu; obu aka mu oshihu ike. Iphe, kparu iya nù aburu l'ọo l'ẹka ngu b'e shi; ẹhu awata ovo ndu kẹ Nchileke ọku.

*Pọlu arọ Fayilímọnu arọro;
l'okfu ẹhu Onésimosu*

⁸ Ọo ya meru iphe mu arọ ngu arọro; 'e gudekwaru l'ọ gbaru-a kẹ tẹ mu kfujeru ngu ẹge onu ha mu; okfu lẹ mu bụ kẹ Kuráýisutu; mbụ tẹ mu gude olu ike kajeru ngu iphe gbaru ngu l'ememe. ⁹ Ọbe l'ọ bụ n-yemobu ono kparu iphe mu a-nọdunuphu l'arọ ngu arọro; m'o be kẹ tẹ mu gude olu ike kfuru ngu okfu ono. Ọ kwa mbẹdua, bụ Pọlu, bụwa nwoke ọgurennya; nọdu lẹ mkpọro nta-a; okfu lẹ mu ejeru Kuráýisutu ozi arọ ngu iphe ono. ¹⁰ Ọ kwa arọ ẹhu Onésimosu bẹ mu arọ ngu ono. Onésimosu ono bẹ duakwa l'ọ bụ nwatibe mu; kẹ l'ọ bụ mu; bẹ kfutaru iya yeru Kuráýisutu. Ọ kwa lẹ mkpọro l'ẹke-a bẹ mu nọdu kfuta iya yeru Kuráýisutu ọbu. ¹¹ L'ọdungu b'o shi buru 'ọ-ga-lẹ-mkpa kẹ madzụ Obenu lẹ nta-a bẹ ọogawaru ngu mkpa; agakwaruphu mbẹdua.

¹² Nta-a bẹ mu edufuakwa iya t'ọ lata azụ lẹ nke ngu. Ọ bukpokwa onye nọ mu l'obu nshinu. Ọ nọ-tabe mu l'obu; k'ọphu ọ dụwa l'ọ bụ mbẹdua l'onwomu alakfuta ngu. ¹³ Mu shikwa rịa lẹ mu a-ha iya tẹ mu l'iya nọdu l'ẹke-a; k'ọphu ọo-nọdu emeru mu iphe i ga nọdu emeru mu lẹ mu nọ lẹ mkpọro-a, mu nọ-a; okfu lẹ mu ezi ozi-oma Nchileke.

¹⁴ Mu arĩebe iya ẽge ono; bya asu: wawa; l̃e mu te esededu iya t̃e mu l'iya nõdu; l'̃e-ba bu l̃e mu k̃furu ngu iya t'i kweta; t'̃e b'õ du l'e guderu ngu egude; nggu eme iphe-õma, yẽle ẽhu ngu a-du l'ok̃fu. O -bu ru nggubedua t̃uru obu ngu ama emeru mu iphe-õma; onanu akalephu mma l'õo l'obu ngu b'o shi.

¹⁵ Mu -jeshia ek̃fuk̃fu; mu asu l'o gbe du l'agbafu, o gbafuru l̃e nke ngu k̃e nwa teke ono b̃e bu ẽge nggu l'iya e-mekochaa bup̃yabewaru jeye. ¹⁶ A makwaru-a l'õ bu ohu; õbu l'̃e t̃õ buhekwa ohu k'ẽge ono nta-a. O kaakwa ohu mma. Nta-a b'õ buakwa nwanna ayi, ayi yeru obu; ketekete k̃e mb̃edua. Nggubedua a-kakwa iya ru oyeru obu; keshinu õphu o bu madzu ibe ngu; bya abukwaruphu onye yẽle Nnajiufu t̃ug̃babewaru buru nanu.

¹⁷ O bu iphe ono meru iphe mu suru ngu: o -buruphu l'i wotaru mu l̃e mu bu onye nggu l'iya t̃uko ejeru Kurá̃yisutu ozi; nata iya õkpobe anata ẽge i ga anata mu ndẽge o -buru l'õo mu byaru. ¹⁸ Teke bu l'o nweru iphe du ẽji, o meru ngu; õdudu buru l'o -nweru ug̃wo, o ji ngu; t̃uko iya bo mu. ¹⁹ O bu mb̃edua a-k̃fu ngu iya. O kwa mb̃edua, bu Põlu b̃e gude ẽka mu ede iphe-a; su t'i haa: l̃e mu a-k̃fu ngu iya-a. Mu te ẽjekwaru ngu ru ok̃furu l'i ji mu ug̃wo; mbu l'i ji mu ug̃wo ndzu ngu l'õ ha. ²⁰ Iye-o; iphe mu ek̃fu nwanna mu; byiko; bu t'i yeru mu ru ẽka. L̃e keshinu ayi t̃uko buru ndu kweru k̃e Nnajiufu; meeru t̃e meji nmak̃furu mu anmak̃furu; keshinu ayi l̃e Kurá̃yisutu t̃ug̃baberu buru nanu.

²¹ Iphe mu gude ederu ngu ẽkwo-wa kwa l̃e mu maru l'ii-meru mu-a iphe mu suru t'i meeru mu; mbu meru k'etsutsu iya ye iya. ²² Iphe õdo, mu ek̃fufua bu t'i kwak̃obekwaru mu ẽke, mu a-nõdu; l̃e mu arĩkwa l̃e Nchileke e-mekwaru-a unu iphe ono, unu ek̃fu anu iya ono. Mbu l'õo-mekwaa t̃e mu bya; k'õphu mu l'unu a-phu.

Ekele mkpõ-chi ishi iya

²³ Epáfurasu ajikwa ngu phu. Mu l'iya b̃e t̃ukokwa nõdu l̃e mkpõro l'eke-a l'ok̃fu ẽhu Kurá̃yisutu Jisõsu. ²⁴ Ẽphe ajikwa ngu phu mbu Maku yẽle Arisutákõsu; m̃e Dímasu; m̃e Luku. Ndu ono b̃e mu l'ẽphe t̃uko nõdu l'eke-a ejeru Nchileke ozi.

²⁵ T̃e Nnajiufu ayi, bu Jisõsu Kurá̃yisutu meeru unu eze-iphe-õma.

Èkwo, E deru nù Ndu Híburu

Nchileke shi l'ònu Nwa iya kfu okfu

¹ Lẹ teke ọhazu bẹ Nchileke shi l'uzo, dọ iche iche zia ndu ekfuchiru iya nù; ẹphe ekfuru nù ndiche ayi pẹ ugbo olemole. ² Yo be nta-a, bụwa oge ikperazu-wa; yọ bụru onye bụ Nwa iya b'o gude kfuru nù ayi. Ọ bụ l'ẹka Nwa iya ono b'o shi mee mgboko mgburumburu. Yọ ọtakwaphu Nwa iya ono; sù l'ọo ya bụ ishi k'iphemiphe ọbule. ³ Nwatibe iya ono egbu nwịnwii; shi ẹge ono ekoshi l'ọ bụkwaphu ẹge ono; bẹ Nchileke egbu nwịnwii. Ị -phụwa Nwatibe iya ono; b'ị phụwaru Nchileke. Okfu, Nwatibe iya ono kfuru ereshi ire ike. Yọ bụru ire ono, okfu iya ere ono; b'o gude gudekota mgboko mgburumburu. Ọ safutsuaru ndiphe iphe dọ ẹji, ẹphe meru; gbeshi je adugaru anọdu l'imigwe l'ẹka-utara Nchileke, bụ iya bụ onye kakọta ike.

Nwa ono ka ojozi-imigwe

⁴ Nwa ono bẹ Nchileke meru; yọ nyibekota iphe bụ unwu ojozi-imigwe. Yọ bụkwaruphu ẹge ono bẹ ẹpha, Nchileke gụru iya, bụ iya bụ Nwa kẹ Nchileke kangokwaruphu ẹpha k'iphe bụ unwu ojozi-imigwe.

⁵ Lẹ Nchileke te nwekwa ojozi-imigwe ọphu ọ sụjeru:

“Ọ bụ nggu bụ Nwa iya;

tsube ntanụ;

bẹ ya buakwa Nna ngu.”

Ọphu 'onwekwa ojozi-imigwe,

ọ sụjeru:

“Ya a-buru ngu Nna;

nggubedua aburu iya nwa.”

Ọ bulekwaphu kẹ Jisosu; bẹ Nchileke kfujeru ẹge ono. ⁶ Tẹmanu; teke Nchileke abya ọsu ọkpara iya ono t'ọ bata lẹ mgboko; b'ọ sụru:

“T'iphe bụ unwu-ojozi

Nchileke l'ẹphe ha

bajekwaru iya ẹja.”

⁷ A bya l'ẹka k'unwu ojozi-imigwe; bẹ iphe Nchileke kfuru bụ:

“Ya mewaru unwu

ojozi-imigwe iya;

ẹphe adugbaa l'ọ bụ

pherephere; bụru ndu ozi,

dugbaa l'ọ bụ ọku,

enwu raphuraphu.”

⁸ A bya lẹ kẹ Nwa iya ọbu; Nchileke asụ:

“Ya sụru ngu nggube Nchileke:

Ọ bụ ẹge ị bụ eze nta-a

bẹ ii-buru iya gbururu

jeye lẹ tutu yoyo.

Ii-dobe ẹka ngu ndo;

l'achị ẹke ị bụ eze.

⁹ Iphe vudo nhamunha

dụ ngu mma.

Iphe ẹ-te vudodu
 nhamunha adu ngu ashi.
 O bu iya meru iphe
 Nchileke ono, bu Nchileke
 ngu ono fotaru ngu;
 bya akwabẹ ngu ugvu;
 mee: ẹhu atsọ ngu ẹna;
 Mbụ ugvu;
 mẹ ẹhu-otso-ẹna ophu
 ka k'ibe ngu phe.”

¹⁰ Nchileke abyakwa bya ekua ya “Nnajiufu”; sụ:

“Lẹ mbulembu kpọoru;
 bu nggube Nnajiufu keru ali;
 kee iphemiphe obule,
 nọ iya nụ.
 Nggu abya egude ẹka ngu kee igwe;
 mẹ iphemiphe obule,
 nọ iya nụ.

¹¹ Iphemiphe obule ono
 e-mekochaa yifukota.
 Obenu lẹ nggubedua
 a-nọlee ẹge i nọ.
 Iphemiphe obule ono
 e-mekochaa kashihu l'ọ bu uwe.

¹² Teke ono; nggu aphukoo
 ya aphuko; phufu l'ọ bu
 onye phufuru ukpo.
 A bya agbanwee ya.
 Obenu lẹ nggubedua
 bu onye i bu; be ii-buru;
 buru iya jeye lẹ tutu yoyo.”

¹³ ?Nanu ojozi-imigwe ophu Nchileke sujeru:
 “Nodu iya l'eka-utara
 jeye teke ya e-me ndu
 ohogu ngu t'ephe buru
 iphe ii-dzopyabe l'okpa.”

¹⁴ Unwu ojozi-imigwe; ?ephe ta tukodu buru ndu ojozi, ẹ ta aphudu
 l'ẹnya, ejegbaaru Nchileke ozi; bya aburu ndu Nchileke yeru t'ephe
 bya eyeru ndu oo-mekochaa dzota ẹka.

2

Ndzota, paru apaa

¹ Oo ya meru iphe ayi yefutaje ẹhu l'okfu ono, ayi nuru ono; t'ayi
 ba akponyaa galagala; kpofu. ² O -buru l'ozu ono, unwu ojozi-imigwe
 zihawaru ono be meru t'a maru l'okfu ono du ire; iphe bu onye
 kwefuru ikẹ; jika iya; eshiwa l'ajika ono jee n-nawere, bu iphe gbaru
 ẹphe; ³ ?nanu ẹge ayibedua e-shi nahu ikpe iya; m'ọ -buru l'ẹ to nwedu
 iphe ayi guberu eze ndzofuta ono. Ndzofuta ono bu Nnajiufu l'onwiya
 be vu ọzo kfua okfu iya; ndu nuru iya ẹya l'onu abya ekepyiaru iya ayi
 akụ. ⁴ Nchileke l'onwiya koshikwaruphu l'ọ bu oswi-okfu teke ono, o

gude ike iya meshia iphe-ọhubama, ɗugbaa biribiri; bya eworu iphe-oma, shigbaa l'ẹka Ume-ɗu-Nso keshikwaaruphu ndu kweru nk'ia ẹge ọ ɗu iya mma l'uche tẹ ya kee ya.

Jisosu ekoshi ọzo ndzota

⁵ Lẹ tọ bukwa unwu ojozi-imigwe bẹ Nchileke meru t'ẹphe ɓugbaaru ishi lẹ mgboko ono, e-mekochaa byanu ono, bu iya bu mgboko ono, ayi ekfu okfu iya ono. ⁶ Iphe Nchileke mechiaru bẹ ɗunua l'ọ bu iphe e kfulu l'ekwo okfu iya; su:

“Nggube Nchileke;

?bu ngunu; bẹ madzu bu

ke t'i riye ọriri ẹhu iya.

?Bu ngunu b'ọ bu

ke t'i letaje iya ẹnya.

⁷ I meru iya; yo laa alì l'ẹke

unwu ojozi-imigwe no.

Ọ bu l'ẹ tọ ladu alì ono

ọphu baru nwishi.

Ì kwabẹru iya ugvu;

bya emee ya;

yo nweru ẹnya l'ọ bu

onye eze.

⁸ Nngu abya emee ya;

yo dzopyabekota iphemiphe ọbule,

i keru ekeke l'okpa.”

Keshinu o meru madzu; yo dzopyabekota iphemiphe ọbule l'okpa; bunu iya bu l'ẹ to nweɗu m'ọ bu iphe lanu, ọ gufuru. Obenu lẹ nta-a b'ẹ ta phudua ẹge madzu shi buru ishi iphemiphe ọbule. ⁹ Ọ buchia Jisosu bẹ ayi phuru lẹ Nchileke meru: yo laa alì l'ẹke unwu ojozi-imigwe no; ọbule ẹ tọ ladu alì ọbu noo ọdu. Iphe meru iphe ọ laru alì ono aburu ẹge oo-shita l'eze-iphe-oma ọphu Nchileke eme; nwuhu l'okfu ẹhu onyemonye ọbule. Ayi phuru iya ẹge Nchileke kwabẹru iya ugvu; bya emee ya; yo nweru ẹnya l'ọ bu ẹge eemeje onye eze t'ọ nweru ẹnya; okfu l'ọ jeru iphe-ẹhuka; nwuhu. ¹⁰ Iphemiphe ọbule shi l'ẹka Nchileke; yo buru iya bu ishi k'iphemiphe ọbule. Yo buru yẹbedua, bu Nchileke b'ọ gbaru l'oshi l'iphe-ẹhuka, Jisosu jeru; mee t'iphe gbaru onye ishi, ekoshi ndiphe ọzo ndzofuta dzugbaa òkè l'ẹhu iya. Ọo ya bu ẹge Jisosu ono, ekoshije ndiphe ọzo, ya e-shi dzota ẹphe ono e-shikwapu l'iphe-ẹhuka ono, o jeru ono; mee ndu ha l'igweligwe t'ẹphe buru ndu ke Nchileke; ndu ẹphe lẹ Nchileke a-tuko egbu nwijnwii.

¹¹ L'ọ kwa yẹbedua, bu Jisosu emeje tẹ madzu ɗeɓe mma l'ifu Nchileke. Ndu ono, o meru t'ẹphe ɗeɓe mma ono bẹ ẹphe l'ia tukokwaru shi lẹ nna lanu ono. Ọo ya meru iphe-iphere ta adujedu iya oku ẹphe unwunna iya. ¹² Ọ sukwaru:

“Lẹ ya e-me t'unwunna iya

maru nggube Nchileke;

Ya e-vudo l'ẹke ndu

nke ngu dzuru;

tua ngu ẹpha.”

13 Yò sùkwaphu: “Òo Nchileke bẹ ya e-woru onwiya ye l'ẹka.” Yò sùkwaphu ọdo: “Ò kwa iya ndọ-ọ nọ l'ẹke-a yẹle ẹnwegirima ono, Nchileke nuru iya ono.”

14 Keshinu ẹnwegirima ono bụgbaa madzụ, kfu ẹka kfu ọkpa bẹ Jisọsu gbeshileruphu; bya aburu madzụ ege ẹphe bụ. Ishi iya aburu k'ọphu oo-shi l'anwuhu ono, ọ nwuhuru ono; mebyia ike kẹ Obutuswe, bụ Sétanu; keshinu ọ bụ Sétanu ono bẹ shihawa butaru ike, anwuhu gude ere ire. 15 Jisọsu eshi l'anwuhu ono, ọ nwuhuru ono; tọo ẹphe l'ẹgbu; mbụ ndu ono, shi keshinu ẹphe lufutaru eliphe nọduta l'ẹphe bụ ohu; okfu l'ẹphe atsu egvu anwuhu. 16 Iphe doru ẹnya bụ l'ẹ tọ bụdu ẹnwu ojozi-imigwe b'ọ byaru tẹ ya yeru ẹka. Ọ bụ o-shi-l'eri Ébirihamu phẹ b'ọ byaru tẹ ya yeru ẹka, bụ iya bụ ege ẹkwo okfu Nchileke kfu. 17 Ọo ya meru iphe ọ bụ iphe ruberu iya erube l'ọ byafutaje bya aburu madzụ ege ẹnwunna iya bụ l'iphemiphe ọbule; k'ọphu oo-shi ege ono buri onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja, bụ onye obu-imiko; bụkwaruphu onye e gude ire iya ẹka l'iphemiphe ọbule, oomeru Nchileke. E shikwanu ege ono tẹ Nchileke gụaru ndiphe nvu l'iphe dọ ẹji, ẹphe meru l'ọ ha. 18 Yẹbedua l'onwiya bẹ jearu iphe-ẹhuka; yọ bụkwaru iya phụ iphe-adata. Ọo ya meru iphe ọduje ike yeru ndu iphe-adata byakfutaru nta-a ẹka.

3

Jisọsu kakwa Mosisu

1 Ọo ya bụ; ẹnwunna mu, bụ ndu Nchileke kukwaruphu t'unu buri ndu nk'iya; unu rijekponua ọriri kẹ Jisọsu ono, bụ onye ishi-ozii; mẹ onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; m'a -bya l'iphe ono, ayi suru l'ọ bụ ọkpobe okfu ono. 2 Lẹ yẹbedua koshilekwaruphu Nchileke ono, fọtaru iya t'ọ buri onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja ono lẹ ya bụ onye gbaru t'e gude ire iya ẹka. Yọ bụkwaruphu ege ono bẹ Mosisu koshikwaruphu Nchileke lẹ ya gbaru t'e gude ire iya ẹka l'ozii, o jeru ndu Ízurelu l'ẹphe ha; mbụ ndu Ízurelu, bụ ẹphe bụ ndu ọnu ọlo Nchileke. 3 Ọ bụ ege ono, aakajẹ ọkwabe onye kpuru ọlo ugvu mẹ l'ọlo ọbu, ọ kpuru ọbu bụ ege ọ gbaru t'a ka ọja Jisọsu ajaja mẹ lẹ Mosisu. 4 A makwaru-a l'ẹ to nweđu ọlo, ẹ-ta bụdu madzụ kpuru iya; obenu l'ọo Nchileke bụ onye mekwanuru iphemiphe ọbule. 5 Mosisu bụlekwaphu nwozi kpụ. Ọ koshiru Nchileke lẹ ya gbaru kẹ t'e gude ire iya ẹka l'ozii, o jeru ndu Ízurelu l'ẹphe ha; mbụ ndu ọnu ọlo Nchileke. Yọ buri iya koshiru iphe Nchileke mekocharu mee l'uzo ifu. 6 A byakwanu lẹ Kuráiyisutu: yọ buri iya bụ Nwa, eleta ọlo Nna iya ẹnya. Nna iya ono bụ Nchileke. Yo koshikwaphu Nchileke lẹ ya gbaru t'e gude ire iya ẹka. Yẹ bụkwawanuru ayi bedua bụ ndu ọnu ọlo iya ọbu; m'ọ -bụkwaru l'ọkpoma shihuru ayi ike; ayi edobe obu l'iphe ono, ayi ele ẹnya iya ono.

Nchileke e-me tẹ ndu nk'iya tuta ume

7 Ume-dụ-Nsọ kfukwaru; sụ:

“Teke unu nuru olu Nchileke ntanụ ọwaa;

8 Unu ba akpọ-chikwa obu ege

ndiche unu phẹ shi

kpọ-chia ya teke ono,

ephe kwefuru Nchileke ikè
l'echi-egu ono;
mbu teke ono, ephe shi
anoduje adata Nchileke adata ono.

⁹ O bu l'èke ono;
be ndiche unu phe nodu;
data iya adata; ngee ya okpa l'ishi;
l'èke ephe phukwaru-a
iphe ya meshiru l'ime ukporo afa labu.

¹⁰ Yo buru iya meru iphe ndu
ogbo ono kpatsuru iya iwe.
Ya asu nu: 'L'ephe
ari-sweje oriri ari-swe;
l'ephe te ekwedua shia uzo,
ya suru t'ephe shia.'

¹¹ Yo buru iya bu l'ephe
akpatsua ya oke
ehu-eghughu.

Ya eribua ya; su: 'L'ephe ta
abyadu bya abata l'èke
yele ephe a-nodu tuta ume.' "

¹² Oo ya bu; unwunna mu; unu kwabekwaru onwunu enya t'e
b'o nwe onye a-bu onye ejo okpoma l'unu; too nwe onye a-bu onye
te ekwetajedu iphe Nchileke ekfu; k'ophu onye ono ta ahadu otso
Nchileke ono, bu Nchileke, no ndzu ono. ¹³ Iphe unu a-nodu emechia
bu t'unu kfushijeru ibe unu okfu ike mboku-mboku, e kukpooru
"Ntanu" t'ephe haa iphe du eji; t'e b'o nwe onye iphe du eji e-duphu;
kpochia ya obu; t'e b'o nu olu Nchileke. ¹⁴ L'ayi tukokwa buru ndu
ke Kurayisutu, bu ndu ephe le Kurayisutu a-tuko gbaru mgba l'iphe
ke Kurayisutu m'o -buru l'ayi vudoshikpelephu ike l'iphe ono, ayi shi
lodungu dobe okpoma ono jeye l'ikperazu.

¹⁵ Keshinu e deru l'ekwo okfu Nchileke; su:

"Ntanu owaa; teke unu nuru
olu Nchileke;
Unu ba akpo-chikwa obu
ege ndiche unu phe shi
kpochia ya teke ono,
ephe kwefuru iya ikè ono."

¹⁶ ?Bu ndu ole be nuebetsuaru olu Nchileke; bya kwefuru iya ikè?
?To buhedu ndu ono, Mosisu dufutaru l'ali Ijiputu ono? ¹⁷ ?Bu ndu
ole be kpatsukpeleruphu Nchileke ehughu ukporo afa labu? ?
To budu ndu meru iphe du eji; meebe; nwushihukota l'echi-egu? ¹⁸ ?
Bu ndu ole b'o riburu angu l'ephe ta abyadu bya abata l'èke ephe l'iya
a-nodu tuta ume? O bu ndu ono, e-te kwedu ome iphe o kfuru ono.
¹⁹ Oo ya bunu l'ayi phuwaru l'iphe kparu iphe e to kwedu t'ephe bata
t'ephe l'iya tuta ume bu l'ephe te kwedu; mee ege o kfuru.

4

¹ Oo ya bu le keshinu Nchileke kwewaru ayi ukwa l'ayi a-bahu l'èke
ayi l'iya a-nodu tuta ume; bunu iya bu t'ayi tsuje egvu; kwabe enya;
t'e b'o nwe onye aa-su l'o metaru iphe a-kpata t'e b'o ru eke ono. ² L'o

kwaphu ege ono, ndiche ono, Mosisu duru ọzo l'echi-egu nuru ozi-oma kele Nchileke eme te ya dzota epehono bu ege ayibedua nuru iya nta-a. Obenu l'okfu ono, epehono nuru ono te nweduru, o baru epehono. Ishi iya aburu l'ephe nuberu ukwa, Nchileke kweru; bya emee l'ephe ta ndu iya. ³ L'o bulekwapu teke ayi nuru ozi Nchileke ono; kweta be ayi a-bahu l'eke ono, ayi l'iya a-ndu tuta ume ono. L'o kfukwaru ke ndu e-te kwedu ome iphe o kfuru; su:

“Epehono kpatsuru iya oke ehu-eghughu;

Ya eribua ya; su:

‘L'ephe ta abyadu bya abahu

l'eke epehono l'iya a-ndu tuta ume.’ ”

Yo kfu ya ege ono l'eke ozi iya gbe gvhaakwanu l'o metsuaru mgboko. Ayi maru l'o shi teke ono kwabetaru t'a bahu l'eke ono. ⁴ L'o nwekwaru eke o kfuru kfukuta mboku k'esa l'ekwo okfu Nchileke; su: “Yo be le mboku k'esa; Nchileke atuta ume k'iphemipe obule, o keru.” ⁵ Obenu l'o kfukwaruphu l'ekalanu ono; su: “Epehono ta abyadu bya abahu l'eke epehono l'iya a-ndu tuta ume.” ⁶ Keshinu ndu vuru ọzo nua ozi-oma le Nchileke eme te ya dzofuta epehono ta bahu l'eke ono; okfu l'ephe te kwedu; mee ege Nchileke kfuru; bunu iya bu l'uzo nokwadia l'eke ono; k'ophu oo-nwe ndu a-bahu iya nu. ⁷ Oo ya meru iphe Nchileke gbeshikwaru; bya eworu mboku odo dobe, bu iya bu “Ntanu”. A bya anokpoo anono; l'abahu ono ruhutsuaru; be Nchileke shi l'onu onye eze epehono ke ndiche; mbu Dévidi; kfu okfu iya l'eke ono, e kfuhawaru ono; su:

“Ntanu owaa; teke unu nuru

olu Nchileke;

Unu ba akpo-chikwa obu.”

⁸ L'e to bukwa ali Izurelu phu, Joshuwa du epehono bahu teke ndiche phu be okfu okfu iya. Ndege o buru le Joshuwa duwa epehono bahu l'eke obu, epehono le Nchileke a-ndu tuta ume obu, Nchileke ekfu okfu iya obu; me Nchileke ta ge ekfuekwa k'odobe mboku odo. ⁹ Oo ya bu l'iphe ono, Nchileke kfuru ono ekoshi le teke ndu nk'iya a-bahu l'eke ono, epehono le Nchileke a-ndu; tuta ume ono abyakwadu abyabya; mbu otuta ume ophu epehono a-tuta ogbodo atuta l'ifu iya. ¹⁰ L'iphe bu onye bahuru l'eke ono, onye le Nchileke a-ndu tuta ume ono be a-tuta ume iphe bu ozi, o shi eje l'o ha; ege Nchileke tutakwaruphu ume le mboku, kwe iya esa, o ketsuaru mgboko. ¹¹ Oo ya bu; t'ayi kebe ehu bahu l'eke ye ndu nk'iya a-ndu tuta ume ono. T'e b'o nwekwa l'ayi ha onye e-je okwefuru Nchileke ike ege ndu Izurelu kwefuru iya teke ndiche phu; epehono ta bahu.

¹² L'okfu Nchileke nokwa ndu; l'ere ire. O kakwa ogu-mbeke, atsu nk'o ifu labu otsu nk'o. Ootsushi nk'o ike; k'ophu oosujaje madu; su-rua mgbaku okpu ye umi-okpu; mbu su-rutsua eke obu madu no; uche iya anodu iya. Oovofutaje iphe madu ari ari jeyekpo l'ege madu gbaru l'ime obu iya. ¹³ Ophu to nwe iphe no le mgboko, nweru ophu Nchileke e-ta phudu. Iphemipe obule, no le mgboko be gbakota otu; daburu eba l'ifu Nchileke. Yo buru Nchileke ono bu onye ayi vudofutaje l'ifu iya; koshikota iphe ayi meru.

Jisosu bu Okaribe le ndu ishi, achijeru Nchileke eja

¹⁴ Oo ya bu; unu t'ayi kwata gudeshia iphe ono, ayi suru l'ọ bu ọkpobe okfu ono ike; ke l'ayi nweru ọkaribe onye ishi ndu achijeru Nchileke eja; onye tuko igwe l'ophu swekota; je anoduru l'imigwe l'eke Nchileke l'onwiya no. Onye ono bu Jisusu, bu Nwatibe Nchileke. ¹⁵ Eze onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke eja ono, ayi nweru ono ta bukwa onye e-ta madu eke atsu ayi l'ehu; m'o -tee ayi. Onye ayi nweru bu onye iphe-adata, dugbaa iche l'iche byakfutawaru teke o no le mgboko. Iphe adata byakfutawaru iya ege ono, oobyakfutaje ayi ono; ophu to me iphe du eji. ¹⁶ Oo ya bu; t'ayi buhaa onwayi eka jerua l'ifu aba-eze Nchileke, bu eke ononoje emeru ayi eze-iphe-oma; k'ophu o-phuru ayi imiko; meeru ayi eze-iphe-oma; yeru ayi eka me mkpa -byaru ayi.

5

¹ L'iphe bu onye ishi ndu achijeru Nchileke eja l'ephe ha bukwa madzu edzukobeje; shi l'ime onwephe; fota iya; woru iya mee onye a-nodujeru oha l'ifu Nchileke. Iphe ephe afotaje iya bu ege ee-shi t'o nuje Nchileke iphe madzu nuru iya; gwojekwaruphu Nchileke ngweja k'iphe du eji, ephe meru. ² Yebedua egudaje obu eguda; etso ndu eshiswe uzo; okfu l'ephe bu ndu e-ta madu iphe; keshinu yebedua l'onwiya ahajekwaruphu meswee teke eenwu iya eye t'o mee iphe du eji. ³ Keshinu yebedua bukwaphu onye emeswejenu b'o chifutajenuruphu Nchileke eja k'iphe du eji, yebedua l'onwiya meru, bu iya bu ege ono, ochijekwaphu eja l'okfu ehu oha ono; mbu ndu meru iphe du eji.

⁴ Iphe odo bu: l'e to nwekwa onye egbeshije; fota onwiya; kwabe onwiya ugvu k'oburu onye ishi ndu achijeru Nchileke eja. O bu onye Nchileke l'onwiya fotaruru abujeru iya, bu iya bu ege o fotaruru Eronu teke ndiche.

⁵ O kwaphu ege ono b'e to budu Kurayisutu gbeshileruphu; kwabe onwiya ugvu k'ome onwiya onye ishi ndu achijeru Nchileke eja. Iphe meru nu buchia le Nchileke suru iya:

“O bu nggu bu Nwa iya;

tsube ntanu;

be ya buakwa Nna ngu.”

⁶ Yo byakwa bya ekfua l'eke odo; su:

“Ii-buru onye achijeru

Nchileke eja

gbururu jeye le tutu yoyo,

ege Melikizedeku bu iya.”*

⁷ Teke Jisusu shi buru l'eliphe owaa b'o shi anoduje akwa ekwa akwashi enya-mini; gude ekfu anu Nchileke; l'aro iya; mbu Nchileke, bu onye bu iya a-du ike dzofuta ayi l'eka anwuhu. Yo kfua nu iya; Nchileke anu olu iya; keshinu ophu o bu onye ewozitaje onwiya ali; kwabe Nchileke ugvu. ⁸ A makwaru-a l'o bu Nwa Nchileke; ophu l'o bu iphe-ehuka, o jekotaru b'o gude muta iphe o bu mbu ome iphe Nchileke suru t'e meje. ⁹ Yo buru le Jisusu ono tuko-oduru ege Nchileke tuberu medzukota b'o bya aburu onye adzotaje iphe bu ndu eme iphe o kfuru; ephe aburu ndu o dzotaruru gbururu jeyewaru; ¹⁰ keshinu ophu

* 5:6 5:6 Egvu 110:4.

Nchileke bya afotawa iya; mee ya onye ishi ndu achijeru Nchileke eja gbururu jeye le tutu yoyo; ege Melikizedeku bu iya.†

Onma okwa le k'ola azu

¹¹ O nweru igweligwe iphe ayi gage kfu phota iphe owananu; oke ootsu l'ehu ege ee-shi kooru iya unu. Ishi iya aburu l'iphe te edojedu unu enya egwegwa. ¹² Obenu l'e -kfudekpoo ya ekfukfu nta-a b'o gbaakwaru k'ophu unu ga buwa ndu ezi ndu odo iphe. Obenu l'unu gbe la azu bya aburu ndu gbaru k'ophu aa-nduje ezi unu iphe gbaru ke t'unu mahawaru iya l'okfu Nchileke. Unu dukwadu l'o bu unwegirima, eeche era. Yo buru unube ndu gbaru ke t'unu buwaru ndu bu ogurennya, eriwa nri. ¹³ Onye eechekwadu era bukwa nwata. E to kwada enya; k'ophu oo-ma iphe du eji; me iphe du mma. ¹⁴ Obenu le nri bu ke ndu buwa ogurennya; ndu a zufutawaru ephe amawaru iphe; k'ophu bu: ephe -lee iphe enya; ephe amaru: ?o du mma; ?to du eji?

6

¹ Oo ya bu t'ayi haa umere unwegirima l'ozi ono, e ziru ayi le ke Kurayisutu ono; wata omu iphe e-me t'ayi buru ogurennya; wofu obu l'ori l'oo iphe, ayi metaru be Nchileke e-gude dzoo ayi; ² mbu iphe du l'o bu k'ome baputizimu; ke obyibe madzu aka l'ishi; ke l'onnyemoneye obule e-mekochaa shi l'onwu teta; me k'ikpe, Nchileke e-kpe ndiphe mboku ikperazu. ³ Unu t'ayi kwaseru l'omu iphe e-me t'ayi buru ogurennya, ozi ono doru enya. Ndu ophunanu be ayi e-mekochakwaa mee; m'o -buru l'o du Nchileke mma t'ayi mee ya.

⁴ ?Nanu ege ee-shi mee onye shi etsohawa iphoro ke Nchileke; nonyaa; haa ya; t'o latakwadu azu? Onye ono be shiwa buru iphoro ke Nchileke shi edu iya. Yo bya anatawa iphe-oma, shi l'eka Nchileke; bya ayiru le ndu gba mgbale le Ume-du-Nso. ⁵ Onye ono machacharu-a l'okfu Nchileke du mma; tumanu b'o gudekwaphu ehuru iya; phu ege ike ke mgboko ophu abyanu erebe ire. ⁶ Yo tuko iphe ono maebekotaru; bya agbakutaru Nchileke azu. Eka ta gakwa iya ege onye ono e-mekwadu taa onwiya uta; latakwadu azu odo; byakfuta Nchileke; keshinu ophu o lebeziwaru enya akpopyabe Nwatibe Nchileke l'oshi-osweru odo; eme iya iphe-iphere l'edzudzu oha.

⁷ Ali, amichataje mini, igwe achijeru iya tekenteke; l'egudejekwa iya phuru eme t'iphe a kuru iya baaru ndu kuru iya nu uru be Nchileke a-gokwaru onu-oma nu. ⁸ Obenu l'ali ophu bulephu ewu-ogvu yee ogarama-mbo be efuje iya nu be bu mkpokoro ali. Ali onanu phoduru nwanshi; Nchileke atu iya onu. Ee-mekochaa; yo buru oku a-dzufe iya.

⁹ Ndu mu yeru obu; ayi ekfukwa-a ege-a bu oswi-okfu; obu l'ayi makwaru-a l'unu e-tsoru-a uzo ophu ka mma, e-me te Nchileke dzofuta unu. ¹⁰ Le Nchileke te newekwa onye oomeje iphe l'uzo, e-ta budu le nhamunha iya. E too zahakwa ozi, unu jeru; too zaha ege unu gude yehawaru unwanha aka; me ophu unu eyekwaphu nta-a. Iphe ono tuko ekoshi l'unu yeru iya obu. ¹¹ Iphe agu ayi bu t'onnyemoneye obule l'unu ha meje koshi ege ke Nchileke aphu-be iya l'ehu; t'onnyemoneye obule meje iya ege ono jeye l'ikperazu; ege iphe unu ele enya iya erua unu aka. ¹² Iphe ayi ese bukwa t'unu ba buru ndu enyiru. Unu

† 5:10 5:10 Egvu 110:4.

mùtachia umere ndu ono, gude ekwekwe, ephe kweru okfu Nchileke; me nshi, ephe ata; nata iphe ono, Nchileke kwegbaarú ùkwa iya ono.

Ùkwa kẹ Nchileke kwa kamenu

¹³ Teke ono, Nchileke kweru Ébirihamu ùkwa iphe ono bẹ bukwa onwiya b'o gude riaru iya angù iya. O gude onwiya ria angù ono; okfu l'ẹ to nwehedu onye ọdo, kafua ya nshinu, ọo-ga egude ria ya. ¹⁴ Ya ndono; yọ sù Ébirihamu: "Ya a-gọru ngu onu-oma; bya emee t'unwu ngu kfube ọswa ha l'igwe." ¹⁵ E meebe; Ébirihamu ataa nshi; yọ buru iya bu l'ọ taa nshi ono tata iphe-oma ono, Nchileke kweru iya ùkwa iya ono. ¹⁶ Onye eri angù bu ep̄ha onye ka iya nshinu bẹ oogudeje ria ya; temanu bẹ ọobuje: a -gùwaru enwa ye l'okfu, ndiphe ekfukpo ekfukfu; k'ẹgo ebuhu. ¹⁷ Ọ kwaphu ẹge ono bẹ Nchileke shi eme t'o doo ep̄he enya; mbù ndu ono, a-nata iphe ono, o kweru ùkwa iya ono: l'ẹ to nwedu lẹ ya agbanwee iphe ya t̄beru k'ememe. Yọ buru iya meru iphe o riru angù ye l'ùkwa iphe ono, o kweru ono. ¹⁸ Nchileke kweru ayi ùkwa iphe; bya eria angù ye iya. Ụzo iphe labù ono b̄utsua iphe ta agbanwejedu agbanwe; bukwaruphu iphe Nchileke ta byadu bya adzuru ẹjo-ire ye. Ọo ya bu ẹge obu e-shihu ayi ike; ayibe ndu gbakfutaru iya nù t'ọ dzoo ayi; t'ayi be eje ọbo obu ẹbo kẹ wo: ?a maru: ?ọo-nua ayi iphe ono, ayi ele enya iya ono. ¹⁹ Iphe ono, ayi ele enya iya ono emeje t'obu nguru ayi anguru. Iphe ono, ayi ele enya iya ono wotaru ayi lipyabe l'ẹke Nchileke nọ l'onwiya; k'ophu ee-shi ẹge ono mee: t'ayi bahù l'ime ime eze-ulo iya ono, bu iya bu ẹke Nchileke l'onwiya nọ l'imigwe. ²⁰ Ọ bu Jisusu bu onye vuru ụzo bahù l'ẹke ono l'okfu ẹhu ayi; okfu l'oo ya buwa onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja. Yọ buru iphe ọo-buru ndono gburruru jeye lẹ tutu yoyo, bu iya bu ẹge Melikizedeku bu iya.*

7

Melikizedeku bu eze; buru onye achijeru Nchileke ẹja

¹ Melikizedeku ono, ayi ekfuru ono shi buru eze ndu Salemu teke ndiche; bya aburu onye achijeru Nchileke ẹja; mbù Nchileke, bu Ọkaribe-Kakota-Nu. Teke ono, Ébirihamu phẹ shi ọgu, ephe gbushiru ndu eze l'alata ono bẹ Melikizedeku ono jeru iya ndzuta. Yele iya edzudalephu; yọ ọru onu-oma nù Ébirihamu. ² Ébirihamu abya eworu iphemiphe ọbule, ọ lutaru l'ogu; kee ụzo iri; nù iya ụzo lanu. A -kodekpo ep̄ha Melikizedeku bẹ iphe kẹ mbù, ọ bu bu: "Onye eze, doberu ẹka ndoo." Iphe ọdo, ep̄ha iya bu bu: "Onye eze ẹhu-agu;" keshinu ọ bu eze ndu Salemu. Iphe Salemu bu abukwanuru: "Ehu-agu". ³ Melikizedeku te nwedu nne; to nwe nna; to nwe ikfu, o shi eshishi. A bya ele enya; yọ nọduwa. Ẹ ta mudu iya amumu; tọ nwuhu anwuhu. Ọo ya bu l'ọ duwa l'ọ bu Nwatibe Nchileke; kẹ l'ọ buwa onye achijeru Nchileke ẹja gburruru jeye lẹ tutu yoyo.

⁴ Unu lewaru ẹge Melikizedeku ono b̄uta-be oke madzù. Ọ b̄uta-be oke madzù k'ophu o gbe buru yẹbedua bẹ Ébirihamu ono, bu ya bu onyiche ayi ono gbe kee iphe ọ lutaru l'ogu ụzo iri; woru ụzo lanu nù iya. ⁵ Ọ kwa ndu achijeru Nchileke ẹja; mbù ndu shi l'awa Lívayi

* 6:20 6:20 Egvu 110:4.

nwenkinyi be ekemu Mosisu suru te ndu Izurelu kejee iphe ephe uto iri; woru uto lanu nu ephe. Yo buru ephe; be ekemu kfuru su t'ephe nataje unwunne ephe iphe ono; mbu eke ephe l'ephe gbe tukokwa buru unwu Ebirhamu. ⁶ Obenu le Melikizedeku ta budu o-shi-l'eri Livayi. Ebirhamu ono egbe wolerua iphe o nweru; kee uto iri; woru uto lanu nu iya. Melikizedeku abya agoru onu-oma nu Ebirhamu; mbu Ebirhamu ono, bu onye Nchileke kweshiru ukwa iphe ono. ⁷ E ta tudu ego ke t'a maru: onye ago onu-oma; ?o ka onye ogoru iya nshinu to? ⁸ A -bya l'ehu ndu ono, achijeru Nchileke aja ono; mbu ndu ono, shi l'awa Livayi ono; unu aphu l'o bu ndu e-mekochaa nwuhu anwuhu be anataje uto lanu l'uto iri ono. Teke a byakwanuru l'ehu ke Melikizedeku; unu aphu l'o bu onye ekwo okfu Nchileke kfuwaru l'e to nwuhudu anwuhu be nataru iya nu. ⁹ E -jeshia ya ekfukfu; a phu le teke ono, Ebirhamu keru iphe iya uto iri; nu Melikizedeku uto lanu ono; be buwa Livayi ono, unwu iya anataje utu nta-a ono; be shi l'eka Ebirhamu nukwa iya phu Melikizedeku. ¹⁰ A makwaru-a le Livayi b'e ta mukpoduanu teke ono. Obenu l'o nowa l'ehu ochechoroche iya ono; mbu Ebirhamu teke ono, Ebirhamu keru iphe iya uto iri; nu Melikizedeku uto lanu ono.

¹¹ O kwa le ndu achijeru Nchileke aja; mbu ndu shi l'awa Livayi no be Nchileke turu ekemu iya; nu ndu Izurelu. Obenu l'ozu ndu ono, achijeru Nchileke aja ono jeru ta dudu ike mee t'iphe Nchileke tuberu le k'ege ndiphe e-meje bata l'eke ya no medzua ege o tuberu iya. Ndege o -buru l'ozu, ephe jeru duru ike mee iphe ono; me ta ge ejehekwa okfu okfu onye odo, a-chijeru Nchileke aja odo, bu iya bu Kurayisutu. Onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke aja ono te shikwa l'okpa Eronu, bu iya bu l'awa Livayi. Oo ya bu l'e te ge ejehedu okfu okfu onye ishi ndu achijeru Nchileke aja; mbu onye ophu du l'o bu Melikizedeku.* ¹² Obenu le teke Nchileke gbanwewaru ndu achijeru iya aja; bya afou ndu odo, a-chijeru iya aja; mbu ndu yele ndu ophunanu e-ta gbahedu; oo ya bu l'o gbanwefutaje ekemu phu, o tuhawaru phu. ¹³ Nnajiufu ayi, bu Kurayisutu, bu iya bu onye eekfukpo okfu iya-a be shikwa l'ikfu odo iche; ophu to nwe onye ikfu ephe, jejeru ozi k'ochiru Nchileke aja l'enya-ngweja Nchileke. ¹⁴ A makwaru-a l'a muru iya; yo buru onye ikfu Juda; to nwe teke Mosisu photajeru Juda teke o kfuru okfu ke ndu achijeru Nchileke aja.

Onye odo, achijeru Nchileke aja l'o bu Melikizedeku

¹⁵ L'ozu, ndu achijeru Nchileke aja, shi l'eri Livayi jeru ta dukwa ike mee t'iphe Nchileke tuberu le k'ege ndiphe e-meje bata l'eke ya no medzua ege o tuberu iya. Oo ya meru; yo kafua odo enya teke ono, onye odo ono, achijeru Nchileke aja ono lufutaru; bu iya bu onye ophu du l'o bu Melikizedeku.† ¹⁶ Abubu ophu o bu onye achijeru Nchileke aja nk'iya ta buhekwa nsou nsou; me ekemu ekemu, madzu tushiru dobe b'o gude buru iya. O kwa ike ke ndzu gbururu jeye ophu o no b'o gude buru onye achijeru Nchileke aja. ¹⁷ L'iphe ono b'e dekwaru l'ekwo okfu Nchileke; su: "Ii-buru onye achijeru Nchileke aja gbururu jeye le tutu yoyo, bu iya bu ege Melikizedeku bu iya." ¹⁸ Ekemu phu, Nchileke

* 7:11 7:11 Egvu 110:4. † 7:15 7:15 Egvu 110:4.

tuhawaru phụ bẹ Nchileke nwuchiakwaru; okfu l'ẹ too redu ire; bya aburu mkpokpo iphe. ¹⁹ Iphe o gude dụ ẹge ono bụ l'ekemu Mosisu ono te nweđu onye ọ dụru ike mee t'ọ dubebe mma l'ifu Nchileke. Nta-a bẹ ayi elewa ẹnya iphe ka mma. Yọ bụru iphe ono, ka mma ono, ayi ele ẹnya iya ono bẹ ayi shiwa ejekfube Nchileke ntse.

²⁰ Iphe ọdo, tso iya nụ bụ lẹ Nchileke rikwaruphu angụ ye iya. Ndu ọphunanu b'e meru ndu achijeru Nchileke ẹja; k'ori angụ ta nọ iya. ²¹ Obenu lẹ Jisọsu bẹ Nchileke meru onye achijeru Nchileke ẹja; bya eribua ya teke ono, ọ sụru iya:

“Nnajiufu ribuakwaru iya;
 ọphu ya ta agbanwekwa
 iphe ya tumberu k'ememe.
 Ii-buru onye achijeru
 Nchileke ẹja jeyewaru.”

²² Yọ bụru angụ ono, Nchileke riru ono meru Jisọsu; yọ bụru onye Nchileke gude koshi l'ogba-ndzụ ọwaa, ya riru angụ ye-wa ka akahụ iya phụ mma.

²³ Iphe ọdo bụ lẹ ndu achijeru Nchileke ẹja, bụ ndu ọphu shi l'eri Lívayi ha igweligwe. Ọbuje onye ọphu a fọtaru; yọ bya ejee ozi k'ochiru Nchileke ẹja ono jeye; yọ kahụ. Onye ọdo abya anọ-chikwaa ya phụ; okfu l'anwụhu te ekwejedu t'e jee ozi ono kwasewaruru.

²⁴ Obenu lẹ Jisọsu bụkpelephu onye achijeru Nchileke ẹja bụshia ya ike; okfu lẹ yẹbedua a-nọwaru gbururu jeye. ²⁵ Yọ bụru iphe ono meru iphe ọduje ike dzọo ndu shi iya l'ẹka byakfuta Nchileke; mbụ dzọo ẹphe t'ẹphe nọdu ndzụ gbururu jeye. Iphe ono bẹ ọduje ike mee; okfu lẹ yẹbedua nọwa ndzụ gbururu jeye; l'ekfu anụ Nchileke l'okfu ẹka ẹphe.

²⁶ Ọo ya bụ l'ọo Jisọsu bụ onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja, bụ iya bụ egbe onye achijeru Nchileke ẹja, bụ onye ọphu mkpa iya dụru ayi. Ọ bụ onye dụ iche l'ifu Nchileke. Ụta ta nọdu iya l'ẹhu; to nwe iphe dụ ẹji, o mejeru. Nchileke shi l'ẹke ndu emeje iphe du ẹji nọ; fọfuta iya iche; bya ewota iya doghakota iphe bụ igweli l'ọ ha. ²⁷ Ndu ọphunanu, bụ ndu ishi ndu achijeru Nchileke ẹja, bụ ndu shi l'eri Lívayi phụ shi anọduje achị ẹja mbọku-mbọku. Ẹphe shi anọduje achị ẹja ono k'iphe dụ ẹji, ẹphe meru; l'achị-tukwaru iya phụ ọha l'ọphu. Obenu lẹ Jisọsu bẹ mkpa iya ta dọduru kẹ t'ọ chĩa ẹja k'onwiya l'ọ bụ ẹphebedua. Ọ chiru nk'iya ugbo lanụ; sefu ẹka: ugbo lanụ ono bụ ọphu o gude onwiya chĩa. ²⁸ Ekemu kẹ Mosisu bụkwa madzụ mmakanụ b'ọ suru t'ẹphe bụru ndu ishi, a-chijeru Nchileke ẹja; mbụ madzụ mmakanụ, ahajeru meswee l'onwẹphe. Obenu l'a nọnyaaru; Nchileke abya eria angụ phụ; shi ẹge ono nwuchi ekemu ono; bya afọta Nwa Nchileke; mee ya onye ishi ndu achijeru yẹbe Nchileke ẹja. Yẹbedua, bụ Nwa Nchileke ono bẹ medzuwaru iphemiphe ọbule lẹ k'ẹge ndiphe e-meje bata l'ẹke Nchileke nọ ẹge Nchileke tumberu iya. Iphe ono b'ọ medzuwaru ẹge ọo-dụ gbururu jeye lẹ tutu yoyo.

8

Jisọsu bụ onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja nk'ayi

¹ Iphe bụ ishi iphe ono, ayi ekfu ono bụ l'ayi nweru egbe onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja ọphu, bụ iya bụ Kuráyisutu; onye ọphu nọ

anọno l'imigwe l'ẹka-utara aba-eze Ọkaribe-Kakọta-Nụ. ² Yẹbedua eje ozi k'ochiru Nchileke ẹja nk'iya l'ẹke Nchileke nọ gẹdegede, bụ iya bụ l'eze-ulo Nchileke ophu nọ l'imigwe. Ụlo onanu ta bụdu madzụ gude ẹka mee ya. Ọ bụrú Nchileke l'onwiya meru iya.

³ Nchileke fọtaru iphe bụ ndu ishi ndu achijeru iya ẹja; t'ephhe nuje iya iphe ndiphe nuru iya; ọdo bụ t'ephhe chijekwaru iya phụ ẹja. Ọo ya bunu l'ọ gbaru t'ọ nweru iphe onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja nk'ayi, bụ iya bụ Kuráyisutu e-gudenu chjaru Nchileke ẹja. ⁴ Ndege Kuráyisutu ono nọ lẹ mgboko-a; mę ta g'e kwekpokwaanu t'ọ buru onye ishi ndu achijeru Nchileke ẹja; keshinu ndu achijeru Nchileke ẹja kę mgboko-a achijeru iya ẹya l'ẹge a turu iya l'ekemu ndu Ju. ⁵ Iphe ephhe emeje l'ẹke aachijeru Nchileke ẹja kę mgboko-a bụkwa iphe yeru ophu onye ishi ndu ono, achijeru Nchileke ẹja nk'ayi ono eme l'imigwe. Kę mgboko-a bụkwa nwonyonyo iya nk'iya l'imigwe. Lę teke Mosisu shi eme t'ọ kpọbe ụlo-ékwa ono, e shi achijeru Nchileke ẹja ono teke ndiche bę Nchileke sụkwaru iya: "Nyatakwa; mekota ụlo ono t'ọ dulephu ẹge ono, ya turu ngu onu iya l'eli ugvu ono." ⁶ Obenu l'ẹge ọ dụ nta-a bę Nchileke ziwaru Jisọsu oje ozi kę ochijeru Nchileke ẹja; mbụ ozi ophu okwa iya kfube ọswa ka nshinu ma lę kę ndu ophunanu, bulephu ndu achijeru Nchileke ẹja phụ. Ọ kwaphu ẹge ono bę ọgba-ndzụ ophu shi iya l'ẹka, o gude jigbabe Nchileke; mę madzụ kfube ọswa ka akahụ iya phụ mma; keshinu ophu o shi l'ọgba-ndzụ ọwaa; kwee ayi ụkwa iphe ka mma ma l'ophu o shi l'ophunanu kwee.

⁷ Ndege ọ -bụ l'uta ta nọdu l'ọgba-ndzụ kę ọdungu phụ; m'ę tọ ge ejekwa iya edocha; k'ophu oo-je ọgba ndzụ ọdo. ⁸ Obenu lę Nchileke taru ndu nk'iya uta teke ndiche ono; sụ ephhe:

"L'ọ nwekwaru-a teke

aa-nonyaa;

yẹbedua yele ndu Ízurelu;
mę ikfu Júda agbaa ndzụ
ophu a-buru k'ophungu.

⁹ Ono ta aduhedu l'ọ bụ
ndzụ ophu yele ndiche
ephhe gbaru teke ono,
ya kpọtaru ephhe l'ẹka;
kpufuta lę Íjiputu ono.
L'e mekochakwaaru;
ephhe emebyia ndzụ,
ephhe l'iya gbaru.
Yọ buru iya meru iphe
ya te yeheduru ephhe onu."

Ono iphe Nnajiufu ekfu ndono.

¹⁰ Nnajiufu asụkwaphu:

"Ọwaa bụ ndzụ yele ndu
onu-ulo Ízurelu a-gba
m'ọ -rulephu teke ono:
Ekemu iya bę ya a-tushi;
ye ephhe l'egomunggo;
dee ya ode ẹkwo l'obu ephhe;

k'ophu ephe a-majeru iphe
ya suru t'ephe mee.
Ya a-buru Nchileke ephe;
ephe aburu ndibe iya.

11 E to nwehedu onye
eje kwadu ozi ibe iya;
m'ọ bu zilaha nwanne iya
t'ọ 'Maru Nnajiufu.'
Ishi iya aburu l'ephe l'ephe
ha; a-tukowa maru iya;
mbu iphe bu ege ephe ha:
nwata l'ogurennya.

12 Ya a-phuru ephe imiko
l'emeswe,
ephe mesweshiru iya;
To nwehe le ya
anyatakwa du iphe du eji,
ephe meshiru iya ọdo."

13 Keshinu ophu Nchileke kweshiru ukwa iphe ophu du ege ono l'ogba-ndzu ophu bu k'ophungu; bunu iphe o bu bu le k'odungu phu b'ọ wowaru nwuchi l'ọ bu iphe kahwaru akahu. Temanu be iphe bu iphe kahwaru akahu; tsuwa ume te nwekwa ege ọo-nọ-bebe; yo chihu.

9

1 Ndu ọdungu ono, Nchileke ye ndu nk'ia gbaru ono nwekwaru nsọ nsọ, eedoje teke aabarụ Nchileke eja; bya enwekwaruphu ọlo, madu gude eka mee, aanoje teke aachiru Nchileke eja. ² Ọlo ono, aachijeru Nchileke eja ono b'e gude ekwa mee. L'ọlo ono be eze ime ọlo labu no. K'odungu b'e kuru Eke-du-Nso. Iphe e shi edobeje l'ime iya bu iphe aatukobejegbaa uruku; teburu; me buredi, duru Nchileke nsọ. ³ A -bya l'ime ọlo ono k'ebo: bu iphe e gude tubuta iya bu ekwa. Iphe eeku eke onanu bu Eke-Kakota-odu-Nso. ⁴ Iphe anoje iya nu bu enya-ngweja insensu. Iphe e gude mee enya-ngweja insensu ono bu mkpala-ododo. Okpoko Ogba-ndzu Nchileke nokwa iya phu. E gudekwaphu mkpala-ododo wukota okpoko ono mgburumgburu. Iphe no l'okpoko ono bu ite, a wuru le mkpala-ododo. Iphe no l'ime ite ono aburu mana. Mgboro Eronu nokwa iya phu; mbu mgboro ono, e gbutaru dobe; yo wata oru iru; wata ọtsu igu; wata amimi ono. Iphe ọdo, nufukwaa ya phu bu ekwekwerekwe mkpuma labu, Nchileke deru ekemu iri ono. ⁵ Iphe no l'eli okpoko ono aburu unwu ojozi-imigwe labu, eeku Cherobimu, ekoshije le Nchileke no l'eke ono. Ephe eworu eba ephe sakaa; gude gbochita eke ono, Nchileke aphujeru ndu nk'ia imiko; gwaru ephe nvu l'iphe du eji, ephe meru ono. O bu l'e to bu du nta-a be mu a-bya akolahaaru unu ege eke ono gbaru nanu nanu.

⁶ Yo buru eke ono, e meru ege ono be ndu achijeru Nchileke eja abahuje l'ime ime ọlo ke ọdungu ono mboku-mboku; je ejee ozi k'ochiru Nchileke eja, gbaru ephe. ⁷ A bya l'ime ọlo k'ebo phu: bulephu onye ishi ndu achijeru Nchileke eja nwenkinyi iya abahuje iya. Abahu ono, obahuje iya ono bukwa ugbo lanu kpuru l'afa. Ophu

tọ byakwa bya abahụ iya ọbu; m'ọ -gudedu mee, oo-gude chia aja ẹhu onwiya; nwefu iphe dọ ẹji, o meru; mękwaphu mee ọphu oo-gude chia aja; nwefu iphe dọ ẹji ọphu ndu kę Nchileke meshiru; l'amaga ama. ⁸ Iphe Ume-dụ-Nsọ gude iphe ono eme t'ọ doo ẹnya bụ lẹ keshinu ẹke ono, madzụ gude ẹka mee, aachijeru Nchileke aja ono nọkwadua b'ẹ ta gụhadua Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ tẹ onyemonye ọbule bahụ. ⁹ Eke ono, aachijeru Nchileke aja ono bẹ dukwa ọdudu ẹtu, ekoshi iphe eme nta-a, bụ iya bụ l'iphemiphe ọbule, a nuru Nchileke; mę iphe bụ aja, a chiru iya ta ahadu kę mee t'ọbu onye abaru Nchileke aja haa ya ọnma ikpe. ¹⁰ Iphemiphe ọbule ono, e gude abaru Nchileke aja ono bukota iphe kę mgboko-a b'ẹ gude eme iya. Ọ tuko buru nsọ nsọ, eedogbaa ala lẹ kę nri; mę k'iphe aangụ angungu; mękpo kę nsọ nsọ, nọ l'osashi iphe e gudegbaa mee k'ọba aja ono. Ọ tuko buleruphu nsọ nsọ kę mgboko-a, Nchileke suru t'e tsoje jeye teke ya e-koshi ọzo ọphungu, ee-shije abaru iya aja.

¹¹ Obenu lẹ nta-a bẹ Kuráyisutu byawaru bya aburu onye ishi ndu achijeru Nchileke aja; mbụ onye ishi ndu achijeru Nchileke aja l'uzo ono, ka mma, Nchileke koshiwaru nta-a. Ẹke o jeru ozi k'ochiru Nchileke aja nk'ia kakwa nshinu; bya abukwaruphu ẹke Nchileke ka ogude mee t'iphe ya tuberu lẹ k'ọdzota ndiphe medzua l'ẹge ya tuberu iya. Ẹke ono ta nọdu lẹ mgboko ọwaa; keshinu ẹ-tọ bụdu ẹke madzụ gude ẹka mee. ¹² Ọ kwa ugbo lanụ nwenkinyi bẹ Kuráyisutu bahuru lẹ Ẹke-Kakọta-ọdu-Nsọ ono. Ẹ to gudekwa mee egbu; m'ọ bụ k'eswi; bahụ; je ọchiru Nchileke aja. Ọ kwa mee nk'ia b'ọ gude je achiaru Nchileke aja l'okfu ẹhu ayi; shi ẹge ono gbata ayi l'ẹka iphe dọ ẹji; k'ọphu ayi a-buru ndu a toru l'ẹgbu gbururu jeye lẹ tutu yoyo. ¹³ L'odungu bẹ ọobuje e -wotawa mee egbu; m'ọ bụ mee eswi; m'ọ bụ ntụ ada-eswi, a kporu ọku; woru phephee ndu mebyiru nsọ ekemu; yo mee ndu ọbu; ẹphe adu mma l'ẹge nsọ, tso ekemu ẹphe gude dọ. ¹⁴ Keshinu ọphu ọ dọ ẹge ono l'oswiya bẹ mee kę Kuráyisutu a-kafukwaaru ore ire. Kuráyisutu ono shi l'ẹka Ume Nchileke ono, a-nọ jeyewaru ono woru onwiya chiaru Nchileke aja, ẹ-te nweđu ẹke ntụjo nọ iya. Mee nk'ia ono a-kafukwaaru ọsacha obu ayi t'ọ dọ mma l'ifu Nchileke; k'ọphu ayi a-hakwanu ome iphe Nchileke e-kperu ayi nkfugbu; gbe letachia ẹnya l'ọzi Nchileke, bụ Nchileke, nọ ndzụ.

¹⁵ Yọ buru iphe ono meru iphe ọ bụ Kuráyisutu jigbabekota Nchileke yele madzụ l'ogba-ndzụ ọphungu ono. Ọo ya bụ ẹge ndu Nchileke fọtaru e-shikwanu l'ẹka Kuráyisutu; nọdu ndzụ ọphungu ono, Nchileke kweru ukwa iya ono gbururu jeyewaru. Iphe meru iphe ẹphe a-nọdu ndzụ ọphungu bụ lẹ Kuráyisutu nwuhuwaru; shi ẹge ono gbata ẹphe l'iphe dọ ẹji, ẹphe meeberu teke ono, ọgba-ndzụ kę ọdungu phụ, shi l'ẹka Nchileke phụ shi erekwadu ire.

¹⁶ Ụkwa, Nchileke kweru tukobe l'ogba-ndzụ nk'ia dukwa l'ọ bụ ekpe, e keru ekeke. L'ọobujekwa e -kee ekpe bẹ aavọjeedukwa iya t'a maru: onye keru ekpe ọbu; ?ọ nwuhuwaru; temanu yo nweru ẹge ee-me iphe iya ọbu. ¹⁷ L'ekpe, madzụ keru te evujekwa ire teke onye keru iya nọ nọkwadua ndzụ. Teke ooreje ire kwa mę onye ọbu nwuhulephu. ¹⁸ Ọo ya meru iphe ọ bụ mee b'ẹ gude mee ọgba-ndzụ ọdungu phụ; yo relahaa ire. ¹⁹ Iphe ọdungu bụ lẹ Mósisu kfuru ndu Ízurelụ iphe bụ nsọ nsọ, nọtsua l'ekemu ono l'ọ ha. Yo gbeshi;

bya ewota oshi isopu yee eji aturu; eji aturu ono be eemeje yoo ke uswuswe. Yo bya ewota iya tsee le mee unwu eswi nshii; me mee egu; bya atsekwa ya phu le mini; bya egude iya phegbaru l'ekwo, e deru ekemu ono; bya ephegbakwaru iya phu iphe bu ndu ono l'ephe ha. ²⁰ Teke oo-nodu ephe iya; yo kfushi: "Owaa bu mee, ekoshi le ndzu, unu le Nchileke gbaru vuwa ire; mbu ogba-ndzu ono, o shi koshi unu iphe unu e-me; ege yebedua e-mekwanu iphe ya kfuru ono." ²¹ Yo bukwaruphu ege ono be Mosisu meru; bya eworu mee ono phegbaru l'ulo ono, e gude ekwa mee ono, bu iya bu ulo ono, aanoduje chiaru Nchileke eja ono; bya ephegbakwaru iya phu l'iphe bu iphe, e gude abaru Nchileke eja. ²² Mbu; e -tsodekpoo ya ege ekemu du; b'o phodukwaru nwanshi me iphemiphe obule abukotaru mee be eegudeje mee ya t'o safu; du mma. To buhenu l'ee-gbe guaru madzu nu l'iphe du eji, o meru; m'o budu l'o nweru iphe e gburu; loka mee ya.

Eja Kuráyisutu enwefuje iphe du eji, e meru

²³ O bu iphe gbaru l'ememe t'e shi l'uzo nsọ nsọ ono; loka-odu mee ono; mee te iphemiphe obule ono, tuko buru iphe yeru okpobe iya ophu no l'imigwe phu; buru iphe gbufuru egbufu; du mma. Obenu l'okpuberu iphe ono, no l'imigwe ono bu iphe gbaru iya nu bu ngweja ophu tuko kakota ophu eegbuje anu; gude chia mma. ²⁴ L'eke Kuráyisutu bahuru ta bukwa eke achijeru Nchileke eja, ophu bu madzu gude eka mee ya; mbu eke yeru okpobe iya phu. Eke o bahuru bu l'imigwe gedegede, bu iya bu eke o no l'ifu Nchileke; ekfu okfu ehu ayi. ²⁵ Onye ishi ndu achijeru Nchileke eja ke ndu Ju egudeje mee, e-ta budu ke yebe onye ishi ono; bahu le Eke-Kakota-odu-Nso afa l'afa; je ochi eja. Obenu le Kuráyisutu ta bahudu l'eke ono iphe ka ugbo lanu. O bu ugbo lanu nwenkinyi b'o bahuru iya; woru onwiya chia eja. ²⁶ Ndege o jeshiaru ochi eja ono: o -chitsua ya t'o chikwazi iya odo; m'o jee iphe-ehuka k'o-jetsua-o-jekwazi; keshinu teke Nchileke keru mgboko. Obekwanu l'iphe o gbe mee bu l'o gbadeleruphu le mgboko abyawa agvugvu; te Nchileke kpee ndiphe ikpe; yo bya bya ejee iphe-ehuka ono ugbo lanu; sefu eka; woru onwiya chiaru ayi eja; nwuhu; shi ege ono safu iphe du eji, ayi meru l'o ha. ²⁷ Iphe noru onyemonye obule bu l'onyemonye obule nwuhufutaje anwuhu ugbo lanu. O -nwuhutsulephu; iphe odo, e-tso iya nu bu le Nchileke e-kpe iya ikpe. ²⁸ O kwaphu ege ono be Kuráyisutu gude onwiya chia eja ugbo lanu nwenkinyi; nwuhu; k'ophu oo-shi ege ono; nwefu iphe du eji, igwe oha meru. Oo-mekochakwaa bya k'ugbo ebo; obenu l'o -byalephu k'ugbo ebo ono b'e to byatuhekwaru iya iphe du eji; iphe oobyu bukwa t'o bya dzota ndu eche iya nu.

10

¹ Ekemu ndu Ju bu iphe du l'o bu nwinyokinyoki nwononyo iphe du mma, Nchileke tuberu, ya e-me l'uzo ifu. Ekemu ono te ekoshibebejekwa iphemiphe obule ono, Nchileke e-mekochaa mee l'uzo ifu ono. Ndu etso iphe a turu l'ekemu ono abyaje bya achiaru Nchileke eja afa l'afa. Ephe -byatsua; ephe abyakwaphu odo ochi egbe eja lanu ono. Oo ya kparu iphe ekemu ono ta abyadu bya a-du ike mee te ndu etso iya nu buru ndu doberu eka ndoo l'ifu Nchileke. ?Oo-me

imagma mee ya; l'ẹke ẹphe gbe abyajẹ ọchi ẹja ọbu afa l'afa: a -chĩsua; a chĩkwazikwa iya phụ ọdo? ² Ndege ndu ono, achijeru Nchileke ẹja ono shi-wa l'ọchi ẹja ono; gbuchafu ugbo lanu; buwaru ndu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke; me ẹphe ahawa ọwa-phe obu iphe du ẹji, ẹphe meru; hakwanu ọchi ẹja anu Nchileke. ³ Obenu l'iphe emeje nu bu l'ọ ẹja ono, ẹphe anoduje achi ono emeje t'ẹphe nyata iphe du ẹji ẹphe afa l'afa. ⁴ Le mee eswi; me mee egbu ta ahakwa k'osafu iphe du ẹji, madzu emeebe.

⁵ Yo buru iphe ono kparu iphe teke Kuráyisutu abya le mgboko b'o suru Nchileke:

"E tii ledu enya t'e wota iphe
gbua; gude chĩaru ngu ẹja;
m'ọ bu t'e gworu iphe nu ngu.
Iphe i gbe mechia aburu
l'i meru iya; ya aburu madzu;
nweru ẹhu ọphu ya e-wota
gude chĩaru ngu ẹja.

⁶ Ngweja-ukfuru;
me ngweja iphe-ẹji;
te nwekwa ọphu i choru.

⁷ To du iya bu; ya asu:

'Oo yebedua ndo-o; Nchileke:
ya byawaru te ya mee
iphe bu uche-obu ngu:
te ya mee ẹge e deru nk'iya l'ekwo ekemu.' "

⁸ Iphe ono, o kfuru ono b'o vuru ọzo; su: "Iphe e wotaru; gude chĩaru ngu ẹja; ẹja, a chĩru; nu ngu; jeye le ngweja-ukfuru; me ngweja iphe-ẹji; iphe ono l'ọ ha te nwe du ọphu iile enya iya; to nwe ọphu jiru ngu ẹpho." O bu iphe o kfuru ndono; e guderu l'ẹja ono l'ọ ha be aachikpelekwaphu l'ẹge a turu ekemu; su t'a chije iya. ⁹ Yo kfuebe ẹge ono; bya asu: "Oo yebedua ndo-o; Nchileke; ya byawaru te ya mee iphe bu uche-obu ngu." To du iya bu; Nchileke abya atuko akahu ngweja dochi; bya eworu ẹja ke Kuráyisutu dochia enya iya. ¹⁰ O bu okfu le Jisosu Kuráyisutu meru iphe ono, bu uche-obu Nchileke t'o mee ono; meru iphe ayi bu ndu o safuru iphe du ẹji, ayi meshiru. Iphe du ẹji, ayi meshiru b'o safuru teke ono, o gude onwiya chia ẹja ugbo lanu; sefu ẹka ono.

¹¹ A -bya l'ogba-ndzu k'odungu be iphe bu onye achiru Nchileke ẹja evudoje; eje ozi k'ochiru Nchileke ẹja mboku-mboku. Egbe ẹja, o chihawaru; yo chikwatakwa iya phụ ọdo tekenteke. Obenu l'egbe ẹja ono ta abyadu bya a-du ike safu iphe du ẹji. ¹² Kuráyisutu abyakwanu bya achi nk'iya; chia ugbo ẹja lanu; safu iphe du ẹji. Onanu aburu ẹja, o chĩru, a-noduwaru ere ire jeyewaru. Yo chiebe iya; bya eje anozita l'eka-utara Nchileke. ¹³ Yo buru ẹke ono be ọo-nodu jeye teke Nchileke e-woru ndu ọhogu ke yebe Kuráyisutu mee t'ẹphe buru iphe ọo-dzopyabe l'okpa. ¹⁴ To du iya bu; yo shi ẹge ono buru ugbo ẹja lanu b'o chĩru; gude iya mee te ndu o safuru iphe du ẹji, ẹphe meshiru buru ndu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke gbururu jeye le tutu yoyo.

¹⁵ Le Ume-du-Nso koshikwaruphu ayi l'iphe ono bu oswi-okfu; okfu l'o vuru ọzo; su:

16 “Qwaa bu ndzu, Nnajiufu
 kfuru le yele unwu Izurelu a-gba;
 me mboku ono -rulephu,
 bu ege Nnajiufu kfuru.
 Ekemu iya be ya a-tu;
 yetsua ephe l'okpoma.
 Ya e-de iya ege eedeje
 ekwo l'egomunggo ephe.”

17 Yo gbeshikwa odo bya asu: “Le ya ta abyahedu bya anyatakwadu iphe du eji, ephe meshikotaru; me ejo iphe, ephe mekotaru.” 18 Oo ya bu le teke o bu le Nchileke guwaru ndu nk'iya nvu l'iphemiphe obule ono; be mkpa ochi eja k'osafu iphe du eji ta duhekwa.

Okpirita Nchileke ntse

19 Nta-a; unwunna mu; keshinu ophu ayi buhawaru onwayi eka k'oshi le mee, Jisosu bahu le Eke-Kakota-odu-Nso ono; 20 b'o gudeekwa ugwehu iya; guhaaru ayi uzo ophungu ophu anu ndzu. Yo buru ugwehu iya ono no onodu ekwa ono, eegechitaje eke eeshije abahu Eke-Kakota-odu-Nso. Ekwa ono meeberu; lajahu ebo; shi ege ono ekoshi l'anwuhu, Kurayisutu nwuhuru guhawaru ayi uzo t'ayi bahu l'eke ono, Nchileke no ono. 21 Ayi nweru onye ishi ndu achijeru Nchileke eja, bu iya be eze-ulo Nchileke no l'eka. Keshinu ayi nweru onye ishi ndu achijeru Nchileke eja, du ege ono; onye bu iya be ndu onu ulo Nchileke no l'eka; 22 bunu iya bu t'ayi gude obu ayi l'o ha; mbu obu, kweshikpooru ike le Nchileke a-nata ayi; gude kpirita iya ntse-ntse. Le Jisosu gudeekwa mee ya; phegbaru l'obu ayi; k'ophu bu l'e to nwehedu m'o bu akpuru iphe lanu, du eji, a-nodu awajekwadu ayi okpoma. Ayi dukwa l'o bu ndu o gude mini, doru edodo saa. 23 Unu t'ayi kwata gudeshia iphe ono, ayi suru l'ayi ele enya iya ono ike; t'ayi ba atuhe onwayi nwa-nkata-eweji l'iphe ono, ayi ele enya iya ono; le Nchileke yebedua, kweru ayi ukwa iphe ono evudoshijekwa ike l'iphe o kfuru. 24 Unu t'ayi yejeru ehu l'iphe a-duru ibe ayi le mma; k'ophu ayi e-meje ndu odo t'ephe yejeru ibe ephe obu; me t'ephe meje iphe du mma. 25 Unu t'ayi ba ahakwa odzukobeje l'ekalanu ono, ayi edzukobeje ono. Unu t'ayi ba ahakwa iya; wata agbala. L'o nwekwaru ndu, hawaru mee ya; yo duwa l'o bu ozi; noduru ephe; l'ephe a-nodu agbalaje tekenteke. Unu t'ayi be emeshi ege ono. Iphe ayi e-gbe emeje bu t'ayi meje te okpoma shihu ibe ayi ike; ketekete ege-a unu phuru le Eswe ke Nnajiufu dukwa ntse-a.

26 Mbu: nta-a, ayi mawaru iphe bu okpobe okfu ono; bya elebezi enya eme iphe du eji b'e to nwehekwa ngweja, asafukwadu iphe du eji, ayi meru. 27 O gbe buru iphe lanu, nonu nwenkinyi bu otsu-egvu k'iphe e-me nu, bu iya bu egvu ikpe Nchileke. L'o kwa ejo oku ono, eme enari ono be bu oku ophu e-mebyishi iphe bu ndu kwefuru Nchileke ike. 28 Qobujekwa madzu -daka ekemu Mosisu; a -duwa ebo; m'o bu eto gbaa ya ekebe; a nma iya ikpe; woru onye obu megbua. E ta phujekwaru iya imiko. 29 O -buru l'eemegbuje onye dakaru ekemu Mosisu emegbu; unu lewaru ege odo-du onye kpuru Nwatibe Nchileke ebo-ebo l'afu. Onye ono be Nchileke a-kafukwaaru ogwa ochi; mbu onye wotaru mee Nwa Nchileke; mee iphe mmakanu; mbu mee ono,

Kuráyisutu gude mee tẹ ọgba-ndzụ Nchileke yẹle madzụ vuru ire ono; l'ẹke ọ bụkwaphu mee ono b'ọ gude sachaa onye ọbu; t'onye ọbu buru onye ọbebe mma l'ifu Nchileke. Onye kporu Nwa Nchileke ẹbo-ẹbo l'afu bụakwa Ume-dụ-Nsọ, emejeru ayi eze-iphe-oma be ọogwo l'aja. Egbe onye ono be Nchileke a-kakpokwaaru ọgwa ọchi. ³⁰ L'ayi makwaru onye ono, kfuru; sụ: "L'ọo yẹbedua e-melata; buru iya be ọkfu ụgwo nọ l'ẹka." Yọ sụkwaphu ọdo: "L'ọo yẹbe Nnajiufu e-kpe ndibe iya ikpe." ³¹ Mbụ l'onye Nchileke ono, nọ ndzụ ono nmaru ikpe bụakwa ẹjo iphe byaru iya.

³² Unu nyatakwa ẹge o shi duru unu le mbulembu teke ono, unu phuru iphoro ke Nchileke ono. Unu nyatakwa ẹge unu gude jee iphe-ẹhuka, ha igweligwe; unu atalee nshi; unu te kwe t'iphe ono kapyabe unu eka. ³³ O nwetsukwaaru teke e shi achije unu ọchi; mee unu iphe-iphere l'edzudzu ọha; nweru teke shi abuje: a -kpadu unubedua egbe ẹhu ono; unu asu l'unu nọduwa ọhuma; l'unu le ndu ọphu aakpa iya atuko jee iphe-ẹhuka ọbu. ³⁴ Unu aphụ-tabejeru ndu, nọ le mkporo l'ọ -bụ unu nọ le mkporo ọbu. Aanakọtaje unu iphe unu nweru le mgboko; unu egudelee ẹhu-ọtso-ena; tagbua ya le nshi; okfu l'unu maru l'unu nweruru iphe ọdo, kafua mma, bu iphe ọphu a-nọduwaru gbururu jeye. ³⁵ Ọo ya bu; t'okpoma shihulekwaphu unu ike ẹge o shihuru iya unu. T'obu ba agbakwa unu ẹbo; le Nchileke e-mekochakwaa kfu unu ụgwo iya l'iphe ha nshinu. ³⁶ Iphe mkpa iya duru unu bu ọta-nshi; k'ọphu unu e-mejekwanu iphe bu uche-ọbu Nchileke; shi ẹge ono nata iphe o kweru ụkwa iya. ³⁷ L'ọ dukwaa l'ọ bu ẹkwo okfu Nchileke, suru: "L'ọ phoduakwarua nwanshi;

onye ono,

byafutaje nu ono abya.

Ẹ tọ kpohekwa ụkfu.

³⁸ L'onye woru onwiya ye

Nchileke l'ẹka;

shi ẹge ono dobe eka ndoo a-dzukuraru.

Ọ -buru l'onye ono

tsulalaru azu; b'ẹ tọ dukwa

yẹbe Nchileke mma l'obu."

³⁹ Obekwanu l'ayi ta budu ndu ọphu tsularu azu, a-la l'iyi. Ayi bu-chia ndu ọphu kwetaru nu; woru onwayi ye iya l'ẹka; ẹge ee-shi t'ọ dzoo ayi; t'ayi nweru ndzụ gbururu jeye.

11

Iphe okweta ke Nchileke bu

¹ Iphe ono, bu ekweta ono bu ogudeshi eka ike l'iphe madzụ ele ẹnaya iya; bya amakporu l'iphe ono, ẹ ta phudu l'ẹnaya ono nophu l'oswiya.

² Ndiche ayi phe bu l'ephewetaru ke Nchileke; meru iphe epe bu ndu Nchileke suru l'epheweru ọhuma.

³ Ọ bu ekweta, ayi kwetaru ke Nchileke; meru iphe o doru ayi ẹnaya le mgboko-a bu okfu, Nchileke kfuru l'onu b'ọ gude mee ya; mbu l'iphemiphe ọbule-a, ẹnaya elegbaa-wa bu okfu, Nchileke kfuru l'onu b'ọ shi; mbu okfu, e kfuru l'onu, ẹ ta phudu l'ẹnaya.

⁴ Ọ bu ekweta, Ẹbelu kwetaru ke Nchileke; meru iphe ọ chiru Nchileke aja, ka ke Kenu, bu nwunne iya. Yọ buru ekweta ono meru

ɛphe bu l'obodo ophu ka mma, bu iya bu obodo ophu no l'imigwe. Yo buru iya meru iphe-iphere te emedu Nchileke l'ephe kuru iya Nchileke ephe; okfu l'o kwakoberu ephe obodo ke imigwe.

¹⁷ O bu ekweta, Ebirhamu kwetaru ke Nchileke; meru iphe o dutaru nwatibe iya; mbu Ayizaku t'o je egbua; gude chiaru Nchileke eja teke ono, Nchileke mejeru te ya data iya ono. Yo buru Ebirhamu ono, Nchileke kweru ukwa le ya a-nu iya nwata ono; be gbeshiru nu duta nwa nanu iya ono jeshia ochiru Nchileke eja. ¹⁸ Nchileke kweru Ebirhamu ukwa: "L'oo Ayizaku be oo-shi mushia unwu nwanwanwaranwa." Yo buru nwa lanu ono; mbu Ayizaku be Ebirhamu dutaru; gude jeshia ochiru Nchileke eja. ¹⁹ Iphe Ebirhamu phuru abuleruphu le Nchileke a-dua ike mee Ayizaku t'o shi l'onwu teta nodu ndzu; bunu iya bu l'e -kfude iya ekfukfu be Ayizaku duwa l'o bu onye shi l'onwu teta nodu ndzu; keshinu o mekocharu; tsoru Ebirhamu lata azu.

²⁰ O bu ekweta, Ayizaku kwetaru ke Nchileke; meru iphe o goru onu-oma nu Jekpu yee Iso; bya ekwetakwaphu l'onu ono, ya goru ono e-rekota ege ya goru iya.

²¹ O bu ekweta, Jekpu kwetaru ke Nchileke; meru iphe o goru onu-oma nu unwu Josefu l'ehu l'ehu; b'o nwuhuderu. Yo vudo evudo; woru mgboro iya tsube l'ali; fozita l'eli iya; baaru Nchileke eja l'ogo onu-oma ono.

²² O bu ekweta, Josefu kwetaru ke Nchileke; meru iphe temanu yo nwuhude b'o kfuru le ndu Izurelu e-mekochaa shi l'ali Ijiputu wufu; lashia ali, Nchileke kweru ephe ukwa iya. Yo bya ekoshikwaphu ephe ege ephe e-me okpu iya teke ephe wufuderu.

²³ O bu ekweta, nne le nna Mosisu kwetaru ke Nchileke; meru iphe ephe domiru Mosisu onwa eto l'a mutsuaru iya; okfu l'ephe leri iya enya; yo buru nwata, du ugu; ephe ta tsu egvu omebyi ekemu, eze ndu Ijiputu turu su t'e gbujee iphe bu nwata nwoke, onye Ju muru k'ophungu.

²⁴ O bu ekweta, Mosisu kwetaru ke Nchileke; meru iphe teke o vufutaru b'o jikaru t'e b'e kujehi iya nwatibe nwa-nwanyi eze ndu Ijiputu. ²⁵ O hataru otsoru unwu Nchileke; jee iphe-ehuka; ma l'onodu l'ehu-otso-ena; eme iphe du eji; mbu ehuh-otso-ena ophu e-te nwedu eke onono-bebe. ²⁶ Iphe o kweru eka bu l'o -buru l'aakpa iya ehuh l'okfu eka Onye Ndzota ono, Nchileke kweru ukwa iya l'oo-bya le mgboko ono b'o ka iya mma ma le ya nwekotaru eku, no l'ali Ijiputu mgburumgburu. Ishi iya aburu l'enya du iya l'obunggo ophu no l'uzu ifu.

²⁷ Yo buru ekweta, Mosisu kwetaru ke Nchileke; meru iphe o haru Ijiputu; tugbua; to tsu egvu l'ehu e-ghu eze ndu Ijiputu ono eghughu. Yo tsua eka l'okpoma; no-kirishia; la suru l'o gude enya iya phu Nchileke; l'e-ba bu le Nchileke bu onye eegudeje enya phu. ²⁸ O bu ekweta, Mosisu kwetaru ke Nchileke; meru iphe o ghuberu ishi ke Aji Esweta teke ono, o suru ndu Izurelu l'ephe ha t'ephe woru

mee nwaturu phebbaa l'iphe bu onu ibo epe; te onye mgbugbu-madzu, byaru ogbushi ndu bu okpara ndu Ijiputu ba du okpara ke ndu Izuru, oo-gbu.

²⁹ O bu ekweta, ndu Izuru kwetaru ke Nchileke; meru iphe epe wulahuru l'echi Eze Enyimu Uswe; eje l'ogbodali l'o bu onye eje l'echi esu-uzo. Ndu Ijiputu ejeshia esweswe; mini erigbushikota epe.

³⁰ O bu ekweta, ndu Izuru kwetaru ke Nchileke; meru iphe uphompuma, e gude kpu-pee Jeriko mgburumburu daru le ndu Izuru jephetsuaru iya mgburumburu abali esaa. ³¹ O bu ekweta, nwanyi okpara ono; mbu Rehabu kwetaru ke Nchileke; meru iphe a haru iya; ta tukohu ye ndu kwefuru Nchileke ike gbushia; okfu l'o domiru ndu Izuru ono, byaru ngge le Jeriko ono; shi ege ono dzoo epe.

³² ?Mu e-le ole agu? ?Bu teke ole be mu a-odu gushiwaru Gidiyonu phe; me Beraku; Samusu; Jefuta; mekpo Devidi phe; Samuwelu; mewaru ndu nkfuchiru Nchileke? ?Teke ole be mu a-odu kokota ako ege epe kwetaberu ke Nchileke? ³³ O bu ekweta, epe kwetaru ke Nchileke be meru iphe epe tsoru mbakeshi ugu; lukota epe kpamu. Yo buru ekweta ono be epe shi egudeje eme ndu ali epe t'ephe meje iphe vudo nhamunha; gude iya pha ege Nchileke shi meeru epe iphe o kweru epe ukwa iya; gude iya mekwaaphu agu, gage egbu epe; to nwe ophu duru ike kuhaa onu akuhaa; ³⁴ bya egude iya dzonyia oku, ada ririri; bya egude iya nahu ndu gude ugu-mbeke achi epe k'egbugbu. Epe shi buru ndu ike ta odu; e metsukwanua; epe abya aburu ndu ike no. Epe shi buru o-karia-eka l'ogu; k'ophu epe shi achije ndu ohodo nanu nanu. ³⁵ Unwanyi, kwetaru nu phuru ndibe epe, nwushihuru nu l'ephe shi l'onwu tetagbaa odu ndzu.

O nweru ndu ophu e meru l'iwe jeye epe anwushihu. Epe ahata; l'o be ke t'ephe jika Nchileke ege ee-shi t'a haa epe t'ephe gbalaa; t'e gbuchikwaa epe t'ephe nwushihu. Ipe kparu iya nu bu l'ephe ele enya le Nchileke e-mekochaa mee t'ephe teta odu ndzu ophu ka mma. ³⁶ O nweru ndu ophu a jaru ewena; chia epe iphe; nweru ndu ophu a turu mkpakobe; chita epe je eye le mkporo. ³⁷ O nweru ndu ophu a tugbushiru le mkpuma; nweru ndu ophu e kwobuhuru ebo; nweru ndu ophu e gude mma gbushia. Epe eshi etsojeru aghaphelephu; iphe epe shi eyeje l'ehu aburu akpo egbu. Epe kparu ukpa; a kpa epe eh; mee epe; epe ejee iphe-ehuka. ³⁸ Mgboko duta-be eji k'ophu bu l'e to gbadu k'ophu epe a-nokota iya. Epe shi anoduje aghaphe l'echi-egu, e te budu ebubu; me l'eke eze ugu nogbaa. Epe eshi ebuje l'ogba me l'enu.

³⁹ Ndu-wa tukokwa buru ndu ekwo okfu Nchileke ekoshi l'ephe bu ndu Nchileke suru l'ephe shi eme ohuma. Yo buru ekweta, epe kwetaru ke Nchileke ono kparu iya. Epe ano-o jeye; iphe ono, Nchileke kweru ukwa iya ono te rukwa epe eka. ⁴⁰ Ipe meru iphe o du ege ono bu le Nchileke achiru ayi idzu, ophu ka mma. Ipe o tuseru bu l'oo-wota ayi l'ephe tugbabe; mee ayi ugbo lanu t'ayi toko buru ndu dzuru oke; dube mma l'ifu iya.

12

Nchileke ehe ayi l'o bu nna

¹ A bya l'ehu k'ayibedua; iphe bu ndu ono tukookwaru no-pee ayi mgburumburu l'o bu onye urukpu no-pheru mgburumburu. Epeh tuko eme t'ayi maru iphe okweta ke Nchileke ono bu. Oo ya bu t'ayi hakwaa iphe bu iphe aloa ayi azu; haa iphe bu iphe du eji ono, e-te kwedu ayi oha eka ono. T'ayi byibe eka l'okpoma; maa oso-amama ono, noru ayi ono; ² tubekpelephu Jisosu enya; agba oso ono; l'oo ya bu onye ivuzo oso k'okweta ke Nchileke ono; buru iya e-me t'ayi gbaa ya; gbafu iya l'ishi. Yebedua mawaru eh-u-otso-ena, Nchileke doberu iya. Yo buru iphe ono meru iphe o kwetar; jee iphe-ehuka jeye; a kpopyabe iya l'oshi-osweru; yo nwuhu; ophu iphe-iphere, e shi l'egbe anwuhu ono, o nwuhuru ono mee ya te nwe iphe o bu iya. Nta-a b'o jewaru je adugaru l'eka-utara aba-eze Nchileke.

³ Unu rijekponua ke Jisosu ono, tuko iphe-ehuka ono jeebe ono. O tuko ejo ememe, ndu eme iphe du eji meru iya; me ejo okfu, epeh kfuru iya dagbukota le nkichi. Unu nyataje iya; k'ophu ike ta agvudu unu. Odo bu t'unu ba su l'unu ta agbahedu oso ono. ⁴ L'ogu, unu l'iphe du eji alu be unu ta alurukwaa; k'ophu unu a-lu iya jeye; e gbushia unu egbushi. ⁵ ?Unu zahawaru okfu ono, Nchileke kfuru, o gude mee t'obu shihu unu ike l'unu bu unwu iya ono to? O suru:

“Nwa mu; ba arikwa l'ahuhu,
Nnajiufu ahù ngu te nedu iphe o bu;
ophu i gudekwa l'o baru
ngu mba; wata ola azu-azu.

⁶ L'o kwa onye Nnajiufu yeru
obu be oohuje ahuhu;
buru onye o nataru t'o buru nwa iya;
be oochije echachi.”

⁷ Oo ya bu; teke Nchileke ahù unu ahuhu; unu tajakwa nshi; l'ahuhu ono bukwa ahuhu, nna ahuje nwa iya t'o maru iphe. O kwa ahuhu, Nchileke ahù unu ndono; okfu l'unu bu unwu iya. ?Unu phujeru nwa, nna iya e-ta hudu ahuhu t'o maru iphe? ⁸ Teke o bu le Nchileke ta ahudu unu ahuhu t'unu maru iphe ege oohu unwu iya odo; oo ya bu l'unu ta abudu okpobe unwu iya. Unu bu ndu a gbataru l'okpara. ⁹ Oobuje teke ndu bu nna ayi ke mgboko-a echi ayi echachi; ayi eyeleru-a epeh ugu. ?Buchia Nna ayi ophu bu l'imigwe be ayi ta akafuduaru oworu onwayi nu; shi ege ono nweru ndzu. ¹⁰ Ndu bu nna ayi ke mgboko-a ahuta-bejelephu ayi ahuhu nwa afa olemole ege du epeh mma. Obenu le Nchileke ahuje ayi ahuhu; k'ophu oo-duru ayi le mma; t'ayi debe mma l'o bu yebedua. ¹¹ Oobuje teke aahu ayi ahuhu t'ayi maru iphe; yoo hu ayi oku teke ono; eh ta atso ayi ena. Ndu, a huru ahuhu; huta; epeh amaru iphe; emetsujekwaa buru ndu eme ohuma; bukwaruphu ndu eh emetsujee du agu.

Onma okwa

¹² Oo ya bu; unu vudoshia ike l'ekwekwe ono, unu kweru ke Nchileke ono. L'o dukwa l'eka tsushiru unu ume; duwa l'okpa afu unu kwekwekwè. Unu lochia eka ono, tsushiru unu ume ono alochi; unu emee okpa ono, afu unu kwekwekwè ono t'o shihutsua unu ike. ¹³ Unu tuko iphe bu iphe a-nochi unu uzo; wofu; k'ophu unu tee medu te ndu ophunanu, duwa l'o bu ndu okpa nwushihuru anwushihu phu

paru okfu Nchileke ono haa. L'ọ kwa l'uzo, vudo nhamunha be okpa, nwuhuru anwuhu e-teta.

¹⁴ Unu kebe ẹhu meje iphe e-me t'unu l'oniyemoye obule nodu le nchi ọdu-ndo; buru ndu du nsọ; l'onye ta adudu nsọ ta abyakwa bya aphu Nchileke. ¹⁵ Iphe unu a-kwaberu ẹnya bu t'e b'o nwe onye a-gbakutaru eze-iphe-oma ke Nchileke azu. Unu eletakwaphu ẹnya t'e b'o nwe onye a-bya adu l'ọ bu ogbaragba-oshi, atso ile; kpofta l'eke unu no; bya aghaswashilaha unu ẹhu; shi ẹge ono merushia igwe oha. ¹⁶ Unu letakwa ẹnya t'e b'o nwe onye a-nodu eme ke nwanji; too nwe onye a-noduje elegbu iphe ke Nchileke l'ẹnya l'ọ bu Iso. Le Iso gudekwa oji tototo ke nri; kweta te nwunne iya buwaruru okpara, yebedua, bu Iso shi buru; l'okfu te ya ria ugbo nri lanu. ¹⁷ L'unu manaru l'e metsuaru; yo cholaha te nna iya goro iya onu-oma. A su iya l'ọ gbawaru iya l'azu; okfu l'e to nwehedu ẹge oo-shikwadu mekwaa iphe o mebyihawaru emebi. Yo gude ẹnya-mini; choo onu-oma nna iya ono; to nwehe.

¹⁸ Eke unu byaru ta bukwa Ugwu Sinyinayi, unu e-byi eka l'ọ bu ndu Izurelu teke ono, Nchileke turu epe ekemu ono. E to bukwa l'oku ono, enw raphuraphu ono be unu byaru; to bu l'ochi ono; m'o bu eke ono gbahuru tsabalangu ono. E to bukwa l'eze pherephere ono; ¹⁹ to bu oda upyoku ono; m'o bu olu ono, daru l'ọ bu egbe-igwe ono be unu nuru. Le teke ndu Izurelu nuru olu ono be epe rokwaru t'e b'o kfuhekwa odo. ²⁰ Ishi iya aburu l'ekemu, Nchileke turu be epe suru l'ọ kariru epe eka; bu iya bu ekemu ono, suru: "Le to nwe du m'o -ruhuru; o buru anu be ẹhu iya chiru l'eze ugwu ono; t'a tugba ya le mkpuma." ²¹ Iphe epe phuru l'eke ono dunuka biribiri; k'ophu Mosisu suru: "Le ya atsushikwa egwu ike; k'ophu ẹhu anma iya anmanma." E to bukwa egbe eke ono be unu byaru.

²² Eke unu gbe bya bukwa Ugwu Zayonu; mbu obodo ke Nchileke; Nchileke ophu no ndu. Eke unu byaru bukwa obodo ophu epha iya bu Jerusalemu ophu no l'imigwe; unu byakfutaru unwu ojozi-imigwe ophu bu 'aguta-aguta. ²³ Eke unu byaru bukwa eke unwu Nchileke, o dobekotaru l'onodu ndu bu okpara dzukoberu; ẹhu atso epe ẹna; mbu ndu e deru epha epe l'ekwo l'imigwe. Unu byakfutakwaru Nchileke; onye bu iya e-kpe oniyemoye obule ikpe. Ndu unu byakfutaru bu ndu nwuhuhawaru nu, doberu eka ndoo; ndu Nchileke meru t'epe dufubebe mma l'ifu iya. ²⁴ Onye unu byakfutaru bukwa Jisusu; onye bu iya jigbabe Nchileke ye le madu l'ogba-ndu ophungu ono. Unu byakfutakwaphu mee ono, o lokaru l'oshi-osweru ono, bu mee ophu ekoshi iphe ophu ka ke Ebelu mma.

²⁵ Oo ya bu t'unu kwabenuphu ẹnya t'unu ba ajika ongaberu onye ono, ekfu okfu ono nchi. Le keshinu ndiche ayi phe ta nahudu ikpe Nchileke; okfu l'epe ta ngadu nchi l'ipe ono, a loru epe eka le nchi le mgboko-a ono be ayibedua ta anahukwa; m'o -buru l'ayi jikaru onye ono, no l'imigwe, alọ ayi eka le nchi ono. ²⁶ Teke ndiche ono be olu iya nmakotaru eliphe mgburumgburu jijiji; obenu le nta-a b'o kfuwaru: "L'oo ugbo lanu be ya a-nmafua eliphe jijiji; nmakota nmaa imigwe." ²⁷ Nchileke suru: "L'ọ bufua ugbo lanu." Ugbo lanu ono, o kfuru ono

koshiru l'iphe ono, o meeberu ono be oo-mekota t'ò nmaa jijiji; yo wofu iya. Ọo ya bu k'ophu ophu ta nmadu jijiji a-nodu.

²⁸ Ọo ya bu t'ayi keleje Nchileke ekele; okfu l'ò nwaru ayi eke o bu eze; mbu eke te nwedu iphe ha k'onma iya jijiji. T'ayi keleje iya; gude ọdu-biribiri iya; wozita onwayi alì; kwabeje iya ugvu; ²⁹ lẹ Nchileke ayi bukwa ọku, te nwedu iphe ọodzu-phodoje.

13

Ome iphe du Nchileke mma

¹ Unu ba ahakwa oyeru ibe unu obu ono, bu iya bu obu ono, unu gude okfu l'unu shiwa l'eka Kuráyisutu buru unwunna; yeru ibe unu ono. ² Unu ba azahakwa okwajeru ndu byaru abyabya ebyee okpobe akwakwa. L'o nwekwaru ndu gudetsu-a l'ephe akwaru ndu byaru abyabya ebyee; kwaru unwu ojozi-imigwe ebyee; ephe ta ma. ³ Unu nyatajekwa ndu mkporo; t'ò dujekwa unu l'ò bu unu nọ lẹ mkporo ọbu. Unu nyatajekwa ndu eje iphe-ehuka; t'ò dujekwa unu l'ò bu unu eje iphe-ehuka ọbu.

⁴ Tẹ ndu alu alulu mejekwa alulu, ephe; k'ophu ọo-buru iphe e-te nwedu onye a-nodu amaru iya ejo eka. Tẹ nwoke yele nyee ya ba adukwa onye ophu e-ri ogori; shi ege ono merushia onwephe. Lẹ nwoke, eme ke nwanyi; m'ò bu nwanyi, eme ke nwoke; me ndu eri ogori be Nchileke a-nmakwa ikpe.

⁵ Unu be eyenukakwa enya l'okpoga. T'iphe unu nweru dzujukwaaru unu. Lẹ Nchileke kfuakwaru iya l'onwiya; su: "Lẹ ya ta ahakwa ngu eka; ya te ebuhaa ngu eka." ⁶ Ọo ya bu; unu t'ayi kfushijenu okfu-a ike; kfuje iya l'e-ba atsù egvu:

"L'ò kwa Nnajiufu bu
onye eyeru mu eka;
to nwe lẹ mu atsua egvu.
?Bu onye e-me mu ngunu."

⁷ Unu nyataje ndu ono, vu ọzo koshi unu ọzo ono; bu iya bu ndu ono, ziru unu ozi-oma Nchileke ono. T'egomunggo rukwaa unu alì; t'unu nyata ege ephe shi anoduje eme teke ephe nọ ndzu; jeye ephe anwuhu. T'ekwekwe, unu kweru ke Nchileke dukwa l'ò bu nk'ephe. ⁸ Jisosu Kuráyisutu bu onye ono, o bu ono b'ò bu unyaphua; ya b'ò bu ntanu; ya bu ọo-bu gbururu jeye lẹ tutu yoyo. E to gbanwejedu agbanwe. ⁹ Unu be ekwekwa t'iphe eezi ezizi, dutsua iche iche shi uswe bya akpobyia unu ọzo. O du mma t'ayi gude eze-iphe-oma, Nchileke eme; t'obu shihu ayi ike. Ome nsọ nsọ nri, eeri eriri te emekwa t'obu shihu ayi ike; lẹ to nwebukwaa onye tsojeru iya ege ono, o yejeru eka.

¹⁰ Ayi nweru enya-ngweja Nchileke; mbu ophu ndu achikwaduru Nchileke eja l'ulo, e gude ekwa mee; ta hadu ke ria iphe shi iya nu. ¹¹ Onye, bu onye ishi ndu achijeru Nchileke eja; egudeje mee anu bahu lẹ Eke-Kakota-odu-Nsọ t'ephe gude iya chia eja; nwefu iphe du eji. Obenu l'anu ono, e gbuwaru egbugbu ono; be eewotaje lufu l'odu ndu Izurelu; je akpo ya ọku. ¹² O bu iphe ono meru iphe Jisosu nokwaruphu l'azu mkpukpu; jee iphe-ehuka; nwuhu; ege ee-shi t'ò gude mee ya; safu iphe du eji, ndiphe meru. ¹³ Ọo ya bu; unu t'ayi jekfube iya l'azu mkpukpu; t'a tuko ayi l'iya mee iphe-iphere. ¹⁴ L'ẹ to

nwekwa obodo, ayi nweru lẹ mgboko-a, bụ obodo ophu a-nọduwaru jeye. O bụchia iphe meru nū bụ l'ayi acho obodo ophu abya nū. ¹⁵ Oo ya bụ; t'ẹ b'o nwekwa teke ayi a-hajẹ otushi Nchileke epha. Tẹ otushi epha ono buru eja, ayi shi Jisosu l'ẹka achi anụ iya. O bụ epha ono, ayi etushi iya ono a-bụ iphe shi ayi l'onu, ekoshi l'ayi bụwa ndu nk'iya. ¹⁶ Unu ba ahakwa ome iphe dū mma; unu taa ha ogudeje iphe unu nweru eyeru ibe unu ẹka; l'ọ kwa egbe ngweja ono bụ ophu dū Nchileke mma.

¹⁷ Unu meje iphe ndu ishi unu sūru t'unu mee; m'o -ruhuru; ọotsu unu l'ẹhu ememe. L'ọ kwa ndu ono, bụ ndu ishi ono bẹ anọduje eche ndzū unu; keshinu epha e-mekochaa vudo l'ifu Nchileke; doo ege epha jetaberu ozi ẹhu unu. Teke unu emewa iphe epha sūru t'unu meje bẹ epha e-gude ẹhu-otso-ena; jee ozi epha ono. Ọdumeka bẹ epha a-nọdukwa atsū ude l'ime obu epha; eme iya. Ono te nwekwa uru, unu erita iya.

¹⁸ Unu kfujekwa nūru ayi Nchileke. Ophu ayi makpọoru bụ l'obu ta awadu ayi awawa; to nwe teke ẹ tọ buleduphu t'ayi mee iphe dū mma l'iphemiphe obule, ayi eme bẹ ayi eshibeje ite iya. ¹⁹ Iphe mu arọshikpoo unu ike; unwunna mu; bụ t'unu kfuje nū Nchileke; tẹ Nchileke kwe tẹ mu byakfuta unu ẹgwegwa.

Okfu anụ Nchileke

²⁰ Tẹ Nchileke ono, bụ iya emeje t'ẹhu dū agu ono; yekwaru unu ẹka. Oo ya meru tẹ Nnajiufu ayi Jisosu Kuráýisutu shi l'onwu teta nọdu ndzū; bụ iya bụ onye shi l'anwuhu, ọ nwuhuru buru eze onye eche ayi ege eecheje aturu. Yọ buru mee, ọ lọkaru teke ono, ọ nwuhuru ono b'o gude mee ukwa ono, Nchileke kweru tukobe l'ogba-ndzū yele madzū ono t'o vuru ire jeyewaru. ²¹ Tẹ Nchileke ono mee t'unu nweru iphemiphe obule, bụ iphe dū mma; t'unu meje uche-obu iya. Tẹ Nchileke shikwaphu l'ẹka Jisosu Kuráýisutu mee iphe dū iya mma l'obu ayi. Tẹ ajaja buru kẹ Kuráýisutu gbururu jeye lẹ tutu yoyo! Ono kwa ege ọ dū.

Okfu, eegude akpochi iya ishi

²² O kwa aroro bẹ mu arọ unu; unwunna mu; sū t'unu takwaa nshi; nua ozi-wa; l'ekwo-wa, mu deru unu-wa ta dukwa ogologo. Oo ya bụ t'o mee t'obu shia unu ike. ²³ Iphe mu eme t'unu maru bụ lẹ nwanna ayi Tímoti, e shi tuchia lẹ mkpọro b'a haakwaru. O -byanụ ẹgwegwa bẹ mu l'iya a-yiru-a teke mu a-bya unu agbaphe.

²⁴ Unu kelekotaru mu iphe bụ ndu ishi unu; mẹ iphe bụ ndu kẹ Nchileke. Unwunna ayi ndu Ítali ekelekwaphu unu.

²⁵ Tẹ Nchileke meeru unu eze-iphe-oma l'unu ha.

Ekwo, Jémusu deru

¹ Mbèdua, bụ Jémusu, bụ nwozi kẹ Nchileke; mę nwozi kẹ Nnajiufu, bụ Jisọsu Kuráyisutu ekele ndu kẹ Nchileke, dzuru mgboko ekele.

Ekwekwe; mę mmamiphe

² Ụnwunna mu; teke iphe dụ l'ọga l'ọga byaru tẹ ya data unu; unu wotaje iya t'ọ buru iphe ote ẹswa; ³ kẹ l'unu mawaru l'a -data unu adata kẹ ekwekwe, unu kweru bẹ unu e-shi iya mụta ọtaru iphe nshi. ⁴ Unu takpẹlephu nshi tafu iya l'ishi; ẹge unu a-duebe mma; dzukwaaphu oke ẹge ẹ tọo dudu iphe a-phodu unu l'ẹhu. ⁵ O -nweru l'unu ha onye mmamiphe pehuru; t'onye ono sụ Nchileke t'ọ nụ iya mmamiphe. Ọo-nụ iya ẹya; kẹle Nchileke bụ o-me-l'uko; l'egudeje obu iphoro anụ onyemonye ọbule iphe ọ sụru t'ọ nụ iya. ⁶ Ọlobu; t'onye ono kwetakwa l'iphe ookfu tẹ Nchileke nụ iya bẹ ọo-nụ iya. T'obu ba agbakwa iya ẹbo; l'onye obu agba ẹbo dukwa l'ọ bụ akpara-mini eze ẹnyimu, bụ phẹrephere anọduje atunga iya. Ọ -turu iya jee ifu; yọ turu iya laa azu. ⁷ T'egbe onye ono ba arikwá l'ọ nweru iphe ya a-nata l'ẹka Nnajiufu; ⁸ kẹ l'onye egomunggo agba ẹbo te evudoshijekwa ike l'iphe bụ iphe oome ememe.

Ụkpa; mę ẹku

⁹ Tẹ nwanna, akpa ụkpa saje nsasa k'emeli, Nchileke meliru iya. ¹⁰ T'onye ọphu bụ oke amadu sajekwaphu nsasa mę Nchileke -meda iya. Okfu l'onye ono e-rifu l'ọ bụ igu oshi; ¹¹ kẹ l'ọobuje: ẹnyanwu -haa; wata ochishi ike; ẹwu anwua kpa; igu iya erishihu. Mma iya agvu. Ono bụ ẹge oke amadu a-gbabuhukwaphu l'ẹke ọono lẹ mgbaphe.

Adata yele onwu eye

¹² Ọnu-ọma bụ k'onye taru nshi teke iphe-adata dakfutaru iya; okfu lẹ teke a datatsuaru iya; tọ da; bẹ aa-nụ iya ndzụ, bụ obunggo, Nchileke sụru lẹ ya e-bu ndu, yeru iya obu. ¹³ Ọo ya bụ; onye iphe-adata dakfutaru; ome ẹjo iphe -wata iya agugu; t'onye ono ba asukwa l'ọo Nchileke enwu iya eye tẹ ya mee ẹjo iphe. L'ẹ tọ dukwa onye Nchileke enwuje eye t'ọ mee ẹjo iphe; tọ dụ onye enwu Nchileke eye t'ọ mee ẹjo iphe. ¹⁴ Ọ bụ ome ẹjo iphe, agu madzụ edetaje onye ọbu ye; ẹjo iphe ono anmata iya l'ọnya. ¹⁵ Teke ẹgu ẹjo iphe ono tsutaru ime; yọ mụa iphe dụ ẹji. Iphe dụ ẹji ono -kalẹphu; yọ mụa anwuhu.

¹⁶ Ụnwunna mu, mu yeru obu; unu be eshiswekwa ọzo. ¹⁷ Iphe, bụ iphe, aanu anunu, dụ mma; mę iphe ẹwoma, ẹ-te nwedu ntupo bukwa l'imigwe b'ọ shikota. O shi l'ẹka Nna, meshiru iphoro, nọ l'imigwe; bụ iya bụ Nna ọphu ẹ-te chinyajedua echichi; nyihu l'ọ bụ ẹnyanwu; k'ọphu aa-sụ l'ọ -nyihu bẹ ọchi a-gbaa. ¹⁸ Ọ chiru obu iya; gude okfu ono, bụ ọkpobe okfu ono mụa ayi t'ayi buru ndu ọdungu l'iphe bụ iphe o keru ekeke.

*Ọnu-iphe-lẹ-nchi;
mę ememe iya*

¹⁹ Ụnwunna mu, mu yeru obu; unu nyatakwa ọwaa: T'onyenonụ bukwaru onye egebejeodu nchị; t'iphe eekfu doo ya ęnya; ęmanu yo yede iya ọnu. T'onye ono ba abukwa onye obu-ọku; ²⁰ kę l'iphe eeme l'ęhu-eghughu ta bukwa iphe vudo nhamunha l'ifu Nchileke. ²¹ Ọo ya bụ; unu shi ishi lanụ tufu onwunu iphe bụ umere, dụ oyi; mę iphe bụ iphe ashị, unu eme; zia obu l'alị nata okfu ono, a kwaru l'ime ọkpoma unu l'ọ bụ onye kuru akpuru iphe ono. Ọ kwa okfu ono a-dụ ike dzofuta unu.

²² Ọlobu: unu bukwaru ndu eme okfu ono ememe; unu ba abukwaru ndu anụ iya anụnu nkinyi iya; l'ono bukwa ome onwunu eswe. ²³ L'onye anulephu okfu ono; too me iya ememe yekwaru nwoke, eleje ęge ifu gbaru iya l'onyo; ²⁴ o -lege l'iya phụ; yọ paru iya togbo lufushia; zahaakwaphu ęge ya shi gbaa. ²⁵ Obenu l'onye enyoje ekemu ono, ę-te nwedu ntujo ono; mbụ ekemu ono, emeje t'e nweru onwonye ono; o -fuberu iya ifu tekenteke; ọphu 'o bụdu ọ-nutsua-ọ-nọ-kirishia; ọ -buru onye emeje iya ememe; onye ono bę Nchileke e-gude k'iphe oome ggoru ọnu.

²⁶ Onye ari lę ya bụ onye kę Nchileke l'ę bọo taję ire iya ęra; onye ono bukwa eswe bę oome onwiya. Onye ono bę kę Nchileke ọphu oome bukwa iphe mmanu. ²⁷ Obenu l'onye kę Nchileke ọphu Nchileke, bụ Nna kweru l'ọ bụ ọkpobe iya; buru ọphu ę te merudu emeru bụ: ọkwo ndu a toru ogbe lę mkpa; oyeru unwanyi, mma tufuru ęka; ọwaa osefu ęka l'ęjo iphe kę mgboko.

2

Onma okwa kę ọbo madzụ ębo

¹ Ụnwunna mu; t'unubędua, bụ ndu kweru kę Nnajiufu ayi, bụ Jisọsu Kuráyisutu; mbụ Nnajiufu, dụ biribiri; unu ba abojekwa madzụ ębo. ² T'a -sụ l'umadzu ębo bataru lę ndzuko unu; onye lanụ bụ oke amadụ, gba echi-mkpọla; bya akwaa onwiya bugebe; onye ọphu aburu onye ukpa; yee nkaraba uwe. ³ Teke unu ka okwabe onye ọphu kwaru ngwa phụ ugwu; sụ iya: "T'ọ tokwa ęhu;" bya ekoshi iya oshi ọo-nọdu; bya asụ onye k'ukpa phụ: "T'o vudo l'ęke ono;" m'ọ kwanu: "T'ọ bya anọdu l'alị l'iku okpa mu ęke-a;" ⁴ tọ dụ iya bụ l'ikpe nmaru unu; kę l'unu abowa madzụ ębo l'ime onwunu; bya egude ęjo ọkpoma ekpe ikpe.

⁵ Unu gebeduduphu nchị; unwunna mu, mu yeru obu: ?tọ budsonua ndu ukpa lę mgboko-a bę Nchileke fotaruru t'ephe buru ndu e-shi l'ekwekwe, ephe kweru; nweru iphe l'ifu Nchileke; bukwaruphu ndu e-nweru ęke ọ bụ eze, bụ iphe ọ suru lę ya a-nụ ndu yeru iya obu-a? ⁶ Obenu l'ę to nwedu iphe unu guberu ndu ukpa. ?Tọ budsonua ndu oke amadụ anọduje akpa unu ęhu-a? ?Tọ budsonua ephe akpuleru unu je edobe l'ifu ndu ikpe-e! ⁷ ?Tọ budsonua ephe anọduje ekfubyishi ęgiri ephe ono, unu aza ono ekfubyishi?

⁸ Teke unu emewa ekemu ono, shi l'ęka Nchileke, bụ eze ono; bę unu emewa ọhuma, bụ iya bụ ekemu ono, nọ l'ekwo okfu Nchileke ono, suru: "T'i yeru madzụ ibe ngu obu ęge i yeru onwongu." ⁹ Obenu l'ọ -buru l'unu aboje madzụ ębo bę unu emekwa ęjo iphe; ekemu anmakwaphu unu ikpe l'ọ bụ ndu mebyiru ekemu. ¹⁰ L'onye mekotaru iphe ekemu ono kfuru l'ọ ha; mephodo iya nanu bę ikpe nmaakwaru l'ọ

mebyikotawaru ekemu ono l'ò ha. ¹¹ L'ò bụkwaphu onye ono, suru t'ẹ b'i rishi ogori; suru t'ẹ b'i gbushi ọchi. Ọ -bụru l'ẹ tii ridu ogori; l'egbu ọchi; b'i bụakwa onye emebi ekemu. ¹² Ọo ya bụ t'unu kfuje okfu; unu emeje umere l'ò bụ ndu, ee-mekochaa gude ekemu ono, emeje t'e nweru onwonye ono kpee ikpe. ¹³ L'onye ta aphuduru ibe iya imiko bẹ Nchileke ta aphukwaru imiko mboku ono, oo-kpe ikpe ono. Obenu l'onye aphujeru madzụ imiko ta atsuhedu ikpe Nchileke egvu.

Iphe bụ l'e kweru kẹ Nchileke

¹⁴ Ụnwunna mu; ?nanukpo uru, ọo-baru onye suru lẹ ya kweru kẹ Nchileke; ọphu ookoshidu iya l'umere iya? Egbe ekwekwe ono; ?oo-dzofuta iya ọtọ? ¹⁵ Ọ -bụru lẹ nwanna ngu kẹ nwoke m'ò bụ kẹ nwanyi bẹ agbawa-a ọtu; tọ phụ nri kpua akpo; ¹⁶ onye lanụ l'ime unu asụ iya: "T'ò tókwa ẹhu-o! T'ò laa je anyaru ọku; rijia ẹpho"; l'ẹ b'ò nụ iya iphe bụ mkpa ẹhu iya; ?bụ egbe uru ngunu bẹ nọkpoo l'egbe iphe ono? ¹⁷ Ọ bụ ẹge ono bẹ ekwekwe dụ. Ekwekwe, e kweru kẹ Nchileke; ọphu eekoshidu iya l'umere bẹ bụkwa iphe nwuhuru anwuhu l'onwiya.

¹⁸ T'e wota iya l'o -nweru onye suru mu: "L'onye ọwaa kwekwaru kẹ Nchileke; umere k'onye ophunanu adụ ugvu;" iphe mu e-kfuru iya bụ: "T'o koshiedu mu ekwekwe, o kweru kẹ Nchileke; m'o -koshidu mu iya l'umere iya. Mbèdua e-gudekwanu umere mu koshi iya lẹ mu kweru kẹ Nchileke." ¹⁹ I kweru lẹ Nchileke bụ Nchileke lanụ; nggu emekwaa ọhuma. Ọ kwa ẹge ono bẹ ọgvu kwegbaaru; gude iya nmagbaru ruuru. ²⁰ Ọlobu; nggube onye mmanu-a; ?iimekpo t'a karu ngu akaru l'ekwekwe, e kweru kẹ Nchileke; ọphu eekoshidu iya l'umere bụ iphe iphòró ọtọ? ²¹ ?Nanụ ẹge onye iche ayi; mbụ Ébirhamu gude bụru onye doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke? O shi l'iphe o meru. L'o gude Áyizaku, bụ nwa iya je egbugbu tẹ ya gude chjaru Nchileke ẹja l'ẹnya-ngweja. ²² ?Unu ta phudu ẹge ekwekwe, o kweru kẹ Nchileke yele ememe iya dagbaru? Ekwekwe, o kweru bẹ iphe ono, o meru ono koshiru l'ekwekwe ono dzuru oke. ²³ Ọo ya bụ ẹge iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke eree, e deru; sụ: "Lẹ Ébirhamu kweru kẹ Nchileke; Nchileke aguaru iya ẹya l'odobẹ-ẹka-ndo; gwa ya ọnya yebe Nchileke." ²⁴ Unu phukwa l'ọo l'umere madzụ b'e gude agụ iya l'onye doberu ẹka ndoo; ẹ tọ bụkwa ekwekwe nwenkinyi iya.

²⁵ Ọ kwaphu ẹge kẹ nwanyi ọkpara ono; mbụ Réhabu dụ ndono. Ọ kwaphu umere iya kpataru iphe Nchileke gụru iya l'onye doberu ẹka ndoo; kẹ l'o kweru t'ẹphe bata mbụ ndu Ju, e ziru ozi; bya eyeru ẹphe ẹka; ẹphe eshia ụzo ọdo laa.

²⁶ Ọo ya bụ l'ọo ẹge madzụ, ume ta nọdu bụ iphe nwuhuru anwuhu bụ ẹge ekwekwe, e kweru kẹ Nchileke; ọphu eekoshidu iya l'umere bụkwaphu iphe, nwuhuru anwuhu.

3

Ire bụ ọgu

¹ Ụnwunna mu; unu ba adukwa l'igwe bụru ndu ezije iphe. L'unu marua lẹ ayibedua, ezije iphe-a bẹ Nchileke a-kakwa okpeshi ikpe ike. ² Ayi l'ayi ha eshisweje ụzo l'igweligwe. Ọ kwa onye te kfuwebua okfu bẹ dueberu mma. Ọ bụ egbe onye ono akpadekotaje onwiya.

³ Ọ -bùru l'ayi egudeje igwe ọnu-inya; gagbabe inya ọnu t'o meje iphe ayi sùru t'o mee be ayi eshije ege ono alọ-zì inya ọbu t'o shia eke ayi tũberu. ⁴ Ọdo bu ugbo-mini, bu pherephere anọduje eme iya; yoo gba. Unu lewaru ege o habe nshinu; yo buru oke pherephere anọduje apa iya l'eje; ole o kwa nwa bakpabakpa eku-ugbo be eegudeje anga iya t'o shia eke onye ishi, anga iya nu goberu.

⁵ Ọ kwaphu ege ono be ire bu nwiphe nshii, motaru madzu l'ehu. Ole onoduje etu onwiya ikpa. ?Unu phuru ege egbudu habe nshinu l'echi-egu? Obenu l'oo akpuru ichechoku lanu adzufe obotegu. ⁶ Ire bu akpuru ichechoku. Ire nochiru enya iphe bu ejo iphe, no le mgboko-a l'ehu ayi. Ire ekfurushije ugwehu madzu mgburumburu; l'alotajekwaphu oku ali-maa; tsoke le ndzu madzu; yo dzua ya dzufu. O shijelephu teke a muru onye ono dzua jeye teke oo-no-bebe.

⁷ E to dudu egbe anu-egu-egbudu; m'o bu nwenu; odumeka buru unwu anu, awu awuwu l'ali; m'o bukwanu unwu iphe, bu le mini, e ta ago-tajeghedu agota; yo buru l'ufu; to dukwa nu ophu e ta gotawaru; yo buru l'ufu. ⁸ Obenu l'ire ta dudu madzu, tsuru iya agota. O bu ejo iphe e-te kwedu ogude eka; tẹmanu b'o du l'o bu ezé ejo agwo, e-tee dobedu onye o taru ndzu.

⁹ O kwa ire ono be ayi gude aja Nchileke ono, bu Nna bya aburu Nnajiufu ono ajaja. O kwa iya phu be ayi gude atu ibe ayi onu; mbukwa madzu ophu Nchileke meru; yo du l'o bu yebe Nchileke. ¹⁰ O bu onu ono kwaphu be ogo onu-oma shi; mburonu eshikwa iya phu. Unwunna mu; e to bukwa ege ono b'o gbaru t'o du. ¹¹ ? Akọ kojeru unu le nggele lanu atsofutaje mini, atso utso-mini; bya atsofutakwaphu mini, atso age l'ugbo lanu? ¹² Unwunna mu; ?unu phujeru eke uchokoro miru akpuru igbogo? ?T'unu phujeru eke ube miru uchokoro? Ono kwaphu ege e te ekutadu mini, atso utso-mini le mmaswi.

Mmamiphe, shi l'imigwe

¹³ ?O nweru onye o du l'o maru mmamiphe; nweru egomunggo l'unu ha? T'onye ono koshiedu iya l'ome umere oma yele ome agù, shi le mmamiphe. ¹⁴ Teke bukwanu l'oo ijimanya jiru unu obu; obu aburu unu age; unu aburu ndu mkpamanya; unu be ejekwa otu onwunu epha ke mmamiphe; ke l'o bu ejo-ire be unu gude mebyia okpobe okfu ono. ¹⁵ Egbe mmamiphe ono te eshikwa l'imigwe; o kwa mmamiphe ndiphe. E to shikwa Ume Nchileke l'eka; o kwa mmamiphe, shi Sétanu l'eka. ¹⁶ Iphe obu bu l'oo eke ijimanya; me mkpamanya no be mkpaka nokwaphu; to du egbe ejo iphe ta noru iya nu.

¹⁷ Obenu le mmamiphe ophu shi l'imigwe be du iche. Mmamiphe ono be onye nweru iya nu duoberu mma; l'eme odo; l'eme onu-utso; lekweje t'a chia iphe l'idzu. Onye ono aphuru madzu imiko; nweru umere oma l'eke madzu no. E to kpochajedu mkpocha; ophu 'o budu okfuru-iche-eme-iche. ¹⁸ Akpuru ndu, edokwa edokwa amitaje bu ndzu, vudo nhamunha l'ifu Nchileke.

4

Oshita ndiphe onya

¹ ?Bụ awe bẹ ọba-phe ǹbà yẹle osephe okfu shigbaa unu? Ẹke ẹphe shigbaa unu bụ l'iphe ẹgu iya ałofu unu ọgvu ẹkpiri. ?Tọ dụ iya bụ iphe, unu ẹya alaji l'ẹhu unu? ² Ọobuje teke iphe agụ unu; ẹka te eru iya unu; unu egude ke iphe ono gbua ọchi; jia ijimęnya: nkata te enwe okfu. Unu awata ose okfu; balahaa mba. Iphe agụ unu; bẹ unu ta aphujedu ụzo iya; okfu l'unu ta asujedu Nchileke t'ọ nụ iya unu. ³ Unu asuje t'a nụ unu iphe; ta nụ iya unu; ke l'iphe, unu vu l'obu gude arọ iya bụ ẹjo ọriri; ẹge unu ee-shi mee ẹhu unu ẹhu unu. ⁴ Unubẹ ndu-a, ẹ te gudedu ire ẹphe ẹka l'ọ bụ ụnwanyi, eri ogori-a! ?Unu ta madụ l'onye eshita iphe-ọtso-ẹna ke mgboko-a ọnyà bẹ bụwa ọhogu Nchileke? Ọo ya bụ l'iphe bụ onye hataru tẹ yẹle ndiphe l'eshi ọnya emekwa onwiya ọhogu Nchileke. ⁵ ?T'unu arije l'iphe e deru l'ekwo okfu Nchileke bụ ke mmakanụ tọ? Bụ iya bụ ọphu sụru: "Lẹ Nchileke eko okopho ume ono, o yeru t'o buru l'ime ayi ono." ⁶ Obenu lẹ ndu e gude ire ẹphe ẹka bẹ Nchileke anuje iphe-oma, ka nshinu. Ọo ya kparu iphe ẹkwo okfu Nchileke sụru:

"Lẹ Nchileke akfuchije ndu
eku onwẹphe ekuku ụzo.
Ndu ọphu wozitaru
onwẹphe alj; bẹ oomejeru
eze-iphe-oma."*

⁷ Ọo ya bụ t'unu wota onwunu ye Nchileke l'ẹka. Unu kfuchia Obutuswe ụzo; unu aphụ l'ọo-gbaru unu ọso. ⁸ Unu byakfuta Nchileke ntse; unu aphụ l'ọo-byakfutakwaphu unu ntse. Unu kwọo onwunu ẹka unubẹ ndu ẹjo iphe. Unu mekwaa obu unu t'ọ dụ Nchileke mma unubẹ ndu obu agba ẹbo. ⁹ T'o rua unu l'ẹhu; t'aphụ ji unu obu. Unu kwaa ẹkwa; tẹ nchichochi buru unu aphụ; ẹhu-ẹna aburu unu iphere. ¹⁰ Unu wozita onwunu alj l'ifu Nchileke; oo-gude ẹka iya woliam unu eli.

Aanma ọkwa k'okfurushi nwanna

¹¹ Ụnwunna mu; unu be ekfurushijekwa ibe unu; onye ekfubyishi nwanna iya; m'ọ kwanu onye gude obu iya l'anma nwanna iya ikpe bẹ bukwa ekemu bẹ ookfubyishi; bukwaruphu ekemu l'onwiya b'ọ gbe ekpe ikpe. I -kpedekwanu ekemu ikpe; ọo ya bụ l'ẹ tii mehedu iphe ekemu ono kfulu; gbahaa l'i bụwa onye ikpe. ¹² Ọ bụ onye lanu nkinyi iya bụ onye atuje ekemu; buru iya nkinyi iya bụ onye ikpe. Ọ bụ iya nkinyi iya aduje ike dzofuta; buru iya aduje ike mebyia. ?Bụ onye bẹ jirije l'i bụ; nggube, onye anma ibe ngu ikpe?

Aanma ọkwa ke nsasa

¹³ Unu ngabẹ nchị unubẹ ndu asuje: "Lẹ ntanu m'ọ bụ echile bẹ unu e-je mkpukpu, dụ ẹgaphu; nọo l'ẹke ono mkpurophu afa; gbaa ngho; rita uru." ¹⁴ Obenu l'unu ta makwa ẹge echile a-du. ?Bụ ngunu bẹ ndzu unu bụ? Ndzụ unu dukwa l'ọ bụ ẹnwuru-ọku, ekpolihuje; kpua tū; a -nọlephu nwanshị; yo phukashihu. ¹⁵ Iphe gbe gbaa t'unu kfujee bu: "Ọ -buru uche-obu Nchileke bẹ ayi a-nọdu ndzu; gbaaru ọwaa; gbaaru ọphu." ¹⁶ Obenu ọwaa bẹ unu gbe etse etsetse; l'asashi nsasa. Unu ta madụ l'egbe ekuku ono l'ọ ha bụ ẹjo iphe.

¹⁷ Ọo ya bụ; l'iphe bụ onye machacharu-a iphe, dū mma, gbaru iya l'ememe; to me iya b'ọ bukwa onye ọbu ome iphe dū ẹji.

* 4:6 4:6 Ẹtu 3:34.

5

Okwa, aanmaru ndu nweru iphe

¹ A bya abya nta-a lẹ kẹ unubẹ ndu nweru iphe. Unu ngabẹ nchị. Unu kwashia ẹnya-mini; unu echia mkpu k'ẹjo aphụ, a-byaru unu. ² Ẹku unu l'ọ ha bẹ buakwa iphe reshihuru eresihhu. Ngwa unu; bẹ nra ripyashigeekwaru. ³ Okpoga unu; mẹ mkpola unu gbaakwaru ẹgba. Ọ bụ ẹgba iya ono e-vudo agba unu ekebe. Oo-kepyashi anụ-ẹhu unu l'ọ bụ ọku. Nta-a bẹ unu kparu ẹku kuberu onwunu l'ikperazu-wa. ⁴ Ndu, jeru unu ozi l'ẹgu bẹ unu gudewa ụgho kpamia ụgwo, unu ga akfụ ẹphe. Aphụ, ẹphe agụ bẹ ruakwaru l'igwe; mkpu kẹ ndu, kpataru unu iphe unu meberu l'alị bẹ ngashiwaru Nchileke, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike nchị angashị. ⁵ Unu buwa lẹ mgboko-a; t̄saru ẹhu; l'eriphe ọva ọva; emephelephu iphe charu unu l'okpoma. Unu riwaru; gbaa ẹbà l'ọ bụ anụ-ẹbà; chaa t̄o; kwabẹru mbọku, ee-gbu unu. ⁶ Unu nmaru onye, doberu ẹka ndoo ikpe; woru iya gbaa; to yeru unu ọnu.

Ọta-nshi; mẹ okfu anụ Nchileke

⁷ Ụnwunna mu; ọo ya bụ t'unu takpẹlekwaphu nshi jeye teke Nnajiufu a-bya. Unu ph̄waru ẹge onye k̄oru atajẹ nshi; kwabẹru iphe o meberu l'alị. Qotaje nshi; ngabẹru mini ọdungu. Yọ taa nshi jeye l'uboku ephefu. ⁸ Unubedua; unu takwaphu nshi; obu esihhu unu ike. Ishi iya aburu lẹ teke Nnajiufu a-bya duakwa ntse.

⁹ Ụnwunna mu; unu ba agujekwaru ibe unu aphụ ẹge Nchileke ẹ-te ekpedu unu ikpe. Unu lekwa l'onye ikpe n̄okwa ntse.

¹⁰ Ụnwunna mu; unu nyatajẹkwa ndu nkfuchiru Nchileke, shi gude ẹpha Nnajiufu ayi kfua okfu. Unu gude ẹphe; m̄ta ọtaru iphe-ẹhuka nshi. ¹¹ Unu eleenua: ọ kwa ndu taru nshi bẹ ayi ekuje ndu a ḡoru ọnu-oma n̄. Unu n̄waru ọta-nshi kẹ Jobu; unu an̄kwaaphu ẹge Nnajiufu gude kfua ya ụgwo l'ikperazu. Lẹ Nnajiufu bụ onye obu-imiko; bukwaruphu ọ-gba-mkpu.

¹² Ọphu katsuānu; ụnwunna mu; bụ t'unu be erijekwa angụ. Ọphu ọ dukwa iphe ọdo, unu e-gude ria angụ: m'ọ bụ igwe; m'ọ bụ alị. Teke unu s̄uru: "Iye" t'ọ bukwaru: iye. Teke unu s̄uru: "Wawa" t'ọ bukwaru: wawa; k'ọphu Nchileke ta anmadu unu ikpe.

¹³ ?O nweru l'unu ha, onye eje iphe-ẹhuka? T'onye ọbu kfuru n̄ Nchileke. ?O nweru l'unu ha onye ẹhu ats̄o ẹna? T'onye ọbu ḡua egvu; gude jaa Nchileke ajaja. ¹⁴ ?O nweru l'unu ha, onye iphe-ememe eme? T'onye ọbu kukoo ndu, e meru ọguren̄ya ch̄ochi t'ẹphe bya ekfuru n̄ Nchileke l'ifu iya. T'ẹphe gude ẹpha Nnajiufu w̄ua ya man̄ l'ishi. ¹⁵ L'okfu, e kfuru n̄ Nchileke; bya ekweta l'oo-me bẹ a-dz̄otakwa onye iphe-ememe eme; Nnajiufu e-me; yọ gbakerehu. Teke bụ l'ọ meru iphe d̄u ẹji bẹ aa-guru iya ẹya nvu.

¹⁶ Ọo ya bụ; unu k̄oshijeeru ibe unu iphe d̄u ẹji, unu meru. Unu kfujekwaruphu n̄ Nchileke l'okfu ẹhu ibe unu; ẹge ee-me t'ẹhu d̄u unu mma. Okfu, onye doberu ẹka ndoo kfuru n̄ Nchileke bẹ erejekwa; takp̄oshia alị. ¹⁷ El̄áyija; ?t̄o b̄udu madz̄u, kf̄u ẹka kfuru ọkpa ẹge aȳibedua kf̄u? O kfuru n̄ Nchileke kfushia ya ike; s̄u t'igwe b'egeda mini l'alị. Kẹ mini aburu kperengu afa ẹto l'onwa ishinḡu. ¹⁸ Yọ bya ekfuru n̄ Nchileke ọdo; igwe abya enwushi mini; iphe a kuru l'alị awata am̄ishi ọdo.

¹⁹ Ụnwunna mu; o -nweru l'unu ha onye shisweru ụzo l'ọkpuberu okfu ono; onye ọdo edulata iya azụ l'ụzo, vudo nhamụnha; ²⁰ t'onye ono maru l'onye dulataru onye meru iphe dụ ẹji azụ t'ẹ b'o shishi ẹjo ụzo; onye ono, shisweru ụzo ono bẹ aa-dzọfuta obu iya l'ẹka ọnwu; gụkwaaru iya nvụ l'igweligwe iphe dụ ẹji.

Ēkwo kẹ mbụ, Pyita deru

¹ Ēkwo-ozí-wa bẹ shi l'ẹka mbẹdua, bụ Pyita, bụ onye ishi-ozí Jisọsu Kuráýisutu.

Ndu mu ede iya anụ bụ unubẹ ndu Ju ono l'unu ha, a chikashiru l'alí unu; unu agbakashihu laa ohodo je eburu ono. Ndu je eburu lẹ Póntusu; ndu eje eburu lẹ Galéshiya; Kapadósiya; Éshiya mẹ lẹ Bitíniya. ² Mbụ unubẹ ndu, Nchileke, bụ Nna ọtaru; mee unu; unu abụru ndu nk'íya. Nchileke ọtaru unu; okfu l'o bebehaduru l'odungu maru l'unu a-buru ndu nk'íya. Yọ bya ezi Ume-dụ-Nsọ; yo mee unu; unu abụru nk'íya; k'ophu unu a-nọdu anụjeru Jisọsu Kuráýisutu okfu; mẹ k'ophu Jisọsu ono e-gude mee ya safukota unu iphe, bụ iphe dụ eji, unu meshiru l'ọ ha.

Tẹ Nchileke mee t'eze-iphe-oma nk'íya rube unu ẹka; rube iya unu k'anýinyi iya. Yo mekwaaphu t'unu buru l'ẹhu-agu ọgbodo eburu.

Ole ẹnya ndzụ gbururu jeye

³ Unu t'ayi jaa Nchileke ajaja. Oo ya bụ Nna kẹ Nnajiufu ayi Jisọsu Kuráýisutu! Ọ phwaru ayi imiko, nyiberu anyibẹ. O mewaru Jisọsu Kuráýisutu; yo shi l'onwu teta nọdu ndzụ; shi ẹge ono mua ayi ọdo. Nta-a bẹ ayi elewa ẹnya ndzụ ophungu, ayi a-nọ gbururu jeye lẹ tutu yoyo. ⁴ Ayi elekwaphu ẹnya l'ayi l'unu e-mekochaa tuko gbaru mgba nweru iphe-oma, Nchileke doberu unu l'imigwe; mbụ iphe-oma ophu ẹ-ta hadu kẹ rehu erehu; tọ ha kẹ mebyihu emebyihu; tọ ha kẹ kahụ akahụ. ⁵ Ọ bụ okfu l'unu woru onwunu ye Jisọsu l'ẹka meru iphe oogudeje ike iya akwachi unu t'ẹ b'o nwe iphe e-me unu jeye teke oo-koshi unu lẹ ya dzotahawaruru unu. Yọ bụkwanuru l'ikperazụ bẹ oo-koshi iya unu ọbu.

⁶ Ono bebekpo buru iphe unu a-nọdu ete ẹswa iya; a makwaru-a l'unu jefutaje iphe-ẹhuka, dutsua iche iche, bụ iphe a-data unu adata. Obenu l'ono bụa kẹ nwa nta-a; ẹ tọ dukwa ẹge oo-nọ-bebe. ⁷ Iphe kparu iphe unu jefutaje iphe-ẹhuka ono bụ t'e gude iya maru l'ekwekwe, unu kweru kẹ Kuráýisutu ta bụdu ekwekwe nggogo. Unu lewaru mkpọla-ododo. Mkpọla-ododo bụ iphe vu oke aswa. Obenu l'o mebyihujekwanu emebyihu. Yọ bụlekwaru-a l'ọku b'aahụje iya; gude data iya t'a maru: ?ọ bụa ọkpobe iya t'ẹ tọ bụdu? Ọ kwaphu ẹge ono bẹ aa-data ekwekwe, unu kweru t'a maru: ?ọ bụ ọkpobe ekwekwe; t'ọ bụ ekwekwe nggogo. Ekwekwe ono bẹ unu manaru-a l'aswa iya ka aswa mkpọla nshinu. A -datatsua ya; ọ -buru ọkpobe ekwekwe bẹ unu kweru; a jaa unu ajaja; mee t'unu gbufu chalahaa l'ọ bụ iphoro, shi Nchileke l'ẹka; a kwabekwaphu unu ugvu. Yọ buru mbọku ono, Jisọsu Kuráýisutu a-bya ono b'ọo-dukota ẹge ono. ⁸ Unu yeru Jisọsu obu l'ẹ-ba bụ l'unu gudejewa ẹnya unu phụ iya. Unu ewotawa onwunu ye iya l'ẹka; l'ẹ-ba bụ l'unu gude ẹnya unu ele iya nta-a. Oo ya meru iphe unu e-te ẹswa; tee ẹswa, ẹtu iya ẹ-ta dudu; ⁹ kẹ l'unu eritawa uru, nọ l'ekweta, unu kwetaru, bụ iya bụ lẹ Kuráýisutu a-dzofuta unu.

¹⁰ Lẹ ndu nkfuchiru Nchileke kfuakwaru kẹ adzọta ono, Nchileke a-dzọta unu ono. Ephe shi too nwehu ese t'o doo ephe ẹnya; t'ephe maru ege kẹ adzọdzo ono, Nchileke kweru ukwa iya ono e-shi ree; mẹ t'ephe makwaruphu egbe teke obu, oo-re obu. ¹¹ Ephe seru t'ephe maru ogè teke iphe ono e-re; maru ege oo-shi ree; mbu iphe ono, Ume Kuráyisutu, bu ephe l'ehu shi ama eka ala ono; tsube l'iphe-ehuka, Kuráyisutu e-je; jeye l'ugvu, Nchileke a-kwabẹ iya teke o jetsuaru iphe-ehuka ono. ¹² Nchileke abya emee ndu nkfuchiru iya ono; ephe amaru l'ozi ono, ya ziru ephe ono ta budu ozi ehú ephe; l'oo unubedua b'e ziru iya ephe t'ephe bya ezia. Unu shiakwa l'eka ndu ozi ono, bu ephe bya ezia ya unu ono maru iya nta-a. Ephe byaru bya egude ike kẹ Ume-dụ-Nsọ zia ya unu. Ume-dụ-Nsọ ono bu Nchileke bẹ shi l'imigwe ye iya ephe l'ehu. Ozi ono, e ziru unu ono bẹ agutsukwaa agu unwu ojozi-imigwe. Yọ dụ ephe t'a sụ l'o nweru ege ee-me t'o doo ephe ẹnya.

Umere, dụ Nchileke mma

¹³ Oo ya bu t'unu mee obu unu t'ọ kwabẹ akwabẹ l'ọ bu onye liru onwiya anuma l'ukfu; unu kpadeje onwunu akpade; unu elekwaphu ẹnya eze-iphe-oma ono, Nchileke e-meru unu teke ono, Jisọsu Kuráyisutu e-koshilephu onwiya ono. ¹⁴ Teke unu te shidu maru okpobe okfu ono bẹ bu egu ejo iphe, shi anọduje agu unu shi kpuru unu l'eka. Keshinu ophu unu bu-wa ndu anuru Nchileke okfu; unu be kwehekwa t'egu ejo iphe ono kpukwaduru unu ege ono, o shihawa kpuru unu ono. ¹⁵ Iphe unu e-gbe mee bu t'unu shi l'iphemiphe obule, unu eme koshi l'unu dụ nsọ; lẹ Nchileke ono, bu iya kuru unu ono dukwa nsọ. ¹⁶ L'e dekwaru l'ekwo okfu Nchileke; sụ lẹ Nchileke suru: "Unu bukwaru ndu dụ nsọ; lẹ yebedua, bu Nchileke bẹ dukwa nsọ."

¹⁷ Oobuje teke unu ekfu anu Nchileke; unu eku iya Nna; mbu Nchileke ono, bu iya ekpeje onyemonye obule ikpe l'ege iphe onye obu meru dụ dụ-chi ono. E too kpekwa ikpe nk'iya ele madzụ ẹnya l'ifu. Oo ya bu t'unu gude ndzụ unu l'ọ ha tsuje iya egvu lẹ mgboko owaa, a byaru abyabya-a. ¹⁸ Unu marua iphe o phuru Nchileke t'ọ gbata unu l'eka ejo umere ono, mkpa iya e-ta dudu ono; mbu umere ono, unu mutaru l'eka ndu ono, muru unu ono. Iphe o gude kfua aswa ishi unu; gbata unu ta bukwa iphe emebyihuje emebyihu l'ọ bu mkpola-ocha m'ọ bu mkpola-ododo. ¹⁹ Iphe o gude gbata unu bukwa mee ono, vu oke aswa ono, bu iya bu mee Kuráyisutu. Kuráyisutu dụ l'ọ bu nwaturu, e gude agba eja, e-te nwedú eke uta no iya l'ehu; ekworo ta no iya eya. ²⁰ O bu iphe ono bẹ Nchileke gude fota iya. O fotaha-oduru iya ru; bẹ yebe Nchileke mederu mgboko. Yọ bya erua l'oge ikperazu-wa; yo gude okfu ehú unu koshi iya ndiphe. ²¹ O bu Kuráyisutu ono bẹ unu shi l'eka iya woru onwunu ye Nchileke l'eka; mbu Nchileke ono, bu iya meru iya; yo shi l'onwu teta nodu ndzụ; bukwaru iya phụ kwaberu iya ugvu ono shi l'imigwe ono. Oo ya bu l'unu nowa Nchileke l'eka; elekwaphu ẹnya l'oo ya a-dzọ unu.

²² Unu anọduje eme iphe okpobe okfu ono kfuru. Unu shiwa ege ono safukota iphe bu iphe dụ eji lẹ ndzụ unu; k'ophu unu yewaru unwunna unu obu. Obu ono, unu yeru unwunna unu ono ta bulekwa iwe-l'obu; ochi-l'onu-eze. Unu ba ahakwa oyeru ibe unu obu. Unu kebeje ehú gude obu unu l'ọ ha yeru ibe unu obu. ²³ Ishi iya aburu lẹ Nchileke mwaru unu odo; bya anwa unu ndzụ ophungu. Ndzụ,

unu nọ nta-a te shikwa l'ẹka ndu muru unu, bu ọ-nota-ọ-laa. Ndzụ unu nta-a shiwa Nchileke, bu ojejoje l'ẹka. Ndzụ ono bu l'okfu-ọnu Nchileke b'o shi. Okfu-ọnu Nchileke bu okfu, nọ ndzụ; buru ẹge ono be ọo-nọ iya jeye le tutu yoyo. ²⁴ Ọo ya meru iphe ẹkwo okfu Nchileke sūru:

“Madzụ l'ọo ha dụ l'ọ bu ẹwu.
Mma ke madzụ adụ l'ọ bu
igu, ẹwu ono tsushiru.
Ẹwu ono -kpọwa nkụ;
igu iya ono erishihu; dashia.

²⁵ Obenu l'okfu Nnajiufu a-nọ
gbururu jeye le tutu yoyo.”*

Ọ bu okfu ono bu ozi-ọma ono, a bya ezia unu ono.

2

Mkpuma, nọ ndzụ; me Mba, dụ nsọ

¹ Ọo ya bu t'unu sefukota ẹka l'iphe bu ẹjo iphe l'ọ ha. T'ẹ b'o nwehekwa unu onye a-dzụje ẹjo-ire; unu ta abuhe o-kfuru-iche-eme-iche phe; unu haa ẹnya-kfurukfuru; unu ahakwaaphu okfubyishi madzụ ibe unu. ² T'ọ buru ẹge ẹgu ẹra anọduje agụ unwegirima, a muru k'ophungu bu ẹge ẹgu okfu Nchileke a-nọduje agụ unu; mbu okfu Nchileke ono, ẹ te merushidu emerushi ono; k'ophu unu e-vu; vukfuta ndzofuta unu. ³ Ọ bu iya bu iphe obu, e deru l'ẹkwo okfu Nchileke; sū: “L'unu le Nnajiufu be megbawaru iphe; unu aphwa l'ọ bunuka onye obu-ọma.”

⁴ Unu byakfuta Nnajiufu ono. Ọ bu iya bu mkpuma, nọ ndzụ, Nchileke gude tya ọkpa-ulo iya. Mkpuma ono, nọ ndzụ ono be ndiphe fofuru tufaa l'ọ bu 'ọ-ga-le-mkpa. Ọobu; unu lewaru! L'ẹnya Nchileke b'o gbe bukwaru iya b'ọ fọtaru kwabe iya ugvu. ⁵ Unu dụlephu l'ọ bu mkpuma, nọ ndzụ, e gude akpụ ọlo; jeru byakfuta iya te Ume Nchileke gude unu kpua eze-ulo Nchileke ono, ọokpu ono. Tẹ Jisọs Kuráýisutu l'onwiya mee unu t'unu buru ndu achijeru Nchileke ẹja; t'unu buru ndu a-nọduje anụ Nchileke ngweja, dụ iya mma. ⁶ L'e dekwaru l'ẹkwo okfu Nchileke; sū le Nchileke kfuru okfu ẹhu Kuráýisutu; sū:

“Lekwa; le ya fọtakwaru
mkpuma lanu, dụ iya ugvu.
Mkpuma ono be ya egvube
t'ọ buru itso, guderu iya Záyonu.
Iphe bu onye dakoberu
mkpuma ono te nweru
l'ọo-kwaa izimana.”

⁷ Ọ kwa l'ẹhu ke unubedua, wowaru onwunu ye Kuráýisutu l'ẹka be mkpuma ono bu iphe aakwabe ugvu. Obenu; l'ẹhu ke ndu ophu ẹ-te kwedu woru onwephe ye Kuráýisutu l'ẹka; be

“Mkpuma ono, ndu akpụ ọlo jikaru ono;
bu iya mekocharu bya aburu
itso, gude ọlo ono.”

⁸ L'ẹkwo okfu Nchileke b'e dekwaruphu; sū:

“Le mkpuma ono bukwa

* 1:25 1:24-25 Azá 40:6-9.

mkpuma, a-nòduje adu ndiphe ukfu;
 bukwaruphu mkpuma,
 a-buru epe e -vukota;
 a daa.”

Iphe a-kpa iphe o-nòduje adu epe ukfu bu l'epe te ekwetadu okfu Nchileke. O bu iya meru iphe o dufutaje epe ukfu ege ono.

⁹ Obenu l'unubèdua bu ndu Nchileke gude eka iya fota. O bu unubèdua bu ndu achijeru Nchileke eja; mbu Nchileke ono, bu eze ono. O bu unu bu mba, du nsò; mbu ndu Nchileke fotaru; mee ndu nk'ia gèdegede; k'ophu unu e-me t'a maru l'iphemiphe obule, Nchileke meshiru be bu iphe gbaru te ndiphe kwabe iya ugvu iya; mbu Nchileke ono, bu iya kuru unu kufuta unu l'ochi; bya ekuru unu ye l'iphoro nk'ia ono, du biribiri ono. ¹⁰ O nweru teke e to nwedu iphe unu shi buru. Obenu le nta-a be unu bukwa ndu ke Nchileke. O nweru teke unu te shidu maru ege Nchileke bu-tabè onye obu-imiko. Obenu le nta-a b'o koshiwaru unu obu-imiko iya obu; unu aphu-wa iya.

Umere ndu, Kuráyisutu toru l'egbu

¹¹ Ndu mu yeru obu; unu bukwa ndu laru alala le mgboko-a; unu byakwaru iya abyabya. O kwa iya meru iphe mu ekfuru iya unu ekfushiru iya unu ike; su unu byiko; t'unu ba apakwaru onwunu togboru egu ejo iphe du iche l'iche, anòduje agu madzu agugu ememe. O bu ndzu ophungu ono, Nchileke nuru unu ono be egu ejo iphe ono anòduje etso ogu. ¹² Unu mejeru ndu e-te kwetadua ke Nchileke umere oma; k'ophu bu; o -nweru m'o bu teke epe jederu okfu l'unu bu ndu eme eji; epe elewaa ege umere unu du-be mma. Epe egudewa iya ru jaa Nchileke ajaja mboku ono, Nchileke a-bya epe okpe ikpe ono.

¹³ Unu be ekwefujekwa íkè ome iphe, bu iphe gòvumentì, achi nu suru t'e mee. Unu gudeje ke l'unu yeru Nnajiufu obu me iya. O -buru l'oo eze, bu iya bu ishi kpoo-gbaa nweru iphe o suru t'e mee; unu mejekwaa ya. ¹⁴ Teke o bu l'oo ndu govano iya nweru iphe epe suru t'e mee; unu mekwaa ya. Le ndu ono bukwa ndu o yeru t'epe hujee ndu eme eji ahuhù; epe ajakwaaphu ndu ophu eme iphe du mma ajaja l'edzudzu oha. Unu ba ajikajekwa l'unu te emedu iphe epe kfu. ¹⁵ Okfu l'o bu iphe du Nchileke mma l'obu t'unu gude umere oma, unu eme; mechishia eswe eswe ono, ndu e-ta madu iphe anòduje ekfu ono. ¹⁶ Kuráyisutu be toshiakwaru unu l'egbu. Obenu l'e to bukwa l'a tofuru unu l'egbu; unu enweru onwunu a-kpata iphe unu e-woru onwunu togboru ome iphe du eji. Iphe unu e-gbe mee bukwa t'unu meje umere, gbaru ndu ejeru Nchileke ozi. ¹⁷ Unu kwabeje onyemonye obule ugvu. Unu yejeru iphe bu unwunna, unu l'epe kweru ke Kuráyisutu obu. Unu tsuje Nchileke egvu; unu akwabeje onye bu eze ugvu.

Iphe-ehuka, Kuráyisutu jeru; bu ayi iphe-leta-mee

¹⁸ Unube ndu ejeru madzu ozi; unu wozitaje onwunu ali l'eke ndu bu nnajiufu unu no; kwabeje epe ugvu; unu emeje iphe bu iphe epe ziru unu ememe. T'e b'o bulekwa onye ophu nnajiufu iya nweru obu-oma; duru iya agu b'a-nòduje akwabe iya ugvu nwenkinyi. T'onye

ophu nnajiufu iya dūru ɛhuka kwabɛjekwa iya phū ugvu. ¹⁹ Nchileke bɛ ɛhu atsojekwa ɛna teke unu gude l'unu bū ndu nk'iya richia obu eje iphe-ɛhuka; mbū iphe-ɛhuka inyigirinyi, e meru unu; unu eje. ²⁰ Mbū; m'ɛ tō gbakwa kɛ t'a jaa unu ajaja l'unu richiru obu eje iphe-ɛhuka teke eechi unu iphe l'iphe unu meru-a ɛji. O kwa teke unu meru iphe dū mma; eechi unu iphe iya; unu -richia obu teke ono: iya-a! ɛhu atsoo Nchileke ɛna. ²¹ Okfu l'ò bū oje iphe-ɛhuka; mbū egbe iya ophu dū Nchileke mma bɛ Nchileke kuru unu oku iya. Lɛ Kuráýisutu l'onwiya bɛ gudekwaphu okfu ɛhu unu jee iphe-ɛhuka; yo shi ɛge ono; bɔwaru iphe-leta-mee b'o meru doberu unu; k'ophu unu a-mɔtakwanu umere iya. ²² O kwa iya bū iphe obu, e dehawaruru l'ɛkwo okfu Nchileke; sū: "L'ɛ to nwekwa-a iphe dū ɛji, o mejeru; t'ò bū l'ò dzujeru ɛjore." ²³ E phuwakwaru iya iphu; obu l'ɛ to phulatabukwaa. O jeru iphe-ɛhuka; obu l'ɛ to nweɗu onye o chijeru ɛka l'iri-ise. Iphe o gbe mee bū l'o woru onwiya ye Nchileke l'ɛka; mbū Nchileke ono, bū onye ophu ikpe nk'iya bū ikpe, dū maa ono. ²⁴ Kuráýisutu l'onwiya bɛ vutaru iphe dū ɛji, ayi meru l'ò hakota l'ɛhu iya teke ono, a kpopyaberu iya l'oshi-osweru ono; k'ophu ayi a-dū l'ò bū ndu nwuhuru anwuhu l'ɛke ome iphe dū ɛji nò; tɛ ndzū, ayi a-nò bū-chiaru iphe a-nòdu ekoshi l'ayi bɔwa ndu Nchileke guru lɛ ndu doberu ɛka ndoo l'ifu iya. O bū uswiru ɛchachi ono, e chiru iya ono bɛ Nchileke gude mee t'unu koroɦu. ²⁵ L'unu shikwa agha ririri l'ò bū aturu, phuru ɔzo; obu lɛ nta-a bɛ unu latawaru azū byakfuta onye ono, eche unu l'ò bū aturu, bɔkwa iya phū bū onye eleta ndzū unu ɛnya ono.

3

Umere, gbaru ndu alu alulu

¹ ɛge ono kwaphu; unubɛdua, bū unwanyi, alutsua nji; unu wozitaje onwunu alɛ l'ɛke ndu bū nji unu nò; k'ophu bɔkwanu teke bū l'o nweru nji unu phɛ ono, bū ndu ɛ-ta angabɛjedu nchi l'okfu Nchileke; ɛphe -phɔkwanua umere, unu eme; ɛphe abya emelaha okfu, Nchileke kfuru. Yo bɔkwanuru umere unu ono e-me; ɛphe abya emelaha okfu ono, Nchileke kfuru ono; m'o -ruhuru; to nwekpoonu okfu, unu kfuru nū ɛphe; ² kɛ l'ɛphe e-gudewaru ɛnya ɛphe ele umere, ɛ-ta dudu ɛke ɔta nò iya, unu eme eyeru ɛphe; okfu l'unu atsu Nchileke egvu. ³ T'iphe ɔriri iya e-chije unu ɛhu ba abɔkwa ɛge unu e-shi memaa onwunu emema t'unu ma mma. T'iphe unu e-fujeru l'ɔriri iya ba abɔkwa ɛge unu e-me swengashia ɛgbushi unu; mɛ ɛge unu e-shi gude unu iphe e gude mkpola meshia; mɛwaru iphe dutsua ɛge ono, bɔgbaa iphe vu oke aswa gude emema onwunu; ophu 'ò bɔkwa ɛge unu e-shi eye uwe, vu oke aswa. ⁴ T'iphe ɔriri iya e-chijechia unu ɛhu bɔkwaru ɛge unu e-shi mee obu unu t'ò dū mma; k'ophu ime obu ono, ɛ te egudejedu ɛnya phɔa ono a-nòdu ama mma; mbū mma ophu ta byadu l'ala alala jeyewaru. Mma ono bū ome odo; mɛ oji obu oyi. Iphe ono l'ò ha bɛ tɔkokwa bɔru iphe vu oke aswa l'ifu Nchileke; ⁵ kɛ l'ò bū ɛge ono bɛ unwanyi shi egudeje eme mma nk'ɛphe teke ndiche. ɛphe shi ewojeru onwɛphe doberu Nchileke iche. Mbū l'ò bɔlephu Nchileke bɛ ɛphe shi anòduje ele ɛnya l'ɛka. ɛphe shi ewozitaje onwɛphe alɛ l'ɛke nji ɛphe nò. ⁶ O bū ɛge ono bɛ Séra wozitaru onwiya alɛ l'ɛke ɛbirihamu nò. Yo bɔru iphe ono meru iphe o shi emeje iphe

Ébirihamu kfuru; l'akwabẹ iya ugvu; shi ekuje iya nnajiufu. Unubẹdua buakwa ọkpobe unwu Séra; m'ọ -buru l'unu emee iphe du mma; unu te ekwejehe t'o nweru iphe a-nọdu eyejekwadu unu egvu.

7 Unubẹ ndu ọphu bu unwoke, alutsua nwanyi; unu mejekwaruphu unyomu unu umere, du mma; unu l'ephe aburu ẹhu l'alulu, unu alu. Unu mejeeru ephe umere, du mma; keshinu unu marua l'unwanyi be uvo ta nọdu l'ọ bu unwoke. Unu leta ephe ẹnya; mejeeru ephe iphe mkpa iya duru ephe. Unu kwabeje ephe ugvu, gbaru ephe. Okfu l'ọ bu unu l'ephe a-tuko shi l'ẹka Nchileke gbaru mgba nata eze-iphe-oma ono, bu iya bu ndzu tutu yoyo ono. Unu tuko meje umere, du ẹge ono; k'ọphu umere unu ta anochidu unu ọzo t'unu be ekfushiru nu Nchileke.

Ome madzu t'o jee iphe-ẹhuka inyigirinyi

8 Ẹke mu a-suchi okfu mu ono ishi bu t'egomunggo unu buru nanu; t'iphe-ẹhuka, byaru ibe unu rujee unu l'ẹhu ẹge o ruru iya onye obu, ọ byaru. Unu eyekwaruphu ibe unu obu; l'unu tukokwa buru ndibe Nchileke; unu buru ndu obu-imiko; unu aburu ndu ewozitaje onwunu ali l'ẹke ibe unu no. ⁹ Madzu -meje unu ejo iphe; unu be egudejekwa ejo iphe gwata onye obu ugwo iya. E -phujee unu iphu; unu be ephulatakwa. Iphe unu e-mejehia bu t'unu gbe gojeru onu-oma nu onye obu; l'iphe Nchileke kuru unu oku iya kwa te ya goru onu-oma nu unu. ¹⁰ L'ekwo okfu Nchileke b'e dekwaru; su:

"Iphe bu onye ọogu t'ọ kaa nka;
mboku-mboku aburu iya k'oma;
t'onye ọphu be egudenuphu ire iya tu ikpoki;
ọphu ọodzujekwa ejo-ire.

¹¹ T'onye ono ghaaru ejo iphe azu;
watachia ome iphe du mma.
Yo kebe ẹhu choje iphe bu:
o -mee ya; nchi adu ndo;
O -phua iphe obu;
t'e b'ọ tugbekwa iya ẹka.

¹² Le Nnajiufu, bu Nchileke
anodujekwa eleta ndu
doberu ẹka ndoo ẹnya;
ngabekwaphu nchi l'iphe
ephe ekfuru iya teke ephe ekfu anu iya.
Obenu le ndu ejo iya ono;
be ọoghajeru azu."

¹³ Nta-a-e! ?Nanukpoo onye e-mekata unu m'ọ -buru l'oohe unu uhere ome iphe vudo nhamunha? ¹⁴ Mbụ; ọ -buru-a l'unu emee iphe vudo nhamunha; meru iphe aapakfuta unu iphe-ẹhuka; unu be eyekwa onu; le Nchileke a-gokwaru-a unu onu. Unu ba atsujekwa madzu egvu; ọphu obu 'awajekwa unu mini. ¹⁵ Iphe unu e-gbe meje bu t'unu gudeje obu unu l'ọ ha kwabẹ Kuráyisutu, bu Nnajiufu unu ugvu; gude koshi l'ọ bu iya bu Nnajiufu unu obu. Unu kwabeje akwabẹ tekenteke; 'amakwaru ama o -nweru onye jiru unu iphe ono, unu ele ẹnya iya ono: t'unu yeeru iya ọkpobe onu; koshi iya iphe kparu iphe unu ele ẹnya iphe ono, unu ele ẹnya iya ono. ¹⁶ Teke unu eyeru onye obu onu ono; unu zijekwaa obu l'ali yeeru iya ẹya; unu emekwaphu

ekoshi ephe le Nchileke duru unu le nsọ. Unu meje iya ege ono; k'ophu obu ta awajedu unu awawa; k'ophu bukwanu: o -nweru ndu ekfuru unu ejo okfu; unu egudekwanu umere oma ono, unube ndu ke Kuráyisutu eme ono meru iphere kpua ndu obu. ¹⁷ L'ọ kakwa mma te madzu jee iphe-ehuka; okfu l'ooome iphe du mma; m'ọ -buru l'ọ bu ege ono be du Nchileke mma; karia l'ọ bu ejo iphe onye obu meru be onwu onwu iya. ¹⁸ Unu nyatakwa iphe meru l'ehu Kuráyisutu. Yebedua be jekwaru iphe-ehuka. O bu iphe du eji, ndiphe eme be kpataru iphe o jeru iphe-ehuka jeye yo nwuhu. Anwuhu ono b'ọ nwuhuru ugbo lanu; sefu aka. Yebe onye ono, doberu aka ndoo ono anwu-chiaru ndu e-te dobedu aka ndoo onwu; k'ophu oo-duta ayi dukfuta Nchileke. Ndiphe be gburu ugwehu mmakanu, bu iya bu ugwehu Kuráyisutu. Obekwanu le Ume Nchileke meru Ume iya; yo nodu ndzu. ¹⁹ Yo buru Ume ke Nchileke ono b'ọ gude bahushia le ndu maa jekfube ndu maa ono, a tuchiru le mkporo ono; je ekfuaru ephe okfu Nchileke. ²⁰ Le teke ndiche ono, Nowa kuru eze ugbo ono be ndu ke teke ono jikakwaru ongabe nchi l'iphe Nchileke ekfu; Nchileke ataa nshi ngakotaru ephe; to du; jeye teke o nonyaaru; haa mini t'o rigbushia ephe. M'ọ bulekwapu nwa ndu e-ta badu nwishi be bahuru l'eze ugbo ono. Ephe du umadzu esato nwenkinyi bahu iya. Nchileke eshi le mini ono, ugbo ese eli l'eli iya ono; dzoo ephe. ²¹ Mini ono be du ududu mini, e gude eme baputizimu. Baputizimu-wa, a nmaru l'etu-wa ta adujekwa ike safu ayi inyi, no ayi l'ehu; o bulekwapu l'ayi egudeje iya arọ Nchileke t'ọ sachaa obu ayi t'e b'ọ nodu awa ayi awawa. Yo buru l'eteta, Kuráyisutu tetaru nodu ndzu be ooshije dzoo ayi. ²² Yo tetatsua ono; lashia l'imigwe je anodu l'ekautara Nchileke, bu Nna. O bu l'eke ono b'ọ nodu buru eze; l'achi iphe bu ojozi-imigwe l'ephe ha; me iphemiphe obule, ike no l'eka; me iphe bu ndu ishi l'imigwe.

4

Ndzu ophungu

¹ Kuráyisutu be jeru iphe-ehuka teke o no le mgboko. Oo ya bu t'ọ bulekwaruphu ege ke iphe-ehuka du Kuráyisutu bu ege oo-duje unu; mbu t'unu kwakobekwa k'oje iphe-ehuka unubedua. L'e to nwekwa onye jeebejeru egbe iphe-ehuka ono le mgboko-a, jekwadu je awata ome ejo iphe odo. ² Oo ya bu t'unu watalekwapu ome iphe bu uche-obu Nchileke; unu egudekpele iya phu ege ono tugbua ke nwa nta-a, unu nokwadua le mgboko-a; haa otso egu ejo iphe, a-guebe ndiphe. ³ Unu lewaru egbe teke unu shi meta iphe ndiphe ono, e-ta madu Nchileke ono eme. Nta-a be unu metashiakwaru iya. Le keshinu teke ono be unu shi noduta ndzu; unu te nwe iphere. Unu eshi woru onwunu togboru iphe bu egu ome ejo iphe, agu unu; mbu; unu eshi angunuka mee; shi eri l'angu-sweshi onwunu ifu; shi tsokpeleruphu ekemeke obule achọ-phe eke unu a-ngu mee; l'agwapheluphu iphe bu iphe aagwa agwagwa; me ogvu, bu iphe, du Nchileke ashị. ⁴ Nta-a b'ọ gbekwa bya adu ndu ono, e-ta madu Nchileke ono biribiri l'unu te etsojehedu ephe emephe ejo ememe ono; unu te etsojehe ephe nodu ndzu o-la-l'iyi ono nta-a. Oo ya emeje ephe ekfubyishi unu. ⁵ Obenu le mboku, Nchileke e-kpe ikpe abyakwaa. O bu mboku ono be ephe

a-bya evudo Nchileke l'ifu; gude onu ephe; shi ishi lanu dokotaru iya iphe ephe meru le mgboko-a; mbu Nchileke ono, gbe kwakobehawa k'okpe ndu nwuhuru anwuhu; me ndu no ndzu ikpe ono. ⁶ O kwa iya meru iphe Kuráyisutu jeru je zia ndu nwuhuru anwuhu ozi-oma ono. O bu oswi-okfu l'ephe nwuhuru anwuhu; obu le Kuráyisutu be jeleru-a je ezia ephe ozi-oma; okfu l'anwuhu ono, ephe nwuhuru ono bukwa ikpe, Nchileke nmaru madzu kpamukpamu. Iphe meru iphe o je ezia ephe ozi-oma ono bu le Nchileke be meru t'a maeduru: ?ephe a-nata ozi-oma ono; nweru egbe ndzu ophu yebedua, bu Nchileke nweru?

Gude iphe-oma, Nchileke meru ngu jeeru iya ozi

⁷ Teke mgboko-a; me iphemiphe obule, no iya nu a-gvu be duakwa ntse. Oo ya bu t'unu kpadejekwa onwunu; enya edo unu edodo; k'ophu unu a-duje ike okfu anu Nchileke. ⁸ Ophu, bukwanu iya ka; aburu t'unu yejeru ibe unu obu okpobe eyeye. L'egbe nyemobu ono emejekwa t'a guaru madzu nvu l'igweligwe iphe du eji, o meshiru. ⁹ Unu kwajeeru ibe unu ebyee. Olobu t'unu be egudejekwa nggumaphu akwa iya. ¹⁰ Keshinu ophu Nchileke mewaru unu eze-
iphe-oma, du iche iche; nutsukwaaphu unu iphe-oma l'ehu l'ehu; o kwa iya bu t'onyenonu l'unu ha wota iphe-oma, ophu Nchileke nuru iya gude mee iphe a-garu ibe iya le mkpa. O kwa teke unu eme iya ege ono be bu iya bu l'unu bu okpobe ndu letaru enya l'iphe-oma, Nchileke nuru unu. ¹¹ O -nweru onye ekfu okfu; t'onye obu kfuje l'iya phu l'a-suru l'oo Nchileke l'onwiya ekfu iya. O -nweru onye l'eyetaru ndu odo eka; t'onye obu yejeru madzu eka nshinu l'ege Nchileke nu-taberu iya ike; k'ophu ee-shikwanu l'iphe bu iphe bu ayi eme ememe; ndiphe eshi l'eka Jisosu Kuráyisutu kwabe Nchileke ugvu; mbu Jisosu Kuráyisutu ono, eze ike, ha nshinu bu nk'ia ono. Yo bukwaru iya phu b'o gbaru t'a kwabe ugvu gbururu jeye le tutu yoyo! Ono kwa ege o du.

Iphe-ehuka, ndu ke Kuráyisutu eje

¹² Ndu mu yeru obu; t'ejo iphe-ehuka ono, abyakfutaje unu ono ba adujekwa unu biribiri. Egbe oke iphe-ehuka ono bukwa iphe e gude eme t'a maru: ?unu no Shirua ike l'eka Nchileke. Unu ba arijekwa l'iphe-ehuka ono, byakfutaru unu ono be bu iphe etu iya ta dudu. E to kwa unu bu obebe. ¹³ Iphe unu e-gbe mee bu t'ehu tsoje unu ena l'unu tuko gbaru mgba eje egbe iphe-ehuka ono, Kuráyisutu jeru ono. E -mekochakwanua; t'ehu kfube oswa tso unu ena; tso shikpoo ya unu ike mboku ono, Nchileke e-koshi odu-biribiri Kuráyisutu ono; mbu unu akfube oswa gude obu unu l'o ha tee eswa. ¹⁴ T'ehu tsoje unu ena teke ndiphe ekfutoshi unu; okfu l'unu bu ndu ke Kuráyisutu. Ishi iya bu l'o bu teke unu eje egbe iphe-ehuka ono be Ume Nchileke ono, bu iya emeje t'unu gbaru mgba l'odu-biribiri Nchileke ono a-nopyabewaru unu l'ehu jeyewaru. ¹⁵ Olobu t'e b'o nwekwa l'unu ha, onye e-je iphe-ehuka; okfu l'onye obu gburu madzu; o dudu buru l'o zitaru iphura; o dudu buru l'oo ejo iphe odo, onye obu meru be onwu onwu iya; o dudu buru okfu l'onye obu bu onye okfu. T'egbe iphe-ehuka, du ege ono ba abyakfutakwa unu. ¹⁶ O gbe -buru teke bu l'unu eje iphe-ehuka; okfu l'oo l'unu bu ndu ke Kuráyisutu; t'iphere iya ba adukwa unu. Iphe unu e-me bu t'unu kelejechia Nchileke ekele; l'oo epha Kuráyisutu be eeku unu.

17 Lẹ teke Nchileke e-kpe ndiphe ikpe bẹ ruakwaru nụ. Ọ kwa ndu ophu bụ ndibe Nchileke b'oo-vu ọzo dàbẹ́ iya l'ẹhu. Ọ -bụru l'ọ bụ ayịbedua bẹ́ Nchileke a-dùbe okpe ikpe ono; ?nanụkpo ẹge ọo-dụ ndu ono, jikaru okfu Nchileke ono? 18 L'e dekwaru l'ẹkwo okfu Nchileke; sụ:

“Ọ -bụru l'ẹge Nchileke e-me
dzọta onye doberu ẹka ndoo;
dụ l'ọ bụ iphe, e shiru l'ọku;
?nanụ ẹge ọo-muru ndu,
ẹ-ta tsudu Nchileke egvu;
mẹwaru ndu ophu, ẹ-ta
nụduru iya okfu?”

19 Ọo ya bụ t'iphe bụ ndu eje iphe-ẹhuka l'ẹge ọ dọ Nchileke t'ẹphe jee ya; mejekwa umere ọma; ẹphe eworu ndzụ ẹphe ye Nchileke l'ẹka; mbụ Nchileke ono, bụ iya keru ẹphe; bụkwaruphu onye evudoshije ike l'iphe o kfulu ono.

5

Oleta ndu Chọchi ẹnya

1 Iphe-a, mu abya ekfukfu-wa bụakwa ndu e meru ọgurennya chọchi bẹ mu ekfu eyeru. Lẹ mbẹdua, bụ Pyita bẹ bụkwaphu onye e meru ọgurennya chọchi ẹge e meru unubẹdua. A gụfukpooru ono; mbẹdua bẹ gudekwaphu ẹnya mu phụkota iphe-ẹhuka ono, Kuráýisutu jeru ono kpakparakpamu. Mu abụkwaruphu onye yì lẹ ndu, ẹphe lẹ Kuráýisutu a-gbaru mgba nweru ọdu-biribiri Kuráýisutu, bụ iphe Nchileke e-me t'a phụgbaru teke ẹ-te tehedu ẹnya. 2 Unu letakwa ẹphe ẹnya ẹge ono, onye eche aturu eletaje aturu iya ẹnya ono. Unu melekwa iya phụ t'ọ bụru iphe shi unu l'obu. Unu be emekwa iya l'ọ bụ iphe e yebutaru unu eyebuta t'unu mee. Unu woru obu unu l'ọ ha ye l'oje ozi ono; unu ba anọdukwa eje iya dobe ẹnya l'uru, unu e-rita iya. Ono bụkwa iphe-iphere. 3 Unu be emejekwa ndu ono, Nchileke yeru unu l'ẹka ono l'à -suru l'ẹphe bụ ohu, unu gbaru agbagba; unubẹdua aburu ndu nwe ẹphe. T'umere unu bụru iphe ẹphe e-letaje ẹnya eme ẹphebedua. 4 Ọo ya bụkwanu; teke Kuráýisutu ono, bụ iya bụ ishi lẹ ndu eche aturu ono a-bya ekoshi onwiya; yọ nụ unu ndzụ gbururu jeye; mbụ obunggo, dọ biribiri, ẹ-te nweđu l'ọ mebyihu emebyihu.

5 Ẹge ono bẹ mu ekfukwaruphu unubẹ ndu ophu ẹphe eleta ẹnya. Unu wozitaje onwunu alị l'ẹke ndu ono, e meru ọgurennya chọchi ono nọ. Iphe mu e-kfuleruphu unu l'unu ha bụ t'iphemiphe ọbule, unu eme koshijekwa l'unu ewozitaje onwunu alị l'ẹke ibe unu nọ; t'unu yejeru ibe unu ugvu; unu eyejekwaruphu ibe unu ẹka. L'ẹkwo okfu Nchileke sụkwaru:

“Lẹ Nchileke ajikaje ndu
eku onwẹphe ekuku.
Ndu ophu wozitaru
onwẹphe alị; bẹ oomejeru eze-iphe-ọma.”*

6 Ọo ya bụ t'unu wozita onwunu alị l'ifu Nchileke, onye bụ iya bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; k'ophu oo-woli unu eli teke gbaru nụ. 7 Unu

* 5:5 5:5 Ẹtu 3:34.

tukoje iphemiphe obule, atsū unu l'ehu ye Nchileke l'eka; l'anya iya ta alufujekwa alufu l'eke unu no.

⁸ T'anya rua onyemonye obule ali; unu cheje nche. L'onye ohogu unu; mbu Sétanu tsokwaru aghaphe; ede ekiri l'ọ bu agu; achọ onye ọo-labushi alabushi; taa. ⁹ Unu be ekwekwa haaru iya ọzo; unu vudoshia ike l'ekwekwe, unu kweru ke Nchileke; l'unu makwaru-a l'unwunna unu l'ephe ha le mgboko-a be tukokwaphu eje egbe iphe-ehuka ono. ¹⁰ O bu Nchileke ono l'onwiya bu onye iphe bu eze-iphe-oma l'ọ ha shikota l'eka. O bu iya kuru unu t'unu le Kuráýisutu tugbabe buru nanu. T'unu l'iya tuko nodukota l'ekalanu, bu eke ọdu-biribiri iya ono, ta agvujedu agvugvu ono no. Oo ya bu le teke unu jeleruphu iphe-ehuka ono nwanshi; yebedua l'onwiya emee unu; unu adubebe mma. Oo-me unu; unu esihu ike; mekwaaphu unu; unu akafua ovudoshi ike le ke Kuráýisutu, unu kweru. ¹¹ T'iphe bu ike buru nk'iya gbururu jeye le tutu yoyo. Ono kwa ege o du.

Ekele mkpo-chi ishi iya

¹² O kwa nwakpuru okfu olemole be mu gude deeru unu ekwo-ozu-wa. O kwa Sulivánosu, bu nwanna ayi, mu maru l'ọ bu onye e gude ire iya eka be gude eka iya deeru mu ekwo-ozu-wa. Mu ederu iya unu; gude iya adu unu ike; emekwaphu te mu gude iya kfulu unu l'iphemiphe obule ono be tukokwa buru eze-iphe-oma, shi l'eka Nchileke. Unu vudoshia ike l'eze-iphe-oma ono.

¹³ Ndu ke Nchileke, no le Bábýilonu; mbu ndu chochi ke eke ono, bu ndu Nchileke fotakwaruphu ege o fotaru unubedua ajikwaphu unu. Maku, bu nwa mu ajikwaphu unu. ¹⁴ Unu kelekwa ibe unu ekele; gude n-yemobu nmata ephe akpa.

Te Nchileke mee t'unube ndu unu le Kuráýisutu tugbaberu buru nanu l'unu ha buru l'ehu-agu.

Èkwo k'èbo, Pyita deru

¹ Èkwo-ozì-wa shì l'èka m̀b̀edua, b̀u Sáyìmonu Pyita. Mu b̀u onye jèru Jisòsu Kuráyìsutu ozi; bya ab̀ukwaruphu onye ishi-ozì iya.

Ndu mu ede iya aǹu b̀u unub̀e ndu ono, kwetaru woru onwunu ye Nchileke l'èka ège ono, ayìbedua kwetakwaruphu ono. Ekwekwe ono, ayì l'ayi ha kwetaru ono b̀e shì Jisòsu Kuráyìsutu l'èka. Jisòsu Kuráyìsutu ono b̀u Nchileke; bya ab̀ukwaruphu Onye Ndzòta ayì. Ọ kwa l'ò nwenukaru obu-oma; meru iphe o kwetaru t'ayi l'unu t̀uko kwetakota nk'ìya ẹǹya-nham̀nha.

² Mu ekfukwaru Nchileke t'ò mee t'unu kaf̀ua ọmaru ỳebe Nchileke; yo mekwaaphu t'unu kaf̀ua ọmaru Nnajiufu ayì, b̀u Jisòsu ọgbodo amaru eje. T'eze-iphe-oma; m̀e ẹhu-agu, shì iya l'èka rubekwa unu ẹka; yo rubekwa iya k'etsushi iya.

Nchileke kuru unu; fòta unu

³ Ayì maru Nnajiufu ono; maghee ya amaghe; mb̀u onye ono, b̀u iya kuru ayì t'ayi bya t'ayi l'ìya gbaru mgba l'òdu-biribiri iya; m̀e l'ìphe-oma ono, ọnoduje eme ono. Ọ b̀u amama ono, ayì maru iya ono b̀e Nchileke shì gude eze ike nk'ìya; ǹu ayì iphe b̀u iphe mkpa iya d̀uru ayì l'ò ha; t'ayi gude nòduru iya ndz̀u; l'emekwaphu umere, ekoshi l'ayi akwab̀e iya ugvu. ⁴ Ọ b̀u eze ike iya ono b'ò gudekwaphu kweshia ayì ụkwa iphe, d̀ukota mma ọgbodo ad̀udu; mb̀u ụkwa iphe karìru ọtu ọnu iya. Ọo ya b̀u k'òphu unu e-gudekwanu k'ụkwa iphemiphe ọbule ono, o kweshìru ayì ono ghaaru omebyìshì onwonye ono, ndu mgboko-a emebyìshì onwèphe ono az̀u. Ishì iya ab̀uru l'èphe eyeebeje ọnu l'egu ẹjò iphe anòduje ag̀u ẹphe. Unu gudekwaphu k'ìphe ono, o kweshìru unu ụkwa iya ono t'unu l̀e Nchileke gbaru mgba meje umere ọma ono, oome ono. ⁵ Ọo ya b̀u t'unu kebeje ẹhu see t'unu meje umere ọma yekwa l'ekwekwe, unu kweru k̀e Nchileke. Iphe, unu e-yekwa l'umere ọma ono ab̀uru ọmu t'ìphe dojee unu ẹǹya. ⁶ Iphe, unu e-yekwa l̀e k'ìphe-odo-ẹǹya ab̀uru t'unu kpadeje onwunu. Iphe, unu e-yekwa l'òkpade onwonye ab̀uru ọtaru iphe nshì. Iphe unu e-yekwa l'ọtaru iphe nshì ab̀uru t'unu kwabeje Nchileke ugvu. ⁷ Iphe, unu e-yekwa l'òkwabe Nchileke ugvu ab̀uru oyeru ụnwunna, unu l'èphe t̀uko ye onwunu l'èka Kuráyìsutu obu. Iphe, unu e-yekwa l'oyeru ụnwunna obu ab̀uru t'unu yeru onyemonye ọbule obu. ⁸ Ọ -b̀uru l'egbe umere ono b̀e unu hawaru t'ò b̀uru ụra, raru unu; b̀e unu ta ab̀uhakwa 'ò-ga-l̀e-mkpa. Yo gbe mee t'amama, unu maru Nnajiufu ayì, b̀u Jisòsu Kuráyìsutu ka unu ore ìrè l'ẹhu. ⁹ Teke b̀ukwanu l'ò nweru onye woru onwiya ye Kuráyìsutu l'èka; iphe ono kpam̀ukpamu t'erubewa iya ẹka; onye ono d̀ukwa l'ò b̀u onye ishì; mb̀u l'onye ọbu ta aph̀udu ụzo. Onye ono b̀e gbekwanu zahawanu l'ò Jisòsu b̀e saf̀ukotaru iya iphe d̀u ẹjì ono, o metakotaru kpube onwiya teke ono, ẹ too woduaru onwiya ye Kuráyìsutu l'èka ono.

¹⁰ Oo ya bu; unwunna mu; o kwa unu bu ndu Nchileke kuru; fota unu; bya emee unu; t'unu buru unwu iya. O bu iya kparu iphe unu e-kebeje ehu eme t'unu gude umere unu ekoshi l'unu buphu unwu iya obu l'oswiya; le teke unu emewa iphe ono l'o ha be e-to nwehekwa l'unu eshiswee uzo. ¹¹ O -buru l'unu emewa iya ege ono b'e to duhekwa iphe a-no-chighe unu uzo t'unu ba abahushi l'eke Nnajiufu, bu Jisosu Kurayisutu bu eze gbururu jeye; mbu Jisosu Kurayisutu ono, bu iya bu Onye Ndzota ayi ono.

¹² O kwa iya kparu iphe mu eme te mu nyatajekpeleruphu unu iphemiphe obule ono; e guderu l'unu makotawaru iya; bya evudoshiwa ike l'okpuberu okfu ono, e ziru unu ono. ¹³ Mu ari l'o ka mma te mu nyatakotaru unu iphemiphe obule ono nta-a, mu nokwadu-a ndzu-wa; gude iya yeshiru unu oku. ¹⁴ Ishi iya aburu le mu marua l'oge nka-ezekuna mu eruwa; bu iya bu ege Nnajiufu, bu Jisosu Kurayisutu koshiru mu. ¹⁵ Mu e-keshikpelephu ehu anyataru iya unu; k'ophu bu l'unu ta azahahedu iya azaha; mbu je akpaa le teke mu ta nhedu.

Ugву, Nchileke kwaberu Kurayisutu

¹⁶ Le teke ayi ziru unu k'ike Jisosu Kurayisutu, bu Nnajiufu ayi; mbu iya bu ike ono, oo-gude bya odo ono; b'e to bukwa akofe, madzu ritaru l'oriri iya; be ayi koru unu. Ayibedua gudekpokwaa enya ayi phua odu-biribiri iya. ¹⁷ Ayi l'iya tukoru nodu l'eke ono teke Nchileke kwaberu iya ugву; bya anu iya odu-biribiri, du egву; teke olu, shi l'odu-biribiri ophu kakota nu suru: "Qwaa bu Nwata iya ke nwoke, ya yeru iya obu. Oomeje; ehu atso iya ena." ¹⁸ Ayibedua nukwaru olu ono, shi l'imigwe kfu iphe ono; ke l'ayi tsokwanu nodu l'ugву ono, du nsu ono.

¹⁹ O kwa iya kparu iphe ayi kafuaru okweshi ike; l'iphemiphe obule ono, ndu nkfuchiru Nchileke kfuahawaru ono be bukota okpobe okfu l'o ha. Unu ngabejekwa nchi; mee iphe ephe kfu; l'o butsukwaa ya phu bu l'unu eme ohuma. Iphe obu bu l'ozi ephe ono be bu iphoro; nodu le mgboko-a, iphe du eji meru; yo gbahukota oswi ke tsabalangu-wa. Iphoro ono a-nodulephu jeye nchi abohu; Kurayisutu abya odo. Kurayisutu ono a-dulephu l'o bu mkpo-kpodo nchi-abohu, anoduje echi pamupamu le gerigeri nchi-abohu. Oo-me; iphoro iya ono angakota unu obu. ²⁰ Obenu l'ophu katsukpo nu, bu ophu unu e-bebekpoodu maru bu l'e to dudu onye a-du ike gude uche k'eka iya maru iphe iphe ono, ndu nkfuchiru Nchileke deru l'ekwo okfu Nchileke ono bu. ²¹ Ishi iya aburu l'ozi ono, ndu nkfuchiru Nchileke shi anoduje ezi teke ndiche ono ta budu iphe ephe ritaleruphu l'uche ephe. O bu Ume-du-Nsu edu ephe; ephe ekfu okfu, shi l'eka Nchileke.

2

Ndu ejo nzizi

¹ Le teke ndiche b'o nwejehaakwaru ndu suru l'ephe bu ndu nkfuchiru Nchileke l'eke ndu Izurelu no; l'ephe e-ba bu iya. O kwaphu ege ono b'o du nta-a. O nwekwaru ndu a-nodu l'eke unu no; su l'ephe bu ndu ezi okpobe okfu ono; l'ephe e-ba bu iya. Yo buru okpobe okfu ono be ephe gude eregede gwakobe iya ejo-ire. Iphe bu onye kwetaru ejo-ire ono; yo mee onye obu: yo laa l'iyi. Ndu ejo-ire ono a-jikatsuaru

jika Nnajiufu ayi, bu Jisosu, bu iya gbafutaru ephe l'eka iphe du eji ono, ephe shi eme ono. O bu iphe ono meru iphe, iphe du eji, ephe meshiru a-tukoru ephe l'ishi; ephe alaa l'iyi egwegwa. ² Ikpetuma madzu e-mekochaa tsolahaa ephe; melahaa ejo ememe. Yo buru iphe ephe a-nodu emebetsua be ndu e-ta budu ndu ke Nchileke e-gude wata okfubyishi okpobe okfu ono, bu iya bu uzo ke Nchileke ono, ayi etso ono ekfubyishi. ³ Ndu ono, anoduje ezi unu iphe e-ta budu okpobe okfu ono be bulekwaphu ekpiri okpoga be eshitaje ephe ifu. Ephe -gbeshi; ephe atuko ejo-ire, no le mgboko dzushia wushiru unu. Ephe eshi ege ono; ghotu unu l'ugho; ria unu okpobe okpoga. Obenu l'e ta anohakwa ophu baru nwishi; Nchileke anma egbe ndu ono ikpe. Ishi iya aburu le Nchileke kfuhawaru iya ru teke ndiche l'iphe ono, bu iya e-gbu ephe ono t'ekujekwa mgbenya.

⁴ Unu nyatakwa iphe Nchileke meru teke ndiche. Le Nchileke ta ahakwa unwu ojozi-imigwe, meru iya iphe du eji t'ephe riru iya. O turu ephe chee l'oku ali-maa. Eke ono b'a turu ephe mkporo dobe l'eke, ochi gbaru tsabalangu t'ephe nodu ngaberu mboku ikpe. ⁵ O kwaphu ege ono be Nchileke ta hadu ndu ono, meru iya ejo iphe teke ndiche ono t'ephe righaru iya; gbahaa l'o gude utso bya atuko unwu eliphe rigbushia; okfu l'ephe te yeduru yebe Nchileke ugvu. Ndu o dzofutaru abuleruphu Nowa ye l'umadzu esaa odo kpau. Nowa ono raru iya ndiphe arara t'ephe nujeru Nchileke okfu. ⁶ Nchileke abyakwaphu bya anma Sodomu me Gomora ikpe; mee ya; oku adzufukota iya; yo buru ntu; chihu le mgboko. Iphemiphe obule ono be Nchileke meru; gude koshi ndu e-ta akwabedu Nchileke ugvu egbe iphe ya e-me ephe. ⁷ Yo buuleruphu nwoke lanu; mbu Lotu be Nchileke dzoru l'ali ono, ndu eme ejo ememe bu ono. Lotu ono bu onye doberu eka ndoo l'ifu Nchileke. Umere ono, rehuru erehu, ndu ali ono shi anoduje eme ono eshi akpoje iya mgbenya. ⁸ E to nwedu mboku, mutaru amuta, nwoke ono te shiru aphurushije enya; anughashi nchi l'ejo ememe, ndu ono shi anoduje emebe; k'opbu bu l'ejo ememe, o shi egudeje enya phua; me ophu o shi anuje le nchi shi anoduje ahushi iya oku ike l'obu; ke l'o bu onye e-ta dudu eke, aata iya uta. ⁹ Ono ekoshi le Nnajiufu marua ege ooshije dzoo ndu, woru onwephe ye iya l'eka; e ege o shi yeru ephe eka; t'ephe nahu iphe-ehuka, byakfutaru ephe. O makwaruphu ege oo-shije tuchia ndu eme iphe du eji l'eka ephe a-nodu jeye mboku ikpe; t'a nua ephe aphu. ¹⁰ Iphe ephe anoduje achu bu t'ephe mee iphe, bu iphe, egu iya enwu ephe raphuraphu l'ehu; gude merushia onwephe.

Ndu ejo nzizi ono agbabeje okpa l'ali; l'eku onwephe ebyi; buru ndu e-ta atsujedu egvu okfubyishi ndu ono, e ta aphujedu l'enya l'o-gbu-nwiji-nwiji imigwe ono.

¹¹ Unwu ojozi-imigwe kakwa ndu ono ike ogbodo akaka; kakwaphu ephe onweru Ume. Obenu l'ephe te ejejekwa je anodu l'ifu Nchileke ekfurushi ephe; l'ephe meru eji. ¹² Iphe bu ndu ono, anoduje ezi iphe e-ta budu okpobe okfu ono dulephu l'o bu anu-egu-egbudu, e-te nwekpodua egomunggo le phuu. Amumu, a mushiru iya le mgboko-a bu t'o bya anodu t'a hajé iya l'onya; gbua. O bu iphe e-te dodu ephe enya be ephe egudeje ekfubyishi ekfubyishi. Yo buru ege eegbuje anu-egu-egbudu; bu ege ee-gbu ephe; ephe alaa l'iyi. ¹³ Ono aburu

uru, ephe e-rita l'ejo iphe ono, ephe yeru eka ono ndono. L'echi oke-swe labu be ephe anodujelee eme t'ephe ria iphe ono, egu iya enwu ephe raphuraphu l'ehu ono; iphere taa du ephe. Ephe eme iya; yo tso ephe. Ephe bukwa iphere noduru unu; m'o -buru l'unu a-haje ephe t'unu l'ephe tuko eri nri teke unu dokoberu eri nri. Ephe -nodu; ephe ajakposhi unu; unu ta amaru l'ephe aghoru unu ugho. ¹⁴ Qobuje; ephe -gude enya phu nwanyi; yoo gu ephe t'a su l'ephe le nwanyi obu zewaru. E to dudu teke egu ome ejo iphe agu-buhuje ephe agu-buhu. Nta-a nta-a; ephe edetawa ndu ophu e-ta noshidu ike l'iphe ephe kweru; ephe adaaruu ephe l'onya. Iphe doru ephe enya bulephu ege ephe e-shi kpa okpoga. Ono be ephe metawaru; yo ria ephe aru ehu. Obekwanu le Nchileke tuwaru ephe onu. ¹⁵ Ephe paru okpobe uzo ono, vudo nhamunha ono haa; l'agha ririri. Ephe emewa egbe umere, Belamu, bu onye nkfuchiru Nchileke meru teke ndiche. Belamu ono bu nwatibe Bosoru. Iphe Belamu shi yeru enya teke o no bulephu okpoga. O yetaberu okpoga enya; k'ophu bu l'o shi abuje: o -phuchachaa iphe du eji; o -mawaru l'okpoga e-ru iya eka me ya -mee ya; yo jelee je emee ya: te ya chita okpoga ria. ¹⁶ Nchileke abya abaaru iya mbu iphe ono, oome ono; l'o kwa iphe du eji be oome; le to kwedu anuru yebe Nchileke okfu; to nwe ishi. A nonyaa; nkakfu-igara, a machacharu-a le too kfujedu okfu; ekfua okfu l'o bu madzu; t'e gude kposhia onye nkfuchiru Nchileke ono ome umere onye ogvu ono, ochocho uzo ememe ono.

¹⁷ Ndu ono, ezi iphe e-ta budu okpobe okfu ono bu 'o-ga-le-mkpa be ephe bu. Ephe du l'o bu nwogvu, mini tahuru. Ephe adukwaphu l'o bu egbe iya owaa, abuje: igwe -ruebe eruru k'ochi mini; pherephere ephekashia ya-a. Nchileke be nmaakwaru ephe ikpe. Eke ephe a-nodu be gbaru tsabalangu. Yo buru ephe b'a kwakoberu eke ono, gbaru tsabalangu ono. ¹⁸ Ephe anodujelephu ekfu l'o bu ephe katsua amama; l'o bu ephe katsua amama. Okfu, shi ephe l'onu abujeru mkpokoro okfu. Ephe egudeje iphe ono, egu iya enwu ephe raphuraphu l'ehu, riwaru ephe aru l'ehu ono gbaa onya; hata ndu ono, bughokwadua be ephe nahuru ndiphe ono, eshiswe uzo, ephe l'ephe shi buru iphe lanu ono. ¹⁹ Ephe ekweje ephe ukwa: l'onye emewa iphe ephe ezi bulephu iphe, du onye obu mma be o-noduje eme. Obenu l'ephebedua l'ishi onwephe te gbe bukwa l'ephe nwe onwephe. Ephebedua bu ohu umere, rehuru erehu ono, ephe anoduje eme ono. Ke l'o bu iphe eme madzu eriri be onye obu bu ohu iya. ²⁰ Ndu ono nwekwaru-a teke ephe shi maru Nnajiufu ayi, bu Jisusu Kurayisutu ogbodo amaru; bu iya bu Onye Ndzota ayi ono. Mbui; ephe te eshihe ejo uzo ono, emerushije unwu eliphe emerushi ono. A nonyalephu; ejo umere ono, ephe shi hawa ememe ono; ala azu bya eria ephe aru l'ehu odo; ka ephe ike; mee ephe eriri. O kwa iya bu l'onodu onye ono abya aka eji; karia ege o duhawa l'odungu. ²¹ Mbui l'agha: o ga kakwaru onye ono mma le to mabukpoonu uzo, bu: madzu -shia ya; Nchileke agua ya l'onye doberu eka ndoo; karia l'onye ono matsuaru uzo ke Nchileke; meebe bya ala azu; haa omeje ekemu ono, Nchileke turu iya ono. ²² O kwa iya bu l'iphe ono, aanmaje letu ono be reru l'ehu onye obu; mbui etu ono, aanmaje; su: "Le madzu bu nkuta laru azu l'enwa iya." Etu odo aburu: "Ezi, a ghugeeru ehu; yo je agwo

onwiya l'ẹpotọ." Ọ bụ ẹge ono bẹ ndu ono dọ.

3

Ụboku kẹ Nnajiufu

¹ Ndu mu yeru obu; ọwaa ekweekwa ẹkwo-ozì ẹbo, mu dewaru nọ unu. L'ime ẹkwo-ozì labụ ono bẹ mu dewaru; gude yeshiru unu ọkú; nyataru unu t'unu rìje ọriri iphemiphe ọbule ono, e ziru unu ono. ² Unu nyatajẹkwa okfu ono, ndu nkfuchiru Nchileke kfulu lẹ teke ndiche ono; mbụ ndu ono, dọ nsọ ono. Unu anyatakwapụ iphe ono, Nnajiufu, bụ Onye Ndzọta shi l'ẹka ndu ishi-ozì iya zia unu ono. ³ Iphe, e-bebekpoodu doo unu ẹnya bụ lẹ tẹmanu tẹ mgboko-a gvụ; b'ọ nwekwaru ndu e-mekochaa bụru ndu ẹ-ta adujedu ike kpade onwẹphe l'ẹgu ẹjo iphe, enwu ẹphe raphuraphu l'ẹhu. Iphe ẹphe a-nọduje eme bụ l'ẹphe a-nọduje aja unu ewena. ⁴ Ẹphe ekfushi: "L'ẹphe etukwa lẹ Jisọsu kweru unu ụkwa lẹ ya a-bya ọdo. ?Nanuhunu iya ọbu nta-a? Nna ẹphe oche pẹ nwushihukotaakwaru l'ẹphe ha; tọ byakwa. Iphemiphe ọbule adulekwaa ẹge ọ dọ keshinu Nchileke keru mgboko byeye nta-a; ẹ tọ dukwa iphe gbanwejeru nọ. ?Ngunu mehunuru iphe ẹ tọ byahedu ọbu?" ⁵ Ndu ono bẹ lebezichacharua ẹnya jịka jinyia ẹnya l'ẹphe ta aridu ọriri iphe ono, Nchileke meru teke ndiche ono. L'ọ bulekwaphu okfu, Nchileke kfulu l'ọnu kpau b'ọ gude mee igwe; mẹ alị. Alị shi lẹ mini bya anodu; yọ bụru mini ono meru iphe a nọ ndzụ lẹ mgboko. ⁶ Ọdo aburu lẹ Nchileke meru; igwe achia mini; rigbushikota iphe shi nọdu lẹ mgboko ọphu shi nọdu teke ono; yọ bụru kpurupyata. ⁷ Igwe ọwaa, ayi nọ lẹ mkpuli iya-a; mẹ alị ọwaa, ayi dzọberu ọkpa-a bẹ bukwa Nchileke ono bẹ gude okfu-ọnu iya sede iya t'ọ nọdu jeye mbọku ọku e-kepyashi iya. Mbọku ono, ọku e-ke iya ono bụ mbọku oke ikpe Nchileke. Ọ bụ mbọku ono bẹ aa-nma ndu ẹ-ta anuduru iya okfu ikpe; mee ẹphe; ẹphe aburu kpurupyata.

⁸ Obenu l'agha; ndu mu yeru obu; ọ nweru iphe lanu, unu a-tube nvo. Iphe ọbu bụ lẹ Nnajiufu ono ta dukwa l'ọ bụ ayibedua. L'ẹnya nk'ia bẹ ujiku lanu dulekwa iya-a l'ọ bụ unukurunu afa; unukurunu afa adu iya l'ọ bụ ujiku lanu. ⁹ Iphe ndiphe ahajeru arị bụ lẹ Nnajiufu anonukawa anono; l'abyabya ono, ọ kweru ụkwa lẹ ya a-bya ono b'ẹ tọ byahedu. Obenu l'ẹ tọ dudu ẹge ono. Iphe ọ kweru ụkwa iya b'ọ mefutajekwa. Iphe kparu iphe ẹ tọ byadua keshinu ono bẹ bukwa nshi b'ọ taru unu. Ẹ tọ dudu onye dọ iya t'ọ laa l'iyi. Iphe dọ iya mma bụ t'onyemonye ọbule taa onwiya uta iphe dọ ẹji, ọ meru; ghaa umere lakfuta yẹbe Nchileke.

¹⁰ Iphe e-dolephu unu ẹnya bụ lẹ Eswe kẹ Nnajiufu a-tukwa madzụ l'ukfu l'ọ bụ abyabya onye iphura. Mbọku ono bẹ igwe e-deru girigirigiri; mihi. Iphemiphe ọbule, nọkota l'igwe: mkpo-kpodo; mẹ ọnwa; mẹ ẹnyanwu bẹ ọku e-kekota. Mgboko kpamukpamu mẹ akanya, ndiphe seru kube l'ime iya bẹ ọku e-kepyashikota. ¹¹ Ọo ya bụ; keshinu unu mawaru l'iphemiphe ọbule, nọkota lẹ mgboko-a bukota iphe ọku e-kepyashikota; unu kwabekwaruphu onwunu ẹnya; meje umere, gbaru unu l'ememe. Unu nujeru Nchileke okfu; unu eworu ndzụ unu l'ọ ha ye iya l'ẹka; t'ọ bukotarun nk'ia. ¹² Unu chileruphu ẹnya ye l'uzọ; ngaberu mbọku, Nchileke a-bya emebyia mgboko-a. Unu gude ọkpoma unu l'ọ ha; kebe ẹhu; l'ejeru Nchileke ozi; tẹ mbọku

ono byakebe egwegwa. Mboku ono be Nchileke a-tu oku l'igwe; okpomoku a-kari aka; k'ophu iphe bu mkpo-kpodo; me onwa; me enyanwu a-dazeshihukota. ¹³ Obenu le Nchileke kwekwaru ayi ukwa le ya e-mefuta igwe ophungu; me mgboko ophungu eke buphu ndu doberu aka ndoo l'ifu yebe Nchileke bu ndu e-buru iya nu nwenkinyi. Yo buru mgboko ophungu ono be ayi ele enya iya obu.

¹⁴ Oo ya bu; ndu mu yeru obu; keshinu unu ele enya mboku ono; unu keshijekwa ehu; mee t'unu duebe mma; te b'o nwe iphe aata unu uta iya l'ifu Nchileke. Unu le Nchileke adu le mma. ¹⁵ Unu nyatakwa l'iphe meru iphe Nchileke atakwadu nshi; ngabekwadu; to mebyiwa mgboko bu loomekwadu te ya haaru unu uzo t'unu bya te ya dzoo unu. O kwaphu iphe ono be nwanna ayi Polu, ayi yeru obu dehaakwaruphu unu lekwo-ozu, o detaru unu. Yo buru Nchileke be nuru iya mmamiphe, o gude dee ya. ¹⁶ L'iphe bu ekwo-ozu, o deru l'o ha be o kfukotakwaru okfu iphe-a, e-mekochaa mee nu-wa l'iphe bu eke o kfuru okfu gbaa okpa l'iphe-a. Iphe ono, Polu deshiru ono nwekwaru ndu ophu te edofujedu madzu enya. Yo buru iphe ono kparu iphe ndu e-ta madu iphe; mbu ndu e-te vudoshidu ike lekwekwe, ephe kweru ke Nchileke ewojeru iya ghaa igharafu, buhukwaa ege ephe aghashije igweligwe iphe odo, e deru lekwo okfu Nchileke. Yo buru ege ono be ephe eshije; gude aka ephe; meta o-la-l'iyi tukobe onwephe l'ishi.

¹⁷ Oo ya bu; ndu mu yeru obu; keshinu ophu unu vuwa uzo makotaru iphemiphe obule ono; unu kwabekwaru onwunu enya te ndu ejo-uboku ono be eduswe unu; tephe be eme t'unu kweta l'ejo-ire ono, ephe anoduje adzushi ono be bu okpobe okfu. Tephe be eme t'okpa chifu unu; t'unu lufu l'okpuberu okfu ono, unu vudo vudoshia ike ono; zahaa okpobe okfu ono, unu kwetaru ono. ¹⁸ Iphe unu e-mechia bu t'unu maru Nnajiufu ayi, bu Jisosu Kurayisutu, bu iya bu Onye Ndzota ayi. Unu akafua ya omaru okpobe amaru l'eje. Unu amuta umere iya; k'ophu unu a-du ege o du. O kwa yebedua nwenkinyi bu onye aa-nodu akwabegvuvu mboku-mboku gbururu jeye le tutu yoyo. Ono kwa ege o du.

Ěkwo kę mbu, Jónu deru

Okfu, bu ndzų shi l'ęka Nchileke

¹ Iphe ayi ede l'ekwo-ozı-wa bukwa k'onye ono, epha iya bu Okfu Nchileke, bu iya bu kę okfu ono, bu ndzų, shi l'ęka Nchileke ono. Okfu ono, anųje ndzų ono bę shikpoo lę mbulembu nduta. Ayi nukpooru iya lę nchi; bya egudewa ęnya ayi phų iya; gbua ya igo; bya ebyikwaa ya phų ęka. ² Onye ono, bu ndzų ono bę Nchileke meru; e gude ęnya phų ya; ayıbedua aphųwa iya. Yọ buru iya bę ayi aturu unu onu iya-a. Mbu; l'iphe ayi akoru unu bu kę ndzų gbururu jeye ono. Ndzų ono bę yele Nchileke, bu Nna shihakpowa nduta. Nchileke abya ekoshi iya ayi; mee; ayi amaru iya. ³ O bu iphe ono, ayi phuru l'ęnya; bya anų lę nchi ono bę ayi akokwaruphu unu-wa: t'ayi l'unu tugbabe onwayi. Atugbabe ono bu atugbabe ophu ayi lę Nchileke, bu Nna; mę Nwa iya, bu Jisosu Kurayisutu tugbaberu. ⁴ Iphe ayi gude ederu unu iphe-a aburu k'ophu ęhu a-tso ayi l'unu ęna; tsofu iya l'ishi.

Nchileke bu iphoro, ngaru ęgu

⁵ O bu ozi, ayi nuru yebedua, bu Kurayisutu l'onu bę ayi akoru unu-wa: bu iya bu lę Nchileke bu iphoro; ochi ta ndu iya lę phuu. ⁶ Teke ayi suru l'ayi l'iya tugbaberu onwayi; l'ęke ayi nokwadu l'ochi bukwa ęjo-ire bę ayi adzu; ophu ayi te emedu ire-lanu. ⁷ Obenu lę teke ayi bu l'iphoro ęge yebedua nọ l'iphoro; oo ya bu l'ayi l'ibe ayi tugbaberu; mee Jisosu, bu iya bu Nwa Nchileke asafukotaje ayi iphe du ęji, ayi meru l'ọ ha.

⁸ Teke ayi suru l'ayi te medu iphe du ęji bukwa onwayi bę ayi eme eswe; okpobe okfu ono ta anọ ayi l'ęhu. ⁹ Teke bukwanu l'ayi koshiru iphe du ęji, ayi meshiru bę oo-guru ayi nvu l'iphe du ęji ono l'ọ ha; bya asafukota ayi iphe bu ęjo umere, ayi eme; keshinu ophu o bu onye evudoshije ike l'iphe o kweru ukwa iya; bya abukwaruphu onye doberu ęka ndoo. ¹⁰ Teke ayi suru l'ayi te medu iphe du ęji bę ayi mewaru iya onye ntuphu-ire; okfu iya ta nọ ayi l'ęhu.

2

Kurayisutu bu o-kwo ayi lę mkpa

¹ Unwegirima mu; iphe-a kparamkparamu bę mu edekwaru unu t'unu be emeje iphe du ęji. Teke bukwanu l'o -nweru onye meru iphe du ęji bę ayi nwekwaru-a onye ekfuchiru ayi l'ifu Nna ayi. Onye ono bu Jisosu Kurayisutu, bu onye doberu ęka ndoo. ² Jisosu ono woru onwiya chia ęja oha; gude nwefu iphe du ęji, ayi meru; jeye mę iphe du ęji ophu ndiphe mgburumgburu meru; ę to bukwa ophu ayıbedua meru nwenkinyi iya.

³ O -buru l'ayi emeje iphe Nchileke turu ekemu t'e meje; oo ya bu; yo doo ayi ęnya l'ayi maru onye o bu mbu Nchileke. ⁴ Onye suru lę ya maru Nchileke; ophu oomedu iphe Nchileke turu l'ekemu t'e meje; onye ono bukwa onye ntuphu-ire; okpobe okfu ta nọ iya l'ęhu. ⁵ Obenu

l'onye emeje iphe Nchileke kfurú bẹ bụ onye yeru iya obu; yekpooru iya ẹya; yefu iya l'ishi. Ọ bụ iphe ono bụ iphe e-me t'ayi maru l'ayi l'iya tųgbaberu bụru nanu. ⁶ Onye suru lẹ yele Nchileke tųgbabewaru b'ọ gbaru t'ọ nọdu egbe ndzụ ono, Jisọsu shi nọdu ono.

Ekemu Ọphungu

⁷ Ndu ọnya mu, nọ mu l'obu; ekemu-wa, mu ederu unu-wa ta bụhekwa ekemu ọphungu. Ọ kwa akahụ ekemu, unu shikpo lẹ mbụlembu nweru. Akahụ ekemu ono bụ ozi, unu nụhawaru. ⁸ Obenu l'e -kfude iya ekfukfu; mu asụ lẹ mu edekwaru-a unu ekemu ọphungu. ?Tọ bụdu ekemu ọphungu bẹ mu ederu unu l'ẹke ọkpobe okfu ono b'e gbe elewa l'ẹhu Kuráýisutu mẹ l'ẹhu unubẹdua; okfu l'ọchi agvwa agvugvu; ọgbodo iphoro egbe shiwa unu l'ẹhu byawa bya anọdu.

⁹ Onye suru lẹ ya nọ l'iphoro ono; nwanna iya adụkwadu iya-a ashị bẹ bụkwa l'ẹkpuru-ọchi b'ọ nọkwadua byeye nta-a. ¹⁰ Onye yeru nwanna iya obu; nọ l'iphoro ono; tọ dụ iphe oomeje, bụ iphe e-me t'onye ọdo dalahụ l'ome iphe dụ ẹji. ¹¹ Obenu l'onye nwanna iya dụkwadu ashị; onye ono bụ l'ẹkpuru-ọchi b'ọ nọ; l'ejelephu ntsutso ntsutso l'ime ẹkpuru-ọchi ono; tọ ma ẹke o cheberu ifu; okfu l'ọchi ono meru; ẹnya agbakọta iya tsụbalangu.

¹² Mu ede ẹkwo-wa anụ unubẹ ndu bụ unwegirima; okfu lẹ Nchileke gudewa k'ẹhu Jisọsu; gwaru unu nvụ l'iphe dụ ẹji, unu meshiru. ¹³ Mu ede ẹkwo-wa anụ unubẹ ndu bụ nna; okfu l'unu maru onye ono, shiru lẹ mbụlembu nọduta ono. Mu edekwa iya phụ anụ unubẹ ndu bụ unwu-okoroọbya; kẹ l'unu mekputawaru ẹjo onye ono, bụ Obutuswe.

¹⁴ Mu ede iya anụ unubẹ unwegirima; okfu l'unu maru Nna ono. Mu ede iya anụ unubẹ ndu bụ nna; okfu l'unu maru onye ono, shiru lẹ mbụlembu nọduta ono. Mu ede iya anụ unubẹ unwu-okoroọbya; okfu l'unu shihuru ike; okfu Nchileke eburu unu eburu l'ẹhu; unu emekputawa ẹjo onye ono; mbụ Obutuswe.

¹⁵ Unu be eyekwaru mgboko-a obu; unu tee yeru iya iphe nọ l'ime iya. Onye yeru mgboko-a obu te yekwaru Nchileke, bụ Nna obu. ¹⁶ Ishi iya bụ l'iphe bụ iphe nọ lẹ mgboko-a kpamụkpamu, bụ iya bụ ẹgu ẹjo iphe, agugbaa madzụ; mẹ ẹgu k'onweru iphemiphe ọbule, ẹnya phuru; jeyekpo mẹ oku onwonye o-ka-l'ike l'iphe kẹ mgboko-a; iphe ono l'ọ ha te nwekwa ọphu shi l'ẹka Nna. O shikotakwa lẹ mgboko. ¹⁷ Mgboko-wa; mẹ iphe nọ iya nụ, bụ iphe agugbaa madzụ tųkokwa abyawa ephushihukota. Obenu l'onye eme iphe bụ uche-obu Nchileke bẹ a-nọdu ndzụ gbururu jeye lẹ tutu yoyo.

Ọ-chi-nta Kuráýisutu

¹⁸ Unwu mu; teke ikperazụ abyaakwa. Unu nụhaakwaru lẹ Ọ-chi-nta Kuráýisutu a-bya; mbụ l'e -kfude iya ekfukfu bẹ igweligwe ndu-achi-nta Kuráýisutu byaakwaru. Ọo ya meru iphe ayi maru lẹ nta-a bụ-wa teke ikperazụ. ¹⁹ Ndu ono bẹ ayi l'ẹphe shikwa nọduhawa. Ẹphe anọnyaa bya alufushia. Obenu l'ẹ tọ dụkwa teke ẹphe bụjeru ayi. Ndege ẹphe bụru ayi; mẹ ayi l'ẹphe anọdukwaa. Obenu l'ẹphe lufuru; k'ọphu ọo-buru iphe doru ẹnya l'ẹ tọ dudu l'ẹphe ha m'ọ bụ onye lanu, bụ ayi.

²⁰ Obenu l'unubẹdua bẹ Kuráýisutu yewaru Ume-dụ-Nsọ l'ẹhu; unu amakọtaru iphe bụ ọkpobe okfu ono. ²¹ Iphe mu gude ederu unu

əkwo-wa ta bukwa l'unu ta madu ɔkpobe okfu ono. Iphe mu gude ede iya gbe bukwaru l'unu maru ɔkpobe okfu ono; makwaruphu l'ejo-ire; m'o -ruhuru; ɔ dɔ idagha ta bɔdu l'ɔkpuberu okfu bɛ ooshije.

²² ?Buhunu onye bu onye obu, pataru ishi ke ejo-ire, e-ta bɔdu onye te ekwetadu l'oo jisosu bu Kuráiyisutu obu, Nchileke kweru ukwa iya obu? ɔ bu onye bu ɔ-chi-nta Kuráiyisutu ndono; mbu onye ono, jikaru Nna; jika Nwa ono. ²³ Ishi iya aburu l'iphe bu onye jikaru Nwa; jikaakwaru Nna. Obenu l'onye kwetaru ke Nwa bɛ woakwaruphu onwiya tugbabe l'ehu Nna.

²⁴ A bya l'unubɛdua; iphe mu ekfu bu t'ozi ono, unu nɔwaru shitakpo le mbulembu ono noshilekwaphu unu ike l'ɔkpoma; t'unu gudeshia ya ike. ɔ -buru l'iphe ono, unu nuru shitakpo le mbulembu ono bɛ noshiru-a unu ike l'ɔkpoma; oo ya bu; unu le Nwa; me Nna atugbabe buru nanu ege unu tugbaberu iya kwaseru. ²⁵ Qwaa bu iphe Kuráiyisutu kweru ayi ukwa iya: bu iya bu ndzu gbururu jeye.

²⁶ Ono bukwa ke ndu eme t'ephe mee unu iphuruphuru-ɛnya; duswee unu uzo l'iphe ke Kuráiyisutu bɛ mu deru unu ono. ²⁷ Obenu l'unubɛdua bɛ Nchileke yewaru Ume-dɔ-Nsɔ nk'iya l'ehu. Mkpa onye odo, e-zi unu iphe ta aduhekwaru unu; keshinu ophu Ume ono ezikota unu iphemiphe obule; iphe ono, ozi ono aburu ɔkpobe okfu; to nwe ejo-ire, no iya nu. ɔo ya bu; t'unu le Kuráiyisutu tugbabwekwa buru nanu ege unu tugbaberu iya kwaseru. ɔ kwa iphe Ume ono ziru ndono.

²⁸ Unwu mu; unu l'iya tugbabwekwa buru nanu ege unu bu iya; k'ophu bu teke o koshileruphu onwiya; t'obu shihu ayi ike; t'ayi be egude iphere; tsuhu egvu teke oo-nodu abya. ²⁹ Teke bu l'unu maru le Nchileke bu onye doberu aka ndoo; t'o dokwaaphu unu ɛnya l'oniyemonye obule, eme iphe nhamunha bɛ bu nwa, Nchileke muru.

3

Ayi bu unwu Nchileke

¹ Unu phɔwaru ege Nchileke, bu Nna yetaberu ayi obu ke t'o kua ayi unwu iya; yo bukwaru iphe ayi bu ndono. Iphe kparu iphe ndiphe ta madu ayi bu l'ephe ta madu Nchileke. ² Ndu onya ma; nta-a bɛ ayi buakwa unwu Nchileke. Obenu l'iphe ayi e-mekochaa buru te gbe alufutakwaa. Iphe ayi maru bulekwapu le teke Kuráiyisutu byaleruphu bɛ ayi a-du ege o du; keshinu o bulephu ege o du bɛ ayi a-phu iya. ³ ɔo ya bu; onye no Kuráiyisutu l'eka; ele ɛnya abyabya iya ono a-bujeru onye obu guru iphoro; le jisosu obu l'onwiya bɛ bukwa onye obu guru iphoro.

⁴ Iphe bu onye meru iphe du eji bɛ ikpe nmaakwaru l'o mebyiru ekemu Nchileke; ke l'ome iphe du eji bɛ bu omebyi ekemu Nchileke. ⁵ Unu marua l'o bu Kuráiyisutu obu byaru t'o bya ewofu madzu iphe du eji, o meshiru l'ehu; yebedua l'onwiya te nwekwa nu iphe du eji, no iya l'ehu. ⁶ E to nwekwa onye yele Kuráiyisutu tugbaberu buru nanu, emejekwadu iphe du eji; ophu to dukwa onye emeje iphe du eji, phujewaru iya nu; k'ophu o buru k'omaru iya amaru.

⁷ Unwu mu; unu be kwekwa t'o nweru onye e-me unu iphuruphuru-ɛnya; duswee unu uzo l'iphe ke Kuráiyisutu. L'iphe bu onye eme iphe nhamunha bɛ bukwa onye doberu aka ndoo ege Kuráiyisutu

doberu. ⁸ Onye eme iphe dụ eji bukwa ke Obutuswe; kele Obutuswe shikpooru le mbulembu omeswe Nchileke. Iphe Nwatibe Nchileke byaturu bukwa t'o mebyia iphe Obutuswe eme emebyi.

⁹ Iphe bu onye Nchileke muru te emejehekwa iphe dụ eji; okfu le Ume Nchileke erewa iya ire l'ehu; to nwe ege oo-shi l'emekwadu iphe dụ eji; keshinu o buwa Nchileke muru iya. ¹⁰ Owaa ege ee-shi maru ndu bu unwu Nchileke; me ndu bu unwu ke Obutuswe: iphe bu onye e-te emedu iphe nhamunha te shikwa le Nchileke; ophu onye e-te yeduru nwanna iya obu te shikwaphu le Nchileke.

Oyeru ibe onye obu

¹¹ Unu makwaru l'ozi-oma ono, e shi le mbulembu zita unu ono bu t'ayi yeru ibe ayi obu. ¹² T'ayi ba adukwa l'o bu Kenu. Le Kenu nokwa l'eka ejo onye ono; mbu Obutuswe; gbua nwunne iya. ?Bu ngunu kparu iphe o gburu nwunne iya? Iphe kparu iya nu bu le Kenu be umere iya dụ eji; umere ke nwunne iya aburu umere, vudo nhamunha.

¹³ Unwunna mu; t'e b'o dukwa unu biribiri l'unu dụ ndiphe ashị. ¹⁴ Iphe ayi e-bebekpodua maru bu l'ayi shi nwuhu anwuhu; obu l'ayi shiwa l'onwu ono lufuta; bahu le ndzu. Iphe kparu iphe ayi maru l'o bu ege o dụ ndono bu l'ayi yeru unwunna ayi, ndu ayi l'ephe tuko kweta ke Nchileke obu. Onye e-te yeduru madzu ibe iya obu nwuhukwaru anwuhu ege o nwuhuru. ¹⁵ Iphe bu onye nwanna iya dụ ashị bukwa ochi b'o gburu. Unu manarua l'onye gburu ochi be ndzu gbururu jeye ta anodu l'ehu. ¹⁶ Owaa ege ayi shi maru iphe bu n-yemobu ndo-o: le Kurayisutu haru t'e gbua ya; l'okfu ehụ ayi. Oo ya bu l'ayibedua b'o rubekwaruphu ohaje t'e gbua ayi; l'okfu ehụ onye ayi l'iya tuko nodu Nchileke l'eka. ¹⁷ Obenu le teke bu l'o nweru onye eku ke mgboko-a byaru; yo phukwaa l'onye yele iya tuko nodu Nchileke l'eka be mkpa byaru; o be ke t'o gbaaru iya mkpu; yo woru enya kugbabe; ?nanukpoo iphe egbe onye ono a-gbabe okpa; su le ya yeru Nchileke obu? ¹⁸ Unwu mu; t'ayi be egudejelekwapu onu nkinyi iya ekfu l'ayi yeru ibe ayi obu. T'ayi gudeje umere; koshi l'onye owaa be ayi yeru obu l'oswiya.

T'ayi shihu ike l'ifu Nchileke

¹⁹ Ayi -mee ege ono; oo ya bu; ayi egude iya maru l'ayi shi-a le Nchileke ono, bu okpobe okfu l'onwiya ono. Yo buwaru iya ru be ayi e-gude mee t'obu kafuaru ayi oshihu ike l'ifu Nchileke; ²⁰ m'o -nweru teke obu awa ayi awawa; kele Nchileke kakwa obu ayi nshinu; bya abukwaruphu onye maru iphemiphe obule. ²¹ Ndu onya mu, no mu l'obu; o -buru l'obu ta awajedu ayi awawa; oo ya bu l'ayi ta atsuhedu egvu l'ifu Nchileke. ²² Iphe bu iphe ayi suru t'o nu ayi be ayi anataje l'eka iya; okfu l'ayi emeje ekemu, o turu; l'emeje iphe dụ iya mma. ²³ Ekemu ono, Nchileke turu t'ayi meje ono bu t'ayi woru onwayi ye Nwa iya ono l'eka; mbu Jisosu Kurayisutu; me t'ayi yeru ibe ayi obu. Ono bu ekemu o turu ayi; su t'ayi meje. ²⁴ Iphe, bu onye emeje iphe Nchileke kfu bu bukwa l'ime Nchileke; Nchileke ebukwaruphu l'ime iya. Iphe ayi egudeje maru le Nchileke bu l'ime ayi bu Ume iya ono, o nuru ayi ono.

4

Dataodujeodu Ume obu

¹ Ndu onya mu; e to buɛbekwa ndu suru le Ume Nchileke bu ephe l'ehu a-buje; ephe -kfua okfu; unu ekweta l'o bu oswi-okfu. Unu dataodujekwa iya adata t'unu maru: Ume obu; ?o shia le Nchileke? L'o nwekwaru ndu wufutaru; dzuru mgboko nta-a. Iphe ndu ono anoduje ekfu abukotajelephu ejo-ire; ephe asu l'ephe ekfuchiru Nchileke. ² Owaa ege unu e-gudeje maru Ume ophu shi l'eka Nchileke ndo-o: Iphe bu onye kfulu l'edzudzu oha; su le Kurayisutu Jisosu byaruphu bya aburu madzu l'oswiya le mgboko-a; unu maru le Ume, bu onye ono l'ehu bua Ume, shi l'eka Nchileke. ³ Iphe bu onye e-te ekwejedu ekfu le Jisosu Kurayisutu byaru-a bya aburuphu madzu l'oswiya le mgboko-a; unu maru le Ume, bu onye ono l'ehu te shidu Nchileke l'eka. Ume, bu onye ono l'ehu bu ume k'onye ono, bu O-chi-nta Kurayisutu ono. Unu nuhaakwaru l'oo-mekochaa bya. O byaakwaru. Mbui; o nookwa le mgboko anono.

⁴ Obenu; unwu mu; unubedu shikwa le Nchileke. Ndu ono, gude ugho su l'ephe ekfuchiru Nchileke ono be unu mekputaakwaru. Ishi iya aburu le Ume Nchileke ophu bu unu l'ehu be kakwa ume ke O-chi-nta Kurayisutu ono, bu iya achu mgboko-a ekuku. ⁵ Ndu ono, anoduje agho-phe ugho l'ephe ekfuchiru Nchileke ono be shikwa le mgboko-a. Oo ya bu l'iphe ephe anoduje ekfu be shi l'egomunggo ndu ke mgboko-a. Yo buru iya meru iphe ndiphe ekweje le nk'ephe bu iya. ⁶ Ayibedua bukwa ke Nchileke. Yo buru ndu maru Nchileke bu ndu ekweje le nk'ayi bu iya. Ndu e-ta budu ke Nchileke te ekwejekwa le nk'ayi bu iya. O kwa ege ono be ayi eshije amakahu Ume ophu bu onye ekfu okpobe okfu l'ehu ye le ophu bu onye adzu ejo-ire l'ehu.

Nchileke bu n-yemobu

⁷ Ndu onya mu; unu t'ayi tuko yeru ibe ayi obu; le n-yemobu shikwa l'eka Nchileke; temanu be onye yeru ibe iya obu be bukwa onye Nchileke muru; bya abukwaruphu onye maru Nchileke. ⁸ Onye te yeduru ibe iya obu ta makwa Nchileke; ke le Nchileke bukwa n-yemobu l'onwiya. ⁹ Ege Nchileke gude koshi ayi ege ya yetaberu ayi obu bu l'o ziru Nwa lanu, o muru t'o bya le mgboko-a; k'ophu ayi e-shi iya l'eka nodu ndzu. ¹⁰ Eke n-yemobu owaa gude du iche bu l'e to budu ayibedua yeru Nchileke obu; o bu chia Nchileke be koshiru l'oo yebedua yeru ayi obu. Ege o gude koshi iya bu l'o ziru Nwa iya t'o bya eworu onwiya chia eja oha; gude nwefu iphe du eji, ayi meru.

¹¹ Ndu onya mu; keshinu Nchileke yeberu ayi obu ege ono b'o gbakwaru t'onnyemonye obule yegbaaru ibe iya obu. ¹² Nchileke ta dubukwaa onye phujewaru iya nu. Obenu l'ayi -yewaru ibe ayi obu; oo ya bu; Nchileke ebukwanuru ayi eburu l'ehu; n-yemobu Nchileke edzukwaaphu ayi oke l'ehu.

¹³ Le Nchileke nuru ayi Ume nk'iya gedegede. Yo buru Ume iya ono, o nuru ayi ono meru iphe ayi maru le Nchileke bu ebubu l'ime ayi; ayibedua ebukwaruphu l'ime iya. ¹⁴ Ayi gudeekwa enya ayi phu; bya ekfuwaru iya onnyemonye obule: le Nna yeru Nwatibe iya t'o bya aburu Onye Ndzota, adzoje ndiphe. ¹⁵ Oo ya bu l'iphe, bu onye duwaru ike vudo l'edzudzu oha; kfua le Jisosu bu Nwatibe Nchileke b'a maleruphu

lẹ Nchileke buwa iya ebubu l'ẹhu; onye ọbu ebukwaruphu Nchileke l'ẹhu. ¹⁶ Ayi maakwaru lẹ Nchileke yeru ayi obu; ayi abya ewowaru onwayi ye iya l'ẹka; okfu l'ayi kwetaru l'o yeruphu ayi obu l'oswiya.

Nchileke bukwa n-yemobu l'onwiya. Ọo ya bu l'onye gude n-yemobu buru bẹ bu-wa ebubu l'ime Nchileke; Nchileke ebukwaruphu l'ime onye ọbu. ¹⁷ Iphe e-koshi lẹ n-yemobu dzuru edzudzu l'ẹhu ayi bu l'obu e-shihu ayi ike mbọku ikpe ono. Ishi iya aburu l'ọ bu ẹge ndzụ Kuráyisutu dọ bu ẹge ndzụ ayi dukwaphu lẹ mgboko-a. ¹⁸ Onye yeru onye ọdo obu ta atsujekwa iya egvu. N-yemobu ọphu bu ọgbodo iya achifuje-chikwa iphe bu ọtsu-egvu l'ọ ha. Okfu lẹ madzụ -emewa iphe; l'atsụ egvu b'ọ mawaru l'aa-hù iya àhùhù. Ọo ya bu l'onye ono bẹ obu ọphu o yeru te dzudu edzudzu.

¹⁹ Ayi yeru Nchileke obu; okfu lẹ yẹbedua vuoduru ọzo yeru ayi obu. ²⁰ Ọ -buru lẹ madzụ bẹ nwanna iya dọ ashị; l'ẹke onye ọbu sukwaru lẹ ya yeru Nchileke obu bẹ bukwa ejo-ire bẹ onye ọbu adzụ. ?Nanụ ẹge ọ bu onye yele iya bu nwanna, bu onye oole ẹnya b'ẹ to yeduru obu; yo gbe buru Nchileke, ẹ tọ phudu bẹ oo-gbe yeru obu? ²¹ Jisọsu yẹbedua l'onwiya tųkwaru ekemu-wa sụ t'onye yeru Nchileke obu yekwaruphu nwanna iya obu.

5

Okokooko, ayi atụ ekpu iphe mgboko

¹ Iphe bu onye kwetaru l'ọo Jisọsu bu Onye Ndzọta ọbu, Nchileke kweru ọkwa iya lẹ ya e-zi t'ọ bya ọbu; bukwa nwa Nchileke. Ọdo bu l'iphe, bu onye yeru onye muru nwa obu; atųkojekwa onye ọbu yele nwa iya ono yekotaru obu. ² Ayi -yeru Nchileke obu; l'eme ekemu, ọ turu; ọo ya bu; ayi amaru l'ayi yeru unwu Nchileke obu. ³ L'iphe e-koshije l'ayi yeru Nchileke obu bukwa omeje iphe bu iphe Nchileke turu l'ekemu; sụ t'e meje. Iphe ọ turu l'ekemu iya ono ta bukwa l'ọotsu l'ẹhu ememe. ⁴ Iphe bu onye Nchileke muru emekputaje iphe kẹ mgboko; ka iya ike. Yọ buru okfu l'ayi wowaru onwayi ye Nchileke l'ẹka; meru iphe ayi mekputawaru iphe mgboko; turu okokooko kpua ya. ⁵ ?Bụ onye dọ idagha atųje okokooko kpua iphe mgboko? Ọ bu onye kwetaru l'ọo Jisọsu bu Nwatibe Nchileke?

Ogbaru Jisọsu ekebe

⁶ Ọ kwa Jisọsu Kuráyisutu bu onye ono, byaru nụ ono. Teke ọ byaru b'o gude mini; gude mee. Ẹ tọ bụlekwaphu mini kpụu b'o gude bya; o gude mini; gude mee bya. Onye ekoshi l'iphe ono bu oswi-okfu bu Ume Nchileke; kẹ l'ọ bu Ume Nchileke l'onwiya bu oswi-okfu ono. ⁷ Ọo ya bu l'ẹphe dọ ẹto agbaru Jisọsu ekebe: ⁸ bu iya bu Ume Nchileke; ọwaa mini; ọwaa mee. Ekebe ẹphe ẹto ono awụkolephu nanụ. ⁹ Yọ buru ẹge Nchileke shi ekoshi lẹ Jisọsu bu Nwa iya ndono. Ayi ekwetaje ekebe, madzụ agba. Ekebe kẹ Nchileke gbe kakwaru oshihu ike. ¹⁰ Ọo ya bu l'iphe bu onye kwetaru kẹ Nwatibe Nchileke ono bẹ ekebe iya ono nọwa l'ọkpoma. Onye ẹ-te kwetadu kẹ Nchileke ono bẹ meekwaru Nchileke onye ntuphu-ire; okfu l'ẹ to kwetadu l'iphe Nchileke ekfu lẹ kẹ Nwa iya ono bu oswi-okfu. ¹¹ Ekebe ono bẹ bu lẹ Nchileke nuru ayi ndzụ gbururu jeye; ndzụ ono aburu l'ẹhu Nwa iya ono b'o shi. ¹² Onye yele Nwatibe Nchileke ono tųgbaberu buru nanụ; nweekwaru ndzu

ono. Onye yele Nwatibe Nchileke ono ta tughabedu buru nanu; te nwekwa ndzu ono.

Ndzu gbururu jeye

¹³ Iphe-a, mu ede-wa bukwa unubedua, woru onwunu ye Nwatibe Nchileke ono l'eka be mu ederu iya: t'unu makwanuru l'unu nwewaru ndzu gbururu jeye ono. ¹⁴ Obu eshihuje ayi ike l'ifu Nchileke; ke l'onuje olu ayi; m'o -buru-a l'iphe ayi suru t'o nu ayi be ayi kfulu ege o bu uche-obu iya. ¹⁵ Oo ya bu le keshinu ayi maru l'onuje olu ayi l'iphe bu iphe ayi suru t'o nu ayi be ayi manaru l'ayi natawaru iphe obu, ayi suru t'o nu ayi obu.

¹⁶ O -nweru onye phuru nwanna iya l'eke oome iphe du eji; mbu egbe iphe du eji ophu ta budu: e -mee ya; yo gbua onye meru iya nu; t'onye ono kfukwaru nu Nchileke l'okfu ehu nwanna iya ono; te Nchileke woru ndzu nu nwanna iya ono, meru iphe du eji ono. O nwekwaru iphe du eji ophu bu: e -mee ya; yo gbua onye meru iya nu. Mu ta sukwa t'e kfuje nu Nchileke l'egbe iphe du eji onanu. ¹⁷ Iphe bu iphe e meru l'uzo, e-ta budu nhamunha iya buakwa iphe du eji. Obenu l'o nwekwaru iphe du eji ophu ta budu: e -mee ya; yo gbua onye meru iya nu.

¹⁸ Ayi mawaru l'iphe, bu onye Nchileke mwaru te emejedu iphe du eji. Iphe emeje nu bu le Jisusu, bu iya bu Nwa Nchileke anoduje eleta onye ono enya; t'ejo onye ono; mbu Obutuswe be ebyi iya eka.

¹⁹ Ayi maakwaru l'ayi bu ke Nchileke; le ndiphe mgburumgburu be ejo onye ono; mbu Obutuswe turu gbirimu; swechia.

²⁰ Ophu ayi maru bu le Nwatibe Nchileke ono byaru; bya emee t'enya sahu ayi; k'ophu ayi byaru bya amaru onye ono, bu iya bu okpobe Nchileke ono. Onye ono, bu okpobe Nchileke ono be ayi l'iya tughaberu buru nanu, bu iya bu Jisusu Kurayisutu. O bu yebedua l'onwiya bu okpobe Nchileke ono; buru iya bu ndzu gbururu jeye ono.

²¹ Unwu mu; unu be ekwekwa t'o nweru iphe unu a-haje t'o bya anochia enya Nchileke l'ime okpoma unu.

Ekwo k'èbo, Jónu deru

¹ Ekwo-ozì ọwaa shì l'èka mubẹ onye e meru ọgurennya chọchi. Onye mu ede iya anụ bụ eze-nwanyi ono, Nchileke ọtataru ono yele ndibe iya. Eze-nwanyi ono yele ndibe iya bẹ mu yeru obu; okfu lẹ mu l'ephè tükowa bya amaru ọkpobe okfu ono. Ẹ tọ kwa mbèdua nkinyi mu yeru ephè obu ọbu. Iphe bụ ndu mawaru ọkpobe okfu ono bẹ yekotakwaruphu ephè obu. ² Iphe kparu iphe ayi yeru iya obu ege ono bụ l'ọkpuberu okfu ono buwa ayi ebubu l'ẹhu. Yọ bụru ege ono bẹ oo-buwaruru; swiru ayi gbururu jeye lẹ tutu yoyo.

³ Tẹ Nchileke, bụ Nna yele Nwa iya; mbụ Jisọsu Kuráýisutu meeru ayi eze-iphe-ọma; phọaru ayi imiko; mee tẹ nchị dọ ayi ndo; t'ayi gude ire-lanụ; mẹ n-yemobu tughabe bụru nanụ ege ayi tughaberu.

Okpobe okfu; mẹ n-yemobu

⁴ Ẹhu tsọru mu ẹnà nshinu lẹ mu haru phọ ndibe ngu ndu ọphu eme ọkpobe okfu ono ege Nna sụru t'ayi meje iya. ⁵ Nta-a bụ iphe mu arọ nggube eze-nwanyi bụ t'ayi yeru ibe ayi obu. Ẹ tọ bukwa lẹ mu ederu ngu ekemu ọphungu; gbahaa ono, ayi natahawaru shitakpooru lẹ mbulembu ono, bụ iya bụ t'ayi yeru ibe ayi obu. ⁶ Iphe bụ n-yemobu ndọ-ọ: bụ t'iphe ayi e-mejekpelephu jeye teke ayi a-nọ-bebe ndzụ lẹ mgboko-a bújeleruphu iphe Nchileke sụru t'e meje. Iphe ọbu, Nchileke sụru t'e meje ọbu abulekwaruphu ekemu ono, unu shì l'ọdungu nta ono, bụ iya bụ t'unu yeru ibe unu obu.

⁷ Ndu egudeje ẹregede; duswee madzụ ọzo wufutaakwaru dzuru ẹkemeke ọbule lẹ mgboko; mbụ ndu jikaru lẹ Jisọsu byaruphu bya aburu madzụ l'oswiya lẹ mgboko-a. Ọ bụ egbe onye ono egudeje ẹregede; duswee madzụ ọzo; bụru egbe onye ono bụ Ọ-chị-nta Kuráýisutu ọbu. ⁸ Iphe unu a-kwabeleruphu ẹnà iya bụ t'unu be eme t'iphe ono, unu jeru ozi iya ono nahụ unu tufahu kẹ mmakanụ. Unu kwaberu onwunu ẹnà; k'ọphu unu a-natadzu obunggo unu anatadzu.

⁹ Iphe bụ onye l'eme iphe ọdo l'atukobe l'ọphu Kuráýisutu ziru; too me iya ege o ziru iya; onye ono ta bukwa onye yele Nchileke tughaberu bụru nanụ. Onye emekwanu iphe ono, Kuráýisutu ziru ono; l'emele iya phụ ege o ziru iya; onye ono bẹ yele Nchileke; mẹ Nwa iya, bụ Jisọsu tughaberu bụru nanụ. ¹⁰ O -nweru onye byakfutaru unu; ọphu 'ọ bụdu iphe ono, e ziru ayi ono b'o gude bya; unu be ekwekwa t'o yeru unu ishi l'ulo; unu ba ajijekpokwaa ya nụ m'ọ bụ: ?ị dọphu mma? ¹¹ L'onye aji iya ?ị dọphu mma? bẹ yele iya dọakwa ẹbo; gbaru l'ejo iphe oome.

¹² Mu nweru igweligwe iphe mu gage ederu unu. Obenu l'ẹ tọ bụdu ẹkwo yele mini-ẹkwo bẹ mu e-gude dekotaru iya unu. Iphe mu gbe ari bụ lẹ mu e-gbe kpakfuta unu; ayi l'unu ekfugbawaru l'ifu l'ifu; k'ọphu ẹhu a-tsokwanu ayi ẹnà; tsọfu iya ayi l'ishi.

¹³ Ụnwegirima nwanna ngu nwanyi, bụ onye Nchileke ọtataru ekekwa ngu phụ.

Ekwo k'eto, Jõnu deru

¹ Ekwo-ozì ọwaa shì l'ẹka mubẹ onye e meru ọgurennya chọchi. Onye mu ede iya anụ bụ onye ono, mu yeru obu ono, bụ iya bụ Gáyọsu; okfu lẹ mu l'iya tũkõwaru bya amaru ọkpobe okfu ono.

² Onya mu; mu ekfujekwa anụ Nchileke t'ọ mekwaa t'iphemiphe ọbule dũru ngu lẹ mma; yo mekwaaphu t'ọ bũru ẹhu-ba-dũ-mma nwenkinyi bụ iphe ụko iya a-duje ngu; mbụ ẹge mu mawaru-a l'ogbodo ndzũ ngu ono, nọ l'ime obu ngu ono bẹ ẹhu dũkwaphu mma.

³ Ẹhu tsọru mu ẹna nshinu teke o nweru unwunna, byaru bya akọoru mu l'i vudoshikwaduru-a ike l'okpuberu okfu ono; ndzũ ngu l'ọ ha abukotaleruphu ndzũ ire-lanụ. ⁴ Ẹ to nwekwa iphe ọdo, a-kajẹfua mu ome t'ẹhu tsọ mu ẹna; t'a gũfu lẹ mu nũru l'unwu mu; bẹ ndzũ ẹphe bukotalephu ndzũ ire-lanụ.

Aaja Gáyọsu ajaja

⁵ Onya mu; iikoshijekwa l'ọ gbaru t'e gude ire ngu ẹka l'iphe iimekpooru unwunna ayi; mbũkpo jeye mẹ unwunna, byaru abyabya.

⁶ Ẹphe kọru chọchi-wa kẹ n-yemobu nke ngu. Byiko; yejekwaru ẹphe ẹka teke ẹphe gbeshiru ije ẹphe. Mejekpelekwaruphu ẹphe iphe jiru Nchileke ẹpho. ⁷ Lẹ keshinu ẹphe gbeshiru ije k'okfu ẹhu Kuráýisutu b'ẹ to nwekwa iphe ẹphe kwejewaru nata l'ẹka ndu ẹ-ta bũdu ndu kẹ Kuráýisutu. ⁸ Ọo ya bụ lẹ ndu dũ ẹge ono bẹ gbaru t'ayi yejeru ẹka; t'ọ bũru iya bụ l'ayi l'ẹphe tũko gbaru mgba l'ẹje ozi kẹ ọkpobe okfu ono.

Dayótirifisu; mẹ Dimítiriýosu

⁹ O nweru nwekwo-ozì, mu deru nũ chọchi; ọbu lẹ Dayótirifisu, bụ onye woru onwiya dobe l'ishi te eyeduru mu ọnu. ¹⁰ Ọo ya bụ lẹ mu -bya bẹ mu e-wofuta iphe oomeebe, bụ iya bụ mkpọkoro okfu, eshije iya l'ọnu, oogudeje adzũshi ẹjo-ire ekpu ayi. Onanu te dzu iya; yo gbeshi ọdo; bya ajika t'unwunna ba abya t'ẹphe lẹ ndu chọchi jja; bya akpọshikwaphu unwunna t'ẹphe lẹ ndu chọchi ba ji; bya ebufu ẹphe lẹ chọchi.

¹¹ Onya mu; ba mũkwa ẹka ẹjo iphe; mũkwaa ẹka iphe-oma. Ọ kwa onye eme ọhuma bụ kẹ Nchileke. Onye eme ẹji ta phũbukwaa Nchileke.

¹² Dimítiriýosu bẹ ọnu wũkoru l'ome-ọhuma nk'iyaa. Ọ kwaphũ ẹge ono bẹ ọkpobe okfu ono l'onwiya aja iya; ayibedua l'onwayi l'ajakwa iya phũ. Unubedua marua l'ajaja, ayi aja iya bẹ bũkwa oswi-okfu.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

¹³ Iphe, mu ga e-de hakwa l'igwe; ọbu lẹ tọ bũdu mkpishi-ẹkwo; mẹ mini-ẹkwo bẹ mu e-gude dekotaru ngu iya. ¹⁴ Mu arikwa lẹ mu ta anọhedu ọphu baru ishi; mu akpakfuta ngu; mu lẹ nggu ekfugbawaru l'ifu l'ifu.

¹⁵ T'ẹhu dũkwa ngu agu.

Ọnyà ngu phẹ ajikwa ngu phụ. Jikwaaruphu ayi ndu ọnyà ayi phẹ l'ẹhu l'ẹhu-o.

Ēkwo, Judu deru

¹ Ēkwo-ozí-wa shi l'èka mbèdua, bụ Judu; onye ejeru Jisọsu Kuráiyisutu ozi; bụkwaruphu nwunne Jémusu.

Ndu mu ede iya anụ bụ iphe bụ unubẹ ndu ono, Nchileke kuru; mee unu; unu aburu ndu nk'íya ono. Nchileke ono, bụ Nna ono bẹ yeru unu obu; unu abụkwaruphu ndu, Jisọsu Kuráiyisutu kwakọberu t'è b'ọ dụ iphe e-me unu; t'unu nọdu ngabèru abyabya kẹ yèbe Jisọsu Kuráiyisutu ono.

² Tẹ Nchileke phụkwaaru unu imiko; yo mee t'èhu dụ unu agu; yo yekwaruphu unu obu. T'ọ tuko iphe ono meeru unu; mbụ meeru iya unu k'etsutsu iya.

Ndu ẹjo nzizi

³ Ndu ọnya mu, nọ mu l'obu; iphe ivuzọ, mu shi rịa lẹ mu e-deru unu l'èkwo-ozí-wa bụ k'adzọdzo ono, Nchileke dzọru ayi l'ayi ha; gude koshi lẹ ya yeru ayi obu ono. Obenu lẹ mu byaru bya arị-phu ọriri azụ; sụ l'ọ nweru iphe ọdo, kachia mkpa, mu e-deru unu. Iphe ono, kachia mkpa ono bụ tẹ mu rọ-chia unu; rọshia unu ike t'unu bya awata ọgbaru ọkpobe okfu ono, Nchileke ziru ndu nk'íya ono ọdzeni. Mbụ ọkpobe okfu ono, Nchileke ziru t'ayi kweta; sụ t'è b'ọ dukwa onye e-wofu iya iphe ewofu; tọo dụ onye e-yekwa iya iphe eyekwa ono. ⁴ Iphe mu gude ekfu iya bụ l'ọ haru nweru ndu ẹ-ta akwabèdu Nchileke ugvu. Egbe ndu ono tọru nwèhu pyabata l'èke unu nọ; l'è ba ma. Ẹphe anọduje ezi l'ọ dya mma tẹ madzụ meje umere, rehuru erehu; keshinu ọphu Nchileke bụ onye emeje eze-iphe-oma. Ẹphe ajikaje Jisọsu Kuráiyisutu ono, bụ iya bụ Nnajiufu ayi nkinyi iya ono; bya abụkwaru iya phụ nkinyi iya bụ onye gude ndzụ ayi. Lẹ teke ndiche b'e dehaakwaru iya rụ l'èkwo okfu Nchileke; sụ: Lẹ Nchileke a-nma ẹphe ikpe iphe ono, ẹphe meru ono.

⁵ Iphemiphe ọbule ono kparamụpamu bẹ unu makotakpooru ọhuma ọhuma; ọbu l'iphe mu emelephu tẹ mu nyataru unu bụ lẹ teke ndiche bẹ Nnajiufu dzọkwaru ndu nk'íya teke ono, ẹphe shi buru l'ali Íjiputu ono. O meru; ẹphe awufuta l'ali ono. Ọ dzọebekwaru ẹphe ono; ọbu l'e meebekwaru; yo gbushilee ndu ọphu ẹ-te kwedu woru onwẹphe ye iya l'èka. ⁶ Unu nyatakwa ẹge ọ dakfuru unwu ojozi-imigwe ono l'ẹphe ha, bụ ndu ọphu kwefuru ike l'ẹphe ta anọpyabedu l'èke Nchileke doberu ẹphe t'ẹphe chíje. Ẹphe jikakwaruphu l'ẹphe te ebuduru l'èke Nchileke suru t'ẹphe buru l'imigwe. Unwu ojozi-imigwe ono l'ẹphe ha bẹ Nchileke tųakwaru mkpọro mgbe-'agvụ-agvụ. Ọ chíru ẹphe ye l'èkpuru-ochi ẹke gbahuru ẹjo tsabalangu. Yọ buru ẹke ono bẹ ẹphe a-nọdu jeye l'oke uboku ono; mbụ mbọku ono, Nchileke a-nma ẹphe ikpe. ⁷ Unu nyatakwapụ ẹge ọ dakfuru Sódomu mẹ Gómóra; męwaru iphe bụ obodo obodo, ẹphe l'ẹphe naru ọnu ẹgu. Ndu ono l'ẹphe ha woru onwẹphe ye l'ome kẹ nwanyi; męwaru iphe ọdo, anyi ishi ẹdzu. Nchileke kpọokwaru ẹphe ọku; yọ buru ẹge ono b'ọo-nụ ẹphe

aphụ jeye lẹ tutu yoyo. Iphe ono abụru iphe Nchileke gude alọ ndiphe kpamụkpamu ẹka lẹ nchị.

⁸ Ọ kwaphu ẹge ono b'ọ dụ ndu ono, ezi ẹjo-ire ono. Ephe aroje nro, emeje; ephe emerushia onwephe emerushi. Ndu, nọ l'ishi aduje ephe ashị. Ndu ono, ẹ ta aphudu l'anya l'ogbu nwijnwii imigwe ono be ephe anọduje ekfubyishi ekfubyishi. ⁹ Ekfubyishi ono, ephe ekfubyishi ndu ono ta dukwa m'ọ bụ Màyikelu, bụ onye ishi unwu-ojozi l'imigwe, turu iya ama k'ememe. Mbụ lẹ teke ono, Màyikelu yele Sétanu atụ ẹgo onye a-pata odzu Mósisu ono be Màyikelu ta tukwa iya ama k'ophu Sétanu iphu. Iphe o kfuleruphu Sétanu bukwa: "T'ọ bụru Nchileke a-baru ngu mba!" ¹⁰ Obenu lẹ ndu ono bụ iphe ẹ-te dodu ephe ẹnya be ephe anọduje ekfubyishi. Ephe dụ l'ọ bụ anụ-egu-egbudu, ẹ-te nwedu egomunggo, bụlephu iphe agụ iya nụ be ọomaje; yọ bụleruphu iphe ono be oomeje. Ọ bụ iphe agụ ephe; be ephe anọduje eme. Yọ bụru iya e-gbu ephe. ¹¹ Nshobukwaa ephe! Ọ bụ ẹjo ụzo ono, Kenu tsoru teke ndiche ono be ephe etsokwaphụ; mbụ iphe ono, o meru, kparu iphe o gburu nwunne iya ono. Ndu ọwaa bukwa nchamenya okpoga be kparu iphe ephe shisweru ụzo ono, vudo nhamunha ono. Ephe emelaha iphe ono, Bélamu meru teke ndiche ono. Yọ bukwaruphu ẹge Kóra kwefuru Nchileke ikè; bụ ẹge ephe wataru ememe. Ephe a-lakwanu l'iyi ẹge ọ laru. ¹² Ọobuje: ephe -bya anonyabe unu l'eri nri l'ẹke unu ọkoberu; tugbabe nri eri gude ekoshi l'unu yeru onwunu obu; ephe abụru iphe-iphere nọduru unu. Iphere ta adujedu ephe l'ọ bụlephu onwephe; be ephe letaru ẹnya. Ephe dụ l'ọ bụ urukpu, pherephere phekashiru; egbe iya ọwaa bụ: igwe -ruebetsua eruru; pherephere ephekashia ya; igwe ta achihe mini obu. Ephe dụ l'ọ bụ oshi-omi, ẹ-ta amijedu nebyi teke gbaru iya nụ. Egbe ndu ono be ọnwu gbuwaru l'ono-ndzụ. Ẹ tọ buledua ugbo anwuhu lanu be ephe nwuhuru; ke l'e fefuwaru ephe tufaa ẹge-a, eefufuje oshi-wa. ¹³ Ephe dukwaphu l'ọ bụ eyii-mini, ha nshinu, atụ l'eze ẹnyimu. Ishi iya aburu l'aaphukotaje ẹjo umere ono, rehuru erehu, ephe eme ono; l'ọ bụ ẹke uphu-mini tselihuru. Ephe adu l'ọ bụ mkpọ-kpodo, phuru ụzo. Obenu l'ẹke Nchileke kwakoberu ephe bukwanu tsabalangu ẹke agba ẹjo ọchi. Yọ bụru ẹke ono be ephe a-nọdu jeye lẹ tutu yoyo.

¹⁴ Ọ kwa Ínọku bụ onye ọgbo k'ẹsaa l'eri Ádamu. Ínọku be Nchileke kfukwaru lẹ ndu ono a-byakwa. Ọo ya kparu iphe Ínọku deru; sụ: "Unu lenu! Nnajiufu be yele ndu nk'iya, bụ 'aguta aguta, shi l'imigwe a-yiru bya; ¹⁵ bya ekpee ndiphe l'ephe ha ikpe. Oo-koshikota iphe bụ ndu ono, ẹ-ta madu Nchileke ono iphemiphe ọbule, ephe meru, bụ iphe dụ ẹji. Yo gude emeswe ono, ephe mesweru iya ono nma ephe ikpe; l'ephe ta akwabedu iya ugvu; bya anmakwaphu ephe ikpe k'iphe bụ ẹjo okfu, ephe gude kfubyishia ẹpha iya!"

¹⁶ Ndu ono abuje: iphe -byaru ephe; ephe awata ọgu aphụ; l'ata Nchileke uta. Ephe eworu onwephe togboru ẹgu ẹjo iphe, aguebe ephe. Iphe eshije ephe l'onu abuleruphu oja onwonye mkpọkoro ajaja. Ephe -phụwa l'ọ nweru uru, ephe e-rita madzụ l'ẹka; ephe awata ọjakposhi onye ọbu.

17 Ọlobu; ndu ọnya mu; iphe mu eme t'unu maru bu t'unu nyatajẹlephu iphemiphe ọbule ono, ndu ishi-ozì Nnajiufu ayi Jisọsu Kuráyisutu vuhawa ọzo kfuaru unu ono. 18 Mbụ iphe ono, ẹphe shi anọduje aguru unu ọgu egvu ono, bu iya bu: "L'ọ -rudelephu teke mgboko-a a-gvu; b'ọ nwetsuaru ndu a-nọdu aja unu ewena. Iphe ẹphe a-nọdu awọgo ẹka iya; bu ẹge ẹphe e-shi mee iphe ẹgu iya enwu ẹphe raphuraphu l'ẹhu; mbụ iphe ẹgu iya agụ ẹphe; okfu l'ẹphe ta akwabedu Nchileke ugvu." 19 Ndu eme ẹge ono; bu ẹphe akpatajẹ t'ogbo bua onwẹphe ẹbo; wata ọkpa iche iche. Ọ kwa ẹgu iphe, nọ lẹ mgboko-a, l'agụ ẹphe; bẹ kpụ ẹphe l'ẹka; ẹ tọ bukwa Ume-dụ-Nsọ gude ndzụ ẹphe. 20 Ọlobu; ndu ọnya mu; unu vudoshikwaa ike l'ekwekwe ono, dū iche, unu kweru ono; mbụ ekwekwe ono, shi Nchileke l'ẹka ono. Unu gude ekwekwe ono vuje evuvu. Unu hajẹ tẹ Ume-dụ-Nsọ koshije unu ẹge unu e-kfuje anụ Nchileke. 21 Unu nọpyabelekwaphu lẹ n-yemobu ono, Nchileke yeru unu ono. Unu anọdukwapu ngabẹru Nnajiufu, bu Jisọsu Kuráyisutu t'ọ phuru unu imiko; mekwaaphu t'unu nọdu ndzụ gbururu jeye.

22 Unu phujekwaaru ndu obu agbakwadu ẹbo imiko. 23 Egbe ndu ono bẹ unu e-yetajeru ẹka; lọfuta ẹphe l'ọku. Unu aphujekwaaruphu ẹphe imiko; mbụ ndu ono, bu ẹjo iphe, agụ ẹphe; bẹ gude ndzụ ẹphe ono. Ọlobu; unu ba akwaswejekwaru ẹphe ẹnya teke unu aphuru ẹphe imiko ọbu. Unu kpojekwaa iphemiphe ọbule, bu nk'ẹphe ashị; mbụ je akpaa l'uwe, ẹphe yewaru l'ẹhu; bu iya bu iphe ẹphe emekpo ememe, bu iphe ẹjo ọriri ẹphe ono merushiwaru emerushi.

T'a jaa Nchileke ajaja

24 T'ayi tua Nchileke ẹpha; mbụ onye ono, bu iya; bẹ iphe bu ike kpakọru l'ẹka ono. Ọ bu iya bu onye aduje ike mee t'unu ba ada; bukwaru iya phụ e-me t'ẹ b'ọ dū iphe aa-ta unu ọta iya teke oo-kuta unu dobe l'ọdu-biribiri iya, bu ẹke ẹhu a-nọdu atsowaru unu ẹna. 25 T'ayi tua ya ẹpha; l'ọ bu iya nkinyi iya; bẹ bu Nchileke; buru l'ẹka Nnajiufu ayi, bu Jisọsu Kuráyisutu; bẹ oo-shi dzọ ayi. T'ọdu-biribiri; ọburu Ọkaribe-Kakọta-Nụ; ike; ọbu ishi, ọ buha-oduru tẹmanu; bẹ mgboko bya anọdu; buru nk'iya nta-a; bukwaruphu nk'iya jeye lẹ tutu yoyo. Ono kwa ẹge ọ dū.

Iphe Jisòsu Kuráýisutu koshiru Jònu lẹ Àphù

¹ Iphe e deru l'ẹkwo-wa; bụ iphe Jisòsu Kuráýisutu koshiru ndu ejeru Nchileke ozi. Ọ bụ Nchileke; bẹ wotaru iphe-a, o shi domishia edomi-wa; koshi Jisòsu Kuráýisutu; k'òphu Jisòsu ono e-mekwanu tẹ ndu ono, ejeru Nchileke ozi ono maru iphe ẹ-ta anọhedu ọphu, baru nwishi nta-a; yo mee. Tọ dọ iya bụ lẹ Jisòsu Kuráýisutu ezi ojozi-imigwe iya; t'ọ je ekoshikota Jònu, bụ onye ejeru iya ozi iphe ono; yo mee tẹ Jònu tuko iya maru. ² Ọ bụ iphe, bụ iphe, Jònu phuru b'ọ tuko l'ọ ha kfushibebe-wa. Yọ buru l'ẹkwo-wa l'ẹka; bẹ Jònu tuko okfu ono, Nchileke kfulu ono dekota. Iphe ono l'ọ ha bukota ọkpobe okfu, Jisòsu Kuráýisutu ono koshikotaru iya. ³ Onu-oma bụ k'iphe bụ onye agụ ẹkwo-wa, e deru okfu-a, e kfuchiru Nchileke-wa. Onu-oma aburu kẹ ndu nuru iya nụ; ngabẹ nchi; eme iya ememe. Lẹ teke iphemiphe ọbule-a, aabya ekfukfu-wa e-me ọdakwa ntse.

Jònu ekele Chọchi ẹsaa

⁴ Ọ bụ mbẹdua, bụ Jònu bẹ ekele unubẹ chọchi ẹsaa ono, nọkota l'alị Ẹshiya ono ekele.

T'eze-iphe-oma; mẹ ẹhu-agu, shi l'ẹka Nchileke tsokwa unu. Mbụ Nchileke ono bụ onye nọ ndzụ nta-a; buru onye shihawa nọduta ọmanu mgboko adube; bukwaruphu onye ono, abya nụ ono. T'eze-iphe-oma, shi iya l'ẹka; mękwaphu ọphu shi l'ẹka Ume ẹsaa ono, anọduje l'ifu aba-eze ono buru nk'unu jeyewaru. ⁵ Eze-iphe-oma; mẹ ẹhu-agu ono shikwaphu l'ẹka Jisòsu Kuráýisutu, bụ onye evudoshije ike l'iphemiphe ọbule, ookfuru ayi. Ọ bụ iya bụ onye ọdungu, Nchileke meru; yo shi l'onwu teta nọdu ndzụ; bukwaru iya phụ bẹ bụ onye achi iphe bụ ndu bụ eze l'eliphe-a.

O yeru ayi obu. Yọ buru obu ono, o yeru ayi ono meru iphe ọ nwuchiru ayi onwu, ayi gega nwu. Yọ bukwaruphu mee ya b'ọ gude tọshia ayi ẹgbu ono, iphe dọ ẹji shi kee ayi ono. ⁶ Yọ bya emee ayi; ayi aburu eze; k'òphu ayi a-bụ ndu achijeru Nchileke ẹja; l'ejekwaruphu Nchileke, bụ Nna iya ozi. T'ajaja; mẹ ike buru kẹ Jisòsu Kuráýisutu gbururu jeye lẹ tutu yoyo! Ono kwa ẹge ọ dọ.

⁷ Unu lekwaphu l'ọ nọkwa l'urukpu l'abya. Iphe, bụ madzụ kpamukpamu e-gudekota ẹnya ẹphe phụ iya. Iphe bụ ndu ono, turu iya arwa ono a-phukwa iya phụ. Iphe, bụ ndu, nọkota lẹ mgboko-a a-ra ẹjo ẹkwa; l'ẹke meji a-tọfu ẹphe m'ọ -byalephu. Ọ bụ iphe e-me nụ ndono! Ono kwa ẹge ọ dọ.

⁸ Nnajiufu, bụ Nchileke; buru iya bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike; mbụ onye ono, nọ ndzụ nta-a; buru iya bụ onye shihawa nọduta ọmanu bẹ mgboko dọberu; buru iya bụ onye ono, abya nụ ono. Ọ bụ Nchileke ono bẹ sọru: "L'ọo ya bụ Onye Ivuzọ bya aburu Onye Ikperazu."

Jònu aphụ Jisòsu l'àphù

⁹ Ọ bụ mbedua bụ Ọnu, bụ nwanna unu. Mu bụ onye mu l'unu tuko buru nanu le Jisosu. Ọ bụ iya meru iphe mu l'unu atukoje ejekota iphe bụ iphe-ehuka-wa, ayi eje-wa. Mu l'unu atukoje kwaphu ataru iphe nshi; yọ bukwaruphu ege ono be ayi a-tuko gbaru mgba nweru mgboko ophungu ono, e-shi Nchileke l'eka ono. L'o nweru teke obu, a kpuleru mu je edobe le Ikfuli Patumosu. Ishi iya aburu le mu ara okfu Nchileke arara; yefuaru le mu anoduje ekfuru ndiphe ke okpobe iphe ono, Jisosu Kurayisutu koshiru mu ono. ¹⁰ Yo be mboku Chochi; Ume Nchileke abya eji mu ehụ. Mu awata ophu àphù; bya anua olu obu, adalephu igiri-igiri l'ọ bụ upyoku l'uzo azu mu. ¹¹ Olu ono asu mu: "Ọnu! Te mu tukokwa iphemiphe obule-a, mu abya aphuphu-a dekota l'ekwo. Mu -deebe iya; te mu zilaaru iya uzo chochi esaa-wa, ya abya agushi-wa. Wo te mu zilaaru iya chochi Efesosu; chochi Sumena; chochi Pégamomu; chochi Tayitayira; chochi Sádisu; chochi Filadélufiya; mekwaphu chochi Layodisiya."

¹² Mu abya aghaa enya te mu phuedu onye ono, ekfu eyeru mu ono; phua uruku esaa. Uruku esaa ono be bụ mkpola-ododo b'e gude mekota iya. ¹³ L'echi uruku esaa ono b'o nweru onye vudo iya nu, dulephu l'ọ bụ madzu. Uwe, o yeru bu uwe-nlokpuru, akpa iya l'okpurukpu-okpa. O gudekwaphu akpo-buleti, e meru le mkpola-ododo kebata uwe iya ono l'ume. ¹⁴ Egbushi, no iya l'ishi be achalephu degedege l'ọ bụ eji aturu, maru ocha ucha; mbu chatakpokwaa l'ọ bụ eberugo. Ophu bụ enya iya achalephu l'ọ bụ ire-oku, enwu enwunwu. ¹⁵ Okpa iya ephe ebo enwulephu zii l'ọ bụ mkpuru-igwe, ama mma, a huru l'ọ-tata-kfukfu oku jeye yo chaa achacha; mbu hua ya jeye yo gbuchafu. Olu iya adalephu l'ọ bụ ephuphu eze mini, l'atsọ gbudugbudu teke o kfuru okfu. ¹⁶ L'eka-utara iya b'ọ chi mkpo-kpodo esaa. Ogu-mbeke, atsụ nkọ ifu labu eshi iya l'onu lufuta. Ifu onye ono be egbulephu oswi ke nwijnwii l'ọ bụ enyanwu teke enyanwu laru l'echi-ishi. ¹⁷ Mu aphule iya phu; daa kpube ifu l'iku okpa iya; dabuleruphu l'ọ bụ onye nwuhuru anwuhu. Yo bya ebyibe mu eka-utara iya; su mu: "Te mu ba atsushi egvu; l'ọ kwa yebedua bụ Onye Ivuzo bya aburu Onye Ikperazu. ¹⁸ Ọ kwa yebedua bụ onye no ndzu gbururu jeye. Abyabya, ya byaru l'odungu bukwa te ya nwuhu anwuhu. Ya anwuhwakwanua obu. Ole; te mu lekwa: le nta-a be ya nookwa ndzu gbururu jeye. Ọ kwa iya gude ire-igodo, eegudeje tuhaa eke onwu no; me ire-igodo, eegudeje tuhaa ali-maa. ¹⁹ Wo l'iphe mu e-me nta-a bu te mu dee iphemiphe obule-a, mu phwaru-wa l'ekwo. Mu -deebe iya; temanu mu edee iphe ophu ekoshi ege iphe du nta-a; temanu mu abyakwaphu bya edee iphe ophu e-mekwanu l'uzo ifu. ²⁰ A bya abya le mkpo-kpodo esaa-wa, ya chi l'eka-utara-wa; me uruku esaa ono, e gude mkpola-ododo mee ono; ono be ya abya te ya karu mu iphe o no-chiru enya iya. Le mkpo-kpodo esaa ono be no-chiru enya unwu ojozi-imigwe; mbu unwu ojozi-imigwe, anoduje eletagbaa chochi esaa ono enya. Uruku esaa ono be no-chiru enya chochi esaa ono.

2

¹ “Iphe mu e-de l'èkwo nù ojozi-imigwe, eleta chọchi Éfesosu ọnya bụ:

Owaa bụ ozi, onye ono, chị mkpọ-kpodo ọsaa l'èka-utara ono ziru; mbụ onye ono, ejephe l'echi urọku ọsaa ono, e gude mkpola-ododo mee ono. ² Lẹ ya makotakwaru-a iphemiphe obule, unu emeje l'ọ ha. Ya makwaru-a ẹge unu jeshiberu ozi ike; mę ẹge unu tataberu iphe nshi. Ya makwaru-a l'unu te ekwejedu tẹ ndu ẹjo madzụ shita ẹke unu nọ. Unu datakotawaru iphe bụ ndu ono, sụru l'ẹphe bụ ndu ishi-ozì; l'ẹphe ẹ-ba bụ iya ono. Unu abya amaru l'ẹphe ta abụdu iya; l'ẹphe bụ ndu ntuphu-ire. ³ Ya makwaru-a l'unu atajeru iphe nshi; l'unu jewaru iphe-ẹhuka, ha nshinu l'okfu ẹka iya; unu ta la azụ.

⁴ Obenu l'o nweru ọru, ya phutaru unu l'ẹhu. Ọru obu, unu vu obu bụ l'ẹ tọ bụhedu ẹge unu shi yeberu iya obu l'odungu bụ ẹge unu yeru iya ọya nta-a. ⁵ Ọ kwa iya phụ bụ; t'unu nyatakwa ẹke unu jeberu; ụzo akpọ-swehu unu. Unu takwaaphu onwunu ụta iphe dụ ẹji, unu meru; ghaa umere lakfuta Nchileke; bya emelaha iphe ono, unu shihawa eme l'odungu ono. Ọdumeka bę ya a-byakfutakwa unu. Ya -byakwanu; ya ewofu urọku nk'unu l'ẹke ọ nọ; gbahalekwaphu l'unu taru onwunu ụta. ⁶ Obenu l'iphe ya aja unu ajaja iya bụ l'ẹjo iphe ono, ẹphe eme; mbụ ndu ọgbo Níkolasu ono bę unu kpọru ashị. Yọ bukwaruphu ẹge yẹbedua kpọru iya ashị ndono.

⁷ T'onye nweru ọnu-nchị ngabekwaphu nchị; nua iphe-a, Ume Nchileke ekfuru iphe bụ chọchi lẹ chọchi ha-wa!

Ọ kwa onye luru ọgu ono; mekputa; bę ya e-kwe t'ọ wota akpuru oshi ono, emeje t'a nọdu ndzụ ono ria; mbụ oshi ono, gvuru l'ogbodufu Nchileke ono.

Ozi, e ziru Chọchi Suména

⁸ “Iphe mu e-de l'èkwo nù ojozi-imigwe, eleta chọchi Suména ọnya bụ:

Owaa bụ ozi, onye ono, bụ iya bụ Onye Ivuzọ; bụru Onye Ikperazu ono ziru; mbụ onye ono, abyabya, ọ byaru l'odungu bụ tẹ ya nwuhu; nwuhutsua; bya anọdu ndzụ ọdo ono. ⁹ Ya makwaru-a l'unu eje iphe-ẹhuka; makwaru-a l'unu akpa ukpa. Ọbu l'e -kfude iya ekfukfu; bę unu nwekwaru iphe ọkpobe enwenwe l'imigwe. Ya makwaru-a kę ekfubyishi ono, ndu ẹjo-ire ono, sụru l'ẹphe bụ ndu Ju; l'ẹphe ẹ-ba bụ iya ono anọduje ekfubyishi unu. Ndu dụ ẹge ono ta bukwa ndu Ju lẹ phuu. Iphe ẹphe bụ kwa ndzuko ndu abajeru Sétanu eja. ¹⁰ Unu abyakwa oje iphe-ẹhuka nta-a. Ọlobu; unu ba atsukwa egvu. Unu lekwa lẹ Obutuswe abyaakwa t'ọ haru unu chita je atushia mkpọro; k'ọphu aa-data unu. Adata obu, aa-data unu obu bụ l'unu e-je iphe-ẹhuka abali iri mkpurophu. Ọlobu; unu nọdukpelekwaphu yẹbedua l'èka ẹge unu nọ iya noshia ya ọya ike; mbukwa m'o -ruhuru; ee-meta unu iphe-ẹhuka obu jeye ishi unu abaa ya. Unu nọdukpelekwaa iya phụ l'èka ẹge unu nọ iya ọya; e -meebe bę ya e-kpubekwa unu okpu-eze, ekoshi l'unu mekputawaru. Okpu-eze ono bụ ndzụ gbururu jeye.

¹¹ T'onye nweru ọnu-nchị ngabekwa nchị; nua iphe-a, Ume Nchileke ekfuru iphe bụ chọchi lẹ chọchi ha-wa!

Ọ kwa onye Ịuru ọgu ono; mekputa Ịu onye ẹ te ekwedu t'ọnwu k'ugbo ẹbo ono gbua.

Ozi, e ziru Chọchi Pégamọmu

¹² "Iphe mu e-de l'ẹkwo nù ojozi-imigwe, eleta chọchi Pégamọmu ẹnnya Ịu:

Ọwaa Ịu ozi, onye ono, gude ọgu-mbeke ono, atsu nkọ ifu Ịabụ ono ziru. ¹³ Ya makwaru-a ẹke unu Ịu; mỊu l'unu Ịu l'ẹke ono, Sétanu achi ono. Obenu l'unu anọdujekpelephu ekfu tekenteke l'edzudzu ọha l'ọo mỊdua Ịu Nnajiufu ọphu unubedua maru. Ọphu unu ta Ịufutabua ya l'ẹka m'ọo ugbo Ịanụ; mỊu jeye mẹ teke ono, e gburu Ántipasụ; okfu l'o vudo l'edzudzu ọha; kfu l'ọo mỊdua Ịu ya nọ l'ẹka ono. Ántipasụ eshi ẹge ono koshi Ịu ya Ịu onye gbaru kẹ tẹ ya gude ire iya ẹka; mỊu yọ Ịukwaru l'ifu unu; Ịu iphe ono meru l'ẹke ono, Sétanu Ịu ebubu ono. ¹⁴ Obenu l'o nwekwaru unu iphe olemole, Ịu ọru, ya phutaru unu l'ẹhu. O nwekwaru ndu, unu l'ephẹ nọ l'ẹke ono; l'eme ejo iphe ephẹ mutaru l'ẹka Bélamu. O kwa Bélamu ono Ịu ziru eze, Ịu Bélaku teke ndiche ono ẹge oo-shi dughua unu Ízuru Ịu ọzo; duru ephẹ ye l'ome ejo iphe. Yo mee unu Ízuru; ephẹ erilahaa iphe a gbaru ẹja; mekwaaphu ephẹ; ephẹ awata ọfarushi onwephe; ephẹ l'unwanyị. ¹⁵ O kwaphu ẹge ono b'o nweru unu; ndu ọphu amụ iphe ono, ndu ọgbo Níkolasu ezi ono. Ndu ọgbo Níkolasu ono Ịukwaphu ndu eme ejo iphe l'ọ Ịu Bélamu. ¹⁶ O kwa iya Ịu t'unu taa onwunu Ịta iphe dụ ẹji, unu meru; ghaa umere lakfuta Nchileke; sefu ẹka l'ejo iphe ono l'ọ ha. Ọdumeka Ịu ya a-byakfutakwa unu ẹgwegwa; bya egude ogu-mbeke ono, shi iya l'ọnu ono bya etso ndu ono, eme ejo iphe ono ọgu.

¹⁷ T'onye nweru ẹnu-nchị ngabekwa nchị; nua iphe-a, Ume Nchileke ekfuru iphe Ịu chọchi Ịu chọchi ha-wa!

O kwa onye Ịuru ọgu ono; mekputa; Ịu ya a-haru nri ono, Nchileke domiru edomi l'imigwe ono nù. Nri ono Ịu mana Ịu eekuje iya. Ya a-nukwaphu onye ono mkpuma ọcha, e deru epha ọphungu. Epha ono te nwedụ onye ọdo, ama iya nù; gbahaa onye ọbu, a nuru iya nkinyi iya.

Ozi, e ziru Chọchi Tayitáyira

¹⁸ "Iphe mu e-de l'ẹkwo nù ojozi-imigwe, eleta chọchi Tayitáyira ẹnnya Ịu:

Ọwaa Ịu ozi, Nwatibe Nchileke ono ziru; mỊu onye ono, ẹnnya iya dulephu l'ọ Ịu ire-ọku, enwu enwunwu ono; mỊu onye ono, ọkpa iya phẹ ẹbo enwulephu zii l'ọ Ịu mkpurukpu-igwè, ama mma, e fucharu efucha; yo gbuchafu egbuchafu ono. ¹⁹ Ya makotakwaru-a iphemiphe ọbule, unu anọduje eme l'ọ ha; maru ẹge unu gude yeberu ndu ọdo obu. Ya makwaruphu l'unu nokwadu iya-a l'ẹka ẹge unu nọ iya; makwaruphu ẹge unu gude ejeshiberu iya ozi ike; mẹ ẹge unu gude atatabe nshi. Ya makwaru-a l'iphe ọphu unu eme nta-a Ịu danyikotaru iphe ọphu unu shi eme l'odungu.

²⁰ Obenu l'o nweru ọru, ya phutaru unu l'ẹhu. Ọru ọbu, unu vu ọbu Ịu l'unu haru nwanyi ono; mỊu Jézebelu; yọ nọdu unu l'ẹhu. L'ejo nwanyi ono Ịu asuje Ịu ya ekfuchiru Nchileke; ọbu

l'iphe oozu ndu ejeru mu ozi bụlephu ẹjo-ire. Yọ bụru iphe ono, oozu ono bẹ oogudeje ederu ẹphe eye; t'ẹphe wata ofarushi onwẹphe; ẹphe l'unwanyi. Yo gudekwa iya phụ eme ẹphe t'ẹphe riye iphe a gbaru ẹja. ²¹ Ya hakpọru iya; yọ nọ ọdu; ẹge ee-shi t'ọ taa onwiya ụta iphe dụ ẹji, oome; ghaa umere lakfuta Nchileke. Obenu l'ẹ to kwedu taa onwiya ụta; haa uru-alị ono, ọoru ono. ²² Unu lekwa ẹ ya abyaakwa tẹ ya turu iya chee l'ulo. Ndu ono, ejekfufe iya azẹe ono bẹ ya e-me t'ẹphe jee oke iphe-ẹhuka, ha nshinu; gbahakwaa l'ẹphe taru onwẹphe ụta iphe dụ ẹji, ẹphe eme; haa otso nwanyi ono. ²³ Unwu iya l'ẹphe ha bẹ ya e-chigbushikota kpakparakpamu. O kwanu iya bụ k'ọphu iphe bụ chọchi ẹ chọchi ha a-makwanuru l'ọ mbẹdua bẹ bụ onye ono, enyochaje uche-obu madzụ; nyochaa ọkpoma iya; maru iphe nọ iya l'egomunggo ono. Ya a-nukotagekpoo unu l'unu ha l'onye l'onye iphe gbaru unu l'ẹhu l'ẹhu. Onyemonye ọbule bẹ ya a-nụ iphe l'ẹge iphe o metaru dụ dụ-chi.

²⁴ A bya abya l'unubẹ ndu ọphu bukwaphu ẹ Tayitáyira: unubẹdua te kwekwa tsoru l'ẹjo iphe ono, ndu ono ezi ono. Unubẹdua bukwa ndu ọphu ẹ-ta madu iphe ono, o nweru ndu ahajeru sụ l'ọ iphe e domigbaaru edomi l'ẹhu Sétanu ono. Unubẹdua te nwehekwa iphe ọdo, ya a-sukwadu t'unu mee. ²⁵ Obenu l'ẹge ọ dụ ẹge ọ dụ; unu gudeshikpelekwa iya phụ ike; mbụ iphemiphe ọbule ono, bụ nk'unu ono jeye teke ya a-bya ọdo. ²⁶ O kwa onye luru ọgu ono; mekputa; l'anuru iya okfu l'ozi ono jeye l'ikperazu; bẹ ya e-ye ike l'ẹka t'ọ bụru ishi; l'achị iphe bụ mbakeshi. ²⁷ O bu ẹge Nna iya yeru iya ike l'ẹka; bụ ẹge ya eyekwa phụ ẹphe ike l'ẹka. Ẹphe e-gude mgboro-ígwè; chĩa iphe bụ mbakeshi ẹge eze achije mkpukpu iya; ẹphe emee mba ono l'ẹphe ha; ẹphe adu l'ọ bụ ite-ura, e tsuru yogiriogiri. ²⁸ Ndu ono, ya yeru ike l'ẹka ono bẹ ya a-nufukwaaphu Mkpo-kpodo nchi-abọhu.

²⁹ T'onye nweru ẹnu-nchị ngabekwa nchị; nua iphe-a, Ume Nchileke ekfuru chọchi ẹ chọchi ha-wa!

3

Ozi, e ziru Chọchi Sádisu

¹ "Iphe mu e-de l'ẹkwo nụ ojosi-imigwe, eleta chọchi Sádisu ẹnya bụ:

Owaa bụ ozi, onye ono, bụ iya gude Ume ẹsaa ono, shi Nchileke l'ẹka ono; mẹ mkpo-kpodo ẹsaa phụ ziru. Ya makwaru-a iphe bụ iphe unu emeje l'ọ ha. Ẹe aanọdujeru eku unu ndu nọ ndzụ; obenu l'unu bụ ndu nwuhuru anwuhu. ² O phọduakwaru-a nwanshi nta-a; iphe ọbu, unu nweru ọbu anwunyhughee ẹnya. Oo ya bụ t'unu lutehukwaphu muru ẹnya; kwaberu iya ẹnya; k'ọphu ọ-jakerehu. Ya dataakwaru unu; phụwa l'iphemiphe ọbule, unu eme ta dudu ọphu unu metabewaru ẹge gbaru nụ l'ifu Nchileke. ³ Oo ya bụ t'unu nyatajekwaphu ozi-oma ono, unu nuru ẹ nchị unu; kwetakwaphu ono. Unu vudoshikwaaphu ike l'iphe ozi-oma ono ekfu. Unu atakwaaphu onwunu ụta iphe dụ ẹji, unu eme; ghaa umere lakfuta Nchileke. O -bukwaru l'unu te elutehudu muru ẹnya bẹ ya a-tukwa unu l'ukfu; mbụ byalephu l'ọ bụ onye iphura, ẹ-te

nwedu onye amaję teke ọobyaa. Ọo ya bụ l'unu ta abyadụ bya ama egebe teke ọbu, ya a-byakfuta unu ọbu.

⁴ Obenu l'ọ nwekwaru-a ụmadzu olemole, unu l'ẹphe nọ ẹ Sádísu l'ẹke ono, e-te merushidu onwẹphe. Ọ bụ ndu ono e-ye uwe ọcha; yẹbedua yele ẹphe eburu eburu; okfu l'ọ bụ iphe ruberu ẹphe ndono. ⁵ Ọ kwa onye luru ọgu ono; mekputa; bẹ Nchileke e-ye uwe ọcha ono. Onye ono bẹ ya ta abyakwa bya efuchafu ẹpha iya l'ẹkwo ẹke e deshiru ẹpha ndu a-nọ ndzụ gbururu jeye. Ya e-vudo l'ifu Nna iya; mę l'ifu unwu-ojozi Nna iya ono, nọ l'imigwe ono raa ya arara: l'onye ono bẹ bukwa onye nọ iya l'ẹka.

⁶ T'onye nweru ẹnu-nchị ngabẹkwa nchị; nụa iphe-a, Ume Nchileke ekfuru chọchi ẹ chọchi ha-wa!

Ozi, e ziru Chọchi Filadélufiya

⁷ "Iphe mu e-de l'ẹkwo nụ ojozi-imigwe, eleta chọchi Filadélufiya ẹnnya bụ:

Ọwaa bụ ozi, onye ono, dụ nsọ; mbụ onye ono, bụ iya bụ ọkpobe onye ire-lanụ ono ziru. Onye ono bụ iya gude ire-igodo eze, bụ Dévidi; mbụ onye bụ iya abuje: ọ -gụhawa ụzo; to nwehedu onye ọdo, hakwadu k'aguchi iya. Teke bụ l'ọo aguchi b'ọ guchiru iya; to nwehedu onye ọdo, a-gụha iya nụ. ⁸ Ya makwaru-a iphemiphe ọbule, unu eme l'ọ ha. Unu lekwa ẹ ya gụhaakwaru ụzo gheberu unu ọnu. Ẹ to nwekwa onye ha kẹ aguchi iya. Ya makwaru-a l'ike ta hadu unu nshinu. Obekwanu l'unu vudoshilekwaphu ike l'okfu ono, ya kfuru ono; lemekwa iya phụ ememe; unu ta túbua ẹgo l'unu ta bụdu ndu nk'ia. ⁹ Unu lekwa ndu ono, bụ ọgbo, abajeru Sétanu ẹja ono; mbụ ndu ono, egudeje ejo-ire sụ l'ẹphe bụ ndu Ju; l'ẹphe ẹ-ba bụ iya ono. Ndu ono bẹ ya e-me: ẹphe abya ebyishi ikpere l'ifu unu; baaru unu ẹja. Ọ bụ ẹge ono bẹ ya e-shi mee; ẹphe amaru ẹ ya yeru unu obu. ¹⁰ L'ọ nwekwaru iphe-ẹhuka a-dakfuta ndu bu l'eliphe mgburumburu. Iphe-ẹhuka ono a-datakọta madzụ kpamụkpamu. Teke iphe-ẹhuka ono byaru bẹ ya a-kwachikwa-a unu t'ẹ b'ọ nwe iphe e-me unu. Ishi iya aburu l'unu doberu obu l'iphe ono, ya ziru unu ono, bụ iya bụ t'unu vudoshia ike; unu atajeru iphemiphe ọbule nshi. ¹¹ Ya ta anọhekwa ọphu baru nwishi nta-a; ya abya. Unu gudeshikwaa iphe ono, bụ nk'unu ono ike; k'ọphu ẹ too nwedu onye a-nyichata unu okpu-eze ono, bụ iya bụ ndzụ gbururu jeye ono, Nchileke e-gude bua unu nggo ono. ¹² Ọ kwa onye luru ọgu ono; mekputa; bẹ ya e-me t'ọ dụ l'ọ bụ itso lanụ l'itso, gude eze-ulo Nchileke iya. Yọ buru l'ẹke ono bẹ onye ọbu a-nọduwaru jeye ẹ tutu yoyo. Ya abya edee onye ọbu ẹpha Nchileke iya ono l'atatifu; dekwaa ya phụ ẹpha obodo kẹ Nchileke iya ono, bụ iya bụ Jerúsalemu ọphungu ono. Obodo ono bụ l'imigwe l'ẹke Nchileke iya ono nọ bẹ oo-shi bya. Ya abya edefukwaaphu ẹpha ọphungu kẹ yẹbedua l'atatifu onye ono.

¹³ T'onye nweru ẹnu-nchị ngabẹkwa nchị; nụa iphe-a, Ume Nchileke ekfuru chọchi ẹ chọchi ha-wa!

Ozi, e ziru Chọchi Layodísiya

¹⁴ "Iphe mu e-de l'ẹkwo nụ ojozi-imigwe, eleta chọchi Layodísiya ẹnnya bụ:

Owaa bu ozi, o ziru mbu onye ono, epha iya bu: 'Ono kwa ege o du' ono; mbu onye ono, gbaru t'e gude ire iya eka l'iphemiphe obule, ookfu ono; buru iya bu onye kforu ayi okpobe okfu Nchileke; bukwaru iya phu bu onye iphemiphe obule, Nchileke keru le mgboko-a shi l'eka. ¹⁵ Ya makotakwaru-a iphe bu iphe unu eme l'o ha. Ya makwaru-a l'unu te kfukahudu ibyiya ophu unu vudo; t'a maru iya. L'unu te gudedu obu unu l'o ha etso iya; unu te kfukahukwanu l'unu ta budu ndu nk'iya. Obenu l'o dukwanu iya t'a su l'unu nolephu le nanu: l'unu gude obu unu l'o ha etso iya; ophu bu l'unu ta budu ndu nk'iya. ¹⁶ Oo ya bu; keshinu unu te vudodu l'unu gude obu unu l'o ha etso iya; unu te vudo l'unu ta budu ndu nk'iya be ya a-jikakwa unu tengu. ¹⁷ Unu anoduje asa nsasa l'unu nweru iphe; l'iphe ekwebukwaaru unu; to nwe iphe uko iya duru unu. Olobu; nsho unu; unu ta maduru l'unu du k'oyoru oshi; ke l'unu akpa ukpa; l'atsi ishi; agba otu. ¹⁸ Oo ya bu l'okwa, ya anmaru unu bu t'unu byachia bya azuta iya mkpola-ododo, a nwaru anunu l'oku; k'ophu oo-me t'unu buru ndu nweru iphe. Unu abyakwaphu bya anmata iya uwe ocha yeje; t'unu ba agbahe otu. Unu azutakwa iya phu ogvu-enya; tee l'enya unu ono; wata ophu uzo. ¹⁹ L'o kwa iphe bu ndu ya yeru obu be ya abajeru mba; huja epe ahuhu t'ephe maru iphe. Oo ya bu; unu guderu obu unu l'o ha meje ege ono, ya kfuru unu ono; unu ataa onwunu uta iphe du eji, unu eme; ghaa umere lakfuta Nchileke. ²⁰ Unu lekwa! Ya vudokwa l'onu ulo; aku eka l'ibo. Onye -nuru olu iya; guhaaru iya ulo; ya abata yeje onye obu erigba nri: onye eria k'ibe iya; onye eria k'ibe iya.

²¹ O kwa onye luru ugu ono; mekputa; be ya e-kwe t'o nonyabe iya l'aba-eze iya; bu iya bu ege-a, ya luru ugu; yebedua; mekputa; bya anonyabe-wa Nna iya l'aba-eze nk'iya-a.

²² T'onye nweru enu-nchi ngabekwa nchi; nua iphe-a, Ume Nchileke ekfuru chochi le chochi ha-wa!"

4

Obaru Nchileke eja l'imigwe

¹ To du iya bu; onanu emebelephu; mu abyakwa bya elee enya; phua uzo, gheru onu l'imigwe.

Olu ono, kfuhawaru yeru mu l'odungu ono; mbu olu ono, ada l'o bu upyoku ono asu mu: "Te mu nyibata l'eli eke-a te ya koshi mu iphe mefutaje nu l'uzo ifu." ² E ji ekfu-wa; Ume Nchileke abya ejile mu phu ehu. Mu abya elee enya; yo nweru aba-eze, no l'imigwe l'eke ono. Yo nwekwaruphu onye dugaru iya nu. ³ Onye obu, dugaru l'aba-eze obu be ifu egbulephu murumuru l'o bu mkpuma obu, vu oke aswa, iphoro iya te ekwejedu t'e lee ya enya. Iphe eekuje mkpuma ono bu jasupa. Ifu onye ono achakwa vi l'o bu egbe mkpuma obu, ereshikwaphu ire ike, ekeje uswuswe, eekuje kaniliyanu. Iphe no-pheru aba-eze ono mgburumburu bu evu-mini, ekekwapu onyingu-onyingu l'o bu egbe mkpuma obu, vu oke aswa, eeku iya bu emeraludu. ⁴ O nweru ukporo aba-eze l'aba-eze eno odo, no-pheru aba-eze ono mgburumburu. Ndu bu ogurennya adu ukporo l'eno dugatsuaru l'aba-eze ono. Epe eyekota uwe ocha, achagbaa pemu-pemu l'ehu l'ehu; kputsuaru okpu-eze l'ishi. Okpu-eze ono l'o ha be bukota mkpola-ododo b'e gude

meshia ya. ⁵ Ebemu-igwe eshi l'aba-eze ono l'eku oswi kẹ meremu! Meremu! Igwe l'ede edede; agba agbagba; atụ egbe-igwe. Itsọku itsọku ụzo ẹsaa anọdugbaa l'ifu aba-eze ono; l'enwu ọku; bụ iya bụ Ume ẹsaa ono, shi l'ẹka Nchileke ono. ⁶ Iphe ọdo, nọfukwaaphu l'ifu aba-eze ono bụ iphe ọbu, dū l'ọ bụ eze ẹnyimu. Eze Ẹnyimu ono bẹ aphụ ụzo l'ọ bụ iphe e gude onyo mee.

O nweru ụzo iphe ẹno, nọgbaa ndzụ, nọ l'echi aba-eze ono. Iphe ono abya anọ-phekwaaphu aba-eze ono mgburumgburu. Iphe ẹno ọbu bẹ tuko ẹkemeke ọbule l'iphe bụ ẹhu iya mokashia ẹnya: ifu l'azụ. ⁷ Kẹ ọdungu l'iphe ẹno ono, nọgbaa ndzụ ono bẹ dulephu l'ọ bụ agụ. Kẹ ẹbo adulephu l'ọ bụ oke-eswi. K'eto nweleruphu ifu l'ọ bụ madzụ. Ophu kwe iya ẹno bẹ ifu nk'iya dulephu l'ọ bụ ugo, ephe ephephe. ⁸ Iphe ono, nọgbaa ndzụ ono; ephe ẹno bẹ nwetsuaru ẹbà ishingū ishingū l'ẹhu l'ẹhu. O kwaphu ẹge ono bẹ ẹnya tukurū ephe ẹhu dzuru; mbụ jeye lẹ mkpuli ẹbà iya ono. Eswe l'ẹnyashi bẹ ephe anọkotaje l'egvu; l'agụ:

“O dū nsọ; ọ dū nsọ; ọ dū nsọ;

mbụ Nnajiufu ono,

bụ Nchileke, bụ iya

bụ Ọkaribe-Kakota-Ike.

O bụ iya bụ Nchileke ono,

shikpelephu nọduta;

buru iya nọ nta-a;

buru iya bụ onye ono, abya nū ono.”

⁹ Iphe ono, nọgbaa ndzụ ono ephe ẹno agụkpelephu egvu; aja onye ono, nọ ndzụ gbururu jeye ono, bụ iya dugaru l'aba-eze ono ajaja. Ephe agụkwa iya phụ gude akwabẹ iya ugvu; gude iya etu iya ẹpha. Yoo buje; ephe gulephu egvu ono; ¹⁰ ọphube ụkporo ndu bụ ọgurenya lẹ ndu bụ ọgurenya ẹno ono adashia; kpubetsua ifu l'alị l'ifu onye ono, nọ l'aba-eze ono; mbụ onye ono, bụ iya nọ ndzụ gbururu jeye ono; l'abaru iya aja. Ephe abya ekpushia okpu-eze ephe dobegbaa l'ifu aba-eze ono; l'agụ egvu; asuje:

¹¹ “O bụ nggu bụ Nnajiufu ayi;

buru nggu bụ Nchileke ayi!

O bụ nggu bẹ iphe bụ ajaja;

ugvu; mẹ ike bụ nke ngu.

Ishi iya aburu l'ọo nggu

keru iphemiphe ọbule;

buru l'ọ bụ uche-obu ngu t'ephe nọdu;

meru iphe ephe nọ;

buru iphe e keru ekeke dobe.”

5

Nwaturu ono; mẹ ẹkwo, a gwọru agwọgwọ

¹ Tọ dū iya bụ; mu abya aphụa l'ọ nweru ẹkwo, a gwọru agwọgwọ, ọ pa l'ẹka mbụ onye ono, dugaru l'aba-eze ono. Ẹkwo ono b'e deru iphe: ifu mẹ azụ. A gwọo ya agwọgwọ; gude iphe-ọhubama ẹsaa nyachishia ya. ² Mu aphụa ojozi-imigwe lanụ, e yeru ike, ha nshinu l'ẹka; ẹke ọora iya arara arashị iya ike; asuje: “?Bụ onye bụ onye lefuru onwiya ẹnya lẹ ya gbaru k'onyashi iphe-ọhubama ono, e gude nyachishia ẹkwo ono,

a gworu agwogwo ono; ?onye a-bya anyashia ya; phushia ya?" ³ To nwe m'ò bu onye lanu l'imigwe; me le mgboko; m'ò bu l'ime ali, duru ike phushia ekwo ono, a gworu agwogwo ono; ophu o buru ke lee enya l'ime iya. ⁴ Mu awata ora ekwa; rashia ya ike; ke le to nwe du onye a phuru, gbaru k'ophushi ekwo ono; ophu o buru ke ole enya l'ime iya. ⁵ To du iya bu; onye lanu le ndu bu ogurennya ono asu mu: "Te mu ba arashi ekwa." Wo mu: "Te mu lekwa; l'onye ono, epha iya bu Agu, shi l'ikfu Juda ono, bu iya bu O-shi-l'eri Devidi be luakwaru ugu ono; mekputawa. O kwa iya bu onye a-du ike nyashia iphe-ohubama esaa ono, e gude nyachishia ekwo ono; woru iya phushia."

⁶ To du iya bu; mu abya aphua Nwaturu ono l'eke o vudo le mgbaku aba-eze ono ye le iphe ono, nogbaa ndzu ono epe eno. Yo vudokpelephu l'ifu ukporo ndu bu ogurennya le ndu bu ogurennya eno ono. Nwaturu ono be dukpelephu l'e gbujehawaru iya ru egbugbu; gude chia eja. Nwaturu ono be furu mpo esaa; mokwaaphu enya esaa, bu iphe no-chigbaaru enya Ume esaa Nchileke; mbu Ume esaa, Nchileke zikashikotawaru t'ephe dzuru eliphe mgburumgburu. ⁷ Nwaturu ono atugbua jekfube onye ono, dugaru l'aba-eze ono; bya anata iya ekwo ono, a gworu agwogwo, o pa l'eka-utara ono. ⁸ Yo wotalephu ekwo ono; iphe ono, nogbaa ndzu ono epe eno; me ukporo ndu bu ogurennya le ndu bu ogurennya eno ono abya abukotaru Nwaturu ono pee l'ifu; baaru iya eja. Ndu bu ogurennya ono apatsuaru eze une l'ehu l'ehu; me eze efere, e gude mkpola-ododo kputsua. Iphe nogbaa l'efere ono bu insensu. Enwuru-oku insensu ono no-chiru enya ekfufu ono, unwu Nchileke anoduje ekfu anu yebe Nchileke ono. ⁹ Ya ndono; ndu bu ogurennya ono agukpelephu egvu ophungu asuje:

"O bu nggu gbaru
 k'owota ekwo ono;
 nyashia ya iphe-ohubama
 ono, e gude
 nyachishia ya ono.
 E gburu ngu egbugbu;
 nggu egudewa mee ngu
 gbataru Nchileke madzu;
 mbu ndu shigbaa l'iphe,
 bu ikfu, du l'iche iche;
 iphe bu okfu-ali ndu,
 du iche iche;
 mkpukpu le mkpukpu ha;
 me iphe bu mbakeshi phuu.

¹⁰ I mewaru epe;
 epe abugbaaru eze;
 mekwaaphu epe;
 epe abugbaaru ndu
 achijeru Nchileke ayi eja.
 Yo buru epe a-nodu achu mgboko."

¹¹ Ya ndono; mu abya aphua unwu ojozi-imigwe, ha l'igwe. Mu anukwaaphu olu epe. Unwu ojozi-imigwe ono karikwaru unukurunu ugbo olemole; mbu l'ephe hakpo l'igwe; k'ophu e to

nwedu onye ha kẹ gùta ẹphe l'ọgu. Ẹphe atụko l'ẹphe ha; ẹphe l'iphe ono, nọgbaa ndzụ ono ẹphe ẹno; mẹ ndu bụ ọgurennya ono; dọ-phee aba-eze ono mgburumgburu. ¹² Ẹphe azụ egvu azụshi iya ike; asuje:

“Nwaturu ono, e gburu;
gude chĩa ẹja ono
gbakwaru t'iphe, bụ ike;
iphe, bụ mmamiphe;
iphe, bụ ẹku; ugvu;
iphe bụ ajaja; ọdu-biribiri;
mẹ ọnu-ọma bụru nk'ia!”

¹³ Mu anụ ẹke iphe bụ iphe Nchileke keru ekeke dobe l'imigwe; mẹ ọphu o keru dobe l'eliphe; mẹ ọphu o keru dobe l'ime alị; mẹ ọphu o keru dobe l'eze ẹnyimu tukuror azụ egvu asuje:

“T'iphe bụ ọnu-ọma;
ugvu; ajaja;
ọbu ishi k'iphemiphe ọbule
bụkotaru k'onye ono,
dugaru l'aba-eze ono;
mẹ Nwaturu ono gbururu
jeye lẹ tutu yoyo!”

¹⁴ Iphe ono, nọgbaa ndzụ ono ẹphe ẹno atụko zụa: “Ono kwa ẹge ọ dọ-ọ!” Ụkporo ndu bụ ọgurennya lẹ ndu bụ ọgurennya ẹno ono abụkotaru pẹe; kpube ifu; baaru onye ono, dugaru l'aba-eze ono; mẹ Nwaturu ono ẹja.

6

Iphe-ọhubama, e gude nyachishia ẹkwo ono

¹ Tọ dọ iya bụ; mu aphụa teke Nwaturu ono bya bya anyafu k'odungu l'uzo iphe-ọhubama ẹsaa ono, e gude nyachishia ẹkwo ono. Mu anụ ẹge nanu l'uzo iphe ẹno ono, nọgbaa ndzụ ono gude olu, daru l'ọ bụ egbe-igwe; sụ: “Ngwaa!” ² Mu abya elee ẹnya; phụa inya ọcha. Onye agba inya ono aparu uta, eegudeje agba akfu. Onye ono b'e kpuberu okpu-eze l'ishi. Yọ dugaru l'eli inya ono gbachia; yọ bụru iya oje ọgu. Yo jeshia ọlu ndu ọhogu iya ẹge ọlujehawa ẹphe.

³ Nwaturu ono abyakwa bya anyafu iphe-ọhubama k'ẹbo l'uzo iphe-ọhubama ẹsaa ono, e gude nyachishia ẹkwo ono. Mu anụ ẹge k'ẹbo l'uzo iphe ẹno ono, nọgbaa ndzụ ono sụru: “Ngwaa!” ⁴ Ịnya ọdo alufutakwa. Yọ bụru inya, eke uswuswe l'ọ bụ ọku. Onye dugaru l'eli iya b'a paru ogu-mbeke, ha nshinu pẹe. E zi iya t'ọ je emee tẹ ndiphe tsoje ibe ẹphe ọgu; gbushije ibe ẹphe; k'ọphu ẹhu-agu ta abyahedu bya anodukwadu l'eliphe.

⁵ Nwaturu ono abyakwa bya anyafu iphe-ọhubama k'eto l'iphe-ọhubama ono. Mu anụ ẹge k'eto l'iphe ẹno ono, nọgbaa ndzụ ono sụru: “Ngwaa!” Mu abya elee ẹnya; phụa inya ojingu. Onye dugaru l'eli iya aparu iphe eegudeje eme t'a maru ẹge ẹra iphe beru. ⁶ Mu anụ iphe dulephu l'ọ bụ olu madzụ l'echilabu ọzo iphe ẹno ono, nọgbaa ndzụ ono. Yọo sụje: “L'iphe e-retabe ire; k'ọphu bụ lẹ nji, e gude aswa ozi ujiku lanu gota bulephu onye lanu nwenkinyi b'oo-ji ẹpho. Ẹcha, e

gude aswa ozi ujiku lanu wuta aburu umadzu eto kpuru b'oo-ji ephe.*
 O bulephu t'e b'e mebyikwa manu yele mee emebyi!"

⁷ Nwaturu ono abyakwa bya anyafu iphe-ohubama ono k'eno ya. Mu anua eke iphe ono, nogbaa ndzu ono k'eno suru: "Ngwaa!" ⁸ Mu abya elee enya; phua inya, nwaru anwanwa l'ò bu odzu. Onye dugaru l'eli iya aburu Anwuhu gedegede. Iphe etso iya l'azu aburu Ali-maa. A bya ekèè eliphe uzo eno; woru uzo lanu ye ephe l'eka t'ephe gude ogumbeke; me ejo-egu; me mgbonwu; me ejo anu-egu-egbudu gbushia ephe.

⁹ To du iya bu; Nwaturu ono abya anyafu iphe-ohubama ono k'ise. Mu aphua enya-ngweja Nchileke l'èke ono. Iphe jiru mkpuli eke ono, aachijeru Nchileke eja ono aburu maa ndu ono, e gburu l'ike ono; okfu l'ephe kwetaru iphe okfu Nchileke k'furu; me okfu l'ephe shi anoduje eme ekoshi l'ephe bu ke Nchileke. ¹⁰ Ephe atuko l'ephe ha l'ara iya arashi iya ike; su: "Nnajiufu-e! O bu nggu bu onye du nsò; buru nggu bu onye emeje iphe ege i k'furu iya. ?Nanu ege aa-nò-tabe; temanu nggu ekpe-e ndu bu l'eliphe ikpe; gwata ephe ugwo egbugbu-wa, ephe gbushiru ephe-wa?" ¹¹ To du iya bu; a bya ekeshikotaru ephe uwe-nlokpuru, a chagbaa pemu-pemu l'ehu l'ehu; bya asu ephe: "T'ephe noduru tuta ume, ephe atuta. Ephe ataa nshi; ngabefua nwanishi; l'ephe tee dzukwaa." Wo ephe: "T'ephe tutakpelephu ume ono jeye teke ephe e-dzu edzudzu; temanu. L'ò kwa ege ono, e gbushiru ephebedua ono bu ege e gbufutajekwaphu igweligwe ndu odo l'eliphe; mbu ndu ono, bukwapu unwanua ephe; l'ejeru Nchileke ozi ege ono, ephebedua jeru iya eya ono."

¹² Mu aphua teke o nyafuru iphe-ohubama ono k'ishingu. Ali awata onma jijiji anmashi iya ike. Enyanwu ejikputa; jihu ke hunyihunyi l'ò bu uwe-aphu. Onwa l'ophu agho; kekota robongu l'ò bu mee.†
¹³ Mkpò-kpodo, no l'igwe adashi l'ò bu oshi figu, erishihu akpuru, e-ta kadu akaka teke oke pherephere ephe; l'anma iya yikayika. ¹⁴ Igwe agwolephu l'ò bu utute; gwofu; a phu-beru iya. A tuko iphe bu ugwu; me ikfuli, no nu wofu l'èke, o shi nodugbaa. ¹⁵ Ya ndono; iphe bu ndu eze ke eliphe; ndu oke amadu phe; ndu ishi soja; ndu nweru iphe; ndu okpehu no; mekpò onyemonye obule: ohu me amadu atuko l'ephe ha je edomishia onwephe l'ogba; me le mgbaku mkpuma, nogbaa l'èke ugwu no. ¹⁶ Ephe echikutsua ugwu ono; me eze mkpuma ono: "T'o zee zepyabe ephe; domia ephe t'onye ono, dugaru l'aba-eze ono ba phu ephe; me te Nwaturu ono ba azube ephe oke ehu-eghughu iya. ¹⁷ Ishi iya aburu le mboku oke ehu-eghughu onye ono, dugaru l'aba-eze ono; me ke Nwaturu ono a-dakfuta ndiphe be ruwaru nu. ?Bu onye ha k'okpofu iya l'ifu nta-a?"‡

7

Ndu, e meru iphe-ohubama l'atatifu

¹ E meebelephu; mu abya aphua ojozi-imigwe eno ege ephe vudo l'uzo eke ali jeberu; igwe ejebe uzo eno. Ojozi ono ephe eno alo-gudetsua pherephere, eshije l'uzo eke ono; t'e b'o phehe le mgboko.

* **6:6** 6:6 Iphe a kwata dee l'okfu Giriku; l'èke-a ta bukwa nji; me echa. Iphe eekfu okfu iya kwa "witu", bu iphe eegudeje eme buredi; me "bali" eerijekwaphu eriri. † **6:12** 6:12 Jów 2:31; Ndu 2:20. ‡ **6:17** 6:17 Jów 2:31.

To nwehe pherephere, ephe lẹ mgboko; too phe l'alì; too phe lẹ mini; too phe l'oshi. ² Mu abya aphua ojozi-imigwe odo; l'ẹke o shi l'uzo ẹnyanwu-ahata ephe abya. Ojozi ono bẹ gude iphe shi l'ẹka Nchileke ono, nọ ndzu ono; mbụ iphe eegudeje eme iphe-ọhubama l'ẹhu. Yọ bya araa ya arara rashia ya ike; asuje ojozi ẹno phụ, Nchileke ziru t'ephe je emebyishia alì; mebyishia mini phụ; ³ sụ ephe: "T'ephe be emebyiodukwa alì; m'ọ bụ mini; m'ọ bụ oshi. Iphe odungu, ephe e-vuoduru uzo mee bukwa t'ephe meodu iphe bụ ndu ejeru Nchileke ayi ozi iphe-ọhubama l'atatifu." ⁴ A kọo umadzu ole, e meru iphe-ọhubama Nchileke ono; mu anua ya. Ephe dụ ukporo unu madzu ugbo iri l'esato.* Ndu ono shikota l'iphe bụ ikfu unwu Ízurẹlu iche l'iche. ⁵ Ndu e meru iphe-ọhubama ono

l'ikfu kẹ Júda dụ
ukporo unu l'unu iri.†
Ndu k'ikfu Rúbẹnu dụ
ukporo unu l'unu iri.
Ndu k'ikfu Gádu dụ
ukporo unu l'unu iri.

⁶ Ndu k'ikfu Ásha dụ
ukporo unu l'unu iri.
Ndu k'ikfu Náfutali dụ
ukporo unu l'unu iri.
Ndu k'ikfu Manáse dụ
ukporo unu l'unu iri.

⁷ Ndu k'ikfu Símiyọnu dụ
ukporo unu l'unu iri.
Ndu k'ikfu Lívayi dụ
ukporo unu l'unu iri.
Ndu k'ikfu Ísaka dụ
ukporo unu l'unu iri.

⁸ Ndu k'ikfu Zébulọnu dụ
ukporo unu l'unu iri.
Ndu k'ikfu Jósẹfu dụ
ukporo unu l'unu iri.
Ndu k'ikfu Bénjaminu dụ
ukporo unu l'unu iri.

Ikpoto ndu odo, bụ 'aguta aguta

⁹ E meebe; mu abya elee ẹnya; phua ikpoto ndu, nmaru ẹkfurekfu; k'opfu bụ l'ẹ to nwedu onye, ha kẹ guta ephe l'ogu. Ndu ono bụ ndu shikota l'iphe bụ mbakeshi; shi l'iphe, bụ ikfu l'ikfu, nọnu; shi l'iphe bụ mkpukpu lẹ mkpukpu; mẹ l'iphe bụ okfu-alì, dụ iche l'iche lẹ mgboko. Ephe atuko l'ephe ha yekota uwe-nlọkpuru, acha ucha; vudokota l'ifu aba-eze ono; mẹ l'ifu Nwaturu ono; patsuaru igu l'ẹka. ¹⁰ Ephe atuko ara iya arara arashi iya ike; asuje: "Adzọdzo ono, a dzọru ayi ono bukwa l'ẹka Nchileke ayi b'o shi; mbụ Nchileke ono, bụ iya dugaru l'aba-eze ono. Adzọdzo ono eshikwaphu l'ẹka Nwaturu ono." ¹¹ Ojozi-imigwe ono l'ephe ha atuko bya adọ-pee aba-eze ono mgburumburu; dọ-pee ndu bụ ọgurennya ono mgburumburu; dọ-pekwaaphu iphe ẹno ono, nọgbaa ndzụ ono mgburumburu. Unwu

* 7:4 7:4 Iphe ọ bụ bụ 144,000. † 7:5 7:5 Iphe ọ bụ bụ 12,000.

ojozi-imigwe ono l'èphe ha abya aburu pèe l'ifu aba-eze ono; baaru Nchileke èja; ¹² asuje: "Ono kwa ège ọ dù! T'iphe bù ọnu-oma, aago agogo; mề ajaja; mề mmamiphe; mề ekele; mề ùgvù; mề ike; mề agburu-èhu bùrù kẹ Nchileke ayi gbururu jeye lẹ tutu yoyo. Ono kwa ège ọ dù!"

¹³ Ya ndono; onye lanù lẹ ndu bù ọgurennya ono aji mu: "Ọ dù mu l'ọ bù ndu ole bẹ ndu ono, e yetsuaru uwe-nlọkpuru, acha ụcha ono bù? Ọ dù mu l'ọ bù awe bẹ èphe shi?"

¹⁴ Mu asù iya: "Nwoke ọma; mề mu ta makwa. Sù iya t'ọ kanuru mu ndu èphe bù."

Yọ sù mu: "Ndu-wa bukwa ndu ono, shi l'èjo oke iphe-èhuka ono lufuta. Èphe gude-wa mee Nwaturu ono, shi l'èka Nchileke ono saa uwe-nlọkpuru èphe ono; yọ cha ège ono. ¹⁵ Ọo ya meru iphe èphe vudo l'ifu aba-eze Nchileke; l'abaru iya èja eswe l'ènyashi l'ime eze-ùlo iya. Yọ bùrù onye ono, dugaru l'aba-eze ono bẹ anonyabeje èphe; l'èche èphe; t'è b'ọ nwe iphe e-me èphe. ¹⁶ Ègu ta abyahèdu bya agukwadu èphe; mini ta aguhe èphe. Anwù ta abyahèkwa bya echi èphe ọdo; tọ nwehe okpomọku iphe ọdo, byakwadu bya ekpo èphe. ¹⁷ Ishi iya aburu lẹ Nwaturu ono, nọ l'èchi aba-eze ono a-nọdu eleta èphe ènya l'ọ bù onye eche aturu, letaru aturu iya ènya. Oo-dujeru èphe je èke mini, anuje ndzù futaru. Nchileke a-tùko iphe, bù ènya-mini, nọ èphe l'ènya fuchaa."

8

Iphe-ọhubama k'èsa, e gude nyachishia èkwọ ono

¹ Tọ dù iya bù; Nwaturu ono anyafulephu iphe-ọhubama ono kẹ èsaa, e gude nyachishia èkwọ ono; èkemeke ọbule l'imigwe adakọta shikongu; bùrù rigbidingu jeye iphe ha l'ọ bù nkere-èbo awa lanù.

² Ya ndono; mu abya aphua ojozi-imigwe èsaa ono, evudoje l'ifu Nchileke ono. A bya achèe èphe ọpyoku èsaa.

³ Ojozi-imigwe ọdo abyatashia èke ono; byadè; gude efere, e gude mkpọla-ododo mee. Yọ bùrù l'efere ono bẹ aakpoje ínsensu ọku. Ojozi-imigwe ono abya evudo l'ènya-ngweja Nchileke ono. Ènya-ngweja ínsensu ono dulephu l'ọ bù okpokoro, e gude mkpọla-ododo mee. Tọ dù iya bù; a bya anụ ojozi-imigwe ono ínsensu, ha nshinu t'ọ gwakọbe enwuru-ọku iya l'ekfukfu ono, ndu kẹ Nchileke anọduje ekfu anụ Nchileke ono t'ọ tũko kpolihu kpoo tũu kpokfube Nchileke. ⁴ Tọ dù iya bù; enwuru-ọku ínsensu ono; mề ekfukfu ono, ndu kẹ Nchileke ekfuje anụ Nchileke ono ekpolihu; shi ojozi-imigwe ono l'èka kpoo tũu lakfushia Nchileke. ⁵ Ya ndono; ojozi-imigwe ono ewota efere ono; bya eshi l'ènya-ngweja Nchileke ono vọ-jia ya ọku; woru iya tũa l'eliphe. Mgboko aswọkobe; igwe l'ede edede; l'agba agbagba; l'atụ egbe-igwe; ebemu-igwe l'eku oswi kẹ mọremu mọremu; alị l'anma jijiji.

Ọpyoku

⁶ Ya ndono; ojozi-imigwe èsaa ono, chị ọpyoku èsaa ono abya akwakọbe k'ogbu ọpyoku èphe.

⁷ Ojozi-imigwe kẹ ọdungu abya egbua ọpyoku nk'iya. Aka-mini; mề ọku, a gwakọberu mee awatawaphu achichi l'ọ bù mini l'eliphe.

Ọku ékèé eliphe ọ̀zo ẹ̀to; kepyashia ọ̀zo lanu; bya ékèé oshi ọ̀zo ẹ̀to; kepyashia ọ̀zo lanu; bya atuko iphe bu ẹ̀wu onyingu kepyashikota.

⁸ Ojozi-imigwe k'ẹ̀bo abya egbua ọ̀pyoku nk'ia. A bya aparu iphe ọ̀bu, da l'ọ̀ bu eze ugwu, ha nshinu, enwu ọ̀ku raphuraphu chee l'eze ẹ̀nyimu, nọ̀kota l'eliphe. Eze Ẹ̀nyimu ékèé ọ̀zo ẹ̀to; ọ̀zo lanu abukotaru mee. ⁹ Iphe, bu iphe, nọ̀ ndzu, bu lẹ̀ mini ékèé ọ̀zo ẹ̀to; ọ̀zo lanu anwushihukota. Ugbu-mini ékèé ọ̀zo ẹ̀to; ọ̀zo lanu emebyishihukota.

¹⁰ Ojozi-imigwe k'ẹ̀to abya egbua ọ̀pyoku nk'ia. Eze mkpọ̀-kpodo, enwu raphuraphu l'ọ̀ bu ọ̀ku itu-ọ̀ku eshi l'imigwe bya adaa; kélẹ̀phu iphe bu mini l'ọ̀ ha; mẹ̀ iphe bu ọ̀gba-mini ọ̀zo ẹ̀to; daa l'ọ̀zo lanu.

¹¹ Ẹ̀pha mkpọ̀-kpodo ono bu "Age". Mini, nọ̀ lẹ̀ mgboko ékèé ọ̀zo ẹ̀to; ọ̀zo lanu awata ọ̀tso ile l'ọ̀ bu age. Ikpetuma ndu ngutaru mini ono, bu ndu nọ̀ lẹ̀ mgboko anwushikota. Ishi iya aburu lẹ̀ mini ono atso ile.

¹² Ojozi-imigwe k'ẹ̀no abya egbua ọ̀pyoku nk'ia. E kèé ẹ̀nyanwu ọ̀zo ẹ̀to; chia ọ̀zo lanu iphe. Bya ékèé ọ̀nwa ọ̀zo ẹ̀to; chia ọ̀zo lanu iphe. Bya ékèé mkpọ̀-kpodo ọ̀zo ẹ̀to; chia ọ̀zo lanu iphe; k'ọ̀phu ọ̀zo lanu l'iphoro ẹ̀phe gbahuru ọ̀chi. Eswe ékèé ọ̀zo ẹ̀to; iphoro ta nọ̀he l'ọ̀zo lanu. Yọ̀ bukwaruphu ẹ̀ge ono b'ọ̀ dakfuru ẹ̀nyashi; mbu yo kèé ẹ̀to; ọ̀zo lanu akafukpooru ọ̀gba ọ̀chi.

¹³ Mu abya elee ẹ̀nya; phua ugo lanu; eke oophe l'akpamigwe. Ugo ono ara iya arara l'arashi iya ike; asuje: "Nshọ̀ unwu-eliphe! Nshọ̀ unwu-eliphe! Aphu atsuru ndu bu lẹ̀ mgboko teke ojozi-imigwe ẹ̀to ono, phoduru nu ono e-gbafua ọ̀pyoku ọ̀phu ẹ̀phe abya egbugbu!"

9

¹ Tọ̀ du iya bu; ojozi-imigwe k'ise abya egbua ọ̀pyoku nk'ia. Mu aphua mkpọ̀-kpodo, shihawa l'imigwe daa lẹ̀ mgboko. E woru ire-igodo, eegudeje tuhaa ẹ̀ke eeshije enyiba l'ime Iduma Maa nu iya.

² Mkpọ̀-kpodo ono abya atuhaa ẹ̀ke eeshije nyiba lẹ̀ Iduma Maa ono. Iduma ono awata okpo ẹ̀nwuru-ọ̀ku; l'ọ̀ bu ẹ̀ke a kpọ̀beru ọ̀-tata-kfukfu ọ̀ku. Ẹ̀nwuru-ọ̀ku ono emee ẹ̀nyanwu; mẹ̀ akpamigwe; yọ̀ gbaa tsabalangu.* ³ Ya ndono; igube eshi l'ẹ̀nwuru-ọ̀ku ono zelihi; zeba l'eliphe. Igube ono b'e meru t'ọ̀ du ike meje iphe ahụ ọ̀ku l'ọ̀ bu onye akpị gbaru. ⁴ A sụ igube ono t'ẹ̀ b'o nwekwa iphe oo-me ẹ̀wu, nọ̀ l'eliphe; too mebyi oshi; ọ̀phu o nwekwa iphe futaru l'alì, mkpẹ̀kwo nọ̀, oo-mebyi. Lẹ̀ ndu ọ̀o-nọ̀du anu aphu bukwapu ndiphe ono, ẹ̀ te medu iphe-ọ̀hubama Nchileke l'atatifu ono. ⁵ Igube ono b'e ziru t'ọ̀ nu ndiphe aphu ọ̀nwa ise. Ọ̀lobu t'ẹ̀ b'o nwekwa onye oo-gbu egbugbu. Obenu l'ẹ̀jo ẹ̀hu, ọ̀o-kpa ndiphe bẹ̀ e-selephu ẹ̀phe esese ẹ̀ge akpị eseje onye ọ̀ gbaru. ⁶ L'ime ọ̀nwa ise ono bẹ̀ ndiphe a-cho anwuhu; ẹ̀phe ta aphu iya. Ẹ̀gu t'ẹ̀phe nwushihu a-nọ̀du agu ẹ̀phe; obenu lẹ̀ anwuhu phehuwaru; gbalaa.

⁷ Igube ono bẹ̀ dutsulephu l'ọ̀ bu inya, a kwawaru ngwa k'oje ọ̀gu. Iphe nọ̀tsua ya l'ishi bẹ̀ dutsua l'ọ̀ bu okpu-eze, e gude mkpọ̀la-ododo mee. Ifu iya adutsua l'ọ̀ bu ifu madzu.† ⁸ Egbushi, nọ̀ iya l'ishi bẹ̀ hatsulephu ogologo-ogologo l'ọ̀ bu egbushi unwanyi. Eze, nọ̀ iya l'onu adutsulephu l'ọ̀ bu eze agu.‡ ⁹ O yeshiru iphe l'ume; gude gbobudo

* 9:2 9:2 Jów 2:10. † 9:7 9:7-9 Jów 2:4-5. ‡ 9:8 9:8 Jów 1:6.

obu iya l'ò bú uwe-ígwè, ndu eje oḡu eyeje gude gbobudo ọkpoma. Igidi, o gude ébà iya ede dulephu l'ò bú ọda igweligwe uḡbo-inya; mē igweligwe inya kpù eje oḡu. ¹⁰ Igube ono bē nwetsukwaaru ọde, oogudeje agba agbagba l'ò bú akpì. Èke ike nọ iya, bú iya bú ike ono, oo-gude nà madzù aphù ọnwa ise ono aburu l'ude iya ono; b'ò kpakọru. ¹¹ Onye eze ephe aburu ojozi-imigwe ono, bú iya bē Iduma Maa ono nọ l'ẹka. Epha ojozi-imigwe ono l'okfu Híburu bú Abádonu; l'okfu Giriku b'ò bú Apóliyónu, bú iya bú Onye mgbugbu-madzù.

¹² Ya ndono; ejo iphe-ẹhuka kẹ ọdungu eswee; yọ phọdukwaru ọzo ejo iphe-ẹhuka labù ọdo.

¹³ Tọ dọ iya bú; ojozi-imigwe kẹ ishingu abya egbua ọpyoku nk'iya. Mu anọa olu, shi l'ẹnya-ngweja Nchileke ono, e gude mkpọla-ododo mee ono. Okfu ono b'e kfuru l'ishi iya ọwaa; kfuia ya l'ishi iya ọphu; kfuia ya l'ishi iya ọphu; kfuia ya l'ishi iya ọphu: ọzo ẹno l'ẹnya ẹke ono. A tuko nukota iya uḡbo lanù. Enya ẹke ono abuleruphu l'ifu Nchileke ọgedegede b'ò nọ. ¹⁴ Olu ono asù ojozi-imigwe k'ishingu ono, bú iya gude ọpyoku ono: "T'ò tọshikota ojozi ẹno ono, e keru ẹgbu dobe l'iku Eze Enyimu Yufurétisu ono." ¹⁵ Ya ndono; a paru ojozi ẹno ono wehakota. Iphe e meru ephe doberu bú k'ọphu ephe e-mee iphe ono a sùru t'ephe mee ono l'oge teke ono ọgedegede; mbù l'awa ono gedegede; lẹ mbọku ono ọgedegede; l'ọnwa ono ọgedegede; mē l'afa ono ọgedegede. Iphe a sùru t'ephe mee bú t'ephe kèè ndiphe ọzo ẹto; tuko ọzo lanù gbushikota. ¹⁶ A sù mu lẹ ndu soja ọphu agba inya bē dọ ọkporo miliyónu iri. ¹⁷ Ya ndono; mu aphua ndu, agba inya l'aphù ono; bya aphua inya, ephe agbatsua. Uwe-ígwè, ndu ono yetsuaru l'obu bē ekegbaa l'ò bú ọku; l'ekekwapu onyingu-onyingu; l'ekekwapu ododo-ododo. Inya ono bē ishi iya dutsulephu l'ò bú ishi agù. Ọku, enwu raphuraphu; mē ẹnwuru-ọku; mē nshì-egbe eshi iya l'ọnu awùshi. ¹⁸ Yọ buru ọzo mgbonwu ẹto ono, bú iya bú ọku; ẹnwuru-ọku; mē nshì-egbe b'e gude kèè ndiphe ẹto; tuko ọzo lanù gbushikota. ¹⁹ Èke ike nọtsua inya ono bú l'ọnu; mē lẹ mgbọdzu. Mgbọdzu adukota iya l'ò bú agwọ bya enwegbaarù ishi. Yọ buru ishi ono bē oogudeje emerù madzù ẹhu.

²⁰ Obenu lẹ ndiphe ta takwa onwephe ọta iphe dọ eji, ephe eme; mbù nwa ndu ọphu mgbonwu ono gbuphodoru. Ephe ta ghakwa umere; lakfuta Nchileke. Ephe ta ha ome ejo iphe, ephe eme; ephe ta ha ọbaru oḡvu; mē iphe a pyiru apyipyi eja; mbù iphe ephe gudetsua mkpọla-ododo; mē mkpọla-ọcha; mē ope; mē mkpuma; mē oshi mee. Mbù iphe tuko buru iphe ẹ-ta aphudu ọzo; tọo nù iphe lẹ nchi; too je ije. ²¹ Ọphu ephe 'atakwa nù onwephe ọta ejo iphe ono; ghaa umere lakfuta Nchileke; ọphu ephe 'ahakwa oḡbu ọchi; ephe ta ha ọto nshì; ephe ta ha ọfarushi onwephe ephe l'ụnwanyi; ephe ta ha ozi iphura.

10

Ojozi-imigwe, gude nwa ẹkwo, a gwọru agwọgwo

¹ Tọ dọ iya bú; mu abya aphua ojozi-imigwe ọdo, e yeru ike, ha nshinu l'ẹhu; yo shi l'imigwe alazita lẹ mgboko; urukpu agbaphee ya

mgburumgburu. Evu-mini agbaphee ya l'ishi. Ifu acha l'iya phụ pemu-pemu l'ò bụ ẹnyanwu. Ọkpa iya phẹ ẹbo adụkota l'ò bụ ọku, enwu enwunwu; mbụ ọku, kpuru nmororo l'ò bụ ogwodogwo oshi, ha l'ò bụ ngunu. ² Iphe o gude l'ẹka aburu nwa ẹkwo, a gwọru agwogwo; ọbu l'a phụshiwaru iya aphushi. Yo woru ọkpa ẹka-utara iya dzọbe l'eli eze ẹnymu; woru k'ẹka-ibyita dzọbe l'eli nggodo. ³ Yọ bya araa ya arara rashia ya ike. Ora iya adulephu l'ò bụ ekiri agu. Yọ ralephu ora ono; egbe-igwe ẹsaa ono eyelahaaru iya onu. ⁴ Mu emekwadia tẹ mu dee iphe egbe-igwe ẹsaa ono kfuru; mu anua olu, shi l'imigwe; sụ: "Tẹ b'ò duka onye mu e-kfuru iphe, ụzo egbe-igwe ẹsaa ono kfuru; ọphu ọ duka ọphu mu e-de edede."

⁵ Ya ndono; ojozi-imigwe ono, mu phuru ono, dzọberu ọkpa lanu l'eze ẹnymu; dzọbe nanu l'eli nggodo ono abya apalia ẹka-utara iya imeli; ⁶ gude ẹpha Nchileke ono, nọ ndzụ gbururu jeye ono ria angu; mbụ Nchileke ono, bụ iya meru igwe mẹ iphemiphe ọbule, nọ iya nụ; mee eliphe mẹ iphemiphe ọbule, nọ iya nụ; mee eze ẹnymu mẹ iphemiphe ọbule, nọ iya nụ. Yọ buru ẹpha Nchileke ono b'ò gude ria angu; sụ: "O ruwaru teke Nchileke e-me iphe ọ tumberu; l'ẹ to nwehekwa kẹ ọkpokwadu ukfu. ⁷ Ọ kwa teke ojozi-imigwe k'ẹsaa ono gbuwaru upyoku nk'iya bẹ Nchileke e-medzukota iphe ono, ọ chihawaruru dobe l'obu iya ono; mbụ ẹge o kfukotaru iya ndu shi ejeru iya ozi, bụ ndu ekfuchiru iya nụ lẹ ya e-me."

⁸ Tọ dū iya bụ; olu ono, shihawa l'imigwe kfuru yeru mu ono; abyakwa bya ekfuru yeru mu ọdo; sụ mu: "Tẹ mu je anata nwẹkwo ono, a phushiru aphushi, o gude; mbụ ojozi-imigwe ono, dzọberu ọkpa lanu l'eli eze ẹnymu; dzọbe ọphu l'eli nggodo ono."

⁹ Ya ndono; mu atugbua; jekfube ojozi-imigwe ono je asu iya t'ò nū mu nwẹkwo ono. Yọ sụ mu: "Tẹ mu nata iya taa. Lẹ mu -taebe iya; bẹ ọo-tsokwa mu ile jeye l'akurepho. Obenu lẹ teke mu ata iya b'ọo-nodukwa atso mu l'ò bụ manụ-engu l'onu."

¹⁰ Mu abya anata iya ẹkwo ono; taa. Teke mu ata iya bẹ ọotsole mu phụ l'ò bụ manụ-engu l'onu. Mu elebale iya phụ ọhu ẹpho; yọ tsoo mu ile jeye l'akurepho. ¹¹ Ya ndono; yo nweru onye suru mu: "Lẹ mu kfuchifutajeru Nchileke l'iphe bụ mbakeshi; ndu ekfu okfu, dū iche iche; ikfu l'ikfu ha; mẹ lẹ ndu eze ndu eze."

11

Umadzu labu, ara okfu Nchileke arara

¹ Ya ndono; a bya eworu gbarara oshi, eegudeje atọ iphe nū mu; sụ mu: "Tẹ mu gbeshi je atọ iphe l'eze-ulo Nchileke; mẹ ime ẹke ono, e doberu ẹnya-ngwẹja Nchileke ono; mu agua ndu anọduje iya l'abaru Nchileke ẹja ọgu. ² Ọlobu; tẹ mu ba atokwa l'echi ogbodufu ono, nọ-pheru eze-ulo ono mgburumgburu ono; l'ono b'e doberu iphe bụ mbakeshi. Ẹphe egude ọkpa dzọo obodo ono, dū nsọ ono pyakapyaka ukporo onwa labu l'onwa labu. ³ Ono bụ teke ya e-zi umadzu labu, anọdu ekfuchiru iya nū. Umadzu labu ono e-yegbaa uwe-aphu. Yọ buru unu abali ẹto l'ukporo abali ẹto* bẹ ẹphe e-gude zikota ozi, Nchileke ziru ẹphe."

* 11:3 11:3 Iphe ọ bụ bụ 1,260.

⁴ Ụmadzu labụ ono bẹ bụ oshi olivu labụ ono; mę urọku labụ ono, gvruru Nnajiufu ono, nwe mgboko ono l'ifu. ⁵ O -nweru onye jeru tẹ ya meka ẹphe iphe; ọku eshi ẹphe l'ọnu lufuta; bya eworu onye ọbu yẹle ndu ẹphe l'iya achi ejo idzu lanu kegbushia; mbu ndu ono, buwa ọhogu ẹphe ono. Iphe bu onye jeru tẹ ya meka ẹphe iphe b'ẹ ta ahakwa t'ẹ be kegbu iya l'ọku, shi ẹphe l'ọnu. ⁶ E yekwaruphu ẹphe ike l'ẹka; t'ẹphe guchia akpamigwe; k'ọphu bu lẹ mini ta achidu l'alị teke ono, ẹphe ekfuchikwaduru Nchileke ono. E yekwaruphu ụmadzu labụ ono ike; t'ẹphe duje ike mee mini; t'ọ buru mee; mę t'ẹphe gudejekwaphu iphe-ememe, du ẹphe mma gbuje ndiphe mgbonwu ẹge du ẹphe mma.

⁷ Ẹphe -ziebelephu ozi ono, Nchileke ziru ẹphe t'ẹphe bya ezia ono bẹ ejo anu-egu-egbudu ọbu e-shi l'ime Iduma Maa ono lufuta bya etso ụmadzu ẹbo ono ọgu. Oo-mekputa ẹphe; woru ẹphe gbushia. ⁸ Odzu ẹphe awushiru lẹ mbaduzo eze obodo ono, bu ẹke a kpopyaberu Nnajiufu ẹphe l'oshi-osweru. Ẹpha mkpukpu, e gude anma etu ẹhu obodo ono bu Sódomu m'ọ bu Ijiputu. ⁹ Odzu ụmadzu labụ ono b'ẹ te ekwekwa t'e lia. Ndu shi l'iphe bu mba; mę l'ikfu, du iche iche; mę ndu ekfu okfu-alị, du iche iche; mę iphe bu mbakeshi a-wukotaru bya aphu odzu ono. Yo buru ẹge aa-phu odzu ono ndono abalị eto lẹ mkpirikpi iya. ¹⁰ Iphe bu ndu bu lẹ mgboko-a bẹ ẹhu a-nodu atso ẹna l'e gburu ụmadzu labụ ono. Ẹphe abya agbaa aji iya; gwoo iphe jeeru ibe ẹphe l'aji; okfu l'e gburu ụmadzu labụ ono, ekfuchiru Nchileke ono; mbu ndu ono, shi akpa ndu mgboko ẹhu nshinu ono. ¹¹ Ya ndono; lẹ mu aphu àphù ono bẹ mu phuru l'a notsuleruphu abalị eto lẹ mkpirikpi iya ono; Nchileke aturu ume-ndzu ye ụmadzu labụ ono l'ẹhu; ẹphe eteta; gbeshi nodu ndzu ọdo. Iphe bu ndu phuru ẹphe atsulahaa egvu atsushi iya ike. ¹² Tọ du iya bu; ụmadzu labụ ono anua olu-oku, e shi l'imigwe kua kushia ya ike; su: "Unu bata l'ẹka-a!" Ndu ọhogu ẹphe ono ele ẹphe ẹnya; ẹphe anodu l'urukpu; bahu l'imigwe. ¹³ Teke onophu; alị awata onma jijiji. Obodo ono ẹkẹe ọzo iri; ọzo lanu eyifukota. Ndu alị-ónma-jijiji ono gburu du unu madzu iri ẹsaa l'ukporo madzu iri.† Meji agbabuhu ndu ọphu phoduru nu; ẹphe awata oja Nchileke kẹ imigwe ajaja.

¹⁴ Ejo iphe-ẹhuka k'ẹbo ono agaa. Ọlobu; unu lekwa; l'ọphu kwe iya eto habekwaa; yo phushihu.

Upyoku kẹ ẹsaa

¹⁵ Ya ndono; ojozi-imigwe k'ẹsaa abya egbua upyoku nk'iya. Olu, du l'igwe awata ekfushi l'imigwe l'asuje: "L'ọ nta-a bẹ ike kẹ ọbu eze lẹ mgboko bu kẹ Nchileke ayi; mę kẹ Kuráyisutu iya ono. Ọo-buru eze; chia gbururu jeye lẹ tutu yoyo!" ¹⁶ Ụkporo ndu bu ọgurennya lẹ ndu bu ọgurennya ẹno ono, nọgbaa l'aba-eze ẹphe l'ifu Nchileke ono adagbaa kfube ifu; baaru Nchileke ẹja. ¹⁷ Ẹphe agulahaa egvu; asuje:

"Ẹphe ekele ngu ekele

Nnajiufu, bu Nchileke,
bu Ọkaribe-Kakota-Ike.
Nggube Nchileke, nọ ndzu nta-a;
shihawa noduta temanu;
bẹ mgboko dūbederu.
Ẹphe ekele ngu; kẹ l'i

† 11:13 11:13 Iphe ọ bu bu 7,000.

gudewa ike ngu ono,
 paru ẹka ono l'achì.
 18 Iphe bụ mbakeshi
 kwefuwaru ngu ikè;
 Yo ruwaru mbụ teke
 ii-gude oke ẹhu-eghughu ngu;
 kpee ndu nwuhuru anwuhu ikpe;
 mę teke ii-bu ndu ozi ngu
 l'ẹphe ha nggo ozi, ẹphe jeru ngu;
 Mbụ ndu ekfuchiru ngu nụ;
 ndu nke ngu l'ẹphe ha;
 mę iphe bụ ndu ị duru lę nsọ l'ẹphe ha:
 onye ukfu l'onye nta.
 Teke ii-mebyishi ndu ono,
 emebyishi mgboko ono ruakwaru!"

19 Ya ndono; a bya aguhaa eze-ulo Nchileke ono, nọ l'imigwe ono. A phua Okpoko Ogba-ndzu ono, shi Nchileke l'eka ono l'ime eze-ulo ono. Igwe l'eku ebemu oswi ke meremu meremu; l'agba agbagba; ede edede; atụ egbe-igwe. Alị awata onma jijiji. Oke aka-mini adashì.

12

Nwanyi ono yę ejo agiyi ono

¹ Tọ dụ iya bụ; a nonyaa; eze iphe-ohubama awata ome l'imigwe. Yo nweru nwanyi obu, yeru ęnyanwu ęge eeyeje uwe. Yo vudo l'eli onwa; kpuru mkpọ-kpodo iri l'ẹbo l'ishi l'ọ bụ onye kpu okpu-eze. ² Nwanyi ono bę abyawa ezeda. Ime l'emeshi iya ike; k'ophu bụ l'ọora ẹkwa.

³ Iphe-ohubama ọdo awata ome l'imigwe. Yọ buru ejo agiyi bę lufutaru nụ. Eze ejo agiyi ono l'eke uswuswe. O nweru ishi ęsaa; fua mpo iri; kputsuaru okpu-eze l'ishi iya ono ẹphe ęsaa l'ẹhu l'ẹhu.

⁴ Yo gude ọdzu iya kèè mkpọ-kpodo, nọ l'igwe ụzo ęto; chikoshia ụzo lanu; yọ kuru l'alì. Yọ bya evudo nwanyi ono, abya ezeda ono l'ifu; k'ophu bụ: o bebe ezedakwadua; tę ya pata nwata iya lee. ⁵ Nwanyi ono abya ezeda; mua nwata-nwoke, bụ iya e-mekochaa buru eze; gude mgboro-igwè chia iphe bụ mbakeshi ęge eze achije mkpukpu iya. Tọ dụ iya bụ; a bya aduchata nwata ono; gude iya wokfube Nchileke l'aba-eze iya. ⁶ Nwanyi ono agbalaa; gbaba l'echi-ęgu. L'echi-ęgu ono bę Nchileke memahawaru iya ẹke oo-buru t'e leta iya ęnya; l'anụ iya nri jeye teke unu abalì ęto l'ukporo abalì ęto e-swe.

⁷ Iphe ono emeebelephu; ọgu adaa l'imigwe l'ẹke ono. Màyikelu; mę ndu ojozi iya etso ejo agiyi ono ọgu. Eze ejo agiyi ono yęle ndu ojozi nk'ia awota ẹphe ọgu. ⁸ Màyikelu phę emekputa ejo agiyi ono yęle ndu ojozi iya. To nwehe ẹke e kweru t'ẹphe nọdu l'imigwe. ⁹ A chifu ejo agiyi ono l'imigwe. Ọ kwa ejo agiyi ono bę bụ agwo ndiche phu. Ọ bụ iya bụ Obutuswe m'ọ bụ Sétanu, bụ iya anọduje eduphushi ndiphe kpamukpamu. A chifu iya l'imigwe l'ẹke ono; chidata iya lę mgboko yęle ndu ojozi iya l'ẹphe ha.

¹⁰ Mu anụ mkpu, eechi l'imigwe echishi iya ike; asuje: "Ọ muakwaru: Nchileke dzookwaru ayi obu-o! Nchileke koshiakwaru nta-a l'ọo ya l'achì iphemiphe obule. Lę Eze ono, Nchileke ziru; yọ bya ono, bụ iya bụ Kuráyisutu bę koshiakwaru ike iya nta-a. A

chifuwaru onye mgbamuo ono, shi anòduje edophe edo unwunna ayi l'ifu Nchileke: eswe l'enyashi; l'ekfuru iya l'onye ophu meswekwaru; onye ophu emeswee ono. ¹¹ Iphe unwunna ayi phẹ gude mekputa Sétanu bu mee Nwaturu ono; mẹ arara ono, ephe evudoje l'edzudzu oha ara okpobe okfu kẹ Nchileke ono. Ishi iya aburu l'ephe sweru enya lẹ ndzụ; sụ l'ọ -buru anwuhu; ephe anwuhu iya. ¹² Oo ya bu; t'imigwe tee eswa! Tẹ ndu bu iya nụ tekwaaphu eswa! Olobu; nshobukwanua nggube eliphe l'ọ ha; nsho nggube eze enyimu; okfu lẹ Obutuswe gudewa ehu-eghughu byakfuta unu; keshinu ọ mawaru l'oge iya nk'ia duwa tso-kengu."

¹³ Eze ejo agiyi ono aphulephu l'e shiwa l'imigwe chidata iya l'eliphe; yo chilahaa nta nwanyi ono, muru nwata nwoke ono. ¹⁴ A bya achee nwanyi ono ebà eze ugo: eka labu t'o gude phehu; nahu ejo agiyi ono; lasha l'echi-egu eke o bu; je ebua l'eke ono; t'a zua ya afa eto lẹ mkpirikpi iya. To nwehe iphe agwo ono jekwaduru iya ememe. ¹⁵ To du iya bu; agwo ono awata ogbo mini l'onu; mini ono atso l'ọ bu eze ngele. Iphe oome aburu tẹ mini ono buru utso; kpota nwanyi ono. ¹⁶ Alì eyeru nwanyi ono eka; ghechaa onu; tuko mini ono, ejo agiyi ono gboru ono ngukota. ¹⁷ Ehu eghulahaa ejo agiyi ono eghughu; l'okfu ehu nwanyi ono. Yo tugbua jekfushia unwu nwanyi ono ndu ophu wuduru nū ogu. Ndu obu, o je etso ogu obu bukwanu ndu doberu obu; l'eme iphe Nchileke suru t'ephe meje; mẹ ndu vudoshi ike l'okpuberu okfu ono, Jisosu meru; a maru ono. ¹⁸ Ya ndono; ejo agiyi ono atugbua je evudo lẹ mgbogidi eze enyimu.

13

Ejo anu-egu-egbudu labu

¹ Ya ndono; mu abya aphua ejo anu-egu-egbudu, shi l'eze enyimu ono lufuta. Ejo anu-egu-egbudu ono furu mpo iri; nweru ishi esaa. Yo kpuru okpu-eze lẹ mpo iya ono l'ehu l'ehu; ephe iri. L'ishi iya ono l'ọ ha b'e dekotaru epha, ekfubyishi Nchileke ekfubyishi. ² Ejo anu-egu-egbudu ono, mu phuru ono dulephu l'ọ bu oduma. Okpa iya du l'ọ bu okpa biye. Onu iya adu l'ọ bu k'agu. Eze ejo agiyi phu abya eworu ike kẹ yebedua ye ejo anu-egu-egbudu ono, shi lẹ mini ono l'eka; bya anukwa iya phu aba-eze iya; sụ iya t'o mejelephu iphe du iya mma. ³ Ishi ejo anu-egu-egbudu ono nanu bẹ ichii onya, e gburu iya bẹ teke e gburu iya eya b'ọ ga anwuhukwa. Obenu l'onya ono kpohuwaru iya. Ejo anu-egu-egbudu ono adu ndiphe mgburumgburu biribiri; ephe etsolahaa ya. ⁴ Ndiphe abalahaaru ejo agiyi ono eja; okfu l'ọ wowaru ike iya ye ejo anu-egu-egbudu ono l'eka. Ephe abakwaruphu ejo anu-egu-egbudu ono eja asuje: "Nanu onye odo, du l'ọ bu ejo anu-egu-egbudu-a. ?Nanu onye a-du ike kpofo iya l'ifu k'otso iya ogu."

⁵ A haa ejo anu-egu-egbudu ono t'ọ kfuje ege onu ha iya. Yo jakposhi onwiya; gude ege ono ekfubyishi Nchileke ekfubyishi. A hakwaaru iya phu ehu t'ọ meje iphe du iya k'ememe l'ime ukporo onwa labu l'onwa ebo. ⁶ Yo wata ophu Nchileke iphu; l'ekfubyishi epha Nchileke ekfubyishi; ekfubyishikwaphu eke Nchileke bu ebubu; mewaru ndu bu l'imigwe. ⁷ Nchileke ahaa ya; t'ọ tso ndu kẹ yebe Nchileke ogu; mekputa ephe. A nū iya ike t'iphe bu ikfu l'ikfu ha; iphe bu mbakeshi; iphe bu ndu okfu-ali, du l'iche iche; mẹ ndiphe

l'èphe ha; yoo meje èphe; t'èphe meje iphe ọ sùru t'èphe mee. ⁸ Iphe bụ ndu, bu l'eliphe mgburumgburu a-nọdu abaru ejo anụ-ègu-ègbudu ono eja; mbụ ndu ẹ; te dedu èpha èphe l'èkwo Nwatùru ono, e gburu l'okfu èka ọha ono; bụ iya bụ èkwo ono, e deshuru èpha ndu a-nọ ndzụ gburruru jeye ono bẹ a-nọdu abaru iya eja ono.

⁹ T'onye nweru ẹnu-nchị nua ya. ¹⁰ Iphe bụ onye Nchileke tūwaru èka l'aa-tụ mkpọro b'a tufu-taje mkpọro. Iphe bụ onye ọ tūwaru èka l'ee-gbu lẹ mma; b'e gbufutaje lẹ mma. Ọ kwa iya bụ l'unwu Nchileke koshifutaje l'èphe bụ ndu ata nshi; nọdu Nchileke l'èka ẹge èphe nọ iya ẹya nọshia ya ike.

¹¹ Tọ dū iya bụ; mu abya aphua ejo anụ-ègu-ègbudu ọdo, shi l'ime alị mifuta. Yèbedua furu mpo labu l'ọ bụ kẹ nwatùru; olu iya adu l'ọ bụ kẹ ejo agiyi. ¹² Yọ bya egude ike ejo anụ-ègu-ègbudu phụ; melahaa iphe bụ ẹge dū iya mma l'ifu ejo anụ-ègu-ègbudu kẹ ọdungu phụ. Yọ bya emee; ndiphe abalahaaru ejo anụ-ègu-ègbudu k'ọdungu phụ eja; mbụ anụ onanu, ọnya, e shi gbua ya l'ishi gage gbu iya; ọbu l'ọ kpọhuhawaru iya. ¹³ Ejo anụ-ègu-ègbudu k'èbo ono emeshilephu eze iphe-ọphulenyà. Mbụ yoo meebeje ọku; yo shi l'igwe bya adaa l'alị l'ifu ndiphe. ¹⁴ Yo gude eze iphe-ọphulenyà ono, a haru iya t'ọ meje l'ifu ejo anụ-ègu-ègbudu k'ọdungu phụ dumphushia iphe bụ madzụ kpamụkpamu lẹ mgboko. Yọ sụ ndiphe t'èphe kpua ntẹkpe, dulephu l'ọ bụ ejo anụ-ègu-ègbudu k'ọdungu phụ; bajeru iya eja; mbụ ntẹkpe, dū l'ọ bụ ejo anụ-ègu-ègbudu phụ, e gburu ejo ọnya l'ishi; yọ nyaa ya phụ. ¹⁵ A bya ekwe t'ejo anụ-ègu-ègbudu k'èbo ono tūru ume-ndzụ ye ntẹkpe ono, a kpuru, dulephu l'ọ bụ ejo anụ-ègu-ègbudu k'ọdungu phụ l'èhu; t'ọ nọdu ndzụ; dū ike l'ekfu okfu. Yo mee; e gbushikota ndu ẹ-te kwedu baaru yèbe ntẹkpe ono, a kpuru; yọ dū l'ọ bụ ejo anụ-ègu-ègbudu ono eja. ¹⁶ Ejo anụ-ègu-ègbudu k'èbo ono eyebuta iphe bụ madzụ kpamụkpamu: onye ha nshinu mẹ onye ha nwanshị; onye nweru iphe mẹ onye ẹ-te nwedu iphe; ohu mẹ amadụ; e mekota èphe iphe-ọhubama l'èka-utara; m'ọ bụ l'atatifu; ¹⁷ k'ọphu ẹ to nwedu onye a-zụ aswa; to nwe onye e-re aswa erere; gbahaa l'onye ọbu b'e meru iphe-ọhubama k'ejo anụ-ègu-ègbudu ono. Iphe-ọhubama ono bẹ bụ èpha ejo anụ-ègu-ègbudu ono; m'ọ bụkwanu ógú, nọ ọnodu èpha iya ọbu.

¹⁸ Ọ bụ ẹke-a bẹ gbaru tẹ madzụ koshi lẹ ya nweru mmamiphe. T'onye nweru egomunggo je arịa ọgu èpha ejo anụ-ègu-ègbudu ono jeye teke ọo-maru iphe ógú ono bụ; okfu l'ógú ono bụkwaphu èpha madzụ. Ọgu ọbu bụ "666", bụ iya bụ unu l'ụkporo ugbo iri l'èto l'ishingu.

14

Egvu, ndu a gbataru ázì

¹ Ya ndono; mu abya elee ẹnya; phua Nwatùru ono l'èke o vudo lẹ Ugvu Záyonu. Ndu vudonyabe iya nū l'èke ono dū ụkporo unu madzụ ugbo iri l'èsato;* bụ ndu e deru èpha Nwatùru ono; mẹ èpha kẹ Nna iya l'atatifu. ² Mu abya anua okfu, a nọ l'imigwe kfu. Olu ono adalẹphu l'ọ bụ ẹke eze mini aphụ gbudugbudu; l'adakwaphu l'ọ bụ ẹke igwe ede edede; l'atụ egbe-igwe. Yọ dakwaphu l'ọ bụ ẹke

* 14:1 14:1 Iphe ọ bụ bụ 144,000.

ndu akpoje une chigbaa eze une; l'akpo. ³ Igweligwe ndu ono be vudo l'ifu aba-eze phụ; me l'ifu iphe ono, noḡbaa ndzụ ono ephe ẹno; me l'ifu ndu bu ọgurennya ono; agụ egvu ọphungu ono. To nwe onye ọdo, duru ike ọmuta egvu ono; a gufulephu ụkporo unu ụmadzu iri l'eso ono, bu ndu ono, a gbataru l'eliphe ono. ⁴ Ndu ono bu ndu ẹ te emerubua onwephe emeru l'ehu nwanyi; ndu doberu onwephe ọgà l'ọ bu nwamgboko, nwoke ta chikahubua okpa. Ọ bu ephe bu ndu bulephe Nwaturu ono be ephe anọduje awụ etso; l'ejẹ iphe, bu ẹke ooje. Ndu ono bu ndu a gbafutaru l'ẹke ndiphe nọ; mee ephe: ephe adu l'ọ bu ẹja, a chiru nu Nchileke yele Nwaturu ono. ⁵ Ephe bu ndu ẹ-te nwedu onye a-sụ l'ephe dzujeru ẹjo-ire; to nwe iphe, a ta ephe uta iya.

Unwu ojozi-imigwe ẹto

⁶ Tọ du iya bu; mu abya aphua ojozi-imigwe ọdo, ephekwanu oreke-imeli. Yo gude ozi-oma ono, a-nọ gbururu jeye le tutu yoyo ono te ya je ezia ndiphe mgburumgburu; bu iya bu iphe bu mbakeshi le mgboko; iphe, bu ikfu l'ikfu ha; iphe, bu ndu ekfu iphe bu okfu-alị, du iche iche, nọ le mgboko-a; me iphe bu ndu, nokota le mgboko. ⁷ Ojozi-imigwe ono ara iya arara arashi iya ike; asuje: "Unu tsujekwa Nchileke egvu! Unu akwabekwa iya ugvu; le teke oo-kpe ikpe ruakwaru! Unu bajekwaru Nchileke ẹja; okfu l'ọ bu iya meru igweli; mee alị; mee eze enyimu; mekwaaphu iphe bu oḡba-mini!"

⁸ Ojozi-imigwe ọdo, kwe iya ẹbo ephetsoru k'odungu phụ; l'asuje: "Obodo ono, a maru epha iya ono; mbu Babilonu be ike gvakwaru. Ike gvakwaru Babilonu ono, bu iya cheru iphe bu mbakeshi mee k'omerushi onwonye le nwanyi; shi iya kpakota oke ehu-eghughu, Nchileke!"

⁹ Ojozi-imigwe ọdo, kwe ndu ophunanu ẹto epheru tsoru ephe; l'arakwa iya phụ arashi iya ike; asuje: "Onye abaru ẹjo anu-egu-egbudu phụ ẹja; me ntekpe ono, a kpuru; yo du l'ọ bu iya ono; me onye kweru t'e mee ya iphe-ohubama l'atatifu; odudu buru l'eka; ¹⁰ onye obu be Nchileke a-nmakwa ikpe. Iphe-ehuka, onye obu e-je yele ikpe, aa-nma iya e-tsule iya phụ pyaapya l'ọ bu onye nguru mee, ẹ ta gwadu mini. Onye ono ta byadu bya a-nahu oke ehu-eghughu ke Nchileke! Ee-gude oku, ere raphuraphu me nshi-egbe; nua onye obu aphụ l'ifu unwu ojozi-imigwe, du nsọ; me l'ifu Nwaturu ono. ¹¹ Oku ono, ee-gude nua ephe aphụ ono be enwuru-oku iya a-nodulephu ekpo tututu; kpuchia nanu; limobe ala l'imeli gbururu jeye le tutu yoyo. Ndu ono be ta byakpoda bya aha t'ephe tuta ume m'oo ugbo lanu: eswe l'enyashi; mbu ndu ono, abajeru ẹjo anu-egu-egbudu ono ẹja; abakwaru iya phụ ntekpe ono, a kpuru; yo du l'ọ bu iya ono; me iphe bu onye kweru; e mee ya iphe-ohubama ono, ekoshi epha ẹjo anu-egu-egbudu ono."

¹² Ọ kwa iya bu l'unwu Nchileke koshifutaje l'ephe bu ndu ata nshi; mbu ndu emeje iphe Nchileke kfuru; me ndu nọ Jisosu l'eka.

¹³ Mu abya anua okfu, a nọ l'imigwe kfu; sụ: "Te mu dee iphe-a l'ekwo: Onu-oma bu ke ndu a-nwuhu shita nta-a tugburu; mbu ndu a-nwuhu nu; okfu l'ephe woru onwephe ye Nnajiufe l'eka."

Ume Nchileke analita iya; sụ: "Oo ya-a! Ọ bu ẹge ọ du ndono! Ehu a-nodu atso ephe ẹna l'oswiya; okfu l'ozu, ephe jeru be ephe jefuwaru

l'ishi; l'atutawa ume. Yò buru ẹge ono bẹ ee-bukwanu ẹphe nggo ozi ono, ẹphe jeru ono."

Aakpata ndiphe l'ọ bụ onye akpata iphe e meberu l'alì

¹⁴ Ya ndono; mu abya elee ẹnya; phụa urukpu ọcha. Mu aphua onye dugaru anodu l'urukpu ọcha ono. Onye ono, dugaru iya nù ono adulephu l'ọ bụ madzụ; kpuru okpu-eze, e gude mkpọla-ododo mee; bya apakwaruphu mma, atsụ nkọ l'ẹka. ¹⁵ Ojozi-imigwe ọdo eshi l'eze-ulo Nchileke lufuta; bya araku onye ono, dugaru l'eli urukpu ọcha ono; sù iya: "Wota mma ngu ono kpatakota iphe e meberu l'alì; l'ọ gbaakwaru teke aa-kpata iya. Ishi iya aburu l'iphe e meberu lẹ mgboko bẹ chashiakwarunu; gbawa teke aa-kpata iya!" ¹⁶ Tọ dọ iya bụ; onye ono, dugaru l'eli urukpu ono abya ewota mma iya ono tụa l'eliphe. Mma ono akpaa ndiphe ẹge aakpaje iphe e meberu l'alì.

¹⁷ Yo nwekwaruphu ojozi-imigwe ọdo, shikwaphu l'eze-ulo Nchileke ono, nọ l'imigwe ono lufuta. Yẹbedua egudekwaphu mma, atsụ nkọ.

¹⁸ Ojozi-imigwe ọdo eshikwaphu l'ẹnnya-ngweja Nchileke ono; lufuta. Yẹbedua aburu ojozi-imigwe ọphu e ziru t'ọ gude ọku mebyia mgboko. Yo kua ojozi-imigwe ọphunanu, gude mma, atsụ nkọ phụ oku; kushia ya ẹya ike; sù iya: "Gude mma ngu ono, atsụ nkọ ono byibushikota nebyi vayinu ono, nọ lẹ mgbo vayinu, tuko mgboko dzuru ono; lẹ nebyi iya chashikotaakwaru!" ¹⁹ Tọ dọ iya bụ l'ojozi-imigwe ono ewota mma iya ono tụa l'eliphe. Mma ono atuko nebyi vayinu ghebushikota; bya achiru iya ye lẹ phorokoto ẹke aadzoshije mẹe l'akpuru vayinu. Iphe ono aburu ẹtu, ekoshi oke ẹhu-eghughu Nchileke. ²⁰ A bya adzoshibebe mẹe l'akpuru vayinu ono l'ẹke aadzoshije iya l'azụ mkpukpu; mẹe ono aburu mee madzụ. Mee ono atsoo l'ọbu nggele tughuru iphe ruru ukporo manyiru iri. Yọ byakwaaphu utso; hatabe ogvu k'ọphu bụ l'ọo-wọ inya l'olu mẹ inya -ruba iya.

15

Unwu ojozi-imigwe;

mẹ mgbonwu ẹsaa

¹ Ya ndono; mu abya aphua iphe-ọhubama, dọ biribiri ọdo, eme l'imigwe. Iphe ono bụ lẹ mu phuru ojozi-imigwe ẹsaa, gude ọzo mgbonwu ẹsaa. Mgbonwu ono bẹ bụ ẹjo iphe-ẹhuka kẹ ikperazụ, Nchileke e-wokfuta ndiphe. Teke ọzo mgbonwu ẹsaa ono gvuleruphu; oke ẹhu-eghughu Nchileke agvụ.

² Mu aphukwaaphu iphe dọ l'ọ bụ eze ẹnymu, egbu ngerengere, e woru onyo yele ọku, enwu enwunwu gwakọbe. Mu aphukwaaphu ndu lụwaru ọgu; mekputawa ẹjo anụ-ẹgu-egbudu ono yele ntẹkpe ono, a kpuru; yọ dọ l'ọ bụ iya ono. Ndu ono abukwaruphu ndu jikaru l'ẹphe ta akwabedu ọgú ono, nochiru ẹnya ẹpha ẹjo anụ-ẹgu-egbudu ono ugvu. Ẹphe evudonyabe eze ẹnymu ono, dọ l'ọ bụ onyo ono; pagbaaru eze une, Nchileke nuru ẹphe l'ẹka. ³ Ẹphe ebyi egvu Mosisu, bụ nwozi Nchileke; mẹ egvu kẹ Nwaturu ono; asuje:

"Ọ bụ nggu; Nchileke;

bụ Ọkaribe-Kakota-Ike.

Oru ngu dọ egvu; dọ biribiri!

Ọ bụ nggu bụ eze k'iphe bụ mbakeshi.

Ọzo ngu vudo nhamunha;

bùru òkpobe ọ̀zo;
nggùbe Eze ojeje.

⁴ Nnajiufu; ?bù onye bù onye
a-sù lẹ̀ ya ta atsùdu ngu egvu?
?Bù onye ha k'ogheli ọ̀nu;
sù lẹ̀ ya ta akwabèdu ẹ̀pha ngu ugvu?
Ọ̀ bù nggùbedua nwẹnkinini ngu
bù onye dù nsọ̀.
Iphe bù mbakeshi a-bya abaaru ngu eja.
Ishi iya abùru lẹ̀ madzù kpamùkpamu;
bẹ̀ phùkotawaru l'iphemiphe ọ̀bule,
ime bẹ̀ vudo nhamunha."

⁵ E meebe; mu abya elee ẹ̀nya; phya eze-ọ̀lo Nchileke l'imigwe; l'ẹ̀ke a gùharu ime iya agùha. Mbù ime ẹ̀ke ono, ọ̀lo ono, e gude ẹ̀kwa mee, bù Nchileke b'ọ̀ shi l'ẹ̀ke ono nọ̀; bù iya bù ọ̀lo-ẹ̀kwà ono, nọ̀-chiru ẹ̀nya ọ̀gba-ndzù ono, shi Nchileke l'ẹ̀ka ono. ⁶ Ọ̀nwu ojozi-imigwe ẹ̀saa ono, bù ẹ̀phe gude mgbọ̀nwu ẹ̀saa ono eshi l'eze-ọ̀lo Nchileke ono lùfuta; yegbaa uwe ọ̀cha, achatsua biribiri. Ẹ̀phe egude akpọ̀-buleti, e meru lẹ̀ mkpọ̀la-ododo kebudotsua uwe ono l'ume. ⁷ Ọ̀ya ndono; onye lanù l'iphe ẹ̀no ono, nọ̀gbaa ndzù ono abya eworu efere ẹ̀saa, e meru lẹ̀ mkpọ̀la-ododo nù ojozi ẹ̀saa ono. Iphe jiru efere ono abùru oke ẹ̀hu-eghughu Nchileke; mbù Nchileke ono, nọ̀ ndzù gbururu jeye ono. ⁸ Ẹ̀nwuru-ọ̀ku ekposhilephu; ji ọ̀lo ono pyimu; okfu l'ọ̀du-biribiri Nchileke mẹ̀ ike iya bẹ̀ nọ̀ l'ẹ̀ke ono. To nwe onye dùru ike ọ̀bahu l'ọ̀lo ono jeye teke ọ̀zo mgbọ̀nwu ẹ̀saa ono, ojozi-imigwe ẹ̀saa phù gude phù gvù-oduru.

16

Efere ẹ̀saa, e yejishiru oke ẹ̀hu-eghughu Nchileke

¹ Tọ̀ dù iya bù; mu anya olu, e shi l'eze-ọ̀lo Nchileke ono chia l'e chiru mkpu; sù ojozi-imigwe ẹ̀saa ono: "Unu je ewota ejo iphe-ẹ̀huka ono, shi l'oke ẹ̀hu-eghughu Nchileke ono; mbù ejo iphe-ẹ̀huka ono, nọ̀ l'efere ẹ̀saa ono; je awùshikota lẹ̀ mgboko mgburumgburu!"

² Ojozi-imigwe kẹ̀ ọ̀dungu abya atugbua; je awùshi ejo iphe-ẹ̀huka ọ̀phu nọ̀ l'efere nk'ia lẹ̀ mgboko. Ejo ọ̀nya, eme ejo ẹ̀huka abalahaa iphe bù ndu ono, e meru iphe-ọ̀hubama k'ejo anù-ẹ̀gu-ẹ̀gbudu ono; mẹ̀ ndu abaru ntẹ̀kpe ono, a kpuru, dùlephu l'ọ̀ bù ejo anù-ẹ̀gu-ẹ̀gbudu ono eja.

³ Ojozi-imigwe k'ẹ̀bo abya atugbua; je awùshi ejo iphe-ẹ̀huka ọ̀phu nọ̀ l'efere nk'ia l'eze ẹ̀nyimu. Mini, nọ̀ l'eze ẹ̀nyimu aghọ̀ mee; dùlephu l'ọ̀ bù mee onye nwùhuru anwùhu. Iphe bù iphe nọ̀ ndzù l'ime mini anwùshihukota.

⁴ Ojozi-imigwe k'ẹ̀to atugbua; je awùshi ejo iphe-ẹ̀huka ọ̀phu nọ̀ l'efere nk'ia lẹ̀ nggele; mẹ̀ iphe bù ọ̀gba-mini l'ọ̀ ha. Mini aghọ̀; bùkotaru mee. ⁵ Mu anya ẹ̀ke ojozi-imigwe, bù iya eche iphe bù mini nche; sùru: "Nggùbe Nchileke, dù nsọ̀! Mbù nggùbe onye ono, nọ̀nu; bùru onye nọ̀hawa nù; bẹ̀ mgboko dùbederu. Ikpe-wa, i nmaru ndiphe-a; bẹ̀ koshiru l'i bù onye ekpeje ikpe nhamunha! ⁶ Lẹ̀ ndu ono, bù ẹ̀phe gbushiru ndu nke ngu; bya egbushia ndu ekfuchiru ngu l'ifu ẹ̀phe ono; mbù gbushia ẹ̀phe; lọ̀kaa mee ẹ̀phe ono b'i nùkwaruphu

mee t'èphe ngwa. Iphe ono, i meru ndiphe ono aburu iphe gbaru èphe ndono!" ⁷ Ya ndono; mu anwa olu, shi l'ènya-ngwèja Nchileke; sù: "Ono kwa ège o dù-o! Nnajiufu, bù Nchileke bè bukwa iya bù Okaribe-Kakòta-Ike-o! L'ikpe, i kperu ndiphe bè bùlephu òkpobe ikpe; bukwaruphu ikpe, dù maa."

⁸ Tò dù iya bù; ojozi-imigwe k'èno abya atugbua; je awushi èjo iphe-èhuka ophu nò l'efere nk'ia l'ènyanwu. E mee ènyanwu; okpomòku iya erebushilaha madzù anù; k'òphu oomeje anù madzù; yò dù l'ò bù iphe a hùberu l'òku. ⁹ Èjo okpomòku ono erebushi ndiphe anù. Ndiphe awata òko Nchileke onu; mbù yèbedua, kweru t'ègbe èjo iphe-èhuka ono byakfuta èphe. Ophu èphe 'atakwanu onwèphe ùta; k'òphu èphe a-ghaa umere lakfuta Nchileke; bya akwabeje iya ugvu.

¹⁰ Ojozi-imigwe k'ise abya atugbua; je awushi èjo iphe-èhuka ophu nò l'efere nk'ia l'aba-eze èjo anù-ègu-ègbudu ono. Ochi aburu bèe; gbachishikota iphe bù ndu kwetaru t'èjo anù-ègu-ègbudu ono buru eze èphe. Ndiphe awata òta kpukpurukpu k'èjo iphe-èhuka ono, èphe eje ono. ¹¹ Èphe awata ophu Nchileke imigwe iphu kè iphe ono, aphugbaa èphe uphu ono; mè k'èjo onya ono, aba èphe ono. Obenu l'èphe ta takwanu onwèphe ùta; paru èjo iphe èphe eme haa; lakfuta Nchileke.

¹² Tò dù iya bù; ojozi-imigwe kè ishingu abya atugbua; je awushi èjo iphe-èhuka ophu nò l'efere nk'ia l'è Eze Ènyimu Yufurétisu. Eze Ènyimu ono atashihukota; esu-ùzo abya a-nòdu iya; k'òphu ndu eze, shi l'ùzo ènyanwu-ahata e-sweje iya. ¹³ Mu abya aphua ogvu èto, dùtsua l'ò bù èwo; èke òolufutagbaa. Nanù eshi èjo agiyi ono l'onu lufuta; nanù eshi èjo anù-ègu-ègbudu ono l'onu lufuta; nanù eshi onye ono, gude ugho edusweshi ndiphe ùzo ono l'onu lufuta; mbù onye ono, adzù èjo-ire; sù lè ya bù onye nkfuchiru Nchileke ono. Ogvu ono, dùtsua l'ò bù èwo ono eshikota èphe l'onu lufutagbaa. ¹⁴ Ogvu èto ono bè shikota l'èka Sétanu. O bù ogvu, emegbaa iphe-ophulènya. Yo jekfubekota iphe bù ndu eze ndiphe l'èphe ha; je achikobe èphe t'èphe dzukobe l'èkalanu kè ògu; kwabèru mbòku ono, Nchileke ono, bù iya bù Okaribe-Kakòta-Ike ono a-bya ekoshi ndiphe onye ya bù.

¹⁵ Jisòsu sùkwaru: "Unu lekwa; l'ò kwa ège abyabya onye iphura atùje madzù l'ùkfu; bù ège ya a-tù unu l'ùkfu! Onu-òma bù k'onye mù ènya; kwakòbe uwe iya; k'òphu è tò gbaduru òtu mbòku ono; iphere aburu nk'ia!"

¹⁶ Ya ndono; ogvu èto ono, shi l'èka Sétanu ono abya emee ndu eze kè mgboko-a l'èphe ha; èphe abya akpakò l'èke òbu, eekuje Amagédonu l'òku Hìburu.

¹⁷ Ojozi-imigwe k'èsaa abya atugbua; je awushi èjo iphe-èhuka ophu nò l'efere nk'ia l'è phèrèphèrè. Yo nweru olu, shi l'aba-eze ono, nò l'ime eze-ùlo Nchileke ono chia mkpu; sù: "E mewaru iya!" ¹⁸ Ebemu-igwe ekulaha oswi kè mèremu mèremu! Igwe l'ede edede; l'atù egbe-igwe; l'agbakwaphu agbagba. Alì l'anma jijiji egbe iya ophu ta nmabua keshinu Nchileke keru madzù. ¹⁹ Obodo ono, a maru èpha iya ono; mbù Bábyilonu etsukahu ùzo èto. Iphe bù obodo òdo, nòkòta l'è mgboko adakashihu; yifu. Nchileke anyata obodo ono, a maru èpha iya ono; mbù Bábyilonu; bya agbèe ya mèe l'òkoro, e yejiru oke èhu-èghughu kè yèbe Nchileke eyeji; bù iya bù ikpe, ò nmaru iya. ²⁰ Iphe

bù ikfuli, ñonu emishihukota. Iphe bù ugvu, ñonu te nwehe ophu a phùkwaduru. ²¹ Eze aka-mini, anyìtsua ẹra l'ọ bù mkpuma, eegwe uswe eshigbaa l'igweli ala bẹrebere l'alì; atùgbushi ndiphe. Ndephe ebulahaaru Nchileke ọnu; okfu l'eze aka-mini ono anù ẹphe aphù. Ishi iya abùru l'iphe-ẹhuka, aka-mini ono pakfutaru ẹphe kpọru ẹge aañdu atù ọnu iya.

17

Eze nwanyi ọkpara ono

¹ Tọ dù iya bù; ojozi lanù l'ojozi-imigwe ẹsaa phù, shi gude efere oke ẹhu-eghughu ẹsaa phù abyakfuta mu; bya asù mu: "Tẹ mu bya tẹ ya je ekoshi mu ẹge ee-shi nmaa eze nwanyi ọkpara ono ikpe, bù iya bù obodo ono, nọ l'ẹke ono nggele zaru l'igwe ono. ² Lẹ ndu eze, achì mgboko bẹ ẹphe l'iya zẹkotaakwaru. L'iphe bù ọru-alì, ndiphe mgburumgburu ẹphe l'obodo ono rùkotaru bẹ atsùkwa ẹphe atsùtsu l'ọ bù mee."

³ Ume Nchileke abyakwa bya eji mu ẹhu pyìmu. Ojozi-imigwe ono abya eduta mu jeshia l'echi-ẹgu. Ẹke ono bẹ mu phùru nwanyi, dugaru l'eli ẹjo anù-ẹgu-ẹgbudu ọbu, eke uswuswe. L'ẹhu ẹjo anù-ẹgu-ẹgbudu ono l'ọ ha b'e deshìru ẹpha, ekfubyishi Nchileke ekfubyishi. Ẹjo anù-ẹgu-ẹgbudu ono bẹ nweru ishi ẹsaa; nweru mpo iri. ⁴ Ngwa, nwanyi ono kwaru abùru kpowula kpowula uwe uswe. Iphe, o gude memaa onwiya abùru iphe, e meru lẹ mkpọla-ododo. Echi-ẹka iya; mẹ mgbubu-olu iya bù ndu ophu vugbaa oke aswa. Iphe ọ pa l'ẹka abùru okoro, e gude mkpọla-ododo mee. Iphe jiru okoro ono abùru ẹjo ahùma; mẹ iphe dù ideyideyi, shi l'ọru-alì, nwanyi ono arubebe. ⁵ A bya edee ya ẹpha l'atatifu gẹdegede. Ẹpha ono bù ẹpha, ẹ to nwedù onye mahawaru iya nù. Ọwaa ẹge e deru iya: "Bábyilonu ono, a maru amaru ono; bù iya bù nne iphe bù ndu agba ọkpara; mẹ iphe bù ndu eme ahùma lẹ mgboko." ⁶ Mu abya elee ẹnya; phà ẹge nwanyi ono ngùkotsuaru mee madzù; yoo me iya l'ẹnya. Ndu ọ nguru mee ẹphe bù ndu kẹ Nchileke ono, e gburu l'ike; okfu l'ẹphe kweru l'ọ Jisọsù bù Nnajiufu ẹphe ono.

Mu aphà eze nwanyi ọkpara ono; yọ dukpoo mu biribiri nshinu. ⁷ Ojozi-imigwe ono asù mu: "Ngunù meru iphe ọ dù mu biribiri? Wo mu tẹ mu gebe tẹ ya karu mu iphe nọ lẹ nwanyi ono, ẹ-ta bọdu madzù l'ọ ha maru iya; mẹkpo k'ẹjo anù-ẹgu-ẹgbudu ono, nweru ishi ẹsaa; mẹ mpo iri ono, bù iya pa iya ono. ⁸ Ẹjo anù-ẹgu-ẹgbudu ono, mu phùru ono bẹ shikwa nọdu ndzù; ọbu l'ẹ tọ nọhekwa ndzù nta-a. O wuduakwaru-a nwanshì nta-a; yo shi lẹ Iduma Maa ono lufuta; bya alaa l'iyi. Ndu ono, bu l'eliphe ono, ẹ te dedu ẹpha ẹphe l'ẹkwo, e deshìru ẹpha ndu a-nọ ndzù gburruru jeye keshinu Nchileke meru mgboko ono; bẹ ọo-dukota biribiri teke ẹphe phuleruphu ẹjo anù-ẹgu-ẹgbudu ono. Iphe ọbu abùru l'o shi nọdu ndzù; tọ nọhe iya nta-a. Obenu l'oo-mekochakwaa nọdu ndzù ọdo.

⁹ "Onanu abùru iphe gbaru tẹ madzù koshi lẹ ya nweru egomunggo; l'arije iphe arìri t'ọ doo ya ẹnya. Ishi ẹsaa ono bẹ nọ-chìru ẹnya ugvu ẹsaa, nwanyi ono dugaru adugaru l'eli iya. ¹⁰ Iphe ọdo, ọ nọ-chìfuaru ẹnya iya bù ndu eze ẹsaa. Ọmadzù ise lẹ ndu eze ẹsaa ono ta nọhekwa. Onye lanù l'ime ẹphe bẹ nọkwadua; onye lanù ta

alufutadua. O -lufutalephu bẹ aa-ha iya t'ọ nọdu kpọo ukfu nwanshị. ¹¹ A bya abya l'ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono, shi nọdu ndzụ; tọ nọhe iya nta-a ono: yẹbedua bẹ bu onye eze k'ẹsato. Ọle yẹle ndu eze ẹsaa ọphunanu bẹ nọkwaa l'oshi lanụ; mbụ l'oo-mekochakwaa laa l'iyi.

¹² "Mpo iri ono, mu phuru ono bẹ nọ-chiru ẹnya ndu eze iri, bukwanu ndu eze, ẹ te ezidua t'ẹphe bya achilahaa ndiphe. Ee-me ẹphe l'ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono tẹ ike nọdu ẹphe nshinu; k'ọphu ẹphe l'ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono a-gbaru mgba; buru eze; chia ndiphe nwawa lanụ kpụu. ¹³ Ndu eze ono bẹ obu ẹphe a-bukotaje nanụ. Ẹphe ewota ike ẹphe; mẹ abubu ono, ẹphe bu eze ono ye ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono l'ẹka. ¹⁴ Ẹphe atuko l'ẹphe ha; idzu aburu ẹphe nanụ; ẹphe etso Nwaturu Nchileke phụ ọgu. Obenu lẹ Nwaturu ono e-mekputa ẹphe. Ishi iya aburu lẹ Nwaturu Nchileke bẹ bu iya bu Nnajiufu, kakota iphe bu ndu bu nnajiufu ike; bukwaruphu Eze, kakota iphe bu ndu bu ndu eze ike. Iphe bu ndu ono, Nchileke kuru; ọta ono; mbụ ndu ono, nọpyaberu iya l'ẹka ono e-mekputakwaphu ẹphe."

¹⁵ Ya ndono; ojozi-imigwe ono asu mu: "Mu phuru mini ono, nwanayi ọkpara ono dugaru adugaru ono? Mini ono bẹ nọ-chiru ẹnya iphe bu mkpukpu; nọ-chia ẹnya igweligwe madzụ; nọ-chia ẹnya iphe bu mbakeshi; bya anọ-chia ẹnya ndu shi l'iphe bukota okfu-alị ndu, dụ iche iche, nọ lẹ mgboko. ¹⁶ Ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono; mẹ mpo iri ono, mu phuru ono bẹ bu ndu nwanayi ọkpara ono dụ ashị. Ẹphe a-natakotakpoo ya iphe o nweru enweru l'ọ ha; yọ gbaru ọtu daburu. Ẹphe eria anụ iya; gude ọku kepyashia ya ekepyashi. ¹⁷ Iphe obu aburu l'oo Nchileke bẹ yeru ẹphe egbe ọriri ono l'ọkpoma; t'ọ guje ẹphe agugu t'ẹphe medzukota iphe Nchileke tuberu, bu iya bu tẹ ndu ono gbako ẹka; t'ọkpoma buru ẹphe nanụ. K'ọphu ẹphe e-wota abubu ono, ẹphe bu eze ono ye ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono l'ẹka; t'ọ buru eze; gude ẹka ike chije ẹphe jeye teke iphe Nchileke kfuru e-rekota.

¹⁸ "Nwanayi ono, mu phuru ono bẹ bu iya bu obodo ono, a maru ẹpha iya ono; mbụ obodo ono, bu iya achikota iphe bu ndu eze ndiphe mgburumgburu ono."

18

Ike gvụwaru Bábyilonu

¹ E metsua; mu abya apha ojozi-imigwe ọdo, shi l'imigwe phezita. Ojozi-imigwe onanu bẹ Nchileke yeru ike, ha nshinu l'ẹka. Ojozi-imigwe onanu enwua vaa-a; mee eliphe mgburumgburu; yo chi phoo phoo. ² Yọ raa ya arara rashia ya ike; sụ: "Ike gvụakwaru Bábyilonu! Ike gvụakwaru Bábyilonu! Obodo ono, a maru ẹpha iya ono; mbụ Bábyilonu bẹ ike gvụakwaru nta-a. Bábyilonu buakwa ẹke mkpakọ iphe bu Obutuswe l'ọ ha laru je eburu. O buakwa ẹke unwu-ojozi Sétanu l'ẹphe ha kpakoru; mẹ ẹke iphe bu unwenu ẹjo ọra; mẹ unwenu, dukota ndiphe ashị kpakoru l'ẹphe ha. ³ Ishi iya aburu l'iphe bu mbakeshi lẹ mgboko nguwaru mée ya ono, bu iya bu uru-alị ono, nwanayi ono aru ono. Tẹmanu bẹ yẹle ndu eze, achị ndiphe zekotawaru. Iphe bu ndu agba ikike ngho lẹ mgboko-a mgburumgburu bẹ shiakwa l'ẹku ono, nwanayi ono nweru, kpọru ọtukota onu iya ono báhú; bugbaaru eze."

⁴ Tọ dụ iya bu; mu anua olu ọdo, shi l'imigwe asuje:

“Ndu nke mu; unu lufutakwa
 nwanyi ono;
 mbu Bábýilónu l'èhu;
 t'unu be eje eye éka l'èjo
 iphe ono, oome ono;
 Odumeka bẹ unu l'iya
 a-gbakwaru mgba
 lẹ mgbonwu, a-byakfuta iya nụ.

⁵ L'èjo iphe o meru kukwaru
 l'ikpo; ha l'eli l'ò bu ugwu,
 je etsu ishi l'igwe.
 Nchileke nyatakwaru-a
 èjo iphe iya l'ò ha.

⁶ T'e mee ya ège o meru ndu odo;
 kfuà ya ugwo iya nkfulabu.
 T'e gude mée, atsụ atsutsu
 l'ò bu nk'iya ugbo labu
 gbajiaru iya okoro, o gude
 gbèe ndu odo mée t'ò ngwa.

⁷ T'a gwaa ya ochi;
 nua ya aphu, ha l'ò bu
 odu-biribiri, o nuru
 onwiya; mē k'oburu ova ova.
 Onoduje apali onwiya:
 'L'oo ya bu eze-nwanyi;
 lẹ ya ta budu nwanyi,
 maa tufuru;
 ya ta abya l'ede onu l'aphu!'

⁸ Oo ya meru iphe o bu
 ujiku lanu bẹ mgbonwu ono,
 tuko nodu ngaberu iya
 ono a-byakfuta iya;
 bu iya bu: èjo iphe-ememe;
 aphu; mē èjo-egu.
 O bu oku e-kegbu iya;
 kẹ l'ò bu Nnajiufu,
 bu Nchileke; mbu onye
 ike iya paru apaa;
 bu iya nmaru iya ikpe.”

⁹ Oo ya bu lẹ ndu eze ndiphe ono, bu ndu ono, ephe l'iya shi azeje
 ono; mē ndu ono, ephe l'iya atukoje emegbaa èjo iphe agu ephe ono;
 ndu ono bẹ a-ra ekwa iya. Aphu e-ji ephe okpoma; l'okfu éka iya teke
 ephe phuleruphu ège enwuru-oku kpolihuru l'obodo ono; èke oku
 adzupyashi iya. ¹⁰ Ephe e-vudoru ote-ènya; ele iphe amuru obodo
 ono; l'èke ephe a-nodukwanu atsụ egwu, aphu, aanu obodo ono. Ephe
 evudoru ote-ènya asuje: “Tẹ njo gbakwa egbudu! Iphe owaa ta dukwa
 k'ekfufu. M'oo nggube Bábýilónu, bu obodo, a maru epha ngu; bya
 a makotaru l'i bu obodo, shihuru ike bẹ buwaphu awa lanu b'e gude
 nma ngu ikpe; nggu aburu kpurupyata ège-a, i bu iya-a!”

¹¹ Ndu agba ikike ngho l'eliphe a-rakwaphu ejo ekwa nk'ephe; gua aphu obodo ono; okfu l'e to nwehedu onye a-zukwadu ngwa-aswa ephe. ¹² E to nwehedu onye a-zuje ephe mkpola-ododo ephe; me mkpola-ocha ephe; to nwehe onye a-zuje ogbu murumuru mkpuma ephe, bu mkpuma, vugbaa oke aswa; mewaru mgbubu-olu ephe. To nwehe onye a-zuje ephe ekwa ocha ephe; me ekwa uswe ephe; me gebere gebere iya ndu ophu eere oke aswa; me uvara-nggidi uswe ephe; mewaru unwu oshi ephe, eshije mkpo, bu iphe ephe erekota erere; metsua iphe e gude eze-enyi meshia; metsua iphe e gude oshi, vu oke aswa mee; metsua ophu e meru l'opu; ophu e meru l'igwe; me ophu e meru le mkpuma mabulu. ¹³ Me mkpekwo sinamonu; unwu iphe odo, eshi mkpo; insensu; meeru; furakinsensu; mee; me manu, eeri iphe; ntụ akpe, e tsuru etsutsu; akpe lonwiya; eswi; aturu; inya; me turoku, e gude inya akpu; me ohu; mbu madzu gedegede. ¹⁴ Ndu ngho ono a-suje obodo ono: "Ha! Nta-a be iphe bu akpuru oshi ono, shi anoduje agu ngu agugu ono b'e te nwehekwa ophu nonu. Eku ono, i shi kpa kuberu onwongu ono be yifuakwaru nta-a. Iphemiphe obule, atsoje ngu ena; buru iphe ama ngu mma gvukwaru; ophu to bukwa li bya bya aphukwadu iya odo!" ¹⁵ Ndu ngho ono, shi agbataje ngho iphemiphe obule; je eree l'obodo ono; rita iya uru, ha nshinu ono be e-vudotsua ya ote-enya ote-enya; l'eke ephe a-nodu atsụ egvu-aphu ono, aanu obodo ono. Ephe a-ra ejo ekwa; gua aphu; asuje: ¹⁶ "Te njo gbakwa egbudu! Iphe owaa ta dukwa k'ekfukfu! M'oo nggube eze obodo ono, a maru epha ngu ono, shi eyeje uwe ocha; nmaru ekwa uswe; me uvara-nggidi uswe; gude iya kwamaa onwongu akwama; byakwaphu bya egude iphe e meru le mkpola memaa onwongu emema; woru echi, ere ire doo l'eka; woru mgbubu doo onwongu l'olu ¹⁷ be buwaphu awa lanu kpau b'e gude mekota eku ngu ono l'o ha; yo buru iphe iyi yitaru ege-a, o yitaru iya-a!"

Iphe bu ndu ishi ugbo-mini l'ephe ha; ndu egudeje ugbo eje iphe; ndu anga ugbo; me ndu egudeje ugbo tsoru eze enyimu agba ngho l'ephe ha eje evudotsua ote-enya ote-enya; ¹⁸ ele enwuru-oku obodo ono enya. Ephe echia mkpu; asuje: "L'e to nwebukwaa obodo odo, dejeru ude, a maberu epha iya ege a maru obodo-a!" ¹⁹ Ephe ekpota eja kpua onwephe l'ishi; l'echi mkpu; ara ekwa; agu aphu; asuje: "Te njo gbakwa egbudu! Iphe owaa ta dukwa k'ekfukfu. ?I su l'oo obodo-a, a maru epha iya-a be du ege-a? Mbu nggube obodo-a, bu eku ono, i kparu, kporu otukota onu iya ono be iphe bu ndu nweru ugbo-mini egudeje agba oke ngho shikota ngu l'eka bahu. ?M'o buwaphu awa lanu kpau b'e gude mee ya; yo buru kpurupyata ege-wa, o bu iya-a."

²⁰ Ndu bu l'imigwe; unu teje eswa l'obodo ono, a maru epha iya ono yifuwaru. Unu teje eswa unube ndu bu ndu ke Nchileke; me ndu ishi-ozu; me ndu ekfuchiru Nchileke. Unu teje eswa; le Nchileke be nmawaru iya ikpe ejo iphe ono, o meru unu ono!

²¹ Ya ndono; ojozi-imigwe lanu, agburu-ehu no abya apalia eze mkpuma obu, ha nshinu l'o bu o-ji-l'eka mkpuma; pata iya chee l'eze enyimu; su: "Ono ege ee-gude agburu-ehu; pata obodo ono, a maru epha iya ono; mbu Babilonu chee l'eke, to nwedu onye a-phukwadu iya odo. ²² E to nwekwa onye bya anukwadu oda nkwa; m'o bu nukwadua eke aagu egvu; m'o bu eke aaphu opu-inya; m'o bu upyoku

lẹ nggube obodo ono ọdo lẹ phuruphurukpoo. Ẹ to nwehekwa onye eme nka, nweru ọphu, a bya aphukwadu l'ime ngu ọdo. Tọ bọhe l'aa-nukwadu ọda ikwe-nri l'ime ngu ọdo. ²³ Ẹ to nwehekwa l'iphoro ọku urọku enwukwada jaa l'ime ngu ọdo. Uzere kẹ l'eeke nwanyi nji; ọdudu buru l'a lutaru nwanyi b'ẹ ta byahẹkwa bya eme l'ime ngu ọdo. Ishi iya aburu l'ọ bụ ndu ono, shi buru l'ime ngu agba ngho ono bẹ bụ ẹphe shi buru ndu nweru ẹnya l'eliphe-a. Nggw egudewa ọgwu; dumphushikota iphe bụ madzụ l'iphe bụ mbakeshi mgburumburu!"

²⁴ Yọ buru lẹ Bábyilonu b'a phuru mee ndu nkfuchiru Nchileke; mē mee ndu ọdo, bụ ndu kẹ Nchileke; mękpo mee iphe bụ ndu ono, e gburu egbugbu l'eliphe l'ẹphe ha ono.

19

¹ Onanu emetsulephu; mu anụ iphe ọdo, ada l'imigwe. Yọo dalephu l'ọ bụ olu-egvu, a dū igwe agụ. Egvu, ẹphe agụ aburu: "T'ajaja buru kẹ Nchileke. L'adzodzo, a dzọru ayi; bukwa iya b'ọ shi l'ẹka. Ọo ya b'ọ gbaru kẹ t'ayi kwabẹ ugvu, kakọta ugvu. Ọ bụ yẹbe Nchileke ono bẹ kakọta iphemiphe ọbule ike. ² L'ikpe, ọ nmaru ndiphe b'ọ nmakwaru l'o-ruberu-iyaa; buru ikpe, dū maa. Ọ nmaru eze nwanyi ọkpara phụ ikpe; mbụ nwanyi ono, gude ọkpara, ọogba; mee unwu eliphe l'ẹphe ha; ẹphe aburu kpurupyata phụ. Nchileke bẹ gwataakwaru iya ọgwu mee ndu kẹ Nchileke ono, o gbushiru ono, bụ iya bụ ndu ono, ọchi ẹphe tukoru iya l'ishi ono." ³ Ẹphe abyakwa bya azua egvu ọdo; sụ: "T'ajaja buru kẹ Nchileke-o! Ẹnwuru-ọku obodo ono, ọku adzụ ono bẹ ekpo tūu; ala l'imeli. Yọ buru ẹge ono b'oo-kpo jeye lẹ tutu yoyo." ⁴ Ụkporo ndu bụ ọgurennya lẹ ndu bụ ọgurennya ẹno phụ; mę iphe ono, nọgbaa ndzụ ono ẹphe ẹno adatsua kfupyabe ifu; baaru Nchileke ẹja; mbụ Nchileke ono, nọ l'aba-eze ono. Ẹphe asụ: "Ono kwa ẹge ọ dū! T'ajaja buru kẹ Nchileke-o!"

Ome ẹswa-nwanyi ọphungu

⁵ Ya ndono; yo nweru olu, shi l'aba-eze ono chia mkpu; sụ: "Unubẹ ndu ejeru Nchileke ozi l'unu ha; unu jaa Nchileke ajaja! Unu kele iya ekele; unubẹ ndu atsụ iya egvu: onye ukfu l'onye nta!" ⁶ Tọ dū iya bụ; mu abya anụ olu-egvu, a dū l'igwe agụ. Olu-egvu ẹphe ono adalephu l'ọ bụ ẹphuphu eze mini, aphụ wọwowo. Yọo dakwaphu l'ọ bụ ẹphuphu igweli, agba agbagba. Iphe ẹphe agụ aburu: "T'ajaja buru kẹ Nchileke! Nnajiufu ayi, bụ Nchileke ono, bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike ono bẹ koshiakwaru l'ọo ya bụ eze, achikota iphemiphe ọbule nta-a! ⁷ T'ẹhu tsoo ayi ẹna; t'ayi tee ẹswa teshia ya ike; t'ayi jaa ya ajaja kẹ ọdu-biribiri iya! Lẹ nta-a bẹ onye ono, bụ Nwaturu Nchileke ono b'ọ ruakwaru l'ọlu nwanyi. Nwanyi ọbu, ọobyaa alulu ọbu bẹ kwaakwaru onwiya ngwa ngaberu iya. ⁸ Nchileke kwewaru tẹ nwanyi ono yee uwe ọcha, acha pemu-pemu, ẹ-te nwedu ẹke e meruru iya emeru." Uwe ọcha ono bụ umere, vudo nhamunha, unwu Nchileke eme.

⁹ Tọ dū iya bụ; ojozi-imigwe ono asụ mu: "Tẹ mu dee iphe-a l'ẹkwo: Onu-oma bụ kẹ ndu e kuru t'ẹphe tsoru lẹ nri ẹswa-nwanyi ono, Nwaturu Nchileke ẹje alulu ono." Yo kfuebe ẹge ono; bya asukwaphu: "Okfu ono kwa Nchileke gude ọnu iya kfua ya; Nchileke ta bukwa onye adzujẹ ejo-ire."

¹⁰ Tọ dọ iya bụ; mu abya aburu pẹ l'ifu ojozi-imigwe ono; gashia tẹ mu baaru iya ẹja. Yọ sù mu: "Wawakwa! Tẹ mu be ejekwa ememe! L'ọ kwa ẹge mbedua; mu l'unwunna mu pẹ bụ ndu ejeru Nchileke ozi bụ ẹge yẹbedua bukwapu onye ejeru Nchileke ozi; mbụ unwunna mu ono, bụ ẹphe; bẹ Jisọsu koshiru ọkpobe okfu nk'iya ono. Bachiaru Nchileke ẹja!"

L'okpuberu okfu ono, Jisọsu koshiru ayi ono bẹ bukwa l'ẹka Ume Nchileke b'o shi; mbụ Ume Nchileke ono, bụ iya emeje tẹ madzụ kfuchijeru Nchileke ono.

Onye dugaru l'eli inya ọcha

¹¹ Mu abya aphua ẹke imigwe kpuharu; gheru onu; bya aphua inya ọcha, nọ iya nù. Yo nweru onye dugaru l'eli inya ono. Epha onye ono, dugaru l'eli inya ọcha ono aburu: "O-me-g'o-kfuru"; bya abukwaruphu "Okpobe Okfu". Yoo kpeje ikpe lẹ nhamunha iya; l'alukwaphu ọgu l'uzo, dọ nhamunha. ¹² Iphoro ẹnya iya dulephu l'ọ bụ iphoro ọku, enwu enwunwu. Yo kpuru okpu-eze, ha igwe l'ishi iya. O nwekwaruphu ẹpha, e deshuru iya l'ẹhu. Epha ono te nwe du onye ọdo, maru iya nù; gbahalephu yẹbedua nwenkinyi iya. ¹³ Uwe nlokpuru, o yeru b'a tseru lẹ mee. Epha onye ono aburu "Okfu Nchileke ono". ¹⁴ Iphe bụ ndu soja imigwe abya egude uwe ọcha, acha pemu-pemu; to nwe ẹke e meruru iya emeru; kwaa onwephe ngwa. Ẹphe atuko l'ẹphe ha nọdu l'eli inya ọcha; l'awu etso onye ono, dugaru l'eli inya ọcha ono. ¹⁵ Iphe eshije onye ono l'onu lufuta bụ ogumbeke, atsù nko, bụ iphe oo-gude lya iphe bụ mbakeshi lẹ mgboko. Yọ bya aburu eze ẹphe; gude mgboro-igwè achi ẹphe ẹge eze achije mkpukpu iya-a. Ọo ya a-dzoshi mee vayinu l'ẹke ono, aadzoshije mee l'akpuru vayinu ono. Iphe ono aburu ẹtu, ekoshi eze oke ẹhu-eghughu kẹ Nchileke, bụ Okaribe-Kakota-Ike. ¹⁶ E dee ẹpha l'uwe, o yeru; dekwa ya ẹya phụ l'utakfu. Epha iya ono bụ: "Eze, kakota ndu eze; mẹ Nnajiufu, kakota ndu bụ nnajiufu."

¹⁷ Ya ndono; mu abya aphua ojozi-imigwe, vudo l'enyawu. Yo chia mkpu chishia ya ike; gude kukoo iphe bụ unwenu, ephe l'akpamigwe; sù ẹphe: "Unu phee bya edzukota; t'unu ria orimori, daru unu; orimori, bụ l'ẹka Nchileke b'o shi. ¹⁸ Unu bya avukaa anù ndu eze; anù ndu ishi soja; anù ndu soja; anù inya; anù ndu agba iya nù; mẹ anù ndiphe mgburumburu: ohu mẹ amadu; onye ukfu l'onye nta."

¹⁹ Mu abya aphua ẹjo anù-ẹgu-ẹgbudu ono; mẹ ndu eze ndiphe mgburumburu ẹge ephe chitawaru ndu soja ephe chikobe l'ekalanu; kẹ t'ẹphe bya etso onye ono, dugaru l'eli inya ọcha ono ọgu yele ndu soja iya. ²⁰ A kpua ẹjo anù-ẹgu-ẹgbudu ono lẹ ndzụ; kpukwaaphu onye ono, egudeje ugho edusweshi ndiphe; l'adzù ẹjo-ire lẹ ya bụ onye nkfuchiru Nchileke; l'ẹ b'ọ bụ iya ono. Ọ bụ iya bụ onye ono, shi anọduje ẹjo anù-ẹgu-ẹgbudu ono l'ifu; emeshi iphe-ophulenyà, bụ iya bụ iphe ono, o gude ghota ndu ono, kweru t'e mee ẹphe iphe-ophubama k'ẹjo anù-ẹgu-ẹgbudu ono; mẹ ndu ono, shi abaru ntẹkpe ono, a kpuru; yọ dọ l'ọ bụ anù ono ẹja. A kpukwaruphu; kpua onye ugho ono, adzùje ẹjo-ire; sù lẹ ya ekfuchiru Nchileke ono yele ẹjo anù-ẹgu-ẹgbudu ono lẹ ndzù je achiru ye l'eze-iduma, bụ ọku nshì-egbe l'enwu iya taphutaphu. ²¹ Onye ono, dugaru l'eli inya ọcha ono abya egude ogu-mbeke ono, shi iya l'onu alufuta ono; gude tuko ndu ophu

phòduru nù gbushikota. Iphe bụ ụnwenu, nọ lẹ mgboko-a edzukoo; bya avụa anụ ẹphe avụvu; rijishia ẹpho.

20

Ụnu afa labụ; l'ụkporo afa iri

¹ Tọ dụ iya bụ; mu abya aphụa ojozi-imigwe, shi l'imigwe abya. Yo gude ire-igodo, eegudeje atụha ọnu Iduma Maa ono l'ẹka; chikwaruphu eze gwogirigwo. ² Yọ bya azulephu ẹjo agiyi ono gbirimu, bụ iya bụ agwọ teke ndiche ono, bukwa iya phụ bụ Obutuswe; bya aburu Sétanu ono. Ojozi-imigwe ono abya azude iya; kee ya ẹgbu. Ẹgbu ono, e keru iya ono bẹ bụ ẹge ono b'ọo-nọ iya unu afa labụ l'ụkporo afa iri. ³ Ojozi-imigwe ono aparu iya chee l'ime Iduma Maa ono. Yo chetsua ya; bya eworu iya guchia; woru iya tuchia; k'ophu ẹ to nwedu onye ha k'atụhaa iya. Ọo ya bụ t'ẹ b'ọ dumphushihe ndiphe ọdo jeye teke unu afa labụ l'ụkporo afa iri ono e-swe. Teke unu afa labụ l'ụkporo afa iri ono swetsuaru; a tūhaa ya t'ọ tūsaruru ẹhu nwanshi.

⁴ Ya ndono; mu abya aphutsua aba-eze aba-eze; mę ndu dūgagbaaru iya nū. Ndu ono, dūgagbaaru iya nū ono bẹ bụ ndu, a fọtaru t'ẹphe kpee ikpe. Mu aphụa maa ndu e butatsuaru ishi; okfu l'ẹphe vudo l'edzudzu ọha; kfu l'ọo Jisosu bụ Nnajiufu; mękwaphu okfu l'ẹphe shi anọduje ara okfu Nchileke arara. Ọ bụ ẹphebedua bụ ndu ẹ-te kwetadu baaru ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu phụ ẹja; ẹphe te kwe baaru ntekpe iya ono, a kpuru; yọ dụ l'ọ bụ yẹbe ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono ẹja; ọphu ẹphe 'ekwekwaphu t'e mee ẹphe iphe-ọhubama k'ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu ono l'atatifu; m'ọ bukwanu t'e mee ya ẹphe l'ẹka. Ẹphe tetatsuaru nọdu ndzụ ọdo; ẹphe lẹ Kuráyisutu atuko bụwaru eze; chia unu afa labụ l'ụkporo afa iri. ⁵ Eteta onanu, ndu ono, e bufutsuaru ishi tetaru ono aburu eteta k'odungu, Nchileke meru; madzụ eteta nọdu ndzụ. Ndu ọphu, phòduru nù lẹ ndu ono, nwụhuru anwụhu ono te nwekwa onye ọphu tetaru nù jeye unu afa labụ l'ụkporo afa iri ono agvụ. ⁶ Ọnu-ọma bụ k'onye ono, e-tso lẹ ndu ọdungu ono, Nchileke e-me; ẹphe eshi l'ọnwu teta nọdu ndzụ ono. Iphe ọbu aburu lẹ ndu ono b'a fọtaru t'ẹphe lẹ Nchileke buru l'ẹkalanu. Ndu ono bẹ ọnwu n-nwụlabu te enwehedu iphe oome ẹphe. Ọ bụ ẹphe a-buru ndu achijeru Nchileke ẹja; mę ndu achijeru Kuráyisutu ẹja. Ẹphe lẹ Kuráyisutu a-tuko buru eze; gbaru mgbá chia mgboko unu afa labụ l'ụkporo afa iri.

Eemekputa Sétanu

⁷ Teke unu afa labụ l'ụkporo afa iri ono gvuleruphu; a tofu Sétanu l'ẹgbu ono; paru iya haa. Yọ lufuta lẹ mkporo ono, a tūru iya ono. ⁸ Yo shi ẹke ono byatashikwaa bya edumphushilaha iphe bụ mbakeshi, nọ lẹ mgboko mgburumburu, bụ iya bụ Gọgu yẹle Mėgọgu. Yọ chikobe ẹphe l'ẹkalanu t'ẹphe kwakọbe k'ọgu. Ndu bụ: a -gua ẹphe ọgu; ẹphe ahalephu l'ọ bụ eveve mgbogidi ẹnymu. ⁹ Ya ndono; mu anọdukwapu l'aphù ono; phụa ẹge ndu ono adzọgbaa kporomu; kporomu; kporomu lẹ phorokoto mgboko; je anọ-pee ẹke ono, ndu kẹ Nchileke dọru ono mgburumburu; nọ-phekwaaphu obodo ono, Nchileke yeru obu ono. Obenu l'ọku shilephu l'imigwe nwua kẹ phoo; bya eworu ẹphe kegbushia. ¹⁰ A bya ewota Obutuswe ono, bụ iya

anòduje eduphushi èphe ono; chee l'eze-iduma ono, bù òku nshì-egbe enwule iya phù taphutaphu ono, bù iya bù èke èjo anù-ègu-ègbudu phù; mè onye èjo-ìre phù, sùru lẹ ya ekfuchiru Nchileke phù nọ. Yọ buru èke ono bẹ èphe a-nòdu; a nua èphe chikikfuu: eswe l'enyashi gbururu jeye lẹ tutu yoyo.

Ikpe Ikperazu

¹¹ Tọ dù iya bù; mu abya aphua eze aba-eze ocha; phukwaaphu onye dugaru iya nù. Alì yẹle igwe afọta ọso shi iya l'ifu gbafu; gbalaa; to nwehe èke alì yẹe igwe ono a-nòdu. ¹² Mu aphukwaaphu iphe bù ndu nwuhuru anwuhu: onye ukfu l'onye nta; èke èphe vudogbaa l'ifu aba-eze ono. Yo nweru ekwo, e kpuhagbaaru ekpuha. Ekwo ono b'e deshiru iphe bù iphe onyemonye obule mejekpooru lẹ mgboko-a. A byakwaphu bya ekpuhaa ekwo ọdo. Onanu; mbu ekwo b'e deshiru epha ndu a-nòdu ndzù gbururu jeye. Yọ buru iphe e deru l'ekwo ono b'e gude ekpe ndu nwuhuru anwuhu ikpe l'ège iphe onyemonye obule meru dù. ¹³ Eze Enyimu abya achifuta iphe bù ndu mini rijekpooru. Anwuhu yẹe alì-maa abya achifuta iphe bù ndu onwu gbujekpooru. A tuko èphe l'èphe ha kpee ikpe: onyemonyenonu l'ège gbaru iphe o meru. ¹⁴ A bya ewota anwuhu yẹe alì-maa chiru ye l'eze-iduma ono, òku enwu taphutaphu ono. Yọ buru iduma ono, òku enwu taphutaphu ono bẹ bù onwu n-nwulabu. ¹⁵ Iphe bù onye ẹ ta phudu epha iya l'ekwo ono, e deshiru epha ndu a-nòdu ndzù gbururu jeye ono b'e cheru l'eze-iduma ono, òku enwu taphutaphu ono.

21

Imigwe ophungu yẹle mgboko ophungu

¹ Tọ dù iya bù; mu abya aphua igwe ophungu yẹle alì ophungu; kẹ l'igwe ophu shihawa nòdu ta nòhedu; alì ophu shihawa nòdu ta nòhe. Eze Enyimu ta nòhe. ² Mu abya aphua Obodo ono, dù nsọ ono, bù iya bù Jerúsalemu ophungu l'èke o shi l'imigwe l'èke Nchileke nọ l'alazita. E memakpele iya phù l'ọ bù nwanyi, aabya oke nji k'ophungu; mbu nwanyi, a kwawaru ngwa ège ọo-dù tẹ yẹle nji iya yiru. ³ Mu anua olu, a nọ l'aba-eze ono chia ochi mkpu; sù: "Ọwaa ufu Nchileke ndọ-ọ! Nta-a bẹ Nchileke byaakwaru onodu swiru madzù eswiru. Nta-a buakwa èke madzù bu bù èke Nchileke e-buru; madzù aburu ndibe iya. Nchileke l'onwiya e-swiru èphe eswiru; buru Nchileke èphe. ⁴ Oo-fuchagekpo èphe enya-mini l'enya. Onwu ta anòhedu ọdo; ophu ọtso-aphu ta anòhe. Ẹ ta arahedu ekwa ọdo; to nwehe iphe ome madzù ehuka, a-nokwadu nù; okfu l'iphemiphe obule ono, shi nòdukota nù ono gvwaru."

⁵ Tọ dù iya bù; onye ono, dugaru l'aba-eze ono asu: "Lekwa! Lẹ nta-a bẹ ya emekwa iphemiphe obule t'ọ bukotaru iphe ophungu!" Yọ sukwa mu phù: "Tẹ mu tuko okfu ono dee l'ekwo; kẹ l'ọ bukota okpobe okfu; bukwaruphu okfu, gbaru kẹ t'e gude iya ẹka." ⁶ Yọ sukwa mu phù: "L'e meekwaru iya. Ọ kwa yẹbe Nchileke bù Onye Ivuzọ; buru iya bù Onye Ikperazu; bù iya bù l'oo ya bù ogbube ishi iphemiphe obule; buru iya bù èke iphemiphe obule jeberu. Iphe bù

onye mini agù bẹ ya e-chebe mini kẹ mmanu. Ẹke mini ọbu, ya e-chebe onye ọbu shi bukwa l'ẹke mini, anù ndzù gbururu jeye futaru. ⁷ Ọ kwa onye luru ọgu ono; mekpata; bẹ yẹbe Nchileke e-meru iphe-oma-wa: Iphe-oma ọbu bụ lẹ Ya a-buru Nchileke onye ono; onye ono aburu nwa kẹ yẹbe Nchileke.

⁸ “Obenu l'ophube ndu ono, atsu egvu ẹnya ono; ndu ono, ẹ-te evudoshijedu ike l'iphe ephe kfuru ono; ndu ono, tsonyaaru Nchileke; tsuphu azu ono; ndu ono, egbu madzu ono; ndu ono, eme kẹ nwanyi ono; ndu ono, atọ nshi ono; ndu ono, agwa nte ono; ndu ono, adzufe ẹjo-ire ono; ndu ono l'ephe ha bẹ iphe nọdu swiru ephe bụ eze-iduma ono, ọku; mẹ nshị-egbe enwu taphutaphu ono; bụ iya bụ ọnwu n-nwulabu.”

Jerúsalemu ọphungu

⁹ Tọ dọ iya bụ; ojozi-imigwe lanu l'ime ojozi ẹsaa ono, shi gude efere ẹsaa ono, ọzo mgbonwu ẹsaa ikperazu phụ nọ phụ abyakfuta mu bya asu mu: “Tẹ mu bya tẹ ya koshi mu nwanyi ọphungu ọbu, abya ọla nji k'ọphungu ọbu, bụ iya bụ nyee Nwaturu Nchileke ono.”

¹⁰ Ume Nchileke abya ejile mu phụ ẹhu. Ojozi-imigwe ono eduta mu; je enyihu ephekerephe eze ugvu ọbu, ha l'eli l'ọ bụ ngunu; je ekoshi mu obodo ono, dọ nsọ ono, bụ iya bụ Jerúsalemu; l'ẹke o shi l'imigwe ẹke Nchileke nọ alazita l'alị. ¹¹ O-gbu-nwii-nwii kẹ Nchileke emee ya; yọ chakọtalephu oswi kẹ pemu-pemu. Iphoro iya achakọtalephu pemu-pemu l'ọ bụ kẹ mkpuma ọbu, bụ iya bẹ aswa katsua; mbụ iphoro iya adulephu l'ọ bụ kẹ mkpuma ọbu, eke uswuswe, aza jásùpà. Mkpuma ono anọduje aphụ onyo; l'ama mma. ¹² Obodo ono b'e gude ọpho-mkpuma kpụ-pheta mgburumgburu. Ọpho-mkpuma ono ahalephu l'eli ọkpobe ahaha. E bua ya ọnu-ọzo iri l'ẹbo. E ye unwu ojozi-imigwe iri l'ẹbo t'ephe cheje ọnu-ọzo ono nche. L'ọnu-ọzo iri l'ẹbo ono b'e degbaaru ẹpha ikfu iri l'ẹbo ono, nọ lẹ Ízurelù ono l'ẹhu l'ẹhu. ¹³ Yọ duje ọnu-ọzo ẹto ẹto l'uswe iya lanu. Ọphu cheru ifu l'ibyiya kẹ ẹnyanwu-ahata b'e buru ọnu-ọzo ẹto; bua ọnu-ọzo ẹto l'ọphu cheru ifu l'uzo ẹnyanwu-ariba; bua ọnu-ọzo ẹto l'ọphu cheru ifu l'uzo isheli; bya ebua ọnu-ọzo ẹto l'ọphu cheru ifu l'uzo ọhuda. ¹⁴ Yọ buru mkpuma iri l'ẹbo; b'e gude tọ ọkpa-alị ọpho-mkpuma ono mgburumgburu. Mkpuma ono ephe iri l'ẹbo b'e deshiru ẹpha ndu ishi-ozii iri l'ẹbo; bụ iya bụ ndu ishi-ozii Nwaturu Nchileke ono.

¹⁵ Ojozi-imigwe ono, shi ekfu eyeru mu nọ ono bẹ gude iphe e meru lẹ mkpọla-ododo, dọ ogologo. Iphe ono, dọ ogologo ono bẹ eegudeje atọ iphe. Ojozi-imigwe ono emekwanu tẹ ya bya atọ obodo ono; maru ẹge ogologo iya yele ọsa iya ha. ¹⁶ Yọ tọkwaaphu ọnu-ọzo ono; mewaru ọpho-mkpuma ono, e gude kpụ-pheta iya mgburumgburu ono. Obodo ono bẹ nweru mgberemeku ẹno, halephu ẹnyanwu-nhamunha. Ojozi-imigwe ono abya egude iphe ono, dọ ogologo ono; tọ obodo ono. Ogologo obodo; l'ọsa iya; mẹ l'eli iya ahalephu ẹnyanwu-nhamunha. Ogologo iya ono dọ unu manyiru ugbo ẹto l'ukporo manyiru iri l'ise.* ¹⁷ Yọ byakwaphu bya atọ ọpho-mkpuma iya; igbi iya adu ukporo ntụ-ọkpa labu lẹ ntụ-ọkpa ẹsato† l'ẹge madzu atọje iphe. Yọ buru ẹge ono

* **21:16** 21:16 Iphe, e deru l'ẹke-a l'okfu Giriku; bụ 12,000 stadia. † **21:17** 21:17 Iphe, e deru l'ẹke-a l'okfu Giriku; bụ 144 cubit.

bẹ ojozi-imigwe ono ọturu iya. ¹⁸ Iphe e gude kpua upho-mkpuma ono; bu mkpuma jasupa. Ophube obodo ono l'onwiya b'e gude mkpola-ododo mee; yoo gbu ngerengere l'o bu onyo. ¹⁹ Ophube okpa-ali iya b'e gudetsua mkpuma, dutua iche iche, egbukwaphu ngerengere; l'ereshi ire ike gude memaa; yoo ma ntumatu. Mkpuma ono

ke odungu bu jasupa
 kebo bu safaya
 keto bu agetu
 keno bu emeraludu

²⁰ k'ise aburu onikusu
 k'ishingu bu kaneliyanu
 kesaa aburu kirisolayitu
 kesato aburu berilu
 ke tete aburu topazu
 k'iri aburu kirisopurasu
 k'iri le nanu bu jasintu
 k'iri lebo bu amitisutu.

²¹ Onu-uzo iri lebo ono aburu mgbubu iri lebo, vu oke aswa b'e gude mee ya. Ogu-nggamgbo, e yeshiru iya ephe iri lebo lehu lehu abukotaru mgbubu lanu b'e gude mee ya. Ogborogbo-uzo uzo, no l'ime obodo ono aburu okpobe mkpola b'e gude mee ya. Yoo gbu ngerengere l'o bu onyo.

²² Mu ta phukwa eze-ulo Nchileke l'obodo ono. Iphe kparu iphe e to nwedu eze-ulo Nchileke, no iya nu bu le Nnajiufu, bu Nchileke, bu iya bu Okaribe-Kakota-Ike yele Nwaturu ono buwa eze-ulo Nchileke k'obodo ono. ²³ Obodo ono be mkpa enyanwu me onwa ta duhekwa. Ishi iya aburu l'o-gbu-nwiji-nwiji Nchileke be echiwa l'ime iya; Nwaturu Nchileke ono aburu iphoro, e gude aphu uzo. ²⁴ O bu iphoro, shi l'obodo ono be iphe bu mbakeshi e-gude nodu ndzu. Iphe bu ndu eze, nokota le mgboko e-vuko odu-biribiri ephe; vubata l'obodo ono. ²⁵ Onu-uzo obodo ono e-ghekotajeru onu tekenteke; ke l'enyashi ta anodu leke ono. ²⁶ Iphe bu mbakeshi a-tuko odu-biribiri ephe, nweru enweru vuta bya akube l'obodo ono; ephe akwabe obodo ono uguv. ²⁷ Obenu le to nwekwanu ejo iphe, a-du ike bahu l'obodo ono. Onye eme ahuma; m'o bu onye ejo-ire be te ekwekwa t'o bahu iya. Ndu a-bahu iya nu nwenkinyi bulekwapu ndu, Nchileke deru epa ephe lekwo Nwaturu ono, bukwanu eke ono, e deshiru epa ndu a-no ndzu gbururu jeye ono.

22

¹ To du iya bu; ojozi-imigwe ono abyakwaphu bya ekoshi mu ngele obu, bu iya bu mini obu, anuje ndzu gbururu jeye obu. Mini ono edoo risanguu; l'aphu onyo. Yo buru eke mini ono shi atsofuta bu l'aba-eze Nchileke yele ke Nwaturu ono. ² Mini ono atsokpelephu l'echi esu-uzo obodo ono. Oshi ono, anuje ndzu gbururu jeye ono egvugbaaru l'iku ngele ono eka labu. Ugbo iri lebo be oshi ono amije nebyi, du iche iche afa l'afa. Omije iya lonwa lonwa. Yo buru mkpekwo oshi ono be aakpataje gude mebe iphe bu mbakeshi ogvu l'iphe eme ephe; ephe adu mma. ³ E to nwedu iphe Nchileke buru onu nu, byakwadu bya anodu l'obodo ono.

Iphe a-nòdu l'obodo ono bụ aba-eze Nchileke mę kę Nwaturu ono. Ndu ejeru iya ozi a-nòdu abaru iya eja. ⁴ Ndu ono, ejeru iya ozi ono a-phuje iya ifu l'ifu. Epha iya bę ee-detsua ephe l'atatifu. ⁵ Enyashi ta anòhedu. Mkpa iphoro k'uròku; m'ò bụ k'enyanywu ta aduhokwaru ephe òdo; okfu lę Nnajiufu, bụ Nchileke a-buru ephe iphoro. Epebedua a-buru eze; chĩa gbururu jeye lę tutu yoyo.

Abyabya Jisọsu

⁶ Ya ndono; ojozi-imigwe ono asụ mu: "Okfu-a l'ò ha bụkotakwa òkpobe okfu; bụru okfu, gbaru kę t'e gude iya ẹka. Lę Nnajiufu, bụ iya bụ Nchileke ono, anuje ndu ono, ekfuchiru iya nụ Ume iya ono; bę ziakwaru ojozi-imigwe t'ò bya ekoshi ndu ejeru Nnajiufu ono ozi iphe ę ta anòhedu ophu baru nwishi nta-a; yo mee."

⁷ Jisọsu sụkwaru: "Lekwa-a. Lę ya abyakwa nta-a. Onu-oma bụ k'onye emeje iphemiphe òbule-a, e deru l'ẹkwo-wa, e deshiru iphe, bụ iphe-a, e kfuru kfuchiaru yebe Jisọsu Kuráiyisutu-wa."

⁸ Ò bụ mbèdua, bụ Jónu gèdegede bụ onye gude nchị mu nùkota iphe-a l'ò ha; bya egude ęnya mu phùkota iya. Mu anubebe l'iya phụ lę nchị; phubebe l'iya phụ l'ęnya; bụru ojozi-imigwe ono, koshiru mu iphe ono pęe l'ifu, tę mu baaru iya eja. ⁹ Yò sụ mu: "Wawakwa! Tę mu be ejekwa ememe! Sụ mu: m'ò kwa ęge mbèdua mu l'unwunna mu bụ ndu ejeru Nchileke ozi bę bụkwaphu ęge yebedua bụ onye ejeru Nchileke ozi; mbụ unwunna mu bụkwa ndu ono, ekfuchiru Nchileke; mę ndu òdo, bụ ndu emeje iphe ẹkwo-wa kfuru. Wo mu l'ò bụ Nchileke bę mu a-bachiaru eja!" ¹⁰ Jisọsu asụ mu: "T'ę b'o nwekwa okfu-a l'ò ha, e deshiru l'ẹkwo-wa m'òo nanụ ophu mu e-domi edomi. Lę teke iphe-a l'ò ha e-mekota bę duakwa ntse. ¹¹ Sụ t'iphe bụ onye eme ęjo iphe; kwelekwaphu ẹka l'ęjo iphe oome. T'onye umere iya eshi nshi; kwelekwaphu ẹka l'ęjo umere, eshi nshi, oome. Tę ndu ophu doberu ẹka ndoo l'ifu Nchileke; kwelekwawa iya phụ ẹka ęge ono tųgburu. Onye ophu doberu onwiya nsọ; edobelekwaphu onwiya nsọ ęge o doberu iya tųgburu."

¹² "Unu lekwa! Lę yebe Jisọsu abyaakwa nta-a nta-a! Ya -byadę bę ya e-gude obunggo, ya e-bu onyenonu l'ęge iphe o meru du." ¹³ Ò bụ yebedua bụ Álufa; bụru Oméga; mbụ l'òo ya bụ Onye Ivuzọ; bụru Onye Ikperazụ. Ò bụ iya bụ ogbube ishi k'iphemiphe òbule; bụru iya bụ ẹke iphemiphe òbule jeburu.

¹⁴ "Onu-oma bụ kę ndu asaję uwe-nlòkpuru ephe; yọ cha pemu-pemu. L'ò kwa ndu ono bę ee-kwe t'ęphe ria akpuru, oshi ono, anuje ndzụ gbururu jeye ono mįtaru. Yò bụru ndu ono bę ee-kwe t'ęphe shi l'onu-uzo; bahụ l'ime obodo ono, Nchileke nọ ono. ¹⁵ Obenu lę ndu ono, bụ nkuta uru-alị ono; ndu nshi; ndu ono, afarushi onwephe ephe l'unwanyị ono; ndu mgbugbu-madzụ; ndu agwa nte; ndu ntumatu; ndu ono l'ęphe ha ta abyadụ bya abahụ l'obodo ono. Òo l'azụ iya bę ephe a-nòdu.

¹⁶ "L'òo yebedua, bụ Jisọsu gèdegede bę ziru ojozi-imigwe iya t'ò bya emee t'unube chọchi makotaru iphemiphe òbule-a. Ya bụ o-shi-leri Dévidi; bya eshikwaphu l'awa iya. Ya bụkwaphu Mkpo-kpodo nchi-abọhu ono, anòduje eke papapa ono."

¹⁷ Ume Nchileke yele nwanýi òphungu ono tųkoru l'ekfu; sụ: "Bya-ol!"

T'iphe bụ onye nuru iphe-a; sụ: “Bya-o!”

T'onye ẹgu-mini agụ byakwa! T'onye ọ dū t'ọ bya byakwa t'e kee ya ẹya kẹ mmakanu t'ọ nḡa. Ọ bụ mini ono anuje ndzụ gbururu jeye.

Ekele mkpọ-chi ishi iya

¹⁸ Mbẹdua, bụ Jonu alọ iphe bụ onye anu okfu-a, e dekotaru l'ẹkwo-wa ẹka lẹ nchi; mbụ l'ẹkwo-wa, e deru iphemiphe ọbule, e kfuru kfuchiaru Nchileke-wa. Iphe bụ onye yekwaru iphe l'iphe-a, e deru l'ẹkwo-wa bẹ Nchileke e-yekwakwaruphu iphe l'iphe bụ ẹjo iphe-ẹhuka, e kfukotaru okfu iya l'ẹkwo-wa; tuko iya byabẹ onye ọbu l'ishi.

¹⁹ Teke bụ l'o nweru onye wofuru iphe l'ẹkwo-wa, e deru iphemiphe ọbule-a, e kfuchiru Nchileke-wa bẹ Nchileke e-wofukwaphu ókè iphe onye ono l'akpuru, ọ mītaru; mbụ oshi ono, anuje ndzụ gbururu jeye ono, bụ iya bụ oshi ono, e kfuru okfu iya l'ẹkwo-wa ono; bya ewofukwaphu ókè iphe k'onye ọbu l'obodo ono, dū nsọ ono, bụkwaphu iphe e kfuru okfu iya l'ẹkwo-wa.

²⁰ Ọ bụ onye ono, meru t'a maru iphemiphe ọbule-a, bụ ọkpobe okfu-a bẹ sūru: “Iyee! Ya abyaa lẹ ntse ntse-e.”

Ono kwa ẹge ọ dū. “Byiko bya; Nnajiufu, bụ Jisosu!”

²¹ Tẹ Nnajiufu, bụ Jisosu meeru unu eze-iphe-oma l'unu ha. Ono kwa ẹge ọ dū.

Egву-Ọma

1

- 1 Ọnu-ọma bụ k'onye yẹle
 ndu akirishi ẹ-ta achidu idzu lanu;
 too tsoje l'idzu ndu ẹjo iya ono;
 tọ dū iphe yẹle ndu ẹ-ta
 gubedu Nchileke iphe jigba;
- 2 mbụ onye bụlephu ekemu
 Ojejoje aduje iya mma;
 bụru iya anọduje iya l'oriri: eswe l'enyashi.
- 3 Onye ono dū l'ọ bụ oshi,
 e yeru l'iku nggele.
 Ọonoduje amị nebyi l'oge iya;
 ọphu ẹkwo iya
 'akụ-gbehujedu akụ-gbehu.
 Iphe bụ iphe o yeru ẹka abujeru iya upete.
- 4 Obenu l'ẹ t'ọ bụdu ẹge ono
 bẹ ọodujeru ndu akirishi.
 Ẹphebedua dū l'ọ bụ ẹswa witu,
 pherephere ephékashije.
- 5 Ọo ya bụ lẹ ndu akirishi bẹ
 ikpe a-nma l'ifu Nchileke;
 ọphu o dobedu ndu eme
 ẹjo iphe l'ẹke ndu doberu ẹka ndoo nọ.
- 6 Kẹle Ojejoje anọduje eduzi
 ndu doberu ẹka ndoo ọzo.
 Obenu l'ọzo kẹ ndu akirishi e-me;
 ẹphe aburu kpurupyata.

2

- 1 ?Bụ ngunu meru iphe
 iphe bụ mbakeshi achị
 ẹjo idzu kẹ okwefuru Ojejoje ikè?
 ?Bụ ngunu meru iphe ndiphe
 achị idzu ìphòró?
- 2 Ndu eze, achị mgboko
 ajikobe onwẹphe k'ọgu;
 ndu ishi l'edzukobe;
 t'ẹphe tso Ojejoje ọgu;
 tsokwaphu onye ono,
 ọ fọtaru t'ọ bụru eze ono ọgu.
- 3 Ẹphe sụru: "Unu t'ayi
 lọ-bushia mkpa ono,
 ẹphe gude tughabe ayi ono!
 Unu t'ayi gbabushia ẹgbirigba ono,
 ẹphe gude kee ayi ono."
- 4 Ọ bụ ọchi bẹ onye ono,
 nọ l'aba-eze l'imigwe ono achị ẹphe;

- mbụ l'ọo ọchi; bẹ oozi Nnajiufu.
- ⁵ Oo-gude iphe-eghughu
baaru ẹpha mba;
gude oke ẹhu-eghughu yee ẹphe egvu.
- ⁶ Nchileke asụ ẹphe ẹ
ya ọfutawaru eze;
dobe iche ẹ Ugву Záyonu,
bụ ugву ono, ya doberu nsọ ono.
- ⁷ Onye ono, ọ ọtaru ono asụ
ẹ: "Ekemu Ojejoje;
bẹ ya a-ra tororo;
kele Ojejoje sụru iya:
'L'ọo ya bụ Nwatibe iya ke nwoke.
Dube ntanụ;
bẹ ya buakwa Nna iya.
- ⁸ Ya e-woru iphe bụ mbakeshi
nụ iya t'ọ bụru ọkè-iphe iya;
woru mgboko
mgburumgburu nụ iya
t'ọ bụru iya iphe-enweru;
m'ọ -bụru ẹ ya rọru iya ẹya.
- ⁹ Yọ bụru ẹka-ike;
bẹ mu e-gude achi ẹphe;
gude iya kua ẹphe
yogiriyogiri l'ọ bụ ite-ura.' "
- ¹⁰ Ọo ya bụ; unubẹ ndu eze;
unu kwakwaa ẹnya!
Unubẹ ndu ishi ke mgboko-a;
unu ngabekwa nchi l'okwa
ono, aanmaru unu ono!
- ¹¹ Unu gude ọtsu egvu;
mẹ ẹhu-anmanma ejeru Ojejoje ozi!
- ¹² Unu tsuta Nwa iya nwoke
onu l'okpa; e menyaa;
ẹhu awata iya oghu
eghughu; yo mee;
unu aburu kpurupyata ẹ mbaduzo;
ke l'ọ kwa nwiphe, ẹ-ta badu ishi;
akpatsuje iya iwe.
Onu-oma bụ ke ndu gbakfuru
iya nụ t'ẹphe zeeru ndzụ.

3

Egву-ọma, Dévidi deru teke ọogbalaru nwa iya, bụ Abusolomu

- ¹ Nngụbe Ojejoje;
ndu ọhogu mu zakwaru l'igwe!
Ndu, wụ-lihuru etso mu
okfu aburu 'aguta aguta.
- ² Ndu, ekfu ẹ Nchileke
ta adzofutadu mu hakwa l'igwe.
- ³ Obenu l'ọ bụ nngụbedua,

- bụ Ojejoje bụ onye egbobutaje mu nụ.
 Ọ bụ nggu bụ onye emeje
 t'a kwabẹ mu ugvu;
 bụru nggu emesaje mu ifu.
- 4 Mu woliru olu mu raku Ojejoje.
 Yo shi l'ugvu ono,
 o doberu nsọ ono zaa mu.
- 5 Mu azejeru azee kua mgbenya; tehu;
 ke l'ọ bụ Ojejoje gude ndzụ mu.
- 6 Igweligwe ndu ono,
 kwagebetsuaru; nọ-pee mu
 mgburumgburu ono;
 be mu ta atsudu egvu.
- 7 Nngube Ojejoje;
 byiko kwolihuru dzọo mu;
 kwolihu dzofuta mu;
 nggube Nchileke mu!
 Hụa ndu ọhogu mu àhùhù;
 k'ophu ike ta anohedu ephe.
- 8 Ọ bụ nggube Ojejoje adzofutaje madzụ.
 Gọnuaru ndu nke ngu ọnu.

4

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu; t'a kpọru une ye iya

- 1 Zanụa mu teke mu kuru ngu;
 nggube Nchileke mu,
 bụ onye doberu ẹka ndoo.
 I gbaru mu mkpu teke
 iphe-ẹhuka byaru mu.
 Byiko; phunuaru mu imiko;
 nggu angaberu mu ru nchi
 l'ekfukfu, mu ekfu anu ngu!
- 2 ?Bụ teke ole; be unube unwu
 eliphe a-ha ogude ugvu,
 a kwaberu mu eme iphe-iphoro?
 ?Bụ teke ole; be unu
 e-yeberu obu
 l'iphe ẹ-te nwedu ishi;
 mbu woru onwunu haaru
 iphe ẹ-ta budu ọkpobe iphe?
- 3 Unu makwaru le Ojejoje
 fotawaru ndu ophu
 yeru iya obu doberu onwiya.
 Mu -kua Ojejoje;
 be ọozajekwa mu.
- 4 Unu be ekwekwa
 t'ehu-eghughu nwuru unu ye l'iphe du eji.
 Unu -zeru azee;
 unu ọo nwuhu rja ya ariri; daa ashi.
- 5 Te ngweja, unu egwo anu
 Nchileke bujekwaru

- ngweja, dū iya mma.
 Unu adakobeje Ojejoje.
 6 Eṗhe dū l'igwe; mbū ndu
 asuje: "Nggube Ojejoje;
 mebanuaru ayi iphe-oma;
 mūnuaru ayi oṅu-ochi!"
 7 Obenu l'ehu-otso-ena oṗhu
 i yeru mu l'obu kakwa nk'ephe
 teke iphe eṗhe meberu l'alī mehuru oḥuma.
 8 Mu egudeje ehu-otso-ena laa l'ulo;
 kua mgbenya l'ehu-agu;
 ke l'o bu nggube Ojejoje nwenkinyi ngu;
 bu onye emeje te mu buru
 le domangu rimangu.

5

Egву-oma, Dévidi deru nū onye ishi egvu; t'a phuru opu ye iya

- 1 Nggube Ojejoje;
 ngabenu nchī nua olu mu;
 ude, mu atsū erua ngu nchī!
 2 Nggube Nchileke mu,
 bu Eze mu; ngabenu nchī; nua mkpu,
 mu echi echiku ngu;
 ke l'o bu nggu be mu ekfu anu.
 3 Nggube Ojejoje;
 utsu mboku-mboku;
 be iinuje olu mu.
 Utsu mboku-mboku;
 be mu ewojeru mkpa mu
 dooru ngu giriri l'ifu;
 daa ngaberu ngu.
 4 Nchileke; e ti budu onye
 iphe dū eji aduje mma.
 Oṗhu iikwejedu te ndu eme
 ejo iphe nodu l'eke iino.
 5 Ndu eku onwephe ege eṗhe
 e-ta hadu te evudoghékwa ngu l'ifu.
 Iphe bu ndu eme iphe e-ta
 adudu mma dukwa ngu ashī.
 6 Ndu ntumatu be iimeje t'ephe buru kpurupyata.
 Ndu mgbugbu-madzū;
 me ndu ejire; be nggube
 Ojejoje akpofu akpofu.
 7 Obenu le mbedua e-shi le
 n-yomobu ngu l'eke mu nu;
 abya l'ulo ngu.
 Mu e-gudeje otsu egvu;
 ghaa ifu l'eze-ulo ngu, dū nsō;
 baaru ngu eja.
 8 Nggube Ojejoje;
 keshinu oṗhu i bu onye doberu eka ndoo;

- duzinua mu ọzo;
 l'ogvu ndu ohogu mu.
 Menua t'o doo mu ẹnya;
 mbu ọzo, iicho te mu shia.
- ⁹ E to dudu okfu, shi ephe
 l'onu m'oo nanu, e gude eka.
 Iphe jiru ephe obu bu mkpaka.
 Ephe egudeje onu ephe aja madzu ajaja;
 obenu l'iphe no ephe l'obu
 anoduje eshi l'obu ili, gheru onu.
- ¹⁰ Nggube Nchileke;
 menua t'ejo iphe ephe
 meshiru tukoru ephe l'ishi;
 te idzu, ephe chiru nma ephe l'o bu onya.
 Chifukota ephe Nchileke;
 ke l'iphe ephe meshiru ghatawaru aghata;
 shi iya kwa iya phu
 l'ekwefuru ngu ikè!
- ¹¹ O te ehu-otso-ena bukwaru
 ke ndu agbabaje ngu l'ime; zeeru ndzu.
 T'egvu ehu-otso-ena buru
 nk'ephe jeye le tutu yoyo.
 Gbochita ephe Nchileke;
 k'ophu iphe bu ndu yeru
 epha ngu obu e-te eswa.
- ¹² O bu nggube Ojejoje
 agojeru onu-oma nu ndu doberu eka ndoo.
 Igudeje ke l'ephe no ngu
 l'obu gbochita ephe.

6

Egву-oma, Dévidi deru nu onye ishi egvu; t'e gude olu, ede edede gua
 ya; t'a kpuru une ye iya

- ¹ Nggube Ojejoje;
 be egudekwa ehu-eghughu baaru mu mba;
 ophu i gudekwa
 oke ehu-eghughu ngu hua mu ahuhuhu!
- ² Nggube Ojejoje;
 phuaru mu ru imiko;
 ke l'ike gvwaru mu.
 Nggube Ojejoje;
 menua te mu ka mma;
 ke l'ehu mu l'o ha
 anmakotakwa mu kwekwekwe.
- ³ Meji atofukwa mu atofu.
 Nggube Ojejoje;
 ?bu teke ngunu meru;
 temanu nggu agbaaru mu mkpu?
- ⁴ Laphuta azu; Ojejoje;
 bya bya adzo mu!
 Gude ke n-yemobu ngu ono,

- bụ 'onwe agvugvu ono dzọo mu!
 5 Kẹ l'onye nwuhuru nụ
 ta anyatahẹkwa ngu.
 ?Bụ onye a-nọdu l'alị-maa l'ekele ngu ekele.
 6 Mu tsuakwaru ude jeye ike agvụ mu.
 Mu -laa l'ulo
 mbọku-mbọku;
 mu akwaa ẹkwa jeye nchi abọhu;
 ophu 'onwedu mbọku,
 a nojeru tẹ ẹnya-mini mu
 ba tso l'iphe mu echebeje ishi.
 7 Aphụ, byaru mu nụ mewaru;
 mu akwaa ẹkwa kwata ẹnya-ishì.
 O mewaru; ẹnya ekoshia mu ekoshi.
 Yọ bụru iphe ndu ọhogu mu kpataru mu.
 8 Unu gbeshi mu l'ifu;
 unube ndu ejo iya ono;
 kele Ojejoje nụwaru ẹkwa mu akwa.
 9 Ojejoje nụwaru aroro, mu roru iya.
 O nụwaru ekfukfu, mu ekfu anụ iya.
 10 Ndu ọhogu mu l'ephe ha;
 be ee-kpu ifu le ntụ;
 meji atoshihu ephe.
 Ephe a-ghakobe;
 gude iphere laphushia azụ.

7

Egву-aphụ, Dévidi gụru nụ Ojejoje le k'iphe Kúshi, bụ o-shi-l'eri
 Bénjaminu kфуru

- 1 Nggube Ojejoje,
 bụ Nchileke mu;
 o kwa l'ime ngu be mu gbabataru;
 te mu zeeru ndzụ.
 Dzọnua mu;
 l'eka iphe bụ ndu achị mu nụ;
 byiko nafuta mu ru!
 2 Odumeka be ephe e-gudekwa
 mu l'ọ bụ agụ; labushia nanụ nanụ;
 l'ẹ b'o nwe onye odo,
 mu nweru a-gbaru mu mkpu.
 3 Nggube Ojejoje,
 bụ Nchileke mu;
 a gufukwa l'o nweru
 iphe dụ eji, mu mejeru;
 4 mbụ l'o nweru m'ọ bụ
 onye okfu e-ta dudu mu l'iya,
 mu mejeru iphe dụ eji.
 Odudu bụru le mu natajeru
 ndu ọhogu mu iphe k'ehuka;
 l'ẹ b'ọ dụ iphe kparu iya nụ;
 5 ọo ya bụ; te ndu ọhogu mu,

achị mu nụ gude mu;
 dzoo mu pyakapyaka;
 Ẹphe ewowaruru ugvu ono,
 aakwabẹ mu ono gwọo lẹ ntụ.

⁶ Nggube Ojejoje;
 gude nụ ẹhu-eghughu kwolihu!
 Gbeshi nụ; nọ-chia ẹphe ụzo;
 mbụ ndu ọhogu ono,
 gude ẹhu-eghughu achị mu ono.
 Kwolihuru Ojejoje;
 kẹ l'ọ kwa nggubedua turu ekemu;
 sụ tẹ ndiphe kpeje ikpe, dụ maa.

⁷ Chikobenu mkporo-ọha ono,
 dzukoberu nụ ono;
 t'ẹphe gbaa ngu mgburumburu;
 nggu anọdu l'aba-eze ngu l'ephekerephe.

⁸ Ọ bụ nggube Ojejoje
 e-kpe ndu ono ikpe.
 Kpee ya; kperu yeru mu;
 kẹle mu bụ onye doberu ẹka ndoo;
 to nwe ẹke ụta dụ mu l'ẹhu.

⁹ Nggube Nchileke,
 bụ onye doberu ẹka ndoo;
 nggube onye enyochaje
 ime obu madzụ;
 mę oriri iya;
 byiko menua t'ọ kfushi;
 mbụ iwe-iwe ono,
 ndu akirishi eme ono!
 Mee tẹ ndu doberu ẹka ndoo
 nguru anguru!

¹⁰ Nchileke bụ iya
 egbochitaje mu nụ.
 Ọ bụ iya adzofutaje ndu obu guru iphoro.

¹¹ Nchileke bụ onye ekpeje ikpe, dụ maa;
 bụru onye ekoshije ndu
 ẹjo madzụ
 oke ẹhu-eghughu iya mbọku-mbọku.

¹² Ọ -bụru lẹ madzụ ta atadu
 onwiya ụta iphe dụ ẹji iya;
 bẹ ọo-bakwa nkogo iya
 tee ya nkọ; kwee ụta iya;
 ye iya akfụ gọberu ndu ono.

¹³ Ọ kwakọkwaru ẹjo
 ngwa-ọgu iya dobe;
 bya edozikotawa akfụ iya, enwu ọku.

¹⁴ Lewaru ẹge ẹjo iphe jiru ndu akirishi obu.
 Ẹjo iphe ono, jiru ẹphe obu
 ono aburu ẹregede.
 Iphe e-shi l'ẹregede ono
 lufuta aburu ntuphu-ire.

- 15 Ẹphe t̄uru iduma;
tumia ya atumi.
Obenu l'ọ b̄ ẹphe
e-mekochaa d̄alah̄ l'iduma ono.
- 16 Ẹregede, ẹphe agba
e-mekochakwaa bya
atukoru ẹphe l'ishi.
Iphe-kpaa, ẹphe meshiru
ndu ọdo a-laphukwaru ẹphe az̄u.
- 17 Mb̄edua a-n̄odulephu ekele Ojejoje ekele;
k̄e l'ọ b̄ onye doberu ẹka ndoo.
Mu aḡua egvu;
gude tua onye ono,
b̄ Ọkaribe-Kak̄ota-N̄u ono ẹpha.

8

Egvu-ọma, Dévidi deru n̄u onye ishi egvu; t'e gudeje ngwa-egvu ḡititu ḡua ya

- ¹ Ngḡube Ojejoje,
b̄ Nnajiufu ayi;
ẹge ẹpha ngu d̄u-bekwanu
ugvu l̄e mgboko gbaa mgburumgburu;
meru ọdu-biribiri ngu;
ȳọ ghaa imigwe.
- ² I mewaru ẃnwegirima nsh̄ji;
m̄e ndu anḡu era;
ẹphe awata ngu ọja ajaja;
l'ogvu ndu ọhogu ngu;
sh̄i ẹge ono mee t̄e ndu
ọhogu ngu;
m̄e ndu eme t'ẹphe gwata
ngu ẃgwo daa sh̄ikongu.
- ³ Teke mu l̄eru ẹnya l'igwe;
ph̄u iphe i gude
mkp̄ushi-ẹka ngu meshia;
mb̄u ọnwa;
m̄e mkp̄o-kpodo,
bukota iphe i meshiru dobe;
- ⁴ mu aj̄ilahaa; s̄u: “?B̄u nḡunu
b̄e madz̄u b̄u; k̄e t'̄i rivu iya l'oriri?
?B̄u nḡunu b̄e madz̄u mmanu b̄u;
k̄e t'̄i iya ẹnya?”
- ⁵ I meru iya; iphe ẃnwu
imigwe gude ka iya ta aha l'ọ b̄ ẃnyi-nv̄o.
I kpuberu iya ọdu-biribiri
l'ọ b̄ okpu; bya akwabe
iya ugvu, ha nshinu.
- ⁶ I n̄uru iya ike t'o letaje
iphemiphe ọbule i keru ekeke ẹnya;
bya emekwaaphu t̄e
iphemiphe ọbule n̄odukota iya l'ẹka;

- 7 mbụ l'i meru tẹ aturu;
 mẹ egһu; mẹ eswi;
 mẹ iphemiphe ọbule,
 bụ anụ-egụ-egbudu l'ẹphe ha;
 8 mẹ unwu ẹnu, ephe l'eli;
 mẹ ẹma, bu lẹ mini;
 mẹkpo iphemiphe ọbule,
 bu lẹ mini l'ẹphe ha
 nọdukota iya l'ẹka.
 9 Nggube Ojejoje,
 bụ Nnajiufu ayi;
 ẹge ẹpha ngu dụ-bekwanu
 ugvu lẹ mgboko-a l'ọ ha.

9

Egву-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egву. T'e gude olu egву “Ẹkwa Nwa” ғua ya

- 1 Nggube Ojejoje;
 mu e-gude obu mu l'ọ ha ekele ngu ekele.
 Mu a-nọdu ekfukashi ke
 iphe dụ biribiri, iimeshibebe.
 2 Ẹhu a-nọdu atsọ mu ẹna;
 mu egude ngu ete ẹswa.
 Mu a-ғu egву gude
 jaa ẹpha ngu ajaja; nggube
 Okaribe-Kakọta-Nụ!
 3 Ndu ọhogu mu tsuphuwaru azụ!
 Ẹphe kpakotawaru iphe dashia;
 tugbushia onwẹphe l'ifu ngu!
 4 Ke l'ikpe, i kperu
 b'i kperu ọhuma;
 hawaru mu enge.
 I nọwa l'aba-eze ngu
 kpee ikpe, dụ maa.
 5 Iphe bụ mbakeshi b'i bawaru mba;
 bya emewa ndu akirishi;
 ẹphe aburu kpurupyata.
 I mewaru tẹ ẹpha ẹphe
 chihu gbururu jeye lẹ gbururu.
 6 Ndu ọhogu mu; bẹ nk'ẹphe gvụaru.
 Ufu ẹphe a-bukotaru
 ọkpu-ufu gbururu jeye lẹ gbururu.
 Mkpukpu ẹphe b'i vụwaru l'ogbaragba;
 k'ọphu bụ l'ẹ to nweđu onye
 ephotajekwadu iya nụ.
 7 Ojejoje a-buru eze jeye tutu yoyo.
 O mewaru aba-eze iya ono;
 yọ nguru anguru;
 k'ọphu ọo-nọdu iya kpee ikpe.
 8 Oo-kpe ndu mgboko ikpe ọhuma.
 Ikpe iya adabujeru adaburu.

- 9 Ojejoje bu a -gbaba;
 e zeeru ndzu ke ndu aakpa ehu;
 ndu iphe-ehuka byaru
 agbabaje iya phu l'eka je edomia onwephe.
- 10 Iphe bu ndu maru ngu nu
 bu nggu be ephe adakobeje;
 kele nggube Ojejoje ta
 ahabukwaa ndu agbakfuta ngu nu.
- 11 Unu gua egvu gude jaa
 Ojejoje ono,
 bu le Zayonu ono ajaja.
 Unu raaru iphe bu
 mbakeshi iphemiphe obule ono,
 o meshiru ono.
- 12 Ke l'onye ono,
 agwataje ugwo ochi ono
 be nyatakwarua ephe.
 Ndu iphe-ehuka byaru -chia mkpu;
 b'e to dahujekwa ephe nkichi.
- 13 Nggube Ojejoje;
 phunuaru mu imiko!
 Lewaru ege ndu ohogu mu akpabe mu ehu!
 Nafutanu mu l'eka anwuhu ono;
- 14 k'ophu mu anodu l'eke eeshije
 abahu Zayonu jaa ngu ajaja;
 tee eswa li dzofutaru mu.
- 15 Iphe bu mbakeshi
 dalahuakwaru l'iduma,
 ephe turu l'onwephe.
 Ephe nmakwaruphu l'onya, ephe gbaru.
- 16 Iphe e gude maru Ojejoje
 bu ke ikpe, du mma, ookpeje.
 Obenu le ndu akirishi;
 be iphe du eji, ephe eme
 abuje onya hata ephe.
- 17 Ndu eme ejo iphe a-lakota maa;
 mbu l'iphe bu mbakeshi,
 zaharu Nchileke aa-lakota ali-maa.
- 18 Obenu le ndu, no le mkpa
 b'e ta zahadu jeye le tutu yoyo;
 ophu iphe ndu ukpa ele enya
 le Ojejoje e-meru ephe
 ta abyadu bya abu ke mmanu.
- 19 Zilihu nggube Ojejoje!
 T'e b'o bubukwaa madzu
 e-gbe ka ngu ike!
 T'e kpee iphe bu mbakeshi ikpe l'ifu ngu!
- 20 Nggube Ojejoje; yenua ephe egvu!
 Te iphe bu mbakeshi ono
 maru l'o bu madzu mmanu be ephe bu.

10

- ¹ Nnggube Ojejoje;
 ?bụ ngunu kparu iphe i je akfuru gegerege?
 ?Bụ ngunu kparu iphe
 i woharu onwongu l'oge iphe-ẹhuka-a?
- ² Ndu akirishi egudeje ekuku
 l'achị nta ndu ukpa.
 Tẹ ẹjo idzu, ẹphe chiru
 doberu ndu ọdo
 bukwaru ọnya; nma ẹphe!
- ³ Iphe ndu akirishi egudeje asa
 nsasa bụ iphe dū ẹji, l'agụ ẹphe.
 Ẹphe anọduje aja ndu iphe
 ẹ-te edzujedu edzudzu ajaja;
 gbe l'ekfubyishi Nchileke.
- ⁴ Ẹphe egudeje oku onwẹphe
 jịka ọcho Nchileke.
 Ẹphe ta arivujedu
 Nchileke l'oriri lẹ phuu.
- ⁵ Iphemiphe ọbule, ẹphe eme
 abujeru ẹphe upete.
 Ẹphe akakputaje ndu
 ọhogu ẹphe l'ẹnya.
 Ẹphe ta aphujedu ikpe ono,
 Ojejoje e-mekochaa kpee ẹphe ono.
- ⁶ Iphe ẹphe arije bụ l'ẹphe
 bụwa 'enwuribe enwuribe;
 l'ẹ t'o nwedu l'ẹphe ejee iphe-ẹhuka.
- ⁷ Iphe ejije ẹphe ọnu bụ iphu;
 mẹ ugho; mẹ ọhashi ẹnu
 ẹjo iphe ẹphe e-me madzụ.
 Iphe ẹphe akpuje l'ọnu bụ
 ẹregede; mẹ ẹjo iphe.
- ⁸ Ẹphe anọduje l'iku mkpukpu;
 domishia onwẹphe;
 kwaaruru ndu e-ta adudu iphe
 ẹphe meru; l'egbushi ẹphe.
- ⁹ Ọ bụ ẹge agụ edomije
 onwiya l'egbushi
 unwu-anụ; bụ ẹge ẹphe
 edomije onwẹphe kwabẹru ndu ukpa.
 Ẹphe hatalephu ẹphe;
 ẹphe akpuru ẹphe lashia.
- ¹⁰ Ndu ẹphe hataru;
 bẹ ẹphe egweje rakaraka;
 jeye nk'ẹphe agvụ.
 Ẹphe egudeje k'ẹhuka
 kua ndu ukpa pyaapyaa.
- ¹¹ Ẹphe arije lẹ Nchileke
 zahawaru iphe ẹphe meru;
 l'ọ ghawaru ẹphe azụ;

- l'ẹ t'oo phuhedu ẹji ono, ẹphe eme ono.
- 12 Nggube Ojejoje;
gbeshikpoduaphu egbeshi!
Nggube Nchileke;
palikpoduaphu ẹka ngu apali!
Ba azahakwa ndu ono, aakpa ẹhu ono!
- 13 ?Bụ ngunu meru iphe ndu
iwe anọduje ekfubyishi Nchileke?
?Nanụ ẹge o dụ bẹ ẹphe
anọduje ari l'ẹ to nwedu
iphe Nchileke emeghe ẹphe?
- 14 Obekwanu l'ị phukotaje iphemiphe obule.
Iphuje ndu eje iphe-ẹhuka; mẹ ndu, agu aphu.
E tii hajekwa ẹphe.
Ndu ukpa bụ nggu;
bẹ ẹphe turu ume tukobe.
Ndu nna ẹphe ta anohedu
aburu nggu agbajeru ẹphe mkpu.
- 15 Nyakwonua ndu iwe ẹka;
mẹ ndu eme ẹjo iphe.
Vokwaa ẹjo iphe ẹphe
meshiru l'ọ ha.
Ba ahakwa m'oo nanu.
- 16 Ojejoje bụ Eze jeye
lẹ tutu yoyo.
Ndu ohodo a-chihu l'alị Ojejoje.
- 17 Nggube Ojejoje;
iphe ndu dụ agu roru ngu b'ị nwaru.
O bụ nggu aduje ẹphe ike;
buru nggu anuje ẹkwa, ẹphe ara.
- 18 Haaru ndu nna ẹphe ẹ-ta
nohedu enge;
mẹ ndu aakpa ẹhu;
k'ophu ndiphe a-hakwanu
ẹphe okpa ẹhu.

11

Egву, Dévidi deru nụ onye ishi egву

- 1 O bụ l'ẹka Ojejoje;
bẹ mu domiru onwomu.
?Bụ ngunu kparu iphe
unu suru tẹ mu phehu l'ọ bụ nwenu
je edomia onwomu l'ẹke ugву nọ?
- 2 Lekpoduanu!
Lẹ ndu akirishi setaakwaru
uta ẹphe; mẹ akfụ ẹphe
goberu iya ndu obu guru iphoro.
- 3 Keshinu e mebyishiwaru ekemu,*
bụ iya gude mkpukpu;

* 11:3 11:3 Iphe e kfu okfu iya l'ẹka-a bụ ekemu; ome-l'alị; mẹ govumenti, gude mkpukpu.

- ?buhunu ngunu b'a sūru
 tẹ onye doberu ẹka ndoo mee?
- 4 Ojejoje nọkwa l'eze-ulo iya, dụ nsọ.
 Ọ bụ l'imigwe; bẹ aba-eze iya nọ.
 Yọ nọdu l'ẹke ono; ẹnya
 iya anọdu lẹ mgboko-a;
 tuko ndiphe l'ẹphe ha l'enyocha.
- 5 Ojejoje enyochajekwa ndu
 obu guru iphoro;
 mẹ ndu akirishi.
 Obenu lẹ ndu, bụ iphe-kpaa
 aduje ẹphe mma
 adujekwanu iya ashị.
- 6 Ndu akirishi; bẹ oo-mekochaa
 kpukposhi icheku-ọku;
 mẹ ọku nshị-egbe
 l'ọ bụ igwe achị mini.
 Yọ buru ẹjo phẹrephere,
 ekpo ọku a-buru òkè-iphe ẹphe.
- 7 Ojejoje bụ onye
 doberu ẹka ndoo.
 Ndu eme iphe vudo
 nhamunha aduje iya mma.
 Ndu obu guru iphoro;
 bẹ e-mekochaa phụ ifu iya.

12

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishì egvu; t'e gude olu, ede edede gua
 ya

- 1 Nggube Ojejoje;
 bya agbaa mkpu
 lẹ ndibe ngu gvụakwaru!
 Ẹ to nwehekwa ẹke
 onye ire-lanụ nọkwadu!
- 2 Onyemonye adzuru ibe iya ẹjo-ire.
 Ẹphe egudeje ajaja-njagbu
 eduphushi ibe ẹphe.
- 3 Nggube Ojejoje;
 menua t'ire nyaru ẹphe l'akpo;
 mbụ ndu ono, anọduje
 aja ibe ẹphe ajaja-njagbu;
 mẹ ndu ono, anọduje
 atụ ọnu onwẹphe ẹge ẹphe ẹ-ta hadu ono.
- 4 Mbụ ndu ono, asuje l'ọo
 iphe dụ ẹphe mma;
 bẹ ẹphe ekfuje;
 l'ẹ to nwedu onye
 a-gbọ-bugheru okfu ye ẹphe l'ọnu.
 ?Bụ onye a-tụkwanuru
 ẹphe iphe ẹphe e-kfu?
- 5 Obenu lẹ Ojejoje byaru

- bya eyeeru ephe onu; sù:
 "L'o ruakwaru teke ya
 a-byakfuta unu;
 kele ndu ukpa;
 be unu kpatashiwaru ehu;
 ndu, no le mkpa agwaru unu aphu.
 Nta-a b'o ruwaru teke
 ya a-dzo ephe ege ephe ele enya iya."
 6 Iphe Ojejoje kfuru bu okpobe okfu.
 Okfu iya ono du l'o bu
 okpobe mkpola-ocha,
 a huru l'oku-uzu ugbo esaa
 t'o gbuchafu egbuchafu.
 7 O bu nggube Ojejoje;
 be eche ayi;
 buru nggu anoduje eletaje
 ayi mkpurumkpuru
 te eka ndu akirishi be ru ayi l'ehu.
 8 Ndu akirishi chikowa
 ekemeke obule tua;
 iphe ndiphe gharu ifu abwaru ejo iphe.

13

Egву, Dévidi deru nu onye ishi egву

- 1 Nggube Ojejoje;
 ?bu jeye teke ole;
 b'ii-zahabeta mu ege-a,
 ii-zaharu mu-a?
 ?ii-zahawa mu ru jeye le tutu yoyo to?
 ?Bu jeye teke ole;
 be ii-ghaberu mu azu?
 2 ?Bu jeye teke ole;
 be mu a-takpo nshi tabebe?
 ?Bu jeye teke ole be
 nggumaphu a-lufu mu
 l'okpoma: eswe l'enyashi?
 ?Bu jeye teke ole;
 be ndu ohogu a-tu-bebe
 okokooko kpua mu?
 3 Lenua mu enya; nggube
 Ojejoje, bu Nchileke mu; yeeru mu onu!
 Menua te mu phu uzo;
 e menyaa; mu nwuhu!
 4 Ndu ohogu mu a-sukwa
 l'ephe mekputawaru mu;
 ndu mu du ashi etee eswa le mu daru.
 5 Obenu l'o bu n-yemobu ngu;
 be mu atu ume atukobe.
 Mu ete eswa; kele mu maru l'ii-dzofuta mu.
 6 Mu a-gu egву nu Ojejoje;
 ke l'o menukaru mu

iphe-oma.

14

Egву, Dévidi deru nù onye ishi egву

¹ Ndu eswe anọduje ari lẹ Nchileke ta anọdu.

Ephe mebyishiwaru
onwephe; mewaa iphe
Nchileke kpọru ashị.

E tọ dudu m'ọo onye lanu, eme iphe du mma.

² Ojejoje shi l'imigwe l'ele

ndiphe enya lẹ mgboko-a;
tẹ ya maru;

?o nweru onye maru iphe?

Mbu t'ọ maru;

?o nweru onye achọ yẹbe Nchileke?

³ Obenu l'ephe l'ephe ha

tukowaru haa ọzo; jephuhu.

Ephe l'ephe ha tukowa mebyishihu.

E tọ dudu m'ọo onye lanu,

eme iphe du mma.*

⁴ Ndu ono, anọduje eme

ejo iphe ono; ?ephe te

nwedu egomunggo tọo.

Mbu; ndu ono, anọduje eri

ndibe mu l'ọ bu onye eri nri ono;

?ephe te ekfujedu anu Ojejoje tọo.

⁵ Oje e -megee;

bẹ egву e-gude ephe;

kẹle Nchileke nokwaa;

swiru ndu doberu eka ndoo.

⁶ Obojuje; ndu ukpa -chi-gee

idzu; unubẹ ndu akirishi akposhia ya.

Obenu l'ọ bu l'ime Ojejoje;

bẹ ephe agbabaje;

zeeru ndzu.

⁷ Haa! A sukwanu l'e shi lẹ

Záyonu bya adzofuta ndu Ízurelu!

Jékọpu e-tekwa eswa;

ẹhu atsọo ndu Ízurelu ena;

mẹ Ojejoje dobephu ndu

nk'ia azu l'onodu ephe.

15

Egву-oma, Dévidi deru

¹ Nggube Ojejoje;

?bu onye e-buru l'ulo-ekwà ngu?

?Bukwanu onye du idagha

e-buru l'ugву ngu, du nsọ?

² O bu onye e-te nwedu eke

aata iya uta;

* 14:3 14:3 Egву 53:1-6; Róm 3:10-12.

- onye b̄ulephu iphe
vudo nham̄unha;
b'o meje;
mb̄u onye ire-lan̄u;
3 onye ẹ-te ekfujeduru
ibe iya okfu-az̄u;
too meje ibe iya iphe d̄u ẹji;
ọphu ookfubyishidu ibe iya ekfubyishi.
4 Onye akpoje ndu,
d̄u Nchileke ẹji ash̄i.
Obenu l̄e ndu at̄s̄u
Nchileke egvu;
b̄e ọokwabeje ugву;
onye ab̄uje;
o -ribua l̄e ya e-me iphe;
yo mee ya; m'o -ruhuru;
ọ b̄uru l'ọo-tabuta iya an̄u.
5 Onye b̄u; o -jee madz̄u ugwo;
too led̄u ẹn̄ya ọ-m̄uru-nwa;
ọphu ọonadu ẹka-az̄u
t'e gude kpaphua onye
ẹ-te nwedu iphe o meru.
Onye eme ege ono;
b̄e to nwedu l'e nwuribe iya
enwuribe gbururu jeyewaru.

16

- Egву-qma, Dévidi deru
1 Gbochita mu ngḡube Nchileke;
k̄ele mu gbabawaru ngu l'ẹka t̄e mu zeeru ndz̄u.
2 Mu s̄uru Ojejoje l'ọo ya b̄u Nnajiufu nke mu.
Iphe b̄u iphe d̄u mma,
mu nweru b̄u Ojejoje b'o shi l'ẹka.
3 A bya l̄e ndu d̄uru Nchileke ns̄o, bu l'al̄i-a;
ọo ẹphe b̄u ndu d̄u ugву;
b̄uru ẹphe kagee mu ọduta mma l'obu.
4 Ndu, s̄uru l'ọ b̄u iphe aagwa
agwagwa b̄u Nchileke ẹphe;
b̄e iphe-ẹhuka ẹphe
a-n̄odukwa aka nshinu eje ejeje.
Mee an̄u, shi mu l'ẹka
te erudu agwa ẹphe ono l'ọnu.
T'o nwe l̄e mu egude
ọnu mu ọwaa kp̄o-ku agwa ẹphe ọbu.
5 Ọ b̄u Ojejoje b̄u òk̄e-iphe mu;
bya ab̄uru iya b̄uwa mu mkpak̄o-l̄itoli;
mb̄u l'ọo ngḡube Ojejoje;
b̄e iphe mu a-b̄uru n̄o l'ẹka.
6 Iphe e ketaru mu d̄ukpoo
mma nshinu;
mb̄u l'òk̄e-iphe nke mu d̄u ọkpobe mma.

- 7 Mu a-nòduje etu Ojejoje ẹpha;
mbù onye akpò-zijeru mu ọzo.
Qobujeru; o -be l'enyashi;
obu mu ezilaha mu iphe.
- 8 Mu anòdujelephu ari kẹ Ojejoje tekenteke.
Tekenteke b'ọ nọ mu
l'ẹka-utara;
k'ophu ẹ te enwubatadu mu enwubata.
- 9 O bụ iphe ono meru iphe ẹhu
anòduje atso mu ẹna.
Mu ete ẹswa l'ime obu;
kẹ l'ẹ t'o nwedu iphe emebata mu nụ.
- 10 Ishi iya aburu ẹ mu mawaru
l'ẹ tii hadu mu l'ali-maa;
l'ẹ tii hadu onye nke ngu,
dụ nsọ t'o rehu erehu.
- 11 Obenu l'i koshichiaru mu
uzo ndzụ.
L'ifu ngu, mu anòduje
tekenteke emeje t'ẹhu atso mu ẹna.
Anono, mu anòduje
l'ẹka-utara ngu e-me t'ẹhu
tsọ mu ẹna jeye ẹ tutu yoyo.

17

Ekfufu, Dévidi kfuru nụ Nchileke

- 1 Nggube Ojejoje; ngabẹ nchị!
Nụaru olu, mube onye doberu ẹka ndoo!
Gebe nchị nua mkpu,
mu echiku ngu!
Gebe nchị nua ekfufu, mu ekfu anụ ngu;
kẹ l'ẹ t'ọ bụdu ẹjo-ire;
bẹ mu adzuru ngu.
- 2 Byiko; byaru bya ahaaru mu enge!
Byaru bya elee ya ẹnya;
maru onye iswi dụ mma!
- 3 O -buru l'i nyocharu mu obu;
lelee mu l'enyashi;
mbụ; o -buru l'i -bya
egbua mu igo ọkpobe egbugbu;
b'ẹ to nwekwa iphe dụ ẹji,
ị phụ mu l'ẹhu;
kẹle mu kfuwaru iya kepyia ya akụ;
l'ẹ tọ dudu ẹjo okfu,
e-shi mu l'onu lufuta.
- 4 A -bya l'iphe ndiphe emeshi;
bẹ mu mekwaruphu iphe i kfuru;
buru ụba yeru ndu akirishi.
- 5 O bụ ọkpa, ị toru;
bẹ mu etso;
ophu o nwekwanu

- teke ọkpa chifujewaru mu.
- 6 Iphe mu gude ekfu anụ ngu
Nchileke kwaa l'iigebejeru mu nchị.
Gebenu nchị; nua olu mu!
- 7 Byiko; menua tẹ mu phụ
n-yemobu ngu ono,
du biribiri ono;
nggube onye egudeje
ike ngu dzofuta ndu
gbabaru ngu l'eka t'ephe zeeru ndzu; tẹ ndu
ohogu ephe be egbu ephe.
- 8 Dobe nụ mu lẹ mù bụ
nwandodo-anya ngu;
t'anya ngu nọdu l'eke mu nọ.
Gudenu ebà ngu kpuchita mu;
- 9 t'eka ndu ejo iya ono;
be eru mu l'ehu;
mbụ ndu ohogu ono, tupheru mu
mgburumgburu;
l'eme t'ephe gbua mu ono.
- 10 Imiko madzu ta adujedu ephe;
ephe ekfu iphe ka onu ephe.
- 11 Nta-a abuje; iphe bụ eke,
mu shiru; ephe etsoru mu;
gbaphee mu mgburumgburu;
kwabẹ t'ephe nwutsua mu.
- 12 Ephe du l'ọ bụ agu,
egu guderu;
yọ kwabẹru anụ, oo-gbu;
mbụ l'ọ bụ ejo agu,
nmakpuru anmakpuru
kwabẹru iphe e-shita iya ifu.
- 13 Gbeshinu nggube Ojejoje;
fuaru ephe; mekputa ephe;
nggu egude ogu-mbeke ngu
dzofuta mu l'eka ndu akirishi ono!
- 14 Gudenu ike nke ngu dzọo
mu l'eka ndu ono;
mbụ l'eka ndu ono,
bụ iphe kẹ mgboko-a bụ mkpa ephe ono;
mbụ ndu ono, i nuru eku;
nụ iya ephe k'anyinyi;
k'ophu unwu ephe;
mẹ unwunwa ephe e-nwe;
nwee k'etsutsu iya.
- 15 Obenu lẹ mbedua e-gude
kele mu doberu eka ndoo phụ ngu ifu.
Mu -tehulephu;
bẹ ehu a-tso mu ena;
kele mu a-phụ ege i gbaru.

18

Egvu, Dévidi, bụ nwozi Ojejoje deru nụ onye ishi egvu
Egvu-wa b'ọ gūru gude kele Ojejoje mbọku, Ojejoje nafutaru iya l'ẹka
ndu ọhogu iya l'ẹphe ha; o swikposhia ke Sọlu

¹ Mu yeru ngu obu Ojejoje.

Ọ bụ nggu bụ ike mu.

² Ọ bụ nggu bụ agbara mkpuma mu;

buru nggu bụ

a-gbabe-a-dzuru nke mu;

bukwaru ngu phụ anafutaje mu.

Ọ bụ nggu bụ oke mkpuma,

mu agbabaje je edomia onwomu.

Ọ bụ nggu egbochitaje mu

t'ẹ b'ọ dū iphe e-me mu nū;

buru nggu egbochitaje mu;

buru nggu egudeje ike ngu dzọo mu.

Ọ bụ nggu bụ ọlo, shihuru ike,

mu agbabaje; zeeru ndzu.

³ Ọ bụ Ojejoje, bụ onye gbaru

t'aajaje iya ajaja be mu arakuje;

yọ bya adzofuta mu l'ẹka ndu ọhogu mu.

⁴ Ọnwu yewaru mu eri l'ẹkpiri.

Ọ-la-l'iyi atso-kputawa mu l'ọ bụ utso.

⁵ Alị-maa yewaru mu eri l'ẹkpiri.

Anwuhu agbabewa ọnya kwaberu mu.

⁶ Teke mu eje iphe-ẹhuka;

be mu rakuru Ojejoje.

Mu rakuru Nchileke mu t'ọ gbaaru mu mkpu.

Yo shi l'eze-ulo iya nua olu mu.

Mkpu, mu chiru chiku iya ruru iya le nchi.

⁷ Tọ dū iya bụ; iphe bụ

mgboko etehu kfukakfuka;

nmakota jijiji.

Iphe bụ ọkpa ugvu etekota kpakpakpa;

kele Nchileke;

be ẹhu egu eghughu.

⁸ Ẹnwuru-ọku eshi iya l'imi l'akpo ke tututu.

Ọku, shi iya l'onu l'enwu phophopho.

Icheku-ọku, shi iya nū

atalẹphu kfukfukfu.

⁹ Yọ dojaa akpamigwe

parakatangu; gbazita.

Urukpu, gbahuru ke

tsubalangu anodu iya le mkpuli ọkpa.

¹⁰ Yọ nodu l'eli cherobimu; phefu.

Yọ buru l'ẹswi pherephere b'ọ degeru l'ephe.

¹¹ Yo gude ẹkpuru-ochi kpuchia onwiya;

mbu l'urukpu, mini jiru ejiji

no-pheru iya mgburumgburu.

¹² Urukpu; me aka-mini;

- mẹ icheku-ọku, ata kfukfukfu
eshi l'o-gbu-nwii-nwii ya awushi.
- 13 Ya ndono;
Ojejoje anọdu l'imigwe gbaa egbe-igwe;
a nua olu onye ono,
bụ Ọkaribe-Kakota-Nụ ono;
bya aphua aka-mini;
mẹ icheku-ọku, ata kfukfukfu.
- 14 Ọ gbaru akfụ iya;
gude chikashia ndu ohogu iya.
Yo kua ebemu-igwe, ekua kẹ meremu;
ẹphe eze oso; gbalashia.
- 15 Nggube Ojejoje azua ume;
baaru ndu ohogu ngu mba.
Eze Enyimu ekekahu ebo;
a phukota akpakparama ali iya;
ntọ-l'ali mgboko adaburu ebedere-badara.
- 16 Ojejoje shi l'imigwe tufu ẹka
zụ mu gbirimu; gufuta mu l'ebo mini.
- 17 Ọ dzofutakwaru mu phụ
l'ẹka oke ohogu mu;
mẹ l'ẹka iphe bụ ndu mu dụ
ashi, kariru mu ẹka.
- 18 Ẹphe tsoru mu okfu teke ono,
umuruku muru mu ono.
Obenu l'ọo Ojejoje buru mu agbarike.
- 19 Ọ dufutaru mu; dobe mu
l'ẹke ẹhu a-dụ mu agu.
O yeru mu ẹka dzofuta mu l'ogu;
kẹle mu nọ iya l'obu.
- 20 Ojejoje buru mu nggo;
kẹle mu bụ onye doberu ẹka ndoo;
O buru mu nggo;
kẹ l'ẹ to nwedu ẹke, mu yesweru ẹka.
- 21 Kẹ l'ọ bulephu ụzo,
Ojejoje toru; bẹ mu etso.
Mu ta aghabuaru Nchileke azụ.
- 22 Ekemu Ojejoje;
bẹ mu elezitaje ẹnya l'ọ ha;
mu ta ajikabua ome iphe ọ suru t'e mee.
- 23 Ẹ to nwedu ẹke uta nọ mu l'ẹhu l'ifu iya.
Mu sefukotaru ẹka mu l'iphe dụ eji.
- 24 Ojejoje buru mu nggo;
kẹle mu bụ onye doberu ẹka ndoo.
O buru mu nggo;
kẹ l'ẹ to nwedu ẹke,
mu yesweru ẹka l'ẹke ọono.
- 25 Ndu yeru ngu obu;
bẹ iikoshije l'i yeru ẹphe obu.
Ndu uta ẹ-ta duduru;
b'ẹ tii mejedu iphe aa-ta

nggube Ojejoje uta.

- 26 Ndu obu ẹphe guru iphoro;
 be iidobejeru obu iphoro.
 Obenu le ndu ugho;
 be iinuje aphu.
- 27 Ndu wozitaru onwephe ali; be idzofutaje.
 Obenu le ndu eku onwephe
 ege ẹphe e-ta hadu;
 be iiwozitaje ali.
- 28 O bu nggube Ojejoje eyejeru
 mu oku l'uroku mu.
 Iimeje te iphoro noduru mu l'eke ochi gbaru.
- 29 O bu l'ike nke ngu;
 be mu e-gude mekputa
 igwe-oha ndu soja;
 buru ike nke ngu;
 be mu e-gude nyia upho-mkpuma mkpukpu;
 je anaa mkpukpu obu.
- 30 Nnajiufu; uzo ngu du-kota mma.
 Okfu ngu te nwedu ntupo.
 Oogbobutaje ndu gbabaru
 l'ime ngu je anodu ezeru ndzu.
- 31 ?Bu onye ole odo bu
 Nchileke, nonu; a gufu Ojejoje?
 ?Bu onye ole odo bu
 Eze Oke Mkpuma;
 gbahaa Nchileke ayi?
- 32 O bu Nchileke emeje te ike du mu;
 buru iya emeje t'uzo mu;
 be enwe ntupo.
- 33 Oomeje; mu akfu
 bugengu-bugengu l'o bu mgbada.
 Mbụ l'oomeje te mu
 vudoshia ike l'eli ugvu.
- 34 Ozuje mu; mu amaru ege aaluje ogu;
 k'ophu bu m'o -ruhuru;
 o buru akfu igwe;
 mu adulee ike gbaa ya.
- 35 O bu nggube Ojejoje
 egbochitaje mu;
 shi ege ono adzo mu.
 Yo buru ike ngu;
 be iigudeje gudeshia mu.
 Eka, iyeru mu emeje;
 te mu buru eze madzu.
- 36 Iimeje uzo mu t'o ha usa; te okpa be echifu mu.
- 37 Mu chiru ndu ohogu mu; gude.
 Mu ta tsuladu azu; jeye
 ẹphe aburu kpurupyata.
- 38 Mu gweru ẹphe rakaraka;

- k'ophu bu l'ephe te egbeshihedu odo.
 Ephe adashia;
 wushiru mu l'iku okpa.
- 39 O bu ike ngu;
 be mu gude je ogu.
 Nggу emee ndu ohogu mu;
 t'ishi rua ephe ali l'ifu mu.
- 40 Ndu ohogu mu b'i meru;
 ephe eche okpa l'oso; gbaphu azu.
 Ndu, mu du ashi b'i meru; mu egbushikota.
- 41 Ephe chiru mkpu;
 to nwe onye gbaru ephe mkpu.
 Ephe araku Ojejoje;
 t'o yeru ephe onu.
- 42 Mu gweru ephe ogwe ujimu;
 mee ephe t'ephe du l'o bu udzu-eja,
 pherephere ephekashi.
 Mu wushiru ephe l'o bu epoto l'esu-uzo.
- 43 I nafutaru mu l'eka ndu etso mu ogu;
 bya emee mu;
 mu aburu ishi iphe bu mbakeshi;
 k'ophu bu le ndu, mu te
 shidu maru;
 byaru bya anodu mu l'eka.
- 44 Ephe -nua l'owaa iphe mu suru t'e mee;
 ephe eeme ya egwegwa.
 Iphe bu ndu, shi eshishi efozikotajeru mu.
- 45 Meji atofukota iphe bu ndu
 ono, shi eshishi ono;
 ephe eshi l'eke ephe nogbaa l'ezeru ndzu;
 furu kwekwekwe byakfuta mu.
- 46 Ojejoje nokwa ndzu;
 te ajaja buru ke oke mkpuma mu ono!
 T'e kutsee Nchileke, bu onye adzofutaje mu nu!
- 47 O bu Nchileke ejeje ogwata
 ugwo iphe ndu ohogu mu meru mu.
 O meru unwu eliphe;
 ephe anodu mu l'eka.
- 48 Onafutaje mu l'eka ndu ohogu mu;
 mbu woliamu eli;
 woghaa ndu ohogu mu.
 Onafutaje mu l'eka ndu iphe-kpaa.
- 49 Oo ya meru iphe mu e-vudo
 ledzudzu iphe, bu
 mbakeshi jaa Ojejoje ajaja.
 Mu e-gude egvu jaa ya.
- 50 Onye o fotararu t'o buru eze;
 be oomeje t'o lu-gbua l'ogu.
 N-yemobu iya be onoduje
 ekoshi onye o wuru manu l'ishi; mbu Dévidi;
 mekpoo iphe bu eri iya jeye le tutu yoyo.

19

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu

¹ Igwe l'ọ ha bẹ atụ ọnu
odu-biribiri Nchileke.
Akpamigwe ekoshi
ẹge oometabe nka.

² Iphe bụ mbọku, mụtaru
amụta anọduje atụ ọnu iya.

Iphe bụ ẹnyasi, sweru
esweswe eme t'a kabaa ya amaru.

³ Ẹ taa nūdu ẹphe olu;
taa nū iphe ẹphe ekfu.

⁴ Obenu l'olu ẹphe tuko eliphe ngaa.
Ozi, ẹphe ezi atuko mgboko dzuru.
Ọ bụ Nchileke meru ọlo
doberu ẹnyanwu l'imigwe.

⁵ Ẹnyanwu eshije l'ulo iya
kpufuta l'ọ bụ nwoke,
luru nwanyi k'ophungu.
Ehu anọduje atso iya l'ọ bụ
mkparawa, eje ọma ọso.

⁶ Ọwafutaje l'akpamigwe ishi lanu;
yo jee jeye l'ishi iya ophu.
To nwe iphe a-sụ ẹ ya
nọ l'ẹke okpomoku iya te erudu iya ẹhu.

⁷ Ekemu Ojejoje dukota mma;
oomeje te obu shihu madzu ike.
Nsọ, Ojejoje doberu
ta angajedu anganga.
Oomeje te onye mmamiphe pehuru maru iphe.

⁸ Iphe Ojejoje toru okpa iya kfulu akfulu.
Oomeje t'obu atso madzu ẹna.
Ekemu Ojejoje; bẹ ẹkworo ta anodu.
Oomeje t'anya rua madzu ali.

⁹ Ọ du mma t'a tsuje Ojejoje egvu;
kẹ l'oo-dugburu ẹge ono tugburu.
Iphe Ojejoje turu l'iwu;
b'ẹ ta atungadu atunga.
Oonguru anguru.

¹⁰ Ọ ka mkpola-ododo ore ire;
mbu okpobe
mkpola-ododo;
ka manụ-ẹngu otso ẹna;
mbu manụ-ẹngu,
shi l'ẹbaku-ẹngu.

¹¹ Ọnonduje alọ mube
nwozi ngu ẹka ẹ nchi.
Obunggo bụ kẹ onye eme iphe o kfulu.

¹² Ọlobu; ?bụ onye amaje teke ya eme eji?
Byiko; safukwa mu ẹjo iphe,
mu meru l'amaga ama.

- 13 Yetaru mube nwozi ngu eka;
 te mu ba akwabẹ enya mee ejo iphe.
 Be ekwekwa t'ejo iphe kpua mu le ndzu;
 k'ophu uta e-ta duduru mu;
 a haaru mu enge; l'eka mu ta dudu le njo.
- 14 Te okfu, shi mu l'onu;
 me iphe mu ari l'obu mu
 dujekwa ngu mma;
 ke l'o bu nggu bu oke mkpuma mu;
 buru nggu bu onye agbafutaje mu nu.

20

- Egву-oma, Dévidi deru nu onye ishi egvu
- 1 Te Ojejoje zakwaa ngu oku
 teke iphe-ehuka byaru ngu!
 Te Nchileke ke Jekopu
 byiko gbochitajekwa ngu!
- 2 T'o shikwa l'ulo iya,
 du nsọ bya agbaaru ngu mkpu!
 T'o shikwa le Zayonu
 bya bya eyetaru ngu eka!
- 3 T'o nyatakwa iphemiphe obule,
 i sweru enya nu iya!
 T'o natakwa ngweja-ukfuru,
 i gworu nu iya!
- 4 T'o nukwa ngu iphe bu uche ngu!
 Yo mekwaaphu t'iphe
 i tuberu buru upete!
- 5 Ayi a-tu uzu;
 ehu atsọ ayi ena teke ayi
 nuleruphu l'i mekputawaru.
 Ayi achiliaru Nchileke ayi ekwa-ohubama.
 Te Ojejoje mekwaaru ngu
 iphe bu iphe i roru iya!
- 6 Nta-a; be mu mawaru le
 Ojejoje dzofutawaru onye nk'iya,
 a wuru manu l'ishi.
 Ooshije l'imigwe ono,
 du nsọ ono za iya oku.
 O bu ike iya;
 be oogudeje mee te eka
 onye eze ono kangoo.
- 7 O nweru ndu achijeru
 ukfu kwee l'ugbo-inya.
 Nweru ndu ophu
 akpojeru obu ye l'inya-ogu ephe.
 Obenu l'ayibedua bu epha
 Ojejoje, bu Nchileke ayi be ayi dakoberu.
- 8 Epe e-vukota iphe dashia.
 Obenu l'ayibedua e-gbeshi; vudoshia ike.
- 9 Nggube Ojejoje;

menua tẹ ẹka onye eze ayi kangoo!
Nggу anujee olu ayi teke ayi rakuru ngu!

21

Egву-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu

- 1 Agburu-ẹhu nggube Ojejoje;
bẹ mewaru tẹ ẹhu atso eze ẹna;
kẹ l'agburu-ẹhu ngu ha nshinu.
Lewaru egbe ẹswa, oote l'i meru;
yọ lụ-gbua l'ogu!
- 2 I meru iya iphe nọ iya l'obu;
ọphu o nwedu iphe
o gude ọnu sụ t'i meru iya,
ẹ ti meduru iya.
- 3 I gude iphe-ọma, nyiberu
anyibe bya iya ndzuta;
bya eworu okpu-eze,
e gude ọkpobe
mkpọla-ododo mee kpube iya.
- 4 Ọ rọru ngu ndzụ;
nggu anụ iya ẹya;
mee tẹ ndzụ iya buru ojejoje.
- 5 Emekputa ono, i meru;
yo mekputa ono;
meru; aakwabẹ iya ugву, ha nshinu.
I meru iya; yọ dụ biribiri;
l'egbu nwjinwii.
- 6 Mbụ l'i gowaru iya ọnu ojejoje;
mekwaaphu t'ẹhu tsoje iya ẹna;
kẹ l'i nọ swiru iya.
- 7 Keshinu ọphu eze dakoberu Ojejoje;
Okaribe-Kakota-Nụ
eyeru iya obu;
b'ẹ te enwubatakwa iya enwubata.
- 8 Ẹka ngu a-kparua ndu ọhogu ngu l'ephe ha.
Ndu ị dụ ashị; bẹ ii-gude ike ngu zua kfuu.
- 9 Teke ii-me t'a phụ ngu;
bẹ ii-hụ ephe l'oku, enwu phophopho.
Ojejoje a-tu-koshi ephe oke ẹhu-eghughu iya;
gude ọku dzupyashikota ephe.
- 10 Ii-me tẹ ọkpụ ephe kpọhu l'iphe;
kpọhu lẹ maa; mee t'awa
ephe chihu lẹ mgboko.
- 11 Ọ -buru l'ephe chiru ngu ẹjo idzu;
m'ọ -bụ riaru ngu ẹjo ọriri;
b'ẹ to nwedu ọphu ere nụ.
- 12 Kẹ l'ii-me t'ephe ye ọkpa l'oso;
m'i setalephu akfụ ngu t'ị gbaa ephe.
- 13 Nggube Ojejoje;
t'a jaa ngu ajaja;

ke l'agburu-ẹhu ngu paru ẹka.
 Ayibedua a-nọdu agụ egvu;
 l'etu ngu ẹpha l'ike ha ngu nshinu.

22

Egву-oma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu; t'e gude olu egvu "Ele Nchi-abọhu" gụa ya

- 1 Nchileke mu! Nchileke mu!
 ?Bụ ngunu meru iphe
 ị haru mu nkinyi mu?
 ?Bụ ngunu meru iphe
 ị haru mu adzọfuta
 je anọdu mu ote-ẹnya.
 Nggụ eje anọdu l'ẹke ude,
 mu atsụ te erudu ngu nchi.
- 2 Nggube Nchileke mu;
 eswe l'enyashi bẹ mu
 anọduje araku ngu;
 tji yeru mu onu.
 ?Obekwanu lẹ mu te
 edobedu onu ndoo.
- 3 Obenu l'ị bụ Nchileke,
 dụ nsọ ẹge ị bụ iya;
 mbụ onye eze ndu Ízurẹlu
 anọduje aja ajaja.
- 4 O bụ nggu;
 bẹ nna ayi phẹ dakoberu.
 Ẹphe dakoberu ngu;
 nggu adzọfuta ẹphe.
- 5 Ẹphe rakuru ngu;
 nggu adzọo ẹphe.
 Ẹphe adakobe ngu;
 t'i kpu ẹphe ifu lẹ ntụ.
- 6 Obenu lẹ mbẹdua
 bụ mbashiride;
 mu ta bụdu madzụ.
 Mu bụ onye unwu
 eliphe emeje iphe-iphere;
 onye te nwedu iphe madzụ gụberu iya.
- 7 Iphe bụ onye phuru mu nụ
 anọduje achi mu ochi.
 Ẹphe anọduje azuru mu ukwe;
 l'aja mu ewena; su:
- 8 "Mgbẹ o sụru l'ọo Ojejoje;
 bẹ ya dakoberu;
 tẹ Ojejoje obu dzọfutanu iya!
 T'ọ dzọfutanu iya;
 keshinu o sụru lẹ ya nọ Ojejoje l'obu."
- 9 Obenu l'ọo nggu kufutaru mu
 l'ẹpho nne mu;
 bụru nggu meru;

- mu adakobe ngu;
 keshinu teke mu angukwaduru ẹra.
 10 A muru mu; kuru mu ye ngu l'ẹka.
 Dubekepooru teke mu no
 l'ẹpho nne mu b'i buhawa Nchileke mu.
 11 Ba nodukwa mu ote-ẹnya;
 ke l'iphe-ẹhuka nokwa mu ntse;
 ophu o nwedu onye a-gbaru mu mkpu.
 12 Ndu ohogu no-pheru mu
 mgburumburu l'o bu
 igwe oke-eswi.
 Ẹphe gbaru mu mgburumburu
 l'o bu oke-eswi ndu Bashaanu, eme ẹnu.
 13 Ẹphe sagbaaru onu;
 l'ederu mu ekiri;
 l'o bu agu, ejekfu anu,
 oo-gbu; taa.
 14 Nke mu gvuaakwaru l'o bu
 mini, a wushiru awushi.
 Iphe bu okpu, no mu l'ẹhu
 sweshihuakwaru.
 Nta-a; be meji tofuakwaru mu.
 15 Ike gvuaawaru mu;
 uvo ta duhe mu.
 Ire nyawaru mu l'akpo.
 I togbowaru mu l'ẹja te mu nwuhu.
 16 Nkuta no-phewaru mu mgburumburu.
 Ndu iwe gbaru mu mgburumburu;
 kpo-fushia mu ẹka l'okpa.
 17 Nta-a; be nggara aguwa mu ogu.
 Ndiphe achiru ẹnya
 dzebe l'ele mu phophopho.
 18 Uwe mu; be ẹphe keru onwẹphe;
 ophube iphe mu eyeje l'ime ẹhu;
 be ẹphe turu ẹnwa
 t'ẹphe maru onye o-laru.*
 19 Byiko; nggube Ojejoje;
 ba anodukwa mu ote ẹnya!
 Nggube mkpakọ ike mu;
 bya nta-a bya agbaaru mu mkpu!
 20 Dzofuta ndzu mu t'e be gude
 ogu-mbeke gbua mu!
 Dzofutaru mkpakọ iphe ono,
 mu nweru ono,
 bu iya bu ndzu mu;
 te nkuta ba ata mu!
 21 Byiko; dzofuta mu l'onu agu;
 me le mgbaku mpo atsu.
 Keshinu i zawaru mu oku;
 22 be mu a-ra ẹpha ngu arara

* 22:18 22:18 Mat 27:35; Mak 15:24; me Jon 19:24.

- t'unwunna mu phe nukota iya.
 Mu a-nodu l'edzudzu oha jaa ngu ajaja.
- 23 Unube ndu atsụ Ojejoje egvu;
 unu jaa ya ajaja!
 Iphe bu l'unu ha buru ndu eri Jékọpu;
 unu kwabeje iya ugву!
 Unube ndu ikfu Ízurẹlu l'unu ha;
 unu baje ru iya eja!
- 24 Ke l'onye iphe-ehuka byaru;
 be to legbujedu l'anya;
 to gbadojedu iya;
 ophu o ghajeduru iya azu;
 onujechia olu,
 o gude chiku iya.
- 25 Mu a-nodu l'edzudzu oha
 jaa ngu ajaja ke iphe i meru.
 Mu a-nodu ndu atsụ ngu egvu l'ifu;
 mekota iphemiphe obule,
 mu riburu le mu e-me.
- 26 Ndu ukpa be e-riji epho.
 Ndu achọ Ojejoje a-ja iya ajaja.
 "Te ndzu unu bukwaru ojejoje."
- 27 Unwu eliphe l'ephe ha
 e-mekochaa nyata iphe meru nu;
 ghakobe lakfuta Ojejoje.
 Mbu l'iphe bu ikfu,
 no l'iphe bu mbakeshi
 e-mekochaa bya ebyiaru iya ikpere l'ali.
- 28 Ke l'iphe bu ali-eze ndiphe
 lo ha bukota ke Ojejoje;
 buru iya achikota iphe bu mbakeshi.
- 29 Iphe bu ndu nweru iphe
 le mgboko-a e-mekochaa baaru iya phu eja.
 Iphe bu madzu
 nwigbaleke-oma, bu ndu
 e-mekochaa nwuhu anwuhu
 e-byishiru iya ikpere.
- 30 Ogbo, no l'ifu e-je ru iya ozi.
 Ogbo, a-bya nu; be aa-koru ke Nnajiufu.
- 31 Aa-raru iya ndu e ta mudua amumu:
 le Nnajiufu bu onye doberu eka ndoo.
 Oo yebedua tuko iphe ono lo ha mekota.

23

Egву-oma, Dévidi deru

- 1 Ojejoje bu iya eche mu;
 lo bu onye eche aturu.
 E to nwedu iphe
 uko iya bya aduru mu.
- 2 Oomeje te mu ze-zita;

- tuta ume l'ẹke iru ẹwu nọ.
 Oodujeru mu je l'iku mini,
 ẹ ta chidu ọku nshinu.
- ³ Oomeje t'obu rua mu ali.
 Yọ buru ọzo ke
 odobe-ẹka-ndoo;
 be oodujeru mu shia l'ogvù ẹpha iya.
- ⁴ Ẹ t'o nwedu; m'o -ruhuru;
 ọ buru le nsuda, gbaru
 tsukiribangu; be mu eshi;
 b'ẹ to nwedu iphe mu atsụ egvu iya;
 ke l'i nọ swiru mu eswiru.
 Mgboro ngu;
 me oshi-mpaleka ngu
 anoduje adu mu ike.
- ⁵ Iigwoshijeru mu nri
 l'ifu ndu mu du ashị.
 Iiteje mu manu l'ishi.
 Okoro mu; be iimeje;
 yo ji ejiji;
 l'awushihu awushihu.
- ⁶ Ọ bulephu k'oma;
 me n-yemobu Ojejoje
 a-nodu etso mu
 jeye teke mu a-nọ-bebe.
 Mu eburu l'ulo Ojejoje
 jeye le tutu yoyo.

24

Egvu-oma, Dévidi deru

- ¹ Mgboko; me iphe, bu iphe,
 nọ iya nu bu ke Ojejoje;
 mbu mgboko;
 mewaru ndu, bu iya nu;
- ² ke l'ọ bu l'eli eze ẹnyimu;
 b'ọ toru ọkpa iya;
 bya emekwaa ya phu
 t'o shihu ike l'eli ẹnyimu ime-ali.
- ³ ?Bu onye a-du ike nyihu ugvu Ojejoje?
 ?Bu onye a-du ike vudo
 l'ẹke o doberu nsọ?
- ⁴ Ọ bu onye doberu ẹka ndoo;
 obu agua ya iphoro;
 onye ẹ-te woduru obu
 ziberu iphe ẹ ta budu ire-lanu;
 too gudeje ugho agu ẹnwa.
- ⁵ Onye ono;
 be Ojejoje a-goru onu.
 Nchileke ono, bu onye
 adzoje iya nu ono
 ahaaru iya enge.

- 6 Ọ bụ ẹge ono; bẹ ẹphe aduje;
mbụ ọgbo ọphu l'achọ ngu nụ;
mbụ ndu achọ t'ẹphe ọphu
ifu nggube Nchileke kẹ Jékọpu.
- 7 Unu guhaa ọgu-nggamgbo ono t'o gheru ọnu!
Unu guhashia ibo ndiche ono;
k'ọphu eze ono,
dụ biribiri ono a-bata.
- 8 ?Bụ onye bụ eze ono,
dụ biribiri ono?
Ọ bụ Ojejoje ono,
bu onye ha nshinu;
nweru agburu-ẹhu;
mbụ Ojejoje ono,
bụ onye ejeje ọgu lụ-gbua.
- 9 Unu guhaa ọgu-nggamgbo ono t'o gheru ọnu!
Unu guhashia ibo ndiche ono;
k'ọphu eze ono,
dụ biribiri ono a-bata.
- 10 ?Bụ onye bụ eze ono,
dụ biribiri ono?
Ọ bụ Ojejoje,
bụ Ọkaribe-Kakọta-Ike.
Ọ bụ iya bụ eze ono, dụ biribiri ono.

25

Egву, Dévidi deru

- 1 Ọ bụ nggube Ojejoje;
bẹ mu gude obu mu ekfu anụ;
- 2 bụru nggube Nchileke mu;
bẹ mu dakoberu.
Be kwekwa t'e kpua mu ifu lẹ ntụ.
Ọphu i kwekwa tẹ ndu
ọhogu mu turu okoo kpua mu.
- 3 Ẹ tii kwekwa t'e kpua ya ifu lẹ ntụ;
mbụ onye ẹnya iya nọ l'ẹke ị nọ.
Ọ bụ; mekwaa t'ifu kpua ẹphe lẹ ntụ;
mbụ ndu ekwefuru ngu íkè.
- 4 Byiko; Ojejoje;
koshi nụ mu ụzo ngu;
menea t'ụzo ngu doo mu ẹnya!
- 5 Dunua mu tẹ mu meje ọkpobe okfu ngu;
nggu ezia mu iphe l'onwongu;
kẹ l'ọ bụ nggu bụ Nchileke, adzọje mu nụ;
bụru l'ẹke ị nọ;
bẹ ẹnya mu anọje: eswe l'enyashi.
- 6 Nggube Ojejoje;
nyatakwa obu-imiko ngu;
mẹ n-yemobu ngu;
bụ ọphu shi ngu l'ede-nwede.
- 7 Ba anyatakwa iphe dụ ẹji,

mu meshiru l'okoroḅya;
 ọphu ị nyatakwa ịkè,
 mu shi kwefuru ngu.
 Gude kẹ l'i yeru mu obu nyata mu;
 kẹ l'ị dụ mma;
 nggube Ojejoje.

8 Ojejoje dụ mma;
 bụru onye obu gụru iphoro.
 Ọ bụ iya meru iphe
 ọonoduje akpo-ziru
 ndu ẹjo iya ono ọzo kẹ yẹbe Ojejoje.

9 Ndu wozitaru onwẹphe alị
 l'ifu Nchileke;
 bẹ ọonoduje edu t'ẹphe mee iphe dụ mma;
 Ọonodujekwaphu ezi ẹphe ọzo iya.

10 Ndu eme iphe nọ l'ogba-ndzụ Ojejoje;
 l'eme iphe ọ sụru t'e meje;
 bẹ Ojejoje ekoshije lẹ ya yeru obu;
 bụru o-me-g'o-kfuru.

11 Iphe dụ ẹji, mu meshiru ha nshinu;
 ọlobu; Ojejoje;
 gudenu okfu k'ẹpha ngu gụaru mu nvụ.

12 ?Bụ onye bụ onye atsụ Ojejoje egvu?
 Ọ bụ onye ono;
 bẹ ọo-kpo-ziru ọzo,
 gbaru iya l'eshishi.

13 Onye ono bẹ iphe a-nọdu aduru lẹ mma;
 yọ bụru eri iya e-nweru alị ono.

14 Ndu Ojejoje kpọru obu yeru
 bụ ndu atsụ iya egvu.
 Yọ bụru ndu ono;
 bẹ oomeje t'ẹphe maru ndzụ,
 ẹphe l'iya gbaru.

15 Ọ bụ ẹke Ojejoje nọ;
 bẹ mu edobeje ẹnya;
 kẹ l'ọ bụ iya nwenkinyi iya
 bu onye a-dụ ike hafuta mu l'ọnya.

16 Ghanwuru mu ifu;
 nggu aphwuru mu imiko;
 kele mu nọ nkinyi;
 iphe aduru mu ẹhuka.

17 Iphe byaru mu nụ hakwa l'igwe.
 Dzonua mu l'iphe-ẹhuka, mu eje!

18 Lenua ẹnya l'egbe
 iphe-ẹhuka, byaru mu nụ
 yẹle ẹjo ọnodu, mu nọ;
 gụaru mu nvụ l'iphe dụ ẹji mu l'ọ ha!

19 Lewaru ẹge ndu ọhogu mu habe igwe!
 Nggwu aphwuru ẹge mu dwtabe ẹphe ashị!

20 Chejenu mu nche;

nggu adzọ mu;
 t'e b'e kpu mu ifu lẹ ntụ;
 kẹ l'ọ bụ l'ime ngu;
 bẹ mu nọ;
 ezeru ndzụ.

21 Tẹ iphe a-nọdu adzọ mu nụ
 bụru kẹle mu bụ onye,
 ụta ẹ-ta dudururu;
 onye obu guru iphoro;
 kẹ l'ọ bụ l'ẹke ị nọ;
 bẹ ẹnya mu nọ.

22 Nggube Nchileke;
 gbafutanu ndu Ízurelu
 l'iphe-ẹhuka ẹphe l'ọ ha!

26

Egву, Dévidi deru

- 1 Haaru mu enge
 nggube Ojejoje;
 kẹ l'ẹ to nwedu ẹke ụta duru mu.
 O bụ nggu;
 bẹ mu dakoberu Ojejoje;
 ophu o nwedu teke obu bojeru mu ẹbo.
- 2 Nggube Ojejoje; daa mu;
 nggu enyochaa mu enyocha!
 Gbunua mu igo l'obu;
 mẹ l'egomunggo.
- 3 Kẹ l'ọ bụ obu, i yeru mu
 anọduje akpọ-ziru mu ụzo;
 mu eme iphe i kfulu.
- 4 Mu lẹ ndu ẹregede
 ta ayikwa ayiyi;
 ophu mu lẹ ndu
 o-kfulu-iche-eme-iche 'achigbakwa idzu.
- 5 Ndzuko ndu ẹjo madzụ;
 bẹ mu akpọ-yiru ukuvu;
 ophu mu lẹ ndu akirishi 'anogbajekwa.
- 6 Mu akwoje ẹka
 je ejephee ẹnya-ngweja
 nggube Ojejoje mgburumburu;
 gude koshi l'ekworo ta nọdu lẹ ndzụ mu.
- 7 Mu ekfukwaaphu k'iphe dụ biribiri,
 iinoduje emeshi;
 raa ya arara; keke ngu ekele.
- 8 Eze-ulo ngu; bẹ mu yeru obu;
 mbụ ẹke odu-biribiri ngu nọ.
- 9 Ba asakobekwa mu lẹ ndu ẹjo iya ono o-sa-nkfu;
 ophu i dobekwa mu lẹ
 ndu egbu ochi l'oshi lanụ.
- 10 Ndu bulephu ẹjo iphe;
 bẹ ẹphe maru ememe;

buru ọna ẹka-azụ bụ iphe doru ẹphe ẹnya.

11 Obenu ịe mbeḁdua;

b'ẹ to nweḁu ẹke ụta duru mu.

Ọo ya bụ; phunuaru mu imiko;

nggu agbafuta mu!

12 Mu e-vudo l'ẹke ọkpa ruru mu alị;

nọdu l'edzudzu ọha jaa Ojejoje ajaja.

27

Egву, Dévidi deru

1 Ọo bụ Ojejoje bụ iphoro,

duru mu nụ; bya aburu

onye adzoje mu nụ;

?Bụ onye; be mu a-nọdu atsukwa nụ egvu.

Ọ bụ Ojejoje bụ

ulo-ozeru-ndzu mu.

?Buhunu onye; be mu

a-nọdu atsụ egvu ọdo.

2 Teke ndu ẹjo iya ono;

mbụ ndu ọhogu mu;

mẹ ndu mu dụ ashị zaru

gidigidi bya t'ẹphe vua anụ mu avuvu;

be ẹphe a-kpakota iphe

dagbushia onwẹphe.

3 Ọ -buru ịe ndu soja nọ-pheru

mu mgburumgburu;

be obu te etedu mu etete.

Mbụ; ọ -buru ịe ndu ọhogu

mu wu-lihuru tso mu ọgu;

be mu a-dakobele Nchileke.

4 Ọ bụ iphe lanụ kpụu;

be mu arọ Ojejoje;

buru iphe ono; be mu achọ.

Iphe ọbu bụ te mu nọdu

l'ulo Ojejoje gbururu jeye

ẹge mu a-nọ-bebe ịe mgboko-a;

te mu nọdukpelephu egbu

igo l'ọ-du-ugvu ke Ojejoje;

nọdukwapu l'eze-ulo

Nchileke kpataje iya ishi iphe.

5 Kele mbọku, iphe-ẹhuka

byaru mu; be oo-dobe mu l'ẹke ọ nọ;

domia mu l'ime ulo-ẹkwà iya;

woru mu tukobe l'eli mkpuma, ha l'eli.

6 Ọo ya bụ; mu emekputa ndu

ọhogu, nọ-pheru mu mgburumgburu.

Mu anọdu l'ulo-ẹkwà Nchileke;

tua okokooko gude gwaa Ojejoje;

gude egvu; gude nkwa;

tua ya ẹpha.

7 Nggube Ojejoje; nunua olu

- mu teke mu rakuru ngu!
Phụnuaru mu imiko;
za mu rụ oku!
- ⁸ Iphe obu mu kfuru mu;
bụ tẹ mu chọ ifu ngu.
Yọ bụru ifu nggube Ojejoje;
bẹ mu achọ-a.
- ⁹ Ba aghakwaru mu azụ;
ọphu i gudekwa
ẹhu-eghughu ngu nwufu mụbe nwozi ngu;
kẹ l'ọ bụ nggu bụ onye
shi keshinu yetataru mu ẹka.
Byiko; ba ajikakwa mu;
ọphu i leswetakwa mu;
nggube Nchileke,
bụ onye adzoje mu nụ!
- ¹⁰ Ọ -bụru le nne mu; mę nna mu jikawaru mu;
bẹ Ojejoje e-leta mu-a ęnya.
- ¹¹ Byiko kpoziaru mu ụzo ngu; nggube Ojejoje!
Dunua mu shia ụzo,
vudo nhamunha l'ogvu ndu akpa mu ẹhu.
- ¹² Ba ahakwa mu tẹ ndu
ohogu mu mee mu ęge, dụ ẹphe mma;
kele ndu ẹjo-ekebe
wụ-lihuru ebo mu ibo;
l'ahashị ẹnu ishi mu.
- ¹³ Obenu l'iphe mu chiru ụkfu kwęe
bụ lẹ mu a-nọdu ndzụ;
phụ iphe dụ mma,
shi Ojejoje l'ẹka.
- ¹⁴ Nọdu ngabẹru Ojejoje!
T'obu shia ngu ike;
ẹka eshia ngu ike;
nggu angabẹru Ojejoje.

28

Egву, Dévidi deru

- ¹ Ọ bụ nggube Ojejoje, bụ
oke mkpuma nke mu;
bẹ mu araku.
Ba dahukwa mu nkichi;
kẹ l'ị nọdu nggujunguji;
bẹ mu lẹ ndu, a tųwaru ẹja a-dụkokwa.
- ² Nųaru mkpu, mu echiku ngu;
ęge-a mu chiliru ẹka;
mabẹ l'ụzo
Eke-Kakọta-ọdu-Nsọ nke ngu-a.
- ³ Ba tųkokwa mu lẹ ndu
akirishi kputa kpufu;
mbụ ndu anọduje eme iphe dụ ẹji;
ndu okfu ẹphe anọduje

atsọ ẹna lẹ nchị;
obenu l'obu ẹphe bụ ọkpoma-nshi.

- 4 Kfua ẹphe ụgwo iphe ẹphe meru;
mẹ ụgwo iphe dū ẹji,
ẹphe shi anọduje eme.
Kfua ẹphe ụgwo iphe ẹphe
gude ẹka ẹphe meta.
Nggụ emee ẹphe ẹge gbaru ẹphe.
- 5 Keshinu ẹ to nwedu iphe
ẹphe guberu ozi,
Ojejoje jeru;
mbụ iphe Ojejoje gude
ẹka iya mee l'onwiya;
bẹ oo-gude ẹka iya gwaa ẹphe maa;
ọphu ọ byadụ bya
abyakọbe ẹphe abyakọbe ọdo.
- 6 Unu tua Ojejoje ẹpha;
kẹ l'ọ nwaru mkpu,
mu chikuru iya sụ t'ọ phụaru mu imiko.
- 7 Ọ bụ Ojejoje bụ ike mu;
bụru iya bụ onye
egbochitaje mu nụ.
Ọ bụ iya bẹ mu dakoberu;
yoo yeru mu ẹka.
Mu egudeje obu mu ete ẹswa.
Mu a-gụ egву gude kele iya.
- 8 Ọ bụ Ojejoje bụ ike kẹ ndu nk'iya;
bụru ụlo-ozeru-ndzụ onye o teru manụ.
- 9 Dzọfutanu ndibe ngu;
gọnuru ọnu-oma nụ ndu,
bụ òkè-iphe ngu!
Chejenu ẹphe l'ọ bụ onye
eche aturu;
nggụ ehee ẹphe jeye lẹ tutu yoyo!

29

Egву-oma, Dévidi deru

- 1 Unubẹ ụnwu imigwe;
unu kwabẹ Ojejoje ugву!
Unu kfua ẹge ike iya habe!
- 2 Unu kwabẹ Ojejoje ugву, gbaru ẹpha iya!
Unu baaru Ojejoje ẹja;
mbụ onye ono,
dū nsọ bya adụ biribiri ono.
- 3 Olu Ojejoje tukuru
eze ẹnyimu ngashịa angashị.
Ọ bụ Nchileke ono,
dū biribiri ono atụ
egbe-igwe.
Ojejoje atụ egbe-igwe
l'eli eze ẹnyimu.

- 4 Ojejoje bẹ olu iya adakwa ike-ike ike-ike;
mbu lẹ Ojejoje bẹ olu iya ada kẹ kpaa kpaa.
- 5 Olu Ojejoje agbawashije oshi sida;
Ojejoje agbawashije oshi sida,
nọgbaa l'ugvu ugvu Lébanonu v̄iriviri.
- 6 Oomeje ugvu ugvu Lébanonu;
t'ọ nmahu jijiji l'ọ bu
nweswi, ebu nggada;
l'emejekwaphu Ugvu Siriyonu;
yo tehu kfukakfuka l'ọ bu
nwa atsụ, akfụ nkfu.
- 7 Olu Ojejoje echije taa l'ọ bu ebemu-igwe.
- 8 Olu Ojejoje emeje tẹ echi-ẹgu nmahu jijiji.
Ojejoje emeje tẹ echi-ẹgu
Kedeshi nmahu jijiji.
- 9 Olu Ojejoje anmajẹ achị yikayika.
Oomeje t'oswa laa ẹkwo;
daburu karaphongu.
Iphe bu onye, nọ l'eze-ulo iya e-bu mkpu;
sụ: "Nchileke dukwa biribiri."
- 10 Ojejoje nọ l'aba-eze iya
dzopyabe utso l'okpa.
Oo-buru eze gbururu
jeye lẹ gbururu.
- 11 Ojejoje emeje tẹ ike du ndibe iya.
Yọ goru onu ẹhu-agu nu ndibe iya.

30

Egvu-ọma, Dévidi deru

A guru iya gude woru eze-ulo Nchileke ye Nchileke l'ẹka

- 1 Mu a-nodu ekutse nggube Ojejoje;
kẹ l'i sefutaru mu l'iduma;
ti kwe tẹ ndu ohogu mu zuaru mu ukwe.
- 2 Nggube Ojejoje, bu Nchileke mu;
mu rakuru ngu t'i yeru mu ẹka;
Nggu emee; mu akorohu.
- 3 Nggube Ojejoje;
ọ bu nggu lofutaru mu l'ali-maa,
I meru mu; t'ẹ ba tu mu ẹja.
- 4 Unu gua egvu gude tua
Ojejoje ẹpha;
unubẹ ndu nk'iya, du nsọ!
Unu kele iya ekele; l'ẹpha iya du nsọ!
- 5 Kẹ l'ẹ to dojedu iphe l'okpoma.
Obu-ọma iya anọje jeye ẹge madzụ a-nọ-bebe.
Ekwa bu-a l'enyashi;
bẹ aa-kwa iya kpụ;
o -be l'utsu; ẹhu-otso-ena adalaha.
- 6 Teke mu nọ l'ẹke ẹhu du mu agu; bẹ mu sụru:
"L'ẹ to nwedu iphe bya
enwubata mu enwubata."

- 7 Nggube Ojejoje;
teke ayi shi eshi ọnya;
b'i meru tẹ mu bụru
'enwuribe enwuribe l'ọ bụ ugvu.
Obenu lẹ teke ị gharu mu azụ;
bẹ meji tọfuru mu.
- 8 Ọ bụ nggube Ojejoje;
bẹ mu rakuru;
bụru nggube Nnajiufu;
bẹ mu rọru t'ị phọaru mu imiko.
- 9 Mu sọru: “?Bụ uru ngunu;
bẹ ii-rita teke mu nwuhuru?
Mbụ; ?nanu uru, ii-rita iya; mẹ a tụa mu eja.
?Bụ eja, nọ l'alị a-wata ngu ajaja tọo.
?Bụ iya a-ra iya arara l'ị bụ o-me-g'o-kfuru.
- 10 Nggube Ojejoje;
nyaru olu mu;
phọaru mu ru imiko!
Nggube Ojejoje;
yeru mu ru ẹka!”
- 11 Ẹkwa, mu raru
b'ị gbanweru; mee ya;
yọ bụru mu ote ẹswa.
I yefuru mu uwe-aphu,
mu yeru; woru;
ẹhu-ọtso-ẹna ye mu l'ọ bụ uwe.
- 12 Iphe ono bụlephu ẹge ee-me
t'obu mu gụlahaa egvu
gude etu ngu ẹpha;
t'ẹ b'ọ nọhe nwanggijingiji.
Nggube Ojejoje,
bụ Nchileke mu;
ọ bụ nggu;
bẹ mu a-nọdu
ekele ekele jeye lẹ tutu yoyo.

31

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu

- 1 Ọ bụ nggube Ojejoje;
bẹ mu nọ l'ẹka ezeru ndzụ.
Be kwekwa t'e kpua mu ifu lẹ
ntụ gbururu jeye gbururu.
Gude kẹ l'ị bụ onye,
doberu ẹka ndoo nafuta mu.
- 2 Ngabenu mu nchị.
Bya ẹgwegwa bya agbafuta mu.
Buru mu agbara-mkpuma,
mu a-gbabajẹ zeeru ndzụ;
mbụ a-gbabe-a-dzuru,
a-dzofuta mu nụ.
- 3 Keshinu ọ bụ nggu bụ

- agbara-mkpuma mu;
 b̄uru a-gbabe-a-dz̄uru nke mu;
 dunua mu l'onwongu;
 kp̄oziaru mu ̄uzo;
 l'ogvu epha ngu.
- ⁴ Haf̄uta mu l'onya ono,
 a gbaru mu ono;
 ke l'̄o b̄u nggu b̄u
 a -gbabe-e-zee-ndz̄u mu.
- ⁵ Mu yeru ngu ume mu l'eka.
 Gbafutanu mu;
 nggube Ojejoje,
 b̄u Nchileke,
 b̄u o-me-g'o-kfuru.
- ⁶ Ndu akp̄ojeru obu yeru
 ̄ola l'iyi ono; mb̄u agwa;
 ad̄ujekwa mu ash̄i.
 Onye mb̄edua dakoberu b̄u Ojejoje.
- ⁷ Mu ete eswa; ehu l'ats̄o
 mu ena l'i yeru mu obu;
 ke l'i ph̄uwaru iphe-ehuka, mu jeru;
 maru iphe-otsu-l'an̄u mu;
- ⁸ ophu i woduru mu ye
 l'eka ndu ohogu mu;
 nggu egbe kutachia mu
 dobe l'eka okpa ruru mu al̄i.
- ⁹ Byiko nggube Ojejoje;
 ph̄unuaru mu imiko;
 kele mu nokwa l'oke mkpamehu.
 Mu ratawaru ekwa;
 l'aph̄uwaa ragaraga.
 O mekwaruphu;
 ike agv̄ushikotawa mu.
- ¹⁰ Aph̄u gbuakwaru mu.
 Mu ts̄utawaru ude; kah̄u l'okpehu.
 Ike gv̄ukotawaru mu;
 kele mu men̄ukawaru ejo iphe.
 Okpu, n̄o mu l'ehua erishi mu av̄urukpa.
- ¹¹ Ndu ohogu mu l'ephe ha mewaru mu;
 ndu obutobu mu akp̄olahaa mu ebo-ebo-l'af̄u.
 Ndu mu l'ephe shi eshi
 on̄yà ats̄ukotawa mu egvu;
 k'ophu b̄u le ndu ph̄uru mu l'uzo
 an̄duje agbaru mu oso.
- ¹² Ephe zahawaru mu ege
 aazahaje onye nw̄uhuru anw̄uhu.
 Mu d̄uwa l'̄o b̄u ite,
 t̄ukposhihuru at̄ukposhihu.
- ¹³ Kele mu nuwaru ejo idzu,
 ephe d̄u l'igwe ach̄iru mu.
 Nta-a ta d̄udu eke mu n̄o;

tẹ mu ba anọdu atsụ egvu.
 Ẹphe anọduje achiru mu ẹjo idzu.
 Iphe ẹphe tumberu aburu
 t'ẹphe wofu ndzu mu.

14 Obenu l'ọ bu nggu;

bẹ mu dakoberu nggube Ojejoje.

Mu ekfu: "L'ọ bu nggu bu Nchileke mu!"

15 Ẹge mu a-nọ-bebe lẹ

mgboko-a bu nggu b'ọ nọ l'ẹka.

Nafutanu mu l'ẹka ndu ọhogu mu;

mẹ l'ẹka ndu, achị mu nū.

16 Lenua mube nwozi ngu ẹnya-ọma!

Guderu n-yemobu ngu dzofuta mu!

17 Nggube Ojejoje;

be ekwekwa t'e kpua mu ifu lẹ ntụ;

kẹ l'ọ bu nggu bẹ mu rakuru.

Ọ bu ndu akirishi ono;

bẹ ee-kpuchia ifu lẹ ntụ;

t'ọnu buru ẹphe kpurumu l'ali-maa.

18 T'ọnu ono, ẹphe gude adzụ ẹjire ono;

buru ẹphe kpurumu;

kẹ l'ẹphe gude oku

onwẹphe iphe ẹphe,

ẹ ta hadu l'ọbu iya;

mẹ ọkpo madzụ ẹbo-ẹbo-l'afu;

l'ekfubyishi ndu doberu ẹka ndoo.

19 Haa! Ị dunukakwaru mma

adunuka; mbụ mma ono,

ị kwakoberu ndu atsụ ngu egvu ono.

Yọ buru l'ifu unwu eliphe bẹ ịi-nọdu;

meeru ẹphe k'ọma;

mbụ ndu gbatataru ngu l'ime; zeeru ndzụ.

20 Iidutaje ẹphe domia l'iku ẹke, ị nọ;

t'ẹjo idzu unwu eliphe achị;

be eru ẹphe l'ẹhu.

Yọ buru l'ulo ngu;

bẹ iidobeje ẹphe;

t'ẹ ẹjo-okfu be eru ẹphe l'ẹhu.

21 T'e tua Ojejoje ẹpha;

kẹ l'ọ koshiru mu

n-yemobu iya, dū biribiri

teke ndu ọhogu mu

yechiru mu ẹge ono,

eeyechije mkpukpu ono.

22 Mu echia mkpu; sụ:

"A laa mu-o!"

Nggụ anụa mkpu ono;

bya agbaaru mu mkpu.

23 Unu yeru Ojejoje obu;

unubẹ ndu nsọ kẹ Ojejoje l'unu ha;

kẹle ndu Ojejoje eletaje

ɛnya; kwa ndu bu
 o-me-g'o-kfuru phe.
 Obenu le ndu eku onwephe
 ege ephe e-ta hadu;
 be okfuje ugwo kfurua ya ephe l'ishi.
 24 Unu shihukwa ike;
 unu egude aka l'okpoma;
 unube ndu echeru Ojejoje!

32

Évù, Dévidi raru

- 1 Onu-oma bu k'onye Nchileke
 guru nvu l'emeswe,
 o mesweru iya;
 mbu onye Ojejoje safuru
 iphe du eji, o meru.
 2 Onu-oma bu ke onye Ojejoje
 ta agukoduru iphe du eji,
 o meru;
 mbu onye e-te nwedu
 eregede, no iya l'ehu.
 3 Teke mu te kfudu iphe mu meru;
 be okpu, no mu l'ehu
 tsu-gwoshihukotaru mu atsu-gwoshihu.
 Ishi iya aburu ke ude,
 mu anoduje atsu
 mboku-mboku.
 4 Eswe l'enyashi
 mboku-mboku;
 be inoduje ebyi mu aka l'ehu.
 Nggushishi ege ono michata
 nwike, no mu l'ehu lo bu
 onye uguru guderu.
 5 To du iya bu; mu abya emee
 ti maru iphe du eji, mu meshiru.
 E to nwedu iphe du eji,
 mu meru ophu mu domiru ngu edomi.
 Mu asu le mu a-koshikotaru
 Nchileke ejeswe,
 mu jesweru.
 Nggushishi abya aguaru mu nvu
 l'iphe du eji, mu meshiru.
 6 Oo ya bu; te iphe bu ndu
 eme iphe du ngube
 Nchileke mma kfuje nu ngu
 teke ephe no le mkpa;
 k'ophu bu teke iphe-ehuka
 ono a-bya lo bu utso;
 too rudu ephe l'ehu.
 7 O bu nggu bu eke mu edomije onwomu.
 Yo buru nggu anoduje eleta mu

t'iphe-ehuka ba dakfuta mu;
nggu egude egvu, e gude
atụ okokooko gude gbaa mu mgburumburu.

8 I sūru l'ii-nōdu atụ-ziru mu ẹka;
l'ezikwa mu phụ ụzo, mu a-nōdu eshi.
Ii-nōdu akpọ-ziru mu ụzo;
l'eletakwa mu phụ ẹnya.

9 Wo mu tẹ mu ba adukwa
l'ọ bụ inya; m'ọ bụ
inya-mulu; kẹ l'ephe te
nwedu egomunggo.
Iphe eegudeje agọ ephe bụ ajaba;
mẹ odogoro.
Teke ẹ tii medu iya ẹge ono;
tji gokotadu iya.

10 Ndu akirishi; bẹ anōduje
eje iphe-ehuka,
dụ l'igwe!
Obenu l'onye dakoberu
Ojejoje bẹ n-yemobu iya
anọ-pheje mgburumburu.

11 T'ehu tsọo unu ẹna k'iphe
Ojejoje anōduje emeshi;
unu etekwaaphụ ẹswa;
unubẹ ndu doberu ẹka ndoo!
Unu agua egvu ẹhu-ẹna;
unubẹ ndu obu gūru iphoro!

33

1 Unu gua egvu ẹhu-ẹna
nụ Ojejoje; unubẹ ndu
doberu ẹka ndoo!
Tẹ ndu obu gūru iphoro jaa ya ajaja.

2 Unu kpọo une
gude kele Ojejoje ekele!
Unu gude ogumogu gūaru
iya egvu, atsọ ẹna!

3 Unu gūaru iya egvu ophungu!
Unu kumataru iya ẹya akumata;
unu atūaru iya ụzu ẹhu-ẹna!

4 Kẹ l'okfu Ojejoje vudo nhamunha.
O bụ o-me-g'o-kfuru
l'iphe bụ iphe oome ememe.

5 Iphe aduje Ojejoje mma bụ ikpe, dụ mma;
mẹ odobe-ẹka-ndoo.
N-yemobu Ojejoje jiru
mgboko tsubo etsubo.

6 O bụ okfu, shi Ojejoje l'onu
b'o gude mee igwe;
buru ume, o tūru atutu
b'o gude mee iphe bụ iphe, nọ iya nū.

- 7 Yò bya awúkobe mini,
 nò l'enyimu ye l'èkalanu.
 Eze Ònyimu b'ò kparu oge èke oo-jebetsua.
- 8 Tè mgboko l'ophu tsùje Ojejoje egvu.
 Tè iphe bụ ndu nò lè
 mgboko kwabejekwa iya ugву;
 9 kè l'o kфuru okфу; mgboko abya adu.
 Yò tya ekemu;
 iphemiphe obule abya adu.
- 10 O bụ Ojejoje emeje tè idzu,
 iphe bụ mbakeshi chiru buru iphe mmanu;
 buru iya akpòshije iphe
 ndiphe tumberu k'ememe.
- 11 Obenu l'idzu ophu Ojejoje
 chiru akfujeru gbururu jeye lè gbururu.
 Iphe o tumberu k'ememe;
 bè oomeje;
 yo shi l'ogbo sweru ogbo.
- 12 Onu-oma bụ kè mba,
 bụ Ojejoje bụ Nchileke ephe;
 bụ iya bụ ndu, o fotarụ;
 ephe aburu òkè-iphe iya.
- 13 Ojejoje anòduje l'imigwe lee
 enya lè mgboko-a
 phụ unwu eliphe l'ephe ha.
- 14 Onoduje l'èke,
 o bu l'imigwe phukota ndu,
 bu lè mgboko l'ephe ha.
- 15 O bụ yebedua meru oriri nù ephe.
 Iphe bụ iphe ephe eme
 ememe edokotaje iya enya.
- 16 Iphe meru iphe onye eze
 emekputaje l'ogu ta bukwa
 okфу lè ndu soja iya ha igwe.
 Ophu mkparawa
 'egudejekwa ike k'èka iya nahu.
- 17 Inya-ogu bụ iphe-mmanu;
 è tọo dzofutadu madzù l'egu ogu;
 ophu 'onwedu ege ike iya
 hatabe, oo-dzo-ghe ndzù.
- 18 Obenu l'enya Ojejoje nòkwa
 l'èhu ndu atsù iya egvu;
 mbù ndu ono,
 dakoberu n-yemobu iya;
- 19 kè l'oo-nafuta ephe l'èka anwuhu;
 dobe ephe ndzù teke
 èjo-egu byaru.
- 20 Ayi nò ngaberu Ojejoje;
 kè l'oo ya bụ onye agbaru ayi mkpu;
 buru iya egbochitaje ayi.

21 Oomeje t'ẹhu tsọo ayi ẹna;
 ke l'ọ bu l'ẹpha iya,
 du nsọ be ayi dakoberu.

22 Nggube Ojejoje;
 byiko koshinu l'i yeru ayi obu;
 ke l'ọ bu nggu be ayi dakoberu.

34

Egву, Dévidi deru teke ọ wataru ome l'ọ bu onye ọgву l'ifu Abímeleku;
 Abímeleku achifu iya

1 Mu a-nọdu ekutse Ojejoje tekenteke.
 Tekenteke be mu a-nọdu aja iya ajaja.

2 Ọ bu Ojejoje; be mu gude eku onwomu.
 Te ndu aakpa ẹhu nua ya;
 k'ọphu ẹhu a-tsọ ẹphe ẹna.

3 Bya te ayi chiko tua onu ẹge
 Ojejoje habe nshinu;
 bya t'ayi chiko kutsee ya.

4 Mu rakuru Ojejoje;
 yo za mu; bya emee;
 mu atsụ-buhu egву.

5 Ndu ele ẹnya iya amuje
 onu-ochi;
 ọphu o nwedu l'iphere emee ẹphe.

6 Mube onye ẹta dudu ẹge
 ọ haru mu chiru mkpu;
 Ojejoje azaa mu;
 bya adzọfutakota mu
 l'iphe-ẹhuka, mu eje l'ọ ha.

7 Ojozi-imigwe Ojejoje
 anọ-pheje ndu atsụ
 Ojejoje egву mgburumgburu.
 Ọonoduje adzọ ẹphe tekenteke.

8 Unu dataduduphu Ojejoje;
 unu aphụ l'ọ du mma.
 Onu-ọma b'a gọru nu ndu
 gbabaru iya l'ẹka je ezeeru ndzụ.

9 Unu tsuje Ojejoje egву;
 unube ndu nsọ Ojejoje;
 kele ndu atsụ iya egву
 ta dukwa iphe ọko iya adujeru ẹphe.

10 Unwu agụ; be mkpa akpaje;
 ẹgu l'eme ẹphe.
 Obenu le ndu achọ
 Ojejoje;
 be ọko iphe-ọma ta akọdu.

11 Unu byaduduphu;
 unube unwegirima.
 Unu bya angabe nchi;
 te mu zia unu iphe ọ bu;
 mbu ọtsu Ojejoje egву.

- 12 ?Nanụ onye ndzụ atso ẹna;
yọ dụ iya tọ kaa nka;
mbọku-mbọku aburu iya k'oma.
- 13 T'onye ono wofukwa ọnu
l'ẹjo iphe; yọ haa ẹjo-ire.
- 14 Gbakutaru iphe dụ ẹji azụ;
watachia ome iphe dụ mma.
Kebe ẹhu chọjee iphe e-me tẹ nchị dụ ndoo;
ba atụ-gbekwa iya ẹka.
- 15 Ojejoje bẹ ẹnya iya
anọjekwa l'ẹke ndu doberu ẹka ndoo nọ.
Qongabejekwa nchị teke
ẹphe ara araku iya.
- 16 Obenu lẹ ndu eme iphe dụ ẹji;
b'ẹ too lejedu ẹnya ọma;
k'ọphu ẹpha ẹphe a-chihu lẹ mgboko.
- 17 Ndu doberu ẹka ndoo abuje;
ẹphe -raku Ojejoje;
yọ za ẹphe;
bya anafuta ẹphe
l'iphe-ẹhuka, ẹphe eje l'ọ ha.
- 18 Ojejoje anonyabeje ndu ụzo chiru.
Qodzofutaje ndu ẹta
amahedu ẹge ẹphe e-me iya.
- 19 Iphe-ẹhuka onye doberu ẹka
ndoo aduje l'igwe;
obenu lẹ Ojejoje
anafutakotaje iya l'iphe-ẹhuka ono l'ọ ha.
- 20 Ọkpu, nọ iya l'ẹhu bẹ ooletaje ẹnya.
E tọ dudu ọkpu, nọ iya l'ẹhu m'ọ nanụ,
a bya l'akukwo akukwo.*
- 21 Obenu l'ẹjo madzụ bu
ẹjo iphe iya ono e-gbu iya.
Ndu kpọru ndu doberu
ẹka ndoo ashị; bẹ aa-nma ikpe.
- 22 Ojejoje adzọjekwa ndu ejeru iya ozi.
E to nwedu m'ọo onye lanụ,
gbabaru l'ime iya je ozeru
ndzụ, a bya anma ikpe.

35

Egву, Dévidi deru

- 1 Nggube Ojejoje;
tso ndu etso mu okfu okfu!
Tsokwaphu ndu etso mu ọgu ọgu!
- 2 Gwota nụ ngwa-ọgu ngu;
mẹ iphe eegudeje egbochita
onwonye l'ọgu;
gude bya agbaaru mu mkpu!

* 34:20 34:20 Jqn 19:36.

- 3 Palia arwa ngu; mę akfụ ngu
gude kfụ-chia ndu achị mu nụ ọzo!
Kfunuru mu l'iji-dzofuta mu!
- 4 T'iphere bukwaru kę ndu
achọ ọzo, ẹphe e-shi gbua mu.
T'a chiphukwa ẹphe azụ;
mbụ ndu achiru mu ẹjo idzu.
Tẹ iphe jikwa ẹphe ẹnya.
- 5 T'ẹphe dukwa l'ọ bụ ẹswa witu,
pherephere zikashiru
teke ojozi-imigwe Ojejoje
a-nọdu achị-phu ẹphe achị-phu.
- 6 T'uzo ẹphe gbakwaa
tsubalangu; chikotakwaphu ẹturu
teke ojozi-imigwe Ojejoje
a-nọdu achị ẹphe
agada-eru-ali.
- 7 Keshinu ẹphe gbaru mu ọnya;
l'ẹ b'ọ dụ iphe mu meru ẹphe;
bya atụa iduma doberu mu;
l'ẹ b'ọ dụ iphe mu meru;
- 8 tẹ ọ-la-l'iyi tükwaa ẹphe l'ụkfu.
Tẹ ọnya, ẹphe gbaru hatakwa ẹphe;
ẹphe adalahụ l'iduma, ẹphe
turu; buru kpurupyata.
- 9 Teke ono; bẹ mu e-tee ẹswa l'ime Ojejoje.
Ehu atsọo mu ẹna
k'adzofuta, ọ dzofutaru mu.
- 10 Mu e-gude obu mu l'ọ ha; su:
?Bụ onye dụ l'ọ bụ nggube Ojejoje.
Ọ bụ nggu adzofutaje
ndu ụkpa l'ẹka ndu ka ẹphe;
nafuta ndu ụkpa;
mę ndu ẹ te nwedu ẹge
ọ haru ẹphe l'ẹka ndu ana nfu.
- 11 Ndu ẹjo ekebe wụ-lihuru l'ẹbo mu ibo.
Epe akpakọ iphe mu ta
madu teke o meru bobe mu.
- 12 Epe gude iphe dụ ẹji
kfua mu ụgwọ iphe-ọma;
shi ẹge ono mee;
ike agvụ mu.
- 13 Obenu lẹ teke ẹhu duru ẹphe ẹji;
bẹ mu yeru uwe-aphụ;
wozita onwomu ali;
swia aswiswi; kfua nụ Ojejoje.
- 14 Mu raru ẹkwa; gụa aphụ ẹhu ẹphe;
l'ẹphè bụ unwunne mu;
m'ọ bụ ọnya mu.
Mu anọduje dẹ ẹka l'agba
l'ọ bụ onye ara ẹkwa nne iya.

- 15 Obenu lẹ teke iphe-ẹhuka byaru mu;
 bẹ ẹphe gbaru mu mgburumgburu
 l'aja mu ewena; mbụ ndu mu ta madu;
 gude ẹjo okfu asa mu ọsa ẹkfu.
- 16 Ndu ono, ẹ ta madu Ojejoje ono
 anodu aja mu ewena;
 l'atagbaaru mu ikireze.
- 17 Nggube Ojejoje;
 ?bụ teke ole bẹ ịi-chi-bebe
 ẹnya yeru ayi ẹge-a?
 Dzonua mu; a nonyaa;
 ẹphe emee mu;
 mu aburu o-la-l'iyi!
 Dzofutaru mkpakọ iphe ono,
 mu nweru ono, bụ iya bụ
 ndzụ mu l'ẹka ẹjo agu phẹ ono!
- 18 O bụ l'edzudzu oha;
 bẹ mu a-nodu kele ngu ekele;
 mu a-nodu l'edzudzu oha jaa ngu ajaja.
- 19 Be ekwekwa tẹ ndu ohogu mu
 zuaru mu ukwe;
 mbụ ndu ono, mu dụ ashị;
 l'ẹ b'ọ dụ iphe mu meru ẹphe ono.
 Ophu i kwekwa tẹ ndu ono,
 mu dụ ashị l'ẹ ba dụ iphe
 mu meru ẹphe ono vọru mu eze.
- 20 Kẹ l'ẹphe te ekfujedu okfu nchi-odu-ndoo.
 Iphe ẹphe evutachijee l'ishi
 bụ okobe ndu, dụ agu l'ali-a okfu.
- 21 Ẹphe ghecharu onu eghecha l'ebo mu ibo:
 l'azu mgbede l'ẹphe gude
 ẹnya ẹphe phua mu teke mu eme iya!
- 22 Obenu lẹ nggube Ojejoje
 phuwaru-a iphe ono l'ọ ha.
 Byiko; b'e leswetakwa mu;
 ophu ị nodukwa mu ote-ẹnya!
- 23 Tehu etehu. Zilihu bya adzọo mu!
 Gbaaru mu odzori;
 nggube Nnajiufu,
 bụ Nchileke mu!
- 24 Gude odobe-ẹka-ndoo ngu
 haaru mu enge;
 nggube Ojejoje,
 bụ Nchileke mu!
 Be ekwekwa t'ẹphe zuaru mu ukwe!
- 25 Be ekwekwa t'ẹphe ọja l'obu ẹphe; sụ:
 "Ha! Lẹ nta-a; bẹ ẹphe
 chọ-vuwaru iphe ẹphe achọ!"
 M'ọ bụ t'ẹphe sụ: "Nta-a bẹ
 ẹphe menwuwaru iya ẹhu!"
- 26 Tiphere bukwaru kẹ ndu

- azuru mu ukwe l'iphe, byaru mu nu;
 ephe akpoo beru.
 Te iphere; me ewena jikwa ephe ifu;
 mbu ndu ono, eku onwephe
 iphe ephe e-ta ahadu l'o bu iya ono!
 27 Te ndu ele enya t'a haaru mu
 enge gua egvu ehu-atsọ-ena tee eswa!
 T'iphe ephe a-kpujeru l'onu bukwaru:
 "T'a tua onu Ojejoje l'o ha nshinu;
 mbu Ojejoje ono,
 oduje mma me nwozi iya
 buru l'ehu-agu ono."
 28 Oo ya bu; mu egude onu mu
 kfuа k'odobе-eka-ndoo nke ngu.
 Yo bukwaruphu ege ono;
 be mu a-nodu etu ngu epha mboku-mboku.

36

Egву, Dévidi, bu nwozi Ojejoje deru nu onye ishi egvu

- 1 O bu ejo iphe anoduje ekfu
 okfu l'obu ndu ejo iya ono.
 Ephe jikaru Nchileke;
 ephe ta atsụ iya egvu le phuu.
 2 Ke l'oonoduje aja onwiya ajaja-njagbu;
 mbu jatabe onwiya;
 k'ophu bu l'e to phujedu
 iphe du eji, oome;
 k'ophu oo-kpo iya ashị.
 3 Iphe, eshije iya onu
 bulephu ejo okfu; me ugho.
 E too mejedu l'o bu onye maru iphe;
 too me iphe du mma.
 4 Oozeje azee rikobe iphe du eji, ya e-me.
 O bulephu ejo uzo;
 be ootsochitaje;
 to du iphe du eji, oojikaje ememe.
 5 Nngube Ojejoje; n-yemobu ngu
 chikowa igwe l'o ha gvua kfurukfuru.
 O-me-g'o-kfuru, i bu eruwa akpamigwe.
 6 Odobе-eka-ndoo nke ngu
 akpa origodo l'o bu eze ugvu.
 Ikpe nke ngu aha ogvu l'o
 bu ebo eze enyimu ime-alị.
 Nngube Ojejoje; o bu nggu
 doberu madzu; dobe anu, bu l'egbudu.
 7 Lewaru ege n-yemobu ngu
 bu-be iphe vu oke aswa!
 O bu iya meru iphe ndiphe
 gbabaru l'agu ngu je anodu ezeru ndzu.
 8 Epe anoduje l'ulo ngu eri gwogwoo.
 Iimeje t'ephe ngua mini

- l'enyimu ẹhu-otso-ena nke ngu.
 9 Kẹ l'ọ bụ l'ẹka ngu bẹ ndzụ futaru.
 Yọ bụru l'ẹke iphoro
 nke ngu nọ;
 bẹ ayi a-nọdu phụ iphoro.
 10 Byiko yekpelekwaruphu
 ndu maru ngu nụ obu ẹge i yeru iya ẹphe.
 Nggу edobekpelekwaphu
 ẹka ndoo ẹge
 i doberu iya l'ẹhu ndu obu guru iphoro.
 11 Be ekwekwa tẹ ndu eku
 onwẹphe ekuku dzọo mu ọkpa.
 Ọphu i kwekwa tẹ ndu akirishi
 gude ẹka ẹphe nwufu mu.
 12 Phụaru ẹge e nwutsushiru
 ndu ẹjo iya ono;
 ẹphe adabutsuaru;
 ọphu ẹphe e-gbeshihedu ọdo.

37

Egву, Dévidi deru

- 1 Ba aphujekwaru ndu
 eme ẹjo iphe ẹnya-ұphu;
 ọphu i kojekwaru ndu
 ẹ te dobedu ẹka ndoo okopho.
 2 Kẹ l'ẹ ta aa-nọkwa ọphu baru ishi;
 ẹphe anwua kpa l'ọ bụ ẹwu;
 kposhihu nkụ l'ọ bụ iru oshi.
 3 Dakobe Ojejoje; meje iphe dụ mma!
 Buru l'alị ono bụru
 o-me-g'o-kfuru!
 4 Tẹ ẹhu-otso-ena ngu bụru lẹ Ojejoje;
 k'ọphu ọo-nụ ngu iphe,
 agụ ngu nụ.
 5 Woru iphe, bụ iphe, iime
 ememe ye Ojejoje l'ẹka.
 Dakobe iya; oo-meru ngu iya-a.
 6 Oo-me tẹ odobe-ẹka-ndoo
 ngu nwua l'ọ bụ iphoro;
 mbụ lẹ Ojejoje a-haru ngu enge;
 mee tẹ iswi-ọdu-mma ngu
 gbua nwїinwїi l'ọ bụ
 echi-oke-eswe.
 7 Taa nshї; nggu achїru ұkfu kwẹe Ojejoje.
 Ba aphukwa ẹnya-ұphu
 teke iphe dүru ndu ẹjo iya ono lẹ mma;
 mbụ teke ẹjo idzu,
 ndu akirishi chїru eje l'ẹge ẹphe chїru iya.
 8 Ba avujekwa ọvuma;
 ọphu ẹhu eghujekwa ngu eghughu!
 Ba aphujekwa ẹnya-ұphu;

- kẹ l'oodubajekwa madzụ l'ome ẹjo iphe;
 9 kẹle ndu ẹjo iya ono;
 bẹ ee-me t'ẹphe chihu
 Obenu ẹ ndu chiru ẹnya
 pyoo ẹ Ojejoje bụ ẹphe
 e-nweru mgboko.
- 10 Ẹ ta anọhedu ophu baru ishi;
 e mee tẹ ndu akirishi gvụ.
 I -chọo ẹphe; tji phụ ẹphe.
- 11 O bụ ndu dụ agu e-nweru mgboko-a.
 Ẹphe enweru ẹhu-agu;
 nweru iya k'etsutsu iya.
- 12 Ndu ẹjo iya ono a-nọduje
 achiru ndu doberu ẹka ndoo ẹjo idzu;
 l'ataru ẹphe ikireze iphe ẹphe e-me ẹphe.
- 13 Obenu l'ọo ọchi bẹ Ojejoje
 anọduje achi ẹphe;
 kẹ l'ọ maru ẹ teke
 ee-mebyishi ẹphe; dụwa ntse.
- 14 Ndu akirishi mītaru
 ogu-mbeke ẹphe;
 t'ẹphe gbushia ndu ifu dụ npho;
 bya esee akfụ ẹphe t'ẹphe
 gbatsushia ndu ụkpa;
 mẹ ndu ẹ-tọ dudu ẹge
 ọ haru ẹphe.
- 15 Obenu l'ọ bụ ogu-mbeke
 ẹphe ono ee-mekochaa ria ẹphe ishi;
 e woru akfụ ẹphe ono nyakwoshia.
- 16 Nwiphe ẹ-ta badu ishi,
 onye doberu ẹka ndoo nweru;
 bẹ kakwa mma;
 ma l'ẹku, ndu ẹjo iya ono,
 dụ l'igwe kparu kùbe.
- 17 Kẹle ndu akirishi;
 bẹ aa-nafu iphe ẹphe gude eze igidi.
 Obenu l'ọo Ojejoje
 bụ agbarike ndu doberu-ẹka-ndo.
- 18 O bụ Ojejoje maru ẹge ndu
 ụta ẹ-ta dudururu a-nọ-bebe.
 Obenu l'òkè, gbaru ẹphe
 a-buru nk'ẹphe gbururu jeye.
- 19 Iphe-ẹhuka -bya;
 bẹ ifu te ekpuduru ẹphe
 ẹ ntụ.
 Ẹjo-ẹgu -bya;
 ẹphe enweru nri;
 nweru k'etsutsu iya.
- 20 Obenu ẹ ndu akirishi
 a-buru kpurupyata.
 Ndu ọhogu Ojejoje

- a-dụ l'ọ bụ iphe,
 e meberu l'alị, vuru; ji ejiji;
 a bya ele ẹnya;
 yo kpofu l'ọ bụ
 ẹnwuru-ọku.
- 21 Ndu ẹjo iya ono abụje;
 ẹphe -jita ụgwọ; ẹphe eria ya.
 Obenu ị ẹ doberu
 ẹka ndoo bụ o-me-l'uko.
- 22 Ọ bụ ndu Ojejoje ọru
 ọnu-ọma nụ e-nweru mgboko-a.
 Obenu ị ẹ ọ turu ọnu
 a-chihu.
- 23 Onye eme iphe, dụ Ojejoje mma
 bụ iya akpọ-zijeru onye ono ẹge
 oo-gude aha ọkpa.
 Yo mee onye ono t'o vudo vudoshia ike.
- 24 Ụkfu -dụkpoo ya nụ;
 b'ẹ tọ darudu alị;
 kele Ojejoje a-wọta iya.
- 25 Mu shikwa buru nwata;
 nta-a bẹ mu bụwa ọgurenya.
 Ọ bụ ị mu ta aphubua ẹke
 Ojejoje gbadoru onye doberu ẹka ndoo;
 m'ọ bụ ẹke ụnwu iya arọ nri.
- 26 Onye doberu ẹka ndoo
 abuje o-me-l'uko;
 l'ẹje ndu ọdo ụgwọ.
 Ụnwu iya aburu iya ọnu-ọma.
- 27 Gbakutaru ẹjo iphe azụ;
 wata ome iphe dụ mma;
 ẹge ii-buru l'alị-a jeye ị tutu yoyo.
- 28 Iphe dụ Ojejoje mma bụ
 t'e ekpeje ikpe, dụ mma.
 Ẹ tọ gbadojekwa ndu yeru iya obu.
 Ọokwa-chije ẹphe jeye ị tutu yoyo.
 Obenu ị ẹ ndu akirishi;
 bẹ oomeje t'awa ẹphe chihu.
- 29 Ọ bụ ndu doberu ẹka ndoo
 e-mekochaa nweru alị-a;
 buru iya jeye ị tutu yoyo.
- 30 Okfu, eshije onye doberu
 ẹka ndoo ọnu bụ mmamiphe.
 Iphe eshije iya ọnu aburu iphe, dụ mma.
- 31 Iphe anọje iya l'obu
 tekenteke bụ ekemu Nchileke.
 Ẹ tọ dakajedu iya adaka.
- 32 Ndu ẹjo iya ono ejeje
 je akwaaru ndu doberu ẹka ndoo;
 l'achọ ẹge ee-shi t'ishi ẹphe phuhu.
- 33 Obenu ị ẹ Ojejoje

te ekwejedu t'ephe daba ephe l'eka.
 Ophu o nwedu l'a nma
 ndu doberu eka ndoo ikpe;
 m'a kpuru ephe bya
 l'ulo-ikpe.

34 Nodu ngaberu Ojejoje!

Tsoje uzo iya!
 Oo ya a-pali ngu ifu;
 mee ngu t'i nweru ali-a.
 Ii-gude enya ngu
 phu teke ee-me
 te ndu akirishi chihu.

35 Mu phujewaru ejo madzu, obu taru mini.

Yoo vu l'o bu oshi,
 no l'eke ehu du iya mma.

36 Obenu l'e ta nodu ophu baru ishi; to nhe.

Mu achoo ya nta; choo ya imo;
 mu ta aphuhe iya.

37 Lenua ndu uta e-ta nodu l'ehu enya;

nggu egbua ndu obu guru iphoro igo;
 nggu aphu le ndu eme te
 nchi du ndoo e-dobe ako.

38 Obenu le ndu eme iphe du eji;

be ee-me t'ephe buru kpurupyata.
 Iphe bu unwu ndu akirishi
 l'ephe ha; a-chihukwa.

39 O bu Ojejoje adzofutaje

ndu doberu eka ndoo.
 O bu iya abujeru ephe
 agbarike teke ephe eje iphe-ehuka.

40 Mbụ le Ojejoje eyejeru
 ephe eka nafuta ephe.

Oonafutaje ephe l'eka

ndu akirishi; shi ege ono
 dzofuta ephe;
 ke l'ephe gbabaru l'ime iya je ezeeru ndzu.

38

Egву-oma, Dévidi guru gude nyataru Ojejoje iphe

¹ Nggube Ojejoje; be egudekwa

ovuma baaru mu mba;
 ophu i gudekwa
 oke ehu-eghughu
 hua mu ahuhù!

² Ke l'akfu ngu baakwaru mu l'ehu ke tuu.

I meruwaru mu ehu.

³ Ehu-eghughu ngu mewaru;

ehu ta adujehe mu npho.
 Ejo iphe, mu meshiru;
 emewa; okpu, no mu l'ehu
 amikota mu wongu-wongu.

- 4 Kẹ l'ejo iphe, mu meshiru
ripyabeekwaru mu.
Oonyitabewa mu ẹra;
k'ophu bu lẹ mu ta
duhedu ike evuvu iya.
- 5 Onya, aba mu nu
rehuwaru erehu; l'eshi nshi.
Ishi iya aburu eswe, mu meru.
- 6 Mu kpo-kfuwaru-a
akpo-kfuru; de ẹka l'agba.
Mkpurumkpuru;
be mu agukota aphu.
- 7 Okpurukpu-azu tukokwa
eshi mu nwaranwara.
E t'o nwehekwa eke ehu
du mu npho; m'oo nanu.
- 8 Uvo ta duhekwa mu;
ike agvwa mu.
Obu te gvuhewaru mu egvuru;
k'ophu bu l'o buwaa ude be mu atsu.
- 9 Nggube Ojejoje; iphe bu iphe
agu mu nu b'i makotaru.
Ude, mu atsu be ta buhedu k'edomi.
- 10 Obu akfu mu
gbudungu-gbudungu;
ophu ike aduhedu mu.
Mu te egbe aphuhedu uzo l'anya.
- 11 Ndu onya mu phe;
me ndu oyi mu phe ezewaru mu ezeru.
Ishi iya aburu iphe-ehuka ono,
dakfutaru mu nu ono.
Ndu obutobu mu phe
jewaru je evudo ote-anya.
- 12 Ndu achọ ishi mu
gbashiwaru mu onya.
Ndu eme t'ephe
meka mu iphe anodu l'idzu
ege mu e-shi laa.
O bulephu idzu ege ephe
e-shi dzua ejo-ire be ephe
anoje: eswe l'enyashi.
- 13 Mbẹdua dukwa l'o bu onye
ada nkichi, e-ta dudu iphe onuje;
dukwapu l'o bu onye te ekfudu okfu,
e te nwedu okfu, eshije iya onu.
- 14 Mu dulephu l'o bu onye
eekfu okfu eyeru;
ophu o yedu onu;
ke l'e to dudu iphe eekfu, o nuru.
- 15 Nggube Ojejoje;
mu noduwa ngaberu ngu.

Ọ bụ nggube Nnajiufu,
bụ Nchileke mu, a-za mu
oku, mu eku ngu.

- 16 Mu ekfu; sụ: “Be ekwekwa
t’ephe zụaru mu ukwe;
m’ọ bụ t’ephe kulahaa
onwephe ẹge ephe ẹ-ta
hadu teke ọkpa chiswahuru mu.”
- 17 Ishi iya aburu ẹ mu angawa nganga k’adada.
Ehu ahụwa mu ọku.
- 18 Mu ekfushiwa iphe dụ ẹji, mu meru.
Ejo iphe mu meshiru atsụwa mu l’ehu.
- 19 Ndu ọhogu mu dukwa l’igwe; shihu ike.
Ndu kporu mu ashị
l’ẹ b’ọ dụ iphe mu meru ephe
ahakwaphu l’igwe.
- 20 Ndu egudeje ẹjo iphe
kfa ụgwọ iphe-ọma,
e meru ephe
anọduje ekfuru mu
ẹjo-okfu;
kele mu anọduje eme iphe dụ mma.
- 21 Ba ahakwa mu; nggube Ojejoje!
Nggube Nchileke mu;
ba anọdukwa mu ote-ẹnya!
- 22 Mee ẹgwegwa bya agbaaru mu mkpu;
nggube Ojejoje, bụ onye ndzọfuta mu!

39

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu, bụ Jedutunu

- 1 Mu sụru ẹ mu a-kwachafuru onwomu ẹnya;
te mu be egude ọnu mu kfuta iphe dụ ẹji.
Mu a-tuje ọnu mu eri teke
mu ẹ ndu akirishi nọ.
- 2 Teke mu daru ashị;
t’ẹ b’ọ dụ iphe mu e-je
ekfufu; m’o -ruhuru;
ọ buri iphe dụ mma;
teke ono;
be iphe-ehuka mu
gbe bya aka nshinu.
- 3 A nonyaa;
obu agbahulehaa mu agbahahu.
Mu arinyale iya phụ;
to kwehe;
mu asanua ọnu wata okfu okfu; sụ:
- 4 “Nggube Ojejoje;
menua te mu maru ẹge mu a-nọ-bebe.
Koshi nụ mu oge
nka-ezekuna nke mu;
mbụ ẹge ọo-habe; mu achiri ọwa wushi.

- 5 I meru ndzụ mu;
 yọ gbaa sụ-kworongu.
 Ege mu kataberu nka
 te nwekwa iphe ọ bụ
 l'ẹke ị nọ.
 Ndzụ madzụ dulekwaphu l'ọ bụ uphere-ọnu.
- 6 Madzụ bụ nwonyonyo mmanu b'ọ bụ.
 Gbirigbiri ono, aanọduje
 ada ono bụlephu t'ọ bụru.
 Ọokpaje ẹku dobe;
 tọ ma onye e-ri ya nụ.
- 7 Nta-a Ojejoje;
 ?bụkpo ngunu; bẹ mu ele ẹnya iya?
 Ọ bụ nggu; bẹ mu dakoberu.
- 8 Nafuta mu l'emeswe ono,
 mu mesweru ngu ono!
 Be ekwekwa tẹ ndu
 eme eswe kweeru mu une!
- 9 Mu shi kpọọ ẹka l'agba
 nọ-kirishia;
 kẹ l'ọ bụ nggu;
 bẹ iphe ono, amụkotaru mu nụ ono shi l'ẹka.
- 10 Ba ahùhe nụ mu àhùhù-a, ìhù mu-a;
 kẹ l'ike agvụakwa mu l'iphe iime mu.
- 11 Ìbajeru madzụ mba;
 hùà ya àhùhù kẹ iphe dụ ẹji, oome;.
 Ìitakashije iphe dụ mma
 onye ono nweru l'ọ bụ
 ẹka-mkpụ.
 Onyemonye ọbule;
 bẹ ndzụ iya dulephu l'ọ bụ uphere-ọnu.
- 12 Nụnua ekfukfu, mu ekfu
 anụ ngu nggube Ojejoje!
 Ngabenu nchị lẹ mkpu,
 mu echiku ngu!
 Ba adahụkwa mu nkichi
 l'ẹkwa, mu ara araku ngu;
 kẹle mu bụ onye ije
 lakfuta ngu;
 l'ọ bụ ndiche ayi phẹ.
- 13 Byiko ha mu rụ;
 k'ophu mu a-kabẹ nweru nwa ẹhu-ọtso-ẹna
 m'ọo ujiku lanụ;
 tẹmanu mu anwuhude."

40

Egву-oma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu

- 1 Mu takwaru nshi ngaberu Ojejoje;
 gbururu jeye yọ ngabe nchị; nụa olu mu.
- 2 Yọ bya anwufuta mu lẹ nsụ, anyị ishi ẹdzu;
 mbụ kufuta mu l'ẹpoto ụra, mu nọ;

bya eworu mu kfūbe l'eli
agburanyi mkpuma;
mee mu; mu evudoshia ike.

³ Yọ bya eworu egvu
ophungu ye mu l'onu.
Mu egude egvu ono wata
oja Nchileke ayi ajaja.
Aa-dụ l'igwe phụ iphe meru nụ;
wata ọtsu egvu.
Ēphe alaphuta azụ bya adakobe Ojejoje.

⁴ Ọnu-ọma bụ k'onye,
bụ Ojejoje b'ọ dakoberu;
onye ẹ te eledu ndu, eku
onwephe ekuku ẹnya l'ifu;
too tso ndu chiru ụkfu
kwẹe l'iphe ẹ-ta dudu iphe ọ bụ.

⁵ Nggube Ojejoje,
bụ Nchileke mu;
iphe dụ biribiri, i meshiru;
mẹ iphe ịichi idzu k'omeru ayi;
bẹ hakwa l'igwe.
Ophu ọ dudu onye a-dụ ike
gushi-geeru ngu iya.
Ọ -buru l'ọo tẹ mu gwa ya nanụ nanụ;
bẹ ọo-ga abụkwa
'aguta aguta.

⁶ Iphe agụ ngu nụ ta bụkwa
t'a gwajẹ ngu agwagwa;
m'ọ bụ t'e gwotaru ngu ngweja.
Obenu l'ị hawaru mu ẹnụ nchị.
Ngweja-ukfuru;
mẹ ngweja-iphe dụ ẹji
ta dudu ophu jiru ngu ẹpho.

⁷ Ya ndono; mu asụ:
"Ọwaa mu Nchileke!
Mu byawaru tẹ mu mee
ẹge e deru kẹ nke mu lẹ Ẹkwo Ekemu.

⁸ Nggube Nchileke mu;
iphe dụ mu mma bụ tẹ mu
mee iphe bụ uche-obu ngu.
Ekemu ngu anọjele mu phụ l'obu tekenteke."*

⁹ Mu gudewa ọnu mu kfua
k'odobẹ-ẹka-ndoo ngu l'edzudzu ọha.
Nggube Ojejoje;
ị mawaru lẹ mu te dobedu ọnu ndoo.

¹⁰ Mu ta asumijedu
odobẹ-ẹka-ndoo ngu
l'obu mu.
Mu ekfukashije l'ị bụ
o-me-g'o-kfuru;

* 40:8 40:6-8 Hib 10:5-7.

- buru onye ndzofuta;
 ophu mu 'ahadu okfuru
 oha l'ophu ege i yetaberu madzu obu;
 buru onye ire-lanu.
- 11 Nggube Ojejoje;
 byiko ba ahakwa mu ophuru imiko.
 T'o bukwaru n-yemobu
 yele ire-lanu ngu a-nodu
 eche mu mkpurumkpuru!
- 12 Iphe-ehuka, bu 'o-nwe-aguta
 gbaakwaru mu mgburumgburu;
 ejo iphe mu meshiru
 anochiwa mu uzo;
 k'ophu bu le mu ta aphuhedu uzo.
 O ka egbushi, no mu l'ishi l'igwe.
 Nta-a; be mu ta mahakwa ege mu e-me iya.
- 13 Nggube Ojejoje;
 t'o bunuru uche ngu t'i dzoo mu!
 Bya nu nta-a; bya eyeru mu eka!
- 14 Te iphere bukwaru ke ndu achọ ishi mu;
 mbu t'ekwo-nji jikwaa ephe.
 Kpua ephe ifu l'ali; chilala ephe azu;
 mbu ndu o du t'e b'o duru mu le mma;
 kpua ephe ifu l'ali;
 chilala ephe azu.
- 15 Te iphere bukwaru ke ndu
 azuru mu ukwe;
 t'ehu dakwaa ephe koo.
- 16 T'iphe bu ndu achọ ngu nu;
 bukwaru ndu ehu a-noduje atso ena;
 ephe anodu ngu l'eka tee eswa.
 Te iphe ephe a-kpuru l'onu;
 mbu ndu o du t'a su l'i
 dzofutaru ephe buru:
 "Ojejoje du egvu!"
- 17 Obenu le mbedua bu onye ukpa;
 bukwaruphu onye aka eka ikarikari.
 Obenu le Nnajiufu arile-e oriri ehu mu;
 mbu l'o bu nggube
 Nchileke mu bu onye
 eyejeru mu eka;
 buru onye adzoje mu nu.
 Nggube Nchileke nke mu;
 ba akpokwa ukfu!

41

Egву-oma, Dévidi deru nu onye ishi egvu

- ¹ Onu-oma bu k'onye
 eyejeru ndu ukpa eka;
 kele Ojejoje a-dzofuta iya
 teke ooje iphe-ehuka.

- 2 Ojejoje a-kwachi iya;
dobe iya ndzụ.
Yọ bụru onye a ọ́ru
ọ́nu-ọ́ma nù lẹ́ mgboko.
Ojejoje te enwuduru iya eye;
tẹ́ ndu ọ́hogu iya mee ya
ẹ́ge dụ ẹ́phe mma.
- 3 Ojejoje a-gbaru iya mkpu
teke ome-l'ẹ́hu t́ru iya ye l'ụ́lo;
mee t'ọ́ gbakerehu l'iphe bụ ẹ́hu-ọ́tsu-ụ́me iya.
- 4 Mu asụ: "Nggube Ojejoje;
phụnuaru mu imiko!
Menua mu tẹ́ mu kọ́rohu l'iphe eme mu nù;
kẹ́le mu mewaru ngu ẹ́ji!"
- 5 Ndu ọ́hogu mu anọ́duje
ekfuru mu ẹ́jo okfu; sụ:
"Bụ teke ole; bẹ́ mu a-nwụ́hu;
t'a zahaa mu lẹ́ mgboko-a?"
- 6 Madzụ -bya mu ajiji;
yoo kfuru mu iphe, ẹ́ te shidu iya l'obu.
Iphe ọ́ byaru; aburu t'ọ́ bya
anụ́ta iphe dụ ẹ́ji l'ẹ́hu mu.
Ọ́ -lụ́fulephu;
yọ́ wata edori ẹ́hu mu.
- 7 Iphe bụ́ ndu, mu dụ́ ashị
anọ́duje adzụ-phe
taphatapha l'ekfubyishi mu.
Ọ́ bụ́lephu iphe, bụ́ iya
katsụ́kpo ẹ́ji;
bẹ́ adụ́je ẹ́phe t'ọ́ mee mu.
- 8 Ẹ́phe asụ: "Tụ́swekwa!
L'ọ́ kwa 'o-nwe-agwọ́ta byaru mu.
L'ọ́ t́ruakwaru mu azụ́ alị;
k'ọ́phu bụ́ lẹ́ mu te
egbeshihakwa egbeshi ọ́do."
- 9 Mbụ́ jeyekpo l'onye ọ́phu
mu ẹ́ya eshi ọ́kpobe ọ́nya;
bụ́ru onye mu dakoberu;
mbụ́ onye mu l'iya
gba mgbá ríá nri mu;
bẹ́ gbeshiru nù;
chọ́lahaa ẹ́ge ee-shi t'ọ́ tsuru mu.*
- 10 Ọ́lobu; nggube Ojejoje;
phụnuaru mu imiko!
Meeru tẹ́ mu gbakerehu;
k'ọ́phu mu a-kfụ́ ẹ́phe
ụ́gwọ́ iphe-a, ẹ́phe eme
mu-wa.
- 11 Mu marua lẹ́ mu nọ́ ngu l'obu;
kẹ́ l'ẹ́ t́i kwedu tẹ́ ndu

---

* 41:9 41:9 Jọ́n 13:18.

- ohogu mu mekputa mu.
 12 Keshinu ophu uto e-ta dudu mu l'ehu;
 be ji-pali mu-a;
 dobe onwongu l'ifu;
 te mu nodu gbururu jeye le tutu yoyo.
 13 T'e tua Ojejoje epha;
 mbu Nchileke ke ndu Izurelu;
 gbururu jeye le tutu yoyo.
 Ono kwa ege o du.
 Ono kwa ege o du.

42

- Evu, a raru nu onye ishi egvu te Unwu Kora gua
 1 O bu ege nne ele anoduje atu hengu hengu;
 l'achọ nggele eke oo-gu mini;
 be mu atu hengu hengu
 l'achọ nggube Nchileke.
 2 Obu Nchileke; du mu;
 mbu Nchileke ophu no ndu.
 ?Bu teke ole; be mu e-vudo iya l'ifu?
 3 Enya-mini mu buwa nri mu: eswe l'enyashi;
 ke le to dudu teke ndiphe ta ajjedu mu:
 "Ba awe; be Nchileke mu no?"
 4 Nta-a, mu tuko iphe no mu l'obu ekfushi-a;
 be mu nyataru ege mu shi edujeru ndu oha;
 ayi atuko azu eje l'ulo Nchileke;
 azu egvu ehu-otso-ena;
 l'ekele Nchileke ekele;
 mbu ndu oha, byaru ogba aji ono.
 5 ?Bu ngunu meru iphe ehu daru mu kọ.
 ?Bu ngunu meru iphe
 okpoma akfu mu nkfu.
 Mu a-nodu ele Nchileke enya l'eka;
 kele mu e-mekochaa jaa ya ajaja;
 mbu onye bu iya bu onye adzofutaje mu nu;
 6 bu Nchileke mu.
 Ehu chihukwaru mu echihu.
 Oo ya meru iphe mu nodu
 l'ali Jodanu nyata ngu;
 mbu l'ali Hemonu le Ugvu Miza.
 7 Ebo mini akporu ebo mini ibe iya gerugeru.
 Enari ngu; me uphere ngu
 tsowaru l'o bu mini bya ekpua mu.
 8 Leswe be Ojejoje ekoshije mu n-yemobu iya.
 O -be l'enyashi;
 mu akpuru egvu iya l'onu;
 l'ekfukfu, mu ekfuje anu
 Nchileke, gude ndu mu.
 9 Mu suru Nchileke,
 bu agbara-mkpuma mu:
 "Bu ngunu kparu iphe

ị zaharu mu?
 ?Bụ ngunu kparu iphe ndu
 ọhogu mu akpa mu ẹhu;
 yọ buleruphu aphụ; bẹ mu agu”

10 Ndu achi mu nụ anọduje ezi mu okfu; su:

“?Nanuhunu Nchileke mu ọbu?”

Iphe ono, ẹphe anọduje
 ekfu ono tūkowa ọkpu,
 nọ mu l'ẹhu amipyashi amipyashi.

11 ?Bụ ngunu meru iphe ẹhu daru mu kọo?

?Bụ ngunu meru iphe
 ọkpoma akfụ mu nkfụ?
 Mu a-nọdu ele Nchileke ẹnya l'ẹka;
 kele mu e-mekochaa jaa ya ajaja;
 mbụ onye bụ iya bụ onye
 adzọfutaje mu nụ;
 bụru Nchileke mu.

43

1 Hanwaru mu enge;

nggube Nchileke;
 nggu agbaaru mu ọdzori.
 Nafuta nụ mu l'ẹka ndu ono,
 ẹ ta madu ngu nụ ono!
 Gbafuta mu l'ẹka ndu ugho; mẹ ndu akirishi.

2 Keshinu ọ bụ nggube

Nchileke bụ ike mu;
 ?nanụ ẹge ọ dụ;
 b'i gwoberu mu?
 ?Bụ ngunu kparu iphe
 ndu ọhogu mu akpa mu ẹhu;
 mu eje ogbe-ogbe.

3 Menua t'ọ bụru iphoru ngu

yẹle ire-lanụ ngu a-nọdu edu mu.
 Yo dua mu durua mu
 ugvu ngu ono, dụ nsọ ono;
 mbụ t'ẹphe durua mu ẹke
 i bu gẹdegede.

4 Teke ono; bẹ mu a-byaruta

ẹnya-ngweja
 nggube Nchileke;
 mbụ Nchileke ono,
 bụ ẹhu-otso-ẹna mu;
 bụru onye ono, mu ete ẹswa iya ono.
 Mu a-kpọ une gude jaa ngu
 ajaja nggube Nchileke,
 bụ Nchileke mu.

5 ?Bụ ngunu meru iphe ẹhu daru mu kọo.

?Bụ ngunu meru iphe
 ọkpoma akfụ mu nkfụ?
 Mu a-nọdu ele Nchileke ẹnya l'ẹka;

kele mu e-mekochaa jaa ya ajaja;
mbu onye ono, bu iya
adzofutaje mu nu;
buru iya bu Nchileke mu.

44

Èvù, a raru nu onye ishi egvu te Ụnwu Kora gua

¹ Nngube Nchileke;

ayi gudewa nchi ayi nu;
nna ayi oche phe akwaru
ayi iphe i meshiru
l'oge nk'ephe; teke ndiche.

² Ephe koru ayi l'oo

nggubedua gude ike ngu
chishia iphe bu mbakeshi l'ali ephe;
bya eworu ndu nke ngu dzaa l'ali ono.
Ohamoha ono b'i mebyishiru;
bya emee nna ayi oche
phe;
ephe aja aja.

³ E to bu du ngwa-ogu;

be ndu nke ngu gude luta ali ono;
to bu l'ike k'okpu-eka ephe.
O bu l'ike nke ngu yele
okpu-eka nke ngu;
me eswiru ono, i swiru
ephe ono;

be ephe gude luta iya;
ke l'i yeru ephe obu.

⁴ O bu nggu bu eze mu;

buru Nchileke mu.
O bu nggu emeje t'unwu
Jekopu lu-gbua l'ogu.

⁵ O bu nggu; be ayi anoje l'eka;

chi-phu ndu ohogu ayi azu.
Yo buru epha ngu;
be ayi egudeje dzoo ndu
ohogu ayi pyakapyaka.

⁶ Mu ta achiduru ukfu kwee l'akfu, mu chi;

ophu ogu-mbeke mu 'adzodu mu.

⁷ Obenu l'i meru t'ayi lu-gbua ndu ohogu ayi.

Ndu ayi du ashi b'i kpuru ifu le nu.

⁸ O bu Nchileke; be ayi egudeje

asa nsasa mboku-mboku;
buru nggube Nchileke;
be ayi a-nodu aja ajaja
ghururu jeye le tutu yoyo.

⁹ Obenu le nta-a;

b'i jikawaru ayi;
bya ekpuwa ayi ifu le nu.
Ophu i tsojehedu ndu soja ayi eje ogu.

- 10 I haru ndu ọhogu ayi;
 ẹphe achị-phu ayi azu;
 ndu ayi dụ ẹji l'anya abya
 atuko ẹku ayi gwoo tutua.
- 11 I chị-waru ayi haa l'ọ bụ aturu,
 e doberu k'egbugbu;
 tufashiwa ayi l'iphe bụ mbakeshi.
- 12 I reshiwaru ndibe ngu torotoro;
 l'ẹ b'ọ dụ uru, i ritaru l'ishi ẹphe.
- 13 I mewaru ayi; ndu obutobu
 ayi l'azuru ayi ukwe;
 l'achị ayi ọchi;
 l'aja ayi ewena.
- 14 I mewaru ayi; iphe bụ
 mbakeshi egude ayi anma ẹjo ẹtu.
 Ndiphe -phua ayi;
 a kpo-yiaru ayi ukuvu.
- 15 Mboku-mboku;
 bẹ aanọduje eme mu
 iphe-iphere.
 E mewaru mu ifu kpube mu lẹ ntụ;
- 16 kele ndu ọhogu mu;
 mẹ ndu eme t'ẹphe melata
 ugwo-iphe e meru ẹphe
 anọduje azuru mu ukwe;
 l'ekfubyishikwa mu phu.
- 17 Iphe-a l'ọ ha mekotaru ayi;
 e guderu l'ayi ta zahabua ngu;
 tọ bụ l'ayi dakajeru ndzụ, ayi lẹ nggu gbaru.
- 18 Obu ayi ta lufubua l'ẹke ijino;
 ophu ọ bụdu l'ayi dakajeru ekemu ngu.
- 19 Obenu l'i gweru ayi rakaraka
 wushiru nkuta-ọswa.
 I gudewa oke ẹkpuru-ọchi kpuchia ayi.
- 20 Ndege ọ bụ l'ayi zaharu Nchileke ayi;
 wata ọbaru agwa ndu alị ọdo ẹja;
- 21 ?Nchileke ta ga amadunua tọo;
 keshinu ọ makotaru iphe madzụ arị l'obu?
- 22 Ọ bụ l'okfu ẹhu ngu;
 b'ẹ to nwedu mboku, anwuhu
 ta anọdujedu achị ayi.
 Aanọduje eme ayi l'ọ bụ aturu,
 a chitaru eje egbugbu.*
- 23 Nnajiufu; ehu nụ etehu!
 ?Bụ ngunu kparu iphe iiku mgbenya?
 Tehu etehu; ba ajikashi nụ ayi tugbuwararu!
- 24 ?Bụ ngunu meru iphe
 ẹ ti yeheduru ayi onu?
 ?Bụ ngunu meru iphe

* 44:22 44:22 Róm 8:36.

- ị zaharu iphe-ẹhuka, ayi eje;
 mẹ ẹhu, aakpa ayi?
 25 E mewaru ayi; ayi adaa; nmaa ẹpho l'alì;
 mbu l'ishi ruakwaru ayi alì.
 26 Gbeshi nù yeru ayi ẹka!
 Gude kẹ n-yemobu ngu gbafuta ayi!

45

Ẹvù, a raru nù onye ishi egvu tẹ Ụnwu Kora gụa. T'e gude olu egvu
 "Okfukfulike" gụa ya egvu ẹswa-nwanyi

- 1 Okfu ọma jiru mu ọnu;
 tẹ mu kfuru yeru eze.
 Ire mu dukwa l'ọ bu
 mkpishi-ẹkwo onye maru ode ẹkwo.
- 2 ?O nweru onye ka ngu ọma mma.
 Okfu, shi ngu l'ọnu bu iphe-ọma;
 kẹle Nchileke gowaru ngu ọnu, a-nọ ojejoje.
- 3 Nggube O-gbua-o-turu-ugo;
 wota ogu-mbeke ngu kee l'ukfu!
 Wota ọdu-biribiri yele
 o-gbu-nwii-nwii yee l'ọ bu uwe!
- 4 Nọdu l'ugbo-inya ngu;
 nggu egude ọ-du-ugvu ngu
 gbaa wugowugo
 luaru ire-lanu ogu;
 mẹ owozita onwonye alì;
 mẹ odobe-ẹka-ndoo.
 Gude ike ngu mee iphe du biribiri.
- 5 Tẹ akfu ngu ono, atsu nkọ ono
 mejelephu kẹ tsu lẹ
 meji ndu ọhogu nggube eze.
 Tẹ iphe bu mbakeshi
 dajekwaa ngu kpurumu l'ifu.
- 6 Nggube Nchileke;
 ọ bu ẹge ị bu eze nta-a;
 bu ẹge ii-buru iya gbururu jeye lẹ tutu yoyo.
 Ọ bu ikpe, du mma;
 b'i gude achi.
- 7 Odobe-ẹka-ndoo aduje ngu mma;
 akirishi adukwa nu ngu ashì.
 Oo ya meru iphe Nchileke, bu Nchileke ngu
 shi lẹ manu ẹhu-otso-ena,
 ọ wuru ngu l'ishi
 mee t'i kakota ndu ọgbo ngu.
- 8 Uwe-eze ngu l'ọ ha;
 tukoru eshi meeru meeru;
 l'eshi alowe;
 l'eshikwaphu kashia kashia.
 Une, a nọ l'ufu-eze akpo;
 emeje t'ẹhu tsoo ngu ẹna;
 mbu ufu-eze, e gude

odu-enyi memaa emema.

- 9 Ụnwanyi ibe ngu,
 aakwabẹ ugву;
 hakwaru buru ụnwada eze.
 O bu l'eka-utara ngu;
 bẹ eze-nwanyi vudo.
 Iphe o yeru l'ẹhu b'e gude
 ọkpobe mkpọla-ododo,
 shi Ofi.
- 10 Ngabekwa nchị nggube
 ada-eze!
 Byiko; rikwaa iphe-a,
 mu abya ekfukfu-a ariri!
 Zahakotakwa ndibe unu;
 mę ndu nna ngu phẹ!
- 11 Lẹ mma, jima meekwaru;
 nggu agụ eze agụgu.
 Keshinu o bu iya bu
 onye nwe-ngu nu;
 kwabejekwa iya ugву!
- 12 Ndu Táya a-byakwa ngu
 ọnya-ko iphe;
 ndu nweru iphe awataru
 ngu omeru ọhuma;
 ẹge ee-shi t'ẹphe nọdu ngu l'obu.
- 13 Ada-eze bẹ nọ
 l'o-gbu-nwii-nwii iya;
 e duba iya l'ulo.
 Uwe iya b'e gude òwúú
 mkpọla-ododo kwee.
- 14 E yeru iya uwe,
 a kwamaru akwama;
 duru l'ejekfu eze;
 ụnwu-mgboko ibe iya etsoru iya.
 Ẹphebedua bẹ eedukwaphu edujeru eze.
- 15 Ẹhu atso ẹphe ẹna; ẹphe ete ẹswa;
 l'ẹke eedu ẹphe abahụ
 l'obu-eze.
- 16 Nggube eze; o bu ụnwu ngu
 a-nọdu l'ozori nna ngu oche phẹ.
 O bu ẹphe; bẹ ii-me t'ẹphe
 buru ishi lẹ mgboko mgburumgburu.
- 17 Mu e-me t'ẹ ba azahashi
 ẹpha ngu azaha tsube l'ogbo rua l'ogbo.
 O ya bu l'iphe bu mbakeshi
 a-nọdu ekele ngu ekele
 gbururu jeye gbururu.

46

Egву, e deru nu onye ishi egву tẹ Ụnwu Kora gude olu ụnwu-mgboko
 gwa ya

¹ O bu Nchileke bẹ bu onye

- ayi nọ l'ẹka ezeru ndzụ;
 bụru iya bụ ike ayi.
 Ooswijeru ayi eswiru
 l'eyeru ayi ẹka teke
 ayi eje iphe-ẹhuka.
- ² K'ọphu bụ l'ayi ta atsudu egvu;
 m'o -ruhuru;
 mgboko dakashihu;
 ugву adalashihu l'eze ẹnйimu;
- ³ mini, nọ l'eze ẹnйimu byalahaa kulakula;
 k'ọphu bụ l'ugву ugву
 wataru ọnma jijiji; bẹ ayi ta
 atsudu egву lẹ phuu.
- ⁴ O nweru ẹnйimu ọphu ọnu.
 Mini, shi iya nụ emeje
 t'ẹhu tsọ mkpukpu kẹ Nchileke ẹna;
 mbụ eke dụ nsọ,
 Ọkaribe-Kakọta-Nụ bu.
- ⁵ Nchileke nọkwa lẹ mkpukpu ono;
 k'ọphu bụ l'ẹ t'ọ dudu iphe eme iya nụ.
 Nchi -bya abọhu;
 bẹ Nchileke agbawaru iya mkpu.
- ⁶ Iphe bụ mbakeshi etsu ẹka l'ọkpoma.
 Nchileke ewolia olu;
 raaru ẹphe ọra;
 ali-eze ẹphe adakashihu;
 mgboko l'onwiya erushihu.
- ⁷ Ojejeje, bụ
 Ọkaribe-Kakọta-Ike;
 bẹ nọkwa swiru ayi.
 Ọ kwa Nchileke kẹ Jékọpu
 bụ a-gbabe-a-dzuru nk'ayi.
- ⁸ Byanụ bya aphụ iphe Ojejeje meru.
 Byanụ bya aphụ ẹge o meru mgboko;
 yọ bụru kpurupyata!
- ⁹ Oomeje tẹ ndiphe haa ọlu ọgu.
 Ọogba-jishije akfụ; mebyishia arwa;
 kpọkota ụgbo-inya ọku.
- ¹⁰ Ọ sụru: "Unu nọdu nwandoo;
 maru l'ọ bụ yẹbedua bụ Nchileke.
 Iphe bụ mbakeshi a-tụ ọnu
 yẹbe Nchileke lẹ mgboko
 gbaa mgburumgburu lẹ ya ha nshinu."
- ¹¹ Ojejeje, bụ
 Ọkaribe-Kakọta-Ike bẹ nọkwa swiru ayi.
 Ọ kwa Nchileke kẹ Jékọpu
 bụ a-gbabe-a-dzuru nk'ayi.

47

Egву, e deru nụ onye ishi egву tẹ Үnwu Kora gwa

¹ Unu kua ẹka; unubẹ ndiphe!

Unu gude ẹhu-ọtso-ẹna
 chiaru Nchileke
 mgbe-egvu!

- ² Ishi iya aburu ẹ Ojejoje, bu
 Okaribe-Kakota-Nu du biribiri;
 buru iya bu eze ẹ mgboko mgburumburu.
- ³ O wotawaru iphe bu
 mbakeshi ye ayi l'eka.
- ⁴ O bu yẹbedua fotaru ayi ali, ayi bu;
 mbu ali ono, Jekopu, bu
 onye Nchileke yeru obu
 egudeje eku onwiya ono.
- ⁵ Nchileke ejewa l'aba-eze iya.
 Echiwaru iya mkpu
 ẹhu-ọtso-ẹna;
 l'egburu iya upyoku.
- ⁶ Unu gu ẹgvu gude kele
 Nchileke ekele!
 Unu guaru iya ẹgvu ekele!
 Unu gu ẹgvu gude
 kele eze ayi!
 Unu guaru iya ẹgvu ekele!
- ⁷ Ke l'o bu Nchileke bu eze
 ẹ mgboko gbaa mgburumburu.
 Unu raa ẹvu gude jaa ya ajaja!
- ⁸ O bu Nchileke bu eze iphe bu mbakeshi.
 O no l'aba-eze iya, du nsọ.
- ⁹ Ndu nweru ẹya ẹ mgboko
 dzukobekwaru l'o bu
 ndibe Nchileke ke ẹbirihamu;
 kele ndu eze, achi
 mgboko-a
 bukwa Nchileke nwe ẹphe.
 O kwa Nchileke;
 be kangokotaru nu.

48

Egvu-ọma, Unwu Kora guru

- ¹ Ojejoje ha nshinu.
 T'a jakwaa ya phu ajaja, gbaru iya nu
 ẹ mkpukpu ke Nchileke ayi;
 mbu uguv onono, du nsọ onono.
- ² Mkpukpu onono ama ntumatu l'eli uguv onono;
 buru iya bu ẹhu-ọtso-ẹna
 ndiphe mgburumburu.
 Ugvu Zayonu no l'uzo
 isheli Jerusalemu,
 bu mkpukpu eze,
 ha nshinu.
- ³ Nchileke nowa
 l'ulo ozeru-ndzu iya.

- O mewaru t'a maru l'oo yẹbedua
bụ a-gbabe-a-dzuru.
- ⁴ Ndu eze chikoberu ndu soja
ephe wuru bya t'ephe bya
etso mkpukpu ono oгу.
- ⁵ Ephe abyaruta bya ebu iya ifu;
tsuhu egvu; gbalashia.
- ⁶ Ephe tsuru egvu nshinu l'eke ono.
Ehu ahua ephe oku l'ọ bu nwanyi, ime eme.
- ⁷ I mebyishiru ephe ege pherephere,
shi l'uzo enyanwu-ahata
emebyishije ugbo-mini Tashishi.
- ⁸ O bu iphe ayi nuru; be ayi
phuru le mkpukpu Ojejeje,
bu Okaribe-Kakota-Ike;
bu iya bu mkpukpu Nchileke ayi;
be Nchileke mewaru t'ọ nguru anguru
gburu jeye le gbururu.
- ⁹ Ayi anoduje l'ime eze-ulo nggube Nchileke
l'ari k'obu ono, i yeru ayi ono.
- ¹⁰ Nggube Nchileke;
o bu ege epha ngu ngaru
ekemeke obule;
bu ege aajaberu ngu ajaja
le mgboko gbaa mgburumgburu.
O bu ikpe, du mma;
b'i gude achi.
- ¹¹ Ehu atsọ Ugву Zayonu ena;
l'atsokwaphu ndu Jüda;
ke l'ikpeje ikpe nhamunha.
- ¹² Unu jepheedu Zayonu.
Unu tsophee ya mgburumgburu;
gua ulo-eli, o nweru oгу!
- ¹³ Unu anyatakwa ke upho-mkpuma,
e gude kpu-pheta iya mgburumgburu!
Unu egbukwaaphu igo
l'ulo ozeru-ndzu, nogbaa ya nu;
k'ophu unu a-koru iya
ogbo ophu no l'ifu.
- ¹⁴ Ishi iya aburu l'oo
Nchileke a-buru Nchileke
ayi gburu jeye le gbururu;
buru iya a-nodu edu ayi jeye le tutu yoyo.

49

Egву-oma, e deru nu onye ishi egvu te Unwu Kora gua

- ¹ Unube ndiphe;
unu nukwaa iphe-a.
Unu ngabekwa nchi;
unube ndu bu le mgboko-a.
- ² Te ndu ha nshinu gebekwa nchi;

ndu ha nwanshị egebe.

Tẹ ndu nweru iphe gebekwa nchị;

ndu ụkpa egebe.

- 3 Okfu, shi mu l'ọnu a-buru
okfu onye maru iphe;
iphe mu ritaru l'obu emee t'iphe doo ọnya.
- 4 Mu e-woru nchị gebe l'etu,
gude iya; kpọo une
shi iya kọshia iphe etu ono bu.
- 5 ?Bunua ngunu e-me tẹ mu
tsua egvu teke iphe-ẹhuka byaru;
mbụ teke ndu, mu dụ ashi
nọ-pheru mu mgburumburu;
- 6 mbụ ndu achijeru obu ye
l'eku, ẹphe kpataru;
gude akanya, ẹphe setaru l'eku onwẹphe.
- 7 Ẹ tọ dukwa madzụ
nwigbaleke-oma, a-du ike gbafora ibe iya;
tọ dụ onye a-dụ ike kfora
Nchileke aswa ishi onwiya.
- 8 Ishi iya aburu l'iphe aakfuje
gude gbata ndzụ hanukakwa l'uru.
Ẹ tọ dukwa iphe madzụ,
kforu, dzuru iya nụ;
- 9 mbụ ụgwọ, ọo-kfu nọdu
ndzụ gbururu jeye;
tọo nwuhu anwuhu.
- 10 Onyemonye phunuaru-a
lẹ ndu mmamiphe anwuhuje;
ndu eswe;
mẹ 'o-nwe-egomunggo phe
anwuhujekwaphu;
haaru ndu ọdo ẹku ẹphe.
- 11 Ọ bu ili ẹphe a-buru ẹphe
ulo gburu jeye.
Ẹke ono; bẹ ẹphe a-nọ
jeye lẹ nwanwanwaranwa;
e guderu l'ẹphe shi
nwetsuaru ali, ẹphe gushiru onwẹphe.
- 12 Obenu l'eku, madzụ nweru
ta akpọshijekwa iya anwuhu.
Ọ bu-a ẹge anụ ẹgu-ẹgbudu
anwuhuje bu ẹge oo-mekochaa nwuhu.
- 13 Phuaru ẹge ọoda-kfuje ndu,
suru onwẹphe ẹka nahu;
mẹ ẹge ọomujeru ndu awu etso ẹphe;
mbụ ndu iphe ẹphe anọduje ekfu aduje mma.
- 14 Ẹphe e-mekochaa nwushihu l'ọ bu aturu.
Yọ buru ndu doberu ẹka
ndoo a-buru ishi l'achi
ẹphe; m'o -be l'utsu.

- Ẹphe ereshihu;
 m'e -shilephu l'ẹgiri ufu ẹphe ono
 paru ẹphe eje oye nsu.
- 15 Obenu ẹ mbeḁdua;
 be Nchileke a-dzota
 te mu ba abahu l'ali-maa;
 ke l'oo-mekochaa duta mu donyabe onwiya.
- 16 T'e b'o tsujekwa ngu l'ehu
 m'o -buru ẹ madzu nonyaaru;
 bya enwee iphe;
 k'ophu ndiphe wataru iya
 okwabe ugvu nshinu;
- 17 ke l'e to nwedu iphe oo-gude
 ala maa teke oo-nwuhu;
 ophu ugvu iya obu
 'etsokwa iya ala l'ili.
- 18 O bu oswi-okfu ẹ teke o no ndzu;
 b'o shi gua onwiya ẹ ndu
 a goru onu-oma nu;
 ndiphe eshi ajaja iya ajaja;
 l'o bu onye eka atu atutu.
- 19 Obenu l'o -nwuhulephu;
 yo lakfushia ndiche iya phe l'ali-maa;
 eke e to phudu iphoru jeye ẹ tutu yoyo.
- 20 Onye nweru eku; t'o ma iphe;
 bu-a ege anu-egu-egbudu anwuhuje-a
 bu oo-mekochaa nwuhu.

50

Egvu-oma, Asafu deru

- 1 O kwa Okaribe-Kakota-Ike,
 bu Nchileke; mbu Ojejoje be ekfu nu.
 Ooku ndiphe mgburumburu;
 tsube l'uzo enyanwu-ahata;
 rua l'uzo enyanwu-ariba.
- 2 Nchileke no ẹ Zayonu
 l'enwu l'o bu oku;
 mbu Zayonu ono, ama ntumatu ono.
- 3 Nchileke ayi abyaakwa.
 Obule e to dakwa ashị.
 Oku, ata chichichi no iya l'uzo ifu.
 Oke pherephere anophagee
 ya mgburumburu.
- 4 Ooku igwe; l'eku ali;
 t'ephe bya aburu ndu ekebe;
 phe ege ya gude ekpe ndu nk'iya iya ikpe.
- 5 "Unu chikoberu mu ndu,
 bu ndu nke mu l'ephe ha;
 mbu ndu mu l'ephe gude
 ngweja gbaa ndzu."
- 6 Imigwe l'o ha anoduje atu onu

ẹge Nchileke u-be onye doberu-eka-ndoo;
 ele Nchileke l'onwiya u onye ikpe.

7 "Ndu mu; unu ngabẹ nchị;
 tẹ mu kfuru yeru unu.

Tẹ mu gbaa unubẹ ndu Ízurelu ekebe.
 Ọ kwa mụbe Nchileke u Nchileke unu.

8 Ẹ tọ ukwa ẹ ngweja,
 unu egwoje anụ mu;
 m'ọ u ẹ ngweja-ukfuru,
 unu egwojeru mu;
 ẹ mu abaru unu mbà iya;
 ele ndu onanu;
 ẹ unu emeje ẹge gbaru nụ.

9 Mkpá eswi, nọ l'ọka unu ta dụkwa mu;
 ọphu mkpa egbu unu,
 kuru l'ọdu-egbu unu 'adụkwa mu;

10 ẹ l'iphe u anụ, nọ l'oswa u nke mu.
 Eswi, nọkota l'unukurunu
 ugvu aburu nke mu.

11 Iphe u nwenu, ephe l'eli;
 ẹ mu makotaru l'ọ ha.
 Iphe u anụ-egu-egbudu
 l'ọ ha abukotaru nke mu.

12 Ọ -buru l'egu agu mu;
 ẹ mu ta abyakwa unu ọrota nri;
 ẹ l'ọo mbẹdua nwekota
 mgboko-a l'ọ ha
 yele iphe nọ iya nụ.

13 ?Unu tubesu ẹ mu atajẹ anụ eswi.
 ?Tẹ unu tubesu ẹ mu anguje mee egbu.

14 Ngweja, unu e-gwojeru nụ
 mu kwa t'unu keleje mu ekele.
 Unu meje iphe unu
 riburu l'unu e-meru mụbe
 Okaribe-Kakota-Nụ.

15 Unu -kua mu oku l'oge
 iphe-ẹhuka;
 ẹ mu a-dzofuta unu;
 unu akwabẹ mu ugvu."

16 Obenu l'ẹjo madzụ; ẹ Nchileke sụru:
 "Nanụ ẹge ọ dụ;
 ẹ igudeje ọnu ngu agu
 ekemu mu ọgu egvu;
 gude ọnu ngu ephota
 ọgba-ndzụ mu ephota?"

17 Ị jikaru tẹ mu ba aloshi ngu ẹka ẹ nchị;
 nwuru okfu mu l'ọ ha ye l'azụ.

18 Ị -phụa onye iphura;
 nggu eje etsoru iya.
 Ị -phụa onye eri ogori;

- nggu l'iya eshilahaa օnya.
 19 Iphe eshije unu օnu bօlephu ejo-okfu;
 ugho akwօwaru ngu օhu.
 20 İinoduje l'ekfubyishi
 unwunne ngu phe ekfubyishi.
 Yօ bօru nwunne ngu,
 nggu l'iya shi l'ephօ lanu;
 be İinoduje ekfuru okfu-azu.
 21 Iphemiphe ono;
 b'i mekotaru;
 mu adakօta ashı;
 nggu aria l'օօ օge İ dօ;
 be mu dօ.
 Qle mu a-bakwanuru ngu mba;
 tօta ngu iya too l'ifu."
 22 Unu ngabe nchı l'iphe-a,
 mu abya ekfukfu-wa;
 unube ndu zaharu mօbe Nchileke!
 Odumeka; be mu a-lakwa unu vıriviri;
 t'օ dօ onye abya unu adzօta.
 23 Q bu onye gude ekele mee
 ngweja iya bu onye akwabօ mu ugvu.
 Yօ bօru onye doberu օka ndoo
 be mu e-koshi l'օօ mօbe
 Nchileke adzօje madzօ.

51

- Egву-օma, Dօvidi deru nu onye ishi egvu
 Teke o deru iya bu teke onye nkfuchiru Nchileke, bu Nօtanu byatsօaru
 nk'iya bya ekfuaru iya l'o meru eji lօ yele Betisheba zօru
 1 Nggube Ojejoje, İ bu onye obu-օma.
 E tii gbanwejedu agbanwe.
 Byiko; phօaru mu imiko.
 Gude nu k'eze obu-imiko ngu
 fuchafu iphe dօ eji mu!
 2 Safukotanu iphe dօ eji mu l'օ ha;
 nggu efufukota mu
 ejo iphe, mu meshiru ngu.
 3 Kele mu maru օge mu
 ngetaberu ngu օkpa l'ishi;
 օphu mu azahajօdu ejo iphe mu azaha.
 4 Q bu nggubedua gօdegede;
 be mu mesweru.
 Mu mewaru iphe İ sօru l'օ dօ eji.
 Qօ ya bu l'iswi dօ ngu
 mma l'ıkpe, İ kperu mu;
 օta ta dօ ngu l'ıkpe,
 İ nmaru mu.*
 5 Mu shiru teke a mօru mu
 bօtaru onye eme eji.

* 51:4 51:4 Rօm 3:4.

- Mbụ ịe mu shiru teke nne
mu tsutaru ime mu bataru ejo madzụ.
- 6 Iphe iile ẹnaya iya ịe ndzụ
madzụ bụ ire-lanụ.
Zinua mu mmamiphe ngu.
- 7 Gudenu isopu saa mu;
te mu चाहु दengu!
Saa mu te mu ka eberugo ocha ucha!
- 8 Menua t'ehu tsoo mu ẹnaya;
mu etee ẹnaya;
k'ophu mube onye ono,
i tsuru pyaapyaa ono e-te ẹnaya.
- 9 Lesweta nụ ejo iphe, mu meshiru;
nggu efufukota iphe dụ eji,
mu meru l'ọ ha!
- 10 Nggube Nchileke; menua te
obu gụa mu iphoru;
nggu anụ mu ume ophungu;
k'ophu mu a-nodu anuru ngu okfu!
- 11 Ba achifukwa mu l'ifu ngu;
ophu ị nafukwa mu
Ume-dụ-Nsọ ngu!
- 12 Menua te ehu-otso-ẹnaya mu laphuta azụ odo;
mbụ ehu-otso-ẹnaya ono,
shi l'adzofuta ono,
i dzofutaru mu ono.
Nggue emee te ome
uche-obu ngu heje mu uhere;
k'ophu mu e-shihu ike.
- 13 Teke ono; mu aduje ike
l'akpo-ziru ndu emeswe
ngu nụ ụzo nke ngu;
ndu eme ejo iphe aghakobe lakfuta ngu.
- 14 Dzofutaru mu l'ikpe ochi, mu gburu;
nggube Nchileke;
ke l'ọ bụ nggu bụ Nchileke,
adzofutaje mu nụ.
Teke ono; mu araa ya arara
l'ị bụ onye doberu ẹka ndoo.
- 15 Nggube Nnajiufu; kpuhaa mu onu;
k'ophu mu a-jaa ngu ajaja.
- 16 Ndege o bụ l'oo ngweja;
be iile ẹnaya iya; me mu
egwokwaaru ngu iya.
Obenu ịe ngweja te
emejekwa t'ehu tsoo ngu ẹnaya;
m'o -ruhuru; o buru ngweja-ukfuru.
- 17 Ngweja ophu Nchileke
anataje bụ aphụ oji madzụ
obu
ke iphe o meru.

Onye aphụ jiru obu
k'iphe dụ ẹji, o meru;
bya ataa onwiya uta;
bẹ nggube Nchileke
ta akpọkwa ẹbo-ẹbo l'afu.

- 18 Phunuaru Záyọnu imiko;
mee ya t'ọ jaa ajaja.
Kpụnua ụpho-mkpuma Jerúsalemu.
19 Teke ono; eegwolaaharu
ngu ngweja, gbaru nụ;
ngweja-ukfuru atsolahaa ngu ẹna;
a wataru ngu ogbushiru
oke-eswi l'ẹnya-ngweja ngu.

52

Évù, Dévidi raru nụ onye ishi egvu. Teke ọ raru évù ono bụ teke
Dowegu, onye Édọmu byaru bya agbaaru Sọlu ama; lẹ Dévidi nọ lẹ
kẹ Ahimeleku

- 1 ?Bụ ngunu meru iphe igudeje
ejo iphe, iime l'asa nsasa;
nggube oke madzụ?
?T'i madu lẹ n-yemobu
Nchileke a-nọ jeye lẹ gbururu?
2 Iphe shi ngu l'ọnu bụlephu ọkpụ-akpọhu.
Ire ngu l'atsulephu nkọ
l'ọ bụ ákwò, a baru ababa.
Iphe iime ememe l'ọ ha abụkotaru ụgho.
3 I ka oyeru ejo iphe obu;
malẹ iphe dụ mma;
Ejire aka ngu mma;
mẹ l'ire-lanụ.
4 Iphe i yeru obu bụ okfubyishi madzụ;
nggube onye ono,
adzụ-gbu onwongu l'ẹjo-ire ono!
5 Nchileke e-mebyishikwa ngu;
mee ngu t'ị bụru kpurupyata
gbururu jeyewaru.
Oo-wofu ngu; mee ngu t'ẹ b'i buhe l'ufu ngu.
Yo fefu ngu l'ọ bụ ẹswa; l'alị ndu nọ ndzụ.
6 Ndu doberu ẹka ndoo -phụa ya;
ẹphe atsuhu egvu;
chịa ya ọchi; sụ:
7 "Unu lenu; ọwaa bụ onye
jịkaru lẹ ya te emedu
Nchileke agbaru-ike iya.
Ọ chịru ụkfu kwẹe l'ẹku iya;
shi l'omebata ndu ọdo l'eko tsulatsula."
8 Obenu lẹ mbẹdua dụ l'ọ bụ oshi olivu;
nọ l'ime eze-ulo Nchileke; aja rikarika.
Mu chịwaru ụkfu kwẹe

lẹ n-yemobu Nchileke jeye lẹ tutu yoyo.

- ⁹ Mu a-nọdu ekele ngu ekele
gbururu jeye lẹ gbururu
kẹ iphe i meru.
Mu a-nọdukpelephu ele ngu ẹnya l'ẹka;
kẹ l'ẹpha ngu dụ mma.
Mu anọdukwapu l'ifu
ndibe ngu tua ngu ẹpha.

53

Évù, Dévidi raru nù onye ishi egvu. T'e gude olu-aphụ gụa ya

- ¹ Onye eswe anọduje ari lẹ Nchileke ta nọdu.
Epe mebyishiwaru onwẹphe.
Iphe ẹphe eme aburu akpamara.
E to nwedu m'oo onye lanu,
eme iphe dụ mma.
- ² Nchileke nọ l'imigwe l'ele
ndiphe ẹnya lẹ mgboko-a.
Oole tẹ ya maru;
?o nweru onye maru iphe:
?o nweru onye achọ Nchileke?
- ³ Epe l'ẹphe ha jephuhuwaru.
Epe l'ẹphe ha eyifuwa.
E to nwedu ẹphe; onye eme iphe dụ mma;
mbụkwa m'oo onye lanu.*
- ⁴ Epe te nwedu egomunggo tọo.
Epe anọduje avu ndu
kẹ Nchileke avuvu l'ọ bu ndu avu nri;
ophu ẹphe 'ekfudu anu Nchileke ono;
?ẹphe te nwedu egomunggo tọo.
- ⁵ O bu l'ẹke ono; b'e jeberu;
egvu egude ẹphe k'ẹji;
l'ẹke ẹ to nwedu iphe ọtsu egvu nọ iya nù.
Nchileke a-tụkashi ọkpu
ndu tsoru ndibe iya ọgu nanu nanu;
bya ekpua ẹphe ifu l'ali;
kẹle ọ jikawaru ẹphe.
- ⁶ O dụ mu t'e shi lẹ Záyọnu;
bya adzofuta ndu Ízurelu.
Jékọpu e-te ẹswa;
ẹhu atsọo Ízurelu ẹna
teke Nchileke e-me tẹ ndibe
iya, a kpuru lẹ ndzụ lata.

54

Évù, Dévidi raru nù onye ishi egvu. T'a kpọru une ye iya
Teke ọ raru évù ono bu lẹ ndu Zifu jeru je asu Sọlu lẹ Dévidi domikwaru
onwiya l'ali ẹphe

- ¹ Gudenu ike ngu dzofuta mu; nggube Nchileke;

* 53:3 53:3 Egvu 14:1-3; Róm 3:10-12.

- nggu egude ọkpехu ngu haaru mu enge!
² Nnua ekfukfu, mu ekfu anu
 ngu; nggube Nchileke.
 Ngabenu nchi; nua iphe shi mu onu.
³ Kele ndu shi eshishi wuru bya mu otso ọgu;
 ndu ejo ọkpoma l'achọ t'ephe wofu mu;
 mbu ndu e ta adudu iphe
 ephe guberu Nchileke.
⁴ Obenu l'ọ bu Nchileke bu
 onye eyejeru mu aka.
 O bu Nnajiufu; bu iya gude ndu mu.
⁵ Te Nchileke mekwaa te ejo
 iphe ndu ohogu mu meru
 mu laphuru ephe azu!
 Te Nchileke mekwaa t'ephe
 buru kpurupyata;
 shi ege ono koshi le ya bu
 o-me-g'o-kfuru.
⁶ Mu e-gude ehu-otso-ena
 gwotaru ngu ngweja.
 Mu abya etua ngu epha;
 nggube Ojeje;
 ke li du mma.
⁷ O bu nggu dzofutaru mu
 l'iphe bu iphe-ehuka,
 byakfutaru mu nu.
 Mu egudewa enya mu phu
 l'e mekputawaru ndu ohogu mu phe.

55

Évù, Dévidi raru nu onye ishi egvu. T'a kporu unu ye iya

- ¹ Nggube Nchileke;
 naru ekfukfu, mu ekfu anu ngu.
 Ba adahukwa mu nkichi
 l'aroro, mu arọ ngu.
² Ngaberu mu nchi;
 za mu oku, mu eku ngu.
 Mgbamuche ejije mu ehu.
 Yoo meje; meji te egvuru mu egvuru;
³ teke mu nuru iphe ndu ohogu mu ekfu;
 me ege ndu akirishi anoduje ele mu.
 Iphe ephe edzubejeru mu bu ishi-ephuhu.
 Ephe eshije l'iwe; gude onu
 ephe l'egwe mu egwegwe.
⁴ Obu awa mu awawa;
 anwuhu l'eyekwa mu phu
 egvu l'eyeshi mu iya ike.
⁵ Mu atsụ egvu l'atsushi iya ike;
 ehu l'anma mu anmanma.
 Ehu anyikwa mu eka-oyi.
⁶ Mu asu l'ọ du mu t'a su le mu

- furu ẹ̀bà l'ọ̀ bụ̀ ndo;
 mẹ̀ mu ephehu je achọo ẹ̀ke
 mu a-nọdu tuta ume;
- 7 mbụ̀ mẹ̀ mu ephelephu phemihu
 je eburu l'echi-ẹ̀gu;
- 8 mẹ̀ mu abahụ-kebe l'ẹ̀ke mu a-nọdu zee ndzụ;
 l'oke pherephere; mẹ̀ l'eyii-mini.
- 9 Byiko Nnajiufu;
 mebyishinua idzu ndu akirishi ono.
 Menua t'ẹ̀phe ba amahẹ
 iphe ẹ̀phe ekfu ekfukfu;
 kele iphe mu phuru ẹ̀
 mkpụkpu ono bụ̀ iphe-kpaa; mẹ̀ nseku.
- 10 Ẹ̀phe anọduje awụ-phe ẹ̀
 mkpụkpu ono: eswe l'enyashi.
 Ẹ̀jo iphe; mẹ̀ iphe-ẹ̀huka
 atuko ekemeke ọ̀bule
 dzuru ẹ̀ mkpụkpu ono.
- 11 Ẹ̀jo iphe nọduwa l'ẹ̀ke ono fua eru;
 ọ̀phu mkpamẹ̀hu; mẹ̀ ụ̀gho
 'agwudu iya agvugvu.
- 12 Ndege ọ̀ -bụ̀ l'ọ̀o ọ̀hogu mu
 eme mu iphe-iphere;
 mẹ̀ mu atagbukwaa ya ẹ̀ nshi.
 Odumeka buru l'ọ̀o onye
 mu dọ ashị; bẹ̀ l'eku onwiya
 o-ji-l'ẹ̀ka-togbo l'ẹ̀ke mu nọ;
 mẹ̀ mu edomikwaaru iya onwomu.
- 13 Obenu l'ọ̀ bụ̀ nggubedua,
 bụ̀ onye ẹ̀bo-ọ̀ mu;
 onye mu l'iya ayi ayiyi;
 bya aburu ẹ̀giri ọ̀nya mu;
- 14 mbụ̀ onye mu l'iya nọkpoo ẹ̀ ndzụ;
 buru onye mu l'iya achikoje
 yiru eje l'eze-ulo Nchileke.
- 15 Mbukwa tẹ̀ ọ̀nwu tų
 ndu ọ̀hogu mu ọ̀tu l'ukfu.
 T'e likwaa ẹ̀phe ẹ̀ ndzụ;
 ke l'ẹ̀jo iphe nmaru ẹ̀phe gidigidi l'ẹ̀hu.
- 16 Obenu ẹ̀ mbẹ̀dua bụ̀
 Nchileke; bẹ̀ mu araku;
 kele mu maru ẹ̀ Ojejoje
 e-mekochaa bya adzofuta mu.
- 17 Ụtsu; eswe; l'enyashi;
 bụ̀ ẹ̀kwa-aphụ; bẹ̀ mu adabujeru.
 Mu marua l'oo-mekochaa nua olu mu.
- 18 Ọo-gbafuta mu-a l'ẹ̀ka ndu
 l'etso mu ọ̀gu;
 t'ẹ̀ b'ọ̀ dọ iphe e-me mu nų;
 mbụ̀ m'ọ̀ -ruhuru;
 ẹ̀phe ha l'igwe ihagha mbụ̀ ndu etso mu okfu.

- 19 Nchileke, bu onye shi
 l'ede-nwede nɔduta
 l'aba-eze iya a-nua olu mu;
 bya anua ephe chikikfuu;
 ke l'ephe jikaru agbanwe;
 ephe ta atsu Nchileke egvu le phuu.
- 20 Onye mu l'iya ayi ayi
 gbe tsowaru nu ndu onya iya ogu;
 shi ege ono daka ndzu, ephe l'iya gbaru.
- 21 Okfu, shi iya l'onu kworu
 akwokwo l'o bu manu
 nshi-lanu;
 obule iphe jiru iya obu bu iwe.
 Okfu iya atu atutu l'o bu elaku;
 obule ootsu nkọ l'o bu
 ogu-mbeke, a baru tee ya nkọ.
- 22 Haaru Ojejoje iphe bu iphe atsu ngu l'ehu.
 Oo-gudeshia ngu-a ike;
 ke l'e t'o nwedu l'o haa ndu
 doberu eka ndoo t'ephe daa.
- 23 Obenu l'oo nggube Nchileke
 e-duru ndu ejo iya ono duba l'ime ili;
 eke ephe a-nodu rekashihu.
 Ndu egbu ochi;
 me ndu ntuphu-ire; b'e tii
 kwedu t'ephe kaa nka le mgboko-a.
 Obenu le mbedua bu nggu be mu dakoberu.

56

Egву-oma, Dévidi deru nu onye ishi egvu; t'e gude olu-egvu "Ndo Beru
 le Achi, no ote-enya" gu ya

Teke o deru iya bu teke ndu Filisutiya guderu iya le Gatu

- 1 Nggube Nchileke;
 phuaru mu ru imiko;
 le ndiphe achikwa mu ke kpabe-kpabe.
 Mboku-mboku, mutaru amuta;
 be ndu ohogu mu akabaje mu ru okpa ehu.
- 2 Mboku-mboku, mutaru amuta;
 be ndu ohogu mu anoduje achi nta mu.
 Ephe du l'igwe; mbu ndu acho ishi mu.
- 3 Teke mu atsu egvu bu nggu be mu dakoberu.
- 4 O bu Nchileke ono,
 mu anoduje aja okfu iya ajaja ono;
 be mu dakoberu.
 Mu ta atsu du egvu.
 ?Bu ngunu be madzu mmanu e-me mu.
- 5 Tekenteke; be ephe ewojeru
 okfu mu ghaa igharafu.
 Iphe ephe anoduje arı abuleruphu
 ege ephe e-shi mebata mu.
- 6 Ephe edzukobeje;

domishia onwephe;
l'ege eke mu dzoru okpa;
k'ophu ephe e-me mu iphe.

- 7 Nggube Nchileke;
be ekwekwa t'ephe nahu.
Gudenu oke ehu-eghughu
ngu chitsushia ndu ono l'ephe ha.
- 8 I mawaru ege iphe ono
atsu-be mu l'ehu.
I mawaru ege ootsu-be mu l'ehu.
?I deshiwaru iphe ono l'ekwo ngu?
- 9 Mu -rakule ngu phu;
be ndu ohogu mu a-gha ifu; laphu azu.
Ophu doru mu enya
bu le Nchileke no l'eka iya nke mu.
- 10 O bu Nchileke ono,
mu anoduje aja okfu iya ajaja ono;
mbu Ojejoje ono,
mu anoduje aja okfu iya ajaja ono;
- 11 o bu Nchileke ono; be mu dakoberu.
Mu ta atsudu egvu.
?Bu ngunu be madzu mmanu e-me mu?
- 12 Nggube Nchileke;
iphe mu riburu le mu e-meru ngu
bukwa mu b'o tukoru l'ishi.
Mu a-bya egworu
ngweja-ekele nu ngu.
- 13 Ishi iya aburu l'i nafutawaru mu l'eka onwu;
mekwaaphu te mu ba akpakota iphe daa;
k'ophu mu a-dzo ije l'ifu
Nchileke l'eke iphoro noru ndu no ndzu.

57

Egву-qma, Dévidi deru nu onye ishi egvu; ishi egvu iya bu "Be emekwa te ya laa l'iyi"

Teke o deru iya bu teke o nahuru Solu gbalaa; je anodu l'ime ogba

- 1 Nggube Nchileke;
phuaru mu ru imiko!
Byiko; phuaru mu ru imiko;
ke l'o bu l'eka ngu;
be mu no l'ezeru ndzu.
Mu a-nodu le mkpuli ebà ngu;
zee ndzu; gbururu jeye
teke iphe-ehuka-a, byaru mu nu-a a-gvu.
- 2 Mu araku Nchileke; mbu
Okaribe-Kakota-Nu;
mbu Nchileke, atukoje
iphe bu iphe bu mkpa mu meeru mu.
- 3 Oo-shi l'imigwe zia t'a bya adzofuta mu;
bya emeru iphe-iphere
kpua ndu ono, achi mu kpabekpabe ono.

- Nchileke e-koshi lẹ ya yeru mu obu;
 bұru o-me-g'o-kfuru.
- ⁴ Mu nọ l'echi agu;
 mu zẹkwa l'echi ejo anu;
 ndu ézẹ ẹphe dұ l'ọ bұ arwa; mẹ akfụ;
 ire ẹphe atsұ nkọ l'ọ bұ ogu-mbeke.
- ⁵ Koshinu ndiphe ẹge ị hatebe;
 mbұ l'ị nọ-ghataru
 akpamigwe anọghata;
 tẹ ndiphe kpamukpamu
 phұa ẹge ị dұ-be biribiri.
- ⁶ Ndu ọhogu mu geru ugbu
 kwaberu mu l'uzo;
 ẹhu adaa mu kọo.
 Ẹphe eje ebua nsұ l'uzo, mu eshije.
 Ọbұ l'e mekochaaru;
 ẹphe adaba lẹ nsұ ono l'onwẹphe.
- ⁷ Nggube Nchileke;
 obu shihukpokwaaru mu ike;
 obu shihukpokwaaru mu ike;
 k'ọphu bұ lẹ mu a-nọdu
 agұ egvu etu ngu ẹpha.
- ⁸ Obu mu; tehu mұru ẹnya.
 Nggube ogumogu mu;
 mẹ ọbo mu; unu tehu mұru ẹnya.
 Mbẹdua e-gudekwa egvu
 gұ-tee nchi-abọhu lẹ mgbẹnya.
- ⁹ Mu a-nọdu l'ifu ndiphe;
 kele ngu ekele nggube Nnajiufu;
 mu anọdukwapu l'ifu
 iphe bұ mbakeshi
 gұa egvu gude tua ngu ẹpha.
- ¹⁰ Ishi iya aburu lẹ
 n-yemobu ngu hatabe;
 k'ọphu bұ l'ọ ruru rua imigwe.
 Ire-lanұ ngu edzuru akpamigwe.
- ¹¹ T'e mee ẹpha ngu t'ọ dee ude;
 derua ẹke igwe jeberu;
 ọdu-biribiri ngu erua ẹke mgboko jeberu.

58

Egву-oma, Dévidi deru nұ onye ishi egvu; ishi egvu iya bұ “Be emekwa tẹ ya laa l'iyi”

- ¹ Unubẹ ndu ọgbo ikpe;
 ?ọ nwekpooru teke okfu,
 dұ mma eshije unu l'ọnu lұfuta?
 ?Tọ bұdu ejo ikpe;
 bẹ unu ekpeje unwu eliphe.
- ² Wawakwa! Iphe anọje unu
 l'oriri bұlephu ẹge unu e-shi mee ejo iphe.
 Ọ bұ iphe-kpaa; bẹ unu wolataru ndiphe.

- ³ Ndu akirishi eshije teke ẹphe
 nọ l'ẹpho nne ẹphe bụtaru o-kweru-ike.
 Ẹphe eshije l'ẹpho oshiswe ọzo;
 ẹjo-ire eshi ẹphe lẹ dẹdede.
- ⁴ Ẹra, ẹphe atajẹ dụ l'ọ bụ ẹra ẹjo agwọ.
 Ẹphe swọ-chishiru nchị;
 l'ada nkịchi l'ọ bụ oghu;
- ⁵ mbụ oghu, ẹ ta anụjedu opu,
 onye raru iya ẹka l'ifu egbu;
 gude ekfuru iya okfu;
 m'ọ -ruhuru; o gbua
 opu ọphu igbu-agma.
- ⁶ Kpaa ẹphe eze, nọ ẹphe l'ọnu; nggube Nchileke!
 Nggube Ojejoje; swọshinua
 ẹpyi, nọ agụ ono l'ọnu!
- ⁷ T'ẹphe wufukwa l'ọ bụ mini, atso atso.
 Teke ẹphe setaru ọta ẹphe k'agbagba;
 mekwaa tẹ akfụ ẹphe kweru dúngu.
- ⁸ T'ẹphe dụ l'ọ bụ ẹji,
 gbazehuru agbazehu.
 T'ẹphe be egudekwa ẹnya
 ẹphe phua ẹnyanwu
 l'ọ bụ nwata, nwuhuru nne iya l'ẹpho.
- ⁹ K'ọphu bụ; l'ẹsua, e shiberu
 ite -bya emeta ọku;
 ngaa ite ono;
 bẹ Nchileke gudewa
 oke ẹhu-eghughu iya
 wofukebe ite ono l'ọ bụ oke pherephere;
 m'ọ -ruhuru;
 iphe e shiberu l'ite ono
 dukwadu onyingu-onyingu;
 m'ọ bụ l'ọobyawa eghehu.
- ¹⁰ Ndu doberu ẹka ndoo;
 bẹ ẹhu a-nọdu atso ẹna;
 mẹ ẹphe -phulephu lẹ
 Nchileke akfụwa ndu
 ẹjo iya ono ugwo ẹjo iphe, ẹphe meru;
 m'e gbudelephu ndu ẹjo iya ono pyaapya.
- ¹¹ Teke ono bẹ ndiphe
 e-kfulahaa; sụ:
 "L'ọ kwa oswi-okfu lẹ ndu
 doberu ẹka ndoo;
 bẹ obunggo nọru!
 Mbụ l'ọ kwa ire-lanu
 l'ọ nweru Nchileke, ekpeje eliphe-a ikpe!"

59

Egву-oma, Dévidi deru nù onye ishi egvu; ishi egvu iya bù “Be emekwa tẹ ya laa l'iyi”

Teke o guru iya bù teke Sọlu yeru ndu madzụ t'ẹphe je ngge l'ulo, o nọ; shi ẹge ono gbua ya

¹ Nafutanu mu l'eka ndu
ohogu mu;

nggube Nchileke mu!

Dzonua mu l'eka ndu

wu-lihuru wupyaabe mu!

² Nafutanu mu l'eka ndu ejo madzụ;

nggu adzoo mu l'eka ndu mgbugbu-madzụ!

³ Nggube Ojejoje;

lewaru ẹge ẹphe domishiru onwẹphe;

kwabẹ t'ẹphe mee mu iphe.

Ndu oke-apitipa wu-lihuru

l'achiru mu ejo idzu;

le mu ba achọ ẹphe okfu;

l'ẹ b'ọ dọ ejo iphe, mu meru.

⁴ Ẹphe jikoberu onwẹphe t'ẹphe tso mu ogu;

l'ẹ b'ọ dọ iphe mu meru ẹphe.

Gbeshinu; bya agbaaru mu mkpu!

Lewaru ẹnya;

phụ ẹge onodu mu dọ!

⁵ Nggube Ojejoje;

nggube Nchileke,

bù Okaribe-Kakota-Ike;

nggube Nchileke kẹ ndu Ízurelu;

gbeshinu je ahua iphe bù mbakeshi ahùhù!

Ba adukwa ẹphe onye

ii-phuru imiko;

mbu ndu akirishi ono,

akwabeje ẹnya eme iphe

a-tsuru ibe ẹphe ono!

⁶ Qobuje; ẹphe -lata l'urenyashi;

ẹphe epyophelaha l'ọ bù nkuta;

tsoru mkpukpu l'aghaphe.

⁷ Nwaru egbe iphe shi ẹphe l'onu.

Ire ẹphe dọ l'ọ bù

ogu-mbeke;

ẹphe etubesu l'ẹ tọ dudu

onye nuru iphe ẹphe ekfu.

⁸ Obenu l'ọ bù ochi;

bẹ nggube Ojejoje achije ẹphe.

O bù ochi; bẹ ichije iphe

bù mbakeshi ono l'ẹphe ha.

⁹ Nggube Nchileke;

o bù nggu bù ike mu.

Mu chiru ẹnya dobe l'ẹke i nọ.

O bù nggubedua bù

a-gbabe-a-dzuru.

- 10 Nchileke, ẹ̀ bu onye yeru mu
 obu e-vutaru mu ọ̀zo.
 Nchileke e-kwee ẹ̀ mu
 gude ẹ̀nya mu phụ
 ẹ̀ ndu achị mu nụ;
 ẹ̀ ishi kpuru l'ali.
- 11 Be egbukwa ẹ̀phe egbugbu;
 nggube Ojejoje,
 ẹ̀ bu onye egbochitaje ayi;
 ọ̀dumeka ẹ̀ ndibe ayi a-zahakwa iya.
 Gbe gudechia ike ngu;
 mee t'ẹ̀phe jelehaa mbalogo-mbalogo;
 nggu eshi ẹ̀ge ono ọ̀-tsuta ẹ̀phe!
- 12 Ẹ̀ ẹ̀kuku ono, ẹ̀phe anọ̀duje
 eku onwẹ̀phe ono bukwaru ọ̀nya nmata ẹ̀phe.
 Iphe shi ẹ̀phe l'ọ̀nu
 abukotaje ẹ̀jo okfu;
 buru ẹ̀jo iphe.
 Okfu l'ẹ̀phe egudeje ọ̀nu ẹ̀phe adzụ ejiru;
 gude iya atụ ibe ẹ̀phe ọ̀nu;
- 13 gudenu oke ẹ̀hu-eghughu
 ngu kee ẹ̀phe l'ọ̀ bu ọ̀ku!
 Kee ẹ̀phe ọ̀ku ono jeye teke ẹ̀phe a-gvụ;
 Teke ono; ndiphe agbaa
 mgburumburu; maru l'ọ̀
 bu Nchileke bu Eze,
 achị ndu Ịzuru;
 maru l'ọ̀ bu eze l'ẹ̀kemeke ọ̀bule ẹ̀ ẹ̀ mgboko.
- 14 Ọ̀buje; ẹ̀phe -lata l'urenyashi;
 ẹ̀phe etsoru mkpukpu;
 pyophelaha l'ọ̀ bu nkuta.
- 15 Ẹ̀phe anọ̀duje awuphe;
 achọ ẹ̀ke ẹ̀phe e-ri nri.
 Ọ̀ -buru l'ẹ̀phe te rijidu ẹ̀pho;
 ẹ̀phe abalaha korokoro.
- 16 Obenu ẹ̀ mbeɖua a-gụ
 egvu gude ṭa ọ̀nu ẹ̀ge ike ngu habe nshinu.
 Ụtsu mboku-mboku; ẹ̀ mu
 a-nọ̀du agụ egvu;
 gude ekoshi ẹ̀ge
 n-yemobu ngu habe nshinu;
 ke l'ọ̀ bu nggubedua
 bu a-gbabe-a-dzuru nke mu;
 buru l'ime ngu; ẹ̀ mu
 agbabaje; zeeru ndzụ
 teke mu nọ l'iphe-ẹ̀huka.
- 17 Nggube ike, nọ mu nụ;
 mu a-gụ egvu gude kele ngu.
 Ọ̀ bu nggube Nchileke;
 bu a-gbabe-a-dzuru nke mu;
 mbu Nchileke, bu onye yeru mu obu.

60

Egву-oma, Dévidi deru nù onye ishi egvu; t'e gude olu egvu "Okfukfu-like Ogba-ndzù" gùa ya

Teke o deru iya bù teke ephe lè ndu Áramu Naharayimu; mè ndu Áramu Zoba luru oгу; mbù teke ono, Jóabu laru bya etso ndu Édomu oгу; gbua unu soja ukporo l'iri lè Nsùda Alì Únú

¹ Nggùbe Nchileke;

ì jìkawaru ayi; wowaru
ayi chikashia nanù nanù.
I shi avuru ayi ovuma.

Ole nta-a; bè ayi arò ngu; sù:
t'ì naphutaru ayi azù odo.

² O bù nggu meru mgboko;
yò nmaa jijiji; bya emee ya;
yò gbawashihu.

Mekwazinu èke o gbatsuaru oгу;
kè l'ongga anganga.

³ I hawaru ndibe ngu;
ephe ejee iphe-ehuka;
bya echee ayi mée;
ayi angua ya l'akpo galagala.

⁴ I paliwaru ekwa-ohubama
ngu doberu ndu atsù ngu egvu;
k'ophu ephe a-phù iya;
dzukobe l'èkwà-ohubama ono;
shi iya zeeru akfù ono.

⁵ Gudenu èka-utara ngu dzofuta ayi!
Nunua ekfukfu, ayi ekfu anù ngu;
k'ophu ee-shi ège ono dzoo ndu i yeru obu.

⁶ Nchileke nò l'ulo iya, dù nsò; kfua; sù:
"Ya a-nòdu atù okokooko;
l'èke alì ndu Shékemu;
bya ewota Nsùda Súkòtu keshia.

⁷ Giledu bù nk'iya;
Manásè aburu nk'iya.
Ífuremu bù okpu, ya kpu l'ishi.
Júda bù mgboro-eze,
ya apajè l'èka.

⁸ Móabu bù ochi, ya akwoje okpa;
Édomu aburu èke ya
eyeshije akpokpa iya dobe.
Filisutiya bè ya tūwaru okokooko kpua."

⁹ ?Bù onye e-du mu duba lè
mkpukpu ono, a kpuru
kpushia ya ike ono?
?Bù onye e-duru mu duba lè Édomu?

¹⁰ O kwa nggùbe Nchileke bù onye obu.
Obenu l'ì gbe jìka ayi;
ophu i tsojehedu ndu soja ayi l'eje oгу.

- 11 Yeru ayi ẹka byiko;
t'ayi mekputa ndu ọhogu ayi;
ke l'ẹka ọphu ndiphe eye bu iphe-iphoro.
- 12 Obenu l'ayi -nọduwa
Nchileke l'ẹka; be ayi
e-mekputa ndu ọhogu ayi l'ọ bu mkparawa.
Yọ buru Nchileke a-dzo
ndu ọhogu ayi pyaapyaa.

61

Egву, Dévidi deru nu onye ishi egву; t'a kporu une ye iya

- 1 Nnua mkpu, mu echi;
nggube Nchileke!
Ngabenu nchi l'ekfukfu,
mu ekfu anu ngu!
- 2 Mu no l'ẹke mgboko jeberu; l'echiku ngu;
kele meji atofu mu atofu.
Dunuru mu je edobe l'oke mkpuma, ka mu l'eli!
- 3 Kele mu gbabawaru l'ime ngu;
domia onwomu.
O kwaphu nggubedua bu
ulo-mgbochi, mu nyihuru;
nahu ndu ọhogu mu.
- 4 Ogukwa mu egu
te mu buru le nke ngu jeye le tutu yoyo;
mbu te mu nodujewaru le
mkpuli eba ngu; zeeru ndu.
- 5 Kele nggube Nchileke
nuwaru iphe mu riburu;
le mu e-meru ngu.
I mewaru te mu tsoru ndu
akwabe epha ngu ugvu;
keta iphe-oma, iimejeru epe.
- 6 Menua t'eze kaa nka;
t'o kaa nka;
shi l'ogbo sweru ogbo!
- 7 Te aba-eze iya nodunu
Nchileke l'ifu gbururu jeye!
Te iphe ii-gude eche iya
nche bukwaru n-yemobu ngu;
me ike ono, iivudoshije l'iphe i kfuru ono.
- 8 Oo ya bu ege mu agua egву;
gude jaa ngu ajaja gbururu jeye;
mekotaje iphe bu iphe mu
riburu k'ememe
mboku-mboku.

62

Egву-oma, Dévidi deru nu onye ishi egву, bu Jedutunu

- 1 O bu Nchileke nwenkinyi;
be mu nodu; ngaberu;

- kẹ l'ọo ya bụ onye
 a-dzọfuta mu nụ.
- 2 Ọ bụ Nchileke nwẹnkinyi iya
 bụ agbara-mkpuma mu;
 bụru iya adzọje mu;
 bụkwaru iya phụ bụ
 a-gbabe-a-dzuru nke mu.
 ?Bụ onye ha k'onwubata mu enwubata?
- 3 Unu l'unu ha;
 ?bụ teke ole bẹ unu
 e-tsuberu madzụ kputukputu;
 ?mbụ onye ike ta nọhedu;
 yọ bụwarua egugoru b'o gugoru.
- 4 Iphe unu eshibeje ite iya
 bụ ẹge unu e-shi nwufu
 eze madzụ l'okwa iya.
 Ejo-ire bụ iphe aduje unu mma.
 Unu egudeje onu unu
 l'agoru ibe unu onu.
 Obenu l'ime obu unu;
 bẹ unu egudeje atụ ẹphe onu.
- 5 Ọ bụ Nchileke nwenkinyi iya bẹ mu nọ l'ẹka;
 kẹ l'ọo ya bụ onye mu ele ẹnya l'ẹka.
- 6 Ọ bụ Nchileke nwenkinyi iya
 bụ agbara-mkpuma nke mu;
 bụru iya adzọfutaje mu;
 bụkwaru iya phụ bụ
 a-gbabe-a-dzuru nke mu.
 ?Bụ onye ha kẹ onwubata mu enwubata.
- 7 L'aa-dzọfuta mu;
 mẹ l'aa-kwabẹ mu ugву
 bụ Nchileke b'ọ nọ l'ẹka.
 Ọ bụ Nchileke bụ
 agbara-mkpuma nke mu;
 bụkwaru iya phụ;
 bẹ mu nọ l'ẹka ezeru ndzụ.
- 8 Unu dakobe iya tekenteke;
 unubẹ unwu eliphe!
 Unu gheberu iya obu unu onu.
 L'ọ kwa Nchileke bụ onye
 ayi nọ l'ime iya ezeru ndzụ.
- 9 Ndu ophu bụ ohu dụ l'ọ bụ udzu, shi l'onu.
 Ndu ophu bụ amadụ aburu iphe-eswe.
 Teke a tọru ẹphe ẹbo l'iphe aatọje madzụ;
 iphe ẹphe tuko bụru bụ
 iphe-iphoro; uphere-onu.
- 10 Unu ba akpọkwaru obu ye
 l'ogude ụgho l'ana ndu ọdo iphe;
 ophu unu 'ewokwaru ẹnya tupyoo l'iphura!
 O nwekwaruru ẹge ọo-dụ;
 ẹku unu abya aka nshinu;

ole; unu ba kpọkwaru obu yeru iya!

11 Nchileke kfuakwaru iphe-a ugbo lanu;

mbèdua anụwa iya ugbo labu;

I'ọo nggube Nchileke bu onye nwe ike.

12 Ọdo aburu I'ọo nggube

Nnajiufu be n-yemobu no I'eka.

Ọ bu nggube Nchileke

e-bu onyemonye nggo I'ege ozi iya du.

63

Egvu-ọma, Dévidi deru teke ọ nọ I'echi-egu Júda

1 Nggube Nchileke;

ọ bu nggu bu Nchileke mu!

Obu ngu egbu mu

egbugbu: eswe I'enyashi.

Ekpiri ngu akpo mu nkụ.

Obu ngu meekwaru;

ike agvu mu I'ọ bu onye no I'echi-egu;

mbu I'ọ bu onye no I'alị

okponku, mini ta ndu.

2 Mu ta madu ege mu e-me

phua ike ngu;

me ọdu-biribiri ngu;

ege mu shi aphuje iya I'ulo ngu, du nsọ.

3 Mu e-gude onu mu jaa ngu ajaja;

kele n-yemobu ngu ka ndu mma.

4 Mu a-ndu ekele ngu ekele

jeye teke mu a-no-bebe.

Yo buru epha ngu;

be mu e-gudeje chilia

eka imeli ekfu anu ngu.

5 Obu mu; be epho e-ji I'ọ bu

onye riru nri, e gude eba anu;

me umi-okpu shia.

Mu e-gude onu gua egvu

ehu-otso-ena, gude tua ngu epha.

6 Ọobujeru; mu -zeru azee;

mu anyata ngu;

oriri ngu anodu mu I'obu enyashi ophu.

7 Mu no le mkpuli eba ngu

agu egvu ehu-otso-ena;

ke I'ọ bu nggu bu onye eyejeru mu eka.

8 Mu anoje ngu ntse tekenteke.

Yo buru ike ngu;

bi gudeje kwakobe mu.

9 Ege epho ha; mbu ndu achọ

ishi mu a-lakota I'iyi;

a chiru epho ye I'ime ali.

10 Ee-gbushi epho I'ogu;

ephe aburu nri, a kparu

wushiru nkuta-oswa.

11 Obenu lẹ Nchileke e-me
 t'ẹhu tsọo eze ẹna.
 Iphe bụ ndu egudeje ẹpha
 Nchileke ekwe ụkwa a-ja iya ajaja.
 Ole ndu ntuphu-ire phe;
 be ọnu a-buru kpurukudungu.

64

Egvu-oma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu

- 1 Nggube Nchileke;
 nūnua mkpu, mu echi echiku ngu!
 Mu atsukwa ndu ọhogu mu egvu.
 Gbochitanu mu l'eka ẹphe.
- 2 Dominua mu t'ẹjo idzu,
 ndu ẹjo madzụ achiru mu;
 be eru mu l'ẹhu.
 Domianua mu l'ẹjo ụzu ono,
 ndu ẹjo madzụ atụ ono.
- 3 Ẹphe abajẹ ire ẹphe ọba mma;
 gude ọnu l'agba okfu ọgba akfụ.
- 4 Ẹphe anọduje; kwaberu onye
 ẹ-ta dudu iphe o meru.
 Onye ono -bya amaru;
 be akfụ buwaru iya l'ẹhu kfụ.
 Ẹ tọ dudu iphe ẹphe atsụ egvu.
- 5 Ẹphe anọduje eyeru onwẹphe ọkpu-ikike
 t'ẹphe keshia ẹhu l'ome ẹjo iphe.
 Ẹphe asuje l'ẹphe e-je
 agbashia ọnya ẹphe l'edomi.
 Ẹphe asụ: “?Bukwanu onye a-phụ ẹphe?”
- 6 Ọobuje teke ẹphe chieberu
 ẹjo idzu ono; ẹphe asụ:
 “L'idzu, ẹphe chiru nta-a;
 be dukpoo mma nshinu!”
 Uche madzụ; me obu iya
 bulephu ẹregede kpụ.
- 7 Obenu lẹ Nchileke a-gba ẹphe akfụ.
 Ẹphe -bya amaru;
 be ẹphe zeshiwa l'ali.
- 8 Ẹphe e-gude ọnu ẹphe
 kfutaru onwẹphe ọkpu-akpọhu.
 Iphe bụ ndu phuru ẹphe,
 e-kwe l'ishi; sụ:
 Họo! Ẹge ọo-dụ ẹphe!
- 9 Ndiphe kpoo-gbaa
 a-wata ọtsu egvu.
 Ẹphe arakashilaha iphe
 Nchileke meru arakashị;
 rilaha k'iphe ono, meru nụ ono ariri.
- 10 T'ẹhu tsojekwa ndu doberu
 ẹka ndoo ẹna l'ime Ojejoje!

T'ẹphe gbabakwa l'ime iya
 je edomia onwẹphe!
 T'iphe bụ ndu obu guru
 iphoro jakwaa ya ajaja!

65

Egvu-ọma, Dévidi deru nụ onye ishi egvu

- 1 Nggube Nchileke;
 ọ dọ mma t'ayi nọdu ẹ
 Záyọnu jaa ngu ajaja!
 Ayi e-medzukotaru ngu
 iphe ayi riburu l'ayi e-meru ngu.
- 2 Nggube onye, anuje ekfukfu, ayi ekfu anụ ngu;
 ọ bụ nggu bẹ madzọ
 kpoo-gbaa; a-wuru wu-kfuta.
- 3 Teke iphe dọ ẹji ayi shi kpapyabẹ ayi;
 bẹ iiguleru-a ayi nvu.
- 4 Ọnu-ọma bụ kẹ ndu, ị fọtaru;
 tẹ nggu l'ẹphe buru l'ogbodufu ngu.
 Iphe dọ mma, nọ l'ẹke
 i bu; ejije ayi ẹpho;
 mbụ iphe dọ mma,
 nọ l'eze-ulo ngu ono,
 dọ nsọ ono.
- 5 Nggube Nchileke;
 ọ bụ nggu adzoje ayi.
 Iigudeje iphe dọ biribiri,
 ekoshi l'ị bụ onye doberu
 ẹka ndoo zaa ayi oku.
 Ndu bu l'ẹke igwe jeberu;
 alị ejebe; mẹ ndu, bu ẹ
 mgboro eze ẹnyimu,
 kakọta ote-ẹnya; bẹ bụ nggu;
 bẹ ẹphe chiru ukfu kwee;
- 6 mbụ nggube onye bụ ike ngu; b'i gude
 gvubetsua ugvu l'ẹke ẹphe gvutsuaru.
 I keru onwongu
 agburu-ẹhu ẹge ekeje
 akpọ-buleti l'ukfu.
- 7 Iimeje tẹ ekiri eyii-mini
 eze ẹnyimu tọ-buhu;
 l'emeje tẹ oke pherephere,
 tso iya nụ kfushi.
 Utsu, etsu l'iphe bụ mbakeshi;
 bẹ iimeje t'ọ tsubuhu.
- 8 Ndu bu ote-ẹnya;
 anọduje anma kwẹkwekwe;
 mẹ ẹphe nua k'iphe,
 dọ biribiri, iimetsua.
 Iphe iimeshi emeshi;
 bẹ ndiphe ẹ mgboko

- gbaa mgburumburu
gude ẹhu-otso-ena aguru ngu egvu.
- ⁹ Iigbaje mini ẹ mgboko-a
teke ị byaru iya agbaphe;
shi ẹge ono mee ya;
yọ buru alị-osa.
Enyimu nke ngu b'i meru
te mini ji ejiji.
I meru t'iphe, ndiphe meberu l'alị mehu;
kẹ l'ọ bu ẹge ono;
b'i meru iya t'ọ du.
- ¹⁰ I chiru mini;
yọ doru adoru l'enyoro.
Nggу abya ayoo teshiteshi
gude mee igbo; t'ọ du ruharuha;
shi ẹge ono goru onu-oma nu iya;
mee iphe e meberu iya;
t'o vua evuvu.
- ¹¹ I wotaru o-me-l'uko nke ngu
ye l'iphe e meberu emebe.
Iphe bu ẹke, i shiru;
b'ẹ ta achọjedu nri achọcho.
- ¹² Egbudu abya efuchia
echi-egu;
ẹhu awata otso iphe,
bu ugvu ugvu ẹna.
- ¹³ Egu ẹke eecheje iphe-edobe;
be aturu kuru l'ata nri.
A bya ẹ nsuda nsuda;
iphe jiru iya nu aburu iphe a koberu akobe.
Iphemiphe obule ono
chikoru atụ ụzu;
l'agu egvu ẹhu-otso-ena.

66

- Egву-oma, e deru nu onye ishi egvu
- ¹ Unube ndiphe l'unu ha;
unu tьaru Nchileke ụzu ẹhu-otso-ena!
- ² Unu gua egvu gude tushi iya ẹpha!
Unu tushi iya ẹpha; jaa ya ajaja!
- ³ Unu su Nchileke:
"L'iphe bu iphe onoduje
eme dukwa biribiri!
Ike Nchileke hatabe nshinu;
k'ophu bu ẹ ndu ohogu iya
adaje iya pee l'ifu;
l'ẹke ẹphe atsụ iya egvu.
- ⁴ Iphe bu ndiphe adaje iya
pee l'ifu; baaru iya ẹja;
gua egvu nu iya.
Mbụ l'ẹphe aguje egvu gude jaa ya ajaja."

- 5 Unu bya aphụ ozi, Nchileke jeru!
Nchileke dukwa biribiri
l'iphe oomeru unwu eliphe.
- 6 O meru ẹnйimu; yọ buru alі, kpohuru nkụ.
Ephē egude okpa wu-swee ya.
Ehu atsoo ayi ena l'eke ono; ke iphe o meru.
- 7 O gude ike nk'iya buru eze gbururu jeye.
Enya iya aphukotaje iphe bu mbakeshi!
Oo ya bu t'e b'ọ dukwa ndu
ono, kwefuru ikè ono,
e-je iya otso ogu!
- 8 Unu tua Nchileke ayi epha; unube ndiphe!
T'a nunua ajaja, unu aja iya!
- 9 O bu iya doberu ayi ndzu;
bya emee te eturu be echi ayi.
- 10 Ishi iya aburu le nggube
Nchileke dataru ayi;
bya emee ayi; ayi adu mma
l'ọ bu mkpola-ocha, a huru l'oku.
- 11 I dutaru ayi ye l'onya;
bya eworu oke ivu tukobe
ayi l'okpurukpu-azu.
- 12 I meru t'unwu eliphe wee ayi ishi kperekpere.
Ayi jeru iphe anwu chiru ayi;
mini anmaa ayi.
Obenu l'i metsuaru;
duta ayi dobe l'eke ayi tusaru ehu.
- 13 Mu e-gude ngweja-ukfuru bya l'ulo ngu;
mekotaru ngu iphe mu
riburu le mu e-meru ngu.
- 14 Mu e-me iphe mu gude onu
mu kfuа le mu e-meru ngu;
teke mu shi eje iphe-ehuka.
- 15 Mu a-kputa ebyila, eba no;
gude gwooru ngu
ngweja-ukfuru.
Mu e-gbushiru ngu
oke-eswi; gbushiaru eghu.
- 16 Iphe bu unube ndu atsu Nchileke egvu;
unu byakpoduaphu bya angabe nchi;
te mu kooru unu iphe o meru le ndzu mu.
- 17 Mu rakuru iya t'ọ gbaaru mu mkpu;
bya egude onu mu gua egvu; jaa ya ajaja.
- 18 Ndege o -buru l'o nweru
ejo iphe, mu meru;
woru iya domia l'obu mu;
me Nnajiufu ta ga
angabekwa nchi; nua olu mu.
- 19 Obenu l'ọ ngaberu nchi;
nua olu mu teke mu kfuru nu iya.

20 T'ajaja bukwaru ke Nchileke;
mbu onye e ta ajikadu ekfukfu,
mu kfuru nu iya;
ophu o budu l'o jikajeru le
ya te eyeheduru mu obu.

67

Egву-oma, e deru onye ishi egvu; t'a kpuru une ye iya

- 1 Te Nchileke menuaru ayi
eze-iphe-oma.
Yo goru ayi onu;
muru ayi onu-ochi;
- 2 k'ophu ndiphe a-maru uzo ngu;
me k'ophu iphe bu
mbakeshi a-makwaphu l'oo
nggu adzoje madzu.
- 3 Te ndiphe kejeje
nggube Nchileke ekele!
T'iphe bu madzu
kpoo-gbaa jaje ngu ajaja!
- 4 T'ehu tsonua iphe bu
mbakeshi ena; t'ephe gu
egvu ehu-otso-ena; kele
ndiphe mgburumburu;
be iikpeje ikpe,
vudo nhamunha.
Yo buru nggu anoduje
akpo-ziru iphe bu mbakeshi uzo.
- 5 Te ndiphe kejeje
nggube Nchileke ekele!
T'iphe bu madzu kpoo-gbaa jaje ngu ajaja;
- 6 k'ophu iphe a koberu l'ali
e-mehukwanu emehu;
Nnajiufu, bu Nchileke ayi agoru ayi onu.
- 7 Nchileke a-goru ayi
onu-oma;
k'ophu ndiphe jeye l'eke
mgboko jeberu a-nodu abaru iya aja!

68

Egву-oma, Dévidi deru nu onye ishi egvu

- 1 Te Nchileke zilihu; te ndu
ohogu iya gbaa nanu nanu!
Te ndu o du ashi shikwa
iya l'ifu gbakashihu!
- 2 T'o bukwaru ege pherephere
ephekashije enwuru-oku;
bu ege ii-phekashi ephe nanu nanu.
Mbu t'o buru ege umu,
a ngaberu l'oku angazehuje;
bu ege ndu akirishi

a-lakota l'iyi l'ifu Nchileke.

- 3 Obenu le ndu doberu
eka ndoo a-nodu ete eswa;
ehu atsoo ephe ena l'ifu Nchileke.
Ephe e-gude ehu-otso-ena
l'ete eswa eteshi iya ike.
- 4 Unu gua egvu nu Nchileke.
Unu gua egvu gude kele iya ekele!
Unu kutseje onye ono,
no l'ugbo-inya iya agba
l'urukpu ono ekutse.
Epha iya bu Ojejoje.
Unu nodukwa iya l'ifu tee eswa.
- 5 Nchileke no l'ufu iya, du nsu;
mbu onye bu iya bu nna;
ndu nna ephe e-ta nohedu;
buru onye agbajeru unwanyi,
maa tufuru odzori.
- 6 Nchileke emeje te ndu no
nkinyi nweru eke a-buru ephe ufu.
Oomeje te ndu a turu mkporo
nweru onwephe
l'ehu-otso-ena.
Obenu le ndu kwefuru iya
ike bu l'ali, anwu chinwuru
echinwu; be ephe ebuje.
- 7 Nggube Nchileke;
teke i duru ndu nke ngu;
je eswee ali, daburu swanmangu;
- 8 be ali nmaru jijiji; igwe achia obaru-ugbo
l'ifu nggube Nchileke.
Ugву Sayinayi anmakota jijiji l'ifu Nchileke;
mbu nggube Nchileke ke Izurulu.
- 9 Nggube Nchileke;
i meru te mini chia nshinu;
gude iya mee te ali ngu
shihu ike teke ike gvuru iya;
- 10 ndibe ngu alaa l'ali ono je eburu.
Nggube Nchileke eshi l'eze
iphe i nweshiru; nu ndu ukpa
iphe mkpa iya duru ephe.
- 11 O bu Ojejoje turu ekemu obu;
a du l'igwe raa ya arara; su:
- 12 "Ndu eze; me ndu soja ephe; be gbaru igbafu.
Ephe gbaru igbafu!"
Unwanyi akuru l'ufu;
leke iphe a kwaru l'okwata.
- 13 Ndu k'unwoke azeru
l'odu-aturu, du l'o bu eba
ndo, a wuru mkpola-ocha;

- bya egude mkpọla-ododo;
mee ébà iya ono;
yo gbu nwíinwii.
- 14 Teke Okaribe-Kakọta-Ike
chikashiru ndu eze l'alí ono;
b'ọ dulephu l'ọ bụ aka-mini,
dashiru lẹ Ugvu Zaluonu.
- 15 Ugvu kẹ Nchileke b'ọ bụ;
mbụ Ugvu Báshanu.
Ọ bụ ugvu, nwegbaaru njakata njakata.
- 16 Unubẹ eze ugvu, nwegbaaru njakata;
?bụ ngunu kparu iphe unu
ejiru ugvu Nchileke ijimanya;
mbụ ugvu ono,
Ojejoje, bụ Nchileke fọtaru
lẹ ya e-buru; chịa ndu
nk'ia gbururu jeye lẹ gbururu ono.
- 17 Ugbọ-inya kẹ Nchileke;
bụkwa unukurunu.
Nnajiufu shi lẹ Sáyinayi
gude ugbọ-inya iya ono,
bụ unukurunu ono bya ẹke o doberu nsọ.
- 18 Teke o gbeshiru lashia l'imigwe;
b'ọ chítaru igweligwe ndu
ọ lútaru l'ogu; kpuaru onwiya.
Ndiphe; mbụ jeyekpo lẹ
ndu shi kwefuru ngu ikè;
nushiru iya iphe k'ewoma;*
Ojejoje, bụ Nchileke e-bu l'ẹke ono.
- 19 T'ajaja buru kẹ Nnajiufu;
mbụ Nchileke ọphu bụ onye ndzọfuta ayi;
onye evutaje ivu ẹhu ayi mbọku-mbọku.
- 20 Nchileke ayi bụ Nchileke, adzoje ndzụ.
Yọ buru l'ẹka Ojejoje,
bụ Nnajiufu ono; bẹ eeshije nahụ anwụhu.
- 21 Nchileke e-gwe ndu ọhogu iya ishi rakaraka;
mbụ kpua ẹphe akpọ l'ishi;
mbụ ndu emekwadu ẹjo iphe.
- 22 Nnajiufu sụru: "Lẹ ya e-je Báshanu;
je eduta ndu ọhogu unu.
Ya abaa l'ime ebo
eze ẹnйimu; je eduta ẹphe;
- 23 k'ọphu unu e-gbu ẹphe pyaapyaa;
nkụta unu ekee anụ ẹphe
ẹge dụ ẹphe mma."
- 24 Nggube Nchileke;
onyemonye ọbule phụwaru
ẹge ndibe ngu dzeberu awụ
ala; mbụ ẹge ndibe

---

* 68:18 68:18 Éfe 4:8.

nggube Nchileke, bu eze mu
dzeberu awu ala l'ulo ono, du nsọ ono.

- 25 Ndu aguru ephe egvu vu ọzo.
Ndu ke nkwa etsoru ephe.
Ndu ophu bu
unwu-mgboko bu osa be ephe ayọ.
- 26 Unu jaa Nchileke ajaja l'edzudzu oha!
Unu jaa Ojejoje ajaja l'eke
ndu Izurelu dzuru edzudzu!
- 27 Ndu edu ephe bu ndu ikfu
Benjaminu, bu ndu ikfu ke nwata.
Ndu ishi k'ikfu Jüda;
ndu ishi k'ikfu Zebulun;
me ndu ikfu ke Nafutali
awu gidigidi etso ephe.
- 28 Nggube Nchileke;
rukotanu ehu!
Koshinu ike ngu Nchileke!
Mbü ike ono, i gudehawa
mee ire l'okfu ehu ayi ono.
- 29 Ndu eze e-gude k'eze-ulo ngu,
no le Jerusalemu
bya emeeru ngu iphe-oma.
- 30 Baaru ejo agiyi ono, no leji ono mbà:
mbü mba ono, achi ndiphe
l'o bu oke-eswi, eme enari,
achi nwa-eswi ono;
jeye teke onyemonye obule
e-wozita onwiya ali;
gudelehaa mkpola-ocha wotaru ngu.
Chikashia ndu ono,
egu ogo anoduje agu l'o bu egu nri ono!
- 31 Ndu ano-chi enya ndu
Ijiputu a-bya;
ndu Itiyopiya abya
achi-lia eka k'furu nu Nchileke.
- 32 Unu gua egvu nu Nchileke;
unube ali-eze unwu eliphe l'unu ha!
Unu gua egvu gude tua Nnajiufu epha!
- 33 Unu guaru iya onye ono,
anoduje l'ugbo-inya iya
agba l'urukpu ndiche ono,
no l'ephekerephe ono;
mbü onye ono, olu iya adaje
l'obu egbe-igwe ono.
- 34 Unu raa ya arara;
mbü ege ike Nchileke habe nshinu;
mbü onye odu-biribiri iya
tukoru Izurelu sweta;
onye bu akpamigwe

ekoshije ege ike iya ha.

- 35 Nggube Nchileke;
 i du biribiri l'ulo ngu, du nsọ.
 O bu nggube Nchileke
 ke ndu İzurelu anuje ndibe
 ngu ike me agburu-ehu.
 T'ajaja buru ke Nchileke!

69

Egву, Dévidi deru nu onye ishi egву; t'e gude olu egву "Okfukfulike"
 gu ya

- 1 Dzoо mu nggube Nchileke;
 kele mini wowaru mu l'ekpiri.
 2 Mu alawa rerireri l'ime epoto;
 eke e to dudu iphe okobe nvọ, no iya nu.
 Mu daruwaru ohu-ali;
 utso eriwa mu eriri.
 3 Mu chiwaru mkpu;
 ike agvu mu;
 ekpiri agowa mu agogo.
 Mu lenyawaru enya elewaa inyoki-inyoki;
 l'eke mu ele enya Nchileke mu.
 4 Ndu mu du ashi l'e b'ọ du
 iphe mu meru ephe
 kakwa egbushi, no mu l'ishi.
 Ndu ohogu mu adu l'igwe;
 mbu ndu iphe ephe shiberu ite iya;
 bu ege ee-shi te mu ba abohe;
 l'e b'ọ du iphe mu meru ephe.
 Ephe ekebutaje mu;
 te mu kfu ugwo iphe mu te ezitadu.
 5 Nggube Nchileke;
 i mawaru ege mu emebe eswe:
 E t'ọ dudu eke mu mesweru,
 e-ta adabuduru ngu eba l'ifu.
 6 Nggube Nchileke,
 bu Okaribe-Kakota-Ike;
 be ekwekwa t'e gude okfu
 ehу mu mee ndu chiru
 ukfu kwee ngu iphe-iphere!
 Ophu i kwekwa t'e gude
 okfu ehу mu mechia ndu achọ ngu nu ifu;
 nggube Nchileke
 ke İzurelu!
 7 Ke l'ọ bu okfu ehу ngu;
 b'e gude ekfuru mu kulakula;
 iphere eji mu ifu.
 8 Ndibe ayi dobewaru mu
 l'ọ bu onye byaru abyabya.
 Unwunne mu phe egbe
 gube-wa mu nu onye ohodo;

- 9 kẹ l'obu, mu yeru ọlo ngu
 evukwa mu ọku l'ẹhu.
 Iphe bu iphe-iphere, e meru
 kpua ngu aburu mu vutaru onwu iya.
- 10 Teke mu raru ẹkwa;
 swia aswiswi;
 igboma egude iya jaa mu ewena.
- 11 Mu -yee uwe-aphu;
 ẹphe egude mu tulahaa ntụ-okfu.
- 12 Mu bu-wa iphe ndu
 dzukoberu l'obu-edukfu gude akọ onu;
 buru iphe ndu mẹe eme
 l'anya gude agụ egvu.
- 13 Qlobu nggube Ojejoje;
 be mu a-nodu ekfu anu.
 Gudenu n-yemobu ngu
 nua olu mu teke du ngu mma;
 nggube Nchileke;
 nggu adzoo mu ẹge
 i kwehawaru mu ukwa iya.
- 14 Lofutanu mu l'epoto ono;
 be ekwekwa t'o ria mu!
 Nafutanu mu l'eka ndu mu du ashị;
 gufuta mu l'echi ebo ono!
- 15 Be ekwekwa t'utso ria mu.
 Be ekwekwa t'ebo ono ria mu;
 ophu i kwekwa t'e kpochia mu ẹja le ndzu!
- 16 Zanu mu oku;
 nggube Ojejoje;
 kele n-yemobu ngu du mma.
 Gudenu k'obu-imiko ngu; ghaaru mu ifu.
- 17 Ba aghakwaru mube onye ejeru ngu ozi azu.
 Zanu mu oku ẹgwegwa;
 kele mu nookwa l'iphe-ehuka.
- 18 Kpiritanu ntse bya adzoo mu!
 Gbafuta mu ru me l'ogvu
 ndu mu l'ephe no l'okfu!
- 19 I mawaru ẹge ẹphe chi-beru mu ochi;
 bya amakwaruphu ẹge ẹphe
 meberu mu iphe-iphere.
 Ndu bu ohogu mu bi makotanuru-a.
- 20 E meekwaru mu
 iphe-iphere; k'ophu ehu
 anyihuwa mu nkọ.
 Nta-a b'o mewaru mu;
 ike agvu mu.
 Mu lewaru ẹnya onye
 imiko mu a-du; to nwe.
 Mu abya elee ẹnya onye
 a-du mu ike; to nwe.
- 21 Nri, ẹphe doberu mu;

- bẹ ẹphe yeru mu nshi;
 bya edoberu mu mẹ,
 shihuru ụka tẹ mu nguru ye iya.*
- 22 Tẹ nri, ẹphe doberu k'eriri;
 ghokwaa ọnya-ekobe; hata ẹphe;
 anụ, ẹphe gburu k'ogwa
 Nchileke aburu ọnya; nmata ẹphe.
- 23 Tẹ ẹnya kpukwaa ẹphe ìshì.
 Tẹ ekwebe nyajikwaa ẹphe ẹbo;
 gbururu jeyewaru.†
- 24 Tukoshinu ẹphe
 ẹhu-eghughu ngu;
 nggu egude oke
 ẹhu-eghughu ngu kee ẹphe l'ọ bụ ọku!
- 25 Tẹ ufu ẹphe bukwaru ochobo;
 ọphu ọ dukwa onye e-bu l'ulo ẹphe.
- 26 Kẹle ndu ẹphe akpa ẹhu;
 bụ ndu i chiwaru ẹchachi;
 buru ndu i meshiru iphe ike;
 bẹ ẹphe anọduje ekfubyishi ekfubyishi.
- 27 Dokoberu ẹphe ẹjo iphe,
 ẹphe meshiru edokobe.
 Ọphu i kwekwa t'ẹphe
 keta oke l'odobе-ẹka-ndoo nke ngu.
- 28 Te fufukwa ẹpha ẹphe l'ekwo,
 e deru ẹpha ndu nọ ndzụ.
 Ọphu i dekwa ẹpha ẹphe
 l'ẹke e deru ẹpha ndu doberu ẹka ndoo.
- 29 Ẹhu ahụakwa mu ọku;
 ụzo echiwa mu.
 Nggube Nchileke;
 tẹ ndzota nke ngu kwakọbenu mu.
- 30 Teke ono; mu agụa egvu
 gude jaa Nchileke ajaja;
 gude egvu-ekele mee
 ẹpha iya t'o dee ude.
- 31 Onanu a-kakwa Nchileke ọtso ẹna;
 karia l'a kpọtaru iya eswi;
 mbụ oke-eswi,
 mpo iya hagbaa kẹ
 gbagara-gbagara;
 ụpyi-ọkpa iya epheshitsua ya epheshi.
- 32 Ndu, aakpa ẹhu -phule iya phụ;
 ẹhu atsoo ẹphe ẹna.
 Ndu achọ Nchileke; bẹ ọo-dụ ike!
- 33 Ojejoje anuje olu ndu,
 ẹ te nwedu ẹge ọ haru ẹphe;
 ọphu ọ gbakutajedu ndu
 nk'iya, a turu mkpọro azụ.

* 69:21 69:21 Mát 27:48; Mak 15:36; Luk 23:36; Jọn 19:28-29. † 69:23 69:22-23 Róm 11:9, 10.

- 34 Tẹ ndu bu l'imigwe yele ndu
 bu le mgboko jaa ya ajaja!
 T'enyimu yele iphe bu l'ime iya
 tukokwaphu jaaa ya ajaja;
- 35 kele Nchileke a-dzofuta Záyonu;
 kpukwa-zikota mkpukpu, no le Júda.
 Ndiphe a-la iya je eburu;
 mee ya; yo buru iphe ephe.
- 36 Unwu ndu ejeru iya ozi
 e-me iya;
 yo buru okè-iphe ephe.
 Iphe bu ndu yeru ephe iya obu
 e-buru l'alì ono.

70

Egву, Dévidi deru nu onye ishi egву gude nyataru Ojejoje iphe

- 1 Dzónua mu;
 nggube Nchileke.
 Byanu egwegwa;
 bya eyeru mu eka;
 nggube Ojejoje!
- 2 T'e mekwaru iphe-iphere;
 kpua ndu achọ ishi mu;
 mekwaaphu t'ephe ghahu beringu.
 T'eka gwokwaa ndu
 achì mu nu eji; mbu ndu,
 iphe byaru mu nu atso ena.
- 3 T'e mekwaru iphe-iphere
 kpua ndu azuru mu ukwe;
 t'ehu daa ephe kọo.
- 4 T'iphe bu ndu achọ ngu nu;
 bukwaru ndu ehụ a-tso ena;
 ephe anodu ngu l'eka ete eswa.
 Tẹ ndu ehụ atso ena l'ì
 dzofutaru ephe kfujekwa
 tekenteke; su:
- "T'a tya onu Nchileke l'ọ ha nshinu-o!"
- 5 Obenu le mbedua bu onye ukpa;
 l'aka eka ikarikari.
 Byanu egwegwa;
 nggube Nchileke.
 O bu nggu bu onye eyejeru
 mu eka; buru nggu;
 be adzoje mu nu.
 Nggube Ojejoje;
 ba akpokwa ukfu abyabya!

71

- 1 Nggube Ojejoje; o bu nggu;
 be mu no l'eka l'ezeru ndu.
 Be ekwekwa t'iphere mee mu!

- 2 Eshinu ì bú onye
doberu ẹka ndoo;
nafutanu mu!
Yeru mu ẹka tẹ mu nahu!
Ngaberu mu nchi;
dzofuta mu!
- 3 Búnuru mu agbara-mkpuma,
mu a-gbabaje;
domia onwomu!
Túnua ekemu t'a dzoo mu;
kẹ l'ọ bú nggu bú
agbara-mkpuma mu;
búru nggu bú
a-gbabe-a-dzuru nke mu.
- 4 Nggube Nchileke mu;
gbafuta mu ru; l'ẹka ndu akirishi;
mbu l'ẹka ndu e te dobedu ẹka ndoo;
mẹ ndu iwe.
- 5 Kẹ l'ọ bú nggube Nnajiufu, bú Ojejoje;
bẹ mu chiru ẹnya ziaru.
Keshinu mu bú nwata;
bú nggu; bẹ mu dakoberu.
- 6 Keshinu ophu a muru mu;
bú nggu bẹ bú agbarike mu.
Mu a-ndulephu etu ngu ẹpha
gbururu jeye lẹ gburu;
kẹ l'ọ bú nggu kufutaru mu l'ẹpho nne mu.
- 7 A dụwa l'igwe gude mu anma ẹtu oma.
Obenu l'oo l'ẹka ngu;
bú ẹke, shihuru ike,
mu anọduje; ezeru ndzu.
- 8 Eswe l'enyashi;
bẹ mu anọduje etu ngu ẹpha;
l'atu onu ẹge ì dọ-be biribiri.
- 9 Byiko; ba ajikakwa mu nta-a,
mu búwa oğurennya-a.
Be eleswetakwa mu nta-a,
ike gvwaru mu-a.
- 10 Kẹle ndu ohogu mu
ekfukwaru mu ẹjo okfu.
Ndu domishiru onwephe;
kwabẹ t'ẹphe mee mu iphe
anokobeje achì idzu ẹhu mu.
- 11 Ẹphe asuje: "Lẹ Nchileke jikawaru mu.
T'a chĩa mu gude;
kẹ l'ẹ tọ dukwa onye abya mu agbataru."
- 12 Ba anọdukwa mu ote-ẹnya; nggube Nchileke.
Nggube Nchileke nke mu;
bya ẹgwegwa bya eyeru mu ẹka!
- 13 T'iphe bú ndu ebo mu ibo
bukwaru ndu iphere e-me t'ẹphe chihu.

Tẹ ndu ono, eme t'ẹphe
wofu mu ono bukwaru ndu
aa-chi ọchi; jaa ewena.

- 14 Obenu ẹ mbedua bulephu
l'ẹke iino; be ẹnya mu a-nọ.
Mu a-nọdu aka ngu oja ajaja l'ẹje.
- 15 Mu e-gude ọnu mu ekfu iya mkpulumkpuru
l'ekfushi iya ike
l'i doberu ẹka ndoo;
me l'o bu nggu adzọje madzọ.
Odobe-ẹka-ndoo ngu;
me ndzọta nke ngu ono hatabe nshinu
k'ophu bu ẹ mu ta
atukota-ghedu ọnu iya.
- 16 Mu e-gude ike ke
nggube Nnajiufu, bu Ojejoje
je araa ya arara l'o bu
nggubedua nwenkinyi ngu;
bu onye doberu ẹka ndoo.
- 17 I shikpooru keshinu mu
bu nwata zita mu iphe;
nggube Nchileke.
Iphe du biribiri, iimeje;
be mu shilephu teke ono
tuta ọnu iya jeye nta-a.
- 18 Nta-a, mu buwa ogurennya,
ewo kpuru mu ishi-a;
ba aghakwaru mu azu;
nggube Nchileke jeye teke
mu akoberu ogbo ophu
abyanu ege ike ngu habe nshinu;
mbu kooru iya iphe bu
ndu ee-mekochaa mu
ege ike ngu habe nshinu.
- 19 Odobe-ẹka-ndoo ngu
ruru akpamigwe;
nggube Nchileke;
mbu nggube onye ono,
meshiru iphe paru ẹka ono.
?Bu onye aturu ngu;
nggube Nchileke?
- 20 E gudekwaru l'i
mewaru mu;
mu ejee iphe-ẹhuka;
onu akpu mu uphu;
obule mu marua
l'ii-me mu-a te mu
gbufu bya adu mma odo;
mbu kufuta mu l'ime ili; woru mu melia.
- 21 Ii-me t'a ka mu okwabe ugvu.
O kwaphu ege ono;

- bẹ ịi-dụ mu ike ọdo.
 22 Nggube Nchileke mu;
 mu a-kpọ une gude jaa
 ngu ajaja l'ị bụ onye
 evudoshije ike l'iphe i kfulu.
 Mu e-gude ogele gụa egvu;
 jaa ngu ajaja;
 nggube Onye dụ Nso kẹ Ízurẹlu.
 23 Mu a-tụ ụzu ẹhu-ọtso-ena;
 gụa egvu gude jaa ngu ajaja;
 mbụ mụbe onye ị gbafutaru.
 24 Eswe mẹ ẹnyasi;
 bẹ mu a-nọdu e-kfushi
 iphe i meshiru gude koshi
 l'ị doberu ẹka ndoo;
 kẹle ndu shi achị mu nụ;
 b'e mewaru iphere kpua;
 mekwaaphu t'ephe ghahụ beringu.

72

Egву, Sólomonu deru

- 1 Nggube Nchileke;
 menua tẹ eze kpeje ikpe ẹge
 nggubedua ekpe!
 Menua tẹ nwatibe eze
 dobe-ẹka-ndoo ẹge
 nggubedua doberu;
 2 K'ophu oo-kpeje ndibe ngu ikpe, dụ mma;
 gbaaru ndu aakpa ẹhu ọdzori.
 3 Tẹ ugву ugву ndu k'eze iya
 mee t'ẹhu dụ ndiphe agu.
 Ugву ugву ndu kẹ nshii
 emee t'ephe gude umere
 ephe koshi l'ephe bụ ndu doberu ẹka ndoo.
 4 Ndu aakpa ẹhu;
 bẹ eze a-gbaru ọdzori;
 dzọo unwegirima ndu
 ẹ ta dudu ẹge ọ haru ephe;
 dzopyashia ndu ono,
 akpa ephe ẹhu ono ishi.
 5 Ephe a-nọdu abaru ngu eja
 gburruru jeye teke ẹnyanwu;
 mẹ ọnwa a-nobebe;
 mbụ tsube l'ogbo sweru ogbo.
 6 Oo-dụ l'ọ bụ mini, achị l'ẹke, a sụru asusu;
 mbụ l'ọ bụ eke igwe
 ayọru alị teshiteshi mini.
 7 Teke ono, ọo-nọdu achị ono;
 bẹ ndu doberu ẹka ndoo
 a-jà ajàjà.
 Ehu-agu achiko ẹkemeke jegbaru;

jeye teke ọnwa ta anọhedu.

- 8 Ọo-buru eze chĩa ndiphe
tsube l'eze ẹnyimu rua
eze ẹnyimu; mbụ tsube ị
Enyimu Yufurétusu jeye
l'ẹke mgboko jeberu.
- 9 Ndu bu l'echi-ẹgu a-bya
ebyiaru iya ikpere l'alị;
ndu ọhogu iya achịchiaru
iya ọnu achịchi l'ẹja.
- 10 Ndu eze ndu Tashishi;
mẹ ndu bugbaa l'ikfuli
a-nọdu atụ utu anụ iya.
Ndu eze ndu Sheba yẹle
kẹ ndu Seba e-wotaje iphe bya anụ iya.
- 11 Iphe bụ ndu bụ ndu eze
l'ẹphe ha e-byishiru iya ikpere.
Iphe bụ mbakeshi e-jeru iya ozi.
- 12 Kele ndu ẹ ta dudu ẹge
ọ haru ẹphe -rakua ya;
bẹ ọo-dzofuta ẹphe;
mbụ ndu iphe-ẹhuka byaru;
to nwe onye a-gbaru ẹphe mkpu.
- 13 Ọo-phuru ndu ike ta anọdu;
mẹ ndu ẹ ta dudu
ẹge ọ haru ẹphe imiko;
bya adzọo ndu ẹ ta dudu
ẹge ọ haru ẹphe ndzụ.
- 14 Ọo-nafuta ẹphe l'ẹka
ndu akpa ẹphe ẹhu;
mẹ l'ẹka ndu ẹnya enwu ọku;
kele ndzụ ẹphe dụ iya mkpa nshinu.
- 15 Tẹ ndzụ eze bukwaru ndzụ ogologo.
T'a nujekwa iya
mkpọla-ododo ndu Sheba!
Tẹ ndiphe kfujekwaru nụ
Nchileke l'okfu ẹhu iya;
ẹphe agojekwaru iya phụ
ọnu mbọku-mbọku.
- 16 T'iphe a kuru akuku tukwaa
uda; tụa nggodo l'alị-a.
Tẹ iphe a kọberu l'eli ugvu
mehukwa l'ọ bụ iphe
e meberu ị Lébanọnu!
Tẹ ndu mkpukpu ono
zukwaa l'ọ bụ ẹswa l'igu!
- 17 T'ẹpha eze nọdukwa ojejeje;
udu iya edzuru ẹkemeke
l'ọ bụ ẹnyanwu, nọ l'igwe.
Ee-shi l'ẹka iya ọọru
iphe bụ mbakeshi ọnu;

- ndiphe l'ephe ha ekua
ya onye a gօru օnu.
- 18 T'ajaja buru ke
Ojejoje, bu Nchileke;
mbu Nchileke ke ndu Izurelu;
mbu onye buwa iya phu nwenkinyi;
be emeje iphe du biribiri.
- 19 T'ajaja bukwaruphu ke
epha iya ono, du biribiri
ono jeye le tutu yoyo!
Te biribiri iya chikokwa
mgboko dzuru!
Ono kwa ege o du.
Ono kwa ege o du!
- 20 Ono kwa ishi eke Dօvidi Jesi
kfubeberu nu Nchileke.

73

- Egву-qma, Asafu deru
- 1 Okpobe okfu bu le
Nchileke duru ndu Izurelu
le mma; mbu ndu,
obu ephe guru iphoro.
- 2 Obenu le mbedua
phodukpooru nwa gօngu;
me okpa echifu mu;
mbu l'օ phodukpowarua nwanshi;
me mu ta aduhe
ike vudo l'iphe mu vudo.
- 3 Kele mu wataru ojiru ndu
etu onwephe oke epha
ijimanya teke mu phuru
le ndu akirishi;
be iphe duru le mma.
- 4 E to dudu iphe atsụ ephe l'օhu.
Ephe shihuru ike;
օhu adu ephe mma.
- 5 Iphe ta atsudu ephe l'օhu ege օotsu ndu օdo;
ishi, akuje ndu օdo ta aku ephe.
- 6 Yօ buru iya meru;
ekuku, ephe eku onwephe
aburu ephe iphe-olu.
Iphe-kpaa aburu uwe,
ephe eye l'օhu.
- 7 Iphe eshije ephe l'obu
nwenkinyi bu ejo iphe.
Ejo idzu, ephe anօduje achօ
aburu 'onwe nwunne.
- 8 Ephe anօduje achօ madzu օchi;
l'anma onye օbu kulakula.
Ephe egudeje ekuku,

- ẹphe eku onwẹphe l'eyeshi madzụ egvu
 iphe ẹphe e-me iya.
- 9 Ẹphe anọduje ekfubyishi
 Nchileke, bu l'imigwe;
 l'aharu ndiphe kpaakpaa.
- 10 Ọo ya meru iphe ndu nke
 mu ghakọberu tsoru ẹphe;
 kwetakota iphemiphe ọbule, ẹphe ekfu.
- 11 Ẹphe asuje: “?Nanụ ẹge
 Nchileke e-shi maru?
 Okaribe-Kakọta-Nụ;
 ?ọ maru ngunu?”
- 12 Ọwaa ẹge ndu akirishi dụ:
 Ẹ tọ dudu iphe eruje ẹphe l'ẹhu;
 ọ bụ l'ẹku anọdujekwanu abyaru ẹphe.
- 13 Mbẹdua, haru obu mu t'ọ gụa iphoro-a;
 ?ọ bụ l'ọo eswe b'ọ bụ mu tọo.
 Tọo ẹge ono, mu sefuru
 ẹka l'iphe dụ ẹji ono:
 ?ọ bụwa mu kẹ mmanu tọo.
- 14 Iphe bụ eswe, mụtaru amụta;
 bẹ ịinoduje anụ mu aphụ;
 nggube Nchileke.
 Ẹ to nwedu mbọku,
 mu nọghajeru;
 t'iphe-ẹhuka bẹ dakfuta mu.
- 15 Mu -sụ lẹ mu e-dokwa;
 yọ dụ l'ọ bụ mgbamu;
 mu agba iya unwu Nchileke.
- 16 Ọobuje teke mu jeru ome
 t'iphe ono doo mu ẹnya;
 yo gbe bụru mu iphe-ẹhuka;
- 17 gbururu jeye mu abya abahụ
 l'ulo nsọ kẹ Nchileke.
 Ọ bụ teke ono b'o doru mu ẹnya;
 mbụ iphe e-mekochaa mụaru ẹphe;
- 18 iiwojeru ẹphe dobe l'ẹke echi ẹturu;
 gbahaa ẹphe ẹka; ẹphe abya adashia;
 bụru kpurupyata.
- 19 Ẹ ta anọdu ọphu barụ nwishi;
 ẹphe aburu kpurupyata;
 kpofu l'ọ bụ ẹswa.
- 20 Ẹphe aduje l'ọ bụ nrọ;
 o -be l'utsu; a zahaa ya.
 Ọ kwaphụ ẹge ono;
 bẹ ẹphe achihuje l'ifu
 nggube Ojejoje teke i gbalihuru.
- 21 Teke ono, mu shi agụ aphụ,
 iwe jiru obu mu ono;
- 22 bẹ mu shi bụru onye eswe;
 to nwe iphe mu maru.

- Mu eshikwa dṽ ngu
 l'ò bṽ anṽ-egṽ-egbudu!
 23 Obenu lḗ mu anṽe ngu ntse tekenteke;
 nggu egude ẹka-ṽtara ngu sekputa mu.
 24 Iishije l'ike, ṽidu mu l'eduzi mu ṽzo;
 k'òphu bṽ l'e megee;
 bḗ ṽi-nabata mu l'òdu-biribiri ngu.
 25 ?Bṽ onye bḗ mu nweru l'imigwe,
 abṽdu nggṽbedua?
 E tṽ dṽkwa iphe nṽ lḗ
 mgboko-a, ẹgu iya agṽ mu;
 gbahaa nggṽbedua.
 26 Ike agvṽje anṽ-ḗhu mu;
 gvṽ obu mu.
 Obenu l'ò bṽ Nchileke bṽ
 onye emeje tḗ mu shihu ike;
 bṽru iya bṽ òkè-iphe mu
 gbururu jeye lḗ tutu yoyo.
 27 Ndu nṽ ngu ote-ḗnya a-la l'iyi;
 ndu ẹ ti gudedu ire ẹphe
 ẹka; bḗ ii-me t'ẹphe bṽru kpurupyata.
 28 Obenu lḗ mbḗdua b'ò dṽ tḗ
 mu nṽdu Nchileke ntse.
 Mbḗdua wowaru Nnajiufu,
 bṽ Ojejoje;
 mee a-gbabe-a-dzuru nke mu.
 Oo ya bṽ lḗ mu a-kòkota
 iphe dṽ mma, iime l'ḗhu mu.

74

- Évù, Ásafu raru
 1 Nggṽbe Nchileke;
 ?bṽ ngṽnu kparu iphe
 ṽ zaharu ayi k'ojejoje ẹge-a?
 ?Bṽ ngṽnu kparu iphe
 i wotaru ḗhu-eghughu ngu
 kpukpobe ndu nke ngu ẹge-a?
 2 Nyatakwa igwe ọha ono,
 ṽ kfuru aswa ishi ẹphe l'ede-nwede ono;
 mbṽ ọkpa-ikfu ono,
 ṽ gbataru l'itumo; mee ẹphe;
 ẹphe abṽru nke ngu ono.
 Nyatakwa Ugву Záyonu ono,
 i bu ebubu ono.
 3 Jeduduphu je aphṽ ẹge
 e mebyishiru iya;
 mbṽ ẹge ndu ọhogu
 meru ṽlo ngu ono, dṽ nsṽ ono.
 4 Ndu ọhogu ngu byawaru
 bya anṽdu l'ṽlo-ndzuko ngu l'atṽ ṽzu;
 sṽ l'ẹphe mekputawaru.

Ɛphe achiko iphe-ohubama doo ya.

⁵ Ɛphe eme l'ò bụ onye pa
ogbu-nkụ tsoru ẹke ọswa nọ tughuru;
l'egbutsushi iphe bụ oshi, ọ phuru.

⁶ Iphe bụ iphe a pyiru apyipyi;
bẹ ẹphe gude ogbu-nkụ;
gude ọngu mebyishikota
l'ò ha.

⁷ Ụlo ngu, dụ nsọ bẹ ẹphe
muru ọku ye; yo tsua ya; yọ buru ntụ.
Ɛke ono, ị fọtaru t'ò buru
ẹke ii-buru eburu ono;
bẹ ẹphe farushiru afarushi.

⁸ Ɛphe ekfu l'ime obu ẹphe; sụ:
“L'ẹphe e-mebyishikota iya
l'ò ha kpamukpamu!”
Ɛphe etsukota ọku l'iphe bụ ẹke,
e shi anọduje abaru Nchileke ẹja.

⁹ Ɛ tọ dūhedu iphe-ohubama,
dụ biribiri, eemejekwaduru ayi;
ophu ọ dūhedu ndu
nkfuchiru Nchileke,
phodukwaduru nū;
ophu ọ dūdu ayi onye,
maru teke egbe iphe ọwaa emebebe.

¹⁰ ?Bụ teke ole; bẹ ndu ohogu
ngu e-ngeberu ngu ẹka l'ishi;
nggube Nchileke?
?Ɛphe e-gudewaru ẹpha ngu
l'ememyishi ẹge-a gbururu jeye tọ?

¹¹ ?Bụ ngunu kparu iphe ị tji
byadu bya ebyia ẹphe ẹka?
Chifuta nū ẹka l'utakfu
bya ememyishia ẹphe.

¹² Obenu l'ò bụ nggube
Nchileke bụ eze nke mu,
shi ẹ ede-nwede.
Ọ bụ nggu wobataru
ndzofuta ẹ mgboko-a.

¹³ Ọ bụ nggubedua gude ike
ngu kewaa eze ẹnyimu ẹbo.
Ejo-anụ, butsua ẹ mini
b'i gwepdashiru ishi ẹphe etsupdashi.

¹⁴ Ọ bụ nggubedua
dzopyashiru ẹjo agiyi ishi;
woru iya nū unwu anụ,
bu l'echi-egu t'ò buru iya nri.

¹⁵ Ọ bụ nggu gbafushiru
ogba mẹ nggele;
mini eshi iya wata atsotso.
I meru ẹnyimu, atsotsua

- atsọtso; yọ tashihu.
- 16 Ọ bụ nggu nwe eswe;
nweru ẹnyashi;
bụru nggu doberu ẹnyanwu;
mẹ ọnwa; ẹphe ekeru jīmujimu.
- 17 Ọ bụ nggu tubuhawaru
ẹke a-buru oke mgboko;
buru nggu doberu ọkochi; dobe winta.
- 18 Nggube Ojejoje;
nyatakwa ẹge ndu ọhogu
ngu ekfutaberu ngu kulakula;
mbụ ẹge ndu eswe gude
ẹpha ngu afa kutukutu.
- 19 Be ewokwaru ndu nke ngu,
ike ẹ-ta nọdu ye l'ẹka ẹjo anụ-ẹgu-ẹgbudu.
Ba azahakwa ndibe ngu,
bụ ndu aakpa ẹhu
t'ẹphe nọduwaru ẹge ono gbururu jeye.
- 20 Nyatakwa ndzụ, ayi lẹ nggu gbaru;
kẹ l'eemekwa madzụ
omeliwe l'iphe bụ ẹke, gbaru ọchi l'alị-a.
- 21 Be ekwekwa tẹ ndu ono,
aakpa ẹhu ono gude iphere tsuphu azụ.
Tẹ ndu ụkpa; mę ndu,
ẹ ta dudu ẹge ọ haru ẹphe jaa ẹpha ngu ajaja!
- 22 Gbalihunu nggube Nchileke;
kfuchiaru onwongu.
Nyatakwa ẹge ndu eme
eswe eshije l'utsu nma ngu
kulakula jeye ẹnyashi.
- 23 Ba azahakwa hanyihanyi,
ndu ị dụ ashị aba;
mbụ wọwowo,
ndu ọhogu ngu anọduje atụ ekpu ngu.

75

Egву-ọma, Ásafu deru nụ onye ishi egву; ishi egву iya bụ “Be ekwekwa tẹ ya laa l'iyi”

- 1 Ayi ekele ngu ekele;
nggube Nchileke.
Ayi ekele ngu ekele.
Ndu eku ẹpha ngu atụ ọnu
iphe dụ biribiri, iimeje.
- 2 Ọ bụ nggube Nchileke bę sụru:
“L'i dobewaru teke ii-kpe ikpe;
kpee ikpe, dụ mma.
- 3 Teke mgboko; mę iphe bụ ndu
bu iya nụ anma jijiji;
bụ nggubedua egudeje
itso iya ẹka gudeshia ya ike.

- 4 Ndu eku onwephe ekuku
b'i sūru t'ephe haa oku onwephe.
Ndu akirishi b'i sūru
t'ephe haa onyaru onwephe ndu.
- 5 Unu hajee onyaru Nchileke ndu.
Unu ahaa osa kpaakpaa."
- 6 Egbeshi madzu te shidu l'uzo enyanwu-ahata;
to shi l'uzo enyanwu-ariba;
ophu o shikwanu l'uzo echi-egu.
- 7 O bu Nchileke bu onye ekpeje ikpe;
buru iya anmaję madzu ikpe;
buru iya ekpefuje ndu odo.
- 8 O bu Ojejoje; be okoro no l'eka.
Iphe jiru okoro ono aburu mee, etsu uphu.
E to nwedu iphe e te eyedu iya;
gude mee ya t'o shihu ike.
Yo buje; o nonyaa;
yo gbashia ya.
Iphe bu ndu akirishi le
mgboko-a anga ya jeye teke
ephe a-ngu ngu ohu iya.
- 9 Obenu le mbedua a-nodu
ete eswa gbururu jeye.
Mu a-nodulephu agu egvu
l'aja Nchileke ke Jekopu.
- 10 Ndu akirishi;
be mu a-nafu ike ono,
ephe nweru ono;
mee te ike ke ndu doberu
eka ndoo ka.

76

Egvu-oma, Asafu deru nu onye ishi egvu; t'a kporu une ye iya

- 1 A maru Nchileke amaru le Juda.
Epha iya ede ude le Izurelu.
- 2 Eke ulo iya no bu le Salemu.
Eke o bu ebubu aburu le Ugvu Zayonu.
- 3 O bu l'eka ono b'o nyajishiru
akfu, enwu oku, ndu ohogu iya agba;
nyakwoshia ogu-mbeke
ephe; me iphe ephe
egbobeje gude zeeru onwephe;
me iphe bu iphe ephe egudeje alu ogu.
- 4 I du biribiri; du ugvu
liishi l'ugvu ugvu, eke i
mekputaru ndu ohogu ngu alata!
- 5 Ndu ophu bu mkparawa
lime ephe b'e gworu iphe ephe tutua atutu.
Epha nwushihuru;
to du ephe m'oo onye lanu,
ike du k'ome ukporo.

- 6 Nggube Nchileke kẹ Jékọpu;
 ọ bukwaдуа m̀bà b'ì baru ẹphe;
 ìnya ẹphe; mẹ ndu agba iya nù
 l'ẹphe ha adashia.
- 7 Ọ bụ nggu nwenkinyi ngu
 b'ọ gbaru t'a tsuje egvu.
 ?Bụ onye a-dù ike vudo ngu l'ifu;
 mẹ ẹhu wata ngu oghu eghughu?
- 8-9 Nggube Nchileke;
 teke i shi l'imigwe t'i kpee ikpe;
 dzofuta ndu aakpa ẹhu lẹ mgboko;
 b'ì nọ l'imigwe ono bua ikpe;
 alì atsuhu ngu egvu daa shikongu.
- 10 Eeshije l'oke ẹhu-eghughu
 ndiphe jaa ngu ajaja;
 kele ndu ophu oke
 ẹhu-eghughu ngu ono haru;
 a-ruku ngu ẹka.
- 11 Ọ -bùru l'unu riburu
 Ojejoje, bụ Nchileke unu
 l'owaa iphe unu e-meru iya;
 unu mekwaa iphe ono,
 unu kweru ukwa iya.
 T'iphe bụ ndu, bunyabe
 unu byakwa bya emeeru onye lanu ono,
 gbaru t'a tsuje iya egvu ono iphe-oma.
- 12 Omeje t'obu rua ndu ishi, achi nù alì.
 Ndu, bụ eze lẹ mgboko-a l'atsù iya egvu.

77

Egву-oma, Ásafu deru nù onye ishi egvu, bụ Jedutunu

- 1 Mu rakuru Nchileke
 t'ọ gbaaru mu mkpu.
 Mu araku Nchileke
 t'ọ nua olu mu.
 Yọ nua ya.
- 2 Teke mu nọ l'iphe-ẹhuka;
 bẹ mu chọru Nnajiufu.
 Ẹnyashi mgburumgburu;
 bẹ mu chilikotaru ẹka;
 ekfu anu Nchileke.
 Ophu okpoma egvuduru mu egvuru.
- 3 Ọobuje; mu rita
 nggube Nchileke;
 mu azua ume.
 Mu gbawaru
 mgbamuiche; ike agvu mu.
- 4 I meru; mgbenya agbalaa mu l'enya.
 Iphe ono tsuta-beru mu l'ẹhu;
 k'ọphu bụ l'ọ kporu mu okfu.
- 5 Mu bya egude egomunggo;

lee ẹnya lẹ teke ndiche;
mbụ teke ọhazu.

- 6 Mu abya anyata egbe egvu,
mu shi anọduje agụ l'ẹnyasi.
Mu bya awata ọori
ẹge iphe shi dụ teke ono.
A nọnyaa; mu ajja onwomu; sụ:
- 7 “Nnajiufu; ọo-jikawaru ayi
jeye lẹ gbururu ọo.
?To nwedu teke
ọo-nọnyaa; ghakwadụaru ayi ẹnya ọdo ọo?”
- 8 N-yemobu iya ono,
ẹ ta gvụjedu agvugvu ono;
?too ruhedu ayi ẹka ọdo ọo?
?Ọ bụ l'ẹ too mehedu iphe ono,
o kweru ayi ụkwa iya ono ọo?”
- 9 Nchileke; ọ zahawaru
obu-imiko iya ono ọo?
?O gudewa ẹhu-eghughu
zahaa obu-imiko iya ono ọo?”
- 10 Ya ndono; mu asụ: “L'ọphu,
kakwa mu ọtsu l'ẹhu;
bụ lẹ Ọkaribe-Kakọta-Nụ;
bẹ ike ta dūhedu.”
- 11 Mu ta azahadụ
iphe-kpangangu, Ojejoje shi emeje.
Mu a-nyatakọta iphe
biribiri, o shi emeje.
- 12 Mu a-nọdu rịa ọriri
kẹ iphe ono, i mekotaru ono;
mbụ eze iphe ono, i shi emeshije ono.
- 13 Nggube Nchileke;
uzo ngu dụ nsọ!
?Nanụ agwa, aa-turu yeru Nchileke ayi?”
- 14 Ọ bụ nggu bụ Nchileke,
emeje iphe-ọphulenyaa.
Iimeje tẹ ndiphe phaa
ẹge ike ngu habe.
- 15 I gude ike ngu gbafora ndibe ngu;
mbụ unwu Jékọpu;
mẹ unwu Jósẹfu.
- 16 Mini phuru
nggube Nchileke;
tsua egvu;
ebo mini awata onma jijiji.
- 17 Igwe ruru eruru chia mini;
igwe agbalahaa agbagba;
ebemu-igwe ekulahaa ikufu.
- 18 A nuru ọda egbe-igwe,
ị tū l'echi oke pherephere.
Ebemu, iiku kẹ

- mẹremu mẹremu aburu
 iphoro, e gude aphụ ụzo ị mgboko.
 Alị atsulahaa egvu; wata ọnma jijiji.
- 19 Ị tọru ụzo ngu l'echi eze ẹnйimu.
 I shijaru eze echi-ẹnйimu,
 ha nshinu sweta;
 ọphu o nwedu ẹke a phuru apata-ọkpa ngu.
- 20 Ị shi l'ẹka Mosisu yele Ẹronu
 dua ndibe ngu l'ọ bu onye edu aturu.

78

Évù, Ásafu raru

- 1 Ndu mu; unu ngabẹ nchị;
 tẹ mu zia unu iphe!
 Unu ngabe nchị;
 nụ okfu, shi mu l'ọnu!
- 2 Mu e-gude ẹtụ ẹtụ
 voshiaru unu iphe,
 e shi keshinu ndiche
 domiaru unu edomi.
- 3 Iphe ono bu iphe ayi nuhawaru;
 buru iphe ayi mahawaru;
 mbu iphe nna ayi oche phe
 shi akojehawaru ayi.
- 4 Ayi te edomikwaru iya
 unwu ayi iphe biribiri;
 me iphe-ophulenyia,
 Ojejoje mekotaru;
 jeye l'iphe ndu ophu e gude jaa ya ajaja.
 Ayi a-koru iya ndu ogho
 ophu nokwadu l'ifu.
- 5 O doberu unwu Jekopu nsọ,
 ephe e-tsoje;
 bya atụ ekemu dobe;
 yọ nguru anguru l'alì Ízurelu;
 bya asu ndiche ayi phe
 t'ephe zikwaa ya unwegirima ephe;
- 6 k'ophu ogho ophu abya nu
 a-maru iya;
 mbu ndu ophu e te gbe amudia.
 Ephebedua egudekwa
 iya phụ zia unwu nk'ephe.
- 7 E shi ege ono; ephe akporu
 obu yeru Nchileke;
 k'ophu ephe ta azahadu iphe o meshiru;
 ephe edobedzua ekemu iya l'ọ ha.
- 8 Ephe taa aduhedu l'ọ bu
 nna ephe oche phe,
 shi buru ndu ejo okpoma;
 buru ndu, kwefuru Nchileke ikè;
 mbu ogho, ẹ ta adudu teke

- ẹphe wozitajeru onwẹphe
 alì l'ẹke Nchileke nọ;
 t'ẹ gude ire ẹphe ẹka l'ẹke Nchileke nọ.
- 9 A makwaru-a l'unwoke
 Ifuremu gude akfù kwaa
 onwẹphe ngwa-ọgu.
 Obenu l'ọgu dalẹruphu;
 ẹphe eye ọkpa l'oso; gbalashia.
- 10 Ẹphe dakaru ndzụ, ẹphe lẹ
 Nchileke gbaru;
 jika ome iphe ọ turu ẹphe l'ekemu.
- 11 Ẹphe zaharu iphe Nchileke meshiru;
 mbụ iphe dụ biribiri,
 o meshiru koshi ẹphe.
- 12 O meshiru iphe dụ biribiri
 l'ifu nna ẹphe oche l'ẹgu
 Zowanu lẹ Íjiputu.
- 13 Eze Ẹnyimu b'o meru;
 yọ bọkahu ẹbo.
 Yo dua ẹphe;
 ẹphe awụ-sweta.
 Yọ bya emee mini;
 yọ kpua nmororo l'ọ bụ ụpho-mkpuma.
- 14 Iphe o gude dua ẹphe l'eswe bụ urukpu;
 bya egude iphoro ọku dua
 ẹphe l'enyashi mbọku-mbọku.
- 15 Agbara-mkpuma b'ọ
 gbajahuru ẹbo l'echi-ẹgu;
 mini eshi iya nwufuta
 l'enwu dukuduku l'ọ bụ eze ẹnyimu.
- 16 Yọ bụru ẹke mkpuma
 gbaru ọru b'o meru;
 mini atsoshihu; tsolahaa l'ọ bụ nggele.
- 17 Obenu l'ẹphe emelee iphe dụ
 ẹji l'ẹke Nchileke nọ.
 Ẹphe nọlee l'echi-ẹgu ono;
 kwefuleru-a
 Okaribe-Kakọta-Nụ ikè.
- 18 Ẹphe lebezikpooru ẹnya
 wata ọdata Nchileke;
 mbụ kebekpelephu l'ọ
 nụ-futaje ẹphe iphe agụebe ẹphe.
- 19 Ẹphe kfuru Nchileke ẹjo okfu: sụ:
 “?Bụ kẹ nri, Nchileke a-dụ ike
 nụ ẹphe l'echi-ẹgu ọtọ?
- 20 Teke ọ kuru iphe lẹ
 mkpuma ono; bẹ mini,
 shi iya nụ tsolahaaru l'ọ bụ nggele.
 Olobu; ?ọo-nụ-ghe ẹphe nri ọtọ?
 L'ọo dụ ike nụ ẹphe anụ, ẹphe a-ta ọtọ?”
- 21 Ojejoje anule iya phụ;

- vօru օku ghօa օhu;
 gude օku օhu-eghughu iya
 kpօberu ndibe Jօkօpu;
 bya eworu օhu-eghughu
 iya byiberu ndu Զzurelu;
 22 kօ l'օphe te kwetadu kօ Nchileke;
 օphu օphe 'ekwetakwapu
 l'օo-dօ ike dzօfuta օphe.
 23 Obenu l'օ kfuru akpamigwe iphe oo-me;
 bya agօhashia օzo imigwe;
 24 bya achօaru ndu Զzurelu
 mana ono l'օ bօ mini.
 Yօ buru akpօru iphe
 shi l'igwe b'օ nօru օphe օge ono.
 25 Madzօ eria nri, օnwu ojozi-imigwe erije.
 օ nօru օphe nri;
 օphe eria օge օ guru օphe.
 26 Phօrephere, eshije l'օzo
 օnyanwu-ahata, bօ yօbedua
 tօharu iya օzo imigwe.
 Yօ wata ephephe.
 օge ono kwaphu b'օ gude
 ike iya nwufuta օphu eshije
 l'օzo օhuda.
 Yօ wata ephephe.
 27 Anօ, aata atata b'օ chօru
 օphe l'օ bօ mini;
 yoo tsu gbigbigbi l'օ bօ udzu, nօ l'alօ.
 օnwenu, օphe l'eli b'օ nwuru nօ օphe;
 yօ ghakashօhuru օphe l'օ
 bօ օja, kօru l'iku օnyimu.
 28 օ meru օphe; օphe
 ephebatsua l'օdu օphe.
 օ shi anօduje ephephe
 l'օlo-օkwօ օphe mgburumgburu.
 29 օphe eria nri jeye օpho eji օphe;
 kօ l'օ nօru օphe iphe agօ օphe.
 30 օle t'օphe kwaa rigee nri ono,
 mbօ l'օphe kpօkwadu iya l'օnu;
 31 Nchileke atօ-koshilahaa օphe
 oke օhu-eghughu iya.
 Yօ woru ndu օphu ike ka l'օphe gbushia;
 tօko iphe bօ ndu
 k'օkorօbya ndu Զzurelu mebyishia.
 32 E metsua; օphe emelee iphe օphe eme.
 Yօ meshitsua iphe-օphulenyա ono;
 օphe te ekwekwa kօ Nchileke.
 33 օo ya meru iphe օօgbaje
 ndzօ օphe kwoo;
 gude iphe-օhuka wofu ndzօ օphe.

- 34 Yoo buje teke Nchileke
haru ephe gbushia;
ndu ophu phoduru nu acholaha ya.
Ephe ataa onwephe uta
iphe ephe meru;
kfulahaa l'anu iya.
- 35 Teke ono; ephe anyata
l'oo Nchileke bu
agbara-mkpuma ephe;
nyatakwapu l'oo Nchileke ono,
bu Okaribe-Kakota-Nu ono
bu onye gbafutaru ephe.
- 36 Ole o bu ajaja eli-onu;
be ephe ajafe Nchileke;
mbu l'ire-lanu ta anojedu
ephe l'onu le phuu.
- 37 Obu ephe ta anojedu l'eke o no;
ophu ephe edobejedu ndzu, ephe l'iya gbaru.
- 38 Obenu le Nchileke
anodujele-e l'aphuru ephe imiko.
Oogujeru ephe nvu k'iphe
du eji, ephe meshiru
ophu o mejedu t'ephe buru kpurupyata.
Tekenteke be onoduje ata nshi;
too meje ephe iphe ege o ghutaberu iya.
- 39 Onyataje l'ephe bu madzu mmanu;
l'ephe du l'o bu pherephere,
abuje: o -pheswewa;
too phelatahedu azu.
- 40 Ugbo olemole; be ephe
kwefuru iya ikè teke ephe no l'echi-egu;
kpatsua ya iwe l'ali, ono,
daburu swanmangu ono.
- 41 Tekenteke; be ephe shi
anoduje adata Nchileke adata.
Ephe shi anoduje akpatsu
onye du nsò ke ndu Izurelu ehu-eghughu.
- 42 Ephe ta anyatahedu ike iya ono;
mbu ike ono, o gude
gbafuta ephe l'eka ndu ono,
shi emegbu ephe emegbu ono;
- 43 bu iya bu mboku, o meru;
a phu iphe du biribiri,
o meshiru le Ijiputu;
me iphe du egvu, o meshiru l'egu Zowanu.
- 44 Iphe bu enyimu ephe b'o meru;
yo ghokota mee;
to nwehe mini, ephe phuru k'angungu.
- 45 O chiru ijiji ye;
yo bya anua ephe chikikfuu;

- bya achiru mbara ye;
 yo mebyishia ali epehe.
- 46 Iphe epehe kuru l'ali
 b'o chiru ovu ye;
 yo je atapyashia ya;
 bya achiru igube yeru ndu
 ophu miru amimi;
 yo tapyaa ya.
- 47 Oshi sikamo epehe;
 b'o gude aka-mini tupyashia;
 bya egude iyi mebyishia
 akpuru vayinu epehe.
- 48 Eswi epehe b'o gude ejo
 aka-mini tu-gbushikota;
 bya egude egbe-igwe
 tugbushikota elu epehe l'o ha.
- 49 O chikoru oke ehu-eghughu
 iya l'o ha byabe epehe;
 chita ejo
 unwu ojozi-imigwe ye
 t'o je anua epehe aphu.
- 50 E to tuzedu eka
 l'ehu-eghughu iya;
 ophu o dobedu epehe ndzu.
 O woru epehe haaru
 ejo iphe-ememe ono
 t'o meghee epehe emeghe.
- 51 Iphe bu ndu, bu okpara
 le Ijiputu b'o gbukotaru l'epha ha;
 mbu iphe bu nwa odungu epehe l'ali Hamu.
- 52 Obenu le ndibe iya b'o toru
 nwehu ruta ege eerutaje aturu;
 bya echee epehe chiriru
 le werere gude swee
 echi-egu ono.
- 53 O duru epehe domangu le
 rimangu t'ephe ba atsu egvu.
 Obenu le ndu ohogu iya;
 be eze enyimu rigbushikotaru.
- 54 Yo shi ege ono;
 dua epehe durua eke,
 bu okè-ali iya, du nsò;
 mbu durua epehe l'ugvu ono,
 o gude ike k'eka iya luta ono.
- 55 O chishiru epehe iphe bu
 mbakeshi, no-chiru epehe uzo;
 bya eworu ali epehe keeru
 ndu Izurelu t'o buru okè-iphe epehe.
 O chiru ndu ikfu Izurelu ye
 t'ephe buchishia ali epehe ono.

- 56 Qle e megeeru;
 ephe abya adata Nchileke;
 kwefulerua
 Okaribe-Kakota-Nu ikè;
 mekota iphe bu iphe o suru t'ephe be eme.
- 57 Q bu ejo okpa, nna ephe
 tsoru be ephe tsochitaru;
 bukotaru ndu e te gudedu ire ephe eka.
 Onye dakoberu ephe du l'o
 bu onye dakoberu okpete.
- 58 Ephe gude eke ephe agwaje
 iphe ephe doru l'ekemeke;
 kpatsua Nchileke iwe;
 yo kolahaaru ntèkpe,
 ephe pyishiru okopho.
- 59 Teke Nchileke phuru iya;
 be ehu ghuru iya eghughu nshinu.
 Yo gude k'ono jika-ghee
 ndu Izurelu teteretengu.
- 60 Q gwoberu ulo-ekwa iya
 ono, no le Sháyilo ono;
 mbu ulo-ekwa ono,
 o kpoberu; bua l'èke, madzu bu ono.
- 61 Q haru ndu ohogu; ephe evuta
 Okpoko Ogba-ndzu iya;
 mbu Okpoko Ogba-ndzu,
 bu iya ekoshije
 ege ike iya habe nshinu;
 bukwaruphu iphe ekoshije
 ege o du-be biribiri
 b'o paru haaru ndu ohogu iya.
- 62 Q paru ndibe iya haa;
 e gbushia ephe;
 kele ndu nk'ia ono meru;
 ehu eghulaha ya eghughu.
- 63 Unwu-okorobya ephe
 b'e gbugeru l'ogu.
 Unwu-mgboko ephe akwashia;
 to du onye a-lu ephe.
- 64 Ndu achijeru ephe eja;
 b'e gbushiru;
 ophu unyomu ephe 'aradu m'oo ekwa ephe.
- 65 A -nonyaa; Nnajiufu ezilihu
 l'o bu onye shi eku mgbenya;
 mbu kwolihi l'o bu onye
 nguru mee t'o phohuwa iya l'enya;
- 66 bya achia ndu ohogu iya ichifu;
 mee ephe iphe-iphere,
 bu 'azaha azaha.
- 67 Eri Joséfu l'o ha b'o jikakotaru;

- tọ ƒọta ndu ikfu Ífuremu.
 68 Obenu l'ọ ƒọtaru ndu ikfu Júda;
 bú iya bú Ugву Záyoṇu
 ono, o yeru obu ono.
 69 Yọ bya eworu ọlo iya,
 dụ nsọ kpua;
 yọ ha l'ọ bú eze ugву;
 mbụ kpua ya;
 yọ dụ l'ọ bú alị, o meru;
 yọ búru iphe a-nọ jeye lẹ tutu yoyo.
 70 Ọ ƒọtaru nwozi iya, bú Dévidi;
 dufuta iya l'ẹke ọ nọ
 l'ọdu-aturu.
 71 O dufutaru iya l'ẹke ooche aturu
 t'ọ bya eleta ndibe iya,
 bú iya bú ụnwu Jékoṗu ẹnya;
 mbụ t'ọ kpọ-zijeru ụnwu Ízurelu,
 bú òkè-iphe iya ọzo.
 72 Dévidi gudekpelephu obu,
 guru iphorọ leta ẹphe ẹnya;
 gude ọkpobe mmamiphe chikota ẹphe.

79

Egву-ọma, Ásafu deru

- 1 Nggube Nchileke;
 phụwaru lẹ ndu ọhodo
 nwubataakwaru l'alị-a,
 bú òkè-iphe ngu-wa.
 Ẹphe farushiakwaru
 eze-ọlo ngu ono, dụ nsọ ono;
 bya emewaa Jerúsalemu;
 yọ búru ikpọzu.
 2 Odzu ndu ejeru ngu ozi;
 bẹ ẹphe tọgbogbaaru
 ụnwenu, ephe l'eli t'ọ ria;
 mbụ l'odzu ndu nsọ ngu;
 bẹ ẹphe wowaru tọaru
 anụ-ẹgu-ẹgbudu t'ẹphe ria.
 3 Jerúsalemu mgburumgburu;
 bẹ ẹphe wọaru mee madzụ l'ọ bú mini.
 Ẹ to nwehekwa onye,
 phọduru nụ, e-li ndu ono,
 e gbushiru ono.
 4 Ndu obutobu ayi phẹ;
 mẹ ndu bupheru ayi mgburumgburu
 túkowa azuru ayi ukwe; l'achị ayi ọchi.
 5 ?Bụ teke ole bẹ ẹhu
 e-ghubebe ngu eghughu;
 nggube Ojejoje?
 Ẹhu; ?oo-ghuwa ngu rụ jeyewaru tọo.

?Bụ teke ole bẹ oke
 ẹhu-eghughu ngu
 e-nwubebe l'ọ bụ ọku jeye?

6 Wonuru ẹhu-eghughu
 ngu tukoshi ndu ọhodo ono,
 ẹ ta madu ngu nụ ono!
 Tukoshikwa iya phụ aḷi-eze ono,
 ẹ-te ekujedu ẹpha ngu ono;

7 kẹ l'ẹphe gbuwaru ndu eri Jékoṣu pyaapya;
 bya emebyishiwa ufu iya.

8 Be emekwa t'ayi nwua ọnwu
 iphe dū ẹji,
 nna ayi oche phẹ meru!
 Phunuaru ayi imiko ẹgwegwa;
 kẹ l'ayi ta mahẹdu ọzo ayi e-shi iya.

9 Yeru ayi ẹka
 nggube Nchileke,
 bụ onye ndzọfuta ayi;
 k'ọphu ee-shi ẹge ono
 kwabẹ ẹpha ngu ugvu.
 Guderu k'ẹpha ngu nafuta ayi;
 nggu aḡaru ayi nvu
 l'iphe dū ẹji ayi meshiru.

10 ?Bụ ngunu meru iphe
 iphe bụ mbakeshi aḷi ẹke Nchileke ayi nọ?
 Nọdunu ayi l'ifu mee t'iphe
 bụ mbakeshi maru
 l'ị gwataru ụgwọ ọchi mee
 ndu ono, ẹjeru ngu ozi,
 ẹphe gbushiru ono.

11 Tẹ ude, ndu nọ l'ọka mkpọro
 atṣu runua ngu l'ẹhu!
 Gudenu agburu-ẹhu ngu
 mee tẹ ndu e kperu
 nkfugbu nweru onwẹphe.

12 Kfua ndu obutobu ayi phẹ
 ụgwọ iphe dū ẹji,
 ẹphe meru ngu ugbo ẹsaa;
 mbụ iphe-iphere, ẹphe
 mekotaru kpua
 nggube Ojejoje;

13 k'ọphu ayibe ndibe ngu;
 mbụ ayibe aturu ono,
 iiche nche ono etua ngu ẹpha
 jeye lẹ tutu yoyo;
 mbụ l'ayi e-tu ngu ẹpha
 shita l'ogbo sweru ogbo.

80

Egву-oma, Ásafu deru nù onye ishi egvu; t'e gude olu egvu "Okfukfu-like Ogbá-ndzù" gù ya

1-2 Ngabènurú ayi nchì;

nggube onye eche Ízurelu

l'ò bú onye eche atùru;

bùru onye anòduje achì

ndibe Jósefu l'ò bú onye

chì igwe atùru l'eje nri.

Tè nggube onye ono,

sùgaru lè cherobimu ono

chinua l'ò bú anwù l'ifu

ndu ikfu Ífuremu;

mè ké ndu Bénjaminu yele ké ndu Manásè!

Byiko rùkotanu ike ngu bya adzòfuta ayi!

3 Dobephunu ayi azù l'ònodu ayi;

nggube Nchileke!

Mùnuaru ayi ònu-òchi;

k'òphu aa-dzòfuta ayi.

4 Nggube Ojejoje;

nggube Nchileke,

bù Ókaribe-Kakòta-Ike;

?bùkpo teke ole; bè èhu

e-ghuberu ngu eghughu;

kè t'è b'ì nùje ekfukfu,

ndibe ngu ekfu anù ngu?

5 Nta-a b'ì mewaru èphe;

ènya-mini abùru èphe nri;

mee èphe; èphe angù ànya-mini,

jiru njaka-ònu.

6 I mewaru; ndu obutobu ayi;

èphe aja ayi ewena;

mee ndu òhogu ayi l'achì ayi òchi.

7 Dobephunu ayi azù l'ònodu ayi;

nggube Nchileke,

bù Ókaribe-Kakòta-Ike!

Mùnuaru ayi ònu-òchi;

k'òphu aa-dzòfuta ayi.

8 Ò bú nggu shi lè Íjiputu

gbuta vayìnu wolata;

bya achìko ndu òhodo

chìshia l'alì èphe; woru iya dzabè.

9 Ò bú nggu gude èka ngu

gbuchashia èke ì dzabèru iya.

Yò bya agbaa ógbaragba,

chìkoru alì ono l'ò ha jegbaru.

10 Yò jaa ajaja jachikota iphe bu ugvu;

mbù l'èkali iya halèphu l'eli

l'ò bú eze oshi sida.

11 Èkfukala iya jeruru eze ènyimu.

Ógbaragba iya atuko
 ekemeke obule dzuru;
 mbu jeye le
 Enyimu Yufurétusu.

- 12 ?Nanu ege o du;
 b'i fokashiru mgbabu iya;
 k'ophu iphe bu onye esweta nu
 ejeje je awo akpuru iya ege o du iya?
- 13 Ezi-owska, shi l'egbudu
 awukfuta iya bya atakwoshia ya.
 Unwu anumanu aburu iya;
 be ephe gude azu onwephe.
- 14 Latanu azu lakfuta ayi;
 nggube Nchileke,
 bu Okaribe-Kakota-Ike!
 Shinu l'imigwe lee enya
 phukpoduaphu iphe amu nu.
 Byiko letanu vayinu ngu-a enya;
- 15 mbu vayinu, bu nggubedua
 gude aka ngu dzabe iya;
 mbu nwata nwoke,
 bu nggubedua gude aka ngu zu ya zufuta.
- 16 Vayinu ngu ono; b'e gbutsuakwaru.
 Oku dzukotaakwaru iya.
 Mba, i baru ndibe ngu
 meekwaru t'ephe laa l'iyi.
- 17 Kwakobenu nwoke ono,
 bu nggubedua gude aka ngu fota iya ono;
 mbu onye ono,
 bu nggubedua gude aka
 ngu zufuta iya ono.
- 18 Oo ya bu k'ophu ayi ta aghaduru ngu azu.
 Menua te ndzu buru nk'ayi;
 ege ayi a-wata oku epa ngu odo.
- 19 Dobephunu ayi azu l'onodu ayi;
 nggube Nchileke,
 bu Okaribe-Kakota-Ike!
 Munuaru ayi onu-ochi;
 k'ophu aa-dzofuta ayi.

81

Egvu, Asafu deru nu onye ishi egvu; t'e gude ngwa-egvu gititu gua ya

- ¹ Unu gua egvu ehu-otso-ena nu Nchileke;
 onye bu iya bu ike ayi!
 Unu gude ehu-otso-ena
 tua uzu l'ifu Nchileke ke Jekopu!
- ² Unu watanu ogu egvu;
 unu eye iya nkwa!
 Unu kpooru iya ogumogu; me unel
- ³ Unu gbua upyoku;

- m'ò Ọnwa Ọphungu fulephu!
 Unu gbukwaa ya phụ;
 m'ónwa dzulephu edzudzu;
 4 l'iphe ono bukwa ome-l'ali,
 a tųru doberu ndu Ízurelu;
 mbụ l'òo iphe Nchileke kẹ Jékọpu
 tọru ọkpa iya; sụ t'e tsoje.
 5 Ọ bụ ekemu, ọ tųru;
 yo shihu ike;
 bya asụ tẹ Jósẹfu meje
 teke ono, o tsoru ndu Íjiputu ọgu ono;
 mbụ l'ẹke ono, mu nųru
 okfu ẹ te dodu mu ẹnya ono.
 6 Okfu ono sųru: "Ọo yẹbedua
 pafųru ẹphe oke ivu, shi nọdu ẹphe l'ishi;
 bya ezia ẹphe nkata ivu ono,
 ẹphe shi vuru ono.
 7 Teke unu nọ l'iphe-ẹhuka;
 bẹ unu kuru iya oku.
 Ya anọdu l'urukpu;
 gude egbe-igwe za unu oku;
 bya adzọfuta unu.
 Ya gude mini Meriba data unu.
 8 Unubẹ ndibe iya;
 unu ngabekpoduaphu;
 tẹ ya lọo unu ẹka lẹ nchị!
 Unubẹ ndu Ízurelu;
 unu ngabekpodaru iya phụ nchị!
 9 T'ẹ b'ọ dukwa iphe ọdo,
 unu e-dobe; l'agwa
 agwagwa l'ẹke unu nọ;
 ọphu ọ dukwa iphe ọdo,
 unu a-bajẹru ẹja.
 10 Ishi iya bųru l'òo yẹbedua bụ
 Ojejoje; bųru Nchileke unu.
 Ọo yẹbedua bụ onye
 dufutaru unu lẹ Íjiputu.
 Unu kpuhaa ọnu unu ekpuhaa;
 tẹ ya nųa unu nri.
 11 Obenu lẹ ndibe iya
 ta angadųru iya nchị;
 mbụ lẹ Ízurelu te ekwedu nọdu iya l'ẹka.
 12 Tọ dų iya bụ; ya eworu ẹphe
 haaru ẹjo ọkpoma ẹphe;
 t'ẹphe tsowaruru iphe ẹphe rítaru l'obu ẹphe.
 13 Ndege ndibe yẹbe Nchileke
 a-ngabẹru iya nchị;
 ọ -bųru lẹ ndu Ízurelu e-tso ọzo, ya tọru ẹphe;
 14 m'ẹ tọ ga atsụkwa iya l'ẹhu
 mbụ omekputa ndu ọhogu ẹphe.

- Ya ga egude ike iya chĩa
 ndu ephe dụ ashị okpu-akpohu.
 15 Ndu Ojejoje dụ ashị
 wozifutaje onwephe alị l'ifu iya;
 ya ahùà ephe àhùhù jeye lẹ tutu yoyo.
 16 Obenu l'unubèdua;
 bẹ ya e-gude okpobe witu nua nri;
 gude manụ-ẹngu,
 shi l'agbara-mkpuma nụ-jia unu ephe."

82

Egву-oma, Ásafu deru

- 1 Nchileke batawaru lẹ
 ndzuko ndu ikpe;
 nọdu l'ẹke ono;
 tẹ ya kpee ephe ikpe.
 2 O sọru ephe: "Bụ teke ole;
 bẹ unu a-ha okpe ẹjo ikpe;
 haa okpe l'eyeru ndu akirishi?
 3 Unu hanuaru ndu ukpa;
 mẹ ndu a toru ogbe enge.
 Unu ekpeje ikpe, dụ mma l'ẹhu ndu ukpa;
 mẹ ndu, aakpa ẹhu.
 4 Unu gbafuta ephe l'ẹka ndu akirishi!"
 5 Ẹ to nwedu iphe ephe maru;
 tọ dụ iphe edoje ephe ẹnya.
 Ẹphe anọduje adakpu
 adakpu l'ekpuru-ochi.
 Ẹke a turu okpa-alị
 mgboko l'ọ ha tukookwaru anga anganga.
 6 Mu sọru: "L'unu bụtsukwa chi l'ẹhu l'ẹhu;
 unu l'unu ha bụkota unwu
 Okaribe-Kakota-Nụ.
 7 Obenu l'unu e-mekochaa
 nwuhu ẹge madzụ
 mmakanụ anwuhuje.
 Unu e-mekochaa dashia ẹge
 ndu ishi ọdo adashije."
 8 Gbalihu nggube Nchileke;
 kpee mgboko ikpe;
 kẹ l'iphe bụ mbakeshi
 bụkota òkè-iphe ngu.

83

Egву-oma, Ásafu deru

- 1 Nggube Nchileke;
 ba dahukwa nkichi.
 Ba anodushinu nwangijingiji;
 nggube Nchileke;
 ba dashinu rigbidingu.
 2 ?Ị phuwaru ẹge ndu

- ohogu ngu aphu temutemu;
 me ege ndu i du ashu
 etsuru ngu eka l'okpoma.
- 3 Epe gude eregede
 l'achu idzu ndibe ngu;
 mbu l'achu iphe epe
 e-me ndu no ngu l'obu.
- 4 Epe suru t'epe bya
 t'epe lu oha ono;
 t'epe mee t'e b'o duhe
 onye a-nyatakwadu epha Izurelu odo.
- 5 Idzu bu epe nanu
 t'epe mee ngu ejo iphe.
- 6 Ndu ono bu ndu Edomu;
 ndu Ishimelu;
 ndu Hega; ndu Mofabu;
- 7 ndu Gibal; ndu Amonu;
 me ndu Amaleku.
 Ndu Filisutiya yikwa iya phu;
 ndu Taya ayiru iya.
- 8 Ndu Asiriya byawaru bya etsoru epe
 t'epe buru agbaru-ike ndibe Lotu.
- 9 Menua epe iphe i meru Midiya.
 Mee epe ege i meru Sizera
 yele Jabinu l'iku Enyimu Kishonu;
- 10 mbu ndu ono, i meru;
 epe aburu kpurupyata le Enu-Doo;
 mee epe; epe aburu ozu wushiru l'ali ono.
- 11 Menua ndu oke amadu epe
 iphe i meru Orebu;
 me Zebu;
 nggu emekwaaphu ndu
 ishi epe iphe i meru Zeba;
 me Zalumuna;
- 12 mbu ndu ono, suseru:
 "T'epe lu ta ali Nchileke nweru ono."
- 13 Nggube Nchileke mu;
 menua epe t'epe du l'o bu uphuku;
 mbu t'epe du l'o bu eswa ereshi,
 pherephere zikashiru.
- 14 T'o buru ege oku anoduje
 adzu phophopho l'oswa;
 m'o bu ege oku adaja taphutaphu l'ugvu
- 15 buru ege ii-da phukaphuka
 l'o bu oke pherephere chia epe oso;
 nggu egudekwaphu
 oke pherephere ngu ono yee epe egvu.
- 16 Menua t'iphere ji epe ifu;
 k'ophu ndiphe a-wata ocho
 uzo, epe e-shi maru epha nggube Ojejeje.

- 17 T'e meje epe iphe-iphere;
 meru otsu egvu ye epe l'ehu tekenteke.
 T'epe tsokwaa iphere laa maa.
- 18 Epe amakwanuru l'o bu
 nggube onye ono, epha
 bu Ojejoje ono
 bu Okaribe-Kakota-Nu
 le mgboko mgburumgburu.

84

Egву-oma, e deru nu onye ishi egvu t'unwu Kora gua; t'e gude ngwo egvu gititu gua ya

- 1 Ipe eke i bu amakwanu;
 nggube Ojejoje, bu Okaribe-Kakota-Ike.
- 2 Oogushi mu egu ike; meji l'atofu mu atofu;
 te mu nodu l'eze-ulo Nchileke.
 Obu mu; me ehu mu l'o ha
 ara l'araku Nchileke ono, no ndzu ono.
- 3 Okpaleboku nwetsuaru eke
 oobugbaa l'eze-ulo ngu ono;
 esa enwekwaruphu eke
 ookpaje ekfuna; nodu zushia unwu.
 Eke ono bu l'iku
 enya-ngweja
 nggube Ojejoje,
 bu Okaribe-Kakota-Ike;
 mbu nggube Eze mu, bu Nchileke mu.
- 4 Onu-oma bu ndu bu ebubu l'eze-ulo ngu;
 ke l'epe anoduje etu ngu epha tekenteke.
- 5 Onu-oma bu ke ndu bu nggu
 bu agbaru-ike epe;
 mbu ndu bu ege epe e-me
 jerua Ugvu Zayonu bu iphe
 uche iya echije epe ehu.
- 6 Obuje; teke epe esweta
 le nsuda nsuda Baka;
 yo du epe l'o bu eke mini awu;
 dukwaphu epe l'o bu eke
 mini udzu-mini chishiru ike;
 ekemeke aburu okpuru.
- 7 Epe anoduje aka oshihu ike l'eje;
 gbururu jeye teke epe
 e-jekfu Nchileke le
 Ugvu Zayonu.
- 8 Nggube Ojejoje;
 nggube Nchileke,
 bu Okaribe-Kakota-Ike;
 nunua iphe mu ekfu anu ngu!
 Ngaberu mu nchi;
 nggube Nchileke ke Jekopu!
- 9 O bu nggu bu onye ono,

- egbochitaje ayi ono
 nggube Nchileke!
 Lenua onye ono, i wuru
 manụ l'ishi ono ẹnya t'ọ baa ngu l'obu.
- 10 Onye nọru ujiku lanụ
 l'eze-ulo ngu kakwa
 onye nọru unu afa labụ
 l'ukporo afa iri l'ẹke ọdo mma.
 Ọ kakwa mu mma tẹ mu
 buru onye nche l'onu-uzo
 ulo Nchileke; karia lẹ mu
 bu l'ulo ẹjo madzụ;
- 11 kele Ojejoje, bu Nchileke
 du l'ọ bu ẹnyanwu;
 buru onye egbochitaje ayi.
 Ọ bu Ojejoje emejeru
 ndiphe eze-iphe-oma;
 l'emeje t'a kwabẹ madzụ ugvu.
 Ẹ tọ dudu iphe du mma,
 o kejeru ẹka ngvu l'ẹ tọ
 nudu iya ndu uta ẹ-ta nọdu lẹ ndzụ ẹphe.
- 12 Nggube Ojejoje,
 bu Okaribe-Kakota-Ike;
 onu-oma bu k'onye bu nggu b'ọ dakoberu.

85

Egvu-oma, e deru nụ onye ishi egvu t'unwu Kora gwa

- 1 I koshiru l'alị ngu nọ ngu l'obu
 nggube Ojejoje;
 bya emee t'iphe duru
 ndibe Jékọpu lẹ mma ọdo.
- 2 Ejo iphe ndibe ngu meshiru;
 b'i gụkotaru ẹphe nvu;
 bya eworu iphe kpube
 l'iphe du ẹji, ẹphe meshiru l'ọ ha.
- 3 I chikowaru oke
 ẹhu-eghughu ngu l'ọ ha gwọbe;
 pakotaru ẹhu-eghughu ono,
 ata kfukfukfu ono haa.
- 4 Dophunu ayi azụ l'onodu ayi;
 nggube Nchileke,
 bu onye ndzofuta ayi;
 nggu achiru iphe bu
 iphe egwu ngu nụ l'ẹke ayi nọ wushi!
- 5 Iphe ayi meru; ?l'oo-ghuwa
 ngu ru eghughu gbururu jeye tọ.
 Mbu; ?ii-hawaru
 ẹhu-eghughu ngu ono
 t'ọ shi l'ogbo sweru ogbo.
- 6 ?T'ii mehedu t'ayi jakerehu ọdo tọ;
 k'ophu ẹhu a-nọdu atsoshi

ndibe ngu ɛna l'ɛke i nọ?

⁷ Koshinu ayi ɛge i yeberu ayi obu;
nggube Ojejoje.

Dzofutanu ayi.

⁸ Mu a-ngabɛ nchi nua iphe
Nchileke, bu Ojejoje ekfu.
L'o kweru ukwa lɛ ya e-me
t'ɛhu du ndibe iya agu;
mbu ndu, duru iya lɛ nsɔ.
Obenu l'iphe ɛphe a-kwabɛ
ɛnya bu t'ɛphe ba alaphuhe
azu l'ome eswe ɔdo.

⁹ Iphe doru ɛnya bu lɛ
ndu atsɔ Ojejoje egvu;
bɛ ɔobyakwa adzɔfuta;
k'ɔphu o-gbu-nwji-nwji ya
a-bya l'alɔ ayi ɔdo.

¹⁰ N-yemobu yɛle ire-lanu
a-gba onwɛphe ndzuta.
Odobe-ɛka-ndoo yɛle
nchi-ɔdu-ndoo anmaa onwɛphe akpa.

¹¹ Ire-lanu e-shi l'alɔ mifutatsua.
Odobe-ɛka-ndoo eshi l'imeli
pyofu ɛnya l'ele mgboko.

¹² Ojejoje bu iphe du mma;
bɛ ɔo-nɔduje anu madzu;
bya emee t'iphe ayi meberu
l'alɔ ayi mehu emehu.

¹³ Odobe-ɛka-ndoo e-vutajeru iya ɔzo;
je akpaziaru iya ɛke,
ɔo-nɔdu aha ɔkpa eshi.

86

Dévidi ekfu anu Nchileke

¹ Ngabɛnu nchi;
nggube Ojejoje; za mu oku;
kɛle mu bu onye ukpa,
ɛ te nwedu ɛge ɔ haru iya.

² Letanu mu ɛnya;
kɛle mu yeru ngu obu.
O bu nggu bu Nchileke mu;
dzofutanu mube nwozi ngu,
dakoberu ngu nu.

³ Phunuaru mu imiko;
nggube Nnajiufu;
kɛ l'ɔ bu nggu;
bɛ mu anɔduje
akpo-ku mkpɔrumkpuru.

⁴ Menua t'ɛhu tsɔo mube nwozi ngu ɛna;
kɛ l'ɔ bu nggube Nnajiufu;
bɛ obu mu kpamukpamu akpo-ku.

- 5 Nggube Nnajiufu;
    ì bú onye oма; bya aburu
    onye agujeru madzu nvu.
    Iphe bú ndu arakuje ngu nu;
    be iijejeru obu nshinu.
- 6 Ngabe nchi; naru iphe
    mu ekfu anu ngu;
    nggube Ojejoje!
    Ngabenu nchi;
    na mkpu, mu echiku ngu
    ti meeru mu eze-iphe-oma!
- 7 Teke iphe atsu mu l'ehu;
    be mu akpo-kuje ngu;
    kele mu maru l'ii-nu-a olu mu.
- 8 A -bya l'iphe bu agwa;
    be t'o nwedu ophu du
    lo bu nggube Nnajiufu;
    ophu o dudu iphe ephe eme,
    aa-turu yeru ophu iime.
- 9 Iphe bu mbakeshi ono,
    bu nggu gude aka ngu
    mee ephe ono
    e-mekochaa bya abaaru
    nggube Nnajiufu aja;
    jaa ngu ajaja.
- 10 Onanu aburu ke l'i ha nshinu;
    l'anoduje eme iphe,
    du biribiri.
    O bu nggubedua
    nwenkinyi ngu bu
    Nchileke.
- 11 Nggube Ojejoje;
    kpo-ziaru mu uzo ngu;
    k'ophu mu a-nodu etso
    uzo ire-lanu ngu ono.
    Menua t'oriri mu buru nanu l'eke i no;
    k'ophu mu a-nodu atsu epha ngu egvu.
- 12 Mu e-gude obu mu lo ha
    kele ngu ekele;
    nggube Nnajiufu,
    bu Nchileke mu.
    Mu a-nodu aja ngu ajaja jeye le tutu yoyo;
- 13 ke l'i yenukaru mu obu eyenuka;
    bya anafutawa ndzu mu l'ali maa.
- 14 Nggube Nchileke;
    ndu eku onwephe ekuku
    wu-lihuakwaru bya etso mu okfu.
    Ndu e ta phujeduru madzu
    imiko edzukobe l'achi nta ishi mu;
    mbu ndu ono, e te nwedu
    iphe ephe guberu nggube Nchileke ono.

- 15 Obenu lẹ nggube Nnajiufu,
 bu Nchileke aphujeru madzụ imiko;
 l'emejeru madzụ
 eze-iphe-oma.
 Ehu te eghujedu ngu
 eghughu egwegwa.
 N-yemobu ngu;
 be iyeje yee ya k'etsutu iya.
 I bukwaphu
 o-me-g'o-kfuru.
- 16 Ghanuaru mu ifu;
 phua mu ru imiko!
 Menua te ike nodu mube
 nwozi ngu l'ehu!
 Dzonua mube nwatibe,
 nwanyi ono,
 ejeru ngu ozi ono!
- 17 Koshinu mu iphe-ohubama,
 e-me te mu maru l'i du
 mma; k'ophu bu;
 ndu ohogu mu -phua ya;
 iphere egude ephe;
 kele nggube Ojejoje
 gbawaru mu mkpu bya adua mu obu.

87

- Egву-oma, unwu Kora guru
- 1 Ojejoje tawaru okpa-ali
 ulo iya l'eli ugву, du nsọ.
- 2 Ojejoje yeru Zayonu obu;
 karia ege o yeru iphe
 bukpо eke odo,
 unwu Jekopu bu.
- 3 Nggube eze mkpukpu ke Nchileke;
 e kfukashitsua k'iphe biribiri ngu:
- 4 "Ndu Réhabu; me ndu Babilonu;
 be mu guakwaru ye le ndu maru mu nu.
 Ndu Filisutiya; ndu Taya;
 me ndu Kushi;
 be mu gukobekwaru iya phu.
 Ndu ono l'ephe ha;
 be aa-gukotaru ye le ndu a muru le Zayonu."
- 5 Aa-nodu ekfu ke Zayonu; su:
 "L'onye owaa yele onye ophu;
 b'a mukwaru le Zayonu.
 O bu Okaribe-Kakota-Nu
 l'onwiya e-me iya to nguru anguru."
- 6 Ojejoje e-de lekwo, o deru epha ndiphe; su:
 "L'onye owaa b'a muru le Zayonu."
- 7 Ndu agu egву; me ndu ete iya
 etete a-tuko gua egву; su:

“O bụ lẹ Záyọnu; bẹ mini ndzụ
shi l'atsofutaru ẹphe!”

88

Egву-oma; ẹvù, Hemanu, bụ o-shi-l'eri Zera raru nụ onye ishi egву tẹ
Ụnwu Kora gụa. T'e gude olu-aphụ gụa ya

- ¹ Nggube Ojejoje,
bụ Nchileke, adzoje mu nụ;
mu anọduje ngu l'ifu;
eswe l'enyashi;
l'akwa ẹkwa onwomu.
- ² Tẹ ekfukfu, mu ekfu anụ ngu ruaru ẹke ị nọ.
Ngabenu nchị l'ẹkwa,
mu akwa;
- ³ kele ndzụ mu l'ọ ha;
bẹ iphe-ẹhuka jiru iya;
oge onwu mu atụwa kperere-kperere.
- ⁴ A gụwaru mu lẹ ndu
aabyawa okpochi ẹja.
Mu dụwa l'ọ bụ nwoke,
ike gvuru.
- ⁵ E wowaru mu nwuhaaru ndu nwuhuru anwuhu.
Mu dụwa l'ọ bụ onye
e gburu togbo l'ime ili;
mbụ l'ọ bụ ndu ono,
ẹ tji nyatahedu ono;
mbụ ndu ono, unu l'ẹphe bukahuru;
ophu iiletahedu ẹphe ẹnya ono.
- ⁶ I chewaru mu l'ili, katsukpo ogvu;
buru iya kakota ogba ọchi.
- ⁷ I wowaru oke ẹhu-eghughu ngu byabẹ mu.
I gudewa akpara-mini
nke ngu nwuru mu ye l'ime mini.
- ⁸ I natawaru mu ndu mu l'ẹphe
shi eshi ọkpobe ọnyà.
I mewaru; ẹphe anọduje
ebu ubara eyeru mu.
I gubudowaru mu l'ẹke
mu ta alufuta-ghehedu.
- ⁹ Mu jewaru iphe-ẹhuka jeye
ẹnya agbahu mu ọchi.
Mboku-mboku;
bẹ mu anọduje eku
nggube Ojejoje.
Lekwa ẹka mu ẹbo-ẹbo ẹge
mu chiliru ngu iya.
- ¹⁰ ?Iimeje iphe dụ biribiri
koshi ndu nwuhwaru anwuhu tọo?
Ndu nwuhuru anwuhu;
?ẹphe e-gbeshi jaa ngu ajaja tọo?
- ¹¹ ?Aanọduje l'ime ili atụ ọnu

ẹge i yeberu madzụ obu ọtọ?
 ?T'aanọduje l'ẹke eegwe
 madzụ urrekfu kfua l'ị bụ
 o-me-g'o-kfuru?

12 ?Bụ l'ẹke gbaru ọchi;
 bẹ aanọduje amaru iphe dụ biribiri, iimeebe?
 T'aanọduje l'alị ẹke ẹ ta nyatajedu
 onye laru iya nụ;
 kfua ẹge ị bụta-be onye
 doberu ẹka ndoo?

13 Obenu lẹ mu araku
 nggube Ojejoje
 t'ị bya agbaaru mu mkpu.
 Iphe bụ utsu, sweru esweswe;
 bẹ mu ekfukotaje anụ ngu.

14 ?Bụ ngunu kparu iphe
 ị jikaru mu
 nggube Ojejoje?
 ?Bụ ngunu kparu iphe
 i sweru mu ẹnya tengu?

15 Eshinu mu bụ nwata;
 b'e shi kpata mu ẹhu;
 k'ọphu mu nọwaa
 dzẹe dzẹe ndzụ.
 Ị kpawaru mu ẹhu;
 ike agvụwa mu;
 mu ta amahẹ ụzo,
 mu e-shi iya.

16 Oke ẹhu-eghughu ngu
 dzuwaru mu ẹhu.
 I yetawaru mu egvu;
 k'ọphu bụ lẹ mu bụwa
 iphe mmanu.

17 Mbọku-mbọku;
 bẹ ẹphe ekephetaje mu
 l'ọ bụ onye utso ribudoru.
 Ẹphe rikputawaru mu erikputa.

18 Ị nafụwaru mu ndu mu
 l'ẹphe shi ayi;
 mẹ ndu yeru mu obu.
 Nta-a bụwa ẹkpuru-ọchi
 bụ ẹgiri ọnya mu.

89

Ẹvù, Etanu, bụ o-shi-l'eri Zera raru

¹ Mu a-gụ egvu gude kfua ẹge
 n-yemobu Ojejoje habe.
 Mu a-gụ iya jeye lẹ tutu yoyo.
 Mu e-gude ọnu mu kfua
 t'ogbo, nọnu maru l'ị bụ
 o-me-g'o-kfuru.

- 2 Mu a-ra iya arara;
 le n-yemobu ngu a-no jeye le tutu yoyo.
 O bu ege-a akpamigwe nguru anguru-a
 bu ege iphe i kfuru angujeru.
- 3 I suru l'onye i fotaru;
 be nggu l'iya gbawaru ndzu;
 l'i riru Dévidi, bu nwozi ngu angu; su:
- 4 "L'ii-me awa iya t'e b'o chihu
 achihu jeye te tutu yoyo;
 nggu emee aba-eze iya
 t'o nguru anguru tsube
 l'ogbo sweru ogbo."
- 5 Imigwe l'o ha atu onu
 ege i du-be biribiri
 nggube Ojejoje.
 Ookoshikwaphu l'i bu
 onye evudoshije ike l'eke
 ndzuko ngu no.
- 6 Mbụ; ?bu onye le ndu,
 bu l'imigwe be aa-turu yeru Ojejoje.
 ?Bu onye le ndu no l'imigwe;
 be aa-turu yeru Ojejoje?
- 7 Eke ndu du nsọ k'imigwe
 dzukoru be aatsujekwa Nchileke egvu.
 O kakota ndu no-pheru iya
 mgburumgburu odu egvu.
- 8 Nggube Ojejoje;
 nggube Nchileke,
 bu Okaribe-Kakota-Ike;
 ?bu onye du l'o bu nggubedua.
 I ha nshinu;
 nggube Ojejoje.
 Ege ono be ovudoshi ike
 l'iphe i vudo no-pheru ngu mgburumgburu.
- 9 Oke eyii eze enyimu bu nggu b'o no l'eka.
 Ejo akpara-mini bu nggu atuzitaje iya.
- 10 Réhabu b'i gudewaru;
 yo daburu l'o bu onye
 e gburu egbu.
 I gudewa ike ngu chia
 ndu ohogu ngu;
 ephe agbaa nanu nanu.
- 11 Igwe l'ophu bu nke ngu.
 Eliphe l'ophu aburu nke ngu.
 O bu nggubedua turu okpa
 mgboko l'o ha;
 yele iphe bu iphe no iya nu.
- 12 Uzo isheli; l'uzo ohuda bu
 nggubedua meru iya dobe.
 Ugву Tábo yele

Ugvu Hemonu anọduje
 agụ egvu ẹhu-ọtso-ẹna
 teke ẹphe nuru ẹpha ngu.

13 Oshi-ẹka ngu bụ agburẹhu kpụu.

Ẹka ngu shihuru ike;
 ẹka-utara ngu aka.

14 Odobe-ẹka-ndoo yẹle ikpe,
 vudo nhamunha b'e gude
 ọtọ ntọ-l'alị aba-eze ngu.

Ị kpajeru n-yemobu;
 mę ovudoshi ike l'iphe
 i kfulu ye;

yo vutaru ngu uto l'iphe bụ iphe iime ememe.

15 Ọnu-ọma bụ kę ndu,
 mutawaru t'ẹphe kpọ-kuje ngu;

mbụ ndu bụ iphoro,
 shi l'ẹke nggube Ojejoje nọ;
 bę ẹphe egudeje eje.

16 Ẹphe egudeje ẹpha ngu ete
 ẹswa mkpulumkpuru.

Ẹphe anọduje akpọ-ku ngu
 l'ị bụ onye doberu ẹka ndoo.

17 Kę l'ọ bụ nggu bụ ike,

dụ biribiri, ẹphe nweru.
 Ọ bụ okfu l'ayi nọ ngu l'obu
 meru iphe iimeje tẹ ike ayi kangoo.

18 Nggube Ojejoje; ọ bụ nggu;
 bę nuru ayi onye mgbochita.

Ọ bụ onye nsọ kę ndu
 Ịzurẹlu; bę eze ayi shi l'ẹka.

19 O nweru teke i gude àphù
 zia ndu nke ngu ozi;

sụ: "L'i mewaru tẹ
 agburu-ẹhu kalẹru onye soja lanụ."

Nggụ abyawa l'ẹke ndibe
 ngu nọ; bya afọta onye lanụ;
 mee ya t'ọ buru onye
 ndiphe a-nọdu akwabę ugvu.

20 L'ị phụwaru nwozi ngu,
 bụ Dévidi.

L'i wowaru manụ ngu,
 dụ nsọ wụa ya l'ishi.

21 Sụ l'ọ bụ ẹka ngu;

bę ii-gude mee ya;
 yọ nguru anguru;
 mbụ l'ọ kwa nggube Nchileke
 emeje tẹ ike ka iya adudu.

22 Ẹ to nwedu ndu ọhogu iya,
 a-dụ ike kebuta iya t'ọ tujeru ẹphe utu;
 ọphu ndu akirishi 'ahadu iya.

- 23 Ndu achị iya nụ;
 bẹ ii-nọdu iya l'ifu dzọpyashia;
 chitsushikota ndu ọ dụ ashị.
- 24 N-yemobu ngu yẹle ovudoshi ike
 l'iphe i kfulu; bẹ e-swijeru iya.
 Yọ bụru ẹpha ngu;
 bẹ oo-gude ike iya kangoo.
- 25 Alị-ezi iya; bẹ ii-me tọ jaa ajaja;
 mbụ t'ọ shi lẹ eze ẹnyimu;
 saa jeye lẹ Ẹnyimu Yufurétusu.
- 26 Oo-nọduje araku ngu; sụ:
 "L'ọo nggu bụ nna iya;
 bụru Nchileke iya;
 bukwaruphu
 agbara-mkpuma, adzọfutaje iya nụ."
- 27 Nggubedua l'onwongu
 e-me iya; t'ọ bụru ọkpara ngu;
 mbụ t'ọ bụru iya a-katsua
 l'iphe bụ ndu eze, nọ lẹ mgboko-a.
- 28 N-yemobu ngu l'ẹke, ọono a-bụru ojejeje.
 Ogba-ndzụ nggu l'iya ta
 byadụ bya aminga aminga.
- 29 Awa iya bẹ ii-me;
 t'ẹphe ba achihu achihu
 gbururu jeye lẹ gbururu.
 Alị-eze iya bụ ẹge igwe
 a-nọ-bebe bụ ọo-nọ-bebe.
- 30 "O -bụru l'unwu iya
 jikaru ome ekemu ngu;
 jika otso iphe i turu ọkpa iya;
- 31 ọ -bụru l'ẹphe dakaru ome-l'ali,
 i turu doberu ẹphe;
 jika ome iphe i sụru t'ẹphe meje;
- 32 bẹ ii-gude mgboro-igwè
 hùà ẹphe àhùhù;
 mbụ gude ẹchachi hùà ẹphe
 k'iphe dụ ẹji, ẹphe eme.
- 33 O lẹ tii hakwanu ẹphe oyeru obu;
 ọphu ii-hadu ovudoshi ike,
 l'iphe i kfulu l'ii-me.
- 34 L'ẹ ndzụ, nggu l'ẹphe gbaru b'ẹ tii mebyidu;
 ọphu ịigba-nwedu iphe
 shiwa ngu l'ọnu lufuta.
- 35 L'i gudewa kẹ l'i dụ nsọ
 ria angụ ugbo lanụ sefu ẹka;
 l'ẹ to nwedu l'i dzọaru Dévidi ẹjo-ire;
- 36 l'awa iya a-nọ gbururu jeye gbururu;
 l'ọ bụ ẹge ẹnyanwu a-nọ-bebe;
 bụ ẹge alị-eze iya a-nọ-bebe.
- 37 L'ii-me iya t'ọ nọo gbururu

jeye ẹ gbururu l'ọ bụ ọnwa,
 bụ iphe agba ekebe
 l'akpamigwe l'ị bụ
 o-me-g'o-kfuru."

- 38 Obenu l'onye ono,
 ị wuru manụ l'ishi ono;
 b'ị jikawaru; gbado iya.
 Ẹhu eghuwa ngu
 eghughu l'ẹke ọono.
- 39 I jikawaru ndzụ,
 nggu ẹ nwozi ngu gbaru;
 wotawa okpu-eze iya gwọo l'alị.
- 40 Upho-mkpuma iya l'ọ ha;
 b'i tsukposhikotawaru;
 tsuwaa ọlo-mgbochi iya yọgiriogiri.
- 41 Ndu l'eswe esweswe
 gwowaru iphe ya tụtụ-a.
 Ndu obutobu iya bụ-wa iya;
 bẹ ẹphe egudeje eme iphe ọchi.
- 42 I mewaru tẹ ndu ọhogu iya mekputa iya.
 I mewaru t'ẹhu tsọ ndu ọhogu iya ẹna.
- 43 I mewaru; ogu-mbeke ya;
 yọ swikobe aswikobe;
 bya emee t'ọo dọjehe ike
 vudoshia ike l'ifu ogu.
- 44 I meru; ugvu, o nweru arushihu;
 mewa aba-eze iya;
 yọ gwọo l'alị.
- 45 I meru iya;
 yọ kahụ ẹ nwokoro;
 bya emeru iphere
 kpua ya l'ọ bụ
 uwe-nlọkpuru.
- 46 Nggube Ojejoje;
 ?bụ teke ole;
 bẹ ọo-dụ ẹge-a dọ-bebe.
 ?Ii-domiwaru onwongu jeyewaru tọo?
 ?Bụ teke ole;
 bẹ ẹhu-eghughu ngu e-nwu
 l'ọ bụ ọku nwubebe?
- 47 Byiko; nyatakwa ẹge
 ndzụ mu dọ-be mkpirikpi;
 kele madzụ, i meru, bụ iphe mmakanụ.
- 48 ?Bụ onye a-nọ ndzụ
 t'ẹ b'ọ nwuhuhe anwuhu?
 ?Bụ onye a-dụ ike dzọo
 onwiya; t'ẹ b'ọ laa maa.
- 49 Nggube Nnajiufu;
 ?bụ awe b'i dobehunuru
 eze n-yemobu obu ngu ono;
 mbụ n-yemobu ono,

- i gude kẹ l'ị bụ
o-me-g'o-kfuru ribuaru
Dévidi l'angu ono?
50 Nnajiufu; nyatakwa ẹge
e metabewaru nwozi ngu iphe-iphere;
mẹ ẹge mu tatabewaru nshi
l'ochi, ndiphe achị mu;
51 mbụ ewena, ndu ọhogu
nggube Ojejoje anọduje aja onye ono,
ị wuru manụ l'ishi ono
ewena l'ekemeke ọbule,
ọ turu ọkpa iya.
52 T'ajaja bụru kẹ Ojejoje jeye lẹ tutu yoyo!
Ono kwa ẹge ọ dụ;
bụru ẹge ono b'ọ dụ.

90

Ekfukfu, Mosisu onye kẹ Nchileke kfuru nụ Nchileke

- 1 Nggube Ojejoje;
keshinu k'ede-nwede;
bụ nggu bẹ ayi nọhawa l'ẹka.
2 Tẹmanu tẹ ugvu ugvu nọdu;
mbụ tẹmanu t'i mee eliphe; mẹ mgboko;
b'ị bụha Nchileke;
buru Nchileke ono;
bẹ ịi-bụ jeye lẹ tutu yoyo.
3 Iimeje tẹ madzụ ghọo ẹja.
Iisuje ayi t'ayi nwuhu;
ghọo ẹja ọdo.
4 Kẹ l'unu afa labụ l'ukporo afa iri dule ngu-a
l'ọ bụ ujiku lanu;
mbụ l'ọ bụ nwa-njibu-nya l'enyashi lanu.
5 Iigudeje anwuhu kpofu madzụ
l'ọ bụ onye kpofuru ẹswa;
kẹle madzụ dụ l'ọ bụ iru ẹwu.
6 L'utsu; bẹ ọonoduje aja pulapula.
O -be l'urenyashi;
yọ kpọo nkụ; kụlashihu.
7 Oke ẹhu-eghughu ngu
adzụwa ayi l'ọ bụ ọku;
Ehu-eghughu ngu mewaru ayi;
meji atọshihu ayi.
8 Ejo iphe ayi meshiru;
b'ị doru ayi giriri l'ifu.
Ejo iphe ayi meru l'edomi;
b'ị mewaru t'ọ daburu ngu ẹba l'ifu.
9 Ndzụ ayi mgburumburu
bulephu oke ẹhu-eghughu ngu ejije iya.
Ndzụ ayi l'ọ ha abujelephu ude ude.
10 Iphe ayi anọ-beje bụ ukporo afa ẹto l'afa iri.
Ọ -buru onye karu nka;

yọ nọ ọkporo afa ẹno.
 Obenu l'iphe ejije iya nù;
 abụkotaje iphe-ẹhuka; mę aphụ.
 Ọphu o nwedu ẹge aanọ-beje;
 yọ buru iya ayi.

- 11 ?Bụ onye maru ẹge
 ẹhu-eghughu ngu shihuberu ike.
 ?Bụ onye b'o doru ẹnya;
 mbụ ẹge oke ẹhu-eghughu ngu habe nshinu;
 k'ọphu ọo-nọdu atsụ ngu egvu?
- 12 Menua tẹ ayi maru ọnu-ọgu
 ụboku ayi lẹ mgboko;
 k'ọphu ayi e-shi iya maru iphe.
- 13 Nggube Ojejoje;
 tushihuru ọkpoma.
 Egbe iphe ọwaa;
 ?bụ teke ole b'ọ nọ-behunu?
 Phụnuaru ayibe ndu ozi ngu imiko!
- 14 Tẹ n-yemobu ngu jijenu ayi ẹpho l'utsu;
 k'ọphu ayi a-nọduje agụ egvu;
 l'ete ẹswa teke ayi nọkwadua ndzụ.
- 15 Menua t'ẹhu-otso-ena ayi
 yẹle iphe-ẹhuka phụ,
 i meru; ayi ejee phụ hakọ.
 Menua tẹ afa ẹhu-otso-ena ayi
 yẹle afa olemole phụ, ayi taru
 chichichi phụ; dughalephu.
- 16 Menua tẹ ayibe ndu ozi ngu;
 phụ iphe iimeshi;
 nggu emee t'unwu ayi;
 phụ ẹge ike ngu dụ-be biribiri.
- 17 Menua t'ayi tuba ngu l'obu;
 nggube Nnajiufu,
 bụ Nchileke ayi.
 Menua t'iphe bụ iphe
 ayi byiberu ẹka buru ayi ụpete.
 Iyee! Mee tẹ iphe bụ iphe
 ayi byiberu ẹka nweru ishi.

91

- 1 Onye nọ lẹ mkpuli
 Ọkaribe-Kakọta-Nụ
 a-nọdu l'agu
 Ọkaribe-Kakọta-Ike tuta ume.
- 2 Mu e-kfuru Ojejoje: "L'ọo ya
 bụ ẹke mu nọ l'ezeru ndzụ;
 buru iya bụ
 a-gbabe-a-dzuru nke mu.
 Ọ bụ yẹbedua bụ Nchileke, mu dakoberu."
- 3 Ọ kwa iya a-dzofuta ngu;
 t'ẹ b'ị nma l'ọnya, ndu achi

- nta ngu gbabèru ngu.
 O kwa iya phụ a-dzofuta
 ngu l'èjo iphe-ememe, dzuru ekemeke.
- 4 O bụ ébà iya bẹ oo-gude kpuchita ngu;
 bụru lẹ mkpuli nku iya;
 bẹ ìi-gbabe; zeeru ndzụ.
 Oo-gude kele ya bụ
 o-me-g'o-kfuru gbochita ngu;
 t'è b'ò dụ iphe e-me ngu nụ.
- 5 Èjo iphe anọduje eye madzụ
 egvu l'enyashi b'è tị tsuhedu egvu;
 tị tsụ iya iphe-kpaa,
 anọduje eme l'eswe.
- 6 Èjo iphe-ememe, anọduje
 aphụ kojokojo l'echi-abalị
 ta dudu ophu ìtsukwadu egvu;
 mbụ jeyekpo lẹ ndu ophu
 anọduje egbushi madzụ l'echi oke-eswe.
- 7 Ụnu ụmadzu labụ l'ụkporo
 madzụ ugbo iri a-dashị l'iku
 èke ìino; ụnukurunu
 anwushihu ngu l'uzo
 èka-utara.
 O�e è t'ò dudu ophu uphere iya e-ru ngu l'èhu.
- 8 Ndu akirishi;
 bẹ ìi-gudeje ẹnya ngu ele
 l'èke aahụ ephe àhùhù.
- 9 Keshinu ophu ì nọwa
 Okaribe-Kakota-Nụ l'èka;
 mbụ Ojejoje ophu bụ
 a -gbabe; a dzuru nke mu
- 10 b'è tọ dukwa iphe eme ngu nụ;
 ophu o dudu iphe a-bya
 t'ò bya akpakaaru ngu ufu;
- 11 kele Ojejoje e-zi unwu
 ojozi-imigwe iya t'ephe
 l'èche ngu nche;
 l'iphe bụ èke, iishi.
- 12 Ephe e-gbobe èka;
 wota ngu t'ukfu ba dụ ngu.*
- 13 Agụ; mẹ oghu;
 bẹ ìi-dzopyabeje l'okpa;
 mbụ gude okpa dzo-gbua
 oke agụ; mẹ èjo-agwọ.
- 14 Ojejoje sụru: "L'iphe bụ
 onye yeru iya obu;
 bẹ ya a-nọdu anafutaje.
 Ya a-nọdu egbochita iya
 t'è b'ò dụ iphe e-me iya nụ;

* 91:12 91:12 Mát 4:6.

- ke l'ò guberu epha yebe Ojejoje iphe.
 15 Teke onye ono kuru iya;
 be ya a-za iya.
 O -nòdu l'iphe-ehuka;
 be ya e-swiru iya eswiru.
 Ya a-nafuta iya; kwabe iya ugvu.
 16 Ya e-me t'ò kaa nka lilihu alilihu;
 gude koshi iya le ya adzoje madzu."

92

Egву-oma mbòku otu-ume

- 1 O du mma t'a jaje Ojejoje ajaja;
 t'e gudeje egvu tua nggube
 Okaribe-Kakota-Nu epha;
 2 mbu t'e gbeshije l'utsu;
 raaru iya ndiphe arara l'i yeru ephe obu.
 Teke o beru l'enyashi;
 e kfuaru ephe l'i bu
 o-me-g'o-kfuru.
 3 Oo-nòdu ada l'egvu l'ò bu
 une, e gude udo iri kpa;
 me ogele, ada gengugengu;
 4 kele nggube Ojejoje
 gudewa iphe du mma;
 mee t'ehu tsoje mu ena.
 Mu aguje egvu
 ehu-otso-ena
 k'iphemiphe obule,
 i gude eka ngu emee.
 5 Nggube Ojejoje; lewaru ege
 iphe iimeshi habe nshinu.
 Ege ono; be oriri ngu
 dukwaphu ogvu.
 6 Onye e te nwedu
 egomunggo ta madu
 ege o du;
 ophu oo-dokwa nu onye eswe enya;
 7 A makwarua le ndu akirishi
 anoduje arishi l'ò bu eta;
 iphe bu iphe ndu eme eji
 byiru eka; yo buru upete.
 Obule ephe emekochaa
 buru kpurupyata gbururu jeye.
 8 Obenu le nggube Ojejoje
 a-nòdu ede ude jeye le tutu yoyo.
 9 Ndu ohogu ngu; nggube Ojejoje;
 ndu ohogu ngu a-buru kpurupyata.
 Achikashia ndu akirishi
 l'ephe ha; ephe agbaa nanu nanu.
 10 Obenu l'i mewaru
 t'agburu-ehu mu du l'ò bu k'atsu.

- Nggу аbуа еwору ману,
eshi kwẹkwẹkwe wуа mu l'ishi.
- 11 Mu gudewa ẹnya mu
phụ lẹ ndu ọhogu mu phẹ
b'e mekputawaru.
Mu gudewa nchị mu nua
lẹ ndu nọru mu l'ejo oshi; b'a vụwaru l'ogvu.
- 12 Ndu doberu ẹka ndoo
a-nọdu aja ajaja l'ọ bu nkfu.
Ephẹ a-nọdu evu l'ọ bu
oshi sida k'ugvu ugву Lébanonu,
- 13 e yeru l'ime ọlo kẹ Ojejoje.
Ephẹ a-nọdu l'ogbodufu
Nchileke ayi aja rikarika.
- 14 Ephẹ -kahukpoonu
m'oo akahụ; bẹ ephẹ
a-nọdu amile-e nebyi.
Ephẹ adule-ẹ
nongini-nongini; shihu ike;
- 15 k'ophu ephẹ e-shi ẹge ono
koshi lẹ Ojejoje bu onye doberu ẹka ndoo;
buru Agbara-Mkpuma nke mu;
to nwe iphe ẹ te vudodu
nhamunha, ooyeje ẹka.

93

- 1 Ọo Ojejoje bu eze.
O yeru ọdu-biribiri oye uwe;
bya egude agburehu kwaa
onwiya ọkwa ngwa.
Mgboko b'o meru kfube;
yọ nguru anguru.
E to nwedu l'ọo-nonyaa
bya afo-woo afo-wo.
- 2 Aba-eze ngu nguhawaruru
anguru tsube l'ede-nwede;
nggubedua eshiru l'ojejoje.
- 3 Nggube Ojejoje;
iphe bu eze ẹnyimu gbeshiakwaru.
Iphe bu eze ẹnyimu
enwuakwa kẹ dukuduku.
Iphe bu eze ẹnyimu edeekwa ekiri.
- 4 Obenu lẹ Ojejoje,
bu l'igwe ha nshinu;
k'ophu bu l'olu iya
adaghataje mgbeka,
eze ẹnyimu anọduje echi;
okpehu iya aka k'oke
eyii eze ẹnyimu nshinu.
- 5 Nggube Ojejoje;
iphe i turu okpa iya; su

t'e meje b'ẹ ta aṣingadu aṣinga.
 Iphe meru ọlo ngu;
 yọ dọ ugvu bọ l'ọ dọ nsọ;
 yọ bọru ẹge ono;
 bẹ ọo-dọ jeye lẹ tutu yoyo.

94

- 1 Nggube Ojejoje,
 bọ Nchileke,
 agwatajẹ ugwo iphe!
 Nggube Nchileke,
 a gwatajẹ ugwo iphe;
 nwonua phoo l'ọ bọ ọku.
- 2 Gbalihunu nggube onye
 ekpeje mgboko ikpe;
 kfuwa ndu eku onwephe
 ekuku ugwo iphe ruberu ephe.
- 3 Nggube Ojejoje;
 ?bọ teke ole bẹ ndu
 akirishi a-ha ọtu
 okokooko-o, ephe atọ-a?
- 4 Ndu eme ejo iphe anọduje
 atọ onu onwephe ẹge ephe ẹ ta ahadu.
 Ephe ekfunukaje okporokpo okfu;
 l'asaphe oke nsasa.
- 5 Ndibe nggube Ojejoje;
 bẹ ephe egweje ogwe uri.
 Ndu ono, bọ ọkè-iphe ngu ono;
 bẹ ephe anọduje akpapyashì ishi.
- 6 Ephe egbushije unwanyì, maa tufuru;
 mẹ unwegirima,
 a tọru ogbee;
 l'egbushikwaphu ndu mbyamumba.
- 7 Ephe -nọdu; ephe asu:
 "Lẹ Ojejoje ta dukwa iphe ọophuje;
 lẹ Nchileke kẹ Jékọpọ ta
 dukwa iphe ọokpaje ishi iya."
- 8 T'ọwaa dokwaa unu ẹnaya;
 unubẹ ndu ono,
 egomunggo swehuru l'ẹke, madzọ nọ ono;
 mbọ unubẹ ndu ono, eme eswe ono;
 ?bọ teke ole bẹ unu
 a-makpọoru iphe.
- 9 Onye ono, bọ iya
 kfuberu madzọ nchì ono;
 ?ọoda nkìchi tọ.
 Tọ onye ono, bọ iya
 moberu madzọ ẹnaya ono;
 ?tọ phudu ọzo tọ.
- 10 Tọ onye ono, bọ iya
 ahùje iphe bọ mbakeshi ahùhù ono;

- ?tọo hùdu unubèdua tọo?
 Mbù; onye ono, bù iya
 anọduje ezi madzù mmamiphe ono;
 ?bù yèbedua te gbe madu iphe tọo.
- 11 Ojejoje makọtaru iphe madzù ari.
 O maru l'ọriri ephe bukota mkpokoro ọriri.
- 12 Ọnu-ọma bù k'onye
 nggube Ojejoje ahùje àhùhù;
 mbù onye iigudeje ekemu ngu ezi iphe.
- 13 Onye ono bẹ iinuje ike,
 oo-gude tagbua iphe-ehuka lẹ nshi;
 jeye teke ee-gwu nsù tẹ ndu akirishi nwulahu.
- 14 Kele Ojejoje ta ahadu ndu nk'iya.
 E tọo gbadodu ndu,
 bù òkè-iphe iya.
- 15 Kele ndu ikpe a-wata okpe
 ikpe, dù maa.
 Yọ buleruphu ndu obu
 guru iphorò bù ndu
 a-dù ike tsokota ikpe ono.
- 16 ?Bù onye e-gbeshi je alọaru mu ndu akirishi?
 ?Bù onye e-vudo l'ẹkiya
 nke mu; je alọaru mu ndu ẹjo iya ono?
- 17 Ndege Ojejoje ta gbaru mu mkpu;
 m'a ga azahawa mu rọ teke teru etete.
- 18 Teke mu chiru mkpu lẹ mu adaakwa;
 bẹ nggube Ojejoje gude kẹ
 l'i yeru mu obu wọta mu.
- 19 Teke mu wataru ọri oke ọriri;
 b'i dọru mu ike; mee;
 ẹhu atsọlahaa mu ẹna.
- 20 ?Ii-kwe tẹ nggu lẹ ndu ishi,
 ẹ tẹ emedu iphe vudo nhamunha
 emegba iphe tọo;
 mbù ndu ono, egudeje
 ekemu l'emegbu ndu
 ephe achị emegbu ono?
- 21 Ephe edzukobeje;
 chĩa idzu ẹge ephe e-shi
 kpapyaa ndu doberu ẹka ndoo ishi.
 Ephe ekpee kpee onye
 ẹ ta dudu iphe o meru nkfugbu.
- 22 Obenu l'ọ bù Ojejoje bù
 egbochitaje mu nọ.
 Ọo Nchileke bù
 Agbara-mkpuma ono,
 mu agbabaje;
 je edomia onwomu ono.
- 23 Ọo ya a-kfù ephe ọgwo
 iphe dù ẹji, ephe eme;

mee t'ẹphe ẹuru kpurupyata
 k'ẹjo iphe ono, ẹphe eme ono.
 Ọo Ojejoje, ẹ Nchileke
 ayi e-me t'ẹphe ẹuru kpurupyata.

95

- 1 Unu bya t'ayi ẹua egvu
 ẹhu-ọtso-ẹna gude jaa Ojejoje!
 Unu t'ayi tẹ ẹzu
 ẹhu-ọtso-ẹna gude kwabẹ iya ugvu;
 mbụ onye ono,
 ẹ Agbara-Mkpuma,
 adzofutaje ayi ono!
- 2 Unu t'ayi gude egvu ekele bya l'ifu iya!
 Unu t'ayi gude egvu-ọma meeru iya uzere!
- 3 Kẹ l'ọ ẹ Ojejoje, ẹ Nchileke;
 ẹuru onye eze, kakọta iphe ẹ
 ọmarali, nọ mgboko-a nshinu.
- 4 Ọ ẹ ẹbedua ẹ mgboko
 mgburumgburu nọ l'ẹka.
 Iphe ẹ oke ugvu aburu iya nwe iya.
- 5 Eze Ẹnyimu ẹ nk'iya;
 kẹ l'ọ ẹ iya meru iya.
 Yọ ẹuru iya gude ẹka iya
 meta ọgbodo-alì ọkponku.
- 6 Unu bya t'ayi fozita;
 baaru iya ẹja;
 t'ayi byishiru Ojejoje ono ikpere,
 ẹ iya meru ayi ono;
- 7 kẹ l'ọ ẹ iya ẹ Nchileke ayi.
 Ayibedua aburu ndu ooche
 l'ọ ẹ onye eche aturu;
 mbụ unwu aturu, nọ iya l'ẹka.
 Ọo ya ẹ; teke unu nuru
 olu iya ntanụ ọwaa;
- 8 unu ba anmakwa ọkpoma
 kpụ-gbungu ẹge unu
 nmaru iya lẹ Meriba;
 mẹ ẹge unu nmaru iya
 lẹ Masa l'echi-ẹgu;
- 9 mbụ ẹke ono, ndiche unu phẹ
 nọru hẹ Nchileke ama
 bya adatakwa iya phụ;
 l'ẹphe gudetsua ẹnya ẹphe phụ iphe ya meru.
- 10 Ụkporo afa ẹbo mgburumgburu;
 ẹ ọgbo ono kpatsukotaru iya iwe.
 Ya asụ l'egomunggo
 sweshihuru ẹphe;
 ọphu ẹphe 'ekwedu oshi
 ẹzo, ya koshiru ẹphe.
- 11 Tọ dẹ iya ẹ; ya egude

èhu-eghughu ribua ya:
 "L'èphe ta abahudu l'èke ya nõ; tuta ume."*

96

- 1 Unu guaru Ojejoje egvu ophungu.
 Tè ndiphe kpoo-gbaa
 guaru Ojejoje egvu.
- 2 Unu guaru Ojejoje egvu;
 jaa ya ajaja!
 Unu rajè iya arara
 mbòku-mbòku l'ò bù
 Ojejoje bù onye adzòje madzù!
- 3 Unu kfukashiaru iphe bù
 mbakeshi k'iphe dù biribiri, oomeebe.
 Unu ekfuaru ndiphe k'iphe
 dù biribiri, oomeje.
- 4 Kèlè Ojejoje ha nshinu;
 ò gbakpòoru t'a jajè iya ajaja.
 T'a tsujekwa iya phù egvu;
 kè l'ò kakòta iphe bù agwa l'ò ha.
- 5 Agwa iphe bù mbakeshi
 bukota iphe e gude èka mee.
 Obenu l'ò bù Ojejoje gude èka iya mee igwe.
- 6 Ùgvù; mè o-gbu-nwii-nwii; bè nõ iya l'ùzo ifu.
 Ike; mè òdu-biribiri aburu
 iphe jiru ùlo iya, dù nsò.
- 7 Unubè ikfu, nõgbaa lè
 mgboko;
 unu kwabè Ojejoje ugvu.
 Unu kfua ège ò dù-be
 biribiri; mè ège ike iya habe nshinu.
- 8 Unu tùa onu ège Ojejoje
 dù-be biribiri; kè l'ò gbaru iya.
 Unu gude iphe bya anù iya l'ogbodufu iya.
- 9 Unu yee uwe, dù nsò;
 dù biribiri gude baaru Ojejoje èja.
 T'èhu nmajè unu anmanma
 l'ifu iya; unubè ndiphe l'unu ha.
- 10 Unu kfuru iphe bù mbakeshi
 l'òo Ojejoje bù eze.
 Mgboko b'e meru;
 yo shihu ike;
 k'òphu bù l'è tòo fò-wodu afò-wo.
 Yò bùru Ojejoje
 e-kpe ndiphe ikpe,
 vudo nhamunha.
- 11 Tè akpamigwe l'ò ha
 tèe èswa;
 èhu atsòo ndiphe èna.

* 95:11 95:11 Hìb 3:7-11; 4:3-11.

- T'eze ɛnyimu;
 mɛ iphemiphe ɔbule,
 nɔ iya nɔ tɔkokwa zee igidi.
- 12 Tɛ ɛgu ɛke, e meberu iphe;
 mɛ iphemiphe ɔbule,
 nɔ iya nɔ tee ɛswa.
 Teke ono; iphe bɔ oshi,
 nɔ l'ɔswa agwa egvu; tee ɛswa.
- 13 ɛphe a-guru Ojejoje egvu
 kɛ l'ɔobyawa okpe ndu eliphe ikpe.
 Oo-gude odobe-ɛka-ndoo
 kpee mgboko
 mgburumgburu ikpe;
 bya egude ire-lanɔ kpee ndiphe ikpe.

97

- 1 Ọ kwa Ojejoje bɔ eze;
 t'ɛhu tsɔo ndiphe ɛna.
 Tɛ ndu bugbaa l'ikfuli
 eze ɛnyimu tee ɛswa!
- 2 Urukpu; mɛ ɛkpuru-ɔchi
 nɔ-pheru iya mgburumgburu.
 Ọ bɔ odobe-ɛka-ndoo;
 mɛ ikpe, dɔ maa
 b'o gude nɔdu l'aba-eze iya; l'achi.
- 3 Ọku evutajeru iya ɔzo;
 je ekegbushikota ndu
 ɔhogu iya l'ɛkemeke ɔbule.
- 4 Ebemu, ɔ lɔru bɛ iphoru,
 iya ngashikotaru mgboko.
 Iphe bɔ onye -phuru iya nɔ;
 ɛphe anmahu jijiji.
- 5 Ugvu dazehuru l'ɔ bɔ ɔmu l'ifu Ojejoje;
 mbɔ l'ifu Nnajiufu, bɔ iya
 nwe mgboko gbaa mgburumgburu.
- 6 Akpamigwe l'ɔ ha atɔ ɔnu iya
 l'ɔ bɔ onye doberu ɛka ndoo.
 Ndiphe l'ɛphe ha l'elewaa ɛge
 biribiri iya habe nshinu.
- 7 Iphe bɔ ndu, abaru iphe
 a pyiru apyipyi ɛja;
 mbɔ ndu gude nte asa nsasa;
 b'e mekotaru iphe-iphere.
 Unubɛ nte l'unu ha;
 unu baaru Nchileke ɛja!
- 8 Ndu Záyɔnu nuru ɛge
 nggube Ojejoje egudeje
 ekpe ikpe; telahaa ɛswa.
 Ndu kɛ Júda b'o meru t'ɛhu tsɔo ɛna.
- 9 Kɛ l'ɔ bɔ nggube Ojejoje

- bụ Ọkaribe-Kakọta-Nụ
 lẹ mgboko
 gbaa mgburumgburu.
 E woliru ngu;
 nggu akakọta iphe bụ agwa,
 nọ lẹ mgboko-a l'ọ ha nshinu.
- 10 Tẹ ndu yeru Ojejoje obu
 kpọkwaa ẹjo iphe-ashị;
 kẹ l'ọ kwa ndu yeru iya
 obu bẹ ooletaje ẹnya.
 Yọ buru ẹphe;
 bẹ ọonafutaje l'ẹka ndu iwe.
- 11 Iphoro b'e meru t'ọ duru
 ndu doberu ẹka ndoo.
 Ndu obu guru iphoro
 b'e meru tẹ ẹhu-ọtso-ẹna buru nk'ẹphe.
- 12 Unu nọdu Ojejoje l'ẹka tee eswa;
 unubẹ ndu doberu ẹka ndoo.
 Unu tua ya ẹpha; l'ẹpha iya dū nsọ.

98

Egву-ọma

- 1 Unu gwaru Ojejoje egву ọphungu;
 kẹ l'ọ meru iphe dū biribiri.
 Ọ bụ ike iya;
 mẹ ẹka iya ono,
 dū nsọ ono b'ọ gude mekputa.
- 2 Ojejoje mewaru t'a maru
 l'ọodzofutaje madzụ;
 bya emee tẹ iphe bụ
 mbakeshi maru l'ọ bụ
 onye doberu ẹka ndoo.
- 3 Ọ nyataru obu, o yeru,
 ndu ọnu-ulo Ízurelu;
 mẹ kẹ l'ọomeje iphe o kfuru l'ẹke ẹphe nọ.
 Mgboko gba
 mgburumgburu
 phụ-dzuwaru ẹge Nchileke
 ayi egudeje adzọ madzụ.
- 4 Unu tua ọzu ẹhu-ọtso-ẹna
 gude kwabẹ Ojejoje ugву;
 unubẹ ndiphe l'unu ha.
 Unu gụa egву-ọma;
 gushia ya ike; gude jaa Ojejoje!
- 5 Unu gude une gụa
 egву-ọma;
 jaa Ojejoje ajaja.
 Unu egudekwaphu une;
 mẹ egву-ekwekwe jaa ya.
- 6 Unu gude opu; gude ọpyoku
 tua ọzu ẹhu-ọtso-ẹna;

gude kwabẹ Ojejoje,
bụ eze ugvu.

- 7 T'eze ẹnyimu; mẹ iphemiphe ọbule,
nọ iya nụ tükokwa zee igidi.
Tẹ mgboko l'ophu;
mẹ iphemiphe ọbule,
bu iya nụ tụa ụzu.
- 8 Tẹ iphe бү ẹnyimu, nonu kua ẹka.
Iphe бү ugvu, nonu agua
egvu ekoshi l'ẹhu atso ẹphe ẹna.
- 9 T'ẹphe tuko nonu l'ifu Ojejoje gua egvu;
kẹ l'ọobyawa okpe mgboko ikpe.
Ndu mgboko l'ẹphe ha;
bẹ oo-kpe ikpe, du maa;
hakwaaruphu ndiphe l'ẹphe ha
enge, vudo nhamunha.

99

- 1 O kwa Ojejoje бү eze;
tẹ ndiphe nmahukwa jijji.
O nonu l'aba-eze iya l'eli cherobimu.
Tẹ mgboko mgburumburu
nmahukwa kpakpakpa.
- 2 Ojejoje hakwa nshinu;
mbụ onye ono, bu lẹ Záyonu ono.
E woliru iya; yọ ka
iphe бү mbakeshi nshinu.
- 3 T'ẹphe jaa ẹpha ngu,
ha nshinu ajaja;
mbụ ẹpha ngu ono,
ndiphe atsụ egvu ono.
O du nsọ.
- 4 Eze ọbu ha nshinu.
Iphe aduje iya mma бү ikpe,
vudo nhamunha.
Ome iphe t'ọ vudo
nhamunha b'i meru;
yọ nguru anguru.
L'ẹhu unwu Jékọpu b'i
meru iphe vudo nhamunha;
buru iphe du mma.
- 5 Unu mejee tẹ Ojejoje,
bү Nchileke ayi dee ude.
Unu nonu iya l'iku ọkpa; baaru iya ẹja.
O du nsọ.
- 6 Mosisu mẹ Ẹronu shi
tsoru lẹ ndu achijeru Nchileke ẹja.
Sámẹlu eshi tsoru lẹ ndu shi
akpo-kuje ẹpha iya.
O shi abuje; ẹphe -kpọ-ku
ẹpha Ojejoje; yọ za ẹphe.

- 7 O shi anọduje l'urukpu,
 kpuru rogbodongu kfuru yeru ẹphe.
 Ẹphe eshi edobeje ekemu iya;
 l'eme iphe ọ ọtoru ẹphe ọkpa iya.
- 8 Nggube Ojejoje,
 bu Nchileke ayi;
 i shi azaje ẹphe teke ẹphe kpo-kuru ngu.
 I shi ahuje ndu Ịzurelu
 ahuhu teke ẹphe shisweru uzo ngu.
 Obenu l'i shi buru ẹphe Nchileke,
 agujeru onye meru ẹji nvu.
- 9 Unu mejee te Ojejoje,
 bu Nchileke ayi dee ude.
 Unu nodu l'ugvu iya,
 du nsọ; baaru iya ẹja;
 kele Ojejoje, bu Nchileke ayi du nsọ.

100

Egву-ọma, e gude ekele Ojejoje ekele

- 1 Unu tua uzu ẹhu-otso-ena;
 gude kwabe Ojejoje ugву;
 unube unwu eliphe l'unu ha.
- 2 Unu gude ẹhu-otso-ena;
 jeeru Ojejoje ozi.
 Unu gude egву
 ẹhu-otso-ena bya iya l'ifu.
- 3 Unu makwaru l'ọ kwa
 Ojejoje bu Nchileke.
 Ọ bu iya keru ayi;
 ayi aburu nk'iya.
 Ayi bu ndibe iya;
 mbu aturu, oochе nche.
- 4 Unu gude egву-ekele
 bahu l'onu-nggamgbo iya.
 Unu egude egву-ajaja
 jerua ogbodufu iya.
 Unu kele iya ekele;
 jaa ya ajaja;
- 5 kele Ojejoje bu onye ọma.
 Obu, o yeru madzu abuje ojejoje.
 Ọobujeru o-me-g'o-kfuru
 tsube l'ogbo sweru ogbo.

101

Egву-ọma, Dévidi deru

- 1 Mu a-gu egву ke n-yemobu ngu
 yele ikpe ngu, vudo nhamunha.
 Mu a-gu egву gude jaaa
 ngu ajaja; nggube Ojejoje.
- 2 Ndu mu; be mu a-to nwehu
 mee te b'ọ du ẹka uta a-du iya.

- ?Bụ teke ole bẹ ii-kpakfuta mu?
 Mu e-gude obu, ụta ẹ ta dudu
 buru lẹ nke mu.
- ³ Ẹ tọ dudu iphe dū ẹji,
 mu ekwe t'ọ shita mu ifu.
 Umere ndu ẹ te etsodu
 ọkpobe okfu ono dū mu ashị;
 ọphu 'o nwedu iphe mu l'ẹphe emegba.
- ⁴ Ndu ụzo ẹphe gberu nggọ;
 bẹ mu edobeje ote-ẹnya.
 Ẹ t'ọ dudu iphe mu l'ẹjo iphe gba.
- ⁵ Ndu anọduje ekfuru ibe ẹphe okfu-azụ;
 bẹ mu e-me t'ẹphe yifu.
 Ndu etu onwẹphe iphe igwe charu;
 mẹ ndu eku onwẹphe ekuku;
 bẹ mu ta atakwaru nshi.
- ⁶ Ndu, bụ o-me-g'o-kfuru
 l'ali-a;
 bẹ mu a-nọdu eleta ẹnya;
 k'ọphu mu l'ẹphe
 e-buwaruru jeye.
 Onye ụta ẹ ta dudu l'iphe
 oome e-mekochaa l'ẹjeru mu ozi.
- ⁷ Ẹ tọ dudu ndu ẹregede;
 m'ọo onye lanu, mu ekwe
 t'ọ buru lẹ nke mu.
 Ọphu ọ dukwa ndu ntumatu
 m'ọo onye lanu, mu ekwe
 t'ọ vudo mu l'ifu.
- ⁸ Ụtsu mbọku-mbọku;
 bẹ mu e-meje t'iphe bụ
 ndu akirishi, nọ l'ali-a gvụ.
 Mu a-tuko iphe bụ ndu ẹjo iphe
 bufu lẹ mkpukpu kẹ Ojejeje.

102

Ekfukfu, onye eje iphe-ẹhuka ekfu anu Nchileke
 Okfu, o kfuru teke ike agvu iya agvugvu; guru aphu, no iya l'obu nu
 Ojejeje

- ¹ Nnua ekfukfu, mu ekfu
 anu ngu nggube Ojejeje;
 te mkpu, mu echi runua ngu nchi.
- ² Ba aghakwaru mu azu
 teke mu no l'iphe-ẹhuka-a.
 Ngabekwa nchi;
 za mu oku egwegwa
 teke mu kuru ngu;
- ³ kele ndzu mu ephukahuwa
 l'ọ bụ ẹnwuru-ọku.
 Ẹhu mu l'ọ ha enwukota
 mu phuraphura l'ọ bụ icheku-ọku.

- 4 E mewaru mu;
 mu akpoo nkụ l'ọ bu ẹswa.
 O mewaru; ẹkpiri nri echihu mu.
- 5 Oke ude, mu anọduje
 atsu mewaru; mu agvu.
 O buwa okpu wushiru.
- 6 Mu du l'ọ bu udele l'echi-egu;
 mbu l'ọ bu mgbashi,
 beru l'ẹke ẹgbara kforu.
- 7 Mu -zeru; muru ẹnya;
 be mu aduje l'ọ bu nwenu,
 beru nkinyi iya l'eli okpotsu-ulo.
- 8 Ndu ohogu mu anọduje aja
 mu ewena mkpurumkpuru.
 Mu buwa iphe ndu mu du
 ashị gude akọ onu.
- 9 O bu ntụ be mu erije;
 yọ buru mu nri.
 Mu ewojeru ẹnya-mini
 gwakobe l'iphe mu angu angungu.
- 10 Iphe kparu iya nu aburu
 l'ẹhu gbanwuhuru ngu oku;
 ke l'i paliru mu imeli imeli; buhaa mu ẹka.
- 11 Ndu mu duwa l'ọ bu
 nwa onyonyo urenyashi.
 Mu nwukotawaru kpaa l'ọ bu ẹswa.
- 12 Obenu le nggube Ojejoje
 a-nọ l'aba-eze ngu gbururu jeye le gbururu;
 ophu 'o nwedu l'a azaha
 ngu azaha tsube l'ogbo sweru l'ogbo.
- 13 Ii-gbeshikwa-a phuru Zayonu imiko;
 ke l'o ruwaru teke o-tuba ngu l'obu;
 mbu l'oge teke ono, a fotaru
 afota dobe ono ruwaru;
- 14 kele mkpuma iya du
 ndu ejeru ngu ozi mkpa.
 Obuje; o -kpo udzu tuu;
 imiko iya adu ephe nshinu.
- 15 Iphe bu mbakeshi a-nodu
 atsu nggube Ojejoje egvu.
 Iphe bu ndu eze, nokota le
 mgboko l'ephe ha a-nodu
 akwabẹ odu-biribiri ngu ugu;
- 16 kele Ojejoje e-gude ẹka iya
 kpukwazi Zayonu;
 gude odu-biribiri iya lufuta.
- 17 Oo-nu ekfukfu, ndu e ta
 dudu ẹge o haru ephe ekfu anu iya;
 ophu oolephudu aroro,
 ephe arọ iya l'ẹnya.
- 18 T'e dee owaa l'ekwo doberu

- ogbo ophu abya nù;
 k'ophu ndu ophu, ẹ te
 egbe atsutadua ime ẹphe
 e-tu Ojejoje ẹpha.
- 19 Lẹ Ojejoje shikwa l'eze-ulo
 iya l'ephekerephe;
 o shi l'imigwe gbu a igo lẹ mgboko;
- 20 tẹ ya nua ude, ndu mkporo atsù;
 shi ẹge ono tufu ndu
 e kperu nkfugbu.
- 21 Oo ya bu t'a raa kẹ
 Ojejoje arara lẹ Záyonu;
 jaa ya ajaja lẹ Jerúsalemu
- 22 teke iphe bu mbakeshi;
 mẹ alì-eze ndiphe l'ọ ha
 e-dzukobe t'ẹphe baaru Ojejoje ẹja.
- 23 Nchileke nafuwaru mu ike l'okoroḅya;
 ọ nafuwaru mu ndzù l'ike.
- 24 Tọ dọ iya bu; mu asù:
 Nggube Nchileke mu;
 be ewofushinu nù mu;
 l'ẹ b'ọ dọ ẹge mu nọ-bewaru;
 lẹ nggubedua a-nọkwa
 tsube l'ogbo sweru ogbo.
- 25 Lẹ mbulembu kpọ bu
 nggubedua turu ntọ-l'alì mgboko l'ọ ha.
 Yọ bukwaru ngu phù;
 bẹ gude ẹka ngu mee igwe.
- 26 Iphe ono l'ọ ha e-mekochaa laa l'iyi.
 Obenu lẹ nggubedua l'a-dù ẹge ì dọ.
 L'ẹphe ha e-mekochaa
 kashihu l'ọ bu uwe.
 Yọ buru ẹge-a aagbanweje uwe-wa;
 bẹ ii-mekochaa gbanwee ẹphe;
 nk'ẹphe agvù.
- 27 Obenu lẹ nggubedua
 bulephu onye ì bu b'ì bu;
 nọduwa ẹge ìi-nọ jeye lẹ tutu yoyo.
- 28 Unwegirima, ndu ejeru
 ngu ozi l'e-buru l'ẹke ìino;
 awa ẹphe nguru anguru l'ifu ngu.

103

Egву, Dévidi deru

- 1 Tẹ mbedua jaa Ojejoje ajaja.
 Tẹ iphe bu iphe nọ mu l'ẹhu;
 jaa onye ono, ẹpha iya dọ nsọ ono ajaja.
- 2 Tẹ mbedua jaa Ojejoje ajaja;
 k'ophu ẹ t'ọ dudu uru,
 eeritaje iya l'ẹka m'ọo nanu, mu a-zaha:
- 3 Oogujeru mu nvù l'ẹjo iphe mu meru l'ọ ha;

- l'emeje tẹ mu ka mma l'iphe
bụ iphe eme mu nụ.
- 4 Oogbafutaje mu; shi ẹge ono dobe mu ndzụ.
Oogudeje n-yemobu iya;
mẹ obu-imiko iya gbaa mu mgburumgburu.
- 5 Oogudeje iphe dụ mma
nụ-jia mu ẹpho;
l'emeje tẹ mu laa azụ
lẹ nwẹpa l'ọ bụ ugo.
- 6 Ojejoje ekpeje eyeru ndu l'aakpa ẹhu;
l'emeje tẹ iphe gbaru ẹphe rube ẹphe.
- 7 O meru tẹ Mosisu maru iphe
bụ uche-obu yẹbe Ojejoje;
bya emee tẹ ndu Ízurelu
maru iphemiphe ọbule, oome.
- 8 Ojejoje bụ onye aphuje imiko;
bya aburu onye emeje
eze-iphe-oma.
Ehu te eghujedu iya
eghughu ẹgwegwa.
Ooyejeru madzụ obu yeru
iya ẹya k'etsutsu iya.
- 9 E tọ bajẹdu mbà tekenteke;
ọphu ọovujedu ọvuma jeyawaru.
- 10 E too mejedu eyeru ayi
l'ẹge ẹjo iphe ayi meru ha;
ọphu ọokfujedu ayi ụgwo
iphe dụ ẹji, ayi emebe;
- 11 kẹ l'ọ bụ ẹge igwe nọ-bebe
alị oreke-imeli bụ ẹge ọ habe nshinu;
mbụ n-yemobu, o yeru ndu atsụ iya egvu.
- 12 Yọ bụru ẹge ụzo
enyanwu-ahata teberu ẹnya
l'ụzo enyanwu-arịba;
bụ ẹge ẹke o wofuru emeswe,
ayi mesweru iya je edobe
teberu ẹnya l'ẹke ayi nọ.
- 13 Ọ bụ ẹge nna aphujeru ụnwu iya imiko;
bụ ẹge Ojejoje aphujeru
ndu atsụ iya egvu imiko;
- 14 kẹ l'ọ bụ iya maru ẹge e gude mee ayi.
Ọnyataje l'ọ bụ ẹja mmanu bẹ ayi bụ.
- 15 Madzụ bẹ ndzụ iya dụ l'ọ bụ ẹswa.
Oonoduje evu rikarika
l'ọ bụ okoko, nọ l'egu.
- 16 Phẹrephere -pheshile iya phu nwanshi;
yo phukashihu; ẹke o shi nọdu
ta anyatahẹdu iya ọdo.
- 17 Obenu lẹ ndu atsụ Ojejoje egvu;
bẹ Ojejoje eyejeru obu

- tsube l'ede-nwede rua ede-nwede.
 Odobe-ẹka-ndoo ya
 adujekwaruphu ndu ophu
 jeye lẹ nwanwanwaranwa;
 18 mbụ lẹ ndu ophu edobeje ogba-ndzụ iya;
 nyata dobe ekemu, o tūru doberu ephe.
 19 Ojejoje mewaru t'aba-eze iya
 nguru anguru l'imigwe.
 Abubu, o bụ eze b'ọ bụ rua ẹkemeke.
 20 Unubẹ unwu ojozi-imigwe
 kẹ Ojejoje; unu jaa ya ajaja;
 mbụ unubẹ ndu ike dụ;
 bya aburu ndu eme okfu iya.
 21 Unu jaa Ojejoje ajaja;
 unubẹ unwu imigwe l'unu ha;
 mbụ unubẹ ndu ozi iya,
 eme iphe bụ uche obu iya.
 22 Unu jaa Ojejoje ajaja;
 unubẹ iphe o meru ememe
 dobe l'ẹke o bụ eze.
 Tẹ mbẹdua jakwaa Ojejoje ajaja.

104

- 1 Tẹ mbẹdua jaa Ojejoje ajaja.
 Nggube Ojejoje,
 bụ Nchileke mu;
 ị ha nshinu.
 I gude ugву yẹle
 odu-biribiri nmaa
 onwongu l'ọ bụ onye nmaru ẹkwa.
 2 Iphoro b'i yeru l'ọ bụ onye yeru uwe.
 Imigwe l'ọ ha bụ
 nggubedua phushiru iya l'ọ bụ ọlo-ẹkwà;
 3 bya eworu uko ọlo ngu gbaa l'eli mini.
 I meru urukpu; yọ bụru ugbo-inya ngu;
 Nggу atukojeru pherephere l'ẹbà ephe.
 4 I meru pherephere;
 yọ bụru nwozi ngu;
 bya emee o-ta-chichichi oku;
 yọ bụru onye, iizije ozi.
 5 O bụ nggu toru ntọ-l'alị mgboko l'ọ ha;
 k'ophu bụ l'ẹ to nwedu l'e
 nwungaa ya enwunga jeye lẹ tutu yoyo.
 6 I woru eze ẹnйimu yee
 mgboko l'ọ bụ uwe;
 k'ophu bụ lẹ mini
 kpukotaru iphe bụ ugву ekpukpu.
 7 Obenu l'ọo mbà b'ị baru mini;
 yọ gbaa mgbalanu.
 O nuleruphu ọra, ị nọ
 l'imigwe raa; gbalaa.

- 8 Yo shi l'iphe bu ugvu ono;
kekashia le nsuda le nsuda;
tsokwaseru l'oswa eke,
i toru iya t'o shije.
- 9 I kpawaru iya oke eke e to to tsq-swetajedu;
k'ophu bu l'e t'o nweddu l'o
rimia mgboko erimi odo.
- 10 I mewaru te mini shije
l'ogba gbaa geregere
kwaseru okpa-ugvu.
Ootsojeru tugbu mgbaku mgbaku ugvu.
- 11 Yo buru iya echebeje unwu anu,
bu l'egbudu mini angungu l'ephe ha.
O kwa iya phu be
nkakfu-igara-oswa egudeje
gboo onwiya egu mini.
- 12 Unwenu, ephe l'eli anoduje
l'iku mini ono kpa ekfuna.
Ephe ebepheje l'ekali-oshi ono l'agu egvu.
- 13 Onoduje l'eke, o bu l'achiru
iphe bu ugvu ono mini.
Mgboko l'o ha be iphe oome du mma.
- 14 Ewu b'o meru; yoo fushije;
k'ophu elu a-taje nri;
bya emee iphe-akoko dobe
te madzu kojee; kobe iphe l'ali;
- 15 gude iya kuta mee, madzu
a-nguje t'ehu to iya ena;
bya emeta manu, emeje te
ifu mu madzu amumu;
me nri, madzu erije nodu ndzu.
- 16 Oshi Ojejeje be oogbaje mini ohuma;
mbu oshi sida ophu no
l'ugvu ugvu Lebanonu,
bu oshi ophu o yeru l'onwiya.
- 17 Yo buru l'eli eke ono;
be nwenu akpaje ekfuna.
Oku-eswi-uda eworu oshi
payinu mee ufu iya.
- 18 Iphe butsua l'iphe bu
oke-ugvu ono bu
eghu-oswa.
Ndu ophu, bu ogba
mkpuma aburu eke
nchi-ogba anoduje ezeru ndzu.
- 19 O meru onwa dobe t'e gude iya guje oge.
Ophu, bu enyanwu amaru teke ya a-riba.
- 20 Oboje; teke i meru te ochi gbaa;
yo buru iya bu le nchi ejihu.
Iphe bu anu, bu l'oswa eshi

l'ẹke ọ nọ wufuta jeshia ọcho iphe oo-ri.

21 Agụ anọduje ede ekiri; l'achọ nri, oo-ri;
mbụ nri, shi Nchileke l'ẹka.

22 Ẹnyanwu -halephu;
ẹphe anyigobe; lashia;
je eworu onwẹphe
domishia l'ogba ẹphe.

23 Madzụ egbeshi teke ono jeshia l'ẹgu.
Yọ nọdu l'ẹgu jee ozi jeye l'urenyashi.

24 Nggube Ojejoje;
ozi, iijekota bukwa 'aguta aguta.
Iphemiphe obule ono
bukota mmamiphe nke ngu
b'i gude mekota iya;
mbụ lẹ mgboko l'ọ ha;
bẹ iphe jiru iya nụ bukota
iphe nggubedua gude ẹka ngu mee.

25 Eze Ẹnyimu ha nshinu;
bya aha ụsa.
Yọ buru l'ime iya;
bẹ unwu anụ, bụ 'aguta aguta bu;
mbụ iphe nọ ndzụ;
ndu ophu ha nshinu;
mẹ ndu ophu ha nwanshi.

26 Ọ bụ l'eli mini ono;
bẹ ugbo-mini ono eshije.
Bukwaru iya phu;
bẹ ejo agiyi ono, bụ nggu
gude ẹka ngu mee ya;
yọ nọdu iya ebu nggada.

27 Iphemiphe obule ono;
bụ nggu bẹ ẹphe chiko ele ẹnya l'ẹka
t'i nuje ẹphe nri l'oge iya.

28 Teke ị nuru iya ẹphe;
ẹphe achikobe iya l'onwẹphe.
Teke ị musaru ẹka;
iphe dụ mma enwushihu;
ẹphe egude iya rijia ẹpho.

29 Teke ị gharu ẹphe azụ;
ẹphe atsulahaa egvu.
I -nata ẹphe ume, ẹphe atụ;
ẹphe anwushihu; buru ẹja ali.

30 Teke i kuru Ume ngu ye iya l'ẹhu;
yọ buru iphe e meru k'ophungu.
Iimeje mgboko l'onwiya
t'ọ dụ ophungu ophungu.

31 Tẹ ọdu-biribiri Ojejoje
dukwa ẹge ọ dụ jeye tutu yoyo.
Tẹ ozi, Ojejoje gude ẹka iya jee
mekwa tẹ ẹhu tsọ ya ẹna;

- 32 mbu onye abuje;
 o -lee mgboko ęnya;
 yọ nmahu kpakpakpa.
 Teke o byaru ęka l'eli ugvu;
 ugvu obu akpuhu tututu.
- 33 Mu a-noduje agu egvu anu
 Ojejoje le ndzu mu mgburumburu.
 Mu a-noduje agu egvu aja
 Nchileke mu ajaja jeye teke mu a-no-bebe.
- 34 Te ke nk'iya-a, mu ari-a tsokwaa ya ęna;
 ke l'iphe Ojejoje eme emeje t'ęhu tsoo mu ęna.
- 35 Te ndu ęjo iya chihu le
 mgboko gbaa mgburumburu;
 ophu ndu akirishi
 'anohekwa anono ophu.
 Te mbedua jakwaa Ojejoje ajaja.
 T'ajaja buru ke Ojejoje.

105

- 1 Unu kele Ojejoje ekele;
 unu akpo-kua ępha iya.
 Unu mee t'iphe bu
 mbakeshi maru iphe o meshiru.
- 2 Unu guku iya l'egvu.
 Unu gu ę egvu
 gude jaa ya ajaja.
 Unu kfukashia k'iphe
 bu iphe du biribiri, onoduje eme.
- 3 Unu gude ępha iya,
 du nsọ ngaa unga.
 T'iphe bu ndu achọ
 Ojejoje tee ęswa.
- 4 Unu wojeru ęnya dabę le
 Ojejoje yele agburu-ęhu iya!
 Unu achọje ifu iya
 mkpulumkpuru!
- 5 Unu nyatakwa iphe biribiri;
 me iphe-ophuleny, o meshiru;
 yeru ikpe, o kpeshiru;
- 6 unube eri nwozi iya,
 bu Ebirhamu;
 unube unwu Jekopu,
 bu ndu o gude ęka iya fota.
- 7 O kwa iya bu Ojejoje;
 buru Nchileke ayi.
 Ikpe iya chiko mgboko
 voo kfurukfuru.
- 8 Ndu ono, o gbaru ono;
 be oodobeje jeye le tutu yoyo.

Iphe o kweru ụkwa iya;
 bẹ oomeje shi l'ogbo sweru ogbo.

- 9 Ndzụ ono yẹle Ébirihamu
 gbaru ono; mę angụ ono,
 o rifuru Áyizaku ono
- 10 b'o meru; yọ bụru ekemu l'ẹhu Jékọpu;
 bụru ogba-ndzụ, a-duru
 ndu Ízurelu jeye lẹ tutu yoyo.
- 11 Ọ sụru ẹphe: "L'ọo ẹphe;
 bẹ ya a-nụ alị Kénanu
 t'ọ bụru òkè-iphe ẹphe ketaru."
- 12 Ẹphe shi dụ ole teke ono.
 Ẹphe shi habe ahabe;
 bya aburu ndu
 mbyamụmbya l'alị ono.
- 13 Ẹphe shi etsojeru iphe bụ
 mbakeshi aghaphe.
 Ẹphe -shi l'alị-eze ọwaa;
 ẹphe akfufu lashia alị-eze ọdo.
- 14 Ọphu ọ dudu onye
 o kweru t'ọ kpa ẹphe ẹhu.
 Ọ bụ okfu ẹhu ẹphe;
 b'o shi egudeje baaru ndu eze mba;
- 15 sụ ẹphe t'ẹphe be
 edenyikwa ndibe iya ono,
 ya fọtaru afọta ono ẹka;
 t'ẹ b'ọ dukwa iphe ẹphe
 e-me ndu ekfuchiru iya nụ.
- 16 Ọ mebyishikotaru iphe
 bụ nri, ẹphe nweru enweru;
 shi ẹge ono mee t'ẹjo-ẹgu bya l'eliphe.
- 17 Yọ bya eye nwoke lanụ
 t'ọ vuru ẹphe ụzo.
 Nwoke ono bụ Jófufu;
 mbụ onye ono,
 e reru l'ọ bụ ohu ono.
- 18 Ẹphe turu iya mkpọro l'okpa;
 fubashia ya ọnya l'okpa;
 bya eworu ajaba ígwè tụa ya l'olu;
- 19 gbururu jeye teke okfu iya vuru.
 Okfu, Ojejoje kfuru emee
 t'a maru l'ọ bụ onye
 ire-lanụ.
- 20 Ya ndono; eze ezia t'e je atọfu iya.
 Onye bụ ishi ọha atọfu iya; yo nweru onwiya.
- 21 Yo woru iya mee onye ishi l'ufu iya:
 t'ọ letajeru iya ẹnya l'ẹku iya l'ọ ha;
- 22 sụ iya t'ọ hụje ndu ishi
 àhùhù teke dụ iya mma.
 Yo zije ndu bụ ọgurennya

- l'alì-eze iya mmamiphe.
- 23 Tò dù iya bù; ndu Ízurelu alashia Íjiputu.
Ndibe Jékoṗu ejenu je
abùru ndu, laru alala l'alì Hamu.
- 24 Ojejoje abya emee ndibe iya;
ḗphe azùà azùzù; ha l'igwe;
shì ḗge ono kapyabè ndu òhogu ḗphe.
- 25 Yò bya emee ndu Íjiputu;
ḗphe abya akṗoo ndu Ízurelu ashì;
chìlahaaru ḗphe èjo idzu.
- 26 Yò bya ezi nwozi;
mbù Mòsisu; mḗ Éronu,
bù onye ò fòtaru;
- 27 ḗphe eje emeshia
iphe-ophulenyà nk'iya l'èke ḗphe nò;
bya ekoshigbaa ḗphe iphe
dù biribiri kḗ Ojejoje lḗ Hamu.
- 28 O meru t'òchi je gbaa l'alì
ono mgburumgburu;
kḗle ndu Íjiputu kwefuru okfu Nchileke ikè.
- 29 Yò bya emee mini, nò l'alì ḗphe;
yò ghòkota mee.
Ema, nò iya nù anwùshihukota.
- 30 Mbara abya eji alì ḗphe;
mbù bya akwòtsua nkwo;
bahùtsua l'èke ndu ishi ḗphe azeje.
- 31 Q bùà okfu b'o kḗfuru;
ijiji etsulahaà gbigbigbi;
mkṗurùmkṗu abya atùko alì ono tùa.
- 32 Yo wota mini, òoga anòdu
achìru ḗphe l'alì ono mee;
yò ghò aka-mini; mḗ egbe-igwe;
- 33 tṗyashia vayìnu ḗphe;
mḗ oshi figu ḗphe;
mebyishikota iphe bù oshi, nò l'alì ono l'ò ha.
- 34 Yo gbeshikwa òdo bya
ekfua okfu; igube awata ephephe.
Ogu, etsu gbigbigbi abùru 'agùta agùta;
- 35 bya atùko iphe bù iphe nò
ndzù, nweru èkwo l'alì ḗphe tagbua;
mbù tùko iphe ḗphe
meberu l'alì l'ò ha tapyashia.
- 36 Yò bya teke ono bya atùko
iphe bù unwu ḗphe; ndu òphu,
bù ḗphe ime-òdungu l'alì ono gwepyaà;
mbù tùko unwu ḗphe ndu
òphu, bù òkpara gbugee.
- 37 Yò bya edufuta ndu Ízurelu;
kpota mkṗòla-òcha

yele mkpọla-ododo kpojia ẹphe ẹka.
T'o nwe unwu ke ndu
Ízurelu; m'ọo onye lanu,
a choru achochu.

- 38 Ẹhu atsọo ndu Íjiputu
ntumatu le ndu Ízurelu tugbutsuaru;
ke l'ẹphe shiwa atsọ ndu Ízurelu ono egvu.
- 39 Yọ bya egesaaru ẹphe
urukpu gude kpuchita ẹphe;
bya edoberu ẹphe oku
t'ẹphe gude phu iphoru l'enyashi.
- 40 Ẹphe suru t'a nu ẹphe nri;
Ojejoje abya achiru okwa nu ẹphe;
gude nri, shi l'igwe nu-jia ẹphe ẹpho.
- 41 Yo kpuhaa oke mkpuma;
mini eshi iya tsoshihu;
l'atsọ l'ọ bu nggele l'echi-egu ono;
- 42 ke l'ọ nyataru ukwa iphe du nsọ,
o kweru nwozi iya, bu Ebirhamu.
- 43 Yo dufuta ndibe iya;
ẹhu atsọo ẹphe ẹna;
mbu ndu ono, o fotaru ono.
- 44 Yo woru ali ndu ohodo woru nu ẹphe.
Yọ buru eke ndu odo
riru aphu iya; be ẹphe wotaru;
yo buru okè-iphe ẹphe;
- 45 k'ophu ẹphe a-wata ome
ome-l'ali Ojejoje;
dobelaha ekemu, shi iya l'ẹka.
T'ajaja buru ke Ojejoje.

106

- 1 T'ajaja buru ke Ojejoje.
Unu kele Ojejoje ekele;
ke l'ọ bu onye, du mma;
kele n-yemobu nk'ia
anoje jeye l'ojejoje.
- 2 ?Bu onye a-du ike
tu a onu ege iphe
Ojejoje eme habe nshinu?
Tọo; ?nanu onye a-du ike
tukota Ojejoje epha iphe oomeebe.
- 3 Onu-oma bu ke ndu eme
iphe vudo nhamunha;
mbu ndu ono,
anoduje eme iphe du
mma tekenteke ono.
- 4 Nggube Ojejoje;
nyatakwa mu teke ii-wata
okoshi le ndibe ngu no ngu l'obu.

- Gbakwaaru mu mkpu
teke ii-bya ephe adzofuta;
- 5 k'ophu mu a-phu k'oma,
i doberu ndu i fotararu;
tsokwaru phu mba ono,
bu nke ngu ono tee eswa;
mbu tsoru ndu ono,
bu okè-iphe ngu ono jaa ngu ajaja.
- 6 Ayi meekwaru iphe du eji
ege nna ayi oche phe meru.
Ayi mewaru iphe du eji;
mee iphe e ta dudu mma.
- 7 Teke nna ayi oche phe
shi nodu le Ijiputu
be iphe du biribiri,
i meshiru te shidu doo ephe enya;
ophu o dudu ikpoto
iphe-oma ngu,
ono nweru ophu ephe nyataru.
Ephe kwefuru ngu ikè
le Eze Enyimu Uswe.
- 8 Obenu l'o gude k'okfu epha iya; dzofuta ephe;
k'ophu aa-maru l'okpehu iya ha nshinu.
- 9 O baru Eze Enyimu Uswe mba;
mini, no iya nu atashihu.
Yo dua ephe swee echi mini
l'o bu onye eswe l'echi-egu.
- 10 O dzofutaru ephe l'eka ndu ohogu ephe;
gbafuta ephe l'eka ndu ephe du ashi.
- 11 Mini rigbushikotaru ndu ohogu ephe;
to du m'oo bu onye lanu, waru nu.
- 12 O bu teke ono; be ephe
kwetaru l'iphe o kweru ukwa
ememe be oomeje.
Ephe abya agwa egvu gude jaa ya ajaja.
- 13 Iphe ono b'e ta nodu ophu baru ishi;
ephe azahaa iphe ono,
o meru ono;
ophu ephe ejebua ya okpata ishi.
- 14 Ephe erua l'echi-egu ono;
wata ome iphe egu iya agu ephe.
Yo buru l'ali ono,
daburu swanmangu ono;
be ephe dataru Nchileke.
- 15 Yo nunu ephe iphe ephe suru t'a nu ephe;
nutsua ya ephe; bya evuru
ejo iphe-ememe byabe ephe.
- 16 L'odu ndu Izurelu;
l'echi-egu ono;
b'o nweru ndu wataru
ogvuru Mosisu yele Eronu

enya-kfurukfuru;
mbu ndu ono, Ojejoje
fotaru dobe iche ono.

17 Ya ndono; ali ekejahu ebo
lee Detanu;

bya atuko Ebiramu yele
ndu tso iya nu lia le ndzu.

18 Oku enwulihu;

dzukota ndu etsoje ephe.

Oku ono atuko ndu akirishi ono dzukota.

19 Ephe erua l'ugvu Horebu;

je egude mkpola-ododo
kpua nweswi dobe;

balahaaru iya eja l'o bu nte.

20 Ephe egude odu-biribiri ke Nchileke

gbanweta iphe a kpuru;

yo du l'o bu eswi, ataje ewu.

21 Ephe azahaa Nchileke ono,

dzofutaru ephe ono;

mbu onye ono, meru

iphe ha nshinu l'ali Ijiputu;

22 bya emee iphe du biribiri l'ali Hamu;

bya emekwaaphu iphe du

egvu le Eze Enyimu Uswe ono.

23 To du iya bu; Nchileke asu

le ya e-mebyishi ephe.

Obenu le Mosisu, bu onye o fotaru;

jeru je akfu-chia uwara,

o shi abya; t'e b'o gude

oke ehu-eghughu iya

mebyishikota ephe l'ephe ha.

24 E metsua; to nwehe iphe

ephe guberu egiri ali ono.

Ephe te kwe le Nchileke

e-mekwadu iphe o kweru ukwa iya.

25 Ephe anoshia l'ulo-ekwa ephe;

wata ugu aphu; jika ome

iphe Ojejoje suru t'ephe mee.

26 To du iya bu; yo ribua le ya

e-me t'ephe nwushihu l'echi-egu ono;

27 temanu ya abya eruta

unwu ephe je eye ndu ohogu ephe l'eka.

Ephe achikashia ephe;

ephe agbaa nanu nanu;

dzuru ekemeke obule.

28 Ephe egbeshi je eworu

onwephe go le Balu-Peyo;

bya awata ori iphe e gude

gwaaru agwa, e ta nodu ndzu.

29 Ephe emee;

- Ojejoje avulahaа oṽuma
 k'ejo iphe, eṽhe eme.
 Mgbonwu adakfutanu eṽhe.
- 30 Oḽe Finehasu gbeshiru bya egboo oḽu ono;
 shi eḽe ono mee te
 mgbonwu ono kfushi.
- 31 A guaru iya eya
 l'odobe-eḽa-ndoo, e-shi l'ehu iya
 sweru eri iya tsube l'oḽbo sweru oḽbo.
- 32 L'eṽhe ruru ḽe mini Meriba;
 be eṽhe kpatsuru Ojejoje iwe.
 Mosisu eshi eṽhe l'eḽa
 kpata kpube onwiya.
- 33 O bu okfu l'eṽhe kwefuru
 Ume Nchileke ikè meru iphe
 Mosisu kfuru iphe e to ga ekfudu.
- 34 Eṽhe aḽika l'eṽhe ta
 alu-gbudu ndu ono,
 eṽhe jekfuru l'alì ono;
 eḽe Ojejoje turu eṽhe ekemu;
 su t'eṽhe luа eṽhe.
- 35 Iphe eṽhe mechiaru bu
 l'eṽhe ḽe ndu ono bya
 alu-gbalahaа nwanyi.
 Eṽhe l'eṽhe abya agbaа
 eghirigha; eṽhe awata ome ome-l'alì ndu ono.
- 36 Eṽhe awata oḽaru agwa ndu ono eja.
 Iphe ono emekochaa buru onya; nma eṽhe.
- 37 Eṽhe egude unwu eṽhe
 ndu k'unwoke ḽe ndu ke unwanyi;
 wata oḽwa ejo maa.
- 38 Eṽhe awata oḽbushi unwu
 eṽhe, e ta dudu iphe eṽhe meru;
 gude l'agwa nte ndu Kènanu.
 Eṽhe egude mee unwu
 eṽhe ono merushia alì ono;
- 39 bya eshikwaphu eḽe ono
 merushia onweṽhe;
 shi eḽe ono du l'o bu
 nwanyi e te gudedu ire iya
 eḽa l'eḽe Nchileke no.
- 40 Oo ya meru iphe ehu
 ghulaharu Ojejoje eghughu
 l'eḽe ndibe iya no;
 yo kpo-yilahaaru ndu ono,
 bu okè-iphe iya ono ukuvu.
- 41 Yo chiru eṽhe ye l'eḽa ndu ohodo.
 Ndu eṽhe du ashì aburu eze; chilahaа eṽhe.
- 42 Ndu ohogu eṽhe akpalahaа eṽhe ehu.
 Ndibe Nchileke abya anodu eṽhe l'eḽa.

- 43 Ugbo olemole; b'ọ dzọfutaru ẹphe.
 Ọ bụ l'ẹke uche adujee ẹphe
 bụ ẹge ẹphe e-shi kwefuru Ojejoje ikè.
 Ẹphe eshi ẹge ono kwaa
 l'ẹjo iphe ẹphe; nọdu iya yifu.
- 44 Ọle ọobuje; iphe-ẹhuka
 -byakfuta ẹphe; ẹphe -raku Nchileke;
 yo rua ya l'ẹhu ẹgwegwa;
 yọ nua olu ẹphe.
- 45 Yo gude okfu ẹhu ẹphe
 nyata ọgba-ndzụ iya;
 gude kẹ l'ọ yeru ẹphe obu selaa ẹka azụ;
- 46 mee t'iphe bụ ndu kpuru
 ẹphe lẹ ndzụ phuaru ẹphe imiko.
- 47 Nggube Ojejoje,
 bụ Nchileke ayi;
 dzọfutanu ayi.
 Shinu l'iphe bụ mbakeshi
 ono chilata ayi ọdo;
 k'ọphu ayi e-tu ngu ẹpha;
 nggube onye ono, dū nsọ ono.
- 48 T'ajaja buru kẹ Ojejoje;
 bụ Nchileke kẹ ndu Ízurelu
 gbururu jeye lẹ gbururu.
 T'onnyemanye ọbule sụkwa: "Ono ẹge ọ dū!"
 T'ajaja buru kẹ Ojejoje!

107

- 1 Unu kele Ojejoje ekele;
 kẹ l'ọ bụ onye, dū mma.
 N-yemobu nk'ia anọje jeye lẹ tutu yoyo.
- 2 Tẹ ndu Ojejoje gbafutaru kfu ya;
 mbụ ndu ọ gbataru l'ẹka ndu ẹphe dū ashị;
- 3 ndu ono, o shi l'iphe bụ
 mbakeshi chikobe ono;
 mbụ ndu ono, o jeru l'uzo
 ẹnyanwu-ahata; jee l'uzo ẹnyanwu-arība;
 jee l'uzo isheli; jee l'uzo
 ọhuda je erukobe ono.
- 4 O nweru ndu ọphu bụ
 l'echi-egu bẹ ẹphe tsoru l'aghaphe;
 mbụ l'ali, daburu
 swanmangu, ẹ ta dudu iphe nọ iya nụ.
 Ọphu ẹphe amadu ọzo,
 ẹphe e-shi jerua mkpukpu, ẹphe e-buru.
- 5 Ẹgu guru ẹphe; mini agua ẹphe.
 Ẹphe anọdu l'ẹke ono
 leswee ẹnya lẹ ndzụ.
- 6 Tọ dū iya bụ; ẹphe araku
 Ojejoje teke ono, ẹphe nọ l'iphe-ẹhuka ono;
 yọ bya anafuta ẹphe.

- 7 Yò bya edua ephe shia ụzo,
vudo nhamunha;
duru a ephe mkpukpu eke, ephe e-buru.
- 8 T'ephe kele Ojejoje ekele
l'o yenukaru ephe obu;
mẹ ke l'onoduje emeru
unwu eliphe iphe du biribiri;
- 9 ke l'onye mini agu;
be onuje mini t'o nua.
Yo gude iphe du mma
nu-jia onye, egu agu ephe.
- 10 O nweru ndu ophu shi nodu
l'eke gbaru ochi; ụzo echishihu ephe:
buru ndu, no le mkporo;
l'eye iphe-ehuka l'eke e gude
mkpa kee ephe egbu.
- 11 Ishi iya aburu l'ephe kwefuru ikè;
jika ome okfu Nchileke.
Ephe eworu egiri idzu,
Okaribe-Kakota-Nu chiru ephe fua l'alj.
- 12 To du iya bu;
yo paru ephe haa;
ephe ejelaha a ozi mkponwehu.
Ephe ejee ya jeye;
ephe ebehuje ebehu daa.
To du onye, gbaru ephe mkpu.
- 13 To du iya bu; ephe araku
Ojejoje teke ono, ephe no l'iphe-ehuka ono.
Yo bya anafuta ephe.
- 14 Yo bya edufuta ephe l'eke ono,
agba ochi, ụzo chishihuru ephe ono;
bya agbabushia mkpa ono,
e shi gude kee ephe egbu ono.
- 15 T'ephe kele Ojejoje ekele
l'o yenukaru ephe obu;
mẹ ke l'onoduje emeru
ndiphe iphe du biribiri;
- 16 ke l'onyakashije
ogu-nggamgbo, a kparu l'igwe;
bya egbubushia
mgoro-igwe,
e gude gbachishia ụzo.
- 17 O nweru ndu ophu wataru ome eswe.
Mkpata iya aburu l'ephe
kwefuru Nchileke ikè.
E menwuwa ephe ehu;
okfu l'ephe meru iphe du eji.
- 18 Yo kpo ephe nri;
k'ophu bu l'o phoduwaru-a
nwinyi-nvo; me ephe anwushihu.
- 19 To du iya bu; ephe araku

Ojejoje teke ono, epe nọ l'iphe-ehuka ono.

Yọ bya anafuta epe.

20 Yọ buru okfu b'o kfuru
nwenkinyi;

ehu akokota epe mma;
shi ege ono dobe epe ndzu.

21 T'ephe kele Ojejoje ekele
l'o yenukaru epe obu;
me ke l'onoduje emeru
unwu eliphe iphe du biribiri;

22 T'ephe gwoo ngweja-ekele nu iya.
Epe agua egvu ekele
gude mee t'a maru ege iphe oome habe.

23 O nweru ndu ophu gude
ugbo-mini tsoru
eze enyimu; l'agba ngho.

24 Ndu onanu phuru ozi, Ojejoje jeru;
epe phuru ozi, du biribiri,
o jeru l'echi ebo mini;

25 ke l'o bu-a okfu b'o kfuru l'onu;
oke pherephere awata ephephe.
Yo shi ege ono mee;
oke eyii awata atutu.

26 Ugbomini epe ephelihuje
oreke-imeli;
yo bya bya atsua otsu l'echi ebo.
Oke iphe-ehuka ono,
epe eje ono emee;
obu azashihukota epe.

27 Epe angalahaa anganga;
l'akpo garigari l'o bu ndu me guderu.
Mmamiphe epe l'o ha
aburu epe o-la-l'iyi.

28 Ya ndono; epe araku
Ojejoje teke ono, epe nọ
l'iphe-ehuka ono;
yo bya anafuta epe.

29 O meru oke eyii mini ono; yo dazita.
Yo bya abaaruu oke pherephere mba;
yo daa shikongu.

30 Ehu atsolahaa epe ena l'o dazitaru ono.
Yo dua epe jeye epe
ejerua odu ugbo-mini l'eke epe eje.

31 T'ephe kele Ojejoje ekele
l'o yenukaru epe obu;
me ke l'onoduje emeru
unwu eliphe iphe du biribiri;

32 T'ephe kutsee ya ekutsee l'edzudzu oha.
Epe etua ya epha l'eke
ndu bu ogurennya doru.

33 Enyimu b'o meru;

- yọ ghọo echi-ẹgu;
 bya emee nggele;
 yọ buru alì, ọkponku.
- 34 O meru alì, bụ alì-ọtsu;
 yọ buru kpakiri kpakiri
 alì-únú;
 kele ndu shi buru iya nù
 menukaru ẹjo iphe.
- 35 Echi-ẹgu b'o meru;
 yọ buru okpuru, mini jiru ejiji;
 bya emee alì ọkponku;
 yọ ghọo ishi nggele.
- 36 Yọ buru ẹke dọ ẹge ono;
 b'o dutaru ndu ẹgu agụ
 je edobe t'ẹphe buru.
 Ẹphe anọdu l'ẹke ono;
 buru mkpukpu nk'ẹphe.
- 37 Ẹphe abya akọo okfu;
 bya akushia akpuru vayinu l'ẹke ono;
 yọ mìa iphe dọ egvu.
- 38 Ọ gọru ẹphe ọnu-ọma;
 ẹphe abya azua zụ-jia ẹgu;
 ọphu o kwedu tẹ elu ẹphe laa alì.
- 39 Ọle e mekocharu;
 Ojejoje egude mkpamehu;
 mẹ iphe-ẹhuka yele aphụ lọ-zita ẹphe.
 Ẹphe awata ọla alì.
- 40 Onye ono, ewodaje ndu
 a maru ẹpha ẹphe alì ono;
 emee ẹphe;
 ẹphe aghaphelaha l'alì,
 daburu swanmangu,
 ẹ ta dudu ọzo, nọ iya nù.
- 41 Obekwanu lẹ ndu ẹ-ta dudu
 ẹge ọ haru ẹphe;
 b'o setaru l'ẹka;
 sefuta l'iphe-ẹhuka, ẹphe eje.
 Yọ bya emee; ndibe ẹphe;
 ẹphe azushilaha l'ọ bụ aturu.
- 42 Ndu obu ẹphe guru iphoro abuje;
 ẹphe -phua iphe ono;
 ẹphe etee ẹswa.
 Obenu lẹ ndu eme iphe ẹ-te
 vudodu nhamunha abuje;
 ẹphe -phua ya; yọ kpọo ẹphe okfu.
- 43 Tẹ ndu maru iphe wokwaru
 iphe-a kwakọbe l'ime obu ẹphe.
 Ẹphe arije k'ẹge n-yemobu
 Ojejoje hatabe nshinu!

108

Egvu-ọma, Dévidi deru

- ¹ Nggube Nchileke;
     obu shihukwaru mu ike;
     k'ọphu bụ ị mu e-gude
     obu mu l'ọ ha ọma egvu; ọmaru ngu nkwa.
- ² Unu tehu mọru ọnya;
     unube ogumogu; me ubo;
     kele mbe dua e-gudekwa
     egvu gu-tee nchi-abo hu ị mgbenya.
- ³ Mu a-ọdu l'ifu iphe bụ
     mbakeshi jaa ngu ajaja; nggube Ojejoje.
     Mu anodukwaphu
     l'edzudzu oha ọmaru ngu egvu;
- ⁴ kele n-yemobu ngu ha nshinu.
     Ọ tuko imigwe l'ọ ha kakota l'eli.
     Abubu, ị bụ o-me-g'o-kfuru
     atuko akpamigwe dzuru.
- ⁵ Koshinu ndiphe ege ị hatebe nshinu;
     mbu l'ị no-ghataru
     akpamigwe anoghata;
     te ndiphe mgburumgburu
     phu ege ị du-be biribiri.
- ⁶ Gudenu agburu-ọhu ngu
     dzofuta ayi.
     Nngu aza ayi oku;
     k'ọphu ee-shi ege ono dzoo ndu i yeru obu.
- ⁷ Nchileke nwa l'ulo iya,
     du nsọ kfu okfu; su:
     "Le ya a-tu okokooko
     gude kee ali ndu Shékemu;
     bya ewota nsuda Suko tu washia.
- ⁸ Giledu bu nk'iya;
     Manase aburu nk'iya
     Ifuremu bu okpu, ya kpu l'ishi.
     Juda aburu mgboro-eze,
     ya apaje l'eka.
- ⁹ Mofabu bu efere, ya akwoje okpa;
     Edomu aburu eke ya
     eyeshije akpokpa iya dobe.
     Ndu Filisutiya;
     be ya a-turu okokooko kpua."
- ¹⁰ Bu onye e-duru mu
     je edobe le mkpukpu ono,
     a kpuru kpushia ya ike ono?
     ?Bu onye e-duru mu duba le Edomu?
- ¹¹ O kwa nggube Nchileke bu onye obu.
     Obenu l'ị jikawaru ayi.
     Ophu itsojehedu ndu soja ayi l'eye ọgu.
- ¹² Yenuru ayi eka; t'ayi

- mekputa ndu ọhogu ayi;
 ke l'eka ọphu ndiphe
 eyetaru madzu kwa iphe mmanu b'ọ bu.
 13 Obenu le Nchileke -nọduwa
 l'eke iya nk'ayi;
 be ayi e-mekputa-a ndu ọhogu ayi.
 Yo dzọo ndu ọhogu ayi ono pyakapyaka.

109

Egву-ọ ma, Dévidi deru nu onye ishi egву

- 1 Nggube Nchileke,
 bu onye mu anọduje aja ajaja;
 byiko; ba adahukwa mu nkichi;
 2 kele ndu akirishi;
 me ndu ẹregede gbabewaru mu ejo okfu;
 l'atu ntumatu ekpu mu.
 3 Ẹphe gudewa okfu ndumashi
 gbaa mu mgburumgburu.
 Ẹphe abya etso mu okfu;
 l'e b'ọ du iphe mu meru ẹphe.
 4 Teke mu mekoshiru ẹphe l'ọ
 bu ndu ọnyà mu;
 ẹphebedua ebolahaa mu ibo.
 Obenu le mbedua bu
 onye anọduje ekfu anu
 Nchileke; l'ekfushi iya ike.
 5 Ẹphe egudeje ejo iphe
 kfu mu ugwo iphe-oma, mu meru ẹphe.
 Mbedua wotaru ẹphe l'ọ bu ndu ọnyà mu.
 Ẹphebedua egude ashị,
 ẹphe kporu mu l'akfu mu ugwo iya.
 6 Yenu ejo madzu t'o je ekechia ya ọzo.
 Zinua onye a-nodu agba iya
 ire t'o je evudo iya l'ifu gbaa ya ekebe.
 7 Teke e kperu iya ikpe;
 t'ọ nmakwa iya.
 Te Nchileke gukwaru ekfukfu,
 ookfu anu iya ye l'iphe du eji, o meru.
 8 Te ndzu iya gbakwaa kwoo.
 T'onye ọdo nọ-chikwaa
 ẹnya iya l'oje ozi, o shi eje.*
 9 T'ọ tokwaa unwu iya ogbe;
 haa nyee ya l'ulo-maa.
 10 T'unwegirima iya
 kwakwaa l'esu-uzo;
 l'arọ arọ.
 T'a chifukwa ẹphe
 l'okpu-ufu eke ẹphe bu!
 11 Te ndu o ji ugwo byakwa

* 109:8 109:8 Ndu 1:20.

bya egwoo iphe o nweru l'ọ ha.

Tẹ ndu ẹ ta madu ẹke
 ẹphe shi tukurwa akanya,
 o seru esese gwota.

12 T'ẹ b'ọ dukwa onye
 e-meru iya iphe-ọma.
 Ọphu ọ dukwa onye
 a-phuru unwegirima,
 ọ toru ogbe imiko.

13 T'awa iya chihukwa.
 T'ẹphe bukwaru ndu,
 a zaharu azaha l'ogbo ọphu abya nụ.

14 Tẹ Ojejoje ba azahakwa
 ẹjo iphe, nna iya oche pẹ meshiru.
 Ọphu o fufukwa iphe dọ ẹji,
 nne iya meru efufu lẹ phuu.

15 T'ẹjo iphe, ẹphe meshiru
 nọdukwa Ojejoje l'ifu tekenteke;
 k'ọphu oo-me t'ẹphe chihu
 lẹ mgboko; t'ẹ ba
 anyatahẹ ẹphe anyata ọphu;

16 kẹ l'ẹ tọ rijedu kẹ
 t'o meeru madzọ iphe-ọma.
 Iphe ooshibejechia ite iya
 bọ ẹge oo-me t'e wofu ndu ukpa;
 ndu ẹ-ta dudu ẹge ọ haru ẹphe;
 mẹ ndu obu tofuru atofu.

17 Keshinu iphe aduje iya mma
 bọ oburu madzọ ọnu;
 tẹ yẹbedua bukwaru onye a turu ọnu.
 Keshinu ọgoru madzọ ọnu aduje iya ẹji;
 t'ẹ b'ọ dukwa onye a-goru iya ọnu.

18 Keshinu ọ bọ ẹge oye uwe
 dọ iya ntse bọ ẹge oburu madzọ ọnu dọ iya;
 tẹ mburọnu ono tsokwaru
 iya phụ l'ọ bọ mini tsoba iya l'ẹpho;
 mbụ tsọ l'ọ bọ manụ tsoba iya l'okpu.

19 T'a phukpukwaa ya ẹya l'ọ
 bọ onye a phukpuru ukpo.
 E kee ya ẹya l'ọ bọ onye
 e keru akpọ l'ukfu jeye lẹ gbururu.

20 T'iphe ono, mu gushiru ono
 bukwaru ugwo,
 Ojejoje a-kfụ ndu ono,
 anọduje ebo mu ibo ono;
 mbụ ndu ono, anọduje
 ekfuru mu ẹjo-okfu ono.

21 Obenu nggube Ojejoje,
 bọ Nnajiufu mu;
 gudenu k'okfu ẹpha ngu meeru mu ọhuma.
 Gudenu kẹ n-yemobu ngu ono,

- dunukaru mma ono nafuta mu;
 22 kele mu bu onye ukpa;
 bya aburu onye e ta dudu ege o haru mu.
 E mewaru mu iphe ruru mu le meji.
- 23 Mu nookwa inyoki-inyoki
 l'o bu nwonyonyo urenyashi;
 a nmakofuwaru mu l'o bu
 onye anmakofu igube.
- 24 Ikpere mu ta duhedu ophu
 shihuru ike l'eke egu eme mu.
 Mu lawaru ehu buwarua okpu.
- 25 Nta-a be ndu ebo mu ibo;
 no l'ezi mu okfu.
 Ephe -phua mu;
 ephe ekwe l'ishi;
 su mu hoo.
- 26 Yenuru mu eka nggube
 Ojejoje, bu Nchileke mu.
 Gudenu ke n-yemobu ngu;
 dzoo mu.
- 27 Menua t'ephe maru
 l'oo nggu b'o shi l'eka;
 mbu t'ephe maru l'oo nggube Ojejoje;
 be meru iya nu l'onwongu.
- 28 Ephe a-nodukwaru eburu mu onu;
 obenu le nggubedua a-nodu agoru mu onu.
 Ephe -tso mu ogu;
 be ee-mee ephe iphe-iphere.
 Obenu le mube nwozi ngu
 bulephu eswa be mu a-nodu ete.
- 29 Ndu anoduje ebo mu ibo;
 be ee-ye iphere l'o bu onye yeru uwe.
 A phukpua ephe iphere
 l'o bu onye a phukpuru ukpo.
- 30 Mu e-gude onu mu kutsee
 Ojejoje okpobe ekutsee;
 mbu nodu l'edzudzu oha jaa ya ajaja;
- 31 ke l'oovudoje onye e-ta dudu
 ege o haru iya l'azu;†
 dzoo ya l'eka ndu ekpe iya nkfugbu.

110

Egву-qma, Dévidi deru

¹ Nchileke suru Nnajiufu mu:

“Nodu iya l'eka-utara;
 jeye teke ya e-me ndu ohogu ngu
 t'ephe buru iphe
 ii-dzopyabe l'okpa.”*

† **109:31** 109:31 Iphe a kwata dee l'eke-a bu l'oovudoje onye e-ta dudu ege o haru iya l'eka-utara. * **110:1** 110:1 Mat 22:44; 26:64; Mak 12:36; 14:63; 16:19; Luk 20:42-43; 22:69; Ndu 2:34; 1 Kor 15:25; Efe 1:20; Kol 3:1; Hib 1:3, 13; 10:12-13; 12:2.

- ² Ojejoje a-nọ ọ Záyọnu;
 nọ ngu mgboro,
 ekoshi ẹge ike ngu habe nshinu.
 Ọo-sụ ngu: "T'ị buru Eze
 chia ndu ohogu ngu!"
- ³ Ndu soja ngu; ọ ọo-nọdu
 ehe uhere oje ọgu teke ọgu daru.
 Ọ bu ẹge iji nchi-abọhu
 anọduje ada;
 bu ẹge unwu-okoro bya ngu
 a-wu-kfuta ngu l'ugvu ono, du nsọ ono.
- ⁴ Ojejoje ribuwaru iya;
 ọphu ọogba-nwehedu iphe o kfulu.
 Ọ suru: "L'ii-buru onye
 achijeru Nchileke ẹja jeye ọ tutu yoyo
 ẹge Melikizedeku bu iya."†
- ⁵ Nnajiufu nọ nggube Ojejoje l'eka-utara.
 Ndu eze ọ ọo-gwe
 rakaraka mboku,
 iphe e-ghu iya eghughu.
- ⁶ Oo-kpe iphe bu mbakeshi ikpe;
 kua odzu madzu l'ikpo;
 bya achiko ndu achị
 mgboko l'ephe ha gwee ogwe ujimu.
- ⁷ Ọ bu ọ nggele,
 nọ l'iku esu-uzo;
 ọ ọo-ngu mini;
 shi iya;
 mee ya t'ọ palia ishi.

111

- ¹ T'ajaja buru ọ Ojejoje.
 Mu e-gude obu mu l'ọ ha kutsee Ojejoje.
 Mu e-kutse iya l'ẹke ndu
 obu guru iphoro nọ;
 kutsee ya l'ẹke ephe nọ ndzukoru.
- ² Iphe bu iphe Ojejoje eme;
 ọ ọo paru apaa.
 Iphe bu ndu ọ du mma
 anọduje arị iya ariri.
- ³ Iphe bu iphe Ojejoje eme;
 ọ ọo ugvu; du biribiri.
 Odobe-eka-ndoo nk'ia
 anọje jeye ọ tutu yoyo.
- ⁴ O mewaru t'a nyata iphe du biribiri, oome.
 Ojejoje emejeru madzu
 eze-iphe-oma; l'aphuru madzu imiko.
- ⁵ Ndu atsụ iya egvu;
 ọ ọonoduje anụ nri.

† **110:4** 110:4 Hfb 5:6, 10; 6:20; 7:11, 15, 21.

- 0gba-ndzụ iya;
 bẹ ọonyataje jeye lẹ tutu yoyo.
 6 O koshiwaru ndibe iya ẹge ike iya habe;
 kẹ l'ọ nataru ndu ọhodo
 alị ẹphe woru nụ ẹphe.
 7 Iphe bụ iphe o gude ẹka iya
 eme bụ ire-lanụ;
 bụru iphe vudo nhamunha.
 Ekemu iya l'ọ ha te nwejedu ntupo.
 8 Ekemu ono a-nọ gbururu jeye lẹ gbururu.
 E gude obu, guru iphoro;
 mẹe ire-lanụ l'etso iya.
 9 Ndu nk'ia b'ọ gbafutaru;
 bya atua ekemu;
 sụ tẹ ọgba-ndzụ iya bụru ojeje.
 Epha iya dụ nsọ; dụ egvu.
 10 O kwa ọtsu Ojeje egvu;
 bụ ẹke mmamiphe adubeje.
 Iphe bụ ndu etso ekemu iya;
 bẹ iphe edoje ẹnya.
 T'e tua ya ẹpha jeye lẹ gbururu.

112

- 1 T'ajaja bụru kẹ Ojeje.
 Onu-oma bụ k'onye
 atsu Ojeje egvu;
 onye ekemu iya anọduje atso ẹna nshinu.
 2 Unwu iya a-buru ndu ike dụ l'alị ono.
 Onu-oma bụ k'unwegirima
 ndu obu guru iphoro.
 3 Iphe-enweru; mẹ ẹku a-buru nk'ia;
 odobe-ẹka-ndoo nk'ia aburu ojeje.
 4 Jeyekpo l'ẹke ọchi gbaru;
 bẹ iphoro a-hataje l'ọ bụ ẹnyanwu
 l'ẹhu onye obu iya guru iphoro;
 mbụ onye emeje
 eze-iphe-oma;
 l'aphuru madzụ obu-imiko;
 bukwaruphu onye doberu
 ẹka ndoo l'ifu Nchileke.
 5 O bụlephu k'oma a-nọdu etso onye
 bụ o-me-l'uko, ejeje madzụ ụgwo;
 swee ya ẹnya; mbụ onye
 iphe bụ iphe oome;
 bẹ oomeje; k'ophu aa-haru iya enge.
 6 Onye ono te nwekwa l'ọ daa.
 Onye doberu ẹka ndoo;
 bẹ aa-nọdujelephu anya jeye lẹ gbururu.
 7 E -zia ya ẹjo nzi;
 b'ẹ t'ọ gbe atsudu egvu.
 Obu esihuje iya ike;

kẹ l'onye ọ dakoberu bụ Ojejoje.

- ⁸ Obu eshihuje iya ike;
 ọphu ọ tsudu egvu;
 jeye teke oo-gude ọnya iya
 phụ l'e mekputawaru ndu ọhogu iya.
- ⁹ Ọojáje ẹka ajájá nụ ndu ẹ-ta
 dudu ẹge ọ haru ẹphe iphe.
 Odobe-ẹka-ndoo nk'iya
 a-nọ je asuru asuru.
 Ee-me t'o nweru ike; nweru ugvu.
- ¹⁰ Ejo madzụ -phụa ya;
 ẹhu awata iya oghu eghughu.
 Yo gude iphe-eghughu;
 taa ikirize; laa ẹhu; wufu.
 Iphe agu iya nụ; ta byakwa bya eru iya ẹka.

113

- ¹ T'ajaja bụru kẹ Ojejoje.
 Unubẹ ndu ejeru Ojejoje ozi;
 unu jaa Ojejoje ajaja.
- ² T'a jaa Ojejoje ajaja;
 tsube nta-a jeye lẹ tutu yoyo.
- ³ T'a jaa Ojejoje ajaja;
 tsube l'ẹke ọnyanwu ahatajẹ
 jeye l'ẹke ọodaje.
- ⁴ E woliru Ojejoje;
 yọ kakọta iphe bụ mbakeshi;
 ọdu-biribiri iya
 anọ-ngokota imigwe l'ọ ha.
- ⁵ ?Bụ onye bẹ aatụ eyeru
 Ojejoje, bụ Nchileke ayi;
 mbụ onye nọ l'aba-eze iya l'imigwe:
- ⁶ mbụ onye ọnya eruje alị;
 t'ọ phụ iphe eme l'igwe;
 mẹ ọphu eme lẹ mgboko?
- ⁷ Ọokwo-lije onye ukpa
 l'ẹke ọ gwọru l'ẹja;
 palia onye ẹ ta dudu ẹge
 ọ haru iya l'ikpọzu ẹke ọ daburu.
- ⁸ Yọ bya eworu ẹphe dobe;
 ẹphe le ndu oke amadụ
 abya aha ọnya-nhamunha;
 mbụ ndu ishi ndu alị iya.
- ⁹ Nwanyi, ẹ-ta atsudu ime;
 bẹ ọokwabeje ugvu l'ufu nji iya;
 mee ya; yọ bụru nwanyi,
 ẹhu dū agu, mụshiru unwu l'igwe.
 T'ajaja bụru kẹ Ojejoje.

114

- ¹ Teke ndu Ízurelu shi lẹ Íjiputu lufuta;

- mbụ teke ono, ndu eri Jékọpu
 shi l'alị ndu ọha-ntsụ lufuta ono;
² bẹ ndu Júda byaru bya abụru
 ndu, ọ́rụ Nchileke lẹ nsọ.
 Ndu Ízurelụ abya abụru
 ndu o nwe enwenwe.
³ Oke ẹnйimu phuru iya;
 ye ọkpa l'ọso;
 Ẽnyimu Jọdanu aghachia lashia azu.
⁴ Eze ugvu akfutsua
 kitimukitimu l'ọ bụ ebyila.
 Ugvu kẹ nshii l'akfutsua
 kitikiti l'ọ bụ nwaturu.
⁵ Nngube oke ẹnйimu;
 ?ị gbaru ngunu.
 Nngube Jọdanu;
 ?bụ ole bụ k'ọla azu.
⁶ Unubẹ oke ugvu;
 ?bụ ngunu meru iphe
 unu akfutsua l'ọ bụ ebyila.
 Unubẹ ugvu nshii;
 ?buhunu ole;
 bẹ unu akfutsua l'ọ bụ nwaturu.
⁷ Nmakwaa jijiji l'ifu Nnajiufu;
 nggube eliphe;
 mbụ l'ifu Nchileke kẹ Jékọpu,
⁸ bụ onye adazeje mkpuma;
 yọ bụru okpuru;
 bya eworu alị-ekfu mee;
 yọ bụru ọgba-mini.

115

- ¹ Ẽ tọ bụkwa ayi;
 bẹ aa-kwabẹ ugvu,
 gbaru nggube Ojejoje.
 Ẽ tọ bụkwa ayi.
 Ọ kwa nggubedua nwenkinyi;
 bẹ gbaru t'a kwabeje ngu ugvu.
 Ono kẹ l'i yenukaru ayi obu;
 bya aburu o-me-g'o-kfuru.
² ?Bụ ngunu meru iphe ndu
 ọhodo aji; sụ:
 “?Nanụ Nchileke ayi?”
³ Nchileke ayi nonu l'imigwe.
 Yọ bụru iphe dụ iya mma;
 bẹ oomeje.
⁴ Obenu l'agwa ephe bụ
 mkpọla-ọcha yele
 mkpọla-ododo;
 mbụ iphe, bụ madzụ
 gude ẹka mee ya.

- 5 Ẹphe nweru ọnu;
 ẹphe te ekfu okfu;
 nweru ẹnya;
 ẹphe ta aphụ ọzo.
- 6 Ẹphe nweru nchị;
 ẹphe ta anụ iya iphe;
 nweru imi; ẹphe te egude
 iya l'akpọ ẹgburu iphe.
- 7 Ẹphe nweru ẹka;
 ẹphe egude iya ewota iphe;
 nweru ọkpa; ẹphe te eje ije;
 ẹphe te ekfu okfu.
- 8 Ndu agwa iya nụ;
 mẹ ndu dakoberu iya nụ
 a-dụ ẹge agwa ono dụ.
- 9 Unubẹ ndibe Ízurelu;
 unu dakobe Ojejoje;
 kẹ l'ọ bụ iya eyejeru
 unu ẹka bya aburu iya
 egbochitaje unu.
- 10 Unubẹ ndibe Éronu;
 unu dakobe Ojejoje;
 kẹ l'ọ bụ iya eyejeru
 unu ẹka bya aburu iya
 egbochitaje unu.
- 11 Unubẹ ndu atsụ Ojejoje egvu;
 unu dakobe Ojejoje;
 kẹ l'ọ bụ iya eyejeru
 unu ẹka bya aburu iya
 egbochitaje unu.
- 12 Ojejoje anyatajẹ ayi;
 ọo-gọru ayi ọnu-ọma.
 Ọo-gọru ọnu-ọma nù
 ndu ọnu-ọlo Ízurelu;
 gọru ọnu-ọma nù ndu
 ọnu-ọlo Éronu.
- 13 Ọo-gọru ọnu-ọma nù
 ndu atsụ Ojejoje egvu;
 ndu ukfu; lẹ ndu ntà.
- 14 Tẹ Ojejoje mekwaa t'unu
 jáá ájaja ka l'igwe;
 unubẹdua l'onwunu;
 mẹ l'unwegirima unu.
- 15 Tẹ Ojejoje gọkwaaru
 unu ọnu; mbụ onye ono,
 bụ iya meru igwe;
 mee mgboko ono.
- 16 Imigwe l'o ha bukota
 kẹ Ojejoje.
 Obenu lẹ mgboko b'o

- wowaru nū madzū.
 17 Ẹ tọ bukwa ndu
 nwuhuru anwuhu ajajẹ Ojejoje ajaja;
 mbu ndu lawaru alì ono,
 bu e -rua ya; a daa ashì ono.
 18 Q kwa ayibedua a-nodu
 ekutse Ojejoje.
 Ayi a-nodu ekutse iya
 nta-a;
 kutsewa iya ru jeyewaru.
 T'ajaja buru kẹ Ojejoje.

116

- 1 Mu yeru Ojejoje obu;
 kẹ l'ọ nūwaru olu mu.
 Ọ nuru mkpu, mu chikuru iya;
 sù t'ọ meeru mu
 eze-iphe-oma.
 2 Keshinu ọ ngaberu mu nchi;
 bẹ mu a-nodujelephu
 akpo-ku iya jeye ege mu
 a-ọ-bebe.
 3 Anwuhu shiwa ye mu eri l'ẹkpiri.
 Ẹkpa-oyi alì-maa
 eshiwa anwu mu ẹhu kpa.
 Iphe-ehuka; mẹ aphu
 shiwa ọ-phee mu
 mgburumburu.
 4 Tọ dọ iya bu; mu bya
 araku Ojejoje; sù iya:
 "Nggube Ojejoje; dzonua mu!"
 5 Ojejoje bu onye emeje
 eze-iphe-oma;
 buru onye doberu ẹka ndoo.
 Nchileke ayi bukwa
 onye aphuje imiko.
 6 Ndu ẹ te nwedu ege
 ẹphe maru iya bukwa
 Ojejoje anoduje eleta ẹphe ẹnya.
 Teke mu shi nodu
 l'oke mkpa bu iya dzofutaru mu.
 7 Tẹ obu runua mu alì;
 kẹle Ojejoje eletakpoo mu ẹnya.
 8 Nggube Ojejoje nafutawaru
 mu l'ẹka anwuhu.
 I fuchawaru mu ẹnya-mini;
 bya egbochita mu
 tẹ mu ba akpakota iphe daa;
 9 k'ophu mu a-nodu ejephe
 ege dọ mu mma l'ifu
 Ojejoje l'alì ndu, ọ ndzū.

- 10 Mu wolekwarua onwomu
ye Nchileke l'eka;
jeyekpo me teke mu
suru l'ishi ruakwaru mu ali.
- 11 Mu gude k'iphe byaru mu nu; su:
"Le ndiphe mgburumburu
bukota ndu ntuphu-ire."
- 12 ?Nanu ege mu e-shi kfu
Ojejoje ugwo iphe,
o mekotaru mu l'o ha?
- 13 Mu e-wota ngweja-mee;
bya anu Ojejoje;
gude kua ya epha
ke adzodzozo, o dzoru mu.
- 14 Iphe, bu iphe mu riburu
le mu e-meru Ojejoje;
be mu a-nodu l'ifu ndibe iya
l'ephe ha meeru iya.
- 15 Ojejoje be anwuhu ndu
duru iya nsu erujekwa l'ehu nshinu;
- 16 Nngube Ojejoje;
mu bukwa okpobe nwozi ngu.
Mu bukwa nwozi ngu;
bya aburu nwatibe,
nwanyi ono, ejeru ngu ozi ono.
I tofuwaru mu l'egbu ono,
anwuhu shi kee mu ono.
- 17 Mu e-gworu ngu ngweja-ekete;
mu abyakwaphu bya
akpo-kua epha nngube Ojejoje.
- 18 Iphe, bu iphe mu riburu;
le mu e-meru Ojejoje;
be mu a-nodu l'ifu ndibe iya
l'ephe ha meeru iya.
- 19 Eke, mu a-nodu mee ya;
bu l'okpoku eze-ulo Nchileke
l'ifu unube ndu Jerusalemu.
T'ajaja buru ke Ojejoje.

117

- 1 Unu jaa Ojejoje ajaja;
unube mbakeshi.
Unu kutsee ya;
unube ndiphe l'unu ha;
- 2 ke l'o yeru ayi obu
yenuka iya eyenuka.
Odo aburu le Ojejoje
bu o-me-g'o-kfuru
ege o bu iya jeye le tutu yoyo.
T'ajaja buru ke Ojejoje.

118

- 1 Unu kele Ojejoje ekele
l'ò bú onye, dù mma;
kele n-yemobu iya
anoje jeye lẹ tutu yoyo.
- 2 Tẹ ndu Ízurelu tuko sù:
“Lẹ n-yemobu iya anoje jeye lẹ tutu yoyo.”
- 3 Tẹ ndibe Éronu tükokwaphu; sù:
“Lẹ n-yemobu iya anoje jeye lẹ tutu yoyo.”
- 4 Tẹ ndu atsù Ojejoje egvu sùkwaphu:
“Lẹ n-yemobu iya anoje jeye lẹ tutu yoyo”
- 5 Teke mu eje iphe-ẹhuka;
bẹ mu rakuru Ojejoje.
Yọ za mu oku bya emee mu;
mu enweru onwomu.
- 6 Ojejoje nọwa swiru mu eswiru;
mu te gbe atsùdu egvu.
?Bùkwanu ngunu;
bẹ madzù mmanu eme mu?
- 7 Ojejoje nọwa swiru mu eswiru;
ọọ yẹbedua agbajẹru mu mkpu.
Mu e-mekochaa gude ẹnya mu;
phụ l'e mekputaru ndu mu dù ashị.
- 8 Onodu l'ime Ojejoje domia
onwonye kakwa mma;
mẹ l'oda-kobe madzù.
- 9 Onodu l'ime Ojejoje domia
onwonye kakwa mma;
mẹ l'oda-kobe ndu ishi.
- 10 Iphe bú mbakeshi
gbaru mu mgburumgburu;
ọle mu gude ẹpha Ojejoje
mekputakota ẹphe l'ẹphe ha.
- 11 Ẹphe nọ-pheru mu
mgburumgburu
ẹka ẹbo-ẹbo;
ọle mu gude ẹpha
Ojejoje mekputakotaru ẹphe l'ẹphe ha.
- 12 Ẹphe ripyaberu mu l'ò bú ẹngu;
ọle ẹphe meleruphu ẹgwegwa;
nwùshihu l'ò bú ogvu ọkponku,
ọku dzụpyashiru.
Yọ buru ẹpha Ojejoje;
bẹ mu gude mekputakota ẹphe l'ẹphe ha.
- 13 E nwuru mu daphungu;
nwuphu mu azù;
mu abya adaa.
Obenu lẹ Ojejoje yeru mu ẹka.
- 14 Ọ bú Ojejoje bú ike mu;
buru onye mu agù-ku l'egvu.
Ọ bú iya bú onye adzọfutaje mu nù.

- 15 Ụzu ẹhu-ọtso-ẹna
 yele okokooko,
 ndu mekputaru emekputa atụ
 ada l'ufu ndu doberu ẹka ndoo.
 Ẹphe tuko ekfu; sụ:
 “Le agburu-ẹhu ke Ojejoje;
 meekwaru iphe ha nshinu.
- 16 Ojejoje koshiakwuru agburu-ẹhu iya.
 Agburu-ẹhu iya ono
 meekwaru iphe ha nshinu.”
- 17 Mu ta anwuhukwa.
 Mu a-nodu-chia ndzu
 raa iphe Ojejoje meru mu
 arara t'a nukota iya.
- 18 Ojejoje hùwaru mu àhùhù
 hùshia mu ike.
 Olee to kwedu te mu nwuhu.
- 19 Gùhanuaru mu onu-oguzo
 eze-ulo Nchileke;
 te mu shi iya bahù
 je etua Ojejoje ẹpha.
- 20 Ọwaa bu onu-nggamgbo Ojejoje.
 Ono bu ẹke ndu doberu ẹka ndoo eshije abahù.
- 21 Mu e-kele ngu ekele;
 ke l'i zaru mu oku.
 O buwa nggu;
 bu onye adzofutaje mu nu.
- 22 Mkpuma ono, ndu akpu ulo jikaru ono;
 be mekocharu bya aburu itso, gude ulo.
- 23 Ono aburu iphe Ojejoje meru.
 O du ayi biribiri l'anya.
- 24 Ntanu bu mboku,
 Ojejoje meru.
 Unu t'ehu tsoro ayi ẹna;
 te ayi tee ẹswa.
- 25 Nggube Ojejoje;
 dzofutanu ayi!
 Nggube Ojejoje;
 menua t'iphemiphe obule,
 ayi eme buru ayi upete.
- 26 Onye a goru onu-oma nu;
 b'o bu;
 mbu onye ono, gude ẹpha Ojejoje l'abya ono.
 Ayi no l'ulo Ojejoje agoru ngu onu-oma.
- 27 O kwa Ojejoje bu Nchileke.
 O meekwaru te iphoro iya nwuaru ayi.
 Unu tua anu, unu gude
 abya ogworu Ojejoje ngweja eri;
 kputa bya l'iku mpo,
 a maberu l'anya-ngweja iya.
- 28 O bu nggu bu Nchileke mu;

mu a-nòdu ekele ngu ekele.
 O bù nggu bù Nchileke mu;
 mu a-nòdu ekutse ngu.

- 29 Unu kele Ojejoje ekele
 l'ò bù onye, dù mma;
 kele n-yemobu iya anòje jeye lẹ tutu yoyo.

119

- 1 Onu-oma bù ke ndu e-te
 emejedu iphe aa-ta ephè ụta;
 ndu etsolephu ekemu, Ojejoje turu.
- 2 Onu-oma bù ke ndu
 etso iphe o turu l'ekemu;
 bya egude obu ephè
 l'ò ha achọ iya l'achoshi iya ike.
- 3 Ndu, dù ege ono;
 te eyejedu eka l'iphe dù eji.
 O bụlephu ụzo, Ojejoje
 toru bẹ ephè anọduje etso.
- 4 I kwaru ayi iphe i suru
 t'e meje merua l'ishi.
- 5 O dù mu t'asụ lẹ mu
 evudoshije ike l'ome iphe
 ono, i turu ekemu; sụ
 t'e emeje ono;
- 6 k'ophu e to nwedu
 iphe-iphè iya bya eme mu;
 kele mu lezitaru enya
 l'iphemiphe obule i suru t'e meje.
- 7 Mu e-gude obu, guru iphoro jaa ngu ajaja;
 keshinu ophu mu amụ
 ikpe ngu ono, vudo
 nhamunha ono amumu.
- 8 Mu a-nòdu etso iphe
 i toru okpa iya sụ t'e tsoje.
 Byiko ba agbadokwa mu.
- 9 ?Nanukpoo ege nwokorobia
 e-shi mee ndzụ iya t'e b'o nwe ntupo?
 O bù l'ome iphe e deru l'okfu ngu.
- 10 Mu gude obu mu l'ò ha achọ ngu.
 Be ekwekwa tẹ mu dakaa ekemu ngu.
- 11 Okfu ngu bẹ mu domiwaru l'ime obu mu;
 k'ophu mu te emedu iphe dù eji kpua ngu.
- 12 T'ajaja buru nke ngu nggube Ojejoje.
 Byiko; zinua mu ekemu
 ngu t'o doo mu enya.
- 13 Ekemu ngu l'ò ha; bẹ mu vukwa l'ishi;
 gude onu mu l'asa iya.
- 14 Ehu anọduje atso mu ena
 teke mu eme iphe i turu l'ekemu
 ege ono, otsoje onye

- kparu ẹku nshinu ono.
- 15 Mu atoje nwehu l'ari
 iphe i suru t'e mee ariri.
 Mu adabekwaphu ẹnya
 l'uzo, i toru t'e shije.
- 16 Ekemu, i turu te emeje du mu mma;
 ophu 'onwedu le mu azahaa okfu ngu.
- 17 Menuaru mube nwozi ngu iphe du mma;
 k'ophu mu e-shi ege ono
 nodu ndu meje okfu ngu.
- 18 Menua te ẹnya mu kpuhaa;
 k'ophu mu a-phuje iphe
 du biribiri, no l'ekemu ngu.
- 19 Mu bukwa onye laru alala le mgboko-a.
 Ba adukwa iphe bu iphe
 i suru t'e meje ophu
 ii-domiru mu edomi.
- 20 Qogushi mu egu ike
 te mu majeru iphe bu
 ekemu ngu tekenteke.
- 21 Ndu etu onwephe oke epha;
 buru ndu a turu onu;
 be ibajeru mba;
 mbu ndu ono, ahaje iphe
 i suru t'e meje ono; l'eme iphe odo.
- 22 Menua te b'a ajahẹ mu ewena;
 l'adzo mu okpa l'ishi;
 ke l'o kwa iphe bu iphe,
 i turu l'ekemu ngu;
 be mu anoduje eme.
- 23 A makwaru-a le ndu ishi
 edzukobeje achiru mu ejo idzu.
 Obenu l'iphe mube nwozi ngu
 anoduje ari bu ege mu e-me
 mee iphe bu iphe i turu
 l'ekemu ngu; su t'e meje.
- 24 Onoduje atso mu ẹna ome
 iphe i turu l'ekemu ngu.
 O bu iya anoduje akpo-ziru
 mu uzo iphe mu e-me.
- 25 E mewaru mu; ishi erua mu
 ali okpobe eruru.
 Gudenu ke okfu ono,
 shi ngu l'onu ono;
 mee te ndu dzua mu.
- 26 Mu wotaru ege uzo mu du dooru ngu;
 nggu angaberu mu nchi.
 Zinua mu iphe i toru okpa iya; su t'e tsoje.
- 27 Menua t'o doo mu ẹnya;
 mbu ekemu, i turu t'e meje;
 k'ophu mu a-to nwehu;

- riа k'iphe dў biribiri, iimeshi.
- 28 Mu guwaru aphў jeye
t'o nwehe uto, no mu nu.
Byiko menua t'ike dў mu
ege ono, i kfuru ono.
- 29 Be ekwekwa te mu ye okpa l'uzo eredege.
Menuaru mu eze-iphe-oma;
zia mu ekemu ngu.
- 30 Mu hatawaru ome ire-lanu;
wowaru ekemu ngu dobe
onwomu l'okpoma.
- 31 Iphe mu anoduje eme
l'emeshi iya ike bu iphe
nggube Ojejoje turu l'ekemu.
Be ekwekwa t'e mee mu iphe-iphere.
- 32 Uzo, mu a-nodu etso bu uzo
k'ome iphe i suru t'e meje;
ke l'ii-me te iphe ka mu odo enya.
- 33 Nggube Ojejoje;
zinua mu ege mu e-shije
eme iphe i toru okpa iya; su t'e tsoje;
k'ophu mu a-nodu eme iya jeye l'ikperazu.
- 34 Menua t'iphe dojee mu enya;
k'ophu mu ee-dobeje ekemu ngu ono;
gude obu mu l'o ha l'eme iya ememe.
- 35 Koshi mu uzo, mu e-shije eme
iphe i suru t'e meje;
ke l'o bu iya bu iphe
atsoje mu ena ememe.
- 36 Swi-zia obu mu;
t'e b'o gha ifu l'uzo rita-rita;
t'o ghachia ifu l'ome iphe
i turu l'ekemu.
- 37 Mee te mu be eworu enya
chabe l'iphe-mmanu.
Gudenu ke okfu ono,
shi ngu l'onu ono;
mee te ndzu dzua mu.
- 38 Menuaru mu iphe i kweru
ukwa l'ii-meru mube nwozi ngu;
k'ophu aa-wata ngu otsu egvu.
- 39 Wofunuru mu iphe-iphere ono,
mu atsū egvu iya ono;
ke l'ekemu ngu dū mma.
- 40 Iphe i suru t'e meje agu mu agugu ememe.
Gudenu ke odobe-eka-ndoo nke ngu;
mee te ndzu dzua mu.
- 41 Koshinu mu n-yemobu ngu nggube Ojejoje.
Dzofutanu mu; ke l'o bu
iphe i kweru ukwa l'ii-meru mu.
- 42 Oo ya bu ege mu amaru

- iphe mu a-saru ndu aja mu ewena;
 kẹ l'ọ bụ okfu ngu bẹ mu dakoberu.
- 43 Ba anafukwa mu ire-lanụ,
 nọ mu l'onu;
 kẹ l'ọ bụ l'ekemu ngu;
 bẹ mu chiru ẹnya dobe.
- 44 Ọ bụ iphe ekemu ngu kfuru;
 bẹ mu a-nọdu eme jeye lẹ tutu yoyo.
- 45 Mu a-tusakpooru ẹhu;
 l'eye ẹge ẹhu dụ mu;
 kẹ l'ọ iphe ị sụru t'e mee;
 bẹ mu anọduje eme.
- 46 Mu e-vudo l'ifu ndu eze
 kfuwa kẹ ekemu ngu;
 iphere ta adu mu.
- 47 Iphe aduje mu mma bụ ome
 iphe ị sụru t'e meje;
 kẹle mu yeru iya obu.
- 48 Mu achilije ẹka mu ẹbo ẹbo
 nabata ekemu ngu;
 kẹ l'ọ dụ mu mma nshinu.
 Mu atoje nwehu l'ari
 iphe ị sụru t'e mee ariri.
- 49 Nyatakwa iphe i kfuru mube nwozi ngu;
 kẹ l'i mewaru; mu elelaaha ẹnya iphe.
- 50 Iphe aduje mu ike teke mu
 eye iphe-ẹhuka bụ ukwa,
 i kweru mu l'ii-dobe mu ndzu.
- 51 Ndu eku onwephe; anọduje achị mu ọchi.
 Ole ẹ too mejedu mu tẹ mu
 haa ome iphe ekemu ngu kfuru.
- 52 Nggube Ojejoje; ọobuje;
 mu -nyata ekemu ngu ono,
 shiru teke ndiche ono;
 yo mee tẹ obu shihu mu ike.
- 53 Iphe eghuje mu eghughu;
 ọlobu bụ ndu akirishi akpajẹ iya;
 mbu ndu ono, jikaru odobe ekemu ngu ono.
- 54 Iphe ị toru okpa iya; sụ t'e
 tsoje abujeru ishi ẹgvú mu
 l'iphe bụ ulo, ẹke mu
 dobewaru ishi l'ije mu-a.
- 55 L'enyashi; bẹ mu anyatajẹ
 ẹpha; nggube Ojejoje.
 Yo mee mu tẹ mu dobe ekemu ngu.
- 56 Ọ bụwa ọra, raru mu nụ;
 tẹ mu meje iphe ị sụru t'e mee.
- 57 Ọ bụ nggu bụ okè-iphe mu; nggube Ojejoje.
 Mu kwewaru ngu ukwa
 lẹ mu a-nọdu eme okfu ngu.
- 58 Mu gudewa obu mu l'ọ ha chọo ifu ngu.

- Menuaru mu eze-iphe-oma,
 bu iphe i kweru ukwa iya.
- 59 Mu lewaru uzo mu enya
 l'uswe; lee ya l'ogologo;
 bya eshiwa iya lufuta;
 wata ome iphe i turu l'ekemu.
- 60 Mu e-me egwegwa;
 mu ta akpodu ukfu ome ekemu ngu.
- 61 E to nwedu m'o -ruhuru;
 ndu akirishi kee mu egbu;
 mu ta azaha ekemu ngu azaha.
- 62 Obuje; o -be l'echi-abali;
 mu egbeshi kele ngu ekele
 k'ekemu ngu ono, vudo nhamunha ono.
- 63 Iphe bu ndu atsụ ngu egvu;
 be mu l'ephe eshikota onya l'ephe ha;
 mbu ndu ono, tukoru iphe
 i suru t'e meje l'o ha l'eme ono.
- 64 Mgboko gbaa mgburumburu;
 be nggube Ojejoje yekotaru obu.
 Byiko; zinua mu iphe ono,
 i toru okpa iya; su t'e tsoje ono.
- 65 Nggube Ojejoje;
 i mewaru mube nwozi ngu iphe-oma,
 bu iya bu ege ono, i kfuru ono.
- 66 Zinua mu mmamiphe;
 nggu ezia mu ege eeshije
 ekpe ikpe nhamunha;
 kele mu kwewaru ome iphe ekemu ngu kfuru.
- 67 Temanu nggu alode mu eka
 le nchi be mu puhawaru uzo.
 Obenu le nta-a; be mu
 kwewaru ome okfu ngu.
- 68 I du mma; l'emejekwaphu iphe du mma.
 Zinua mu ome iphe i toru
 okpa iya; su t'e tsoje.
- 69 A makwaru-a le ndu eku
 onwephe anoduje adzushi
 ejo-ire ekpu mu.
 Obenu le mu gudelephu
 obu mu l'o ha emekota iphe i suru t'e meje.
- 70 Ndu ono be imiko madzu ta adujedu.
 Obenu le mbedua be
 oduje mma ome iphe ekemu ngu kfuru.
- 71 O dukwa mma; mbu eka ono,
 a loru mu le nchi ono;
 k'ophu mu a-muta otso
 iphe i toru okpa iya.
- 72 Ekemu, shi ngu l'onu;
 be mu kakwa ogube iphe
 me l'unubuku mkpola-ocha;

mẹ mkpọla-ododo.

73 Ọ bụ ẹka ngu b'i gude kpua mu;
mee mu ẹge mu a-gba.

Menua t'iphe doje mu ẹnya;
k'ophu mu a-muta iphe bu
ekemu ngu; meje iya.

74 Tẹ ndu atsụ ngu egvu
tekwaa ẹswa mẹ ẹphe phua mu;
kẹ l'iphe mu chiru ẹnya
tukobe bu okfu nke ngu.

75 Nggube Ojejoje;
mu makwaru-a l'ikpe ngu vudo nhamunha.
I gudewa kẹ l'i
bu o-me-g'o-kfuru loo mu ẹka lẹ nchi.

76 Tẹ n-yemobu ngu bunuru
iphe a-nọduje adu mube nwozi ngu ike;
keshinu o bu iphe i kweru mu ukwa iya.

77 Phunuaru mu imiko;
k'ophu mu a-nodu ndzu;
kẹ l'iphe aduje mu mma bu ekemu nke ngu.

78 T'e menuru iphere kpua ndu
eku onwephe ekuku;
kẹ l'ephe mesweru mu;
l'ẹ b'ọ du iphe mu meru ẹphe.
Obenu lẹ mbedua
anodujelephu l'ari k'ekemu ngu ariri.

79 Tẹ ndu atsụ ngu egvu
byakfutajekwa mu;
mbu ndu, iphe i turu
l'ekemu doru ẹnya.

80 T'ẹ b'ọ dukwa ẹke uta
a-du mu l'ehu lẹ k'ekemu ngu;
k'ophu ẹ te shidu ẹge ono
mee mu iphe-iphere.

81 Ike agvukwa mu l'ẹke mu
eche t'i dzofuta mu.
Obenu l'ẹke obu mu no bu l'okfu ngu.

82 Mu lenyaakwaru ẹnya;
mu ta amahẹ iphe mu ele;
l'ẹke mu ele ẹnya teke ii-me
iphe i kweru ukwa iya.

Mu ajije; su: "Bụ teke ole be
ii-du mu ike obu?"

83 A makwaru-a lẹ mu du l'ọ bu akpo,
a miberu l'ẹnwuru-oku;
mbu akpo, eeyeje mee.
Obenu lẹ mu ta azahajekwa
iphe i toru okpa iya su t'e tsoje.

84 ?Bụ teke ole; be mube nwozi
ngu a-tabebe nshi?
?Bụ teke ole; be ii-hu ndu

- akpa mu ẹhu àhùhù?
- 85 Ndu, eku onwẹphe ekuku
egvuje nsu doberu mu tẹ mu dalahụ;
mbụ iphe ono, ị turu ekemu
t'ẹ b'e emejeshi ono.
- 86 Iphe, bụ iphe, ị sụru t'e meje;
bẹ dabukwaru adaburu.
Yenuru mu ẹka;
kẹ lẹ ndu mgboko akpa mu
ẹhu l'ẹ b'ọ dụ iphe mu meru ẹphe.
- 87 O phọduaru-a nwanshi;
mẹ ẹphe emee tẹ mu chihi le mgboko-a.
Obenu lẹ mu ta hakwanu
ome iphe ị sụru t'e meje.
- 88 Gudenu kẹ n-yemobu ngu;
mee tẹ ndzụ dzua mu;
k'ọphu mu e-meje ekemu ono,
i gude ọnu ngu tịa ono.
- 89 Okfu nggube Ojejoje
l'a-ọ jeye lẹ tutu yoyo.
E tọ mịngadu amịngal'imegwẹ.
- 90 Ịinoduje buru
o-me-g'o-kfuru;
tsube l'ogbo sweru ogbo.
I meru mgboko dobe;
yọ dụ ẹge i doberu iya.
- 91 Iphe bụ iphe i kfuru l'ọ ha;
bẹ dukota ẹge i kfuru iya jeye ntau-a;
kẹ l'iphemiphe ọbule l'ẹjeru ngu ozi.
- 92 Ndege ekemu ngu te shiru
l'odungu dụ mu mma;
mẹ mu alakwa l'iyi teke ono,
mu shi eje iphe-ẹhuka ono.
- 93 E to nwedu lẹ mu azahaa
ome iphe ị sụru t'e meje;
kẹ l'ọ bụ iya b'i gude dobe mu ndzụ.
- 94 Dzonua mu; kẹ lẹ mu bụ nke ngu;
bya akpakọwa iphe ị sụru
t'e meje l'ọ ha makotaru.
- 95 Ndu akirishi kwagebewaru
akwagebe t'ẹphe mebyishia mu.
Ole mu a-tuko iphe ị turu
l'ekemu kwakọbe l'ime obu mu;
l'ari iya ariri.
- 96 Iphe bụ iphe a sụru l'ọ
dụ-geru mma;
bẹ mu phukwaru l'ọ
nwetsuaru ẹke ọ phoduru.
Obenu l'ekemu ngu te
nwedu ẹke ọ ghoduru iya.
- 97 Ekemu ngu bẹ mu yekwaru obu nshinu.

- Mu evujeru iya l'obu mkpурumkpuru.
- 98 Ekemu ngu emeje tẹ mu ka
ndu ohogu mu omaru iphe;
ke l'ooswijeru mu eswiru mkpурumkpuru.
- 99 Enya gbe kakwa mu oru l'iphe;
male ndu ezi mu iphe;
kele ke ekemu ngu anoduje
mu l'obu tekenteke.
- 100 Mu ka ndu bu ogurenya omaru iphe;
kele mu anoduje eme ekemu ngu.
- 101 Mu wofukotaru eka l'iphe bu iphe du eji;
k'ophu mu e-meje okfu ngu.
- 102 Mu ta gbadobukwaa
ekemu ngu; ke l'o bu
nggubedua l'onwongu
ziru mu iya.
- 103 Ege okfu atso-bekwanu mu ena!
O kakwa mu manu-engu otso ena.
- 104 Uru, mu eritaje l'ome
ekemu ngu bu l'oomeje tẹ mu kwaa enya.
Oo ya meru iphe ugho du
mu ash; m'o -ruhuru;
o du idagha.
- 105 Okfu ngu bu uroku, mu gude
aphu eke mu a-dzo okpa;
bya aburu iphoro, noru mu l'uzo.
- 106 Mu riwaru angu; kpebua ya l'obu mu;
le mu a-nodu eme iphe ekemu ngu ono,
vudo nhamunha ono kfuru.
- 107 Mu jenukawaru iphe-ehuka.
Gudenu ke okfu ono,
shi ngu l'onu ono; mee
te ndzu dzua mu; nggube Ojejoje.
- 108 Nggube Ojejoje;
natanu ajaja-wa, mu gude
obu mu aja ngu-wa.
Nggu ezikwaa mu phu ege ekemu ngu gbaru.
- 109 A makwaru-a le mu
achijeru ndzu mu l'eka tekenteke;
obenu le t'o nwedu le mu
azahaa ekemu ngu.
- 110 Ndu akirishi gbaaru mu onya.
Obenu le mu te eshibua
l'ekemu ngu yeswee okpa.
- 111 Ekemu ngu bu okè-iphe mu jeye le tutu yoyo.
O bu iya emeje tẹ ehu atso mu ena.
- 112 Iphe mu kpeburu l'obu mu
bu te mu meje iphe ekemu ngu kfuru
jeye teke mu a-no-bebe.
- 113 Ephe aduje mu ash;
mbu ndu, anoduje abo obu ebo.

- Obenu l'ekemu ngu; be mu yekwaru obu.
- 114 O bu nggu bu eke mu
edomije onwomu;
bya aburu ulo ndzu mu.
O bu l'okfu ngu;
be ayi chiru ukfu kwee.
- 115 Unu pakwaru mu haa;
unube ndu iphe du eji;
k'ophu mu a-nodu eme
ekemu ke Nchileke mu.
- 116 Gudeshia mu ike ege
i kweru mu ukwa iya;
k'ophu mu a-nodu ndzu.
Be ekwekwa te iphe ono,
mu ele enya iya ono buru mu ke mmanu.
- 117 Gudeshinua mu ike;
k'ophu aa-dzofuta mu.
Tekenteke kpo;
be mu a-nodu akwabere
ekemu ngu ono egvu.
- 118 Ijikaje ndu, haru ekemu ngu;
wata ome iphe odo;
ke l'eregede, ephe agba
te enweduru ephe ishi.
- 119 Iphe bu ndu akirishi,
no le mgboko; be ikpofuje l'o bu ntụ.
Oo ya meru iphe mu yeru ehu l'ekemu ngu.
- 120 Ehu amakota mu jijiji l'eke mu atsụ ngu egvu.
Mu atsukwaphu ekemu ngu egvu.
- 121 Mu mewaru iphe gbaru nu;
buru iphe vudo nhamunha.
Byiko; ba apakwaru mu
haaru ndu akpa mu ehu.
- 122 Byiko; kwenua nwozi ngu
ukwa l'ii-nodu eleta mu enya.
Be ekwekwa te ndu eku
onwephe ekeku kpa mu ehu.
- 123 Mu lenyaakwaru enya;
mu ta amahere iphe mu ele;
l'eke mu ele enya t'i bya adzofuta mu;
bu iya bu iphe nggube
onye doberu eka ndoo
kweru mu ukwa iya.
- 124 Menuru yeru mube nwozi
ngu l'ege n-yemobu ngu du;
nggu ezia mu iphe i toru
okpa iya su t'e tsoje.
- 125 Mbedua bu nwozi ngu;
byiko menua t'iphe dojee mu enya;
k'ophu iphe i toru l'ekemu e-do mu enya.
- 126 Nggube Ojejoje;

- o gbaakwaru teke ii-me ire;
 ke l'ekemu, i turu b'e tee tsohekwa.
 127 O bu okfu le mu yeru ekemu ngu obu
 karia ege mu yeru iya
 okpobe mkpola-ododo;
 128 buru okfu le mu kwetaru
 l'ekemu ngu ono vudo nhamunha;
 meru iphe iphe bu ugho du mu ashị.
 129 Iphe i turu l'ekemu du biribiri;
 O bu iya meru iphe mu
 gude obu mu l'o ha
 letso iya l'o ruberu iya.
 130 Teke a kowaru iphe okfu
 ngu bu b'o nuje iphoro;
 l'emeje te ndu eswe maru iphe.
 131 Mu ghecharu onu l'atu henguhengu;
 l'eke ogu mu te mu meje
 iphe i turu l'ekemu ngu.
 132 Lenua enya l'eke mu no;
 meeru mu eze-iphe-oma;
 bu iya bu ege iimejeru
 ndu yeru ngu obu.
 133 Gude nu okfu ngu duzije mu uzo;
 k'ophu iphe du eji ta
 abyadu bya aburu eze le ndzu mu.
 134 Gbafuta mu l'eka ndu l'akpa mu ehụ;
 k'ophu mu a-nodu edobe ekemu ngu.
 135 Muru mube nwozi ngu onu-ochi;
 nggu ezia mu iphe no l'ekemu ngu.
 136 Enya-mini awushi mu l'enya;
 kele ndiphe te etsodu ekemu ngu.
 137 I bu onye doberu aka ndoo nggube Ojejoje;
 ikpe ngu vudo nhamunha.
 138 Iphe i tushiru l'ekemu dobe
 vudokota nhamunha;
 bukotaru ire-lanu.
 139 Obu, mu yeru ngu rimiwaru mu ishi;
 kele ndu ohogu mu ta
 gubedu okfu ngu iphe.
 140 Ukwu, i kweshiru b'a
 towaru nwehu datakota.
 Mube nwozi ngu b'o du mma ntumatu.
 141 A marua le mu bu iphe-mmanu;
 t'o du iphe a guberu mu.
 Obenu le mu ta azahadu
 ome iphe ekemu ngu kfu ru.
 142 Odobe-eka-ndoo nke ngu;
 be a-no jeye le tutu yoyo;
 ekemu ngu aburu ire-lanu.
 143 Iphe-ehuka byawaru mu; aphu abyaru mu.

- Obenu l'ekemu ngu ehele mu-a uhare.
 144 Iphe ì t̄uru l'ekemu dobe;
 b̄e vudo nhamunha jeye l̄e tutu yoyo.
 Menua t'iphe doje mu ɛnya;
 k'ophu mu a-n̄odu ndzu.
 145 Mu gude obu mu l'ò ha
 l'eku ngu; zanua mu oku nggube Ojejoje;
 k'ophu mu a-n̄odu eme
 iphe ì t̄uru l'ekemu.
 146 O b̄u nggubedua b̄e mu
 eku; dzonua mu;
 k'ophu mu a-n̄odu eme iphe ì t̄uru l'ekemu.
 147 Mu egbeshije t̄emanu nchi ab̄ohu;
 wata ochi mkpu t'e yeru mu ɛka;
 ɛke ɛnya mu n̄o ab̄uru l'okfu ngu.
 148 ɛnya ebuje mu sasarasangu
 ɛnyashi mgburumburu;
 k'ophu mu a-t̄o nwehu
 r̄ia oriri l'ukwa i kweshiru.
 149 Gudenu k̄e n-yemobu ngu n̄ua olu mu.
 Gudenu k̄e ikpe ngu,
 vudo nhamunha;
 mee t̄e ndz̄u dzua mu; nggube Ojejoje.
 150 Ndu an̄oduje achī ejo idzu n̄okwa ntse.
 Obenu l'ɛphe te emejedu
 iphe ekemu ngu kfuru.
 151 Ìinokwa ntse;
 nggube Ojejoje;
 ekemu ngu l'ò ha t̄ukokwa b̄uru ire-lan̄u.
 152 Teke, tehakpowaru etete;
 b̄e mu shi l'ekemu ngu maru
 l'ì t̄uru iya dobe t̄o n̄o jeye l̄e tutu yoyo.
 153 Lenua ɛnya l'iphe-ɛhuka, mu eje; dz̄o mu;
 k̄ele mu ta gbadobukwaa ekemu ngu ono.
 154 Hanuaru mu enge; gbafuta mu;
 Gudenu k̄e ukwa,
 b̄u nggubedua kweru iya;
 mee t̄e ndz̄u dzua mu.
 155 Ndz̄ofuta n̄o ndu akirishi ɔzenya;
 k̄e l'ɛphe te esejedu ege
 ɛphe e-me maru iphe
 ì t̄oru ɔkpa iya s̄u t'e tsoje.
 156 Obu-imiko nke ngu;
 nggube Ojejoje paru apaa.
 Gudenu k̄e ikpe ngu,
 vudo nhamunha; mee t̄e ndz̄u dzua mu.
 157 Ndu, b̄u ndu ɔhogu mu,
 l'akpa mu ɛhu hakwa l'igwe.
 Ole ɛ to nwedu ege ɔo-d̄u;
 t̄e mu gbe bya agbado ekemu ngu.
 158 Ndu ɛ -te gudedu ire ɛphe

- ẹka bẹ agbaruje mu meji
 teke mu phuru ẹphe;
 kẹ l'ẹphe te emejedu iphe okfu ngu kfuru.
- 159 Phurwaru ẹge mu yeberu
 obu l'eme iphe ị turu l'ekemu.
 Gudenu kẹ n-yemobu ngu;
 mee tẹ ndzụ dzua mu; nggube Ojejoje.
- 160 Okfu ngu l'ọ ha bụ
 ọkpobe okfu;
 ikpe ngu ono,
 vudo nhamunha ono aburu ojejoje.
- 161 Ndu ishi anọduje akpa mu ẹhu;
 l'ẹ b'ọ dụ iphe mu meru ẹphe.
 Obenu l'okfu ngu anọdje
 anma mu ẹhu anmanma.
- 162 Okfu ngu emeje t'ẹhu tso mu
 l'ọ bụ onye lutaru iphe ha nshinu l'ọgu
- 163 Ugho dụ mu ashị;
 mu akpọ-yijeru iya ukuvu.
 Obenu l'ọphu bụ ekemu ngu;
 bẹ mu yekwanuru obu.
- 164 Ugbo ẹsaa l'uboku;
 bẹ mu ajajẹ ngu ajaja
 k'ikpe ono, iikpeje nhamunha ono.
- 165 Ndu yeru obu l'ekemu ngu;
 bẹ ẹhu aduje agu nshinu;
 t'ọ bụ l'ọ nweru iphe bya
 a-buru ụkfu kpọ ẹphe.
- 166 Mu nọ ngaberu nggube Ojejoje
 t'ị bya adzofuta mu.
 Ọ bụ iphe bụ ekemu ngu;
 bẹ mu anọduje etso.
- 167 Mu emeje iphe ị turu l'ekemu;
 kele mu yeru iya obu yeshia ya ike.
- 168 Mu anọduje eme iphe bụ
 iphe ị turu l'ekemu;
 kẹ l'iphemiphe ọbule,
 mu eme b'ị makotaru.
- 169 Tẹ mkpu, mu echi runua ngu nchị;
 nggube Ojejoje.
 Menua tẹ iphe doje mu
 ẹnya, bụ iya bụ iphe
 i kweru ụkwa iya.
- 170 Byiko tẹ aroro, mu arọ ngu runua ngu nchị.
 Nafutanu mu ẹge ono,
 i kweru ụkwa iya ono.
- 171 Mu a-nọduje aja ngu ajaja tekenteke;
 kẹ l'ị ziru mu iphe ị toru
 ọkpa iya; sụ t'e tsoje.
- 172 Mu e-gude ọnu mu gụa okfu ngu l'egvu;

- ke l'ekemu ngu l'ọ ha
vudokota nhamunha.
173 Kwagebejenu akwagebe; oyeru mu ẹka;
kele mu hataru otso ekemu ngu.
174 Iphe agụ mu nụ bu t'ị
dzofuta mu;
nggube Ojejoje.
Ekemu ngu anọduje ehe mu uhere.
175 Hanua mu te mu nọdu ndzụ;
k'ophu mu a-jaje ngu ajaja.
Menua te ekemu ngu ono
gudeshia ndzụ mu.
176 Mu kpaphuhuwaru l'ọ bu
aturu, tufahuru etufahu.
Byiko; chonua mube nwozi ngu;
kele mu ta agbadokwa ekemu ngu ono.

120

Egву, aaguje teke eeje Jerúsalemu

- 1 Mu rakuru Ojejoje
teke mu nọ l'iphe-ẹhuka;
yọ nua olu mu.
2 Nggube Ojejoje;
dzofutanu mu l'ẹka ndu ntuphu-ire;
me l'ẹka ndu ẹregede.
3 Unube ndu ẹregede;
?bu ngunu be unu arị
le Ojejoje e-me unu.
Mbu; ?bu ngunu;
be unu arị l'ọo iphe
oo-gude byakfuta unu.
4 Oo-zi ndu soja; ephe egude
akfu, tųpyishiru onu
bya ahua unu ahuhu.
Ephe e-me unu;
unu adaburu l'eke ono,
l'ata kfukfukfu l'ọ bu icheku-oku.
5 Nshobukwaa mu;
kele mu bu l'ali Mesheku.
Nshobukwaa mu;
kele mu bu l'ulo-ekwa ndu Keda.
6 O tewaru enya teke mu
le ndu kporu ẹhu-agu ashị shi butaru.
7 Obenu le mbedua bu onye
anọduje achọ ụzo ẹhu-agu.
Ọ -bujе teke mu ekfuru
ephe okfu belebele;
ephe eme t'ephe tso mu oгу.

121

Egву, aaguje teke eeje Jerúsalemu

- 1 Mu paliru ẹnya;
lee l'ugvu ugvu ono;
bya aji:
“?Bụ awe bẹ ee-shi gbaaru mu mkpu?”
- 2 Ọ bụ Ojejoje, bụ iya meru igwe;
mee mgboko a-gbaru mu mkpu.
- 3 Ẹ too kwekwa t'eturu chia ngu.
Onye ono, eche ngu nche ono;
bẹ mgbenya te erokwa.
- 4 Onye ono, eche ndu Ízurelu nche ono
te enwekwa lẹ mgbenya abya iya l'ẹnya;
k'ophu ọ bụru k'ekuru iya.
- 5 Ọ bụ Ojejoje eche ngu nche;
bụru iya bụ agu, kpuchitaru ngu nụ.
- 6 Ẹ to nwedu iphe anwụ eme ngu l'eswe;
to nwe iphe ọnwa eme ngu l'enyashi.
- 7 Ojejoje e-me t'ẹ b'ọ dụ iphe
e-me ngu nụ;
bụru iya a-nọdu eche ndzụ ngu.
- 8 Ojejoje a-nọdu edu ngu l'ejeje;
l'edu ngu l'alala;
tsube nta-a jeye lẹ tutu yoyo.

122

Egvu, aaguje teke eeje Jerúsalemu; onye deru iya nụ bụ Dévidi

- 1 Ẹhu tsọru mu ẹna
teke ẹphe sụru mu:
“T'ayi je l'eze-ulo Nchileke!”
- 2 Nta-a bẹ ayi vudowa
l'obu-edukfu nggube Jerúsalemu.
- 3 Jerúsalemu bụ mkpukpu,
a kpuru; yọ tugba onwiya atugba.
- 4 Ọ bụ l'ẹke ono; bẹ iphe bụ
ikfu anọduje awụ ala;
eje ọja Ojejoje ajaja;
mbụ ndu ikfu kẹ Ojejoje;
bụ iya bụ iphe ị turu
l'ekemu doberu ndu Ízurelu.
- 5 Ọ bụ l'ẹke ono;
bẹ aba-eze, aano ekpe ikpe nọ;
mbụ aba-eze, shi l'ulo Dévidi.
- 6 Unu kfuru nụ Nchileke
tẹ nchị dụ Jerúsalemu ndoo:
“Ndu yeru ngu obu; t'iphemiphe ọbule;
bukwaru ndu yeru ngu obu akputo l'ọborotu.
- 7 Tẹ nchị dukwa ndu ulo ngu ndoo;
ẹhu-agu aburu kẹ ndu mkpukpu unu.”
- 8 Mu gude okfu ẹhu unwunne mu;
mẹ lẹ ndu ọnyà mu phẹ l'ekfu; sụ:
“Tẹ nchị dukwa nggube

Jerúsalemu ndoo!”

- ⁹ Mu gude okfu ẹhu
eze-ulo Nchileke,
bụ Nchileke ayi achọ
tẹ iphemiphe ọbule
buru akpụta yẹle ọborotu lẹ Jerúsalemu.

123

Egву, aagụje teke eeje Jerúsalemu

- ¹ Mu paliru ẹnya mu lee
l'ẹke ị nọ;
mbụ l'ẹke ị nọ nggube
onye ono, nọ l'aba-eze ngu l'imigwe ono.
- ² Ọ bụ ẹge ono nwoke,
bụ ohu anọduje ele nnajiufu iya ẹnya l'ẹka;
mbụ ẹge ono nwanyi,
bụ ohu anọduje ele nwanyi,
nwe iya nụ ẹnya l'ẹka ono;
bụ ẹge ayịbedua a-nọdu ele Ojejoje,
bụ Nchileke ayi ẹnya l'ẹka
jeye teke ọo-phuru ayi imiko.
- ³ Phuaruru ayi imiko;
nggube Ojejoje.
Phuaruru ayi imiko.
L'ayi tataakwaru nshi
l'iphe ndu ọdo anọduje ekfu
l'ẹ to nwedu iphe ayi bụ.
- ⁴ Ayi tataakwaru nshi
kẹ ọchi, ndu eku onwẹphe
ekuku anọduje achị ayi;
mẹ k'ẹge ndu etu
onwẹphe oke ẹpha
anọduje ekfu l'ẹ t'o nwedu iphe ayi bụ.

124

Egву, aagụje teke eeje Jerúsalemu; onye deru iya nụ bụ Dévidi

- ¹ Tẹ ndu Ízurelu tuko kfu ya; sụ:
Lẹ ndẹge Ojejoje ta nọ swiru ayi;
- ² ndẹge Ojejoje ẹ tọ nọ
swiru ayi teke ono,
ndiphe tsoru ayi ọgu ono;
- ³ mbụ teke ono, ẹhu nwuhuru
ẹphe ọku l'ẹke ayi nọ ono;
mẹ ẹphe elekwaa ayi lẹ ndzụ.
- ⁴ Ẹphe ge erikwa ayi l'ọ bụ utso;
mbụ buru ọchoku-mini tsọta ayi tугbua;
- ⁵ mbụ buru ukporo-mini
kpota ayi;
ayi eje aburu ọ-la-l'iyi.
- ⁶ T'ajaja buru kẹ Ojejoje,

bụ onye ono, ẹ te kwedu
t'ẹphe gude eze
takashia ayi atakashị ono.

- 7 Anahụ, ayi nahuru ẹphe
dụwa l'ọ bụ nwenu,
nahuru onye agba ọnya ẹnu.
Ọnya ọbu swewaru iphòró;
ayi anahụ gbalashia.
- 8 Ọ bụ Ojejoje, bụ iya meru
igwe; mee mgboko;
bẹ eeshije l'ẹka agbaru ayi mkpu.

125

Egву, aagụje teke eeje Jerúsalemu

- 1 Ndu dakoberu Ojejoje
dụ l'ọ bụ Ugву Záyọnu,
bụ 'enwubata enwubata.
Ọ bụ ugву, a-nọ jeye
lẹ tutu yoyo.
- 2 Ọ bụ ẹge-a, ugву nọ-pheru Jerúsalemu
mgburumgburu-wa;
bụ ege Ojejoje a-nọ-pheje
ndibe iya;
tsube nta-a gbururu jeyewaru.
- 3 Ndu akirishi ta abugbukwaru ishi l'alị ono;
mbụ alị ono, e ketaru nù
ndu doberu ẹka ndoo ono.
Odumeka bẹ ndu ono,
doboru ẹka ndoo ono
e-yekwa ẹka l'ome iphe dụ ẹji.
- 4 Nggube Ojejoje;
menuaru ndu ọma ọhuma;
mbụ ndu ono, obu guru iphoro ono.
- 5 Ọ bụ l'iphe bụ ndu eshi ọzo,
ẹ-te vudodu nhamunha
bẹ Ojejoje a-tuko ẹphe lẹ
ndu eme iphe dụ ẹji l'alị-a wofukota.
Tẹ ẹhu-agu bukwaru kẹ Ízurẹlu.

126

Egву, aagụje teke eeje Jerúsalemu

- 1 Teke Ojejoje dulataru ndu ono,
a kpuru lẹ ndzụ ono azụ lẹ Záyọnu
b'ọ duru ayi l'ọ bụ nrọ.
- 2 Ayi mụru ọnu-ọchi;
gua egву ẹhu-ọtso-ẹna.
Ndu ọhodo ekfulahaa; sụ:
- “Lẹ Ojejoje meekwaru ẹphe iphe ha nshinu.”
- 3 Ojejoje meekwaru ayi iphe ha nshinu.
Yọ buru iya meru;
ẹhu atsọ ayi ẹna.

- ⁴ Nnggube Ojejoje;
 menua t'iphe duru ayi le mma
 ege ono, nggele atsoje
 atsoṣo bya agbaa mini l'alì ọkponku ono;
- ⁵ k'ophu ndu gude ẹnya-mini
 mebe iphe l'alì e-gude egvu
 ẹhu-otso-ena kpata iya akpata.
- ⁶ Mbụ l'onye ono, gude
 ẹnya-mini mebe iphe l'alì;
 a-gude egvu ẹhu-otso-ena
 vuru iphe ọ kpataru l'okfu iya lata.

127

Egву, aaguje teke eeje Jerúsalemu; onye deru iya nụ bụ Sólomonu

- ¹ Ọ -buru le Ojejoje
 ta kpudu ọlo l'onwiya;
 kwa aphụ be ndu akpu iya nụ eri.
 Ọ -buru le Ojejoje
 te chedu mkpukpu;
 kwa aphụ be ndu eche iya nụ eri.
- ² Ọ kwa ke mmanu;
 be iitehuje le nchi-abọhu;
 bya alasweta alasweta;
 eke iise akanya nri, ii-ri;
 kele ndu Ojejoje yeru obu
 abuje: ẹphe zekwaduraa le mgbenya;
 yo wotawaru ẹphe iphe ẹphe e-ri.
- ³ Ụwegirima bụ okè-iphe shi Ojejoje l'ẹka;
 Qtsu ime aburu obunggo, shi Ojejoje l'ẹka.
- ⁴ Ụwegirima, a muru
 l'okoroḅya adu l'ọ bụ akfu,
 nọ l'ẹka mkparawa.
- ⁵ Ọnu-oma bụ k'onye chi iya chi-jia ẹkpa iya.
 Iphere te emedu iya teke
 yele ndu ohogu iya
 aswo uswo l'obu-edukfu mkpukpu.

128

Egву, aaguje teke eeje Jerúsalemu

- ¹ Ọnu-oma bụ k'iphe
 bụ ndu atsụ Ojejoje egvu;
 mbụ ndu bụ ọzo iya;
 be ẹphe etso.
- ² Onye ono a-nodu ndzụ;
 ria iphe o setaru l'akanya;
 ẹhu-otso-ena; me k'oma aburu nk'iya.
- ³ Nyee ngu a-nodu le nke ngu;
 du l'ọ bụ oshi vayinu, amị amimi.
 Ụnwu ngu adu l'ọ bụ
 ẹkali-oshi olivu;
 nọ-ḅhee ngu mgburumburu.

- 4 Ono bụ ẹge onye a ọrụ
 ọnu-ọma nū a-dụ;
 mbụ onye atsu Ojejoje egvu.
- 5 Tẹ Ojejoje shikwa ẹ Záyọnu
 ọrụ ọnu-ọma nū ngu;
 nggu anọdu phụ ẹge ọba
 Jerúsalemu a-habe jeye
 l'oge nka-ezekuna nke ngu.
- 6 Ịi-nọ ndzu; phụ unwu
 nwanwanwáranwa ngu.
 T'ẹhu-agu bukwaru kẹ ndu Ízurelu.

129

- Egvu, aaguje teke eeje Jerúsalemu
- 1 Tẹ ndu Ízurelu tuko kfua ya; sụ:
 Ẹ ẹphe shi mu ọkpa ẹhu
 teke mu bụ nwata.
- 2 Keshinu teke mu bụ nwata;
 bẹ ẹphe shi mu ọkpa ẹhu;
 obenu l'ẹphe te mekputadu mu.
- 3 Ẹphe gudewa ẹchachi chia mu;
 kpachaa mu akpacha.
 Ọnya, ẹphe chishiru
 ye mu l'okpurukpu-azu
 dū l'ọ bụ ẹke a waru ọswa.
- 4 Obenu ẹ Ojejoje bụ
 onye doberu ẹka ndoo.
 Ọ tọwaru mu l'ẹgbu,
 ndu akirishi shi kee mu;
 mu enwewaru onwomu.
- 5 T'iphe bụ ndu Záyọnu
 dū ashị
 bukwaru ndu e-gude iphere laphu azụ.
- 6 T'ẹphe dukwa l'ọ bụ ẹwu,
 furu l'eli ẹswulo, abuje:
 Ọ -bya bya evuta;
 anwu ewowaru iya chigbua.
- 7 Ẹwu ono ahatabeje nwanshị;
 k'ọphu bụ l'onye jeru iya
 egbuta abuje; o -gbua nta gbua imo;
 too gbutadu ọphu e-ji iya ogbogbo-ẹka;
 k'ọphu ọ bụru ọphu e-dzu ọchileka.
- 8 Ọphu ndu esweta esweta 'asujekwa nū ẹphe:
 "Tẹ Ojejoje ọkwaaru unu ọnu;
 l'ẹphe gude ẹpha Ojejoje l'agọrụ ẹphe ọnu."

130

- Egvu, aaguje teke eeje Jerúsalemu
- 1 Mu nọ l'echi ebo iphe-ẹhuka raku ngu;
 nggube Ojejoje.
- 2 Byiko Nnajiufu;

- nunua olu mu.
 Ngabẹnuru mu nchị
 lẹ mkpu, mu echi anụ ngu.
- ³ Ndẹge nggube Ojejoje;
 akwakọbeje ẹjo iphe
 onyemonye ọbule eme;
 Nnajiufu; ?bụ onye a-dụ ike vudo ngu l'ifu?
- ⁴ Obenu l'iguje nvụ.
 Yọ bụru iphe ono
 meru iphe aatsụ ngu egvu.
- ⁵ Mu nọwa ngaberu Ojejoje.
 Mu nọwa l'ele ẹnya iya.
 Yọ bụru l'okfu iya;
 bẹ mu daru ngaberu.
- ⁶ Mu nọwa ele ẹnya Nnajiufu
 karia ẹge onye nche
 anọduje eche tẹ nchi
 bọhu-kebe;
 mbụ lẹ mu ka ole ẹnya
 Ojejoje mẹ l'ẹge ndu nche
 anọduje elebe ẹnya
 nchi-abọhu.
- ⁷ Byiko Ízurelu;
 t'ẹnya unu nọdulwa l'ẹke Ojejoje nọ;
 kẹ l'ọ bụ iya bụ onye eyeje
 obu yenuka iya eyenuka;
 bụru iya agbafutaje madzụ
 l'iphe dụ ẹji iya l'ọ ha.
- ⁸ Ọ bụ yẹbedua l'onwiya
 a-gbafutakota ndu Ízurelu
 l'iphe dụ ẹji, ẹphe meshiru l'ọ ha.

131

Egву, aaguje teke eeje Jerúsalemu; onye deru iya nụ bụ Dévidi

- ¹ Nggube Ojejoje;
 mu te ekukwa onwomu ekuku;
 ọphu mu 'egvujekwaaru
 madzụ ẹnya kfurukfuru.
 Mu ta ayọjekwa ọshi
 l'iphe ẹka mu ẹ-te rudu;
 ọphu mu ejejekwa okobe
 ẹka l'iphe ka mu nụ.
- ² Iphe doru mu ẹnya bụ
 lẹ mu dobekpeleruphu
 onwomu nwandoo.
 Ọ bụ ẹge nwata,
 a mifuru ọnu l'era anoje
 nwandoo l'ẹhu nne iya
 bụ ẹge mbẹdua nọkpelephu nwandoo.
- ³ Byiko; unubẹ ndu Ízurelu;
 tẹ ẹnya unu nọdunu l'ẹke Ojejoje nọ;

tsube nta-a jeye lẹ tutu yoyo.

132

Egvu, aagujẹ teke eeje Jerúsalemu

- 1 Nggube Ojejoje;
nyatanu Dévidi;
nggu anyata iphe-ẹhuka,
o jeberu.
- 2 Ọ guru ẹnwa;
ria nte l'ifu Ojejoje;
mbụ ribua l'ifu Ọkaribe kẹ Jékọpu:
- 3 “Lẹ ya ta atụdu ọkpa l'ụlo iya;
ishi te eru iya l'oshi;
- 4 ya te ekwe tẹ mgbenya bya iya l'enya;
mbụ t'enya mee ya
gadzugadzu kẹ mgbenya;
- 5 jeye ya aphua ẹke a-buru kẹ Ojejoje;
mbụ ẹke Ọkaribe kẹ Jékọpu e-buru.”
- 6 Ayi nwaru l'ọ nọ lẹ Efuratu;
tugbua je aphua ya lẹ
mgbegu Kiriya-Jerimu.
- 7 Ayi asụ: “Unu t'ayi jenu
l'ulo-ẹkwà Nchileke.
Unu t'ayi jenu je anọdu iya
l'ọkpa; baaru iya ẹja.
- 8 Gbeshinu; nggube Ojejoje;
bya l'ogbodufu ngu;
nggu lẹ Okpoko
Ọgba-ndzụ ngu ono,
ekoshi ẹge ike ngu habe ono.
- 9 Tẹ ndu achijeru ngu ẹja
yenua odobe-ẹka-ndoo l'ọ bụ uwe.
Ndu yeru ngu obu agua
egvu ẹhu-otso-ena.”
- 10 Gudenu okfu ẹhu Dévidi,
bụ nwozi ngu
nyata onye ono,
ị wuru manụ l'ishi gude mee ya;
yọ buru eze ono.
- 11 Ojejoje riburu Dévidi angụ;
mbụ angụ, ẹ ta amingadu aminga;
to nwe l'ọo-nonyaa;
to vuhedu ire.
Ọ sụru iya: “L'onye lanụ lẹ
awa ngu bẹ ya e-me t'ọ
nọdu l'aba-eze ngu.
- 12 Ọ -buru l'unwu ngu doberu
ndzụ, ẹphe l'iya gbaru;
l'eme iphe ya turu l'ekemu;
ọo ya bụ; l'unwu ẹphe
a-nwaru l'aba-eze ngu

gbururu jeyewaru.”

- 13 Ojejoje gudewa ẹka iya fọta Záyọnu;
kẹ l'ẹke ono dụ iya mma
tẹ ya buru iya eburu;
kẹ l'ọ sọru:
- 14 “Ọ bụ ẹke-a; bẹ ya e-me ufu
iya jeye lẹ tutu yoyo;
buru l'ẹke-a bẹ ya e-dobe aba-eze iya;
kẹ l'ọ bu ẹge ọ dụ iya mma ndono.
- 15 Ya a-gọru ọnu nụ iya t'ọ
nweru iphe nweru k'etsubo iya.
Ndibe iya ndu ndu k'ụkpa;
bẹ ya a-nọdu anụ-ji ẹpho.
- 16 Ndibe iya, achijeru Nchileke ẹja;
bẹ ya e-ye ndzọfuta l'ọ bụ onye yeru uwe.
Ndibe iya, yeru Ojejoje obu
a-gụ egvu ẹhu-ọtso-ẹna.
- 17 Yọ buru ẹke ono; bẹ ya
e-shi l'ọnu-ulo Dévidi;
nụ onye lanụ ike;
muru ọku ye l'urọku onye
ya wuru manụ l'ishi gude chia ya eze.
- 18 Ya e-me t'iphere gude ndu ọhogu iya.
Obenu lẹ yẹbedua; bẹ ya
e-kpube okpu-eze, acha pemu-pemu.”

133

Egву, aaguje teke eeje Jerúsalemu; onye deru iya nụ bụ Dévidi

- 1 Lewaru ẹge ọ dụ-be mma;
bya adu ugву;
tẹ unwunna bukobe;
tugbabe buru nanu.
- 2 Ọ dulephu l'ọ bu
okpobe manụ, eshi mkpọ,
a wuru Éronu l'ishi;
yo shi iya l'ishi tsọfuta iya l'ẹji-agba;
gbaa ya gorogoro tsọfuta l'olu uwe iya.
- 3 Ọ dukwaphu l'ọ bụ ẹke iji
Ugву Hemonu ada lẹ
Ugву Záyọnu.
Ọ bụ l'ẹke ndu dụ ẹge ono;
bẹ Ojejoje agojeru ọnu nk'iya nụ;
mbụ ọnu ọphu bụ ndzụ gbururu jeye.

134

Egву, aaguje teke eeje Jerúsalemu

- 1 Unu jaa Ojejoje ajaja;
unubẹ ndu ozi Ojejoje l'unu ha;
unubẹ ndu anọduje ejeru
Ojejoje ozi l'ulo iya l'enyashi.
- 2 Unu palia ẹka unu imeli

l'ulo, du nsọ ke Ojejoje; kele iya ekele!

- ³ Tẹ Ojejoje, bu onye meru
igwe mee mgboko
shikwa le Záyonu gọoru ngu onu.

135

- ¹ Unu jaa Ojejoje ajaja.
Unu tua Ojejoje epha.
Unu jaa ya ajaja;
unube ndu egeru Ojejoje ozi;
- ² mbu unube ndu eje ozi l'ulo Ojejoje;
me l'oma ufu Nchileke ayi.
- ³ Unu tua Ojejoje epha;
kele Ojejoje du mma.
Unu gua egvu gude jaa ya ajaja; ke l'o bu
iphe gbaru nu ndono;
- ⁴ kele Ojejoje fotawaru Jekopu t'o buru nk'ia;
mbu l'o hatawaru Izurelu t'o
buru ndu yebedua gedegede nwe.
- ⁵ O doru mu enya le
Ojejoje ha nshinu;
mbu le Nnajiufu ayi kakota iphe, bu agwa.
- ⁶ O bu iphe du Ojejoje mma;
be oomeje l'imigwe;
me le mgboko.
Yo buru iphe du iya mma;
be oomeje l'eze enyimu; me l'ebo, no iya nu.
- ⁷ O bu iya emeje te urukpu shi
l'eke mgboko beru dube eruru.
Oomeje t'egbe-igwe gbaa teke o chi mini;
l'emeje te pherephere shi
l'ulo eke o tu-chiru iya wata ephephe.
- ⁸ Iphe bu okpara le Ijiputu b'o chigbushiru;
mbu iphe bu okpara le madzu; me l'elu.
- ⁹ O gude iphe-ophulanya;
me iphe-ophubama,
dugbaa biribiri mekoshi unube ndu Ijiputu.
Yo buru iphe o gude
hua Fero yele ndu ozi iya ahuhu.
- ¹⁰ Mbakeshi, du l'igwe b'o chitsushiru;
bya egbushikwaaphu ndu
eze, shihugbaaru ike.
- ¹¹ O gburu Sihonu, bu eze ndu Amoru;
bya egbua Ogu, bu eze ndu Basahanu;
bya egbushikota eze ndu Kenanu l'ephe ha.
- ¹² Yo woru ali ephe washiaru
ndu nk'ia, bu Izurelu;
t'o buru okè-iphe ephe.
- ¹³ Epha nggube Ojejoje
anoje jeye le gbururu.

- Ophu a byadu bya azaha
 ngu azaha dube l'ogbo sweru ogbo;
 14 kele Ojejoje a-haru ndibe iya enge;
 gude ege ono dua ndu ejeru iya ozi obu.
 15 Agwa ndu ohodo butsua
 mkpola-ododo yele mkpola-ocha;
 bu iphe madzu gude eka mee.
 16 O nweru onu;
 ole e too kfudu okfu;
 nweru enya;
 ophu o phudu uzo.
 17 O nweru nchi;
 ophu 'onudu iya iphe.
 To nwe ume ndzu, no iya l'ehu.
 18 Ndu eme iya nu;
 a-du ege o du;
 mewaru iphe bu ndu dakoberu iya nu.
 19 Unube ndibe Izurelu;
 unu jaa Ojejoje ajaja.
 Unube ndibe Eronu;
 unu jaa Ojejoje ajaja.
 20 Unube ndibe Liviayi;
 unu jaa Ojejoje ajaja.
 Unube ndu atsua Ojejoje egvu;
 unu jaa Ojejoje jajaja.
 21 T'e shikwa le Zayonu
 jaa Ojejoje jajaja;
 mbu onye ono, bu le Jerusalemu ono.
 Unu jaa Ojejoje ajaja.

136

- 1 Unu kele Ojejoje ekele;
 ke l'o bu onye, du mma.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 2 Unu kele Ojejoje ophu
 kakota iphe, bu agwa.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 3 Unu kele Nnajiufu, bu iya
 bu ishi ke ndu, bu nnajiufu.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 4 Onye, bu yebedua nwenkinyi iya
 emeje iphe-ophulenyia, ha nshinu.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 5 Onye, bu mmamiphe iya b'o gude mee eligwe.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 6 Mbu onye, woru mgboko-a
 l'o ha phushia l'eli mini.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 7 Onye, bu iya meshiru
 eze iphoru-a, dutsua biribiri-a.

- N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 8 Onye, bu iya meru enyanwu t'o chije l'eswe.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 9 Onye, bu iya meru onwa;
 me mkpo-kpodo t'o chije l'enyashi.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 10 Unu kele onye chigbushiru
 iphe, bu iphe waru nne iya oswa le Ijiputu.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 11 Onye, shi le Ijiputu dufuta unwu Izurelu.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 12 Yo buru l'agburu-ehu iya
 b'o gude dufuta ephe.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 13 Unu kele onye, bu iya
 kekahuru Eze Enyimu Uswe ebo.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 14 Onye, duru ndu Izurelu; ephe eswee ya.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 15 Yo kpota Fero yele ndu
 soja iya l'ephe ha kporu ye
 le Eze Enyimu Uswe ono.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 16 Unu kele onye, bu iya
 duru ndibe iya ije l'echi-egu.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 17 Onye, chigbushiru ndu eze, nweru ike.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 18 Onye, gbushikwaruphu
 ndu eze, a maru epha ephe.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 19 O gburu Sihonu, bu eze ndu Amoru.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 20 Yo bya egbua Ogu, bu eze ndu Bashanu.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 21 O woru ali ephe nu onye
 odo t'o buru okè-iphe iya.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 22 O bu nwozi iya; mbu Izurelu b'o nuru iya.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 23 Onye, bu iya nyataru ayibe
 ndu e ta dudu iphe ayi bu.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 24 O nafutaru ayi l'eka ndu achi ayi.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 25 Yo bukwaru iya phu
 azukota iphemiphe obule, no ndu.
 N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.
 26 Unu kele Nchileke k'imigwe ekele.

N-yemobu iya anoje jeye le tutu yoyo.

137

- ¹ O bu l'iku enyimu Bábyilonu
be ayi byaru bya adoru;
raa ekwa; l'ayi nyataru Záyonu.
- ² Ayi eworu une ayi kobe-gbaa
l'ekali-oshi wilo l'eke ono;
- ³ ke l'ayi ruru eke ono;
ndu, kpuru ayi le ndzu asu
t'ayi guaru ephe egvu.
Ndu ono, eme ayi
ome-l'iwe ono asu t'ayi
guaru ephe egvu emerema.
Ephe asu t'ayi choo egvu
ndu Záyonu nanu guaru ephe!
- ⁴ O bu; ?nanu ege ayi e-shi
wota egvu, e gude ekutse Ojejoje
gulahaa l'alì ndu ohodo.
- ⁵ O -buru le mu zaharu nggube Jerúsalemu;
te eka-utara mu nwuhukwa mu.
- ⁶ T'ire nyakwaru mu l'akpo;
m'o -buru le mu ta nyatadu ngu;
mbu; m'o -buru l'e to budu
nggube Jerúsalemu;
be mu meru mkpukpu,
emeje t'ehu kagee mu otso ena.
- ⁷ Nggube Ojejoje;
nyatakwa iphe ndu Edomu
meru mboku, ndu ohogu nataru Jerúsalemu.
Ephe turu uzu; su t'e tsukposhia ya.
T'e tsukposhia ya;
tsurua eke a turu okpa-ulo iya.
- ⁸ Unube ndu Bábyilonu;
iphe noru unu kwa o-la-l'iyi.
Ehu-otso-ena bu k'onye
a-kfu unu ugwo iphe-a, unu meru ayi-wa;
- ⁹ mbu onye a-nata unu
unwegirima unu, angu era
tupyashia le mkpuma.

138

Egву, Dévidi deru

- ¹ Nggube Ojejoje;
mu e-gude obu mu l'o ha jaa ngu ajaja.
Mu a-nodu l'ifu agwa gua
egvu gude jaa ngu ajaja.
- ² Mu e-byishi ikpere l'uzo
eze-ulo ngu, du nsu;
baaru ngu eja.
Mu a-ja epha ngu ajaja;

ke l'i bu onye n-yemobu;
 buru o-me-g'o-kfuru;
 ke l'i meru epha ngu
 yele okfu ngu; yo kakota
 iphemiphe obule l'eli.

³ Teke mu rakuru ngu;

b'i zaru mu.

I meru; ike adu mu;
 bya emee mu; mu anyalaha ndu.

⁴ Iphe bu eze unwu eliphe

l'ephe ha a-ja ngu ajaja; nggube Ojejoje;
 me epha -nua okfu, shi ngu onu.

⁵ T'ephe gude uzo ke Ojejoje

gua l'egvu; ke l'odu-biribiri iya ha nshinu.

⁶ A makwaru-a le Ojejoje no oreke-imeli;

obenu l'anya iya anokotaje
 l'eke ndu anya epha laru ali no.

Ndu eku onwephe ekuku;
 be onoduje ote-anya maru.

⁷ E to nwedu m'o -ruhuru;

iphe-ehuka gbaa mu mgburumburu;
 idobejele mu-a ndu;

t'e b'o du iphe e-me mu nu.

Igudeje ike ngu nwulala epha azu;
 mbu ndu gude iwe l'achi mu.

Yo buru ike ngu ono;
 be igudeje dzofuta mu.

⁸ Nchileke, a-chiko iphe bu

mkpa mu meeru mu.

Nggube Ojejoje;
 n-yemobu ngu anoje jeye le tutu yoyo.

Byiko; ba ahakwa ozi ono,
 i gude l'eka ono.

139

Egvu-oma, Dévidi deru nu onye ishi egvu

¹ Nggube Ojejoje;

i vwaru mu okpoma;
 maru ege mu gbaru.

² I maru teke mu nodu anodu;

maru teke mu gbeshiru egbeshi.

Iinoduje ote-anya maru iphe mu aru l'obu mu.

³ I maru teke mu gbeshiru l'eye iphe;

maru teke mu ze azee.

Iphe bu uzo mu l'o ha

dokotaru ngu anya.

⁴ Obojuje; okfu -bya eshi mu l'onu lufuta;

b'i makotawaru iphe mu

abya ekfukfu;

nggube Ojejoje.

⁵ I no-pheru mu

- mgburumgburu: ifu l'azu.
I wowaru eka ngu byabe mu l'ishi.
- 6 Amama ono, i maru mu ono
dukwa mu biribiri;
o bulephu l'e to dodu mu enya.
- 7 ?Bu awe be mu a-nodu,
bu eke Ume ngu ta nodu?
?Bu awe be mu a-gbaru laa,
bu eke e ti phudu mu?
- 8 Mu -pheru lashia l'imigwe;
b'i nowa l'eke ono.
Mu -tugbua; je agbaa
oshi-azee mu l'ali-maa zeru; b'i nokwa iya phu.
- 9 Mu -phehu pheru phesweta
uzo enyanwu-ahata tugbua;
m'o -bu pheru pherua eke
enyimu tso-beru gburu;
- 10 l'eke ono be ii-nodulekwaa edu mu;
gude ike ngu l'eyetaru mu eka.
- 11 Mu -su le mu marua l'ochi e-domi mu;
l'iphoro a-buru-a enyashi;
no-phee mu ano-phe;
- 12 be ii-koshile-e l'ochi ono
ta budu ochi l'eke i no.
Enyashi ono a-nodu
echile-e swachaswacha l'o bu echi eswe;
kele nggubedua be ochi
dule-e l'o bu iphoro.
- 13 Ke l'iphemiphe obule,
no mu l'ime ehu bu nggu meru iya;
buru nggu dzekfuru mu
teke mu no nne mu l'epho.
- 14 Mu aja ngu ajaja;
ke l'i meru mu l'uzo,
du egvu bya adu biribiri.
Iphe doru mu enya ohuma
bu l'ozi ngu du biribiri.
- 15 Okpu, no mu l'ehu l'o ha
ta dudu ophu e domiru ngu
edomi teke ono, eeme mu l'edomi ono.
Teke a no l'eke miru emimi
dzekfua mu; mu aburu nanu;
- 16 b'i gudehawa enya ngu phua
ugwehu mu ophu e ti
dzekfudua ege oo-du.
Tsuberu le mboku k'odungu;
b'a tubuhawaru ru ujiku ole,
mu a-no le mgboko-a;
mbu dehawa iya ru l'ekwo ngu.
- 17 Oriri ngu dukwa mma; nggube Nchileke.
A -chikobe iya achikobe; b'o hakwa nshinu.

- 18 Ọ -buru tẹ mu wata iya agugu;
 b'ọ kakwa ẹja, nọ l'ali l'igwe.
 Mu -kua mgbenya; tehu;
 be mu le nggu nokwaa ẹge ayi nọ.
- 19 Nggube Nchileke;
 ọ du mu t'a su l'i chiko ndu akirishi gbushia.
 Unu paru mu haa;
 unube ndu ono, ogbu ọchi
 anọduje agụ l'ọ bu onye mini agụ ono.
- 20 Ndu ono anọduje ekfubyishi
 ẹpha ngu ekfubyishi;
 chita onwephe koga-beru
 ngu k'ome iphe du ẹji.
- 21 Iphe bu ndu nggube Ojejoje du ashị;
 be dukwa mu phu ashị.
 Iphe bu ndu etso ngu okfu;
 be mu a-nodu akpo-yiru ukuvu.
- 22 Ẹphe aduje mu ashị dushia mu iya ike;
 mbu le mu agukobeje ẹphe le ndu ọhogu mu.
- 23 Vochanua mu okpoma;
 nggube Nchileke;
 maru iphe nọ mu l'obu.
 Datanu mu;
 maru ẹge ọriri mu gbaru.
- 24 Lenua mu ẹnya maru;
 ?m'o nweru ẹke ọzo
 kpo-swehuru mu.
 Ọ -buru l'o nweru;
 ti dulata mu azu l'uzo ke ndzu ojejoje.

140

Egvu-ọma, Dévidi deru nu onye ishi egvu

- 1 Nafutanu mu l'eka ndu
 akirishi; nggube Ojejoje.
 Letanu mu ẹnya;
 te mu ba daba l'eka ndu
 anọduje eme madzu iphe kpangangangu;
- 2 mbu ndu, bulephu ẹjo iphe;
 be ẹphe anọduje l'oriri iya.
 Ọ bu ọgu be anọduje
 l'akpali mboku-mboku.
- 3 Ẹphe emeje ire ẹphe;
 yoo tsu nkọ l'ọ bu ire agwo.
 Okfu, shi ẹphe l'onu
 egbu egbugbu l'ọ bu ẹra ogiji.
- 4 Gudeshinua mu ike;
 nggube Ojejoje;
 te mu ba adalahu l'eka ndu akirishi.
 Gbochitanu mu l'eka ndu
 anọduje eme madzu
 iphe-kpangangangu;

- mbu ndu achọ ụzo, ephe
e-shi chikota mu okpa.
- 5 Ndu eku onwephe ekuku
gbawaru mu onya.
Ephe gebetsuaru ugbu; kwaberu mu;
gbashia onya; dooru mu l'uzo.
- 6 Iphe mu ekfujeru;
nggube Ojejoje bu l'oo
nggu bu Nchileke mu.
Nggube Ojejoje; genua nchi
le mkpu ono, mu echiku ngu ono.
- 7 Nggube Ojejoje, bu Nnajiufu mu;
nggube onye ike, adzofutaje mu nu;
nggube onye egbochitaje mu teke ogu daru;
- 8 Nggube Ojejoje;
be emekwaru ndu akirishi
iphe ono, agu ephe ono.
Be ekwekwa t'idzu ree l'ege ephe achị iya.
Odumeka; be ephe
a-watakwa ohu dulingu.
- 9 T'iphe a-dakfuta ndu ono,
gbaru mu mgburumgburu ono
bukwaru iphe-ehuka,
ephe gude ire ephe kpataru onwephe.
- 10 Te icheku-oku, ata
kfukfukfu kpukwaa ephe ishi.
T'a chikwaru ephe ye l'oku, enwu phophopho;
mbu l'ime nsu, ephe ta alufutadu alufuta.
- 11 Te iphe ndu ejo-okfu eme;
be ekekwaru ekeru l'ali-a.
Te iphe du eji chikwaa nta
ndu ono, anoduje eme madzu
iphe-kpangangu ono.
- 12 Mu makwaru-a le Ojejoje
ahajeru ndu ukpa enge;
l'emejekwaphu te ikpe laaru
ndu e-te nwedu ege o haru iya.
- 13 Te mu rakwaa ya arara;
ndu doberu eka ndoo
a-jakwa ngu ajaja;
ndu obu ephe guru iphoro eburu le nke ngu.

141

Egву-qma, Dévidi deru

- 1 Nggube Ojejoje;
mu araku ngu.
Gbanuaru mu mkpu egwegwa.
Nunua olu mu teke mu rakuru ngu.
- 2 Te ekfukfu, mu ekfu anu ngu
shikwa ngu mkpo l'o bu insensu.
Te eka, mu chiliru imeli l'ekfu anu ngu

dụkwa ngu l'ọ bụ anụ,
e gburu gude egworu ngu
ngweja l'uzo-urenyashi.

³ Yetanuru mu ẹka;

nggube Ojejoje;
te mu dobe onu ndoo.
Menua te mu daa ashị.

⁴ Be ekwekwa t'egu ome

ejo iphe wata mu agugu;
ophu mu 'etsokwaru ndu
akirishi wata ome ejo iphe.
Be ekwekwa te mu tsoru
ephe ria iphe ephe kwakoberu.

⁵ T'onye doberu ẹka ndoo chia mu ru iphe.

Oo-du mu ru l'ọ bụ
iphe-oma; yo meeru mu iya.
T'ọ baaru mu ru mba.
Ono e-gberu du mu l'ọ bụ
manu, eshi mkpo be ọowu mu l'ishi.
Oo-noduru atsọ mu ntumatu.
Obenu le mu a-nodujelephu ekfu anu ngu;
su ti mee t'ejo idzu ndu akirishi ba avu.

⁶ Ndu ishi ephe; be ee-shi

l'onungonu eke ephe no nwutsushia.
Teke ono; ndu akirishi
amaru l'iphe mu kfuru bu oswi-okfu.

⁷ Ephe asu: "L'ọ bụ ege eegvukposhije ali;

koo okori-a bu ege a tukashiru okpu
ayi nanu nanu l'ikiri-kpoo."

⁸ Obenu le mbedua bu l'eke

i no be mu doberu enya;
nggube Ojejoje, bu Nnajiufu mu.
O bu l'ime ngu; be mu gbabaru
te mu nodu zeeru ndu.
Byiko; be enwukwaru mu haaru onwu.

⁹ Menua te mu ba adalahu

l'onya, ephe gbaru mu;
mbu l'igbudu, ndu akirishi
gbaru doberu mu.

¹⁰ Te ndu akirishi nmakwaa

l'ugbu, ephe geberu.
Te mbedua sweta;
te b'ọ du iphe e-me mu nu.

142

Évù, Dévidi raru teke o no l'ogba ekfu anu Nchileke

¹ Mu chiru mkpu chishia ya ike chiku Ojejoje.

Mu chikuru Ojejoje;
t'ọ phuru mu imiko.

² Mu wotaru mkpu, mu echi wushiru iya;

wota iphe-ehuka, mu l'ọ ha togboru iya.

- ³ Teke ike agvụwa mu agvụgvu;
 bẹ nggubedua bọru mu ụzo.
 Ndiphe gbashileru mu phụ
 onya l'ụzo t'ọ nma mu.
- ⁴ Lewa mu ru ọnya l'azu;
 nggu aphụ l'ẹ t'ọ dudu onye akpa mu ishi.
 Mu te nwedu ẹke bu:
 mu -gbaba iya; mu anọdu iya zee ndzụ;
 kẹ l'ẹ t'ọ dudu onye akpa mu ishi.
- ⁵ Yọ buru nggube Ojejoje bẹ mu chikuru; sụ:
 "Ọ bu l'ime ngu; bẹ mu
 anọduje ezeru ndzụ;
 buru nggu bu òkè-iphe mu l'alị ndu nọ ndzụ."
- ⁶ Ngabenu nchị; nua mkpu, mu echi;
 kẹ l'ọ nweru iphe atsu mu l'ẹhu.
 Byiko; nafutanu mu l'ẹka ndu achị mu nụ;
 kẹ l'ẹphe ka mu ike.
- ⁷ Gbafutanu mu lẹ mkpọro-a,
 mu nọ-wa; k'ọphu mu a-ja ngu ajaja;
 ndu doberu ẹka ndoo
 anọ-pee mu mgburumburu;
 kẹ l'i yeru mu ọnya nshinu.

143

Egву-oma, Dévidi deru

- ¹ Nggube Ojejoje;
 nūnua ekfukfu, mu ekfu anụ ngu.
 Ngabenu nchị; nua mkpu,
 mu echi; phuaru mu imiko.
 Keshinu i bu onye
 doberu ẹka ndoo;
 buru o-me-g'ọ-kfuru;
 zanua mu oku!
- ² Byiko; be ekpekwa mube nwozi ngu ikpe;
 kele ẹ t'ọ dudu madzụ,
 nọ ndzụ, doberu ẹka ndoo l'ifu ngu.
- ³ Onye ohogu mu chiru mu gude mu tūa l'alị;
 bya emee mu; mu anọdu
 l'ẹke gbakotaru ọchi;
 l'ọ bu ndu nwuhuru
 anwuhu teke ndiche.
- ⁴ Ọ bu iya meru iphe ike
 wafaru mu agvụgvu;
 obu awata mu ọku akuku.
- ⁵ Mu nyataru ẹge o shi aduje teke ndiche.
 Mu abya anọdu;
 rilahaa iphe i mekotaru ayi l'ọ ha;
 bya elefua ọnya l'iphemiphe ọbule,
 i gude ẹka ngu mee.
- ⁶ Mu achiliaru ngu ẹka mu labu l'imeli.
 Obu ngu emelaha mu

ẹge ono, ẹgu mini anọduje
agu ali-okponku ono.

7 Zanua mu oku ẹgwegwa; nggube Ojejeje;
l'ike gvakwaru mu.

Be edomikwa onwongu l'ẹke mu nọ.
Odumeka; be mu le ndu,
a tuwaru ẹja a-bukwaru nanu.

8 Te nchi-aboһu botaru mu
okfu, a-nodu akoru mu ke n-yemobu ngu;
ke l'o bu nggu be mu dakoberu.

Byiko; koshinu mu uto,
mu e-shi;
ke l'o bu ẹke i nọ be obu mu nọ.

9 Nafutanu mu l'eka ndu
ohogu mu phe; nggube Ojejeje;
ke l'o bu l'ime ngu; be mu domiru onwomu.

10 Zinua mu iphe bu uche-obu ngu te mu meje;
ke l'o bu nggu bu Nchileke mu.
Menua te Ume ngu,
bu Ume oma duru mu shia
uto, vudo nhamunha.

11 Gudenu k'epha ngu; nggube Ojejeje;
mee te ndzu dzua mu.
Gudenu odobe-eka-ndoo
nke ngu nafuta mu
l'iphe-ehuka-wa, mu eje-wa.

12 Gudenu ke n-yemobu ngu;
mee te ire kpuru ndu ohogu mu l'uga.
Nggu atuko iphe bu ndu
achi mu nu l'ephe ha mee
t'ephe buru kpurupyata;
kele mu bu onye ejeru ngu ozi.

144

Egву, Dévidi deru

1 T'a jaa Ojejeje, bu
Agbara-Mkpuma mu ajaja.
Oo yebedua anọduje ezi mu
t'eka shihu mu ike l'ogu.

2 O yeru mu obu; bya aburu
iya bu a-gbabe-a-dzuru
nke mu.
O bu iya bu ulo-mgbochi mu;
bya aburu iya bu onye adzofutaje mu nu;
mbu onye egbobutaje mu nu;
onye mu agbabaje l'ime iya; zeeru ndzu;
bya aburu onye emeje
unwu eliphe t'ephe nodu mu l'eka.

3 Nggube Ojejeje;
?bu ngunu be madzu bu;
ke t'i rivuje iya l'oriri.

- ?Bu ngunu bẹ madzụ mmanu bụ;
 kẹ t'i letaje iya ẹnya?
- 4 Madzụ dulephu l'ọ bụ udzu ọnu.
 Ndzụ iya adụ l'ọ bụ agu oshi, abuje;
 ọ -nọo nwanshii;
 a phụ-buhu iya.
- 5 Nggube Ojejoje;
 chijanua igwe tarara;
 shi l'ẹke ono nyizita;
 k'ọphu iphe, bụ ugву, nọnu
 a-wata ọkpo ẹnwuru-ọku.
- 6 Tụnua egbe-igwe gude
 chikashia ndu ọhogu ngu;
 nggu egude akfụ ngu gbagbushia ẹphe.
- 7 Shinu l'ephekerephe ẹke ono,
 i nọ ono machia ẹka; dzofuta mu!
 Nafuta mu l'echi eze mini ono.
 Nafuta mu l'eka ndu ọhodo,
- 8 ezi-okfu ẹ-te shijedu ọnu;
 ndu, amajẹ l'iphe ẹphe eme bụ ụgho;
 ẹphe anọdu l'ime iya ria nte ye iya.
- 9 Mu a-guru ngu egву ọphungu;
 nggube Nchileke.
 Yọ buru ogele, a kparu l'udo iri;
 bẹ mu a-kụ gude guaru ngu egву ono;
- 10 mbụ nggube onye emeje
 t'eze lua ọgu lu-gbua;
 mbụ onye anafutaje nwozi
 iya, bụ Dévidi t'ẹ b'e egude
 ogu-mbeke gbua ya.
- 11 Byiko dzofutanu mu!
 Nafutanu mu l'eka ndu ọhodo,
 ezi-okfu ẹ-te shijedu ọnu;
 ndu, amajẹ l'iphe ẹphe eme bụ ụgho;
 ẹphe anọdu l'ime iya ria nte ye iya.
- 12 Mee t'ụnwegirima ayi ndu
 kẹ unwoke; teke ẹphe bụ
 unwu-okoroḅya;
 t'ẹphe vua; shihu ike; l'ọ bụ oshi,
 e letaru ẹnya ọkpobe eleta.
 Nggу emee ụnwegirima ayi
 ndu kẹ ụnwanyi;
 t'ẹphe dụ l'ọ bụ ufu-eze,
 a kpuru; yọo ma mma;
 e gude iya mee ufu-eze.
- 13 Mekwaaphu tẹ nri,
 dutsua iche iche ji ọba ayi.
 Nggу emekwaaphu t'aturu ayi
 zua azuzu nshinu;
 k'ọphu oo-gudeje ụnubuku
 aturu ka nshinu afa l'afa l'egu iya.

- 14 Mekwaaphu t'eswi ayi shihu ike;
 l'e evu evuvu.
 Tẹ kẹ omebyishi mkpukpu ayi;
 ba aduhekwa ọdo.
 Tọ duhe mbu kẹ okpu ayi
 lẹ ndzu laa mkpukpu ọdo.
 Ophu ọ duhe iphe e-me
 t'a raa ejo ekwa
 l'ogborogbo ọzo ndu ndu-ayi ọdo.
- 15 Onu-ọma bu kẹ ndu bu
 ege ono b'ọ du l'ufu ephe.
 Onu-ọma bu kẹ ndu
 Nchileke ephe bu Ojejoje.

145

Egvu-ekete, Dévidi deru

- 1 Mu a-nọdu ekutse nggube
 Nchileke mu, bu eze.
 Mu a-nọdu aja ngu ajaja jeye lẹ tutu yoyo.
- 2 Mu a-nọdu aja ngu ajaja mbọku-mbọku;
 l'ekutse ephe ngu jeye lẹ tutu yoyo.
- 3 Ojejoje ha nshinu;
 buru iya gbaru t'a kagee ya oja ajaja.
 Ege nshinu iya habe;
 ta dukwa onye a-du ike amakotaru iya.
- 4 Iphe bu ogbo nonu a-nọduje
 aturu ogbo ophu etso iya nu
 onu iphemiphe obule, iime.
 Ephe a-nọdu akoru ephe
 iphe dugbaa biribiri, inoduje eme.
- 5 Ephe a-nọdu atụ onu ege
 iigbutabe nwiiinwii;
 me ege okwabe ugvu ngu habe nshinu.
 Mbẹdua a-nọdu nwa nggujinguji;
 rịa ege iphe iime du-bebe biribiri.
- 6 Ephe a-nọdu atụ onu ege ike
 ngu dubebe l'ozu, du egvu, iije.
 Iphe, iime, du egvu; be mu a-ra arara.
- 7 Ephe l'ephe ha ekfukashia
 ege udu ngu habe nshinu.
 Ephe egude ehu-otso-ena
 gu odobe-eka-ndoo ngu l'egvu.
- 8 Ojejoje bu onye emeje
 eze-iphe-ọma; bya aburu onye
 aphujeru madzu imiko.
 Ehu te eghujedu iya eghu egwegwa;
 ole n-yemobu iya be ooyeje yee k'etsutsu iya.
- 9 Ojejoje muberu onyemonye obule enya.
 Iphemiphe obule, o keru
 ekeke be ophujeru imiko.
- 10 Iphemiphe obule, i keru

- ekeke a-nòdu aja ngu ajaja; nggùbe Ojejoje.
 Ndu yeru ngu obu a-nòdu ekutse ngu ekutse.
- 11 Èphe a-tù ònu ège èke ì bù
 eze dù-bebe biribiri;
 bya atùà ònu ège
 agburu-èhu ngu habebe nshinu;
- 12 k'òphu onyemonye òbule
 a-makòtaru iphe ha nshinu, iimeje;
 makwaruphu ège èke,
 ì bù eze dù-be akpabiri.
- 13 Ìi-bùru eze jeye lẹ tutu yoyo;
 bya achia tsube l'ògbo sweru ògbo.
 Iphe bù iphe Ojejoje kweru
 ùkwa; bè oomeje.
 Ò kwaphu ège òno;
 b'o yeru iphemiphe òbule,
 o keru ekeke obu.
- 14 Iphe bù ndu daru iko;
 bè Ojejoje abùjeru agbarike;
 l'apaliye ndu e wozitaru alì.
- 15 Onyemonye òbule achìkoje ele ngu ènya l'èka;
 nggùbedua l'anùjekwanu èphe nri l'oge iya.
- 16 Ìimusaje èka ngu;
 mee t'èpho jì iphemiphe òbule, nò ndzù.
- 17 Ojejoje bù onye doberu èka
 ndoo l'iphemiphe òbule oome;
 bùkwaruphu onye yeru
 iphemiphe òbule, o keru ekeke obu.
- 18 Ojejoje anòduje iphe bù
 ndu rakuru iya nù ntse;
 mbù ndu gude ire-lanù raku iya.
- 19 Ndu atsu iya egvu;
 bè oomejeru iphe agù èphe.
 Òonuje mkpu, èphe echi;
 je adzòfuta èphe.
- 20 Onyemonye òbule,
 yeru Ojejoje obu;
 bè òonoduje eche nche.
 Obenu lẹ ndu akirishi;
 bè oo-me t'èphe bùru kpurupyata.
- 21 Mu a-nòduje aja Ojejoje ajaja tekenteke.
 Tẹ iphemiphe òbule,
 o keru dobe lẹ mgboko
 jajèkwa èpha iya òno,
 dù nsò òno jeye lẹ tutu yoyo.

146

- 1 Tẹ mu jakwaa Ojejoje ajaja.
 Byiko; tẹ mu jakwaa Ojejoje ajaja.
- 2 Mu a-nòdu aja Ojejoje ajaja
 jeye teke mu a-nò-bebe.

- Mu a-ndu agu egvu,
mu gude aja Nchileke mu
ajaja gbururu jeyewaru.
- ³ Ba akpọkwaru obu yeru ndu ishi;
mbụ madzụ mmanu,
ẹ-ta adzụ ike adzọta madzụ.
- ⁴ Teke ẹphe nwuhuru;
ẹphe ala azụ je aburu ẹja.
Ọ bụ mbọku ono gędegede;
bẹ iphe, bụ iphe, ẹphe chiru
k'ememe atukoje gvụ.
- ⁵ Ọnu-ọma bụ k'onye,
bụ Nchileke kẹ Jẹkọpu eyejeru iya ẹka;
mbụ onye, bụ l'ẹke Ojejoje,
bụ Nchileke iya nọ;
bẹ ọochijeru ẹnya dobe;
- ⁶ mbụ Nchileke ono, bụ onye
meru igwe mee alị;
bya emee eze ẹnyimu;
mẹ iphemiphe ọbule nọ iya nụ;
bya aburu onye evudoshije ike
l'ire-lanụ jeye lẹ tutu yoyo.
- ⁷ Ndu aakpa ẹhu bẹ ọohajeru enge;
l'anuje ndu ẹgu agu nri.
Ojejoje emeje tẹ ndu a turu
mkpọro nweru onwẹphe.
- ⁸ Ojejoje emeje tẹ ndu atsu ishì wata ọphu ọzo.
Ookulije ndu e wozitaru alị;
l'eyejeru ndu doberu ẹka ndoo obu.
- ⁹ Ojejoje bụ iya anọduje eche
ndu, laru alala nche;
l'eche unwegirima, a toru ogbe;
yẹle unwanyi, nji ẹphe ta nọhedu.
Obenu lẹ ndu akirishi bẹ ọogbachije ọzo.
- ¹⁰ Ojejoje a-buru eze jeye lẹ tutu yoyo;
mbụ lẹ Nchileke kẹ nggube
Záyọnu a-buru eze chịa
tsube l'ogbo sweru ọgbo.
Unu jaa Ojejoje ajaja.

147

- ¹ Unu jaa Ojejoje ajaja.
Ọ dū mma t'a guje egvu
gude jaa Nchileke ajaja.
Ọ bụ iphe ẹhu-ọtso-ẹna;
buru iphe ruberu iya nū t'aajaje ya ajaja!
- ² Ọ bụ Ojejoje gude ẹka iya akpụ Jerúsalemu.
Oochikobewa ndu Ízurelu,
a kpuru lẹ ndzụ l'achilata azụ.
- ³ Oomeje tẹ ndu obu tọfuru
atọfu shihu ike;

- l'asaję ęphe ęnya l'ęke
e mekaru ęphe iphe.
- 4 Q bu iya aguje mkpọ-kpodo ọgu;
maru ole, ọo-dụ.
Tęmanu; yọ bya agụkota
iya ępha l'ęhu l'ęhu.
- 5 Ojejoje nk'ayi ha nshinu;
ike iya aburu ike, nyịberu ayibe.
Iphe-odo-ęnya nk'iya ta
dụdu onye atụ-ghe ọnu ęge ọ habe nshinu.
- 6 Q bu Ojejoje gude ndzụ ndu
wozitaru onwęphe alị.
Obenu lę ndu akirishi;
bę ọochitaje tya l'alị.
- 7 Unu gya egvu gude kele Ojejoje ekele.
Unu gudenu une kuaru
Nchileke ayi nkwa.
- 8 Ọo ya gude urukpu kwechia
akpamigwe l'ọ ha.
Oochijeru eliphe mini;
l'emeje t'ęswa fushia l'eli ugву.
- 9 Q bu iya anuje elu nri;
buru iya anuje unwu
ọphegu nri m'ọ -raa ọra iya.
- 10 E tọ bụdu agburu-ęhu,
nọ l'inya emeje t'ęhu tsọo Ojejoje ęna;
ọphu ọ bụdu apata-ọkpa
madzụ emeje t'ęhu tsọ iya ęna.
- 11 Ndu emeje t'ęhu tsọo Ojejoje
ęna kwa ndu, atsụ iya egву;
mbu ndu, bu ęke ęnya ęphe
anoje bu lę n-yemobu kę Nchileke.
- 12 Nggube Jerúsalemu; kutsenua Ojejoje.
Janua Nchileke ngu ajaja; nggube Záyọnu;
- 13 kę l'ọo Ojejoje bu onye
emeje t'iphe iigudeje tų-chia
ọnu-nggamgbo ngu shihu ike;
buru iya agojeru unwu ngu ọnu.
- 14 Oomeje tę nchị dų ndo
l'oke-alị ngu l'ọha;
l'ęgudeje ọkpobe witu azų-ji ngu ępho.
- 15 Ọo iphe ọ sųru t'o mee
l'eliphe bę emeje nu.
Okfu iya abuje;
ọ -kpukwaduru iya-a l'ọnu ekfu;
yọ tųko mgboko l'ọ ha ngakọta.
- 16 Q bu onye ewojeru mini suno
phushia l'ọ bu onye phushiru ukpo;
bya eworu iji phekaa;
yo dzuru ękemeke ọbule

- l'ọ bụ onye wụshiru ntụ.
 17 Ookpotaje aka-mini ghaa l'ọ
 bụ onye gharu ẹja.
 ?Bụ onye a-dụ ike nọdu
 t'oyi aka-mini ono tsua ya?
 18 Ọle ọobuje; o -kfua okfu;
 aka-mini ono adazehu.
 Oomeje tẹ phẹrephere wata ephephe.
 Phẹrephere -phedelephu;
 aka-mini adazehu wata ọtso atsọtso.
 19 Okfu iya b'o kpuhawaru koshi Jékọpu;
 mbụ l'ikpe, o kperu yẹle
 iphe ọ tọru ọkpa iya;
 sụ t'e tsoje b'o kpuhawaru koshi Ízurelụ.
 20 Ẹ tọ dudu ọhodo,
 o mejewaru ẹge ono.
 Ndu onanu ta madu kẹ
 ekemu, ọ tūhawaru dobe.
 Unu jaa Ojejoje ajaja.

148

- 1 Unu jaa Ojejoje ajaja.
 Unu shi l'imigwe jaa Ojejoje ajaja.
 Unu nọdu l'ẹke kagee l'eli jaa ya ajaja.
 2 Unubẹ unwu ojozi iya l'unu ha;
 unu jaa ya ajaja.
 T'iphe bụ ndu soja imigwe; jaa ya ajaja.
 3 Unu jaa ya ajaja;
 unubẹ ẹnyanwu; mẹ ọnwa.
 Unu jaa ya ajaja;
 unubẹ mkpọ-kpodo, egbu zamuzamu.
 4 Unu jaa ya ajaja;
 unubẹ akpamigwe;
 mẹkpo unubẹ mini,
 nọ-ngoru akpamigwe anọ-ngo.
 5 Unu tuko l'unu ha jaa Ojejoje ajaja;
 kẹ l'ọ bụ iya sụru t'unu nọdu;
 meru iphe unu nọ.
 6 Ọo yẹbedua dobetsuaru unu l'ẹke unu a-nọdu.
 Yọ bụru ẹke ono,
 o dobetsuaru unu t'unu
 nọdu ono; bẹ unu nọtsua.
 Yọ bụru ẹke ono; bẹ unu
 a-nọ jeye lẹ tutu yoyo.
 Iphe ono, ọ tọru ọkpa iya ono
 te nwedụ l'ọ chihuru echihu.
 7 Unu nọdunu lẹ mgboko
 jaa Ojejoje ajaja;
 unubẹ iphe dutsua biribiri,
 o meshiru dobe l'eze ẹnyimu;
 mẹ ọphu nọtsua lẹ mini ime-alị.

- 8 Unu jakwaaphu Ojejoje ajaja;
 unubẹ egbe-igwe; mẹ aka-mini;
 mẹ urukpu; mẹ oke phẹphere,
 emeje iphe o kфuru.
- 9 Unubẹ oke ugvu;
 mẹ ugvu kẹ nshii;
 iphe bụ oshi-omi;
 mẹ iphe bụ oshi sida;
 unu jakwaa ya phụ ajaja.
- 10 Tẹ anụ-egu-egbudu:
 iphe bụ elu; unwehu;
 mẹ unwenu, ephe l'eli;
 unu tuko jaa ya ajaja.
- 11 Unubẹ ndu eze kẹ eliphe owaa;
 unubẹ iphe bụ mbakeshi;
 unubẹ ndu ishi;
 mẹ iphe bụ ndu achị mgboko l'ọ ha;
- 12 unubẹ unwu-okorọbya;
 unubẹ unwu-mgboko;
 unubẹ ndu bụ ogurennya;
 mẹ unwegirima;
 unu jajekwaa ya phụ ajaja.
- 13 Unu tuko l'unu ha jaa Ojejoje ajaja;
 kẹ l'ọ bụ epha iya
 nwenkinyi bụ epha, kakota nụ.
 Odu-biribiri iya swetaru
 mgboko mgburumgburu
 bya esweta imigwe.
- 14 O meru tẹ onye ike dụ
 lufutaru ndu nk'iya.
 Onye ono bẹ ndu Ízurẹlu,
 bụ ndu yeru iya obu anọduje aja ajaja;
 mbụ ndu ono, nọ iya l'obu ono.
 T'ajaja buru kẹ Nchileke.

149

- 1 Unu jaa Ojejoje ajaja.
 Unu gụa egvu ophungu nụ Ojejoje.
 Unu gụa egvu gude jaa ya
 ajaja l'ẹke ndu nk'iya dzuru.
- 2 Tẹ ndu Ízurẹlu tee ẹswa l'ẹke
 onye meru ephe nọ.
 Tẹ ẹhu tsọo ndu Záyonu
 ẹna l'ẹke onye eze ephe ono nọ.
- 3 T'ephe tee egvu gude jaa ya.
 Ẹphe egude nkwa; mẹ une gụa egvu nụ iya;
- 4 kẹle Ojejoje bẹ ndibe iya nọ l'obu.
 Ndu wozitaru onwẹphe aị;
 bẹ oogudeje k'oma bua nggo.
- 5 Tẹ ndibe Nchileke tee ẹswa

- l'egbe ugву owaа,
 a kwaberu ephe-a.
 Ephe agujekwaphu egву
 ehu-otso-ena teke ephe
 ze azee l'ugboshi ephe.
 6 Te oja Nchileke ajaja buru
 iphe ephe a-kpujeru l'onu.
 T'ephe pataje ogu-mbeke,
 atsu nkọ ifu labu l'eka;
 7 gude iya je agwata ndu
 ohodo ugwo iphe ephe meru ephe;
 gudekwa iya phu nua unwu eliphe aphu.
 8 T'ephe kekwaа ndu eze ephe egbu;
 mbu tua ndu nweru enya mkporo;
 9 shi ege ono medzua iphe
 onye ikpe deru l'ekwo; su:
 t'ephe mee ndu ohogu ephe ono.
 Ono bu iphe o gude kwabe
 ndu nk'iya ono ugву.
 Unu jaa Ojejoje ajaja.

150

- 1 Unu jaa Ojejoje ajaja.
 Unu nodu l'ulo Nchileke,
 du nsọ jaa ya ajaja.
 Unu jaa ya ajaja k'ike,
 o gude meshikota iphe nokota l'imigwe.
 2 Unu jaa ya ajaja k'eze iphe,
 o mekotaru.
 Unu jaa ya ajaja;
 kele nshinu ophu yebedua
 du nyiberu anyibe.
 3 Unu gbua upyoku gude jaa ya ajaja.
 Unu egude une; gude
 ogumogu jaa ya ajaja.
 4 Unu kua nkwa; tee egву gude jaa ya ajaja.
 Unu kpọ ubo; phua opu gude jaa ya ajaja.
 5 Unu kua eze ogele
 gude jaa ya ajaja.
 Unu kua ogele,
 ada gengugengu gude jaa ya ajaja.
 6 Te iphemiphe obule, bu iphe
 atu ume jaa Ojejoje ajaja.
 Unu jaa Ojejoje ajaja.